Raoji Shri Dhar Gondhlekar

Srimadbhagavat-saramrita-Pt I-XII

श्रीमद्भागवत सारामृताची - प्रथम स्कंध - द्वादश स्कंध

Marathi (Devnagari)

Paper — Printed

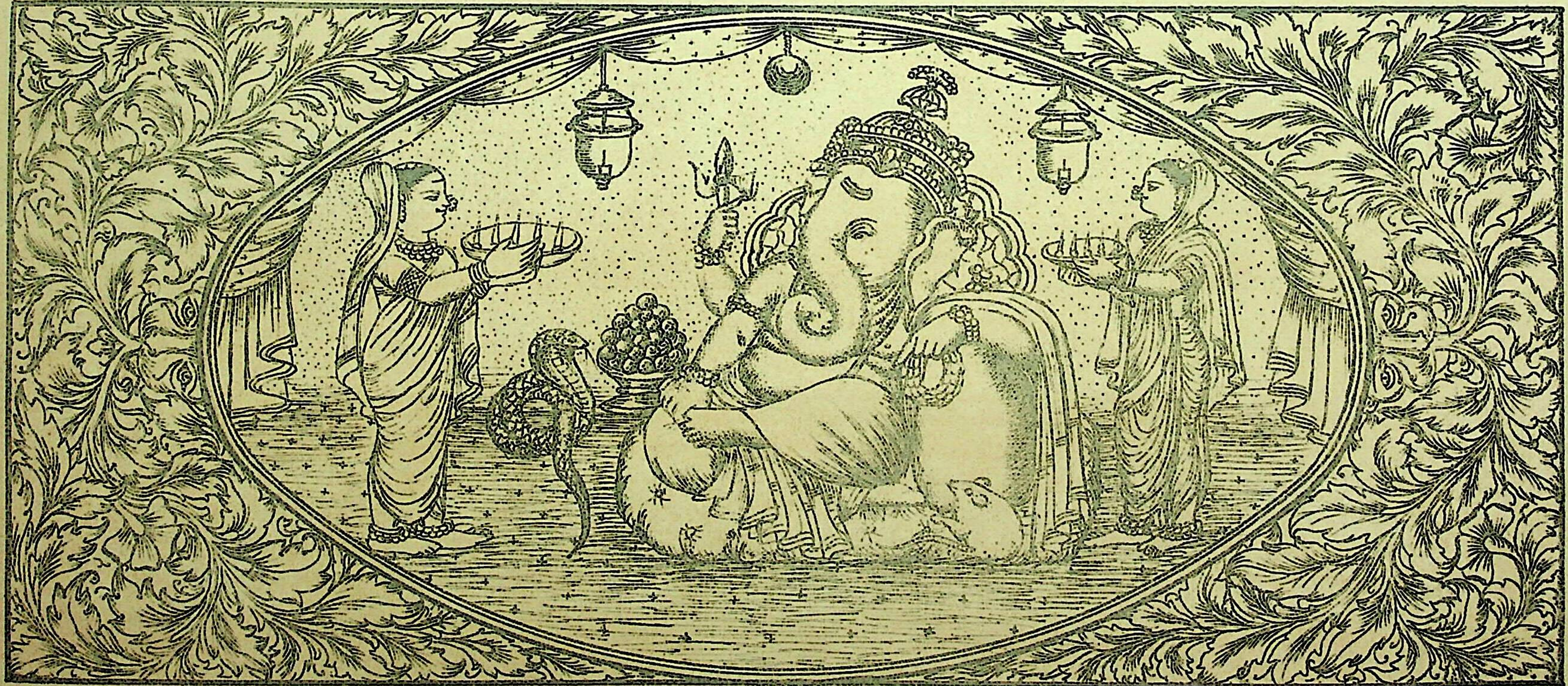
1882 Sambat (193 years old) very bad condition

325 Folio

13" X 6.5"

Complete

अथश्रीमद्भागवतमाहात्म्यप्रारंभः

श्रीमद्भागवतसारामृताची प्रस्तावना.

हा ग्रंथ संस्कृत श्रीमद्भागवतांतील कथाभाग संक्षेपानें घेऊन रचिला आहे. यांतील विषय;- पंचमहाभूतांची उत्पत्ति, त्यां पासून जगताची रचना, भूगोलखगोलांचें परिमाण, जीवांचें पोषण सद्वासना दुर्वासनांचे परिणाम, मन्वंतरांचें निरूपण, मनुवंशीय राजांचें वर्णन, दुष्टांचा नाश करण्या विषयींची भगवच्चरित्रें, मोक्षमार्ग आणि सर्वाश्रय परमात्म्याचा स्वरूपानुवाद होतवरील दहा प्रकार द्वादशस्कंध भागवतांत क्रमाक्रमानें प्रसंगास अनुसरून वर्णन केले आहेत ते वाचकांस व श्रोत्यांस सहज बुद्ध्यारूढ व्हावे या करितां श्रीवेदव्यासांनीं नानाख्यानें व तद्विषयक प्रश्नोत्तरात्मक अनेक संवाद वर्णन करून आबालवृद्धांस सुगम असे सांगितले आहेत. तसेंच प्राधान्यें करून अनेक अवतार चरित्र-निरूपणद्वारा भगवद्यश सविस्तर वर्णन केलें आहे आणि भगवत्प्राप्त्यर्थ कर्म, भक्ति व ज्ञान हे तीन योग (उपाय) अधिकारपरत्वें कर्तव्यत्वानें उपदेशिले आहेत. श्रीमद्भागवताचा उपयोग फार असून अमूल्य असल्यामुळें संस्कृत ग्रंथ हजारों खपले व खपतही आहेत; परंतु संस्कृत वेत्त्यांशिवाय केवळ भगवद्भक्त, स्त्रिया, शूद्र, व संस्कृत न जाणणारे गृहस्थ, भिक्षुक यांस त्या संस्कृत ग्रंथाचा जसा उपयोग व्हावा तसा होत नाहीं. आणि भागवत समजण्याविषयीं तर सर्वांची खरोखर उत्कंठा आहे; परंतु ज्ञानाची आणि द्रव्याची अडचण असल्यामुळें व सार्थ भागवत पहावें किंवा पुराणिकापासून ऐकून घेऊन समजून घ्यावें तर ग्रंथ अफाट (मोठा) असल्या मुळें व्यवधान न राहतां मर्मावर दृष्टि पोंचत नाहीं. इत्यादि कारणांनीं लोक निराश होऊन प्रकारांतरानें कालक्षेप करून शेवटीं जन्मास येऊन कर्तव्यते विषयीं पक्कें ज्ञान न होतां त्यांचें जीवित व्यर्थ होतें. याजकरितां अधिकारी प्राण्यास समंजसपणा प्राप्त झाल्यापासून मला कर्तव्य काय आहे किंवा मी करितों हें योग्य किंवा अयोग्य याचा विचार करण्यास योग्य असें साधन प्राप्त झालें असतां तो जीव दुःखरूपी संसारांत निमग्न न होतां स्वतःचा विचार करील यांत संदेह नाहीं. याजकरितां भाविक लोकांस असें सूचवितों कीं, हें भागवताचें सार म्हणजे नवनीत जे कोणी श्रवण पठन किंवा संग्रह करून मनःपूर्वक या ग्रंथांतील विषयांचा विचार करतील किंवा नियमानें पठन करतील त्यांच्या सर्व कामना ईश्वर पूर्ण करील. इकडे सर्वांनीं चांगलें लक्ष द्यावें.— सदरील ग्रंथ सखाराम बाळकृष्ण सरनाईक यांजकडून तयार करविल्या नंतर वामन एकनाथ शास्त्री क्षीर-सागर केमकर यांजकडून शुद्ध करविला. शुद्ध करितांना कांहीं ठिकाणीं शास्त्री मजकूर याणीं नव्या ओंव्या घातल्या आहेत. आणि वेदस्तुति व भागवतमाहात्म्य हीं समग्र शास्त्री यांजकडून रचविलीं आहेत. तसेंच एकादशस्कंधांत ठिकठिकाणीं बऱ्याच ओंव्या नव्या करून घातल्या आहेत.— सन १८६७ चा आक्ट २५ प्रमाणें सदर्हू ग्रंथावर सर्व प्रकारें हक्क आम्हीं आपला ठेविला आहे. त्या ग्रंथाची किंमत रु० ४ टपालखर्च ०।१२ ठेविला आहे.

हें पुस्तक पुणें पेठ शनवार मेहुणपुरा येथें रावजी श्रीधर गोंधळेकर याणीं आपल्या जगद्धितेच्छु छापखान्यांत छापिलें. शके १८०४ चित्रभानुनामसंवत्सरे. तारीख २० सप्तंबर १८८२ ई. } रावजी श्रीधर गोंधळेकर.

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥ ॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥श्रीगोपालकृष्णायनमः॥ ॥श्लोक॥ ॥यंप्र
व्रजंतमनुपेतमपेतकृत्यंद्वैपायनोविरहकातरआजुहाव॥पुत्रेतितन्मयतयातरवोऽभिनेदुस्तंसर्वभूतहृदयंमुनि
माननतोस्मि॥ १ ॥ टीका ॥ओंव्या॥ सर्वभूतहृदयस्था॥नमूंश्रीशुकासमर्था॥जयाच्यास्मरणेंसर्वआस्था॥पू
र्णहोतीनिश्चयें॥ १ ॥सर्वकर्मविवर्जित॥जोउपनयनापूर्वींचविरक्त॥निघतांबाहेव्यासतात॥विरहभीतहृदया
नें॥ २ ॥हेपुत्राऐसेंबाहतां॥तरूचीपालवूनितन्मयता॥ओदेतीपितियातत्वतां॥सर्वात्मताऐशीज्या॥ ३ ॥तोवंदू-
निश्रीयोगींद्र॥भागवतमाहात्म्यसांद्र॥विशदकरूंनिस्तंद्र॥भगवत्प्रीतिलावया॥ ४ ॥नैमिषवनींसूतातें॥शौ-
नकपुसेतुष्टचित्तें॥कथामृतरसरुचीतें॥आस्वादीजोनिरंतर॥ ५ ॥हेअज्ञानध्वांतभास्करा॥सूतासांगेंकथासा
रा॥भक्तिज्ञानवैराग्यविचारां॥वृद्धीहोयतेकैसी॥ ६ ॥मायामोहाचानिरास॥होयकैसायाजीवांस॥ईशप्राप्ती-
चेंसविशेष॥साधनहीनिरूपीं॥ ७ ॥तेंसूतह्मणेशौनका॥संसारभयनाशका॥सकलसाधनमस्तका॥सावधानें-
परिसावें॥ ८ ॥कालसर्पेंग्रासिलेजीव॥तयांचीकरूनियांकीव॥श्रीशुकेंभागवतअपूर्व॥प्रकाशिलेंकलियुगीं
॥ ९ ॥चित्तशुद्धीसीसाधन॥याहूनिनदिसेआन॥जोअसेलपुण्यपावन॥तयासीचीहेंलाधे॥ १० ॥सभेमाजी-
परीक्षिता॥शुकहीकथासांगतां॥सुधाकुंभघेऊनितत्वतां॥सुरतेथेंपातले॥ ११ ॥शुकानमूनिबोलतीसुर॥
सुधाघेऊनिदेंकथारुचिर॥येणेंराजाहोवोअमर॥आह्मांआदरभागवतीं॥ १२ ॥तेंशुकविचारकरूनी॥ह्म-
णेकोठेंकाचकोठेंमणी॥अभक्तनिर्जरजाणूनि॥नदेतयांभागवत॥ १३ ॥राजमोक्षपाहूनिविधाता॥विस्मित-
होऊनिभागवता॥अन्यसाधनांशींतुळितां॥श्रीभागवतश्रेष्ठगमे॥ १४ ॥तेंसप्ताहमात्रश्रवणें॥दूरकरीजन्म

श्रीमद्भागवतसारामृताची प्रस्तावना.

हा ग्रंथ संस्कृत श्रीमद्भागवतांतील कथाभाग संक्षेपानें घेऊन रचिला आहे. यांतील विषय– पंचमहाभूतांची उत्पत्ति, त्यां पासून जगताची रचना, भूगोलखगोलांचें परिमाण, जीवांचें पोषण सद्वासना दुर्वासनांचे परिणाम, मन्वंतरांचें निरूपण, मनुवंशीय राजांचें वर्णन, दुष्टांचा नाश करण्या विषयींचीं भगवच्चरित्रें, मोक्षमार्ग आणि सर्वाश्रय परमात्म्याचा स्वरूपानुवाद होऊन वरील दहा प्रकार द्वादशस्कंध भागवतांत क्रमाक्रमानें प्रसंगास अनुसरून वर्णन केले आहेत ते वाचकांस व श्रोत्यांस सहज बुद्ध्यारूढ व्हावे या करितां श्रीवेदव्यासांनीं नारायनें व तद्विषयक प्रश्नोत्तरात्मक अनेक संवाद वर्णन करून आबालवृद्धांस सुगम असे सांगितले आहेत. तसेंच प्राधान्यें करून अनेक अवतार चरित्र-निरूपणद्वारा भगवद्यश सविस्तर वर्णन केलें आहे आणि भगवत्प्राप्त्यर्थ कर्म, भक्ति व ज्ञान हे तीन योग (उपाय) अधिकार परत्वें कर्तव्यत्वानें उपदेशिले आहेत. श्रीमद्भागवताचा उपयोग फार असून अमूल्य असल्यामुळें संस्कृत ग्रंथ हजारों खपले व खपतही आहेत; परंतु संस्कृतवेत्त्याशिवाय केवळ भगवद्भक्त, स्त्रिया, शूद्र, व संस्कृत न जाणणारे गृहस्थ, भिक्षुक यांस त्या संस्कृत ग्रंथाचा जसा उपयोग व्हावा तसा होत नाहीं. आणि भागवत समजण्याविषयीं तर सर्वांची खरोखर उत्कंठा आहे; परंतु ज्ञानाची आणि द्रव्याची अडचण असल्यामुळें व सार्थ भागवत पहावें किंवा पुराणिकापासून ऐकून घेऊन समजून घ्यावें तर ग्रंथ अफाट (मोठा) असल्या मुळें व्यवधान न राहतां मर्मावर दृष्टि पोंचत नाहीं. इत्यादि कारणांनीं लोक निराश होऊन प्रकारांतरानें कालक्षेप करून शेवटीं जन्मास येऊन कर्तव्यते विषयीं पक्के ज्ञान न होतां त्यांचें जीवित व्यर्थ होतें. याजकरितां अधिकारी प्राण्यास समंजसपणा प्राप्त झाल्यापासून मला कर्तव्य काय आहे किंवा मी करितों हें योग्य किंवा अयोग्य याचा विचार करण्यास योग्य असें साधन प्राप्त झालें असतां तो जीव दुःखरूपी संसारांत निमग्न न होतां स्वतःचा विचार करील यांत संदेह नाहीं. याजकरितां भाविक लोकांस असें सूचवितों कीं, हें भागवताचें सार म्हणजे नवनीत जे कोणी श्रवण पठन किंवा संग्रह करून मनःपूर्वक या ग्रंथांतील विषयांचा विचार करतील किंवा नियमानें पठन करतील त्यांच्या सर्व कामना ईश्वर पूर्ण करील. इकडे सर्वांनीं चांगलें लक्ष द्यावें.— सदरील ग्रंथ सखाराम बाळकृष्ण सरनाईक यांजकडून तयार करविल्या नंतर वामन एकनाथ शास्त्री क्षीर-सागर केमकर यांजकडून शुद्ध करविला. शुद्ध करितांना कांहीं ठिकाणीं शास्त्री मजकूर याणीं नव्या ओंव्या घातल्या आहेत. आणि वेदस्तुति व भागवतमाहात्म्य हीं समग्र शास्त्री यांजकडून रचविलीं आहेत. तसेंच एकादश स्कंधांत ठिकठिकाणीं बऱ्याच ओंव्या नव्या करून घातल्या आहेत. — सन १८६७चा आक्ट २५ प्रमाणें सदर्हू ग्रंथावर सर्व प्रकारें हक्क आम्हीं आपला ठेविला आहे. त्या ग्रंथाची किंमत रु० खटपाल खर्च ०१२ ठेविला आहे.

हें पुस्तक पुणें पेठ शनवार मेहुणपुरा येथें रावजी श्रीधर गोंधळेकर याणीं आपल्या जगद्धितेच्छु छापखान्यांत छापिलें. शाके १८०४ चित्रभानुनामसंवत्सरे. तारीख २० सप्तंबर १८८२ ई. } रावजी श्रीधर गोंधळेकर.

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥ ॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥श्रीगोपालकृष्णायनमः॥ ॥श्लोक॥ ॥यंप्र
व्रजंतमनुपेतमपेतकृत्यंद्वैपायनोविरहकातरआजुहाव॥पुत्रेतितन्मयतयातरवोऽभिनेदुस्तंसर्वभूतहृदयंमुनि
माननतोस्मि॥ १ ॥ टीका ॥ओंव्या॥ सर्वभूतहृदयस्था॥नमूंश्रीशुकासमर्था॥जयाच्यास्मरणेंसर्वआस्था॥पू
र्णहोतीनिश्चयें॥ १ ॥ सर्वकर्मविवर्जित॥जोउपनयनापूर्वींचविरक्त॥निघतांबाहेव्यासतात॥विरहभीतहृदया
नें॥ २ ॥ हेपुत्राऐसेंबाहतां॥तरूचीपाबूनितन्मयता॥ओदेतीपितियातन्वतां॥सर्वात्मताऐशीज्या॥ ३ ॥ तोवंदू
निश्रीयोगींद्र॥भागवतमाहात्म्यसांद्र॥विशदकरूनिस्तंद्र॥भगवत्प्रीतिलावया॥ ४ ॥नैमिषवनींसूतातें॥शौ
नकपुसेतुष्टचित्तें॥कथामृतरसरुचीतें॥आस्वादीजोनिरंतर॥ ५ ॥ हेअज्ञानध्वांतभास्करा॥सूतासांगेंकथासा
रा॥भक्तिज्ञानवैराग्यविचारां॥वृद्धीहोयतेकैसी॥ ६ ॥ मायामोहाचानिरास॥होयकैसायाजीवांस॥ईशप्राप्ती
चेंसविशेष॥साधनहीनिरूपीं॥ ७ ॥तेंसूतह्मणेशौनका॥संसारभयनाशका॥सकलसाधनमस्तका॥सावधानें
परिसावें॥ ८ ॥कालसर्पेंग्रासिलेजीव॥तयांचीकरूनियांकींव॥श्रीशुकेंभागवतअपूर्व॥प्रकाशिलेंकलियुगीं
॥ ९ ॥ चित्तशुद्धीसीसाधन॥याहूनिनदिसेआन॥जोअसेलपुण्यपावन॥तयासीचीहेंलाधे॥ १० ॥सभेमाजी
परीक्षिता॥शुकहीकथासांगतां॥सुधाकुंभघेऊनितत्वतां॥सुरतेथेंपातले॥ ११ ॥ शुकानमूनिबोलतीसुर॥
सुधाघेऊनिदेंकथारुचिर॥येणेंराजाहोवोअमर॥आह्मांआदरभागवतीं॥ १२ ॥ तेंशुकविचारकरूनी॥ह्म
णेकोठेंकाचकोठेंमणी॥अभक्तनिर्जरजाणूनि॥नदेतयांभागवत॥ १३ ॥ राजमोक्षपाहूनिविधाता॥विस्मित
होऊनिभागवता॥अन्यसाधनांशींतुळितां॥श्रीभागवतश्रेष्ठगमे॥ १४ ॥ तेंसप्ताहमात्रश्रवणें॥दूरकरीजन्म

मरयों ॥ सनकादिकींनारदाकारणें ॥ ससाहविधिवर्णिला ॥ १५ ॥ शौनकह्मणेनारद ॥ अस्थिरजेंविपारद ॥ त्या
चासनकादिकांशींसंवाद ॥ कोठेंकेसाजाहला ॥ १६ ॥ सूतह्मणेहेशौनक ॥ परिसेंयाअर्थींकथानक ॥ चारमुनीस
नकादिक ॥ बदरिकाश्रमींपातले ॥ १७ ॥ तेथेंनारददीनवदन ॥ पाहूनिपुसतीब्रह्मनंदन ॥ कांदिसशीबाउद्विग्न
खेदकारणकायतें ॥ १८ ॥ तेंदेवर्षिह्मणेभूमीवरी ॥ पुष्करादितीर्थेंजोंसारीं ॥ प्रयागकाशीगोदावरी ॥ हरिक्षेत्रा-
दिभ्रमलोंमी ॥ १९ ॥ परीमनःसंतोषकारक ॥ कोठेंकांहींनदिसेचोख ॥ कींअधर्ममित्रकलिदेख ॥ चहूंकडेपस
रला ॥ २० ॥ सत्यतपशौचदया ॥ दानहीपावलेंविलया ॥ उदरंभरदरिद्रीसदया ॥ मंदमतिजनझाले ॥ २१ ॥ पा-
खंडीहोतीसज्जन ॥ अबलांचेंप्राबल्यपूर्ण ॥ कन्याविक्रयीसर्वजन ॥ कलहजाणस्त्रीपुरुषीं ॥ २२ ॥ आश्रमतीर्थें
देवालयें ॥ यवनदूषितीनिश्चयें ॥ योगीज्ञानीदृष्टीनये ॥ सर्वसाधनेंनिमालीं ॥ २३ ॥ सर्वदेशींअन्नविक्रय ॥ वि-
प्रविकितीआम्नाय ॥ तैसाकामिनीसमुदाय ॥ भगविक्रयकरीपैं ॥ २४ ॥ यापरीकलिदोषपाहतां ॥ यमुनेसिआ
लोंअवचिता ॥ तंवएकतरुणवनिता ॥ खिन्नचित्ताविलोकिली ॥ २५ ॥ तयेजवळीवृद्धदोन ॥ पडलेअसतीअचे
तन ॥ तीकरूनियांरुदन ॥ सभोंवतीपाहातसे ॥ २६ ॥ शतस्त्रियाव्यजनेंवारिती ॥ परीस्वस्थनहोयचित्तीं ॥ पाहू
निगेलोंमीनिश्चिती ॥ तत्समीपविस्मयें ॥ २७ ॥ तीमातेंपाहतांउठली ॥ दीनवाणीबोलूंलागली ॥ कींसाधोक्षण-
मात्रआपली ॥ स्थितियेस्थळींपैंह्मावी ॥ २८ ॥ कींतुझेंदर्शनलोकीं ॥ सर्वपापहरविलोकीं ॥ त्वद्वाक्येंदुःखशांति
निकी ॥ होईलऐसेंवाटलें ॥ २९ ॥ तैंमींपुसिलेंतयेशीं ॥ त्यास्त्रियासहतूंकोणअससी ॥ हेवृद्धकोणदुःखहीतुज
शीं ॥ कायतेंमजशींसांगपैं ॥ ३० ॥ तेव्हांतीह्मणेमीभक्ति ॥ हेंमत्तनयजाणसुमती ॥ ज्ञानविरागजयांह्मणती ॥ क

लिकालेंजीर्णहे ॥ ३१ ॥ ह्यागंगादिकसरिता ॥ मत्सेवाकरितीतस्वतां ॥ आतांपरिसेंमहात्मा ॥ जीस्तवआर्त्तमीअसें ॥
३२ ॥ मीउत्पन्नद्रविडदेशीं ॥ कर्नाटकींपावलेंवृद्धीसी ॥ महाराष्ट्रींपरियसीं ॥ कोठेंकोठेंमीअसें ॥ ३३ ॥ गुर्जरींजा
हलेंजीर्ण ॥ कींघोरकलीमातलापूर्ण ॥ वृंदावनींयेतांतरुण ॥ जाहलेंमीसुनिराया ॥ ३४ ॥ मीयुवतिपुत्रजरठ ॥ हें
आतांवाटेमहाकष्ट ॥ याचेंकारणकायतेंस्पष्ट ॥ कृपाकरूनिवदावें ॥ ३५ ॥ सूतह्मणेशौनकासी ॥ तेंनारदकरूनि
विचारासी ॥ बोलेबालेपरियसीं ॥ कलिकालहाअसे ॥ ३६ ॥ तेणेंसदाचारलोपला ॥ योगमार्गअवघाबुडाला ॥ वर्षों
वर्षीअमंगला ॥ हीधरित्रीदिसतसे ॥ ३७ ॥ तुजकींतुझेपुत्रांप्रती ॥ कोणीसांप्रतनदेखती ॥ तुजहोतांवृंदावनीं
स्थिति ॥ तारुण्यप्राप्तझालेंपैं ॥ ३८ ॥ येथेंनवपुत्रांग्राहक ॥ नसेह्मणूनिहेंजरठदेख ॥ आत्मसुखेंसुखसंतोख ॥ ॥
ज्ञानविरागअसतीहे ॥ ३९ ॥ परिसूनिमुनीच्यावचना ॥ भक्तिह्मणेविधिनंदना ॥ परीक्षितेंकलिस्थापना ॥ स्वदेशींकें
शीकेलीहो ॥ ४० ॥ दयार्णवश्रीपरमात्मा ॥ कैसाविलोकीयाअधर्मा ॥ सांगूनिमजविप्रोत्तमा ॥ संशयातेंनिवारीं
॥ ४१ ॥ नारदह्मणेपरिसेंभक्ति ॥ हरिसोडूनिजातांचजगती ॥ कलिप्रवेशलादुर्मति ॥ सकलसाधनांबाधक ॥
॥ ४२ ॥ तोपरीक्षितानेंदिग्विजयीं ॥ पाहतांलीनझालापायीं ॥ मगप्रीति बंधकरूनिपाहीं ॥ ठेविलाकांहींपदार्थीं
॥ ४३ ॥ कींतपयोगसमाधि ॥ यांहींनहोयजेसिद्धि ॥ तेनरकलिमाजीसाधी ॥ केशवसंकीर्तनेंची ॥ ४४ ॥ परीकुकर्में
सर्वसार ॥ जाऊनिभूमिहोयनिःसार ॥ भागवतकथासाचार ॥ निःसारहोयकुणलोभें ॥ ४५ ॥ नास्तिकशठदुराचा
र ॥ वसतीतेणेंतीर्थेंनिस्सार ॥ कामक्रोधादिमनींविकार ॥ तेणेंतपःसारतेंगेलें ॥ ४६ ॥ ऐसाचिहायुगधर्म ॥ जाणू-
निक्षमाकरीघन श्याम ॥ हेंऐकूनिभक्तिसप्रेम ॥ पुन्हावदेनारदासी ॥ ४७ ॥ सुरमुनेतूंधन्यअससी ॥ मद्भाग्येंयेथें

पातलासी॥सद्दर्शनसर्वसिद्धींसी॥मूलअसेनिश्चयें॥ ४८॥ ज्याच्यावचनींधरूनिभाव॥मायेसिजिंकीकायाधव॥ ध्रुवपदपावलातोध्रुव॥तयातुजनमनअसो॥४९॥ इतिश्रीमत्स्यपुराणीं॥उत्तरखंडींव्यासवाणी॥भागवतमाहात्म्यवारवाणी॥प्रथमाध्यायीं॥५०॥ इतिप्रथमोध्यायः ॥१॥ अथद्वितीयाध्यायप्रारंभः ॥सूतह्मणे-शौनकातें॥परिसूनिभक्तिवाक्यातें॥नारदबोलेशांतचित्तें॥पुनरपिहें तियेशीं॥१॥बालेविफलचिंताकरीशी स्मरमनींश्रीकृष्णपदासी॥जेणेंसभेमाजीकृष्णेसी॥संरक्षिलेंसंकटीं॥२॥तूंतयासीप्राणाधिका॥व्यर्थकांकरि-सीशोका॥तवलोभेंनीचगृहींहिशंका॥नधरीहरीजावया॥३॥तुजसंतोषूनीश्रीहरी॥सेवेसीदेमुक्तिकिंकरी॥ ज्ञानवैराग्यहींसाजिरीं॥अपत्येंतुझींसंगतीं॥४॥कृतादियुगत्रयींसोज्वळ॥ज्ञानवैराग्यहेंप्रबळ॥कलीमाजीतूं चिकेवळ॥मोक्षदात्रीआहेसी॥५॥यास्तवपुत्रदुर्बलता॥मनींआणूनिनकरीचिंता॥नववृद्धीनेंयांसीपुष्टता॥ होयजाणकलियुगीं॥६॥ह्मणूनिआलांप्रतिगृहीं॥तुजस्थापितोंलवलाहीं॥ऐसेंनकरितांपाहीं॥नव्हेहरिदास मीसाच॥७॥जेतुझाआश्रयकरिती॥तेपातकीहीवैकुंठजाती॥कृतांतमुखनपाहती॥नस्पर्शतीत्यांपिशाच॥८ तपवेदकर्मज्ञान॥व्रतेंतीर्थेंयज्ञजाण॥यांहीं नमिळे भगवान्॥भक्तिप्रधानकलियुगीं॥९॥भक्तिद्रोहकरीनर तोक्लेशपावेनिरंतर॥जैसादुर्वासमुनिवर॥भक्तद्वेषेंपीडला॥१०॥सूतसांगेद्विजोत्तमा॥मुनिवाक्याचामधुरि-मा॥सेवूनिभक्तिधरूनिप्रेमा॥पुन्हावदेतयासी॥११॥हेमुनिवर्यातुझीप्रीति॥मजवरीअसेनिश्चिती॥सर्वदा वसेनतुझेचित्तीं॥कल्पांतींहीनचळेंपैं॥१२॥सेवूनितुझीवचनसुधा॥सर्वशमलीमाझीबाधा॥परीयापुत्रांसीप्र-बोधा॥पूर्णबोधाकरीलूं॥१३॥ऐकूनिनारदद्रवला॥सुखलावूनिकर्णांला॥हाकमारीउभयतांला॥उच्चस्वरेंकरू

नियां ॥ १४ ॥ वेदघोषगीतापाठ ॥ मुनिकरी कर्णांनिकट ॥ तेणें चेतना होऊनि प्रगट ॥ उठती परम संकटें ॥ १५ ॥
परी आळसें देऊनि जांभया ॥ दोघेही पडती तया ठाया ॥ सवेंचि निद्रित पाहूनि तयां ॥ चिंताग्रस्त मुनि होय ॥
॥ १६ ॥ ह्मणे काय करावें आतां ॥ चित्तीं स्मरे भगवंता ॥ तें आकाशवाणी वदे तत्वतां ॥ मुने चिंता न करावी ॥ १७ ॥
तुझा उद्योग होईल सफल ॥ एक साधन करितां विमळ ॥ तें तुज सज्जन प्रांजळ ॥ निरूपिती लनिश्चयें ॥ १८ ॥ तेणें
वृद्धता आणि निद्रा ॥ यांची नासेल दयासमुद्रा ॥ भक्तीचीही प्रफुल्लमुद्रा ॥ होऊनि जगीं विस्तारेल ॥ १९ ॥ ऐकू-
नि ऐशी आकाशवाणी ॥ नारद विस्मित अंतःकरणीं ॥ ह्मणे काय कीजे करणी ॥ संत कोठें भेटतील ॥ २० ॥ ऐसा-
विचार करूनी मुनी ॥ तयां त्र यातें थें ठेवूनि ॥ आपण निघे तीर्थाटनीं ॥ मनीं धरूनि सत्संगा ॥ २१ ॥ तीर्थीं जे जे भेटती
जन ॥ तयां पुसे विधिनंदन ॥ परी कांहीं न वदती वचन ॥ कोणी ह्मणती असाध्य हें ॥ २२ ॥ तें तपा विषयीं निश्चय ॥ करू-
नि बदरिकाश्रमीं तो जाय ॥ तेथें सनकादि मुनिचतुष्टय ॥ सूर्यसम अवलोकी ॥ २३ ॥ तयांसि स्तवूनि नारद ॥ करी तो-
चि पैं संवाद ॥ भक्तिज्ञानवैराग्यांचा खेद ॥ सांगा कैसा परिहरे ॥ २४ ॥ तेव्हां सनकादिक सांगती ॥ नारदा तूं न करी खं-
ती ॥ भक्तिपोषक उपाय निश्चिती ॥ सांगूं तुजप्रती अवधारीं ॥ २५ ॥ श्रीशुकादिकीं वर्णित ॥ जें कां श्रीमद्भागवत ॥ त-
द्घोषें ज्ञानविरागसहित ॥ भक्ति प्रबळ होय पैं ॥ २६ ॥ सिंहशब्दें जैसे वृक ॥ पळती तैसें पातक ॥ भागवतश्रवणें देख
जायल या कलियुगीं ॥ २७ ॥ मग ज्ञान भक्ति विराग ॥ सर्वत्र वसतील सांग ॥ निःशेष जाऊनि कलिरोग ॥ पुष्टि अ-
भंग पावतील ॥ २८ ॥ नारद ह्मणे वेद वेदांत ॥ गीतादि घोष करितां निश्चित ॥ जे न होती स्वस्थचित्त ॥ तेथें भागवत
काय करी ॥ २९ ॥ तें कुमार ह्मणती सुरमुनी ॥ वेदोपनिषदां तें मंथूनी ॥ भागवत हें सुरसखनी ॥ सार काढिलें जाण

पें ॥ ३० ॥ मूळापासून अग्रापर्यंत ॥ तरूमाजी रस असे निश्चित ॥ परी फळाचे ठायीं जो संचित ॥ सेवनोचित होय तो ॥ ३१ ॥ कीं दुग्धांत असे घृत ॥ परी जों वरी न से उद्धृत ॥ तंव त्याचा स्वाद किंचित् ॥ ग्रहणयोग्य न व्हेची ॥ ३२ ॥ म्हणूनी हें श्रीभागवत ॥ वेदवेदांतसारभूत ॥ भक्तिज्ञानविरागां निश्चित ॥ पुष्टि करील निर्धारें ॥ ३३ ॥ वेदवेदांतांमाजी निष्णात ॥ असतांही सत्यवतीसुत ॥ अंतःकरणीं न से तृप्त ॥ अनुतप्त सदाही ॥ ३४ ॥ तें तूंचि चतुःश्लोकात्मक ॥ भागवत सांगूनि विशोक ॥ व्यास केलासी मग सशंक ॥ कैसा होसी ये विषयीं ॥ ३५ ॥ तयाचा चि शुक का विस्तार ॥ द्वैपायनें कथिला साचार ॥ तच्छ्रवणें इष्टसिद्धि सत्वर ॥ होय निर्धारें जाणपें ॥ ३६ ॥ मग नारद म्हणे कुमारांसी ॥ सद्दर्शनें जळती पापराशी ॥ उदय होय शुभ विचारांसी ॥ हें प्रत्ययासी आलें मज ॥ ३७ ॥ इति श्रीपद्मपुराणीं ॥ उत्तरखंडीं व्यासवाणी ॥ भागवतमाहात्म्य वाखाणी ॥ द्वितीयाध्यायें ॥ ३८ ॥ इति द्वितीयाध्यायः ॥ २ ॥ तृतीयाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ नारद म्हणे शुकप्रोक्त विमल ॥ मी ज्ञानयज्ञ करीन प्रांजल ॥ परी तया योग्य जें स्थळ ॥ तें मज कृपें सांगावें ॥ १ ॥ किती दिवसीं भागवतकथा ॥ परिसावी हो समर्था ॥ कैसा विधि हें सर्वथा ॥ मज आतां वदावें ॥ २ ॥ तैं कुमार सांगती सद्रूप ॥ गंगाद्वाराच्या समीप ॥ आनंदवन असे अपरूप ॥ जें मुनिगणा वाटलें ॥ ३ ॥ शोभती नाना तरुलता ॥ तेथ अति मृदुल सिकता ॥ जेथें वैरभाव नसे तत्त्वता ॥ कवणाचे ही मानसीं ॥ ४ ॥ तेथें ही भागवती कथा ॥ रसभरित होईल मुनिनाथा ॥ भक्तिज्ञानविराग ती ऐकतां ॥ तरुणता पावतील ॥ ५ ॥ सूत म्हणे हे शौनका ॥ ऐसा संवाद करूनि निका ॥ सनकादि आनंदनामका ॥ वना जाती नारदासवें ॥ ६ ॥ तैं भूमि स्वर्ग सत्यलोकीं ॥ कोलाहल होय विलोकीं ॥ धांवत येती गंगातटाकीं ॥ कथाश्रवणा वैष्णव ॥ ७ ॥ भृगु वसिष्ठ च्यवन गौतम ॥ मेधाति-

थिदेवलपरशुराम ॥ इत्यादिमुनिउत्कंठितपरम ॥ गंगाद्वारींपातले ॥ ८ ॥ वेदशास्त्रेंमंत्रतंत्र ॥ गंगादिनद्याहीपवि
त्र ॥ तीर्थेंगिरिवनेंविचित्र ॥ मूर्तिमंतयेतीपैं ॥ ९ ॥ नारदेंसनकादिकांसी ॥ आसनदिधलेंआदरेंशीं ॥ वैष्णवविरक्त
संन्यासी ॥ ब्रह्मचारीपातले ॥ १० ॥ मुख्यस्थानींसनकादिक ॥ नारदउभाराहेसन्मुख ॥ देवऋषिविभागेंचोख ॥ श्रव
णोत्सुकबैसले ॥ ११ ॥ सर्वकरितीजयजयकार ॥ सुमनेंवर्षतीसुरवर ॥ एकचित्तेंऐकतीसमग्र ॥ सनकादिकसांगती
॥ १२ ॥ सनकादिम्हणतीनारदा ॥ हेभगवद्भक्तिविशारदा ॥ संसारसागरपारदा ॥ परिसेंकथाभागवती ॥ १३ ॥ अष्टाद
शसहस्रसंमिता ॥ द्वादशस्कंधींग्रथिता ॥ श्रीशुकसांगेपरीक्षिता ॥ संहिताहीभागवती ॥ १४ ॥ बहुशास्त्रेंपुराणें ॥
कायकोजेतींभ्रांतीकारणें ॥ एकभागवतचिश्रवणें ॥ मुक्तिकेणेंदेतसे ॥ १५ ॥ भागवतकथाज्यामंदिरीं ॥ तें तीर्थजा-
णसाचोकारीं ॥ श्रीशुकशास्त्रकथेचीसरी ॥ अश्वमेधसहस्रानये ॥ १६ ॥ यादेहींतंवचीदोष ॥ जंवभागवतनऐकेपुरुष
काशीगयापुष्करविशेष ॥ शुकशास्त्रसमनसतीपैं ॥ १७ ॥ यास्तवश्लोकश्लोकार्ध ॥ अथवानित्यश्लोकपाद ॥ स्वमु-
खेंपठनकरीआनंद ॥ जरीसद्गतिइच्छिसी ॥ १८ ॥ प्रणवगायत्रीपुरुषसूक्त ॥ वेदत्रयीआणिभागवत ॥ द्वादशाक्षर-
विद्यानिश्चित ॥ तैसाचिदिनेशकालही ॥ १९ ॥ ब्राम्हणआणिअग्निहोत्र ॥ धेनुद्वादशीपवित्र ॥ तुलसीआणिवसं-
तसाचार ॥ पुरुषोत्तमतुल्यहीं ॥ २० ॥ जोभागवतवाचीसार्थ ॥ तयाचेंकोटिजन्मींचेंदुरित ॥ जळूनिराजसूयाश्वमेध
सुफळ ॥ नित्यनिश्चितलाधतें ॥ २१ ॥ श्रीभागवतश्रवणपठन ॥ तैसेंचीश्रीहरिचिंतन ॥ तुलसीपोषणधेनुसेवन ॥
वैकुंठकारणेंजाणहीं ॥ २२ ॥ सुवर्णसिंहासनस्थित ॥ वैष्णवांजोदेभागवत ॥ तयासीकृष्णसायुज्यप्राप्त ॥ होयनि
श्चितनारदा ॥ २३ ॥ जेणेंआजन्मशुककथा ॥ सेविलीनाहींमुनिनाथा ॥ तेणेंगर्दभापरीवृथा ॥ जन्मूनिमातानाशिण-

विली ॥ २४ ॥ यास्तव हे योगनिधि ॥ भागवत परिसावें आधीं ॥ दिननियमन सेसु बुद्धि ॥ सर्वदा श्रवण करावें ॥ २५ ॥
सत्य आणि ब्रह्मचर्यव्रत ॥ धरूनि परिसावें भागवत ॥ हें सर्वदा अशक्य निश्चित ॥ कलियुगीं मानवां ॥ २६ ॥ म्ह-
णूनि शुकें सप्ताहश्रवण ॥ प्रवृत्त केलें असे जाण ॥ कीं मनोजय नियमाचरण ॥ चिरकाळ असाध्य पैं ॥ २७ ॥ नि-
त्य भागवतश्रवण ॥ कीं माघीं करितां पारायण ॥ जें फळ तें विभु केंजाण ॥ सप्ताहश्रवणीं सांगितलें ॥ २८ ॥
यज्ञव्रतें तपें चोख ॥ यांहूनि सप्ताहश्रवण अधिक ॥ ध्यानज्ञानयोगही देख ॥ सप्ताहसाम्य न पावती ॥ २९ ॥
तें शौनक म्हणे सूता ॥ आश्चर्यकारक कही वार्त्ता ॥ कीं श्रीभागवतसंहिता ॥ ज्ञानादिकां आगळी ॥ ३० ॥ ऐसें सन-
कादि वर्णिती ॥ यास्तव सांगें बा सुमति ॥ सर्वश्रेष्ठता यया प्रति ॥ कैशी निश्चिति प्राप्त होय ॥ ३१ ॥ सूत म्हणे-
जेव्हां श्रीधर ॥ वैकुंठगमनीं धरी आदर ॥ तें उद्धव परिसूनि ज्ञानसार ॥ प्रश्न करी हरीलें ॥ ३२ ॥ हे गोविंदा भक्त-
कार्यासी ॥ करूनि तूं वैकुंठा जाशी ॥ म्हणूनि महच्चिंता मानसीं ॥ प्राप्त होय तीपरिसें ॥ ३३ ॥ कीं हा कलिकाल-
भयंकर ॥ संतही जेथें असंत साचार ॥ तेणें अवनीसी होय भार ॥ यदुधुरंधर दयार्णवा ॥ ३४ ॥ यास्तव हे कृष्ण-
राया ॥ स्वभक्तांवरी करूनि दया ॥ जाऊन कों वैकुंठनिलया ॥ करुणालया श्रीहरी ॥ ३५ ॥ तें उद्धववाक्य ऐकून
श्रीकृष्ण करी चिंतन ॥ कीं व्हावया भक्तकल्याण ॥ काय उपाय करावा ॥ ३६ ॥ मग विचारूनियां देव ॥ भागव-
तीं वसे स्वयमेव ॥ तेणें हें भागवत सावयव ॥ वाङ्मय मूर्ती हरीची ॥ ३७ ॥ सेवन श्रवण कीं पाठ ॥ करितां पापें ह-
रीअचाट ॥ सर्वसाधनांमाजी श्रेष्ठ ॥ सप्ताहश्रवण जाण पैं ॥ ३८ ॥ सूत म्हणे ऐसें वर्णिलां ॥ भागवतमाहात्म्य
तत्वतां ॥ भक्ती घेऊनि तरुणसुतां ॥ अतिसुदिला तेथें पातली ॥ ३९ ॥ ती सुंदरवेषा कामिनी ॥ पाहतां विस्मित

होतीमुनी ॥ ह्मणतीकोणकेशीकोठूनी ॥ आलीहेआह्मांनकळे ॥ ४० ॥ तेंभक्तिहोऊनियांविनत ॥ ह्मणेमीऐंकूनि
कथामृत ॥ आतांचिपुष्टझालेंनिश्चितें ॥ सनत्कुमारात्वत्कृपें ॥ ४१ ॥ आतांहाकलिकाल ॥ मातलाअसेप्रबळ ॥ म
जवसावयास्थळ ॥ सांगादयालुपैंतुह्मी ॥ ४२ ॥ तेंसनकादिह्मणतीवैष्णवचित्तीं ॥ सर्वदावसेंतूंहरिभक्ती ॥ म
गकलिदोषहेतुजप्रती ॥ नशकतीपहावया ॥ ४३ ॥ हरिभक्तीअंतःकरणीं ॥ पाहतांप्रवेशेचक्रपाणी ॥ ऐसीश्री
भागवतश्रवणीं ॥ फलश्रुतीअसेपैं ॥ ४४ ॥ इतिश्रीपद्मपुराणीं ॥ उत्तरखंडीव्यासवाणी ॥ भागवतमहिमावा-
खाणी ॥ तृतीयाध्यायीं ॥ ४५ ॥ इतितृतीयाध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ अथचतुर्थाध्यायः ॥ ॥ सूतह्मणेशौनकादि-
का ॥ वैष्णवहृदयींअलौकिका ॥ भक्तीनिरखूनिनिजलोका ॥ त्यजूनिहरिनिघाला ॥ १ ॥ वनमाळीघनश्याम
वर्ण ॥ मकरकुंडलविराजितकर्ण ॥ त्वरेंयेऊनियांश्रीरमण ॥ भक्तचित्तींप्रवेशला ॥ २ ॥ तेंवैकुंठवासीवैष्णव ॥
तैसेचिउद्धवादिकसर्व ॥ हृदयींहोतांईशाविर्भाव ॥ ब्रह्मानंदरतझाले ॥ ३ ॥ तेव्हांजयजयकारओष्ठीं ॥ अंत-
रींअलौकिकरसपुष्टि ॥ गंधचूर्णप्रसूनवृष्टि ॥ करवरकरितीसंतोषें ॥ ४ ॥ त्यासभेंतजेतेंअसती ॥ तयांदेह-
गेहांचीविस्मृति ॥ होयहेंपाहूनिकुमारांप्रती ॥ नारदबोलेविस्मयें ॥ ५ ॥ मुनीश्वरहोहाअलौकिक ॥ सप्ताहम
हिमादेखिलासम्यक् ॥ जेणेंजळतीदोषकलंक ॥ महापातकीयांचेही ॥ ६ ॥ याहूनिअन्यचित्तशोधन ॥ कराव
यानसेचिसाधन ॥ कृपाकरूनिहानवीन ॥ मार्गतुह्मींकादिला ॥ ७ ॥ यामार्गेंसांगाकवण ॥ शुद्धहोतीपानकी
जन ॥ ऐसेंऐकूनिनारदवचन ॥ कुमारतयांबोलती ॥ ८ ॥ जेमानवमहापापकारी ॥ विमार्गेंवर्ततीदुराचारी
क्रोधीकपटीमत्सरी ॥ सप्ताहयज्ञेंशुद्धहोती ॥ ९ ॥ मिथ्यावादीतृष्णाकुळ ॥ पितृमातृद्रोहीजेखळ ॥ आश्र

मधर्मविवर्जितसकळ॥ सप्ताहयज्ञीं शक्रहोती॥ १०॥ याविषयीं इतिहास॥ सांगतों मुनिरायापरिस॥ ज्याच्या
श्रवणें पापनाश॥ होयनिःशेषजनांचा॥ ११॥ तुंगभद्रातटीं उत्तम॥ नगरअसे सद्धर्म॥ जनआचरतीतेथें द्विजोत्त
म॥ आत्मदेवयानामें॥ १२॥ वेदवेदांगनिष्णात॥ सर्वजाणेश्रौतस्मार्त॥ तत्प्रियाधुंधुलीनामें निश्चित॥ स्व-
वचनस्थापीजेसदा॥ १३॥ कुलीनअसूनि सुंदरी॥ सर्वदाजनवार्ताजेकरी॥ गृहकर्मीकुशलही परी॥ कलह-
प्रियातीअसे॥ १४॥ यापरीदंपतीरमती॥ गृहींअसेबहुसंपत्ती॥ परीसंतोषनसेविप्रचित्तीं॥ कींसंततीनसे-
कांहीं॥ १५॥ मगसंततीस्तवधर्म॥ आरंभितीतेपरम॥ गोभूमिवस्त्रें आणिहेम॥ दीनांसिदेतीयथाविधि॥
॥ १६॥ धर्मार्थअर्धधनवेंचिलें॥ परीसंताननाहींझालें॥ मगतोद्विजमनेंव्याकुळें॥ अरण्यांतजायपें॥ १७॥
मध्यान्हींतृषिततोद्विजाति॥ तडागींजलपानकरीनिश्चिती॥ नंतरपुत्रचिंताआणूनिचित्तीं॥ तीरींबैसेआतुर
॥ १८॥ तंवतेथें एकसंन्यासी॥ पातलाजलप्यावयासी॥ येऊनिजाऊनितयापाशीं॥ वंदूनिउभाराहिला॥ १९॥ स्वा
मीपूसतीतयासी॥ कांरेबापादीनदिससी॥ दुःखकारणतेंआम्हांसी॥ वदसत्वरद्विजोत्तमा॥ २०॥ विप्रम्हणे-
स्वामिराया॥ संततीनसेमजसदया॥ तेणेंसौख्यनवाटेहृदया॥ पूर्वजसदादुःखित॥ २१॥ अपुत्राचेंजेंकामं-
दिर॥ द्रव्यकींजीवितसाचार॥ तैसेंचिकुळपरिवार॥ सर्वाधिकारपैंअसो॥ २२॥ देवपितरकींद्विजगण॥ संतो-
षेंनघेतीमद्दत्तअन्न॥ मींलाविलावृक्षहीजाण॥ फळशून्यहोयपैं॥ २३॥ ऐसेंबोलूनितोद्विज॥ रुदनकरीमु-
क्तलज्ज॥ तैंसर्वजाणूनियतिराज॥ वदलेतयासीसाक्षेपें॥ २४॥ द्विजोत्तमाहेअज्ञानदाकां॥ रमसीमाणहोसीअवि
वेकी॥ संसारवासनाहीअसकी॥ त्यजीबापाविचारें॥ २५॥ अंतरींमींविचारकरिलां॥ पाहिलीतुझीभवित-

व्यता ॥ सप्तजन्म तुज ताता ॥ पुत्रसौख्य नसे चि पैं ॥ २६ ॥ संततीपासूनि सगर ॥ पावे महादुःखसागर ॥ तैसा चि अंगराय सीसाचार ॥ वेनकुपुत्र दुःखदे ॥ २७ ॥ यास्तव संततीची आशा ॥ त्यजूनि यती होई द्विजेशा ॥ तेणें पावशील मुक्तदशा ॥ ऐकूनि विप्र बोलतो ॥ २८ ॥ विचारें काय कार्य होय ॥ यतीश्वरा मी वंदितों पाय ॥ निवारूनी दुर्दैव पाय ॥ मज पुत्रदान द्यावें जी ॥ २९ ॥ नाहीं तरी मी निजप्राण ॥ तुझ्या समक्ष चो त्यजीन ॥ कीं मी पुत्रसुखहीन ॥ व्यर्थ जीवन पैं माझें ॥ ३० ॥ संन्यास नोवारे शरण्य ॥ गृहस्थाश्रम चि सुखदायक ॥ परी संतती विण तो देख ॥ केवळ दुःख मज भासे ॥ ३१ ॥ ऐसा द्विजाचा दुराग्रह ॥ पाहूनि वदे तो निर्मोह ॥ कीं चित्रकेतु निःसंदेह ॥ पुत्राग्रहें दुःख पावला ॥ ३२ ॥ तैसें तुज पुत्रापासून ॥ सुख न होय निश्चयें करून ॥ तयापि तदाग्रहें जाण ॥ फळ हें तुज समर्पितों ॥ ३३ ॥ हें तव पत्नी जरि भक्षी ॥ तरी पुत्र होईल कुक्षीं ॥ सत्य शौच दया दान यावर्षी ॥ एकभुक्त ही स्त्री करो ॥ ३४ ॥ ऐसें बोलूनि जाय योगी ॥ विप्र ही परते गृहालागीं ॥ पत्नीसी फळ देऊनि वेगीं ॥ स्वयें गेला अन्यत्र ॥ ३५ ॥ येरीकडे ते धुंधुली ॥ सखीसमीप बोलूं लागली ॥ माझे हृदयीं उद्भवली ॥ महाचिंता साजणी ॥ ३६ ॥ हें फळ भक्षण करितां ॥ गर्भोत्पत्ती होईल तत्वतां ॥ मग उदरवृद्धि होतां ॥ अशक्तता शरीरीं ॥ ३७ ॥ गृहकार्य कैसें करावें ॥ क्षेत्रवाटिके सके विं जावें ॥ शुकपिंजऱ्यांत तैसा स्वभावें ॥ गर्भ उदरीं राहील ॥ ३८ ॥ तो प्रसूतिकाळीं वांकडा ॥ येतां मज मृत्यु चि रोकडा ॥ कैसी साहूं गर्भपीडा ॥ सुकुमारीसी बहु साल ॥ ३९ ॥ मी प्रसूत जाहल्यावरी ॥ नणंदा राहतील घरीं ॥ हरितील द्रव्य परोपरी ॥ मज भिकारी करितील ॥ ४० ॥ माझे नियम राहतील ॥ लालनपालनीं श्रम बहुल ॥ वंध्या कीं विधवा केवळ ॥ सुखवती मज वाटे ॥ ४१ ॥ ऐसे कुतर्क करूनी ॥ फळ न भक्षी ते कामिनी ॥ पति विचारितां भक्षिलें म्हणूनी ॥ मिथ्या चि सांगे कोटि

ल्यें ॥ ४२ ॥ यावरी एक दांतिचा बहीण ॥ येतां निज सांगे संपूर्ण ॥ ती ह्मणे मदुदरीं गर्भ जाण ॥ आहे देईन ली तुला ॥ ॥ ४३ ॥ मत्सतीसद्रव्य देतां ॥ तूंतें अर्पील निजसुता ॥ मत्पुत्र निमाला ऐशी वार्त्ता ॥ उठवितां कार्य साधेल ॥ ४४ ॥ तूं गृहीं गुप्त तों वरी ॥ राहूनि कालक्रमण करी ॥ प्रत्ययार्थ फल अर्पीस लवरीं ॥ या आपुल्या धेनूसी ॥ ४५ ॥ ऐसें भगिनी सांगतां ॥ तें मानवलें तिच्या चित्ता ॥ तैसें चि करी दुष्ट वनिता ॥ मदयुक्ता स्वभावें ॥ ४६ ॥ काळें भगिनी प्रसूत झाली ॥ तत्पति पुत्र आणी तत्काळीं ॥ तो घेऊनि द्विज भार्या धुंधुली ॥ प्रसूनि कळवी पतीतें ॥ ४७ ॥ सुखेंव अर्भक जन्मला ॥ परिसूनि विप्र हर्षला ॥ गीतवाद्यादि मंगला ॥ करूनि सारी जातकर्म ॥ ४८ ॥ मग स्त्री ह्मणे आत्मदेवा ॥ स्तनीं दुग्धाचा नसे ओलावा ॥ यास्तव मद्भगिनी आणवा ॥ मृतपुत्रा ती असे ॥ ४९ ॥ ऐकूनि तो तें सें करी ॥ नांव ठेविलें धुंधुकारी ॥ मासत्रय जातां सत्वरीं ॥ धेनु चत्वरीं प्रसवली ॥ ५० ॥ सर्वांगसुंदर धेनुचें बाळ ॥ पाहूनि हर्षला द्विज प्रेमळ ॥ जातकर्मादि संस्कार सकळ ॥ करी विप्र संतोषें ॥ ५१ ॥ आश्चर्य करिती जन ॥ सुंदर गोपुत्र पाहून ॥ तया नांव ठेवी गोकर्ण ॥ गोसम कर्ण ह्मणूनियां ॥ ५२ ॥ कांहीं काळ जातां भले ॥ उभयतां तरुण जाहले ॥ गोकर्ण पांडित्य करी वहिलें ॥ महा खल धुंधुकारी ॥ ५३ ॥ स्नानशौच क्रियाहीन ॥ जन द्वेष्टा चौर्य प्रवीण ॥ हिंसक शस्त्र पाणि जाण ॥ कूपीं टाकी शिशूंसी ॥ ५४ ॥ तो होऊनि वेश्यालंपट ॥ पितृधन हरवी निपट ॥ माता पितरांसी ही दुष्ट ॥ ताडन करी रोषानें ॥ ५५ ॥ तैं तत्पिता होऊनि दीन ॥ दीर्घस्वरें करी रुदन ॥ ह्मणे कुपुत्राहूनि पूर्ण ॥ वंध्यपण सुखावह ॥ ५६ ॥ अहो आतां मी जाऊं कोठें ॥ कीं प्राण देऊं या संकटें ॥ तैं गोकर्ण येऊनि गोमटें ॥ करी द्विजाशीं भाषण ॥ ५७ ताता हा संसार असार ॥ सकळ दुःखाचें माहेर ॥ कोणाची स्त्री कोण कुमार ॥ सर्व बडिवार कल्पनेचा ॥ ५८ ॥ सुख

नसेचिसंसारीं ॥ सार्वभौममहोकांनगारी ॥ विरक्तअसेजोअंतरीं ॥ तोचिएकसुखीअसे ॥ ५९ ॥ पुत्राविषयींचेंअ
ज्ञान ॥ सोडींजेंदुर्गतीसकारण ॥ टाकूनिहादेहाभिमान ॥ आदरेंवनसेवींतूं ॥ ६० ॥ द्विजह्मणेबापावनीं ॥ काय-
करावेंमींजाउनी ॥ स्नेहबद्धमीमोहखाणी ॥ मजवचनींउद्धरीं ॥ ६१ ॥ गोकर्णह्मणेहादेह ॥ मांसरक्तमयनिःसं
देह ॥ क्षणभंगुरस्त्रीपुत्रगेह ॥ जाणूनिममतासोडींतूं ॥ ६२ ॥ जगहेंजाणूनिअनित्य ॥ वैराग्यनिष्ठहोईंनित्य ॥
सेवींधर्मदयासत्य ॥ सत्संगधरींसर्वदा ॥ ६३ ॥ आशानधरीं याविषयीं ॥ अन्याच्यागुणदोषांविषयीं ॥ चिंतनन-
करूनिहृदयीं ॥ भागवतसेवींअनुदिन ॥ ६४ ॥ सूतह्मणेऐशीसुतोक्ती ॥ ऐकूनिद्विजगेलावनाप्रती ॥ दशमपा
ठेंकरूनिअंतीं ॥ कृष्णसायुज्यपावला ॥ ६५ ॥ इतिश्रीपद्मपुराणीं ॥ उत्तरखंडींव्यासवाणी ॥ भागवतमाहा
त्म्यवारवाणी ॥ चतुर्थाध्यायीं ॥ ६६ ॥ ॥ इतिश्रीभागवतमाहात्म्येचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ अथपंचमाध्या-
यः ॥ ॥ सूतबोलेशौनकासी ॥ पिताहोतांस्वर्गवासी ॥ धुंधुकारीवदेमातेसी ॥ द्रव्यकोठेंतेंसांगपें ॥ १ ॥ नाहीं-
तरीलत्ताप्रहार ॥ तुजमीकरीनसाचार ॥ हेंऐकूनितीदुःखातुर ॥ कूपींघालीनिजदेहा ॥ २ ॥ तेंधुंधुलीपावेमरण
तीर्थयात्रेनिघालागोकर्ण ॥ धुंधुकारीगृहींजाण ॥ पंचवेश्यांसहरमे ॥ ३ ॥ एकदांत्यापांचकुलटा ॥ भूषणासाठीं
करितीहटा ॥ तेंतोदुःशीलचोरटा ॥ चौर्येंभूषणेंसंपादी ॥ ४ ॥ तयांसीतींआणूनिदेतां ॥ वेश्याविचारकरिती
चित्ता ॥ कींहाचौर्यैंआणितोवित्ता ॥ राजायातेंधरील ॥ ५ ॥ वित्तघेऊनिवधीलयातें ॥ यास्तवआपणचिस्वह-
स्तें ॥ यासीवधूनिभूषणातें ॥ घेऊनिजाऊंअन्यत्र ॥ ६ ॥ ऐसाविचारकरून ॥ स्त्रियारात्रीपाशबंधन ॥ करूनि
मुखींघालितीहुताशन ॥ तेणेंनिधनपावेतो ॥ ७ ॥ तद्देहगर्तेमाजीठेविती ॥ परमसाहसिकस्त्रीजाति ॥ कव-

णानकळेत्यांचोक्ती ॥ ह्मणती विदेशीं प्रियगेला ॥ ८ ॥ सुधामयज्यांचें वचन ॥ हृदयक्रूरक्षुरसमान ॥ तया स्त्रियांचा विश्वासजाण ॥ सुज्ञपुरुषेंधरूंनये ॥ ९ ॥ असो यापरी त्यावारांगना ॥ जाती घेऊनि सकलधना ॥ धुंधुकारीपिशाचजाणा ॥ त्याकुकर्मेंजाहला ॥ १० ॥ वायुरूपेंधांवेदशदिशा ॥ शीतोष्णायोगें पावे क्लेशा ॥ सर्वदाबाधितीक्षुधातृषा ॥ सुखकदापि न मिळेत्या ॥ ११ ॥ कांहीं काळें गोकर्णास ॥ कळे धुंधुकारीचा विनाश ॥ मगजाऊनियां गयेस ॥ श्राद्धकरीतयाचें ॥ १२ ॥ मगतीर्थाटनकरितां ॥ आलास्वपुरासी अवचिता ॥ कवणा न कळत निजतत्त्वतां ॥ निजगृहीं पातला ॥ १३ ॥ रात्रीं आंगणीं सुसज्ञाला ॥ तैं धुंधुकारी तेथें आला ॥ दावी विचित्ररूपवर्णाला प्रेतभावें बहुरूप ॥ १४ ॥ क्षणें मेषक्षणें गज ॥ क्षणें महिषहोयसहज ॥ क्षणें इंद्रतेविक्षुतभुज ॥ धुंधुकारी दिसतसे ॥ १५ ॥ तयापाहूनियां गोकर्ण ॥ ह्मणे रे दुर्गतिभागी असशी कोण ॥ प्रेतकीं राक्षसआहेस पूर्ण ॥ तें मजसी निवेदीं ॥ १६ ॥ ऐसें गोकर्णें विचारितां ॥ तो रडूं लागे अवचिता ॥ तैं गोकर्णें उदकसिंचितां ॥ बोलताहोय तात्काळ ॥ १७ मी तुझा बंधु साचारी ॥ नामें जाण धुंधुकारी ॥ स्वदोषें चियायोनीमाझारी ॥ दुःखभोगितों जाण बा ॥ १८ ॥ यास्तव हे प्रियबांधवा ॥ मज येथूनि सोडवीं येधवां ॥ ऐकूनि गोकर्ण बोले तेधवां ॥ गयेंत पिंडदान मीं केलें ॥ १९ ॥ परी कैसा मुक्त न झालासी ॥ अन्य उपायन सेयासी ॥ ये रूह्मणे श्राद्धशतें हीं मजसी ॥ मुक्ती निश्चयें शीं न होय ॥ २० ॥ दुसऱ्या उपायासी योजीं ताता ॥ तैं तो ह्मणे हें अशक्य तत्वतां ॥ तथापि कांहीं यत्न करितों आतां ॥ तूं स्वस्थानीं जायपें ॥ २१ ॥ मगधुंधुकारी गेला ॥ गोकर्ण चिंता करित राहिला ॥ प्रातःकालीं सर्वजनांला ॥ वृत्तसांगे निशींचें ॥ २२ ॥ तैं सर्वयोगीज्ञानीविप्र ॥ मुक्तीस उपायन जाणती क्षिप्र ॥ मग ह्मणती सांगतां भास्कर ॥ होईल उद्धार ययाचा ॥ २३ ॥ तैं सूर्यस्त

वदरी गोकर्णा ॥ तेणें प्रसन्न होऊनि उष्णकिरण ॥ ह्मणे सप्ताह भागवतश्रवण ॥ करितां मोचन होय पैं २४ ऐसें सूर्यवचन ऐकतां ॥
सर्व सांगती अवश्य कर्त्तव्यता ॥ तें गोकर्ण आरंभीतसता ॥ सप्ताहवाचन विधीनें २५ श्रवणार्थ येती अनेक ॥ देशग्रामनिवासी
लोक ॥ पंगु अंध वृद्ध कितीएक ॥ पापक्षयातें इच्छूनी २६ ऐसा होय महासमाज ॥ गोकर्ण वाचनीं आली चोज ॥ तो प्रेतही होऊनि
सलज्ज ॥ स्थान निरखीचहूंकडे ॥ २७ तंव सात ग्रंथीनीं युक्त ॥ वेळू अवलोकिला उन्नत ॥ मूलरंध्रें प्रवेश करूनि स्थित ॥ श्रव
णार्थ होयतो ॥ २८ वैष्णवब्राह्मण मुख्य श्रोता ॥ करूनी गोकर्ण सांगे भागवता ॥ दिनांतीं कथा विराम होता ॥ नवल नवलतां
वर्तलें ॥ २९ ॥ वेणुग्रंथी एक फुटे ॥ तेव्हां शब्द होय बहु नेटें ॥ ऐसेंच द्वितीय दिवसीं घटे ॥ दुसरी ग्रंथी फुटली ॥ ३० ॥ यापरी
सातां दिवसां ॥ सप्त ग्रंथी पावती विध्वंसा ॥ द्वादशस्कंध श्रवणों पिसा ॥ दिव्यरूप जाहला ॥ ३१ ॥ तुलसीमाला विराजि
त ॥ पीतांबरधारी मुकुटान्वित ॥ धुंधुकारी होऊनि विनत ॥ बंधूप्रती बोलतसे ॥ ३२ ॥ हे बांधवा कृपासागरा ॥ मज प्रेतत्व मुक्त
केलें उदारा ॥ धन्य भागवती कथासारा ॥ सप्ताहश्रवण धन्य पैं ॥ ३३ ॥ सर्व पापें येणें जळती ॥ प्रेतपिशाच दूर पळती ॥ जोन
ऐके कथा भागवती ॥ त्याचें जन्म व्यर्थ होय ॥ ३४ ॥ सप्ताहश्रवण करितां ॥ हृदयग्रंथी भेदतसतां ॥ सर्व कर्मेंही क्षीणता ॥ पा
वती तुटती संशय ॥ ३५ ॥ ऐसें बोले धुंधुकारी ॥ तों विमान पातलें सत्वरी ॥ धुंधुकारी बैसे त्यामाझारी ॥ पाहूनि बोले गो
कर्ण ॥ ३६ ॥ येथें श्रोते बहुत असती ॥ श्रद्धालू आणि विमलमती ॥ विमानें तयां कां न येती ॥ वदा मज प्रती वैष्णवांनो ॥ ३७ ॥ तैं वि
ष्णुदूत बोलती वचन ॥ सर्वांनीं केलें श्रवण ॥ धुंधुकारी श्रवण मनन ॥ करी ह्मणून फलभेद ॥ ३८ ॥ येणें सप्तरात्र उपोषण
केलें तैसेंची स्थिर मन ॥ गुरुवाक्यीं विश्वास पूर्ण ॥ तेणें तूर्ण उद्धरिला ॥ ३९ ॥ ऐसेंचि पुन्हा ऐकतां ॥ सर्वांसि वैकुंठलाधे
तसता ॥ गोकर्णा तुज जगत्पिता ॥ गोलोक देईल निश्चयें ॥ ४० ॥ यापरी बोलूनि विष्णुदूत ॥ वैकुंठासी जाती त्वरित ॥ पुन्हा

गोकर्णवाचीभागवत॥श्रावणमासींसप्ताह॥४१॥सप्ताहांतींश्रीरमण॥प्रगटेविमानांसहतूर्ण॥जयशब्दनमःशब्दपूर्ण
भक्तजनकरितातीं॥४२॥हरीगोकर्णासीआलिंगी॥तत्काळकरीत्यादिव्यांगी॥सारूप्यदेऊनिश्रोतियांलागीं॥वैकुंठ
सीपाठवी॥४३॥गोकर्णासहआपण॥गोलोकाजायनारायण॥जेथेंसिद्धांचीगतीजाण॥नसेचंद्रार्कांसह॥४४
कुमारह्मणतीनारदा॥सप्ताहकथामहाफलदा॥जेसेवितीतेमातृगर्भींकदा॥वासनकरितीनिश्चयें॥४५॥त-
पयोगादिकींजेंफळ॥नलाधेतेंसप्तांहींकेवळ॥हाइतिहासशांडिल्यमुनीप्रांजळ॥वर्णनकरीचित्रकूटीं॥४६॥इ
तिश्रीपद्मपुराणीं॥उत्तरखंडीव्यासवाणी॥भागवतमाहात्म्यवाखाणी॥पंचमाध्यायीं॥४७॥५॥ षष्ठा॰प्रारंभः
कुमारह्मणतीनारदासी॥आतांसप्ताहविधिपरियसीं॥द्रव्यआणिसहायअसतीत्यासी॥साध्यहोयसुखानें॥
१॥दैवज्ञासुमुहूर्तपुसावा॥मगधनविभागतदर्थकल्पावा॥देशोदेशींवृत्तांतबरवा॥सप्ताहाचाप्रेषिजे॥२॥कीं
येथेंसप्तरात्र॥श्रीभागवतकथापवित्र॥होईलयास्तवक्षणमात्र॥विलंबनकरायावया॥३॥भाद्रपदआश्वि
न॥कार्तिकमार्गशीर्षश्रावण॥आषाढहेंमासषट्कजाण॥सप्ताहश्रवणयोग्यपैं॥४॥जनयेतीत्यांराहावया॥
योग्यस्थानदीजेमुनिराया॥तीर्थींवनींकिंवासद्या॥गृहींश्रवणकरावें॥५॥जेथेंविस्तीर्णअसेभूमि॥मंडप-
निर्मिजेतयेधामीं॥केळींफळेंपुष्पेंनामीं॥यांहींछतेंहीपैंद्यावीं॥६॥चारीदिशांसध्वजारोपण॥करूनियांस-
प्तभूमिकाजाण॥तेथेंयोग्यतानुरूपसकळजन॥सन्मानेंशींबैसवावे॥७॥वक्त्यासीदिव्यउच्चआसन॥पूर्वोत्त
राभिमुखकरावेंपूर्ण॥विरक्तआणिशास्त्रविचक्षण॥धर्मज्ञवक्ताकरावा॥८॥धर्मविषयींभ्रांतचित्त॥स्त्रीलं-
पटपाखंडरत॥ऐसेअसतीजरीपंडित॥सप्ताहींउचित नसतीते॥९॥वक्त्यानेंपूर्वदिनींक्षौर॥करावेंप्रायश्चित्त-

र्थसाचार ॥ अरुणोदयीं नित्याह्निकसमग्र ॥ संक्षेपें आचरावें ॥ १० ॥ कथाविघ्ननिवारणार्थ ॥ आरंभीं पूजावा गणनाथ-
मग मंडल करूनी श्रीकांत ॥ तेथें स्थापूनि अर्चिजे ॥ ११ ॥ नमस्कारांत पूजा करून ॥ करावें श्रीहरीचें स्तवन ॥ कीं मी भव-
सागरीं मग्न ॥ मूढ दीन मज उद्धरीं ॥ १२ ॥ श्रीमद्भागवताची पूजा ॥ सोपचार करावी ओजा ॥ श्रीफल अर्पूनि मुनिरा-
जा ॥ प्रार्थना ऐशी करावी ॥ १३ ॥ अगा श्रीमद्भागवता ॥ प्रत्यक्ष वाङ्मय भगवंता ॥ संसारबंधन मुक्तता ॥ व्हावया तुज
मीं सेविलें ॥ १४ ॥ ह्मा माझा मनोरथ ॥ निर्विघ्न पूर्ण होवो निश्चित ॥ ऐसें वदूनि भाव युक्त ॥ वक्ता यथोचित पूजावा १५
हे शुकस्वरूपा ज्ञानसागरा ॥ सकल शास्त्र विचारचतुरा ॥ कथाप्रकाशें करूनि साचोकारा ॥ माझें अज्ञान निवारीं १६
मग त्यापुढें करूनि नियम ॥ सप्त दिन पाळिजे यथाक्रम ॥ विघ्ननिवृत्त्यर्थ विप्रोत्तम ॥ हरिमंत्रजप वरावे ॥ १७ ॥ विष्णुभ-
क्त विप्रांसि पूजोनी ॥ त्यांच्या आज्ञें बसावें आसनीं ॥ लोकधनगृहादि चिंता मनीं ॥ नाणूनि श्रवण करावें ॥ १८ ॥ सूर्योदया-
पासून प्रहर ॥ साडेतीन पर्यंत साचार ॥ कथा वाचावी मनोहर ॥ मध्यान्हीं मुहूर्त विश्राम ॥ १९ ॥ हविष्यान्नाचा लघु आहा-
र ॥ नियमें करावा एकवार ॥ सशक्तें उपोषण सप्तरात्र ॥ कीं घृत दुग्ध भक्षिजे ॥ २० ॥ फलाहार कीं एकभक्त ॥ करूनी ऐ-
कावें श्रीभागवत ॥ कथाविघ्न होय तरी निश्चित ॥ भोजन नहीं बरें पैं ॥ २१ ॥ सप्ताहव्रती पुरुषासी ॥ नियम सांगतों ते परि-
येसीं ॥ विष्णुभक्ति विहीनासी ॥ अधिकार नसे श्रवणाचा ॥ २२ ॥ ब्रह्मचर्य भूमिशयन ॥ पत्रावळीवरी कीजे भोजन ॥ द्वि-
दळ मधु तेल जडान्न ॥ भावदुष्ट शिळें त्यजावें ॥ २३ ॥ कामक्रोधादि षड्विकार ॥ गुरुविप्रवैष्णवनिंदा घोर ॥ रजस्वलाम्ले-
छस्पर्श साचार ॥ पतितांशीं भाषण करूं नये ॥ २४ ॥ सत्य शौच दया मौन ॥ धरूनि करावें कथाश्रवण ॥ दरिद्री रोगी पुत्र-
कामजाण ॥ मुमुक्षू ही आयकों हे ॥ २५ ॥ अशा विधीनें श्रवण करितां ॥ कोटियज्ञफल देतलता ॥ नंतर कीजे उद्यापन ब्र-

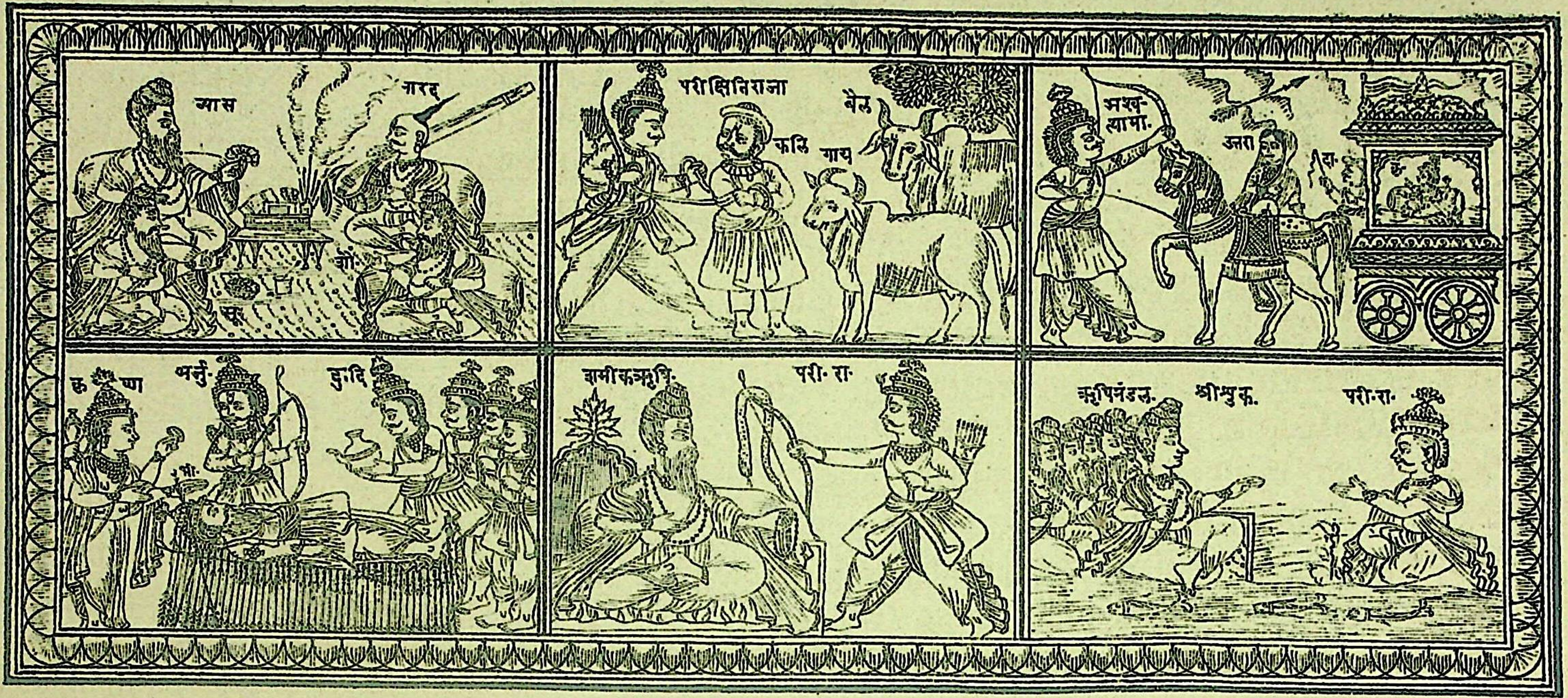
ता॥ जन्माष्टमीव्रतनिश्चयें॥ २६॥ निर्धनासी उद्यापनाग्रह॥ नसेचि जाण निःसंदेह॥ कीं ते वैष्णव निरीह॥ श्रवणमा
त्रें पवित्र॥ २७॥ ऐसा ससाह यज्ञ होतां॥ पूजावा पुस्तका सह वक्ता॥ तुलसीमाला प्रसाद तत्त्वतां॥ श्रोत्यां कारणें देइ-
जे॥ २८॥ मग मृदंग ताल गजरें॥ कीर्तन करावें आदरें॥ जयजय शब्द उच्चस्वरें॥ वाद्यघोष ही करावे॥ २९॥ विप्रां दे
ऊनि द्रव्य अन्न॥ विरक्तें करावें गीतापठण॥ पायस मधु घृत तिळांनीं हवन॥ प्रतिश्लोकीं करावें गृहस्थें॥ ३०॥ अथवा
कीजे गायत्रीमंत्रें॥ मग विष्णुसहस्रनामादि स्तोत्रें॥ दोषशमार्थ ह्मणावीं पवित्रें॥ तेणें सफल सर्व ही॥ ३१॥ नंत
र द्वादश ब्राह्मणांस॥ भोजन घालावें मधु पायस॥ व्रतपूर्तीलागि वयास॥ सुवर्णधेनु देयिजे॥ ३२॥ शक्तें पलत्रय सु
वर्णाचा॥ सिंह करूनी सुंदर साचा॥ त्यावरी करावी भागवतार्चा॥ षोडशोपचारीं पैं॥ ३३॥ आचार्यासी वस्त्रभूष
ण॥ देऊनि कीजे भागवतदान॥ तेणें सर्वपापनिवारण॥ होय जाण निर्धारें॥ ३४॥ कुमार ह्मणती नारदासी॥ यो
परी वदलों माहात्म्यासी॥ आतां काय आयकों इच्छिसी॥ भक्तिरसिका मुनिवर्या॥ ३५॥ सूत ह्मणे शौनकादिकां॥
मग सकलकल्मषनाशका॥ भागवतीकथा वर्णिती देखा॥ यथाविधि ससदिन॥ ३६॥ सप्ताहांतीं पुरुषोत्तमा॥
स्तविती ते धरूनि प्रेमा॥ तैं भक्तिज्ञानविरागा परमा॥ तारुण्यपुष्टि प्राप्त होय॥ ३७॥ नारद कृतकार्य जाहला॥ पर-
मानंदनिमग्न भला॥ पुलकये ऊनि सर्वांगाला॥ बोलूं लागला सद्गद॥ ३८॥ मी धन्य झालों कृतार्थ॥ तुमच्या अनु
ग्रहें निश्चित॥ सर्वपापहर भगवंत॥ श्रवणें मज लाधला॥ ३९॥ ऐसे नारद वदतां उद्गार॥ अकस्मात आला शुक
योगीश्वर॥ षोडशवार्षिक तनु मनोहर॥ ज्ञानसिंधु सुधाकर जो॥ ४०॥ तया पाहतां ची अभ्युत्थान॥ आसन देती मु-
निजन॥ प्रेमें नारदें करितां पूजन॥ बोले वचन शुकयोगी॥ ४१॥ श्रीमद्भागवत सर्वसार॥ सत्यस्वर्गादिकीं दुर्लभ

साचार ॥ यांतील रससेवा सादर ॥ निरंतर सभाग्य हो ॥ ४२ ॥ ऐसें वदतां व्याससनंदन ॥ प्रगटला तेथें नारायण ॥ सवें
प्रल्हाद बलि उद्धव फाल्गुन ॥ सुरमुनी पूजील यातें ॥ ४३ ॥ आसनीं प्रसन्न भगवंत ॥ पाहूनि कीर्तन करिती समस्त
प्रल्हाद ताल उद्धव निश्चित ॥ करतलालें वाजवी ॥ ४४ ॥ सुरर्षि वीणा मृदंग देवेंद्र ॥ पुढें वक्ता शुक योगींद्र ॥ भक्तिज्ञा
नविराग सादर ॥ पुष्टांग जेथें नाचती ॥ ४५ ॥ तें प्रसन्न प्रभु देतां वर ॥ सनकादि मागती मुनिवर ॥ सप्ताह करितां सप
रिवार ॥ आपण प्रगटावें ते स्थळीं ॥ ४६ ॥ तथास्तु म्हणूनि जातां गोविंद ॥ शुकादिकां नमी नारद ॥ मग सर्व घेत कथा
रसस्वाद ॥ निजस्थाना पैं गेले ॥ ४७ ॥ यास्तव या भागवतीं ॥ निजसुतांसह वसे भक्ति ॥ श्रीहरि तो प्रगटूनि चि-
त्तीं ॥ संसार पंक्ती वारिती ॥ ४८ ॥ श्रीकृष्ण निजधामा जातां ॥ तीस वर्षें कलि गत होतां ॥ श्रीशुक सांगे ही संहिता ॥
परीक्षिता भाद्रपदीं ॥ ४९ ॥ शतद्वय वर्षांतीं गोकर्ण ॥ आषाढी स भागवत करी पूर्ण ॥ त्यावरी तीस वर्षीं विधिनंद
न ॥ कार्तिकमासीं सांगती ॥ ५० ॥ ऐसी ही भागवतीवार्ता ॥ जी सुखवी जीवां भववार्ता ॥ श्रीकृष्णप्रियकारिणी त
त्वतां ॥ पानकरा संतोषें ॥ ५१ ॥ यम सांगे निजदूतां ॥ जो पढे भागवतसंहिता ॥ तया आणा वया मज तत्वतां ॥ सा
मर्थ्य नसे अल्प ही ॥ ५२ ॥ यासाठीं जीव हो संसार ॥ क्षणिकत्वें जाणूनि असार ॥ सेवा भागवतामृत तुसार ॥ जन
नमरणहारक जो ॥ ५३ ॥ ही भागवतसंहिता ॥ सद्भावें ऐकतां वाचितां ॥ पूर्णकाम होऊनि लत्वतां ॥ श्रीअनंता पा
वती ॥ ५४ ॥ इति श्रीमत्पद्मपुराणीं ॥ उत्तरखंडीं व्यासवाणी ॥ श्रीभागवतमाहात्म्य वाखाणी ॥ षष्ठाध्यायीं ॥ ५५ ॥ श्री
मद्भागवताचा अर्थ ॥ संक्षेपें घेऊनि यथोचित ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सखारामें रचियेलें ॥ ५६ ॥ कविस्फूर्ति
बीजीं हा अमृतांकुर ॥ उगवूं पाहतां चीसाचार ॥ जीवनदाता श्रीधरकुमार ॥ त्र्यंबकदेवें लाधला ॥ ५७ ॥ नद्योगें सारामृ

तद्रुम ॥ पूर्णतेसीपावलापरम ॥ तेथेंवामनहासससंभ्रम ॥ शोधकपैंजाहला ॥ ५८ ॥ तोहाभागवतसारतरु ॥ नानापरी सेवितांउदारु ॥ निजछायास्थितांसीकरु ॥ पूर्णकामफलदानें ॥ ५९ ॥ इतिश्रीमद्भागवतमाहात्म्येषष्ठोध्यायः समाप्तः ॥ ६ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीमद्गोपालःप्रसन्नोस्तु ॥ शुभंभवतु ॥ ओंतत्सत् ॥ श्रावणशुक्लपूर्णिमायांभौमेप्रातःसमाप्तम्

इति भागवत माहात्म्यं समाप्तम्

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेप्रथमस्कंधप्रारंभः

व्यास
नारद
परीक्षितिराजा
बैल
कलि
गाय
अश्व-त्थामा
उत्तरा
अर्जुन
शमीकऋषि
परी० रा०
ऋषिमंडल
श्रीशुक
परी० रा०

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ ॥मूकासिकरीवाचाल॥ पंगूसिलंघवीअचल॥ ज्याची
कृपापरममंगल॥ तोश्रीमाधवमीनमितों ॥ १ ॥ करितानानाशास्त्रप्रबंध॥ व्यासानलाधेचित्तप्रसाद॥ तैंनारदोपदेशें
शुद्ध॥ श्रीमद्भागवतहें केलें॥ २॥ येणेंहोऊनिचित्तशुद्धि॥ अपरोक्षींजडलीबुद्धि॥ तैंलाधलीस्वानंदसिद्धि॥ श्रीबाद
रायणासी॥ ३॥ तेंहेंश्रीमद्भागवत॥ ज्ञानवैराग्यालंकृत॥ भक्तिप्रतिपादकनिश्चित॥ तारकसकलसाधकां॥ ४॥ वेदां
तसिद्धांतमंदिर॥ योगिजनचातकसुंदिर॥ सद्भक्तिकुमुद्दिनीचंदिर॥ श्रुतिसंदरजेंअसे॥ ५ ॥तयाचेंकीजेभाषांतर॥
ऐसानसेमजअधिकार॥ कींतेंसकलज्ञानभांडार॥ मीसाचारअल्पमति॥ ६ ॥परिमूकंकरोतियाबोला॥ हृदयींधरू
निहाकेला॥ साहसारंभमीतयाला॥ श्रीगोपालापूर्णकरी॥ ७ ॥ संस्कृतभाषानभिज्ञा॥ व्हावीभागवतार्थसंज्ञा॥ या
उद्देशेंमाझीप्रज्ञा॥ इयेकर्मींप्रवर्तली॥ ८ ॥ उद्देशपावतांसिद्धि॥ सफलहोइलहेबुद्धि॥ परीश्रीकृष्णकीर्तनेंवाक्शुद्धि
पदोपदींलाधते॥ ९॥ ऐसाकरूनिविचार॥ श्रीभागवतकथासार॥ घेऊनिरचितोंमनोहर॥ देशभाषींग्रंथहा॥ १०॥ श्री
भागवतसारामृत॥ यानांवेंहाविशदार्थ॥ ओंवीबद्धरचूनिग्रंथ॥ श्रीकृष्णापदींअर्पितों॥ ११ ॥ ग्रंथारंभींविघ्नविघात॥ व्हा
वयासत्यवतीसुत॥ मंगलकरीतेंदत्तचित्त॥ श्रोतेजनींपरिसावें॥ ॥श्लोक ॥ ॥ जन्माद्यस्ययतोऽन्वयादितरतश्चार्थे-
ष्वभिज्ञःस्वराट् तेनेब्रह्महृदायआदिकवयेमुह्यंतियत्सूरयः ॥तेजोवारिमृदांयथाविनिमयोयत्रत्रिसर्गोमृषाधाम्नास्वे-
नसदानिरस्तकुहकंसत्यंपरंधीमहि॥ १ ॥ ॥टीका॥ ॥अन्वयव्यतिरेकेंपाहतां॥ ययासकळाहीजगता॥उत्पत्तिस्थि
तिलयतत्त्वतां॥ जयापासूनिहोतीपैं ॥ १३ ॥जोसर्वज्ञस्वयंप्रकाश॥ सर्वव्यापकजगदीश॥ जेणेंकरूनिवेदोपदेश॥ सत्य
लोकेशसुखीकेला॥ १४ ॥जयावेदार्थगव्हरीं॥ मोहपावतीमहासूरी ॥ तोसहजस्फुरवीहृदयांतरीं॥ बुद्धिप्रेरकविधीच्या

॥१५॥ सूर्यकिरणीं कीं कांचेवरी ॥ भ्रमयोगें जैसें दिसे वारी ॥ तैसी गुणत्रयसृष्टि निर्धारी ॥ ज्या निराकारीं हें दिसे ॥ १६ ॥ किरणीं नसूनि उदक ॥ किरणसत्तें तें भासे चोख ॥ तैसें जयाचे निसत्तें अशेख ॥ जग भासे सद्रूप ॥ १७ ॥ जो स्वसत्तारूप केवळ जेथें नसे उपाधिपडळ ॥ तो सत्यज्ञानानंद विमळ ॥ परमेश्वर ध्यातों आम्ही ॥ १८ ॥ ॥श्लोक॥ ॥ धर्मः प्रोज्झितकैतवोऽत्र परमो निर्मत्सराणां सतां वेद्यं वास्तवमत्र वस्तु शिवदं तापत्रयोन्मूलनम् ॥ श्रीमद्भागवते महामुनिकृते किं वा परैरीश्वरः सद्यो हृद्यवरुध्यतेऽत्र कृतिभिः शुश्रूषुभिस्तत्क्षणात् ॥ २ ॥ ॥टीका॥ ॥ ऐसें करूनि मंगलाचरण ॥ कथितो विषयप्रयोजन ॥ तें परिसीजे सावधान ॥ सकल श्रोतेजनीं ॥ १९ ॥ आतां इये भागवतीं ॥ निष्कामधर्म निश्चितीं ॥ निरूपितों निर्मत्सर संतीं ॥ सेव्य चित्तीं जो सर्वदा ॥ २० ॥ आणि जे तापत्रयीं तापले ॥ संसारानळीं भाजले ॥ तयां सौख्यकारक भलें ॥ निरूपिलें आत्मवस्तु ॥ २१ ॥ हें श्रीमन्नारायणें ॥ संक्षेपें ब्रह्मया कारणें ॥ उपदेशिलें असे जेणें ॥ भवबंधन तुटे पैं ॥ २२ ॥ इतर शास्त्रें असती बहुवस ॥ जीं जाणतांही बहु आयास ॥ येथें श्रवणेंचि साधकांस ॥ हृदयीं ईश प्रगटतो ॥ २३ ॥ परि श्रवणेच्छा पुण्येंवीण ॥ नुपजेचि कदा परिपूर्ण ॥ सुकृती जे तयां सत्तूर्ण ॥ नारायण लाधतो ॥ २४ ॥ हें जाणा कल्याणकारक ॥ तापत्रयासी मारक ॥ अन्य शास्त्रें करूनि देख ॥ विलंबें ईश्वर पावतो ॥ २५ ॥ भागवतश्रवणें पाहीं ॥ साक्षात्कार होतो लवलाहीं ॥ परी श्रवणेच्छा अपुण्या कांहीं ॥ सतीमाझी निपजेना ॥ २६ ॥ याकरितां पुनीत ॥ श्रवण करावें भागवत ॥ जें वेदशास्त्रमथितार्थ ॥ अमृताचें अमृतपें ॥ २७ ॥ ॥श्लोक॥ ॥ निगमकल्पतरोर्गलितं फलं शुकमुखादमृतद्रवसंयुतं पिबत भागवतं रसमालयं मुहुरहो रसिका भुवि भावुकाः ॥ ३ ॥ ॥टीका॥ ॥ वेदरूप कल्पवृक्षाचें ॥ फलरूप भागवत साचें ॥ हें मूळ बेणें वैकुंठाचें ॥ तें नारदें मज दिधलें ॥ २८ ॥ मी शुकाचे मुखांत ॥ स्थापन केलें निश्चित ॥ तें कालांतरें अकस्मा

त॥शुकमुखेंमहीवरीगळालें॥ २९॥ तेंशिष्यप्रशिष्यादिजाण॥पल्लवजेतयांवरून॥ उंचप्रदेशाहूनिपतन॥पावलें
परीअखंड॥ ३०॥शुकमुखस्पर्शेंजाण॥अमृतरूपरसेंपूर्ण॥ त्वचाबीजादिकींविहीन॥ह्मणूनिसेवासगळेंची॥३१
अहोसज्ञानरसिक॥जनहोतुह्मीहीभाविक॥मोक्षापर्यंतहेंचोख॥भागवतामृतपानकरा॥ ३२॥ एवंश्लोकत्रयेंक
रून॥वर्णिलेंविषयप्रयोजन॥आतांहोऊनिसावधान॥ चरित्रभागपरिसावा॥३३॥ नैमिषारण्यविष्णुक्षेत्र॥याभ
रतखंडांतपवित्र॥तेथेंशौनकादिमुनीसर्वत्र॥वासकरितीसंतोषें॥३४॥श्रीहरीप्राप्तीस्तवजाण॥ सहस्रवर्षांचेंसत्रआरं
भून॥प्रभातींसारूनीसंध्यावंदन॥अग्निमुखींहोमदेती॥३५॥तेथेंरोमहर्षणसूत॥देखूनीउग्रश्रवानामेंसूत॥आदर
करूनीबहुत॥प्रश्नकरितेजाहले॥३६॥हेसूताइतिहासपुराण॥ धर्मशास्त्रादिजेंपावन॥व्यासापासूनित्याचेंअध्यय
न॥केलेंतुवांसद्भावें॥३७॥अन्यमुनीजाणतीकांहीं॥ त्यांहूनिसर्वज्ञतूंचिपाहीं॥आह्मांलागींलवलाहीं॥ कृपाकरूनी
सांगबा॥३८॥सांप्रतयाकलियुगांत॥जनआळसीअल्पायुषीबहुत॥अल्पबुद्धिअसतीसमस्त॥त्यांचेश्रवणार्थनि
वेदीं॥ ३९॥ हेसाधोजगदुद्धार॥ह्मावयाकथींनिगमसार॥महाभागवतमनोहर॥कलिकल्मषनाशकजें॥ ४०॥हेसू
ताभगवान्श्रीकृष्ण॥ देवकीचेकुशींआपण॥ मायेचाआश्रयकरून॥अवतीर्णजाहला॥४१॥ तयाचीअवतारकथा॥आ
ह्मांसींकथींसमर्था॥कल्याणकारकसमस्तां॥जीतेंस्मरतांभवनिरसे॥४२॥ ज्याच्यानामस्मरणेंकरून॥होतेंभवाचेंखंडन
यत्पादाश्रितमुनिदर्शन॥ घडतांपावनहोयपैं॥४३॥त्याश्रीकृष्णाचीअमृतकीर्ती॥श्रवणींपडतांचिनिश्चिती॥ प्राणि
यांचींपापेंजळती॥गंगासेवनेंपैंजैसीं॥४४॥शुद्धकामसूज्ञवर॥कवणनाहींतोऐकणार॥ यास्तवचरित्रेंउदार॥कथन
करींश्रीहरीचीं॥ ४५॥मत्स्यावतारादिचरित॥उत्तमश्लोकाचेंसांगेंपुनीत॥ कर्णपुटींऐकतांभागवत॥गोडीपदोपदींब

हुतपैं ४६॥ कृष्णोंबलरामासहितजाण ॥ महीवरीसद्यशकेलेंपावन ॥ त्याचरित्राचेंपूर्ण ॥ करवींश्रवणआह्मांतें ॥ ४७॥ कर्मव्यग्रासीपाहीं ॥ निश्चयेंअवकाशनमिळेकांहीं ॥ येणारकलियुगलवलाहीं ॥ यास्तवसत्रहेंकेलें ॥४८॥ मोक्षप्रासीकरितां ॥ येथेंबैसलोंताता ॥ ईश्वरानुग्रहेंआतां ॥ दर्शनतुझेंजाहलें ॥ ४९ ॥ तरावयाकलिदुस्तर ॥ विधीनेंयोजिलेंकर्णधार ॥ तुजलागींमनोहर ॥ सत्यजाणहेंसूता ॥ ५० ॥ धर्मरक्षकश्रीकृष्णनाथ ॥ स्वस्वरूपींहोतांप्राप्त ॥ पुढतीधर्मशरणंगत ॥ कवणाझालातेंकथीं ॥५१॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ प्रथमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ प्रथमाध्यायगोडहा ॥५२॥ १ ॥ ॥ द्वितीयाध्यायप्रारंभः ॥ ॥श्लोक॥ व्यासउवाच ॥ इतिसंप्रश्नसंहृष्टोविप्राणांरौमहर्षणिः ॥ प्रतिपूज्यवचस्तेषांप्रवक्तुमुपचक्रमे ॥ १॥ ॥ टीका ॥ श्रीकृष्णद्वैपायन ॥ सानंदबोलतीवचन ॥ पूर्वोक्तप्रश्नकरूनीश्रवण ॥ सूतमानसींहर्षला ॥ १ ॥ शौनकादिकमुनींचा ॥ सत्कारकरूनीसाचा ॥ करिताजाहलाभागवताचा ॥ आरंभमंगलपूर्वक ॥ २ ॥ ॥श्लोक॥ ॥ सूतउवाच ॥ यंप्रव्रजंतमनुपेतमपेतकृत्यंद्वैपायनोविरहकातरआजुहाव ॥ पुत्रेतितन्मयतयातरवोऽभिनेदुस्तंसर्वभूतहृदयंमुनिमानतोऽस्मि ॥२॥ टीका॥ ॥ तेव्हांसूतबोलेवचन ॥ श्रीशुकमुळींचविरक्तपूर्ण ॥ पित्याकडेनहोतांउपनयन ॥ उठोनियांचालिले ॥ ३॥ तेव्हांपुत्रमोहेंकरून ॥ शुकासींबाहेबादरायण ॥ हेपुत्राहेपुत्राह्मणून ॥ तोंनवलावजाहला ॥ ४॥ योगबळेंकरूनीपाहीं सर्वभूतांचेहृदयीं ॥ श्रीशुकवास्तव्यलवलाहीं ॥ महाराजकरितसे ॥ ५ ॥ तेव्हांव्यासांसीउत्तर ॥ सकळदेतीतरुवर ॥ एताहृशजोमुनिवर ॥ तयावंदनमीकरितों ॥ ६॥ संसारसमुद्रतरणार्थ ॥ जेंसर्वशास्त्रमथितार्थ ॥ श्रीशुकेंकथिलेंभागवत ॥ परीक्षितिसींविस्तारें ॥ ७॥ नरनारायणआणिवाणी ॥ यांतेंवंदितोंजोडूनिपाणी ॥ संसारतारकव्यासालागु

नी॥ग्रंथारंभींसद्भावें॥८॥हेमुनीहोपरिसावचन॥लोकमंगलकारकप्रश्न॥जाणोंतुह्मींकेलातपावन॥कृष्णप्रसादसि
द्ध्यर्थहा॥ ९ ॥आतांएकाग्रचित्तेंकरून॥भक्तपतिजोभगवान॥तयाचेपरिसावेसद्गुण॥प्रेमभावेंकरूनियां॥ १० ॥ज्ञा
नवैराग्ययुक्त॥होऊनिआपुलेठायींपुनीत॥आत्मारामप्रेमभरित॥पहाबातोसर्वदा॥ ११ ॥वर्णाश्रमपद्धती॥वेदेंक
थिलीजीयुक्ती॥तीआचरूनिदिवसरातीं॥कालक्रमणकरावें॥ १२ ॥पुण्यश्लोकाचीकथा॥भावेंश्रवणकरितां॥हृद
याचेठायींभवव्यथा॥कांहींनुरेतिळमात्र॥ १३ ॥ ॥श्लोक॥ ॥वासुदेवपरावेदा वासुदेवपरामखाः॥ वासुदेव-
परायोगावासुदेवपराःक्रियाः॥ १ ॥वासुदेवपरंज्ञानं वासुदेवपरंतपः॥ वासुदेवपरोधर्मो वासुदेवपरागतिः॥ २॥
टीका॥ ॥हेवेदवासुदेवपर॥वासुदेवपरमखसुंदर॥सर्वयोगक्रियासाचार॥वासुदेवपरहोतपैं॥ १४ ॥वासुदेव
परज्ञान॥वासुदेवपरतपज्ञाण॥धर्मपरागतीपावन॥वासुदेवनामींचपैं॥ १५॥तैसेंज्ञानप्रतिपादक॥शास्त्रआणि
दानत्रोरव॥व्रतादिसाधनेंअनेक॥वासुदेवप्रीत्यर्थजाणिजे॥ १६॥ अखिलजेंधर्मशास्त्र॥वासुदेवपरपवित्र॥ भावें-
करितीवेदस्तोत्र॥परीतेहीश्रमतीजेथें॥ १७॥धर्मेंकरूनीपाहीं॥स्वर्गसुखेंलाधतीकांहीं॥संपूर्णसुगतीलवलाहीं॥श्रीह
रिकृपेंप्राप्तहोय॥ १८॥ऐसातोचिहाभगवान॥स्वयेंअसेजोनिर्गुण॥व्यापकअसूनिआपण॥तेणेंचिजगनिर्मिलें॥ १९॥
मायाश्रयेंकरूनिखरित॥उत्पन्नजाहलेंविश्वसमस्त॥आकाशादितत्त्वांत॥वासुदेवप्रविष्टअसे॥ २०॥हेशब्दादिकगुण
आहेतमाझ्याआधीन॥ऐसाजेंसाभिमान॥पुरुषासमानभासतो॥ २१॥परीतोश्रीकरधर॥अभिमानरहितसाचार॥कीं
परमात्मासर्वेश्वर॥ज्ञानशक्तीनेंपूर्णअसे॥ २२॥विश्वनिर्मूनिआपुलेकरीं॥आपणप्रवेशेभीतरीं॥स्वतंत्रपणेंश्रीहरी॥
परमकौतुकहेंपहा॥ २३॥देवपशुपक्ष्यादिक॥तैसेमानवइत्यादिक॥ऐशाजातींतअनेक॥अवतारग्रहणहरीकरी २४

आपणहोऊनिअवतीर्ण॥करीभक्तांचेंपालन॥भक्तवत्सलनारायण॥कायमहिमानवर्णावे॥२५॥श्रीमद्भागवतसा
रामृत॥प्रथमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवारामविरचित॥द्वितीयाध्यायगोडहा॥२६॥ २ ॥ तृतीयाध्यायप्रारं
भः॥ ॥सूतह्मणेशौनकासी॥अवतारचरित्रसौख्यराशी॥श्रवणकरासद्भावेंसी॥एकनिष्ठेंकरूनियां॥१॥भगवं
तानेंसाचार॥सृष्ट्यारंभींचराचर॥विश्वउत्पन्नमनोहर॥करावयाकरितांहें॥२॥पुरुषरूपग्रहणकेलें॥महत्तत्त्वअ
हंकारसूक्ष्मभले॥पंचविषयजेथेंउद्भवले॥ आणिकपरिसाभाविकहो॥३॥ज्ञानेंद्रियेंकर्मेंद्रियेंदहा॥पृथ्वीआदिकं
रूनिमहा॥भूतेंपांचआणिमनपहा॥सोळाअंशींयुक्ततें॥४॥तोभगवानतेअवसरीं॥प्रलयसमुद्रींशेषावरी॥स्वसं
तोषेंनिद्राकरी॥जगन्निवासपरमात्मा॥ ५॥ तयाच्यानाभीपासुन॥जाहलाविधातानिर्माण॥संपूर्णविश्वाचेंजनन॥
जयापासूननिर्धारें॥ ६॥तेंरूपमनोहर॥चौदाभुवनेंज्याचेंशरीर॥अंगकल्पनेचाप्रकार॥तोहीसाग्रपरिसावा॥७॥ स
हस्रपादोरुभुजानन॥सहस्रमस्तकश्रवणनयन॥नासिकादिअवयवसंपूर्ण॥ज्ञानचक्षूनेंमुनीपाहती॥ ८॥हेंपुरु
षरूपपरमपावन॥नानाअवतारांचेंअधिष्ठान॥तदंशब्रह्मात्यापासून॥मरीच्यादिजाहले॥ ९ ॥ त्याचेपासावदेवजा
ले॥त्याचिभगवंतेंरूपधरिलें॥सनकादिकऋषींचेंभलें॥कौमारसर्गवदतीत्या॥ १०॥ स्वयेंअसूनिभगवान॥जगींमि
रवूनिविप्रपण॥ब्रह्मचर्यव्रतधारण॥यथासांगपैंकेलें॥ ११ ॥आतांपरिसाद्वितीयावतार॥जयासीबोलतीआदिसूक
र॥ तेणेंरसातळींजाऊनिसत्वर॥महीलागींउद्धरिलें॥ १२॥ तृतीयजाणानारदमुनी॥देवर्षिहोऊनिजनीं॥पंचरात्राग
मत्यानीं॥उपस्थितपैंकेलें॥ १३॥ धर्मगृहींअवतारचतुर्थ॥धारणकरीजगन्नाथ॥नरनारायणनामेंविख्यात॥दुर्धर
तपआचरती॥ १४॥पांचवाकपिलावतार॥तेणेंसांख्यकथिलेंथोर॥सहावाश्रीदत्तदिगंबर॥अत्रिअनुसूयापासूनी

१५॥ तेणें प्रल्हाद अलर्कासी॥ कथिलें आत्मविद्येसी॥ सानवारुचिपत्नी आकूतिकुशीं॥ यज्ञावतार जाहला॥ १६॥ आठवे प्रसं
गीं श्रीहरी॥ नाभिराजाचे मंदिरीं॥ मेरुदेवीचे उदरीं॥ ऋषभावतारीं प्रगटला॥ १७॥ तेणें धीर पुरुषांसी निश्चित॥ परमहं
समार्ग पुनीत॥ सर्वाश्रमनमस्कृत॥ ऐशापरी दाखविला॥ १८॥ मुनियाचनें करून॥ पृथु जाहला नारायण॥ तेणें गोरूप पृ
थ्वीचें दोहन॥ करूनी प्रजा रक्षिली॥ १९॥ दशम प्रसंगीं मुरारी॥ मत्स्य जाहला प्रलयसागरीं॥ हा चाक्षुषमन्वंतरीं॥ अवतार
जाहला॥ २०॥ पूर्वी देवदैत्य॥ झटती अमृतलाभार्थ॥ सागर मंथितां पर्वत॥ रसातळीं जाऊं पाहे॥ २१॥ तेव्हां कमठरूपा
सि हरी॥ धारण करूनी सत्वरीं॥ मंदराचल पृष्ठीवरी॥ घेऊनि कार्य साधीतें॥ २२॥ द्वादश होऊनि धन्वंतरी॥ आयुर्वेद प्र
सिद्ध करी॥ त्रयोदश समयीं सुंदरी॥ मोहिनी जाहला श्रीधर॥ २३॥ तेणें असुरांसी ठकविलें॥ देवांसी अमृत पाजिलें॥
चौदावे समयीं नृसिंह जाहले॥ भक्तरक्षणाकारणें॥ २४॥ हिरण्यकशिपूचें वक्षस्थल॥ विदारण करूनी तात्काळ॥ संरक्ष
ण केला प्रेमळ॥ महाभागवत प्रल्हाद॥ २५॥ पंचदश समयीं वामन॥ होऊनियां मनमोहन॥ बळीची वंचना करून॥ स्व
र्ग इंद्रासी दीधला॥ २६॥ सोळावे प्रसंगीं परम॥ श्रीहरी होऊनि परशुराम॥ एकवीस वेळा अद्भुत कर्म॥ करूनि निर्वीर
क्षत्रियां॥ २७॥ सत्रावे वेळीं जाण॥ ऋषि पराशरापासून॥ सत्यवती कुशीं आपण॥ व्यासनारायण प्रगटले॥ २८॥ अल्प
बुद्धी पाहूनि नर॥ वेदाच्या शाखा केल्या चार॥ ऋग्यजुःसामप्रकार॥ अथर्वण नाम ठेविला॥ २९॥ अठरावा अवतार॥ ब्रह्मस
नातन रघुवीर॥ तेणें वधिला दशशिर॥ सेतु सागरीं बांधूनी॥ ३०॥ एकोणिसावा अवतारें॥ यादवांमाजीं मनोहर॥ बलराम
श्रीकृष्ण यदुवीर॥ भूभार तेणें हरियेला॥ ३१॥ कलियुगाचे प्रथमचरणीं॥ दैत्यमोहनास्तव चक्रपाणी॥ बुद्धनामा कीकट
भुवनीं॥ प्रगट होणार निश्चयें॥ ३२॥ होतां कलियुगाचा अंत॥ विष्णुयशा विप्राचे सदनांत॥ कल्किरूपें जगन्नाथ॥ अव

तीर्णहोणारकीं ॥ ३३ ॥ बैसूनियांअश्वावरी ॥ म्लेंछावधीलसमरीं ॥ धर्मसंस्थापनाश्रीहरी ॥ क्षणमात्रेंकरणार हो ॥ ३४ ॥ ऐसे प्रभूचेअवतार ॥ एकामागूनिएकथोर ॥ जेसेसरोवरापासूनिपाझर ॥ अनेकवाहतीतयापरी ॥ ३५ ॥ ऋषिमनुदेवमनुसुत ॥ प्रजापतीप्रभृतिसमस्त ॥ यांमाजीहरिअंशोंनिश्चित ॥ कलारूपेंप्रगटहोय ॥ ३६ ॥ श्रीकृष्णसाक्षात्नारायण ॥ पूर्णब्रह्मसनातन ॥ भूभारजाहलाह्मणून ॥ अवतारधारणपैंकरी ॥ ३७ ॥ हेंभगवंताचेंगुह्यजनन ॥ सायंप्रातःकरावेंपठन मायागुणेंअवतीर्ण ॥ होऊनिविश्वसंरक्षी ॥ ३८ ॥ त्याचेंजन्मकर्मचरित ॥ कविजनवर्णितीपुनीत ॥ श्रीहरीचरण रजध्यात ॥ भावयुक्तसर्वदां ॥ ३९ ॥ जेकरितीभगवद्भजन ॥ तेचिजाणाजगींधन्य ॥ वेदतुल्यभागवतपुराण ॥ कृष्णाद्वैपायनें हेंकेलें ॥ ४० ॥ जगदुद्धारार्थकरून ॥ स्वपुत्रशुका पढविलेंआपण ॥ तेणेंगंगातीरींजाऊन ॥ अभिमन्युसुताकथियेलें ॥ ४१ ॥ तोमहाराजपरीक्षिती ॥ सर्वत्यागूनिराज्यसंपत्ती ॥ प्रायोपवेशधरूनीचित्तीं ॥ बैसलासेस्वानंदें ॥ ४२ ॥ ऋषिमंडळें वेष्टित ॥ ऐसाअसतांनृपनाथ ॥ श्रीशुकदेवयेऊनिअकस्मात ॥ अनुग्रहकरितेजाहले ॥ ४३ ॥ सद्धर्मआणिज्ञान ॥ याउभयतांससवेंघेऊन ॥ निजधामींगेलियाश्रीकृष्ण ॥ हेंपुराणप्रगटलें ॥ ४४ ॥ कलियुगींअखिलजन ॥ जाहलेज्ञानचक्षुर्विहीन ॥ तयांकरावयाप्रकाशपूर्ण ॥ भागवतसूर्यप्रगटला ॥ ४५ ॥ सूतह्मणेशौनकासी ॥ गंगातीरींपरीक्षितीसी ॥ श्रीशुककथितां भागवतासी ॥ तेंचिअध्ययनमीकेलें ॥ ४६ ॥ तयाचेअनुग्रहेंकरून ॥ संक्षेपेंभागवतकेलेंश्रवण ॥ तेंचियथामतीकरून ॥ तुह्मांसविस्तरकथितोंसी ॥ ४७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ प्रथमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ तृतीयाध्यायगोडहा ॥ ४८ ॥ ३ ॥

॥ चतुर्थाध्यायप्रारंभः ॥

॥ पुढेंश्रीकृष्णाद्वैपायन ॥ बोलतेजाहलेवचन ॥ पूर्वाध्यायींसूतें कथन ॥ अवतारचरित्रपैंकेलें ॥ १ ॥ तेंपरिसूनिहृष्टबहुत ॥ ऋग्वेदीशौनकपुनीत ॥ ज्ञानसंपन्नप्रश्नकरीनिश्चित ॥ सूता-

कारणेंतेथवां ॥ २ ॥ पुण्यपावनभागवतकथा ॥ श्रीशुकें कथिली नृपनाथा ॥ ती आह्मांलागीं तूं समर्था ॥ श्रवण करवी कौतुकें ॥ ३ ॥ कवण युगीं ही संहिता ॥ निर्माण जाहली ताता ॥ कवणे स्थानीं हेतु कोणता ॥ कवणें प्रेरणा त्या केली ॥ ४ ॥ श्रीशुकें परीक्षितीसी कथिलें ॥ महाभागवत वेदार्थें भरिलें ॥ कवण समयीं वें कैसें घडलें ॥ तेंचि आह्मांसी सांगबा ॥ ५ ॥ व्यासपुत्र शुकयोगी ॥ समदृष्टी नांदे जगीं ॥ निर्भेद मूढवत् वेगीं ॥ महीवरी भ्रमतसे ॥ ६ ॥ भेदाभेद नेणें कांहीं ॥ नग्न तरुण आपण पाहीं ॥ असतां गमन लवला हीं ॥ वनामाजी करितसे ॥ ७ ॥ तें अप्सरा सरोवरीं ॥ वस्त्रां वांचूनी परस्परीं ॥ जळक्रीडा करिती सुंदरी ॥ तंव श्रीशुक जाय पुढें ॥ ८ ॥ पुत्राचा शोध करित ॥ मागूनि आले सत्यवतीसुत ॥ सवस्त्र वृद्ध समर्थ ॥ त्यां पाहूनि सर्व लाजल्या ॥ ९ ॥ चमत्कार पाहूनियां परी ॥ व्यास ह्मणे अहो सुंदरी ॥ तरुण नग्न सुत कांतारीं ॥ गेला तुह्मां देखतां ॥ १० ॥ तयांसी पाहूनि सहज ॥ कोठें गेली तुमची लाज ॥ आतां येथवां वृद्धासी मज ॥ पाहतां काय लाजतां ॥ ११ ॥ ऐसी परिसूनि वाणी ॥ अप्सरा बोलती हस्त जोडूनी ॥ स्त्रीपुरुष भेद तुमचे मनीं ॥ ह्मणूनी लाज उपजली ॥ १२ ॥ श्रीशुक भेदरहित ॥ ब्रह्मनिष्ठ जगविख्यात ॥ असे ऐसा भ्रमण करित ॥ पृथ्वीवरी स्वच्छंदें ॥ १३ ॥ असो ऐसा शुकनाथ ॥ कुरुजांगल देश समस्त ॥ भ्रमूनि उन्मत्त मूक जडवत् ॥ हस्तनापुरीं जो पातला १४ ॥ माध्यान्हकाळीं ग्रामांत ॥ प्रवेशे री योगिनाथ ॥ ग्रहस्थाश्रमी याचे सदनांत ॥ गोदोहनमात्र स्थित होय ॥ १५ ॥ भिक्षेचें करूनी निमित्त ॥ ग्रहस्थांसी करी पुनीत ॥ ऐसा श्रीशुक समर्थ ॥ ब्रह्मानंदीं निमग्न ॥ १६ ॥ योगींद्राची ऐसी स्थिती ॥ असतां संवाद ला परीक्षिती ॥ हें कैसें जाहलें ओ ह्मां प्रती ॥ साग्र कथन करीबा ॥ १७ ॥ त्या अभिमन्युसुताचें जनन ॥ तैसीं कर्में कथीं पावन ॥ राज्यलक्ष्मी त्याग करून ॥ गंगातटीं तो कां बैसला ॥ १८ ॥ सकल शत्रु करभार ॥ देती करूनी नमस्कार ॥ ऐसा सार्वभौम नरेश्वर ॥ असूनि शरीर कां त्यजिलें ॥ १९ ॥ तें सर्व एथें आह्मांसी ॥ वेदा

वांचूनितूंसर्वजाणसी॥परिसूनिऐशावाक्यासी॥सूतबोलेशौनका॥ २०॥ हेविप्रहोपरिसाचरित्र॥युगचौकडीचानि-
श्चित॥तृतीयपर्यायहोतांप्राप्त॥द्वापारयुगजाहलें॥ २१॥त्यांतनारायणअंशेंकरूनी॥ज्ञानवेदव्यासमुनी॥पराश-
रमुनीपासूनी॥सत्यवतीचेउदरींजन्मले॥ २२॥तेवेदव्यासएकेकाळीं॥सरस्वतीनदीचेपवित्रस्थळीं॥स्नानसंध्याकरू-
नीसौख्यमेळीं॥एकाग्रचित्तेंबैसले॥ २३॥ ज्ञानचक्षूयोगेंकरून॥पाहतीव्यासनारायण॥युगधर्मसंकरपूर्ण॥ प्रजा-
शक्तिन्हासतेसा॥ २४॥मंदभाग्यभक्तिहीन॥मंदबुद्धीअल्पायुषी जन॥ऐसेंकरूनीअवलोकन॥करितीविचारमा-
नसीं॥ २५॥कल्याणव्हावयाजगाचें॥चारभागकेलेवेदांचे॥ ऋग्यजुःसामअथर्वणसाचे ॥जेहेत्रिजगींप्रसिद्ध॥ २६॥
त्यांतऋग्वेदधर॥पैलनामामुनीश्वर॥सामाचाजेमिनिथोर॥वैशंपायनयजूचा॥ २७॥सुमंतुअथर्वणाचा॥ ज्ञाताइ-
तिहासपुराणांचा॥मत्पितारोमहर्षणसाचा॥अन्यहीमुनीबहुअसती॥ २८॥शिष्यप्रशिष्यभेदेंकरून॥शाखाजाह-
ल्याभिन्नभिन्न॥स्त्रीशूद्रांसीकरायाश्रवण॥व्यासेंभारतपैंकेलें॥ २९॥ तथापित्याचेंअंतःकरण॥पावलेंनाहींसमाधा-
न॥तेव्हांहोऊनिअप्रसन्नमन॥सरस्वतीतटाकींबैसला॥ ३०॥ बद्रिकाश्रमपरमपावन॥पाहूनिव्यासनारायण॥ बैसू-
निस्वस्थचित्तेंआपण॥ विचारकरीमानसीं॥ ३१॥मीनैष्ठिकव्रतेंधारणें॥सर्वदाकरूनीपूर्ण॥ वेदगुरुअग्नींचीपूर्ण॥ नि-
ष्कपटसेवामींकेली॥ ३२॥ भारतमिषेंकरूनीपाहीं॥ वेदार्थकथिलाकांहीं॥ स्त्रीशूद्रांसीलवलाहीं॥सकलज्ञानव्हावया
॥ ३३॥तथापिमाझादेहस्थित॥आत्माआहेखंडित॥वेदश्रवणाचेंकथनपुनीत॥केलेंअसतांअपूर्णमी॥ ३४॥ ऋषिजनांत
मान्यता॥ सर्वकाळजगींअसतां॥कवणेंयोगेंगौणता॥प्राप्तजाहलीहेंनेणों॥ ३५॥ ॥श्लोक॥ ॥किंवाभागवताधर्मानप्रा-
येणनिरूपिताः॥ प्रियाःपरमहंसानांतएवह्यच्युतप्रियाः॥ ३१॥ टीका ॥तस्मात्मींबहुत॥नवर्णिलेधर्मभागवत॥जेकां

असतीपुनीत ॥ ह्मणूनीऐसेंजाहलें ॥ ३६ ॥ कारणजेधर्मभागवत ॥ तेवेदशास्त्रांचेमथित ॥ परमहंसाप्रियबहुत ॥ नारायणा आवडती ॥ ३७ ॥ ऐशापरीआपणासी ॥ खिन्नतामानूनिमानसीं ॥ व्यासनारायणऋषी ॥ बद्रिकाश्रमींअसेतो ॥ ३८ ॥ तोंअ कस्मातब्रह्मनंदन ॥ वीणास्कंधींवाहून ॥ सुखींकरितनामस्मरण ॥ कुटीमाजीपातला ॥ ३९ ॥ व्यासेंनारदादेखून ॥ केलेंसा ष्टांगनमन ॥ सत्कारपूजासमर्पून ॥ आसनावरीबैसविलें ॥ ४० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ प्रथमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृ तसखारामविरचित ॥ चतुर्थाध्यायगोडहा ॥ ४१ ॥ ४ ॥ ॥ पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ सूतह्मणेशौनकासी ॥ वीणापाणि नारदऋषी ॥ सन्निधपाहूनिव्यासासी ॥ भाषणकरितेजाहले ॥ १ ॥ हेमहाभागासुनिराया ॥ कृष्णद्वैपायनासौख्यालया ॥ सर्वधर्मआचरूनिसदया ॥ आत्मासंतुष्टआहेकीं ॥ २ ॥ मानसआणिशरीरजाण ॥ आत्माआहेकींससाधान ॥ मजदिसशी अप्रसन्न ॥ याचेंकारणसांगावें ॥ ३ ॥ हेमहामुनेभारतांत ॥ नानाधर्मकथिलेविस्तृत ॥ जोपंचमवेदपुनीत ॥ सकळआपण वर्णिला ॥ ४ ॥ ऐसेंजाहलेंअसतां ॥ कांउद्विग्नबैसलाआतां ॥ तूंश्रीहरिअंशसमर्था ॥ असूनीदैन्यहेंकाय ॥ ५ ॥ यापरीपरिसू निवाणी ॥ कायबोलेव्यासमुनी ॥ हेनारदासौख्यखाणी ॥ सर्ववृत्तांतअवधारा ॥ ६ ॥ जेंकांतुह्मींकथिलें ॥ तेंसाचसर्वथैवमीं केलें ॥ ऐसेंअसतांमनभ्रमलें ॥ कोणेंनिमित्तेंतेंवदा ॥ ७ ॥ हाचिआशयअसेचित्तीं ॥ तुह्मांसिपुसतोंज्ञानमूर्ती ॥ वायूसमा नत्रिजगतीं ॥ तुमचीगतीयोगबळें ॥ ८ ॥ प्रभंजनवेगेंनिश्चित ॥ भ्रमणकरितांभूतवृत्तांत ॥ जाणतेचेंवर्मसमस्त ॥ आपण बोलास्वामियां ॥ ९ ॥ वचनऐकूनियापरी ॥ नारदबोलतेअवसरीं ॥ भगवद्यशग्रंथासौरी ॥ वर्णिलेंनाहींप्राधान्यें ॥ १० ॥ तेणेंअसंतुष्टआत्माजाहला ॥ ऐसेंप्रश्नोगमतेंमला ॥ धर्मादिकथिलेंपरीत्याला ॥ हरिकथावेगरंगनसे ॥ ११ ॥ सुंदरपदर चित ॥ काव्यउत्तमकेलेंबहुत ॥ हरिगुणनसतांतयांत ॥ वायसतीर्थतुल्यतें ॥ १२ ॥ श्रीकृष्णलीलाश्रेष्ठ ॥ जेथेंवर्णिलेंस्फनि

श्चित ॥ प्रतिश्लोकीं दोषयुक्त ॥ असतां पावन जाणतें ॥ १३ ॥ तें हरियश पावन ॥ साधु करिती श्रवण पठन ॥ निष्काम कर्म हीं भक्तीविण ॥ सुशोभित नसे कीं ॥ १४ ॥ काम्य कर्म समस्त ॥ महा दुःखरूप निश्चित ॥ मग ईश्वरीं जें अनर्पित ॥ कैसा परी शोभेल ॥ १५ ॥ हे महाभाग सत्यवतीनंदना ॥ यथार्थ बुद्धि तुमची सज्जना ॥ तस्मात् आतां सौख्यवर्द्धना ॥ एक युक्ती करावी ॥ १६ ॥ सर्वांचिया बंध मुक्तीसी ॥ हेतु भगवल्लीलासौख्यराशी ॥ होऊनियां एकाग्र मानसीं ॥ स्मर भूतवारवाणी ॥ १७ ॥ अन्यथा हरिचेष्टित ॥ पराङ्मुख वनिश्चित ॥ तया पुरुषाची मती किंचित ॥ कवणे स्थानीं न स्थिरावे ॥ १८ ॥ जैशी अगाध जीवनीं ॥ वायूयोगें भ्रमे तरणी ॥ तिये तें विश्रांती लागुनी ॥ ठाव कोठें मिळेना ॥ १९ ॥ आधींच जन हे कामासक्त ॥ काम्य धर्म वर्णिले भारतांत ॥ तेणें तेथें चि रमती समस्त ॥ निवृत्ति पथ न मानिती ॥ २० ॥ विचक्षण पुरुष पाहीं ॥ कर्मनिवृत्तीनें चि कांहीं ॥ भगवत्स्वरूप लवलाहीं ॥ जाणावया शक्त होय ॥ २१ ॥ परी जो गुणीं प्रवर्तमान ॥ ऐशा मानवा लागुन ॥ द्यावया ईश्वरात्मज्ञान ॥ हरिचरितामृत दाखवा ॥ २२ ॥ स्वधर्म बहिष्कृत ॥ जरी असे मानव निश्चित ॥ असतां हरिपदीं आसक्त ॥ पूज्य होय सकळिकां ॥ २३ ॥ तयाचें अकल्याण कधीं ॥ न घडे न करितां विधी ॥ भक्तिमहिमा कृपानिधी ॥ तुह्मां कारणें कथियेला ॥ २४ ॥ अभजक पुरुषासी ॥ कवण अर्थ साधे स्वकर्मेशीं ॥ विचार पाहतां मानसीं ॥ कांहीं एक आतुडेना ॥ २५ ॥ ह्मणूनि जे कां भक्तियुत ॥ उदास साधु धैर्यवंत ॥ तयांसी भक्तीचा अर्थ बहुत ॥ झटती तदर्थ सर्वस्वें ॥ २६ ॥ हरिभक्तांसी विषयसुख ॥ दुःखरूप भासे जैसें विख ॥ मुकुंद पदसेवकांसी देख ॥ जन्म मरण तें नाहीं ॥ २७ ॥ यास्तव प्राधान्यें निश्चित ॥ वर्णन करीं श्रीहरिचरित ॥ तो कैसा आहे स्थित ॥ जगामाजी तें पहा ॥ २८ ॥ जो विश्वाचे आदि अंतीं ॥ अवशिष्ट राहे जगत्पती ॥ स्वयमेव जयाची स्थिती ॥ गाती वेद सद्भावें ॥ २९ ॥ त्या प्रभूचे अंशधारी ॥ तुह्मी आहां त पृथ्वीवरी ॥ तथापि आचार्यवान् जाणेया परी ॥ श्रुत्यर्थ दिशा दाविली ॥ ३० ॥ सर्व अनुष्ठानांचें फळ ॥ हेंची व्या

साजाणनिर्मळ॥ आतांस्ववृत्तांतसकळ॥ अनुभवयुक्तसांगतों॥ ३१॥ मीपुरातनकल्पांत॥ पूर्वजन्मामाजीनिश्चित॥ कोणी वैदिकमुनीचेगृहांत॥ दासीपुत्रजाहलों॥३२॥ तेव्हांमीबाळअसतां॥ ग्रामांतसाधुआलेसमर्था॥ त्यांचेसेवनार्थसाता॥ करीयोजनामाझीपें॥ ३३॥ तेव्हांतेमुनीश्वर॥ समदृष्टीहोतेथोर॥ तथापिमाझ्यावर॥ कृपाहोतीतयांची॥ ३४॥ कारणतयाचेंअसेंएक॥ मीअसूनीलहानबालक॥ चंचळस्वभावसकळिक॥ त्यागूनिअसेंशांतवृत्ती॥ ३५॥ यास्तवकर्मेंनियमित॥ करण्याविषयींआसक्तिबहुत॥ प्राप्तजाहलीअकस्मात॥ देवयोगेंकरूनियां॥ ३६॥ आणिमीसर्वखेळणें॥ बाळपणींचेंलाजीरवाणें॥ मनींमानूनिशांतपणें॥ सर्वथैवत्यागिलें॥ ३७॥ साधुसेवानिरंतर॥ करूनयांमनोहर॥ मितभाषणसादर॥ करितहोतोंतेकाळीं॥ ३८॥ संतपुरुषतेहोतांभोजन॥ पात्रींअवशिष्टराहिलेंजेंअन्न॥ तेंचिदेतीमजलागुन॥ भक्षावयाकारणें॥ ३९॥ तेंप्रसादान्नएकवार॥ भक्षणकरूनीसाचार॥ काळक्रमितसेंनिरंतर॥ तंवचमत्कारजाहला॥ ४०॥ तेणेंपापेंदूरगेलीं॥ सत्समागमेंसौख्यमेळीं॥ क्रमितअसतांहृदयकमळीं॥ भागवतधर्मप्रगटला॥ ४१॥ श्रीकृष्णकथेचीगोडी॥ मजलागलीघडोघडीं॥ कींसर्वदाआश्रमींरोकडी॥ मुनीकरितीहरिकथा॥ ४२॥ मीत्यांचेअनुग्रहेंनिश्चिती॥ श्रवणकरितांपुढतपुढती॥ श्रीकृष्णाविषयींमनींभक्ती॥ उत्पन्नजाहलीमाझिया॥ ४३॥ भगवत्स्वरूपींअखंडित॥ स्थिरजाहलेंमाझेंचित्त॥ ईश्वरमायेचेंचरित॥ तयेक्षणींजाणिलें॥ ४४॥ जातेसमयींतेमुनी॥ ब्रह्मोपदेशमजलागुनी॥ करितेझालेतेणेंकरूनी॥ मायाप्रभावमींजाणिला॥ ४५॥ कर्मेंकरितांकृष्णार्पण॥ होतेंपातकांचेंक्षालन॥ कर्मेंकरूनीकर्मनाशन॥ तुजलापूर्णसूचविलें॥ ४६॥ जैसाघृतेंकरूनीजाण॥ प्राप्पयासीरोगहोतोउत्पन्न॥ तोत्याचिपदार्थेंकरून॥ दूरहोतनसंशयें॥ ४७॥ परीतेंमिश्रहोतांअन्यांत॥ होतोरोगाचानिःपात॥ तैसींमनुष्याचींकर्मेंसमस्त॥ संसृतिबंधासकारण॥ ४८॥ तींश्रीहरिसंतोषकारक॥ सत्कर्मेंक-

रितांअनेक॥ भक्तियोगेंज्ञानचोख॥ होऊनिमोक्षप्राप्तहोय॥ ४९॥ यास्तवश्रीकृष्णाचेजेगुण॥ रात्रंदिवसकरावेंस्मरण॥ कीर्तनपुराणश्रवण॥ भक्तिभावेंआचरावें॥ ५०॥ ॥श्लोक॥ ॥नमोभगवतेतुभ्यंवासुदेवायधीमहि॥ प्रद्युम्नायानिरुद्धाय नमःसंकर्षणायच॥ ३७॥ टीका ॥प्रभुवासुदेवसंकर्षण॥ प्रद्युम्नअनिरुद्धपूर्ण॥ याचतुर्मूर्तीसीसाष्टांगनमन॥ प्रेमभावेंकरितोंसदा॥ ५१॥ यापरीजपकरितां॥ पुरुषासीज्ञानलाधेअवचितां॥ स्वानुभववृत्तीपाहतां॥ ज्ञानमजलाजाहलें॥ ५२॥ यास्तववेदव्यासाआपण॥ करावेंश्रीकृष्णाचेंकीर्तन॥ तेणेंहोईलसमाधान॥ दुःखनाशहोउनी॥ ५३॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ प्रथमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ पंचमाध्यायगोडहा॥ ५४॥ ५॥ षष्ठाध्यायप्रारंभः ॥सूतह्मणेपरिसावाणी॥ जन्मकर्मऐकूनिकानीं॥ नारदासीव्याससुनी॥ प्रश्नकरितेजाहले॥ १॥ तेभिक्षुगेलियावर॥ तुह्मीवयानेंकिशोर॥ असतांकालशेषसाचार॥ कवणेपरीघालविलें॥ २॥ पूर्वजन्मांचेंस्मरण॥ कैसेंराहिलेंतुह्मांलागुन॥ याचेंसमस्तकारण॥ आह्मांकारणेंनिवेदा॥ ३॥ ऐसीपरिसूनियांवाणी॥ नारदबोलतयेक्षणीं॥ पंचमवर्षमजलागुनी॥ असतांत्यागृहींराहिलों॥ ४॥ माझीमाताअज्ञानराशी॥ पुत्रममताआणूनिमानसीं॥ अन्नपानादिद्यावयासी॥ अशक्तपरीशिणतसे॥ ५॥ एकेसमयींमाझीमाता॥ गोदोहनार्थगोठणींजातां॥ मार्गींसर्पदंशअवचिता॥ होऊनिमरणपावली॥ ६॥ ईश्वरानुग्रहमजवरी॥ मानूनियांनिजांतरीं॥ मेंउत्तरदिशेसीसत्वरी॥ गमनकरिताजाहलों॥ ७॥ तेथांजनपदपुरग्राम॥ व्रजाकरखेटकेंवाटिकापरम॥ वनेंउपवनेंचित्रधातुनिःसीम॥ पर्वतसरोवरेंओलांडिलीं॥ ८॥ देवनळवेणुव्याप्त॥ निर्जनवनींजाहलोंप्राप्त॥ तेंएकाकीह्मणूनिभयभीत॥ बुभुक्षितमीअसें॥ ९॥ क्षुधेनेंहोऊनिव्याकुळ॥ पाहूनियांनिर्मळजळ॥ स्नानकरूनिउतावेळ॥ जळप्राशनपैंकेलें॥ १०॥ नंतरअश्वत्थाचेतळवटीं॥ जाऊनिबैसलोंउठाउठीं॥ तेथेंलावूनिध्यानदृष्टी

आत्मारामअवलोकिला॥ ११ ॥श्रीहरीचेध्यानांत ॥निमग्नअसतांनिवांत ॥ममत्हृदयींअकस्मात ॥परमानंदप्रगटला॥१२
अपपरभेदकांहीं ॥विश्वांतमजउरलानाहीं॥भगवत्स्वरूपींलव[illegible]शहीं॥तनुमनसर्ववेधलें॥ १३ ॥श्रीहरिरूपमनोहर॥
पाहूनियांवारंवार॥पुनरपित्याहाळितांसत्वर॥अदृश्यजाहलेंते[illegible]वां॥१४॥तेंरूपपाहावयानयनीं॥ध्यानकेलेंघोरव-
नीं॥तैंदेववाणीगगनीं॥मातेंसंबोधूनहेंकथी॥१५॥दासीपुत्रापरि[illegible]सेंवचन॥याजन्मींतुजलादर्शन॥होणारनाहींपूर्ण
सत्यजाणनिर्धारें॥१६॥तुझेभक्तीकरितां॥दर्शनदिधलेंआतां॥ध्यान[illegible]गजीताता॥कांहींनदिसेतुजलागीं॥१७॥संतसेव-
नेंकरून॥माझीभक्तीसंपूर्ण॥प्राप्तहोईलतुजलागून॥सत्यसत्यत्रिव[illegible]चा॥१८॥माझापार्षदपुढती॥होशीलबापानि-
श्चिती॥माझ्याअनुग्रहेंस्मृती॥कल्पांतींतुजराहीलबा॥१९॥ऐसेंसांगू[illegible]श्रीहरी॥अंतर्हितजालासत्वरीं॥तेंचिमीरूपध्या
ऊनिअंतरीं॥पृथ्वीपर्यटनबहुकेलें॥ २०॥यापरीकालक्रमण॥करितांप[illegible]लेंमरण॥कल्पांतींश्वासहारेंजाण॥ नाराय-
णोदरींप्रवेशलों॥२१॥मागुतीकल्पारंभींनिश्चित॥सृष्टीकरावीऐसाहे[illegible]॥चित्तींधरीजगन्नाथ॥तेव्हांकायजाहलें॥२२॥
नाभीकमळापासून॥जाहलाविरिंचीउत्पन्न॥मरीच्यादिऋषीतयापासून॥[illegible]ब्रह्म्यासहितनिपजले॥२३॥तोमीहर्यनुग्रहेंपु
ढती॥त्रैलोक्यांतअकुंठगती॥ब्रह्मवीणाघेऊनिहातीं॥श्रीहरिभक्तिरतसदा॥२४॥वीणाघेऊनिकरीं॥हरिकथाब्रह्मांडाभी
तरीं॥सदागातसेंसत्वरीं॥प्रेमोल्हासेंकरूनियां॥२५॥माझ्यात्हृदयींभगवान॥निरं[illegible]रप्रगटेआपण॥सकळजनांसीतरी
जाण॥जोभवसिंधूतरावया॥२६॥हरिसेवनेंकरूनिनिश्चिती॥समाधानहोयआपुलें[illegible]॥यमादिसाधनपद्धती॥करि-
तांश्रमसकळते॥२७॥यास्तवकृष्णाद्वैपायना॥हाबोधआणींआपुलेमना॥समाधानव्हावयाअ[illegible]णा॥हरिकीर्तनकरावें॥२८
अनुभवयुक्तपहिलें॥वेदव्यासातुह्मांहेंकथिलें॥जाणूनिपाहिजेकेलें॥श्रीकृष्णकथावर्णन॥२९॥सूतह्मणेशौनकासी॥

नारदऐसेंकथूनिव्यासासी॥ब्रह्मवीणावाहूनिस्कंधासी॥जातेजाहलेतेधवां॥३०॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥प्रथमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥षष्ठोध्यायगोडहा॥३१॥ ६॥ सप्तमाध्यायप्रारंभः॥ ॥शौनकह्मणेसूतासी॥नारदेंकेलियापर्यटनासी॥आश्रमींवेदव्यासऋषी॥कायकरितेजाहले॥१॥तैंसूतबोले॥उठी॥ब्रह्मनदीसरस्वतीचेतटीं॥पश्चिमभागींउत्तमकुटी॥शम्याप्रासअभिधानें॥२॥तेथेंश्रीव्यासनारायण॥आसनींबैसलेकृताचमन॥एकाग्रकरूनियांमन॥सकळविश्वपाहती॥३॥प्रथमपाहेपुरुषआणिमाया॥जीणेंजीवमोहितोवांयां॥अनर्थसागरतरावया॥साधनतयानातुडे॥४॥ब्रह्मांडकरितांचालन॥सांपडलेंएकसाधन॥भक्तियोगपरमपावन॥कल्याणकारकसर्वांसी॥५॥तेव्हांलोकहिताकरितां॥श्रीमद्भागवतसंहिता॥बादरायणेंकेलीताता॥परममंगलजाणिजे॥६॥भागवतसंहिताश्रवणपुटीं॥प्राशनकरितांगोमटी॥पुरुष नपडेमोहसंकटीं॥जन्मदुःखजायतयाचें॥७॥स्वपुत्रशुकासीत्वरित॥व्यासेंपढविलेंभागवत॥ऐसापरिसूनिवृत्तांत॥शौनकबोलेतेधवां॥८॥हेसूताश्रीशुकमुनी॥निरपेक्षआत्मज्ञानी॥असतांभागवतसंहितात्यानीं॥किंनिमित्तपठणपैंकेली॥९॥ श्लोक ॥ सूतउवाच ॥आत्मारामाश्चमुनयोनिर्ग्रंथाअप्युरुक्रमे॥कुर्वंत्यहैतुकींभक्तिमित्थंभूतगुणोहरिः॥१०॥ टीका ॥जयांचीवृत्तिहिंतापावलीअस्त॥ममतारूपग्रंथिरहित॥जेआत्मस्वरूपींनित्यरत॥असतीसप्रेमभावानें॥१०॥निष्कामहीश्रीपती॥मनामाजीनित्यजपती॥भगवद्गुणींहृष्टमति॥ह्मणूनिगातीस्वानंदें॥११॥तेविश्रीहरिगुणाकृष्टपूर्ण॥महाराजव्यासनंदन॥पठणकरीहेंमहदाख्यान॥स्वयेंग्रंथिहीनअसतांही॥१२॥आतांपरीक्षितीचेंजनन॥परिसापांडवस्वर्गारोहण॥जयामाजीकृष्णकथेचेंपूर्ण॥बीजारोपणहोतसे॥१३॥कौरवपांडवसमरीं॥द्रोणादिवीरगेलेस्वर्गपुरीं॥दुर्योधनवृकोदरतेअवसरीं॥गदायुद्धींमिसळले॥१४॥भीम

गदाप्रहारेंकरून॥रणींविकळदुर्योधन॥मांडियाभग्नहोऊन॥तळमळतपडियेला॥१५॥तयाचेंप्रियकरावया॥द्रौणि
पातलातयेठायां॥अवस्थादेखूनिबोलेराया॥तुझेंप्रियकरितोंमी॥१६॥ऐसेंबोलूनिकायकरी॥रात्रौपांडवशिबिरीं॥
जाउनीनिंद्यकर्मकरी॥निःशंकअंतरींद्विजपुत्र॥१७॥प्रतिविंध्यवदिद्रौपदीकुमर॥निद्रितअसतांसाचार॥त्यांचीं म-
स्तकें छेदूनिसत्वर॥दुर्योधनादावीस्वयें॥१८॥धार्तराष्ट्रतेंअवलोकुन॥दुःखितहोऊनिबोलेवचन॥गुरुपुत्राहें निंद्य
कर्मकरून॥कुळमाझें बुडवीलें॥१९॥माझेशत्रुपांडव॥तेसोडिलेतुवांसर्व॥हेकुमरकुरुकुलोद्भव॥मारूनिअनर्थहा
केला॥२०॥आतांआह्मांसीनाहींकोणी॥परलोकींद्यावयापाणी॥ऐसेंबोलूनिलोचनीं॥अश्रुआणीसुयोधन॥२१॥पुत्रम-
रणपरिसूनिकानीं॥द्रौपदीदुःखितजाहलीमनीं॥रुदनकरीतयेक्षणीं॥अर्जुनजवळीपातला॥२२॥ह्मणेकल्याणीपरि-
सेंमात॥पुत्रहत्याचाकरूनघात॥त्याचेमस्तकींबैसवूनिलरित॥स्नानघालिनतुजलागीं॥२३॥ऐसेंबोलूनिसत्वर॥र-
थींबैसलापार्थवीर॥सारथीधुरेसीशार्ङ्गधर॥ध्वजस्तंभींमारुती॥२४॥गुरुपुत्रवधार्थजाण॥गेलाधनुर्धरअर्जुन॥अ
श्वत्थामातयातेंपाहुन॥भयभीतपळतसे॥२५॥तेंस्वप्राणरक्षणार्थ॥अन्यसाधननसेकिंचित॥ऐसेंजाणूनियांत्वरित॥
ब्रह्मास्त्रतेणेंसोडिलें॥२६॥उपसंहारतयाचा॥ठावानसेतयासिसाचा॥प्रकाशपडलातेजाचा॥ब्रह्मांडमंडपामाझारी
॥२७॥तेंतेजपाहूनिनयनीं॥सव्यसाचीभ्यालामनीं॥ह्मणेदेवाचक्रपाणी॥कायअद्भुतझालेंहें॥२८॥अनाथनाथाक
मलापती॥गोपालकृष्णाविष्णुमूर्ती॥आनंदवर्धनाब्रह्मज्योती॥सज्जनपालनाश्रीहरी॥२९॥निर्गुणत्वसोडुनिआप
ण॥भक्तांस्तवहोऊनिसगुण॥दुष्टांसिदंडकरून॥सज्जनरक्षणकरितांबहू॥३०॥असोमाधवासांप्रत॥तेजोरूपवि-
घ्नहेंअकस्मात॥पातलेंयाचेंनिमित्त॥असेकायतेंवद॥३१॥ऐसीऐकूनपार्थवाणी॥कायबोलेचक्रपाणी॥प्राणां

तसंकटजाणुनी॥द्रोणिसोडीयाब्रह्मास्त्रातें॥ ३२॥तयाचाउपसंहार॥आपणनेणेंसाचार॥आतांसोडुनितुवांब्रह्मास्त्र तेजआकर्षणकरावें॥३३॥सूतह्मणेशौनकासी॥अर्जुनऐकूनवाक्यासी॥आचमनकरूनिब्रह्मास्त्रासी॥तयेक्षणीं योजितसे॥३४॥दोन्हीअस्त्रेंएकवटलीं॥ब्रह्मांडदग्धकरूंलागलीं॥ऐसेंपाहूनितयेवेळां॥श्रीकृष्णबोलेअर्जुना॥३५॥ होतोप्रजेचाअंत॥यास्तवअस्त्रेंकरीशांत॥ऐसीपरिसूनियांमात॥संहृतकरीतेधवां॥३६॥नंतरजयाचाक्रोधाग्नि॥प्र दीप्तदिसेनयनीं॥ऐशाअर्जुनेंधांवूनी॥अश्वत्थामाधरियेला॥३७॥बलात्कारेंरथीं बांधिला॥स्वशिबिराकडेचाल विला॥श्रीहरीकुपितहोऊनितेवेळां॥कायबोलेविजयातें॥३८॥कुंतीसुतायाब्राह्मणासी॥ कायव्यर्थरक्षिसी॥ये णेंवधिलेंबालकांसी ॥ निरपराधांसीरजनींत॥३९॥ श्लोक ॥मत्तंप्रमत्तमुन्मत्तंसुप्तंबालंस्त्रियंजडम्॥प्रपन्नं विरथंभीतंनरिपुंहंतिधर्मवित्॥३६॥ टीका ॥मद्यपिअसावधप्राणी॥ग्रहपीडितजोकोणी॥बालकनिद्रितजोका जनीं॥अबलानिरुद्योगीशरणागत॥ ४०॥विरथआणिभयभीत॥ऐसाआढळलाजरीसंगरांत॥तरीत्याचावधध र्मज्ञपुनीत॥सहसानकरितीजाणपां॥ ४१ ॥जेपरप्राणकरूनिहरण॥करितीस्वप्राणाचेंपोषण॥ऐशादुष्टांचाघेतांप्रा ण॥दोषकांहींअसेना॥४२॥जोनकरीयापरी॥तोपचेरौरवपुरीं॥श्रीपुढीप्रतिज्ञाकरीखरी॥पांचाळीसन्निधवदला सजी॥४३॥कृष्णाभिप्रायजाणूनिही देख॥ गुरुपुत्रवधाचाउल्लेख॥मानसींनाणीकुंतीचातोक॥तेंसाचिआलाशिबिरा तें॥४४॥रुदनकरितपांचाळी॥बैसलीहोतीजियेस्थळीं॥अश्वत्थामातियेजवळी॥उभाकेलाविजयानें॥ ४५॥अश्वत्थाम्यासीदेखुन॥द्रौपदीकरीसाष्टांगवंदन॥ह्मणेसोडासोडाविप्रनंदन॥कायअधर्महाकरितां॥ ४६॥कारणयाचेता तें॥धनुर्विद्यापढविलीतुह्मांतें॥प्रजारूपेंतोद्रोणयेथें॥प्रत्यक्षअसेसत्यहा॥ ४७॥त्याद्रोणगुरूचीकांता॥कृपीनामें

पतिव्रता ॥ वीरपुत्रअसेतत्वतां ॥ म्हणूनपतिसहनचगेली ॥ ४८ ॥ गुरुकुलपूजावेंभावें ॥ त्यातेंकदानदुखवावें ॥ जेवींमृत-
सुतास्तवमींरडावें ॥ तैसेंनव्हावेंकृपीसीं ॥ ४९ ॥ ब्रह्मकोपेंकरून ॥ होतेंराजकुलदहन ॥ यास्तवकरितेंकथन ॥ देणेंमानव-
चनासी ॥ ५० ॥ कृष्णावाक्यपरिसोनियापरी ॥ युधिष्ठिरआणिश्रीहरी ॥ संतोषलेनिजांतरीं ॥ करितीस्तवनसाध्वीचें ॥ ५१
कुपितहोऊनितयेक्षणीं ॥ भीमसेनबोलेवाणी ॥ येणेंवधिलेंबाळेंशयनीं ॥ उपेक्षाआतांनकरावी ॥ ५२ ॥ भीमाचेंपरि-
सूनिवचन ॥ अर्जुनाचेंमुखपाहून ॥ बोलताजालाश्रीकृष्ण ॥ तयेकाळींनिर्धारें ॥ ५३ ॥ अर्जुनाहायोग्यवधासी ॥ आहेपरी
नवधींयासी ॥ कारणदेहदंडवर्ज्यब्राह्मणासी ॥ धर्मशास्त्रींबोलिला ॥ ५४ ॥ भीमपांचाळीचेंमन ॥ जेणेंराहीलसुप्रसन्न
आणिहोइलप्रतिज्ञापालन ॥ ऐसेंकरीसुजाणा ॥ ५५ ॥ सूतम्हणेशौनकासी ॥ ऐसेंऐकूनवाक्यासी ॥ शिरोगतमणीतेस
मयासी ॥ खड्गें छेदिलाअर्जुनें ॥ ५६ ॥ तोमणीकरूनिहस्तगत ॥ सोडूनदिधलाद्रोणसुत ॥ तेजोहीनमलिनबहुत ॥ ल
ज्जायुक्तसर्वदा ॥ ५७ ॥ श्लोक ॥ वपनंद्रविणादानंस्थानान्निर्यापणंतथा ॥ एषहिब्रह्मबंधूनांवधोनान्योऽस्तिदै-
हिकः ॥ ५८ ॥ टीका ॥ क्षौरकरणेंद्रव्यघेणें ॥ कींस्वस्थानभ्रष्टकरणें ॥ हेविधवधविप्राकारणें ॥ धर्मशास्त्रींकथिये
ला ॥ ५८ ॥ असोपांडवमृतपुत्रांचें ॥ पारलौकिककर्मसाचें ॥ स्नानादिकरूनीश्रीकृष्णाचे ॥ अनुज्ञेंकरितीतेधवां ५९ ॥ श्रीमत
भागवतसारामृत ॥ प्रथमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ सप्तमोध्यायगोडहा ॥ ६० ॥ ७ ॥ अष्टमा-
ध्यायप्रारंभः ॥ ॥ सूतम्हणेशौनकासी ॥ पुढतीकरूनिस्त्रियांसी ॥ पांडवजळमृतांसी ॥ द्यावयागंगेसीपैंगेले ॥ १ ॥
श्रीकृष्णासहितजाण ॥ युधिष्ठिरसबांधवआपण ॥ करूनियांगंगास्नान ॥ उदकदेईमृतांसी ॥ २ ॥ गंगास्नानसारूनिपुढ
ती ॥ धृतराष्ट्रगांधारीद्रौपदीसती ॥ पृथाभीमयुधिष्ठिरनृपती ॥ विलापकरितीस्मरूनियां ॥ ३ ॥ ऋषींसहितनारायण ॥

करिताझालासमाधान ॥ कींकालगती विलक्षण ॥ कवणाअंतकळेना ॥ ४ ॥ मारूनिसकळनृपवर्ग ॥ राज्यीं बैसविलायुधि
ष्ठिर ॥ तीनअश्वमेधसुंदर ॥ त्याच्याहातींकरवीले ॥ ५ ॥ ऐसेंधर्मयशमहीवरी ॥ प्रगटकेलें वासवापरी ॥ पांडवांसीपुसे
श्रीहरी ॥ द्वारकेजावयानिघाला ॥ ६ ॥ सात्यकिउद्धवासहित ॥ द्वारकेसीश्रीकृष्णनाथ ॥ जावयाकरितांरथांत ॥ बैसले
त्वरिततेधवां ॥ ७ ॥ तोंअभिमन्यूचीकांता ॥ धांवूनिउत्तरायेतत्वतां ॥ होऊनिभयभीतचित्ता ॥ ह्मणेश्रीहरीसंरक्षीं ॥ ८ ॥
हातसलोहापरीतीक्ष्णबाण ॥ माझ्यासन्मुखयेतसेधांवून ॥ कृष्णातोकरीअंगदहन ॥ परीगर्भनाशनपावो ॥ ९ ॥ सूत
बोलेशौनकासी ॥ उत्तरावाणीऐकोनिऐसी ॥ मनींसमजेहृषीकेशी ॥ सर्वकृत्यद्रोणीचें ॥ १० ॥ कींनिष्पांडवीकरावयाध
रणी ॥ अश्वत्थामें कुपितहोउनी ॥ ब्रह्मास्त्रसोडिलेंतेंयेक्षणीं ॥ तेणेंऐसेंजाहलें ॥ ११ ॥ इतुकियांतपांडवप्राण ॥ हरावे
याआलेपांचबाण ॥ ऐसेंश्रीकृष्णेंदेखुन ॥ चक्रेंतयांनिवारिलें ॥ १२ ॥ कुरुवंशावृद्ध्यर्थ ॥ मायाश्रयेंकृष्णनाथ ॥ प्रवेश
लाउत्तरोदरांत ॥ गर्भरक्षणाकारणें ॥ १३ ॥ अंगुष्ठमात्ररूपेंहरी ॥ गर्भरक्षितेअवसरीं ॥ तोविस्तारपरिसावाचतुरीं ॥ अ
ग्रभागींनिर्धारें ॥ १४ ॥ अमोघब्रह्मास्त्रनिश्चित ॥ तेंसुदर्शनेंहोऊनिविध्वस्त ॥ उपरमपावलेंअकस्मात ॥ हरिइच्छितकायनघडे
हो ॥ १५ ॥ ब्रह्मास्त्रापासूनिमुक्त ॥ जाहलेपांडवसमस्त ॥ प्रयाणकाळींकुंतीसहित ॥ पृथास्तवनकरीतसे ॥ १६ ॥ अपराजिताश्री
पती ॥ महायोगीनूजनेणती ॥ पालनसंहारउत्पत्ती ॥ नवयोगेंजगताची ॥ १७ ॥ श्लोक ॥ कृष्णायवासुदेवायदेवकीनंद
नायच ॥ नंदगोपकुमाराय गोविंदायनमोनमः ॥ २१ ॥ टीका ॥ कृष्णावसुदेवनंदन ॥ प्रथमतांहोऊनिआपण ॥ नंतरीनंद
पुत्रत्वस्वीकारून ॥ गोविप्रभक्तरक्षिले ॥ १८ ॥ परब्रह्मस्वरूपायोगिनाथा ॥ प्राणविसावियाकृष्णनाथा ॥ तुझ्याचरणींरा
होमाथा ॥ सद्भावेंशींपैंमाझा ॥ १९ ॥ कंसबंदीशाळेभीतरीं ॥ रुद्धअसतांदेवकीसुंदरी ॥ शत्रुमारूनिझडकरी ॥ तियेलागीं

रदधौम्यवेदव्यास॥ ५॥ बृहदश्व भरद्वाज॥ परशरामम हाराज॥ वसिष्ठइंद्रप्रमदसहज ॥आलेआणिकअवधारा॥ ६॥ त्रि
तगृत्समदमुनी॥कक्षीवान्‌गौतमसद्गुणी॥ अत्रिकौशिककश्यपतेक्षणीं॥भीष्मदर्शनापातले॥ ७॥ तैसेश्रीशकयोगीश्व
र॥शिष्यांसहितऋषिथोर॥ सन्निधप्राप्तजाहल्यावर॥ भीष्मेंतयांसन्मानिलें॥ ८॥ शरपंजरपतित॥ अस्त्रनियांदेव
व्रत॥ मुनिवरहोतांचिप्राप्त॥ मनेंकरूनीपूजीतयां॥ ९॥ सन्निधपेहूनिश्रीहरी॥ वाक्पुष्पींपूजनकरी॥ निकटपांडवां
सीतेअवसरीं॥देखूनिबोलेगंगात्मज॥ १०॥ हेपांडवहोपरिसावत्सन॥विप्रधर्ममधुसूदन॥यांचाआश्रयहीकरून॥
क्लेशेंजीवनपावतां॥ ११॥ पांडुराजाहोतांमृत॥ कुंतीनेंभोगिलेक्लेशबहुत॥ तुह्मीबालकेंसमस्त॥ यास्तवदीनतीपृथा॥
१२॥ हीसर्वकाळाचीस्थिति॥ मीजाणिलीआपुलेचित्तीं॥ सर्वलोकवालाधीनअसती॥ नचलेबळकवणाचें॥ १३॥ अहो
हाधर्मपुत्रयुधिष्ठिर॥ गदापाणिवृकोदर॥ तेसाधनंजयगांडीवधर॥ आप्तश्रीकृष्णअसतांही॥ १४॥ तुह्मांसिहादुःखसा
गर॥ प्राप्तजाहलाआश्चर्यथोर॥ तस्मातदेवाधीनहाप्रकार॥ अन्यहेतुअसेना॥ १५॥ आतांश्रीकृष्णमतेंकरून॥ धर्मेंकरीं
प्रजेचेंरक्षण॥ यादवकुळींअवतारग्रहण॥ करूनीसर्वेश्वरहानांदे॥ १६॥ हेपार्थातूंश्रीकृष्णासी॥ मातुलपुत्रमानिसी॥ मित्र
ज़ाणूनिरथधुरेसी॥ सारथ्यकरविसीकौतुकें॥ १७॥ हासमदृष्टीशार्ङ्गधर॥ यासीनाहींआपपर॥ नीचोच्चकर्मेंसाचार॥ क
रितांवैषम्यअसेना॥ १८॥ तथापिएकांतभक्तांसी॥ सदयह्रदयेंहृषीकेशी॥ कृपादृष्टीनेंपहावयासी॥ अकस्मातधांवतसे॥
१९॥ पहामाझ्याप्राणांतकाळीं॥ दर्शनद्यावयावनमाळी॥ सवेंघेऊनिसहृद्‌मंडळी॥ समारंभेंप्रगटला॥ २०॥ जेअच्युतप
दींस्थापूनिमन॥ कीर्तनकरीतवाणीकरून॥ कलेवरत्यागितीयोगीजन॥ तेवैकुंठभवनपावती॥ २१॥ ऐसावसुदेवकुमर॥ ज
गदात्मासर्वेश्वर॥ जोंमीत्यजीनशरीर॥ तोंवरीयेथेंअसोहा॥ २२॥ सूतबोलेशौनकासी॥ भीष्मोक्तोपरिसूनिऐसी॥ युधि

ष्विरें तें भीष्मासी ॥ प्रश्नकेलेपुढीलहे ॥ २३ ॥ राजदानधर्मनिश्चिती ॥ स्त्रीधर्मभागवतपद्धती ॥ धर्मार्थकाममोक्षगती ॥
हें सर्वधर्मं विचारिलें ॥ २४ ॥ तेव्हांइतिहाससहित ॥ धर्माहोतेजिज्ञासित ॥ तेसर्वधर्मदेवव्रत ॥ यथासांगकथीतसे ॥ २५ ॥
योगिजनासीसुगती ॥ जैंप्राप्तहोयनिश्चिती ॥ तों उत्तरायणकाल पुढती ॥ समीपतेंप्रकटला ॥ २६ ॥ तेधवांभीष्मभागवत
वाणीकरूनिनियमित ॥ निःसंगमनःपुरस्कृत ॥ कृष्णध्यानकरीमुदें ॥ २७ ॥ प्राणांतसमयींजाण ॥ प्रत्यक्षजाहलेंहरि-
दर्शन ॥ तेणेंयुद्धश्रमनिवारण ॥ होऊनिस्तवनकरीतसे ॥ २८ ॥ अहोसात्वतश्रेष्ठश्रीपती ॥ याचेचरणींनिष्काममती ॥ स
दाअसोदिवसरातीं ॥ प्रेमभावेंकरूनियां ॥ २९ ॥ श्रीकृष्णत्रिभुवनसुंदर ॥ घननीलपीतांबरधर ॥ कुटिलकेशमुखावर ॥
विराजमानहोतीजया ॥ ३० ॥ ऐसाअर्जुनसारथी ॥ याचेचरणींराहोमती ॥ युद्धींजेणेंक्लेशअति ॥ सहनकेलेमत्संगें ३१
माझ्याविशिखेंकरून ॥ शरीरज्याचेंझालेंभिन्न ॥ तुटितकवचहोऊन ॥ रुधिरवाहेस्थळोस्थळीं ॥ ३२ ॥ तुरंगरजसमरीं ॥
उडालेजयाचेशरीरीं ॥ श्रमबिंदुमुखावरी ॥ तेणेंकचस्निग्धहोती ॥ ३३ ॥ ऐशाहरीचेपायींजाण ॥ अखंडितराहोमाझेंमन
करूनीपरसैन्यनिरीक्षण ॥ आयुष्यहरीजोतयाचें ॥ ३४ ॥ पार्थाचेंदवडावयाअज्ञान ॥ आत्मविद्येचाबोधकरून ॥ मीकर्ता
हाअभिमान ॥ हरिलाज्याजगदीश्वरें ॥ ३५ ॥ तयाश्रीकृष्णाचेचरणीं ॥ मनवसोदिवसरजनीं ॥ स्वप्रतिज्ञामिथ्याकरूनी ॥
कौतुककरीलीलेनें ॥ ३६ ॥ माझीप्रतिज्ञाकरावयासत्य ॥ चक्रपाणीहोऊनिकुपित ॥ मद्वधकरावयात्वरित ॥ रथावरूनी
उतरला ॥ ३७ ॥ वारणमारावयाहरी ॥ धांवेश्रीकृष्णतैशापरी ॥ क्रोधभरितमाझ्यावरी ॥ प्राणहरणार्थजेधवां ॥ ३८ ॥ रथीं
बैसूनितयेवेळां ॥ लोचनींपाहिलामींसांवळा ॥ बाणवर्षूनिवेळोवेळां ॥ शरीरभेदनबहुकेलें ॥ ३९ ॥ कवचभेदूनिरुधिर ॥
वाहूंलागेवारंवार ॥ तरीमीशस्त्रपाणीअनिवार ॥ ह्मणूनिसत्वरधांवेजो ॥ ४० ॥ त्याश्रीहरीचीमूर्ती ॥ हृदयींवसोपुढतपुढती

मजवरीकृपापार्थसारथी॥करोअखंडयेथवां॥ ४१॥माथांखोंवूनिचाबुक॥वाग्दोरहस्तकींघेईदेख॥सारथ्यकर्माचीशोभा
चोख॥कायह्मणूनीवर्णावी॥ ४२॥ऐसाश्रीकृष्णनाथ॥मजमुमूर्षूसीपाहोलरित॥याचेविलासेंक्रीडासक्त॥गोपिकान
रल्यानिश्चयें॥ ४३॥ युधिष्ठिराचेराजसूयांत॥ मुनिगणेंदेखिलक्जोश्रीमंत॥अग्रपूजनग्रहणकरीत॥गोपाळकृष्णापर
मात्मा॥ ४४॥ हासर्वात्माभूतेश्वर॥सांप्रतअसोदृष्टिगोचर॥अहोमझेंभाग्यथोर॥ह्मणूनिप्रासजाहला॥ ४५॥ हाश्री-
कृष्णापुरुषोत्तम॥विश्वसाक्षीआत्माराम॥त्याचेस्वरूपींउपरम॥राहोअखंडभीष्मह्मणे॥ ४६॥ सूतह्मणेशौनकासी॥
आत्माभूतहृषीकेशी॥त्याचेरूपींवाणीमनासी॥स्थापूनिभीष्मउपरमे॥ ४७॥ भीष्मब्रह्मस्वरूपींनिवांत॥जाणूनिऋ
षीसमस्त॥मौनधरूनिनिश्चित॥बैसतेजाहलेतेकाळीं॥ ४८॥ तेव्हांदेवदुंदुभीवाजविती॥ आनंदेंपुष्पेंवर्षती॥ साधू
जनप्रशंसाकरिती॥महाभागवतह्मणूनियां॥ ४९॥ भीष्माचेंपारलौकिक॥ धर्मराजकरूनिचोख॥मायामोहेंमुहूर्तए-
क॥दुःखसागरींबुडाला॥ ५०॥ संतुष्टहोऊनिमुनिवर॥ प्रेमेंस्तवूनिरुक्मिणीवर॥ निजाश्रमींतेथूनिसत्वर॥जातेजा
हलेकौतुकें॥ ५१॥ नंतरयुधिष्ठिरनृपती॥कृष्णासहितयेपुराप्रती॥ प्रज्ञाचक्षूसनिश्चिती॥ पत्नीसहसकखवीतें॥ ५२॥
धृतराष्ट्रकृष्णमतेंकरून॥धर्मराजकुंतीनंदन॥धर्मेंकरूनीप्रजापालन॥करीताजाहलासानंदें॥ ५३॥ श्रीमद्भागवत
सारामृत॥प्रथमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥ नवमाध्यायगोडहा॥ ५४॥ ९ ॥ दशमाध्यायप्रा
रंभः॥ ॥ शौनकह्मणेयुधिष्ठिर॥स्वशत्रूंचाकरूनीसंहार॥ बैसतांराज्यासनावेरु॥कायकरीतेंसांगपैं॥ १॥ऐसेंप
रिसूनिवचन॥करीतसेसूतकथन॥मुनिहोपरिसासावधान॥ एकाग्रचित्तेंकरूनियां॥ २॥कुरुवंशबीजपरिक्षिती॥ग
र्भीरक्षूनिसत्वरगती॥राज्यींबैसवूनिधर्माप्रती॥श्रीकृष्णाकृतार्थजाहले॥ ३॥ तेव्हांभीष्मोक्तधर्म॥सांगपरिसूनिध

र्म॥महीराज्यस संभ्रम॥ इंद्रसम करीपैं॥ ४॥प्रजापाळी पुत्रांपरी॥धान्य पिके पृथ्वीवरी॥ यथोचित मेघ अंबरीं॥ वर्षूनि सौख्य
देतसे॥ ५॥महीसर्वधान्यें पूरित॥ होती झाली ते त्वांलरित॥ धेनूदुग्ध देती बहुत॥ सरिता होती जळमय॥ ६॥ शैलीं रत्नें व
नस्पती॥ औषधी यांची उत्पत्ती॥ ऋतूंमाजी यथानिगुती॥ अखंडित होतसे॥ ७॥ आधिव्याधि दैन्य दुःख॥ नष्ट झाले सक
ळिक॥ हस्तनापुरीं जगन्नायक॥ कांहीं दिवस राहिले॥ ८॥ त्यावया आप्तांचें समाधान॥ वास करी जगज्जीवन॥ धर्माज्ञा करूनि ग्रहण
मग निघे द्वारकेसी॥ ९॥ रथीं बैसूनि श्रीधर॥ कुशस्थळासी जावया सत्वर॥ निघाले तेव्हां साचार॥ काय प्रकार जाहला १०॥ सुभ
द्रा आणि पांचाळी॥ कुंती गांधारी तये वेळीं॥ सत्यवत्यादि स्त्री मंडळीं॥ विराटबाळी उत्तरा॥ ११॥ कृपार्जुन माद्रीसुत॥ भी
म धौम्य पुरोहित॥ कृष्णाविरहें संतप्त॥ होते जाहले सर्वही॥ १२॥ साधुसंगें करूनि ताता॥ जयाचें यश परिसतां॥ स्त्रीपुत्रा
दिकांची ममता॥ तुच्छ वाटे तत्काळ॥ १३॥ पांडवांसी तरी श्रीकृष्णाचा॥ दर्शन सप्रेम भाषणांचा॥ शयनासन भोजनांचा॥
लाभ असे निरंतर॥ १४॥ यास्तव ते अतिसंतप्त॥ कैसे साहतील कुंतीसुत॥ विरहजन्य दुःख अमित॥ गोपाळ कृष्णयाद
वाचें॥ १५॥ प्रेमें पांडव तये काळीं॥ न्याहाळिती वनमाळी॥ पूजासाहित्य स्थळोस्थळीं॥ घेउनी उभे राहिले॥ १६॥ भग
वंताचें होतां प्रयाण॥ बांधवस्त्रिया अकल्याण॥ मनीं मानूनि रुदन॥ तये वेळीं करिती बहु॥ १७॥ मृदंग भेरी वाजती॥ गो
पुरीं उभ्या कुरुयुवती॥ श्रीकृष्णनाथावरती॥ पुष्पवृष्टी करिती पैं॥ १८॥ छत्र धरी सुभद्रानाथ॥ उद्धव सात्यकी बुद्धिमंत
श्वेत चामरें धरूनि निश्चित॥ श्रीकृष्णावरी वारिती॥ १९॥ आशीर्वाद देती ब्राह्मण॥ भावें श्रीहरी लागुन॥ गजपुरामाजी
स्त्रिया जाण॥ मोहित झाल्या स्वरूपासी॥ २०॥ श्यामसुंदर पीतांबर॥ चतुर्बाहु सर्वेश्वर॥ मूर्ती पाहूनि वारंवार॥ नारी
नर बोलती॥ २१॥ जो मायागुणरहित॥ जगद्व्यापक अखंडित॥ ज्याचें विमल पद मनांत॥ योगी ध्याती सद्भावें॥ २२॥ तो

जगाचेंनिजहितार्थ ॥ अवतरूनिजगतांत ॥ दुष्टराजेमारूनिलरित ॥ धर्मसंस्थापनेपैंकरीं ॥ २३ ॥ तोचिसांप्रतयादवकुळीं ॥ प्रत्यक्षदिसेवनमाळी ॥ द्वारकेमाजीनित्यनवाळी ॥ शोभादिसेजनातें ॥ २४ ॥ ह्मणूनितेचिपौरजन ॥ यामहीवरीधन्यजाण ॥ जेनित्यपाहतीनारायण ॥ प्रेमानंदेंकरूनियां ॥ २५ ॥ हेंसखीतोपरिसावचन ॥ रुक्मिणीसत्यादिस्त्रियाधन्य ॥ श्रीकृष्णाचेंअधरामृतपान ॥ अखंडितकरितीज्या ॥ २६ ॥ त्यापूर्वींतपल्याभारी ॥ ऐशाबोलतीपरस्परीं ॥ मंदस्मितवदनेंश्रीहरी ॥ सानंदेंकरीअवलोकन ॥ २७ ॥ श्रीकृष्णद्वारकेसीजातां ॥ धर्मेंसंरक्षणाकरितां ॥ चातुरंगसैन्यतत्वतां ॥ समागमेंयोजिलें ॥ २८ ॥ सर्वांसीनिरोपदेत ॥ बाहेरनिघेद्वष्णिनाथ ॥ सवेंबोळवणापांडुसुत ॥ स्नेहपाशेंदूरयेती ॥ २९ ॥ विरहदुःखेंकरून ॥ व्यासजाहलेंज्यांचेंमन ॥ तयाहस्तसंकेतेंनारायण ॥ स्वगृहींजावयाकथितसे ॥ ३० ॥ दूरजातांसर्वेश्वर ॥ पांडवपरतलेसत्वर ॥ विरहेंदुःखितअंतर ॥ होऊनिनगरींपातले ॥ ३१ ॥ कुरुजांगलपंचाल ॥ शूरसेनब्रह्मावर्तविमळ ॥ मत्स्यसारस्वतदेशसकळ ॥ मरुसौवीरअभीरादि ॥ ३२ ॥ यादेशांवरूनिनिश्चिती ॥ गमनकरूनीश्रीपती ॥ आनर्तदेशांतशीघ्रगती ॥ रमाधवपातला ॥ ३३ ॥ देशोदेशींचेंपूजन ॥ ग्रहणकरूनीमधुसूदन ॥ करीतअसतांगमन ॥ अस्तमानजाहला ॥ ३४ ॥ श्रीमत्भागवतसारामृत ॥ प्रथमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ दशमाध्यायगोडहा ॥ ३५ ॥ १० ॥

॥ एकादशाध्यायप्रारंभः ॥

॥ सूतह्मणेशौनकासी ॥ आनर्तदेशांतहृषीकेशी ॥ जातांसत्वरशंखस्फुरणासी ॥ करितांजाहला संतोषें ॥ १ ॥ प्रजाजनांचेंविरहदुःख ॥ हरणकरावयादेख ॥ श्रीकृष्णेंउपायचोख ॥ ऐसायोजिलातेकाळीं ॥ २ पांचजन्याचानादसुंदर ॥ श्रवणकरूनीनारीनर ॥ दर्शनघ्यावयामनोहर ॥ उतावेळधांवले ॥ ३ ॥ उपायनेंघेऊनिकरीं ॥ वेगेंजाऊनिसामोरी ॥ वंदनकरूनीतेअवसरीं ॥ बोलतेजाहलेसद्भावें ॥ ४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नताःस्मतेनाथसदांघ्रिपंकजंविरिंचिवैरिं

व्यसुरेंद्रवंदितम्॥परायणंक्षेममिहेच्छतांपरंनयत्रकालःप्रभवेत्परःप्रभुः॥ ६॥ टीका ॥ हेजगन्नाथानारायणा॥भा
वेंवंदितोंतुमचेचरणा॥आपणब्रह्मादिसुरगणा॥वंद्यआम्हांसर्वस्वें॥ ५॥गृहस्थाश्रमासिआश्रयभूत॥आपणआम्हां
लसदोदित॥आमुच्याकल्याणवृद्ध्यर्थ॥प्रसन्नअसावेंजगदीशा॥ ६॥मित्राचियाभेटीकरितां॥गजपुराकींमथुरेसीजातां॥तै
व्हांआम्हांसीविरहतातां॥दुःसहहोतोचरणांचा॥ ७॥कोटिसंवत्सरवत॥क्षणकाळहोतोआम्हांनिश्चित॥ऐसीप्रजावाणीप
रिसूनिपुनीत॥अनुग्रहकरीश्रीहरी॥ ८॥यादवपालितद्वारकापुरीं॥सर्वसंपत्तीघरोघरीं॥परिपूर्णजडितगोपुरीं॥तोर
णेंध्वजपताका॥ ९॥कुंकुमकस्तूरीचेसडे॥पथींघातलेचहूंकडे॥पूर्णकुंभकर्दळीपुढें॥बलिदीपमंडितबहु॥ १०॥ऐशा
सुरम्यनगरीं॥प्रवेशलाश्रीहरी॥कृष्णागमनपरिसूनिसत्वरी॥यादवजातीसामोरे॥ ११॥वसुदेवअक्रूरउग्रसेन॥बल
रामआणिमदन॥निघालेसांबचारुदेष्ण॥पुढेंवारणाकरूनियां॥ १२॥वेदघोषजेकरितीऋषी॥अग्रभागींकेलेंत्यांसी॥
वाजंत्रेंवाजतीगजरेंसी॥समारंभेंजातीपैं॥ १३॥चतुरंगसेनेसहित॥तैशावारांगनाबहुत॥नटनर्तकमागधसूत॥बं
दीवर्णितीहरिलीला॥ १४॥मस्तकेंआणिवचनेंसाचार॥यथायोग्यनमस्कार॥करूनीश्रीहरीसत्कार॥यादवांचाकरित
से॥ १५॥करस्पर्शआलिंगन॥मंदहास्यसदयअवलोकन॥येणेंकरूनिनारायण॥करीसन्मानसमस्तांचा॥ १६॥नंतरव
सुदेवादिक॥गुरुगर्गाचार्यप्रमुख॥ब्राह्मणतेसेसपत्नीक॥उग्रसेनप्रभृतीवृद्धही॥ १७॥यथायोग्यआशीःप्रदान॥भावें
करितीश्रीहरिलागुन॥राजमार्गआक्रमून॥श्रीकृष्णपुरींप्रवेशले॥ १८॥तेंउंचगोपुरावरी॥बैसूनियांनरनारी॥कृष्णारूप
तेअवसरीं॥न्याहाळितीअखंडित॥ १९॥अहोनित्यकृष्णादर्शन॥होतेंनागरिकांलागुन॥परीतयाचेंतृप्तमन॥कदाकाळींहो
ईना॥ २०॥वक्षस्थळींजगन्नायक॥धारणकरीलक्ष्मीचोख॥लोकपालाश्रयबाहुदेख॥त्रिभुवनप्रियश्रीकृष्ण॥ २१॥ तेजो

मयछत्रशिरीं ॥ दोंहींबाजूंसीचामरेंबरीं ॥ उडतीशक्रचंद्रापरी ॥ शोभादिसेविलक्षण ॥ २२ ॥ ऐसात्याराजमार्गांत ॥ श्रीकृष्ण-
चालेमिरवत ॥ पौरजनआनंदभरित ॥ कुसुमवृष्टीपैंकरिती ॥ २३ ॥ असोद्वारकेमाझारी ॥ पथींचालिलेश्रीहरी ॥ पितृगृहींनं
तरीं ॥ प्रवेशकरितेजाहले ॥ २४ ॥ देवकीप्रमुखजननी ॥ आलिंगितीप्रेमेंकरूनी ॥ श्रीकृष्णेंसमस्तांलागुनी ॥ वंदनकेलेंक्रमा
नें ॥ २५ ॥ तेव्हांजननीअंकावर ॥ मोहेंघेऊनिश्रीधर ॥ नेत्रोदकेंकरूनीसत्वर ॥ सिंचनकरीकौतुकें ॥ २६ ॥ सोळाहजारगृहीं-
जाण ॥ प्रवेशकरीनारायण ॥ पतीकरूनीअवलोकन ॥ हर्षभरितहोतीस्त्रिया ॥ २७ ॥ आदरकरूनीभारी ॥ उत्थापनदेऊ-
नीसामोरी ॥ वेगेंजाऊनीझडकरी ॥ सन्मानकरितीउत्सवें ॥ २८ ॥ श्रीकृष्णचरणींठेवूनिमन ॥ होत्याजाहल्यारममाण ॥ लक्ष्मी
चंचळअसून ॥ प्रभूपायींस्थिरावली ॥ २९ ॥ तेथेंअन्यांचाकायलेखा ॥ सूतह्मणेशौनका ॥ ऐसाक्षितिभारदेखा ॥ हरणके
लासहजकीं ॥ ३० ॥ भूपांतकलहलावून ॥ घेववलेपरस्परांचेप्राण ॥ विश्रांतीपावूनिआपण ॥ निवांतबैसलापरमात्मा ३१
जैसेवणूपरस्पर ॥ कांतारींझगडतांसत्वर ॥ तयांमाजीवैश्वानर ॥ प्रगटहोतोतात्काळ ॥ ३२ ॥ त्यासीसाह्यहोऊनिमारुत
करवितोसर्वांचानिःपात ॥ श्रीकृष्णेंचरित्रतद्वत ॥ जगामाजीकरवीलें ॥ ३३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ प्रथमस्कंधपरमपुनी
त ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकादशाध्यायगोडहा ॥ ३४ ॥ ११ ॥ द्वादशाध्यायप्रारंभः ॥ शौनकबोलेसूतासी
गुरुपुत्रेंविध्यस्त्रासी ॥ सोडितांउत्तरेचेकुशीं ॥ तापजाहलाजेधवां ॥ १ ॥ तेंकृष्णास्तवकरितांजाण ॥ माधवेंकृपादृष्टीकरून
मृतगर्भकेलासंजीवन ॥ कुरुकुळाचाअंकुर ॥ २ ॥ ऐसाभूपजोपरीक्षिती ॥ त्याचींजन्मेंकर्मेंआणिसत्कृती ॥ सांगेंश्रीशुकेंज
याप्रती ॥ भागवतश्रवणकरविलें ॥ ३ ॥ सार्वभौमराज्यत्यागून ॥ केलेंपरलोकींगमन ॥ सूताहेंमहदाख्यान ॥ आह्मांकार-
णेंनिवेदां ॥ ४ ॥ यापरीऐकूनिवाणी ॥ सूतबोलेतेक्षणीं ॥ कृष्णपादाब्जसेवनेंकरूनी ॥ धर्मराजसुखावला ॥ ५ ॥ विषयींनि

स्पृहयुधिष्ठिर॥श्रीकृष्णाचरणाब्जींचाभ्रमर॥ पितृवतनारीनर॥प्रजापालनकरीतसे॥६॥संपन्नीयज्ञफलासहित॥प्राप्त
होयजयापुनीत॥स्वर्गसुखतेंसमस्त॥राज्याभिषिक्तपावेतो॥७॥साध्वीकांतासुंदर॥अनुकूलतेसेसहोदर॥इच्छितफ
लदेणारीसाचार॥वसुंधराजयातें॥ ८ ॥जंबुद्वीपाचेंआधिपत्य॥तैसेंचस्वर्गापर्यंत॥ज्याचेंयशझालेंविस्तृत॥देवांसी
दुर्लभसौख्यहें॥९॥तोराज्यकरीयापरी॥परीसदांउदाससंसारीं॥श्रीकृष्णाचेंस्मरणअंतरीं॥अखंडितनृपकरितसे १०
असोहेभृगुकुलानंददायका॥ज्ञानसागराशौनका॥परीक्षितीचेंचरितऐका॥प्रस्तुतजेंकांविचारिलें॥११॥ जेव्हांगुरु
पुत्रेंमांडूनिठाण॥ब्रह्मास्त्रेंयोजिलाबाण॥उत्तरोदरींअवतीर्ण॥ होतांचिगर्भत्रासवी॥ १२॥तेव्हांत्याचेरक्षणार्थदेख॥
श्यामचतुर्भुजपुरुषएक॥गदाकरींघेऊनिचोख॥ब्रह्मास्त्रशमकरीतदा॥१३॥अंगुष्ठप्रमाणपुरुष॥ दृष्टीनेंपाहिलाविशे
ष॥कांहींकाळहोतांसहवास॥ध्यासत्याचालागला॥१४॥असोदशमासहोतांजाण॥उत्तरालाधलीपुत्रनिधान॥श्याम
सुंदरअंतर्धान॥तयेवेळींपावला॥१५॥शुभमुहूर्तीपावन॥जाहलेंबाळाचेंजनन॥पांडववंशधरपूर्ण॥परीक्षितीना
मकजो॥१६॥तृप्तपरिसूनियुधिष्ठिर॥हर्षितजाहलामनींफार॥धौम्यादिकमुनीश्वर॥ बाहूनिशीघ्रआणविले॥१७॥
स्वस्तिवाचनकरून॥जातकवर्तवूनिसुवर्ण॥धेनूग्रामविप्रांलागुन॥हयरथगजदेतसे॥१८॥तैसींपक्वान्नेंनानापरी॥
विप्रांसिदेऊनिसत्वरी॥दक्षिणादानींआपुलेकरीं॥तयांलागींतोषविलें॥१९॥ब्राह्मणबोलतीधर्मराया॥पुरुवंशनाश
व्हावया॥कारणजाहलेंअसतांयया॥श्रीकृष्णनाथेंरक्षिलें॥२०॥विष्णूनेंरक्षिलागर्भांत॥यास्तवनामेंविष्णुरात॥ प्र
सिद्धहोईलजगतांत॥ महाभागवतराजेंद्रा॥२१॥ऐसीऐकूनियांवाणी॥धर्मराजसंतुष्टमनीं॥पूर्वजांपरीहोईलकायह्म
णूनी॥प्रश्नकरीविप्रांतें॥२२॥पांडुनंदनासींब्राह्मण॥बोलतेजाहलेभविष्यपूर्ण॥राजाहोऊनिसावधान॥परिसेंचरित्रपौ

त्राचें ॥ २३ ॥ हे पार्थिवा परीक्षिती ॥ नामक हा भूपती ॥ राज्य करील पृथ्वीवरती ॥ धर्मशास्त्रसंमतें ॥ २४ ॥ इक्ष्वाकुपरी प्रजार
क्षक ॥ द्येयविषयीं सीतानायक ॥ सत्यत्वासी शिबी देख ॥ भरतासमान यशस्वी ॥ २५ ॥ कार्तवीर्यार्जुनापरी ॥ हा बालक
धनुर्धारी ॥ अग्निसमान समरीं ॥ उग्रभासे शत्रूंतें ॥ २६ ॥ समुद्रासमान गंभीर ॥ सिंहापरी विक्रमी थोर ॥ हिमालयापरी सुंद
र ॥ आश्रयदाता साधूंतें ॥ २७ ॥ पृथ्वीपरी क्षमावंत ॥ सहिष्णु जाणा पितृवत् ॥ विधात्यापरी समत्व ॥ सदानंदें लमनुजेंद्रीं
२८ ॥ अनुग्रह करावया थोर ॥ प्रत्यक्ष जाणा गौरीहर ॥ सर्वभूताश्रय सुंदर ॥ विष्णूसमान जाणिजे ॥ २९ ॥ अखिलगुणमं-
डित ॥ श्रीहरीसमान पुनीत ॥ औदार्यें रंतिदेवव्रत ॥ धार्मिक ययाती सारिखा ॥ ३० ॥ धैर्य करूनी जाण ॥ दैत्येंद्र बळीसमान
भक्तांमाजी भक्तरत्न ॥ प्रल्हादवत बालक हा ॥ ३१ ॥ हा अश्वमेधत्रयकर्ता ॥ होईल निश्चयें धरित्रीनाथा ॥ वृद्धांसी भजेल-
ताता ॥ सेवा करूनी सद्भावें ॥ ३२ ॥ राजर्षींचा उत्पादक ॥ कुमार्गगामी नरां देख ॥ यमापरी शास्ता भयानक ॥ कलिबंधन करी
ल हा ॥ ३३ ॥ धर्मरक्षक नृपती ॥ होईल ऐसें विप्र बोलती ॥ द्विजपुत्रप्रेरित अहिपती ॥ आपुला मृत्यु जाणूनियां ॥ ३४ ॥ सर्वसं-
गपरित्याग ॥ करूनियां सवेग ॥ श्रीशुकापासूनि सुभग ॥ महाभागवत ऐकेल हा ॥ ३५ ॥ ज्ञानप्रवेशतां हृदयांत ॥ गंगातटीं
स्वदेह त्वरित ॥ त्यागूनि हरिपदीं प्राप्त ॥ सहज होईल युधिष्ठिरा ॥ ३६ ॥ यापरी विप्रजनें कथिलें ॥ पूजाधन देऊनि भले ॥ दैं-
वज्ञ धर्में बोळविले ॥ उत्सवकाळीं ते सर्व ॥ ३७ ॥ ऐसा तो परीक्षिती ॥ गर्भदृष्ट पुरुषाप्रती ॥ पहावया निरखी जगती ॥ प्रत्येक
पुरुषा कारणें ॥ ३८ ॥ या स्तव परीक्षिती नाम ॥ विख्यात झालें जगीं परम ॥ तो विष्णुभक्त निःसीम ॥ होय जाण सत्यत्वें ॥ ३९ ॥
शुक्लपक्षींचे चंद्रापरी ॥ बाळक वाढे ते अवसरीं ॥ पंच पांडव त्यावरी ॥ प्रीति अखंड करिता हो ॥ ४० ॥ पूर्वी अश्वमेध धर्माचे ॥ प्रसं
गें संक्षिप्त कथिले साचे ॥ विस्तारपूर्वक कारण त्यांचें ॥ तुम्हांलागीं कथितों मी ॥ ४१ ॥ ज्ञातिद्रोहमूलक ॥ जें कां जाहलें पातक

त्याचें ह्वावया निरसन देख ॥ हयमेध धर्म इच्छीतसे ॥ ४२ ॥ करभार जो प्रजांपासून ॥ घेतला तें साची दंड्या वांचून । अन्य संग्र-
हींनाहीं धन ॥ ह्मणूनि चिंतन नृपकरी ॥ ४३ ॥ धर्माभिप्राय जाणूनि मनीं ॥ काय करी चक्रपाणी ॥ भीमसेनादि बांधवा लागुनी
उत्तर दिशेसी पाठवी ॥ ४४ ॥ तेथें मरुत रायाचे यज्ञांत ॥ कांचन पात्रादि जें विप्रत्यक्त ॥ तें घेऊनियां समस्त ॥ वारणपुरीं आ-
णिलें ॥ ४५ ॥ अश्वमेध यज्ञें करून ॥ केलें श्रीहरीचें यजन ॥ दिवस रजनीं नामस्मरण ॥ हा योग पूर्ण साधिला ॥ ४६ ॥ श्रीमत्
भागवत सारामृत ॥ प्रथम स्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्वादशाध्याय गोड हा ॥ ४७ ॥ १२ ॥ ॥ त्रयोद
शाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ सूत ह्मणे सावधान ॥ विप्र हो परिसा आख्यान ॥ विदुर करितां तीर्थाटन ॥ मार्गीं मैत्रेय भेटले ॥ १ ॥ त्यां
पासूनि ऐकें ब्रह्मज्ञान ॥ सर्वभूतात्मा नारायण ॥ विदुर मानसीं जाणून ॥ वारणपुरीं पातला ॥ २ ॥ मैत्रेयांसी प्रश्न बहुत ॥
पूर्वीं केले विदुरें त्यांत ॥ तीन चार प्रश्नांचें ज्ञान प्राप्त ॥ होतां शांत जाहला ॥ ३ ॥ आले परिसूनि विदुर ॥ बांधवांसहित युधि-
ष्ठिर ॥ धृतराष्ट्र युयुत्सु सत्वर ॥ संजय कृप निघाले ॥ ४ ॥ कुंती गांधारी याज्ञसेनी ॥ सुभद्रा श्रीकृष्ण भगिनी ॥ हर्ष मानूनि
आपुले मनीं ॥ सामोरे जाती सकळिक ॥ ५ ॥ आलिंगन आणि वंदन ॥ करूनी सद्भावें पूजन ॥ आसनावरी बैसवून ॥ सन्मान
बहुत पैं केला ॥ ६ ॥ धर्म ह्मणे विदुरासी ॥ दुःखनिर्मुक्त केलें आह्मांसी ॥ तें काय स्मरतें तुह्मांसी ॥ या समयासी निश्चयें ॥ ७ ॥
तीर्थयात्रा करितां ॥ देहनिर्वाह स्वतां ॥ उपाय केला कोणता ॥ कोठें कैसा तो वदा ॥ ८ ॥ या भूतीर्थांतील सकळ ॥ कीं
कांहीं तीर्थें केलीं विमळ ॥ तुह्मां तीर्थस्वार्थ नव्हे केवळ ॥ तीर्थें पुनीत करितां तुह्मी ॥ ९ ॥ कारण कीं व्यासनंदना ॥ कृपासागरा-
सौख्यचंदना ॥ तुमच्या मनीं नंदनंदना ॥ वांचूनि कांहीं आतुडेना ॥ १० ॥ तुह्मी महाभागवत ॥ स्वयें शुद्ध धैर्यवंत ॥ तुमचे संप
र्कें तीर्थें पुनीत ॥ सकळ महीचीं पैं होतीं ॥ ११ ॥ तैसें महींत भ्रमतां ॥ आप्तजनांची देवता ॥ श्रीकृष्ण द्वारकेंत ताता ॥ सुखी

असेकींसर्वसह ॥ १२ ॥ तुह्मींपाहिलेंकिंवाश्रवण ॥ केलेंअसेतरीकरावेंकथन ॥ ऐसेंऐकूनिधर्मवचन ॥ विदुरभाषणकरी-
तसे ॥ १३ ॥ तेव्हांतीर्थयात्रेमाजी ॥ स्फरवदुःखेंजाहलींजींजीं ॥ तींप्रसंगानुसारेंसहजीं ॥ यथाक्रमेंकथियेलीं ॥ १४ ॥ परंतु
यादवक्षयाचीमात ॥ हीठेवूनियांगुप्त ॥ आणिकसर्ववृत्तांत ॥ राजियासीनिवेदिला ॥ १५ ॥ यादवक्षयाचीवार्त्ता ॥ पांड
वांसीश्रुतहोतां ॥ होईलतेंदुःखआपणादेखतां ॥ प्रगटहोऊनयेहो ॥ १६ ॥ यास्तवगुप्तठेवून ॥ अवशिष्टकथिलेंवर्तमा
न ॥ पांडवदेवांसमान ॥ सत्कारकरितीविदुराचा ॥ १७ ॥ ऐसेंकांहींदिवसजातां ॥ वंशधरविष्णुरातहोतां ॥ युधिष्ठिरर-
क्षीप्रजातत्वतां ॥ पुत्रापरीअखंड ॥ १८ ॥ विदुरेंदेखूनियांपरी ॥ ज्येष्ठभ्रात्याचियेमंदिरीं ॥ जाऊनियांतेअवसरीं ॥ आ-
त्मबोधबहुकेला ॥ १९ ॥ विदुरस्वयेंशूद्रअसतां ॥ कैसाप्रज्ञाचक्षूसीबोधिला ॥ झालाऐसेंमनीजरीआणिला ॥ तरीऐकाका
रण ॥ २० ॥ साक्षाद्यमधर्मावतार ॥ विदुरजाणापृथ्वीवर ॥ राहिलाशतसंवत्सर ॥ मांडव्यशापेंकरूनियां ॥ २१ ॥ तोंपर्यंतय
मपुरीं ॥ अर्यमायमाचेंकार्यकरी ॥ शूद्रत्वस्वीकारुनीभूवरी ॥ यमजोंवरीराहिला ॥ २२ ॥ शापव्हावयायमासी ॥ कारणजाह-
लेंकायत्यासी ॥ सूतह्मणेशौनकासी ॥ अखिलतेंचीअवधारा ॥ २३ ॥ एकेसमयींराजदूत ॥ तस्करामागेंहोतेधांवत ॥ तोंत-
स्करअकस्मात ॥ मांडव्यासन्निधपाहिला ॥ २४ ॥ ऋषीआणितस्कर ॥ राजासन्निधआणितांसत्वर ॥ तोह्मणेशूळावर ॥ शीघ्र-
आलांपैंदेणें ॥ २५ ॥ सेवकेंपरिसूनिवाणी ॥ शूळावरीचढविलेदोन्ही ॥ रायेंमुनिवरजाणूनी ॥ तयांसमहिवरउतरिलें ॥ २६ ॥ रायें
प्रार्थनाकेलीबहुत ॥ तेव्हांमांडव्यहोऊनिकुपित ॥ त्वरेंजाऊनियमपुरींत ॥ तयालागींबोलती ॥ २७ ॥ मजकांशूळींचढविलें ॥
यमह्मणेतुह्मींपातककेलें ॥ बाळपणींकुशाग्रटोंचिलें ॥ अंगामाजीटोळाच्या ॥ २८ ॥ ऐसीपरिसूनियांवाणी ॥ मुनीनेंशा-
पदियलातेचक्षणीं ॥ शतवत्सरशूद्रत्वघेऊनी ॥ वसावेंतुवांमहीवरी ॥ २९ ॥ असोमहाराजयुधिष्ठिर ॥ सानुजराज्यक

रींसुंदर ॥ पौत्रपरीक्षितीवंशधर ॥ धृतराष्ट्रादिवृद्धसुखावले ॥ ३० ॥ हेजाहलेगृहासक्त ॥ ऐसेंदेखूनिविदुरभक्त ॥ काळ
पाहूनिविपरीत ॥ धृतराष्ट्राबोलेतदा ॥ ३१ ॥ दादापरिसावेंवचन ॥ आतांव्हावेंसावधान ॥ विपरीतकाळाचेंमहिमान ॥
ह्मणूनिहितसाधावें ॥ ३२ ॥ आतांगृहाचेबाहेर ॥ निघावेंतुह्मीसत्वर ॥ तोषेंसेवूनिकांतार ॥ करावेंगमनपरलोकीं ३३
पहापहादेवाचीकरणी ॥ त्याचेआधीनसर्वप्राणी ॥ मायामोहेंकरूनीजनीं ॥ काळसर्वतोगेला ॥ ३४ ॥ हाकाळरूपीपर
मेश्वर ॥ ग्रासजाहलाबासत्वर ॥ राजातुझेशतकुमर ॥ बांधवआप्तमारिले ॥ ३५ ॥ तैसेंवयतुझेंगेलें ॥ ईश्वरभजनावां
चूनिभलें ॥ वार्धिक्येंयेऊनिगांठिलें ॥ आतांकायकरिशीलबा ॥ ३६ ॥ परगृहींसांप्रतराहणें ॥ हेंसर्वथालाजीरवाणें
अहोजीविताशादुर्धरतेणें ॥ विसरलासीसर्वतूं ॥ ३७ ॥ अगालवपुत्रांमारिता ॥ हाभीमसेनजाणताता ॥ तोस्वकरें
करूनीआतां ॥ श्वानापरीतुजअन्नदेतो ॥ ३८ ॥ तेंअन्नकरूनिभक्षण ॥ करिशीदेहाचेंरक्षण ॥ पूर्वींपांडवांलागून ॥
अपकारबहूतुह्मींकेले ॥ ३९ ॥ लाक्षागृहींतयांदाहिलें ॥ विषाचेमोदकचारिले ॥ पांचाळीसीदूषिलें ॥ सभेमाजीआ
णूनी ॥ ४० ॥ त्यापांडुपुत्राचेघरीं ॥ राहूनियांपरोपरी ॥ जाचसाहूनिनानापरी ॥ कायव्यर्थजीवितहें ॥ ४१ ॥ आतांउत्तर
दिशेसीगमन ॥ करूनीसाधींसाधन ॥ ऐसेंऐकूनिबोधवचन ॥ धृतराष्ट्रतात्काळनिघाला ॥ ४२ ॥ पतिमानसपाहूनि
सत्वरी ॥ हिमालयानिघालीगांधारी ॥ सेवासाधनार्थतेअवसरीं ॥ सांगातींविदुरभक्तअसे ॥ ४३ ॥ ऐसेगेलेतिघेज
ण ॥ पर्वतींकरावयाआत्मसाधन ॥ येरीकडेधर्मसंध्याकरून ॥ गुरुवंदनार्थपातला ॥ ४४ ॥ तेव्हांधृतराष्ट्रगांधारी ॥ न
दिसतीगृहामाझारी ॥ एकसंजयअसेद्वारीं ॥ तयासीपुसेधर्मात्मा ॥ ४५ ॥ संजयापितरकोठेंगेले ॥ विदुरधृतराष्ट्रगां
धारीभले ॥ किंवामदपराधेंगांजियेले ॥ अथवापडलेगंगेंत ॥ ४६ ॥ अहोआमुचेबाळपणीं ॥ पंडुराजगेलेस्वर्गभुव

नीं॥ पालनपोषण केलें जयांनीं॥ ते आतां कोठें गेले हो॥ ४७॥ सूत ह्मणे शौनकासी॥ न देखतां प्रज्ञाचक्षूसी॥ धर्मराज निज-
मानसीं॥ दुःखित बहू जाहला॥ ४८॥ संजया न वदवे किंचित॥ परी धैर्य धरूनि मनांत॥ बोलता जाहला लरित॥ धर्मनंदना कार
णें॥ ४९॥ आह्मांसी ठकवूनि भले॥ राजा तुझे पितर गेले॥ तों नारद तुंबरु देखिले॥ अकस्मात तेधवां॥ ५०॥ धर्मे पुजोनि बस-
वीलें॥ आसनीं मग तयां विचारिलें॥ आमुचे पितर कोठें गेले॥ सर्व सांगा सर्वज्ञा॥ ५१॥ नारद बोले धर्मराया॥ कां शोक करि
सी वांयां॥ ही सर्व श्रीहरिची माया॥ तिच्या आधीन सर्व असे॥ ५२॥ श्रुतिवाणी दावणीशीं समस्त॥ बद्ध झाले वृषभवत्॥ जै
सी क्रीडोपाकरणें निश्चित॥ संयुक्त वियुक्त शिशु वासनें॥ ५३॥ तैसा भगवदिच्छें करून॥ होतो संयोग वियोग पूर्ण॥ या लोकीं रे
हावांचून॥ शोकसाधन असेना॥ ५४॥ आतां धर्मा ह्मणशील मनीं॥ माझे पितर गेले काननीं॥ कैसे राहतील ह्मणूनी॥ चिंता न
करीं तयांची॥ ५५॥ राजा हा देह कालाधीन॥ याचें कोण करणार पालन॥ सर्पग्रस्तासी संरक्षण॥ स्वयें तैसा करी ना॥ ५६॥
श्लोक॥ ॥ अहस्तानि सहस्तानामपदानि चतुष्पदाम्॥ फल्गूनि तत्र महतां जीवो जीवस्य जीवनं॥ ४५॥ टीका ॥ हस्तर
हित पश्वादिक॥ हे हस्तयुक्त मनुजांचे देख॥ जीवनसाधन चोख॥ आहे जाण निर्धारें॥ ५७॥ तैसीं चरणरहित॥ जीं तृणा-
दिकें समस्त॥ तीं धेनुवृषभां भक्षणार्थ॥ जीवनसाधनें निश्चयें॥ ५८॥ तद्वत त्या हस्तरहित॥ पशूंमाजी क्षुद्र बहुत॥ महापशू
चे वदनांत॥ जातां तृप्त ते होती॥ ५९॥ जीव जीवांचें जीवन॥ मायायोगें विश्वकारण॥ या विश्वांत नारायण॥ अनेक स्वरूपें
भासतो॥ ६०॥ सांप्रत दैत्यवधार्थ॥ पृथ्वीवरी जगन्नाथ॥ प्रगटूनि सकळ कार्यें समस्त॥ करूनी स्वस्थ बैसला॥ ६१॥ कांहीं अव
शिष्ट काम॥ राहिलें ह्मणूनि पुरुषोत्तम॥ मार्गप्रतीक्षा काळाची परम॥ करीत बैसला द्वारके॥ ६२॥ जोंपर्यंत श्रीहरी॥ स्फुरे खं
आहे पृथ्वीवरी॥ तोंपावेतों तुह्मीं राहूनि घरीं॥ नंतर गमन करावें॥ ६३॥ धृतराष्ट्र गांधारी विदुर॥ हिमालयाचे दक्षिणेसी सा

चार॥ मुनीचे आश्रमीं गंगातीर॥ पाहूनियां राहिले॥ ६४॥ सप्तस्रोत नामें तीर्थ॥ जयासी वदती समस्त॥ तेथें त्रिकाळ स्नान पुनीत
करूनी साधन साधिती॥ ६५॥ स्वस्थ चित्तें अग्न्यर्चन॥ करूनी ह्रदयीं नारायण॥ अखंडित ध्याती पूर्ण॥ सद्भावयुक्त तेराया
६६॥ ऐशा त्यांचे धारणेंत॥ तूं तेथें जाऊं नित्वरित॥ विघ्न करिबा निश्चित॥ धर्मराया तूं जाण॥ ६७॥ तो धृतराष्ट्र पांचवे दि-
नीं॥ योगधारणें करूनी॥ भस्मीभूत होईल वनीं॥ पाहूनि गांधारी ऐसें हें॥ ६८॥ साध्वी करील सहगमन॥ हें आश्चर्य अव-
लोकुन॥ विदुर हर्षशोक पावून॥ तीर्थासी गमन करील तो॥ ६९॥ इतुका तुंबरासहित॥ नारद सांगूनि वृत्तांत॥ स्वर्गी लागीं त्व
रित॥ जाता जाहला सवेग॥ ७०॥ विधिपुत्रें बोध केला॥ तेणें धर्म तूं स्थावला॥ शोका तेंत्या गिता झाला॥ तये काळीं जाणपां
७१॥ श्रीमत्भागवत सारामृत॥ प्रथमस्कंध परमपुनीत॥ प्राकृत सखाराम विरचित॥ त्रयोदशाध्याय गोड हा॥ ७२॥ १३॥
चतुर्दशाध्याय प्रारंभः॥ ॥ सूत ह्मणे मुनींलागुन॥ द्वारकेसी गेला अर्जुन॥ श्रीकृष्णाचें मनोगत पूर्ण॥ जाणावया कारणें
१॥ गेलिया जाहले सास सात॥ तथापि न येस्तू भद्रानाथ॥ धर्म जाणूनि मनांत॥ उद्विग्न जाला तेधवां॥ २॥ उत्पात ते अवसरीं॥ ध
र्मपाहे पृथ्वीवरी॥ नारदवाक्य स्मरूनी तरीं॥ ह्मणे काळ पातला॥ ३॥ प्रजा करिती पापाचार॥ कपटयुक्त व्यवहार॥ सरवे मा-
तापिता सहोदर॥ दंपती कलहीं रत होती॥ ४॥ लोभवृत्ती पाहूनि सकळ॥ युधिष्ठिर मनुष्यपाळ॥ भीमसेनासि वचन सोज्वळ
बोलता जाहला ते काळीं॥ ५॥ वृकोदरा परिसें वाणी॥ द्वारकेसी धाडिला गांडीवपाणी॥ कां न ये बापा अर्जूनी॥ हे तु कांहीं क
ळेना॥ ६॥ नारदें कथिला जो काळ॥ तो पातला तात्काळ॥ कीं स्वस्थानीं वैकुंठपाळ॥ शक्तीसहित गेला हो॥ ७॥ आह्मांसी संप
दा राज कांता॥ प्राण प्रजा जेणें ताता॥ तो रुक्मिणीपति स्वस्थानीं आतां॥ गेला ऐसें वाटतें॥ ८॥ हे भीमा गगनस्थ॥ उत्पात हो
तात बहुत॥ दैहिक आणि भूमिगत॥ तेणें धैर्य नष्ट होय॥ ९॥ तैसे पहा माझे वाम॥ नेत्र बाहू स्फुरती परम॥ ह्रदय कंपित

शून्यधाम ॥ अखंडितमज भासे । १० भालूकरूनीअग्निवमन ॥ सूर्याभिमुखकरितीरुदन ॥ प्रभातकाळींदारुण ॥ अनिष्ट-
कारकजाणहें ॥ ११ ॥ भीमाहाश्वानभुंकेसतत ॥ उच्चस्वरेंकरूनी बहुत ॥ धेन्वादिश्रेष्ठपशुपुनीत ॥ वामांगें गमनकरितीस
दा ॥ १२ ॥ रासभकरितीप्रदक्षिणा ॥ सर्वअश्वादिकवाहनेंजाणा ॥ मजपाहूनिकरितीरुदना ॥ काययासीह्मणावें ॥ १३ ॥
मृत्युसूचकपक्षीउलूक ॥ तैसाकपोतपक्षीदेख ॥ माझेंअंतःकरणचोख ॥ भयाकुलकरितीकसे ॥ १४ ॥ प्रतिपक्षींकाकप-
क्षीकुत्सित ॥ निद्रितनहोतांरजनींत ॥ शब्दकरितीसदोदित ॥ विश्वनाशार्थजाणिजे ॥ १५ ॥ दशादिशाधूम्रयुक्त ॥ होऊ-
निअग्निज्वालावत ॥ लोकवेष्टितीआसमंतात ॥ गमतीभयंकरसर्वदा ॥ १६ ॥ पर्वतांसहितमहीतळ ॥ कांपूलागेतात्काळ ॥
अभ्रनसतांव्योममंडळ ॥ महागर्जनाकरीतसे ॥ १७ ॥ सौदामिनीचापात ॥ होतोपहाअकस्मात ॥ वायूकठोरसदोदित ॥ रज
मिश्रिततमदाटे ॥ १८ ॥ त्यागूनियांउदकधार ॥ मेघवर्षतीरुधिर ॥ निस्तेजजाहलाभास्कर ॥ तारेझगडतीपरस्परें ॥ १९ ॥ म
हानद्याशोणादिक ॥ नदतैसींमानसप्रमुख ॥ सरोवरेंनरमनेंदेख ॥ क्षुब्धअमितजाहलीं ॥ २० ॥ तैसेंआणिककौतुकपाहीं ॥ घृ
तेंवन्हीपेटतनाहीं ॥ तस्मात्हाकाललवलाहीं ॥ कायकरणारनाकळे ॥ २१ ॥ वत्सेंनकरितीस्तनपान ॥ मातेसिनाहींदुग्धपूर्ण ॥ खि
न्नमनेंधेनूकरितीरुदन ॥ वृषभगोठणींदुःखितहोती ॥ २२ ॥ देवांच्याप्रतिमारडती ॥ घर्मयुक्तसदादिसती ॥ देशग्रामनगरेंअस-
तीं ॥ आश्रमवाटिकाविशोभित ॥ २३ ॥ तस्मात्हेंआह्मांसी ॥ अशुभकारकनिश्चयेंसी ॥ कायहोईलगतीकेसी ॥ प्रस्कुतन-
कळेवृकोदरा ॥ २४ ॥ यापरीकरितांचिंतन ॥ द्वारकेहूनिआलाअर्जुन ॥ निस्तेजअधोवदन ॥ रुदनकरीतबेसला ॥ २५ ॥ पा
र्थासीपाहूनिअकस्मात ॥ युधिष्ठिरजाहलामनींकंपित ॥ नारदोक्तबोधमनांत ॥ स्मरूनीबोलेतयातें ॥ २६ ॥ धर्मह्मणेसुभ
द्राकांता ॥ द्वारकेहूनिआलासिआतां ॥ तेथेंयादवसमस्तताता ॥ हरीसहसुखीआहेतकीं ॥ २७ ॥ माझेमातामहशूर ॥ वसु

देवमातुळसाचार॥देवकीप्रमुखकांतासुंदर॥त्याहीसुखीआहेतकीं॥२८॥उग्रसेनहृदिकवीर॥कृतवर्माआणिअक्रूर॥जयंतगदसारणथोर॥बलभद्रमन्मथतो॥२९॥अनिरुद्धआणिसुषेण॥चारुदेष्णकृष्णानंदन॥सांबश्रुतदेवउद्धवजाण हेसर्वसुखीआहेतकीं॥३०॥जैसाभक्तपालकरमापती॥लोकमंगलद्वारकेप्रती॥सुरक्षितआहेकींसंप्रती॥तेंचिसर्वबोलतूं॥३१॥कृष्णभुजबळेंकरून॥आनंदितअसतीयादवजन॥इंद्रासीयुद्धकरून॥पारिजातकजेणेंआणिला॥३२॥सत्यभामेचेअंगणीं॥वृक्षलावूनिचक्रपाणी॥रुक्मिणीचियेसदनीं॥पुष्पेंपाडवीसोज्वळ॥३३॥कृष्णकांतामनोहर॥सोळासहस्रसुंदर॥अष्टनायकासुखकर॥कुशलअसतीसदनींकीं॥३४॥सुधर्मसभेमाझारी॥यादवांसहितश्रीहरी॥सुरक्षितआहेकींयेअवसरीं॥हेंचिसांगेंधनंजया॥३५॥हेअर्जुनातुझीप्रकृती॥स्वस्थआहेकींनिश्चिती॥मलिनदिसेतुझी-आकृती॥कवणेंतुजअवमानिलें॥३६॥कींयाचकमागोंआले॥धनतुजलानलाधलें॥तेणेंमनदुःखितजाहलें॥गूढकायतेंवदे॥३७॥तैसेचब्राह्मणबालक॥धेनूवृद्धरोगीदेख॥स्त्रियाशरणयेतांचोख॥रक्षणत्यांचेंनकेलें॥३८॥अगम्यस्त्रियेसीगमन॥घडलेंकींतुजलागुन॥अधमस्त्रीमागतांभोगदान॥तिरस्कारकेलाकींतिचा॥३९॥अथवाशत्रूंपासून॥पराभूतजालासीकरितांरण॥किंवाकोणींकठोरभाषण॥तुजलागुनपैंकेलें॥४०॥वृद्धबालकांसोडूनिभले॥सर्वांपूर्वींभोजनकेलें॥किंवानिंद्यकर्मआचरिलें॥तेणेंऐसेंझालेंबा॥४१॥अथवाश्रीकृष्णारहित॥तूंराहिलासीजगतांत॥ऐसेंमानितोंचित्तांत॥सत्यजाणबांधवा॥४२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥प्रथमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥चतुर्दशाध्यायगोडहा॥४३॥ १४ ॥ पंचदशाध्यायप्रारंभः॥ ॥सूतह्मणेशौनकासी॥यापरीधर्मअर्जुनासी॥विचारितांतोत्यावृत्तासी॥शोकयुक्तनबोले॥१॥मगपार्थसांवरूनिगहिंवर॥आठवूनिकृष्णाचेउपकार॥सांगताजाहलासमाचार॥द्वारकेचातेधवां॥२॥हेराजें

मारविले॥३७॥अखिलामाजीबलिष्ठ॥यादवहोतेबहुतश्रेष्ठ॥विप्रशापेंदेऊनिकष्ट॥संहारकेलातयांचा॥३८॥इतउत्तरबो
लावया॥मीसमर्थनाहींधर्मराया॥आतांभगवद्भक्तेंचियात्हृदया॥शांतिकरआठवती॥३९॥सूतह्मणेशौनकालागुन-
कुरुयुद्धामाजीजाण॥श्रीकृष्णेंकथिलेंब्रह्मज्ञान॥स्मरूनिसौख्यतोपावे॥४०॥श्रीकृष्णाचीमधुरवाणी॥स्मरूनि-
यांनिजमनीं॥मोहिततेधवांहोउनि॥हरिपदीप्रेमेंस्थिरावला॥४१॥ऐसायादवांचासंहार॥परिसूनिराजायुधिष्ठि
र॥स्वर्गीजावयाचाविचार॥करिताझालातेधवां॥४२॥धनंजयमुखेंकरून॥यादवनाशश्रीकृष्णगमन॥कुंतीनेंकरूनी
श्रवण॥उदासमनींजाहली॥४३॥श्रीकृष्णाचेचरणीं॥कुंतीनेंलक्षठेवूनीं॥देहत्यागकेलातेक्षणीं॥पांडवांसमक्षविप्रहो॥
४४॥कांस्यांनींकांटाकाढुन॥दूरकेलाभूभारपूर्ण॥नटवतकृत्यकरून॥अंतर्हितहरीजाहला॥४५॥कलिप्रवेशराष्ट्रां
त॥पाहूनियांधर्मसुत॥राज्याभिषेकत्वरित॥परिक्षितीसीकरीतेव्हां॥४६॥वज्रनाभअनिरुद्धसुत॥केलामथुरेंतशू
रसेननाथ॥धर्मेंप्राजापत्येष्टिपुनीत॥करूनीकर्मसारिलें॥४७॥अग्निसमारोपकरून॥त्यागिताझालावस्त्रभूषण॥अ
हंममतारहितआपण॥धर्मराजहोयतदां॥४८॥रायेंवाणीआदिकरून॥क्रियेसहितइंद्रियगण॥मनींकरूनियांलीन
मनोलयकेलाप्राणांत॥४९॥प्राणांचाअपानवायूंत॥तोवायुक्रियेसहमृत्यूंत॥मृत्यूचालयनिश्चित॥पांचभौतिकदेहींके
ला॥५०देहगुणत्रयींतेगुण॥करीअविद्येमाजीलीन॥अविद्याजीवींजीवपूर्ण॥परब्रह्मींलोपवीतो॥५१॥वल्कलधारी
निराहार॥मस्तकींमोकळाजटाभार॥जडोन्मत्तपिशाचवृत्तिधर॥मौनदावीजगातें॥५२॥हृदयींकरूनीब्रह्मचिंतन॥
धर्मराजउत्तरेसीकरीगमन॥भीमादिभ्रातेश्रीहरीस्मरून॥वैकुंठभुवनपावले॥५३॥तीर्थेंकरितांविदुरभक्त॥प्रभा-
सींत्यागूनिदेहपुनीत॥स्वर्गतीपावलात्वरित॥पांचाळीहीपावेहरिपदा॥५४॥हेंपांडवस्वर्गारोहण॥भावेंकरीलजो-

श्रवणपठन॥त्यातेंहरिभक्तिपूर्ण॥प्राप्तहोइलनिर्धारें॥५५॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥प्रथमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवारामविरचित॥पंचदशाध्यायगोडहा॥५६॥ १५ ॥ ॥षोडशाध्यायप्रारंभः॥ ॥सूतह्मणेशौनकालागुन॥धर्मेंकरूनीप्रजापालन॥करिताजाहलाअभिमन्युनंदन॥महाभागवतपरियेसा॥ १ ॥ विराटनंदनसुता॥लावण्यवृक्षाचीलता॥प्रजोत्पादनार्थझालावरिता॥विष्णुरातनृपश्रेष्ठ ॥२॥तियेचेठायींसुंदर॥निर्माणकेलेपुत्रचार॥जनमेजयादिकमहावीर॥धर्मशास्त्रजाणते॥३॥गुरुकरूनिशारद्वत॥गंगातटाकींपरमपुनीत॥तीनअश्वमेधकरीनिश्चित॥धर्मपौत्रसंतोषें॥४॥ब्राह्मणांसीदेऊनिधन॥तृप्तकरीत्यांचेंमन॥तोदिग्विजयाजातांजाण॥कलिबंधननृपकरी॥ ५॥राजचिन्हेंशूद्रधरून॥गोदंपत्यासीकरीताडन॥वृषभपाहूनिचरणहीन॥शूद्रासीनृपेंबांधिलें॥६॥शौनकबोलेसूतासी॥कवणहेतुआणूनिमानसीं॥ बंधनकेलेंकलीसी॥ वृषभातेंकांताडिलें॥७॥तोशूद्रअसेंकवण॥सांगेंयाचेंस्पष्टीकरण॥कृष्णकथाश्रयाचेंस्थान॥ ह्मणूनश्रवणकरवींबा॥८॥ अन्यव्यर्थभाषणांत॥काळघालविणेंसमस्त॥हेंतोदिसेबाअनुचित॥ ह्मणूनिसत्रकेलेंआह्मीं॥९॥ हेंसत्रअसेजोंवरी॥कवणानमृत्युतोंवरी॥श्रवणावकाशमहीवरी॥योजूनिऐसापैंकेला॥१०॥अहोहरिकथामृतावांचुन॥कायकरितीजनवांचुन॥यामिनीमाजीनिद्राघेउन॥व्यवसायींदिनघालविती॥ ११ ॥यास्तवश्रीकृष्णकथा॥श्रवणकरवींसमर्था॥तेणेंभवसागरींचीव्यथा॥कल्पांतींहींनबाधे॥१२॥ऐसीऐकूनियांवाणी॥सूतबोलेतयेक्षणीं॥हेविप्रहोश्रीहरिभजनीं॥सावधानआहांत॥१३ कलिप्रवेशराज्यांत॥पाहूनियांउत्तरासुत॥सेनासंगतींघेऊनित्वरित॥दिग्विजयार्थनिघाला॥१४॥ श्लोक ॥ स्वलंकृतंश्यामतुरंगयोजितंरथंमृगेंद्रध्वजमाश्रितःपुरात्॥वृतोरथाश्वद्विपपत्तियुक्तयास्वसेनयादिग्विजयायनिर्गं

तः॥ ११॥ टीका ॥श्यामाश्वरथीं योजिले॥ ध्वजीं सिंहचिन्ह शोभलें॥ स्वलंकृत परीक्षिती तेवेळे॥ गजपुरीहूनी निघाला॥ १५॥ सवें घेऊनि दळभार॥ भद्राश्वकेतुमाल साचार॥ भारत आणि कुरुउत्तर॥ किंपुरुष हा वश केले॥ १६॥ ऐसीं खंडें जिंकूनि समस्त॥ तेथील रायांपासूनि त्वरित॥ करभार घेऊनि नेमस्त॥ परमानंदें चालिला॥ १७॥ तो श्रीकृष्णकथाश्रित॥ पूर्वजांचें यश पुनीत॥ ऐकता जाहला नृपनाथ॥ देशोदेशीं कौतुकें॥ १८॥ द्रोणीचे अस्त्रापासून॥ श्रीहरीनें केलें आत्मरक्षण॥ पार्थाची निःसीम भक्ती पूर्ण॥ करूनी श्रवण सुखावला॥ १९॥ कथितीत याधन वस्त्रालंकार॥ देता जाहला नरेश्वर॥ प्रभूचें सारथ्य कर्म सुंदर॥ ऐकूनि हरिपदीं सक्त होय॥ २०॥ विष्णुभक्ती करितां यापरी॥ कायवर्तें कथा पुढारी॥ ती परिसावी सुखकारी॥ एकचित्तें करूनियां॥ २१॥ धर्म वृषभरूपधर॥ त्रिपादहीन साचार॥ एकपदें भूमीवरी संचार॥ करिता जाहला तेधवां॥ २२॥ तैसी गोरूपें पृथ्वी जाण॥ आक्रोशें करितसे रुदन॥ तयेतें धर्म पाहून॥ बोलता जाहला ते काळीं॥ २३॥ हे कल्याणी परिसें वाणी॥ तूं तें बाह्यपीडा नसूनी॥ कां व्यर्थ कष्टी होसी मनीं॥ कारण सर्व तें वदें॥ २३॥ तुझा दीनबंधु गेला दूर॥ तेणें जाहलीस कायदुःखातुर॥ म्लानवदन दिसे साचार॥ काय दुःख जाहलें हें॥ २४॥ किंवा मी त्रिपादविहीन॥ एक्या पदें करितों गमन॥ शोकाकुल जालीस ह्मणून॥ सांगें तूर्ण मजलागीं॥ २५॥ कीं मातें इतउत्तर॥ शूद्र होऊनि नरेश्वर॥ भोगिती लक्ष्मणूनि फार॥ दुःख तुज लाहो तसे॥ २६॥ यज्ञभंग होणार आतां॥ पुत्र द्वेषिती लमाता पिता॥ बालका तिरस्कारील माता॥ कलह दंपती करतील॥ २७॥ ब्रह्मकुळीं राहणारी॥ वाचादेवी ब्रह्मकुमारी॥ जाणार आतां नीचाचे घरीं॥ व्यभिचारीजन बहु॥ २८॥ ऐसे लोक अधर्मयुक्त॥ ह्मणूनि किंवा भूभारहरणार्थ॥ अवतरला तो कृष्णनाथ॥ वैकुंठीं गेला ह्मणूनी॥ २९॥ हे वसुंधरे दुःखाचें कारण॥ सर्व मातें करी कथन॥ ऐसें ऐकूनियां भाषण॥ पृथ्वी उत्तर देतया॥

३०॥ धर्मसर्वतूंजाणसी॥ ज्याच्याआश्रयेंपूर्णपादहोतासी॥ तोभगवानहृषीकेशी॥ निजधामासीजें गेला॥ ३१॥ तेंसत्य
शौचदयाक्षांती॥ त्यागसंतोषआर्जवनिश्चिती॥ शमदमतपतितिक्षापद्धती॥ ज्ञानेश्वर्यशौर्यगेलें॥ ३२॥ धैर्यप्रागल्भ्य-
गंभीरपण॥ आस्तिक्यआणिकीर्तिमान॥ स्वातंत्र्यादिसकलहीसद्गुण॥ श्रीकृष्णहृदयींसुशोभित॥ ३३॥ तोमुकुंदश्री-
निवास॥ जातांस्वलोकादिसतेंओस॥ होतोकलिचासहवास॥ म्हणूनिदुःखितहोतेंमी॥ ३४॥ श्रीहरिवियोगामुळेंदुःख
तैसातुजविषयींकरित्येंशोक॥ तैसेपितरदेवइंद्रादिक॥ शोच्यचिसरवयावर्णाश्रम॥ ३५॥ कमलवनाचात्यागकरून॥
लक्ष्मीकरीजयाचेंपरिचरण॥ तेंश्रीभगवंताचेंचरण॥ ध्वजवज्रांकुशींमंडित॥ ३६॥ जेव्हांमाझेपृष्ठीवरी॥ विचरत
होतेदिवाशर्वरी तेंशोभतहोतेंत्रिजगांतरीं॥ श्रीहरीजातांविशोभितमी॥ ३७॥ श्रीकृष्णेंमजत्यागिलें॥ तेणेंमाझेंसौ
भाग्यगेलें॥ यादवकुळींजन्मूनिभलें॥ कृत्यकेलेंअघदित॥ ३८॥ भूभारकरूनिहरण॥ वैकुंठागेलेनारायण॥ तया
चाविरहसहन॥ कवणकरिलब्रह्मांडीं॥ ३९॥ ऐसासरस्वतीतटींताता॥ धर्मपृथ्वीसंवादहोतां॥ तेथेंपरीक्षितीभूपअ
वचिता॥ ससैन्यमोदेंपातला॥ ४०॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ प्रथमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसरवारामविरचित॥ षो
डशाध्यायगोडहा॥ ४१॥ १६॥ सूतह्मणेपरिसासावधान॥ कृष्णाश्रयकथापावन॥ सरस्वतीतटाकींयेऊन॥ रावगो
वृषभाअवलोकी॥ १॥ त्रिपादविहीनपशुपती॥ एक्यापदेंक्रमीक्षिती॥ रुदनकरितसेवसुमती॥ शूद्रतयांताडितसे
२॥ तोशूद्रनृपवेषधारी॥ चरणप्रहारेंउभयांसीमारी॥ तयांसीदेखूनिदुष्टारि॥ कायप्रश्नकरितसे॥ ३॥ करींघेऊनिध
नुष्यबाण॥ रथावरूनीउत्तरानंदन॥ बोलताजाहलागंभीरवचन॥ तेंचिपरिसामुनिवरहो॥ ४॥ त्याशूद्रासिपुसेपरी-
क्षिती॥ तूंबाकवणयाक्षितीं॥ चरणप्रहारेंकरूनीनिश्चिती॥ व्यर्थताडिसीगोमिथुना॥ ५॥ अहोमाझ्याशरणागता

कवणअसेत्रासदेता॥शिक्षाकरीनमीआतां॥तयालागींनिश्चयें॥६॥अगानृपवेषधारीतूं असून॥शूद्रकर्मीहोसीनिपुण॥कांकरिसीव्यर्थताडन॥गोवृषभाकारणें॥७॥कींअर्जुनासहितनिश्चिती॥अंतर्हितजाहलारुक्मिणीपती॥ह्मणूनिनिरपराधगोदंपती॥पदेंताडिसीदुरात्म्या॥८॥यास्तवतुजलासांप्रत॥देतोंदेहांतप्रायश्चित्त॥हेंअधमापरिसेंमात॥गर्वकायसावागविसी॥९॥हेंवृषभापरिसेंवचन॥शोभेतुझाश्वेतवर्ण॥त्रिपदविकलकरिसीगमन॥एक्यापदेंमहीवरी॥१०॥तस्मातूंवृषरूपधर॥होसीप्रत्यक्षअमर॥आह्मांसिदेखूनिशोकफार॥किमर्थकरिसीसांगबा॥११॥यापांडवराष्ट्रांतजाण॥दुःखीनसेतुह्मांवांचुन॥आतांशूद्रभयापासून॥करितोंरक्षणनिश्चयें॥१२॥हेधेनोपरिसेंवाणी॥कांअश्रुआणिसीलोचनीं॥प्रजाजनादुष्टांपासूनी॥अपकारहोतीज्याराष्ट्रीं॥१३॥तयाराजाचेंहोयक्षीण॥कीर्तिभाग्यआयुष्यजाण॥करावेंअनाथरक्षण॥मुख्यधर्मराजाचा॥१४॥यास्तवजाणायेक्षणीं॥दंडकरीनशूद्रालागुनी॥हेंवृषभासौख्यखाणी॥तुझेपादकोणींभंगिले॥१५॥माझेकीर्तिविनाशकर॥जाहलाकोणमहीवर॥निरपराधींअपराधकरीनिर्जर॥तरीत्याचाकरछेदीनमी॥१६॥करावेंप्रजापालन॥हामुख्यधर्मरायालागुन॥ऐसेंऐकूनियांभाषण॥धर्मबोलेनृपातें॥१७॥तुह्मांपांडुकुलोद्भवजाण॥योग्यचिहेंआतांअभयदान॥परीनजाणेंमीदुःखकारण॥कोणअसेमजलागीं॥१८॥कोणीकर्मकोणीस्वभाव॥कोणीह्मणतीनिजदैव॥सुखदुःखभोगविलेंसदैव॥यथार्थभावनकळेहो॥१९॥नंतरभूपभाषणकरी॥तपशौचदयासत्यचारी॥कृतयुगामाझारीं-चरणतुझेहेहोते॥२०॥तेअधर्मेंकरूनिनिश्चित॥त्रिपादभंगलेयथार्थ॥आतांएकपदनोहीलरित॥भंगकरूंपाहेकली॥२१॥हेंहीभाराक्रांतगमेक्षोणी॥ऐसेंबोलूनिकोपलामनीं॥नृपहोऊनिखड्गपाणी॥कलिवधावयाधांवला॥२२॥

इतुक्यांमाजी कली येउन ॥ दृढ धरी राया चे चरण ॥ ऐसा तो शरणागत पाहुन ॥ केलें रक्षण ते धवां ॥ २३ ॥ नृपति ह्मणे
परिसें मात ॥ त्वां न सावें माझ्या राज्यांत ॥ गमन करावें इच्छित ॥ स्थानीं येथुन लवलाहें ॥ २४ ॥ कली प्रार्थुनी बोले रा
या ॥ स्थळ देणें वसावया ॥ पांच ग्रामें सौख्य ठाया ॥ पृथ्वीवरी मज लागीं ॥ २५ ॥ ऐसें ऐकूनियां वचन ॥ तया देऊनि अभ
यदान ॥ पांच स्थानें दिधलीं कवण ॥ त्यांची खुण परियेसा ॥ २६ ॥ स्त्रिया मद्य पान द्यूत ॥ हिंसा स्वर्ण निश्चित ॥ ऐसें होतां
तां अकस्मात ॥ वृषभासि पाय फूटले ॥ २७ ॥ गायींसी संतोष जाहला ॥ या परी कलि निग्रह केला ॥ नंतर परीक्षिती भ-
ला ॥ गजपुरीं गेला स सैन्य ॥ २८ ॥ यथान्याय राज्य करी ॥ प्रजा पाळी पुत्रापरी ॥ सर्वदा ही निजांतरीं ॥ गोपाळकृष्ण
स्मरतसे ॥ २९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ प्रथमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ सप्तदशाध्याय गो
ड हा ॥ ३० ॥ १७ ॥ अष्टादशाध्यायप्रारंभः ॥ सूत ह्मणे परिसा मात ॥ परीक्षिती मातेचे उदरांत ॥ असतां द्रोणीसो
डी निश्चित ॥ ब्रह्मास्त्र त्यातें जाळावया ॥ १ ॥ तेथें त्याचें रक्षण ॥ करिता जाहला नारायण ॥ पावला नाहीं मरण ॥ प-
रम भागवत जाण हा ॥ २ ॥ तैसाच तो परीक्षिती ॥ विप्रशाप होतां अंतीं ॥ खिन्नता न दावूनि आपुले चित्तीं ॥ विचार क-
रिता जाहला ॥ ३ ॥ श्रीकृष्णपादीं अर्पूनि चित्त ॥ सार्वभौम परि होऊनि विरक्त ॥ गंगातटाकीं पातला निश्चित ॥ सर्वसं
गपरित्यागें ॥ ४ ॥ श्रीशुकाचा शिष्य आपण ॥ होऊनि संपादी ब्रह्मज्ञान ॥ गंगेंत देहा त्यागून ॥ मोक्षभुवन पावला ॥ ५
जों वरी अभिमन्यूकुमर ॥ राज्य करीतसे पृथ्वीवर ॥ कलीचा प्रभाव तों वर ॥ झाला नाहीं भूमीवरी ॥ ६ ॥ एके काळीं परी
क्षिती ॥ धनुष्यबाण घेऊनि हातीं ॥ चतुरंग सेना संगती ॥ मृगयार्थ निघाला ॥ ७ ॥ तेथें मृग शार्दूळ भालुक ॥ शशक
व्याघ्र जंबुकादिक ॥ ऐसीं वधिलीं श्वापदें अनेक ॥ तों मध्यान्हकाळ जाहला ॥ ८ ॥ सेना मागें राहिली ॥ क्षुधा तृषा रा

यालागली॥वनीं भ्रमतांचरणचाली॥श्रमयुक्तहोयतदा॥ ९ ॥यापरीपरीक्षिती॥कांतारभ्रमतांअवचिती॥शमीकमु-
नीचाआश्रमनिश्चिती॥पाहेतेव्हांरमणीयतो॥ १० ॥आश्रमपरमशोभित॥रावप्रवेशेपाहूनित्यांत॥तंवशमीकमु-
निसमाधिस्थ॥आत्मानात्मविचारें॥ ११॥ऐसेंपाहूनिपरीक्षिती॥उदकमागेतयाप्रती॥तंवतोनबोलेविदेहस्थि
ती॥तैंभूपतीसंतापे॥ १२॥त्यापासूनिनमिळतांपाणी॥राजाबोलेतयेक्षणीं॥मीयेथेंआलोंअसूनी॥सत्कारकांहीं
नकेला॥ १३॥दांभिकजाणूनियांब्राह्मण॥भूपकरीत्याचेंछलन॥मृतसर्पधनुःकोटीनेंघेऊन॥कंठींघालीतयाचे॥
१४॥ऐसेंकृत्यपरीक्षार्थ॥करूनियांनृपनाथ॥सेनेसहितहस्तनापुरांत॥जाताझालातेधवां॥१५॥तोंयेरीकडेशमीक
सुत॥शृंगीनामावनींखेळेनिश्चित॥समवयस्कबाळकांसमेत॥तयासिवृत्तसमजलें॥ १६॥क्रोधयुक्तहोऊनि-
मुनिसुत॥बोलताजाहलाबालकांप्रत॥अहोराजेमहीवरीसमस्त॥अधर्मकामीजाहले॥ १७॥तेभासतीकाव-
ळ्यांपरी॥जेक्षत्रियब्राह्मणाचेघरीं॥यष्टीधरूनियांकरीं॥द्वाररक्षणकरणारे॥ १८॥ब्राह्मणाचेआज्ञेंकरून॥त्यां
हींकरावेंपृथ्वीचेंरक्षण॥ऐसेंअसतांवर्तमान॥कायनवलावजाहला॥ १९॥अधर्मीराजांचासंहार॥करणाराश्री
कृष्णवीर॥निजधामींगेलियावर॥दुष्टचरित्रघडलेंहें॥२०॥विप्राचेंबळपहासांप्रत॥ऐसेंबोलूनिशमीकसुत॥
करूनिलोचनआरक्त॥अद्भुतकर्मदाखवी॥२१॥कौशिकीनदीमाजीजाण॥उदकेंकरूनिआचमन॥शापदेताजाह-
लादारुण॥तोऐसामुनिवरहो॥ २२॥आजपासूनिसातवेदिनीं॥परीक्षितीसीतक्षकयेउनी॥दंशकरीलनिश्चयेंक
रूनी॥भस्मीभूतहोवोतेथें॥२३॥ऐसेंबोलूनिसत्वर॥आश्रमींपातलाकुमर॥सर्पवेष्टितपितादेखूनिसाचार॥आ-
क्रोशकरीबहु॥२४॥करूनीसमाधीचेंविसर्जन॥पाहेस्वकंठींभुजगदारुण॥तोंदाकीतैंपुत्रकरीरुदन॥हेंजाणूनिमु

निह्मणे॥ २५ ॥ हे पुत्राकायजाहलें॥ कवणेंतुलादुखविलें॥ किमर्थनेत्रींउदकपातलें॥ सर्वकारणसांगबा॥ २६॥ ऐसी परिसूनिवाणी॥ शृंगीनेंकथिलेंतेक्षणीं॥ तेंसर्ववृत्तपरिसूनिमुनी॥ बोलताजाहलातयातें॥ २७॥ कुमाराहेंसुत्कनकेलें॥ सार्वभौमरायासिशापिलें॥ स्वल्पापराधास्तवतुवांदंडिलें॥ आतांकायकरावें॥ २८॥ याराजाचेप्रभावेंकरून॥ प्रजासुखीआहेतसंपूर्ण॥ ऐशाराजियायेतांमरण॥ राष्ट्रांततस्करहोतीलकीं॥ २९॥ आपणजाहलोंअधर्मरत॥ सद्धर्मबुडालासागरांत॥ वर्णसंकरहोईलत्वरित॥ तोनृपशापायोग्यनसे॥ ३०॥ याबालकेंअपक्कबुद्धीकरून॥ घेतलाभागवताचाप्राण॥ हेप्रभोयापातकापासून॥ करीरक्षणआसुचें॥ ३१॥ ऐसाअनुतप्तमुनिवर॥ होऊनियांसत्वर॥ गजपुरामाजीसमाचार॥ शिष्यद्वारेंपाठवी॥ ३२॥ सावधव्हावयापरीक्षिती॥ शमीकऋषीनेंकेलीयुक्ती॥ आतांराजाचीविरक्ती॥ अग्रभागींअवधारा॥ ३३॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ प्रथमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसरवारासविरचित॥ अष्टादशाध्यायगोडहा॥ ३४॥ १८ ॥ एकोनविंशाध्यायप्रारंभः ॥ सूतबोलेशौनकासी॥ हस्तनापुरींतेजोराशी॥ परीक्षितीभूपमानसीं॥ चिंतनकरिताजाहला॥ १॥ अहोमीकेसापापिष्ठ॥ वनींजाऊनियांकष्ट॥ ब्राह्मणासीदिलेस्पष्ट॥ कायअदृष्टसांगावें॥ २॥ विप्रशापरूपदंड॥ प्राप्तहोवोमजउदंड॥ मागुतीमीकर्मप्रचंड॥ नकरीनऐसेंपैं व्हावें॥ ३॥ द्विजशापेंकरूनिजाण॥ होवोराज्यसंपत्तीदहन॥ ऐसेंकरीनृपचिंतन॥ तंवशमीकशिष्यपातला॥ ४॥ विप्रकुमरबोलेरायासी॥ ऋषिसुतेंशापिलेंतुजसी॥ आजपासूनिसातवेदिवशीं॥ तक्षकदंशहोईलबा॥ ५॥ तेणेंहोशीलभस्मीभूत॥ ऐसेंबोलूनिगेलात्वरित॥ परीक्षितीपरिसूनिमात॥ संतोषितजाहला॥ ६॥ स्वमृत्युकरितांश्रवण॥ वैराग्यबाणलेंमनींपूर्ण॥ हृदयींस्मरूनिनारायण॥ संसारींहोयविरक्ततो॥ ७॥ परमार्थसाधावयासत्वरी॥ रावगेलागंगातीरीं॥

सर्वसंगपरित्यागकरी ॥ अनशनव्रतें राहिला ॥ ८ ॥ मानस ठेवूनी मुकुंदचरणीं ॥ रावलागला हरिभजनीं ॥ ऐसें परिसूनि तें ऋषी ॥ मुनिवर भेटी पातले ॥ ९ ॥ अत्रिवसिष्ठच्यवन ॥ अरिष्टनेमि शरद्वान ॥ भृगुअंगिरागाधिनंदन ॥ पराशर भार्गवतें सेंची ॥ १० ॥ इंद्रप्रमदउतथ्यमुनी ॥ इध्मवाहमेधातिथिगुणी ॥ देवलआर्ष्टिषेण तेस्थानीं ॥ येते जाहले कौतुकें ॥ ११ ॥ भारद्वाजगौतम ॥ पिप्पलादमैत्रेयपरम ॥ और्वकवष निःसीम ॥ ज्ञानसागर जाणते ॥ १२ ॥ व्यासनारद अगस्ती ॥ देवर्षिब्रह्मर्षी निश्चिती ॥ सार्वभौम परीक्षिती ॥ पहावया पातले ॥ १३ ॥ सर्व मुनींचा सत्कार ॥ करूनियां मनोहर ॥ तयां बैसवूनि आसनावर ॥ पूजी भूपती सद्भावें ॥ १४ ॥ बद्धांजली होऊनि पुढती ॥ उभा राहे राजा परीक्षिती ॥ प्रायोपविष्ट निश्चिती ॥ आहें ह्मणूनी कळवील्यां ॥ १५ ॥ कृपा करूनी आपण ॥ दिधलें स्वामी मज लादर्शन ॥ आपुला अनुग्रह पूर्ण ॥ ह्मणूनी योग हा घडला कीं ॥ १६ ॥ मी धन्य सर्व क्षत्रियांत ॥ आजि जाहलों निश्चित ॥ विप्रशापअनुग्रहयुक्त ॥ मज लागीं जाहला ॥ १७ ॥ मी पापी गृहासक्त ॥ जाणूनि कृपा केली बहुत ॥ ब्रह्मस्वरूप प्राप्त्यर्थ ॥ उपाय उत्तम सत्संग ॥ १८ ॥ यथासुखें करून ॥ तक्षक हरो माझे प्राण ॥ हे विप्र होई ईश्वरपरायण ॥ काळक्रमणहें ह्मावें ॥ १९ ॥ परम पावन विष्णुगाथा ॥ श्रवण करवा समर्था ॥ अनाथ पामर शरण आतां ॥ चरणीं तुमचे पातलों ॥ २० ॥ जों वरी राहे कलेवर ॥ सप्राण माझें तोंवर ॥ श्रीकृष्णाचरितामृतसार ॥ श्रवण करवा दासातें ॥ २१ ॥ मी जाईन ज्या जन्मांत ॥ त्या त्या जन्मांतरीं निश्चित ॥ सत्पुरुषांची मैत्री बहुत ॥ घडो मातें कृदेवें ॥ २२ ॥ अखिलविप्रांसि याकरितां ॥ नमस्कार करितों आतां ॥ कृपा करूनी समर्था ॥ पावन करा दासातें ॥ २३ ॥ ऐसा निश्चय करूनी पूर्ण ॥ काय करी अभिमन्युनंदन ॥ स्वपुत्र जनमेजया लागुन ॥ राज्यासनीं बैसवी ॥ २४ ॥ नंतर आपण गंगातीरीं ॥ राहूनियां तें अवसरीं ॥ पूर्वा-

भिमुखकुशाग्रांवरी ॥ उत्तराभिमुखबैसला ॥ २५ ॥ यापरीसार्वभौमनृपति ॥ मरणावधीअनशनव्रती ॥ संकल्पक
रूनीआपुलेचित्तीं ॥ उपाधिरहितबैसला ॥ २६ ॥ तेव्हांस्वर्गातूनिसुरवर ॥ पुष्पवृष्टीकरितीराजावर ॥ वाद्येंवाजवि
तीअपार ॥ नादअंबरींकोंदाटला ॥ २७ ॥ तेथेंमहर्षीबोलतीवचन ॥ परीक्षितीराजाधन्यधन्य ॥ देहाचेंसार्थककेलेंपू
र्ण ॥ समाधानपैंजाहलें ॥ २८ ॥ मुनिवरबोलतीपरस्पर ॥ सांप्रतभागवतराजेश्वर ॥ कलेवरत्यागूनिस्वर्गासिसत्वर ॥
जाईलतोंवरीअसावें ॥ २९ ॥ तेव्हांपक्षपातरहित ॥ समजूनिमुनिवाक्यार्थ ॥ वंदनकरूनीपरीक्षित ॥ बोलताजाहला
सद्भावें ॥ ३० ॥ म्रियमाणजाहलियानर ॥ कायकरावेंतेणेंसाचार ॥ पापनिर्मुक्तहोऊनिपर ॥ लोकींसौख्यघडाव-
या ॥ ३१ ॥ शास्त्रेंपाहूनिअनेक ॥ येविषयींकरावाविवेक ॥ भाषणऐकूनियांचोख ॥ आगमनिगमविचारिती ॥ ३२
तोंइतुक्यांमाजीजाण ॥ तेथेंपातलेव्यासनंदन ॥ षोडशवार्षिकतरुण ॥ श्यामसुंदरअवधूत ॥ ३३ ॥ श्रीशुकपा
हूनिदिगंबर ॥ उत्थापनदेतीमुनीश्वर ॥ ऐसापाहूनिचमत्कार ॥ मस्तकेंनृपवंदनकरी ॥ ३४ ॥ पूजाअर्पूनिषोडशी
आसनीबैसवीतयासी ॥ चंद्रापरीसभावकाशीं ॥ शोभताझालायोगींद्र ॥ ३५ ॥ मस्तकनम्रवूनिमधुर ॥ बोलताजाह
लाअभिमन्युकुमर ॥ कृपाकेलीदीनावर ॥ दीननाथेंयेधवां ॥ ३६ ॥ आपुल्यास्मरणेंकरून ॥ गृहहोतेंबापावन ॥
आतांप्रत्यक्षजाहलेंदर्शन ॥ कायभाग्यमाझेंहें ॥ ३७ ॥ योगींद्रासन्निधअसतां ॥ पुरुषांचींपातकेंनाता ॥ जळती
क्षणनलागतां ॥ विष्णुसन्निधदैत्यजेसे ॥ ३८ ॥ पांडवांसप्रियश्रीकृष्णनाथ ॥ ज्यांचेंसर्वकृत्यसतत ॥ प्रीत्यर्थ ॥ मींजन
ल्मलोंतयांचियागोत्रांत ॥ ह्मणूनिभक्तीतयावरी ॥ ३९ ॥ म्रियमाणासीदर्शन ॥ त्याचेंह्मावयादुर्लभजाण ॥ परंतु
योगिरायातूंसद्गुरूह्मणून ॥ प्रश्नकरितोंसद्भावें ॥ ४० ॥ प्राणियांसीअंतकाळीं ॥ कर्तव्यकर्मपद्धतीसकळी ॥ की

र्तनभजनसौख्यमेळीं ॥ अकृत्यकार्यतेंहीवदा ॥ ४१ ॥ आपणगृहस्थांचेघरीं ॥ माध्यान्हींजातांल [illegible] ॥ तस्मात्
कृपाकरूनीदासावरी ॥ मनोरथपूर्णकरावे ॥ ४२ ॥ सूतह्मणेशौनकासी ॥ परिसूनिनृपवाक्यासी ॥ [illegible]ंगताजाह-
ला अध्यात्मासी ॥ यथासांगश्रीशुक ॥ ४३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ प्रथमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारा-
मविरचित ॥ एकोनविंशाध्यायगोडहा ॥ ४४ ॥ १९ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीमद्द्वारकानाथायनमः ॥

इतिश्रीमद्भागवतसारामृतेप्रथमस्कंधःसमाप्तः

अथश्रीमद्भागवतसारामृते द्वितीयस्कंधप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः॥ श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥सूतह्मणेऋषींलागुन॥परिसाचरित्रपावन॥याद्वि
तीयस्कंधामाजीजाण॥कायसंवादवर्तला॥ १ ॥परीक्षितीरायश्रीशुकासी॥पूजाकरूनीसद्भावेंसी॥करिताजा
हलाप्रश्नासी॥परमसौख्यनिधीतें॥२॥मरणोन्मुखजाहालियानर॥तेणेंकायकरावेंसाचार॥कवणेपरीचा
आचार॥करणेंनकरणेंतेंवदा॥३॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥राजाधन्यतुझीमती॥लोकहितकारकनिश्चिती॥
आत्मसंमतीप्रश्नहा॥४॥बापातुझेप्रश्नेंकरून॥होईलजगसर्वपावन॥राजेंद्राकरा वयाश्रवण॥बहुतग्रंथअ
सतीपें॥५॥तथापिआत्मज्ञाना॥नपावूनिकुतर्कनाना॥करितीगृहासक्तजाणा॥दारासुतधनालोलुपजे॥६॥त्यां
चेंआयुष्यनेमस्त॥निद्रेमाजीगेलेंनिशांत॥दिवसाव्यवहारबहुत॥करितांकरितांभागले॥७॥परिश्रीहरिभज-
नांत॥मानसनलाविती किंचित॥आहेदेहअशाश्वत॥हाकांहींविचारनातुडे॥८॥माझेआईबापमले॥महामृत्यु
पंथेंचिगेले॥हेंमानसींनाणूनिआपले॥मायाजाळेंभ्रमतीपें॥९॥चिरंजीवमानूनिआपणा॥व्यवसायकरिती
नाना॥परीश्रीहरीचेभजना॥नलावीलक्षपामरतो॥१०॥नपाहतीआत्महित॥धनदारागृहासक्त॥लोकजाहले
समस्त॥यागुणेंभ्रमलेबहु॥११॥अभयेच्छाज्याचेमनीं॥असेलत्यानेंचक्रपाणी॥सर्वात्माहरीसद्गुणी॥एकनि
ष्ठेंभजावा॥१२॥श्रवणकीर्तनस्मरण॥करावयायोग्यपरमपावन॥पुरुषांलागींनारायण॥अंतींस्मरणतयाचें॥१३
हाचीजाणापरमलाभ॥ह्मणूनिविधिनिषेधत्यागूनिस्वयंभ॥ब्रह्मनिष्ठअसतांपद्मनाभ॥गुणानुकथनेंरमतीबहू
१४॥ ॥श्लोक॥ इदंभागवतंनामपुराणंब्रह्मसंमितं॥अधीतवान्द्वापरादौपितुर्द्वैपायनादहम्॥८॥ टीका ॥ भ
गवन्नामगुणमंडित॥साक्षातआहेभागवत॥महापुराणब्रह्मसंमत॥यथार्थवर्णनवेदापरी॥१५॥तेंतूंह्मणशी-

लक्षणेपरी ॥ प्राप्तजाइलें तुह्मासी सत्वरी ॥ तरी तयाचा प्रकार अवधारीं ॥ कथन करितों राजेंद्रा ॥ १६ ॥ पूर्वी द्वापार
युगांत ॥ महामुनी द्वैपायन समर्थ ॥ माझा पिता योगिनाथ ॥ महाविष्णूचा अवतार जो ॥ १७ ॥ तयापासूनि जाण
केलें भागवताध्ययन ॥ श्रीकृष्णसद्गुणें करून ॥ मोहित झालें मन माझें ॥ १८ ॥ राया तुला सात दिवसांत ॥ सांगेन तें
समस्त भागवत ॥ खट्वांगराजानें एक मुहूर्तांत ॥ सार्थक केलें जन्माचें ॥ १९ ॥ सप्तदिवस आयुष्य उत्तर ॥ परीक्षिती तुज
आहे साचार ॥ तावत्कालपर्यंत मनोहर ॥ उत्तम धारणा करावी ॥ २० ॥ जितासन जितश्वास ॥ जितेंद्रिय होऊनि सा-
वकाश ॥ सगुणस्वरूप रमाविलास ॥ हृदयामाजी आणावा ॥ २१ ॥ विराट्देहाचें ध्यान ॥ राया करी तूं पावन ॥ विश्वांत
रात्मा नारायण ॥ सद्गुण त्याचे वर्णावे ॥ २२ ॥ त्या श्रीहरीचें पादमूळ ॥ मानवेंद्रा जाण पाताळ ॥ चरणाचा रसातळ ॥
पश्चिमभाग जाणिजे ॥ २३ ॥ घोंटे त्याचे महातळ ॥ जंघा त्याच्या तळातळ ॥ जानू तयाचे सूतळ ॥ अतळ वितळ मांडि
या ॥ २४ ॥ पृथ्वी तयाची कटी ॥ नभस्थल नाभी गोमटी ॥ वक्षस्थळाचे निकटीं ॥ स्वर्गलोक जाणिजे ॥ २५ ॥ कंठ जयाचा मह
र्लोक ॥ ललाट श्रीहरीचें तपोलोक ॥ मस्तक तें सत्यलोक ॥ इंद्रादि बाहू कर्ण दिशा ॥ २६ ॥ घ्राणेंद्रिय अश्विनीकुमार ॥ मु
ख हरीचें वैश्वानर ॥ अंतरिक्षलोक साचार ॥ नेत्रगोलक श्रीहरीचे ॥ २७ ॥ चंद्रसूर्य ज्याचे लोचन ॥ शीतोष्णातें प्रकाशमा
न ॥ दिवसयामिनी संपूर्ण ॥ पापण्या जाण विष्णूच्या ॥ २८ ॥ नैशा भ्रुकुटी मनोहर ॥ ब्रह्मपद जाणा साचार ॥ तालुस्थान
सुंदर ॥ सर्व उदकें जिव्हारस ॥ २९ ॥ मस्तक जयाचें निगम ॥ तीक्ष्णदाढा प्रत्यक्ष यम ॥ स्नेहलेश दंत परम ॥ माया हा
स्य श्रीहरीचें ॥ ३० ॥ उत्तरोष्ठ लज्जा निश्चिती ॥ अधर लोभ संपत्ती ॥ धर्म स्तन पृष्ठी अधर्मस्थिती ॥ लिंग प्रजापति जा
णिजे ॥ ३१ ॥ मित्रवरुण दोघे जण ॥ जाण श्रीहरीचे वृषण ॥ सप्तसमुद्र कुक्षिस्थान ॥ प्रविष्ट होती राजेंद्रा ॥ ३२ ॥ अ

स्थींचेसंघपर्वत॥नाड्यासरितानिश्चित॥वृक्षजगतीचेसमस्त॥रोमस्थानींकल्पिले॥३३॥श्वासोच्छ्वाससमीर॥
जयाचाअसेसाचार॥अनंतकाळगतीघोर॥कर्मसंसारप्रवाहजो॥३४॥केशस्थानींमेघमंडळ॥प्रातःकाळसायं-
काळ॥हींप्रभूचींवसनेंसोज्वळ॥प्रकृतीह्रदयमनशशी॥३५॥महत्तत्त्वजयाचें चित्त॥अहंकाररुद्रदेवत॥नरखेंअ
श्वादिसमस्त॥श्रोणिदेशमृगादि॥३६॥शिल्पनेंपुण्यविचित्रता॥पक्षीआदिकरूनीताता॥स्वायंभुवमनुजाणतल
तां॥बुद्धिस्थानींतयाचे॥३७॥सर्वमानवनिवासस्थान॥त्यापरमात्म्याचेंपावन॥गंधर्वविद्याधरचारण॥स्वरआल्हा
दकारक॥३८॥प्रल्हादस्मरणतयाचें॥धरामरमुखसाचें॥भुजाक्षत्रियऊरूचे॥गयींवैश्यकल्पिले॥३९॥शूद्रजयाचे
चरण॥ऐसेंविराटस्वरूपवर्णन॥राजाकेलेंतुजलाकथन॥करींध्यानश्रीहरीचें॥४०॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥द्विती
यस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥प्रथमाध्यायगोडहा॥४१॥ १ ॥ द्वितीयाध्यायप्रारंभः ॥श्रीशु
कह्मणेपरीक्षिती॥धारणाकरूनीआपुलेचित्तीं॥सदासर्वदारमापती॥प्रेमभावेंभजावा॥ १॥ श्लोक ॥सत्यांक्षि
तौकिंकशिपोःप्रयासैर्बाहौस्वसिद्धेह्युपबर्हणैःकिम्॥सत्यंजलौकिंपुरुधान्नपात्र्यादिग्वल्कलादौसतिकिंदुकूलैः॥४
टीका॥ ॥निद्रेसिअसतांपृथ्वीचोख॥मगकासियापाहिजेपर्यंक॥शय्यासंपादनार्थअनेक॥श्रमव्यर्थकायते॥
२॥बाहुअसतांआपणापाशीं॥मगकासयापाहिजेउशी॥असतांहस्तांजळीपरियसी॥भोजनपात्रकासया॥३॥
दिशाहींचवस्त्रेंसाचार॥वल्कलादिहीअसल्यावर॥कासयापाहिजेपीतांबर॥वस्त्रेंअनेकपरिधावया॥४॥ श्लो॰
चीराणिकिंपथिनसंतिदिशंतिभिक्षांनैवांघ्रिपाःपरभृतःसरितोप्यशुष्यन्॥रुद्धाःगुहाःकिमजितोऽवतिनोपसन्नान्
कस्माद्भजंतिकवयोधनदुर्मदांधान्॥५॥ टीका ॥अन्नोदकदेहाकरितां॥कैसेंमिळेलताता॥ऐसीकरावयाचिंता॥

कांहींकारणतेंनसे॥ ५ ॥सदयत्हृदयभगवंत॥तेणेंनिर्माणकेलेंसमस्त॥मनुजासाधायापरमार्थ॥उपायबहुतअ
सतीकीं॥ ६॥पथींवस्त्रखंडेंजीर्ण॥नसतीकींकरावयाआच्छादन॥वृक्षतेपरोपकारीजाण॥फळभिक्षानदेतीकीं॥ ७
शफकजाहल्यानद्याकायी॥गुहारुद्धकायपाहीं॥भक्तांचेंरक्षणशेषशायी॥नकरीकायसर्वदा॥ ८॥ऐसेपदार्थस
र्व॥निर्माणकरीभक्तास्तव॥कृपाजलधिवासुदेव॥विश्वसाक्षीपरमात्मा॥ ९॥जोवैराग्यशीलजन॥तेणेंऐसावि
चारकरून॥स्वदेहकरूनीपोषण॥श्रीहरिभजनींरतव्हावें॥ १०॥परंतुधनदुर्मदलोकां॥सन्निधजाऊनियांपैका
संपादनकरणेंहाधोका॥परमार्थासीअसेकीं॥ ११॥स्वस्थकरूनीनिजचित्त॥त्हृदयींचिंतावाभगवंत॥तेणेंअवि
द्यासमस्त॥लयाजायनिर्धारें॥ १२॥तीयोगधारणासोडून॥विषयचिंतीलप्राज्ञकवण॥योगियानेंत्हृदयींपावन
ध्यानकरावेंसद्भावें॥ १३॥प्रादेशमात्रपुरुषवर॥चतुर्भुजेंश्यामसुंदर॥शंखचक्रादिआयुधेंपरिकर॥धारणकरी
देवजो॥ १४॥पीतांबरपरिधान॥मुकुटकुंडलेंप्रकाशमान॥कौस्तुभश्रीवत्सचिन्ह॥वक्षस्थळींविराजे॥ १५॥
कंठींवनमाळासुंदर॥वरीगुंजारवकरितीभ्रमर॥प्रसन्नवदनमनोहर॥कमलनेत्रसाजिरें॥ १६॥कटींमेखला
विभूषित॥नूपुरेंकंकणेंसालंकृत॥ऐसेंश्रीहरीचेंध्यानसमस्त॥करावेंनिश्चितयोगियानें॥ १७॥हरीचाप्रत्येकअव
यव॥त्हृदयींठसल्यावरीसर्व॥नंतरदुसऱ्याअवयवास्तव॥प्रयत्नकरावासद्भावें॥ १८॥अष्टांगमूर्तीमनींपाहून
चित्तचतुष्टयाऐक्यकरून॥स्थिरकरावेंआपुलेंमन॥योगिरायेंनिश्चयें॥ १९॥सद्योमुक्तीपरीक्षिती॥परिसेंअं-
तांनिश्चिती॥आसनघालूनीएकांतीं॥भक्तियोगसाधावा॥ २०॥आपुलेअंगुष्ठेंकरून॥रुद्धकरावेंगुदस्थान॥षट्स्थानीं
प्रभंजन॥नेऊनिअधीनकरावा॥ २१॥प्रथमआधारचक्रापासून॥समीरकरूनिआकर्षण॥नाभीचक्रांतआणून॥त्ह

दयस्थानींपैंन्यावा ॥ २२ ॥ तेथूनी कंठमार्गें निश्चित ॥ तालुमूळीं अकस्मात ॥ वायू भ्रृकुटीचे ठायीं त्वरित ॥ नेऊनि स्थैर्य-
संपादीजे ॥ २३ ॥ तेथूनि ब्रह्मांडीं सत्वर ॥ प्रभंजन न्यावा मनोहर ॥ आपुल्या पिंडीं आणि ब्रह्मांडीं ईश्वर ॥ एकरूपी प-
हावा ॥ २४ ॥ ब्रह्मरंध्र करूनी भेदन ॥ करावें देहाचें विसर्जन ॥ ऐसें सद्योमुक्तीचें लक्षण ॥ राया तुला कथियेलें ॥ २५ ॥
आतां परिसें क्रममुक्ती ॥ पारमेष्ठ्यादि भोगसंपत्ती ॥ भोगणें असेल जरी चित्तीं ॥ तरी प्रकार परिसावा ॥ २६ ॥ योगेश्व
राची गती जाण ॥ त्रैलोक्यामाजी होते पूर्ण ॥ सुषुम्ना नाडी योगें करून ॥ शिशुमारचक्रीं तो जातो ॥ २७ ॥ लिंगदेहें
करूनी योगी ॥ तें चक्र उल्लंघून वेगीं ॥ महर्लोकातें उद्योगी ॥ गमन करितो नरदेवा ॥ २८ ॥ तेथूनि ब्रह्मलोकासी ॥ जा
ऊनि नित्य जी शोकासी ॥ ब्रह्मदेवासह निश्चयेसीं ॥ जातो मुक्तीसी सद्भावें ॥ २९ ॥ सद्योमुक्ती क्रममुक्ती ॥ विधीसी सां
गे रमापती ॥ आणिक मार्ग बहुत असती ॥ तयांत मुख्य हा असे ॥ ३० ॥ श्रवणकीर्तनादिक ॥ भागवतधर्माश्रयें देख
सर्वाश्रय भगवत्स्वरूपीं चोख ॥ भक्तियोग प्राप्त होय ॥ ३१ ॥ तस्मात् मुमुक्षूं लागून ॥ या भागवतधर्मा वांचून ॥ आ
णिक नसे साधन ॥ ब्रह्मांडमंडपामाझारी ॥ ३२ ॥ कर्तव्याकर्तव्य प्रकार ॥ श्रीशुकें रायासि कथिला सार ॥ मानवें सर्वदा
यादवेश्वर ॥ निजांतरीं भजावा ॥ ३३ ॥ तेणें चित्तशुद्धी होउन ॥ अंतीं पावे मोक्षभवन ॥ अग्र भागीं कथा पावन ॥ श्रवण-
करा श्रोते हो ॥ ३४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वितीयस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्वितीयाध्याय गो
डहा ॥ ३५ ॥ २ ॥ तृतीयाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुक म्हणे परीक्षिती ॥ म्रियमाण असे जो जगतीं ॥ तेणें भजावी ब्रह्म-
मूर्ती ॥ सकामें किंवा निष्कामें ॥ १ ॥ ब्रह्मवर्चसकाम नर ॥ तेणें भजावा विष्णुकुमर ॥ इंद्रियकामें अमरेश्वर ॥ प्रजाका
मे दक्ष तो ॥ २ ॥ लक्ष्मीकामें पार्वती ॥ तेजस्कामें अग्नि निश्चिती ॥ द्रव्यकामें वसुपती ॥ वीर्यकामें रुद्र यजावा ॥ ३ ॥ अन्ना

दिकामेंजाण॥ साध्यीअदितीप्रमाण॥आयुष्यकामेंसगुण॥अश्विनीकुमारभजावे॥ ४ ॥पुष्टिकामनेंधरणी॥ द्यावा
पृथ्वीप्रतिष्ठेलागुनी॥रूपकामेंगंधर्वगणी॥स्त्रीकामेंउर्वशीभजावी॥ ५ ॥सर्वाधिपत्यकामज्यासी॥तेणेंभजावेंप
रमेष्ठीसी॥यशाकरितांयज्ञासीं॥कोशास्तववरुणातें॥ ६॥ विद्याकामेंशंकर॥दांपत्यकामेंउमासाचार॥धर्मकामेंरमाव
र॥वैकुंठविहारीपूजावा॥७॥पुत्रकामासिपितर॥बाधानिवृत्तीसीयक्षवर॥राज्यकामासिमनोहर॥मनुआराध्यजा
णिजे॥ ८॥शत्रुवधकामज्याचेमनीं॥ तेणेंभजावेंराक्षसांलागुनी॥विषयकामेंभजावानिशिदिनीं॥नक्षत्रनाथसद्भावें
९॥वैराग्यकामांसिश्रीहरी॥पूज्यअसेत्हृदयांतरीं॥ बलकामासिजाणायापरी॥मरुद्गणपूज्यपैंअसे॥ १०॥ मोक्षप्रा
प्तीसीसुंदर॥भक्तियोगेंमनोहर॥परमपुरुषसर्वेश्वर॥भवभयहरभजावा॥११॥सत्संगेंभगवद्भावपूर्ण॥साधक
पावेकरितांभजन॥हरिभक्तीविषयींकवण॥नरआसक्तीधरीना॥ १२॥शौनकह्मणेसूता॥श्रीशुकेंऐसेंकथितां॥
तेणेंनृपेंमगप्रश्नकोणता॥केलातेंचिवदावें१३॥ श्लोक आयुर्हरतिवैपुंसामुद्यन्नस्तंचयन्नसौ॥तस्यर्तेयत्क्षणोनीत
उत्तमश्लोकवार्तया॥ १७॥ टीका ॥हेसूतापरिसेंवचन॥ ह्मासूर्यउदयअस्तमान॥पावूनिआक्रमितांगगन॥आयुष्यह
रितोप्राण्यांचें॥ १४॥श्रीहरिकथेवांचून॥कायकरावेंजगींवांचून॥व्यर्थकालाचेंअतिक्रमण॥करूनिसार्थकतेंनाहीं॥१५॥
श्लोक॥ ॥तरवःकिंनजीवंतिभस्त्राःकिंनश्वसंत्युत॥नखादंतिनमेहंतिकिंग्रामपशवोपरे॥ १८॥ टीका ॥ वृक्षकायन
वांचती॥ भातेश्वासोच्छ्वासटाकिती॥श्वानसूकरादिपशुजाती॥ भक्षणमैथुनकरितीसदा॥१६॥आयुष्यसमाप्तीपर्यंत
ज्याचेकानींनपडेभगवंत॥तेनरपशुविषयासक्त॥गर्दभवराहश्वानापरी॥१७॥आतांत्यानरपशूंचीअंगें॥ निष्फळ
दिसतीयाप्रसंगें॥ हेसूताकथितोंचांगें॥अवधानेंपरिसावें॥ १८॥नराचेकर्णपुटींजाण॥कधींनपडेश्रीहरिगुण॥तरी

मूषकबिलवतत्याचेंश्रवण॥ जगामाजीनिर्धारें॥ १९॥ गायननकरीश्रीकृष्णगाथा॥ तीमंडूकजिव्हाजाणताता॥ श्रीहरीसीननमस्कारितां॥ भारभूतशिरदेखा॥ २०॥ देवपूजानकरीनर॥ शवापरीत्याचेकर॥ विष्णुमूर्तीनपाहेत्याचेनेत्र॥ शिखिपुच्छवतनिश्चिती॥ २१॥ तीर्थानजायतोवृक्ष॥ संतपदरजअंगावर॥ नधरीतोप्रेततुल्यनर॥ कायवांचूनीकेलेंतेणें॥ २२॥ श्रीविष्णुचरणींतुळसीदळ॥ जेंअर्पणकेलेंसोज्वळ॥ त्याचेंअवघ्राणनकरीजोखळ॥ प्रेतजिवंतजाणतो॥ २३॥ आपणअथवाअन्यजनीं॥ हरिगुणवाणिलेकीर्तनीं॥ तेऐकूनिजयाचेमनीं॥ विकारकांहींउद्भवेना॥ २४॥ रोमांचनाहींअंगावरी॥ त्याचेंहृदयलोहापरी॥ हेसूताअभक्ताचेंजन्मतरी॥ महीवरीव्यर्थकासया॥ २५॥ असोश्रीशुकेंकथिलेंजेंसार॥ परीक्षितीरायासिमनोहर॥ आत्मतत्त्वहरिगुणसुंदर॥ तेचिआज्ञानिवेदीं॥ २६॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ द्वितीयस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ तृतीयाध्यायगोडहा॥ २७॥ ३॥

चतुर्थाध्यायप्रारंभः

॥ सूतह्मणेमुनींद्रासी॥ ऐकूनिश्रीशुकवाक्यासी॥ परीक्षितीराजामानसीं॥ वैराग्यशीलजाहला॥ १॥ कृष्णकथाकरावयाश्रवण॥ अखंडज्याचेंसादरमन॥ देहजायासुतसदन॥ याविषयींउदासहोयपैं॥ २॥ छेदूनिममतेचापाश॥ रावजाहलानिराश॥ हृदयींचिंतूनिरमाविलास॥ श्रवणींसादरबैसला॥ ३॥ नंतरकरीप्रश्नपावन॥ हेयोगींद्रादयाकरून॥ ज्यातुह्मींहरिकथाकेल्याकथन॥ ऐकूनिधन्यमीजाहलों॥ ४॥ यायोगेंविषयस्नेहभंग॥ माझाजाहलाअभंग॥ हृदयींप्रगटलारमारंग॥ तेणेंसंतुष्टमीसदा॥ ५॥ श्रीहरीनेंसृष्टीउत्पन्न॥ केलीकैशीअनुक्रमेंकरून॥ तीचसांगाकृपाकरून॥ व्याससुत्रास्नेहाळा॥ ६॥ प्रश्नपरिसूनिइत्यादिक॥ बोलतेजाहलेश्रीशुक॥ श्रीकृष्णाचरणींनमनचोख॥ करूनभागवतआरंभिलें॥ ७॥ ज्याभगवंताचेंकीर्तन॥ स्मरणआणिस्वरूपावलोकन॥ करितांत्रैलोक्यहोतेंपावन॥ त्यातेंवंदनअसोसदा॥ ८

श्रवणहोतांज्याच्याकथेचें ॥ पापजातेंजन्मांतरींचें ॥ रक्षणकरीजोभक्तांचें ॥ त्यातेंवंदूंसद्भावें ॥ ९ ॥ योगीजननिःसंग ॥ प
रित्यागूनिउभयसंग ॥ स्वरूपींलावूनिअंतरंग ॥ सदाध्यातीजयातें ॥ १० ॥ त्याभगवंतासीनमस्कार ॥ करितोंमीवारंवा
र ॥ तपस्वीदानकरणार ॥ यशस्वीमंत्रजाणते ॥ ११ ॥ ऐसेसत्पुरुषजाण ॥ स्वकर्मेंकरितीजयाअर्पण ॥ तयावांचूनीक
ल्याण ॥ नमानितीआणिक ॥ १२ ॥ नमनत्याविष्णुचरणीं ॥ सदाअसोदिवसरजनीं ॥ कृपाकटाक्षेंकरूनी ॥ बहुतप्राणी
उद्धरीजो ॥ १३ ॥ श्लोक ॥ किरातहूणांध्रपुलिंदपुल्कसाआभीरकंकायवनाःखसादयः ॥ येऽन्येचपापायदुपा
श्रयाश्रयाःशुध्यंतितस्मैप्रभविष्णवेनमः ॥ १४ ॥ टीका ॥ किराततांम्रवदन ॥ आंध्रपुलिंदपुल्कसजाण ॥ आ
भीरकंकादियवन ॥ शिखानष्टजाणिजे ॥ १४ ॥ त्यांचासदाश्रयेंसाचार ॥ होतोजगामाजीउद्धार ॥ संतांआश्रयजोश्री-
करधर ॥ त्यातेंवंदनहेंअसो ॥ १५ ॥ तोभगवान्‌श्यामसुंदर ॥ अनुग्रहकरोआम्हांवर ॥ ज्याचीउपासनाब्रह्मादिसुर ॥
सर्वदातेकरितीहो ॥ १६ ॥ श्लोक ॥ श्रियःपतिर्यज्ञपतिःप्रजापतिर्धियांपतिर्लोकपतिर्धरापतिः ॥ पतिर्गतिश्चां
धकवृष्णिसात्वतांप्रसीदतांमेभगवान्सतांपतिः ॥ २० ॥ टीका ॥ रमापतीयज्ञाधिपती ॥ बुद्धिपतीलोकपती ॥ धरा
पतीअंधकपती ॥ वृष्णिसात्वतनाथजो ॥ १७ ॥ सत्यादिकभुवनांचा ॥ स्वामीअसूनिअखिलांचा ॥ आपत्कालींविश्वाचा
पालकसंरक्षोमजलागीं ॥ १८ ॥ कवीश्रीहरिध्यानेंकरून ॥ शीघ्रपाहतीआत्मतत्वपूर्ण ॥ तोप्रसादकरोनलगतांक्षण ॥ आ
म्हांवरीयेधवां ॥ १९ ॥ कल्पादौविधीसीस्मृती ॥ द्यावयालागींनिश्चिती ॥ जेणेंप्रेरिलीसरस्वती ॥ चतुर्मुखींप्रगटली ॥ २० ॥
वाणीअलंकृतव्हावया ॥ मीस्मरतोंयादवराया ॥ वेदव्याससद्गुरूच्यापायां ॥ वंदनकरितोंसद्भावें ॥ २१ ॥ राजापरिसें-
सावधान ॥ ब्रह्मनारदसंभाषण ॥ हरीनेंब्रह्मयासीजेंकेलेंकथन ॥ तेंकथीविधीनारदासी ॥ २२ ॥ श्रीमद्भागवतसा

रामृत ॥ द्वितीयस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ चतुर्थोध्यायगोडहा ॥ ४ ॥ पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ नार
दह्मणेविधीलागुन ॥ जेणेंमीआत्मतत्वजाणेन ॥ ऐसेंमजसांगाब्रह्मज्ञान ॥ आश्रयकवणविश्वातें ॥ १ ॥ आपणसृष्टि
कर्त्तेअसून ॥ तपकरितांकिमर्थपूर्ण ॥ ऐसेंपरिसूनियांवचन ॥ ब्रह्मदेवबोलेतदा ॥ २ ॥ वत्सात्वांजेंविचारिलें ॥ तेणेंम-
जसमाधानजाहलें ॥ लोकहितयामाजिभलें ॥ आहेमजभासतें ॥ ३ ॥ अगाकार्यकारणकर्त्ता ॥ जोआदिमायेचाभ
र्त्ता ॥ हेंविश्वतेणेंकेलेंताता ॥ माजीअसूनीतोनदिसे ॥ ४ ॥ आतांत्याब्रह्मस्वरूपानमन ॥ सद्भावेंकरितोंजाणून ॥ जया
चेमायेनेंविश्वमोहन ॥ केलेंतयावंदितों ॥ ५ ॥ श्लोक ॥ तस्मैनमोभगवतेवासुदेवायधीमहि ॥ यन्मायया दुर्जय
यामांब्रुवंतिजगद्गुरुम् ॥ १२ ॥ टीका ॥ जोदुर्घटजिंकावया ॥ ऐसीश्रीहरीचीमाया ॥ मोहितकरीतेविश्वाया ॥ क्षणमा
त्रेंसाहजिक ॥ ६ ॥ तुह्मीह्मणताजगदीश्वर ॥ मजलाजियेस्तवसाचार ॥ सर्वव्यापकशार्ङ्गधर ॥ जगद्गुरुआहेनिराळा
७ ॥ त्यावासुदेवाचेचरण ॥ आणूनिमनींकरितोंपूजन ॥ ध्यानयोगसमाधिजाण ॥ तयाविणअसेना ॥ ८ ॥ हेपुत्रापरि-
सेंवाणी ॥ जपतपकर्मानुष्ठानीं ॥ अन्यआराध्यहरीवांचुनी ॥ कोणीएकअसेना ॥ ९ ॥ श्लोक ॥ नारायणपरावेदा देवानारा
यणांगजाः ॥ नारायणपरालोकानारायणपरामखाः ॥ १५ ॥ नारायणपरोयोगोनारायणपरंतपः ॥ नारायणपरंज्ञानं
नारायणपरागतिः ॥ १६ ॥ टीका ॥ वेदनारायणापासून ॥ जाहलेनारदाउत्पन्न ॥ नारायणतनूपासूनिजाण ॥ स
कळदेवनिपजले ॥ १० ॥ चौदाभुवनेंनारायणपर ॥ नारायणरूपयज्ञथोर ॥ योगतपज्ञानगतीसुंदर ॥ नारायण-
परजाणिजे ॥ ११ ॥ त्याश्रीहरीचेआज्ञेंकरून ॥ मीसृष्टीकरितोंउत्पन्न ॥ त्रिगुणात्मकपरिपूर्ण ॥ सत्यजाणबालका ॥
१२ ॥ कालकर्मस्वभाव ॥ मायायांचाईश्वरवासुदेव ॥ आपणसर्वभोक्तास्वयमेव ॥ जाहलाअसेकौतुकें ॥ १३ ॥ पुरुषा

दिकस्पर्शीत ॥ कालकर्मस्वभावयुक्त ॥ त्यापासावजाहलेंमहत्तत्त्व ॥ तयापासूनिपुढती ॥ १४ ॥ राजसतामससात्विक ॥
अहंकारजाहलादेख ॥ त्यातामसाहंकृतीपासूनिचोख ॥ नभोमंडळउद्भवलें ॥ १५ ॥ आकाशापासूनिसमीर ॥ निर्माण
जाहलासाचार ॥ तयापासूनितेजसुंदर ॥ जाहलेंनिर्माणनारदा ॥ १६ ॥ त्यातेजापासूनिजळ ॥ त्यापासूनिपृथ्वी सो-
ज्वळ ॥ पृथ्वीपासूनिगंधसुढाळ ॥ उद्भवलामनोरम ॥ १७ ॥ सात्विकअहंकारापासून ॥ जन्मलेंबापातेंमन ॥ तैसेंदशें-
द्रियस्थानींपूर्ण ॥ देवजाणनिश्चयें ॥ १८ ॥ राजसाहंकृतीपासून ॥ बुद्धींद्रियेंजाहलींउत्पन्न ॥ हींतत्त्वेंअखिलमिळून ॥
प्रलयींऐक्यपावती ॥ १९ ॥ तैंप्रलयोदकांतभलें ॥ एकअंडउत्पन्नजाहलें ॥ तेंसहस्रवर्षेंराहिलें ॥ उदकामाजीनारदा ॥ २०
त्याअंडापासूनिसुभर ॥ रूपप्रगटलेंविराट ॥ भगवंतेंबहुकाळेंचोखट ॥ जडब्रह्मांडचेतविलेंजें ॥ २१ ॥ तेंश्रीहरीचेंस्व-
रूपचोख ॥ राहिलेंचतुर्दशभुवनात्मक ॥ तयाचाअवयवादिविवेक ॥ लोकांमाजीकल्पिला ॥ २२ ॥ सहस्रमस्तकेंसहस्र
कर ॥ बाहूलोचनेंसहस्रसुंदर ॥ त्याचेंमुखधरामर ॥ बाहुक्षत्रियऊरूवैश्य ॥ २३ ॥ शूद्रअसेजयाचेचरणीं ॥ त्याचेंपद
भूर्लोकस्थानीं ॥ भुवर्लोकनाभीचेठिकाणीं ॥ हृदयस्वर्लोकजाणिजे ॥ २४ ॥ वक्षस्थळमहर्लोक ॥ ग्रीवाजयाचीजनोलो-
क ॥ स्तनजाणातपोलोक ॥ सत्यलोकतोमूर्द्धा ॥ २५ ॥ कंठस्थळींअतळ ॥ ऊरूचेठायींवितळ ॥ जानूजाणसुतळ ॥ नळा
तळजंघात्या ॥ २६ ॥ प्रपदज्याचेंरसातळ ॥ पादतळतेंपाताळ ॥ अथवाभूर्लोकसोज्वळ ॥ चरणकल्पिलेदेवाचे ॥ २७ ॥ भु-
वर्लोकनाभीस्वर्लोकमस्तक ॥ श्रीहरीचेंस्वरूपदेख ॥ उपासनाकरावयाचोख ॥ ऐसेंनारदाकथियेलें ॥ २८ ॥ श्रीमद्भा-
गवतसारामृत ॥ द्वितीयस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचमाध्यायगोडहा ॥ २९ ॥ ५ ॥ षष्ठाध्या-
यप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकसांगेरायासी ॥ विधाताबोधीनारदासी ॥ विराटस्वरूपाचेंसौख्यराशी ॥ माहात्म्यवर्णितोंतुज-

लागीं ॥ १ ॥ भगवंताचें वदन ॥ वाचावन्हीचें उत्पत्तिस्थान ॥ तयाचे त्वचादि सप्तधातु पूर्ण ॥ गायत्रीमुख्य छंदां क्षेत्र होय ॥ २ ॥
हव्यकव्यान्नाचे रस ॥ देवता वरुणनामें विशेष ॥ विराटाची जिव्हा सुरस ॥ क्षेत्र जाणा तयाचें ॥ ३ ॥ नासिक जयाचें सुंद-
र ॥ माजी विराजे तो समीर ॥ गंधस्थानीं अश्विनीकुमार ॥ लोचनीं चंद्रसूर्य ते ॥ ४ ॥ विराटपुरुषाचें श्रवण ॥ तें अष्टदि-
शांचें उत्पत्तिस्थान ॥ आकाश शब्द तीर्थें पावन ॥ यांचें स्थान श्रोत्रेंद्रिय ॥ ५ ॥ त्वगिंद्रिय जयाचें समीर ॥ केश ओष-
धी साचार ॥ बाहु जयाचे शचीवर ॥ शिश्न प्रजापति जाणिजे ॥ ६ ॥ यम मित्र मलांचें स्थान ॥ वेरा जाचें गुद पूर्ण ॥ कु-
क्षीमाजी राहती जाण ॥ सप्तसिंधु सर्वभूतें ॥ ७ ॥ विधि ह्मणे नारदालागुन ॥ मी महादेव रमारमण ॥ सुर नर ऋषिगण
असुर नाग पक्षी मृग ॥ ८ ॥ सर्प गंधर्व अप्सरा सुंदर ॥ यक्ष राक्षस निशाचर ॥ भूतगण पशु पितर ॥ सिद्ध विद्याधर-
चारण ॥ ९ ॥ हे इतुके यांवांचुन ॥ अन्य जे प्राणी असती जाण ॥ उदक मही आणि गगन ॥ या स्थानीं सर्व वसती जे ॥ १० ॥
हे सर्व विराटदेहस्थ ॥ आहे तबापा नेमस्त ॥ विश्वव्यापूनि भगवंत ॥ दशांगुळें उरलासे ॥ ११ ॥ त्या भगवंताचे चरणीं
सर्वभूतें दिवसरजनी ॥ वास करिती नारदामुनीं ॥ सत्य जाण येथवां ॥ १२ ॥ अगा मी श्रीहरिनाभीपासून ॥ उत्पन्न जाह-
लों चतुरानन ॥ तेव्हां यज्ञ करावा ह्मणून ॥ मनीं वासना उद्भवली ॥ १३ ॥ पुरुषअवयवां विरहित ॥ यज्ञसंभार न दिसे
जगांत ॥ नंतर पुरुषावयव चि पुनीत ॥ यज्ञद्रव्यें कल्पिलीं ॥ १४ ॥ पशु यूप भूमी कुश ॥ काळ पात्रें व्रीही सुरस ॥ सु-
वर्ण घृतादि विशेष ॥ मृत्तिका जळ वेदी ही ॥ १५ ॥ होत्रादिक मखयाग ॥ नाम मंत्र दक्षिणा सवेग ॥ व्रतपद्धती ग्रंथोद्यो-
ग ॥ देवतोद्देशा योजिले ॥ १६ ॥ तैसे संकल्प तंत्र ध्यान ॥ प्रायश्चित्त समर्पण ॥ एवं परमेश्वरावयवीं जाण ॥ सर्व यज-
न केलें म्यां ॥ १७ ॥ तें च पुढती यजन ॥ मरीच्यादिक रिती आपण ॥ मनु ऋषी देव पितृगण ॥ करिते जाहले अनुक्रमें ॥ १८ ॥

देवदैत्यमानवजाती ॥ सर्वभजती विष्णूप्रती ॥ हें विश्वव्यापिलें निश्चिती ॥ परमपुरुषें निजशक्तीनें ॥ १९ ॥ श्रीहरीची आज्ञा होतां ॥ मी निर्मितों या जगता ॥ रुद्ररूपें संहारिता तो ॥ पुरुषरूपें पाळी कौतुकें ॥ २० ॥ ऐसें गुज तुज लाकथिलें ॥ जें कां हरीनें मज बोधिलें ॥ वाणी करूनि गाइलें ॥ समाधानें करूनियां ॥ २१ ॥ ऐसा प्रभु जगन्नाथ ॥ जो सर्वात्मा पुनीत ॥ त्याचे चरणीं वंदन निश्चित ॥ असो सद्भावें पैं माझें ॥ २२ ॥ त्या प्रभूची स्वरूपगती ॥ नेणों आह्मी पार्वतीपती ॥ अवतारचरित्रें दिवसरात्रीं ॥ गातां सौख्य मनातें ॥ २३ ॥ ऐसा विराटपुरुषवर ॥ प्रतिकल्पीं जाण साचार ॥ उत्पत्तिपालनसंहार ॥ सहज करी विश्वाचें ॥ २४ ॥ हा पुरुष आद्यावतार ॥ काळस्वभावप्रकृती थोर ॥ हीं तयाची शक्ती साचार ॥ भूतमहाभूतादी ॥ २५ ॥ अहंकार सत्वादिगुण ॥ इंद्रियें विराट वैराज पूर्ण ॥ स्थावरजंगम पावन ॥ मी शंकर महाविष्णु ॥ २६ ॥ हे त्याचे गुणावतार ॥ दक्षप्रजापती योगेश्वर ॥ स्वर्गखगनृलोकवर ॥ सप्तपातालपती परमात्मा ॥ २७ ॥ गंधर्व विद्याधर चारण ॥ यक्ष राक्षस उरगगण ॥ या विभूती असती पूर्ण ॥ सर्व जाण पुरुषाच्या ॥ २८ ॥ ऋषी पितर सिद्ध दैत्य ॥ भूत पिशाच कूष्मांड प्रेत ॥ मृगपक्ष्यादि हे समस्त ॥ विभूति सत्य तयाच्या ॥ २९ ॥ ओज ऐश्वर्य तेज ॥ सहन बळ क्षमा सहज ॥ लक्ष्मी लज्जा संपत्ती प्राज्य ॥ बुद्धियुक्त सर्व हें ॥ ३० ॥ श्रीहरीच्या विभूती ॥ सकळ जाण सुमती ॥ पुरुषावतार यथामती ॥ वर्णन केला नारदा ॥ ३१ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वितीयस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ षष्ठाध्याय गोड हा ॥ ३२ ॥ ६ ॥

सप्तमाध्यायप्रारंभः ॥ नारदासि ह्मणे विधाता ॥ श्रीहरिचरित्र परिसें आतां ॥ ज्याच्या श्रवणपठनें भवाची व्यथा ॥ प्राणियांस सर्वथा न बाधे ॥ १ ॥ बाळका महाप्रळयकाळीं ॥ हिरण्याक्ष महीरसातळीं ॥ घेऊनि गेला जें बळी वराह वनमाळी झाला तें ॥ २ ॥ पाताळीं जाऊनि सत्वर ॥ केला दैत्याचा संहार ॥ पृथ्वी घेऊनि दाढेवर ॥ कुतुकें उद्धार पैं के-

ला ॥ ३ ॥ रुचिनामकप्रजापती ॥ तयाचीस्त्रीआकूती ॥ तियेचेजठरींयज्ञमूर्ती ॥ महाविष्णूप्रगटला ॥ ४ ॥ त्यायज्ञावता
रींजाण ॥ केलेंस्वयमदेवांसिनिर्माण ॥ इंद्रपदातेंस्वीकारून ॥ त्रैलोक्यपीडाहरियेली ॥ ५ ॥ पूर्वींचेंयज्ञनामअसतां ॥
स्वायंभुवमनूजाणतातां ॥ श्रीहरीनामजाहलाठेविता ॥ अत्यादरेंकरूनियां ॥ ६ ॥ मगकर्दमऋषीचेघरीं ॥ देवहूतीभा
र्येचेउदरीं ॥ नवभगिनीसहितदानवारी ॥ कपिलनामेंप्रगटहोय ॥ ७ ॥ मातेसिसांगूनितत्त्वज्ञान ॥ केलेंअज्ञाननिर-
सन ॥ शेवटींतियेलेंवैकुंठभुवन ॥ कृपाकटाक्षेंदीधलें ॥ ८ ॥ पुत्रेच्छाजयाचेमनीं ॥ ऐसामहाराजअत्रिमुनी ॥ तयाश्रीहरीप्रस
न्नहोउनी ॥ बोलेतुजदिधलेंइष्टनें ॥ ९ ॥ ह्मणूनित्याविग्रहांत ॥ दत्तात्रेयबोलतीसमस्त ॥ जयाचेपदाश्रयेंपुनीत ॥ समस्तन
नुभूतहोतीसदा ॥ १० ॥ तेणेंयदुहैहयांदिनृपांसीं ॥ सदयहोऊनिमानसीं ॥ कथिलेंतत्त्वज्ञानासी ॥ जेणेंतेवैकुंठपावले
११ ॥ परमेष्ठीह्मणेसाचार ॥ सृष्टीचेआधींचराचर ॥ निर्माणकरावेंसत्वर ॥ ह्मणूनितपआचरिलों ॥ १२ ॥ तपपाहूनिअखंडित
प्रसन्नहोऊनिभगवंत ॥ सनत्कुमारादिचाररूप ॥ हरीनिश्चितजाहला ॥ १३ ॥ पूर्वकल्पींप्रलयांत ॥ ॥ उच्छिन्नजाहलेसं-
प्रदायबहुत ॥ ह्मणूनिशुद्धआत्मतत्त्वयाकल्पांत ॥ साग्रनिवेदनकेलेंबा ॥ १४ ॥ धर्मस्त्रीमूर्तीपासून ॥ द्विमूर्तीनरनारा
यण ॥ उत्पन्नजाहलेआपण ॥ करुणाघनविश्वंभर ॥ १५ ॥ तयांचेंतपहरावयासी ॥ मघवाकरीउपायांसी ॥ तपोबळें
अप्सरागणासी ॥ निर्मूनितद्गर्वपरिहरिला ॥ १६ ॥ उत्तानपादभूपती ॥ त्याचीभार्यासुनीती ॥ तियेचेउदरींमहामती ॥
ध्रुवावतारजाहला ॥ १७ ॥ सापत्नमातेचेवाग्बाण ॥ ध्रुवपरिसूनिआपण ॥ काननींकरूनितपाचरण ॥ अढळपदींबैसला ॥
१८ ॥ तेगातीमुनिवर ॥ अमलयशमनोहर ॥ वेनराजादुष्टफार ॥ तयाविप्रींशापिलें ॥ १९ ॥ शापहोतांदारुण ॥ राष्ट्राधिपपा
वलामरण ॥ ऋषिप्रार्थनेंकरून ॥ पृथुअवतारघेहरी ॥ २० ॥ पुत्रमिषेंकरूनिभलें ॥ वेनासीनरकींतारिलें ॥ जगज्जीवना

र्थ पृथ्वीसी दोहिलें ॥ अन्नादि वस्तु उद्भविल्या ॥ २१ ॥ नंतर जाणा श्रीहरी ॥ नाभिराजाचे मंदिरीं ॥ मेरुदेवीचे उदरीं ॥ ऋषभ
रूपें निपजला ॥ २२ ॥ तेणें जडोन्मत्त ॥ परमहंस धर्म पुनीत ॥ स्थापन केला जगांत ॥ अत्यानंदें करूनियां ॥ २३ ॥ तोचि पुरुष हा
भगवंत ॥ माझ्या यज्ञांत अकस्मात ॥ येऊनि धनु हन्नूसि लावित ॥ गर्वें विप्रा बोलतसे ॥ २४ ॥ हे विप्र हो परिसा वचन ॥ मी केलें
यज्ञरक्षण ॥ ऐसा होतां अभिमान ॥ तेंन वलाव जाहला ॥ २५ ॥ प्रत्यंचा तुटूनी ते काळीं ॥ मस्तक गेलें अंतराळीं ॥ आकांत व-
र्तला ऋषिमंडळीं ॥ तो काय सुखें वर्णावा ॥ २६ ॥ मुनिवरीं करूनी विवेक ॥ लाविलें अश्वाचें मस्तक ॥ हयग्रीव नामें अवतार
चोख ॥ प्रगट जाहला विष्णूचा ॥ २७ ॥ तयांचे श्वासापासून ॥ वेदवाणी जाहली उत्पन्न ॥ चाक्षुष मन्वंतरीं वेदहरण ॥ शं-
खासुरें पैं केलें ॥ २८ ॥ तेंसमीं झाली पिसा ॥ शून्य झाल्या दिशा ॥ परी श्रीहरीचा भरवसा ॥ मनीं होता नारदा ॥ २९ ॥ नंतर स्तवितां दानवारी
मत्स्य होऊनि प्रलयसागरीं ॥ असुर वधूनि वेद झडकरी ॥ माझ्या करीं देता झाला ॥ ३० ॥ अमृतप्राप्तीस्तव जाण ॥ ॥ सुरासुर
करिती सिंधुमंथन ॥ तें कूर्म होऊनि मनमोहन ॥ पर्वत धरी पृष्ठीवरी ॥ ३१ ॥ भक्त प्रल्हादास्तव ॥ नृसिंह जाहला वासुदेव ॥
तेणें मानसीं धरूनि क्रोधभाव ॥ कनककशिपू विदारिला ॥ ३२ ॥ ग्राहें गजेंद्र धरितां जळीं ॥ तेणें मारिली आरोळी ॥ सत्वर
येऊनि वनमाळी ॥ रक्षण केलें तयाचें ॥ ३३ ॥ कश्यपगृहीं नारायण ॥ वामन होऊनि आपण ॥ करूनि बळीचें छळण ॥ राज्य
वासवा देई पैं ॥ ३४ ॥ प्रभूनें घेऊनि हंसावतार ॥ ज्ञान बोधिलें भागवतसार ॥ शरणागत भक्तवर ॥ अखंडित जे जाणती ॥
३५ ॥ मन्वंतरांत मनुवंशधर ॥ होऊनियां सर्वेश्वर ॥ स्वकीर्तीचा विस्तार ॥ करिता जाहला कौतुकें ॥ ३६ ॥ माधव होऊनि
धन्वंतरि ॥ मानवांचे रोग संहारी ॥ यज्ञभागग्रहण करी ॥ आयुर्वेदा वाढवीजो ॥ ३७ ॥ परशुराम होऊनि त्वरित ॥ त्रिस
प्तवेळा पृथ्वींत ॥ मदांध जाणून नरनाथ ॥ परशू करूनी संहरिलें ॥ ३८ ॥ इक्ष्वाकुवंशीं भले ॥ प्रगट श्रीराम जाहले ॥

पित्राज्ञें काननीं गेले ॥ सानुज सीता संगती ॥ ३९ ॥ रावणें प्रभूचा द्वेष केला ॥ शेखीं प्राणधना आंचवला ॥ सागरें रामा मार्ग दिधला ॥ मागुता आला साकेतीं ॥ ४० ॥ दैत्यांश जन्मले नृपती ॥ तेणें भारार्त जाहली जगती ॥ ऐसें जाणूनि श्रीपती ॥ रामकृष्णारूपें प्रगटेल ॥ ४१ ॥ अमानुष कृत्यें करून ॥ घेईल दैत्यांचे प्राण ॥ करील साधूंचें रक्षण ॥ भक्तवत्सल परमात्मा ॥ ४२ ॥ विषयुक्त पिउनि स्तन ॥ करील पूतनाप्राणहरण ॥ चरणप्रहारें शकट चूर्ण ॥ करूनि तृणावर्त मारिलतो ॥ ४३ ॥ रांगत असतां अंगणीं ॥ जुल्मा वृक्षांचे मधुनी ॥ जातां ते पाडूनि धरणीं ॥ कुबेरपुत्रा उद्धरिल ॥ ४४ ॥ विषोदकापासूनि निश्चित ॥ रक्षील गोपांचें जीवित ॥ कालिय करूनी पराभूत ॥ कृष्णा शुद्ध करिलबा ॥ ४५ ॥ घोर दावानळापासून ॥ करील व्रजाचें रक्षण ॥ माता बांधील दामें करून ॥ राहील त्र्यंगुळ न्यून तें ॥ ४६ ॥ त्या श्रीहरिवदनीं ॥ विश्व पाहील यशोदा जननी ॥ विस्मित होईल आपुले मनीं ॥ पाहूनि कौतुक देवाचें ॥ ४७ ॥ वरुणपाशीं पिता पडेल ॥ श्रीकृष्ण तेथूनि सोडवील ॥ व्योमासुरापासूनि गोपाल ॥ रक्षण करील विवरांत ॥ ४८ ॥ गोकुळवासी जनांसि देख ॥ हरी दाखविल वैकुंठलोक ॥ शिळाधारी वर्षतां अमरनायक ॥ पर्वतें व्रजासी राखील ॥ ४९ ॥ रासक्रीडा करून ॥ करील गोपींची कामना पूर्ण ॥ शंखचूडाचें मस्तक छेदून ॥ मणि बलरामा देईल तो ॥ ५० ॥ प्रलंब खर केशी बक ॥ अरिष्ट तृणावर्त यवन नरक ॥ शाल्व द्विविद वक्रदंत देख ॥ चैद्य मागध मारिल तो ॥ ५१ ॥ मत्स्यगंधेपासूनि साचार ॥ प्रगट होईल व्यासावतार ॥ वेदांच्या शाखा चार ॥ करील परम कौतुकें ॥ ५२ ॥ दैत्यमोहनार्थ अनंत ॥ बुद्धरूप धरील पुनीत ॥ पाखंडमतस्थापनार्थ ॥ कृत्यें करील नानापरी ॥ ५३ ॥ वर्णत्रय पाखंडभूत ॥ तेसे शूद्र होणार नृपनाथ ॥ यास्तव कल्किरूपें श्रीअनंत ॥ शास्ता होईल कलीचा ॥ ५४ ॥ सृष्टिकार्य करावयासी ॥ तत्पर असों दिवसनिशीं ॥ मी आणि मरीच्यादि ऋषी ॥ प्रसिद्ध नव प्रजापती ॥ ५५ ॥ धर्म स्वायंभुव प्रभृति ॥ चौदा मनु आणि सुरपति ॥ ए-

ध्वादिसार्वभौमनृपती ॥ जगद्रक्षणार्थसिद्धहे ॥ ५६ ॥ अधर्मआणिरुद्रजाण ॥ जेसदाअसतीक्रोधाधीन ॥ शेषादिमहास
र्पपूर्ण ॥ विश्वसंहारायोजिले ॥ ५७ ॥ हेसर्वनारायणांशधर ॥ शक्तिमंतआहेतथोर ॥ हरिमायाअनिवार ॥ इचापारन-
लागे ॥ ५८ ॥ श्रीशंकरप्रल्हाददैत्यनाथ ॥ सनकादिनारदातुजसहित ॥ स्वायंभुवआणिशतरूपापुनीत ॥ मनुपुत्रतेसेजा
णिजे ॥ ५९ ॥ प्रियव्रतउत्तानपादनृपती ॥ आकूतिदेवहूतिप्रसूती ॥ त्याकन्यामनोहरस्रुदती ॥ प्राचीनबर्हिऋभुध्रुव ॥
६० ॥ इक्ष्वाकुपुरूरवाविदेहेश,मुचुकुंद गाधिरघुअंबरीष ॥ सगरगयमांधातानाहुष ॥ अलर्कआणिशतधन्वा ॥ ६१ ॥
रंतिदेवदेवव्रत ॥ जोभीष्माचार्यगंगासुत ॥ अमूर्तरयदिलीपनृपनाथ ॥ सौभरिदेवलशिबितो ॥ ६२ ॥ पिप्पलादसारस्व-
त ॥ उद्धवआणिपराशरसुत ॥ भूरिषेणबिभीषणहनुमंत ॥ श्रीशुकपांडवधन्यते ॥ ६३ ॥ आर्ष्टिषेणगंधर्वविदुर ॥ श्रुतदे
वजाणधरामर ॥ श्रीहरीचीमायासाचार ॥ जाणूनितरलेअखिलहे ॥ ६४ ॥ भगवत्सदाश्रयेंकरून ॥ उद्धरतीसकलपापीजन
हेंभागवतमहापुराण ॥ संक्षेपेंतुजकथियेलें ॥ ६५ ॥ याभागवताचाविस्तार ॥ करीबालकाअपार ॥ मानवांसीहरिभ-
क्तिसार ॥ प्रासहोईलऐसेंकरी ॥ ६६ ॥ केवळरसत्यागकरून ॥ बोधूनकोतत्त्वज्ञान ॥ सर्वकारणसर्वात्मानारायण ॥ स
र्वाश्रयतोअसे ॥ ६७ ॥ तयाईश्वराचेंवर्णन ॥ भागवतींकरावेंपूर्ण ॥ ज्याच्याश्रवणपठनेंमोहमन ॥ कदानपावेनिश्चयें
६८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वितीयस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ सप्तमाध्यायगोडहा ॥ ६९ ॥ ७
अष्टमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकासीह्मणेपरीक्षिती ॥ अगुणाचेंगुणाख्याननिश्चिती ॥ करावयाब्रह्मदेवेंनारदा
प्रती ॥ कथितांतेणेंकेविंकेलें ॥ १ ॥ त्याचेंकरावयाश्रवण ॥ स्वामियांइच्छीमाझेंमन ॥ जोंवरीशरीरींआहेप्राण ॥
तोंवरीकृष्णकथावर्णावी ॥ २ ॥ श्रीकृष्णलीलामृत ॥ कर्णरंध्रेंकरूनिनिश्चित ॥ प्रवेशकरितांहृदयांत ॥ सर्वपात

केंपरिहरी॥ ३॥ ब्रह्मदेवेंनारदासी॥ कथिलेंभागवतसौख्यराशी॥ त्यांतीलभावार्थनिश्चयेंसी॥ हाचिअसेसर्वज्ञा
४॥ मायाश्रयेंश्रीहरी॥ विराट्रूपातेंधरी॥ चतुर्दशलोकत्याचेशरीरीं॥ कल्पिलेजाणसमर्था॥ ५॥ आतांकल्पवि
कल्पकालगणन॥ देवादिकांचेंआयुष्यमान॥ काळकर्मगतीचेंअनुमान॥ सविस्तरकथावें॥ ६॥ सत्वादिकांचेपरि
णाम॥ तैसेंभूपाताळआणिव्योम॥ ग्रहनक्षत्रभूभृत्परम॥ सरितासमुद्रद्वीपेंहीं॥ ७॥ यांचेंसांगाउत्पत्तिस्थान॥ तैसेंतें
थीलप्राणियांचेंजनन॥ अंडकोशाचेंमहिमान॥ यथासांगवर्णावें॥ ८॥ वर्णाश्रमधर्मसुंदर॥ तैसेश्रीहरीचेअवतार॥ यु
गमानयुगधर्मसाचार॥ धर्मतैसेनरपतीचे॥ ९॥ आपत्काळींचेधर्मतैसे॥ तत्वसंख्याप्रमाणकेसें॥ पुरुषाराधनजें
असे॥ विधीकवणातयाचा॥ १०॥ योगविधीवेदोपवेद॥ धर्मइतिहासपुराणसिद्ध॥ भूतप्रलयनानाविध॥ महा-
प्रलयतोकेसा॥ ११॥ इष्टापूर्तकाम्यप्रकार॥ त्रिवर्गविधीसांगाविस्तर॥ बंधमोक्षातीतत्वसाचार॥ प्राप्तकेसेंजो-
वातें॥ १२॥ पाखंडधर्मकवणेपरी॥ आत्म्यासिबंधमोक्षतरी॥ प्राप्तहोतोकवणेप्रकारीं॥ तेंसर्वमजलासांगावें॥
१३॥ भगवान्आत्ममायेंकरून॥ क्रीडाकरितोकेसाआपण॥ मायाकरूनीउत्पन्न॥ साक्षिभूतकेसाविचरतो॥ १४॥
इतुकेमींप्रश्नकेले॥ त्यांचेंपाहिजेउत्तरदिलें॥ मीशरणागतदीनआपुलें॥ ह्मणूनिसर्वसांगावें॥ १५॥ श्रीमद्भागव
तसारामृत॥ द्वितीयस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ अष्टमाध्यायगोडहा॥ १६॥ ८॥ नवमाध्याय
प्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेनृपनाथा॥ सावधपरिसेंश्रीहरिगाथा॥ प्रलयसमुद्रामाजीताता॥ नवलावजाहला॥ १
विष्णुनाभिकमलापासून॥ प्रगटजाहलाचतुरानन॥ प्रलयोदकअवलोकुन॥ चिंताग्रस्तहोयतदा॥ २॥ सृष्टिकरा
वयापाहीं॥ विवेककरितांकांहीं॥ नफुटेतकर्ताहृदयीं॥ तेणेंस्तब्धजाहला॥ ३॥ तैंतपतपऐसींअक्षरें॥ उदकींनिघा-

लींसत्वरें ॥ तीं ऐकूनि विधि चतुरें ॥ उपदेश मानिला निश्चयें ॥ ४ ॥ दिव्य संवत्सर सहस्र ॥ अढळ तप बैसे हरिकुमर ॥ तप करितां चमत्कार ॥ जाहला तो परिसावा ॥ ५ ॥ तेव्हां श्रीहरीनें चोखट ॥ धात्यासि दाखविलें वैकुंठ ॥ ब्रह्मस्वरूप सर्वश्रेष्ठ ॥ उत्कृष्ट माहात्म्य जयाचें ॥ ६ ॥ भक्तपति लक्ष्मीपति ॥ यज्ञपति जगत्पति ॥ सुनंदनंदादि शोभती ॥ पार्षद्गण जयाचे ॥ ७ ॥ मंदस्मित प्रसन्न वदन ॥ मकरकुंडलें विराजमान ॥ रत्नखचित मुकुट पूर्ण ॥ श्यामसुंदर परमात्मा ॥ ८ ॥ चतुर्भुज पीतांबरधर ॥ वक्षस्थळीं रमा सुंदर ॥ सर्वालंकृति मनोहर ॥ सिंहासनीं विराजे ॥ ९ ॥ पंचविंशति तत्त्वांसहित ॥ अणिमाद्यष्टैश्वर्ययुक्त सदय हृदय रमाकांत ॥ दर्शन देता जाहला ॥ १० ॥ यापरी पाहूनि श्रीहरी ॥ ब्रह्मा धाला निजांतरीं ॥ पितामह नमस्कारी ॥ सद्भावयुक्त गोविंदा ॥ ११ ॥ विधिमस्तकीं ठेवूनि हस्त ॥ सप्रेम बोले जगन्नाथ ॥ वत्सा मागावें वांछित ॥ देतों वर तुजलागीं १२ ऐकूनि बोले विधाता ॥ भागवत सांगावें ताता ॥ कृपाकरूनी समर्था ॥ मजलागीं येधवां ॥ १३ ॥ वचन परिसूनियां परी ॥ बोधिता जाहला श्रीहरी ॥ तत्त्वज्ञान तनयांतरीं ॥ ठसावया भागवत ॥ १४ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ ज्ञानं परमगुह्यं मे यद्विज्ञानसमन्वितम् ॥ सरहस्यं तदंगं च ॥ गृहाण गदितं मया ॥ १ ॥ टीका ॥ हे विधात्या अनुभवसहित ॥ मत्स्वरूपज्ञान शास्त्रोक्त ॥ साधन रहस्यांसह अतिगुप्त ॥ कथितों ग्रहण करीं बा ॥ १५ ॥ श्लोक ॥ यावानहं यथाभावो यद्रूपगुणकर्मकः ॥ तथैव तत्त्वविज्ञानमस्तु ते मदनुग्रहात् ॥ २ ॥ टीका ॥ मद्रूपाची इयत्ता स्थिति ॥ मद्गुण कर्में जैसी सन्मति मदनुग्रहें तैसें तुज प्रती ॥ तत्त्वज्ञान अखंड लाधो ॥ १६ ॥ श्लोक ॥ अहमेवासमेवाग्रे नान्यद्यत्सदसत्परम् ॥ पश्चादहं यदेतच्च योऽवशिष्येत सोऽस्म्यहम् ॥ ३ ॥ टीका ॥ सृष्टिपूर्वीं मीच आहें ॥ सृष्टि जाहल्यावरी पाहें ॥ जगद्रूपें दिसतां हें ॥ मी प्रलयांतीं अवशिष्ट ॥ १७ ॥ ऐसा अखंडानंद ॥ परिपूर्ण ब्रह्मानंद ॥ नाशोत्पत्तिरहित स्वच्छंद ॥ वर्ते परमेष्ठी मी स्वयें १८

श्लोक॥ ॥ऋतेऽर्थंयत्प्रतीयेतनप्रतीयेतचात्मनि॥तद्विद्यादात्मनोमायांयथाभासोयथातमः॥४॥ टीका ॥सत्यनसू
निप्रतीति॥कींआत्मींजयाअप्रतीति॥एवंजाग्रत्स्वप्नसुषुप्ति॥जाणतीमन्माया॥१९॥ सत्यावरीअसत्यता॥असत्या
वरीसत्यता॥जीदिसतेतुजताता॥तीमन्मायाजाणिजे॥२०॥जेवींनभींचंद्रमाएक॥जलाभासींभासेअनेक॥कींराहु-
गगनींराहेनिःशंक॥परीआपणानदिसे॥२१॥ श्लोक ॥यथामहांतिभूतानिभूतेषूच्चावचेष्वनु॥प्रविष्टान्यप्रविष्टा-
नितथातेषुनतेष्वहम्॥५॥ टीका ॥प्राणिमात्राचेठायीं॥पंचमहाभूतेंवसतीपाहीं॥तींतेथेंप्रविष्टनसतांही॥प्रवे-
शलींऐसींभासती॥२२॥तैसामीअसूनिजगांत॥लिप्तनसेंबाकिंचित्॥माझीस्थितिअतर्कित॥ब्रह्मदेवाअसेकीं॥२३
श्लो०॥एतावदेवजिज्ञास्यंतत्त्वजिज्ञासुनात्मनः॥अन्वयव्यतिरेकाभ्यांयस्यात्सर्वत्रसर्वदा॥६॥ टीका ॥तत्त्वज्ञान
व्हावयानरें॥अन्वयव्यतिरेकाचेद्वारें॥येतुलेंचिजाणावेंबरें॥स्वानुभवें॥२४॥जयाचाअवस्थात्रयींअन्वय॥जेथेंत-
याव्यतिरेकहोय॥तेंसर्वदासर्वत्रठायींठाय॥भरलेंअसे॥२५॥ऐसेंमद्रूपज्ञानी॥पाहतीसदानिजध्यानीं॥तुजलाकथि
लेंयेक्षणीं॥सत्यजाणविधातिया॥२६॥ श्लोक ॥एतन्मतंसमातिष्ठपरमेणसमाधिना॥भवान्कल्पविकल्पेषुनवि
मुह्यतिकर्हिचित्॥७॥ टीका॥एकाग्रचित्तेंकरून॥माझेंमतकरीग्रहण॥सृष्टिकर्तृत्वाचाअभिमान॥कल्पांतींन
बाधेविधातिया॥२७॥यापरीसांगूनिभागवत॥श्रीहरीजाहलाअंतर्हित॥नमूनिब्रह्मासृजीनिश्चित॥यथापूर्वसक
ळसृष्टि॥२८॥नंतरब्रह्मदेवपुनीत॥नारदासीकथीभागवत॥जेंकादशलक्षणयुक्त॥परममंगलकारक॥२९॥सरस्व
तीचेतीरीं॥ब्रह्मचिंतनव्यासकरी॥नारदजाऊनिसविस्तरी॥महाभागवतकथीतया॥३०॥त्याव्यासाचेमुखापासून॥
प्राप्तजाहलेंमजलागुन॥तेंमीसांप्रतनिरूपण॥करितोंतुजराजेंद्रा॥३१॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥द्वितीयस्कंधपरम

पुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ नवमोध्यायगोडहा॥ ३३॥ ९॥ दशमाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेराजियासी॥ दश
विधलक्षणेंसौख्यराशी॥ भागवताचींपरियेसीं॥ तुजकारणेंनिरूपितों॥ १॥ सर्गविसर्गस्थान॥ ऊतिमन्वंतरेंपोषण॥ ई
शानुकथापावन॥ निरोधमुक्तिआश्रय॥ २॥ ऐसेंदशलक्षणीयुक्त॥ श्रीहरीचेंहेंभागवत॥ महापुराणब्रह्मसंमत॥ जाण
निश्चितराजेंद्रा॥ ३॥ पंचभूतांचीउत्पत्ति॥ तयेसर्गऐसेंह्मणती॥ गुणवैषम्येंजगदुद्भूति॥ तोविसर्गजाणिजे॥ ४॥ पृथ्व्या
दिलोकरचना॥ तियेस्थानह्मणतीजाणा॥ भक्तानुग्रहतोसुजाणा॥ पोषणनामेंबोलिजे॥ ५॥ कर्मवासनाज्याविविध॥ त्या
ऊतिनामेंप्रसिद्ध॥ मनूचाराज्यकालतोशुद्ध॥ मन्वंतरजाणिजे॥ ६॥ श्रीहरीचींअवतारचरितें॥ तीईशानुकथाबोलिजेते॥
निरोधनामेंप्रलयातें॥ बोलतीज्ञातेपुरातन॥ ७॥ ब्रह्मपणेंजोकास्थिति॥ तियेतेंह्मणतीमुक्ति॥ जयेठायींसृष्टिलयस्थिति
तोआश्रयपरब्रह्म॥ ८॥ इंद्रियाभिमानीजीव॥ तोआध्यात्मिकस्वयमेव॥ तयाअनुग्राहकतोअधिदेव॥ सूर्यादिदेवस
मुदाय॥ ९॥ अध्यात्मअधिदैविक॥ ह्याजयास्तवभेददेख॥ तोदेहजाणआधिभौतिक॥ आश्रयतिहींसजाणता॥ १०॥
अंडभेदूननिघाला॥ पुरुषइच्छीस्थानाला॥ तैंप्रथमउत्पादूनजला॥ वासकरीतेठायीं॥ ११॥ नारह्मणतीपैंजला॥
त्याचाआश्रयईशेंकेला॥ ह्मणूनिजगींप्रसिद्धजाहला॥ नारायणनामेंतो॥ १२॥ तयाबहुरूपांचीइच्छाझाली॥ तैंभूतेंद्रिय
देवतावली॥ यारूपेंत्रिविधसृष्टिकेली॥ विराटदेहविभागुनी॥ १३॥ तोपुरुषचलनपावतां॥ हृदयाकाशीस्फुरणहोतां॥ इं
द्रियमनदेहशक्तितत्वतां॥ उद्भवल्यास्वभावें॥ १४॥ त्यांपासूनिसूत्राख्यप्राण॥ उद्भवूनिपावतांचलन॥ होतिक्षुधातृषाउ-
त्पन्न॥ तैंतोभक्षणकरूंपाहे॥ १५॥ बुभुक्षाउत्पन्नहोतां॥ मुखनिर्माणझालेंतत्वतां॥ जिव्हारसवरुणदेवता॥ तेथेंप्रगट
जाहलीं॥ १६॥ पुरुषाजेंभाषणाची॥ इच्छाउद्भवलीसाची॥ तैंमुखींवन्हिवाचाशब्दांची॥ उत्पत्तिझालीस्वभावें॥ १७॥ पु-

रुषेंइच्छितांअवघ्राण ॥ नासिकाजाहली निर्माण ॥ तेथेंवायुगंधआणिघ्राण ॥ प्रगटजाहलेंनरेंद्रा ॥ १८ ॥ एवंरूपशब्द
स्पर्शांचा ॥ जेंअभिलाषहोयसाचा ॥ तेंचक्षुश्रोत्रआणित्वचा ॥ देवतांसहजन्मती ॥ १९ ॥ ऐसींचसर्वकर्मेंद्रियें ॥ देवता
आणिविषय ॥ तेतेस्थानींप्रकटहोय ॥ पुरुषेच्छेंकरूनिपैं ॥ २० ॥ हेंभगवंताचेंस्थूलरूप ॥ तुजसांगितलेंअपरूप ॥ अ-
न्यसूक्ष्मतेंदुराप ॥ मनावाणीसनिश्चयें ॥ २१ ॥ असोतेणेंप्रजानिर्माण ॥ केल्यात्याकथितोंतुजलागुन ॥ विष्णुरातांकरी
श्रवण ॥ भक्तिभावेंकरूनियां ॥ २२ ॥ मनुदेवप्रजापति ॥ ऋषिपितरसिद्धपति ॥ चारणगंधर्वसुमति ॥ विद्याधरजाणिजे
२३ ॥ देवकिन्नरगुह्यक ॥ भूतप्रेतपिशाचदेख ॥ कूष्मांडउन्मादविनायक ॥ वेताळमारीचत्यापरी ॥ २४ ॥ अप्सरानागहि
घोर ॥ किंपुरुषआणिफणिवर ॥ मातृगणराक्षसप्यासुर ॥ रेवतीकोटरानामकबहु ॥ २५ ॥ ग्रहखगयातुधान ॥ मृग-
पशुवृक्षसुपर्ण ॥ पर्वतनद्याइत्यादिकरून ॥ अखिलविश्वनिर्मिलें ॥ २६ ॥ ब्रह्मरूपेंसृष्टिकरून ॥ विष्णुरूपेंकरीपाल
न ॥ शेवटींशिवरूपेंसंहरण ॥ तोचिकरीमायेनें ॥ २७ ॥ हाजाणावाब्राह्मकल्प ॥ आतांसांगेनपाद्मकल्प ॥ येथेंनधरूनि
विकल्प ॥ श्रवणकरींशुकह्मणे २८ तैंशौनकसूतासिबोलेमात ॥ विदुरोद्धवसंवादपुनीत ॥ कोठेंजाहलातोवृत्तांत ॥ आ
ह्माकारणेंनिवेदीं ॥ २९ ॥ संपत्तित्यागूनिविदुर ॥ तीर्थयात्रेसिगेलासत्वर ॥ याचेंकारणसविस्तर ॥ कथनकरीकृपा
ळा ॥ ३० ॥ पाद्मकल्पींश्रीहरी ॥ सृष्टिकरीकवणेपरी ॥ तोचसांगाझडकरी ॥ क्षुधितकर्णजाहले ॥ ३१ ॥ सूतबोलेपरि
सावाणी ॥ श्रीशुकह्मणेराजियालागुनी ॥ ब्राह्मकल्पकथिलायेक्षणीं ॥ पाद्मकल्पपुढेंअवधारीं ॥ ३२ ॥ मैत्रेयवि
दुरसंवाद ॥ कथनकरितोंप्रसिद्ध ॥ श्रीशुकेंनृपाबोधिलाविशद ॥ तोचसाग्रऐकावा ॥ ३३ ॥ आतांयेथूनिभला ॥
द्वितीयस्कंधसमासजाहला ॥ भावेंमोहा तुळशीचापाला ॥ अर्पणकेलाहरिपायीं ॥ ३४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृ

त॥ द्वितीयस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ दशमाध्यायगोडहा॥ १०॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥छ

इतिश्रीमद्भागवतसारामृते द्वितीयस्कंधः समा०

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेतृतीयस्कंधप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः॥ श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥वैयासकिह्मणेनृपनाथा॥ मैत्रेयविदुरसंवादताता॥साव
धानपरिसेंआतां॥जोकासमूळजाहला॥ १ ॥दुष्टपुत्रदुर्योधन॥याचेंकरूनिपोषण॥धृतराष्ट्रें पांडुनंदन॥लाक्षागृहींहो
मिले॥२॥भगवंतानेंतेठायीं॥रक्षणकेलेंत्यांचेंपाहीं॥पुढतीदुःशासनेंलवलाहीं॥अघटितकृत्यपैं केलें॥३॥सभेंत
द्रौपदीआणुन॥करिताजाहलावस्त्राहरण॥प्रज्ञाचक्षूनिवारण॥नकरीतेव्हांपुत्राचें॥४॥तेथेंप्रगटूनिभगवंत॥ व-
स्त्रेंपुरवीअनंत॥दुर्जनलाजविलेसमस्त॥ भक्तकामकल्पद्रुमें॥५॥ द्यूतमिषेंकरूनिरवळ॥धर्माचीसंपत्तिसकळ॥ह
रिताझालातात्काळ॥परीकांहींनवदेचित्तो॥६॥जैंशिष्टाईकरावयासी॥श्रीकृष्णयेऊनिगजपुरासी॥मागेपांडवविभा
गासी॥तयासीकांहींरुचेना॥७॥मगदुर्योधनादिदुर्जन॥ परस्परेंकरितीभाषण॥ याकृष्णासिकरावेंबंधन॥कैंचा
भागमागतो॥८॥ऐसेंजाणूनियांहरी॥दुष्टांचागर्वसमूळहरी॥ विश्वदाखवितांझडकरी॥अधमसर्वविराले॥९॥
तेव्हांधृतराष्ट्रासिमधुर॥ बोलताजाहलाभक्तविदुर॥तुझेकनिष्ठबंधूचेकुमर॥कुंतीमाद्रीनंदनहे॥१०॥तरीदायभा
गधर्मेंकरून॥तयांसिकरावातुवांअर्पण॥तेणेंहोतांत्यांचेंपोषण॥उभयलोकींसौख्यहोय॥११॥ निरपराधीपांडवअस
तां॥कौरवद्वेषकरितीताता॥होतोअधर्मराज्यांतआतां॥यास्तवसावधहोइजे॥१२॥ऐसेंऐकतांचीवचन॥कायबोलेदु
र्योधन॥हादासीपुत्रअसून॥अमर्यादाकरितोबहु॥१३॥यास्तवयाविदुरासी॥शीघ्रघालावाबाह्यप्रदेशीं॥ऐसेंवा
ग्बाणेंतयासी॥दुःखबहुतदिधलें॥१४॥ऐसीपरिसोनिवार्ता॥विदुरसमजलाआपुलेचित्ता॥श्रीहरीचीअतर्क्यसत्ता॥
तीपुढेंउपायनसेची॥१५॥सर्वसंपत्तीसांडूनिघरीं॥विदुरनिघालेबाहेरी॥तीर्थयात्रेसीझडकरी॥अकस्मातएकाकी॥
१६॥राजद्वारींधनुष्यठेवून॥करिताजाहलातीर्थाटन॥जोसाक्षात्सूर्यनंदन॥लोकप्राणकर्षकहो॥१७॥मांडव्यशापें-

करून ॥ दासीपुत्रत्वलाहेआपण ॥ तोतीर्थयात्रेंतभूमिशयन। अवधूतवेषेंकरीतदा ॥ १८ ॥ हरितोषणाकरितांपुनीत ॥ आचरूनि
यांअ शनव्रत ॥ तीर्थेंभ्रमूनियांसमस्त ॥ प्रभासक्षेत्रींपातला ॥ १९ ॥ तेथेंपरिसिलेंवर्तमान ॥ यादवांचानाशपाहून ॥ नि
जधामासिगेलेनारायण ॥ तेणेंविह्वळबहूजाहला ॥ २० ॥ सरस्वतीचेउगमींतेथुन ॥ विदुरआलाविकळहोऊन ॥ क्रमेंक
रूनितीर्थाटन ॥ यमुनातटाकींपातला ॥ २१ ॥ तेथेंपाहूनिउद्धवासी ॥ विदुरबोलेवंदूनित्यासी ॥ स्वस्तिक्षेमकुशलआह्मां
सी ॥ कृपाकरूनिवदावें ॥ २२ ॥ रामकृष्णावासुदेव ॥ प्रद्युम्नउग्रसेनराव ॥ सांबअक्रूरादिसर्व ॥ समस्तयादवसुखीकीं ॥
२३ ॥ पृथेसहितधर्मनृपती ॥ सानुजद्रौपदीसुदती ॥ क्षेमआहेतकींसंप्रति ॥ कृपानिधीतेंवदें ॥ २४ ॥ कृष्णाशिष्टाई सम
यींजाण ॥ पाहूनिदुर्योधनदुर्वर्तन ॥ मीसंपत्तीचात्यागकरून ॥ तीर्थयात्रेसीनिघालों ॥ २५ ॥ पांडुपुत्रांसिविपत्ती ॥ नसावी
ह्मणूनिगासुमती ॥ बहुतकथिलीराजनीति ॥ परीनायकेदुष्टात्मा ॥ २६ ॥ मजदुःशब्दींघायघातले ॥ हरिप्रसादेंझालेंभ
लें ॥ उद्धवासांगआचरिलें ॥ अवधूतवेषेंतीर्थाटन ॥ २७ ॥ दीनवत्सलनारायण ॥ करूनिदुष्टांचेंनिकृंतन ॥ जेणेंस्वभक्त
रक्षिलेपूर्ण ॥ भूभारसर्वहरियला ॥ २८ ॥ जोयादवांचेंतीर्थ ॥ पूर्णब्रह्मसाक्षात ॥ तयाचीसत्कीर्तिप्रस्तुत ॥ वर्णनक-
रीउद्धवा ॥ २९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ प्रथमाध्यायगोडहा
३० ॥ १ ॥ द्वितीयाध्यायप्रा० ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेरायापरिस ॥ यमुनातीरींसावकाश ॥ विदुरेंपुसतांउद्धवास ॥ गहिंव
रकंठींदाटला ॥ १ ॥ श्रीकृष्णाचेंअप्रियवृत्त ॥ सांगावयाहोयप्रवृत्त ॥ भक्तियोगेंप्रेमभरित ॥ होऊनिमूकवतजाहला ॥ २ ॥
याचेंपरिसाकारण ॥ उद्धवअसतांलहान ॥ पंचमवर्षींदेवतार्चन ॥ करितहोतासद्भावें ॥ ३ ॥ भोजनासीप्रातःकालीं ॥ माता
बाहेउतावेळी ॥ परिजोपूजनसौख्यमेळीं ॥ सकृनइच्छीभोजना ॥ ४ ॥ तोउद्धवकृष्णसेवाकरून ॥ जाहलासेवृद्धआप-

ण॥तैंविदुराचाप्रश्नऐकून॥श्रीकृष्णास्मरणेंस्थिरावला॥५॥श्रीहरिध्यानासक्त॥होतांआंगरोमांचित॥प्रेमेंकंठसद्गदित
साश्रुनयनजाहले॥६॥तैंविदुरेंमनींजाणीतलें॥नंतरउद्धवेंप्रेमसांवरिलें॥पुढतीचिंतूनिश्रीहरीचींपाउलें॥बोलताझाला
तेधवां॥७॥श्रीकृष्णनामकतरणी॥जोउदयपावलाधरणीं॥तोगेलाअस्तासियेक्षणीं॥तेणेंतमदाटलें॥८॥सांप्रत
काळरूपअजगर॥तेणेंयादवांसीगिळिलेंसत्वर॥आतांआम्हुचासमाचार॥कुशलकायविचारिता॥९॥आम्हांसीत्यागू
निश्रीहरी॥निघूनिगेलावैकुंठपुरीं॥मायामानुषरूपसत्वरी॥पृथ्वीवरीधरीजो॥१०॥लोकांसिचरित्रेंअनंत॥दावि-
लींविदुराअद्भुत॥यादवअज्ञानीसमस्त॥श्रीहरीनाहींजाणिलातो॥११॥स्वबिंबदाखवूनिलोकां॥भगवंतगेलावैकुंठलो-
का॥त्याचींचरित्रेंसांगतोंऐका॥प्रेमभक्तीकरूनियां॥१२॥वसुदेवसदनांत॥अवतारघेऊनिअनंत॥पराक्रमीअसूनिसमर्थ
शत्रुभयेंपळाला॥१३॥व्रजामाजीकरूनीवास॥क्रीडाकरीजगन्निवास॥तोगेलियाविदुराउदास॥मनामाजीजाहलों॥१४
उग्रसेनसिंहासनीं॥बैसलाअसतांचक्रपाणी॥सेवकलसीकारूनी॥ह्मणेकायआज्ञाहो॥१५॥अनंतकोटीब्रह्मांडनायक
स्वयेंअसतांयादवपालक॥उग्रसेनाचाह्मणवीसेवक॥कायआश्चर्यसांगावें॥१६॥नीचोच्चकर्मकांहीं॥श्रीहरीसीसर्वथा
नाहीं॥सदयत्हृदयशेषशायी॥भक्तकार्यकरितसे॥१७॥ श्लोक ॥अहोबकीयंस्तनकालकूटंजिघांसयापाययदप्य
साध्वी॥लेभेगतिंधात्र्युचितांततोऽन्यंकंवादयालुंशरणंव्रजेम॥२३॥ टीका ॥अहोश्रीकृष्णाचेंदयालुत्व॥कायवर्णा
वेंजगांत॥बाळपणींअसतांगोकुळांत॥चमत्कारजाहला॥१८॥काळकूटस्तनीभरून॥पूतनाराक्षसीआलीदारुण॥
हरणकरावयाप्राण॥जाणेसर्वश्रीहरी॥१९॥सगरदुग्धकरूनीपान॥मातेचीसद्गतीआपण॥देताजाहलाजनार्दन॥
पूतनेसीपरमात्मा॥२०॥ऐसादयाळूकवण॥आहेप्रभूवांचुन॥तोविधिप्रार्थनेंकरून॥मायामानुषजाहला॥२१॥वसु

देवदेवकीकुमर॥होऊनियांसर्वेश्वर॥कंसभयेंकरूनीसत्वर॥गोकुळामाजीराहेपैं॥२२॥तेथेंएकादशसंवत्सर॥बा
ळक्रीडाकेलीफार॥धेनूरक्षूनअसुर॥लीलेंकरूनीमारिले॥२३॥विषोदककरितांप्राशन॥गोगोपांचेगेलेप्राण॥
तयांअमृतदृष्टीकरून॥संजीवनपैंकेलें॥२४॥काळियासीगर्वफार॥तोमर्दूनिकेलाजर्जर॥यमुनेंतूनिसहपरिवा
र॥सिंधूमाजीघालविला॥२५॥गोवर्धनकरूनीधारण॥केलेंव्रजाचेंसंरक्षण॥इंद्रगर्वहरूनीपूर्ण॥परमकौतुकदा-
खविलें॥२६॥मधुरमुरलीवाजवून॥गोपिकामोहूनिआपण॥रासक्रीडेंतमनमोहन॥त्यांसवेंरमलाहो॥२७॥श्री
मद्भागवतसारामृत॥तृतीयस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥द्वितीयाध्यायगोडहा॥२८॥२॥ ॥अथ
तृतीयाध्यायप्रारंभः॥ ॥उद्धवह्मणेविदुरासी॥बंधमुक्तकरावयापितरांसी॥रामकृष्णआलेमथुरेसी॥नंदादिगो-
पांसहितहो॥१॥चाणूरमुष्टिकमल्लमत्त॥रंगणीवधिलेआणिकबहुत॥शेवटींकंसाचाकरूनीघात॥मातापितर-
सोडविले॥२॥सांदीपनीगुरूपासून॥सर्वविद्याकरूनीग्रहण॥गुरुपुत्रदक्षिणापूर्ण॥देऊनिमथुरेसीपैंआले॥३॥द्वा
रकाकरूनीनिर्माण॥नेथेंनेलेयादवजन॥कुंडिनपुरींजाऊन॥रुक्मिणीहरणतेंकेलें॥४॥नंतरसप्तवृषभांसी॥वेसणघा
लूनिहृषीकेशी॥वरितांजाहलानाग्नजितीसी॥गोपाळकृष्णपरमात्मा॥५॥सत्यभामेस्तवश्रीपती॥स्वर्गाजाऊनिगरुडग
ती॥इंद्राजिंकूनिद्वारकेप्रती॥पारिजातकआणिपैं॥६॥समरींवधूनिभौमासुर॥राज्यींस्थापितयाचाकुमर॥भौमें
रोधिल्यासुकुमार॥सोळासहस्रनृपकन्या॥७॥त्यापाहूनिमदनमोहन॥वरित्याजाहल्यामनेंकरून॥श्रीकृष्णेंभावजाणू
न॥कुशस्थळींसत्यानेल्या॥८॥नूतनगृहेंकरूनिनिर्माण॥एक्यामुहूर्तींपाणिग्रहण॥सविधिकरूनीनारायण॥प्रजा
निपजवीकौतुकें॥९॥प्रत्येकीसींदहाकुमर॥एककन्यासकुमार॥ऐसाकेलाप्रजाविस्तार॥दुष्टसंहारहीतसा॥१०॥सा

गधशाल्वकाळयवन॥शंबरद्विविददैत्यबाण॥मुरवक्रदंतादिदुर्जन॥मारूनीकांहींमारविले॥११॥भीष्मद्रोणकर्णवी
र॥दुःशासनविकर्णधीर॥कलीचेंस्वरूपदुर्योधनकीर॥बंधुसहितवधिलाजें॥१२॥तेव्हांभगवानबोलतावचन॥अ-
द्यापिभूभारहरण॥जाहलेंनाहींह्मणून॥विचारकरितेजाहले॥१३॥हेयादववीरबहुत॥अनिवारजाहलेजगांत॥
यांचाहोईलकैसाघात॥ह्मणूनिचिंतनकरीमनीं॥१४॥राज्यींबैसवूनियुधिष्ठिर॥अश्वमेधत्रयमनोहर॥करवूनिया
द्वेश्वर॥द्वारकेमाजीराहिला॥१५॥यादवांसीरमवूनिआपण॥रमताजाहलाजनार्दन॥विप्रशापाचेंनिमित्तकरून॥
प्रभासीयादवआणितें॥१६॥तेथेंस्नानतर्पण॥करूनिमिष्टान्नभोजन॥सुवर्णसवत्सधेनूदान॥करितेजाहलेतेधवां
१७॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥तृतीयस्कंधपरमपवित्र॥प्राकृतसखारामविरचित॥तृतीयाध्यायगोड्हा॥१८॥ ३ ॥
चतुर्थाध्यायप्रारंभः॥ ॥उद्धवह्मणेसावधान॥विदुरापरिसावचन॥यादवप्रभासीयेउन॥सत्कर्मकरितेजाहले॥१॥
पितृपूजनब्राह्मणभोजन॥हिरण्यधेनुवसनदान॥करूनितोषवितीयाचकजन॥हरीचेआज्ञेंकरूनियां॥२॥तांबूल
करूनिग्रहण॥करितेजाहलेमदिरापान॥तेणेंनष्टबुद्धिहोऊन॥उन्मत्तहोतीसर्वते॥३॥यादवमिळूनिपरस्पर॥बोल
तेजाहलेमर्मोत्तर॥क्रोधवशहोऊनिसत्वर॥युद्धकदनींमिसळले॥४॥शस्त्रेंघेऊनियांकरीं॥करितेजाहलेमारामा
री॥दंडमुष्टिप्रहारीं॥महीसीपाडितीएकमेकां॥५॥यापरीहोतांरणोत्सव॥यादवनिमालेसर्व॥तेसमयींवासुदेव
स्वयेंनिश्चळपैंराहे॥६॥सरस्वतीच्यातीरीं॥अश्वत्थछायेंतश्रीहरी॥बैसूनिकुतुकतेअवसरीं॥पाहतेजाहलेभागवत॥
७॥उद्धवह्मणेइतुक्यांत॥मींनमिळाजाऊनिभगवंत॥सन्मुखउभाराहिलोंत्वरित॥मगप्रभूनेंमजआज्ञापिलें॥८॥हे
उद्धवाबदरीवना॥तूंजाऊनियांतपाचरणा॥करूनिपावेंमाझियास्थाना॥प्रेमानंदेंकरूनियां॥९॥ऐसेंबोलताहीया

दवेश्वर ॥ मीयादवकुळाचासंहार ॥ पाहातांगेलोंसाचार ॥ श्रीकृष्णामागेंत्विपें ॥ १० ॥ तंवअश्वत्थवृक्षातळीं ॥ एकाकीबैसेवनमाळी ॥ दक्षिणपदवामांकमूळीं ॥ ठेवूनियांस्थिरासनीं ॥ ११ ॥ व्यासांचागुरुबंधुइतुक्यांत ॥ तेथेंमैत्रेयआलासमर्थ ॥ तेणेंवंदूनियदुनाथ ॥ ज्ञानास्तवप्रार्थिला ॥ १२ ॥ ऐकूनिमुनीचेंवचन ॥ कायबोलेनारायण ॥ पूर्वीब्रह्मदेवालागुन ॥ कथिलेंतेंतुह्मांसांगतों ॥ १३ ॥ यापरीबोलूनिकृष्णनाथ ॥ सांगतेजाहलेआह्मांभागवत ॥ उद्धवह्मणेपरिसामात ॥ ध्यानींनिमग्नमीझालों ॥ १४ ॥ श्रीहरीचेआज्ञेंलरित ॥ बद्रिकाश्रमींचाललोंनिवांत ॥ ऐसेंऐकूनियादववृत्त ॥ विदुरचित्तखिन्नहोय ॥ १५ ॥ मगविचारेंशोकनिवारुनी ॥ विदुरह्मणेउद्धवालागुनी ॥ जेंज्ञानतुजचक्रपाणी ॥ वदलातेंकथींआह्मांसी ॥ १६ ॥ उद्धवह्मणेत्यजितांकलेवरा ॥ श्रीहरीनेंतुजभक्तप्रवरा ॥ स्मरूनिआज्ञापिलेंमुनिवरा ॥ कथावयातेंतुज ॥ १७ ॥ तोतुह्मांकथीलतत्त्वतां ॥ ऐसेंसंवादूनिउभयतां ॥ यमुनातटींरात्रींनृपनाथा ॥ राहूनिप्रभातींनिघाले ॥ १८ ॥ उद्धवजायबदरीवना ॥ विदुरविस्मयकरीमना ॥ चित्तींस्मरूनिजनार्दना ॥ गंगाद्वाराचालिला ॥ १९ ॥ तेंपुसेपरीक्षितीशुका ॥ विप्रशापेंयदुवंशआसका ॥ नष्टहोतांउद्धवाप्रतीकां ॥ शापनाहींबाधला ॥ २० ॥ शुकह्मणेदेहत्यजितां ॥ श्रीहरीविचारीनिजचित्ता ॥ कींमीगेलियांतत्वतां ॥ ज्ञानोपदेशखंडेल ॥ २१ ॥ ह्मणूनिराहूनिउद्धव ॥ ज्ञानोपदेशशुद्धभाव ॥ करीलजाणूनिस्वयमेव ॥ तयापाठवीबदरिके ॥ २२ ॥ ईशेच्छेनेंविप्रशाप ॥ तयानकरीसंताप ॥ तोबदरिकाश्रमींतप ॥ करूनिआराधीईश्वरा ॥ २३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित ॥ चतुर्थाध्यायगोडहा ॥ २४ ॥ ४ ॥ पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ विदुरतेथूनिकांहींदिवशीं ॥ जाऊनिपोंचलागंगाद्वारासी ॥ तेथेंभेटूनिमैत्रेयमुनीसी ॥ प्रश्नकरीअत्यादरें ॥ १ ॥ जनकर्मकरितीसुखस्वार्थ ॥ परीसुखनलाधतीकिंचित ॥ यासुव-

संसारींकर्त्तव्ययथार्थ॥कायतेंमजसांगिजे॥२॥हेसाधुवर्याआपण॥जनावरीअनुग्रहपूर्ण॥करावयापरिभ्रमण॥क
रीतसामहीमाजी॥३॥ह्मणूनिजेणेंश्रीपती॥स्थिरराहूनियांचित्तीं॥ज्ञानदेनिजभक्तांप्रती॥तीपद्धतीमजसांगा॥४
भगवान्आनंदकंद॥पूर्णब्रह्मगोविंद॥तेणेंअवतारकृत्येंकेलींस्वच्छंद॥तींआज्ञाकारणेंनिवेदा॥५॥मींव्याससुखें
करूनीनिश्चित॥श्रवणकेलींव्रतेंबहुत॥परंतुश्रीकृष्णालीलामृत॥सेवनार्थअतृप्तमी॥६॥विश्वाचीजन्मस्थिती॥व्हाव
यादुष्टवधकमलापती॥अवतारघेऊनिजगतीं॥माजीकायकरीहो॥७॥तेंचीसांगामजलागुन॥ऐसेंपरिसूनिभाषण॥
बोलतीमैत्रेयआपण॥अगापरिसेंकुरुश्रेष्ठ॥८॥हेविदुरभागवता॥कायवर्णावीतुझीयोग्यता॥मांडव्यशापापासू
नितात॥॥महीवरीतुझेंआगमन॥९॥व्याससवीर्येंकरूनीजाण॥दासीचेउदरींजाहलेंजनन॥श्रीकृष्णचरणींसदाम
न॥भक्तियुक्तनिश्चयें॥१०॥तूंयमधर्मसाक्षात॥बापाआहेसपुनीत॥निजधामासिजातांकृष्णनाथ॥रहस्यमातेंनि-
वेदिलें॥११॥तेंतुजकरावयाकथन॥मजआज्ञापीमधुसूदन॥बापाआलोंह्मणून॥गंगाद्वारींयेथवां॥१२॥यास्त
वश्रीकृष्णकथामृत॥वर्णनकरीनगापुनीत॥सृष्टीचेपूर्वीभगवंत॥एकहोतासज्जना॥११॥भगवंतह्मणजेआ-
त्माराम॥जोयोग्यांचाविश्राम॥अखंडअव्ययपरम॥कार्यकारणाविरहित॥१२॥तेणेंआत्मेच्छेंकरून॥सदसदात्मकमा-
याजाण॥करूनियांनिर्माण॥कौतुकअद्भुतदाविलें॥१३॥तियेच्याठायींमलें॥स्ववीर्यधारणकेलें॥त्यापासूनिउद्भवलें
महत्तत्वजाणपां॥१६॥त्यातलापासूनिसाचार॥जाहलात्रिविधअहंकार॥तामसाहंकृतीपासूनिसत्वर॥पंचमहा
भूतेंनिपजलीं॥१७॥राजसापासूनिजाण॥दशेंद्रियेंजाहलींपूर्ण॥वैकारिकाहंकृतीपासून॥इंद्रियदेवतामनजाह
लें॥१८॥काळमायेच्यायोगेंभलें॥तेथेंगगनउद्भवलें॥तयापासूनिदिसोंलागलें॥प्रभंजनरूपजाणिजे॥१९॥त्यापा

सूनितेजदेख ॥ तेजापासूनिउदक ॥ तोयापासूनिपृथ्वीचोख ॥ ऐशींतत्वेंजन्मलीं ॥ २० ॥ तींसर्वएकत्रहोऊन ॥ कृ-
रितीभगवंताचेंस्तवन ॥ हेप्रभोतुझेचरणींनमन ॥ अखंडअसोसर्वेश्वरा ॥ २१ ॥ आपणाशरणागतांचे ॥ त्रिताप
दूरकरणारसाचे ॥ तुझेठायींकायेंवाचें ॥ सेवाघडोसर्वेश्वरा ॥ २२ ॥ तुझेअनुग्रहावीण ॥ नव्हेआमुचेनिब्रह्मांडज
नन ॥ यास्तवकरूनीकृपापूर्ण ॥ विश्वनिर्माणकरवावें ॥ २३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंधपरमपुनीत
प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचमाध्यायगोडहा ॥ २४ ॥ ५ ॥ षष्ठाध्यायप्रारंभः ॥ मैत्रेयह्मणेविदुरासी ॥ स्व
शक्तींचीगतीऐसी ॥ पाहूनिकाळसंज्ञकशक्तीसी ॥ तेंहृषीकेशीस्वीकारी ॥ १ ॥ तेवीसतत्वांचाजोगण ॥ त्यामाजीप्र-
विष्टहोयभगवान ॥ तेंविराटदेहपावेजनन ॥ सत्यजाणभागवता ॥ २ ॥ अंतर्यामीसर्वेश्वर ॥ ब्रह्मांडकोशींहोऊ
निस्थिर ॥ प्रलयोदकींसहस्र ॥ संवत्सरराहिला ॥ ३ ॥ त्याविराटपुरुषानेंभले ॥ स्वदेहाचेविभागकेले ॥ तेंवर्णन
पाहिजेऐकिलें ॥ कुरुश्रेष्ठायेधवां ॥ ४ ॥ प्रथमअंडासीसाचार ॥ मुखजाहलेंमनोहर ॥ वागिंद्रियदेवतावैश्वान
र ॥ वचनविषयपैंतेथें ॥ ५ ॥ तालुस्थानींदेवतावरुण ॥ जिव्हाइंद्रियरसविषयजाण ॥ नासिकास्थानींघ्राणेंद्रिय
पूर्ण ॥ अश्विनीकुमारसुरेश ॥ ६ ॥ गंधविषयघ्राणासी ॥ चंद्रसूर्यदेवतानेत्रांसी ॥ रूपविषयस्पर्शत्वगिंद्रियांसी ॥ अ
धिष्ठाताप्रभंजन ॥ ७ ॥ उपरीतयासीश्रवण ॥ पुढतीजाहलेउत्पन्न ॥ त्याच्यादेवतादिशाजाण ॥ शब्दविषयउद्भवला
८ ॥ लिंगजयाचेंप्रजापति ॥ गुदस्थानींदेवनिर्ऋति ॥ शक्तीनेंसत्वरगति ॥ मलत्यागकरितसे ॥ ९ ॥ त्यासीउत्पन्नजाह
लेकर ॥ तयांचीदेवताअमरेश्वर ॥ विराटासीजाहलेंपदसुंदर ॥ तेथेंविष्णुसंचरला ॥ १० ॥ हृदयउत्पन्नजाहलेंत्या
सी ॥ त्याचीदेवताजाणाशशी ॥ संकल्पविकल्पव्यापारासी ॥ उत्कर्षहोतोज्यायोगें ॥ ११ ॥ अहंकारज्याचाशंकर ॥

बुद्धीमाजी विष्णु कुमर ॥ ज्ञानशक्तीसहित सत्वर ॥ येऊनि यांत राहिला ॥ १२ ॥ ऐशा विराट देहाचें मस्तक ॥ स्वर्गलोक जा
णा चोख ॥ चरण पृथ्वी देख ॥ नाभी आकाश जाणिजे ॥ १३ ॥ मुखापासूनि ब्राह्मण ॥ बाहूंपासूनि क्षत्रिय पूर्ण ॥ ऊरू
पासूनि वैश्य जाण ॥ चरणापासाव शूद्र ते ॥ १४ ॥ हे विदुरा यथापरी ॥ विराट स्वरूपी श्रीहरी ॥ त्याचे गुण वर्णावया
वैखरी ॥ फणिपाळाची श्रमली हो ॥ १५ ॥ तेथें काय मी पामर ॥ गुण वर्णूं अपार ॥ जैसें गुरुमुखीं हूनी सुंदर ॥ ऐकिलें
तैसें कथियेलें ॥ १६ ॥ चार वर्ण चार आश्रम ॥ श्रीहरीपासूनि जाहले परम ॥ देवाधिदेव पुरुषोत्तम ॥ वंदन असो तत्
पदीं ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ षष्ठाध्याय गोड हा ॥ १८
६ ॥ सप्तमाध्याय प्रारंभः । ॥ श्रीशुक म्हणे रायासी ॥ मैत्रेय सांगती विदुरासी ॥ विराटोत्पत्ति सौख्यराशी ॥ ऐकूनि
बोले विदुर तो ॥ १ ॥ हे ब्रह्मनिष्ठा परिसा विचार ॥ ब्रह्म असतां निर्गुण निर्विकार ॥ तयासी क्रिया गुण प्रकार ॥ कैसा झा
ळं बोंशकेतो ॥ २ ॥ अहो ऋखागारा मैत्रेय ऋषी ॥ निवारण करावें संदेहासी ॥ परिसूनि विदुर वाक्यासी ॥ बोलते जाहले
मैत्रेय ॥ ३ ॥ गगनीं चारोहिणीवर ॥ वायुयोगें जळावर ॥ कंपित भासे वारंवार ॥ तद्वत श्रीधर जाणिजे ॥ ४ ॥ भगवंत
आत्ममायें करून ॥ तो होतो चंचळ गुण ॥ ज्या श्रीहरीचें करितां स्मरण ॥ हरे सकळ भववार्ता ॥ ५ ॥ ऐकूनि मैत्रेयाचें व
चन ॥ विदुर करी पुनः प्रश्न ॥ कीं विराट शरीर उत्पन्न ॥ करूनी प्रवेशे जो तेथें ॥ ६ ॥ ज्या भगवंतासी साचार ॥ मस्तकें कर्ण ने-
त्र सहस्र ॥ तैसीं मुखें पाद कर ॥ दशविध प्राण इंद्रियें ॥ ७ ॥ सर्व लोक ज्याचे ठायीं ॥ सदा राहती पाहीं ॥ त्याच्या विभूति
ये समयीं ॥ मज लागीं वर्णाव्या ॥ ८ ॥ ब्रह्म सर्ग प्रजापती ॥ अनुसर्ग मनूनि श्चिती ॥ तैसे मन्वंतराधिपती ॥ यांचे वंश पा
वन ॥ ९ ॥ चरित्र तयांचें समस्त ॥ सांगा स्वामी यथोचित ॥ त्रैलोक्य प्रमाण अद्भुत ॥ तिर्यक्‌ मानव देव ते ॥ १० ॥ सप्त पाता

ळेंतयापरी ॥ सप्तलोकजेकावरी ॥ पशुपक्षीसरीसृपसत्वरी ॥ कवणेपरीनिपजले ॥ ११ ॥ भगवंताचें विक्रम ॥ विभागेंहे व-
र्णाश्रम ॥ ऋषींचें कर्मजन्म ॥ वेदयज्ञविभागते ॥ १२ ॥ सांख्यमार्गयोगज्ञान ॥ कैसेंपाखंडजाहलेंनिर्माण ॥ प्रवृत्तीमाजी-
लज्ञाण ॥ जीवांसिगतीकवणेपरी ॥ १३ ॥ धर्मार्थकाममोक्षांसी ॥ श्राद्धविधीपरियेसी ॥ गृहस्थितिदानतपांसी ॥ इष्टा
पूर्तींचें फळवदा ॥ १४ ॥ प्रवासधर्मतयापरी ॥ तत्वमलयींनिर्धारी ॥ पुरुषसंस्थानकवणेपरी ॥ तत्वोपनिषद्ज्ञानतें ॥ १५ ॥ हे
मीकृष्णकथाश्रित ॥ प्रश्नकेलेजेपुनीत ॥ त्यांचेंसमाधानउचित ॥ कृपाकरूनीसांगावें ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृ
तीयस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ सप्तमाध्यायगोडहा ॥ १७ ॥ ७ ॥ अष्टमाध्यायप्रारंभः ॥ मैत्रे-
यह्मणेविदुरा ॥ कुरुवंशभूषणा बुद्धिसागरा ॥ माझेकडूनीहरिकथासारा ॥ नित्यनूतनवदवीसो ॥ १ ॥ जेंश्रीमद्भागव
त ॥ महापुराणब्रह्मसंमत ॥ मानवांचेंदुःखअमित ॥ नाशकरीश्रवणें ॥ २ ॥ परमसुखाचासागर ॥ ब्रह्मसुखाचेंमाहेर
महाभागवतनिगमसार ॥ लोकपालसेविती ॥ ३ ॥ तेंशेषेंअनंतेंजाण ॥ सनकादिकांसीकेलेंकथन ॥ तयानीतेंमहापुरा
ण ॥ सांख्यायनासांगीतलें ॥ ४ ॥ तयानेंबोधिलेंसुरगुरूसी ॥ तेंसेंचीपराशरामद्गुरूसी ॥ पराशरेंमजबोधिलेंनिश्चयेंसीं
तेंतुजआतांनिवेदितों ॥ ५ ॥ ऐसीपरंपरापावन ॥ कृष्णभक्तातुजकेलीकथन ॥ आतांभागवतपुराण ॥ सद्भावेंश्रवणकरीग
६ ॥ सद्गुरूपदेशेंकरूनीस्पष्ट ॥ आत्मरहस्यबोधितोंश्रेष्ठ ॥ ज्याचेश्रवणपठनेंअनेककष्ट ॥ जन्मांतरींचेनासती ॥ ७ ॥ जेंप्र
लयसागरींविरालें ॥ अखिलविश्वजाणभलें ॥ तेव्हांशेषशय्येवरीशोभलें ॥ रूपमहाविष्णूचें ॥ ८ ॥ सहस्रयुगपर्यं
त ॥ ब्रह्मांडसांठविलेंह्रदयांत ॥ आपुल्यासर्वशक्तींसहित ॥ पूर्णानंदेंतेधवां ॥ ९ ॥ सृष्टीउत्पन्नकरावयाचीवासना ॥
मनींउपजलीनारायणा ॥ तेव्हांतन्नाभीपासूनिजाणा ॥ कमलएकनिपजलें ॥ १० ॥ त्याकमलापासाव ॥ निर्माणजाह

लाब्रह्मदेव॥जोसाक्षातवासुदेव॥अंशरूपेंनिर्धारें॥११॥त्याकमलासनावर॥बैसूनितोहरिकुमर॥चारदिशांसिपाह
तांचार॥मुखेंतयाउत्पन्नवली॥१२॥विधिमनांतकरीचिंतन॥मीजाहलोंकवणापासून॥चहूंकडेप्रलयोदकपूर्ण॥का
यकेसेंहेंअसे॥१३॥मगकरूनीविचार॥कमलनालांतसंचार॥करिताजाहलासत्वर॥बहुवर्षशतवरी॥१४॥प
रंतुस्वाधिष्ठानपाहीं॥तयासीनातुडेकांहीं॥मगकमळींयेऊनिलवलाहीं॥समाधितेणेंलाविली॥१५॥तेव्हांस्व
हृदयमंदिरांत॥शेषपर्यंकासहित॥प्रगटजाहलाविश्वतात॥श्यामसुंदरपरमात्मा॥१६॥सूक्ष्मपीतांबर-
धारी॥शंखचक्रआयुधेंकरीं॥दिव्याभरणहृदयावरी॥कौस्तुभमणीविराजे॥१७॥आपादलंबिनीवनमाला
मकरकुंडलेंसूर्यकळा॥ऐसाघवघवीतसांवळा॥अकस्मातदेखिला॥१८॥आदिनारायणयापरी॥विधातापाहूनि
झडकरी॥सद्भावेंसाष्टांगवंदनकरी॥मुखेंस्तोत्रवाणीवदे॥१९॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥तृतीयस्कंधपरमपुनीत॥
प्राकृतसखारामविरचित॥अष्टमाध्यायगोडहा॥२०॥ ८ ॥ नवमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥मै
त्रेयसांगतीविदुरासी॥विधिपाहूनिब्रह्मतेजासी॥स्तवनकरिताजाहला॥१॥चतुराननह्मणेताता॥कृपासागराभ
गवंता॥तवचरणांचीप्राप्तीआतां॥मजअनाथाजाहली॥२॥यास्तवतुझीसेवा॥नित्यनकरितीवासुदेवा॥तावत्का
लपर्यंतकेशवा॥तवमायासक्तहोती॥३॥द्रव्यसदनसुहृदांनिमित्त॥शोकमोहआणिस्त्रीसुत॥यांचीस्पृहाअक-
स्मात॥निर्माणहोतीनिश्चयें॥४॥हेंप्रभोतवमायेंकरून॥पुरुषमोहितहोतीआपण॥स्वर्गलोकाचीइच्छाधरून॥
यज्ञादिककरितीबहु॥५॥नानादानेंतीर्थाटनें॥लोककरितीयाकारणें॥परीयथार्थज्ञानतेणें॥नपावतीपरब्रह्मातें
६॥जनकजननीतूंचिताता॥कृपासागराविश्वनाथा॥सर्वांतर्यामीसर्वसत्ता॥तुझीअसेगागोपाळा॥७॥ऐसेंस्तव

नकेलियावरी ॥ सद्भावें ब्रह्मापायधरी ॥ नंतरी संतुष्ट होउनी श्रीहरी ॥ बोलता जाहला तेधवां ॥ ८ ॥ परमेष्ठी लातं पक-
रून ॥ केलेंस मातें प्रसन्न ॥ आतां करी निर्माण ॥ समस्त सृष्टि विधात्या ॥ ९ ॥ जैसा काष्ठीं वैश्वानर ॥ तैसा विश्वीं मी साचा-
र ॥ तूं लोकमागुती उत्पन्न कर ॥ मदनुग्रहें करूनियां ॥ १० ॥ तुझें तपःप्रभावें सांप्रत ॥ दर्शन दिधलें त्वरित ॥ माझें स्वरू-
प वेदसंमत ॥ पूर्वपुण्यें पाहती ॥ ११ ॥ तुझ्या सृष्टिकर्मासी ॥ मोह न बाधे कष्टराशी ॥ मी प्रसन्न तुजसी ॥ सदा असें
विधातिया ॥ १२ ॥ तुवां केलें जें का स्तोत्र ॥ सर्वमंगल पवित्र ॥ भक्तीनें पढतां इह परत्र ॥ सुख लाधे माझिया भक्तां ॥ १३ ॥
दिवसरजनी चक्रपाणी ॥ मी आहें विश्वस्थानीं ॥ मजमाजी लीन सर्व हें जाणूनी ॥ सृष्टि करी यथापूर्व ॥ १४ ॥ मैत्रेय ह्मणे
विदुरा ॥ ऐसें आज्ञापूनि कुमारा ॥ अंतर्धान पावला ते अवसरा ॥ पद्मनाभ परमात्मा ॥ १५ आतां पुढें अवधान धरा ॥ श्री
कृष्णलीलामृतपान करा ॥ तेणें चुकेल जन्मफेरा ॥ मोक्षसौख्य प्राप्त होय ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंध-
परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ नवमाध्याय गोड हा ॥ १७ ॥ ९ ॥ दशमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ विदुर ह्मणे मै-
त्रेयासी ॥ अंतर्धान पावतां हृषीकेशी ॥ ब्रह्मदेवें कवणे प्रकारेशीं ॥ निपजविली सृष्टि हे ॥ १ ॥ मैत्रेय ह्मणे विदुरासी ॥
विधि तें करी तपासी ॥ दिव्य शतवत्सर परियेसीं ॥ उदकामाजी निश्चयें ॥ २ ॥ प्रवेश करूनी कमलांत ॥ चतुर्दश लोकां-
ची कल्पना पुनीत ॥ कल्पिता जाहला जगन्नाथ ॥ परम कौतुकें करूनियां ॥ ३ ॥ विदुर ह्मणे मुनिनाथा ॥ अनेकस्वरूपें श्री
अनंता ॥ माजी कालाख्य लक्षण आतां ॥ कृपा करूनी वर्णावें ॥ ४ ॥ तैसाच ब्रह्मसृष्टिप्रकार ॥ सांगूनि वर्णिजे मत प्रश्नवि-
चार ॥ ऐसें ऐकूनि मुनिप्रवर ॥ बोलता जाहला तयातें ॥ ५ ॥ सृष्टीच्या पूर्वी जाण ॥ अखंड असे भगवान ॥ प्रस्तुत विश्व
व्यापून ॥ अंतीं अवशिष्ट तो चि राहे ॥ ६ ॥ आतां सत्वादि गुणांचा जो क्षोभ ॥ सकल सृष्टि तरूचा कोंभ ॥ आद्यंतहीन स्वयं

भ ॥ तो त्रिकाळ बोलिजे ॥ ७ ॥ प्राकृत सर्ग साचार ॥ श्रवण करी गा मनोहर ॥ तो असे नवप्रकार ॥ प्राकृत वैकृत मिळूनी ॥ ८ ॥
सहा प्रकारीं प्राकृत ॥ तीन प्रकारीं वैकृत ॥ उभयात्मक दशम सर्ग निश्चित ॥ नामें त्याचीं परिसावीं ॥ ९ ॥ अहंकार महद्
भूतसर्ग ॥ इंद्रियें आणि देवतावर्ग ॥ पंचम तो अविद्यासर्ग ॥ तामस भेद सहावा ॥ १० ॥ ऐसा प्राकृत सर्ग कथिला ॥ आतां
परिसें वैकृत भला ॥ वृक्षसर्ग सप्तम वहिला ॥ पशु पक्षी सर्ग अष्टम तो ॥ ११ ॥ वृक्षसर्गांत सहा प्रकार ॥ आहेत विदुरा स
चार ॥ वनस्पति औषधि लता त्वक्‌सार ॥ वीरुध द्रुम यापरी ॥ १२ ॥ श्लोक ॥ गौरजो महिषः कृष्णः सूकरो गवयो
रुरुः ॥ द्विशफाः पशवश्चेमे अविरुष्ट्रश्च सत्तम ॥ २१ ॥ खरोऽश्वोऽश्वतरो गौरः शरभश्चमरी यथा ॥ एते चैकशफाः
क्षत्तः शृणु पंचनखान्पशून् ॥ २२ ॥ श्वा सृगालो वृको व्याघ्रो मार्जारः शशशल्लकौ ॥ सिंहः कपिर्गजः कूर्मो गोधा च मक
रादयः ॥ २३ ॥ कंकगृध्रवटश्येनभासभल्लूकबर्हिणः ॥ हंससारसचक्राह्वकाकोलूकादयः खगाः ॥ २४ ॥ टीका ॥ धेनु
अज महिष जाण ॥ कृष्णमृग सूकर गवयें पूर्ण ॥ मुवार नामें प्रसिद्ध हरिण ॥ मेंढा उष्ट्र हे द्विखुर पशु ॥ १३ ॥ गर्दभ
अश्व खेचर ॥ गौरवर्ण हरिण साचार ॥ शरभ चमरी मृग सुंदर ॥ एकखुराचे हे पशु ॥ १४ ॥ आतां परिसें पंचनख ॥ ॥
श्वान सृगाल व्याघ्र वृक ॥ मार्जार साळ शीश शशक ॥ सिंह वानर वारण ॥ १५ ॥ कांसव घोरपड जलचर मीन ॥ कंक गीध व
टश्येन ॥ जळकुक्कुट भल्लुक जाण ॥ मयूर हंस सारस ॥ १६ ॥ चक्रवाक काक उलूक ॥ हा अष्टम सृष्टीचा विवेक ॥ मनुष्यांस
तो हा सम्यक ॥ प्रकार नवें सृष्टीचा ॥ १७ ॥ कुमार सर्ग दशम लें प्रसिद्ध ॥ तो उभयात्मक जाणिजे शुद्ध ॥ आतां जो देवसर्ग
अष्टविध ॥ वैकृत भेद तो साच ॥ १८ ॥ देव असुर आणि पितर ॥ तैसेच गंधर्व यक्ष किन्नर ॥ चारण सिद्ध विद्याधर ॥ भूत प्रे
तादि आठ हे ॥ १९ ॥ आतां परिसें सादर ॥ मन्वंतरादि प्रकार ॥ जो कां सृजिला साचार ॥ कालनियमार्थ विधीनें ॥ ॥ २० ॥

श्रीमद्भागवतसारामृत॥ तृतीयस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ दशमाध्यायगोड हा॥ २१ ॥ १०॥ एका
दशाध्यायप्रारंभः॥ ॥मैत्रेयबोलतीवचन॥ परिसें भागवतासावधान॥ परमेष्ठीनें घटिकेचेंमान॥ केलेंतेंचीसांगतों॥१
सहापळेंतांब्याचीजाण॥ घटिकाघडावीकरूनिवजन॥ तियेतेंसच्छिद्रकरावयालागुन॥ सांगसाधनसांगतों॥ २ ॥
विंशतिगुंजासुवर्णाचीतार॥ विस्तृतकरूनीअंगुलेंचार॥ घटिकेसिपाडावेंसत्वर॥ छिद्रएकनिश्चयें॥ ३॥ त्याछिद्र-
द्वारेंउदकजातां॥ घटिकाभरेतैंघटीहोयतत्वतां॥ साठघटिकागणितां॥ दिवसयामिनीजाणपां॥ ४॥ तीसदिव-
सांचामास॥ तोपितरांचाएकदिवस॥ सहामहिनेहोतांसुरस॥ अयनऐसेंवदतीत्या ५ देवांचादिवसउत्तरायण॥
दक्षिणायनतेंचियामिनीजाण॥ मानवांचेंवर्षसंपूर्ण॥ अहोरात्रतेंदेवांचें॥ ६॥ याचींमानेंसाचार॥ युगचौकड्याए-
काहत्तर॥ जातीतेंमन्वंतर॥ एकहोतेंभागवता॥ ७॥ ऐसींचवद्रामन्वंतरें॥ गेलींअसतांएकसरें॥ विधीचाएकदिव
ससाचारें॥ रात्रीहीतितुकीच॥ ८ यामानेंकरूनीनिश्चित॥ ब्रह्म्यांसीहोतांवर्षेंशत॥ जगाचाप्रलयअकस्मात॥ होतोसंकल्पेंश्रीहरीचे ९
तेव्हांब्रह्मांडाचासंहार॥ होतोवैष्णवासाचार॥ याप्रलयासीदैनंदिनसुविचार॥ अखिलबोलतीजाणते॥ १०॥ त्या
प्रलयारंभींजाण॥ शतवर्षेंअनावृष्टिहोउन॥ प्राण्यांसीनमिळेउदकान्न॥ तेणेंबापुडेतेमरती॥ ११॥ पुढतीशतसं-
वत्सर॥ शेषमुखींचावैश्वानर॥ प्रगटहोऊनिसंहार॥ करितचालेविश्वाचा॥ १२॥ तेव्हांससप्तसागरखवळती॥ ब्र
ह्मांडउदकांतबुडविती॥ काळाचीकरावयागणती॥ ॥समर्थकोणीअसेना॥ १३॥ ब्रह्मांडहेपरमाणुवत्॥ अनंतासी
होयपरिकिंचित॥ रोमरंध्रींब्रह्मांडेंअनंत॥ वसतीजयाश्रीहरीचे॥ १४॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ तृतीयस्कंधपरमपुनी
त॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ एकादशाध्यायगोडहा॥ १५॥ ११॥ द्वादशा॰प्रारं॰॥ ॥मैत्रेयम्हणेविदुरासी॥ काल

स्वरूपसांगितलेंतुजसी॥आतांब्रह्मानिपजवीसृष्टीसी॥कवणेपरीतेंपरीस॥१॥अंधतामिस्रतामिस्रांसी॥मोहमहा
मोहअज्ञानासी॥सृजीपंचपर्वाअविद्याऐसी॥पापिष्ठसृष्टिप्रथमतो॥२॥मगब्रह्मदेवहरिस्मरण॥करूनियांसृष्टीउत्प
न्न॥करिताजाहलापूर्ण॥मनेंकरूनीतेधवां॥३॥सनत्कुमारादिकांचवघांसी॥विधिउत्पन्नकरूनितयांसी॥ह्मणेसृ
ष्टिकरात्वरेंसी॥तेंतेउत्तरदेतीतया॥४॥आह्मीमोक्षेच्छुनिश्चित॥नजाणोंसृष्टिकार्यकिंचित्॥ऐसापरिसूनिवा-
क्यार्थ॥परमेष्ठीमनींकोपला॥५॥तेंभ्रुकुटीपासूनिजाण॥एकपुरुषजाहलाउत्पन्न॥नीलवर्णकरीरुदन॥ह्म
णेमाझेंनामठेवीं॥६॥स्थानराहावयाआतां॥शीघ्रओपिजेताता॥ऐसेंऐकूनिविधाता॥ह्मणेरुद्रह्मणतीतुज॥७॥
तेसेंचमन्युमनुमहिनस॥महान्शिवऋतुध्वजरूरस॥ऊर्ध्वरेताभवकालविशेष॥वामदेवधृतव्रत॥८॥इंद्रियअ
सुगगन॥वायुअग्निजळपूर्ण॥महीसूर्यरोहिणीरमण॥तपस्थानेंहींतुला॥९॥बुद्धिउमाउशनाधृती॥इलाअंबि
काइरावती॥स्वधादीक्षाशब्दमती॥सर्पिकातात्यातुझ्या॥१०॥स्थानेंकांतायापरी॥रुद्रासिदेऊनिसत्वरी॥पि
ताह्मणेसृष्टीकरी॥ऐकूनितेणेंमानिलें॥११॥तामससृष्टीभेसूर॥उत्पन्नकेलीसाचार॥ऐसेंपाहूनिविष्णुकुमर॥
ह्मणेबाबाहेंपुरे॥१२॥मगधात्यानेंकायकेलें॥आपुल्यादेहापासूनिभले॥दहापुत्रनिर्माणकेले॥कवणकैसेतेऐ-
का॥१३॥मांड्यांपासूनिनारदमुनी॥दक्षजाहलाअंगुष्ठापासुनी॥प्राणांपासाववसिष्ठज्ञानी॥त्वचेपासूनिभृगुतो
१४॥करापासूनिक्रतुजाण॥नाभीपासूनिपुलहपूर्ण॥पुलस्त्यकर्णपासून॥मुखापासूनिअंगिरा॥१५॥नेत्रांपा-
सूनिअत्रिमुनी॥मरीचीझालामनापासूनी॥नंतरधर्मउद्भवेस्तनीं॥अधर्मपृष्ठीनिपजला॥१६॥हृदयापासूनिम-
न्मथ॥भ्रकुटीपासूनिनिश्चित॥क्रोधनिपजलाअकस्मात॥अधरोष्ठींलोभमतो॥१७॥लिंगस्थानींसागर॥मलोत्स

गीं निर्ऋती थोर ॥ छायेपासूनि कर्दममुनीश्वर ॥ इत्यादिक हे सृष्टि केली ॥ १८ ॥ मग स्वकन्येसी रममाण ॥ होऊं पाहे विधाता आपण ॥ मरीच्यादि ऋषी तें पाहून ॥ निषेध करिती तयाचा ॥ १९ ॥ मग लज्जित होऊनि परमेष्ठी ॥ आपुल्या देहाची यष्टी ॥ त्यागितां जाहला उठाउठी ॥ सृष्टीमाजी तेधवां ॥ २० ॥ त्या ब्रह्मतनूचा अंधकार ॥ होता जाहला साचार ॥ अष्टदिशांनीं तो सत्वर ॥ ग्रहण केला कौतुकें ॥ २१ ॥ एके समयीं जाण ॥ कमलसंभवाचे मुखापासून ॥ चारी वेद जाहले निर्माण ॥ ऋग्यजुःसाम अथर्वण हे ॥ २२ ॥ तैसे आयुर्वेद धनुर्वेद ॥ गांधर्ववेद शिल्पाख्य वेद ॥ उपवेद जे प्रसिद्ध ॥ इतिहास पुराणें ॥ २३ ॥ ऐसे वेद निर्माण केले ॥ सोमादि यज्ञ दान भले ॥ तप सत्य धर्म पद चांगलें ॥ चारी आश्रम लहूनी ॥ २४ ॥ व्याहृती अक्षर समुदाव ॥ रागरागिण्या स्वर सर्व ॥ मनें करूनी स्वयमेव ॥ निर्माण करी विधाता ॥ २५ ॥ सृष्टीची अपूर्णता ॥ देखूनियां विधाता ॥ स्वदेहापासूनि तत्वता ॥ स्त्रीपुरुष निर्मी पुढें ॥ २६ ॥ स्वायंभुव मनु आणि शतरूपा ॥ कांता तयाची शतरूपा ॥ लावण्यें रत्नाच्या प्रदीपा ॥ स्वयें तेला जवी ॥ २७ ॥ त्यांच्या मैथुनधर्में करून ॥ प्रजावृद्धी जाहली पूर्ण ॥ मनुपुत्र प्रियव्रत उत्तानचरण ॥ महापराक्रमी उद्भवले ॥ २८ ॥ आकूति प्रसूती देवहूती ॥ या कन्या लावण्यवती ॥ जामात पाहूनि योग्य सन्मती ॥ कन्यादान तें केलें ॥ २९ ॥ रुचीसी दिधली आकूती ॥ कर्दममुनीसी देवहूती ॥ दक्षालागीं प्रसूती ॥ देतां जगत् विस्तारलें ॥ ३० ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ तृतीयस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्वादशाध्याय गोड हा ॥ ३१ ॥ १२ ॥ त्रयोदशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक कल्याणें नृपनाथा ॥ मैत्रेय मुनी ऐसें सांगतां ॥ विदुर परिसूनि सद्वार्ता ॥ आणिक प्रश्न करितसे ॥ १ ॥ स्वायंभुव आणी त्याची कांता ॥ शतरूपा लावण्यसरिता ॥ गृहस्थधर्में वर्तता ॥ काय पुढती ते करिती ॥ २ ॥ ऐसी परिसूनियां वाणी ॥ तया बोले मैत्रेयमुनी ॥ स्वायंभुव

मनुशतरूपाराणी ॥ भावें प्रार्थिती विधीतें ॥ ३ ॥ हे ताता आज्ञां लागुन ॥ काय आज्ञा आहे पूर्ण ॥ ती मस्तकीं करूनि धारण ॥ तदनुसार वर्तूं सदा ॥ ४ ॥ परमेष्ठी ह्मणे स्वसुता ॥ पुत्रजनका ज्ञा मानिता ॥ होय तयास चीधन्यता ॥ जगामाजी होतसे ॥ ५ ॥ तुह्मी प्रजा करूनी उत्पन्न ॥ करावें पृथ्वीचें पालन ॥ यज्ञयागादि कर्में करून ॥ आदिनारायण तोषवा ॥ ६ ॥ ऐसी परिसूनि वाणी ॥ स्वायंभुव मनु ते क्षणीं ॥ बोलता जाहला विधीलागुनी ॥ काय तें चीपरिसावें ॥ ७ ॥ पृथ्वी गेली रसातळांत ॥ आतां आह्मीं प्रजेसहित ॥ कोठें राहावें सांगा त्वरित ॥ पितामहा सर्वज्ञा ॥ ८ ॥ महीचा करावया उद्धार ॥ विचार करावा सत्वर ऐसें ऐकतां वचनसार ॥ ब्रह्मा ध्याय श्रीहरीतें ॥ ९ ॥ तों नवल वर्तलें जाहूला ॥ विधिनासाद्वारें भला ॥ अंगुष्ठमात्र क्रोड पडला ॥ अकस्मात ते काळीं ॥ १० ॥ मरीच्यादि मुनिवर ॥ पाहून आश्चर्य करिती थोर ॥ इतुक्यामाजी वराह भयंकर ॥ गर्जना करूं लागला ॥ ११ ॥ तेणें दिशा नादभरित ॥ होत्या जाहल्या समस्त ॥ आदिसूकरें स्वदेह पुनीत ॥ कंपायमान तें केला ॥ १२ ॥ तेणें सर्व लोक थरारिले ॥ मग शरीर तयाचें विस्तीर्ण जाहलें ॥ स्थान घ्राणें करूनी हुंगिलें ॥ प्रलयोदकीं संचरला ॥ १३ ॥ कोपें करूनी जाण ॥ उदकीं प्रवेशे नारायण ॥ पृथ्वी दंष्ट्रेवरी धरून ॥ येऊं पाहे जंव वरती ॥ १४ ॥ तंव हिरण्याक्ष अवचित गदापाणी आला धांवत ॥ प्रभूनें तयाचा करूनी घात ॥ ऊर्ध्व प्रयाण तें केलें ॥ १५ ॥ असुर रक्तपंकांकित ॥ शरीर वराहाचें शोभे बहुत ॥ ऋषी तें पाहूनि रमाकांत ॥ स्तवन करिती सद्भावें ॥ १६ ॥ तैं वराह जलावरी ॥ उर्वी ठेवूनि पूर्वीपरी ॥ पावनचरित्र श्रीहरी ॥ वैकुंठपुरीं जायतो ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सरस्वाराम विरचित ॥ त्रयोदशाध्याय गोड हा ॥ १८ ॥ १३ ॥ चतुर्दशाध्यायप्रारंभः ॥ विदुर ह्मणे मुनिराया ॥ हिरण्याक्षाचें त्यासमया ॥ हरीशीं युद्ध व्हावया ॥ काय कारण सांग पैं ॥ १ ॥ मैत्रेय ह्मणे विदुरासी ॥ कथा परिसें सौख्यराशी ॥ दितीनें प्रार्थि

ला कश्यपऋषी ॥ कीं स्मरतदानमजकरा ॥ २ ॥ संततीचीकामना ॥ मजआहेमनमोहना ॥ आपणावांचूनीकवणा ॥ पतिरायासीप्रार्थूं ॥ ३ ॥ ऐसें बोलतांवचन ॥ तैंजाहलाअस्तमान ॥ होमद्यावाह्मणून ॥ ऋषिलगबगेंउठिन्नले ॥ ४ ॥ तोंसन्मुखपाहूनिपती ॥ धांवूनिधरीहाती ॥ कामातुरदिती ॥ कश्यपासीआइविते ॥ ५ ॥ ऐसेंपाहूनिलवरित ॥ कश्यपबोलतीपरिसेंमात ॥ हे पतिव्रतेहोऊनिशांत ॥ स्वस्थबैसेंक्षणभरी ॥ ६ ॥ हेस्मभगेशोधूनिपाहीं ॥ हा रतिचा समयनाहीं ॥ ऐसेंबोधितांलवलाहीं ॥ दितीनायकेतेधवां ॥ ७ ॥ ह्मणेमाझीमनकामनापूर्ण ॥ करास्वामीनलगतांक्षण ॥ कांतेचेंऐकूनिवचन ॥ वश्यजाहलामुनीतो ॥ ८ ॥ दितीशीं संगकेल्यावर ॥ मुनीह्मणेतूंगरोदर ॥ जाहलीसकांतेसाचार ॥ परंतुएकजाहलें ॥ ९ ॥ जोहामुहूर्तपूर्ण ॥ होमद्यावयायोग्यजाण ॥ माजोलांकेलंयेऊन ॥ विघ्नऐसेंयेवेळीं ॥ १० ॥ तेसेंचिभूतांसहित ॥ भ्रमणकरीकैलासनाथ ॥ स्वेच्छेंकरूनीजगतांत ॥ त्यासंधींतगर्भराहिला ॥ ११ ॥ यास्तवतूंतेंदोनकुमर ॥ तामसीहोतीलअनिवार ॥ यावेळेचागुणप्रखर ॥ ऐसाआहेशंभांगे ॥ १२ ॥ यापरीऐकूनिवचन ॥ दितीतेंव्याकुळहोउन ॥ महादेवासीकरीनमन ॥ कींमाझेपुत्रवधूंनये ॥ १३ ॥ ऐसेंकेलियाउत्तर ॥ कायबोलतीऋषीश्वर ॥ आदिदैत्य होऊनितुझेकुमर ॥ त्रैलोक्यत्रस्तकरतीलगे ॥ १४ ॥ मगप्रगटूनिश्रीपती ॥ वधीलतुझेपुत्रांप्रती ॥ ऐसेंऐकूनियांह्मणेदिती ॥ होससद्गतीममपुत्रां ॥ १५ ॥ परीजोदुःसहनरकस्थांसी ॥ ब्रह्मदंडतोनहोपुत्रांसी ॥ ऐसें बोलतांअनुतापेंशीं ॥ कश्यपबोधितीनंतर ॥ १६ ॥ तुजपश्चात्तापजाहलापूर्ण ॥ यास्तवहोईलसाधुपौत्रजाण ॥ करिसीलत्यातेंअवलोकन ॥ माझ्यावरेंनिश्चयेंगे ॥ १७ ॥ पौत्रहोईलभागवत विष्णुकरेंपुत्रघात ॥ ऐसेंऐकूनिदितिमनांत ॥ समाधानपावली ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंधपरमपुनीत प्राकृतसखारामविरचित ॥ चतुर्दशाध्यायगोडहा ॥ १९ ॥ १४ ॥ मैत्रेयह्मणेविदुरा ॥ अगाभागवतागुणागारा ॥ श्रीकृ-

ष्याकथाश्रवणकरा॥ प्रेमानंदें करूनियां॥ १॥ दितीनें कश्यपवीर्यधारण॥ उदरीं केलें शतवत्सरपूर्ण॥ अंधतमब्रह्मांडीं तेणें करून॥ व्यासजाहलें तेधवां॥ २॥ त्रस्तहोऊनि लोकपाळ॥ सत्यलोकासि गेले सकळ॥ गाऱ्हाणें सांगती उतावेळ ब्रह्मयासी सद्भावें॥ ३॥ जाणूनि देवांचें त्वद्गत॥ पितामह बोले मात॥ तुह्मांसि सांगतों यथार्थ॥ गाथा पुरातन जाणिजे॥ ४॥ माझे मानसपुत्र चार॥ सनक सनंदन सनत्कुमार॥ वैकुंठीं पाहावया श्रीधर॥ जाते जाहले एकदां॥ ५॥ तेथें जयविजय द्वारपाल॥ ज्यांचें चतुर्भुज रूप सोज्वळ॥ करीं शंखचक्र कंठीं वनमाळ॥ श्यामसुंदर तीकाया॥ ६॥ किरीट कुंडलें मकराकार॥ कांसे कशिला पीतांबर॥ रत्नजडित यष्टी सुंदर॥ हस्तामाजी जयांच्या॥ ७॥ द्वारपाळ पाहूनि मुनी॥ तयांसी रोधिती तेक्षणीं॥ हें पाहूनि कोपाग्नी॥ प्रगट जाहला द्विजांचा॥ ८॥ अहो येथें वसून॥ विषमस्वभाव धारण॥ करीत सा नारायण॥ भेदरहित असतां स्वयें॥ ९॥ ह्मणूनि येथें न वसावें॥ कामक्रोधलोभस्थळीं जावें॥ ब्रह्मशाप ऐकतां चि भावें॥ येऊनि चरणीं लागले॥ १०॥ दंडवत नमस्कार॥ करूनी ह्मणती हरीचे अनुचर॥ आह्मी अपराधी फार॥ करा उद्धार दासांचा॥ ११॥ तैं मुनि ह्मणती जन्मत्रयें॥ वैकुंठीं पावाल निश्चयें॥ श्रीहरीची जरि स्वयें॥ तुह्मां वधील भूलोकीं॥ १२॥ तें सर्व वृत्त जाणूनि हरी॥ कमलेसहित महाद्वारीं॥ येऊनि मुनिवरचारी॥ पाहूनि तुष्टतें जाहला॥ १३॥ तुह्मी माझे प्रियकर॥ ह्मणूनि धांवलों सत्वर॥ ऐसा हरीनें करितां आदर॥ पुढती कुमार बोलती॥ १४ हे जयजयजी भगवंता॥ सर्वज्ञा सद्गुणा अनंता॥ तुज वर्णितां आमुचा पिता॥ श्रवणद्वारें जाणिलें॥ १५॥ परी आज नयनगोचर॥ झालासि तूं साचार॥ परमात्मा निर्विकार॥ जगदुद्धारकारका॥ १६॥ आतां जाहलों कृतार्थ॥ त्वद्दर्शनावीण स्वार्थ॥ नसे आह्मां हा निश्चितार्थ॥ सत्य जाण श्रीधरा॥ १७॥ ऐसें बोलूनि सनंदन॥ प्रभृती चतुरास्यनंदन॥ करिती

साष्टांगवंदन॥ श्रीहरिचरणा सप्रेमें॥ १८॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ तृतीयस्कंध परमपुनीत॥ प्राकृतसरस्वाराम विर
चि० पंचदशा० गो० ११॥ १५॥ षो० प्रा० । शुकदेव ह्मणे रायासी॥ मैत्रेय कथिती विदुरासी॥ ब्रह्मा ह्मणे लोकपालांसी॥ साव
धान परिसावें॥ १॥ मुनिवचन ऐकूनि श्रीधर॥ ब्राह्मणांसी बोले मधुरोत्तर॥ या द्वारपाळीं अमर्यादा थोर॥ केली ह्म-
णूनि समजलें॥ २॥ तुह्मीं सेवकां शापिलें॥ हें एक केलें भलें॥ मज अनुग्रहा रव्य लाभलें॥ परम कौतुक या काळीं॥ ३॥ अ
नुकंपा मजवर॥ आपुली असावी साचार॥ ह्मणूनि प्रार्थितों वारंवार॥ कूर्मदृष्टी परिपाळा॥ ४॥ जैसा राजसेवकें पाहीं॥
अपराध करितां कांहीं॥ लोक ह्मणती लवलाहीं॥ अविचारी बहु राजा॥ ५॥ भृत्ययोगें करूनि जाण॥ होतो नरपतीचा अ
पमान॥ तेवीं द्वारपाळ द्वारें पूर्ण॥ हें अतिक्रमण माझेंची॥ ६॥ ब्राह्मण माझें कुळदैवत॥ भीत यांचा आज्ञांकित॥ हूता प
राधन से किंचित॥ माझाच ऐसें मानितों॥ ७॥ मोठे मोठे विद्वज्जन॥ यज्ञ करिती मातें लक्षून॥ त्यामाजी हविर्भागें क
रून॥ तृप्ती माझी असेना॥ ८॥ ब्राह्मण भोजन करितां॥ पूर्ण गर्भ चेया सासघृता॥ उचलूनि वदनीं घालितां॥ मी श्रीधर तो
षतों॥ ९॥ तैसें अन्य साधनें जाण॥ तृप्त नाहीं माझें मन॥ विप्रपदींचें तीर्थ पावन॥ मी वंदितों मस्तकीं॥ १०॥ श्रीहरीची
ऐकूनि वाणी॥ सनकादिक बोलती तेक्षणीं॥ हे प्रभो तुझें चरित्र कोणी॥ शेषादिक ह्मेनेणती॥ ११॥ महाविष्णू सर्वे-
श्वर॥ तूंचि कृपा आह्मांवर॥ सदा करी गा सत्वर॥ ह्मणूनि प्रार्थना करितसों॥ १२॥ हें काय ऐसें बोलसी॥ पतितपाव
ना हृषीकेशी॥ तूंचि चाळक विश्वासी॥ कर्म अकर्मा विरहित॥ १३॥ विप्रां देवांचें दैवत परम॥ तूंची जाणूं पुरुषोत्तम॥
ऐसें असतां पूर्णकाम॥ दैवत तयां मानिसी॥ १४॥ याचि योगें करून॥ धर्म चालतो सनातन॥ तुझें चरित्रं श्रवण पठन॥
करितां भवनिस्तरे॥ १५॥ आह्मीं सेवकां दंड केला॥ तोचि प्रभो आपण मानिला॥ भक्तकल्पद्रुम अवलोकिला॥ प्रत्य-

क्षलोचनीं येथवां ॥ १६ ॥ श्रीहरि ह्मणे पार्षदगण ॥ असुरयोनींत होवोत उत्पन्न ॥ माझ्यासवें बहु वैर करून ॥ त्रिजन्मीं मुक्त-
होतील ॥ १७ ॥ हे विप्रहो परिसा मात ॥ हा शाप तुमचा समस्त ॥ मींच केला निर्मित ॥ ऐसें मानसीं जाणावें ॥ १८ ॥ ब्रह्मदेव ह्म-
णे देवांसी ॥ मग सनकादिक वैकुंठासी ॥ देखूनि वंदूनि श्रीहरीसी ॥ नंतरी गेले स्वालया ॥ १९ ॥ तें अनुचरांसी बोले श्रीध
र ॥ ब्रह्महेलन अनिवार ॥ केलें ह्मणूनि पृथ्वीवर ॥ दैत्य व्हावें जन्मत्रयीं ॥ २० ॥ शाप जालिया निवारण ॥ माझे सन्निध पु-
नरागमन ॥ ऐसें बोलूनि भगवान ॥ सौख्यमंदिरीं पातले ॥ २१ ॥ तें वैकुंठाहूनि तत्काळ ॥ भूमीस पडती द्वारपाळ ॥ हा
हाकार करिती सकळ ॥ विधि सांगे सुरांसी ॥ २२ ॥ तेची प्रस्तुत दितीचे उदरीं ॥ प्राप्त झाले साचोकारी ॥ तया वधुनी श्रीहरी
सौख्य देईल सर्वांसी ॥ २३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ षोडशाध्याय-
गोड हा ॥ २४ ॥ १६ ॥ सप्तदशाध्याय प्रा॰ ॥ ॥ मैत्रेय ह्मणती विदुरासी ॥ विधिवाक्य ऐकूनि निश्चयेंसीं ॥ देवमुनी निजाश्र
मांसी ॥ जाते जाहले तेथवां ॥ १ ॥ येरीकडे कश्यप बोलती वचन ॥ हे दिते तुझ्या गर्भें करून ॥ शतसंवत्सर त्रास पूर्ण ॥ अ-
खिल लोकां जाहला ॥ २ ॥ पतिवचन ऐकूनि त्वरित ॥ दिती जाहली प्रसूत ॥ तेव्हां चे उत्पात समस्त ॥ श्रवण करी भागवता ॥
३ ॥ गर्भी गगनीं पृथ्वीवर ॥ उपद्रव होती अनिवार ॥ महीस पर्वतासा चार ॥ कंपायमान होतसे ॥ ४ ॥ अष्ट दिशा पावती द-
हन ॥ नक्षत्रें खचती गगनींहून ॥ प्रचंड सूटूनी प्रभंजन ॥ अंधकार दाटला ॥ ५ ॥ वायुयोगें सागर जाणा ॥ करूं लागला
गर्जना ॥ ग्रहण द्वारा यातना ॥ सोमसूर्यां होती बहु ॥ ६ ॥ नगरद्वारीं जंबुक ॥ श्वानें गीध घारी देख ॥ रासभ ही शब्द अने
क ॥ करून निरडती तेसदा ॥ ७ ॥ कोठ्यांपासूनि पक्षी पडले ॥ धेनु महिषींच्या स्तनीं भले ॥ रुधिर सदा वाहूं लागले ॥ ऐसा-
अनर्थ जाहला ॥ ८ ॥ देवतांच्या प्रतिमा जाण ॥ सघर्म करिती स्वयें रुदन ॥ वायुयोगें वृक्षपतन ॥ महीवरी होय बहु ॥

॥ ९ ॥ ऐसे पाहूनि उत्पात ॥ प्रजा जाहल्या भयभीत ॥ आदि दैत्यांची शरीरें लोहवत ॥ पर्वतप्राय जाहलीं ॥ १० ॥ मस्तकींचा
मुगुट ॥ सूर्यमंडळीं लागला थेट ॥ ऐसे वाढिन्नले उद्भट, कश्यप पुत्र ते काळीं ॥ ११ ॥ तेव्हां कश्यप येऊनि आपण ॥ करी पुत्रां
चें नामकरण ॥ हिरण्यकशिपु हिरण्याक्ष ऐशीं जाण ॥ नामें ठेविलीं तयांचीं १२ ॥ हिरण्यकशिपूनें तप करून ॥ स्वयें तोष
वूनि चतुरानन ॥ इच्छित वर पावून ॥ इंद्रादिसुर जिंकिले ॥ १३ ॥ हिरण्याक्ष गदाधर ॥ स्वर्गासि गेला सत्वर ॥ दैत्य पाहूनि
अनिवार ॥ देव सकळ पळाले ॥ १४ ॥ दैत्य युद्धक्रीडार्थ ॥ तेव्हां प्रवेशला सागरांत ॥ जळचर पाहूनि वरुण दूत ॥ तयांत्रा
स देबहू ॥ १५ ॥ दूत जाऊनि सत्वर ॥ वरुणासी जाउनि सांगती समाचार ॥ अरिष्ट आलें आपणावर ॥ तंव तो दैत्य पातला
॥ १६ ॥ हिरण्याक्ष बोले लोकपती ॥ त्वां जिंकिलें दैत्यांप्रती ॥ राजसूय यज्ञांतीं ॥ बहुत पुण्य संपादिलें ॥ १७ ॥ तस्मात् या
हिरण्याक्षा ॥ वरुणा देईं युद्धभिक्षा ॥ तें तो स्वीकारूनी उत्तम पक्षा ॥ उत्तर देइ समयोचित ॥ १८ ॥ हिरण्याक्षा परिसें व-
चन ॥ मी श्रमलों युद्ध करून ॥ तुजसीं झगडावया पूर्ण ॥ महाविष्णु समर्थ कीं ॥ १९ ॥ ऐसें ऐकतां कोपला ॥ पृथ्वी घेऊ
नी रसातळा ॥ हिरण्याक्ष त्वरें गेला ॥ पुढें चरित्र अवधारा ॥ २० ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ तृतीयस्कंध परम पुनीत ॥
प्राकृत सखाराम विरचित ॥ सप्तदशाध्याय गोड हा ॥ २१ ॥ १७ ॥ अष्टादशाध्याय प्रा० ॥ ॥ मैत्रेय बोले वचन ॥ विदुरा
परिसें सावधान ॥ हिरण्याक्ष पृथ्वी घेउन ॥ रसातळीं गेला पैं ॥ १ ॥ नंतर आदिसूकर नारायण ॥ प्रलयोदकीं प्रवेश क
रून ॥ पृथ्वीसन्निध जाऊन ॥ गर्जना करी परमात्मा ॥ २ ॥ शब्द होतां अकस्मात ॥ हिरण्याक्ष होऊनि जागृत ॥ गदा घेऊ
नि युद्धार्थ ॥ येता जाहला तेधवां ॥ ३ ॥ वल्गना करूनी भारी ॥ सन्मुख ठाकला गदाधारी ॥ संग्रामार्थ पाचारी ॥ सूकरा
कृती विष्णूतें ॥ ४ ॥ क्रोडें घेऊनि गदा ॥ घाव मारूनी केला चेंदा ॥ दैत्य मागुती मारी गदा ॥ अंग चुकविलें श्रीहरीनें ५

ऐसें युद्ध परस्पर ॥ करिते जाहले अनिवार ॥ जैसे पर्जन्यकाळीं गुरुतर ॥ वृषभ भांडती मत्तते ॥ ६ ॥ जयप्राप्ती करितां ॥ योग
साधिती उभयतां ॥ गर्जना भयंकर ऐकतां ॥ ब्रह्मा सन्निध पातला ॥ ७ ॥ सवें घेऊनि मुनिवर ॥ स्तवन करी मनोहर ॥ देवाधि
देवा करुणासागर ॥ सूकररूपें तुज नमो ॥ ८ ॥ विधि म्हणे जगन्नाथा ॥ दैत्यासी मारावें आतां ॥ हा नाटोपे अस्तमान होतां
माया अनेक करील कीं ॥ ९ ॥ मुहूर्त आहे अभिजित ॥ जाणूनि करावा निःपात ॥ सर्प बाळका पाळिलें बहुत ॥ तरी पोषका
तो भक्षी ॥ १० ॥ तैसा प्रकार घडला ॥ यास्तव मारावें दैत्याला ॥ ऐसा विधाता बोलिला ॥ भगवंतासी ते काळीं ॥ ११ ॥ श्रीम
द्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ अष्टादशाध्याय गोड हा ॥ १२ ॥ १८ ॥ एकोनविं
शाध्याय प्रारंभः ॥ मैत्रेय म्हणे भागवता ॥ ब्रह्मदेवाचें वचन ऐकतां ॥ वराह करूनी शीघ्रता ॥ सन्मुख उभा राहिला ॥ १ ॥
गदा घेऊनि करीं ॥ उभा राहे मृगेंद्रापरी ॥ इतुक्या माजी झडकरी ॥ हिरण्याक्ष धांवला ॥ २ ॥ गदायुद्धीं परस्पर ॥ गर्ज
ना करिती वारंवार ॥ भगवंताची गदा महीवर ॥ पतन पावली ते धवां ॥ ३ ॥ ऐसें पाहूनि ते वेळां ॥ सुरानीं हाहाकार के
ला ॥ नारायण घेऊनि चक्राला ॥ सिद्ध जाहला युद्धार्थ ॥ ४ ॥ तेव्हां अखिल अमर मुनिवर ॥ संस्कृत वाणीनें मनोहर ॥ स्त
वन करूनी सत्वर ॥ म्हणती दुष्ट वधावें ॥ ५ ॥ हिरण्याक्ष त्वरित ॥ गदा घेऊनि अकस्मात ॥ घाव घाली तों झेली निश्चित ॥
वरच्यावर परमात्मा ॥ ६ ॥ मग क्रोधें घेऊनि त्रिशूळ ॥ दैत्य धांवला उतावेळ ॥ वेगें सोडूनी प्रहार प्रबळ ॥ करिता जाहला
विरोधी ॥ ७ ॥ प्रभूनें सुदर्शनें करून ॥ केलें त्रिशूळाचें खंडन ॥ तेव्हां दैत्य कुपित होऊन ॥ नानाविध माया रची ॥ ८ ॥ आ
सुरी माया उत्पन्न ॥ करिता जाहला आपण ॥ त्यांचें परिसा लक्षण ॥ पूयरक्तधारा स्रवती बहु ॥ ९ ॥ अस्थिवृष्टि दुर्गंधियुक्त
होऊं लागली अकस्मात ॥ भूत प्रेत यातुधान उन्मत्त ॥ नग्न नाचूं लागले ॥ १० ॥ ब्रह्मराक्षस वेताळ ॥ करिती नाना परी चारखे-

ळ॥ऐसें देखूनि भुवनपाळ॥ चक्रें छेदिती माया॥ ११॥ दितीचे स्तनीं हूनि भलें॥ तेव्हां रुधिर वाहूं लागलें॥ पतिवचन तीतें आठवलें॥ मानी पुत्रा विपत्ती॥ १२॥ दैत्य क्रोधें करून॥ वज्रमुष्टें करी ताडन॥ तेव्हां भगवंतें मारुनी चडकण॥ उलथोनि महीवरी पाडिला॥ १३॥ दुःखें व्याकुळ जाहला॥ तडफडूनी प्राण गेला॥ हें पाहूनि जयशब्द केला॥ सर्व सुरांनीं संतोषें॥ १४॥ स्तवन करूनी सुंदर॥ तोषविला श्रीकरधर॥ ऐसा आदिसूकरावतार॥ प्रगटला भक्तास्तव॥ १५॥ हिरण्याक्षाचा वध करून॥ श्रीहरी पावले अंतर्धान॥ हें आख्यान श्रवण पठन॥ करितां द्विजहत्या नष्ट होय॥ १६॥ ही कथा ऐकतां पावन॥ अंतीं स्वर्गती नारायण॥ अखंड देतो साधकांलागुन॥ काय महिमान वर्णावें॥ १७॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ तृतीयस्कंध परमपुनीत॥ प्राकृत सखाराम विरचित॥ एकोनविंशाध्याय गोड हा॥ १८॥ १९॥ विंशाध्या० प्रा०॥ ॥ शौनक बोले सूतासी॥ पृथ्वी हें स्थान मिळतां मनूसी॥ तो कवणें उपायें प्राणियांसी॥ उत्पन्न करिता जाहला॥ १॥ तैसें विदुर मैत्रेय पुनीत गंगाद्वारीं जे का स्थित॥ संवाद ले कृष्णकथाश्रित॥ काय तें सांगें आह्मांसी॥ २॥ ऐसें ऐकूनि वचन॥ सूत ह्मणे सावधान॥ सद्भावें करा श्रवण॥ पुण्यपावन हरिकथा॥ ३॥ हे शौनका कोड चरित॥ श्रवण करितां एस भरित॥ विदुर होऊनि हर्षयुक्त॥ मैत्रेयासी विचारी॥ ४॥ ह्मणे समर्था मुनिनाथा॥ मरीच्यादि ऋषींसी विधाता॥ निपजवूनी सृष्टी करितां॥ स्वयें मग काय करीतो॥ ५॥ विधीच्या आज्ञें करून॥ मरीच्यादि मुनी मनु जाण॥ कैसें करिती सृष्टिनिर्माण॥ तेंही सांगें सर्वज्ञा॥ ६॥ तैं मैत्रेय बोलती वचन॥ विदुरा परिसें सावधान॥ महदादि तत्त्वांपासून॥ एक अंड जाहलें॥ ७॥ त्यांत विष्णुनाभींसरोवरीं॥ कमळ निपजलें ब्रह्मांडकरीं॥ त्यापासून चतुराननवरी॥ उद्भवला निश्चयें॥ ८॥ तेणें स्वच्छायेपासून॥ अविद्या केली निर्माण॥ त्या तनूचा त्याग करून॥ ब्रह्मदेव सुखावला॥ ९॥ यक्षराक्षसीं ती काया॥ ग्रहण केली साधुराया॥

मागुतीविधीअन्यकाया॥धारणकरीलवलाहें॥ ११॥ब्रह्मयाचेजघनापासूनिफ़ले॥मदोन्मत्तदानवजाहले॥मैथुनार्थपा
ठीलागले॥परमेष्ठीच्यातेधवां॥१२॥तेथूनिविरिंचीपळाला॥त्हदयींचिंतीघनसांवळा॥स्मरणकरितांतोधांवला॥जाणू
निसंकटयापरी॥१३॥श्रीहरीह्मणेहेंशरीर॥त्यागावेंगाविधात्यासत्वर॥तेसेंकरितांसाचार॥सायंसंध्याप्रगटली॥१४
चरणींनूपुरेंवाजती॥आरक्तनेत्रालावण्यवती॥पुष्टोच्चस्तनीसुदती॥मंदहास्यकरीतसे॥१५॥ऐसीस्त्रीपाहूनिवशि
त॥दैत्यहोऊनियांमोहित॥भाषणकरितीआश्चर्ययुक्त॥तूंकोणकन्याकवणाची॥ १६॥आमुचेभाग्येंकरूनीनिश्चि
त॥दर्शनजाहलेंअकस्मात॥ऐसेंबोलूनिउन्मत्त॥ग्रहणकरितीतिजलागीं॥ १७॥हेंपाहूनिपरमेष्ठीभला॥कौतुकें
करूनीहंसताजाहला॥स्वदेहकांतीनेंतेवेळा॥अप्सरागंधर्वनिपजवी॥ १८॥तीतनूत्यागीविधाता॥तेंप्रभाजाहलीभा
गवता॥विश्वावसुप्रमुखगंधर्वनाथा॥तेग्राह्यझालीतेधवां॥१९॥ब्रह्माहोऊनिआलस्ययुक्त॥सृजिताजाहलाभूत
प्रेत॥दिगंबरपाहूनिसमस्त॥स्वदेहत्यागीकमळासन॥ २०॥तीजृंभणाख्यकाया॥ग्राह्यझालीपिशाचांतया॥मग
साध्यांपितृसमुदाया॥निर्मीविधातास्वबळेंतो॥२१॥तिरोधानेंसिद्धविद्याधर॥प्रतिबिंबेंउत्पादीकिंनर॥क्रोधेंसर्पादिसं
चार॥संतोषेंमनूउपजवी॥२२॥तयांतनुदेपौरुषी॥योगविद्येंसृजीऋषी॥तयांतपनिश्चयेंशीं॥देताजाहलाविरिंची
२३॥यापरीनानापरी॥विधिसृष्टीउत्पन्नकरी॥विदुराहरिकथेचीथोरी॥निगमागमांनेणवे॥२४॥श्रीमद्भागवत
सारामृत॥तृतीयस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥विंशाध्यायगोडहा॥२५॥ २०॥ एकविंशा॰प्रारं॰
विदुरह्मणेस्वायंभुवमनूचा॥वंशकथावामजलासाचा॥तेणेंमैथुनेंकरूनीप्रजेचा॥उद्भवकेलाकेसातो॥ १॥प्रियव्र
तउत्तानपाद॥युग्मकुमरजाहलेप्रसिद्ध॥समुद्रवलयांकिततयानींशुद्ध॥धर्मेंपृथ्वीरक्षिली॥२॥तयाचीदुहितादे

वहूती॥कर्दमकांतासुदती॥आपणकथिलीपूर्वींती॥वंशतियेचाविस्तारीं॥३॥रुचिपत्नीआकूति॥दक्षजायाप्रसूति
तयांपासावसृष्टिकोणती॥निर्माणजाहलीतीवदा॥४॥ऐसीऐकूनियांवाणी॥बोलतेजाहलेमैत्रेयमुनी॥विधीनेंआ
ज्ञाकर्दमालागुनी॥केलीसृष्टिरचनार्थ॥५॥तेंदहासहस्रसंवत्सर॥सरस्वतीतटाकींमुनिवर॥सृष्ट्यर्थतपकरितां-
चिथोर॥नारायणप्रगटले॥६॥विष्णुमूर्तीअवलोकुन॥कर्दमकरीसाष्टांगवंदन॥ह्मणेदर्शनमात्रेंधन्यधन्य॥पृ
थ्वीवरीजाहलों॥७॥मनींधरूनीवासना॥तुजध्यातीपतितपावना॥तेमूढतथापिस्त्रीकामना॥धरूनिकेलेंध्यानमीं॥८॥
तेचिकामनाश्रीहरी॥भावजाणूनीपूर्णकरी॥वचनऐकूनियांपरी॥कायबोलेपरमात्मा॥९॥हेंकर्दमापरिसेंमात॥स्वा
यंभुवमनुशतरूपासहित॥कन्याआणूनिअकस्मात॥दानकरिलतुजलागीं॥१०॥तिजपासूनिनवसुता॥निर्माणहो
तीलतत्ता॥कलावतारेंकरूनीपुत्रता॥तवउदरींपावेनमी॥११॥नलसंहिताकथन॥करीनसांगमातेलागुन॥ऐसेंश्री
हरीबोलून॥अंतर्हितजाहले॥१२॥बिंदुसरोवरींतोमुनीश्वर॥पाहताहेतोअवसर॥तंवनवलावजाहलाथोर॥तोपरि
सावाअद्भुत॥१३॥स्वायंभुवभार्येसहित॥कन्याबैसवूनिरथांत॥त्वरेंपातलाकर्दमाश्रमांत॥भगवद्वाक्येंकरूनियां॥
१४॥तोआश्रमकवणेपरी॥अगाविदुराअवधारीं॥ऋषिसेवितनानापरी॥पशुपक्षीवेष्टितीज्या॥१५॥पुण्यवृक्षफळेंकरू
न॥सुशोभितचुंबितीगगन॥शीतळछायासघन॥कायसौख्यवाणावें॥१६॥कदंबचंपककरंज॥बकुळकुंदमंदार
राज॥आम्रअशोकवृक्षींचोज॥पक्षियांचेंदेखिलें॥१७॥तैसेपाहिलेश्वापदगण॥क्रोडगवयहरिण॥वनगायीन
कुळवारण॥कस्तूरीमृगतेसेची॥१८॥पशुपक्षीअरण्यांत॥निर्वैरसदाक्रमतीनिश्चिंत॥तपस्वीपाहूनिदंडवत॥न-
मनकेलेंमनुरायें॥१९॥कर्दमदेऊनिआसन॥यथासांगकरीपूजन॥ह्मणेमहाराजप्रजापालन॥करावयाप्रगटला॥

२०॥ सद्रक्षणअसहृथ॥ कराव्यासदासावध॥ असशीनृपासांगेंशब्द॥ आगमनप्रयोजना॥२१॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ तृतीयस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसरवारासविरचित॥ एकविंशाध्यायगोडहा॥२२॥ २१ ॥ द्वाविंशाध्या०प्रा०॥ ॥मैत्रेयह्मणेसादर॥ चरित्रपरिसामनोहर॥ कर्दमेंकरितांसत्कार॥ स्वायंभुवमनुबोले॥ १॥ हेविप्रोत्तमापरिसावचन॥ वेदप्रवर्तनास्तवउत्पन्न॥ विधीनेंकेलेंआपणालागुन॥ महीमाजीनिर्धारें॥२॥ त्याविप्रांचियांत्राणार्थ॥ ईशबाहूपासूनियथार्थ॥ आह्मीझालोउद्भूत॥ क्षत्रियजगींनिश्चयें॥३॥ यास्तवकींपरस्पर॥ विप्रक्षत्रियींदेऊनिकर॥ रक्षणकरावेंहाप्रकार॥ शास्त्रसंमतकथियेला॥ ४॥ तुझ्यादर्शनेंमुनिवरा॥ संशयगेलादिगंतरा॥ तुझेंचरणरजदातारा॥ मस्तकींधरिलेंकौतुकें॥ ५ आतांपरिसावीएकमात॥ जेउत्तानपादप्रियव्रत॥ तयांचीभगिनीमत्कन्यापुनीत॥ असतांसभेंतकुतुकघडे॥ ६॥ नारदेंसद्गुणमहिमा॥ वर्णिलातुझाहूिजोनसमा॥ तेव्हांपासूनिकन्येचाप्रेमा॥ तुमच्यास्वरूपींगुंतला॥ ७॥ ह्मणूनिकरावेंपाणिग्रहण॥ सत्पात्रींयोग्यकन्यादान॥ यापरीऐकूनियांवचन॥ कर्दमेंमान्यतेंकेलें॥ ८॥ यथाविधिप्रकारीं॥ लग्नसोहळाजाहल्यावरी॥ भूषणेंवस्त्रेंमनोहारी॥ वधूवरांअर्पियलीं॥ ९॥ आंदणदेऊनिअमित॥ सन्मानकेलायथोचित॥ पाहूनिकन्याजामात॥ सुखदंपतीपावले॥१०॥ कन्याविरहेंकरून॥ मायबापजाहलेखिन्न॥ हेंअंबहेवत्सेंह्मणून॥ बाष्पाकुलबहुजाहले॥११॥ सरस्वतीतीरस्थांसी॥ दक्षिणादेऊनिसौख्यराशी॥ संतोषवीसमस्तांसी॥ नंतरगृहींनिघाला॥१२॥ स्वायंभुवमनुभार्येसहित॥ बर्हिष्मतीनगरींत्वरित॥ प्रविष्टहोऊनिपुनीत॥ यज्ञमंडपतेंउभवी॥१३॥ नानाप्रकारेंयज्ञहवन॥ करुनीतोषवीनारायण॥ ऋत्विजांसीदक्षिणादेऊन॥ आळ्यकरीतयांसी॥१४॥ करूनीअवभृथस्नान॥ आपुल्यामन्वंतरींप्रजापालन॥ सांगकरीलविषयभोगुन॥ परमानंदेंराहिला॥१५॥ एकाहत्तरचौकड्यापूर्ण॥ मनूराज्यक

रीपावन ॥ श्रीहरिकृपेंकरून ॥ संतुष्टजाहलासर्वदा ॥ १६ ॥ आदिराजाचेंचरित ॥ विदुराकथिलेंपुनीत ॥ आतांतद्पत्यां
चेंसमस्त ॥ चरित्रपुढतीअवधारीं ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचि
त ॥ द्वाविंशाध्यायगोडहा ॥ १८ ॥ २२ ॥ त्रयोविंशाध्यायप्रा० ॥ ॥ मैत्रेयह्मणेगासुमती ॥ पितागेलियानगराप्रती ॥
परमसाध्वीदेवहूती ॥ पतिसेवाकरीतसे ॥ १ ॥ शंकरासभवानीपरी ॥ दंभादिवर्जितअंतरीं ॥ बहुकालपर्यंतपरोपरी
सेवितांकृशतीजाहली ॥ २ ॥ कांतेचीपाहूनिकृशता ॥ कृपाउपजलीसमर्था ॥ ह्मणेप्राणेश्वरीआतां ॥ प्रसन्नजाहलों
मागावें ॥ ३ ॥ मींस्वधर्मेंकरूनीजाण ॥ प्रसन्नकेलानारायण ॥ त्याचियेप्रसादेंकरून ॥ तूंप्राप्तझालीसमजप्रिये ४
तेतूंमाझीसेवाकरितां ॥ श्रमूनीपावलीसकृशता ॥ दिव्यदृष्टिदेतोंयाकरितां ॥ सर्वदर्शीतांह्वावें ॥ ५ ॥ तेणेंपाहाशी
लसारें ॥ त्रैलोक्यांतीलपसारें ॥ तूंपातिव्रत्येंसौख्यचलरे ॥ पूर्णअससीयेधवां ॥ ६ ॥ दिव्यभोगनानापरी ॥ प्राणे-
श्वरीअंगीकारीं ॥ ऐसेंऐकूनीसुंदरी ॥ कायबोलेपतीतें ॥ ७ ॥ श्लोक ॥ देवहूतिरुवाच ॥ राद्धंबतद्विजवृषै
तदमोघयोगमायाधिपेत्वयिविभोतदवैमिभर्तः ॥ यस्तेऽभ्यधायिसमयःसकृदंगसंगोभूयाद्गरीयसिगुणः प्र-
सवःसतीनाम् ॥ १० ॥ टीका ॥ हेविप्रश्रेष्ठामत्सति ॥ आपणअमोघमायाधिपती ॥ आहायास्तवपूर्णशक्ति ॥ अं
गींचसिद्धजाणतें ॥ ८ ॥ मातेंतेणेंहर्षबहुत ॥ जाहलादयाळानिश्चित ॥ अंगसंगपूर्वप्रतिज्ञात ॥ शीघ्रआजप्रासहो
वो ॥ ९ ॥ कारणश्रेष्ठपतीपासाव ॥ स्त्रियांसीहोऊनीगर्भसंभव ॥ प्रसवह्माचिलाभअपूर्व ॥ ह्मणूनीविनंतीपरिसावी ॥
१० ॥ यास्तवपुत्रोत्पतीकरितां ॥ मजकृशांगीसरतियोग्यता ॥ देऊनिनिर्मूनिमंदीरतलता ॥ संभोगआतांमजद्यावा-
११ ॥ मैत्रेयह्मणतीविदुरासी ॥ यापरीऐकूनीवाक्यासी ॥ कर्दमप्रजापतीनंतेसमयासी ॥ कामगविमाननिर्मिलें १२

त्याविमानीं बैसूनी त्वरित ॥ भ्रमावें चवदा भुवनांत ॥ सानुकूल साहित्य नयांत ॥ गौण कांहीं असेना ॥ १३ ॥ वस्त्रें आणि अलंकार ॥ मणिस्तंभ मनोहर ॥ चांदव्यांसी मौक्तिकें फार ॥ गर्यांगयीं वेष्टिलीं ॥ १४ ॥ ध्वज पताका मंडित ॥ शय्याशयनभवस्त्रान्वित ॥ केशर कस्तूरी परिमळ बहुत ॥ मणिखचित तांबूलपात्रें ॥ १५ ॥ ऐसें पाहूनि सत्वर ॥ कर्दम चिंती कीं आपुलें शरीर ॥ बहुत जाहलें जर्जर ॥ अयोग्य येथें विषयीं सत्य हें ॥ १६ ॥ यास्तव नवयौवन ॥ सदा असावें आपण ॥ भगसरस्वतींत उभयतां येऊन ॥ स्नान करिते जाहले ॥ १७ ॥ तों उभयतांचीं शरीरें ॥ जाहलीं देवापरी एकसरें ॥ सेवार्थ जळांतूनि आदरें ॥ सहस्त्र दासी पातल्या ॥ १८ ॥ त्या दासी सुवस्त्रालंकृत ॥ उत्पन्न होऊनि अकस्मात ॥ बोलत्या जाहल्या वाक्यार्थ आहों तसिद्ध सेवेसी ॥ १९ ॥ त्या दासी ऐसें बोलून ॥ उभयतांसी करविती मंगलस्नान ॥ तैं तें लेउनी वस्त्राभरण ॥ सुखदर्पणीं पाहती ॥ २० ॥ चित्तासी जाहलें समाधान ॥ सहस्त्र विद्याधरी सहित आपण ॥ विमानारूढ होऊन ॥ करिती भ्रमण ब्रह्मांडीं ॥ २१ ॥ यापरी भूगोल कांतेसी ॥ दाखवूनि सौख्यराशी ॥ कर्दम पातले स्वाश्रमासी ॥ महानंदें करूनी ॥ २२ ॥ मुनीच्या अंगसंगें करून ॥ नव कन्या जाहल्या उत्पन्न ॥ तें संन्यस्त व्हावया मन ॥ उदित होय तयाचें ॥ २३ ॥ ऐसें लक्षून मुनीश्वरा ॥ देवहूती प्रार्थी चतुरा ॥ कन्या जाहल्या उपवरा ॥ विवाह यांचा करावा ॥ २४ ॥ कुलदीपक एक कुमर ॥ वंशामाजीं धुरंधर ॥ होवो जेणें हा अपार ॥ संसार पार पावेल ॥ २५ ॥ ऐसा कुमार होऊनि उत्पन्न ॥ तो सांगो मज ब्रह्मज्ञान ॥ ज्याचे श्रवणमात्रें जन्ममरण ॥ ॥ कदाकाळीं बाधेना ॥ २६ ॥ मी तुमचें सामर्थ्य नेणूनी ॥ पडलें या विषयबंधनीं यास्तव पुत्र होऊनि ज्ञानी ॥ मज उद्धरो दयाळा ॥ २७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ त्रयोविंशाध्याय गोड हा ॥ २८ ॥ २३ ॥ चतुर्विंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ मैत्रेय म्हणे भागवता ॥ कर्दम

पाहूनीस्त्रीचीखिन्नता ॥ भगवद्वाक्यस्मरूनीताता ॥ जाहलाबोलताकांतेसी ॥ १ ॥ हेराजकन्यकेखेदनकरीं ॥ श्रीहरी
प्रगटेलतुझेउदरीं ॥ तोतुजतारीलभवसागरीं ॥ कर्णधारहोऊनियां ॥ २ ॥ मगकर्दमवीर्येंकरून ॥ जन्मपावलेनाराय
ण ॥ विमानीयेऊनीसुरगण ॥ नानावाद्येंवाजविती ॥ ३ ॥ गंधर्वअप्सरानाचती ॥ देवपुष्पवृष्टिकरिती ॥ कीं सांख्याचा
र्यश्रीपती ॥ पृथ्वीवरीप्रगटला ॥ ४ ॥ मरीच्यादिमुनीश्वर ॥ संगेंघेऊनिविष्णुकुमार ॥ कर्दमाश्रमींयेऊनिसत्वर ॥
वचनमधुरबोलिले ॥ ५ ॥ यानवदुहितांचेंपाणिग्रहण ॥ करवींकर्दमासत्यात्रमुनीपाहुन ॥ तुझ्यागृहींकपिलनारायण
आदिपुरुषअवतरला ॥ ६ ॥ हेंसर्वआह्मीजाणिलें ॥ हेदेवहूतीपरिसेंभलें ॥ तुझ्याउदरींपरब्रह्मआलें ॥ पूर्वस्मृ
तेंकरूनी ॥ ७ ॥ तुझीअविद्याग्रंथीछेदन ॥ करूनीकरीलपृथ्वीपर्यटन ॥ हेंसांगूनिब्रह्मदेवेंआपण ॥ कपिलनाम
ठेविलें ॥ ८ ॥ विधिबोलेकर्दमासी ॥ द्यातवकन्यासौख्यराशी ॥ माझियामानसपुत्रांसी ॥ दानकरीयथोचित ॥ ९ ॥ नं
तरकुमारनारदासहित ॥ विधातागेलासत्यलोकांत ॥ मानसपुत्रविवाहार्थ ॥ कर्दमाश्रमींठेविले ॥ १० ॥ विधिआज्ञें
करून ॥ प्रजापतीकरीकंन्यादान ॥ कवणकन्याकवणालागुन ॥ दिधलीतेंचीपरिसावें ॥ ११ ॥ मरीचीसीकलाजाण
अत्रीसीअनुसूयापूर्ण ॥ अंगिरानामकऋषीलागुन ॥ श्रद्धादेवीअर्पिली ॥ १२ ॥ हविर्भूपुलस्त्यासी ॥ गतिनामक
पुलहमुनीसी ॥ क्रियानामेंक्रतूसी ॥ ख्यातीभृगूसीदिधली ॥ १३ ॥ अरुंधतीवसिष्ठाला ॥ शांतिनामेंअथर्वणाला
ऐशाकन्याविधिपुत्रांला ॥ देताजाहलाकर्दम ॥ १४ ॥ तेसपत्नीकमुनीश्वर ॥ प्रजापतीसीनमस्कार ॥ करूनीकां
ताघेऊनीसुंदर ॥ निजाश्रमींपावले ॥ १५ ॥ महाविष्णूचाअवतार ॥ निजाश्रमींजाहलासाचार ॥ ऐसामनींआणूनि
विचार ॥ एकांतस्थानींमुनीजाय १६ ॥ तेथेंभगवान्कपिलमुनी ॥ पाहूनिवंदीतयालागुनी ॥ बोलताजाहलामंज

ळवचनीं॥भक्तिभावेंकरूनियां॥१७॥अहोसंसृतिसिंधुमग्नांसी॥तूंचितारकहृषीकेशी॥अखंडध्यातीमानसीं॥
योगिराजपूर्णतुज॥१८॥ऐसातूंश्रीकरधर॥घेऊनिमाझेगृहींअवतार॥प्रतिज्ञावचनसत्वर॥सत्यकरिशीगोविं
दा॥१९॥हेंजाणतीज्ञानीजन॥निगमकरितीतुझेंस्तवन॥ह्मणूनिचरणींआलोंशरण॥आहीआहींदयार्णवा॥२०॥
माझेजाहलेकामपूर्ण॥आतांकरूनीसंन्यासग्रहण॥ध्यानयोगतीर्थाटन॥करितोंआज्ञामजद्यावी॥२१॥कर्द
मासिबोलेश्रीहरी॥कृतकृत्यजाहलांतसंसारीं॥परंतुमोक्षार्थनिजांतरीं॥भजनमाझेंकरावें॥२२॥मातेसीसां
गूनिब्रह्मज्ञान॥करीअज्ञानछेदन॥जेणेंचुकेजन्ममरण॥स्वरेंगमनकरावें॥२३॥मैत्रेयह्मणेयापरी॥कर्दमासिबोल
तादानवारि॥प्रदक्षिणाकरूनीसत्वरी॥जाताजाहलाविपिनातें॥२४॥वासुदेवाचेंकरूनीध्यान॥भक्तिभावेंनाम-
स्मरण॥करितांमुनीसुक्तबंधन॥होऊनिवैकुंठलाधला॥२५॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥तृतीयस्कंधपरमपुनीत
प्राकृतसखारामविरचित॥चतुर्विंशाध्यायगोडहा॥२६॥ २४ ॥ पंचविंशाध्यायप्रा॰ ॥ विदुरह्मणेमैत्रेयासी ॥
कर्दमगेलियातपासी॥पुढेंभगवान्कपिलऋषि॥कायकरितेजाहले॥१॥तेंचिसांगावर्तमान॥ऐसेंऐकूनियांवच
न॥मैत्रेयकरितीकथन॥तेंचिसर्वअवधारीं॥२॥बिंदुसरोवराचेठायीं॥देवहूतीयेऊनिपाहीं॥धातृवचनस्मरूनिहृ
दयीं॥कपिलाप्रतीबोलतसे॥३॥प्रपंचामाजीजोविरक्त॥तेणेंपुरुषेंकायस्वहित॥आचरावेंतेंदयाळायथार्थ॥मज
लागींनिरूपीं॥४॥ऐसेंपरिसूनिकपिलमुनी॥बोलतेजाहलेमातेलागुनी॥आध्यात्मिकयोगयाजनीं॥श्रेयस्करआ
हेतो॥५॥मातेतुजसीकरितोंकथन॥त्याचेंभावेंकरीश्रवण॥जयाचेनियोगेंजन्ममरण॥खंडितहोयजननीये॥६॥
पुरुषाचेंअंतःकरण॥विषयासक्तजाहलियाबंधन॥परमेश्वरींज्याचेंसक्तमन॥तोजीवन्मुक्तजाणावा॥७॥काम

लोभादिमलरहित ॥ शहूतापावेजैं चित्त ॥ तैं होयज्ञानवैराग्ययुक्त ॥ नरजाणे प्रकृतिपुरुषां ॥ ८ ॥ मोक्षाधिकारी होऊन
आत्मानात्मविचारें करून ॥ आत्म्याचे ठायीं चि पूर्ण ॥ परब्रह्म पहावें ॥ ९ ॥ संगहा पाश अजर ॥ ऐसें ह्मणती सर्वज्ञ थोर ॥
परी साधूशीं करितां साचार ॥ मोक्षद्वार लाधतें ॥ १० ॥ संतमुखें करूनी जाण ॥ श्रवण करावें माझें कीर्तन ॥ तेणें भक्ति होऊ
नि निर्माण ॥ परमपद पावती ॥ ११ ॥ देवहूति ह्मणे ताता ॥ कृपासागरा लक्ष्मीकांता ॥ तुझा भक्तियोग केसा आतां ॥ तो चि
बोधीं मज लागीं ॥ १२ ॥ कारण मी अबला जाती ॥ सुखोपभोगीं सदा मति ॥ तेणें वैराग्याची युक्ती ॥ ह्मणूनि अनुग्रह करा
वा ॥ १३ ॥ ऐकूनि मातेचें वचन ॥ काय बोले भगवान ॥ इंद्रियवृत्ती कृष्णार्पण ॥ करणें तीच मद्भक्ती ॥ १४ ॥ ते सुक्की परिसें-
श्रेष्ठ साचार ॥ क्षीण करी लिंग शरीर ॥ विश्वामाजी विश्वंभर ॥ प्रेमयोगें भजावा ॥ १५ ॥ जे भक्तियोगें करून ॥ माझे-
ठायीं योजिती मन ॥ अंतीं पावती वैकुंठभुवन ॥ माझ्या कृपें करूनी ते ॥ १६ ॥ माते ऐशा साधूंचें लक्षण ॥ परिसें आतां सा
वधान ॥ तितिक्षु कारुणिक पूर्ण ॥ जगन्मित्र जाणिजे ॥ १७ ॥ अजातशत्रु शांतवृत्ति ॥ कोपरहित महामति ॥ अहेतुकी
करिती भक्ति ॥ अखंड माझी निर्धारें ॥ १८ ॥ जयानीं सर्व मज करितां ॥ गृहधन कन्या पुत्र कांता ॥ त्यागूनि केली एकाग्र
ता ॥ मजवीण कांहीं जे नेणती ॥ १९ ॥ माझ्या आश्रयें करून ॥ मत्कथा करिती श्रवण ॥ ते चि माझे भक्त जाण ॥ मृत्यूसि
जिंकिती मत्कृपें ॥ २० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ पंचविंशा
ध्याय गोड हा ॥ २१ ॥ २५ ॥ षड्विंशाध्यायप्रारंभः ॥ कपिल ह्मणे जननीसी ॥ तत्त्वांचें लक्षण सांगतों तुजसी ॥ श्रव
ण करावें सद्भक्तीशीं ॥ तेणें प्रेम दुणावे ॥ १ ॥ हें ब्रह्मज्ञान होतां कांहीं ॥ प्रकृतिगुणांची बाधा नाहीं ॥ हृदयामाजी ल
वलाहीं ॥ परब्रह्मानंद तें ॥ २ ॥ पंचकर्मेंद्रियें पंचज्ञानेंद्रियें ॥ पंचमहाभूतें निश्चयें ॥ पंचप्राण उपप्राण समुदायें ॥

ऐसींपंचवीसतत्वेंतीं॥३॥मनबुद्धीचित्तअहंकार॥हींतत्वेंसाचार॥पुरुषापासूनिविस्तार॥यातत्त्वसंख्येचा॥ ४॥
त्यासकोणीपौरुषस्वभाव॥ह्मणतातकित्येककालप्रभाव॥जोअंतर्यामीवासुदेव॥पुरुषरूपेंनांदतो॥५॥यापं-
चवीसतत्त्वांपासून॥प्रलयोदकांतजाण॥एकअंडजाहलेंउत्पन्न॥त्यासीअसतीदेवतेंद्रियें॥६॥परंतुत्यासीचा-
लवया॥शक्तीनाहींबोलावया॥तेंअग्निवाणीसहतया॥प्रवेशकरीमुखांत॥७॥नासिकांतअश्विनीकुमार॥त
यांचेनेत्रांतभास्कर॥कर्णांमाजीदिशासाचार॥रोमीं औषधीराहिल्या॥८॥ लिंगामाजीउदक॥गुदद्वारींकृतांत
देख॥हस्तामाजीशचीनायक॥चरणींविष्णूप्रवेशे॥९॥ऐसेंसाधनकरितीजाण॥तरीनाहींचलनवलन॥मगआत्माप्र
वेशतांआपण॥उठोनिउभेंराहिलें॥१०॥ऐसापरमात्माभगवान॥तयाचेंकरावेंचिंतन॥कपिलह्मणेमातेलागुन॥पुढतीं
ज्ञानपरिसावें॥११॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥तृतीयस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥षड्विंशाध्यायगो
डहा॥१२॥ २६॥सप्तविंशाध्यायप्रारंभः॥ कपिलह्मणेमातेसी॥कथितोंज्ञानसौख्यराशी॥पुरुषहाअसूनीप्रकृ
तीपाशीं॥तद्गुणासीलिप्तनाहीं॥१॥जैसेंसूर्यबिंबरांजणीं॥सदादिसेपरीत्यापासूनी॥अलिप्तपणेंगगनीं॥अखं
डराहेसर्वदा॥२॥तैसाव्यापकश्रीहरी॥राहेअभंगविश्वांतरीं॥परीअलिप्तपरोपरी॥तयापासूनीजाणपां॥३॥भ
क्तियोगेंकरून॥वशकरावेंआपुलेंमन॥करूनीयमनियमआसन॥प्राणायामेंवायुजिंकावा॥४॥माझीकथाश्रवण
करावी॥साधूंचीसंगतीधरावी॥अखिलतमोवृत्तीनुरावी॥मनामाजीनिश्चयें॥५॥सर्वांभूतींभगवद्भावो॥नित्य
धरावानिःसंदेहो॥ब्रह्मचर्यमौनभावो॥धरूनिसद्धर्मकरावा॥६॥यदृच्छेंप्राप्तहोईलत्यांत॥संतुष्टराहावेंदिवस
रात॥यापरीयोगीसाधूनिपरमार्थ॥एकांतयोगकरितीबहू॥७॥शांतवृत्तीनेंजाण॥सर्वसंगपरित्यागकरून॥नि

गुणात्मक अहंकारपूर्ण ॥ प्रपंच कारणत्व जितीते ॥ ८ ॥ दशइंद्रियें एक मन ॥ यागुणांचा त्याग करून ॥ राहती तीव्र भक्ती धरून ॥ भाग्यवान पुरुष जे ॥ ९ ॥ आत्मानात्म विचार ॥ हृदयीं करूनि साचार ॥ विश्वामाजी सर्वेश्वर ॥ आत्माराम पाहती ॥ १० ॥ ते योगी विषयभोग ॥ मानिती जैसा प्रखर रोग ॥ किंवा पुरुष निद्रोद्योग ॥ करितां स्वप्न त्या पडे ॥ ११ ॥ जागृत होतां मिथ्या स्वप्न ॥ मानितो जैसा आपण ॥ तैसे प्रपंचासी योगीजन ॥ असत्य मानिती सर्वदा ॥ १२ ॥ आपण होउनि ब्रह्मभूत ॥ माझ्या प्रसादें करूनि निश्चित ॥ संसार मानिती मृगजळवत ॥ तयां सूत्क नाहीं कदा ॥ १३ ॥ ऐशा सद्भक्तां सीं सद्गती ॥ स्वयें मी देतों श्रीपती ॥ माते परिसें सांख्यपद्धती ॥ एकाग्र चित्तें करूनियां ॥ १४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीय स्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ सप्तविंशाध्याय गोड हा ॥ १५ ॥ २७ ॥ अष्टाविंशाध्याय प्रारंभः ॥ श्री कपिल ह्मणती मातेसी ॥ योगाचें लक्षण परियेसीं ॥ सबीज योग तुजसी ॥ कथन करितों साद्यंत ॥ १ ॥ शुचिर्भूत देशाचे ठायीं ॥ हस्त प्रमाण वेदिका पाहीं ॥ करूनियां लवलाहीं ॥ मृदु आसनावरी बसावें ॥ २ ॥ दर्भ कृष्णाजिनयुक्त ॥ आसनीं धरूनी मौनव्रत ॥ वैकुंठविहारी लक्ष्मीकांत ॥ आणूनि चित्तीं ध्याइजे ॥ ३ ॥ प्राणायाम करूनी जाण ॥ करावें प्राणाचें शोधन ॥ ध्यानीं पाहावें रूप सगुण ॥ भगवंताचें सद्भावें ॥ ४ ॥ यापरी ध्यान करितां करितां ॥ चंचळ चित्त जाहलें तत्त्वतां ॥ तरी तयासी उपाय आतां ॥ कथितों श्रवण करावा ॥ ५ ॥ एकेक अवयवाचें ॥ ध्यान करूनी साचें ॥ तदनंतर दुसऱ्याचें ॥ ध्यान करावें सुंदर ॥ ६ ॥ वज्रांकुशध्वज पाहीं ॥ कमल यव या चिन्हांहीं ॥ मंडित चिंतिजे हृदयीं ॥ प्रथम ताचरण ॥ ७ ॥ जया चरणांचें सेवन ॥ महालक्ष्मी करिते आपण ॥ जेथूनि गंगा जाहली उत्पन्न ॥ स्थान पावन तें जाण ॥ ८ ॥ नंतर घोंटिया गुडघ्यांचें ॥ मांड्यांचें आणि कटीचें ॥ हृदयीं आश्रितवत्सलाचें ॥ ध्यान करावें मनोहर ॥ ९ ॥ तैसें बाहूंचें कंठाचें ॥ मु

खआणिनासिकेचें॥कर्णनेत्रगोलकांचें॥ध्यानकरावेंसाजिरें॥१०॥ललाटासहमस्तकाचें॥श्यामसुंदरकांतीचें॥किरीटमक
रकुंडलांचें॥ध्याननंतरकरावें॥११॥मगशंखचक्रगदाधारी॥सशक्तिकपहावाअंतरीं॥जैसाशिक्षकअक्षरकरीं॥एकें
कपटवितोबाळका॥१२॥त्यापरीधारणायोग॥सांगकरावासोडूनिउद्योग॥येणेंलागेपरमार्थलाग॥कपिलह्मणेमाते
सी॥१३॥श्रीमद्भा० तृतीयस्कं० प्राकृतसखाराम० अष्टाविंशोध्या०॥१४॥२८॥ एकोनत्रिं०॥ ॥कपिलह्मणेमातेसी॥भक्तियो
गपरियेसीं॥बहुतमार्गींकरावयासी॥योग्यआहेतोजाणपैं॥ १॥अहंकारेंबलिदानदेती॥हिंसायुक्तउत्सवकरिती
वाद्येंवाजवूनिपूजिती॥तेतामसभक्तजाणावे॥२॥आपणव्हावेंविभवयुक्त॥हीविषयवासनामनांत॥धरूनीप्रति
माजेपूजितीनिश्चित॥राजसभक्ततेजाण॥३॥कर्मवासनादूरकरून॥कृतकर्मेंकरितीमदर्पण॥सर्वसंगपरित्यागी
पूर्ण॥सात्विकभक्ततेमाझे॥४॥आतांमातेनिर्गुणभक्तांचें॥लक्षणकथितोंपरिसेंसाचें॥अनुसंधानन्नधरुनीफ
लाचें॥पुरुषोत्तमाजेभजती॥५॥यापरीकरितांनिर्गुणभक्ति॥भजकांसिदेतोंमीस्वयंमुक्ति॥सालोक्यसायु
ज्यसरूगति॥सारूप्यसामीप्यत्याचारी॥६॥चतुर्विधपुरुषार्थ॥मीभक्तांसिदेतोंलवरित॥परीमाझेसेवेव्यतिरिक्त
नमागतीकांहींते॥७॥मद्भक्तकरितीमाझेंपूजन॥अर्घ्यपाद्यआचमन॥स्नानोदकपात्रेंभिन्नकरून॥मत्पूजनकरावें
८॥माझीषोडशोपचारेंकरूनी॥पूजनकरूनीपायसान्नीं॥होमकरितीअग्निवदनीं॥पुरुषसूक्तेंकरूनियां॥९॥करूनि
यांसत्समागम॥प्राणिमात्राचेठायींपरम॥मित्रतामजस्मरखाराम॥मानूनिपाहतीसर्वदा॥१०॥अध्यात्मविद्याश्रवण
तैसेंमाझेंसद्गुणवर्णन॥करीअखंडभावधरून॥शत्रुमित्रज्यांनाहीं ११ ऐसेभक्तमजआवडती॥कमलेहूनिनिश्चि
ती॥कपिलमुनीमातेसीह्मणती॥अग्रभागींपरिसावें॥१२॥श्रीमद्भा० तृती० प्राकृतस० एकोनत्रिंशाध्यायगोडहा॥३

२९॥ त्रिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥ कपिलह्मणेमातेनिश्चित॥ हेंशरीरनाशिवंत॥ राहिलबहुकाळऐसेंभ्रांत॥ मानितीहेज
नसारे॥१॥ ह्मणूनीगृहधनमिळविती॥ वैराग्यनिपजेनाचित्तीं॥ नरकामाजीयातना भोगिती॥ अनेकदुःखींव्याकुळ
२॥ परंतुदेहाशासुटतनाहीं॥ लोभाविष्टहोऊनिपाहीं॥ कुटुंबभरणास्तवकांहीं॥ उपायकरितीबहुविध ॥३॥ आपण
देशांतरींजाउन॥ कष्टेंमेळवितीकांचन॥ ज्यासाठींतें येतांवृद्धपण॥ कांतासुतगांजिती४ देहींनानारोगव्याप्ति॥ होऊ-
नियांदुःखभोगिती॥ कंठघुरघुरवाजती॥ लागेचंद्रीप्राणियां॥ ५॥ तेव्हांस्त्रीसुतसन्निधयेऊन॥ विचारितीसांगा
कोठेंधन॥ तुह्मांसिप्राप्तजाहलेंमरण॥ आह्मींकायकरावें॥६॥ तेंवाणीनेंबोलवतनाहीं॥ हस्तपादभंगतीपाहीं॥ प्रा
णजातीलवलाहीं॥ यमदूतनेतीबांधूनियां॥७॥ मार्गींलागेभूकतहान॥ कंटकरुततीचरणालागुन॥ तयानकरवेशी
घ्रगमन॥ ह्मणूनिदूतताडिती॥८॥ शुभाशुभकर्मेंकांहीं॥ सांगेचित्रगुप्तपाहुनीवही॥ तेंपरिसूनिडसवितीअही ॥
बहुविधकरितीयातना॥९॥ तप्ताग्नीवरूनओढिती॥ स्वमांसभक्षणादेती॥ सांडसानेंआंतडींतोडिती॥ अवयव-
मोडितीकुठारें॥१०॥ तुडवितीगजाचेपायांतळीं॥ कडेलोटकरितीनिर्जनस्थळीं॥ पर्वतगव्हेंतनेऊनितत्काळीं॥ रुद्ध
करितीप्राणियां॥११॥ होकाकोणीनारीनर॥ जोदुष्टकर्मंकरणार॥ ऐशायातनातयासीफार॥ यमलोकीं होतीपैं॥
१२॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ तृतीयस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ त्रिंशाध्यायगोडहा १२ ॥३०
एकत्रिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥ कपिलह्मणतीहेजननी॥ मगप्राणीनिजकर्मेंकरूनी॥ प्रवेशकरितीगर्भस्थानीं॥ अकस्मा
ततेधवां॥१॥ स्त्रीचेंअशुद्धपुरुषाचेंरेत॥ संगमींहोतांएकत्र॥ त्यासंधिमाजीलरित॥ जीवसंचरतोतेठायीं॥२॥ शु
क्रशोणितांचेंमिश्रण॥ एकेठायींहोऊनिजाण॥ चारदिवशींबुद्बुदसमान॥ वर्धमानतेंहोतें॥३॥ दहावेदिवशींमां

सगोळ॥कंदापरीहोतोसोज्वळ॥मगजातांकांहींकाळ॥जरायुआवरणउन्दवतें॥४॥मस्तकउत्पन्नहोयमासांत॥ हस्तपाददोनमहिन्यांत॥नखेंकेशइंद्रियेंसमस्त॥तिसऱ्यामाजीपैंहोती॥५॥सप्तधातुचवथेमासीं॥क्षुधातृषापांचवेमहिन्यासी॥सप्तमासपर्यंतनिश्चयेंशीं॥गर्भसंपूर्णहोतसे॥६॥मातेचेउजवेकुशीं॥गर्भभ्रमतोपरियेसीं॥ मातेनेंभक्षितांकड्डाम्लासी॥होतीगर्भासीयातना॥७॥खालींमस्तकवरतीचरण॥होतीतेंहस्तजोडून॥देवाचेंकरितोस्तवन॥सोडवींमजदातारा॥८॥स्तुतीकरितांचीऐशी॥प्रसूतिवायूनेंदहावेमासीं॥बाहेरपडतांकोहंशब्दासी॥उच्चारकरीनिश्चयें॥९॥सोहंसोहंविसरला॥कोहंकोहंरडूलागला॥दिवसांमासांवाढला॥अविद्यामग्नमातृदुग्धें॥१०॥पुढतीकरूनीअन्नभक्षण॥सवेंचिजाहलातरुण॥धनकांतामेळवून॥धृष्टपुष्टजाहला॥११॥तोवृद्धपणापर्यंत॥प्राणीहोतोसंसारींआसक्त॥परीविरक्तपणेंमद्भक्त॥होतनाहींतोकदा॥१२॥यास्तवकरूनियांयोग॥त्यजावाप्रमदांचासंग॥अंतरींधरूनीज्ञानविराग॥देहाभिमानसोडावा॥ १३॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥तृतीयस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥एकत्रिंशाध्यायगोडहा॥ १४॥ ३१ ॥द्वात्रिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥कपिलह्मणेजननी॥गृहस्थाश्रमेंवर्तेजोप्राणी॥तेणेंधर्मार्थकामजनीं॥संपादनकरावे॥१॥पुरुषानेंभागवत॥धर्मआचरावेपुनीत॥यज्ञेंकरूनीदेवऋषींप्रत॥यजनकरावेंसद्भावें॥२॥तेणेंचंद्रलोकतयासी॥प्राप्तहोतोसौख्यराशी॥अमृतप्राशनदिवसनिशीं॥सदाघडतेंजाणपां॥३॥जेनिवृत्तिधर्मीरममाण॥तेसूर्यद्वारेंकरून॥पुरुषाप्रतीपावतीआपण॥मुक्तहोतीब्रह्मयासह॥४॥गृहस्थधर्मेंकरूनीनिश्चिती॥प्राणीवैकुंठींराहती॥शेषमुखींच्याज्वालानिघती॥जेंइंद्रदृष्टीकरीना॥५॥सूर्यद्वादशकलायुक्त॥तपतोतेव्हांआविर्भूत॥अ

त्यावांचूनि तडफडित ॥ सकळ प्राणी नष्ट होती ॥ ६ ॥ प्रलयवायूनें प्रखर ॥ अग्नि पेटतो फार ॥ तेणें लोकपाळादि समग्र ॥ ब्रह्मांडही दग्ध होय ॥ ७ ॥ मग बहु काळ होय अतिवर्षण ॥ सप्तसमुद्र ते एक वटून ॥ ब्रह्मांड बुडवितीन लगतां क्षण ॥ तें योगीजन मुक्त होती ॥ ८ ॥ हे माते यास्तव भावें ॥ त्या भगवंतातें भजावें ॥ अखंडित सद्गुण गावे ॥ कीर्तनामाजी तयाचे ॥ ९ ॥ अनन्यभावें करून ॥ श्रीहरीसी जावें शरण ॥ हरिकथामृत परित्याग करून ॥ असत्कथा न ऐकावी ॥ १० ॥ यास्तव माते तुजला ॥ कपिलगीताख्य सांख्य भेला ॥ मोक्षाकरितां कथियला ॥ तो जीवीं धरीं दृढतर ॥ ११ ॥ या ज्ञानाचा अभ्यास करून ॥ हृदयीं चिंतावा नारायण ॥ आपुलें स्थिर करूनी मन ॥ समाधान पावावें ॥ १२ ॥ मातें हें ज्ञान दुष्टासी ॥ स्तब्ध दांभिक लुब्धांसी ॥ न कथावें तें जोराशी ॥ भाविकांसी अर्पावें ॥ १३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ तृतीयस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्वात्रिंशाध्याय गोड हा ॥ १४ ॥ ३२ ॥ त्रयस्त्रिंशाध्याय प्रारंभः ॥ कपिल मातेसी ह्मणती ॥ तुजला ज्ञानयोग भक्ती ॥ पंथ मोक्षाचे निगुती ॥ यथासांग कथियेले ॥ १ ॥ परंतु आतां भक्ती करून ॥ सदा करावें श्रीहरीचें यजन ॥ एकाग्र चित्तें करितां ध्यान ॥ मोक्षफळ न प्राप्त होय ॥ २ ॥ ब्रह्मवेत्ते या करितां ॥ मान्य करिती याचि पंथा ॥ ऐशा सांगूनि योग्यमता ॥ मातेसि कपिलें वंदिलें ॥ ३ ॥ मातेची आज्ञा घेऊन ॥ निघाले सिद्धक्षेत्राहून ॥ कपिल महामुनी भगवान् ॥ स्वेच्छागमन करावया ॥ ४ ॥ नंतर येरीकडे पाहीं ॥ प्राचीसरस्वतीचे ठायीं ॥ देवहूती स्नान करूनी लवलाही ॥ आसनावरी बैसली ॥ ५ ॥ इतुक्यामाजी जाण ॥ कर्दमयोगनिर्मित विमान ॥ करतां जाहली अवलोकन ॥ ह्मणे-आश्चर्य काय हें ॥ ६ ॥ या विमानाची चोख ॥ काय शोभा अलौकिक ॥ मणिमयस्तंभांस माणिक ॥ पाचू हीरक

कोंदले ॥७॥ स्फटिकभूमिसुशोभित ॥ क्षीरोदकापरी शय्या बहुत ॥ शृंगारपदार्थ विलसती जयांत ॥ मौक्तिक
तोरणें गोमटीं ॥ ८॥ नाना पक्षी शब्द करिती ॥ नाना परीच्या वेली असती ॥ परि उपेक्षी त्या विमाना प्रती ॥ ध्यान क
री पतीचें ॥ ९॥ कपिल महामुनी जाण ॥ आपुला पुत्र नारायण ॥ ऐसी भावना धरून ॥ चित्त एकाग्र करी पें ॥ १०॥
ज्ञान वैराग्यें निश्चित ॥ शुद्ध अशा स्वहृदयांत ॥ विश्वतोमुख पाहू निपुनीत ॥ समाधियोग तीसाधी ॥ ११॥ चि
त्तीं ठेवूनि पुरुषोत्तम ॥ देवहूती पावली उपरम ॥ देव हर्षित होऊनि परम ॥ मंगलवाद्यें वाजविती ॥ १२॥ पुष्पवृष्टी
करिती ताता ॥ तो काय आनंद वाखाणूं आतां ॥ साध्वीचे शरीरापासूनि सरिता ॥ सिद्धिदानामें जाहली ॥ १३ ॥
तें चि सिद्धपद क्षेत्र ॥ अद्यापि प्रसिद्ध पवित्र ॥ भावें परिसा श्रीहरिचरित्र ॥ मैत्रेय ह्मणे विदुरासी ॥ १४॥ येरीक
डे कपिल महामुनी ॥ समुद्रदत्त निकेतनीं ॥ बैसले योगमार्ग साधूनी ॥ सकल सज्जनीं परिसावें ॥ १५॥ मैत्रेय ह्म
णे विदुरासी ॥ कपिल देवहूति संवाद हा तुजसी ॥ कथिला तो ऐकतां प्रेमेशीं ॥ हरीपदासी पाविजे ॥ १६॥ ये
थें तृतीय स्कंध संपला ॥ भक्तिभावें तुळशीचा पाला ॥ अर्पण केला श्रीहरीला ॥ सखाराम ेंयारूपें ॥ १७॥ श्रीमद्भा
गवत सारामृत ॥ तृतीयस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ त्रयस्त्रिंशाध्याय गोड हा ॥ १८॥ ३३ ॥

इतिश्रीमद्भागवतसारामृतेतृतीयस्कं० समा०

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेचतुर्थस्कं० प्रारं०

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः॥ श्रीगुरुभ्योनमः॥ मैत्रेयह्मणेभागवता॥ विदुरापरिसेंश्रीहरिकथा॥श
तरूपानामेंमनुकांता॥संततीतीसजाहली॥१॥प्रियव्रतउत्तानचरण॥ऐसेजाहलेनंदन॥आकूतिदेवहूतिप्रसू
तिजाण॥कन्यात्रयनिपजलें॥२॥रुचीनामेंऋषीपासून॥आकूतीसजाहलेंयुग्मजाण॥यज्ञनामेंपुत्रनारायण
दक्षिणाकन्यासुंदर॥३॥दक्षिणेतेंतोयज्ञवरी॥यज्ञापासूनिदक्षिणेचेउदरीं॥द्वादशदेवप्रगटलेतेअवसरीं॥श्र
वणकरीतन्नामें॥४॥तोषप्रतोषसंतोषनिश्चिती॥शांतभद्रइडस्पति॥इध्मकविविभुस्वन्हसुमति॥सुदेवरोचन
हेबारा॥५॥स्वायंभुवांतरींदेवनिश्चित॥मरीच्यादिकऋषिसात॥यज्ञावतारशचीनाथ॥पूर्वोक्तमनुपुत्रदोघेते॥
६॥आतांकर्दमापासून॥देवहूतीचेठायींसुगुण॥कपिलमहामुनिनारायण॥प्रगटजाहलापरमात्मा॥७॥तया
चेंचरित्रभलें॥अगाविदुरातुजकथियेलें॥आतांश्रवणकरीवहिलें॥कुलनेंतृतीयकन्येचें॥८॥ब्रह्मपुत्रदक्षासी॥
मनूनेंदिधलेंप्रसूतीसी॥तियेच्यावंशविस्तारासी॥त्रैलोक्यसारेंठेंगणें॥९॥कर्दमकन्यांचापावन॥वंशकरीआतां
श्रवण॥कलानामेंकन्यासुगुण॥मरीचीसीदीधली॥१०॥यादपत्यापासून॥कश्यपआणिपूर्णिमान॥ऐसेजाह
लेनंदन॥तद्वंशेंविश्वव्यापहें॥११॥त्याकश्यपाचावंशसकळ॥षष्ठस्कंधींकथिनप्रांजळ॥पूर्णिमानासिसोज्वळ॥
विरजविश्वगसुतझाले॥१२॥देवकुल्यानामेंदुहिता॥श्रीहरिपदप्रक्षालितां॥स्वर्गंगाजाहलीपुनीता॥जन्मांतरींत्या
पुण्यें॥१३॥अत्रिअनुसूयांपासूनिनिश्चित॥चंद्रदुर्वासआणिदत्त॥ब्रह्माविष्णुआणिउमाकांत॥यांच्याअंशेंकरूनी
१४॥विदुरह्मणेमैत्रेयासी॥त्रिमूर्तिजन्मल्याअत्रीचेकुशीं॥कायकारणजाहलेंत्यांसीं॥तेंचिसर्ववदावें॥१५॥मैत्रेय
ह्मणेभागवता॥श्रीहरिचरित्रपरिसआतां॥सृष्टिकरावयासीविधाता॥आज्ञाकरीअत्रीसी॥१६॥ऐकूनिपितृवाक्या

सी ॥ शतसंवत्सर अत्रिऋषि ॥ तपकरी उभा एकपदेसीं ॥ तत्तेजें त्रिजग लोपलें ॥ १७ ॥ मुनि देवांची प्रार्थना करी ॥ पुत्र
व्हावा तुमच्यापरी ॥ हें जाणूनि तयाचे घरीं ॥ विधि हरिहर पातले ॥ १८ ॥ दृष्टीं देखुनीं जगन्नाथ ॥ वंदन करी दंडवत ॥ अ
त्रिस्तवन करी मुदित ॥ ब्रह्माविष्णुशिवांचें ॥ १९ ॥ स्तवन परिसूनि कमलासन ॥ कैलासपती नारायण ॥ संतोषें बोलती
वचन ॥ मागइच्छित मुनिराया ॥ २० ॥ तैं मुनि ह्मणे मीं एक ध्यायिला ॥ तो कवण सांगा मला ॥ देव बोलती आह्मां तिघां-
ला ॥ एकत्व चीसदा असे ॥ २१ ॥ परिसूनि बोले अत्रिमुनी ॥ मत्पुत्र व्हावें त्रिवर्गांनीं ॥ तथास्तु बोलूनी देव तिन्ही ॥ स्व-
धामा जाती तत्काल ॥ २२ ॥ विधीचे अंशें करूनी शशी ॥ दुर्वास जाण व्योमकेशी ॥ दत्तात्रेय हृषीकेशी ॥ परब्रह्म प्रग
टलें ॥ २३ ॥ अत्रिपासूनि यां जाण ॥ अनुसूयेसी जाहले ऐसे नंदन ॥ देवदुंदुभी वाजवून ॥ पुष्पवृष्टी तें करिती ॥ २४ ॥ आ
तां विधिपुत्र अंगिरामुनी ॥ त्याची श्रद्धा नामक पत्नी ॥ सिनीवाली कुहू राका सद्गुणी ॥ अनुमती कन्या त्या प्रसवे ॥ २५ ॥ उ
तथ्य बृहस्पती दोन कुमर ॥ मुनीसि जाहले मनोहर ॥ ते स्वारोचिष मन्वंतरीं साचार ॥ प्रसिद्ध जाहले जाण पां ॥ २६ ॥ तै
सेच पुलस्त्यऋषीसी भले ॥ हविर्भूपत्नीचे उदरीं जाहले ॥ अगस्ती विश्रवा गाथिले ॥ महापुराणीं उत्तम ॥ २७ ॥ त्यांत वि
श्रव्यासी कुमर ॥ इडविडेपासूनि कुबेर ॥ केशिनीपासाव लंकेश्वर ॥ कुंभकर्ण बिभीषण ॥ २८ ॥ पुलहा गतिभार्येपा-
सून ॥ वरीयान् सहिष्णु कुमर दोन ॥ क्रतूसी क्रियेपासून ॥ वालखिल्य जाहले ॥ २९ ॥ ऊर्जा नामक कांतेसी ॥ वसिष्ठापा
सूनि निश्चयेसीं ॥ चित्रकेतुप्रमुख परियेसी ॥ सप्त पुत्र ते जाहाले ॥ ३० ॥ अथर्वणा चितिचे उदरीं ॥ धृतव्रत दध्यंच साचा
रीं ॥ भृगूख्यातीचे ठायीं निर्माण करी ॥ धाता विधाता श्रीसह ॥ ३१ ॥ धातिया आयतीचे ठायीं ॥ मृकंडपुत्र झाला पाहीं
कर्दमकन्या संतती ही ॥ कथियली तुजलागीं ॥ ३२ ॥ दक्षा प्रसूतिपासूनी ताता ॥ षोडश जाहल्या दुहिता ॥ त्रयोदश जा-

हल्याधर्मकांता॥पितरांसिएकदीधली॥३३॥एकअग्नीसीअर्पूनी॥महादेवादिलीदाक्षायणी॥जीदक्षकोपनिमित्तेंय
जनीं॥योगाग्निमाजींसाध्वीजळे॥३४॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥चतुर्थस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥
प्रथमाध्यायगोडहा॥३५॥१॥ द्वितीयाध्यायप्रारंभः ॥विदुरह्मणेमुनिनाथा॥दक्षाआणिभूतनाथा॥श्वशुरत्ज
मातृसंबंधअसतां॥द्वेषजाहलाकवणेपरी॥१॥याचेंसांगाकारण॥दयासागराआह्मांलागुन॥ऐसेंऐकूनिवचन
सांगेसाद्यंतमैत्रेय॥२॥प्रजापतीचेयज्ञांत॥देवर्षिपितरसमस्त॥बैसलेअसतांअकस्मात॥दक्षतेथेंपातला॥३॥त
यासीकरितांअवलोकन॥समस्तदेतीअभ्युत्थान॥स्वस्थबैसेसतीरमण॥आसनावरीतेधवां॥४॥दक्षहोऊनिकुपित
बोलताजाहलात्वरित॥सभासदहोपरिसामात॥कायअधर्मजाहलाहा॥५॥सद्यशलोकपालांचें॥शंकरें बुडविलेंसा-
चें॥ निर्लज्जजाहलावाचें॥काययासीह्मणूंआतां॥६॥कन्यादेऊनियासी॥पश्चात्तापजाहलामानसी॥कोठेंदुहितल
वण्यराशी॥मर्कटनेत्रहाकोठें॥७॥शूद्रासिजेसेंवेददान॥तहृतकेलेंकन्यादान॥जयावसतिस्थानश्मशान॥नंदीवहन
जयाला॥८॥चिताभस्मेंकरूनीजाण॥जोनित्यकरितसेलेपन॥नरमुंडमाळाकरीधारण॥अस्थिभूषणेंप्रियजया॥९॥
ऐसाहाभूतनाथ॥प्रेतांमाजीखेळेसतत॥कन्यासाध्वीदेऊनिव्यर्थ॥पश्चात्तापपावलों॥१०॥मैत्रेयविदुरासीह्मणती॥
शिवनिंदाकरूनीयारीती॥क्रोधाविष्टहोऊनिअंतीं॥दक्षशापदेतसे॥११॥आजपासूनिजाण॥यज्ञामाजीशिवालागु
न॥हविर्भागनमिळेपूर्ण॥शापदक्षदेऐसा॥१२॥ऐसेंऐकूनिनिघाले॥महादेवकैलासीभले॥नंदीनेंतेंदक्षासीशा-
पिलें॥बस्तमुखहोतूंही॥१३॥शिवनिंदकचांडाल॥अधमपतितदुर्जनखळ॥ह्मणूनीबस्तमुखअमंगळ॥प्राप्तहो-
वोतुजलागीं॥१४॥जेऋषीशिवावरीहांसले॥भग्नदंतहोतीलतेभले॥वेदविक्रयकरूनीआपुले॥योगक्षेमकरितील॥

१५॥ यज्ञकरूनीसमाप्त॥ निजाश्रमींगेलेसमस्त॥ अग्रभागींकथामृत॥ श्रवणकरीहेंसाधो॥ १६॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ द्वितीयाध्यायगोडहा॥ १७॥ २॥ तृतीयाध्यायप्रा॰

मैत्रेयह्मणेविदुरा॥ ऐशाहूंषेंजामातश्वशुरा॥ बहुकाळजातांचमत्कारबरा॥ जाहलातोअवधारिजे॥ १॥ कोणेएकेसमयींजाण॥ प्रजापतींचेंराज्यासन॥ विधीनेंदिधलेंदक्षालागुन॥ पूर्णकृपेनेंजाणपां॥ २॥ तेणेंगर्वितहोऊनिफार॥ तोशंकराचातिरस्कार॥ करिताजाहलावारंवार॥ तोकायसुखीवाणावा॥ ३॥ वाजपेययज्ञपूर्ण॥ करिताजाहलादक्षआपण॥ ब्रह्मर्षिसुरर्षिपितृगण॥ सर्वपातलेतेस्थानीं॥ ४॥ इंद्रादिलोकपाळ॥ सपत्नीकआलेसकळ॥ विमानींबैसूनिसोज्वळ॥ कौतुकपाहूंपातले॥ ५॥ देवस्त्रियासालंकृत॥ विमानींबैसूनिपतीसहित॥ दक्षयज्ञालागींत्वरित॥ समारंभेंपैयेती॥ ६॥ यज्ञार्थआलियांचा॥ दक्षेंसन्मानकेलासाचा॥ इंद्रादिलोकपालांचा॥ यथायोग्यजाणिजे॥ ७॥ ऐसासमारंभपाहूनिनयनीं॥ अंबिकाविनवीकैलासभुवनीं॥ सदाशिवातेंमधुरवचनीं॥ कायतेंचीपरिसीजे॥ ८॥ हेशंकरासांप्रत॥ तुमचाश्वशुरदक्षतात॥ यज्ञकरितोएथ्वींत॥ समारंभेंकरूनी॥ ९॥ तोसमारंभपाहावया॥ इंद्रादिआलेस्वामिराया॥ अवश्यजाणेंतयेठाया॥ घडेलकींआपणा॥ १०॥ माझ्याभगिनीपतींसहित॥ कौतुकार्थआल्यासमस्त॥ तेथेंजावेंआपणत्वरित॥ ऐसीआशामानसीं॥ ११॥ समारंभांतमातृभगिनी॥ आल्यात्यापाहीनलोचनीं॥ हेंप्रभोजन्मस्थानीं॥ जावेंऐसेंवाटतें॥ १२॥ पहायानभमंडळांत॥ विमानेंव्यापजाहलींबहुत॥ तातगृहींजावयानिश्चित॥ मानापमानतोनाहीं॥ १३॥ यापरीऐकूनियांवाणी॥ दक्षवाक्यातेंस्मरूनी॥ कायबोलेभूलपाणी॥ दाक्षायणीतेंनिश्चयें॥ १४॥ हेशोभनेपरिसेंवचन॥ अनाहूतबंधुगृहींगमन॥ मान्यअसेआह्मांलागुन

दोषदर्शीजरीनसती ॥ १५ ॥ देहाहंकारमदयुक्त ॥ जेकांअसतीदिवसरात ॥ द्वेषकरितीसर्पवत ॥ संगत्यांचानकरावा
१६ ॥ जेवक्रदृष्टीनेंपाहती ॥ नजावेंत्यांचेगृहाप्रती ॥ प्राणवल्लभेअपर्णेसती ॥ मान्यकरावेंहेंसारें ॥ १७ ॥ पहाप्रजा
पतीचेयज्ञांत ॥ आह्मांपूर्वींनिंदिलेंबहुत ॥ कारणनसतांकिंचित ॥ मर्मस्थानींताडिलें ॥ १८ ॥ शत्रूचेतिखटशर ॥
अंगींनखुपतीसाचार ॥ परंतुदक्षवाक्येंजिव्हार ॥ भेदूनिगेलेंअंबिके ॥ १९ ॥ दक्षकन्यांमाजीपुनीत ॥ मान्यअससी
तूंयथार्थ ॥ पितृगृहींजातांअपमानप्राप्त ॥ सत्यहोईलशशिआनने ॥ २० ॥ माझ्याआश्रयेंकरून ॥ तुजवरीदक्षकोपा-
यमान ॥ होऊनितिरस्कारपूर्ण ॥ सर्वदाकरितोकीं ॥ २१ ॥ ब्रह्मसनातनलक्ष्मीपती ॥ व्याप्यव्यापकयाजगती ॥ हेंने-
णूनिआपुलेचित्तीं ॥ व्यर्थद्वेषकरीदक्ष ॥ २२ ॥ वल्लभेमाझेंहेंवचन ॥ जरीजाशीलउल्लंघून ॥ तरीतातगृहींअपमान ॥
अत्यंतपावशीलनिश्चयें ॥ २३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधीपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित ॥
तृतीयाध्यायगोडहा ॥ २४ ॥ ३ ॥ चतुर्थाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ मैत्रेयह्मणतीभागवता ॥ हरिकथापरिसेंआतां ॥ पत्नी
नाशआपुलेचित्ता ॥ आणूनिशिवमौनावले ॥ १ ॥ नंतरबैसूनिनंदीवर ॥ सतीनिघालीसत्वर ॥ पार्षदयक्षप्रमथा
दिअनुचर ॥ भूतेंप्रेतेंसर्वेंजाती ॥ २ ॥ पुढेंगणवाद्येंवाजविती ॥ एकध्वजाघेऊनिहातीं ॥ जयजयशब्देंघोषकरि
ती ॥ एकनाचतीआनंदें ॥ ३ ॥ क्रीडासाधनसारिका ॥ कंदुकादिसमस्तदेखा ॥ श्वेतातपत्रविशेखा ॥ रविसमघे
ऊनीधांवती ॥ ४ ॥ ऐसेंसमारंभेंकरून ॥ अपर्णाकरीगमन ॥ दक्षयज्ञांतनलागतांक्षण ॥ अकस्मातपातली ॥
५ ॥ तेव्हांयज्ञमंडपांत ॥ येऊनिसतीन्याहाळीनिवांत ॥ तंवरुद्रभागनसेकिंचित ॥ पाहूनिचित्तपोळलें ॥ ६ ॥ कु
पितहोऊनिलवलाही ॥ दाक्षायणीबोलेपाहीं ॥ माझ्यापतीसीमित्रारिनाहीं ॥ शिवनामसंगलजयाचें ॥ ७ ॥ जया

चेंनामस्मरणकरितां ॥ हरेसंसाराचीचिंता ॥ ऐसाशंकर समर्थअसतां ॥ व्यर्थनिंदितीपामर ॥ ८ ॥ तया शिवाचीब
हुपरी ॥ चांडाळपापीजोनिंदाकरी ॥ तोपचेकल्पांतावरी ॥ रौरवनरकींनिश्चयें ॥ ९ ॥ तस्मात् दक्षापरिसेंवाणी ॥
समर्थनिंदाजोमुखेंवाणी ॥ तीनऐकावीश्रवणीं ॥ अंगुलीप्रवेशकरावा ॥ १० ॥ त्यादुष्टाचेंमुख ॥ पाहूंनयेसन्मुख ॥
निंदाऐकतांदोषअनेक ॥ येऊनिमस्तकींबैसती ॥ ११ ॥ यास्तवकर्णीघालूनीबोटें ॥ स्वस्थबैसावेंनेटें ॥ तयासीवच
नउफराटें ॥ देऊंनयेहेंधर्मशास्त्र ॥ १२ ॥ हेदक्षातुजपासून ॥ हादेहजाहलानिर्माण ॥ पतिताचेंभक्षितांअन्न ॥ योग्यव
मनत्यावरी ॥ १३ ॥ शिवनिंदकापासूनिशरीर ॥ उत्पन्नजाहलेंव्यर्थभार ॥ त्याचाकरितेंपरिहार ॥ सत्यजाणयेथवां ॥
१४ ॥ यापरीबोलूनिक्रोधाधिका ॥ कायकरीजगदंबिका ॥ हस्तपादप्रक्षालनकरूनीदेखा ॥ उदङ्मुखीबैसली १५
घालूनियांपद्मासन ॥ एकाग्रचित्तेंकरूनिज्ञाण ॥ करितीजाहलीशंकरध्यान ॥ यथासांगसद्भावें ॥ १६ ॥ नाभिचक्रा
पासून ॥ प्राणललाटींनेऊन ॥ प्रदीप्तयोगाग्निकरून ॥ भस्मीभूतजाहली ॥ १७ ॥ देवऋषिपहातअसतां ॥ अनर्थ-
ऐसाजाहलाताता ॥ भूचरखेचरबोलतीवार्ता ॥ कवणेंसतीसकोपविलें ॥ १८ ॥ जेणेंकेलाअसेघात ॥ त्याचीअपकी-
र्तीत्रिजगांत ॥ सदानंदेलदिवसरात ॥ चंद्रार्कराहतीजोंवरी ॥ १९ ॥ ऐसेंजनबोलतीवचन ॥ तेंसार्थवाक्यकरूनी
श्रवण ॥ दक्षवधार्थशंकरगण ॥ अकस्मातधांवले ॥ २० ॥ ऐसेंदेखूनिभृगुमुनी ॥ दक्षिणाग्नीतंतेक्षणीं ॥ यथासांग
हवनकरूनी ॥ ऋभुदेवानिपजवी ॥ २१ ॥ तयांनींजाऊनिसत्वर ॥ पळविलेशिवाचेअनुचर ॥ विदुरापुढेंचमत्का-
र ॥ कायजाहलातोपरिसा ॥ २२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचि-
त ॥ चतुर्थाध्यायगोडहा ॥ २३ ॥ ४ ॥ ॥ पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ मैत्रेयह्मणेविदुरासी ॥ नारदेंजाऊनिकैलासीं

सर्ववृत्तांतमहादेवासी॥कथनकेलातेधवां॥१॥तें ऐकूनिवर्तमान॥शंकरजाहलाकोपायमान॥ह्मणेमाझेंहारवलेंरत्न॥सौभाग्यनिधान अपर्णा॥२॥मगशिवेंकायकेलें॥स्वकरें जटेसीआपटिलें॥तयापासूनिउत्पन्नजाहलें॥वीरभद्रदैवत॥३॥गगनचुंबितज्यानेंशिर॥सायुधजयासीसहस्रकर॥विक्राळदाढाभयंकर॥रुद्रमूर्तिकेवळ॥४॥उत्पन्नहोतांचिबाळ॥वंदूनिशंकरातात्काळ॥बोलताजाहलाउतावेळ॥कायखेळमीकरूं॥५॥ऐसेंवीरवचनसांग॥ऐकूनिह्मणेउमारंग॥करावादक्षयज्ञभंग॥आतांचिजाऊनिबालका॥६॥तूंमदंशसाचहोसी॥हानिश्चयजाणमानसीं॥ऐकूनिऐसेवाक्यासी॥वीरभद्रनिघाला॥७॥तेव्हांपार्षदगणांसहित॥कोपेंकरूनीनिघेलरित॥शूलघेऊनिहस्तांत॥यज्ञमंडपापावला॥८॥ऐसेंअरिष्टयेतांभलें॥ऋत्विजांनींअवलोकिलें॥रजःकणींनभव्यापिलें॥सूर्यआच्छादितजाहला॥९॥तेव्हांदक्षपत्नीबोलती॥हीसतीकोपाचीफलश्रुती॥मूढअधमकांहींनेणती॥कल्पांतकाळप्रगटला॥१०॥भूतप्रेतपिशाचगण॥येऊनिनलगतांक्षण॥यज्ञकुंडेंटाकितीमोडुन॥मूत्रमलोत्सर्गकरूनियां॥११॥पत्नीशालाहोमशाला॥यजमानगृहतयेवेळा॥यज्ञपात्रेंसाहित्यशाला॥भंगनकरूनीटाकिल्या॥१२॥ऐसापाहूनिअनर्थ॥इंद्रादिदेवपळालेसमस्त॥भयसानूनिमनांत॥उपायकांहींचालेना॥१३॥मणिमंतेंभृगुबांधिला॥वीरभद्रेंदक्षकंठरगडिला॥शेखींअग्निमाजीहोमिला॥पूषाचंडीशेंरोधिला॥१४॥नंदीधरीभगासी॥तैसेंऋत्विजसदस्यांसी॥शिवगणयेऊनिवेगेंसी॥पाषाणमारूंलागले॥१५॥दक्षमुखछेदूनिहोमिलें॥पूषियाचेदांतपाडिले॥भृगूचेश्मश्रुउपटिले॥जेसांवरिलेशिवनिंदितां॥१६॥डोळेवटारूनीपहिलें॥भगानेंसभेंतपाहिलें॥ह्मणूनित्याचेडोळेफोडिले॥शिवगणींयेउनीं॥१७॥जिकडेतिकडेहाहाकार॥

देवऋषीआणिपितर॥पळूंलागलेसाचार॥कोणासीकांहींसुचेना॥१८॥यज्ञभंगकरूनीत्वरित॥वीरभद्रशिवगणां
सहित॥कैलासशिखरींजोहल्लाप्राप्त॥शंकरासन्निधतेधवां॥१९॥ऋषिजनकरितीशोक॥विघ्नजाहलेंभयानक॥
याचेंनिवारणब्रह्मांडनायक॥कैसेंकरीलतेंकरो॥२०॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत॥प्राकृत
सखारामविरचित॥पंचमाध्यायगोडहा॥२१॥ ५॥ ॥षष्ठाध्यायप्रारंभः॥ ॥मैत्रेयह्मणेभागवता॥परि
सेंश्रीहरीचीगाथा॥दक्षयज्ञांतदेवांसमस्तां॥रुद्रसैन्येंपळविलें॥ १ ॥तेछिन्नभिन्नसर्वांगीं निश्चित॥सदामा-
नसींभयभीत॥वेगेंसत्यलोकींप्राप्त॥होतेजाहलेतेधवां॥२॥ब्रह्मदेवासीकरूनिनमन॥सांगतेजाहलेवर्तमान॥
दक्षयज्ञभंगकरून॥शिवगणींआह्मांत्रासिलें॥३॥यास्तवआह्मीशरण॥पातलोंचरणींकरारक्षण॥यापरी-
त्यांचेंपरिसूनिवचन॥ब्रह्मदेवनिघाले॥४॥सवेंघेऊनिदेवमुनी॥विधिचाललातयेक्षणीं॥तोकुबेरनगरा-
हूनी॥कैलासभुवनीपातला॥५॥तेथेंफळपुष्पयुक्त॥वृक्षलागलेगगनचुंबित॥त्यांमाजीविस्तीर्णयोजनश
त॥वटवृक्षएकअसे॥६॥तयावटाचेतळवटीं॥छायापाहूनिगोमटी॥व्याघ्रासनींधूर्जटी॥परमानंदेंबैसले॥७
तर्कमुद्रेनेंजपकरीशांत॥सभोंवतींसरोवरेंबहुत॥जेथेंकुमुदकल्हारेंसुगंधित॥उत्पलशतपत्रेंविराजती॥८॥मृग
वाजीवारण॥वानररीसगवयजाण॥शरभव्याघ्रआदिकरून॥श्वापदेंविचरतीपर्वतीं॥९॥हंससारसकारंड
वशुक॥पिकादिपक्षीअनेक॥वृक्षावरीबैसूनिचोख॥शिवशिवशब्देंगर्जती॥१०॥ऐशापर्वतशिखरीं॥विधिजा-
ऊनिसत्वरीं॥साष्टांगवंदीत्रिपुरारी॥प्रेमभावेंकरूनीयां॥११॥सनकसनंदनयोगिजन॥नित्यकरितीज्याचेंस्त
वन॥तोशंभुवैराग्यसंपन्न॥पूर्णकामविराजे॥१२॥पद्मासनींप्रभुदेखिला॥जटाजूटरुद्राक्षमाळा॥जयाशोभ-

तीं नरमुंडें गळां ॥ भस्मचर्चित सर्वांगीं ॥ १३ ॥ नृकपालदंडधर ॥ भार्वांशोभे रोहिणीवर ॥ व्याघ्रकंथा फणिवर ॥ ठायींठायीं वेष्टिले ॥ १४ त्रिशूल डमरु या आयुधें करून ॥ युक्त ब्रह्म सनातन ॥ ऐसा शंकर नयनीं पाहून ॥ विधाता विनवी सद्भावें ॥ १५ ॥ हे यज्ञहंत्या यजमानाचा ॥ ऋत्विजादि अन्यजनांचा ॥ अपराध क्षमा करूनी साचा ॥ यज्ञमंडपीं चलावें १६ ॥ यज्ञभाग आपणासी ॥ अखंड देतों व्योमकेशी ॥ मैत्रेय ह्मणे विदुरासी ॥ चरित्र पुढतीं परिसावें ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ षष्ठाध्याय गोड हा ॥ १९ ॥ ६ ॥ ॥ सप्तमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ विदुरासि ह्मणे मैत्रेय मुनी ॥ शंकर स्तवन परिसूनी ॥ देवांसहित तेथूनी ॥ यज्ञमंडपीं पातले १ ॥ तेथें जाऊनि वहिलें ॥ महादेव ह्मणूं लागले ॥ दक्ष कबंधासी अजमुंड भलें ॥ शीघ्र लावा येधवां ॥ २ ॥ भग ऋषी चक्षुहीन ॥ तो पाहील सूर्यतेजें करून ॥ पूषा दंतविहीन ॥ यजमानदंतीं चालवितो ३ देव ऋषी पितरांचें ॥ अवयव भंगले साचे ॥ पहिल्यासारिखे होतील त्यांचे ॥ सत्य सत्य त्रिवाचा ॥ ४ ॥ हा यज्ञ भग जाहला निश्चित ॥ ह्मणूनि याचें प्रायश्चित्त ॥ ह्मावया विष्णुतोषार्थ ॥ त्रिकपाल इष्टि करावी ॥ ५ ॥ यापरी ऐकूनी शिववाणी ॥ धाता यजन करी तेक्षणीं ॥ तंव तो लक्ष्मीसहित चक्रपाणी ॥ प्रगट जाहला तेधवां ॥ ६ ॥ तेजःपुंज मनोहर ॥ पीतांबरधारी श्यामसुंदर ॥ ज्याचे मस्तकीं मुकुट रुचिर ॥ कर्णीं कुंडलें साजिरीं ॥ ७ ॥ शंखचक्रादि आयुधें समस्त ॥ कंठीं कौस्तुभ विराजित ॥ आपादलंबिनी माळा रुळे निश्चित ॥ वैजयंती गोमटी ॥ ८ ॥ ऐसी श्रीहरिमूर्ति पाहुन ॥ अखिल देऊनि अभ्युत्थान ॥ करूनी साष्टांग वंदन ॥ सन्मुख उभे राहिले ॥ ९ ॥ दक्ष करूनी नमस्कार ॥ स्तवन करी वारंवार ॥ बोकडासारिखा उच्चार ॥ होतां समस्त हांसले ॥ १० ॥ नंतर ऋत्विज आणि सदस्य ॥ भृगु पुढती चतुरास्य ॥ स्तवन करिती सुरेश ॥ ऋषिपत्न्याही तेधवां ॥ ११ ॥

गंधर्वआणिलोकपाळ ॥ विद्याधरादिमिळूनिसकळ ॥ स्तवनकरितीसोज्वळ ॥ महोत्सवतेंमांडिला ॥ १२ ॥ यज्ञसमाप्तकरून ॥ स्वगृहींगेलेसुरगण ॥ विदुरापुढतीचरित्रपावन ॥ श्रवणकरीप्रेमळा ॥ १३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित ॥ सप्तमाध्यायगोडहा ॥ १४ ॥ ७ ॥ ॥ अष्टमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥

मैत्रेयह्मणेविदुरास ॥ आतांस्वायंभुवमनूचावंश ॥ परिसेंबापाअशेष ॥ कथनकरितोंतुजलागीं ॥ १ ॥ मनुपुत्रप्रियव्रत ॥ दुजाउत्तानपादनिश्चित ॥ कांतातयालागींपुनीत ॥ उभयअसतीसुंदरी ॥ २ ॥ सुनीतिसुरुचीजाण ॥ लावण्यसागरींचेंनिधान ॥ सुनीतीवरीरायाचेंमन ॥ तिळमात्रअसेना ॥ ३ ॥ ध्रुवनामापुत्रसुंदर ॥ पंचवार्षिकसाचार ॥ सुरुचीचाउत्तमकुमर ॥ परमआवडेनृपनाथा ॥ ४ ॥ एकेसमयींभूपती ॥ सुरुचिपुत्राउत्तमाप्रती ॥ अंकीं घेऊनियांप्रीति ॥ लालनकरीसंतोषें ॥ ५ ॥ तंवतेथेंध्रुवपातला ॥ अंकींबसावयाधांवला ॥ तोंचमत्कारजाहला ॥ विदुरापरिसेंसावधान ॥ ६ ॥ सुरुचिनेंचरित्रपाहुन ॥ सापत्नभावमनींधरून ॥ रायानेंकरावेंश्रवण ॥ ऐसेंवचनबोलिली ॥ ७ ॥ ह्मणेवत्सानृपासनप्राप्तव्हावयातुजलागुन ॥ अधिकारनाहींपूर्ण ॥ त्याचेंकारणपरिसेंबा ॥ ८ ॥ तांमाझेकुशींजन्मावें ॥ तरीचराज्यासनग्रहणकरावें ॥ तपेंश्रीहरीसीतोषवावें ॥ तरीऐसेंफळपावसी ॥ ९ ॥ दुष्टवचनऐकूनिकानीं ॥ दुःखितध्रुवनिघालातेक्षणीं ॥ रुदनकरितआक्रंदुनी ॥ मातेसन्निधपातला ॥ १० ॥ सर्ववृत्तकथनकेलें ॥ तेव्हांजननीसदुःखजाहलें ॥ सुनीतीनेंपुत्रासितेवेळे ॥ वक्षस्थळींधरियेलें ॥ ११ ॥ ह्मणेबाळाकाळगती ॥ कायसांगूंतुजप्रती ॥ मजभार्याह्मणावयानृपतीलज्जायमानपैंहोतो ॥ १२ ॥ वत्सासुरुचीचेंवचन ॥ सत्यमानीविचारकरून ॥ पदइच्छिसीतरीनारायण ॥ तपेंकरूनतोषवीं ॥ १३ ॥ तेणेंइच्छितपावसी ॥ अढळपदींबैससी ॥ दुःखसमुद्रानजाणसी ॥ कृपेंकरूनीतयाच्या ॥ १४ ॥ ऐक

तांमातेचावाक्यार्थ॥ मनींउद्भवलेवैराग्य बहुत॥ पुरांतूनीतोअकस्मात॥ वनामाजीनिघाला॥ १५॥ जाणूनिध्रुवाचें मनोगत॥ नारदभेटलेमार्गांत॥ मस्तकींठेवूनिवरदहस्त॥ बोलतेजाहलेतेधवां॥ १६॥ हेवत्सायावयांत॥ मानापमानधरिसीव्यर्थ॥ मातृवाक्यसाधनार्थ॥ महत्संकटबाअसे॥ १७॥ आतांत्वांहेंचिकरावें॥ दुराग्रहसोडूनिभजावें॥ निजगेहाप्रतीवींचित्तधरावें॥ तेणेंक्षेमापावसी॥ १८॥ ऐसीऐकूनीनारदवाणी॥ ध्रुवबाळजोडूनिपाणी॥ सप्रेमलोचनींआणूनिपाणी॥ करीविनंतिसद्भावें॥ १९॥ हेमुनिवराअवधारीं॥ सुरुचीचेवाग्बाणजिव्हारीं॥ भेदूनिगेलेयेअवसरीं॥ तेणेंअंतरपोळलें॥ २०॥ सर्वोत्कृष्टत्रिभुवनांत॥ अन्यपदल्हावयाप्राप्त॥ सदुपायकथावानेमस्तकृपाकरूनीमुनिराया॥ २१॥ तेव्हांनारदह्मणेजरी॥ ऐसेंइच्छिसीबाळकाअंतरीं॥ तरीएकनिष्ठेंश्रीहरी॥ भक्तिभावेंआकळीजे॥ २२॥ बाळाध्रुवापरिसेंवचन॥ यमुनातटाकींअसेमधुवन॥ तेस्थानींतुवांजाऊन॥ परमात्माध्याइजे॥ २३॥ यमुनाजळींस्नानकरूनी॥ बैसूनियांपद्मासनीं॥ प्राणायामेंदेहशोधूनी॥ आत्मारामपहावा॥ २४॥ किरीटकुंडलेंवनमाळा॥ शोभतीचतुर्भुजकौस्तुभगळां॥ ज्याचेकांसेपटपिवळा॥ प्रसन्नवदनश्रीहरीतो॥ २५॥ ऐसाप्रभुअद्वय॥ ध्यायिजेस्थिरकरूनीहृदय॥ नमोभगवतेवासुदेवाय॥ २६हामंत्रपठनकरावा॥ २६॥ यामंत्रपठनेंकरूनिजाण॥ सप्तरात्रींतमानवआपण॥ प्रत्यक्षपाहेनारायण॥ सत्यवचननिर्धारें॥ २७॥ वासुदेवमंत्रेंसुखकर॥ गंधमाल्येंकरूनिसुंदर॥ कायावाचामनेंसीनिर्धार॥ पूजितांश्रीहरीइष्टदे॥ २८॥ ऐसेंनारदध्रुवासी॥ सांगेगोप्यतत्वप्रेमेंसी॥ वंदनकरूनीविधिसुतासी॥ तपागेलाबाळतो॥ २९॥ येरीकडेनारदमुनी॥ उत्तानपादनृपाचेसदनीं॥ येऊनिकौतुकनयनीं॥ पाहताजाहलातेधवां॥ ३०॥ पूजासत्काररकरून॥ योगियाआसनींबैसवून

प्रश्न केलासाश्रुनयन ॥ पुत्रविरहें नरनाथें ॥ ३१ ॥ अहो नारदा परिसा वाणी ॥ पंचवार्षिक लावण्यखाणी ॥ माझा पुत्र गे-
लारानीं ॥ मातृवचनें करूनियां ॥ ३२ ॥ क्षुधातृषा बाळकाला ॥ लागतां मागेल अन्नाला ॥ वनीं देईल कवण त्याला ॥
चिंता दारुण मनीं वाटे ॥ ३३ ॥ व्याघ्रवृकादि श्वापद क्रूर ॥ सदा भ्रमती वनचर ॥ काय कैसा होईल प्रकार ॥ मत्पुत्राचा नि-
श्चयें ॥ ३४ ॥ अहो मी स्त्रीजित ॥ मंद दुरात्मा अधम बहुत ॥ बाळ आला सन्निध खेळत ॥ तयाकडे न पाहिलें ॥ ३५ ॥ ऐ-
सी परिसूनि वाणी ॥ काय बोले नारदमुनी ॥ राजा शोक न करी मनीं ॥ स्वस्तिक्षेम पुत्र तुझा ॥ ३६ ॥ जें कर्म देवांसि दुष्क-
र ॥ तें करूनि तुझा कुमर ॥ नगरासि येईल सत्वर ॥ चिंता न करी सर्वथा ॥ ३७ ॥ मैत्रेय ह्मणे विदुरासी ॥ ऐकूनि नारद
वाक्यासी ॥ पुत्रागमन मानसीं ॥ चिंतन करितो नृप ॥ ३८ ॥ येरीकडे प्रकार घडला ॥ तो पाहिजे श्रवण केला ॥ नारदोपदे-
शा ध्रुवें धरिला ॥ सद्भावें निजचित्तीं ॥ ३९ ॥ त्या वासुदेव मंत्रें करून ॥ ध्रुव करी श्रीहरीचें अर्चन ॥ त्रिरात्र जातां कपित्थ बद-
राशन ॥ करिता जाहला बाळक तो ॥ ४० ॥ एक मास पर्यंत जाण ॥ हा नियम चालें त्याचा पूर्ण ॥ द्वितीय मासीं सहा दिन
जातां तृणपर्ण भक्षितो ॥ ४१ ॥ तृतीय मासीं नवम दिनीं ॥ उदकप्राशन तोषें करूनी ॥ चतुर्थ मासीं द्वादश दिनीं ॥ वायु
भक्षण करीतसे ॥ ४२ ॥ पंचम मासीं महीवरी ॥ उभा एकांगुष्ठावरी ॥ अंतरीं धरूनी श्रीहरी ॥ ब्रह्मानंदीं निमग्न ॥ ४३
ध्रुव रोधी निजश्वास ॥ तेणें त्रास विश्वास ॥ जाहला जाणूनि वैकुंठास ॥ सकळ देव पातले ॥ ४४ ॥ ह्मणती धांव गा श्री-
हरी ॥ प्राणरोध विश्वाचा सत्वरी ॥ होता जाहला ये अवसरीं ॥ हेतु कांहीं नाकळे ॥ ४५ ॥ यास्तव आह्मी शरण ॥ पात-
लों माधवा करा रक्षण ॥ ऐसें ऐकूनियां वचन ॥ परमात्मा बोलतसे ॥ ४६ ॥ माझा ध्रुव बाळभक्त ॥ मधुवनीं तपें नि-
श्चित ॥ तया योगें विश्वांत ॥ प्राणनिरोध जाहला ॥ ४७ ॥ त्यासी देऊनी वरदान ॥ करितों हेतु परिपूर्ण ॥ तुह्मी जावें

परतून॥ आपुलेस्थानीं शीघ्रपैं॥ ४८॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ चतुर्थस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित अष्टमाध्यायगोडहा॥ ४९॥ ८॥ नवमाध्यायप्रारंभः॥ ॥ मैत्रेयविदुरालागुनी॥ बोलतीपूर्वकथानुसंधानीं ऐकूनिश्रीहरीचीवाणी॥ देवस्वस्थानींपातले॥ १॥ बैसूनिगरुडावरी॥ मधुवनींआलेमुरारी॥ ध्यानींमूर्तीध्रुवांतरीं तीचबाहेरीप्रत्यक्ष॥ २॥ साक्षात्पाहूनिनारायण॥ ध्रुवेंकेलेंसाष्टांगवंदन॥ तेंत्याचेकपोलींमाधवेंआपण॥ शंखस्पर्शकरविला॥ ३॥ तेणेंजाहलेंअगाधज्ञान॥ करूंलागलाप्रेमेंस्तवन॥ हेसर्वभूतात्म्याकरीअवन॥ चरणींशरणदासहा॥ ४॥ हेप्रभोशेषशायी॥ प्रवेशकरूनीमाझेहृदयीं॥ ज्ञानउत्पन्नलवलाहीं॥ शीघ्रकेलेंदयार्णवा॥ ५॥ याप्रकारमाझेवाचेसी॥ तैसेचहस्तपादादिकांसी॥ जोजीववीअहर्निशीं॥ त्याहृषीकेशीतुजनमो॥ ६॥ ध्यानयोगेंभूवरी॥ प्रत्यक्षभेटसीदानवारी॥ हेभगवन्सकलविश्वांतरीं॥ कुतुकेंनांदसीगोविंदा॥ ७॥ तूंनित्यमुक्तपावन॥ शुद्धकूटस्थसनातन॥ आदिपुरुषातुझेंमहिमान॥ ब्रह्मादिकानेणवे॥ ८॥ देवाधिदेवाचक्रपाणी॥ सद्भक्तिअसोतुझेचरणीं॥ दर्शनघडोदिवसरजनीं॥ हेंचिअखंडमागतों॥ ९॥ यापरीकरितांस्तवन॥ प्रसन्नबोलेनारायण॥ ज्याकरितांकेलेंतपाचरण॥ तेंध्रुवपदतुजदिधलें॥ १०॥ अद्यापिज्यापदासिपाहीं॥ कोणीतपेंगेलानाहीं॥ तेंअनुच्छिष्टपदलवलाहीं॥ तुजलागींसमर्पिलें॥ ११॥ अंतींहोईलमोक्षगती॥ प्रस्तुततूंहोशीलभूपती॥ तवपिताकाननाप्रती॥ जाईलआत्मसाधना॥ १२॥ छत्तीससहस्रसंवत्सर॥ राज्यकरिसीलपृथ्वीवर॥ मृगयेजातांतवभ्रातासाचार यक्षहस्तेंमरेलकीं॥ १३॥ तयाचेशोकेंकरून॥ तन्मातापावेलमरण॥ अंतींहोऊनिमाझेंस्मरण॥ अढळपदपावसी॥ १४॥ वरदानदेऊनयापरी॥ अंतर्हितजाहलेश्रीहरी॥ ध्रुवपातलाआपुलेनगरीं॥ महोत्सवतेंजाहला॥ १५

मातापितापौरजन ॥ सामोरे येऊनि आपण ॥ ध्रुवाचा करूनी सन्मान ॥ समारंभें आणिती ॥ १६ ॥ प्रौढ होतां कुमर ॥ उ-
त्तानपाद करूनी विचार ॥ ध्रुवासी बैसवूनि राज्यावर ॥ आपण गेला तपोवनीं ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ च
तुर्थस्कंधीं परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ नवमाध्याय गोड हा ॥ १८ ॥ ९ ॥ ॥ दशमाध्याय प्रारंभः ॥
ध्रुव प्रजापतीची दुहिता ॥ भ्रमी नामें जाहला वरिता ॥ तियेचे उदरीं सुत उभयतां ॥ कल्प वत्सर निपजले ॥ १ ॥ द्वि
तीय वायूची कुमरी ॥ इला नामें सुंदरी ॥ उत्कल पुत्र तियेचे जठरीं ॥ कन्या एक जाहली ॥ २ ॥ उत्तमाचा विवाह कांहीं
मुळींच जाहला नसे पाहीं ॥ मृगयेसी जातां लवलाहीं ॥ यक्षें त्या मारिलें ॥ ३ ॥ त्याचे शोकें करून ॥ तन्माता पावली
मरण ॥ ऐसें ऐकूनि वर्तमान ॥ ध्रुव मानसीं कोपला ॥ ४ ॥ सत्वर बैसूनि रथावरी ॥ धनुष्य बाण घेऊनि करीं ॥ येऊ
निपुण्यजननगरीं ॥ शंखनाद करी तेधवां ॥ ५ ॥ तो शब्द करूनी श्रवण ॥ ससैन्य यक्ष आले धांवून ॥ त्रिंशत्सहस्राधि
क लक्ष जाण ॥ संख्यात यांची हीं असे ॥ ६ ॥ हिमालयीं युद्ध करितां ॥ उपदेवां मारिलें बहुतां ॥ छिन्नभिन्न गात्रें क
रूनी तत्वतां ॥ कित्येकांसी पळवीलें ॥ ७ ॥ नाना शस्त्रें करून ॥ केलें शत्रूंसी ताडन ॥ पुण्यजनीं बाणवृष्टी करून ॥ ध्रु
वरथ आच्छादिला ॥ ८ ॥ तों स्वर्गीं विमानांत ॥ सुरसुरांगना समस्त ॥ पाहून हाहाकारें प्रलपत ॥ ह्मणती काय अन-
र्थ हा ॥ ९ ॥ अहो मनुपुत्रतरणी निश्चित ॥ बुडाला पुण्यजनसागरांत ॥ येरीकडे राक्षस भूत प्रेत ॥ शाकिनी डाकिनी
नाचती ॥ १० ॥ दोन घटिकापर्यंत ॥ शत्रुशरीं रथ आच्छादित ॥ जाहला ध्रुवाचा निश्चित ॥ नंतरी मुक्त होयतो ॥ ११
पुनरपि ध्रुववीर ॥ सज्ज होऊनि रण घोर ॥ करिता जाहला अपार ॥ तें चि पुढती परिसावें ॥ १२ ॥ श्रीमद्भागवतसा
रामृत ॥ चतुर्थस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ दशमाध्याय गोड हा ॥ १३ ॥ १० ॥ एकादशा० प्रा०

मैत्रेयह्मणतीविदुरालागुन॥ध्रुवानेंधनुष्यसज्जकरून॥अस्त्रसोडिलेंनारायण॥तेणेंपुण्यजननष्टहोती॥१॥ बा
णापाठींबाणसोडिले॥तेणेंसूर्यमंडलझांकलें॥कित्येकयक्षव्यंगजाहले॥कित्येकनिमालेसंगरीं॥२॥ नंतरस्वायं
भुवमनुरथांत॥बैसूनिऋषिजनासहित॥हिमालयासीगेलात्वरित॥शांतवनकरावया॥३॥ध्रुवेंपितामहासीप
हून॥केलेंसाष्टांगवंदन॥पुढेंठाकलाहस्तजोडून॥ह्मणेकायआज्ञाजी॥४॥तेव्हांमनुह्मणेध्रुवासी॥क्रोधत्यागी
दोषराशी॥त्वांनिरपराधयक्षांसी॥रणांगणींमारिलें॥५॥हेंआमुचेकुळांत॥जाहलेंबापाअनुचित॥एक्याबां-
धवास्तवसमस्त॥पुण्यजनगांजिले॥६॥त्वांपुण्यजनांचामुळा॥रोषेंबहुतक्षयकेला॥हेवत्साभ्रातृवत्सला॥सा
धूंचामार्गह्मानव्हे॥७॥त्वांसर्वात्माभगवान्॥प्रसन्नकेलासतपेंकरून॥पावलासीध्रुवपदासन॥ऐसेंअसतांकाय
हें॥८॥बानिंद्यकर्मकेलें॥तुजपासूनिकैसेंहेंघडलें॥होणेंजाणेंअखिलभलें॥देवाधीनहेंसारें॥९॥कोणीयासीक
र्माधीन॥ह्मणतीकोणीस्वभावप्रमाण॥कोणीकाळप्रधान॥तोचिभगवानजाणिजे॥१०॥तोरमाधवसर्वेश्वर॥हेंवि
श्वनिर्माणकरीसत्वर॥पालनकरूनीसंहार॥सर्वेंचिकरीबाळका॥११॥ह्मणूनितोचीभगवान्हरी॥अस्थूलरूपींवि
श्वांतरीं॥तस्मात्पुण्यजनांशींनकरीं॥तीव्रविरोधयेधवां॥१२॥तयासीहोऊनिशरण॥वंदूनिमागेंअभयदान॥या
योगेंभगवान्॥प्रसन्नतुजहोईलकीं॥१३॥ऐसामनूनेंध्रुवासी॥उपदेशकेलासौख्यराशी॥नंतरऋषींसहित
स्वालयासी॥स्वायंभुवमनुगेला॥१४॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥चतुर्थस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविर-
चित॥एकादशाध्यायगोडहा॥१५॥ ११ ॥ द्वादशाध्यायप्रारंभः ॥मैत्रेयह्मणेविदुराशांत॥ध्रुवदेखूनियक्षांस-
हित॥कुबेरयेऊनिअकस्मात॥भाषणकरिताजाहला॥१॥हेमनुवंशधरमहाराज॥आमुचेंकुळरक्षिलेंआज

इच्छितवरदानसहज ॥ देतोंशीघ्रमागावें ॥ २ ॥ ऐसीऐकूनियांवाणी ॥ ध्रुवबोलेतयेक्षणीं ॥ अखंडभक्तीश्रीहरिचरणीं
असोमाझीहेंद्यावें ॥ ३ ॥ तथास्तुह्मणूनियक्षनाथ ॥ तेथेंचिजाहलाअंतर्हित ॥ पुढतीरथींबैसूनिध्रुवत्वरित ॥ पुरामाजीं
पातला ॥ ४ ॥ पित्रुवतप्रजारक्षण ॥ करूनीयज्ञयागपूर्ण ॥ छत्तीससहस्रवर्षेंआपण ॥ राज्यकरीपृथ्वीचें ॥ ५ ॥ नं
तरराज्यपुत्रासी ॥ देऊनिजाहलातापसी ॥ अनुतापेंबदरीवनासी ॥ जाताजाहलातेधवां ॥ ६ ॥ तेथेंसमाधियोगें
करून ॥ आपुलेठायींआत्मचिंतन ॥ करीतअसतांपुढेंविमान ॥ अकस्मातपातलें ॥ ७ ॥ त्यांतचतुर्भुजपीतांबरधर
विष्णुदूतश्यामसुंदर ॥ पाहूनिध्रुवेंनमस्कार ॥ साष्टांगकेलासद्भावें ॥ ८ ॥ तेव्हांविष्णुदूतह्मणतीध्रुवासी ॥ कल्या
णअसोअखंडतुजसी ॥ आतांचलावेंध्रुवपदासी ॥ ॥ परमानंदभोगावया ॥ ९ ॥ ऐसेंपरिसूनियांवचन ॥ ध्रुव
मानसींश्रीहरीस्मरून ॥ विमानासीप्रदक्षिणाकरून ॥ करीपूजनसद्भावें ॥ १० ॥ मृत्यूच्यामस्तकावर ॥ ध्रुवचरणठे
वूनिसत्वर ॥ विमानींबैसतांदिव्यशरीर ॥ देवासमजाहला ॥ ११ ॥ तेव्हांध्रुवबोलेवचन ॥ मातेच्याउपदेशेंकरून ॥
प्राप्तजाहलेंसजविमान ॥ यास्तवआणातिजलागीं ॥ १२ ॥ ऐसेंऐकूनिदूतह्मणती ॥ माताविमानारूढसुनीती ॥ जा
तआहेगारुमती ॥ अवलोकनकरावें ॥ १३ ॥ मातृभक्तिपाहूनियांपरी ॥ आनंदकेलासुरवरीं ॥ विमानींबैसूनीवर
चेवरी ॥ पुष्पवृष्टिकरितीबहु ॥ १४ ॥ वाद्येंवाजवितीनाना ॥ गंधर्वकरितीतनाना ॥ आनंदजाहलाथोरसाना ॥ ब्रह्मा
दिकांतेंजाणपां ॥ १५ ॥ थैथैअप्सरानाचती ॥ आलापेंगायनकरिती ॥ ध्रुवगेलाध्रुवपदाप्रती ॥ नारदवाक्येंकरू
नियां ॥ १६ ॥ हेंध्रुवचरित्रश्रवणपठन ॥ पर्वणीसाधूनिसंक्रमण ॥ भावेंकरितांपूर्ण ॥ सौख्यहोयसकळांसी ॥
१७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधींपरमपवित्र ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्वादशाध्यायगोडहा ॥ १२

१२॥ ॥त्रयोदशाध्यायप्रारंभः॥ ॥मैत्रेयह्मणेविदुरासी॥परिसेंकथासौख्यराशी॥ध्रुवपुत्रजोउत्कलनामेंशीं॥
तयानेंराज्यत्यागिलें॥१॥तोजडांधबधिरवत॥ब्रह्मभूतहोऊनित्योकांत॥भ्रमणकरितांचरित॥कायजाहलें
तेंऐका॥२॥तेव्हांकुळवृद्धप्रधान॥विचारकरितीपूर्ण॥हाध्रुवपुत्रज्येष्ठअसून॥वैराग्येंराज्यकरीना॥३॥प्रजेला
उपद्रवबहुत॥होईलह्मणूनिलरित॥कनिष्ठपुत्रनृपनाथ॥वत्सरनामाअभिषेकिला॥४॥सह्याकुमरजाहलेत्या
सी॥कनिष्ठपुत्रअंगतयासी॥मृत्युकन्यासुनीथेचेकुशीं॥वेनराजाजाहला॥५॥तोदुष्टबुद्धीदुराचारी॥उत्प-
न्नजाहलापृथ्वीवरी॥ऐकूनिविदुरप्रश्नकरी॥तोचिसाग्रअवधारा॥६॥दुष्टव्हावयाराजनंदन॥कायजाहलें
कारण॥याशंकेचेंसमाधान॥ब्रह्मर्षिआपणकरितीपैं॥७॥एकेसमयींअंगनृपती॥अश्वमेधकरीयथास्थि
ती॥यज्ञभागघ्यावयानिश्चिती॥नचियेतीदेवगण॥८॥विप्रह्मणतीनृपनाथा॥याचेंकारणपरिसेंआतां॥
निपुत्रिकाचेगृहींताता॥देवभागनचघेती॥९॥यास्तवपुत्रेष्टिकरून॥पुत्रकरावासंपादन॥नंतरयज्ञभागग्र
हण॥देवकरितीलनिश्चयें॥१०॥ऐकूनिद्विजांचीवाणी॥रावसमजलाआपुलेमनीं॥यथासांगपुत्रेष्टीकरूनी
चक्रपाणीतोषविला॥११॥श्रीहरिकृपेंकरूनीजाण॥अंगरायाजाहलानंदन॥तोदुष्टदुराचारीकुश्चितपूर्ण
मातामहाअनुसरला॥१२॥नंतरमृगयाकरावयासी॥नित्यजातसेकाननासी॥खेळतांप्रजाजनांच्याबाळां-
सी॥आपटुनीमारीस्वभावें॥१३॥ऐसापाहूनिदुष्टकुमर॥दुःखितहोऊनिनरेश्वर॥बोलताजाहलासखेदांत
र॥आतांकायकरावें॥१४॥मीहोतोंनिपुत्रिक॥तोचिबराअसेंचोरव॥परीआतांहोऊनिबाळक॥कार्यकांहीं-
नसाधे॥१५॥उपद्रवप्रजाजनांसी॥नित्यहोतोदिवानिशीं॥हेंदुःखभोगावयामजसी॥कैसेंआणिलेंदैवानें १६

यापेक्षांआतांआपण॥राज्यपरित्यागकरून॥काननींकरावेंगमन॥आत्मसाधनकरावया॥ १७॥ यापरीकरूनीविचा
र॥अर्धरात्रींनरेश्वर॥तपोवनांतसत्वर॥जाताजाहलाअनुतापें॥१८॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥चतुर्थस्कंधींपरम
पुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥त्रयोदशाध्यायगोडहा॥१९॥ १३ ॥चतुर्दशाध्यायप्रारंभः ॥ पुत्रदुःखेंकरू
नीनृपती॥पळूनिगेलाअवचिती॥नंतरमंत्रीविचारकरिती॥ह्मणतीकायकरावें॥ १ ॥ सकळमुनीकरितीविचार
प्रजारक्षणार्थनरेश्वर॥स्थापिल्यावांचूनिसदाचार॥योग्यनचालेसर्वथा॥२॥तस्करउपद्रवबहुत॥आतांकरितील-
राज्यांत॥ह्मणूनीप्रजारक्षणार्थ॥वेनराजाकरावा॥३॥मगसुमुहूर्तींसकळमुनी॥वेनासिबैसवितीसिंहासनीं॥प
ट्टाभिषेकहर्षेंकरूनी॥जातेजाहलेनिजाश्रमा॥४॥पुढतीमानवेंद्रवेन॥सर्वराष्ट्रींकरितांभ्रमण॥रथारूढहोऊनिआ
पण॥प्रजाजनअवलोकी॥५॥ग्रामोग्रामींडांगोरा॥पिटवूनिकळवीसमाचारा॥माझ्याराज्यांतवेदाचारा॥करूनयेक
वणेंही॥६॥यज्ञयागादिकर्मपावन॥जपजाप्यहरिकीर्तन॥करितांशिक्षातयालागुन॥करीनजाणानिश्चयें॥७॥विष्णू
चाअंशमीनरपती॥सर्वदेवमदंगींवसती॥देवपितृभागमजप्रती॥अर्पणकरासकळही॥८॥ऐसेंऐकूनिवर्तमान॥सं
कटींपडिलेसमस्तब्राह्मण॥अखिलऋषिजनयेउन॥विनवितीरायातें॥९॥विप्रह्मणतीमेदिनीनाथा॥प्रार्थितोंतुज
हेंपरिसावेंआतां॥आयुष्यलक्ष्मीबळदाता॥धर्मतत्वतांसंरक्षीं॥ १०॥ देवब्राह्मणांचेपायीं॥दृढविश्वासधरूनिरा
हीं॥तेणेंसर्वकल्याणपाहीं॥जगामाजीराजेंद्रा॥११॥रायासद्धर्मेंकरून॥पुत्रवत्प्रजेचेंपालन॥करूनीयोग
यागहवन॥नारायणतोषवावा॥१२॥तयायोगेंनृपराया॥होईलतुझीदिव्यकाया॥कांगाअधर्मकरिशीवांया
मृत्युकारकदुष्टहा॥१३॥राज्यांतविप्रजेवसती॥तेराज्याचेंअभीष्टचिंतिती॥ऐसीऐकूनिविप्रोक्ति॥कायराव

बोलेतयां ॥ १४ ॥ तुह्मी आहांत मूर्ख ब्राह्मण । तुह्मांसि कांहीं नाहीं ज्ञान ॥ मज भासतां पाषाण ॥ शब्द बुद्ध नर पशु ॥ १५
जैशा पतित्यागुनी जारिणी ॥ जारासवें रमती जाउनी ॥ तैसी तुमची दिसे करणी ॥ प्रत्यक्ष आज मज लागीं ॥ १६
अहो मी विष्णु साक्षात ॥ प्रत्यक्ष असतां राज्यांत ॥ नित्य भजतां अन्य दैवत ॥ काय तुह्मां ह्मणावें ॥ १७ ॥ ही बाल
बुद्धि तुमची पूर्ण ॥ ऐसें ऐकतां त्यांची वचन ॥ विप्र हुंकार सोडिती दारुण ॥ तें गतप्राण वेन जाहला ॥ १८ ॥ नृप मरण
पावलियावर ॥ ऋषि करिती विचार ॥ अधिकारि पाहिजे राज्यावर ॥ ह्मणूनि योग साधिती ॥ १९ ॥ वेनांकाचें क
रितां मंथन ॥ कृष्ण पुरुष त्यापासून ॥ ह्रस्वांग महाहनु ह्रस्वचरण ॥ ह्रस्व बाहु निपजला ॥ २० ॥ ताम्र मुखी पुरु
ष जाण ॥ अकल्पित होऊनि उत्पन्न ॥ ह्मणे काय करावें साधन ॥ तैं त्या ब्राह्मण बैसविती ॥ २१ ॥ तयापासून जाह
ले शबर ॥ गिरिकंदरीं करिती संचार ॥ पुरुषरूपें साचार ॥ वेन पाप परिहरिलें ॥ २२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ च
तुर्थस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सरस्वाराम विरचित ॥ चतुर्दशाध्याय गोड हा ॥ २३ ॥ १४ ॥ पंचदशाध्याय प्रारंभः ॥
मैत्रेय ह्मणे विदुरासी ॥ कथा परिसें सौख्यराशी ॥ विप्र विचार करूनी मानसीं ॥ आणिक उपाय योजिती ॥ १ ॥ वेन
बाहूचें मंथन ॥ पुनरपि करितां ब्राह्मण ॥ स्त्री पुरुष उत्पन्न ॥ तयापासूनी जाहले ॥ २ ॥ तें पाहूनि विप्र ह्मणती ॥ हा
प्रत्यक्ष विष्णुमूर्ती ॥ ही कमलांश निश्चिती ॥ आदिराज सत्य हा ॥ ३ ॥ सकल नृपांमाजी श्रेष्ठ पूर्ण ॥ हा करील पृथ्वी
चें पालन ॥ ह्मणूनी पृथु हें अभिधान ॥ ठेविते जाहले कौतुकें ॥ ४ ॥ त्या स्त्रीतें अर्चि हें नाम ॥ ठेविते जाहले विप्रोत्तम ॥ ऐ
सा उत्सव होतां परम ॥ देवगगनीं आनंदले ॥ ५ ॥ दुंदुभी वाजविती निराळीं ॥ पुष्पवृष्टि करिती अंतराळीं ॥ गंधर्व गाती
हर्षमेळीं ॥ अप्सरा नाचती थैथैत्या ॥ ६ ॥ ब्रह्मदेव येऊनि आपण ॥ पट्टाभिषेचन संपूर्ण ॥ करूनियां विधी करून

राज्यावरीत्याबेसविलें॥ ७॥ पृथुराजबैसतांसिंहासनीं॥ प्रजायेऊनिलागतीचरणीं॥ ब्रह्मादिसुरपाहूनिनयनीं॥ स्नानकरितीरायाचा॥ ८॥ कुबेरेंदिधलेंसिंहासन॥ वरुणेंकेलेंछत्रार्पण॥ प्रभंजनेंचामरव्यजन॥ पुष्पहारदिला वाणीनें॥ ९॥ सन्मुखयेऊनिविधाता॥ सामुद्रिकजाहलापाहता॥ भूपतीचेदक्षिणहस्ता॥ चक्रचरणींकमळें॥ १०॥ हींचिन्हेंअवलोकुन॥ विधाताबोलेहानारायण॥ करावयाभक्तरक्षण॥ जगामाजीअवतरला॥ ११॥ ऋषिजनकरितीस्तवन॥ हेंसर्वकरूनीश्रवण॥ बोलताजाहलापृथुआपण॥ कायबोलताहेंऐसें॥ १२॥ हेजनहोपरिसावाणी॥ माझापराक्रमलोचनीं॥ अद्यापिपाहिलानाहींकोणीं॥ नजाणतांवदताकसें॥ १३॥ ऐसेंस्तवितांअखंडित विडंबनहोईलजगांत॥ ऐसीपरिसूनिमात॥ नंतरबोलतीऋषीते॥ हाभूपतिलोकरक्षक॥ होईललोकपाळांपरीदेख॥ लोकांवरीअनेक॥ उपकारकरीलहा॥ १५॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत॥ प्राकृतसरवारामविरचित॥ पंचदशाध्यायगोडहा॥ १६॥ १५॥ षोडशाध्यायप्रारंभः॥ ॥ विदुरासिह्मणेमैत्रेयमुनी॥ पृथुराजसन्मुखपाहूनी॥ गायकजनतयेक्षणीं॥ स्तवनकरितेजाहले॥ १॥ हेमहाराजभूपती॥ आपणसाक्षातविष्णुमूर्ती॥ अर्चिकमळाभगवती॥ दर्शनेंपावनकेलेंआह्मां॥ २॥ आतांआह्मीजेंकरितोंस्तवन॥ तेंसकळऋषिप्रेरणेंकरून॥ पुढतोंअनावृष्टिधाचीरमण॥ करितांआपणरक्षालकीं॥ ३॥ स्वबळेंकरूनीजाणा॥ वर्षवालवेगेंत्याघना॥ सर्वदाप्रजापालना॥ दक्षह्मालसर्वस्वें॥ ४॥ शरणागतांसिअभयोक्ती॥ बोलूनित्यांचीदुःखशांती॥ अमृतदृष्टीकरूनिपुढती॥ क्षणामाजीकरालकीं॥ ५॥ स्वतेजेंकरूनीप्रजेसी॥ संतोषवालसौख्यराशी॥ क्षमागुणेंसमधरणीशीं॥ आल्हादकशशीसारखे॥ ६॥ वायुसमसर्वदेशांत॥ भ्रमणकरालदिवसरात॥ शत्रुदंडूनिलवरित॥ सौख्यद्यालज

नकलें॥७॥अदंड्यासीदंडकांहीं॥दयासागराकरणारनाहीं॥गुणपूर्णाशेषशायी॥कृपादृष्टीअसोंद्या॥८॥स्वपु-
त्रेंअन्यायकरितां॥शिक्षाकरालत्यासिताता॥तुमचीआज्ञाहेसमर्था॥जगत्त्रयींमान्यहो॥९॥समुद्रवलयांकित
पृथ्वीभोगालपरमपुनीत॥परंतुदृढव्रतधरालनिश्चित॥सत्यप्रतिज्ञराजेंद्रा॥१०॥आणिकव्हालब्राह्मणभक्त॥
वृद्धसेवकप्रेमभरित॥दीनवत्सलताठेवालबहुत॥मनामाजीनिश्चयें॥११॥परस्त्रियांचेठायीं॥मातृस्नेहठेवा
लसदाही॥सर्वभूपालतुमचेपायीं॥नम्रहोतीलकरदानें॥१२॥विप्रमानूनिपरमेश्वर॥सेवाकरालमनोहर॥
रथारूढहोऊनिपृथ्वीवर॥भ्रमणकरालकौतुकें॥१३॥उंचसरखोलजेकापर्वत॥तेधनुष्यकोटीनेंलवरित॥चूर्ण
करूनीसमस्त॥महीसमानकरालकीं॥१४॥मेदिनीचेंकरूनीदोहन॥करालओषधींचेंग्रहण॥सर्वप्रजांसीसम-
र्पण॥कुतुकेंकरालकृपानिधी॥१५॥अश्वमेधकरूनीशत॥प्रसिद्धव्हालत्रिजगतांत॥सनकादिकयेऊनिअक-
स्मात॥ब्रह्मोपदेशकरितीलकीं॥१६॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविर-
चित॥षोडशाध्यायगोडहा॥१७॥ १६॥ सप्तदशाध्यायप्रारंभः॥ ॥मैत्रेयह्मणेविदुरासी॥यापरीस्तवितीस-
मस्तऋषी॥तेव्हांविप्रगायकमागधांसी॥पृथुराजासंतोषवी॥१॥पुढेंएकदांप्रजाजन॥व्याकुळहोऊनिआपण॥
ह्मणतीराजेंद्राकरीरक्षण॥क्षुधातुरजाहलों॥२॥जठराग्नीहोऊनिप्रदीप्त॥करितोंआह्मांसिअत्यंततप्त॥हेकृपा-
र्णवाकरीशांत॥ह्मणूनिविनतीकरितीबहु॥३॥वाणीऐकूनियापरी॥पृथूबैसूनिरथावरी॥धनुष्यबाणघेऊनि
करीं॥प्रजारक्षणार्थनिघाला॥४॥ह्मणेतीक्ष्णबाणेंकरून॥करीनमेदिनीचेंचूर्ण॥जिनेंगिळिलेंसर्वान्न॥औ-
षधीबीजनिश्चयें॥५॥कोपयुक्तपाहूनिनृपती॥भयभीतजाहलीवसुमती॥गोरूपधरूनिपुढती॥पलायन-

कूरीतदा ॥ ६ ॥ कुंभिनीजायजिकडे ॥ धृतायुधराजातिकडे ॥ तीभयभीतहोऊनिदडे ॥ मगधेयेंविनवीनृपा ॥ ७ ॥ हेरा
जेंद्रापरमउदारा ॥ विक्रमशालीसौख्यागारा ॥ हस्तकींघेऊनितीक्ष्णशरा ॥ व्यर्थमातेंवधितांकसें ॥ ८ ॥ मीनिरपराधी
असतां ॥ कांमातेंउगेंचिमारितां ॥ तुह्मीधर्मज्ञसमर्था ॥ मीअबलाजातीची ॥ ९ ॥ आहेंमीधेनुजाण ॥ माझेंकरावेंसंर-
क्षण ॥ माझेठायींविश्वपूर्ण ॥ वासकरितेंदयाळा ॥ १० ॥ मीनाशपावल्यावरी ॥ विश्वरक्षालकवणेपरी ॥ ऐसेंऐकूनि
तेअवसरीं ॥ राजाबोलेधरणीतें ॥ ११ ॥ केल्याओषधीतुवांभक्षण ॥ त्याकरीसर्वउत्सन्न ॥ नंतरीतुझेंसंरक्षण ॥ हो-
ईलजाणवसुंधरे ॥ १२ ॥ ऐसीऐकूनियांवाणी ॥ कायबोलेकुंभिनी ॥ हेआदिपुरुषाचक्रपाणी ॥ वंदनअसोतवप
दीं ॥ १३ ॥ देवाधिदेवानारायणा ॥ ब्रह्मरूपापतितपावना ॥ त्वांआत्ममायेंकरूनीवामना ॥ विश्वउत्सन्नहेंकेलें १४
जेव्हांहिरण्याक्षबळी ॥ मजलाघेऊनिपाताळीं ॥ गेलातेधवांतूंवनमाळी ॥ येऊनिमजउद्धरिलें ॥ १५ ॥ जगन्ना
थालवलाहें ॥ मजअमृतदृष्टीनें पाहें ॥ मीजीर्णनौकाआहें ॥ बहुतांदिवसांची ॥ १६ ॥ प्रस्तुतपापीजनांचा ॥ भार
मजनसाहेसाचा ॥ ह्मणूनिगोरूपेंभयाचा ॥ मार्गधरूनीपळतेंमी ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधीं
परमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ सप्तदशाध्यायगोडहा ॥ १८ ॥ १७ ॥ ॥ अष्टादशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥
मैत्रेयह्मणतीभागवता ॥ सावधपरिसेंश्रीहरिगाथा ॥ पृथ्वीनेंपृथुराजास्तविता ॥ कांहींचित्तकळवळलें ॥ १ ॥
नंतररायासिधरणी ॥ बोलतीजाहलीतयेक्षणीं ॥ पुष्पमकरंदवदनीं ॥ ग्रहणकरितोभृंगजेसा ॥ २ ॥ तैसेंमज-
लाप्रसन्नकरून ॥ सर्वरसकरावेग्रहण ॥ दुष्टराजेउपभोगितीपूर्ण ॥ सकलमातेंपोटभरू ॥ ३ ॥ मींओषधीह्मणू
न ॥ यज्ञार्थकेल्यासंरक्षण ॥ त्याओषधींचेंदोहन ॥ करावेंतांनृपश्रेष्ठा ॥ ४ ॥ एकधारकाढणार ॥ एकवासरूंसा-

चार॥मीप्रत्यक्षदुग्धदेणार॥तुझ्यासन्मुखआहेंबा॥५॥ज्याज्याऔषधींचीवासना॥तुजलाअसेललोकरमणा॥
करूनियांवत्सयोजना॥त्यात्यादोहनबाकरी॥६॥ऐसेंऐकूनियांवचन॥मनूतेंवत्सकरून॥स्वहस्तपात्रींपृथ्वि
जाण॥औषधिदोहीसकळिक॥७॥मगदोहितीऋषिजन॥बृहस्पतीसवत्सकरून॥इंद्रियेंपात्रकल्पून॥वेद
मयदुग्धकाढिती॥८॥अमरींइंद्रवत्सकेला॥हेमपात्रींवीर्यतेजबळा॥अमृतासहदोहिलेंतयेवेळां॥परमानंदेंक
रूनियां॥९॥दैत्यप्रल्हादभागवत॥वत्सकरूनीपरमपुनीत॥लोहपात्रींमद्यबहुत॥दोहनकरितीसंतोषें॥१०॥गं
धर्वविश्वावसूसी॥वत्सकल्पूनिहर्षेंशीं॥गंधर्वविद्यापाहुनीसरसी॥दोहनकरितीलेधवां॥११॥पितरींअर्यमा
वत्सकेला॥कव्यान्नदोहिलेंतेवेळां॥सर्वसिद्धहोऊनिगोळा॥वत्सकपिलाकरितीते॥१२॥आकाशपात्रांतजाण॥
सिद्धिदोहितीसंपूर्ण॥पशूनीनंदीवत्सकरून॥तृणदोहनपैंकेलें॥१३॥पर्वतींहिमालयासी॥वत्सकरूनीतेजोरा
शी॥नानाधातुससुदायासी॥दोहनकेलेंसाक्षेपें॥१४॥याप्रकारेंकरून॥पात्रेंभिन्नकल्पून॥सर्ववस्तूंचेंदोहन
यथासांगपैंकेलें॥१५॥पृथुरायानेंपुढती॥स्वधनुष्यकोटीनेंनिश्चिती॥पर्वतफोडनीवसुमती॥सर्वसमानकेली
पैं॥१६॥सर्वभूमंडळसमान॥करिताजाहलापृथुआपण॥जनांसीरहावयास्थान॥कल्पूनिनांवेंदेतया॥१७॥ग्रा
मपुरपट्टन॥दुर्गघोषव्रजपूर्ण॥शिबिरेंखेटखर्वटेंजाण॥नामेंकेलींहीं ऐसीं॥१८॥ऐशायोगेंकरूनी॥प्रजाराह
तीसौख्येंसदनीं॥मैत्रेयह्मणेविदुरालागुनी॥अग्रभागींपरिसावें॥१९॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥चतुर्थस्कंधींपर
मपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥अष्टादशाध्यायगोडहा॥२०॥ १८ ॥ एकोनविंशाध्यायप्रारंभः ॥मैत्रेय
विदुरासीह्मणती॥पृथुराजतोजायपुढती॥ब्रह्मावर्तमनुक्षेत्राप्रती॥यज्ञकार्यसाधावया॥ १॥प्राचीसरस्व-

तीतरीं भला ॥ अश्वमेधांसी आरंभ केला ॥ नव्वद यज्ञ होतां घाबरला ॥ पाहूनि वासव अंतरीं ॥ २ ॥ ह्मणे काय जाहलें
ऐसें ॥ आतां मी करावें कैसें ॥ अमिष्ट होऊनि लागलें पिसें ॥ कांहीं न सूचे त्या जला ॥ ३ ॥ मग इंद्रें येऊन ॥ यज्ञवारू ने-
ला चोरून ॥ पुढें काय जाहलें वर्तमान ॥ तें चि परिसा भाविक हो ॥ ४ ॥ तो यज्ञोत्सव पहावया ॥ साक्षात् यज्ञपति स्था
ठाया ॥ पातले सौख्य पावावया ॥ नामें त्यांचीं अवधारा ॥ ५ ॥ शिव ब्रह्मा रमारमण ॥ सनकादिक पिलजाण ॥ द
त्तात्रेय अत्रिनंदन ॥ कौतुक पाहूं पातले ॥ ६ ॥ तेव्हां बोलती अत्रिमुनी ॥ हे पृथुराया परिसें वाणी ॥ अश्व चोरिला
इंद्रें येउनी ॥ पाखंडवेषें पैं आतां ॥ ७ ॥ ऐसी ऐकूनियां मात ॥ पृथुपुत्र महारथ ॥ करीं घेऊनि शरचाप त्वरित ॥ तया
मागें धांवला ॥ ८ ॥ मार्गीं गांठिलें इंद्रासी ॥ पाहूनि बोले कोपेंसी ॥ अरे तस्करा कोठें जाशी ॥ उभा राहें क्षणभरी ९
तैं देवेंद्र अदृश्य जाहला ॥ तेणें यज्ञाश्व आणिला ॥ ह्मणूनि ऋषिजनीं राजपुत्र आला ॥ विजिताश्व नाम दीधलें ॥ १० ॥ पु
न्हा इंद्रें अश्व चोरिला ॥ तया मागें विजिताश्व लागला ॥ गर्जना ऐकतां मनीं घाबरला ॥ कान फाटतो होय ॥ ११ ॥ त्या
पासूनि पुढतीं ॥ तेणें अश्व आणिला मागुती ॥ जीं जीं रूपें शचीपती ॥ ग्रहण करी कपटें बहु ॥ १२ ॥ त्या त्या रूपापासून
अश्वहरी राजनंदन ॥ तींच पाखंडरूपें असून ॥ प्रसिद्ध आहेत पृथ्वीवरी ॥ १३ ॥ शेवटीं अध्वर्यूनें भला ॥ मनामाजी
निश्चय केला ॥ होमकुंडीं इंद्राला ॥ दहन करावें सत्वर ॥ १४ ॥ त्या उद्देशें मंत्र ह्मणतां ॥ तेथें पातला विधाता ॥ पृथूसी जा
हला बोलता ॥ राया काय करिसी हें ॥ १५ ॥ आतां यज्ञ करी समास ॥ तूं मोक्षधर्म जाणसी समस्त ॥ पशू वांचुनी यज्ञांत ॥
अन्य वध असेना ॥ १६ ॥ इंद्र आहे विष्णूचा अंश ॥ ह्मणूनि अयोग्य वधास ॥ तूं धर्मवेत्ता हें काय करितोस ॥ धर्मरक्ष
णार्थ प्रगटूनी ॥ १७ ॥ आतां पाखंडमार्ग बहुत ॥ जाहले त्यांचें छेदन त्वरित ॥ येथूनि करावें हें माझें मत ॥ पृथो तुज नि

वेदिलें ॥ १८ ॥ विदुरासि ह्मणे मैत्रेयमुनी ॥ पृथूनें ब्रह्मवाक्य परिसूनी ॥ अवभृथस्नान करूनी ॥ यज्ञ समाप्त पैं केला ॥ १९ ॥ इंद्रासि मित्रता इच्छुन ॥ ब्राह्मणांसि केलें दक्षिणादान ॥ पृथूसी आशीर्वाद देऊन ॥ विप्र गेले निजाश्रमा ॥ २० ॥ ब्रह्मदेव यज्ञफळ ॥ पृथूसी देऊनि सकळ ॥ अंतर्धान तात्काळ ॥ पावता जाहला परमेष्ठी ॥ २१ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधीं परमपुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ एकोनविंशाध्याय गोड हा ॥ २२ ॥ १९ ॥ विंशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ मैत्रेय ह्मणती विदुरासी ॥ तें इंद्र संतोषला मानसीं ॥ मग श्रीविष्णु यज्ञोत्सवासी ॥ पाहूनि पृथूसी बोलती ॥ १ ॥ श्यामसुंदर वनमाळी ॥ कस्तूरी तिलक जयाचे भाळीं ॥ मस्तकीं मयूरपत्रावळी ॥ पीनपट कटीं कशियेला ॥ २ ॥ शंखचक्रगदा हातीं ॥ वक्षस्थळीं कौस्तुभदीप्ती ॥ मकरकुंडलें जयाशोभती ॥ नानाभरणीं भूषित ॥ ३ ॥ ऐसा भगवान् प्रसन्नवदन ॥ शक्रासह मनमोहन ॥ सन्मुख पृथुराजा लक्षून ॥ बोलता जाहला परमात्मा ॥ ४ ॥ हे सार्वभौम नृपनाथा ॥ मनुष्यदेह प्राप्त होतां ॥ पात्रापात्र विचार करितां ॥ स्वार्थ परमार्थ साधतो ॥ ५ ॥ इंद्रें तुझा अश्व चोरिला ॥ ह्मणूनि द्वेष मनीं धरिला ॥ होमकुंडीं तयाला ॥ घालावया टपलासि तूं ॥ ६ ॥ हे प्राज्ञा देहाभिमानें ॥ भूतद्रोह संपादणें ॥ हें योग्य नसे सूज्ञपणें ॥ विचारीं निजमानसीं ॥ ७ ॥ मायोत्पन्न शरीरीं ॥ गृहीं कीं धनपुत्रावरी ॥ कवण प्राज्ञ ममता धरी ॥ आत्मतत्त्व जाणता ॥ ८ ॥ राजानें प्रजापालन ॥ पुत्रवत् करावें आपण ॥ स्वधर्में करून माझें पूजन ॥ करितां संतुष्ट मी होतों ॥ ९ ॥ धान्य उत्पन्न होईल राज्यांत ॥ त्याचा षष्ठभाग पुनीत ॥ ग्रहण करावा नेमस्त ॥ सानवृद्धं जाणपां ॥ १० ॥ याहूनि घेतां अधिक ॥ पाप होय राया सिद्ध देख ॥ अंतीं नरककुंभपाकादिक ॥ प्राप्त होतो निश्चयें ॥ ११ ॥ ऐसा उपदेश करून ॥ बोलता आणखी भगवान ॥ अल्पकाळें सनकादिक येऊन ॥ आत्मज्ञान तुज कथितील ॥ १२ ॥ जाहलों राया मी

ब्राह्मणांदंडअसेना ॥ ८ ॥ विप्रआणिवैष्णवावांचून ॥ आणिकांना हीसंप्रमापूर्ण ॥ राज्यकरीतोपेंकरून ॥ धर्मसंमतेंजा
णता ॥ ९ ॥ नंतरकितीएक दिवशीं ॥ पृथुआरंभीमहासत्रासी ॥ मानवआणिदेवऋषी ॥ पहावयातेथेंपातले ॥ १० ॥ त्यासमा
जांतभाषण ॥ करिताजाहलापृथुआपण ॥ अहोसभ्यहोपरिसावचन ॥ जेंनिवेदनकरितोंमी ॥ ११ ॥ प्रजांसीरक्षाव-
याभलें ॥ नृपासिविधीनेंनिर्मिलें ॥ तयानेंप्रजेसीयोग्यशासिलें ॥ तरीलाधेउत्तमगती ॥ १२ ॥ कर्त्ताशास्ताअनुमो
दन ॥ देताजोकाअसेलजन ॥ यात्रिवर्गासीफळसमान ॥ पापपुण्याचेंजाणिजे ॥ १३ ॥ यास्तवस्वकर्मेश्रीहरी ॥
आराधीतोनयेसंसारीं ॥ भगवद्भजनामूलनिर्धारीं ॥ ब्राह्मणवेदजाणते ॥ १४ ॥ ह्मणूनिविप्रांचेंपदरज ॥ कि-
रीटेंवंद्यसदामज ॥ ब्रह्मकुलआणिहरीसहज ॥ तुष्टअसोमजवरी ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंध
परमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकविंशाध्यायगोडहा ॥ १६ ॥ २१ ॥ द्वाविंशाध्यायप्रारंभः ॥
मैत्रेयह्मणेएकेदिवशीं ॥ ब्रह्मोपदेशकरावयासी ॥ पातलेसनकादिकऋषी ॥ पृथुरायासीजाणपा ॥ १ ॥ सभे-
तयेतांचमुनिवर ॥ पृथूनेंकेलानमस्कार ॥ षोडशोपचारींसत्कार ॥ करूनीआसनींबैसविलें ॥ २ ॥ नंतरहस्तजोडु-
नीनृपती ॥ सन्मुखउभाराहिलापुढतीं ॥ ह्मणेमाझाभाग्योदयअती ॥ ह्मणूनिदर्शनजाहलें ॥ ३ ॥ ऐकूनिपृथूचें
वचन ॥ प्रसन्नहोऊनिब्राह्मण ॥ देतेजाहलेआशीर्वचन ॥ रायाकारणेंसद्भावें ॥ ४ ॥ नृपह्मणेजेणेंहोयकल्याण ॥
तेंमजलासांगावेंतत्त्वज्ञान ॥ ऐसेंऐकूनियांवचन ॥ सनकादिकसांगती ॥ ५ ॥ हेराजापरिसेंवाणी ॥ साधूंचासमाग
मकरूनी ॥ हरिकथात्यांजकडुनी ॥ भक्तिभावेंऐकावीं ॥ ६ ॥ तेसांगतीलचरित्रेंपावन ॥ तींसद्भावेंकरावीं श्रवण ॥ श्र
वणानंतरमनन ॥ एकाग्रचित्तेंकरावें ॥ ७ ॥ संतसमागमासारिखा ॥ अन्यमोक्षोपायनाहींदेखा ॥ श्रद्धापूर्वकभावि

प्रसन्न॥मागूनिघेईंवरदान॥तेव्हांपृथुबोलेहेभगवन्॥विभवसर्वनश्वरहें॥१३॥हेंचिवरदानद्यावें॥साधुमुखा
पासूनिऐकावें॥नवगुणमाहात्म्यभावें॥दिवसयामिनीनिश्चयें॥१४॥तुझेंयशकरावयाश्रवण॥देईंमातेंदशसहस्र
श्रवण॥सर्वदाकमलेसमान॥सेवाकरीनचरणांची॥१५॥जैसेंबाळकाचेंहित॥योग्यकरूंजाणेतात॥तैसेंमजदेऊ-
निपुनीत॥करायेधवांरमापती॥१६॥आदिराजाचेंस्तवन॥ऐकूनिबोलेनारायण॥मद्भक्तितुजअसोपूर्ण॥भव-
बंधनतुटेजीणें॥१७॥मदाज्ञेंकरूनिसाचार॥प्रजेचाघेईंसमाचार॥तेणेंपावसीइहपर॥सदाचरणेंवर्ततां॥१८॥ऐ
सेबोलूनियांबोल॥अंतर्हिततमालश्यामल॥होताजाहलातात्काळ॥तैंविप्रसभाजननिघाले॥१९॥निरोपघेऊ-
निसत्वर॥स्वपुरानिघालेनारीनर॥पृथुराजबैसूनिरथावर॥नगरामाजीपातला॥२०॥श्रीमद्भागवतसारामृत
चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥विंशतितमाध्यायगोडहा॥२१॥ २०॥ एकविंशाध्याय०
मैत्रेयह्मणेतेअवसरीं॥वैष्णवाहरिकथाअवधारी॥पृथुराजसिंहासनावरी॥परमानंदेंबैसला॥१॥तेव्हांप्रजा
जनांनींफार॥महोत्सवघरोघर॥केलात्याचाप्रकार॥कोठवरीवर्णावा॥२॥चांदव्यासीमौक्तिकझालरी॥सु
वर्णकलशपूर्णद्वारीं॥कर्दळीस्तंभपरोपरी॥वसनगुढियासुंदर॥३॥पंचपल्लवांचींतोरणें॥मार्गसंमार्जिला
चंदनें॥अगरुहरिद्राकुंकुमानें॥सुशोभितदिसेचहूंकडे॥४॥पुष्पाक्षतादीपघेऊन॥नागरिकस्त्रियाशृंगार
करून॥उभ्याअसतीसुलक्षण॥शंखदुंदुभीवाजविती॥५॥पणवमृदंगगोमुख॥वाद्येंवाजतीअनेक॥
पथींचेतांगातीगायक॥रागरागिण्यांसहितपैं॥६॥वारवधूनृत्यकरिती॥ऐशासमारंभेंनिघती॥गंगाय-
मुनामध्यप्रांतीं॥ब्रह्मावर्तीनृपविराजे॥७॥मनुक्षेत्रींराहूनिभूपति॥सप्तद्वीपावसुमती॥पालनकरितांसुमती॥

का ॥ भागवतधर्मतारक होय ॥ ८ ॥ यास्तव भागवतधर्माचें ॥ आचरण करूनी साचें ॥ सुखीं नाम पुरुषोत्तमाचें ॥ दिव
सरजनीं स्मरावें ॥ ९ ॥ अध्यात्मविद्येस्तव जाण ॥ करावें योगेश्वराचें सेवन ॥ हिंसा करूं नये आपण ॥ परमहंसधर्म
आचरावे ॥ १० ॥ ज्ञानभक्तिवैराग्ययुक्त ॥ हें चि आत्मसाधन पुनीत ॥ याहूनि अन्यत्रें लोक्यांत ॥ कांहीं नाहीं निश्चयें
११ ॥ ज्या भगवंताचे ठायीं ॥ संपूर्ण विश्व राहतें पाहीं ॥ त्या वासुदेवाचें लवलाहीं ॥ भजन करावें सोज्वळ ॥ १२ ॥ ऐसें
ऐकूनि यांचें वचन ॥ भूपति होऊनि प्रसन्न ॥ करिता जाहला भावें पूजन ॥ प्रेमयुक्त तेधवां ॥ १३ ॥ ब्रह्मज्ञानश्रवणें म
न धालें ॥ सनकादिक स्वर्गा गेले ॥ रायासि पंच पुत्र जाहले ॥ नामें त्यांचीं परिसीजे ॥ १४ ॥ विजिताश्व धूम्रकेत ॥ ह
र्यक्ष द्रविण चतुर्थ ॥ वृकनामा हे पंचसुत ॥ रूपेंगुणें आगळे ॥ १५ ॥ लोकपाळांसमान ॥ विभव जयांचें भिन्न भिन्न ॥
ऐसे पृथुरायाचे पांच नंदन ॥ शोभते जाहले महीवरी ॥ १६ ॥ पृथुराज प्रजांचें धन ॥ घेऊनि समयीं करी विसर्जन ॥
सूर्यापरी जो तेजें हुताशन ॥ वासवापरी दुर्जय ॥ १७ ॥ क्षमाशील पृथ्वीपरी ॥ गंभीर तें सागराची सरी ॥ धैर्यासी जें सा-
मेरुगिरि ॥ शिक्षेसी यम जाणिजे ॥ १८ ॥ कुबेरासमान धनी ॥ मन्मथासम सौंदर्यखाणी ॥ इत्यादि विशिष्टगुणी ॥
त्रिजगामाजी विराजे ॥ १९ ॥ साधूंचें श्रवणपावन ॥ करावयासी जयाचे सद्गुण ॥ दाशरथी रामासमान ॥ अखंड ज
गीं विलसती ॥ २० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधीं परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्वाविंशाध्याय
गोड हा ॥ २१ ॥ २२ ॥ अथ त्रयोविंशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ मैत्रेय विदुरासी ह्मणती ॥ वृद्धावस्था पाहूनि नृपती ॥ रा
ज्य देऊनि पुत्रांप्रती ॥ तपोवनासी निघाला ॥ १ ॥ तेव्हां येऊनि प्रजाजन ॥ विरहें करिती रुदन ॥ रायें न यांचें सांत्वन ॥
यथासांग पैं केलें ॥ २ ॥ सगस्त्रियेसहित ॥ पृथुभूपती काननांत ॥ जाऊनि उग्रतप पार्थ ॥ साधन करिता जाहला ॥ ३

कांहीं दिवस शुष्क पर्णं ॥ भक्षूनि राहे आपण ॥ कांहीं दिवस उदकपान ॥ करिता जाहला अनुतापें ॥ ४ ॥ ग्रीष्मऋतु माजी जाण ॥ तीक्ष्ण पंचाग्निसाधन ॥ वर्षामाजी पर्जन्यसहन ॥ करिती कष्टें उभयतां ॥ ५ ॥ शिशिरऋतूचे ठायीं ॥ आ-कंठ उदकांत लवलाही ॥ उभा राहूनि विरक्त हृदयीं ॥ सनकोपदेश चिंतितो ॥ ६ ॥ ऐसें तप करितां दारुण ॥ शेवटीं प्राणायामसाधुन ॥ आत्मा ब्रह्मांडीं नेऊन ॥ प्राणोत्क्रमण करी पृथु ॥ ७ ॥ तेव्हां अर्चि नामें त्याची कांता ॥ पाहूनि पतीची अवस्था ॥ किंचित् शोकाकुलत्वतां ॥ होऊनि धैर्य ऐसें वरली ॥ ८ ॥ तिणें काष्ठें एकत्र करून ॥ चिता रचिली स्वयें आपण ॥ पृथुदेह उपरी ठेवून ॥ ध्यान केलें चरणाचें ॥ ९ ॥ स्नान करूनि गंगेंत ॥ साध्वी होऊनि पुनीत ॥ विमानस्थ देवांसि वंदी निश्चित ॥ अत्यादरें करूनियां ॥ १० ॥ अंतरीं करी पतीचें ध्यान ॥ तीन प्रदक्षिणा चितेसी करून ॥ माजी चेतवि हुताशन ॥ परमधैर्यें सती ते ॥ ११ ॥ नंतर करूनी तांतडी ॥ चितेमाजी घाली उडी ॥ देवांगना म्हणती प्रौढी ॥ का सविलक्षण साध्वीची ॥ १२ ॥ देव पुष्पवृष्टी करून ॥ वाद्यें वाजवूनि गायन ॥ करिती तोषें आपण ॥ महानंद प्रवर्तला ॥ १३ ॥ देव म्हणती धन्य धन्य ॥ अहो पतिव्रता सगुण ॥ पतिसह विमानीं बैसून ॥ वैकुंठीं जातें हे पहा ॥ १४ ॥ हें पृथुराचें आख्यान ॥ जो करील श्रवणपठन ॥ तयाचें अघटित महिमान ॥ वाढे पूर्ण हरिकृपें ॥ १५ ॥ होऊनियां पापसंहार ॥ आयुष्य मोक्ष धर्माचार ॥ पुत्र कास पांडित्य सुंदर ॥ पूर्ण लाधे भजकांतें ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थ स्कंधीं परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ त्रयोविंशाध्याय गोड हा ॥ १७ ॥ २३ ॥ चतुर्विंशाध्याय प्रा० मैत्रेय म्हणती विदुरासी ॥ पृथुपुत्र जो यशोराशी ॥ विजिताश्व तेणें भ्रात्यांसी ॥ चार दिशा दीधल्या ॥ १ ॥ पूर्वदिशा हर्यक्षासी ॥ दक्षिण दिधली धूम्रकेशासी ॥ पश्चिम दिशा वृकासी ॥ द्रविणासी उत्तर ॥ २ ॥ तयाचा पुत्र हविर्धान ॥ तो राजवृत्ती

स्यजीदारुण॥बर्हिषदगयश:कृष्णा॥सत्यजितव्रतसुतत्याचे॥३॥तयांषट्पुत्रांमाजीनिश्चित॥बर्हिषदनामेंजोविख्या
त॥तयानेंयज्ञकरितांसमस्त॥पृथ्वीदर्भीआच्छादिली॥४॥ह्मणूनित्याप्राचीनबर्हि॥सर्वलोकह्मणतीपाहीं॥शत-
द्रुतीकांतेचेठायीं॥दशपुत्रांतोनिपजवी॥५॥रूपेंगुणेंवयेंसमान॥ह्मणूनिप्रचेतसहें एकअभिधान॥ठेवूनिआ
ज्ञापीप्रजाउत्पन्न॥करामोदेंपुत्रहो॥६॥ऐसेंऐकूनिउत्तर॥कायबोलतीकुमर॥आह्मींतपकरूनीसुंदर॥प्रजोत
पादनकरूंपुढें॥७॥पित्राज्ञाकरूनीग्रहण॥पूर्वदिशेसीप्रचेतेगमन॥करितेजाहलेनलगतांक्षण॥तंवसरोवर दे-
खती॥८॥सिंधुसमानस्वच्छोदक॥कमळशोभादिसेचोख॥जेथेंहंससारसपक्षीदेख॥मयूरशब्दकरितीबहू॥९
उन्मत्तहोऊनिभ्रमर॥गुंजारवकरितीमधुर॥सुरम्यपाहूनिसरोवर॥माजीप्रवेशतेकरिती॥१०॥तोंअकस्मातउ
मारमण॥प्रगटजाहलेउदकांतून॥सदाशिवत्रिलोचन॥प्रसन्नवदनपरमात्मा॥११॥प्रचेतेकरितीनमस्कार॥म
गबोलेसर्वेश्वर॥हेबर्हिषत्पुत्रानोमनोहर॥वचनपरिसापैंमाझें॥१२॥तुमचीवासनाजाणून॥अनुग्रहकरावया
पूर्ण॥प्रगटजाहलोंजळांतून॥सदयहृदयेंनिश्चयें॥१३॥जेवासुदेवाचेभक्त॥तेमजप्रियअत्यंत॥तुह्मीभग-
वंतीरत॥ह्मणूनिसौख्यमजबहू॥१४॥रुद्रगीततुह्मांसी॥कथनकरितोंसौख्यराशी॥त्याचेंमननकरूनीमानसीं
महाविष्णुआराधा॥१५॥हेभगवन्परमानंदा॥नित्यस्थितआनंदकंदा॥पंकजनाभागोविंदा॥वासुदेवातुजन
मो॥१६॥प्रद्युम्नअनिरुद्धसंकर्षणा॥सोमसूर्याग्नित्रिलोचना॥सोमजळपृथ्वीगगना॥प्रभंजनातुजनमो॥१७
रुद्रब्रह्मरूपाश्रीहरी॥कृपासागरामुरारी॥दासाचातूंपूर्णकैवारी॥शीघ्रपावेंमुकुंदा॥१८॥ऐसेंसांगूनिरुद्रगी
त॥बोलताजाहलाविश्वनाथ॥एकांतीविष्णुजपपुनीत॥करितांहोयकार्यभाग॥१९॥यासाधनेंमनोरथ॥पू

र्णहोतील समस्त ॥ श्रवणपठनें प्राणी मुक्त ॥ शीघ्र होतील निश्चयें ॥ २० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंध परमपु
नीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ चतुर्विंशाध्याय गोड हा ॥ २१ ॥ २४ ॥ पञ्चविंशाध्यायप्रारंभः ॥ मैत्रेय ह्मणे
विदुरासी ॥ कथा परिसें सौख्यराशी ॥ रुद्रगीत सांगूनि प्रचेत्यांसी ॥ शंकर गुप्त जाहले ॥ १ ॥ मग ते प्रचेते सहोदर ॥
रुद्रगीत जपती मनोहर ॥ जळांत दश सहस्र वत्सर ॥ तप करिती अनुतापें ॥ २ ॥ आतां तत्पित्याचा वृत्तांत ॥ विदुरा
सांगतों समस्त ॥ सावध ऐकें देऊनि चित्त ॥ पुराण कथा पावन ॥ ३ ॥ प्राचीनबर्हि कर्मासक्त ॥ जाहला पाहूनि बहुत ॥
सदयहृदय ब्रह्मसुत ॥ नारद बोधार्थ पातला ॥ ४ ॥ मुनि ह्मणे मेदिनीनाथा ॥ कर्में करूनि मोक्ष होता ॥ नलगे धवा
विचार पाहतां ॥ काय सांगूं तुजलागीं ॥ ५ ॥ ऐकूनि बोले नरनाथ ॥ कर्मठ मी न जाणें किंचित ॥ मज सांगा ज्ञान पुनीत
मोक्षकारक ये धवां ॥ ६ ॥ तें नारद बोले मात ॥ लक्षावधि पशु यज्ञांत ॥ आणूनि केला जयांचा घात ॥ ते तुज मारूं
पाहती ॥ ७ ॥ एतद्विषयीं चरित ॥ परिसें राया परमाद्भुत ॥ जीव बुद्धि दंपती चेष्टित ॥ सांगतों निश्चित तुजलागीं ८
तें पारोक्ष्यें करून ॥ मानवेंद्रा करावें श्रवण ॥ भूपती नामें पुरंजन ॥ असता जाहला महीवरी ॥ ९ ॥ अविज्ञात नामें
सखा ॥ ज्याचा असे पाठिराखा ॥ राजधानी पहावया देखा ॥ पृथ्वीवरी तो भ्रमतसे ॥ १० ॥ एकदां भूतळ भ्रमतां
हिमवान्पर्वतीं अवचितां ॥ दक्षिण भागींतलतां ॥ येतां नगर देखेपें ॥ ११ ॥ तें नगर नवद्वारयुक्त ॥ त्याचे बाहेर उ-
पवनांत ॥ उत्तम स्त्री सखीजनासहित ॥ अकस्मात अवलोकिली ॥ १२ ॥ पंचशीर्ष अहिपती ॥ रक्षक भ्रमे सभों
वतीं ॥ एकादश महाभट निश्चितीं ॥ संगतीं असती जयेच्या ॥ १३ ॥ उत्कृष्टरूपा मनोहर ॥ मृगाक्षी पाहूनि समोर
पुरंजन होऊनि कामातुर ॥ बोलता जाहला ते धवां ॥ १४ ॥ हे कमलाक्षी परिसें वचन ॥ तूं कवणाची आहेस कव-

ण॥रमाकीं उमाशारदापूर्ण॥मजनिवेदनकरावें॥ १५ ॥तुला पाठविलें मन्मथें॥मजकरितां सुंदरी येथें॥ कृपाक-
रूनीस्नेहातें ॥संपादन करीसुखें॥ १६ ॥मीभेदिलोंकंदर्पबाणीं॥हेशुभांगेलावण्यखाणी॥अनुकंपाकरीसु-
जभाषिणी॥कायआतांविनवावें॥ १७ ॥पुरंजनयाचितांयापरी॥ मोहितहोऊनिसुंदरी॥बोलतीजाहली
तेअवसरीं॥मनमोहकवाक्यहें ॥ १८ ॥ हेपुरुषपञ्चानन ॥मींमान्यकेलेंतुझें वचन ॥ वसावयानिर्मिलें
स्थान ॥पट्टणासन्निधमनोरम ॥ १९ ॥हेसखेसखियाअसती॥पंचफणांचाअहिपती॥पुररक्षणार्थदि-
वसराती॥सावधअसेसर्वदा॥ २० ॥हेनृपरायातुझेंआगमन ॥ येथेंउत्तमजाहलेंह्मणून॥इच्छितकामनाक-
रीपूर्ण॥अडथळानाहींकवणाचा ॥ २१ ॥माझ्यासहितनगरांत॥आतांचलावेंतुह्मीलरित॥भोगभोगा-
वेयथोचित॥मनोल्लासेंकरूनियां॥२२॥नारदह्मणेरायाभलें॥ नगरींदांपत्यप्रवेशलें॥तेंसंवत्सरशतरम-
लें॥पुढतीचरित्रअवधारीं॥ २३॥पुरंजनाचीनगररचना॥सांगपरिसेंलोकरमणा॥सप्तद्वारेंउपरीजाणा
त्यांतपांचपूर्वेस॥ २४ ॥दक्षिणोत्तरेंसीदोनअसती॥अधीद्वारद्वयअसेनिश्चिती॥उभयद्वारींसुगंधघे-
ती॥एकद्वारेंभक्षण॥२५॥दक्षिणोत्तरासीपंचाळ॥देशबोलतीसकळ॥एकेंअधोद्वारेंसौख्यसोज्वळ॥ग्रहणकरी
रतीचें॥२६॥एक्याद्वारेंकरून॥सदाहोतेंमलविसर्जन॥ऐसेंसुंदरतेंपत्तन॥पाहूनिपुरंजनरंजला॥२७॥चारनगर
सेवकजया॥अंधसंज्ञकअसतातया॥पुरीयापरीलिप्तराया॥पुरंजनजाहला॥२८॥कर्मासक्तहोऊनिबहुत॥शेव-
टींजाहलाउन्मत्त॥मदिरापानकरीत॥कांतेसवेंस्वच्छंदें॥२९॥स्नानकरितीजसवें॥वस्त्रग्रहणकरीनवें॥रडतां
रडेहसतांबरवें॥आपणहंसेखदखदां॥३०॥तीबोलेतरीआपणबोले॥तीचालेतरीचाले॥क्रीडामृगवनकरीत

ळे॥मोहितहोऊनितिजसवें॥३१॥ऐसामहिषीवंचित॥मोहितजाहलानृपनाथ॥अनुकरणअज्ञवत॥करिता जाहलाकौतुकें॥३२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥चतुर्थस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥पंचविंशा ध्यायगोड हा॥३३॥ २५ ॥षड्विंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥मैत्रेयह्मणेभागवता॥अग्रभागींपरिसेंआतां॥प्रा चीनबर्हिसीताता॥नारदकथासांगती॥ १ ॥कोणेएकेदिवशींजाण॥पत्नीसीनविचारतांपुरंजन॥मृगयाकरा वयाआपण॥जाताजाहलावनातें॥ २ ॥सुवर्णमयरथावरी॥बैसूनिचालेसत्वरी॥एकादशसेनापतिबरो- बरी॥घेऊनिखेळखेळतसे॥ ३ ॥पातलाघोरअरण्यांत॥सज्जकरूनीधनुष्यत्वरित॥स्वच्छंदेंमृगयाकरीत॥ पशुपक्षीसंहारी॥४॥वराहमाहिषशशक॥रुरुगवयहरिणदेख॥अन्यपशुमांसलअनेक॥मारिताजाहलाराजेंद्र ५॥मृगयाकरितांदोनप्रहर॥होताजाहलाक्षुधातुर॥नृपातृषालागलीफार॥शोधितांउदकमिळेना॥६॥म्लान- मुखनृपती॥शीघ्रआलास्वपुराप्रती॥गृहींप्रवेशतांसुदती॥दृष्टीनपडेतयाच्या॥७॥चहूंकडेभ्रमिष्टापरी॥पाहता जाहलातेअवसरीं॥ह्मणेलावण्यसागरलहरी॥कोठेंगेलीप्राणप्रिया॥८॥कामातुरहोऊनिपुरंजन॥आरक्तजा हलेज्याचेनयन॥दासदासींसवचन॥बोलताजाहलातेकाळीं॥९॥माझीप्राणप्रियासुंदरी॥कोठेंआहेसांगातरी तिजवांचूनियांमंदिरीं॥शोभाकांहींअसेना॥१०॥जयासीस्त्रीप्रतिकूळ॥तयाचासंसारनिर्मूळ॥कांतेवांचूनिलागलें खूळ॥आहेकोठेंतीसांगा॥११॥तेव्हांरायासीबोलतीदासी॥आपणनविचारितांवनासी॥रथारूढगेलामृगयेसी॥ ह्मणूनिरुष्टजाहल्यात्या॥१२॥क्रोधगृहींशयनकरी॥तुमचीप्रियपत्नीभूवरी॥ऐसेंऐकूनिअंतःपुरीं॥रावजाऊनी पहातसे॥१३॥तंवतेमुक्तकबरीभार॥महीवरीलोळेवारंवार॥मनींझोंबलाक्रोधफणिवर॥तेणेंव्यासजाहली१४

वस्त्रपडिलेंअस्ताव्यस्त ॥ असेआभरणविरहित ॥ रजःकणांमाजीलोळेनिश्चित ॥ चहूंकडेगडबडां ॥ १५ ॥ सत्वरखज
ऊनिपुरंजन ॥ करिताजाहलाअवलोकन ॥ अबलाबलात्कारेंकरून ॥ अंकावरीघेतली ॥ १६ ॥ करेंधरूनीहनुवटी ॥
सांत्वनकरीउठाउठी ॥ ह्मणेप्राणवल्लभेगोरटी ॥ करीगोष्टीमजसवें ॥ १७ ॥ मीतुझासेवकपाहें ॥ सर्वस्वेंअपराधी-
आहें ॥ यास्तवमानसींतेंसाहें ॥ कृपाकरूनीमजवरी ॥ १८ ॥ जोरुचेलतोदंडकरी ॥ प्राणसखेकांहींबोलतरी ॥ क्रो
धत्यागूनियांसुंदरी ॥ चुंबनदेईलवलाहें ॥ १९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत ॥ प्राकृतस-
खारामविरचित ॥ षड्विंशाध्यायगोडहा ॥ २० ॥ २६ ॥ ॥ सप्तविंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ नारदह्मणतीनृप
नाथा ॥ पुरंजनरायासीतत्वतां ॥ पुरंजनीसौंदर्यलता ॥ वशकरीलवलाहें ॥ १ ॥ तिशींरममाणजाहल्यावर ॥ आ
पुलेंवयकितीवत्सर ॥ गतजाहलेंयाचाविचार ॥ तयालागींकळेना ॥ २ ॥ पुरंजनीचेउदरींजाण ॥ अकराशेंपुत्र-
जाहलेनिर्माण ॥ एकसहस्रकन्यासुलक्षण ॥ निपजल्याकौतुकें ॥ ३ ॥ कन्यापुत्रांचींलग्नेंकरितां ॥ वयगेलेंपहातांप-
हातां ॥ एकएकपुत्रासीतत्वतां ॥ शतशतपुत्रजाहले ॥ ४ ॥ तयांचेठायींरायाचें ॥ मनआसक्तजाहलेंसाचें ॥ स्मरण
नाहींस्वकार्याचें ॥ तंवतेंजरापातली ॥ ५ ॥ तेव्हांपूर्वींजीप्राणप्रिया ॥ मानीतोकंटाळेबहुतराया ॥ अप्रियजाहला
वांयां ॥ काळविपरीतहाअसे ॥ ६ ॥ माझीकांतामाझासुत ॥ पशुपक्ष्यादिमंदिरवित्त ॥ यांचेंचिंतनपुरंजनमनांत
करीमाझेंह्मणूनी ॥ ७ ॥ नंतररोगांचाअधिपती ॥ शरीरींप्रवेशूनिशीघ्रगती ॥ तीनशेंसाठरोगसंगती ॥ घेऊनिन-
गरवेष्टितसे ॥ ८ ॥ वैद्यउपचारकरितां ॥ तोसर्वहीहोयरिता ॥ पुरंजनशरीरींप्रवेशतां ॥ प्रजागरुजाहला ॥ ९ ॥ तो
रोगांशींरणकंदन ॥ करूंलागलादारुण ॥ काळकन्याजरायेऊन ॥ वरपाहेचहूंकडे ॥ १० ॥ पाहूनियांपुरंजनासी ॥

वरेच्छाहोयकाळकन्येसी ॥ रागयुक्तमानवासी ॥ देखतांआनंदहोयतिज ॥ ११ ॥ तो पुरंजनरायनंदिन ॥ दारासु-
तधन सदन ॥ माझेंमाझेंह्मणूनिचिंतन ॥ करूंलागलातेकाळीं ॥ १२ ॥ हांकामारीतसेलोकां ॥ सत्वर धांवाहोअन्नो
दका ॥ कंठांतअडकलाबेडका ॥ तेणेंघुरघुरहोतसे ॥ १३ ॥ आसन्नहोऊनिबहुत ॥ महीवरीलोळेदीनवत ॥
ह्मणेकन्यापुत्रातासुत ॥ कवणउपेगापडेना ॥ १४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत ॥ प्रा
कृतसुखारामविरचित ॥ सप्तविंशाध्यायगोडहा ॥ १५ ॥ २७ ॥ ॥ अष्टविंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ प्राची
नबर्हिनृपासी ॥ नारदह्मणतीपरियसीं ॥ त्रिदोषहोऊनिपुरंजनासी ॥ गतप्राणतोजाहला ॥ १ ॥ तेव्हांयमदू
तींधरिलें ॥ दृढपाशेंतयाबांधिलें ॥ यमपुरींनेतांभलें ॥ मार्गींजाहलेंकौतुक ॥ २ ॥ जेमारिलेपशुयज्ञांत ॥ ते-
सन्मुखआलेधांवत ॥ शृंगेंकरूनिआंतडोंकाढित ॥ धडकादेतीमस्तकें ॥ ३ ॥ तेंदुःखभोगिल्यानंतर ॥ अंतका
ळींस्त्रीचेंफार ॥ चिंतनजाहलेंवारंवार ॥ ह्मणूनीस्त्रीत्वपावला ॥ ४ ॥ ध्यासेंकरूनिभला ॥ राजकन्येच्याजन्मासिगे-
ला ॥ तेथेंमलयध्वजलाभला ॥ वरउत्तमतिजलागीं ॥ ५ ॥ मलयध्वजस्वयंवरीं ॥ हरणकरूनीतेनोवरी ॥ लग्नकरी
उत्सवेंभारी ॥ समारंभेंकरूनियां ॥ ६ ॥ त्यास्त्रीचेठायींपुनीत ॥ पुत्रनिपजलेसात ॥ द्रविडदेशाचेंराज्यसमस्त ॥ त-
यांलागींदीधलें ॥ ७ ॥ भगवंताचेंआराधन ॥ करावेंह्मणूनिआपण ॥ सवेंकांताघेऊन ॥ तपोवनींपातला ॥ ८ ॥ ताम्र
पर्णीचेतीरीं ॥ जाऊनितपारंभसत्वरी ॥ करितांजाहलातेअवसरीं ॥ कंदमूलभक्षीतसे ॥ ९ ॥ शीतउष्णवात ॥ सह
नकरूनीबहुत ॥ क्षुधातृषादुःखसमस्त ॥ साहूनितपेंकांतारीं ॥ १० ॥ आत्मानात्मविचारेंकरून ॥ आत्माब्रह्मांडीं ने
ऊन ॥ करीनृपदेहविसर्जन ॥ पाहूनिकांतारडतसे ॥ ११ ॥ मगकाष्ठेंआणूनिभलीं ॥ शुष्कगोमयेंचितारचिये

ली॥पतिदेहठेवूनिवरीतेवेळीं॥वैश्वानरचेतविला॥१२॥धर्मशिळेवरीउभीराहून॥करूंपाहेसहगमन॥इतुक्यांत
विप्रवेषघेऊन॥पूर्वसखापातला॥१३॥तोह्मणेहेसुंदरी॥विचारूनिपाहेअंतरीं॥कायकरिसीयेअवसरीं॥
सत्यसांगमजलागीं॥१४॥तूंकवणपतीकवण॥कवणाचेंकरिसीस्मरण॥मीसखातुझाअसून॥विस्मरण
कैसेंजाहलें॥१५॥हेसखेभूमिसुखअंतीं॥त्यागूनिगेलातुझापती॥सुखार्थपरलोकाप्रती॥स्थूलदेहसां
डूनियां॥१६॥तुजविदर्भसुतात्वनाहीं॥हापतीतुझानसेकांहीं॥तूंपुरंजनराजापाहीं॥जंबुद्धीपींहोतासकीं१७
पुरंजनीचेनवसुखनगरी॥रुद्धहोतासनानापरी॥हाखेळमायाचलरीं॥होतोपाहेंकौतुकें॥१८॥आतांआ-
त्मानात्मविचार॥करूनीतरावाभवसागर॥तूंमीएकरूपचिंहानिर्धार॥अध्यात्मज्ञानेंपाहेंतूं॥१९॥ऐकतां-
चितोपुरंजन॥पावलापूर्वजन्मींचेंस्मरण॥सोडूनिममताबंधन॥समाधानपावेतो॥२०॥हेंबर्हिष्मंतराया
कांक्षमसीवांयां॥पारोक्ष्यंकरूनिसमजावया॥आख्यानहेंतुजकथिलें॥२१॥तेणेंहोशीलतूंमुक्त॥जाणमा-
नसींभावार्थ॥मैत्रेयह्मणेविदुरापुनीत॥उत्तरचरित्रश्रवणकरी॥२२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥चतुर्थस्कंधप
रमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥अष्टाविंशाध्यायगोडहा॥२३॥ २८ ॥ ॥एकोनत्रिंशाध्यायप्रारंभः
प्राचीनबर्हिनारदास ॥बोलताजाहलावाक्यसुरस॥मीकर्ममोहितरात्रंदिवस॥गुह्यकांहींकळेना॥१॥या
अध्यात्माचेंविवेचन॥तुह्मांसारिखेविद्वज्जन॥जाणतीअंतरींचीखूण॥यास्तवस्पष्टतेंवदा॥२॥नारदह्मणे
सादर॥परिसेंरायाचमत्कार॥पुरंजननामानरेश्वर॥जीवजाणानिश्चयें॥३॥तयाचासखाशिवजाण॥त्याचें
नाहींतयास्मरण॥पंचभौतिकभोगायतन॥नवद्वारनगरतें॥४॥बुद्धितेपुरंजनीजाण॥तिचेसखेइंद्रियगण

पंचशीर्षचाउरगप्राण॥बृहद्बलनामेंमननतें॥५॥पंचालदेशातेंपंचविषय॥नवद्वारपुरशरीरहोय॥नेत्रनासिका
कर्णद्वय॥मुखहींसप्तऊर्ध्वभागीं॥६॥शिश्न गुद अधःस्थळीं॥द्वारेंशोभतीबानिराळीं॥मुख्यपंचद्वारेंयेकाळीं
कथनकरितोंहेराजा॥७॥नेत्रनासिकावदन॥नृपाहींपूर्वद्वारेंजाण॥दक्षिणोत्तरद्वारेंउभयकर्ण॥अंधचतुष्ट-
यकरपदतें॥८॥हृदयतेंअंतःपुर॥विषूचीमनसाचार॥मोहप्रसादहर्षप्रकार॥तेथेंचहोतीजीवासी॥९॥स्थू
लदेहरूपस्यंदन॥ज्ञानेंद्रियपंचाश्वपूर्ण॥पुण्यपापेंचक्रेंदोन॥तयालागींशोभती॥१०॥जीवपुरंजनरथाव
री॥बैसूनिमायारूपकांतारीं॥यथेष्टमृगजळींधांवूनीकरी॥नानापरीमृगयेतें॥११॥चंडवेगसंवत्सरात्मक॥
काळजाण॥तयांचेसेवक॥तीनशेंसाठदिवसदेख॥शुक्लकृष्णरात्रीतद्भार्या॥१२॥हेसर्वहीमिळून॥करिती
आयुष्याचेंहरण॥कालकन्याजरायेऊन॥माळघालीकौतुकें॥१३॥आधिव्याधियुक्त॥शरीरक्लेशजाहलेंबहुत॥
संसारकरितांवर्षेंशत॥सहजगेलींराजेंद्रा॥१४॥स्त्रियेचेंकरितांचिंतन॥अन्यजन्मींस्त्रीजाहलाआपण॥नाना
योनीकरूनीभ्रमण॥दीनजाहलासर्वस्वें॥१५॥परीमनामाजीपरम॥जाणिलानाहींआत्माराम॥तयायोगेंसं-
सारभ्रम॥पाठींलागेतयाच्या॥१६॥तस्मात्त्यागूनिअहंकार॥कर्मठपणाचासर्वप्रकार॥सर्वांभूतींपरमेश्वर
वासुदेवभजावा॥१७॥तेणेंजन्ममरणफेरा॥चुकतोजाणराजेश्वरा॥मैत्रेयम्हणतीहेविदुरा॥हंसगतीऐसी-
दाखविली॥१८॥बोधकरूनीरायासी॥नारदगेलेसिद्धलोकासी॥प्राचीनबर्हीनेंपुत्रासी॥ राज्यभारसमर्पि-
ला॥ १९ ॥कपिलाश्रमींजाऊननंतर॥गोविंदचरणकमळसुंदर॥भजूनिपावलावैकुंठपुर॥नारदबोधेंकरू-
नियां॥२०॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥एकोनत्रिंशाध्याय

गोडल्हा ॥ २१ ॥ २९ ॥ ॥ त्रिंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ मैत्रेयह्मणेभागवता ॥ भगवद्यशपरीसेंआतां ॥ दहाप्रचेते-
जळींतपतां ॥ अयुतवर्षेंजाहलीं ॥ १ ॥ भगवान्‌तदनंतर ॥ प्रगटजाहलेश्यामसुंदर ॥ अष्टभुजपीतांबरधर ॥
मकरकुंडलवनमाळी ॥ २ ॥ कौस्तुभमिरवेवक्षस्थळीं ॥ केशरकस्तूरीतिलकभाळीं ॥ मस्तकींमयूरपिच्छावळी ॥
सायुधप्रगटेपरमात्मा ॥ ३ ॥ सुहास्यप्रसन्नवदन ॥ प्रचेत्यांसींबोलेनारायण ॥ इच्छितमागावरदान ॥ तुह्मांकार
णेंमीदेतों ॥ ४ ॥ तुह्मींरुद्रगीतेंकरून ॥ भावेंकेलेंआमुचेंस्तवन ॥ त्याचेंजोकरीलश्रवणपठन ॥ मोक्षभवनाजा
ईलतो ॥ ५ ॥ तुमचीकीर्तिदिगंतरीं ॥ होईलजाणासत्वरीं ॥ एकपुत्रतुमचेउदरीं ॥ त्रिजगमान्यहोईल ॥ ६ ॥ दि
व्यवर्षसहस्रवरी ॥ भोगभोगूनिमहीवरी ॥ मद्भक्तिउपजल्यावरी ॥ मगमातेंपावाल ॥ ७ ॥ ऐसेंबोलूनिभगवान ॥
पावतेजाहलेअंतर्धान ॥ नंतरप्रचेतेउदकांतून ॥ बाहेरनिघालेतेधवां ॥ ८ ॥ तंवतोवृक्षांचीदाटी ॥ सन्मुखदेखू-
निदृष्टी ॥ क्रोधाग्नीनेंहोऊनिकष्टी ॥ तरुवरजाळूंलागले ॥ ९ ॥ ऐसाअनर्थपाहून ॥ स्वयेंयेऊनिचतुरानन ॥ करि-
ताजाहलासांत्वन ॥ अत्यादरेंकरूनियां ॥ १० ॥ कंडुमुनीपासूनिताता ॥ प्रम्लोचाअप्सरेसीदुहिता ॥ झालीतीवृ
क्षाखालेंजातां ॥ ठेवूनिगेलीस्वर्गातें ॥ ११ ॥ ऐसीतीअप्सरानंदिनी ॥ वृक्षांनींस्वयेंग्रहणकरूनी ॥ प्रचेत्यांसंनि
धआणूनी ॥ कन्यादानतेंकेलें ॥ १२ ॥ ब्रह्मदेवेंयेऊनिसत्वर ॥ विवाहकेलामनोहर ॥ पुढेंप्रचेत्यांपासूनिकुमर ॥
वार्क्षीसएकजाहला ॥ १३ ॥ तयाचेंनामभलें ॥ प्राचेतसदक्षठेविलें ॥ तेणेंगृहस्थाश्रमींतेवेळें ॥ प्रजोत्पादनकेलेंबहु ॥ १४ ॥ ऐसेंपाहूनिप्रजारक्षणासी ॥ ब्रह्मदेवअभिषेकीदक्षासी ॥ मैत्रेयह्मणेविदुरासी ॥ अग्रभागींप
रिसावें ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधींपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ त्रिंशत्तमाध्याय

गोडहा ॥ १६ ॥ ३० ॥ ॥ एकत्रिंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ मैत्रेय म्हणती विदुरासी ॥ बहु काळ जातां प्रचेत्यांसी ज्ञान होऊनि वैराग्य येंशीं ॥ श्रीहरिवाक्यासी ते स्मरती ॥ १ ॥ स्त्रीसहस्र पत्नी त्यागून ॥ करिते जाहले तप दारुण तीं अकस्मात नारद येऊन ॥ दर्शन देते जाहले ॥ २ ॥ मग त्या प्रचेतसांनीं ॥ वंदन केलें भावें करूनी ॥ बद्धांजली-होऊनी ॥ प्रार्थिलें ऐसें मुनीतें ॥ ३ ॥ हे महाराज विधिसुता ॥ मोक्षधर्म आम्हां सितांता ॥ कथन करावे समर्था ॥ तेणें उद्धार शीघ्र होय ॥ ४ ॥ ऐसी परिसूनियां वाणी ॥ नारद बोलिले तेक्षणीं ॥ तें जन्म तें च कर्म जनीं ॥ तें चि जीवित पावन ॥ ५ ॥ कीं ज्यायोगें करून ॥ विश्वात्मा भगवान् ॥ प्रसन्न होतो आपण ॥ तें चि सदाचरण चांगलें ॥ ६ ॥ श्रेयांचें श्रेय पुनीत ॥ हें चि सुख्य जगांत ॥ विश्वात्मा पूजितां नेमस्त ॥ समस्त विश्व संतोषे ॥ ७ ॥ जेसें वृक्षाचे तळवटीं ॥ उदक घालितां उठाउठी ॥ वृक्ष तोषे सकळ शेवटीं ॥ तैसा प्रकार जाणिजे ॥ ८ ॥ जेसें अन्न भक्षण करितां सर्वेंद्रियें पावती तृप्तता ॥ तेसें भावें पूजितां अच्युता ॥ सकळ देव तोषती ॥ ९ ॥ एक करितां श्रीहरिभजन ॥ त्यांत घडे सर्वांचें पूजन ॥ भगवंताचें करितां स्मरण ॥ कीर्तन घडे अखिलांचें ॥ १० ॥ ऐसें मोक्षधर्म सांगून ॥ नारद पावले अंतर्धान ॥ पुढें प्रचेतस श्रीहरिध्यान ॥ करूनि वैकुंठा लेगेले ॥ ११ ॥ मैत्रेय म्हणे विदुरासी ॥ हें चरित्र कथिलें तुजसी ॥ प्रचेतस नारद संवादासी ॥ उघड करूनी दाविलें ॥ १२ ॥ आख्यानमिषें हरिकथा ॥ वर्णन केली समर्था ॥ श्रीशुक म्हणे भागवता ॥ अभिमन्युसुता हे साधो ॥ १३ ॥ उत्तानपाद रायाचा ॥ हा वंश कथिला साचा ॥ आतां पुढें प्रियव्रताचा ॥ सावधानें परिसावा ॥ १४ ॥ मैत्रेय विदुर संवाद पावन ॥ राया केला तुज कथन ॥ विदुर मैत्रेयासी वंदुन ॥ वारणपुरीं पातला ॥ १५ ॥ श्रीशुक म्हणे रायासी ॥ श्रीहरियश सौख्यराशी ॥ श्रवणें पठ

पें देयशधनांसी ॥ स्वस्ति ऐश्वर्य दायक हें ॥ १६ ॥ चतुर्थस्कंध तुळशीचा पाला ॥ भावें हरिपदीं वाहिला ॥ श्रो
तावक्ता पूर्ण लेंराहिला ॥ गोपाळकृष्ण परमात्मा ॥ १७ ॥ या ग्रंथीं आणिकाचें ॥ मज बळ नसे साचें ॥ श्रीहरिकृ
पें करूनि वाचें ॥ वर्णन होतें भाविक हो ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ चतुर्थस्कंधीं परमपुनीत ॥ प्राकृत सरवा
नाम विरचित ॥ एकत्रिंशाध्याय गोड हा ॥ १९ ॥ श्रीमद्गोपालकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम ॥ श्रीराम

इतिश्रीमद्भागवतसारामृतेचतुर्थस्कंधःस०

अथश्रीमद्भागवतसारामृते पंचमस्कंधप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥राजाह्मणेमुनीलागुन॥प्रियव्रतनारदशिष्यपूर्ण॥
निर्गुणब्रह्मजाणून॥मागुतीगृहस्थकेसाजाहला॥ १॥ करूनीस्त्रीपुत्रसंग॥केंसासाधिलामोक्षोद्योग॥त्याचें
तात्पर्यसवेग॥आह्मांकारणेंनिवेदा॥ २॥ऐसीऐकूनियांवाणी॥कायबोलेश्रीशुकमुनी॥हेराजेंद्राकुरुकुल
मणी॥मनुपुत्रवृत्तपरिसावें॥३॥गृहस्थाश्रमीवर्ततांसज्जन॥नसांडितीहरिकीर्तन॥तेणेंसंसाराचेंबंधन
तयालागींनबाधे॥ ४ ॥प्रियव्रतराजियासी॥नारदोपदेशसौख्यराशी॥पूर्णठसावलामानसीं॥तेणेंउदा
सजाहला॥ ५॥राज्याधिकारापासून॥पराभवमानूनिआपण॥गंधमादनींतपाचरण॥करितांजाहला
साक्षेपें॥६॥तोंतेथेंयेऊनिविधाता॥रायासिजाहलाबोलता॥आतांराज्यकरीताता॥तपपुरेंहेंतुझें॥ ७॥
किंचित्काळराज्यकरी॥नंतरजावेंमुक्तिपुरीं॥ऐसेंऐकूनितेअवसरीं॥मान्यकेलेंतयानें॥८॥विरंचीजा
हलाअंतर्हित॥तेंमनुनारदाज्ञापित॥सिंहासनींप्रियव्रत॥अभिषेकूनिबैसवी॥९॥प्रियव्रतप्रजापाल
न॥करूनीकरीश्रीहरिचिंतन॥यायोगेंसमाधान॥तयालागींजाहलेंबहु॥१०॥विश्वकर्माप्रजापती॥तया
चीकन्याबर्हिष्मती॥वरिताजाहलाशुद्धती॥अत्यानंदेंप्रियव्रत॥ ११॥तियेचेगर्भीकुमर॥आग्नीध्रइध्मजि
ह्वामहावीर॥यज्ञबाहुहिरण्यरेतधीर॥घृतपृष्ठसवनमेधातिथि॥ १२॥वीतिहोत्रकवीजाण॥ऐसेजाहले-
दशनंदन॥तयांमाजीब्रह्मचारीतीन॥प्रसिद्धजगांतनिश्चयें॥ १३॥कविमहावीरसवन॥हेऊर्ध्वरेतेजाह
लेपूर्ण॥परमहंसधर्मेंकरून॥नारायणतेध्याती॥ १४॥ऊर्जस्वतीनामेंतनया॥जाहलीप्रियव्रतराया॥
तीशुक्राद्धिलीबाहूनियां॥देवयानीकन्यातिची॥ १५॥अन्यभार्येसीनिश्चित॥नृपाजाहलेतीनसुत

उत्तमतामससैरैवत ॥ मन्वंतराधिपतेअसती ॥ १६ ॥ एकादशअर्बुदवत्सर ॥ राज्यकेलेंपृथ्वीवर ॥ प्रियव्रतें-
पराक्रमथोर ॥ केलेतेंहीपरिसावें ॥ १७ ॥ लोकालोकपर्वतावर ॥ सूर्यजातांदाटेअंधकार ॥ महीचेअर्धवि-
भागींसाचार ॥ पाहूनिप्रियव्रतकायकरी ॥ १८ ॥ रात्रीचादिवसकरून ॥ स्वबळेंतोषवीनप्रजाजन ॥ ऐसी
प्रतिज्ञाकरूनीआपण ॥ सतेजस्यंदनींबैसला ॥ १९ ॥ भगवदुपासनबळेंनृपती ॥ रथावरीबैसूनिशीघ्रग
ती ॥ सप्तवारपरिभ्रमेवसुमती ॥ तेंनवलावजाहलें ॥ २० ॥ रथचक्रेंकरूनिदेखा ॥ भ्रमतांपडल्यासप्तरे-
खा ॥ तेचिसप्तसागरजाहलेकौतुका ॥ सांगपरिसेंनृपवरा ॥ २१ ॥ जंबुप्लक्षशाल्मलिकुश ॥ क्रौंचशाकपुष्क
राख्यसुरस ॥ एकाहूनीएकद्विगुणविशेष ॥ सप्तद्वीपेंजाहलीं ॥ २२ ॥ सप्तसागरांचीनांवेंआतां ॥ सर्वपरिसेंमेदि-
नीनाथा ॥ क्षारोदइक्षुरसोदसुरोदताता ॥ घृतोदक्षीरोददधिनिधि ॥ २३ ॥ तैसाशुद्धोदकसागर ॥ ऐसासप्तवि-
धसमुद्रविस्तार ॥ प्रतिद्वीपींपरिखासाचार ॥ मर्यादाहीअसेतो ॥ २४ ॥ सप्तद्वीपांतसप्तकुमर ॥ आग्नीध्रादिनरे-
श्वर ॥ करिताजाहलासत्वर ॥ प्रियव्रतश्रेष्ठतो ॥ २५ ॥ मगतोस्वायंभुवसुत ॥ विवेककरिताजाहलात्वरित ॥ मी
कांताकरींक्रीडामृगवत् ॥ जाहलोंविपरीतहेंकसें ॥ २६ ॥ राज्यदेऊनिपुत्रासी ॥ सर्वेंचित्यागिलेंमहिषीसी ॥
स्मरूनिनारदवाक्यासी ॥ तपोवनींतोगेला ॥ २७ ॥ सप्तसमुद्रद्वीपविभाग ॥ करूनिसाधीपूर्णोद्योग ॥ श्रीह-
रिपदकमळींसवेग ॥ सप्रेमभक्तीकरितसे ॥ २८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृ
तसखारामविरचित ॥ प्रथमाध्यायगोडहा ॥ २९ ॥ १ ॥ द्वितीयाध्यायप्रारंभः ॥ शुकह्मणेपरीक्षिती
एकाग्रपरिसेंचरित्रसुदती ॥ प्रियव्रतराज्यपुत्रांप्रती ॥ देऊनितपार्थीतोगेला ॥ १ ॥ पित्राज्ञेंकरूनिपूर्ण ॥ जंबु

द्वीपींप्रजापालन॥आग्नीध्रकरीआपण॥पुत्रांपरीजाणिजे॥२॥तोपुत्रकामधरूनीचित्तीं॥मंदरगुहेंतनिश्चिती॥
आराधीब्रह्मदेवाप्रति॥दुर्धरतपेंकरूनियां॥३॥तपोभंगकरावाह्मणून॥विचारकरीब्रह्माआपण॥विप्रचित्ति
अप्सरेलागुन॥योजितांजाहलातेधवां॥४॥तीयेऊनिअप्सरा॥आग्नीध्राश्रमींसैरा॥भ्रमणकरूनीमनोह-
रा॥गायनकरूंलागली॥५॥तिच्यानूपुराभरणांचा॥शब्दपरिसूनियांसाचा॥मनोविक्षेपराजपुत्राचा॥हो
ताजाहलातेकाळीं॥६॥कामवशहोतांमन॥रायेंउघडिलेंकिंचित्लोचन॥तोंलावण्यसागरींचेंनिधान॥स
न्मुखअवलोकिलें॥७॥मन्मथेंव्यापूनिबहुत॥रावबोलेजडवत॥हेमृगाक्षीपरिसेंमात॥तूंकवणकवणा-
चीं॥८॥साक्षात्तूंदेवमाया॥अस्थूनंभ्रमसीयाठायां॥किंनिमित्तलागसीगाया॥श्रमवूनिकायामजसां
गें॥९॥कामिकुरंगालागुन॥वागुरातूंहोसीजाण॥विषयीजनांचेहरावयाप्राण॥विधीनेंतुजपाठविलें१०
हेस्तुत्यसेपरिसेंवाणी॥तुझालोकमजलागुनी॥दाखवींसख्येकृपाकरूनी॥मीदासतुझासर्वस्वें॥११॥
भ्रकुटीचेंधनुष्यकरून॥नेत्रकटाक्षबाणलावून॥आह्मांसारिखेकामुकहरिण॥कायप्रियेमारिसी॥१२॥
सद्गुरूचेसभोंवती॥शिष्यशास्त्राध्ययनकरिती॥तवदेहगंधेंत्याचरीती॥भ्रमरगातीस्वच्छंदें॥१३॥हेसखे
तुझ्याउरावर॥सुवर्णशृंगेंमनोहर॥कशाचींआहेतसाचार॥तेंमजसांगेंकृपांगे॥१४॥हेअपूर्वसुनेज्यादे
शांत॥तुह्मांसारिखेयोगीबहुत॥वास्तव्यकरितीदिवसरात॥तेथेंनेऊनिमजठेवीं॥१५॥सुवर्णकेंदुकघे-
ऊनिकरीं॥भ्रमणकरिसीसुंदरी॥हाडुष्टवायुअंगावरी॥येऊनिवस्त्रहरितोगे॥१६॥तपाचरणकरितात
मुनी॥वनींजेवातांबुपर्णाशनी॥तयांसीविघ्नकरावयालागुनी॥विधीनेंतुह्मांनिर्मिलें॥१७॥यास्तवमाझ्याला

ग ॥ नकरीप्रगटलाकामवेग ॥ जाणूनिमाझापूर्णोद्योग ॥ अनुग्रहकरीयेधवां ॥ १८ ॥ रूपेंगुणेंवयेंसमान ॥
ऐसापाहूनिराजनंदन ॥ अप्सरावश्यहोऊन ॥ रमतीजाहलीत्यासवें ॥ १९ ॥ अयुतायुतसंवत्सर ॥ विषयभो
गमनोहर ॥ करितिमोदेंपरस्पर ॥ अन्यकांहींनावडे ॥ २० ॥ यापरीरमतांदिवसरात्र ॥ तयासीजाहलेनवपुत्र ॥
तयांचींनामेंपवित्र ॥ श्रवणकरींभागवता ॥ २१ ॥ नाभी किंपुरुष निश्चित ॥ हरिवर्ष इलावृत ॥ रम्यक हिरण्म
यप्रख्यात ॥ कुरुभद्राश्वकेतुमाल ॥ २२ ॥ नवकुमरयापरी ॥ जन्मलेरायाचेउदरीं ॥ तेत्याचात्यागकरूनिस-
त्वरी ॥ अप्सरागेलीसत्यलोका ॥ २३ ॥ मातेच्याअनुग्रहेंकरून ॥ बाळकेंजाहलींवर्धमान ॥ पित्यानेंजंबुद्वीप
विभागून ॥ तयांलागींदीधलें ॥ २४ ॥ तींचीनवखंडेंहोत ॥ पृथ्वीवरीप्रसिद्धबहुत ॥ आग्नीध्र विषयींअतृप्त ॥
ह्मणूनीस्त्रीध्यासलागला ॥ २५ ॥ अंतकाळींअप्सराचिंतन ॥ करितांपितृलोकलाजाण ॥ पावताजाहलाराज
नंदन ॥ उपरीकायजाहलें ॥ २६ ॥ नवसहोदरविचारकरून ॥ मेरुकन्यांशींपाणिग्रहण ॥ यथाविधीकरितेजा-
ण ॥ नामेंत्यांचींपरिसावीं ॥ २७ ॥ मेरुदेवीप्रतिरूपासुंदरी ॥ उग्रदंष्ट्रीलतामनोहरी ॥ रम्याश्यामानारी ॥ भद्रा
देववीतिजाणिजे ॥ २८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्विती
याध्यायगोडहा ॥ २९ ॥ २ ॥ तृतीयाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेभागवता ॥ परिसेंश्रीमनुवंशगाथा ॥ आग्नी
ध्रसुतपुत्रांकरितां ॥ यज्ञकरिताजाहला ॥ १ ॥ यज्ञपुरुषाचेंयजन ॥ संतोषेंकरीनाभिआपण ॥ श्रद्धायुक्तशु
द्धभावसाधन ॥ द्रव्यदेशकालमंत्रादि ॥ २ ॥ तंत्रऋत्विजदक्षिणा ॥ हेंसर्वपाहूनियांजाणा ॥ साक्षात्वैकुंठींचाना
राणा ॥ यज्ञमंडपींप्रगटला ॥ ३ ॥ तेजेंरूपेंमनोहर ॥ प्रसन्नवदनश्यामसुंदर ॥ अष्टभुजपीतांबरधर ॥ भक्तवत्स

लपरमात्मा ॥ ४ ॥ ज्याच्या वक्षस्थळीं कमळा ॥ कौस्तुभ विलसे गळां ॥ किरीट कुंडलें केशरी टिळा ॥ कस्तुरीयुक्त साजिरा ॥ ५ ॥ कटिसूत्र पुष्पहार ॥ रत्नजडित हस्तीं केयूर ॥ शोभती चरणीं मंजीर ॥ तेणें श्रीधर विराजे ६ सर्वाभरणीं भूषित ॥ ऐसा देखूनि लक्ष्मीकांत ॥ पूजा करूनी यथोचित ॥ ऋत्विजादि प्रार्थिती ॥ ७ ॥ हे पूर्णा जगजीवना ॥ आम्हीं काय करावें तुझे पूजना ॥ तूंचि अखंड भक्तरक्षणा ॥ सावध असशी अच्युता ॥ ८ ॥ तुझें स्वरूप वर्णावया ॥ कवण समर्थ देवराया ॥ हे अनंत सौख्यालया ॥ कृपाघना श्रीहरी ॥ ९ ॥ आह्मांसी वर द्यावया सी यज्ञमंडपीं ऋषीकेशी ॥ येथवां प्रगटलासी ॥ पूर्णभाग्य उदेलें ॥ १० ॥ भक्तार्पित तुळसीदळ ॥ दूर्वांकुर पुष्प पल्लव जळ ॥ तेणें प्रसन्न होशी तत्काळ ॥ तुजविण दयाळ न दुसरा ॥ ११ ॥ हे प्रभो राजर्षिकृत ॥ यज्ञ सांग ताकरावी-समस्त ॥ वर देऊनि इच्छित ॥ पूर्णकाम करावा ॥ १२ ॥ नारायणा जगत्पती ॥ तुह्मांसमान पुत्र निश्चिती ॥ अखंड इच्छी हा नरपती ॥ जाणूनि वरदान पैं द्यावें ॥ १३ ॥ यापरी ऐकूनि स्तवन ॥ प्रसन्न होऊनि भगवान ॥ देते जाहले वरदान ॥ तेंचि परिसें भागवता ॥ १४ ॥ हे नाभिराया परिसें वचन ॥ त्वां अपत्यकामें करून ॥ माझें केलेंस बा ध्यान ॥ प्रगट ह्मणून जाहलों ॥ १५ ॥ शीघ्र होईल तुझें इच्छित ॥ ऐसें बोलतां लक्ष्मीकांत ॥ राजा वंदूनि ललित ॥ विनंति करिता जाहला ॥ १६ ॥ मीं ऋषिवचनीं धरूनि विश्वास ॥ तुझें यजन सावकाश ॥ केलें तें प्रत्ययास ॥ आलें प्रत्यक्ष दर्शनें ॥ १७ ॥ सुंदर स्वरूपें दर्शन दिलें ॥ तेणें मानसीं सौख्य जाहलें ॥ अनंत जन्मींचें दुःख गेलें ॥ पूत जाहलों जगदीशा ॥ १८ ॥ आतां मागतों हेंचि भावें ॥ आपणा सम पुत्रत्व पावावें ॥ श्रीहरे हें चि शीघ्र द्यावें ॥ न मागें आणिक याविण ॥ १९ ॥ ऐसी दीनाची कामना ॥ पूर्ण करावी मनमोहना ॥ ऐसें ऐकूनियां वचना ॥ काय

बोलेश्रीहरी॥२०॥आशीर्वादब्राह्मणांचे॥होतीलराजासर्वसाचे॥माझ्यासमानपुत्राचें॥सौख्यपावशीलभू-
तळीं॥२१॥माझ्यासमानमीचपाहीं॥ब्रह्मांडांतअन्यकोणीनाहीं॥ह्मणूनितुझेंपुत्रलवलाहीं॥अंगीका
रितोंहेनृपा॥२२॥ऐसेंदेऊनिवरदान॥श्रीहरीपावलाअंतर्धान॥तुष्टकरावयाभूपमन॥कायकौतुकतेंकरी२३
मेरुदेवीस्त्रीचेठायीं॥नाभिवीर्येंकरूनीपाहीं॥प्रगटजाहलाशेषशायी॥सदयहृदयपरमात्मा॥२४॥श्रीमद्भा
गवतसारामृत॥पंचमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥तृतीयाध्यायगोडहा॥२५॥ ३॥ च
तुर्थाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥कथापरिसेंसौख्यराशी॥पुत्रजाहलाराजर्षीसी॥श्रीहरिल
क्षणयुक्तबा॥१॥यशवीर्यशौर्यादिगुण॥अमात्यविप्रजाणून॥ऋषभतयाचेंअभिधान॥ठेवितेजाहलेते
काळीं॥२॥तयाचीस्पर्धाशचीपती॥नित्यकरितसेदिवसराती॥अनावृष्टीमहीवरती॥करिताजाहलाएकदां॥
३॥तेव्हांऋषभदेवेंआपण॥वृष्टिकेलीयोगबळेंकरून॥ऐसाचमत्कारहोतांपूर्ण॥परमकौतुकवर्तलें॥४॥पु
त्रासिदेऊनिसिंहासन॥नाभिराजापत्नीसहजाण॥करावयाआत्मसाधन॥बदरिकाश्रमींपातला॥५॥ वं
दूनिनरनारायणांसी॥तपालागलातेजोराशी॥येरीकडेऋषभदेवप्रजांसी॥परमसौख्यदेतसे॥६॥ऋषभ
देवेंलोकशिक्षार्थ॥गुरुगृहींराहूनिकाळकिंचित॥ब्रह्मचर्यादिआश्रमपुनीत॥यथासांगसंपादिले॥७॥मग
तोस्वधर्मेंकरून॥करिताजाहलाप्रजापालन॥इंद्रेंकेलेंतयादान॥जयंतीनामकतनयेचें॥८॥त्यापासूनिज-
यंतीचेठायीं॥शतपुत्रनिपजलेपाहीं॥तयांमाजीज्येष्ठभरततोही॥महायोगीजाणिजे॥९॥जयाचेयोगेंकरू-
निनिश्चिती॥यावर्षाभरतखंडह्मणती॥तैसेंचीआणिकअसती॥त्यांचेंचरित्रपरिसावें॥१०॥कुशावर्तइला

वर्त॥ मलयकेतुब्रह्मावर्त॥ भद्रसेनइंद्रस्पृक्‌ विदर्भपुनीत॥ कीकटसहोदरहेनऊ॥ ११ ॥ ऋषभांच्यानवद्रसुतांहून॥ श्रेष्ठहोतेहेसज्ञान॥ तयानवतिसाजीनऊजण॥ योगेश्वरजाहले॥१२॥ श्लोक ॥ कविर्हरिरंतरिक्षः प्रबुद्धः पिप्पलायनः॥ आविर्होत्रोथद्रुमिलश्चमसः करभाजनः॥ १ ॥ टीका ॥ कविहरिअंतरिक्षजाण॥ आविर्होत्र प्रबुद्धपिप्पलायन॥ द्रुमिलचमसकरभाजन॥ महाभागवतहेनऊ॥ १३॥ एकादशस्कंधींकथा॥ यांचीअसेभागवता॥ नारदवसुदेवसंवादहोतां॥ प्रसिद्धहोईलपुढतीं॥ १४॥ अवशिष्टऋषभनंदन॥ जेएकाशीतिपावन॥ तेसमस्तजाहलेब्राह्मण॥ वेदोक्तकर्मेंआचरती॥ १५॥ गृहस्थधर्माचरणेंपाहीं॥ ऋषभदेवदिवसकांहीं॥ यज्ञयागकरूनिलवलाहीं॥ परमात्मयातोषवी॥ १६॥ आपुल्याराज्यांत॥ प्रजाअज्ञानीबहुतपाहूनिऐसेंजयंतीनाथ॥ सदयहृदयेंकळवळला॥ १७॥ पृथ्वीभ्रमणकरितां॥ ब्रह्मावर्तीयेंअवचितां॥ ब्रह्मर्षिप्रवरसभेंतबोधिता॥ होयप्रजेसहस्वपुत्रां॥ १८॥ लोकानुग्रहास्तव॥ बोलेऋषभवासुदेव॥ श्रीशुकह्मणेतोचिभाव॥ श्रवणकरीनृपश्रेष्ठा॥ १९॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ चतुर्थाध्यायगोडहा॥ २०॥ ४ ॥ पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ ऋषभदेवभगवान्‌॥ पुत्रांसिउपदेशकरितीपावन॥ जयायोगेंमोक्षसाधन॥ सहजलाधेप्राणियां॥ १॥ अहोहेंपांचभौतिकशरीर॥ श्वानसूकराचाआहार॥ ऐसाअसतांप्रकार॥ व्यर्थअभिमानतयाचा॥ २॥ हीमानवीश्रेष्ठकाया॥ नयोग्यविषयभोगाया॥ दिव्यतपकरूनियां॥ सदाराधनकरावें॥ ३॥ ऐशासाधनेंकरून॥ अनंतब्रह्मसुखपावून॥ मोक्षमंदिरींसमाधान॥ अखंडितप्राप्ततया॥ ४॥ संतपुरुषांचीसेवानत्वतां॥ मुक्तीचेंद्वारजाणतातां॥ निरयद्वारजाणायोषितां॥ संगआणिकस्त्रैणां

चा ॥ ५ ॥ समचित्तआणिशांत ॥ सर्वसुहृद सर्वात्मभूत ॥ तेचिजाणावेसंत ॥ जगामाजीनिश्चयें ॥ ६ ॥ अज्ञधरूनीइंद्रियप्रीती ॥ दिवसयामिनीपापेंकरिती ॥ परीहादेहयाजगतीं ॥ दुःखदायकसर्वस्वें ॥ ७ ॥ भगवद्भक्तीनसेजोंवरी ॥ जीवमुक्तनाहींततोंवरी ॥ प्रमत्तहोऊनिभूवरी ॥ विषयचेष्टाकरितीबहु ॥ ८ ॥ इंद्रियांचाव्यापार ॥ मिथ्यानेणूनियांनर ॥ स्वस्वरूपजेंमनोहर ॥ तयापासूनिभ्रष्टहोती ॥ ९ ॥ गृहींमैथुनसुखांत ॥ नित्यलोळतीश्वानवत ॥ स्त्रीपुरुषदंपत्येंनिश्चित ॥ तेणेंस्वार्थाअंतरती ॥ १० ॥ यास्तवसांडूनिअहंकार ॥ सत्संगकरावावारंवार ॥ तेणेंमुक्तताहोऊनिसंसार ॥ दृष्टीनपडेसाधका ॥ ११ ॥ निष्कामेंभजावेंमला ॥ त्यागूनिअहंकारमूला ॥ वितृष्णेंद्वंद्वाचाघाला ॥ अंगींयेऊंद्यावा ॥ १२ ॥ परलोकदुःखानुसंधान ॥ मनामाजीनित्यआणून ॥ आत्मजिज्ञासेंतपाचरण ॥ मदर्पणकरावें ॥ १३ ॥ साधुसंगेंमाझीकथा ॥ श्रवणकरावीताता ॥ कीर्तनीं स्वमुखेंगाथा ॥ माझीचिगावीअखंड ॥ १४ ॥ घ्राणेंद्रियेंजिंकून सर्वभूतींमजपाहून ॥ प्रपंचाचात्यागकरून ॥ माझीभक्तीकरावी ॥ १५ ॥ सद्गुरूसीजाऊनिशरण ॥ वेदांतविद्येचाअभ्यासपूर्ण ॥ करावाएकांतींबैसून ॥ ब्रह्मचर्येंअसावें ॥ १६ ॥ ऐसेंव्रतकरूनिआधीं ॥ नंतरसाधावासमाधी ॥ प्राणायामेंदेहशुद्धि ॥ करूनीमजपहावें ॥ १७ ॥ पुत्रहोसर्वजगत्त्रयांत ॥ माझेंस्वरूपपहावेंपुनीत ॥ अहंकारत्यागूनिउपरत ॥ व्हावेंमगसाधनीं ॥ १८ ॥ जननीतातमित्रकांता ॥ तेनरक्षतीआप्तत्वतां ॥ आपणमृत्युसंकटींपडतां ॥ जेनसोडवितीतेथूनी ॥ १९ ॥ श्रीशुककल्पणेभागवता ॥ ऐसाउपदेशकरूनीनिजसुतां ॥ ऋषभदेवेंराज्यभरता ॥ अभिषेकूनिदीधलें ॥ २० ॥ समारोपूनिवैश्वानर ॥ अवशिष्टठेवूनिशरीर ॥ प्रजाजनांसिसांगेसार ॥ भरतासितुह्मीभजावें ॥ २१ ॥ मगउन्मत्तापरिआपण ॥ करूनीगगनपरिधान ॥ ब्रह्मावर्तासीगमन ॥ करिताजाहलाऋषभतो ॥ २२ ॥ मा

गंतिखेटखर्वटनगर ॥ लागतांजेदुर्जनअसतीनर ॥ तेयेऊनिछळितीफार ॥ तरीकांहींनबोले ॥ २३ ॥ कोणीताडनकरिती कोणीटाकितीमाती ॥ कोणीमलोत्सर्गकरिती ॥ अंगावरीयेऊनियां ॥ २४ ॥ कोणीबोलतीदुर्वचन ॥ कोणीखडेमारिती आपण ॥ परीतोअजगरवृत्तीधरून ॥ पृथ्वीभ्रमणकरीतसे ॥ २५ ॥ कोणीनिजविल्यानिजतसे ॥ कोणीबसविल्याबसे ॥ कोणीचालवितांचाले तैसें ॥ निस्पृहचित्तराजर्षी ॥ २६ ॥ तयाचेमलमूत्रांचा ॥ दशयोजनेंसुगंधसाचा ॥ जायऐसाप्रतापजयाचा ॥ महाविष्णूसाक्षात ॥ २७ ॥ धेनुमृगादिकांपरी ॥ जलाशयींजलपानकरी ॥ लोकांतदिसेभ्रमिष्टपरी ॥ असेअंतर्निष्ठतो ॥ २८ ॥ भेदाभेदविरहित ॥ अष्टसिद्धीत्यागूनिलरित ॥ परमहंसऋषभनाथ ॥ स्वेच्छेंविचरेमेदिनी ॥ २९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचमाध्यायगोडहा ॥ ३० ॥ ५ ॥ षष्ठाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ शुकासीप्रश्नपुढती ॥ करिताजाहलापरीक्षिती ॥ योगवायूनेंज्ञानज्योती प्रदीप्तज्याचीजाहली ॥ १ ॥ त्याचीरागादिकर्मबीजें ॥ दग्धहोतीजाणसहजें ॥ ऐसेंअसतांऋषभराजें ॥ ऐश्वर्यवरिलेंनाहींकां ॥ २ ॥ याप्रश्नाचाअंगीकार ॥ करूनीमुनिराजेश्वर ॥ श्रीशुकदेतोउत्तर ॥ परमकौतुकेंपरिसावें ॥ ३ ॥ राजातुझेंवचनसंमत ॥ परंतुबापायाजगतांत ॥ कित्येकपुरुषबुद्धिमंत ॥ विश्वासनधरितीमनाचा ॥ ४ ॥ जैसाव्याधवागुरापसरी ॥ तयांमाजीमृगांसांवरी ॥ परीकपटेंजाईलम्हणूनिनधरी ॥ विश्वाससत्यतयांचा ॥ ५ ॥ म्हणूनिलोकपालश्रेष्ठभगवान ॥ ऋषभदेवलक्ष्मीरमण ॥ निःसंगनिरभिमानहोऊन ॥ स्वेच्छेंभ्रमणकरितसे ॥ ६ ॥ एकाकीकरितीगमन ॥ याचेंअसेकायकारण ॥ श्रीशुकसांगतीनृपालागुन ॥ तेंचिसांगअवधारा ॥ ७ ॥ कोणीअसतांसंगती ॥ व्यग्रहोतेचित्तवृत्ती ॥ तेणेंबहुकाळआत्मप्रचीती ॥ कदानहोयनिश्चयें ॥ ८ ॥ जैसेंभग्नपात्रांतजीवन ॥ घालितांकरू-

निसांठवण ॥ तें छिद्रद्वारें पाझरून ॥ जायलवलाहें ज्यापरी ॥ ९ ॥ तैसें कामिजनांसी ॥ भाषणकरितां विनोदेंशीं ॥
तेगातीस्त्रीगाथांसी ॥ तेणें चित्तींतळमळ ॥ १० ॥ यास्तवसंगकवणाचा ॥ नकरीतोकदापिसाचा ॥ वेषघेऊनिअव
धूताचा ॥ पिशाचापरी दिशाभ्रमे ॥ ११ ॥ योगीदेहत्यागप्रकार ॥ ऋषभदेवदावितीसाचार ॥ त्यजावयास्वकलेव
र ॥ संचारकरितीयथासुखें ॥ १२ ॥ कोंकणकुटकदेशांत ॥ जाऊनिदक्षिणकर्नाटकाप्राप्त ॥ होतेजाहलेअकस्मात
कुटकाचलाचेउपवनीं ॥ १३ ॥ मुखीं धरूनीपाषाणकवळ ॥ धरितीमौनतात्काळ ॥ जडोन्मत्तवतखेळ ॥ दाखविती
जनांसी ॥ १४ ॥ ऐसादिगंबरउपवनांत ॥ पावताजालाअकस्मात ॥ तोंवंशवनामाजीत्वरित ॥ अग्निप्रगटजाहला
१५ ॥ वेणूचें परस्परघर्षण ॥ होतांसाह्यप्रभंजन ॥ अग्निहोऊनिउत्पन्न ॥ काननजळूंलागलें ॥ १६ ॥ प्रखरहोतांवै-
श्वानर ॥ चहूंकडेमातलाहाहाकार ॥ त्यांतऋषभदेवाचेंशरीर ॥ भस्मीभूतजाहलें ॥ १७ ॥ त्यादेशाचेनृपती ॥ स्ना
नाआधीं भोजनकरिती ॥ पायफुंकूनिचालती ॥ पाखंडमतींप्रवर्तले ॥ १८ ॥ दिगंबरकेशोल्लुंचित ॥ शोभेहस्तकीं
कूर्चस्वेत ॥ ऐशापाखंड्यांसीसांप्रत ॥ श्रावकजैनबोलती ॥ १९ ॥ ऐसें परमहंसऋषभचरित ॥ श्रवणपठनेंहरि-
तेंदुरित ॥ परममंगलकरूनीत्वरित ॥ वासुदेवींरतिदेतें ॥ २० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत
भाकूनसखारामविरचित ॥ षष्ठाध्यायगोडहा ॥ २१ ॥ ६ ॥ सप्तमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुककह्मणेनृपनाथा
परिसेंभरतचरितामृता ॥ ऋषभदेवेंराज्यभरता ॥ देऊनिआसनीं बैसविलें ॥ १ ॥ तोमहाराजभरत ॥ परमभाविक
भागवत ॥ प्रजापालनपितृवत् ॥ करितसंतोषअखिलांतें ॥ २ ॥ जैसें पित्यानेंसंबोधिलें ॥ तैसेंचराज्यचालविलें
विश्वरूपात्मजेसवेंकेलें ॥ पाणिग्रहणउत्सवें ॥ ३ ॥ भरतभार्यापंचजनी ॥ लावण्यरत्नाचीखनी ॥ पंचपुत्र

भरतापासूनी ॥ तियेचे ठायीं जन्मले ॥ ४ ॥ सुमति राष्ट्रभृत जाण ॥ सुदर्शन आवरण ॥ धूम्रकेतु सुलक्षण ॥ ऐसे पांच निपजले ॥ ५ ॥ अजनाभ वत्सर ॥ ऐसें प्रसिद्ध पूर्वेतर ॥ ते भरतखंड ह्मणूनि जगतीवर ॥ विख्यात जाहलें भरतनामें ॥ ६ ॥ तेणें निष्काम यज्ञ करूनि बहुत ॥ भावें तोषवी लक्ष्मीकांत ॥ दिवसेंदिवस ह्मणि गत ॥ हरिभक्ति त्या उद्भवे ॥ ७ ॥ वर्षायुतसहस्रपर्यंत ॥ राज्य करूनी यथास्थित ॥ राज्यसंपत्ति पुत्रांसि त्वरित ॥ देऊनि उदास जाहला ॥ ८ ॥ विरक्त होऊनि आपण ॥ पुलहाश्रमीं करी गमन ॥ हरिक्षेत्रीं आत्मसाधन ॥ साधिता जाहला राजेंद्र ॥ ९ ॥ गंडकी सरितेचे तीरीं ॥ राहूनि हरीचें ध्यान करी ॥ सद्भाव धरूनि अंतरीं ॥ राव मानसीं रमला बहु ॥ १० ॥ त्या गंडकीमाजी निश्चितीं ॥ शालिग्रामशिला निपजती ॥ प्रत्यक्ष जाण विष्णुमूर्ती ॥ सेवितां होती पूर्णकाम ॥ ११ ॥ त्या आश्रमाचे उपवनांत ॥ विविधकुसुमें किसलयें पुनीत ॥ तुळसीपत्रें वर्णें हरित ॥ अगणित कंदमूळें ॥ १२ ॥ ऐशा स्थानीं राजा भरत ॥ आत्मसाधन लाभ रत ॥ होता जाहला दिवसरात ॥ श्रीहरिभजनीं सावध ॥ १३ ॥ भगवत्पूजा भरत करी ॥ मानसीं ध्यान भावें धरी ॥ नामस्मरणें शिथिल सत्वरी ॥ हृदयग्रंथी जाहली ॥ १४ ॥ यापरी भगवद्भक्त ॥ अखंड धरूनि राजा भरत ॥ दिवसयामिनी क्रमि नियत ॥ प्रेमोत्सवें करूनी ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ सप्तमाध्याय गोड हा ॥ १६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ अष्टमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे अवधारीं ॥ गंडकीनदीचे तीरीं ॥ प्रभातकाळीं भरत करी ॥ स्नानसंध्याविधियुक्त ॥ १ ॥ नित्यनैमित्तिक कर्म करून ॥ मानसीं आणी श्रीहरिध्यान ॥ तों सिंहशब्द करूनि श्रवण ॥ सगर्भ हरिणी घाबरे ॥ २ ॥ जळांतूनि उड्डाण करितां ॥ गर्भ पडला अवचितां ॥ जळामाजी भागवता ॥ दे

खूनिभरतद्रवलाबहू ॥ ३ ॥ हरिणीजाऊनिगव्हरीं ॥ गतप्राणजाहलीतेअवसरीं ॥ येरीकडेकायजाहलीपरी ॥
तीचपरिसेंराजेंद्रा ॥ ४ ॥ पाहूनिहरिणीचेंबाळ ॥ भरतद्रवलातात्काळ ॥ ह्मणेयाचाप्रतिपाळ ॥ कवणकरीलका
ननीं ॥ ५ ॥ अहोयाएण्यासिकांहीं ॥ मातृसौख्यनसेपाहीं ॥ ऐसेंह्मणूनिलवलाहीं ॥ वक्षस्थळींधरीतया ॥ ६ ॥ हे
मृगपुत्रातुझेंरक्षण ॥ आह्मींकैसेंकरावेंपूर्ण ॥ ऐसेंबोलूनिसप्रेमवचन ॥ लालनकरीतयाचें ॥ ७ ॥ त्याहरिणबा
ळकावरी ॥ हस्तफिरवीनरकेसरी ॥ भरतराजाकारुण्यलहरी ॥ चुंबनघेईबहुवार ॥ ८ ॥ त्याहरिणाचीसेवाब
हुत ॥ करिताजाहलानृपनाथ ॥ यामिनीदिनतिकडेचित्त ॥ ह्मणेवित्तमृगमाझें ॥ ९ ॥ इकडेत्यायोगेंकरूनीब
हुत ॥ अंतरपडिलेंस्नानसंध्येंत ॥ मायामोहेंह्मणेभरत ॥ हरिणबाळकपैंमाझें ॥ १० ॥ माझाहरिणकाननीं ॥ भ्र
मणकरीलदिवसरजनी ॥ इंद्रादिदिक्पाळयेऊनी ॥ रक्षणकरोतययाचें ॥ ११ ॥ मीया जन्मींतपकेलें ॥ तेंसर्वआ
जउद्याआलें ॥ हरिणबाळमजलाभलें ॥ धन्यधन्यजगत्त्रयीं ॥ १२ ॥ नवतृणांकुरआणावयासी ॥ नरपतीजा
तसेकाननासी ॥ सवेंघेऊनिमृगबालकासी ॥ स्नेहपाशेंएकदां ॥ १३ ॥ तयासीचरणींचालवितां ॥ गेंजारूनि
ह्मणेताता ॥ श्रमलासीपथक्रमितां ॥ ह्मणूनिघेईस्कंधावरी ॥ १४ ॥ आश्रमीं आणूनितयासी ॥ स्वस्तिक्षेमपु
सेमृगासी ॥ हेवत्सासौख्यराशी ॥ स्फुरेंवनींखेळसीतूं ॥ १५ ॥ हरिणबाळककिंचित ॥ प्रौढहोतांअरण्यांत ॥ प
ळूनिगेलाअकस्मात ॥ राजाशोकेंव्यापला ॥ १६ ॥ हरिणविरहेंकरून ॥ भरतबोलेकरूनिरुदन ॥ ह्मणेमाझेंमृग
प्राणधन ॥ कोठेंगेलेंनकळेनें ॥ १७ ॥ माझ्यापासूनिभला ॥ कांहींअन्यायजाहला ॥ ह्मणूनितेणेंत्यागकेला ॥ गु
ह्महेतुकळेना ॥ १८ ॥ अहोआश्रमींनवपल्लव ॥ हरितृणदूर्वादिसर्व ॥ चरतअसतांइंद्रादिदेव ॥ रक्षणकरिती

तयाचेंश्रृऐसेंअसतांकायजाह्लें ॥ माझेंकृपणाचेंधनगेलें ॥ किंवावनींव्याळेंव्याघ्रेंभक्षिलें ॥ कांहींतेंही कळेना ॥ २० ॥ तोहरिणराजकुमार ॥ येऊनिमाझ्यासमाचार ॥ घेईलकायवारंवार ॥ कोणीतरीसांगाहो ॥ २१ ॥ माझेंधरूनिआगत्य ॥ आश्रमींयेईलकींसत्य ॥ हेमृगबाळाप्राणकंठांत ॥ तुजकरितांअवशिष्ट ॥ २२ ॥ अहोक्रीडासमयींहरिण ॥ माझेंअंगशृंगेंकरून ॥ खाजवूनिसंतोषपूर्ण ॥ देतहोतामजलागीं ॥ २३ ॥ ऐसाबहुकाळपर्यंत ॥ हरिणवियोगेंराजादुःखित ॥ दिवसरजनींशोकेंव्याप्त ॥ होताजाह्लातेधवां ॥ २४ ॥ चंद्रोदयींकरीअवलोकन ॥ तंवत्याबिंबांतमृगलांछन ॥ देखूनिह्मणेएणनंदन ॥ माझाअसेत्यांतहो ॥ २५ ॥ अंतकाळींभरतासी ॥ हरिणाचेंस्मरणमानसीं ॥ राहिलेंतेणेंतयासी ॥ हरिणजन्मलाभलें ॥ २६ ॥ हरिणजन्मअसतांही ॥ जातिस्मरणराहिलेंपाहीं ॥ कांहीदिवसजातांलवलाहीं ॥ मृगशरीरत्यागिलें ॥ २७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ अष्टमाध्यायगोडहा ॥ २८ ॥ ८ ॥ नवमाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुक ह्मणेभारता ॥ आंगिरसगोत्रीविप्रहोता ॥ तयाचेघरींदुजेंजन्मभरता ॥ प्राप्तजाह्लेंदैवयोगें ॥ १ ॥ नऊकुमरत्याद्विजासी ॥ जाह्लेज्येष्ठपत्नीचेकुशीं ॥ एकमिथुनकनिष्ठभार्येसी ॥ जाह्लेंकन्यापुत्ररूप ॥ २ ॥ त्यांतपरमभागवत ॥ मृगशरीरत्यजूनिभरत ॥ जन्मपावलास्मरणासमस्त ॥ उभयजन्मांचेंअसेत्या ॥ ३ ॥ तथापिस्वजनसंगासी ॥ भरतभीतसेमानसीं ॥ सर्वदाह्लदयींश्रीहरीसी ॥ ध्यानअसेसंतोषें ॥ ४ ॥ उन्मत्तजडांधासमान ॥ लोकांसीचरित्रदाखवीआपण ॥ तयाचेंजनकेंउपनयन ॥ यथाविधानेंकेलें ॥ ५ ॥ चारमासपर्यंतस्वयंत्र ॥ जनकेंपढविलादिवसरात्र ॥ परीगायत्रीचामंत्र ॥ तयाधडयेईना ॥ ६ ॥ ऐसाकांहींकाळजातां ॥ पितामृ-

त्युपावेअवचिता॥सापत्नबांधवभरता॥पिसाटह्मणूनिमानिती॥७॥कदन्नदेऊनिभक्षावया॥तयाठेविलेंशेतराखा
वया॥तयाचीदयाआणिमाया॥येतनसेकवणासी॥८॥पर्युषितशष्कान्नभक्षण॥जडभरतकरूनीआपण॥
माळ्यावरीबेसूनिजाण॥करीरक्षणक्षेत्राचें॥९॥शीतउष्णवात॥सहनकरूनीदिवसरात॥नित्यतोब्रह्मानं
दांत॥योगभ्रष्टनिमग्नहोय॥१०॥यावरीएकदांतस्करपतीनें॥पुत्रप्राप्तीव्हावयाकारणें॥नवसकेलादेवीस-
मनें॥नरपशूवाहीनह्मणूनियां॥११॥त्याराजासिपुत्रजाहला॥बळीकाळसमीपआला॥ऐसेंजाणूनिसिद्ध
जाहला॥बळीदेवीसीद्यावया॥१२॥तंप्रथमनरपशूपलायन॥करूनीगेलानलगतांक्षण॥अर्धरात्रीं ऐसेंजा
णुन॥राजाबोलेसेवका॥१३॥कोणीनरपशुपाहुन॥अर्धरात्रींतआणाशोधून॥ऐसेंऐकूनियांवचन॥दूततांतडी
निघाले॥१४॥तेंसैरावैराभ्रमतां॥क्षेत्रांतदेखिलेंजडभरता॥हर्षमानूनिचित्ता॥बांधूनिनेलेंअंबालयीं॥१५॥
तेव्हांतस्करेंभरतासी॥स्नानघालूनिपक्वान्नेशीं॥भोजनकरवूनिसोरव्यराशी॥गंधपरिमळवाहिले॥१६॥वस्त्र
भूषणेंमाल्यहार॥ऐसाभरतासीशृंगार॥देऊनिदाखविलेंचंडिकागार॥त्वरेंकरूनीचोरांनीं॥१७॥तेव्हांराज
पुरोहित॥नरपशूचेंकाढूनिरक्त॥अंबिकेसीअभिषेकत्वरित॥करावाह्मणूनिउठियला॥१८॥शस्त्रघेऊनियांक
रीं॥उगारिलेंभरतावरी॥तोंइतुक्यामाझारी॥कायकौतुकजाहलें॥१९॥दुष्टांचाविचारदारुण॥भद्रकालीअ-
वलोकून॥ह्मणेब्रह्मभूतब्राह्मण॥वधासियोग्यहानव्हे॥२०॥मगकोपाविष्टहोऊनिकाली॥प्रतिमेबाहेरनिघा
ली॥खड्गकरूनीतेकाळीं॥समस्तचोरमारिते॥२१॥त्यांचेंकरूनिरक्तपान॥आपणआणिकपार्षदगण॥ संं
तोषपावलींनलगतांक्षण॥ऐसेंकौतुकजाहलें॥२२॥तस्करपतिमस्तकाचा॥कंदुककरूनियांसाचा॥गोंधळघा

ळीआनंदाचा॥वैष्णवरक्षणकरूनियां॥२३॥तस्मात्विष्णुपदाश्रिता॥ब्रह्मांडींअसेकोणमारिता॥श्रीशुकह्मणे
हेनृपनाथा॥चरित्रपावनपरिसावें॥२४॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥पंचमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवारामविर
चित॥नवमाध्यायगोडहा॥२५॥ ९ ॥ दशमाध्यायप्रारंभः ॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥सिंधुसौवीरदेशाधि-
पती॥रहूगणनामेंजाणानृपती॥सर्वविभवेंआगळा॥ १ ॥विरक्तहोऊनिमनांत॥राज्यत्यागूनिअकस्मात ॥
तत्त्वज्ञाणावयाउत्कंठित॥कपिलाश्रमाजातसे॥२॥शिबिकेंतबसूनिरहूगण॥पंथकरितसेक्रमण॥ग्रामो-
ग्रामींवाहकआणून॥नरयानींजातसे॥३॥तेव्हांइक्षुमतीनदीचेतीरीं॥जडभरतदेखिलातेअवसरीं॥वा-
हकनायकेंधरूनिकरीं॥शिबिकेसीजुंपिला॥ ४ ॥तयासीमानूनिगोरखरवत॥कार्यासीलाविलात्वरित॥
ब्राह्मणश्रेष्ठब्रह्मभूत॥खालींपाहूनिपथींचाले॥ ५॥ विषमगतीपाहून॥कोपेंबोलेरहूगण॥ऐसेंविपरीत
गमन॥कांहोतेंतेंसांगावें॥६॥रायासीवाहकबोलती॥आह्मांसीमिळालाहासांगाती॥सरळनचालेपथीं॥तेणेंऐ
सेंहोतसे७ऐसेंऐकूनिवाक्यासी॥राजाबोलेब्राह्मणासी॥तूंधष्टपुष्टअसूनिगमनासी॥आळसकरिशीकांऐसा-
८॥मजभासेप्रस्तुत॥ तूंआहेसजीवन्मृत ॥ ऐसेंऐकूनिजडभरत॥ कायबोलेरायातें॥९॥हेराजेंद्रापरिसेंवचन
शरीरासीकृशतास्थूलपण॥क्षुधातृषाशयन॥क्रोधशोकइत्यादि॥ १०॥देहधर्महेअसती॥आत्म्यासीनसेयां-
चीप्रतीती॥ऐसीग्रंथिभेदकवचनोक्ती॥परिसूनिराजातर्कला॥ ११ ॥वंदनकरूनिचरणासी॥भूपतिबोलेयो-
गियासी॥सदयहृदयासौख्यराशी॥पावनआह्मांकरावें॥ १२ ॥आपणआहांतकवण॥कवणआपुलेंअभिधा
वास्तव्याचेंकवणस्थान॥तेंचिआह्मांनिवेदा॥ १३॥ ब्राह्मणश्रेष्ठापरिसेंमात॥दत्तात्रेयादिकजेयोगिनाथ॥नयां

तीलआह्मांतकींअवधूत॥ कवणमजनाकळे॥ १४ ॥इंद्रवज्रपातापासून॥ आह्मांसीभयनाहींजाण॥तैसीच्छूतांत दंडेंपूर्ण॥ बाधाकांहींनसेकीं॥१५॥अग्निसूर्यचंद्रांचें॥कींकुबेरापासूनिभयसाचें॥नसेपरंतुब्रह्मकुळाचें॥भयब हुतमानसीं॥ १६ ॥ मीअज्ञाननाशार्थ॥जातोंकपिलाश्रमाप्रत॥तूंसदयह्रदययोगिनाथ॥पूर्वसुकृतेंभेटलासी॥ १७॥अज्ञानेंमत्तमीनरेश्वर॥ तूंचिमाझापरमेश्वर॥कृपाकरूनीसत्वर॥प्रेमानुग्रहकरीबा॥ १८॥सांगावेंमजत त्त्वज्ञान॥ होईलजेणेंभवछेदन॥श्रीशुकह्मणेरायालागुन॥अग्रभागींपरिसावें॥१९॥श्रीमद्भागवतसारामृत पंचमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥दशमाध्यायगोडहा॥२०॥ १० ॥ एकादशाध्यायप्रा०॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षितीसी॥ तेंजडभरतह्मणेरहूगणासी॥तूंअज्ञअसूनिज्ञान्यासरिसी॥गोष्टीकरिसीनवलहें॥ १ ॥ तथापितूंविद्वज्जनांत॥श्रेष्ठनाहींसकीं निश्चित॥लौकिकव्यवहारसमस्त॥सत्यजाणसीएथ्वींवरी॥२॥ ज्ञा नीअसत्यपणेंजाणती॥जैशीस्वप्नामाजीलसंपत्ती॥जागृतीप्रासहोतांचती॥ मिथ्यावाटेलहूत॥३॥जोंवरीपुरुषा चेंमन॥व्याप्तरजोगुणेंकरून॥तोंवरीविषयेच्छेनेंजाण॥देहधारणकरीतसे॥ ४॥तेंचिजेव्हांभगवत्पर॥ होतें- भूपतेधृतादर॥तेंक्षेमप्राप्तीसाचार॥स्वरूपज्ञानेंहोतसे॥ ५॥इंद्रियेंमनअहंकार॥यांहींयुक्तहेंशरीर॥कोटि वेळप्राप्तहोतेंसाचार॥ईश्वरमायेंकरूनी॥६॥तीमायाआत्मविचारें॥रहूगणाजंवनपरिहरे॥तंवसंसारचक्रीं फिरे॥अविश्रांतजीवहा॥७॥शतशाकोटिशानिश्चित॥वृत्तिआहेतअसंख्यात॥तथापिक्षेत्रज्ञरमाकांत॥ आ त्मारामएकाकी॥ ८ ॥त्याभगवंतावांचूनिपाहीं॥अणुमात्रस्थळरिक्तनाहीं॥हेरहूगणाजाणलवलाहीं॥अ चलअभंगअविटतो॥ ९॥प्राप्तजाहलियानरकाया॥ज्ञानेंचुकवावेंनरकाया॥मायोत्यागकरूनिराया॥आत्म

कार्यसाधावें ॥ १० ॥ मुक्तसर्वसंगहोऊन ॥ षड्रिपुस्ववशेंजिंकून ॥ मानसींआत्मस्वरूपअवलोकन ॥ अखंडकरावें संतोषें ॥ ११ ॥ शोकमोहआणिरुष्टता ॥ वैरानुबंधजाणतांता ॥ हेंसर्वसोडूनिदेतां ॥ महत्कार्यहोतसे ॥ १२ ॥ गुरुरूप परमेश्वरभावें ॥ जाणूनिनित्यदींशरणजावें ॥ गुरुगीतएकांतींभजावें ॥ धर्मकरावेनतुक्त ॥ १३ ॥ सर्वांभूतींभगवं त ॥ पाहूनिसेवावाएकांत ॥ तेणेंभवसागराचाअंत ॥ क्षणमात्रेंहोतसे ॥ १४ ॥ अध्यात्मज्ञानयापरी ॥ सावधानेंरा याअवधारीं ॥ श्रीशुकह्मणेपुढारी ॥ भरतकथात्वंपरिसें ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनी त ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकादशाध्यायगोडहा ॥ १६ ॥ ११ ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ रहूगणबोलेजडभ रतासी ॥ हेमहाराजसौख्यराशी ॥ तुह्मांसीवंदनहेंअसो ॥ १ ॥ हादेहमानूनिकुत्सित ॥ वेषेंहोऊनिअवधूत ॥ भ्र मणकरितामहंत ॥ नित्यानुभवातुजनमो ॥ २ ॥ रोगियासीऔषधजैसेंपूर्ण ॥ कींउष्णतप्तासीगंगाजीवन ॥ देहा भिमानीजनालागुन ॥ अमृतासमानभाषणहें ॥ ३ ॥ माझेंभाग्यउदयासिआलें ॥ ह्मणूनिसद्दर्शनजाहलें ॥ दर्श नमात्रेंलयासिगेलें ॥ जन्मांतरींचेंपातक ॥ ४ ॥ चरणींकरितोंविनंती ॥ करावीसंशयनिवृत्ती ॥ अध्यात्मयोगाचीपूर्ण स्थिती ॥ प्रगटकेलीदयाळा ॥ ५ ॥ हृदयग्रंथीचेंभेदन ॥ होईलऐसेंभाषण ॥ प्रस्तुतवदलाआपण ॥ तेंविस्पष्टक रावें ॥ ६ ॥ ऐसीपरिसूनियांवाणी ॥ जडभरतबोलेतेक्षणीं ॥ परिसेंरहूगणाचित्तठेवूनी ॥ सावधानयेथवां ॥ ७ ॥ हा जनसमुदायसाचार ॥ आहेपृथ्वीचाविकार ॥ परीकैसाचमत्कार ॥ महीमाजीचालतो ॥ ८ ॥ तयाचेचरणासीसा नें ॥ ओझेंहोतेंगुडघ्यांनें ॥ त्यागुडघ्यांसिओझेंकरीचें ॥ ओझेंस्कंधाचेंतीसही ॥ ९ ॥ त्यास्कंधांसिभार ॥ होतोपाल खीचाफार ॥ त्याशिबिकेसबसणार ॥ भारभूतदुसराकीं ॥ १० ॥ तूंह्मणविशीनरेश्वर ॥ परीपृथ्वीचाचविकार ॥

बिगारीसधरिलेजेकानर ॥ मत्व्यंशसर्वजाणपा ॥ ११ ॥ तूंह्मणविसीयास्थानीं ॥ मीदक्षआहें प्रजारक्षणीं ॥ हीसर्व मिथ्यावाणी ॥ कायतुलासांगावें ॥ १२ ॥ हे रहूगणातपाचरण ॥ केलें जरी वैराग्यसंपन्न ॥ होऊनित्यागिलेंसदन ॥ तरीज्ञाननचलाधे ॥ १३ ॥ काननींभक्षूनिपाला ॥ वेदाभ्यासजरीकेला ॥ तरीबापासाधकाला ॥ आलसोरव्यनमिळे-ची ॥ १४ ॥ साधूंचेंकरितांसेवन ॥ होतीतयांचाअनुग्रहपूर्ण ॥ त्यायोगेंकरूनीजाण ॥ कामपूर्णमगहोती ॥ १५ ॥ सा धकांसीभवसागर ॥ तरावयासीहोयस्रूकर ॥ संतसेवाकर्णधार ॥ पूर्वपुण्येंजें प्राप्तहोय ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवत-सारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्वादशाध्यायगोडहा ॥ १७ ॥ १२ ॥ त्रयोदशा ध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ जडभरतह्मणतीरहूगणासी ॥ हीभवाटवीदुःखराशी ॥ उत्पन्नकेली मायेनें ॥ १ ॥ तियेचेठायींसर्वजन ॥ द्रव्यास्तवकरितीभ्रमण ॥ तयाचेमार्गेंतस्करदारुण ॥ षड्रिपुहेलागले ॥ २ तयांचेभयेंकाननींपळतां ॥ पायींअनवाणीताता ॥ कांटेबोंचतीअवचितां ॥ मक्षिकादंशकरितीबहू ॥ ३ ॥ उष्णें कंठशोषल्यातरी ॥ उदकनमिळेत्यासनिर्धारीं ॥ पाणियाकरितांआर्तभारी ॥ निर्जलसरितातटाकींये ॥ ४ ॥ तं वतीनदीकोरडीपाहून ॥ कंठींउरलाजयाचाप्राण ॥ शेवटींकरितोरुदन ॥ ह्मणेकायकरावें ॥ ५ ॥ नंतरदुःखितहो ऊनिनर ॥ गमनकरितोपर्वतावर ॥ तेथेंश्वापदेंभयंकर ॥ अकस्मातदेखिजेती ॥ ६ ॥ व्याघ्रआखलफणिवर ॥ वृश्चिकादिविखार ॥ तेणेंत्रासूनिअनिवार ॥ आपुल्यामनींह्मणेतो ॥ ७ ॥ अहोमीकुटुंबाकरितां ॥ द्रव्यास्तवसदा कष्टतां ॥ दिवसयामिनीऐसीव्यथा ॥ प्राप्तहोतेहें काय ॥ ८ ॥ हव्यासधरूनिमानसीं ॥ निघालोंवेगेंउदिमासीं ॥ मा र्गीतविघ्नेंबहुवसी ॥ होतातहेतुकळेना ॥ ९ ॥ रात्रींनिद्राकरीनर ॥ तेंलागलीचपडेतोविसर ॥ कर्णींझल्लिकाकठोर

शब्दकरितीअट्टहास्यें॥ १०॥त्यायोगेंकरूनीकांहीं॥रजनीमाजीनिद्रानाहीं॥द्रव्यदेऊनिअन्नपाहीं॥शोधितांकोठं
नातुडे॥ ११॥ऐसाव्यापारांचाकचाटा॥असूनिजेल्हांयेतसेतोटा॥तेंह्मणेमाझ्यावरीकहरमोटा॥दुःखरूपसाजा-
हला॥ १२॥पुन्हानिलाजिरा होऊन॥व्यवसायींलावीमन॥मनाचीधांवकठिण॥ अधिकतृष्णावाढते॥ १३॥आणि
कसंपत्तीकरितां॥राजेदिग्विजयकरूनिताना॥रणांगणींयुद्धें भांडतां॥संसेन्यप्राणवेचिती॥ १४॥परंतुअहंमम-
ताजाण॥सूटतनाहींतयालागुन॥तस्मात्रहूगणासमतात्यजून॥आत्मसाधनकरावें॥ १५॥त्यागूनिअहंममता॥ज्ञा
नखड्गें मेदिनीनाथा॥षड्रिपुजिंकूनिआतां॥भवाब्धिपारहोइंवेगें॥ १६॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥पंचमस्कंधपरमपु
नीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥त्रयोदशाध्यायगोडहा॥ १७॥ १३॥ चतुर्दशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेनं
रनाथा॥रहूगणबोलेजडभरता॥भवाटवीश्रवणकरितां॥परमसंतोषवाटला॥ १॥परंतुगुह्यार्थतयाचा॥आह्मांन
कळेसाचा॥स्पष्टसांगाअसेंकाचा॥अधिकारीदयार्णवा॥ २॥ऐसाऐकूनिवाक्यार्थ॥स्पष्टसांगेजडभरत॥एकाग्र-
करूनिचित्त॥राजाश्रवणकरावें॥ ३॥व्यापारासिजायवणिक्जन॥तोजाणाकुटुंबीजन॥द्रव्याकरितांपाठीलागून॥
करीभांडणनिकरानें॥ ४॥परीसकललतापांउपशाम॥जेथेंहोयवरीअसेसुगम॥तेणेंतोभक्तिपथपरम॥परमहं-
सज्यासेविती॥ ५॥ भवाटवींतकुटुंबीव्यापारी॥फिरतगांठिजेइंद्रियतस्करीं॥ईशाराधनधनजेंपदरीं॥तेंलुटिती
तेविषयभोगें॥ ६॥व्याघ्रवृकजंबुकांचोसरी॥ दारापत्यादिपरिवारीं॥श्वानवत्‌फुकतीअंगावरी॥ ॥मेषवतधनहरिती
ते॥ ७॥तेव्हांप्राणीदुःखितहोऊन॥अंतरींतळमळेदारुण॥यापरीभवारण्यांतकरितांभ्रमण॥उपद्रवतयाबहुहो
ती॥ ८॥शलभसर्पवृश्चिक॥मधुमक्षिका अनेक॥येऊनिदेतीदुःख॥तेणेंमार्गसूचेना॥ ९॥तैसाप्राणीसंसारांत

उत्पन्नकरितोकन्यासुत ॥ कांतेपासूनिलवरित ॥ परीसौख्यमिळेना ॥ १० ॥ कन्यासुतउठाउठी ॥ समवयस्ककांतागोमटी ॥
द्रव्यालंकारास्तवपाठीं ॥ शीघ्रलागतीमाशापरी ॥ ११ ॥ क्रोधेंकरूनिदुर्भाषण ॥ करितीह्रदयाचेंभेदन ॥ सौदागर-
काननींजाऊन ॥ पंथक्रमणकरितानां ॥ १२ ॥ वायुवेगेंकरूनिनिश्चितो ॥ नेत्रांतभरेजेसीमाती ॥ तेसाप्राणी दिवस
राती ॥ श्रमतांफळमिळेना ॥ १३ ॥ लग्नकरितोसुखाकरितां ॥ द्रव्यवेंचूनिअवचिता ॥ तीचकर्णासन्निधकांता ॥ झिंझि-
कासमत्रासदे ॥ १४ ॥ हातियेचेकंठांत ॥ घालूंजंवपाहेहात ॥ तंवतीअंगींझोंबेनिश्चित ॥ कांटेकोथिरीसमान ॥ १५ ॥
तियेचेसंगेंकरूनीअंतीं ॥ प्राणीदुःखपावतोअती ॥ दावानळव्यवसायीप्रती ॥ जेसागांजितोतहूतहें ॥ १६ ॥ ऐसाकु
टुंबीजनांसीफार ॥ त्रासहोतोवारंवार ॥ अग्निराजातस्कर ॥ यांजपासूनिनिश्चयें ॥ १७ ॥ दुर्जनानींकदाचित ॥ मान-
भंगकेलाजरीनिश्चित ॥ तरीरूपेंकंटकवत ॥ सत्यजाणनिर्धारें ॥ १८ ॥ यापरीप्राणीसंसारीं ॥ आसक्तअसतीभारी
परीअंतरींश्रीहरी ॥ स्मरणकिमपिनकरिती ॥ १९ ॥ हेरहूगणनृपनाथा ॥ सांगतोंतेंकरीआतां ॥ सर्वभूतींमित्रता ॥
करूनीश्रीहरीभजावा ॥ २० ॥ न्यस्तदंडहरिसेवन ॥ करूनीसाधिजेतीक्ष्णज्ञान ॥ संसारसागरापासून ॥ तरणोपायकरावा
२१ ॥ यापरीपरिसूनिवाणी ॥ नृपतीबोलेजोडूनिपाणी ॥ अखिलयोनींतनृयोनी ॥ श्रेष्ठअसेनिश्चयें ॥ २२ ॥ नृजन्मींहोतांस
त्समागम ॥ मानसींउपजेभक्तिपरम ॥ तेणेंप्रत्यक्षपुरुषोत्तम ॥ कृपाकरीदासावरी ॥ २३ ॥ हेब्रह्मभूतसमर्था ॥ कृपासागरा-
योगिनाथा ॥ मुहूर्तसंगेंकरूनिताता ॥ अविचारगेलासकळिक ॥ २४ ॥ ब्रह्मविदकवणरूपेंकरून ॥ महीवरीसंचरतीनजा
णोंआपण ॥ यास्तवथोरआणिलहान ॥ तरुणकींऊर्ध्वरेते ॥ २५ ॥ अवधूतधरामर ॥ वैराग्यसंपन्नमुनिवर ॥ सर्वां-
सीमाझानमस्कार ॥ सदाअसोसद्भावें ॥ २६ ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ तत्त्वोपदेशकरूनीरहूगणासी ॥ जडभर-

नस्वेच्छेंसंचारासी ॥ करितेजाह्लेसंतोषें ॥ २७ ॥ भरतोपदेशहोतांभला ॥ रहूगणाज्ञानातेंलाभला ॥ देहबुद्धीत्यागू-
निश्रीहरिला ॥ भजताजाहलासंतोषें ॥ २८ ॥ सर्वांभूतींनारायण ॥ पाहूनिनृपकरीसाधन ॥ अंतींपावलावैकुंठभव-
न ॥ सत्समागमेंकरूनी ॥ २९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरस्वारामविरचित ॥ चतुर्द-
शाध्यायगोडहा ॥ ३० ॥ १४ ॥ पंचदशाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुककह्मणेनृपती ॥ भरतपुत्रसुमती ॥ शासनकरितां
वसुमती ॥ पाखंडधर्मवाढला १ त्याच्याराज्यांतप्रजाजन ॥ करितीऋषभसमानआचरण ॥ सुमतीसीवृद्धसेनेपासू-
न ॥ देवजितपुत्रजाहला ॥ २ ॥ असूरीचेउदरींनंतर ॥ देवजितासीदेवद्युम्नकुमर ॥ होंताजाहलामनोहर ॥ भरत
प्रपौत्रजाणतो ॥ ३ ॥ त्यादेवद्युम्नापासून ॥ धेनुमतीसपरमेष्ठीनंदन ॥ होयतयासुवर्चलेपासून ॥ प्रतीहपुत्रनिप
जला ॥ ४ ॥ तोप्रतीह बहुतांस ॥ आत्मविद्येचाउपदेश ॥ करिताजाहलासावकाश ॥ कायभाग्यवर्णावें ॥ ५ ॥ अ-
ध्यात्माचाअनुभवपूर्ण ॥ घेताजाहलाराजनंदन ॥ तयाअन्यसुवर्चलेपासून ॥ तीनकुमरजन्मले ॥ ६ ॥ प्रतिहर्ता
प्रस्तोताउद्गाता ॥ त्यांमाजीप्रथमाचीतत्वतां ॥ स्तुतीपासूनकुमरता ॥ अजभूमापावले ॥ ७ ॥ ऋषिकुल्येपासूनि
भूमियासी ॥ उद्गीथपुत्रसौख्यराशी ॥ प्रगटजाहलानिश्चयेसीं ॥ देवकुल्योदरींप्रस्ताव ॥ ८ ॥ ऐसेजाहलेदोनकुम
र ॥ भूमरायासीमनोहर ॥ प्रस्तावापासूनिनंतर ॥ नियुत्सेसीविभुजाहला ॥ ९ ॥ त्याविभूसीरतीचेठायीं ॥ पृथुषे-
णपुत्रजाहलापाहीं ॥ तयाआकूतिपासूनिलवलाहीं ॥ नक्तनामेंनंदनहोय ॥ १० ॥ त्यानक्तापासूनिद्रुतिला ॥ गयना
मकपुत्रजाहला ॥ तोतपोबळीस्वधर्मेंभला ॥ प्रजारक्षणींदक्षबहू ॥ ११ ॥ जयाचेयज्ञाचेठायीं ॥ हविर्भागदेवयेऊनि
पाहीं ॥ ग्रहणकरितीलवलाहीं ॥ ऐसाधर्मात्माप्रगटला ॥ १२ ॥ देवऋषीपितरमानव ॥ जयाचेमखांततृप्तसर्व ॥ प्र

वतरे साक्षात वासुदेव ॥ गयरूपें पृथ्वीवरी ॥ १३ ॥ गयरायाची साम्यता ॥ कवण करील ताता ॥ त्रिजगामाजी पाहतां ॥ नाहीं अन्यथा परी ॥ १४ ॥ ऐशा गयराजापासून ॥ गयंती भार्येचे ठायीं जाण ॥ चित्ररथ सुगती अवरोधन ॥ कुमर ऐसे जाहले ॥ १५ ॥ चित्ररथापासूनि भला ॥ ऊर्णानामक भार्येला ॥ सम्राट् पुत्र जाहला ॥ नृप प्रसिद्ध महीवरी ॥ १६ ॥ त्यास म्राट् नृपापासून ॥ उत्कलेचे ठायीं मरीचिनंदन ॥ झाला त्यातें बिंदुमान ॥ पुत्र उत्पन्न जाहला ॥ १७ ॥ बिंदुमानापासाव भला ॥ सरघानामक कांतेला ॥ मधुनामक कुमर जाहला ॥ संपूर्ण लक्षण युक्त तो ॥ १८ ॥ त्या मधूपासूनि निश्चित ॥ सुमनसीसि वीरव्रत ॥ तया भोजेचे ठायीं सुत ॥ मंथु प्रमंथु लाधले ॥ १९ ॥ मंथूसी सत्येपासून ॥ कुमर जाहला भौवन ॥ त्यातें दूषणेपासून ॥ त्वष्टा पुत्र लाभला ॥ २० ॥ त्वष्ट्यासी विरोचनेचे उदरीं ॥ विरज नामा जाहला सत्वरी ॥ त्यातें विषूचीचे जठरीं ॥ शतजित प्रमुख शत पुत्र ॥ २१ ॥ एक कन्या जाहली तया ॥ सज्जन वर्णिती विरजराया ॥ तो चि श्लोक परिसाया ॥ सिद्ध व्हावें भाविकहो ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ प्रैयव्रतमिमं वंशं विरजश्चरमोद्भवः ॥ अकरोदत्यलं कीर्त्या विष्णुः सुरगणं यथा ॥ १४ ॥ ॥ टीका ॥ प्रियव्रतवंशाचे अंतीं ॥ विरज नामें जाहला भूपती ॥ सुरगणीं जैसा श्रीपती ॥ न हूत जगतीं विराजे ॥ २३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ पंचदशाध्याय गोडहा ॥ २४ ॥ १५ ॥ षोडशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ परीक्षिति म्हणे शुकासी ॥ सदय हृदया पुण्यराशी ॥ प्रियव्रतवंशचरित्रासी ॥ आपण मज कथियेलें ॥ १ ॥ आतां भुवनकोश निश्चित ॥ सांगा स्वामी मज लापुनीत ॥ विराट देह यथास्थित ॥ सुखकारक श्रीहरीचा ॥ २ ॥ प्रियव्रताचें रथचक्र ॥ भ्रमतां जाहले सप्त समुद्र ॥ तैसा सप्तद्वीप विस्तार ॥ संक्षेपें सांगा रक्षियला ॥ ३ ॥ आतां तयांचें मान ॥ तैसें चि सविस्तर लक्षण ॥ वदावें जेणें अंतःकरण ॥ भगवत्स्वरूपीं स्थिरावे ॥ ४ ॥ या

परीपरिसूनिवाणी ॥ कायबोलेश्रीशुकमुनी ॥ आकृतीआणिमानचिन्हीं ॥ भूविस्तरतुजवर्णितों ॥ ५ ॥ भूमंडलपद्मांतर्ग
त ॥ जंबुद्वीपप्रथमकोशभूत ॥ लक्षयोजनक्षारोदवेष्टित ॥ कंकणवतवर्तुळ ॥ ६ ॥ तयामाजीखंडेंनव ॥ असतिराया
अभिनव ॥ नवसहस्त्रयोजनेंसावयव ॥ विस्तीर्णजोंप्रत्येक ॥ ७ ॥ नवखंडांमाजींदेख ॥ मध्यखंडइलावृतनामक ॥
तयाचेमध्यप्रदेशींचोख ॥ मेरुपर्वतसुवर्णाचा ॥ ८ ॥ पर्वतश्रेष्ठमेरुपर्वत ॥ भूवरीमिरवेनिश्चित ॥ भूमध्यभागींधत्
तूरपुष्पवत ॥ लक्षयोजनेंविस्तीर्णतो ॥ ९ ॥ मेरुपर्वताच्याशिरींदेख ॥ बत्तीससहस्त्रयोजनेंचोख ॥ परिमितविस्तार
सुरेख ॥ शोभाअनेकतयावरी ॥ १० ॥ मूळप्रदेशींगिरिवर ॥ योजनेंजाण षोडशसहस्त्र ॥ तितुकाचिपृथ्वींतसाचार
प्रविष्टजाहलाशैलतो ॥ ११ ॥ बाहेरचवऱ्यांशींहजार ॥ योजनेंप्रमाण दिसेथोर ॥ इलावृतखंडींउत्तरोत्तर ॥ क्रमेंपर्वत
असतीहे ॥ १२ ॥ नीलश्वेतशृंगवान ॥ तीनपर्वतशोभायमान ॥ रम्यकहिरण्मयकुरुखंडांचेपूर्ण ॥ मर्यादाचलअसती
पैं ॥ १३ ॥ लंबायमानपूर्वेकडे ॥ द्विसहस्त्रयोजनेंविस्तीर्णरोकडे ॥ क्षाराब्धिपर्यंतगेलेकडे ॥ एकसारखेजयांचे ॥ १४ ॥
दक्षिणेसइलावृतखंडाचे ॥ निषधहेमकूटहिमवानसाचे ॥ हरिवर्षकिंपुरुषभरतखंडांचे ॥ मर्यादापर्वतअसतीपैं
१५ ॥ त्याचिप्रमाणेंजाण ॥ इलावृतखंडाच्यापूर्ण ॥ पूर्वपश्चिमदिशासाधून ॥ गंधमादनमाल्यवानपैंअसती ॥ १६ ॥ उ
त्तरेसीनीलगिरीपर्यंत ॥ दक्षिणेसीनिषधापर्यंत ॥ लंबायमाननिश्चित ॥ द्विसहस्त्रयोजनेंविस्तृतहो ॥ १७ ॥ ऐसेहेप
र्वतजाण ॥ केतुमालभद्राश्वखंडांचे पूर्ण ॥ मर्यादाकारकसाधन ॥ सीमापर्वतपैंहोती ॥ १८ ॥ तैसेचमंदरमेरुमंदर ॥
सुपार्श्वकुमुदपर्वतचार ॥ दशसहस्त्रयोजनेंज्यांचाविस्तार ॥ तितुकेचऊर्ध्वविराजती ॥ १९ ॥ मेरुपर्वताच्यापूर्वादि-
क ॥ चारदिशांसीचारचोख ॥ समीपभागींअवष्टंभक ॥ आहेतनृपाशैलहे ॥ २० ॥ याचारपर्वतांवर ॥ चारअसतीन

रुवर ॥ आम्रजंबूकदंबमनोहर ॥ न्यग्रोधतैसाजाणपां ॥ २१ ॥ तेध्वजासारखेशोभती ॥ उच्चतेचीकरितांगणती ॥
अकराशेंयोजनेंजयांमिती ॥ शतयोजनेंविस्तीर्णजे ॥ २२ ॥ भरतश्रेष्ठात्यांपर्वतीं ॥ चहूंवरीचारडोहअसती ॥
जलमधुपयइक्षुरसनिश्चिती ॥ सेवितीसज्जनजयांमध्यें ॥ २३ ॥ तैसींदेवांचींउपवनेंजाण ॥ चहूंवरीचारविरा
जमान ॥ चैत्ररथवैभ्राजकनंदन ॥ सर्वतोभद्रविख्यातहीं ॥ २४ ॥ सुरसुरांगनायेऊनी ॥ क्रीडाकरितीतेस्थानीं ॥
मंदरगिरिवरीचूतापासुनी ॥ फळपडतांनवलहोय ॥ २५ ॥ स्थूलपक्काम्रफळेंपडतां ॥ तयांच्यारसेंवाहेसरिता ॥
रसस्वरूपेंविख्याता ॥ अरुणोदानामेंजी ॥ २६ ॥ तीनदीवेगेंवाहत ॥ गेलीइलावृतखंडांत ॥ तोरसयक्षसेवितीनि
श्चित ॥ पार्वतीचेअनुग्रहें २७ जंबुवृक्षमेरुमंदराचेतटीं ॥ गजाकारजंबूफळेंगोमटीं ॥ ऊर्ध्वभागाहूनिपडतांनळ
वटीं ॥ त्यांचारसवाहातसे ॥ २८ ॥ तीचजंबूनामेंसरिता ॥ त्वरितगेलीइलावृता ॥ जियेचीतटस्थमृत्तिकातत्वता ॥-
जांबूनदसुवर्णहोय ॥ २९ ॥ त्यासुवर्णाचेंअलंकार ॥ विबुधादिकरितीमनोहर ॥ आतांपश्चिमशैलांचाप्रकार ॥
कथितोंतुजराजेंद्रा ॥ ३० ॥ सुपार्श्वपर्वतस्थित ॥ कदंबवृक्षविशाळबहुत ॥ त्याचेढोलींतूनिमधुस्रवत ॥ पंचधा
जायइलावृत्तीं ॥ ३१ तैसाकुमुदपर्वतावर ॥ शतवल्शनामेंवटतरुवर ॥ तयाचेस्कंधापासूनिथोर ॥ पाझरसु
टतीरम्यपैं ॥ ३२ ॥ दुग्धदधिमधुघृत ॥ जेथेंअन्नाभरणादिनिश्चित ॥ ऐसेनदसमुच्चित ॥ उत्तरेजातीइलावृ-
ता ॥ ३३ ॥ मेरुमूळप्रदेशींफार ॥ शोभायमानगिरिवर ॥ असतीपैंबहुविस्तार ॥ विंशतिसंख्याकजाणते ॥ ३४
श्रीशुकह्मणेभागवता ॥ त्यांचींनामेंपरिसेंआतां ॥ कुरंगकुररकुसुंभतांता ॥ वैकंकत्रिकूटशिशिरतो ॥ ३५ ॥
पतंगनिषधरुचक ॥ शिनीवासकपिलशंख ॥ वैडूर्यजारुधिहंसचोरव ॥ ऋषभनागकालंजर ॥ ३६ ॥ ऐसेच

नारदआदिपर्वत॥मेरूचेपदींशोभतीनिश्चित॥सभोंवतीअष्टपर्वत॥प्रकारत्यांचापरिसावा॥ ३७॥जठरदेवकूट
पूर्वेसी॥पवनपारियात्रपश्चिमेसी॥कैलासकरवीरदक्षिणेसी॥त्रिशृंगमकरउत्तरेकडे॥३८॥ मेरुपर्वताचेशि
खरीं॥सुवर्णमयब्रह्मपुरी॥दशसहस्रयोजनेंमोजितांबरी॥ अष्टदिक्पालसभोंवती॥३९॥सार्धद्विसहस्रयोज
नमिति॥अष्टपुरींचीअसेनिश्चिती॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥अग्रभागींपरिसावें॥४०॥श्रीमद्भागवतसारामृत
पंचमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥षोडशाध्यायगोडहा॥४१॥ १६ ॥ सप्तदशाध्यायप्रारंभः
श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥ बळीनेंदेतांत्रिपादक्षिती॥त्रिविक्रमविग्रहीश्रीपती॥वसुमतीव्यापुनीएकपदें॥ १ ॥वा
मांगुष्ठेंअंडकटाहफोडून॥स्वर्धुनीचाओघआणीपूर्ण॥तोमार्गींयेतांध्रुवेंअर्चन॥यथासांगकेलेंतयाचें॥२॥
पुढेंइंद्रादिकदेव॥पूजनकरितीधरूनिसद्भाव॥तोओघमेरुमस्तकींस्वयमेव॥पडेतेंचमत्कारजाहला॥३
त्यागंगोदकाचेचार॥चारदिशांसीओघमनोहर॥गेलेतयांचींनामेंसादर॥श्रवणकरीभारता॥४॥सीताअ
लकनंदाजाण॥चक्षुभद्रापावन॥तयामाजीसीतेचाओघपूर्ण॥पूर्वेकडेचालला॥५॥तोब्रह्मलोकापासूनि
पुढती॥केशराचलाहूनिनिश्चिती॥भद्राश्वखंडीयेउनीसुगती॥पूर्वसमुद्रींप्रवेशे॥ ६॥चक्षूचाओघपुनीत
माल्यवान्पर्वताहूनिलवरित॥येउनीकेतुमालखंडांत॥पश्चिमार्णवींप्रवेशला॥७॥भद्रानदीचाओघभला॥
शृंगवान्पर्वताहूनिनिघाला॥कुरुखंडींयेऊनिप्रवेशला॥उत्तरजलनिधीसी॥ ८ दक्षिणेसीअलकनंदानदी॥हे
मकूटाहूनिनिघेस्वच्छंदीं॥भरतखंडांतप्रसिद्धी॥होतीजाहलीतियेची॥९॥तीदक्षिणसागरासी॥जाऊनिमि
ळेसौख्यराशी॥तयेमाजीस्नानकरीतयासी॥पुण्यअतुललाधतें॥१०॥गंगास्नानार्थतत्वतां॥पदोपदींप्राणी

चालता ॥ हयमेधवाजपेयसांगता ॥ केलियाचें फळ पावे ॥ ११ ॥ नवखंड सप्तद्वीपांत ॥ पावन नदनद्या बहुत आतां नवखंडीं नवविध दैवत ॥ तें चकथूं यथाक्रमें ॥१२ इलावृतखंडांत साचार ॥ श्रीमहादेव योगेश्वर ॥ संकर्ष-णाचें मनोहर ॥ आराधन करितसे ॥ १३ ॥ त्या इलावृतखंडीं देख ॥ श्रीशिवचि पुरुष एक ॥ अन्य जातां स्त्रीलचो ख ॥ अकस्मात पावतो ॥ १४ ॥ नृपा याचें असे कारण ॥ एक शिवशापचि दारुण ॥ तयाचें होईल व्याख्यान ॥ नवमस्कं धीं जाणपें ॥ १५ ॥ संकर्षण नामें विष्णुमूर्ती ॥ सदा ध्याय उमापती ॥ सद्भावें मंत्रोक्त स्तुती ॥ करी केसी ती परिसा ॥ १६ ॥ नमो भगवते महापुरुषाय ॥ सर्वगुणसंख्यानाय ॥ अनंताय अव्यक्ताय ॥ नमो ऐसा करी जप ॥ १७ ॥ जो षड्गुणैश्व र्यपूर्ण ॥ सर्वगुणप्रकाशन नारायण ॥ अनंत अप्रमेय संकर्षण ॥ तया वंदन महापुरुषा ॥१८॥ जो श्रीहरि जगत्त्रातें ॥ ना-नाविग्रह जगतांत ॥ धरूनि भक्तरक्षी निश्चित ॥ वंदन असो तत्पदीं ॥ १९॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ सप्तदशाध्याय गोड हा ॥२०॥ १७ ॥ अष्टादशाध्याय प्रारंभः ॥ श्रीशुक म्ह णे परिसें चरित ॥ भद्राश्वखंडाचे ठायीं पुनीत ॥ हयग्रीव नामें दैवत ॥ भक्त धर्मसुत भद्रश्रवा ॥ १ ॥ तो महासद्भावें क रून ॥ करितो श्रीहरीचें आराधन ॥ स्वमुखें हा महामंत्र जपून ॥ कालक्रमण करीतसे ॥ २ ॥ नमो भगवते धर्माय ॥ नम आत्मविशोधनाय ॥ ऐसा महामंत्र अक्षय ॥ भद्रश्रवा जपतसे ॥ ३ ॥ जो षड्गुणैश्वर्यसंपन्न ॥ धर्मरूप निर्दोष पावन ॥ तया आत्मशोधकासी वंदन ॥ असो आमुचें अखंड ॥ ४ ॥ अहो श्रीहरिचरित ॥ विचित्र असे विख्यात ॥ युगांतीं विधी-पासूनी खरित ॥ दैत्यें हरिले वेद पैं ॥ ५ ॥ ते नेऊनि रसातळीं ॥ ठेविता जाहला दानवबळी ॥ हयग्रीवरूपें वनमाळी वेदोद्धार करी तें ॥ ६ ॥ ब्रह्मदेवासी निगम ॥ देता जाहला पुरुषोत्तम ॥ तत्स्वरूपीं अखंड प्रेम ॥ असो वंदन शत माझें ॥

७॥ तैसेंहरिवर्षीनिश्चित॥नरसिंहउग्रदैवत॥सेवकप्रन्हादभागवत॥कयाधुसुतधर्मात्मा॥ ८॥तेथेंजनउपासि
ती॥लक्ष्मीकांतनरहरिमूर्ती॥हापावनमहामंत्रजपती॥कलिकल्मषनाशकजो॥९॥ ॥महामंत्र॥नमोभ
गवतेनरसिंहाय॥नमस्तेजस्तेजसेदेवाय॥वज्रनखवज्रदंष्ट्राय॥कर्माशयान्रंधयरंधयभोः॥१० टीका ॥हेभग-
वन्नारायण॥आपणसर्वगुणसंपन्न॥अखिलतेजांचेंतेजपूर्ण॥नरहरिरायाआहांतकीं॥११॥तवनखेंव-
ज्रापरी॥तैशीचदंष्ट्रानिर्धारी॥तस्मात्तेजोत्कर्षेंभूवरी॥प्रगटव्हावेंउत्सवें॥१२॥आमुच्याकर्मवासना॥दहनक
रानारायणा॥अज्ञानाचानाशपावना॥सर्वथैवकरावा॥१३॥तैसेंआह्मांसीसाचार॥आपणापासूनिवारंवा
र॥अभयअसावेंनमस्कार॥असोअमुच्याचरणातें॥ ॥ऐसामंत्रप्रेमयुक्त॥अहोरात्रजपतीभक्त॥त्र्हहरिवि
ग्रहहेतुसमस्त॥सप्तमस्कंधींअवधारा१५॥केतुमालखंडाचेठायीं॥करीउपासनालक्ष्मीपाहीं॥मन्मथदैवतसु-
खदायी॥पूजितांकामपूर्णहोय॥१६॥ ॥महामंत्र ॥नमोभगवतेहृषीकेशाय॥सर्वगुणविशेषैर्विलक्षि
तात्मकाय॥चेतसांपतयेषोडशकलाय॥बलायकांतायनमस्ते॥१७॥ टीका ॥कमळाबीजप्रणवासहि
त॥सद्भावेंनाथाचीस्तुतीकरित॥तियेचासाग्रभावार्थ॥श्रवणकराप्रेमळहो॥१८॥षड्गुणैश्वर्यसंपन्न॥इं
द्रियनियामकसर्वगुणपूर्ण॥जयाच्यास्वरूपाचेंअनुमान॥होतनाहींस्फुरास्फुरां॥१९॥अंतःकरणांचाजोना
यक॥संकल्पविकल्पांउत्पादक॥मनइंद्रियेंविषयदेख॥षोडशकळाजयाच्या॥२०॥अतिरमणीयबलिष्ठसु
रस॥अनंतगुणतूंसावकाश॥कामदेववंदनूलक्षचरणास॥आमुचेंअसोसर्वदा॥२१॥अन्यकन्यापतीकरि
तां॥तुजध्यातीलोकनाथा॥त्यांचीसर्वकामपूर्णता॥कृपाकरूनीकरावी॥२२॥रम्यकवर्षींतश्रीहरिपाहें॥म-

स्यरूपेंसदाराहे ॥ वैवस्वतमनुलवलाहे ॥ आराधनकरीतयाचें ॥ २३ ॥ ॥ महामंत्र ॥ ॥ नमोभगवतेमुख्यतमाय ॥
नमःसत्वायप्राणाय ॥ ओजसेसहसेबलाय ॥ महामत्स्यायनमइति ॥ २४ ॥ टी० ॥ षड्गुणैश्वर्यपूर्ण ॥ प्रभोअससी
सत्वप्रधान ॥ मुख्यसूत्रात्मकप्राण ॥ तेजशक्तिबलयुक्त ॥ २५ ॥ ऐशाहेमहामीना ॥ पतितपावनाजनार्दना ॥ आमु-
चेंवंदनजगत्कारणा ॥ चरणींअसोनिरंतर ॥ २६ ॥ ऐसामंत्रजपून ॥ दिवसयामिनीकरीभजन ॥ रायापरिसेंचरि
त्रपावन ॥ अग्रभागींकौतुकें ॥ २७ ॥ तैसेंहिरण्मयखंडांत ॥ कूर्मरूपेंश्रीभगवंत ॥ पितृगणाधिपअर्यमानियत
उपासनाकरीसद्भावें ॥ २८ ॥ महामंत्र ॥ नमोभगवतेअकूपाराय ॥ इत्यादिमंत्रजपतिअक्षय ॥ स्तुतिकरि-
तोजितेंद्रिय ॥ शुद्धहृदयजनतेथें ॥ २९ ॥ त्याब्रह्मांडमंडपींपाहीं ॥ तुजविणप्रभोनसेकांहीं ॥ नानानामरूपेंलव
लाहीं ॥ बाहतीपरीएकतूं ॥ ३० ॥ तैसेंउत्तरकुरुवर्षांत ॥ क्रोडरूपेंरमाकांत ॥ दिवसरजनींवसेनिश्चित ॥ भक्तर-
क्षणाकारणें ॥ ३१ ॥ तेथेंपृथ्वीकरीभक्ती ॥ म्हणेधांवेंजगत्पती ॥ कृपासागरायज्ञमूर्ती ॥ भक्तवत्सलागोविंदा
३२ ॥ महामंत्र ॥ श्रीभगवतेनमो ॥ मंत्रतत्वलिंगायनमो ॥ यज्ञक्रतवेनमो ॥ इत्यादिजपती ॥ ३३ ॥ देवाधिदे-
वाचक्रपाणी ॥ कवीतुजजाणतीमनीं ॥ मंथनकरुनीदिनयामिनी ॥ कृपासागरापदींनमूं ॥ ३४ ॥ युद्धींहिर-
ण्याक्षमथिला ॥ जातांदंष्ट्रेवरीघेऊनिमला ॥ आदिसूकराउद्धारकेला ॥ तेंकायमुखेंवाणावें ३५ यास्तवपति
तपावना ॥ वंदनअसोतुझियाचरणा ॥ श्रीशुकम्हणेलोकरमणा ॥ सावधानेंपरिसावें ॥ ३६ ॥ श्रीमद्भागवत-
सारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ अष्टादशाध्यायगोडहा ॥ ३७ ॥ १८ ॥ ए
कोनविंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकम्हणेनृपती ॥ किंपुरुषखंडींदृढभक्ती ॥ दिवसरजनींमारुती ॥ रामो

पासनाकरीतसे ॥ १ ॥ नमो भगवते उत्तमश्लोकाय ॥ इत्यादि जपे शुद्धहृदय ॥ स्तुती करी इच्छूनि अभय ॥ तीं-
ही आतां परिसावी ॥ २ ॥ वेदांतप्रसिद्ध अनाम ॥ ब्रह्म सनातन श्रीराम ॥ भक्तकामकल्पद्रुम ॥ शरण आम्ही तु-
यातें ॥ ३ ॥ अयोध्यावासी जना ॥ जेणें नेलें वैकुंठभुवना ॥ मनुजाकृती दशरथनंदना ॥ भावें भजतो हनुमंत विश्वासें
४ ॥ तैसें भारतखंडांत ॥ नरनारायण दैवत ॥ लोकानुग्रहार्थ पुनीत ॥ तपाचरण करिती स्वयें ॥ ५ ॥ भारतीप्र-
जेसहित जाणा ॥ नारद करितसे उपासना ॥ नारायणा कृपाघना ॥ करी स्तवन यापरी ॥ ६ ॥ नमो भगवते ॥ उप
शमशीलायते ॥ नारायण नमस्ते ॥ इत्यादि जपे निरंतर ॥ ७ ॥ यापरी अखिल प्रजाजन ॥ नारदासहित आप
ण ॥ सद्भावें करिती स्तवन ॥ अत्यानंदें करूनियां ॥ ८ ॥ या भरतखंडांत ॥ महासरिता असती बहुत ॥ तैसेचि म
हापर्वत ॥ दर्शनें पुनीत करिती जे ॥ ९ ॥ त्या पर्वतांचीं नामें आतां ॥ सांग परिसें भागवता ॥ मलय मंगलप्रस्थता
ता ॥ मैनाक त्रिकूट ऋषभ पुतो ॥ १० ॥ कूटक कोल्लक सह्याद्रि जाण ॥ देवगिरि ऋष्यमूक श्रीशैल पूर्ण ॥ वेंकट-
महेंद्र वारिधार पावन ॥ विंध्य शुक्तिमान ऋक्षगिरि ॥ ११ ॥ पारियात्र चित्रकूट द्रोण ॥ रैवतक ककुभ
गोवर्धन ॥ नील गोकामुख इंद्रकील जाण ॥ कामगिरि इत्यादि ॥ १२ ॥ आतां सरितांचीं नांवें ॥ कुरुकुल मणे
परिसें भावें ॥ स्नानें पानें वैकुंठीं जावें ॥ ज्यांचे नामीं मंगल ॥ १३ ॥ शतशा पर्वतांपासून ॥ नदनद्या जाहल्या
उत्पन्न ॥ प्रवाहरूपें करून निर्गमन ॥ समुद्रसंगम पावती ॥ १४ ॥ चंद्रवशा ताम्रपर्णी ॥ अवटोदा सौख्यरवाणी
कृतमाला वैहायसी वेणी ॥ पयस्विनी कावेरी ॥ १५ ॥ तुंगभद्रा शर्करावर्ता ॥ कृष्णावेण्या भारता ॥ भीमरथी
गोदावरी तात्ता ॥ निर्विंध्या पयोष्णी ॥ १६ ॥ तापी रेवा सुरसा ॥ नर्मदा चर्मण्वती सुरसा ॥ सिंधु अंध शोणन

द्वैसा ॥ महीवरी विराजे ॥ १७ ॥ महानदी वेदस्मृती ॥ ऋषिकुल्या दृषद्वती ॥ त्रिसामा कौशिकी गोमती ॥ गंगाय
मुना शारदा ॥ १८ ॥ शरयू आणि रोधस्वती ॥ ऋषभा शातद्रू सत्यवती ॥ चंद्रभागा मरुद्वृधा भगवती ॥ इत्यादि
असती महानद्या ॥ १९ ॥ यांच्या स्नानें पानें दर्शनें करून ॥ नामस्मरणें भवाब्धी पासून ॥ प्राणी तरूनि आपण ॥
वैकुंठभुवनीं पैं जातो ॥ २० ॥ अहो या जनांचें महत्पुण्य ॥ काय करावें त्याचें वर्णन ॥ सदय हृदय नारायण ॥ प्रसन्न
ज्यांस अखंड ॥ २१ ॥ राया जंबुद्वीपाचीं भलीं ॥ सगरात्मजीं उपद्वीपें केलीं ॥ तयांची नामावली ॥ श्रवण करी येधवां
२२ ॥ स्वर्णप्रस्थ चंद्रशुक्ल देख ॥ आवर्तन आणि रमणक ॥ मंदरहरिण पांचजन्य चोख ॥ सिंहल लंका अष्ट हे ॥ २३ ॥ जं
बुद्वीप रचना बरी ॥ वर्णन केली या परी ॥ राया पूढती अवधारीं ॥ लक्षण अन्यद्वीपांचें ॥ २४ ॥ श्रीमद्भागवतसा-
रामृत ॥ पंचमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ एकोनविंशाध्याय गोड हा ॥ १५ ॥ १९ ॥ विंशाध्या
यप्रारंभः ॥ ॥ शुक ह्मणती इतःपर ॥ प्लक्षादि द्वीपांचा विस्तार ॥ वर्णन करितों मनोहर ॥ श्रवण करीं सद्भावें ॥ १ ॥
राया जंबुद्वीपाचें परिमाण ॥ आहे भूपते लक्ष योजन ॥ क्षारसमुद्राचें वेष्टन ॥ तयास भोंवतीं असे ॥ २ ॥ द्विलक्ष यो
जन परिमित ॥ प्लक्षद्वीप असे निश्चित ॥ तें इक्षुरसाब्धीनें वेष्टित ॥ सभोंवती असे कीं ॥ ३ ॥ तेथें हिरण्मय अग्नि
मूर्ती ॥ विराजतसे दिवसरातीं ॥ तेथील जाणा अधिपती ॥ प्रियव्रतपुत्र इध्मजिव्ह ॥ ४ ॥ त्या भूपें स्वद्वीपाचीं खं
डें सात ॥ करूनी दिधलीं त्वरित ॥ पुत्रांसि तेधवां नेमस्त ॥ नामें त्यांचीं परिसावीं ॥ ५ ॥ शिव यवस शांत ॥ ऋभद्र क्षे
म अमृत ॥ अभय या परी विख्यात ॥ सात जाणा निश्चयें ॥ ६ ॥ ऐसी व्यवस्था करूनि स्फुरस ॥ राय करूनि योगाभ्यास
तपाचरणें वैकुंठास ॥ जाता जाहला कौतुकें ॥ ७ ॥ त्या खंडांत पर्वत सरिता ॥ प्रसिद्ध असती ज्या ताता ॥ सप्त सप्त पुनीं-

ला ॥ नांवें त्यांचीं परिसावीं ॥ ८ ॥ मणिकूट वज्रकूट इंद्रसेन ॥ ज्योतिष्मान् आणि सुपर्ण ॥ हिरण्यष्ठीव मेघमाल जा
ण ॥ मर्यादापर्वत यापरी ॥ ९ ॥ अरुणा नृम्णा आंगिरसी ॥ सावित्री सुप्रभाता सुरसी ॥ ऋतंभरा सत्यंभरा निश्च
येसी ॥ सप्तसरिता त्या ऐशा ॥ १० ॥ आतां शाल्मलिद्वीपाचा ॥ विस्तार परिसा साचा ॥ प्लक्षद्विगुण योजनें त्याचा ॥
आकार सुराब्धी वेष्टित ॥ ११ ॥ त्या द्वीपाचा अधिपती ॥ प्रियव्रतपुत्र यज्ञबाहु नृपती ॥ सप्तसरिता सप्तशैल अस
ती ॥ मर्यादाकारक तेथेंही ॥ १२ ॥ स्वपुत्रांसी खंडें सात ॥ देऊनि यज्ञबाहु नृपनाथ ॥ तप करूनी पुनीत ॥ विष्णुसा
रूप्य पावला ॥ १३ ॥ सुरोचन सौमनस्य रमणक ॥ देववर्ष पारिभद्र देख ॥ आप्यायन अविज्ञात चोख ॥ सप्तखंडें या
परी ॥ १४ ॥ शतशृंग वामदेव स्वरस ॥ कुंद कुमुद पुष्पवर्ष ॥ सहस्रश्रुति हे विशेष ॥ सप्तपर्वत तेथींचे ॥ १५ ॥ सिनीवा
ली अनुमती ॥ कुहू रजनी सरस्वती ॥ नंदा वराका निश्चिती ॥ असती सरिता त्या तेशा ॥ १६ ॥ त्याचप्रमाणें श्रुतधर ॥
वीर्यधर वसुंधर ॥ इषंधर नामक सुंदर ॥ तत्खंडस्थ पुरुष जाणिजे ॥ १७ ॥ भगवान् रोहिणीवर ॥ चंद्रमा पूजिती ते
सादर ॥ वेदोक्त मंत्रें करूनि साचार ॥ पुढती प्रकार परिसावा ॥ १८ ॥ कुशद्वीप अष्टलक्ष योजनमित ॥ घृताब्धीनें
असे वेष्टित ॥ हिरण्यरेता प्रियव्रतसुत ॥ अधिपती असे त्याचा ॥ १९ ॥ तेणें सप्त भाग करून ॥ स्वपुत्रांसि दि
लें राज्य पूर्ण ॥ आपण करूनि तपाचरण ॥ विष्णुलोकीं तो गेला ॥ २० ॥ वसु वसुदान पुनीत ॥ दृढरुची आणि ना
भिगुप्त ॥ विभक्ति वामदेव सत्यव्रत ॥ सप्तखंडें होत याचीं ॥ २१ ॥ चक्र चतुःशृंग कपिल देख ॥ चित्रकूट देवानी
क ॥ ऊर्ध्वरोमा द्रविण चोख ॥ सीमाचल हे असती ॥ २२ ॥ रसकुल्या मधुकुल्या निश्चित ॥ मित्रविंदा श्रुतविंदा
पुनीत ॥ देवगर्भा घृतच्युता नेमस्त ॥ मंत्रमाला त्या नद्या ॥ २३ ॥ त्या खंडींचे वर्ण ॥ कुश कोविद जाण ॥ अभियुक्त

कुलकसंज्ञ ॥ वैश्वानरा भजतीते ॥ २४ ॥ आतां क्रौंचद्वीपाचें परिमाण ॥ असे षोडशलक्ष योजन ॥ सभोंवतीक्षीरसा-
गराचें वेष्टन ॥ वलयाकार असेपैं ॥ २५ ॥ तेथें प्रियव्रतकुमार ॥ घृतपृष्ठ अधिपती साचार ॥ नीतीनें प्रजासमाचार
घेऊनि राज्य करीतसे ॥ २६ ॥ तेणें स्वद्वीपाचीं खंडें सात ॥ सप्तपुत्रांसि देऊनि त्वरित ॥ आपण करूनी परमार्थ ॥ वै
कुंठभुवनीं तो गेला ॥ २७ ॥ आम मधुसह निश्चिती ॥ मेघपृष्ठ सुधामा वनस्पती ॥ भ्राजिष्ठ लोहितार्ण यासाती
खंडें स्वनामें चालविलीं ॥ २८ ॥ शुक्ल वर्धमान भोजन ॥ उपबर्हण नंदनंदन ॥ सर्वतोभद्र नामें करून ॥ मर्यादाप-
र्वत यापरी ॥ २९ ॥ अभया अमृतौघा तीर्थवती ॥ आर्यका आणि रूपवती ॥ शुक्ला पवित्रवती ॥ विराजती या सरि-
ता ॥ ३० ॥ त्या खंडांचे चार वर्ण ॥ परिसें राया सावधान ॥ ऋषभ पुरुष द्रविण ॥ देवक वरुण भजती ते ॥ ३१ ॥ बत्तीस ल-
क्ष योजन ॥ शाकद्वीप असे विस्तीर्ण ॥ दधिसागरें करून ॥ वेष्टन असे तयासी ॥ ३२ ॥ प्रियव्रतपुत्र मेधातिथि ॥ ते
थींचा असे अधिपती ॥ सप्तपुत्रांसी विभागूनि वसुमती ॥ देता जाहला कौतुकें ॥ ३३ ॥ पुरोजव मनोजव पवमान
धूम्रानीक चित्ररेफ पावन ॥ बहुरूप विश्वधार नंदन ॥ सप्त खंडें होत त्या नामें ॥ ३४ ॥ ईशान उरुशृंग बलभद्र ॥ सह-
स्रस्रोत शतकेसर ॥ देवपाल महानस भूधर ॥ मर्यादेसी असती हे ॥ ३५ ॥ अनघा आयुर्दा निश्चिती ॥ उभयस्पृष्टी सह
स्रस्रुती ॥ पंचपदी अपराजिता निजधृती ॥ नद्या शोभती या तेथें ॥ ३६ ॥ त्या खंडांचे पुरुष भक्त ॥ ऋतव्रत सत्यव्रत ॥ दा
नव्रत अनुव्रत ॥ वायु भगवंत भजती ते ॥ ३७ ॥ पुढें द्वीप मनोहर ॥ अभिधानें जाण पुष्कर ॥ तया मिष्टोदकसागर ॥
सभोंवती वेष्टन ॥ ३८ ॥ चौसष्ट योजनें परिमित ॥ बृहत्पुष्कर स्थान पुनीत ॥ ब्रह्मदेवाचें असे तयांत ॥ मानसोत्तर
पर्वत त्यामाजी ॥ ३९ ॥ अयुत योजन प्रमाण ॥ पुढें भूमी असे सौवर्ण ॥ वीतिहोत्र प्रियव्रतनंदन ॥ अधिपती जा-

गतेठायीं ॥ ॥४०॥ धातकीरमणकांसी ॥ खंडेंकरूनिदिधलींखाशीं ॥ स्वयेंजाउनितपोवनासी ॥ आत्मस्वरूपपाव
ला ॥४१॥ तेथीलसर्वजन ॥ करितीब्रह्म्याचेंआराधन ॥ सूर्यरथचक्रभ्रमण ॥ पुष्करावरीहोतसे ॥ ४२॥ स्वादूद-
काचेपैलनिश्चित ॥ प्रसिद्धलोकालोकपर्वत ॥ लोकत्रयाचीनेमस्त ॥ याशीलेंहोयमर्यादा ॥ ४३॥ श्रीशुकह्मणे
परीक्षिती ॥ पृथ्वीएकदलाकृती ॥ श्रवणकेलीसपूढती ॥ खदलाकृतिपरिसेंबा ॥ ४४॥ श्रीमद्भागवतसारामृत
पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ विंशाध्यायगोडहा ॥ ४५॥ २० ॥ एकविंशाध्यायप्रारंभ
श्रीशुकह्मणेभारता ॥ सूर्यगतीपरिसेंआतां ॥ रथाक्षाचेंअग्रतलतां ॥ मेरुमस्तकींजातेंपैं ॥१॥ मध्येंएकच-
क्राचारथ ॥ भ्रमणकरितोसूर्यासहित ॥ मेषतुलासंक्रमणप्राप्त ॥ होतांसमदिनयामिनी ॥२॥ वृषभराशीपा
सून ॥ पांचराशींससंक्रमण ॥ होतांदिवसवर्धमान ॥ सहजहोतोराजर्षे ॥ ३॥ वृश्चिकापासूनितत्त्वतां ॥ रात्रीवा
ढेअवचिता ॥ प्रत्येकराशीसीताता ॥ सूर्यएकमासभोगितो ॥ ४॥ मेरूचेपूर्वेसइंद्रपुरी ॥ दक्षिणेसीयमाचीनगरी
पश्चिमेसीमनोहरी ॥ राजधानीवरुणाची ॥ ५॥ चंद्राचीनगरीउत्तरेस ॥ अशामेरूच्याचारदिशांस ॥ दिक्पाळ
स्थानेंआहेतसुरस ॥ नृपरायापरीक्षिती ॥ ६॥ दोनप्रहरांच्याअवसरीं ॥ उल्लंघनकरूनिइंद्रपुरी ॥ मध्यान्हींजा-
ययमपुरीं ॥ मार्गपरिमाणपरिसावें ॥ ७॥ कोटिद्वयसदतीसलक्षसाचार ॥ वरीपंचाहत्तरसहस्र ॥ योजनेंइंद्रपु
रीहूनिअंतर ॥ यमपुरीचेंअसेंपैं ॥ ८॥ रथारूढहोऊनितमारी ॥ अन्यपुरींजातांअस्तमाननिर्धारीं ॥ तिसन्यापुरीं
होयमध्यरात्री ॥ चवथ्यापुरींप्रातःकाल ॥ ९॥ भास्कररथस्यंदनांतरस्थान ॥ लांबछत्तीसलक्षयोजन ॥ नऊलक्षयो
जनविस्तीर्ण ॥ शोभारमणीयविराजे ॥ १०॥ तेंचिरथयुगाचेंप्रमाण ॥ तेथेंसारथीअरुण ॥ अश्वसाक्षातनि-

गमजाण॥ गमनकरितीमनोवेगें॥ ११॥ अंगुष्ठपर्वप्रमाण॥ साठसहस्रऋषिजन॥ वालखिल्यजयांअभिधा-
न॥ तेस्तवितीसूर्यातें॥ १२॥ तैसेचअन्यऋषीगंधर्व॥ अप्सरानागग्रामणीसर्व॥ यातुधानआणिदेव॥ स्तवन
करितीसद्भावें॥ १३॥ एकैकसप्तकांचागण॥ ऐसेबाराअसतीजाण॥ प्रतिमासींभिन्नभिन्न॥ सूर्याराधनकरिती
मुदें॥ १४॥ तोभास्करएकाक्षणांत॥ सहस्रद्वययोजनेंनिश्चित॥ वरीदोनकोशनेमस्त॥ भूमंडळभोगितो॥ १५ या
परीएकावन्नलक्ष॥ नऊकोटीयोजनेंप्रत्यक्ष॥ उल्लंघनकरीसर्वसाक्ष॥ एकदिनेंमेदिनी॥ १६॥ श्रीमद्भागवतसा
रामृत॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ एकविंशाध्यायगोडहा॥ १७॥ २१ ॥ द्वाविंशा-
ध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥ सूर्यहामेरुध्रुवमंडळासी॥ नित्यप्रदक्षिणासोख्यराशी॥ करी-
तसेसंतोषें॥१ त्यासूर्यनारायणासी॥ बारारूपेंबारामासीं॥ होतीतेणेंकरूनीऋतूसी॥ स्थितिसाचीहोतसे॥२॥
मासद्वयऋतुसाचार॥ ऋतुषट्कतोहोयवत्सर॥ संवत्सरपरिवत्सर॥ अनुवत्सरहीबोलतीत्या॥ ३॥ सूर्यमं-
डळापासूनीसोज्वळ॥ लक्षयोजनेंऊर्ध्वचंद्रमंडळ॥ गतीतयाचीअतिचंचळ॥ सर्वदाहीअसेकीं॥ ४॥ सूर्याची
वर्षभुक्तीद्विपक्षानीं॥ मासगतीसवादोनदिवसांनीं॥ भोगितोशीघ्रगतीकरूनी॥ स्फरवेंकरूनीचंद्रमा॥ ५॥
तयापेक्षांअधिक॥ तीनलक्षयोजनेंनक्षत्रलोक॥ तयाहूनिशुक्रमंडळचोख॥ दोनलक्षयोजनें॥ ६॥ त्यादैत्य
गुरूचेंगमन॥ पूर्वकींपश्चिमजाण॥ होयनित्यसूर्यासमान॥ लोकांसिइष्टतोसदा॥ ७॥ प्रतिकूलअसतां-
अनावृष्टी॥ करूनीकरितोजनाकष्टी॥ अनुकूळअसतांपर्जन्यवृष्टी॥ शीघ्रहोतेचहूंकडे॥ ८॥ तयाहूनिउंचजाण
दोनलक्षयोजन॥ बुधाचेंमंडळपावन॥ सत्यअसेराजेंद्रा॥ ९॥ तयापेक्षांऊर्ध्वप्रांतीं॥ द्विलक्षयोजनपरिमिति

मंगळअसेनिश्चिती॥तयाची गतिपरि सेपैं॥ १०॥एकमासआणिपक्षजातां॥एकराशिभोगितोभौमताता ॥
त्यापेक्षांद्विलक्षयोजनेंवरता॥बृहस्पतीअसेनिश्चयें॥ ११॥तयानेंऊर्ध्वसप्रमाण॥जाणादोनलक्षयोजन॥श-
निलोकअसुखकारण॥जनाअसेनिर्धारें॥१२॥दोनवर्षेंसहामास॥जातांभोगितोएकरास॥त्यापुढेंतेरालक्ष
योजनेंसावकाश॥सप्तर्षिनिवासअसेपैं॥१३॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥पंचमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवा
रामविरचित॥द्वाविंशाध्यायगोडहा॥१४॥ २२ ॥ त्रयोविंशाध्यायप्रारंभः ॥रायासीह्मणतीश्रीशुकमुनी ॥
ज्योतिश्चक्रपरिसेंयेक्षणीं॥ऋषिलोकावरीत्रयोदशलक्षयोजनीं॥ध्रुवलोकआहेपावन १तयासीसर्वदासाचा
र॥प्रदक्षिणाकरितीग्रहनक्षत्र॥तारागणऋषिगणपवित्र॥दृष्टांतेंकथितोंराजेंद्रा॥२॥जैशीधान्यराशीचीमे
ढ॥मध्यभागीरोवितीसुदृढ॥तयाभोंवतीवृषभसानप्रौढ॥भ्रमणकरितीतद्वत॥३॥कोणीबोलतीऋषिगण
हेंज्योतिश्चक्रसंपूर्ण॥श्रीहरीचेंस्वरूपपावन॥शिशुमारचक्रह्मणतीज्या॥४॥त्याशिशुमारचक्राचेठायीं ॥
सर्वग्रहनक्षत्रेंपाहीं॥वासकरितीलवलाहीं॥क्रमेंकरूनीतोंपरिसें॥५॥पुच्छाचेठायींध्रुवलोक॥तयाचेखालीं
राहतीदेख॥अग्निप्रजापतिइंद्रादिक॥तेसाधर्महीजाणिजे॥६॥पुच्छमूळींधाताविधाता॥कटीचेठायींभागव
ता॥सप्तऋषिराहतीतत्त्वता॥पुढतीआतांपरिसावें॥७॥दक्षिणभागीअभिजिदादिक॥वामभागींनक्षत्रेंपु-
ष्यादिक॥पृष्ठभागींअजवीथीसम्यक॥उदरींगंगानिश्चयें॥ ८॥पुनर्वसुपुष्यरोकडे॥दक्षिणवामश्रोणीक-
डे॥आर्द्राआश्लेषाभगणगाढे॥दक्षिणोत्तरपदीं॥९॥अभिजितउत्तराषाढानासापुढीं॥श्रवणपूर्वाषाढागो-
मटीं॥उभयनेत्रांचेशोवटीं॥ विराजतीसुंदर॥१०॥धनिष्ठाआणिमूळपाहीं॥साजतीयुग्मश्रवणाचेठायीं॥

मघादिअष्टनक्षत्रेंलवलाहीं ॥ दक्षिणपार्श्वभागींतीं ॥ ११ ॥ शतभिषाज्येष्ठाउभयस्कंधीं ॥ उत्तरोष्ठींअगस्त्यतेजो
निधी ॥ अधरोष्ठीं यमसुबुद्धी ॥ मुखीं अंगारकजाणिजे ॥ १२ ॥ उपस्थींतें साशनैश्चर ॥ ककुदीं बृहस्पतीधरा
मर ॥ हृदयींसर्वात्मापरमेश्वर ॥ नारायणविराजे ॥ १३ ॥ ऐसेंहें भगवद्रूपजाण ॥ ज्योतिर्मयअसेपूर्ण ॥ ध्यान-
करितांप्रतिदिन ॥ पापहरणहोनसे ॥ १४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखाराम
विरचित ॥ त्रयोविंशाध्यायगोडहा ॥ १५ ॥ २३ ॥ चतुर्विंशाध्यायप्रारंभः ॥ महानुभावसद्योगी ॥ श्रीशुकज्ञा
णीविरागी ॥ सूर्यमंडळाचेअधोभागीं ॥ अयुतयोजनेंजाणपां ॥ १ ॥ राहूग्रहाचेंमंडळ ॥ आहेनिश्चयेंविमळ ॥ तो
नक्षत्रांसारिखाचंचळ ॥ भ्रमणकरितोसर्वदा ॥ २ ॥ सूर्यमंडळअयुतयोजन ॥ बारासहस्रयोजनचंद्रप्रमाण ॥
राहुमंडळतेंजाण ॥ त्रयोदशसहस्रयोजनें ॥ ३ ॥ पर्वापर्वाचेठायीं ॥ राहूग्रहयेऊनिपाहीं ॥ सूर्यचंद्रांसीआच्छादि
तोलवलाही ॥ तयाग्रहणवदतीजन ॥ ४ ॥ त्याराहूच्याखालींसिद्धचारण ॥ विद्याधरांचेंअसेस्थान ॥ तयाअधोभा
गींयक्षगण ॥ राक्षसपिशाचभूतप्रेतें ॥ ५ ॥ त्यांचींस्थानेंयापरी ॥ असतीरायापरोपरी ॥ तयाचेखालींअवधारीं
मेघमंडळतेंआहे ॥ ६ ॥ त्याच्याखालींयोजनेंशत ॥ वसुंधराअसेविख्यात ॥ जंवहंसश्येनांचाउत्पात ॥ तंवभूलोक
जाणिजे ॥ ७ ॥ तोपूर्वींविस्तारें ॥ कथिलाखंडादिप्रकारें ॥ पृथ्वीखालींसातविवरें ॥ कवणकेसींतींपरिसें ॥ ८ ॥ अ
युतयोजनेंसाचार ॥ परस्परांसीअंतर ॥ अतलवितलसुतलथोर ॥ महातलरसातल ॥ ९ ॥ तलातलआणिपा-
ताळ ॥ यांसाजीभोगसकळ ॥ इंद्रासमानसर्वकाळ ॥ प्राप्तहोतीअखिलांतें ॥ १० ॥ रमणीयस्थानेंविहार ॥ र-
त्नखचितसुखागार ॥ स्वर्गलक्ष्मीमनोहर ॥ समग्रवसेतेठायीं ॥ ११ ॥ रात्रिदिवसांचेंभयकांहीं ॥ पाताळसुख

नींनसेपाहीं॥सर्पशिरस्थमणीलवलाहीं॥अंधकारानाशिती॥१२॥जरारोगआधिव्याधी॥नबाधेमृत्युउ-
पाधी॥सुदर्शनचक्रप्रवेशासंधी॥दैत्यवधूगर्भस्रावहोती॥१३॥अतलामाजीमयकुमर॥मुखांतूनिजांभ-
ईदेयोर॥तीनस्त्रीगणसुकुमार॥उत्पन्नजाहले तेधवां॥१४॥स्वैरिणीपुंश्चलीकामिनी॥बिळांतपुरुषापा
हूनी॥हाटकाख्यरसदेऊनी॥रमवितीतयातें॥१५॥तयाचेखालींविलळांत॥हाटकेश्वरअसेदैवत॥हाट
कानामेंवाहेसरित॥अग्निवायुतप्तहोतीतिणें॥१६॥तयेपासूनिजाण॥हाटकनामेंकांचन॥होतेंराजेंद्राउ
त्पन्न॥उपभोगितीसुरनर॥१७॥तयाचेअधस्थळीं॥राहेविरोचनात्मजबळी॥पुण्यश्लोकांमाजीबळी॥द्वारीं
वनमाळीजयाच्या॥१८॥पृथ्वीकरूनीदान॥गृहींआणिलाजेणेंवामन॥सर्वात्मानारायण॥दृष्टीसन्मुखसर्वदा
१९॥त्याबलिरायाचेंचरित॥पुढेंयेईलअष्टमस्कंधांत॥तळातळींमहादेवरक्षित॥मयदैत्यतोअसे॥२०॥पाताळभु-
वनांत॥काद्रवेयगणशेषानंत॥वासुकीतक्षकांसहित॥वासकरितोभारता॥२१॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥पंच
मस्कंधपरमपवित्र॥प्राकृतसखारामविरचित॥चतुर्विंशाध्यायगोडहा॥२२॥ २४ ॥ पंचविंशाध्यायप्रारंभः ॥
श्रीशुकह्मणेरायासी॥कथापरिसेंसौख्यराशी॥पाताळाचेअधःस्थळासी॥शेषलोकनिश्चयें॥१॥तयाचीकरितां
गणती॥तीससहस्रयोजनमिति॥तेथेंसहस्रफणांचाशेषनिश्चिती॥संकर्षणअभिधानें॥२॥तयाचेएकशीर्षा
वरी॥पृथ्वीअसेमोहरीपरी॥प्रलयकाळाचेअवसरीं॥कोपयेतांभोगींद्रा॥३॥तयाचेभृकुटीपासून॥संकर्षणरु-
द्रउत्पन्न॥होऊनिसदाकोपायमान॥त्रिशूलधारणकरीतसे॥४॥कोपेंकरूनिजगत॥भक्षणकरितोसमस्त॥ऐ
साफणिपाळसमर्थ॥महाविष्णुसाक्षात॥५॥त्याशेषाच्याचरणकमळीं॥अनुसरतीभक्तमंडळी॥भावेंकरूनी

एकांतस्थळीं ॥ चरणसेवितीसप्रेमें ॥ ६ ॥ जयाचेंरूपस्फरास्फर ॥ सिद्धचारणउरगकिन्नर ॥ मुनिगणगंधर्वविद्या-
धर ॥ ध्यानेंपाहतीसकळिक ॥ ७ ॥ जयाचेकंठींवनमाळा ॥ पदशोभेज्यासनिळा ॥ ह्मातोधरीनांगरमुसळा ॥ सदा
ध्यातीयापरी ॥ ८ ॥ ब्रह्मदेवनारदत्याचेगुण ॥ दिवसरजनीकरितीवर्णन ॥ त्याचेंकरितांश्रवणपठन ॥ पातकें-
जाणनिवारती ॥ ९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचविंशा
ध्यायगोडह्मा ॥ १० ॥ २५ ॥ षड्विंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुककह्मणेभारता ॥ भूमीच्याखालींपरिसेंताता ॥ उ-
दकापासूनिवरता ॥ निरयलोकतोअसे ॥ १ ॥ तामिस्त्ररौरवकुंभीपाक ॥ कालसूत्रअसिपत्रसूकरमुख ॥ अंधकू-
पकृमिभोजनदेख ॥ ऐसेअठ्ठाविसभेदत्याचे ॥ २ ॥ तेथेंपितृगणासहित ॥ यमधर्मराहेदिवसरात ॥ प्राणीने-
ऊनिदूत ॥ ज्यासन्मुखउभेकरिती ॥ ३ ॥ प्राण्यांचेंसुकृतदुष्कृत ॥ चित्रगुप्तसांगेनिश्चित ॥ शिक्षातयासीतहत
शीघ्रहोतेराजेंद्रा ॥ ४ ॥ जोभूतद्रोहेकुटुंबाचा ॥ सांभाळकरूनीस्वदेहाचा ॥ लाडचालवीतसेकाचा ॥ रौरवनर-
कत्यालागीं ॥ ५ ॥ पशुहिंसाकरूनीनर ॥ जोकाभरितोआपुलेंउदर ॥ त्यातेंपशुशृंगेंकरूनीमार ॥ देववितीसक्रो
धें ॥ ६ ॥ जेप्राणीपक्षीमारिती ॥ त्यातेंकुंभीपाकींटाकिती ॥ जेमायबापांनिंदिती ॥ तेपचतातीकाळसूत्रीं ॥ ७ ॥ जे
राजेकींराजनर ॥ अदंड्यासीदंडितीघोर ॥ जाणूनिदंड्याचाआचार ॥ नकरितीशासनतया ॥ ८ ॥ सूचीमुखना
मकनरकांत ॥ नेऊनिटाकितीत्यायमदूत ॥ अन्यद्रव्यजेहरितीनिश्चित ॥ कींकरितीव्यथादुजातें ॥ ९ ॥ तैसेंक-
रितीदासीपोषण ॥ अंधकूपींतयाचेंस्थान ॥ ब्राह्मणकरीमांसभक्षण ॥ तयांसीतीक्ष्णदंडतो ॥ १० ॥ मद्यपान
जेकाकरिती ॥ त्याच्यामुखींशिसेंओतिती ॥ ऐसीनानाविधजाचणीकरिती ॥ तेकायमुखेंवाणावी ॥ ११ ॥ कर्मी

नुरूपयातना ॥ तेथेंहोतीपापिजनां ॥ सुकृतिधार्मिकस्वर्गभुवना ॥ जाऊनिसुखभोगिती ॥ १२ ॥ असोऐसाब्र
ह्मांडकोश ॥ तुजकथिलासावकाश ॥ पुराणींहाचतुर्दश ॥ प्रकारींअसेवर्णिला ॥ १३ ॥ ययाईश्वराच्यास्थूल-
रूपा ॥ जोआदरेंपरिसेभूपा ॥ तोक्रमेंसूक्ष्मस्वरूपा ॥ जायेलबापानिश्चयें ॥ १४ ॥ येथेंसंपलापंचमस्कंध ॥ दे
शवाणींवाणिलासुबोध ॥ श्रवणपठनेंअज्ञानबंध ॥ दूरहोयजनांचा ॥ १५ ॥ येणेंपरमात्मास्वयंभ ॥ सकल
भुवनमूलस्तंभ ॥ प्रसन्नहोवोपद्मनाभ ॥ सर्वांतस्थहामातें ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ पंचमस्कंधपर
मपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ षड्विंशाध्यायगोडहा ॥ १७ ॥ २६ ॥ श्रीमद्गोपालकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥

इतिश्रीमद्भागवतसारामृते पंचमस्कं० समाप्तः

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेषष्ठस्कंधःप्रारभ्यते॰

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥ ॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥श्रीशुकासिह्मणेपरीक्षिती॥ पंचमस्कं
धभागवतीं॥ निवृत्तिमार्गकथिलानिश्चिती॥जन्ममरणछेदकजो॥ १ ॥वरीअधर्माचेंफळ॥अंधकूपादिनर
कसकळ॥कथिलेंमन्वंतरहीप्रांजळ॥मनुपुत्रवंशासह॥ २॥ तैसाचिकथिलाभूगोलक॥ ज्योतिश्चक्रपाता-
ललोक॥आतांजेणेंचुकेनरक॥तेंसविवेकसांगावें॥३॥श्रीशुकह्मणेभारता॥तत्त्वज्ञानचीसकळप्रायश्चित्तां
वरिष्ठअसेतत्वतां॥तेंईशभक्तालाधतें॥४॥आतांश्रीहरिभक्तीचा॥रायापरिसेंमहिमासाचा॥समग्रहेतु-
व्यासाचा॥तोचिसांगआयकें॥५॥अंतकाळींहरिनामगजर॥सद्भावेंकरितांएकवार॥सर्वपापापासूनिनर
मुक्तहोतोनिश्चयें॥६॥याविषयींकथा॥सांगतोसाग्रभारता॥विष्णुदूतांशींसंवादतातां॥यमदूतांचाजाहला-
जो॥७॥तोचिसर्वकथन॥करितोंरायापावन॥भावेंकरीगाश्रवण॥लक्षलावूनियेधवां॥ ८ ॥कान्यकुब्जदेशा
चेठायीं॥अग्निहोत्रीविप्रहोतापाहीं॥स्वधर्मेंवर्ततांदिवसकांहीं॥चमत्कारजाहला॥९॥तयाचाएककुमर॥ अ-
जामिळनामेंसाचार॥काननाहूनिदर्भसमिधासंभार॥ घेऊनिमार्गींपरतला॥ १०॥तंवजारपुरुषमद्यपान
करूनीउन्मत्तजाहलाआपण॥दासीसवेंक्रीडापूर्ण॥करीतसेस्वच्छंदें॥११॥ऐसेंपाहतांअजामिळ॥कामातुर
होऊनितात्काळ॥जारासिफसवूनिउतावेळ॥आपणतीसअभिलाषी॥१२॥रूपसंपन्नतरुण॥ऐसाअजामिळपा
हून॥दासीहोऊनिप्रसन्न॥सदनींआलीत्यासवें॥१३॥तयेशींव्यवहारकरितां॥विप्रपावेकर्मभ्रष्टता॥तियेचेठायीं
भागवता॥दशपुत्रउत्पन्नकरी॥१४॥तयांतएककुमरसान॥नामेंहोतानारायण॥वृद्धपणींतयाचेंलालन॥करी
ब्राह्मणस्नेहानें॥१५॥कौतुकजाहलेंमरणावसरीं॥सपाशयमदूतपातलेसत्वरी॥पाहूनिद्विजहांकामारी॥का

यकरूंह्मणतसे ॥ १६ ॥ भयभीतहोऊनिब्राह्मण ॥ हाकामारीआक्रोशेंकरून ॥ हेनारायणायेधांवून ॥ वदुनदा-
खवीबालका ॥ १७ ॥ नारायणातुझ्यावांचूनी ॥ कायकरावेंजगींवांचूनी ॥ तुजसांडूनीअन्ययाचुनी ॥ कोठेंराहा
वेंसांगपें ॥ १८ ॥ नारायणाभयबहुत ॥ वाटेमाझियामनांत ॥ जाणूनिनारायणधांवत ॥ यावेंशीघ्रनाराय
णा ॥ १९ ॥ नारायणायेस्थानीं ॥ मींबैसलोंआसन्नहोउनी ॥ स्वकरेंआणूनिपाणी ॥ मुखींघालीनारायणा ॥
२० ॥ हेसुकुमारानारायणा ॥ सदयत्वदयाकृपाघना ॥ पाचारितोंपरीकरुणा ॥ कांबानयेअद्यापी ॥ २१ ॥ ऐ
सें पुत्रामिषेंकरून ॥ अजामिलकरीश्रीहरिस्मरण ॥ पावलाताकाळमरण ॥ पुढतींकायजाहलें ॥ २२ ॥ अंत
काळींमनोहर ॥ जाहलाहरिनामाचागजर ॥ प्रसन्नहोऊनिरमावर ॥ तयेकाळींदूतपाठवी ॥ २३ ॥ तयांपाहूनियमदू
त ॥ मानसींजाहलेभयभीत ॥ विष्णुदूतांसीकलहत्वरित ॥ करूंलागलेतेधवां ॥ २४ ॥ यमदूतह्मणतीआमुचा ॥
हाप्राणीअसेसाचा ॥ यासीदंडपापकर्माचा ॥ साग्रकरवूंनिरयांत ॥ २५ ॥ विष्णुदूतह्मणतीहाभागवत ॥ यासी
नेऊंवैकुंठांत ॥ श्रीहरिदर्शनेंपूत ॥ करूंआतांक्षणमात्रें ॥ २६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत ॥
प्राकृतसखारामविरचित ॥ प्रथमाध्यायगोडहा ॥ २७ ॥ १ ॥ द्वितीयाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी
यमदूतोक्तिपरिसूनिरोशी ॥ विष्णुदूततेसमयासी ॥ बोलतेजाहलेतेंपरिसा ॥ १ ॥ सर्वधर्मपरिपूर्ण ॥ जाणतअ-
सतांयेमधर्मआपण ॥ हाअजामिळवैष्णवब्राह्मण ॥ यासीकैसेंदंडितो ॥ २ ॥ याविप्रेंअंतकाळीं ॥ पुत्रमिषेंस्म
रिलावनमाळी ॥ नारायणयास्तवतत्काळीं ॥ वैकुंठनिवासयोग्यया ॥ ३ ॥ त्यापुण्येंकरूनीनिश्चित ॥ पातकें-
कोटिजन्मार्जित ॥ भस्मजाहलींसमस्त ॥ शुचिर्भूतहाअसे ॥ ४ ॥ तस्करमद्यपीमित्रद्रोही ॥ ब्रह्मघातकीगुरुंव

द्रोही ॥ स्त्रीनृपधेनुहंता पाहीं ॥ कीं अन्यही दुष्कृती ॥ ५ ॥ हरिनामोच्चार करितां ॥ पापापासूनि मुक्तता ॥ शीघ्र पावे तत्त्वता ॥ काय माहात्म्य वर्णावें ॥ ६ ॥ तस्मात् तुह्मी आयका ॥ नेऊं नका द्विजनायका ॥ पुत्रमिषें मारिल्या हाका ॥ तरी अच्युतातोषविती ॥ ७ ॥ संकेतें कीं विनोद करितां ॥ कोणत्याही निमित्तें ताता ॥ मार्गी अडखळे चालतां ॥ ठेंच लागतां मृत्युसमयीं ॥ ८ ॥ पाण्यांत बुडतां प्राणी ॥ मुखीं उच्चारी चक्रपाणी ॥ अंतकाळीं स्मरे अंतःकरणीं ॥ परमपद पावेतो ९ धर्म परिसूनियापरी ॥ यमदूत खोंचले निजांतरीं ॥ पाशापासूनि सत्वरी ॥ अजामिळ सोडविला ॥ १० ॥ त्या विप्रासी तदनंतर ॥ प्राप्त जाहलें पूर्वशरीर ॥ यमदूत यमासि सविस्तर ॥ वर्तमान कथिती तें ॥ ११ ॥ येरीकडे अजामिळ धरामर विष्णुदूतांसी नमस्कार ॥ करितांच ते सत्वर ॥ अंतर्हित जाहले ॥ १२ ॥ तो द्विज तेथूनि पुढारी ॥ जाता जाहला गंगाद्वारीं ॥ सर्वसंगपरित्याग करी ॥ अनुतापें करूनियां ॥ १३ ॥ तेथें आत्मानात्मविवेक ॥ करूनि अखंड चोख ॥ देहत्यागूनि मोक्षसुख ॥ पावता जाहला तेधवां ॥ १४ ॥ तात्काळ विष्णुगण येऊन ॥ तयासी नेलें वैकुंठा लागुन ॥ हरिनामाचें महिमान ॥ तुज लाक थिलें राजेंद्रा ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्वितीयाध्याय गोड हा ॥ १६ ॥ २ ॥ तृतीयाध्यायप्रारंभः ॥ परीक्षिती ह्मणे सादर ॥ दूतवाक्यश्रवण केलियावर ॥ काय बोलिला सूर्यकुमर ॥ तें चि सविस्तर वर्णावें ॥ १ ॥ यमदंडाचा अपमान ॥ पूर्वी कधीं जाहला जाण ॥ या परी केलें नाहीं श्रवण ॥ संशय वन उच्छेदीं ॥ २ ॥ ऐसी ऐकूनियां मात ॥ काय बोले योगिनाथ ॥ यमलोकींचा वृत्तांत ॥ साग्र परिसें मनुजेश्वरा ॥ ३ ॥ दूत बोलती जोडूनि कर ॥ यमधर्म कितीं पृथ्वीवर ॥ ते चि सांगा सत्वर ॥ दंडकर्ते विश्वासी ॥ ४ जरी असले बहुत ॥ तरी सांगा स्वामी त्वरित ॥ आज्ञा कवणाची पुनीत ॥ मान्य करावी तें बोला ॥ ५ ॥ ऐसें ऐकतांची व

चन ॥ बोलता जाहला भानुनंदन ॥ विश्वाचे ठायीं नारायण ॥ ओतप्रोत भरियेला ॥ ६ ॥ त्याचे अंशें करूनी जगत ॥ उत्पन्न जाहलें समस्त ॥ तयाचें पालन दिवसरात ॥ स्वयें आपण करितसे ॥ ७ ॥ त्याच्या आज्ञें करूनि जाण ॥ मी करितों सदा वर्तन ॥ तयाची आज्ञा मज मान्य ॥ अखंडित बा असे ॥ ८ ॥ मी वासव प्रचेता सादर ॥ चंद्र सूर्य आणि समीर विधि शिव वैश्वानर ॥ ऋषिगण अखिल जाणिजे ॥ ९ ॥ भगवंताची आज्ञा सुरस ॥ मान्य असे यासर्वांसि ॥ त्याचें माहात्म्य वर्णावया स ॥ शक्ति नसे कवणातें ॥ १० ॥ महाविष्णूचें रूप साक्षात ॥ वैष्णव परम पुनीत ॥ तयांचे आह्मी आज्ञांकित ॥ सत्य जाणा किंकर हो ॥ ११ ॥ ते हरिदूत हरिसमान ॥ नित्य करिती भक्तरक्षण ॥ साक्षाद्भगवत्प्रणीत पावन ॥ धर्म तुह्मांसी कथियला ॥ १२ ॥ भागवतधर्म पुनीत ॥ न जाणती बा समस्त ॥ आह्मी जाणतों किंचित ॥ तयांचीं नामें अवधारीं ॥ १३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ स्वयंभूर्नारदः शंभुः कुमारः कपिलो मनुः ॥ प्रह्लादो जनको भीष्मो बलिर्वैयासकिर्वयम् ॥ २० ॥ टीका ॥ विधि नारद सनत्कुमार ॥ कपिल मनु हरिभक्त थोर ॥ प्रह्लाद जनक गंगाकुमर ॥ देवव्रत जाणिजे ॥ १४ ॥ बलि श्रीशुकस्वामी ॥ तेसा जाणा यम धर्मर्मी ॥ भागवतधर्म अंतर्यामीं ॥ यत्किंचित जाणतों ॥ १५ ॥ ऐसे आह्मी बाराजण ॥ जाणतों भागवतलक्षण ॥ यास्तव कथितों प्रमाण ॥ शंका न मनीं धरावी ॥ १६ ॥ अंतकाळीं जो प्राणी ॥ श्रीहरिनामा वाखाणी ॥ त्यासी स्वयें चक्रपाणी ॥ स्वसारूप्य पैं देतो ॥ १७ ॥ पंचायतनपूजा ज्याचे घरीं ॥ सदा होतसे निर्धारीं ॥ पुराणश्रवण हरिनाम जो उच्चारी ॥ त्यातें तुह्मीं न आणावें ॥ १८ ॥ हरिनाम न से मुखांत ॥ नित्य संसारीं असे लिप्त ॥ त्यातें आणूनि त्वरित ॥ कुंभपाकीं पचवावें ॥ १९ ॥ श्रीहरीची मूर्ति पाहून ॥ जो न करी साष्टांग वंदन ॥ तयाचें मस्तक शतचूर्ण ॥ करून शीघ्र दंडावें ॥ २० ॥ दूत हो विष्णुस्मरणें करून ॥ होतें भवाचें खंडन ॥

महापातकीअजामिलपूर्ण॥ हरिकीर्तनेंतरला हो ॥२१॥ हेंनामोत्कर्षमहिमान॥ मलयपर्वतींमजलागून॥ अग
स्तीनेंकथिलेंपावन॥ तेंचितुह्मांनिवेदिलें॥२२॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामस
विरचित॥ तृतीयाध्यायगोडहा॥२३॥ ३ ॥श्रीशुकासिबोलेपरीक्षित ॥देवासुरमानवनागवंशपुनीत॥ मृगप
शुपक्षियांचासर्गसमस्त॥ संक्षेपेंआपणकथियेला॥ १॥तयाचाकरूनिविस्तार॥ सांगास्वामीमनोहर॥ ऐसेंप
रिसूनिमधुरोत्तर॥ व्यासपुत्रतेंवदती२ अंतरींतपकरूनिदारुण॥ दहाप्रचेतेससमुद्रांतून॥ बाहेरनिघालेनला
गतांक्षण॥ तंवतेनयनींदेखती॥३॥ पृथ्वीवरीतरुवर॥ व्यासजाहलेअपरंपार॥ त्यांच्याक्रोधाग्नीपासूनिसत्व
र॥ वृक्षजळूंलागले॥ ४॥ ऐसेंकरूनिअवलोकन॥ तेथेंपातलारोहिणीरमण॥ तयांचेंशांतवनकरून॥ वृक्षक
न्यासमर्पीत्या॥ ५॥ प्रम्लोचानामकअप्सरेसीं॥ जीकन्याजाहलीलावण्यराशी॥ तीचंद्रदेऊनीप्रचेत्यांसी॥ स्व
र्गासिगेलातेधवां॥ ६॥ तेदाहाप्रचेतेराज्यकरितां॥ त्यांच्यावीर्यापासूनिभारता॥ दक्षप्रजापतीहोयतत्त्वतां॥ स
र्वगुणसंपन्नतो॥ ७॥ तेणेंप्रजाकेल्याउत्पन्न॥ देवदैत्यदानवजाण॥ मानवपशुपक्ष्यादिपूर्ण॥ जळस्थळनिवासी॥
८॥ आकाशांतवासकरणारे॥ नानापरीचेप्राणीसारे॥ निर्मिलेपरीअसंतुष्टअंतरें॥ दक्षप्रवेशेतपोवनीं॥९॥ बहु
सृष्टीव्हावयासी॥ विंध्याद्रिसमीपभागासी॥ अघमर्षणतीर्थासी॥ जाऊनितपेतीव्रतो॥ १०॥ एकसहस्रसंव
त्सर॥ तपकरूनीअतिघोर॥ भावेंतोषविलाइंदिरावर॥ सर्वांतरव्यापकजो॥ ११॥ गुह्यसहस्रस्तोत्रेंकरून॥ करितां
श्रीहरीचेंस्तवन॥ तात्काळतेथेंनारायण॥ अष्टभुजप्रगटला॥ १२॥ गरुडारूढआपण॥ किरीटकुंडलेंविराज
मान॥ श्यामसुंदरहास्यवदन॥ कंठींकौस्तुभजयाच्या॥ १३॥ शंखचक्रगदाधर॥ पद्महस्तकींमनोहर॥ कांसे

कसिलासेपीतांबर ॥ सौदामिनीसमानतो ॥ १४ ॥ ऐसीमूर्तिअवलोकुन ॥ दक्षकरीसाष्टांगवंदन ॥ तेव्हांभगवा
न्सुप्रसन्न ॥ कायबोलतीतयातें ॥ १५ ॥ तुझीतपःसिद्धीभली ॥ दक्षाआजपूर्णजाहली ॥ हीपंचजनात्मजाप
हिजेवरिली ॥ असिक्कीनामेंमनोरमा ॥ १६ ॥ इजसवेंविवाहकरून ॥ मागुतीकरीप्रजोत्पादन ॥ ऐसेंसांगूनिभगवान
अंतर्धानपावले ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ चतुर्थाध्याय
गोडहा ॥ १८ ॥ ४ ॥ पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुककह्मणेरायास ॥ पांचजनीचेठायींदक्ष ॥ प्रजाउत्पन्नक
रीसुरस ॥ प्रकारत्यांचापरिसावा ॥ १ ॥ हर्यश्वनामकदशसहस्र ॥ उत्पन्नकरीपैंकुमर ॥ तयांचेंपाहूनिएकांतर ॥
पिताआज्ञापीतयांतें ॥ २ ॥ तुह्मींकरावेंप्रजोत्पादन ॥ ऐसेंऐकूनिवचन ॥ तेनारायणसरींकरितीगमन ॥ तंवनार
देंदेखिलें ॥ ३ ॥ हर्यश्वांसीपाहून ॥ कायबोलेविधिनंदन ॥ तुह्मीपृथ्वीचाअंतनजाणून ॥ प्रजाकरूंह्मणताकसें ॥ ४ ॥
जयाराष्ट्रींएकपुरुष ॥ तेंतुह्मीनपाहिलेंनिःशेष ॥ जयाद्वारनसेनिघावयास ॥ तेंबिळहीनदेखिलें ॥ ५ ॥ तैसीब-
हुरूपवनिता ॥ पुरुषपरीजारिणीचाभर्त्ता ॥ हीसुखीवाहेसरिता ॥ तीहीतत्त्वतांनेणतसा ॥ ६ ॥ तुह्मीबालिशकेव-
ळ ॥ अविचारेंहोऊनिउतावेळ ॥ कर्मकरितांकायसफळ ॥ केसेंहोईलतेंसांगा ॥ ७ ॥ ऐसेंबोलतांनारदमुनी ॥ वाक
कूटाचाविचारमनीं ॥ करितांविज्ञानतयेक्षणीं ॥ तयांउत्पन्नजाहलें ८ तेमोक्षाधिकारीहोऊन ॥ सम्यक्चित्तशांतजा
हलेपूर्ण ॥ सर्वसंगपरित्यागकरून ॥ आत्मारामपाहती ॥ ९ ॥ हेंवृत्तऐकतांभलें ॥ दक्षाचेंचित्तपोळलें ॥ ह्मणेपु
त्रनारदेंउपदेशिलें ॥ बुद्धिभ्रंशकरूनियां ॥ १० ॥ तेणेंजाहलाकार्यनाश ॥ नंतरीहोयमनींउदास ॥ विधातायेऊनि
त्यासमयास ॥ शांतवनकरीतयाचें ॥ ११ ॥ मगशबलाश्वसंज्ञककुमर ॥ सहस्रावधीनिर्मीसत्वर ॥ प्रजावृद्धिंग-

तकरणेंफार ॥ ह्मणूनिबोधीदक्षत्यां ॥ १२ ॥ हेंपरिसूनितेअवसरीं ॥ तेपातलेनारायणसरीं ॥ तोंअकस्मातदेखि-
लापुढारी ॥ ब्रह्मनंदननारद ॥ १३ ॥ नमोनारायणाययामंत्रेंकरून ॥ अखिलकरितीश्रीहरीचेंअर्चन ॥ नारदेंऐसें
अवलोकून ॥ उपदेशक्रममांडिला ॥ १४ ॥ हेभूपहोपरिसावचन ॥ तुमचेपूर्वजींकायकेलेंसाधन ॥ संपूर्णहेंलक्षांतआणू
न ॥ कार्यभागकरावा ॥ १५ ॥ तुमचेबांधवभले ॥ निवृत्तिमार्गीलागले ॥ तेणेंत्यांचेंस्वहितजाहलें ॥ तेंकायसुखींवाणा
वें ॥ १६ ॥ नारदवचनपरिसून ॥ शबलाश्वबोलतीअवघेजण ॥ आमुचेबंधूनीं सदाचरण ॥ केलेंकायतेंवदा ॥ १७ ॥
नंतरवाक्कूटविचार ॥ बोधिताजाहलायोगेश्वर ॥ परिसतांचीतयांचेंअंतर ॥ उदासीनजाहलेंतदा ॥ १८ ॥ सांडि
लीकर्तव्यसृष्टी ॥ अखिलमानिलेंमिथ्यादृष्टी ॥ तपेंकायाकरूनीकष्टी ॥ मोक्षपंथीलागती ॥ १९ ॥ तेहीमोक्षपथागेले
दक्षेंवर्तमानऐकिलें ॥ कींनारदेंउपदेशिले ॥ कुमरआपलेसरोवरीं ॥ २० ॥ दक्षहोऊनिकोपायमान ॥ नारदासिबो-
लेतेव्हांवचन ॥ तुह्मींभ्रष्टविलेआमुचेनंदन ॥ कायह्मणूनीसांगातें ॥ २१ ॥ तुह्मीवैष्णवज्ञानसंपन्न ॥ आहांतश्रीह-
रीचेपार्षदगण ॥ ऐसेंअसतांकुलक्षण ॥ कायअंगीवसलेंहें ॥ २२ ॥ हेंसाधुत्वाचेंदुकानमांडिलें ॥ तुह्मींमाझेंघरबुड
विलें ॥ मोक्षमार्गीलाविलें ॥ सहस्रावधीनंदनां ॥ २३ ॥ यास्तवजाहलोंकष्टी ॥ मजआज्ञापींपरमेष्टी ॥ आतांकरूंके-
सीसृष्टी ॥ पाठींपोटींनसेमाझ्या ॥ २४ ॥ तुझेंअसोअकल्याण ॥ तुजनमिळोएकस्थान ॥ कांतासुतगृहधन ॥ क-
ल्पांतींतूजनालाधो ॥ २५ ॥ ऐसादक्षेंशापदिला ॥ तोहरिभक्तेंअंगीकारिला ॥ उलटशापदक्षाला ॥ नदेतांबै-
सलाशांतती ॥ २६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचमाध्या-
यगोडहा ॥ २७ ॥ ५ ॥ षष्ठाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ कथापरिसेंपुढती ॥ दक्षहोतांहीनसं

ततीं॥विधिशांतवीतयाचा॥१॥कुमरहोऊनिसहस्रशा॥पुढेंपावलीवंध्यदशा॥तैंनधरितांपुत्रांचाभरवसा॥का
यउपायकरीतसे॥२॥असिक्नीभार्येचेउदरीं॥निर्माणकरीसाठकुमरी॥त्यापितृकामतेअवसरीं॥पूर्णकरि-
त्याजाहल्या॥३॥दशकन्याधर्मासी॥त्रयोदशकन्याकश्यपासी॥सत्तावीसकन्यासोमासी॥देताजाहलादक्षतो
४॥भूतअंगिराकृशाश्वयांस॥दोनदोनकन्याअर्पिल्याखास॥अवशिष्टतनयातार्क्ष्यास॥देताजाहलाकौतुकें॥५
त्यांच्यापुत्रपौत्रादिक॥संततीनेंतिन्हीलोक॥व्याप्तजाहलेरायाऐक॥त्यांचींअभिधानेंयेधवां॥६॥भानुलंबाककुभ
सुदती॥जामिविश्वासाध्यामरुत्वती॥वसुमुहूर्तासंकल्पानिश्चिती॥धर्मभार्याजाणिजे॥७॥धर्मपत्नीभानूचे
कुशीं॥देवर्षभनामेंसौख्यराशी॥पुत्रजन्मलापुढेंतयासी॥इंद्रसेनजाहला॥८॥लंबास्त्रीचेगर्भींझाला॥विद्योत-
नामकपुत्रजन्मला॥तयापासूनिनिपजला॥पुत्रमेघयाअभिधानें॥९॥ककुभनामकस्त्रियेला॥संकटनामकपु-
त्रजाहला॥तयाचाकीकटनामेंझाला॥तत्पुत्रदुर्गदेवते॥१०॥तैसाजामीचाकुमर॥स्वर्गनामाधुरंधर॥तयासी-
पुढेंवंशधर॥नंदिनामाजाहला॥११॥विश्वदेवविश्वेपासून॥धर्मासिजाहलेउत्पन्न॥तयांसीसंततीनाहींपूर्ण
ऐसेंसज्ञानबोलती॥१२॥साध्येपासूनिचोख॥साध्यगणनिःशंक॥उत्पन्नजाहलादेख॥तयाचापुत्रअर्थसिद्धि
१३॥तैसेमरुत्वानजयंत॥मरुत्वतीचेदोघेसुत॥तयांतीलजयंतपुनीत॥वासुदेवांशजाणपां॥१४॥यास्तवउ-
पेंद्रनामेंतया॥सर्वबाहतीराया॥मुहूर्तानामकजाया॥धर्माचीजीअसेपैं॥१५॥तियेसीमौहूर्तिकनामक॥देव
गणजाहलेबालक॥तेमुहूर्ताभिमानीहोऊनिचोख॥शुभाशुभफळदेतीप्राणियां॥१६॥संकल्पेपासूनिसंकल्प-
जाहला॥तयासीकामनामेंझाला॥कुमरतेधवांलाभला॥अग्रभागींपरिसावें॥१७॥वसुनामकधर्मकांतेसी॥

अष्टवसूजाह्लेनिश्चयेंसी ॥ तयांचींनामेंसौख्यराशी ॥ श्रवणकरीराजेंद्रा ॥ १८ ॥ ध्रुवअर्कअग्निद्रोण ॥ वसुवि
भावसूदोषप्राण ॥ ऐसेपुत्रजाह्लेजाण ॥ पुढतीविस्तारपरिसावा ॥ १९ ॥ द्रोणाअभिमतीचेकुशीं देख ॥ पुत्र
जाह्लेभयहर्षशोक ॥ प्राणाऊर्जस्वतीपासूनिचोख ॥ तीनपुत्रजन्मले २० सहआणिआयुजाण ॥ पुरोजवऐसे
पुत्रतीन ॥ ध्रुवाधरणीपासूनिनंदन ॥ पुराभिमानीदेवजाह्ले ॥ २१ ॥ अर्कावासनेच्याकुशीं ॥ वर्षादिकजन्मले
परियेसीं ॥ अग्निसवसूधारेसी ॥ द्रविणकप्रभृतीजाह्ले ॥ २२ ॥ स्कंदकृत्तिकेपासून ॥ असताजाह्लाअग्निनंद
न ॥ त्याकार्तिकेयापासून ॥ विशाखादिपुत्रनिपजले ॥ २३ ॥ दोषाशर्वरीपासूनिभला ॥ शिशुमारकपुत्रजाह्ला
तोश्रीहरीचाअवतारमानिला ॥ श्रेष्ठमहंतींसद्भावें ॥ २४ ॥ वसूसीआंगिरसीचेठायीं ॥ विश्वकर्माजन्मलापाहीं ॥
शिल्पशास्त्रांतचतुराई ॥ त्रैलोक्यप्रसिद्धजयाची ॥ २५ ॥ त्याविश्वकर्म्यासीजाण ॥ चाक्षुषमनुजाह्लानंदन ॥
तयापासूनिविश्वसाध्यगण ॥ कुमरहोतेजाह्ले ॥ २६ ॥ विभावसूपत्नीउषा ॥ आतपव्युष्टरोचिषा ॥ प्रसवती
जाह्लीतेसीदिवसा ॥ आतपपत्नीप्रसवेती ॥ २७ ॥ भूतासीसरूपेपासून ॥ रुद्रजाह्लेनिर्माण ॥ तयांचेंअभिधान
सांगपरिसेंमनुजेंद्रा ॥ २८ ॥ रैवतअजभवउग्रभीम ॥ वृषाकपिअजेकपात्वाम ॥ अहिर्बुध्न्यबहुरूपमहान्नाम ॥
एकादशरुद्रजाणिजे ॥ २९ ॥ रुद्राचेपार्षदगण ॥ भूतप्रेतपिशाचजाण ॥ भूताचेद्वितीयपत्नीपासून ॥ उत्पन्न-
जाह्लेनिश्चयें ॥ ३० ॥ अंगिरसास्वधेचेठायीं ॥ अर्यमादिपितरजन्मलेपाहीं ॥ तेसेसतीकुक्षींलवलाहीं ॥ अथ
र्वांगिरसनिपजले ॥ ३१ ॥ कृताश्वापासूनअर्चीसदेख ॥ धूम्रकेशनामकबालक ॥ उत्पन्नजाह्लाचोख ॥ वंश
धारकजाणिजे ॥ ३२ ॥ धिषणापत्नीपासूनिजाण ॥ वेदशिरादेवलवयुन ॥ मनुहेपुत्रनिर्माण ॥ झालेतयाकों

तुकें ॥ ३३ ॥ तार्क्ष्याचिया चार कांता ॥ कद्रू पतंगी यामिनी विनता ॥ त्यामाजी पतंगी तांता ॥ पक्षियांतें प्रसवली ॥ ३४ विनतेसी गरुड होऊन ॥ जाहला श्रीहरीचें वाहन ॥ तोचि प्रसवली अरुण ॥ सूर्यसारथी तो जाहला ॥ ३५ ॥ कद्रूसि नाग जाहले बहुत ॥ यामिनी सशलभ झाले निश्चित ॥ सत्ताविस नामांकित ॥ स्त्रिया असती चंद्रातें ॥ ३६ दक्षशापें त्या स्त्रियांसी ॥ अपत्य जाहलें नाहीं कुशी ॥ चंद्राची प्रीती अतिशयेंसी ॥ रोहिणीवरी सर्वदा ॥ ३७ ॥ ऐसें पाहूनि सर्व कांता ॥ उदासीन होती भारता ॥ दक्ष कोपूनि तत्वतां ॥ शाप देता जाहला ॥ ३८ ॥ क्षयरोगानें पीडित ॥ होईल चंद्रा अखंडित ॥ प्रार्थना करितां त्वरित ॥ कला प्राप्त जाहल्या ॥ ३९ ॥ कश्यप पत्नींची नामावली ॥ ग्या पाहिजे श्रवण केली ॥ नामस्मरणें नाशे कली ॥ पंचमहापातकेंशीं ॥ ४० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ अदितिर्दितिर्दनुः काष्ठा अरिष्टा सुरसा इला ॥ मुनिः क्रोधवशा ताम्रा सुरभिः सरमा तिमिः ॥ २५ ॥ टीका ॥ अदितीदनु काष्ठा दिती ॥ अरिष्टा सुरसा इला सती ॥ मुनि क्रोधवशा ताम्रा सुदती ॥ सरमा तिमी त्या तेरा ॥ ४१ यावज्जलजंतु समस्त ॥ तिमीपासूनि होती उद्भूत ॥ श्वापदें सरमेचीं निश्चित ॥ वनामाजी विचरती ॥ ४२ ॥ महिष गो वृषसांचे ॥ हे सर्व पशु दोन खुरांचे ॥ सुरभीपासून तयांचें ॥ जन्म जाहलें ते धवां ॥ ४३ ॥ कश्यपस्त्री ताम्रा नामक ॥ तयेसी जाहले बालक ॥ श्येनपक्षी गृध्रादिक ॥ अप्सरागण मुनीचे ॥ ४४ ॥ इलेपासूनि साचार ॥ समग्र जाहले तरुवर ॥ सुरसा स्त्रियेसी कुमर ॥ राक्षसगण निपजले ॥ ४५ ॥ गंधर्व जाहले अरिष्टेसी ॥ द्विखुरांहूनि अन्य पशूंसी ॥ काष्ठा नामें प्रसवे परियसीं ॥ दनूचे पुत्र एकसष्ट ॥ ४६ ॥ द्विमूर्धा अरिष्ट शंबर ॥ हयग्रीव विभावसु साचार ॥ अयोमुख शंकुशिरा स्वर्भानु थोर ॥ कपिल अरुण पुलोमा ॥ ४७ ॥ वृषपर्वाए

कचक्रजाण ॥ धूमकेश विरूपाक्ष अनुतापन ॥ विप्रचित्ती दुर्जयादिनंदन ॥ अष्टादश मुख्य ते ॥ ४८ ॥ विप्रचि-
त्तीपासूनि झाला ॥ सिंहिकेसी राहू जाहला ॥ नवग्रहांत श्रेष्ठत्व पावला ॥ शत केतू बंधू तयाचे ॥ ४९ ॥ अदिती
च्या कुशीं पावन ॥ नारायण होऊनि वामन ॥ करी यज्ञांत बलीचें छलन ॥ त्रिविक्रम होऊनी ॥ ५० ॥ सूर्यापासू-
नि पाहीं ॥ कांता संज्ञक स्त्रीचे ठायीं ॥ श्राद्धदेव लवलाहीं ॥ उत्पन्न जाहला निश्चयें ॥ ५१ ॥ यमुना आणि तापी
झाली ॥ तयासी दुहिता लाभली ॥ छायेपासूनि सौख्य हेळी ॥ शनैश्वर निपजला ॥ ५२ ॥ अर्यम्याची स्त्री मातृका
प्रसवे पुत्रां चर्षणी नामका ॥ दुजी पत्नी अपुत्रिका ॥ पूषा नामें जो असे ॥ ५३ ॥ त्वष्ट्याची भार्या रचना ॥ प्रसवे वि-
श्वरूप नंदना ॥ गुरू नेंत्या गितां विबुधगणा ॥ जो उपाध्याय जाहला ॥ ५४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कं-
ध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ षष्ठाध्याय गोड हा ॥ ५५ ॥ ६ ॥ सप्तमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥
राजा ह्मणे बृहस्पति ॥ कां उपेक्षी स्वशिष्यां सुमती ॥ सुरगण विश्वरूपाप्रति ॥ कां भजती मज सांगा ॥ १ श्रीशुक
ह्मणे भारता ॥ परिसें पुरातन गाथा ॥ इंद्र सभेंत बैसला असतां ॥ बृहस्पति पातले ॥ २ ॥ तयानें गुरूचा सत्कार ॥
केला नाहीं मनोहर ॥ सुरगुरू सी येऊनि क्रोध फार ॥ गृहामाजी ते गेले ॥ ३ ॥ नंतर वासवासी ते वेळां ॥ मान
सीं पश्चात्ताप जाहला ॥ अनपत्य भाव देवांला ॥ प्राप्त जाहला गुरुकोपें ॥ ४ ॥ इंद्रासी गुरुबळ नाहीं ॥ हें दैत्य
गुरूनें जाणूनि पाहीं ॥ सशिष्यें येऊनि लवलाहीं ॥ शक्रा लागीं जिंकिलें ॥ ५ ॥ इंद्रासन करूनि ग्रहण ॥ वरी स्था
पिले दितिनंदन ॥ ऐसें संकट जाणून ॥ सुरवर प्रार्थिती विधीतें ॥ ६ ॥ विपरीत परिसूनि वाणी ॥ विधाता बोले-
ते क्षणीं ॥ गुरूवांचूनि रणांगणीं ॥ विजयलक्ष्मी लाधेना ॥ ७ ॥ तस्मात् तुह्मीं शरण भावें ॥ विश्वरूपाप्रती जावें

प्रार्थनाकरूनीद्यावें ॥ पौरोहित्यत्यावंदुनी ॥ ८ ॥ तोतुह्मांहोतांअनुकूळ ॥ नचलेदैत्यांचेंबळ ॥ ऐश्वर्यपावालसक
ळ ॥ सत्यवचननिर्धारें ॥ ९ ॥ यापरीपरिसूनिवचन ॥ तात्काळनिघालेसुरगण ॥ विश्वरूपासिजाऊनिशरण
करितीवंदनतेधवां ॥ १० ॥ महाराजआपणब्राह्मण ॥ सदयहृदयपतितपावन ॥ कर्मनिष्ठशुचिपूर्ण ॥ जा
णूनिपदींपातलों ॥ ११ ॥ अष्टादशवर्णांचे ॥ आपणगुरुआहांतसाचे ॥ कृपाकरूनीदासांचें ॥ साह्यकरावें
दयार्णवा ॥ १२ ॥ आमुचेंउपाध्यायत्वनिःशंक ॥ आपणकरावेंचोख ॥ तेणेंआमुचींसंकटेंअनेक ॥ लयाजा
तील विप्रोत्तमा ॥ १३ ॥ आह्मीअतिथीआपुलेघरीं ॥ याचनार्थपातलोंसत्वरी ॥ पुत्रवत्आज्ञामानूंशि
रीं ॥ सत्यसत्यत्रिवाचा ॥ १४ ॥ ऐसेंपरिसूनियांवचन ॥ कायबोलेतोब्राह्मण ॥ बाशंचीपतेमाझेंमन ॥ गुरु-
लाकडेवळेना ॥ १५ ॥ याचेंकारणपरिसाआतां ॥ विप्रेंपौरोहित्यकरितां ॥ पुण्यसंग्रहसमस्ततात ॥ लया
सिजातोनिःशंक ॥ १६ ॥ आग्रहपाहूनिबहुत ॥ विश्वरूपजाहलापुरोहित ॥ विद्याशिकवूनिसमस्त ॥ प्रवी
णकेलेंवासवा ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ सप्तमाध्या
यगोडहा ॥ १८ ॥ ७ ॥ अष्टमअध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ कथापरिसेंसौख्यराशी ॥ विश्व
रूपेंशचीरमणासी ॥ नारायणवर्मकथियेलें ॥ १ ॥ तेंतुजलासांगतांसविस्तर ॥ ऐकेंबापामनोहर ॥ प्रक्षालुनी
चरणकर ॥ शुद्धासनींबैसावें ॥ २ ॥ शुचिर्भूतहोऊनिआपण ॥ अंगन्यासकरावेसंपूर्ण ॥ नमोविष्णवेयामंत्रें
करून ॥ ध्यानकरावेंश्रीहरीचें ॥ ३ ॥ श्रीहरिमाझेंसर्वत्ररक्षण ॥ करोअद्वितीयभगवान ॥ संग्रामाचेठायींसु
दर्शन ॥ घेऊनिरक्षोलवलाहें ॥ ४ ॥ जलाचेठायींमत्स्यमूर्ती ॥ जलजंतूपासूनिनिश्चिती ॥ रक्षणकरोमजप्रती ॥

अखंडितयेउनी ॥ ५ ॥ स्थळाचेठायींवामन ॥ त्रैलोक्यींविश्वरूपरक्षण ॥ करोमाझाअभिमानधरून ॥ दुर्ग
संगरींनृसिंहतो ॥ ६ ॥ परशुरामपर्वताचेठायीं ॥ प्रवासींसौमित्राग्रजपाहीं ॥ रक्षणकरोलवलाहीं ॥ सदय
होउनिपरमात्मा ॥ ७ ॥ देवहेलनापासून ॥ हयग्रीवकरोसंरक्षण ॥ करितांदेवाचेंपूजन ॥ नारदरक्षणतो-
करो ॥ ८ ॥ कूर्मनरकभयांतून ॥ ऋषभदेवपाखंडीजनांपासून ॥ सर्वदामाझेंसंरक्षण ॥ करोयेउनीलवला-
हें ॥ ९ ॥ प्रातःकाळींगदाधर ॥ एकयामासिगोविंदवीर ॥ द्वितीययामींपरमेश्वर ॥ नारायणतोपाळो ॥ १० ॥
मध्यान्हींविष्णुपूर्ण ॥ अपराण्हींमधुसूदन ॥ माधवरक्षोअस्तमान ॥ होतांचिजाणमजप्रती ॥ ११ ॥ हृषीके
शासंरक्षोप्रदोषसमयीं ॥ पद्मनाभअर्धरात्रीचेठायीं ॥ जनार्दनअरुणोदयीं ॥ लक्ष्मीकांतसंरक्षो ॥ १२ ॥ म-
जश्रीहरीकरोपुनीत ॥ सर्वविपत्तींपासूनिमुक्त ॥ नारायणरक्षोत्वरित ॥ ऐसेंवर्मपढावें ॥ १३ ॥ कौशिकया-
विद्येतेंधारण ॥ करूनिपावलाजेंमरण ॥ तेंचित्ररथाचेंविमान ॥ आकाशमार्गेंजातसे ॥ १४ ॥ कौशिकतनू-
वरीतेंयेतां ॥ चित्ररथपडलाखालता ॥ ऐसीहेविद्याशिरोभूता ॥ पुरवीजपतांसर्वकाम ॥ १५ ॥ नारायण
वर्मसमस्त ॥ पढताजाहलाअमरनाथ ॥ कायजाहलेंपुढतींचरित ॥ तेंचिपरिसेंराजर्षी ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागव-
तसारामृत ॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ अष्टमाध्यायगोडहा ॥ १७ ॥ ८ ॥ नवमा
ध्यायप्रारंभः ॥ ॥ मगबोलिलेंश्रीशुकें ॥ त्याविश्वरूपासिनिकें ॥ राया होतीतीनमस्तकें ॥ प्रकारआयकें
तयांचा ॥ १ ॥ एकमुखेंसोमपान ॥ द्वितीयमुखेंसुरापान ॥ तृतीयमुखेंअन्नभक्षण ॥ विश्वरूपकरितसे २
तोदेवांसीभागदेसमक्ष ॥ परीजाणूनिमातृपक्ष ॥ दैत्यांसीहीपरोक्ष ॥ यज्ञभागदेतसे ॥ ३ ॥ ऐसीपरिस्फु-

निमात ॥ मघवा जाहला क्रोधभरित ॥ ह्मणे व्यर्थ केला पुरोहित ॥ दैत्यांसि गुप्त सहाय जो ॥ ४ ॥ हा आमुचे उपेगा
नाहीं ॥ ह्मणूनि शस्त्र घेऊनि पाहीं ॥ विश्वरूप मस्तकें लवलाहीं ॥ छेदूनि टाकिलीं शक्रानें ॥ ५ ॥ तें सोमपीत या
मुखापासून ॥ कपिंजल पक्षी जाहले उत्पन्न ॥ तैसे मद्यपी मुखांतून ॥ कलविंक जन्मले ॥ ६ ॥ अन्न भक्षका पासू-
नि तित्तिर ॥ ऐसे पक्षी निघाले सत्वर ॥ तात्काळ उडूनि गेले वर ॥ काय प्रकार पुढती ॥ ७ ॥ इंद्र होऊनि ब्रह्महत्या-
री ॥ उभा राहिला वर्षभरी ॥ अंतःकरणीं विचार करी ॥ अनर्थ बहुत जाहला ॥ ८ ॥ मग करूनियां विवेक सवेग ॥
तये चे करूनी चार भाग ॥ भूजल कामिनी आणि नग ॥ याचवर्घा वांटिले ॥ ९ ॥ तेणें तयांसी चार गुण ॥ तात्का-
ळ जाहले उत्पन्न ॥ भूमीसी क्षार लपूर्ण ॥ वृक्षांसि डिंक जाणिजे ॥ १० ॥ उदकासी बुद्बुद फेंस ॥ रजस्वला दोष स्त्रि-
यांस ॥ ऐसा प्रकार सांप्रत स्फुरस ॥ दृष्टिगोचर होतसे ॥ ११ ॥ पुत्रनिधन परिसूनि कानीं ॥ त्वष्टा कोपला आपु-
ले मनीं ॥ ह्मणे इंद्रवधार्थ पुत्र ये क्षणीं ॥ उत्पन्न करितों भयंकर ॥ १२ ॥ या परी बोलूनि वचन ॥ तेणें दक्षिणाग्नीमाजी
हवन ॥ केलें अभिचार मंत्रें करून ॥ यथासांग विधानें ॥ १३ ॥ तेथूनि कृतांता परी ॥ पुरुष निघाला सत्वरी ॥ रूप
भयंकर त्रिशूळ करीं ॥ पर्वतप्राय काय ज्याचा ॥ १४ ॥ ऐसा पाहूनि सुत ॥ त्वष्टा हर्षला बहुत ॥ ह्मणे जाऊनि धांव
त ॥ इंद्रशत्रु मारीतो ॥ १५ ॥ पितृवचन परिसूनि पुनीत ॥ वृत्रासुर निघाला त्वरित ॥ अमरपुरा येऊनि समस्त ॥ दे
वां कार योगां जितसे ॥ १६ ॥ भयंकर रूप पाहूनि ते वेळे ॥ अवघे सुरवर पळाले ॥ आदिपुरुषासि शरण गेले ॥ ह्मण
ती रक्षण करावें ॥ १७ ॥ जगन्नियंत्या नारायणा ॥ पतितपावना लोकरक्षणा ॥ कृपासागरा लक्ष्मीरमणा ॥ धांव
पाव गा गोविंदा ॥ १८ ॥ प्रलयोदकीं मत्स्यरूप धरून ॥ सत्यव्रतरायाचें केलें रक्षण ॥ तया परी आमुचें पालन ॥

सदयहृदयाकरावें ॥१९॥ नाभिनाळांतविधाता ॥ महत्संकटींसांपडतां ॥ हंसरूपेंबोधूनिताता ॥ तयालागींरक्षिलें२०
नानाविग्रहकरूनिधारण ॥ करिसीभक्तांचेंअवन ॥ ऐसेंबोलतीवेदपुराण ॥ आणिकसाक्षकोणती ॥२१॥ रक्षण
आम्हुचेंत्यापरी ॥ सत्वरकरावेंमुरारी ॥ स्तवनपरिसतांचझडकरी ॥ प्रगटश्रीहरीजाहला ॥२२॥ शंखचक्रग-
दाधर ॥ कौस्तुभकंठींमनोहर ॥ कांसेकशिलापीतांबर ॥ श्यामसुंदरस्वरूपतें ॥२३॥ सुरवरपाहूनिकमलाकां
त ॥ स्तवनकरितीभावयुक्त ॥ तदनंतरश्रीहरीबोलेमात ॥ समस्तदेवांकारणें ॥२४॥ तुम्हींदध्यंचनामकऋषीपा-
शींजाऊन ॥ शरीरमागावेंसंपूर्ण ॥ त्याच्याअस्थींचेंवज्रकरून ॥ वृत्रासुरवधावा ॥२५॥ तोपरमभागवत ॥ नारा-
यणवर्माजाणेनियत ॥ यास्तवव्हायाजगद्धित ॥ दानकरीलस्वदेहाचें ॥२६॥ ऐसेंकार्यकरितां ॥ स्वर्गविभवपावाल
आतां ॥ मानसींनकराचिंता ॥ अखंडकल्याणतुम्हांअसो ॥२७॥ यापरीकथूनिवृत्तांत ॥ महाविष्णुजाहलेअंतर्हि-
त ॥ अग्रभागींपरिसेंचरित ॥ पांडवपौत्रावैष्णवा ॥२८॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत ॥ प्रा
कृतसखारामविरचित ॥ नवमाध्यायगोडहा ॥२९॥ ९ ॥ दशमाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुककह्मणेनृपनाथा ॥
ऐसेंसांगूनिदेवांसमस्तां ॥ गुप्तजाहलाजगन्नियंता ॥ तयेकाळींजाणपां ॥१॥ मगसकळसुरगण ॥ दधीचा
सन्निधजाऊन ॥ मागतेजाहलेशरीरदान ॥ भीडनधरितांतयाची ॥२॥ धर्मकामआणूनिमनीं ॥ देवांसीबोल
ताजाहलामुनी ॥ मृत्युव्यथानजाणूनी ॥ कायमागणेंमागतां ॥३॥ अहोदेहसमस्तांप्रियकर ॥ ह्यामनींनकरि
तांविचार ॥ कायमागणेंह्मणतांसुर ॥ सुरसउत्तरतेंदेती ॥४॥ दयाकरावयाभूतावर ॥ पुण्यश्लोकांसीकाय
दुष्कर ॥ परोपकारार्थशरीर ॥ अर्थासहितवेचिती ॥५॥ जेजनअसतीस्वार्थपर ॥ तेपरसंकटनेणतीसाचा-

८

र ॥ इत्यादि वचन मनोहर ॥ परिसूनि तोषे ब्रह्मर्षी ॥ ६ ॥ द्विजवर ह्मणे देवांसी ॥ धर्मकामें कायातुह्मांसी ॥ मीं
दिधली असेल जें मानसीं ॥ शीघ्र करा तें येथवां ॥ ७ ॥ ऐसें बोलूनि वचन ॥ तेणें योग समाधी साधून ॥ सवेंचि के-
लें प्राणोत्क्रमण ॥ देह महीवरी पडियेला ॥ ८ ॥ मगवासवाज्ञें तें अवसरीं ॥ अस्थी काढूनि सत्वरी ॥ विश्वकर्म्या-
नें निर्धारीं ॥ वज्र केलें तयांचें ॥ ९ ॥ तें वज्र घेऊनि शचीनाथ ॥ होता जाहला गजेंद्रस्थित ॥ मुनिगण तयास्तविती
हर्षित ॥ महा आनंद प्रवर्तला ॥ १० ॥ त्रेतामुखीं नर्मदातीरीं ॥ देवदानवांचे भारी ॥ समर जाहले परोपरी ॥ अद्भु
ततें न वर्णवे ॥ ११ ॥ देवसैन्यामाजी जाण ॥ वसू आदित्य रुद्रगण ॥ पितर अग्नि रोहिणीरमण ॥ अष्ट दिक्पाळ
त्यांपरी ॥ १२ ॥ ऐसें ससैन्य देव धांवले ॥ वृत्रासुरावरी पातले ॥ तों दैत्य घेऊनि सैन्य आगळें ॥ येते जाहले कंद-
ना ॥ १३ ॥ नमुची अनर्वा शंबर ॥ द्विमस्तक ऋषभ अंबर ॥ हयग्रीव शंकुशिर ॥ विप्रचित्ती अयोमुख ॥ १४ ॥ पुलो-
मा वृषपर्वा जाण ॥ प्रहेती हेती उत्कलदारुण ॥ अन्य दैत्य दानव पूर्ण ॥ समरांगणीं मिसळले ॥ १५ ॥ शस्त्रास्त्रें
सोडूनि प्रखर ॥ निकरें भिडती परस्पर ॥ करूं पाहती संहार ॥ दैत्य मागें परतले ॥ १६ ॥ समर सोडूनि दानव ॥ प-
ळों लागले ते धवां सर्व ॥ वृत्रासुर बोले सुपर्व ॥ मानुनी सकळ दैत्यांतें ॥ १७ ॥ वीर हो परिसा वचनें ॥ मृत्यु अखि
लांसी निश्चयें करून ॥ असे परंतु संगरीं मरण ॥ येतां मोक्ष रोकडा ॥ १८ ॥ मूळ श्लोक शास्त्रसंमतीं ॥ मानिले दोन मृ
त्यु निश्चितीं ॥ योगें देहत्याग अथवा धारातीर्थीं ॥ मरण पावतां पुण्य होय ॥ १९ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ षष्ठ
स्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ दशमाध्याय गोड हा ॥ २० ॥ १० ॥ एकादशाध्याय प्रारंभः ॥
श्रीशुक ह्मणे रायासी ॥ परिसें कथा सौख्यराशी ॥ वृत्रासुर सैनिकांसी ॥ बोध करी समरांत ॥ १ ॥ आपुलें सैन्य स

मरूत ॥ दशदिशांसी आहे पळत ॥ ऐसें देखूनि अकस्मात ॥ आणिक भाषण तो करी ॥ २ ॥ देवांसी काळ अनुकूळ ॥ आतां जाहला केवळ ॥ ह्मणूनि पलायन सकळ ॥ शीघ्र करितां दैत्य हो ॥ ३ ॥ आमुचें देव साध्य होतें ॥ तेह्मां देव पळत होते ॥ आतां उलट जाहलें तें ॥ दैवाधीन हें सारें ॥ ४ ॥ ऐसें बोलूनि वृत्रासुर ॥ जाहला इंद्राचे समोर ॥ ह्मणे परिसें धर्मोत्तर ॥ सावधान अमरेशा ॥ ५ ॥ मनीं उत्पन्न होऊनि भीति ॥ संग्राम सांडूनि जे का पळती ॥ तयांतें शूर न ताडिती ॥ कदाकाळीं विचक्षण ॥ ६ ॥ जरी तुज असे शौर्य गाढें ॥ तरी सत्वर येई मजपुढें ॥ समर करीं समयीं नातुडे ॥ ऐशापरी सुरेंद्रा ॥ ७ ॥ यापरी करूनि भाषण ॥ दीर्घस्वरें करितां च गर्जन ॥ सकळ भूमंडळ कंपायमान ॥ होतें जाहलें तेथवां ॥ ८ ॥ ती परिसूनि घोर गर्जना ॥ मूर्च्छा पातली देवगणा ॥ तें अवलोकूनि तत्क्षणा ॥ इंद्रें गदा मारिली ॥ ९ ॥ ती वृत्रासुरें जाण ॥ वामहस्तकीं करूनि धारण ॥ क्रोधें गजेंद्रावरी ताडण ॥ करितां नवल वर्तलें ॥ १० ॥ सप्तधनुष्यपरिमित ॥ मागें परतून गज होय मूर्च्छित ॥ तें वृत्रासुर होऊनि कुपित ॥ वासवासी ह्मणतसे ॥ ११ ॥ हे गुरुहंत्या ब्रह्महत्यारा खला ॥ तूं आमुचा बांधव मारिला ॥ या तीन कर्मांचें प्रायश्चित्त तुला ॥ सत्वर देतों अमरेंद्रा ॥ १२ ॥ तूं होशी दुराचारी ॥ दुष्ट मंदा अविचारी ॥ तूतें चमत्कार समरीं ॥ आतां च सांग दाखवितों ॥ १३ ॥ हे इंद्रा तुझा वध करून ॥ मुक्त हो ईन भ्रातृ ऋणांतून ॥ अथवा तुझ्या वज्रें करून ॥ पावेन निधन या युद्धीं ॥ १४ ॥ वज्रें माझा मस्तक ॥ कांन उडविसी चोरवा ॥ शंका न धरीं अनेक ॥ मनामाजी येथवां ॥ १५ ॥ मी सस्माधीं तें साधून ॥ करितों श्रीहरीचें ध्यान ॥ आतां विलंब न करी पूर्ण ॥ काळ असे निकराचा ॥ १६ ॥ ज्या ध्यानें करूनि पाहीं ॥ योग्यांस गती मिळे कांहीं ॥ ती च युक्ती करितों लवलाहीं ॥ आत्मसाधनाकारणें ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारा

मृत ॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकादशाध्यायगोडहा ॥ १८ ॥ ११ ॥ द्वादशाध्यायप्रा
रंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेसावधान ॥ रायापरिसेंकथापावन ॥ वृत्रासुरेंतैंशूल घेऊन ॥ वासवावरीटाकिला ॥ १ ॥
करितांचिगर्जनाघोर ॥ असुरभासेभयंकर ॥ तैंइंद्रछेदीत्याचादक्षिणकर ॥ वज्रेंकरूनितेधवां ॥ २ ॥ असुरेंप
रिघघेतला ॥ इंद्रहनूवरीमारिला ॥ तेणेंकरींचेंवज्रतेवेळां ॥ पतनपावलेंमहीवरी ॥ ३ ॥ ऐसेंदेखूनिसुरवर ॥ सक
ळकरितीहाहाकार ॥ समरींजाणूनिहाप्रकार ॥ वृत्रासुरबोलेतदा ॥ ४ ॥ लज्जासांडूनिशचीपती ॥ गलितवज्र
घेईंहातीं ॥ मीतुझ्यासन्निधपुढती ॥ उभाठाकलोंपाहेपां ॥ ५ ॥ अंगींधरूनितवका ॥ मजमारींअमरनायका ॥
करींघेऊनिसायका ॥ कायकौतुकपाहसी ॥ ६ ॥ बापासमरींवीरांसी ॥ जयपराजयदिवसनिशीं ॥ प्राप्तहोतांभरवसा
मानसीं ॥ कदाकाळींधरूंनये ॥ ७ ॥ अमरेशादैववशेंकरून ॥ जयाजयप्राप्तहोतीपावन ॥ श्रीहरीमायेंकरून ॥ सकळव्या
पारहोतसे ॥ ८ ॥ काष्ठपुतळीमनोहरी ॥ अथवाचित्रमृगसूत्रधारी ॥ हालवितोजैसीदोरी ॥ तदनुसारनाचती ॥ ९ ॥
ऐसेंअसूनितुजसी ॥ कांअज्ञानभरिलेंमानसीं ॥ विवेकीजेदिवसनिशीं ॥ स्वधर्मसंपादनकरितीते ॥ १० ॥ जयका
ळींपुरुषाप्रती ॥ आयुष्यलक्ष्मीकीर्ती ॥ हेपदार्थजाणजगतीं ॥ प्राप्तहोतीअनायासें ॥ ११ ॥ यासंग्रामद्यूतासी ॥
मींपणलाविलाप्राणांसी ॥ जयपराजयप्राप्तीसी ॥ मुख्यकारणदैवतें ॥ १२ ॥ श्रीशुकह्मणेऐसेंराया ॥ वृत्रेंबोधि-
लेंदेवराया ॥ निष्कपटवचनेंपरिसूनियां ॥ सन्मानकरूनीबोलतसे ॥ १३ ॥ अगादानवनरपती ॥ तूंएकसिद्धहोसी-
जगतीं ॥ महाभागवतसुमती ॥ वैष्णवीमायातरलासी ॥ १४ ॥ तस्मात्हरिभक्तिपावन ॥ अखंडलाधलीतुजलागून ॥
यापरीपरस्परबोलून ॥ युद्धकंदनींमिसळले ॥ १५ ॥ इंद्रेंवज्रउगारितां ॥ वृत्रासुरस्मरेभगवंता ॥ इतुक्यामाजीवास

वेंगाता ॥ वामहस्तहीछेदिला ॥ १६ ॥ जैसाछिन्नपक्षपर्वत ॥ तैसादिसेअसुरनाथ ॥ नंतरीकपटकरूनिबहुत ॥ अद्भुतकृत्यतेंकरी ॥ १७ ॥ अधरोष्ठमहीवरी ॥ उत्तरोष्ठगगनांतरीं ॥ ऐसेंरूपघेऊनिसलरी ॥ सगजइंद्रागिळियेलें ॥ १८ ॥ हेंअखिलसुरवरपाहून ॥ दुःखकरितीदारुण ॥ इंद्रासीनारायणकवचेंरक्षण ॥ यास्तवमरणनाहींयें ॥ १९ ॥ कुक्षिभेदकरूनिसलरी ॥ बाहेरनिघालातेधवांहरी ॥ वज्रयोजूनिशिरावरी ॥ छेदितांजाहलातात्काळ ॥ २० ॥ वृत्रासुराचेंमस्तककापितां ॥ एकवर्षलागलेंतांता ॥ गगनमंडळींहर्षाद्भुता ॥ देवांनवलजाहलें ॥ २१ ॥ अप्सरागातीनाचती ॥ गंधर्वनानाआलापघेती ॥ ऋषिगणइंद्रासीस्तविती ॥ महाआनंदप्रवर्तला ॥ २२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित ॥ द्वादशाध्यायगोडहा ॥ २३ ॥ १२ ॥ त्रयोदशाध्या॰ श्रीशुकम्हणेरायासी ॥ इंद्रेंवधितांवृत्रासुरासी ॥ हर्षूनिसुरगेलेस्वालयासी ॥ एकाअमरेंद्रावांचुनी ॥ १ ॥ ऐकूनिबोलेपरीक्षिती ॥ याचेंकारणसांगामजप्रती ॥ किमर्थदुःखशचीपती ॥ मानितांजाहलामनातें ॥ २ ॥ यापरीपरिसूनियोगेश्वर ॥ बोलतेजाहलेकथासार ॥ वृत्रासुरवधकेलियावर ॥ इंद्रप्रार्थीमुनींतें ॥ ३ ॥ हेऋषीहोमजपासून ॥ पूर्वीब्रह्महत्याजाहलीदारुण ॥ तीचारभागींविभागून ॥ यथाक्रमेंदिधली ॥ ४ ॥ आतांहेंजाहलेंब्रह्महनन ॥ याचेंकेसेंहोईलनिवारण ॥ ऐकूनिबोलतीमुनिगण ॥ हयमेधकरीसुरनाथा ॥ ५ ॥ त्यापुण्येंकरूनिनिश्चिती ॥ पंचमहापातकीमुक्तहोती ॥ अंतींतयासीकमळापती ॥ मोक्षदेतोसंतोषें ॥ ६ ॥ ऐकूनिऐशावाक्याला ॥ इंद्रेंअश्वमेधकरविला ॥ तथापित्याब्रह्महत्येला ॥ शासनहोयक्षणएक ॥ ७ ॥ इंद्रापाठिमागेंकुश्चित ॥ मुक्तकेशाहत्याधांवेनिश्चित ॥ त्यायोगेंपुरंदरब्रह्मांडांत ॥ भ्रमणकरितांजाहला ॥ ८ ॥ भ्रमतांभ्रमतांहिंपुढीं ॥ होऊनिआलाशेवटीं ॥

मानससरोवराचेतटीं॥कमळदेठीं राहिला॥॥ ॥९॥ ॥ एकसहस्रसंवत्सर॥ कमळदेठींअमरेश्वर॥लपू
निराहिलापुढेंप्रकार॥कायजाहलातोपरिसें॥ १०॥तावत्कालपर्यंत॥सोमवंशीनहुषनृपनाथ॥स्वर्गासियेऊनि
लरित॥इंद्रासनीं बैसला॥११॥तेणेंसहस्रसंवत्सर॥राज्यकेलेंमनोहर॥इंद्राणीसीमधुरोत्तर॥बोलताजाह-
लाएकदां॥१२॥हेंशक्राआंगेलदंगसंग॥एकांतींमजनिःसंग॥घडूंदेंअखंडयथासांग॥श्रृंगाररंगवाढवीं॥१३॥ऐ
सेंपरिसूनिभाषण॥गुरुशिक्षेंबोलेशचीआपण॥अनुच्छिष्टवेहनींबैसून॥येतांकार्यसिद्धहोय॥१४॥परि-
सूनिनहुषकायकरी॥सप्तऋषींसबाहेसत्वरी॥तयांशिबिकावाहकयोजूनीवरी॥बैसताजाहलासंतोषें॥१५
वाहकांसीबोलेनृपनाथ॥सर्पसर्पअसेंत्वरित॥ऐसाऐकूनिवाक्यार्थ॥अगस्त्यऋषीकोपला॥१६॥मुनिबो-
लेसकोपउत्तर॥रायाहोशीलअजगर॥तात्काळगेलेमुनीश्वर॥राजासर्पजाहला॥१७॥नंतरब्रह्मर्षिवासवासी
दीक्षादेऊनिसौख्यराशी॥करवितीअश्वमेधासी॥जाहलामुक्तत्यायोगें॥१८॥इंद्रमोक्षाचेंआख्यान॥जोकरी
लश्रवणपठन॥तोसर्वसंकटांपासून॥मुक्तहोतोनिश्चयें॥१९॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥षष्ठस्कंधपरमपुनीत
प्राकृतसखारामविरचित॥त्रयोदशाध्यायगोडहा॥२०॥ १३॥चतुर्दशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकासीपरी-
क्षिती॥बोलताजाहलासुमती॥वृत्रासुरासिकृष्णभक्ती॥कवणेंपुण्येंलाधली॥१॥तोरजतमस्वभावयुक्त॥ऐ
साअसतांउन्मत्त॥कृष्णपायींतयाचेंचित्त॥कैसेंजडलेंतेंसांगा॥२॥ऐसेंपरिसूनिवचन॥बोलतेजाहलेआप
ण॥बापरिसेंचरित्रपावन॥कलिकल्मषनाशक॥३॥व्यासनारददेवलमुनी॥यानींकथिलामजलागूनी॥तोइ
तिहासतुजयेक्षणीं॥कथनकरितोंराजेंद्रा॥४॥शूरसेनदेशींचानृपनाथ॥सार्वभौमचित्रकेतुविख्यात॥तया

सीकोटिभार्यानिश्चित॥असत्याजाहल्याभारता॥ ५॥ लावण्यसागरींच्यालहरी॥एकाधिकएकसुंदरी॥ परंतु
कवणाचेउदरीं॥पुत्रसंतानतेंनाहीं॥ ६॥दैवयोगेंकरूनिनिश्चित॥वंध्यास्त्रियाजाहल्याप्राप्त॥ याडुःखेंकरू-
नीव्याप्त॥ चित्रकेतुजाहला॥७॥एकेसमयींत्याचेसदनीं॥अंगिरानामकमुनी॥ येतेजाहलेतपःखनी॥पूर्वभा
ग्येंसूर्यापरी॥ ८॥रायेंकरूनीपूजन॥केलेंसाष्टांगवंदन॥ चिंताग्रस्तभूपतीदेखून॥मुनिवरबोलतसे॥ ९॥अ
गारायाकायजाहलें॥तुझेंवदनकोमाइलें॥चिंतायुक्तमानसभलें॥मजसांप्रतभासतें॥१०॥याचेंकायकार-
ण॥कथींनृपतेमजलागून॥ऐसेंपरिसूनिभाषण॥रावचरणींलागला॥ ११॥लोकपाळापरी॥पूर्णसंपदामा
झेघरीं॥परंतुपुत्रनाहींउदरीं॥तेणेंदुःखितजाहलों॥ १२॥ पितरांसहितमुनिराया॥मीअभजनरकालया॥जा
ईनअसेंभासतेंसदया॥कायआतांकरावें॥१३॥यांतूनिहोईलमुक्तता॥ऐसाउपायकथींताता॥यापरीपरिसूनि
तत्वतां॥पुत्रेष्टिकेलीमुनीनें॥१४॥रायाच्याज्येष्ठपत्नीस॥यज्ञभागदिधलाचरूरस॥त्यायोगेंकरूनिसतीस॥
गर्भराहिलाताकाळ॥१५॥ऐसेंजाणूनिमुनी॥बोलतेजाहलेतेक्षणीं॥हर्षशोकदाताकृततुजलागुनी॥प्राप्त
होईलराजेंद्रा॥१६॥ऐसेंसांगूनितेवेळे॥अंगिरामुनीस्वालयींगेले॥दाहामासपूर्णहोतांलाभलें॥पुत्ररत्नरा-
यासी॥१७॥होऊनिहर्षनिर्भर॥रावउत्सवकरीफार॥जातककरूनिमनोहर॥हिरण्यब्राह्मणांदेतसे॥१८॥
गजाश्वधेनुवत्सांसहित॥सहाअर्बुदेंदेऊनिपुनीत॥विप्रांसिकरूनीतृप्त॥षड्रसअन्नेंअर्पिलीं॥१९॥तेंदंप-
तीपुत्ररक्षण॥करितेजाहलेस्नेहेंकरून॥तैंइतरस्त्रियाएकत्रहोऊन॥परस्परबोलती॥२०॥आपणापेक्षांसा
वें॥जन्मउत्तमयादासीचें॥राजकांताअसूनिआमुचें॥कोडकांहींनचपुरती॥२१॥सापत्नमत्सरआणूनिम-

नीं ॥ राजपुत्रासि विष दिधलें तयानीं ॥ कीं पुत्रवतीचा मान होऊनी ॥ अनादर होतो आमुचा ॥ २२ ॥ ऐशा द्वेषें करून ॥
तो राजपुत्र पावला मरण ॥ कृतद्युती पाहे येऊन ॥ तंव तो अनर्थ जाहला ॥ २३ ॥ हतास्मि ऐसा उच्चस्वर ॥ राजकांता
करी भयंकर ॥ अवघे मिळाले नारी नर ॥ दुःखसागर उचंबळला ॥ २४ ॥ राव येऊनि आपण ॥ करिता जाहला दीर्घ
रुदन ॥ म्हणे बालका दाखवीं वदन ॥ काय जाहलें हें ऐसें ॥ २५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कंध परम पुनीत ॥
प्राकृत सखाराम विरचित ॥ चतुर्दशाध्याय गोड हा ॥ २६ ॥ १४ ॥ पंचदशाध्याय प्रारंभः ॥ श्रीशुक म्हणे राया-
सी ॥ पाहूनि मृतबालकासी ॥ चित्रकेतू जाऊनि त्यापाशीं ॥ प्रेतवत् पडे महीवरी ॥ १ ॥ तया अमात्यकुलवृद्ध ॥
सुहृद प्रजा करिती बोध ॥ राया परिसें ज्ञान प्रसिद्ध ॥ वेदांतशास्त्रींचें ॥ २ ॥ हे भूपते ज्याकारितां ॥ तूं शोक करि-
सी समर्था ॥ तो श्रवण न करी आतां ॥ विचारूनि पहावें ॥ ३ ॥ तूं करिशी व्यर्थ शोक ॥ प्रपंचांत होती दुःखें अनेक ॥
नदीप्रवाहीं काष्ठें एक ॥ होऊनि सवेंचि तीं चालती ॥ ४ ॥ मागुती चार चहूंकडे ॥ वाहत जाती तीं लांकडें ॥ सरितेनें तें-
सांकडें ॥ मनीं काय आणावें ॥ ५ ॥ जैसे एक वृक्षावरी जाण ॥ कोटिशः पक्षी बैसती येऊन ॥ प्रभातकाळीं सर्व
उठून ॥ जाती आपण चरावया ॥ ६ ॥ इच्छित स्थानीं पक्षी गेले ॥ तें दुःख काय वृक्षें मानिलें ॥ तैसे प्रकार घडति-
वहिले ॥ संसारसिंधुमाजि बा ॥ ७ ॥ संयोग वियोग जाण ॥ होतो जातो दैवें करून ॥ ऐसें वाक्य परिसून ॥ उघडी नयन
नृपती ॥ ८ ॥ तों उभे ठाकले दोन मुनी ॥ महाभागवत ते स्थानीं ॥ तयांसी बोले मधुरवचनीं ॥ आपण कवण तें
सांगा ॥ ९ ॥ कुमार नारद ऋभू निश्चित ॥ अंगिरा देवल असित ॥ अपांतरतम कीं पराशर सुत ॥ व्यास नारायण
आहात ॥ १० ॥ मार्कंडेय वसिष्ठ गौतम ॥ कपिल दुर्वासा परशुराम ॥ याज्ञवल्क्य जातूकर्ण्य परम ॥ आरुणि च्य-

वनरोमशकीं॥११॥आस्फ़रीदत्तात्रेयमुनी॥कींमहाविष्णुप्रगटलामेदिनी॥पतिततरतीतुमचेदर्शनीं॥आह्मांत सिद्धकवणहो॥१२॥पतंजलीकींवेदशिरा॥बोद्धकिंवापंचशिरा॥हिरण्यनाभकौशल्यकींदातारा॥कृपाकरूनीसांगावें॥१३॥ऋतदेवऋतध्वज॥आह्मांतकवणबोलासमज॥ग्राम्यपशुभवकूपींपडतीसहज॥त्यांचेउद्धारार्थभ्रमतसा॥१४॥ऐसेंऐकूनिभाषण॥अंगिराबोलेआपण॥तुझेंकरावयासमाधान॥नारदअंगिरापातलों॥१५॥रायापुत्रविरहेंकरूनिदेख॥यासमयींकरिसीमहाशोक॥तुजपुत्रसुखानुभवचोख॥आलायापरीसर्वही॥१६॥कांताकुमरकुमरी॥कोशभांडाररम्यमंदिरीं॥दासदासीपरोपरी॥दुःखकारकहेंसर्व॥१७॥अनेकपरीचीसंपत्ती॥रायाजीकांडोळांदिसती॥शेवटींतियेचीहोयमाती॥स्वप्नप्रायप्रपंचहा॥१८॥तस्मात्राजामनोहर॥आत्मानात्मविचार॥करितांहाभवसागर॥तरूनिजाशीलनिश्चयें॥१९॥नारदह्मणेचित्रकेतूसी॥मंत्रोपनिषद्विद्येसी॥बोधितांतेणेंसातवेदिवसीं॥शेषअनंतदेखसीतूं॥२०॥जपतांमंत्रसुंदर॥साक्षातभेटेलपरमेश्वर॥जयाचेपादमूळींविधिहर॥नम्रतत्परतूंहोसी॥२१॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥षष्ठस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥पंचदशाध्यायगोडहा॥२२॥ १५ ॥षोडशाध्यायप्रारंभः॥ श्रीशुकह्मणेभागवता॥ परिसेंपुरातनगाथा॥राजपुत्राच्यापाहूनिप्रेता॥सन्निधनारदबोलती॥१॥हेजीवात्म्यापरिसेंवचन॥आतांहोईंसावधान॥तुझेमातापितरशोकदारुण॥करितीतयांशांतवी॥२॥सर्वांसीबोलनितोषवावें॥नृपासनींबैसूनिभावें॥पितृराज्यसुखेंकरावें॥ह्मणूनिहस्तफिरविला॥३॥मुनिस्पर्शहोतांसोज्वेळ॥उठूनिबैसलाराजबाळ॥बोलताजाहलावचनमंजुळ॥तेंचिपारसेंराजेंद्रा॥४॥अहोजननीहेताता॥व्यर्थकांसियाशोककरिता॥अनेकांचेउ-

दरींसमर्था ॥ जन्मेंसीं अनेक घेतलीं ॥ ५ ॥ शत्रुमित्र तस्मात् ॥ सर्वांचे सर्व होतात ॥ दैवयोगें करूनी प्राप्त ॥ जन्ममरणें हीं होती ॥ ६ ॥ माझा तुमचा संबंध ॥ नसे हा केवळ मायाबंध ॥ जाणूनि न करावा खेद ॥ ऐसें वदूनि देह त्यजी ॥ ७ ॥ ऐसी परिसतां चिमात ॥ राजशोक झाला त्वरांत ॥ प्रेतदशा जाहली प्राप्त ॥ तया राजबालका ॥ ८ ॥ तेव्हां भूपति आपण उत्तरक्रिया पुत्राची पूर्ण ॥ करिता जाहला दक्षिणा देऊन ॥ ब्राह्मणांसी विधानें ॥ ९ ॥ बालहत्यापरिहारार्थ ॥ राजकांता करिती व्रत ॥ कालिंदीतटाकीं पुनीत ॥ पुढती काय जाहलें ॥ १० ॥ राजा चित्रकेतु येऊन ॥ नारदासी करी साष्टांग वंदन ॥ ह्मणे मंत्रोपदेश पावन ॥ सदय हृदयें करावा ॥ ११ ॥ या परी परिसूनि वाणी ॥ बोधिते जाहले नारदमुनी ॥ रायासद्भाव धरूनी मनीं ॥ मंत्र ऐसा जपावा ॥ १२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नमस्तुभ्यं भगवते वासुदेवाय धीमहि ॥ प्रद्युम्नायानिरुद्धाय नमः संकर्षणाय च ॥ १८ ॥ नमो विज्ञानमात्राय परमानंदमूर्तये ॥ आत्मारामाय शांताय निवृत्तद्वैतदृष्टये ॥ १९ ॥ टीका ॥ इत्यादि वाक्यें करून ॥ भावें करावें स्तवन ॥ सप्तरात्र पुरश्चरण ॥ होतां अनंत प्रगटेल ॥ १३ ॥ ऐसें उपदेशूनि सत्वर मुनी ॥ अंगिरासवें घेऊनी ॥ ब्रह्मलोकास गेला तैं मनीं ॥ निश्चय धरी भूपती ॥ १४ ॥ तपाचरण भलें ॥ करितां शेषाचें दर्शन जाहलें ॥ तें रूप तेजें आगळें ॥ वर्णावया अशक्य ॥ १५ ॥ दृष्टीं पाहूनि भगवंत ॥ स्तवन करी चित्रकेत ॥ आपुले ठायीं बहुत ॥ समाधान पावला ॥ १६ ॥ रायासी श्रीहरि ह्मणती ॥ विद्याधरांचा अधिपती ॥ तूं होशील बा निश्चितीं ॥ मदनुग्रहें करूनियां ॥ १७ ॥ त्रिजगीं तुझें यश ॥ प्रगट होईल सुरस ॥ वरदान देऊन नृपास ॥ अदृश्य जाहले ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत षष्ठस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सरवाराम विरचित ॥ षोडशाध्याय गोड हा ॥ १९ ॥ १६ ॥ सप्तदशाध्याय प्रारंभः ॥ श्रीशु

कल्पणेरायासी ॥ चरित्र परिसें सौख्यराशी ॥ शेषवरें चित्रकेतुनृपासी ॥ गंधर्वाधिपत्य मिळालें ॥ १ ॥ एकेदिवशीं विमानांत ॥ गंधर्वश्रेष्ठ अप्सरेसहित ॥ बैसूनि करी यथोचित ॥ नानाविध क्रीडेतें ॥ २ ॥ ऐसें भ्रमण करितां करितां कैलासीं पावला अवचितां ॥ तेथें श्रीशंकर हिमनगसुता ॥ घेऊनि अंकीं बैसले ॥ ३ ॥ शंभु स्वयें दिगंबर ॥ भस्मांकित ज्याचें शरीर ॥ गळां गळां वेष्टिले फणिवर ॥ कंठीं नृमुंडमालिका ॥ ४ ॥ गजचर्म पांघरुण ॥ मृगहस्तकीं पिंगटलोचन ॥ जटाजूटीं गंगाजीवन ॥ भाळीं चंद्रमा विराजे ॥ ५ ॥ भूतें वेताळ नाचती ॥ हर्षयुक्त गिरिजापती ॥ वैराग्य भांडार संपत्ती ॥ चित्रकेतु हे पाहे ॥ ६ ॥ विपरीत देखूनियां परी ॥ राजा बोलेल्या अवसरीं ॥ सिद्धचारणसभेमाझारीं ॥ कायकर्म निंद्य हें ॥ ७ ॥ नग्न होऊनि आपण ॥ अंकीं कांता बैसला घेऊन ॥ लोकगुरु श्रेष्ठ असून ॥ निलाजरेपण केवढें ॥ ८ ॥ यापरी परिसूनि वाणी ॥ कुपित होऊनि भवानी ॥ शापोक्ति बोलेत येक्षणीं ॥ असुरयोनी तु जल्लाधो ॥ ९ ॥ ऐसा शाप करूनी श्रवण ॥ चित्रकेतु संतोषमानून ॥ शिवपार्वतींचे वंदूनि चरण ॥ गमन करिता जाहला ॥ १० ॥ पार्वतीसी बोलती शंकर ॥ हरिभक्त निस्पृह थोर ॥ शापकीं अनुग्रह प्रकार ॥ समसमान मानिती ११ तस्मात् महापुरुषांचें ॥ आचरण पाहूनि कांचें ॥ विस्मय मानूं नये साचे ॥ अंतरनिष्ठ ते असती ॥ १२ ॥ ते विचारें करूनि पाहीं ॥ देहवियोग संयोग ही ॥ समान मानिती वनीं गेहीं ॥ न्यूनाधिक नाहीं त्यां ॥ १३ ॥ ऐसें विष्णुभक्तांचें महिमान अपर्णे असे पावन ॥ तें चितुज लागीं केलें कथन ॥ यथावकाशें सुंदरी ॥ १४ ॥ येरीकडे त्वष्ट्यानें साचार ॥ मंत्रजपूनी अभिचार ॥ दक्षिणाग्नीचे ठायीं सादर ॥ हवन केलें यथाविधी ॥ १५ ॥ ऐसें करितां चि यजन ॥ चित्रकेतु वृत्रासुर होऊन ॥ अग्नीमाजी जाहला उत्पन्न ॥ मूळ कथन हें असे ॥ १६ ॥ विष्णुभक्तांचें चरित ॥ श्रवण पठन दिवस

रात ॥ करितांमानवांमोक्षलरित ॥ हरिप्रसादेंप्राप्तहोय ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ षष्ठस्कंधपरमपुनीत
प्राकृतसरवारामविरचित ॥ सप्तदशाध्यायगोडहा ॥ १८ ॥ १७ ॥ अष्टादशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्म
णेरायासी ॥ परिसेंआदित्यवंशासी ॥ पंचमादित्यसौख्यराशी ॥ जयाकारणेंबोलती ॥ १ ॥ त्यासवित्याचीपृश्नि
नामक ॥ भार्याजीतिचेउदरींदेख ॥ सावित्रीव्याहृतीत्रयीचोख ॥ अग्निहोत्रपशूजाणिजे ॥ २ ॥ सोमयागचा-
तुर्मास्यपुनीत ॥ पंचमहायज्ञविख्यात ॥ ऐशींअपत्येंजाहलींबहुत ॥ पुढतींवृत्तअवधारा ॥ ३ ॥ भगनामक-
आदित्याची ॥ संततिजाणासिद्धिभार्येची ॥ महिमानविभुप्रभु पुत्रत्यांची ॥ आशीभगिनीजाणिजे ॥ ४ ॥
धातृनामकआदित्याप्रति ॥ कुहूसिनीवालीराकाअनुमती ॥ याभार्यातयांचीपरिसासंतती ॥ कुहूतेंअस्तमा-
नजाहला ॥ ५ ॥ सिनीवालीप्रसवेदर्शा ॥ राकानिपजवीप्रत्यूषा ॥ तैसीअनुमतीपूर्णमासा ॥ प्रसवेंऐसाहावंश
६ ॥ विधातृनामकआदित्यासी ॥ क्रियानामकभार्येसी ॥ पंचचिताग्निपरियेसीं ॥ उत्पन्नपैंजाहले ॥ ७ ॥ वरुण
कांताचर्षणी ॥ भृगुवाल्मीकिपुत्रदोन्ही ॥ उत्पन्नजाहलेतिजपासूनी ॥ सत्यजाणराजेंद्रा ॥ ८ ॥ मित्रादित्याचीकां
ता ॥ रेवतीनामेंपतिव्रता ॥ तियेचेउदरींताता ॥ तीनपुत्रजन्मले ॥ ९ ॥ उत्सर्गअरिष्टपिप्पलजाण ॥ ऐसेंतयांचेंअ
भिधान ॥ मित्र वरुणांसीउर्वशीदर्शन ॥ होतांरेतस्खलनहोय ॥ १० ॥ तेंघेऊनितयांनीं ॥ तियेचेसन्निधतेक्ष-
णीं ॥ कुंभांतसिंचितांसद्गुणी ॥ अगस्त्यवसिष्ठनिपजले ॥ ११ ॥ यास्तवमित्रावरुणसुत ॥ हेअसतीविख्यात ॥
इंद्रापौलोमीसितीनसुत ॥ जयंतऋषभमीढुषहे ॥ १२ ॥ उरुक्रमासीकीर्तीपासून ॥ बृहच्छ्लोकपुत्रपावन ॥ जा
हलातयापासून ॥ सौभगादिकजन्मले ॥ १३ ॥ वामनचरित्रअद्भुत ॥ अष्टमस्कंधींपरिसेंपुनीत ॥ ऐसाआदि-

त्यवंशसमस्त॥ तुजलागींकथियेला॥ १४॥ दितीचावंशआतां॥ परिसेंअभिमन्युसुता॥ ज्यांतश्रीप्रल्हादबलीता
ता॥ निर्माणजाहलेभागवत॥ १५॥ प्रथमत्यादितीसीजाण॥ हिरण्याक्षहिरण्यकशिपुनंदन॥ महापराक्रमी
जाहलेपूर्ण॥ तृतीयस्कंधीं कथिलेते॥ १६॥ जंभासुरेंहिरण्यकशिपूसी॥ सुताकयाधूदिधलीपरियेसीं॥
चारपुत्रजन्मलेकुशीं॥ एकाधिकएकते॥ १७॥ संन्हादअनुन्हाद॥ न्हादचतुर्थप्रन्हाद॥ महाभागवतप्रसिद्ध
श्रीकृष्णाचरणींजडलाजो॥ १८॥ सिंहिकातयांचीभगिनी॥ दिधलीविप्रचित्तीलागुनी॥ राहुनामकपुत्रत्या
पासूनी॥ निर्माणजाहलावैष्णवा॥ १९॥ समुद्रमंथनीअमृतपान॥ करितअसतांसुरगण॥ त्यांतराहूबैस
लाजाऊन॥ सोमसूर्यतेंखुणाविती॥ २०॥ मोहिनीरूपीश्रीहरी॥ तोभावजाणूनीअंतरीं॥ सुदर्शनघेऊनिकरीं॥
मस्तकत्याचाछेदीपैं॥ २१॥ तोचिधरूनीमनींराग॥ चंद्रसूर्यांसीलावितोरोग॥ लागलाह्मणतीउपराग॥ बिबु
धजनत्याजला॥ २२॥ संन्हादाकृतिपासून॥ पंचजनजाहलानिर्माण॥ न्हादासिधमनीपासून॥ वातापिइल्व-
लजाहले॥ २३॥ वातापिमेषजाहला॥ इल्वलेंतयाचापाककेला॥ अतिथीअगस्तीबाहिला॥ तेणेंजिरविलाउ
दरांत॥ २४॥ इल्वलासीशापदेऊन॥ सवेंचिकेलेंतयाचेंदहन॥ पुढेंपरिसाकथानुसंधान॥ एकाग्रचित्तेंकरूनि
या॥ २५॥ दितिपौत्राअनुन्हादासी॥ सूर्मिनामकभार्येच्याकुशीं॥ बाष्कळमहिषसोरव्यराशी॥ दोनपुत्रजाह
ले॥ २६॥ प्रल्हादस्त्रीदेवीजाण॥ तिजलाहोयपुत्रविरोचन॥ तयापोटींलाधलेंनिधान॥ बलिसंज्ञकदैत्यपती
२७॥ तयाविंध्यावलीपासून॥ शतपुत्रजाहलेनिर्माण॥ तयांमाजीज्येष्ठबाण॥ वरदपुत्रशिवाचा॥ २८॥ त्याब
लिरायाचेंचरित॥ वर्णनकरूंअष्टमस्कंधांत॥ दितिसुतएकोनपंचाशत॥ मरुद्गणजाहले॥ २९॥ तेअपुत्रअ

सतांभले ॥ वासवसमानत्वपावले ॥ हें ऐकूनिपरीक्षिती बोले ॥ कायपुण्यतयांचें ॥ ३० ॥ दैत्यअसतांदेवापरी ॥
कैसेजाहलेतेअवसरीं ॥ श्रीशुकह्मणेनरकेसरी ॥ सावधानेंपरिसावें ॥ ३१ ॥ दितिह्मणेकश्यपमुने ॥ पुत्रवधिले-
महाविष्णूनें ॥ इंद्राच्याकैवारें तेणें ॥ मानसींदुःखितहोतेंसदा ॥ ३२ ॥ सापत्नकुमरराज्यकरिती ॥ नाहींमजला-
संतती ॥ हें दुःखमानसींकिती ॥ साहूंसत्यप्राणेशा ॥ ३३ ॥ कृपाकरूनीदेवांचा ॥ पराभवकरीलसाचा ॥ ऐसाकुमर
देऊनिमनाचा । हेतुपुरवालवल्लाही ॥ ३४ ॥ यापरीऐकूनिवाणी ॥ बोलतेजाहलेकश्यपमुनी ॥ एकवर्षपर्यंतव्रत-
करूनी ॥ तपतांफळपावसी ॥ ३५ ॥ इंद्रासीहीजिकणार ॥ ऐसादेईनतुजकुमर ॥ दितीह्मणेव्रतप्रकार ॥ कर्तव्याक
र्तव्यनिवेदा ॥ ३६ ॥ तदनंतरकश्यपह्मणती ॥ सावधपरिसेंशुभांगेदिती ॥ हिंसाअपशब्दरुदती ॥ हेचिमुख्यव
र्जावे ॥ ३७ ॥ करूंनयेअसत्यभाषण ॥ नखरोमांचेंछेदन ॥ करूंनयेआपण ॥ पदार्थअमंगळशिवूंनये ३८ उदकांनप्रवे
शकरून ॥ करूंनयेकधींस्नान ॥ रजस्वलाचांडालावलोकन ॥ स्पर्शहीत्यांचानकरावा ॥ ३९ ॥ परकीयांचेंघेऊनिवस
न ॥ आपणकरूंनयेपरिधान ॥ अंजळीचेंपात्रकरून ॥ उदकमानकरूंनये ॥ ४० ॥ अस्तमानींनग्नशयन ॥ करूंनये
कदाआपण ॥ प्रभातकाळींउठून ॥ स्नानकरावेंगंगेचें ॥ ४१ ॥ नंतरदेवब्राह्मणश्रीहरी ॥ धेनूसवत्सपाहूनीबरी ॥
सद्भावधरूनीअंतरीं ॥ पूजनकरावेंकमलाक्षि ॥ ४२ ॥ सुवासिनीस्त्रियाबाहून ॥ हरिद्राकुंकुमद्यावेंवायन ॥ ऐसेंकरि
तांव्रतपुंसवन ॥ मनकामनापूर्णहोय ॥ ४३ ॥ हेंव्रतसंवत्सरभर ॥ सांगकरितांसाचार ॥ इंद्रवधकरणार ॥ पुत्रहोईल-
तुजलागीं ॥ ४४ ॥ दितिह्मणेकश्यपासी ॥ हेंव्रतकरीनसौख्यराशी ॥ इंद्रजाणूनिमानसीं ॥ कपटकायआरंभी ॥ ४५
विनीतरूपेंयेऊन ॥ करिताजाहलादितीचेंसेवन ॥ एकेदिवसींव्रतछिद्रपाहून ॥ उदरींप्रवेशकरीतो ॥ ४६ ॥ दितीच्या

गर्भाचे निश्चित ॥ इंद्रानें तुकडे केले सात ॥ मागुती प्रत्येकाचे भाग सप्त ॥ करूनी बाहेर तो आला ॥ ४७ ॥ गर्भखंडें एकोनपन्नास ॥ तेचि मरुद्गण जन्मले स्फुरस ॥ इंद्र बांधवते सोत्कर्ष ॥ होते जाहले राजेंद्रा ॥ ४८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत षष्ठस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ अष्टादशाध्याय गोड हा ॥ ४९ ॥ १८ ॥ ॥ एकोनविंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ परीक्षिती ह्मणे शुकासी ॥ कथावें पुंसवन व्रतासी ॥ कवण विधि असे तयासी ॥ तोचि प्रकार सांगावा ॥ १ ॥ ज्या व्रतप्रभावें करून ॥ प्रसन्न होऊनि नारायण ॥ इच्छित कामना करी पूर्ण ॥ तें चीसकारण सांगा जी २ ॥ श्रीशुक ह्मणे सावधान ॥ राया परिसें पुंसवन ॥ व्रतामाजी व्रत पावन ॥ परम श्रेष्ठ हें जाणिजे ॥ ३ ॥ मार्गशीर्षशुक्ल प्रतिपदेसी ॥ पतीची आज्ञा सौख्यराशी ॥ ग्रहण करूनी व्रतासी ॥ आरंभ स्त्रीनें करावा ॥ ४ ॥ अखिलकामपूरित ॥ करणारें आहे हें व्रत ॥ मरुज्जन्म परिसूनि पुनीत ॥ सद्भावयुक्त असावें ॥ ५ ॥ ब्राह्मणाज्ञें करूनी स्नान ॥ करूनी शुक्लवस्त्रपरिधान ॥ अलंकार करूनी धारण ॥ लक्ष्मीरमण पुजावा ॥ ६ ॥ गद्य ॥ विष्णुपत्नि महामाये इत्यनेन च भगवंतं श्रियं च नमस्कृत्य नमो भगवते महापुरुषायेति मंत्रेण षोडशोपचारैः पूजयेत् ॥ ततः नमो भगवते महापुरुषायेति मंत्रेण अनलेह विशेषेण द्वादशाहुतीर्जुहुयात् ॥ श्रियं विष्णुं च भक्त्या नित्यं संपूजयेत् ॥ साष्टांग वंदन दंडवत ॥ मही वरी घालावें त्वरित ॥ मूर्ती पाहूनि भावयुक्त ॥ स्तवन करावें आदरें ॥ ७ ॥ मंत्राचा जप सुंदर ॥ भावें करावा दशवार ॥ मूर्ती लक्ष्मीनिश्यामसुंदर ॥ स्तोत्र करावें सप्रेम ॥ ८ ॥ देवा जगत्रयासी कारण ॥ तूंचि एक असून ॥ उत्पत्ति संहार पालन ॥ तुझें इच्छें होती बा ॥ ९ ॥ सूक्ष्म प्रकृतीचा ईश्वर तूंचि होशी रमावर ॥ तुझ्या चरणीं नमस्कार ॥ अखंडित असो हा ॥ १० ॥ इत्यादि करूनी स्तवन ॥ नैवेद्य पा

नैं पृथक्‌ ठेवून ॥ भावें द्यावें आचमन ॥ देवराया कारणें ॥ ११ ॥ दक्षिणा तांबूल पूर्वक ॥ मारुती पूजन करावें चोख ॥
यज्ञोच्छिष्ट अवघ्राणुनी देख ॥ उत्तर पूजा करावी ॥ १२ ॥ परम भावें करून ॥ पतीच जाणावा नारायण ॥ ऐसी भा
वना ठेवून ॥ करावें भजन तयाचें ॥ १३ ॥ दंपत्या माजील कोणी ॥ हें व्रत करील भावें करूनी ॥ तरी उभयतांसी फळ
याजनीं ॥ समसमान तें असे ॥ १४ ॥ हें विष्णुव्रत घेतल्यावरी ॥ विच्छिन्न होऊं न येमध्यंतरीं ॥ यथासांग पूजितां
श्रीहरी ॥ प्रसन्न होतो तात्काळ ॥ १५ ॥ हा पूजाविधि साचार ॥ सांग करावा संवत्सर ॥ कार्तिक मासीं सत्वर ॥ ये
तां अमा व्रत पूर्ण ॥ १६ ॥ ते दिवसीं निश्चित ॥ व्रत करावें समाप्त ॥ हुतशेष पायसान्न पुनीत ॥ पत्नीसि देतां सगर्भ
होय ॥ १७ ॥ नवमास होतांचि पूर्ण ॥ विजयी होईल नंदन ॥ श्रीहरिकृपें करूनी जाण ॥ सर्व कामना सिद्धी पें ॥ १८
संतुष्ट होऊनि श्रीकांत ॥ कल्याण करील अखंडित ॥ पुरुष व्रत करितां इष्टार्थ ॥ तया लागीं प्राप्त होय ॥ १९ ॥ सौभा
ग्यवतीसी चिरायु बाळ ॥ यश गृह कन्येसी वर सोज्वळ ॥ विधवेसी सद्गति तात्काळ ॥ विष्णुप्रसादें होईल कीं ॥ २०
मृतप्रजाती जीवसुता ॥ दुर्भगा तेंसुभगा वनिता ॥ कुरूपा होय रूपयुता ॥ श्रीहरिवरें साच पें ॥ २१ ॥ रोगियां हो-
ऊनि आरोग्य जाण ॥ अभ्युदय होय कल्याण ॥ पठनें देव पितर मुनिगण ॥ अखंड तृप्ती पावती ॥ २२ ॥ अग्निमुखीं
केलें हवन ॥ तेणें प्रसन्न नारायण ॥ भक्तांची कामना पूर्ण ॥ स्वयें तो करीतसे ॥ २३ ॥ षष्ठस्कंध तुळसीचा पाला ॥
भावें श्रीहरीसी अर्पिला ॥ सखारामें नामकीर्तन नाला ॥ उच्चस्वरें करूनियां ॥ २४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ ष
ष्ठस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ एकोनविंशाध्याय गोड हा ॥ २५ ॥ १९ ॥ षष्ठस्कंध समाप्त

इतिश्रीमद्भागवतसारामृ० षष्ठस्कं० स०

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेसप्तमस्कंधःप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥ ॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥परीक्षितिह्मणेयोगिराया॥इंद्रकेवा
रेंकरूनियां॥महाविष्णूसीदैत्यवधावया॥कायकारणतेंसांगा॥१॥अहोसर्वात्मासमान॥सर्वांभूतींपरिपू
र्ण॥आहेतयासीद्वेषाचेंप्रयोजन॥कांहींएकअसेना॥२॥हासंशयमाझ्यामनांत॥सर्वदाजोकाअसेनि-
श्चित॥बोधशस्त्रेंकरूनीत्वरित॥छेदूनिटाकीस्वामियां॥३॥ऐसीपरिसूनिवाणी॥बोलतेजाहलेश्रीशुक-
मुनी॥कृष्णद्वैपायनातेंनमुनी॥कथितोंचरित्रहरीचें॥४॥नारदादिऋषीश्वर॥जेथेंभागवतमाहात्म्य
सार॥गायनकरितीमनोहर॥तेंचिसाग्रआइकें॥५॥भगवान्स्वयेंनिर्गुण॥परियुक्तजेमायागुणेंकरून
तयींबाध्यबाधकनालक्षण॥एऱ्हवींकदानातुडे॥६॥रजतमआणिसत्वजाण॥प्रकृतीचेहेतीनगुण॥त्यां
चीक्षयवृद्धिपरिपूर्ण॥एककाळींनघडेची॥७॥सत्वोत्कर्षकाळींदेवांची॥शक्तिवृद्धिंगतहोतेसाची॥रजउत्
कर्षेंदानवांची॥शक्तिबहुतवाढते॥८॥तमउत्कर्षेंकरूनिजाण॥यक्षराक्षसवर्धमान॥ऐसेंसृष्टीचेंमान॥च-
क्रापरीभ्रमतसे॥९॥ज्याकाळींजैसेगुणहोती॥त्याकाळींतैसीफळश्रुती॥जीवांचेभोगार्थनिश्चिती॥का
लानुगुणप्रभुहोय॥१०॥जेंसृष्टिकरूंइच्छीईश्वर॥तैंरजोगुणवाढवीसाचार॥खेळावयाइच्छीतेंसत्वगु-
णविस्तार॥करीसंहारतमोगुणें॥११॥प्रधानपुरुषसहकृत॥आत्मयोनीस्वाश्रयभूत॥स्वेच्छेंकरूनीक्रीडा
रत॥स्वयमेवकालसृजीहरी॥१२॥नृपश्रेष्ठापरिसेंमात॥हाकाळसत्वगुणोत्कर्षयुत॥ह्मणूनिदेववृद्धिंगत
शक्तिमानअसती॥१३॥कालशक्तिसंक्षुभित॥गुणगतवैषम्यबहुत॥तदधिष्ठात्यावरीस्फुरित॥दिसेवा
स्तवतेंनाहीं॥१४॥हिरण्याक्षहिरण्यकशिपुवीर॥जाहलेअखिलांअनिवार॥ह्मणूनिदेवांचाघेऊनिकै-

वार॥महाविष्णूवधितयां॥ १५ ॥ब्रह्मशापेंकरूनीतयां॥दैत्ययोनीलाधलीराया॥अनुग्रहार्थवधकराया
लक्ष्मीनाथप्रवर्तले॥ १६॥ हेराजर्षेएतद्विषयींजाण॥कथापरिसेंपावन॥राजसूययागींधर्मालागून॥
नारदेंरहस्यबोधिलें॥ १७॥तेंचिसांगतोंआतां॥सांगपरिसेंभारता॥यज्ञांतशिशुपालवधहोतां॥ मुक्ती
सगेलातात्काळ॥१८॥ ऐसापाहूनिचमत्कार॥नारदासीबोलेयुधिष्ठिर॥येणेंबाळपणापासूनिवैर॥ ब-
हुतकेलेंकृष्णाचें॥१९॥ ऐसेंअसतांसांप्रत॥चैद्यजाहलाकृष्णनाथ॥एकांतभक्तासहीमुक्तिप्राप्त॥ऐसी
नहोयकल्पांतीं॥२०॥आम्हीहेंविचित्रहरिचरित॥जाणावयासर्वउत्कंठित॥पूर्वींवेनन्नृपेंनिंदाबहुत॥
केलीश्रीहरीचीदुर्वाक्यें॥२१॥तेणेंतोनरकासिगेला॥तद्वतनरकपातव्हावायाला॥ऐसेंनघडतांमोक्षासि-
गेला॥याचेंकारणकायतें॥२२॥शिशुपाळवक्रदंत॥बाळपणापासूनिउन्मत्त॥श्रीकृष्णासीअपशब्दबोलि-
लेदुर्वृत्त॥तेकायमुखींवाणावे॥२३॥तयाविष्णुनिंदेंकरून॥कैसानउद्भवलाकुष्ठपूर्ण॥नरकपाततयांलागु-
न॥कांहोप्राप्तनजाहला॥२४॥याविषयींमनांत॥नारदासंशयअसेबहुत॥चरित्रसांगूनिपुनीत॥ निवार-
णतोकरीगा॥२५॥मगबोलेब्रह्मनंदन॥रायापरिसेंसावधान॥नाहींश्रीहरीसीवैरीपण॥सर्वांभूतींसमान-
जो॥२६॥वैरनिर्वैरभक्तिपाहीं॥भयस्नेहकामयांहीं॥योजितांमनश्रीकृष्णापायीं॥भिन्नत्वकांहींनसेकीं॥
२७॥वैरसंबंधेंकरूनीनिश्चिती॥करीसांपडतोजेसाश्रीपती॥तेसाकरितांइतरभक्ती॥कदाकाळींगवसे-
ना॥२८॥कारणयासीप्रमाणभूत॥प्रत्यक्षजाणादृष्टांत॥भ्रमरदंशकरूनीगृहांत॥कीटकआणूनीठेवी
जो॥२९॥तोकीटकभयद्वेषेंकरून॥अखंडकरीत्याचेंस्मरण॥तात्काळभ्रमरहोउनीआपण॥उडूनजाय

फिरावया॥ ३०॥ असेंचमायेनेंमनुजाकृती ॥ धारणकरीजोश्रीपती ॥ त्याचेंदृढस्मरणकरितांचित्तीं ॥ सरूपताप्राप्त
होय॥ ३१ ॥ कवणेपरीतरीदृढमती ॥ ईश्वरींलावितांदिवसराती ॥ ध्यानेंतेवैकुंठींजाती ॥ प्रत्यक्षप्रमाणसांगतों
३२ ॥ कामेंतरल्याबल्लवजाया ॥ भयेंतारिलेंकंसराया ॥ द्वेषबुद्धीकरूनियां ॥ शिशुपाळमुक्तजाहला ॥ ३३ ॥
बंधुत्वसंबंधेंयादवजन ॥ स्नेहेंतुह्मीपंडुनंदन ॥ हामीप्रत्यक्षभक्तीकरून ॥ जीवन्मुक्तसर्वदा ॥ ३४ ॥ हेशिशु-
पालवक्रदंत ॥ जयविजयसाक्षात ॥ महाविष्णूचेद्वारस्थित ॥ विप्रशापेंपातनयां ॥ ३५ ॥ तेंप्रार्थूनिबोलेधर्मरा
ज ॥ शापोक्तीचेंकारणमज ॥ कृपादृष्टीकरूनिसहज ॥ यथासांगनिरूपा ॥ ३६ ॥ परिसूनिबोलेनारदमुनी ॥ जा-
णाकोणेएकेदिनीं ॥ सनकादिकवैकुंठालागुनी ॥ श्रीहरिदर्शनाजातीहो ॥ ३७ ॥ कुमरजाणूनितयांस ॥ द्वारपालनि
षेधितीजावयास ॥ तेव्हांमुनिवरकुपितमानस ॥ बोलतेजाहलेतयासी ॥ ३८ ॥ हेप्रतीहारहोपरिसावचन ॥ तीन
जन्मअसुरपण ॥ प्राप्तहोईलतुह्मांलागुन ॥ आसुच्याशापेंकरूनिया ॥ ३९ ॥ सर्वेंचिहोऊनिकृपाळ ॥ अनुग्रहक-
रितीतात्काळ ॥ तीनजन्मसंपतांहरिस्थळ ॥ प्राप्तहोईलनिश्चयें ॥ ४० ॥ विप्रशापहोतांतयेकाळीं ॥ पतनपावले
महीस्थळीं ॥ हिरण्याक्षहिरण्यकशिपुदैत्यबळी ॥ प्रकटजाहलेतेधवां ॥ ४१ ॥ हरीनेंक्रोडरूपाधरिलें ॥ तेंपाता
ळींहिरण्याक्षावधिलें ॥ हिरण्यकशिपूनेंस्वपुत्रागांजिलें ॥ महाभागवतापऱ्हादा ॥ ४२ ॥ तेंतयाचाघेऊनिकैवा-
र ॥ स्तंभांतधरूनिअवतार ॥ नृसिंहरूपेंअंकावर ॥ असुरनखीं विदारिला ॥ ४३ ॥ पुनःतेचियाक्षितीं ॥ रावण
कुंभकर्णहोती ॥ समरकरूनीदाशरथि ॥ मारिताजाहलातयांतें ॥ ४४ ॥ तेचिआतांसांप्रत ॥ जाहलेशिशुपाळ
वक्रदंत ॥ श्रीकृष्णाकरींमरतांचित्वरित ॥ मुक्तजाहलेराजेंद्रा ॥ ४५ ॥ युधिष्ठिरह्मणेनारदासी ॥ हिरण्यकशिपू

नेंपुत्रासी ॥ गांजिलेंकिमर्थहरिभक्तासी ॥ तेंकारणसांगावें ॥ ४६ ॥ आणिप्रल्हाददैत्यकुमर ॥ असतांहरिभक्तिम
नोहर ॥ कैसीलाधलीतयाहाप्रकार ॥ मजलागींनिरूपा ॥ ४७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सप्तमस्कंधपरमपुनी
त ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ प्रथमाध्यायगोडहा ॥ ४८ ॥ १ ॥ द्वितीयाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ धर्मासिह्मणे
नारदमुनी ॥ आदिसूकररूपघेऊनी ॥ दंष्ट्रेवरीधरूनिअवनी ॥ करुणाघनेंउद्धरिली ॥ १ ॥ तैंहिरण्याक्षासीश्रीह
री ॥ मारिताजाहलापाताळविवरीं ॥ हेंवर्तमानऐकिलियावरी ॥ हिरण्यकशिपुक्रोधावला ॥ २ ॥ सदसीशूलघे
ऊनिहातीं ॥ बोलताजाहलादानवांप्रती ॥ हेदानवदैत्यहोमहामती ॥ वाक्यमाझेंअवधारा ॥ ३ ॥ माझेसाप
त्नसहोदर ॥ इंद्रादिजाणाअमर ॥ विष्णूनेंत्यांचाघेऊनिकैवार ॥ हिरण्याक्षमारिला ॥ ४ ॥ आतांत्याहरीच्या
रुधिरेंकरून ॥ करीनबांधवाचेंतर्पण ॥ तोंतुह्मींकरावेंहेंआचरण ॥ तपयज्ञद्विजनाशावे ॥ ५ ॥ सर्वकर्माचाअ
धिपती ॥ मूळअसे लक्ष्मीपती ॥ गायीब्राह्मणवेदविभूती ॥ त्याच्याअसतीनिर्धारें ॥ ६ ॥ तेचीशोधूनिसम-
स्त ॥ आधींकरातयांचाघात ॥ नआणाशंकानिजमनांत ॥ कार्यनिश्चितकराहें ॥ ७ ॥ राजाज्ञापरिसूनिकानीं
दैत्यधांवलेतयेक्षणीं ॥ पुरग्रामनगरेंपाहूनी ॥ दहनकरितेजाहले ॥ ८ ॥ कोणीयज्ञविध्वंसिती ॥ कोणीब्राह्मणां
सीवधिती ॥ कोणीधेनूंसीताडिती ॥ कोणीदूषितीसाध्वींतें ॥ ९ ॥ सफळछेदितीतरुवर ॥ तैंस्वर्गत्यागूनिसुरवर ॥
गुप्तरूपेंकरितीसंचार ॥ महीमाजीराजेंद्रा ॥ १० ॥ हिरण्यकशिपूतदनंतर ॥ मृतबंधूचेंकर्मांतर ॥ पारलौकिककरू
नीसत्वर ॥ अंतःपुरींपातला ॥ ११ ॥ भ्रातृपत्नीरुषाभानुनामक ॥ शकुनिशंबरादिबालक ॥ दितिमाताबैसवूनि
सन्मुख ॥ बोधकरिताजाहला ॥ १२ ॥ हेअंबहेवधूहेबालका ॥ शोकव्यर्थकरूंनका ॥ योद्ध्यासीमृत्युविधीनें नि-

का॥समरींयोजिलानिश्चयें॥१३॥धारातीर्थीपावतांमरण॥वीरांसीप्राप्तमोक्षसदन॥हेंयुक्तजाहलेंवर्तमान॥
समाधानमानावें॥१४॥आत्मानित्यमुक्तअसेंपाहीं॥देहसंबंधतयानसेकांहीं॥तस्मात्मायाकृतसर्वही॥जाणू
निशोकत्यजावा॥१५॥याविषयींइतिहास॥श्रवणकरासावकाश॥उशीनरदेशांचानरेश॥सुयज्ञनामकवि-
क्रमी॥१६॥तोएकदांभिडतांसमरीं॥मरणपावलाझडकरी॥प्रेतपडिलेंमहीवरी॥स्वजनसभोंवतींमिळाले
१७॥कांतासन्निधयेऊन॥करित्याजाहल्यादीर्घरुदन॥प्राणनाथाआम्हांत्यागुन॥गेलातकेंसेयेधवा॥१८॥स्वा-
मियातुह्मांवांचुन॥कायकरावेंजगींवांचून॥कोठेंराहावेंयाचुन॥कवणापाशींतेंसांगा॥१९॥यारीतींशोकदारु-
ण॥करितांजाहलाअस्तमान॥परीतयाचेंकरायादहन॥नइच्छितीतेझालेंतीपें॥२०॥ऐसाविलापकरूनिश्चव-
ण॥तेथेंपातलाभास्करिआपण॥सानबालकवेषघेऊन॥समाधानकरीत्यांचें॥२१॥अहोअधिकवयेंमज-
हून॥पाहतीजनांचेंजन्ममरण॥मोहपावतीकेंसेजन॥चमत्कारहागमे॥२२॥अव्यक्तरूपापासूनिभला॥
प्राणीहाजन्मासीआला॥तोमागुतीपूर्वस्थानींगेला॥अवशिष्टराहेमृत्तिका॥२३॥आपणहीजाणातद्वत॥मृ
त्युमुखींजाणारअकस्मात॥शोककरावयाकिंचित॥कारणयेथेंअसेना॥२४॥आह्मीतुह्मांपेक्षांधन्य॥केंसे
तेंपरिसासकारण॥मायबापीत्यागितांआह्मीअरण्य॥बाळपणींसेविलें॥२५॥तयाचीचिंतामानसीं॥नसेकां
हींआह्मांसी॥वृकादिक्रूरपशूंचेंनिश्चयेंशीं॥आह्मांसिभयतेंनाहीं॥२६॥गर्भीज्यानेंरक्षिलेंपाहें॥तोसर्वत्रर-
क्षितआहे॥कारणनसतांरक्षितोलववाहे॥यास्तवक्रीडाहेश्रीहरीची॥२७॥उत्पत्तिलयपालन॥स्वेच्छेंकरीजो
भगवान॥हेंजगत्याचेंक्रीडासाधन॥सत्यमानामानसीं॥२८॥हरिकृपाआहेजयावरी॥तोअनाथवसेकांता-

रीं ॥ तरीतयाचें रक्षणपरोपरी ॥ ठायींगायींहोतसे ॥ २९ ॥ वक्रदृष्टीश्रीहरीचीअसतां ॥ गृहांतरक्षिलेंकांतास्फूता ॥
तरीअपघातअवचिता ॥ येणारयेतीबहुसाल ॥ ३० ॥ पथींवस्तपडतांभली ॥ रक्षणईश्वरेंस्वयेंकेली ॥ मार्गस्थ-
जनेंनाहींपाहिली ॥ कायकौतुकवाणावें ॥ ३१ ॥ तेसीवस्तुठेवितांगृहांत ॥ करूनीदक्षताबहुत ॥ ईश्वरइच्छेंनष्ट
होयनिश्चित ॥ प्रकारतद्वतजाणाहा ॥ ३२ ॥ आतांतुमचेंरुदन ॥ स्फुयज्ञकरीतनाहींश्रवण ॥ प्रत्युत्तराचेंभाष
ण ॥ तेंहीसमासजाहलें ॥ ३३ ॥ आत्माजाहलादेहभिन्न ॥ कायहोतेंशोककरून ॥ आत्मानित्यमुक्तआपण ॥ अ-
शाश्वतहीकाया ॥ ३४ ॥ व्याधकुलिंगाचादृष्टांत ॥ सांगूनिशांतविलेसमस्त ॥ यमजाहलाअंतर्हित ॥ दैत्येंद्रबो-
धीयापरी ॥ ३५ ॥ पुत्रशोकापासूनिदिती ॥ पौत्रस्नुषासहितनिश्चिती ॥ परावृत्तहोऊनिचित्तीं ॥ विवेकसारध
रीतसे ॥ ३६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सप्तमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्वितीयाध्यायगो
डहा ॥ ३७ ॥ २ ॥ ॥ तृतीयाध्यायप्रारंभः ॥ नारदह्मणेयुधिष्ठिरा ॥ पंडुकुलोद्भवान्नृपशेखरा ॥ सार्वभौमागुण-
णागारा ॥ चरित्रपावनअवधारीं ॥ १ ॥ हिरण्यकशिपुह्मणेमनीं ॥ मींअमरव्हावेंत्रिभुवनीं ॥ संग्रामींशत्रूपासू
नीं ॥ भयकिमपिनसावें ॥ २ ॥ मगमंदराचलावरी ॥ तपार्थगेलातोझडकरी ॥ दुष्करतपाआरंभकरी ॥ प्रकार
त्याचाजाणिजे ॥ ३ ॥ ऊर्ध्वबाहूसूर्यदृष्टी ॥ उभाराहिलापदांगुष्ठीं ॥ तपकरितांमहाकष्टी ॥ होताजाहलाआप
ण ॥ ४ ॥ त्याचेतालुस्थानांतूनिप्रखर ॥ सधूमनिघालावैश्वानर ॥ तोत्रैलोक्यासीभयंकर ॥ दहनकरूंलागला ॥
५ ॥ नदनद्याथिल्लरोदक ॥ वापीकूपादिकअनेक ॥ महासागरसरेंदेख ॥ क्षुभितजाहलींतेधवां ॥ ६ ॥ पृथ्वी
पर्वतकंपायमान ॥ होतीनक्षत्रेंपडतीजाण ॥ त्यात्रासेंसुरगणस्थान ॥ सोडुनीविधीकडेपातले ॥ ७ ॥ वर्त-

मानसर्वनिवेदिती ॥ रक्षणकेलेंपाहिजेह्मणती ॥ वचनऐकूनियांपुढती ॥ कायकरीविधाता ॥ ८ ॥ भृग्वादिऋषि
गणांसहित ॥ तदाश्रमींआलाधांवत ॥ तोंवल्मीकतृणाच्छादित ॥ दैत्यअदृष्टहोयतो ॥ ९ ॥ पिपीलिकाभक्षितीज-
या ॥ गलितमांसदेखिलेंतया ॥ प्राणराहिलाअस्थिमयराया ॥ कळवळेब्रह्मापाहूनी ॥ १० ॥ विस्मितहोउनीम-
नीं ॥ बोलेविधातातेक्षणीं ॥ हिरण्यकशिपूसलक्षूनी ॥ वरदवाक्यतेंपरिसा ॥ ११ ॥ हेकश्यपनंदनाउठावेंलवक-
री ॥ तुझीतपःसिद्धिजाहलीपुरी ॥ वरदानद्यावयायेअवसरीं ॥ प्राप्तजाहलोंपाहेंबा ॥ १२ ॥ देतोंतुजलाइच्छि-
तवर ॥ पिपीलिकाभक्षितीशरीर ॥ तुझेंपाहूनिगहिंवर ॥ बहुतआलामानसीं ॥ १३ ॥ अस्थिगतठेवूनिप्राण
घोरकरिसीतपाचरण ॥ ऐसेंधैर्यअवलोकन ॥ मागेंपुढेंनकेलें ॥ १४ ॥ देवांचेशतसंवत्सर ॥ उदकावांचूनिसाचा-
र ॥ सप्राणरक्षिलेंकलेवर ॥ कायसामर्थ्यवर्णावें ॥ १५ ॥ याव्यवहारेंकरूनिनिश्चिती ॥ लोजिंकिलेंसगामजप्र-
ती ॥ माझ्यादर्शनें चीफळप्राप्ती ॥ कदानिष्फळहोईना ॥ १६ ॥ यास्तवइच्छिततात ॥ वरमागेंमजसीआतां ॥ ऐ-
सेंबोलेविधाता ॥ कनककशिपूसितेकाळीं ॥ १७ ॥ नारदह्मणेकुंतीसुता ॥ ऐसेंबोलनिविधाता ॥ कमंडलूदकसिं-
चितां ॥ कांचनदेहीतोजाहला ॥ १८ ॥ सर्वअवयवसंपन्न ॥ हिरण्यकशिपुजाहलाआपण ॥ उठताजाहलावारु-
ळापासून ॥ तोंनमींविरिंचीदेखिला ॥ १९ ॥ सद्भावेंनमनदंडवत ॥ करूनिविधीसस्तवीदितिसुत ॥ हेअना-
थनाथादर्शनेंपुनीत ॥ सांगकेलेंदयाळा ॥ २० ॥ सांगतोंइच्छितआतां ॥ तेंचिपुरवावेंताता ॥ त्रिजगींऐसासा-
गता ॥ तुह्मांकधींनभेटला ॥ २१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यदिदास्यस्यभिमतान्वरान्मेवरदोत्तम ॥ भूतेभ्यस्त्व-
द्विसृष्टेभ्योमृत्युर्माभून्ममप्रभो ॥ ३५ ॥ नांतर्बहिर्दिवानक्तमन्यस्मादपिचायुधैः ॥ नभूमौनांबरेमृत्युर्न-

रैरपि मृगैरपि ॥ ३६ ॥ व्यसुभिर्वा ऽसुमद्भिर्वा सुरासुरमहोरगैः ॥ अप्रतिद्वंद्वतां युद्धे ऐकपत्यं च देहिनाम् ॥ ३७ ॥ सर्वेषां लोकपालानां महिमानं यथात्मनः ॥ तपोयोगप्रभावाणां यन्न रिष्यति कर्हिचित् ॥ ३८ ॥ टीका ॥ वरदोत्तमा मज लागून ॥ जरी जाहलांत प्रसन्न ॥ तरी हें चि देणें वरदान ॥ सांगतों श्रवण करावें ॥ २२ ॥ तुमचे सृष्टी पासूनि निश्चितीं ॥ मरण न यावें मज प्रती ॥ गृहांत बाहेर दिवसां रातीं ॥ मृत्यु प्राप्त न व्हावा ॥ २३ ॥ तव सृष्टींतील कीं अन्य प्राणी ॥ आयुधें न वा आकाश धरणीं ॥ पशु पक्षी मानवयां पासूनी ॥ पंचत्व मातें न सावें ॥ २४ ॥ तैसें प्राणयुक्त कीं प्राणरहित ॥ अखिल असती जे पदार्थ ॥ त यां पासूनि मृत्यु प्राप्त ॥ होऊं न ये विधात्या ॥ २५ ॥ जैसा असे तुमचा महिमा ॥ तैसा मज देणें सुरोत्तमा ॥ देवासुर नागांशीं संग्रामा ॥ करितां जय प्राप्त होवो ॥ २६ ॥ अप्रतिमल्ल देहीं करी ॥ जीवांचें एकाधिपत्य सत्वरी ॥ आपण द्यावें झडकरी ॥ कृपा करूनी नाभिजा ॥ २७ ॥ तपयोग प्रभावसंपन्न ॥ लोकपाळांचें ऐश्वर्य पूर्ण ॥ अचल द्यावें तत्समान ॥ मनोरथ हा पुरवावा ॥ २८ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ सप्तमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ तृतीयाध्याय गोड हा ॥ २९ ॥ ३ ॥ ॥ चतुर्थाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ नारद म्हणे धर्मासी ॥ दुर्लभ वर देऊनि दैत्यासी ॥ ब्रह्मदेव गेले सत्यलोकासी ॥ पुढती चरित्र अवधारा ॥ १ ॥ हिरण्यकशिपु वरें करून ॥ कांचनापरी देह पावून ॥ हिरण्याक्षवध स्मरून ॥ श्रीहरिशीं द्वेष करी तसे ॥ २ ॥ देव दैत्य गंधर्वपती ॥ यक्ष राक्षसगणां प्रती ॥ जिंकिता जाहला युद्धांतीं ॥ लोकपाल सर्व पराभवी ॥ ३ ॥ इंद्रासनीं बैसूनि असुर ॥ त्रैलोक्य लक्ष्मी मनोहर ॥ भोगिता जाहला कश्यपकुमर ॥ विधिवरें करूनियां ॥ ४ ॥ अवघे सुरगण येऊन ॥ सद्भावें वंदिती त याचे चरण ॥ विधिहरिहरां वां

चून ॥ सकळसुरसेविती ॥ ५ ॥ दैत्ययक्षकिन्नर ॥ सिद्धचारणविद्याधर ॥ उपायनें घेऊनि सत्वर ॥ अग्रभागीं समर्पिती ॥ ६ ॥ यज्ञींहविर्भागग्रहण ॥ करिता जाहला दैत्य आपण ॥ पृथ्वी पूर्ण धान्यें करून ॥ यथाकालीं मेघ वर्षती ॥ ७ ॥ सागरापासूनि रत्नें निघती ॥ प्रचुर दुग्धासि धेनू देती ॥ पर्वत क्रीडास्थानें दाविती ॥ दैत्यरायाकारणें ॥ ८ ॥ फळें देती तरुवर ॥ सुगंधपुष्पें मनोहर ॥ ऐसा घडे प्रकार ॥ काळचक्र अघटित हें ॥ ९ ॥ त्रैलोक्यसंपदा सकळ ॥ भोगिता जाहला दैत्यपाळ ॥ तों अतिक्रांत जाहला काळ ॥ एकाहत्तर युगें भोजितां ॥ १० ॥ गोविप्रांचें हनन ॥ दैत्य करिती कोपें करून ॥ उन्मत्त जाहले मद्य पिऊन ॥ कवणा न गणिती चांडाळ ते ॥ ११ ॥ दैत्यांच्या उग्र दंडें पीडित ॥ जाहल्या प्रजा लोकपालांसहित ॥ स्वरक्षणार्थ व्हावया सुरत्वरित ॥ श्रीहरीसी शरण तैं गेले ॥ १२ ॥ स्तविता गंभीर मेघासमान ॥ आकाशवाणी जाहली पूर्ण ॥ देव हो परिसा सावधान ॥ चिंता न करा मानसीं ॥ १३ ॥ श्लोक ॥ मा भैष्ट विबुधश्रेष्ठाः सर्वेषां भद्रमस्तु वः ॥ मद्दर्शनं हि भूतानां सर्वश्रेयोपपत्तये ॥ २५ ॥ ज्ञातमेतस्य दौरात्म्यं दैतेयापसदस्य च ॥ तस्य शांतिं करिष्यामि कालं तावत्प्रतीक्षत ॥ २६ ॥ यदा देवेषु वेदेषु गोषु विप्रेषु साधुषु ॥ धर्मे मयि च विद्वेषः स वा आशु विनश्यति ॥ २७ ॥ निर्वैराय प्रशांताय स्वसुताय महात्मने ॥ प्रल्हादाय यदा द्रुह्येद्धनिष्येऽपि वरोर्जितम् ॥ २८ ॥ टीका ॥ देव हो माझें वचन आयका ॥ न काधरूं मानसीं शंका ॥ अखिलांचें कल्याण देखा ॥ अखंडित तें असो ॥ १४ ॥ कारण माझें दर्शन ॥ स्तवन श्रवण ही पावन ॥ कल्याणकारक आहे पूर्ण ॥ यास्तव धैर्य धरावें ॥ १५ ॥ तें सत्या दैत्याधमाचें ॥ दुष्टकर्म जाणिलें मीं साचें ॥ प्राण हरूनि तयाचें ॥ रक्षण तुमचें करीन मी ॥ १६ ॥ परंतु तुम्ही काळ कांहीं ॥ मार्गप्र

तीक्ष्णाकरापाहीं॥ कालावधिसरतांलवलाहीं॥ कार्यभागसिद्धहोय॥१७॥ कारणवेददेवब्राह्मण॥ धेनुसाधुधर्मपा
वन॥ आणिमीईश्वरनारायण॥ यांसीद्वेषितांनाशहोय॥१८॥ ऐसाद्वेषकेलाजरी॥ तरीनपावेतोयमपुरी॥ स्वपु
त्राछळितांपरोपरी॥ तयासमृत्युकरोकडा॥१९॥ माझ्याभक्तांचाद्रोहपूर्ण॥ हादैत्यकरीलसंपादन॥ तेंपावेलशीघ्र
मरण॥ वरविधीचानचाले॥२०॥ मुनिह्मणेभगवद्वचन॥ ऐसेंपरिसूनिसुरगण॥ परतलेकरूनियांनमन॥ दैत्यनि
धनचिंतिती॥२१॥ त्यादैत्येंद्रासीजाण॥ परमाद्भुतचारनंदन॥ तयांमाजीप्रल्हादसुलक्षण॥ महाभागवतजाणि
जे॥२२॥ तयाचास्वभावपुनीत॥ नृपोत्तमाश्रवणकरीसमस्त॥ ब्रह्मण्यसत्यसंधशांत॥ सर्वभूतींसमानजो॥२३॥
विषयींनिस्पृहविदेही॥ ईश्वरभावगुरूचेठायीं॥ नियतेंद्रियशोभेसदाही॥ वासुदेवपदींमतीज्याची॥२४॥ जोअ
सुरभावविरहित॥ जयासीगर्वनसेकिंचित॥ लोकबांधवभास्करवत॥ संकटींधैर्यजयाचें॥२५॥ देवासुरमानवांत
साधुत्वाच्याकथासभेंत॥ निघतांप्रसंगोपात्त॥ प्रल्हादासीवर्णिती॥२६॥ तेव्हांतुह्मासारिखेइतर॥ त्यांसीमुख्यत्वें-
मानितीलसाचार॥ यांतकायआश्चर्यथोर॥ धर्मरायासांगावें॥२७॥ असंख्यगुणेंकरूनिपूर्ण॥ प्रल्हादहोतापावन
यास्तवतयाचेंमहिमान॥ वाणावयाअशक्य॥२८॥ प्रल्हादाचेंअंतःकरण॥ श्रीकृष्णारूपग्रहानेंपूर्ण॥ आपणाक
डेआकर्षण॥ केलेंहोतेंउदंड॥२९॥ यास्तवबाल्यावस्थेंतपाहीं॥ क्रीडादिसाधनकांहीं॥ मुळींचतयाठाउकेंनाहीं॥
श्रीहरिस्मरणींनिमग्नतो॥३०॥ यावरूनीत्याचीस्थिति॥ जडोन्मत्तदिसेसर्वजगतीं॥ गोविंदाचीनिःसीमभक्ती॥
मनामाजीसर्वदा॥३१॥ श्लोक ॥ आसीनःपर्यटन्नश्नंश्छयानःप्रपिबन्ब्रुवन्॥ नानुसंधत्तएतानिगोविंदप
रिरंभितः॥३८॥ क्वचिद्रुदतिवैकुंठचिंताशबलचेतनः॥ क्वचिद्धसतितच्चिंताल्हादउद्गायतिक्वचित्॥३९॥ नदति

क्वचिदुत्कंठो विलज्जो नृत्यति क्वचित् ॥ क्वचित्तद्भावनायुक्तस्तन्मयोऽनुचकार ह ॥ ४० ॥ क्वचिदुत्पुलकस्तूष्णी-मास्ते संस्पर्शनिर्वृतः ॥ अस्पंदप्रणयानंदसलिलामीलितेक्षणः ॥ ४१ ॥ स उत्तमश्लोकपदारविंदयोर्निषेवयाकिंचनसंगलब्धया ॥ तन्वन्परां निर्वृतिमात्मनो मुहुर्दुःसंगदीनान्यमनःशमं व्यधात् ॥ ४२ ॥ टीका ॥ तो असतां आसनावरी ॥ किंवा कोठें गमन करी ॥ भक्षणसमयीं निद्राऽवसरीं ॥ श्रीहरिस्मरण करीतसे ॥ ३२ ॥ अथवा कांहीं प्राशन करितां ॥ कीं अन्यासवें बोलतां ॥ अशनीं पदार्थ भोगितां ॥ गुणदोष त्यांचा न जाणे ॥ ३३ ॥ क्षुभित जाहलें अंतःकरण ॥ तरी सद्भावें करूनी विष्णुस्मरण ॥ स्फुंदस्फुंदूनि करी रुदन ॥ नयनीं जीवन वाहातसे ॥ ३४ ॥ श्रीहरि-स्मरणें कदाचित ॥ हर्ष पावला जरी मनांत ॥ हास्य गायन करी क्वचित ॥ कौतुकें करूनी युधिष्ठिरा ॥ ३५ ॥ करितां श्रीकृष्णाचिंतन ॥ मुक्तकंठें करी गर्जन ॥ नृत्य करी निर्लज्ज होऊन ॥ तन्मनस्क सर्वदा ॥ ३६ ॥ तन्मय होऊनि प्रल्हाद-आपण ॥ करी श्रीकृष्णाचरितानुकरण ॥ करितां वासुदेवस्मरण ॥ प्रेमें कंठ सद्गद होय ॥ ३७ ॥ लोचनीं सुटती पा-झर ॥ पुलकांकित अवघें शरीर ॥ स्थिरत्वें होय निर्व्यापार ॥ उपाधि कांहीं असेना ॥ ३८ ॥ यापरी प्रल्हाद भक्त ॥ जाह-ला श्रीहरिचरणीं रत ॥ नारदसंगें निस्पृह बहुत ॥ होता जाहला तेथवां ॥ ३९ ॥ आत्मसौख्य वर्धमान ॥ करूनि रक्षी अ-न्यमन ॥ स्वपुत्र ऐसा असून ॥ पिता द्वेष करी त्याचा ॥ ४० ॥ नारदासी ह्मणे धर्म नृपती ॥ आश्चर्य वाटे माझे चित्तीं ॥ प्रल्हा-द असतां सुमती ॥ काय कारण द्वेषाचें ॥ ४१ ॥ प्रतिकूळ असतां कुमर ॥ पिता बोधीत यासी फार ॥ अथवा करूनी तिर-स्कार ॥ मृदुवाक्य न बोले ॥ ४२ ॥ परंतु पुत्रासि शत्रुवत् ॥ द्वेष कोणी नाहीं करित ॥ सुतद्वेष असुरनाथ ॥ कैसा करि-ता जाहला ॥ ४३ ॥ तें चि सांगावें चरित पावन ॥ योगेश्वरा कृपा करून ॥ ऐकूनि धर्माचें वचन ॥ विधिनंदन निरूपी ४४

श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सप्तमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरव्वारामविरचित ॥ चतुर्थाध्यायगोडहा ॥ ४५ ॥ ४ ॥
पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ नारदह्मणेधर्मासी ॥ शुक्राचार्यगुरुदैत्यांसी ॥ तत्सुतशंडामर्कराजगृहासी ॥ वसतेजा-
हलेनिश्चयें ॥ १ ॥ तेशुक्रसुतप्रल्हादासहित ॥ अन्यबाळांसीत्वरित ॥ असुरनीतीचापाठकुत्सित ॥ देतीहरिभ-
क्तनायकेतो ॥ २ ॥ एकदांतोदैत्येश्वर ॥ कुमरघेऊनिअंकावर ॥ बोलताजाहलावचनमधुर ॥ हेवत्सागुणनिधे ॥ ३ ॥
हेप्रल्हादागुरूपाशीं ॥ जेंकांहींअध्ययनकरिशी ॥ तयांतउत्तमकायमानिसी ॥ तेंमजसीसांगावें ॥ ४ ॥ ऐसीप
रिसूनिमात ॥ प्रल्हादबोलेअहोतात ॥ ऐकामाझेंमनोगत ॥ उत्तमअधीततेंवाटे ॥ ५ ॥ गृहांतवसतांआत्मघा
त ॥ वनींजाऊनिअकस्मात ॥ श्रीहरिचरणसदोदित ॥ भजावेअखंडित सद्भावें ॥ ६ ॥ यापरीऐकूनिवाणी ॥
दैत्यहासिन्नलातेक्षणीं ॥ ह्मणेशाळेंतबाळेंगुणागुणी ॥ संगतीफळहेंअसेत्यांचें ॥ ७ ॥ गुरूंसीबाहूनह्मणेत्व
रित ॥ विष्णुपक्षानींयाचेंचित्त ॥ भेदिलेंअसेजाणाकिंचित ॥ शिक्षायथोचितकरावी ॥ ८ ॥ सन्निधबाहूनिप्र-
ल्हादासी ॥ गुरुबोलतीरहस्यत्यासी ॥ बुद्धिविपर्ययहातुझेंमानसीं ॥ कवणेंकेलातेंवदावें ॥ ९ ॥ प्रल्हादह्मणे
भेदस्वपर ॥ अज्ञानीजाणतीनर ॥ विचारेंकरूनीसाचार ॥ माझ्याठायींनसेतें ॥ १० ॥ सर्वंठायींसमसमान ॥ स-
दानंदेनारायण ॥ ऐसीमाझीभावनापूर्ण ॥ सत्यजाणआचार्या ॥ ११ ॥ संपादावयाज्याचेंज्ञान ॥ मोहपावतीब्र-
ह्मादिआपण ॥ तेणेंमोहिलेंमाझेंमन ॥ लोहचुंबकवत्श्रीहरीनें ॥ १२ ॥ त्याश्रीकृष्णाचेइच्छेंनिश्चिती ॥ मातेंजा
हलीऐसीमती ॥ ऐसीऐकूनिवचनोक्ति ॥ कविकुमरखवळले ॥ १३ ॥ शंडामर्कबोलतीवचन ॥ कुलांगारजाह-
लाउत्पन्न ॥ येणेंआमुचाधर्मपावन ॥ सागरामाजीबुडविला ॥ १४ ॥ दैत्यकुळउत्पाटन ॥ करायाकुठारविष्णु

पूर्ण॥ प्रल्हादें दंडरूपी होऊन॥ अनर्थ येथें मांडिला॥ १५॥ तर्जन गर्जनादि पद्धति॥ सामें तया भेड साविती॥ परंतु तो दैत्यभाव चित्तीं॥ धारण किमपि करीना॥ १६॥ नंतर प्रल्हादासी घेऊनि त्वरित॥ सभेंत आले पुरोहित॥ सिंहासनीं पाहूनि तात॥ पुत्रें वंदन पैं केलें॥ १७॥ चिरंजीव हा आशीर्वाद भला॥ पित्यानें कुमरासी दिधला॥ आनंदयुक्त ते वेळां॥ प्रेमालिंगनीं मिसळे तो॥ १८॥ हे धर्म तया अंकावर॥ घेता जाहला असुरेश्वर॥ मुख कुरवाळूनि वारंवार॥ मधुरोत्तरें विचारी॥ १९॥ दैत्येंद्र ह्मणे प्रल्हादास॥ गुरुसन्निध केला अभ्यास॥ तो चि निवेदीं सावकाश॥ सन्निधर माझ्या बालका॥ २०॥ ऐसी परिसूनि यांची वाणी॥ हरिभक्त बोले ते क्षणीं॥ अभ्यास करितों दिवसयामिनी॥ तो चि सर्व अवधारा॥ २१॥ ॥श्लोक॥ प्रल्हाद उवाच॥ श्रवणं कीर्तनं विष्णोः स्मरणं पादसेवनम्॥ अर्चनं वंदनं दास्यं सख्यमात्मनिवेदनम्॥ २३॥ टीका॥ प्रल्हाद ह्मणे परिसा वचन॥ श्रीविष्णूचें श्रवण कीर्तन॥ स्मरण आणि पादसेवन॥ अर्चन वंदन दास्य तें॥ २२॥ सख्य आत्मनिवेदन॥ ऐशी भक्ती नवलक्षण॥ पुरुषें आचरूनि कृष्णार्पण॥ निरभिमान करावी॥ २३॥ पुत्रवाक्य ऐसें ऐकतां॥ हिरण्यकशिपु जाहला बोलता॥ त्रक्क पुत्रांसी तत्त्वतां॥ अरुणनेत्र करूनी॥ २४॥ गुरुपुत्र हो परिसा साचार॥ पढविलें पुत्रासी शास्त्र असार॥ कुलविरुद्ध हा प्रकार॥ काय ऐसा बोधिला॥ २५॥ तुह्मी माझे मित्र होतां॥ ते जाहलां तशत्रु आतां॥ या परी वाक्य ऐकतां॥ शंडामर्क बोलती॥ २६॥ हे इंद्रशत्रो परिसें मात॥ न आह्मीं पढविलें हें निश्चित॥ हा बाळ बोलतो विपरीत॥ काय आह्मीं करावें॥ २७॥ कोपाग्नि करूनी शमन॥ आसुच्यावरी आपण॥ न करावें दोषारोपण॥ दैत्यराया येधवां॥ २८॥ नारद ह्मणे धर्मासी॥ हिरण्यकशिपु बोले पुत्रासी॥ गुरुमुखींचें शास्त्र परियेसीं॥ जरी हें कांहीं असेना॥ २९॥ तरी ही बुद्धि तुला॥ कोणीं शिकविली मुला॥ तेंची

कथींगा मला ॥ शंका न मनीं धरावी ॥ ३० ॥ पितृवचन ऐकूनियां परी ॥ प्रल्हाद बोले ते अवसरीं ॥ बुडाला जो संसार कां-
तारीं ॥ तयाहीं बुद्धी नातुडे ॥ ३१ ॥ कवणें ही उपदेशितां ॥ न लाधे कीं स्वभावता ॥ शरण गेलिया विणसंतां ॥ श्रीकृ
ष्णावार्ता दुर्लभ ॥ ३२ ॥ ऐसें ऐकतां ची वचन ॥ दैत्य झाला कोपायमान ॥ मांडी वरूनी नंदन ॥ देई लोटुन पृथ्वीवरी ३३ मग
दैत्यांसी बोले वचन ॥ करा पुत्र प्राणहरण ॥ नाना उपायें करून ॥ वध याचा करावा ॥ ३४ ॥ बांधावा गजाचे पायांत
ळीं ॥ लोटूनि द्यावा पर्वतार खालीं ॥ कीं नेऊनि बुडवा अगाधजळीं ॥ किंवा भाजा अग्नींत ॥ ३५ ॥ मोठे तिरवट विखार-
आणूनि डंसवा सत्वर ॥ अथवा विष देऊनि भयंकर ॥ अप्राण पुत्र करावा ॥ ३६ ॥ कीं अभिचार मंत्रें करून ॥ करा या
चें अग्नींत हवन ॥ तैसें विषाचें भोजन ॥ दुष्ट पुत्रा करवावें ॥ ३७ ॥ ऐसें परिसूनि आज्ञोत्तर ॥ तद्वत करिती असुर ॥
परी हरिभक्तासी विकार ॥ तयापासूनी होईना ॥ ३८ ॥ मग शंडामर्क बोलती ॥ राया परिसें एक युक्ति ॥ शुक्राचा-
र्य जंव येती ॥ कारागारीं यारक्षावें ॥ ३९ ॥ तें वरुणपाशें बद्ध करून ॥ शाळेंत करूनीत याचें रक्षण ॥ दैत्य शास्त्र प-
ढविती पूर्ण ॥ प्रल्हाद कांहीं न मानी ॥ ४० ॥ गुरु गृहकृत्यासि जातां ॥ अवसर सांपडे हरिभक्ता ॥ तेंजा हला बालकां-
सी बोलला ॥ आत्मज्ञान संतोषें ॥ ४१ ॥ अन्य बालकें क्रीडा करिती ॥ बोधें तयांची वळवूनि वृत्ती ॥ जेणें लागे लतयां-
भक्ती ॥ ऐसाच करी उपदेश ॥ ४२ ॥ तीं सर्व बालकें मिळून ॥ प्रल्हादासी करिती वंदन ॥ सद्भावें करूनि सन्मान ॥ शां
तचित्तें बैसलीं ॥ ४३ ॥ मग प्रल्हाद तयांसी ॥ बोलता जाहला सौख्यराशी ॥ नारद ह्मणे युधिष्ठिरासी ॥ अग्रभागीं
परिसावें ॥ ४४ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ सप्तम स्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ पंचमाध्याय गोड
हा ॥ ४५ ॥ ५ ॥ षष्ठाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ प्रल्हाद बोले बालकांसी ॥ परिसा वचन सौख्यराशी ॥ वेदांत शास्त्र निष्कर्षा-

सी॥ भावें करूनि अवधारा ॥ १॥ ॥ श्लोक ॥ प्रल्हाद उवाच ॥ कौमार आचरेत्प्राज्ञो धर्मान् भागवतानिह ॥ दुर्लभं मानुषं जन्म तदप्यध्रुवमर्थदम् ॥ १॥ टीका ॥ सज्ञानें मनुष्यजन्मांत ॥ आचरावे धर्म भागवत ॥ तरीच पुरुषार्थ निश्चित ॥ न-या लागीं जाणिजे ॥ २॥ तयांत अवस्था कौमार ॥ प्राप्त होतां मनोहर ॥ तेव्हांपासूनि सर्वेश्वर ॥ नारायण भजावा ॥ ३॥ नृजन्म दुर्लभ बहुत ॥ यास्तव या जन्मीं भागवत ॥ धर्माचें आचरण पुनीत ॥ यथासांग करावें ॥ ४॥ संचित क्रियमाणें-निश्चितीं ॥ सुखदुःखें पुढें धांवती ॥ यत्नावांचूनि तयांची प्राप्ती ॥ सहज होती दैत्य हो ॥ ५॥ ऐशा सुखाकरितां सकळ व्यर्थ करिती मनीं तळमळ ॥ आयुष्य घालविती सोज्वळ ॥ काय त्यांसी ह्मणावें ॥ ६॥ संसारीं पुरुषासी निश्चित ॥ जन्मभरी न मिळे क्षेम किंचित ॥ दुःखसागरीं बुडे सतत ॥ तरणोपाय गवसेना ॥ ७॥ शिश्नोदरपरायण ॥ हा प्राणी होऊनि आपण ॥ सौख्य भोगिती पूर्ण ॥ ह्मणे धन्य मी त्रैलोक्यीं ॥ ८॥ पुरुषायुवर्षशत ॥ तयाचें अर्ध होतें व्यर्थ ॥ निद्रा मैथुनीं निश्चित ॥ रजनींत काळ जो जातो ॥ ९॥ बाळपण कुमारपण ॥ वीस वर्षंपर्यंत जाण ॥ अवशिष्ट थोडें तरुणपण ॥ पुढती जरा जाणिजे ॥ १०॥ तारुण्यांत पुरुष उन्मत्त ॥ होतो तैसा विषयासक्त ॥ तो न स्मरे सुखें भगवंत ॥ तेणें घात आपुला कीं ॥ ११॥ ह्मणूनि जों काळपर्यंत ॥ मन जाहलें नाहीं विषयासक्त ॥ तोंवरी साधुसंग पुनीत ॥ शीघ्र करावा दानव हो ॥ १२॥ केवळ कुटुंबपोषणांत ॥ आयुष्य घालवून ये व्यर्थ ॥ द्रव्यार्जनाकरितां ताप बहुत ॥ उत्पन्न होती प्राणियां ॥ १३॥ तपा करितां कुटुंबाचा ॥ त्याग करावा साचा ॥ मार्ग धरावा परमार्थाचा ॥ परमसौख्याकारणें ॥ १४॥ आनंदरूपें ईश्वराचें केवळ ॥ चिंतन करावें मनीं मंगळ ॥ सर्वभूतीं होऊनि दयाळ ॥ असुरभाव सांडावा ॥ १५॥ धर्मार्थ आणि काम ॥ हे त्यागूनि परम ॥ भक्ती करावी निष्काम ॥ सात्विक भावें करूनियां ॥ १६॥ परपुरुषाचे ठायीं ॥

मनअर्पावेंलवलाहीं ॥ आपणहोऊनिविदेहीं ॥ जगामाजीवर्त्तावें ॥ १७ ॥ भागवतधर्माचरण ॥ दैत्यहोकरितांपाव-
न ॥ तुह्मांसीप्रसन्नभगवान ॥ होऊनिकामपुरवीलकीं ॥ १८ ॥ जरीश्रीकृष्णतुष्टजाहला ॥ मगकायउणेंभक्ताला ॥
चारीपुरुषार्थत्याचेघराला ॥ आपोआपपैंयेती ॥ १९ ॥ ऐसेंऐकतांदैत्यबाळें ॥ प्रल्हादासीह्मणतीतेवेळें ॥ हेंज्ञान
कोठेंअभ्यासिलें ॥ तेंचिआह्मांसांगावें ॥ २० ॥ कारणतुह्मीआह्मीपाहीं ॥ गुरूसन्निधपढतोंदिवसकांहीं ॥ ऐसें-
ज्ञानगुरूसीनाहीं ॥ ह्मणूनियांविचारितों ॥ २१ ॥ ऐसेंऐकूनियांवचन ॥ बोलताजाहलाकयाधूनंदन ॥ सत्समाग
महोतांपूर्ण ॥ ज्ञानउत्पन्नपैंहोतें ॥ २२ ॥ पुनः दैत्यबालकबोलती ॥ प्रल्हादासर्वदातुझीवसती ॥ अंतःपुरींअसतां-
निश्चिती ॥ कोठेंसत्संगलाधला ॥ २३ ॥ हासंशयआमुचा ॥ प्रल्हादाफेडीसांचा ॥ गौरवकरूनीसाचा ॥ बोलताजाह-
लाभागवत ॥ २४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सप्तमस्कंधपरमपुनीत ॥ शाह्लूलसरवारामविरचित ॥ षष्ठाध्याय
गोडहा ॥ २५ ॥ ६ ॥ ॥ सप्तमाध्यायप्रारंभः ॥ प्रल्हादह्मणेबाळकांसी ॥ माझाजनकसोरव्यराशी ॥ गेलियावरीत
पासी ॥ कायवृत्तजाहलें ॥ १ ॥ देवांनींप्रबळहोऊन ॥ समरींजिंकिलेदैत्यगण ॥ तयींकरूनीमन्माताहरण ॥ मघ-
वाघेऊनीचालिला ॥ २ ॥ संकटदेखूनियापरी ॥ माझीमाताशोककरी ॥ तोपरिसूनिझडकरी ॥ नारदतेथेंपातला ३
इंद्रासीह्मणेनारद ॥ बापरिसेंहितबोध ॥ तूंमहाविक्रमीप्रसिद्ध ॥ निंद्यकर्मकरूंनको ॥ ४ ॥ सगर्भआहेकयाधूसुं-
दर ॥ ह्मणूनिऐकेंसाचार ॥ करूंनोइयेचाअनादर ॥ शीघ्रजावेंयेथवां ॥ ५ ॥ ऐसीइंद्रापासूनीत्वरित ॥ सोडवूनि
आपुलेआश्रमांत ॥ मन्मातानेऊनिमुनिनाथ ॥ रक्षणकरिताजाहला ॥ ६ ॥ तेथेंनारदेंसद्भावें ॥ आत्मज्ञानकथा-
वें ॥ तेंसाग्रमींश्रवणकरावें ॥ मातेसीउमजपडेना ॥ ७ ॥ मित्रहोजोंकालपर्यंत ॥ काननींपिताहोतातपत ॥ ताव

कालपर्यंत॥गर्भवासम्यांकेला॥ ८॥ गर्भीदिवसलोटिलेकिती॥ह्मणालतरीऐकासांप्रतीं॥सहस्रवर्षेपरिमिती
काळअतिक्रांतजाहला॥ ९॥जेंज्ञानगर्भीऐकिलें॥तेंतुह्मांसीकथितोंपहिलें॥नारदाचींचिंतूनिपाउलें॥बोलताहों
यमागुती॥१०॥प्राणीजन्मासिआलियावरी॥षड्रिपुउपद्रवकरितीभारी॥आत्मारामहृदयमंदिरीं॥देहामाजीनि
रुपद्रव॥११॥अव्ययअखंडअभंग॥अविरअद्वितीयसांग॥गुणागुणकर्मप्रसंग॥तयासीकांहींबाधेना १२
एकक्षेत्रज्ञअविकारी॥जोव्यापकसर्वांतरीं॥तयासीशोधूनिविचारीं॥मनामाजीजाणावें॥१३॥प्रपंचमानावा
स्वप्नवत्॥हरिभक्तिकरावीसदोदित॥सद्गुरुसेवाकरूनीत्वरित॥ज्ञानाभ्याससंपादावा॥ १४॥सर्वांभूतींपाव
न॥करावेंब्रह्मावलोकन॥हेबाळकहोभगवान्॥हृदयामाजीनांदतो॥१५॥तयाचेंआराधन॥करावयानकों-
व्रतदान॥आत्मोपम्येंसर्वभूतींचिंतन॥करितांदयाघनसांपडे॥१६॥अमलभक्तियोगेंहरि॥संतुष्टहोयसर्वप-
री॥स्त्रीशूद्रादिपापजीवनिर्धारीं॥याचिपथेंतरलेकीं॥१७॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥सप्तमस्कंधपरमपुनीत॥
प्राकृतसखारामविरचित॥सप्तमाध्यायगोडहा॥१८॥ ७ ॥अष्टमाध्यायप्रारंभः॥नारदह्मणेधर्मनृपाळा॥
प्रल्हादेंबोधिलेंदैत्यबाळां॥तेणेंतयांचादुष्टभावसगळा॥नष्टजाहलातात्काळ॥१॥सर्वजाहलेनिष्ठावंत॥धर्म
आचरावयाभागवत॥भूतमात्रींभगवंत॥पाहूनिशांतबैसले॥२॥तोंगुरूआलेअवचिती॥शाळेंतपाहतीबा-
ळकांचीरीती॥असुरभावपालटूनिचित्तीं॥नारायणभरियेला॥३॥ऐसेंपाहूनिसकळबाळ॥गुरुकरितीतळम
ळ॥जाऊनिदैत्येंद्राजवळ॥वर्तमानसांगती॥४॥ह्मणतीरायापरिसेंनिकें॥प्रल्हादेंभ्रंशविलींबाळकें॥आपण
भ्रष्टहोऊनिकौतुकें॥नारायणाजपतोकीं॥५॥ऐसातुझाकुलांगार॥पुत्रजन्मलापृथ्वीवर॥आह्मीनिषेधक-

रितांफार ॥ श्रवणकांहींकरीना ॥ ६ ॥ वचनऐकूनियांपरी ॥ दैत्येंद्रकोपलातेअवसरीं ॥ सभेंतपुत्रापाचारी ॥ दु-
ष्टोत्तरींबोलेतया ॥ ७ ॥ हेपुत्राधमाचांडाळा ॥ हेअपवित्राभ्रष्टखळा ॥ कलंकलाविसीमाझ्याकुळा ॥ आतांतु-
जलामारितों ॥ ८ ॥ सांप्रतयेथेंअवलोकीं ॥ तुजधाडितोंयमलोकीं ॥ मीमान्यअसूनित्रिलोकीं ॥ अवज्ञाकरिसी
तूंएक ॥ ९ ॥ आतांतुझेंअंतकाळीं ॥ रक्षणकरणारकवणबळी ॥ त्यातेंपाचारींयेवेळीं ॥ कवणकैसापाहूंदे ॥ १० ॥ ऐ-
सीपरिसूनियांमात ॥ बोलेप्रल्हादभागवत ॥ दैत्यरायाभगवंत ॥ असेव्यापसचराचरीं ॥ ११ ॥ तोचिब्रह्मसनातन ॥ क-
रीलमाझेंसंरक्षण ॥ कवणवधावयामजलागून ॥ समर्थब्रह्मांडमंडपीं ॥ १२ ॥ आतांइच्छितअसेंजेंमनीं ॥ तेंचिकरी
येक्षणीं ॥ यापरीपुत्रोक्तिपरिसूनी ॥ ब्रह्मराक्षसखवळला ॥ १३ ॥ हिरण्यकशिपुह्मणेदेख ॥ तूंह्मणतोसीतोसर्व-
व्यापक ॥ तरीयासभेंतप्रत्येक ॥ स्तंभींव्यापअसेकीं ॥ १४ ॥ सुतह्मणेस्तंभींकैसानाहीं ॥ सर्वव्यापकअसेतोपा-
हीं ॥ दैत्यह्मणेवधितोंएक्याघायीं ॥ खड्गेंकरूनीशत्रूतें ॥ १५ ॥ ऐसेंह्मणूनिसत्वर ॥ स्तंभींकेलामुष्टिप्रहार ॥ तों-
तात्काळतयांतगरगर ॥ शब्दभयंकरजाहला ॥ १६ ॥ दशदिशाजाहल्यानादित ॥ वसुंधराहोतसेकंपित ॥ मे-
घगर्जनाकरितीबहुत ॥ समुद्रक्षुभितजाहला ॥ १७ ॥ नक्षत्रमालिकातयेवेळीं ॥ पृथ्वीवरीपतनपावली ॥ नि-
शासुरवींवनमाळी ॥ नृसिंहरूपेंप्रगटला ॥ १८ ॥ मृगनाहींमानवनाहीं ॥ ऐशावेषेंशेषशायी ॥ स्तंभांतूनिलवला-
हीं ॥ बाहेरतेंनिघाला ॥ १९ ॥ तप्तसुवर्णासमान ॥ लखलखितजयाचेलोचन ॥ विक्राळदाढाभयानकपूर्ण ॥
गिरिकंदरवतपसरिल्या ॥ २० ॥ स्तब्धोर्ध्वकर्णजयाचे ॥ तीक्ष्णनखेंआयुधेंसाचें ॥ नरहरिरूपभगवंताचें ॥ दे-
खूनिबोलेदैत्यतो ॥ २१ ॥ अहोमाझ्यावधासाठीं ॥ ऐसाप्रगटलाजगजेठी ॥ पाठिराखाभक्तसंकटीं ॥ धांवघे-

तोहेंसाच ॥ २२ ॥ असोआतांकायकरावें ॥ आलियाप्रसंगाअनुसरावें ॥ मरावेंकींमारावें ॥ जयाजयदेवाधीन ॥
२३ ॥ ऐसेंबोलनिदैत्यकुंजर ॥ कोपेंधांवलाअंगावर ॥ नरहरितेजींप्रखर ॥ पतंगवत्शोभला ॥ २४ ॥ दैत्य घे-
ऊनियांगदा ॥ मारिताजाहलागोविंदा ॥ करूंपाहेमस्तकचेंदा ॥ तंवतोनृसिंहेंघेतला ॥ २५ ॥ मगचर्मखड्ग घे-
ऊनिकरीं ॥ मागुतीधांवलाझडकरी ॥ अट्टहासकरूनिभारी ॥ निकरेंकरीयुद्धातें ॥ २६ ॥ सर्पधरीजेसाउंदिर ॥
कींगरुडजेसाफणिवर ॥ तैसानृसिंहेंधरूनिअसुर ॥ अंकावरीघेतला ॥ २७ ॥ संध्याकाळींदारुण ॥ दैत्यहृद-
यविदारण ॥ करिताजाहलानखेंकरून ॥ ईशसनातनसक्रोधें ॥ २८ ॥ अंत्रमालिकाकाढनितेवेळां ॥ भूषणरू-
पघालीगळा ॥ आरक्तजिह्वालळलळा ॥ अधरप्रांतींविराजे ॥ २९ ॥ गतप्राणदेखूनिअसुरें ॥ लोटूनिदिधलापृ-
थ्वीवर ॥ दैत्यकरितीहाहाकार ॥ सुरवरआनंदपावले ॥ ३० ॥ देवांसीहर्षहोऊन ॥ पुष्पेंवर्षतीतेपावन ॥ गंध-
र्वअप्सराकरितीगायन ॥ सिद्धचारणस्तविताति ॥ ३१ ॥ देवगणऋषिगण ॥ यक्षकिन्नरचारण ॥ अखिलकरि-
तीस्तवन ॥ नृसिंहदेवरायाचें ॥ ३२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सप्तमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचि-
त ॥ अष्टमाध्यायगोडहा ॥ ३३ ॥ ८ ॥ नवमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ नारदह्मणेअगाधर्मा ॥ महाभागवतासार्वभौमा ॥
श्रीहरिभक्तीचाप्रेमा ॥ अखंडतूजपेंअसो ॥ १ ॥ हिरण्यकशिपुवधिलियावर ॥ कायजाहलाप्रकार ॥ नृसिंहपाहू-
नीभयंकर ॥ सन्निधकोणीनजाती ॥ २ ॥ उभेराहूनिसमोर ॥ स्तवनकरितीसुरवर ॥ परीनरहरीकोपप्रखर ॥ शां-
तनाहींजाहला ॥ ३ ॥ ऐसेंजाणूनितयेवेळा ॥ विधीनेंधाडिलीपुढेंकमळा ॥ अद्भुतरूपपाहूनिडोळां ॥ मनामाजी
शंकली ॥ ४ ॥ मगविचारकरूनीमानसीं ॥ विधीनेंपाठविलेंप्रल्हादासी ॥ तोताक्काळजाऊनिचरणासी ॥ घाली

मिठीसप्रेम ॥ ५ ॥ हरिभक्तजोडूनिकर ॥ स्तवनकरीमनोहर ॥ हेविश्वपालकाजगदाधार ॥ कृपासागरासर्वेशा ॥ ६
पुराणपुरुषाश्रीपती ॥ आगमनिगमतुजस्तविती ॥ ब्रह्माइंद्रउमापती ॥ ध्यानकरितीसकळिक ॥ ७ ॥ तुझेंउग्ररूप
पाहून ॥ ब्रह्मादिसर्वसुरगण ॥ करावयाशांतवन ॥ शक्तनजाहलेयेधवां ॥ ८ ॥ ऐसाश्रीहरिनारायण ॥ माझेस्त
वनेंकरूनीजाण ॥ होईलकैसाप्रसन्न ॥ शंकामनींवाटते ॥ ९ ॥ बहुधनसत्कुळींजनन ॥ सौंदर्यतपपंडितपण ॥
इंद्रियनैपुण्यकांतिपूर्ण ॥ प्रतापतनुबळजाणिजे ॥ १० ॥ उद्यमप्रज्ञाअष्टांगयोग ॥ द्वादशगुणांचाउद्योग ॥ केला
जरीयथासांग ॥ तरीश्रीरंगनातुडे ॥ ११ ॥ भक्तीकरूनीहरी ॥ करीसांपडतोसत्वरी ॥ करीपडतांसंकटीसरीं ॥ स्तवि
तांमुरारीधांवला ॥ १२ ॥ ॥ श्लोक ॥ विप्राद्द्विषड्गुणयुतादरविंदनाभपादारविंदविमुखाच्छ्वपचंवरिष्ठम् ॥ म-
न्येतदर्पितमनोवचनेहितार्थप्राणंपुनातिसकुलंनतुभूरिमानः ॥ १० ॥ टीका ॥ पूर्वोक्तहा द्वादशगुण ॥ यांहींसं
पन्नजरीब्राह्मण ॥ हरिपदींविमुखहोऊन ॥ जगींराहेसर्वदा ॥ १३ ॥ तरीतयाहूनिजाणास्पष्ट ॥ चांडाळअसेमहा-
वरिष्ठ ॥ कायावाचामनेंवैकुंठ ॥ सदाचित्तींधरीजो ॥ १४ ॥ त्यागुणेंतोभागवत ॥ स्वकुळसर्वतारीनिश्चित ॥ विप्रगर्वेंसदा
व्याप्त ॥ श्रीकृष्णआसत्यानाहीं ॥ १५ ॥ हेअजितानारायणा ॥ कृपाघनासौख्यसदना ॥ विनवणीआणावीमना ॥
चित्तदेऊनियेक्षणीं ॥ १६ ॥ प्रभोनेत्रतुझेअर्कसमान ॥ भृकुटीयात्याचंचळजाण ॥ तीक्ष्णदाढाकंठींपूर्ण ॥ अंत्रमाळा
पैंशोभे ॥ १७ ॥ केशउभेभाल्यापरी ॥ स्तब्धकर्णउभेवरी ॥ अत्यंतभयंकरकरी ॥ सिंहनादमुखानें ॥ १८ ॥ ऐसेंउग्ररू
पघेऊन ॥ केलेंभक्ताचेंअवन ॥ माझेपित्याचेंविदारण ॥ क्रोधेंकरूनीबाकेलें ॥ १९ ॥ घेऊनियुगायुगींअवतार ॥ उ
तरितापृथ्वीचाभार ॥ जेकामातलेअसुर ॥ त्यांचासंहारकरिताकीं ॥ २० ॥ भक्तसुरपादपागोविंदा ॥ सच्चिद्रूपा-

आनंदकंदा ॥ प्रार्थनाकरूनी मुकुंदा ॥ मागणें हें चीमागतों ॥ २१ ॥ त्रैलोक्याचीसंपत्ती ॥ नकोमजलाश्रीपती ॥ ज-
न्मोजन्मींतुझीभक्ती ॥ दास्यप्रीतीबादेई ॥ २२ ॥ श्लोक ॥ तत्तेऽर्हत्तमनमःस्तुतिकर्मपूजाः कर्म स्मृतिश्चरण-
योःश्रवणंकथायाम् ॥ संसेवयात्वयिविनेतिषडंगयाकिंभक्तिंजनःपरमहंसगतौलभेत ॥ ५० ॥ टीका ॥ या
स्तुतीचाउपसंहार ॥ एक्याश्लोकींकरूनिसाचार ॥ चरणींनिवेदनसुंदर ॥ देवाधिदेवाकरितोसी ॥ २३ ॥ पूजा
प्रणामस्तुति ॥ सर्वकर्मार्पणनिश्चिती ॥ परिचर्याचरणांचीस्मृती ॥ कीर्तनश्रवणअखंड ॥ २४ ॥ याषडंगलसे
वेवीण ॥ परमहंसांसीहीजाण ॥ नहोयंपरमगतिपूर्ण ॥ ह्मणूनभक्तीतेद्यावी ॥ २५ ॥ भक्तीवांचूनिमुक्ती ॥ आ
हेअप्राप्तत्रिजगतीं ॥ सेवेवांचूनिनाहींभक्ती ॥ यास्तवदास्यमजद्यावें ॥ २६ ॥ नारदह्मणेधर्मासी ॥ प्रल्हादेंऐसें
श्रीहरीसी ॥ स्तवितांतुष्टहोऊनिमानसीं ॥ बोलताजाहलापरमात्मा ॥ २७ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ श्लोक ॥
प्रल्हादभद्रभद्रंतेप्रीतोऽहंतेऽसुरोत्तम ॥ वरंवृणीष्वाभिमतंकामपूरोऽस्म्यहंनृणाम् ॥ ५२ ॥ मामप्रीणत-
आयुष्मन्दर्शनंदुर्लभंहिमे ॥ दृष्ट्वामांनपुनर्जंतुरात्मानंतप्तुमर्हति ॥ ५३ ॥ टीका ॥ श्रीनृसिंहबोलेप्र
ल्हादासी ॥ असुरोत्तमागुणराशी ॥ अखंडकल्याणतुजसी ॥ प्राप्तअसोभागवता ॥ २८ ॥ आहेंप्रसन्नमी
तुजला ॥ वरअभीष्टमागेंमला ॥ तोतुजदेतोंयेवेळा ॥ नधरींशंकामानसीं ॥ २९ ॥ भक्तकामकल्पद्रुम ॥ मज
बोलतीआगमनिगम ॥ हेंआयुष्मनपूर्णकाम ॥ अखिलकरितोंतुझामी ॥ ३० ॥ भक्तियोगेंकरूनिजाण ॥ न
करीजोआराधन ॥ तयांदुर्लभमाझेंदर्शन ॥ सत्यपूर्णप्रल्हादा ॥ ३१ ॥ मद्दर्शनहोतांमागुती ॥ अपूर्णकामआ
पुलेचित्तीं ॥ राहूनिशोकसागराप्रती ॥ नपाहेकल्यांतींनिश्चयें ॥ ३२ ॥ नारदह्मणेयुधिष्ठिरा ॥ श्रीहरीनेंदा-

विलालोभखरा ॥ परीप्रन्हादें तयाचाआसरा ॥ कांहींनकेलाविरागें ॥ ३३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सप्तमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ नवमाध्यायगोडहा ॥ ३४ ॥ ९ ॥ दशमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ नारद म्हणेपांडवासी ॥ मागेंप्रन्हादभक्तांसी ॥ तयेंवाचुनीतयासी ॥ अशाश्वतभासलें ॥ १ ॥ मग बोलेकरजोडून ॥ हे नरहरेसीमुमुक्षुजन ॥ म्हणूनिधरिलेतुझेचरण ॥ कायकारणलोभाचें ॥ २ ॥ मीअकामतुझाभक्त ॥ सेवोकरीन दिवसरात ॥ चरणकमळींवंदनेंशात ॥ माझींअसोतकेशवा ॥ ३ ॥ यापरीऐकूनिवाणी ॥ कायबोलेचक्रपाणी ॥ मन्वंतरपर्यंतदैत्येंद्रहोऊनी ॥ राज्यकरीपृथ्वीचें ॥ ४ ॥ सर्वभूतींअवलोकन ॥ करीप्रन्हादामजलागून ॥ तेणें होईलसमाधान ॥ अंतींमजपावसी ॥ ५ ॥ प्रन्हादापरिसेंमात ॥ तुवांस्तविलेंमातेंबहुत ॥ याचेंश्रवणपठनेंपुनीत ॥ प्राणीहोईलनिश्चयें ॥ ६ ॥ कर्मबंधनापासून ॥ मुक्तहोईलनलगतांक्षण ॥ मागुती प्रन्हादआपण ॥ बोलताजाहलानृहरीतें ॥ ७ ॥ माझ्याजनकेंफार ॥ तुम्हांसि केलेंवैर ॥ यास्तवतयाभयंकर ॥ नरकप्राप्तहोऊंनये ॥ ८ ॥ यापरीपरिसूनिमात ॥ कायबोलिलाभगवंत ॥ वत्सापरिसेंनिश्चित ॥ विकल्पचित्तींनधरीबा ॥ ९ ॥ तुझ्यासारिखाहरिभक्त ॥ होयजयाचेवंशांत ॥ एकविंशतिपुरुषांसहित ॥ पवित्रहोयतोनिश्चयें ॥ १० ॥ ऐसेंवरप्रदानकरून ॥ श्रीहरीपावलेअंतर्धान ॥ पित्याचें उत्तरकार्यसारून ॥ प्रन्हादराज्यींबैसला ॥ ११ ॥ सकळजाहलेहर्षनिर्भर ॥ स्वस्थानींगेलेसुरवर ॥ विष्णुपार्षदाख्यानसुंदर ॥ तुजलागींकथिलेंहें ॥ १२ ॥ तेचिरावणकुंभकर्णकुमती ॥ होतेजाहलेयाजगतीं ॥ रामचंद्रेंजाऊनिलंकेप्रती ॥ ससैन्यदोघांवधियेलें ॥ १३ ॥ तेचीशिशुपाळवक्रदंत ॥ ग्रस्तहोऊनिउन्मत्त ॥ वासुदेवासीद्वेषकरीत ॥ हेंतुजअसेठाउकें ॥ १४ ॥ वैरभावेंतात्काळ ॥ तुझे

सभेंतशिशुपाळ॥आपणचीयादवपाळ॥होऊनिबैसलाअखंड॥१५॥तुझ्याप्रश्नाचेंउत्तर॥दिधलेंरायामनो
हर॥याभूमंडळींभाग्यथोर॥मजतुझेंभासलें॥१६॥अगासर्वऋषिगण॥तुझ्यागृहींबैसतीयेऊन॥सा
क्षात्ब्रह्मसनातन॥श्रीकृष्णाभृत्यापरीराहे॥१७॥जयानेणतीब्रह्मादिसुर॥जगद्रक्षणार्थज्याचाअवतार॥
रुद्रयशनष्टहोतांसाचार॥येणेंचिपूर्वींरक्षिलें॥१८॥शुकह्मणेपरीक्षिता॥ऐकूनिनृसिंहचरितामृता॥पुनः
युधिष्ठिरहोयपुसता॥नारदमुनीकारणें॥१९॥श्रीहरिकरुणासागर॥अनुग्रहकरीशिवावर॥संक्षिप्ततयाचा
प्रकार॥मजलागींनिवेदीं॥२०॥तेंनारदसांगेपूर्ववृत्त॥रायापरिसेंचरितामृत॥शंकरयशरक्षीरमानाथ॥अ-
द्भुतवृत्ततेंअसे॥२१॥सुरपराभूतदानव॥मयासुराशरणगेलेसर्व॥तेंतेणेंपुरत्रयअभिनव॥निर्मूनिलयां
दीधलें॥२२॥तेंअसुरहोऊनिउन्मत्त॥त्रैलोक्यजिंकितीसमस्त॥त्रिपुरारूढभ्रमतीनिश्चित॥स्वेच्छेंकरूनी
निर्भय॥२३॥तेंसुरप्रार्थितमहादेव॥समरींमारीदानव॥तेंअमृतकूपींटाकूनिअभिनव॥मयासुरजीव-
वीत्यां॥२४॥सदाशिवतेव्हांहोयखिन्न॥ऐसेंपाहूनिनारायण॥विधिवत्साऽसहगोरूपेंआपण॥अमृत-
कूपप्राशीतसे॥२५॥मगअभिजित्सुहूर्तीं॥शिवासीसांगेरमापती॥आतांयुद्धकरितांदैत्यमरती॥वि-
लंबकांहींअसेना॥२६॥तेंधनुष्यासीलावूनिबाण॥युद्धींकेलेंत्रिपुरदाहन॥शंकरास्तवितीसुरगण॥हर्ष
सकळांजाहला॥२७॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥सप्तमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥दशा-
माध्यायगोडहा॥२८॥ १० ॥ एकादशाध्यायप्रारंभः ॥युधिष्ठिरह्मणेविधिसुता॥वर्णाश्रमाचारभागवता
मजनिरूपींआतां॥कृपाकरूनीतारक॥ १ ॥जेणेंकरूनीपाहीं॥भक्तिज्ञानमानवाकांहीं॥प्राप्तहोतेंलवला-

हीं ॥ तेचि धर्म सांगावे ॥ २ ॥ ऐसें ऐकूनियां वचन ॥ वंदूनि श्रीहरीचे चरण ॥ बोलते जाहले नारद आपण ॥ धर्मरा-
ज अवधारी ॥ ३ ॥ नारायणमुखापासूनि निश्चित ॥ श्रवण केले धर्म पुनीत ॥ तेचि कथितों समस्त ॥ तुजलागीं
नृपश्रेष्ठा ॥ ४ ॥ सत्य शौच दया जाण ॥ तप तितिक्षा पावन ॥ युक्तायुक्त विवेकपूर्ण ॥ शमदम आणि अहिंसा ॥ ५ ॥
ब्रह्मचर्य स्वाध्याय दान ॥ संतोष आर्जव महत्सेवन ॥ प्रवृत्तिनिवृत्ति कर्मे जाण ॥ निष्कामभावें आचरावीं ॥ ६ ॥
मौन आत्मविमर्शन ॥ अन्नसंविभाग करून ॥ सर्वांभूतीं जनार्दन ॥ अवलोकन करावा ॥ ७ ॥ श्रवणादि नववि-
धा भक्ति ॥ करावी धरूनी विरक्ति ॥ अखंड विषयीं आसक्ति ॥ करूं नये पांडवा ॥ ८ ॥ ऐसा त्रिंशल्लक्षण धर्म पाहीं
जो का आचरे दिवस कांहीं ॥ तो वैकुंठनगरीं लवलाहीं ॥ जातो संदेह असेना ॥ ९ ॥ आतां द्विजाचें लक्षण पुनीत ॥
वर्णन करितों समस्त ॥ गर्भाधानादि संस्कार पुनीत ॥ अविच्छिन्न जाहले ज्या ॥ १० ॥ तोचि जाण धरामर ॥
जयाचा पवित्र आचार ॥ षट्कर्मांचा अधिकार ॥ वेदसंमत असे तया ॥ ११ ॥ यजन आणि याजन ॥ अध्ययन
अध्यापन ॥ प्रतिग्रह आणि दान ॥ षट्कर्में या परी ॥ १२ ॥ जें धन मिळेल साचार ॥ तयाचे विभाग करावे चार
देव ब्राह्मण आणि पितर ॥ तस्मीत्यर्थ तीन वेंचावे ॥ १३ ॥ एक धनविभाग करून ॥ करावें देहाचें संरक्षण ॥ भगव
द्गुणांचें श्रवण ॥ कीर्तन करावें सद्भावें ॥ १४ ॥ हे मानवांचे धर्म ॥ आहेत कुरुपते उत्तम ॥ आचरण करितां पुरुषो
त्तम ॥ प्रसन्न होतो सर्वदा ॥ १५ ॥ नृपें प्रजा रक्षावी पुत्रापरी ॥ विप्र दंडूं नये परोपरी ॥ तयापासूनि कवणे प्रका
रीं ॥ करग्रहण करूं नये ॥ १६ ॥ वाढीदिढी करून ॥ व्यापार आणि गोरक्षण ॥ वैश्यें करूनी आपण ॥ उदरभरण
करावें ॥ १७ ॥ शूद्रें होऊनि त्रिवर्णांचे अंकित ॥ सेवा करावी दिवसरात ॥ पुराणोक्त मंत्रीं समस्त ॥ कर्मे करावीं

तयानें॥ १८॥ वेदमंत्रांचेंश्रवण॥ नकरावेंशूद्रानेंआपण॥ स्त्रियांचाधर्मपावन॥ मुख्यसेवापतीची॥ १९॥ प्रभा
तकाळींउठून॥ करावेंसडासंमार्जन॥ बंधूंसह पतीचीसेवाजाण॥ हरिमानुनकरावी॥ २०॥ श्रीमद्भागवतसा-
रामृत॥ सप्तमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ एकादशाध्यायगोडहा॥ २१॥ ११॥ द्वादशा-
ध्यायप्रारंभः॥ ॥नारदह्मणेनृपनाथा॥ ब्रह्मचर्याचेधर्मआतां॥ श्रवणकरींभागवता॥ अत्यादरेंकरूनियां॥
१ गुरूनिकटराहून॥ तयाचेंकरावेंहितपूर्ण॥ दासासारिखीसेवाकरून॥ भिक्षान्नसेवनकरावें॥ २॥ सायंका
ळींप्रातःकाळीं॥ सूर्यसद्गुरूज्वाळामाळी॥ यांचेंपूजनकरूनीहृदयकमळीं॥ गायत्रीमंत्रजपावा॥ ३॥ करा
वेंवेदाचेंअध्ययन॥ करींदंडकमंडलूधारण॥ कटींमेखलाकृष्णाजिन॥ भिक्षान्नगुरूसीअर्पावें॥ ४॥ प्रमदाजनाची
कथा॥ श्रवणकरूंनयेनाता॥ केशप्रसाधनतत्वतां॥ सहसातेणेंकरूंनये॥ ५॥ गुरुस्त्रियेशींभाषणएकांतीं॥ नकरावें
दिवसरातीं॥ हेधर्मब्रह्मचारीयाचेतुजप्रती॥ कथनकेलेयुधिष्ठिरा॥ ६॥ गृहस्थाश्रमीयानेंजाण॥ विवाहितस्त्रिये
सीपूर्ण॥ ऋतुकाळींसंभोगकरून॥ प्रजोत्पादनकरावें॥ ७॥ त्रिकाळसंध्याकरून॥ पंचमहायज्ञआचरून॥ पंक्तीस
घेऊनिब्राह्मण॥ ससाक्षीभोजनकरावें॥ ८॥ वानप्रस्थधर्मनंतर॥ सांगआचरावेमनोहर॥ नित्यनूतनधान्यावर॥
उदरभरणकरावें॥ ९॥ धान्यसंग्रहपाहीं॥ आश्रमीकरूंनयेकांहीं॥ बारावर्षेंवानप्रस्थताही॥ धर्मेंकरूनीआचरावी
१० पुढेंअशक्तजाहलियाजाण॥ अनशनादिव्रतेंकरावींपूर्ण॥ आत्म्याच्याठायींअग्नीचाजाण॥ समारोपकरावा ११
पंचभूतांचेठायीं॥ देहाचालयकरावापाहीं॥ तैसाइंद्रियांचालयही॥ मनाचेठायींकरावा॥ १२॥ तेंमनभगवंतींअ-
र्पण॥ करूनिधर्मासावधान॥ नंतरदेहाचेंविसर्जन॥ यथासांगकरावें॥ १३॥ ऐसेधर्मआचरितां॥ प्राणीपावेसलो

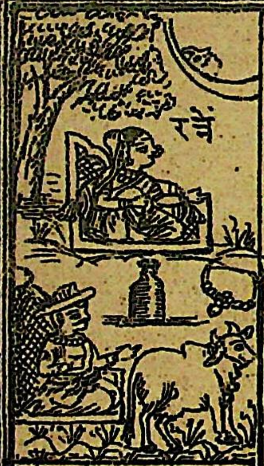
कता ॥ श्रीशुक म्हणे भारता ॥ अग्रभागीं परिसावें ॥ १४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सप्तमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्वादशाध्याय गोड हा ॥ १५ ॥ १२ ॥ त्रयोदशाध्याय प्रारंभः ॥ नारद म्हणे धर्मासी ॥ सशक्त होइजे संन्यासी ॥ तीन दिवस वास त्यासी ॥ एके ग्रामीं करूं नये ॥ १ ॥ सरिता तटाकीं राहून ॥ सिद्धान्न भिक्षा करून ॥ यतीनें करावें उपजीवन ॥ सदा निःसंग असावें ॥ २ ॥ कौपीन छाटी परिकर ॥ दंड कमंडलू मनोहर ॥ यावांचूनि संग्रह थोर ॥ आणिक कांहीं न सावा ॥ ३ ॥ कवणापासूनि किंचित ॥ द्रव्य घेऊं नये निश्चित ॥ मेठादि व्यापार समस्त ॥ यतीनें कदा करूं नये ॥ ४ ॥ संग विषयी जनांचा ॥ कधीं करूं नये कांचा ॥ त्यायोगें आत्मज्ञानाचा ॥ भंग होतो निर्धारें ॥ ५ ॥ शृंगारशास्त्राचा अभ्यास ॥ किमपि करूं नये सुरस ॥ वेदांतशास्त्र रात्रंदिवस ॥ अवलोकन करावें ॥ ६ ॥ योगाभ्यासें करून ॥ आत्मा ब्रह्मांडीं नेऊन ॥ जनीं पाहूनि जनार्दन ॥ देहविसर्जन करावें ॥ ७ ॥ या विषयीं साचा ॥ संवाद प्रल्हाद अजगरांचा ॥ तोचि कथितों सुरवाचा ॥ प्रसंगोपात्त अवधारीं ॥ ८ ॥ एके समयीं प्रल्हाद जाण ॥ सेनाप्रधान सवें घेऊन ॥ करितां पृथ्वीपरिभ्रमण ॥ कावेरीतटाकीं पातला ॥ ९ ॥ तेथें वाळवंटीं सुंदर ॥ तेजःपुंज पाहिला नर ॥ अवधूत दिगंबर ॥ अजगरसमान जाणिजे ॥ १० ॥ ऐसें तयासी देखतां ॥ प्रल्हाद जाहला बोलता ॥ चरण वंदूनि नितखतां ॥ करिता जाहला प्रश्नातें ॥ ११ ॥ निरुद्योगी जैसा अजगर ॥ अरण्यांत असतां निरंतर ॥ अहो तुमचें शरीर ॥ कैसें तेजस्वी भासतें ॥ १२ ॥ उपभोग नसतां कांहीं ॥ धष्टपुष्ट दिसतां पाहीं ॥ याचें कारण लवलाहीं ॥ कृपा करूनी सांगावें ॥ १३ ॥ ऐसी परिसूनि मात ॥ उत्तर देतसे अवधूत ॥ हे असुरोत्तमा बहुत ॥ योनी भोगितां कष्टलों ॥ १४ ॥ शेवटीं हे नरकाया ॥ प्राप्त जाहली दैत्यराया ॥ तें देखिलें विषयी नर वाया ॥ शिणती मोहा गुंतुनी ॥ १५ ॥ मग मक्षि

काआणिअजगर ॥ यांपासूनिम्यांसत्वर ॥ वैराग्यसंतोषमनोहर ॥ दोनगुणघेतले ॥ १६ ॥ अरण्यांतराहूनि
जाण ॥ यदृच्छेंकरूनीपूर्ण ॥ पक्वापक्वफलमूलभक्षण ॥ करूनीसंतुष्टराहतों ॥ १७ ॥ त्यायोगानेंमाझीराया ॥
जाहलीकांचनसमकाया ॥ प्रल्हादपरिसूनिपूजोनितया ॥ ज्ञाताजाहलानगरातें ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारा-
मृत ॥ सप्तमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित ॥ त्रयोदशाध्यायगोडहा ॥ १९ ॥ १३ ॥ चतुर्दशाध्या-
यप्रारंभः ॥ ॥ नारदह्मणेधर्मासी ॥ परिसेंआतांगृहस्थधर्मासी ॥ सद्भावेंआचरितांतयासी ॥ स्वार्थपरमार्थघ-
डतोपैं ॥ १ ॥ गृहस्थाश्रमीयानेंजाण ॥ ग्रामामाजीवासकरून ॥ अखंडितसदाचरण ॥ नित्यनैमित्तिककरावें ॥ २ ॥
आपणअसूनिवेदाभ्यासी ॥ पढवावेंतेंचिशिष्यासी ॥ यजनकरूनीयाजनासी ॥ अन्याकरवींकरावें ॥ ३ ॥ स्वयें
करूनीसत्पात्रींदान ॥ अन्यप्रतिग्रहकरावाग्रहण ॥ ऐसाषट्कर्मांचाअधिकारपूर्ण ॥ विप्रांकारणेंअसेकीं ॥ ४ ॥
यास्तववर्णाश्रमांत ॥ ब्राह्मणश्रेष्ठअसेबहुत ॥ हेंवेदशास्त्रसंमत ॥ महामुनीनेंवर्णिलें ॥ ५ ॥ जेंजेंकर्मकरीआप-
ण ॥ तेंसर्वकरावेंकृष्णार्पण ॥ देवाचेंपूजनकरून ॥ पुराणश्रवणकरावें ॥ ६ ॥ स्वयेंकीर्तनकरूनीपरम ॥ भक्तियोगें
पुरुषोत्तम ॥ संतुष्टकरूनीसमागम ॥ सज्जनांचाकरावा ॥ ७ ॥ नंतरकांहींदिवसजातां ॥ संसारींजोविषयलोलुपता ॥
तोसर्वहळुहळुताता ॥ त्यागूनिस्वस्थबैसावें ॥ ८ ॥ यावत्असेप्रयोजन ॥ तितुकेंचिमिळवावेंधन ॥ तेणेंकरावेंउपजी
वन ॥ फारस्वार्थकरूनये ॥ ९ ॥ ज्ञातिपितरकुमर ॥ आप्तसोयरेसाचार ॥ बोलतीलजोविचार ॥ अनुमोदनत्याद्यावें
१० ॥ मनुष्यगायीवृषभ ॥ उष्ट्रगजमर्कटगर्दभ ॥ सर्पवृश्चिकयाठायींस्वयंभ ॥ पुत्रवत्स्नेहधरावा ॥ ११ ॥ पशू
पुत्रांतअंतरकांहीं ॥ मानूंनयेबापापाहीं ॥ यातनूचेठायींलवलाहीं ॥ कीटकसंघहोणारकीं ॥ १२ ॥ किंवाविष्ठाभ-

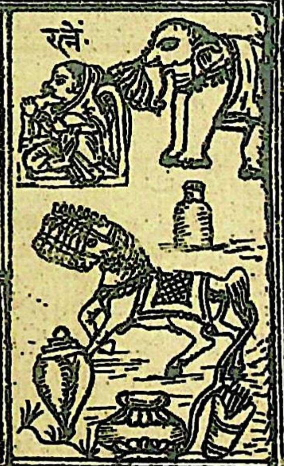
स्म होणार ॥ तेंमाझेंअसेशरीर ॥ ह्मणूनयेवारंवार ॥ साभिमानहोउनी ॥ १३ ॥ गृहस्थेंभाद्रपदमासांत ॥ कृष्णपक्षा-
माजीनिश्चित ॥ श्राद्धकरावेंसदोदित ॥ आज्ञाअसेवेदाची ॥ १४ ॥ दक्षिणायनउत्तरायण ॥ व्यतीपातवैधृतिपर्व
लक्षून ॥ तैसेंयेतांसोमसूर्यग्रहण ॥ श्राद्धेंआपणकरावीं ॥ १५ ॥ अष्टकाअन्वष्टकादेख ॥ योगहेपाहूनिचोख ॥
मन्वादिश्राद्धेंअनेक ॥ यथाविधीकरावीं ॥ १६ ॥ हेंगृहस्थाश्रमाचेंउत्कृष्ट ॥ रायाआहेतधर्मश्रेष्ठ ॥ आचरणकरि
तांवैकुंठ ॥ संतुष्टहोतोनयावरी ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सप्तमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखाराम
विरचित ॥ चतुर्दशाध्यायगोडहा ॥ १८ ॥ १४ ॥ पंचदशाध्यायप्रारंभः ॥ युधिष्ठिरासीह्मणेब्रह्मनंदन ॥ श्रा
द्धींअसावेकितीब्राह्मण ॥ तयांचेंपरिसेंप्रमाण ॥ कर्मकांडींकथियलेंजें ॥ १ ॥ तयांचीलक्षणेंकवणेपरी ॥ असा-
वींधर्मअवधारीं ॥ तपोनिष्ठकर्मनिष्ठअंतरीं ॥ वैदिकज्ञानीअसावे ॥ २ ॥ ज्ञाननिष्ठांसीपितृन्न ॥ अर्पणकरावेंभा
वेंकरून ॥ वेदवेत्त्यांसीदेवान्न ॥ निवेदनकरावें ॥ ३ ॥ देवस्थानींधरामर ॥ एककींदोनअसावेसुंदर ॥ पितृस्थानीं-
साचार ॥ तीनअथवाएकहो ॥ ४ ॥ श्राद्धींब्राह्मणबहुत ॥ सांगूनयेतनिश्चित ॥ मिष्टान्नकरूनीपुनीत ॥ भोजन
द्यावेंतयांसी ॥ ५ ॥ श्राद्धयज्ञींनद्यावेंमद्यमांस ॥ ऐसानिर्बंधअसेस्फुरस ॥ युधिष्ठिराज्ञानीकर्मयज्ञास ॥ त्यजूनि
यजितीज्ञानयज्ञें ॥ ६ ॥ हेंशरीररथनिश्चिती ॥ इंद्रियेंअश्वबुद्धिसारथी ॥ धर्माधर्मचक्रेंअसती ॥ धुराअभिमान-
जाणिजे ॥ ७ ॥ प्रणवधनुष्यजीवबाण ॥ परब्रह्मतेंनिशाण ॥ ऐसाशरीरलक्षण ॥ रथसिद्धहाअसे ॥ ८ ॥ त्यावरी-
आपणबैसावें ॥ ज्ञानखड्गहातींधरावें ॥ त्याज्ञानेंषड्रिपुजिंकावे ॥ मोक्षाधिकारीमगव्हावें ॥ ९ ॥ नारदह्मणेधर्म
नृपती ॥ ऐसीअसेगृहधर्मस्थिति ॥ गृहींराहूनिमोक्षगती ॥ येणेंलाधेसत्यपें ॥ १० ॥ परीपाहिजेसत्संगती ॥ ये-

विषयींपूर्वकथाऐकें नृपती ॥ उपबर्हणगंधर्वपती ॥ असताजाहलोंमीपूर्वीं ॥ ११ ॥ रूपेंगुणेंकरूनीजाण ॥ सर्वांसि
होतोंमीमान्य ॥ एकेदिवसींपाचारण ॥ गायनासीमजआलें ॥ १२ ॥ तेंसभेंतजातांवहिलें ॥ स्वच्छंदेंगायनमींकेलें
तेव्हांदेवांनीमजशापिलें ॥ शूद्रीपुत्रतूंहोसी ॥ १३ ॥ मागुतीविनवितांतया ॥ रायाकांहींआलीदया ॥ मगबोलतीतया
समया ॥ उच्छापहाचीमजलागीं ॥ १४ ॥ ब्राह्मणाचेसेवेंकरून ॥ तूंब्रह्मनिष्ठहोशीलपूर्ण ॥ तदनुसारईशतत्त्वज्ञान
सत्यजाहलेंराजेंद्रा ॥ १५ ॥ तोसाक्षातरुक्मिणीरमण ॥ तुझेगृहींआहेमूर्तिमान ॥ ज्याच्यादर्शनासीमुनिगण ॥ व्या
सादिकपैंयेती ॥ १६ ॥ रायाईश्वरनराकार ॥ परब्रह्मवसुदेवकुमर ॥ हातवसखामाझ्यावर ॥ कृपाकरोअखंड ॥
१७ ॥ श्रीशुकऋषणेरायासी ॥ धर्मपरिसूनिवाक्यासी ॥ सविधिश्रीकृष्णनारदांसी ॥ षोडशोपचारेंपूजितसे ॥ १८ ॥
आज्ञाघेऊनिसत्वर ॥ तेथूनिगेलाब्रह्मकुमर ॥ ऐकूनिपरब्रह्मश्रीधर ॥ पार्थविस्मितजाहला ॥ १९ ॥ रायादक्ष-
कन्यावंश ॥ तुजकथिलासावकाश ॥ जेथेंसुरासुरमनुष्य ॥ चराचरजगजाहलें ॥ २० ॥ सप्तमस्कंधतुळशीचापा-
ला ॥ श्रीहरिचरणींवाहिला ॥ तेणेंकृतार्थजाहला ॥ सखारामस्वयेंची ॥ २१ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ सप्तमस्कं
धपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचदशाध्यायगोडहा ॥ २२ ॥ १५ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीशम्

इतिश्रीमद्भागवतसारामृतेसप्तमस्कंधः सं०

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेअष्टमस्कंधःप्रारभ्यते.

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ ॥तैंपरीक्षितह्मणेगुरुवर्या॥सींपरिसिलेंस्वा
यंभुवाच्याअन्वया॥आतांअन्यमन्वंतरेंसदया॥हरिचरितासहवदावीं॥ १॥मगश्रीशुकह्मणेरायासी॥आ
जपर्यंतजाणमानसीं॥सहामन्वंतरेंसौख्यराशी॥जातींजाहलीं निश्चयें॥२॥रायाप्रतिमन्वंतर॥मनुमनुपुत्र
निर्जर॥मुनिइंद्रहरीचाअवतार॥सहाअधिकारअसतीपैं॥३॥प्रथममन्वंतरींस्वायंभुवमनु॥प्रियव्रतउ
त्तानपदतत्सूनु॥यामदेवमरीच्यादिमुनिगण॥यज्ञावतारहरीचा॥४॥स्वायंभुवशातवर्षेंतपतां॥असुर-
भक्षूंपाहतीअवचितां॥तैंत्यांवधूनिस्वयेंतत्त्वतां॥इंद्रजाहलायज्ञतो॥५॥द्वितीयमनुस्वारोचिष॥द्युमदा-
दिसुतरोचनसुरेश॥ऊर्जस्तंभादिमुनिविशेष॥तुषितसुमनसतेकाळीं॥६॥विभूनामेंअवतारहरीचा॥
तेणेंब्रह्मचर्यव्रताचा॥उपदेशकेलासाचा॥अष्टाशीतिसहस्रमुनींसी॥७॥तिसरामनुउत्तमअभिधानी॥पवना-
दिततसुतप्रमदादिमुनी॥सत्यादिदेववज्रपाणी॥सत्यजितनामेंतेधवां॥८॥सत्यसेनअवतार॥होताजाहलाम
नोहर॥भूतद्रोहीजनांसीफार॥शिक्षातेणेंपैंकेली॥९॥चवथातामसमनुनिश्चित॥तयासीपृथुप्रभृतिदश-
सुत॥सत्यकादिदेवशचीनाथ॥त्रिशिखनामेंतेधवां॥१०॥ज्योतिर्धामादिऋषिअवधारीं॥हरिमेधसपत्नीचे
उदरीं॥लक्ष्मीरमणहर्यवतारधरी॥लोकरक्षणाकारणें॥११॥तेणेंगजेंद्रनक्रेंओढितां॥रक्षणकेलाभागव-
ता॥ऐसीपरिसूनियांवार्ता॥परीक्षितीबोलतसे॥१२॥महाराजहरिकथासुंदर॥मजलासांगासविस्तर॥कै-
साकेलाउद्धार॥इभेंद्राचाश्रीहरीनें॥१३॥पशुअसतांगजेंद्रआपण॥श्रीहरीनेंकेलेंमोचन॥कैसागेलाभावें
शरण॥तेंचिसांगादयानिधे॥१४॥सूतह्मणेशौनकासी॥यापरीऐकूनिवाक्यासी॥बोधिताजाहलाश्रीशु-

कऋषी ॥ धर्मपौत्राकारणें ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरस्वारामविरचित ॥ प्रथमाध्यायगोड हा ॥ १६ ॥ १ ॥ द्वितीयाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकम्हणेनृपनाथा ॥ परिसेंश्रीहरिचीगाथा ॥ क्षीरसागरवेष्टितनाता ॥ त्रिकूटपर्वतरमणीय ॥ १ ॥ दशसहस्रयोजनपरिमित ॥ उंचअसेतोपर्वत ॥ तयासीतीनशिखरेंअत्यंत ॥ शोभायमानअसतीपैं ॥ २ ॥ सुवर्णरजतलोहमयजाण ॥ लांबीरुंदीदहासहस्र योजन ॥ तयांच्यातेजेंकरून ॥ दाही दिशाप्रकाशती ॥ ३ ॥ पर्वतप्रदेशाचेठायीं ॥ रत्नसुवर्णमण्यांच्यापाहीं ॥ खाणीसप्तधातूंच्याही ॥ असत्याजाहल्याराजेंद्रा ॥ ४ ॥ नानाविधवृक्षयुक्त ॥ पशुगणेंकरूनीसुशोभित ॥ सिद्धचारणगंधर्वसेवित ॥ विद्याधरजेथेंक्रीडती ॥ ५ ॥ नृत्यगायनअप्सराकरिती ॥ मनोवेधकत्यापर्वती ॥ ऋतुमनामेंउद्याननिश्चिती ॥ वरुणाचेंअसेजाणपां ॥ ६ ॥ तेथेंत्रिकूटशिखरावर ॥ एकउत्तमसरोवर ॥ निर्मलोदकमनोहर ॥ अमृतासमानजाणिजे ॥ ७ ॥ एकदांत्याकाननांत ॥ गजेंद्रआलाअकस्मात ॥ आपुलेपरिवारांसहित ॥ क्रीडावयाकौतुकें ॥ ८ ॥ जयाचेदर्पेंकरून ॥ क्षुद्रपशुकरितीपलायन ॥ तोसूर्यतापेंसघर्महोऊन ॥ तृषाक्रांतजाहला ॥ ९ ॥ मगकांतासुतपौत्रांसहित ॥ वारणेंद्रअलिकुलसेवित ॥ अमृतोदकप्यावयानिश्चित ॥ सरोवरींप्रवेशला ॥ १० ॥ स्नानपानकरितांवारण ॥ गतश्रमजाहलाआपण ॥ शुंडाग्रेंकरूनीजलग्रहण ॥ परस्परेंसिंचितीकौतुकें ॥ ११ ॥ यापरीगजेंद्रखेळतां ॥ उदकामाजीसभोंवता ॥ नक्रयेऊनिअवचिता ॥ चरणओढीतयाचा ॥ १२ ॥ दैवेंसंकटपडलें ॥ परस्परांचेंयुद्धचालिलें ॥ गजेंद्राचेंबळखुंटलें ॥ ग्राहओढीजळांत ॥ १३ ॥ अन्यगजांच्यायोगेंजाण ॥ जाहलेंनाहींनिर्मोचन ॥ ऐसेंसंकटपाहूनिदारुण ॥ वारणपतीघाबरला ॥ १४ ॥ असं

तदीनहोऊन॥करिताजाहलागर्जन॥इतुक्यामाजीपूर्वसंस्कारेंकरून॥हरिस्मरणजाहलेंतया॥१५॥श्रीमद्भा-
गवतसारामृत॥अष्टमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥द्वितीयाध्यायगोडहा॥१६॥२॥तृती-
याध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥चरित्रपरिसेंबापुढती॥नक्रगजेंद्रयुद्धनिश्चिती॥सहस्रवर्षे
चालिलें॥१॥गजेंद्रशरीरक्षीणजाहलें॥स्त्रीपुत्रादिमागेंपरतले॥नक्रेंजळांतधरूनीओढिलें॥उपायकांहींचा
लेना॥२॥तैंप्राग्जन्मींचेंस्मरण॥करिताजाहलावारण॥ह्मणेसंकटनिवारण॥हरीविणकवणकरीलपैं॥३॥म
गसद्भावेंकरून॥करिताजाहलास्तवन॥तेंचिकरासाग्रश्रवण॥अवधानेंकरूनियां॥४॥ श्लोक ॥गजेंद्रउ
वाच॥नमोभगवतेतस्मैयतएतच्चिदात्मकम्॥पुरुषायादिबीजायपरेशायाभिधीमहि॥२॥ टीका ॥ हे
प्रभोयासमयीं॥नक्रेंग्रासिलेंमजपायीं॥प्रत्यक्षवंदनामीसमर्थनाहीं॥मनेंकरूनीवंदितों॥५॥हेकैवल्यना
थनारायणा॥पतितपावनाजनार्दना॥सर्वेंद्रियसाक्षीवामना॥कृपाघनासर्वेशा॥६॥तूंदेहस्थअसतांजाण
प्राणीनकरितीअवलोकन॥तूंक्षेत्रज्ञपुरुषपुराण॥आदिपुरुषातुजनमो॥७॥तूंप्रकृतीसउत्पन्नकर्ता॥ तु-
झेचरणीवंदनआतां॥सहस्रावधिअसोताता॥प्रेमभक्तीकरूनियां॥८॥तूंविश्वात्माअव्यय॥उपाधिरहित
स्वयमेव॥अखिलगुरुवासुदेव॥नमननमाझेंतुजअसो॥९॥स्तवनपरिसूनिपुनीत॥ब्रह्मादिदेवविस्मित॥
होतेजाहलेमनांत॥परंतुमोचननकरिती॥१०॥ह्मणतीआह्मीवरद्यावया॥समर्थआहोंतयासमया॥ पर-
तुगजराजस्तवितोअव्यया॥परब्रह्मस्वरूपातें॥११॥गजेंद्रह्मणेविश्वपालक॥जोअसेकर्मचालक॥तोअ-
चिंत्यसनातनचोख॥रक्षणकरोयेउनी॥१२॥ब्रह्मादिदेवमागेंपरतले॥वैकुंठमाजिनेवेळे॥गजेंद्रस्तवन

हरीनें ऐकिलें ॥ धांवूनि आला सत्वर ॥ १३ ॥ वेदमय गरुडावरी ॥ बैसूनियां श्रीहरी ॥ चक्र घेऊनि निजकरीं ॥ भक्त रक्षणा पातला ॥ १४ ॥ सन्निध येतां नारायण ॥ गजेंद्र करी कमलार्पण ॥ शुंडादंड करून ॥ वंदन भाव दाखवी ॥ १५ हे विश्वेशा जनार्दना ॥ वंदन असो तुझिया चरणा ॥ ऐसें उच्च स्वरें नामोच्चारणा ॥ करितां नवल वर्तलें ॥ १६ ॥ सदय हृदय वनमाळी ॥ त्वरें उतरूनि गरुडाखालीं ॥ भक्तरक्षणार्थ उडी घाली ॥ भक्तकामकल्पद्रुम ॥ १७ ॥ चक्रें नक्र-वक्त्र छेदिलें ॥ भक्त गजेंद्रासी सोडविलें ॥ तें ब्रह्मांड मंडपीं विस्तारलें ॥ यश पावन श्रीहरीचें ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ तृतीयाध्याय गोड हा ॥ १९ ॥ ३ ॥ चतुर्थाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे नृपनाथा ॥ परिसें श्रीहरीची गाथा ॥ गजेंद्रमोक्ष या परी होतां ॥ सुरगण पुष्पें वर्षती ॥ १ ॥ गगनीं गंधर्व किन्नर ॥ गायन करिती सुंदर ॥ अप्सरा नाचती मनोहर ॥ अति संतोषें करूनियां ॥ २ ॥ दुंदुभी नादें करून ॥ कोंदाटलें सर्व गगन ॥ ऋषि सिद्ध चारण ॥ स्तवन करूं लागले ॥ ३ ॥ देवलशापापासूनि मुक्त नक्र जाहला अकस्मात ॥ गंधर्व होऊनि पूर्ववत् ॥ विमानीं बैसूनि तो गेला ॥ ४ ॥ गजेंद्र चतुर्भुज होऊन ॥ वैकुंठीं गेला न लगतां क्षण ॥ याचें पूर्वजन्मींचें आख्यान ॥ श्रवण करीं राजेंद्रा ॥ ५ ॥ नृपोत्तम द्रविड देशीं ॥ इंद्रद्युम्न पांड्यवंशीं ॥ महाभागवत दिवसनिशीं ॥ आराधना करी विष्णूची ॥ ६ ॥ तो एकदां गंगातीरीं जाऊन ॥ एकांतीं श्रीहरीचें ध्यान ॥ करितां जाहला धरूनि मौन ॥ तंव सशिष्य अगस्ति पातले ॥ ७ ॥ तेणें त्यांना नाहीं पाहिलें ॥ अंतरीं ध्यान करितां भलें ॥ ह्मणूनि मुनि रागावले ॥ ह्मणे उन्मत्त हा कैसा ॥ ८ ॥ ब्राह्मणाचा अपमान ॥ करणारा भूपति आपण ॥ या जन्मींच होवो वारण ॥ ह्मणूनि शाप दिधला ॥ ९ ॥ ऐसी बोलतां शापोक्ति ॥ गजेंद्र जाहला भूपती ॥ श्रीहरि

सेवेंराहिलीस्मृती ॥ व्रतप्रभावेंकरूनियां ॥ १० ॥ असोत्यामुक्तकरूनश्रीरमण ॥ बोलेवैकुंठांकरितांगमन ॥ गजेंद्रमो-
क्षाचेंश्रवणपठन ॥ भावेंकरीलजोप्राणी ॥ ११ ॥ हेंसरोवरगिरिकंदर ॥ क्षीरसिंधुश्वेतद्वीपसुंदर ॥ श्रीवत्सकौस्तु
भरत्नवर ॥ प्रातःकाळींस्मरेजो ॥ १२ ॥ तयाचादुःखसागर ॥ स्वयेंमीकरीनपरिहार ॥ ऐसेंबोलूनिइंदिरावर ॥
वैकुंठभुवनींपातला ॥ १३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ च
तुर्थाध्यायगोड़हा ॥ १४ ॥ ४ ॥ पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ मन्वंतरपरिसावेंपुढती ॥ रैवत
नामानृपती ॥ पांचवामनुजाहला ॥ १ ॥ बलिविंध्यादिकुमर ॥ तयासीहोतेसाचार ॥ विभुनामकअमरेश्वर ॥ भू-
तरयादिकदेवते ॥ २ ॥ हिरण्यरोमादिऋषि ॥ शुभ्रपत्नीविकुंठेचेकुक्षी ॥ वैकुंठसंज्ञेंत्हृषीकेशी ॥ अवतरलाकौ-
तुकें ॥ ३ ॥ लक्ष्मीनेंआग्रहधरिला ॥ श्रीहरिह्मणूनकळवळला ॥ स्वनामेंलोकनिर्माणकेला ॥ वैकुंठतयाबोलती ॥
४ ॥ साहावामनुचाक्षुषनामक ॥ पुरुपुरुषादितयाचेबाळक ॥ इंद्रमंत्रद्रुमसंज्ञक ॥ आप्यादिसुरगणजाण-
पां ॥ ५ ॥ हविष्मत्वीरकादिऋषि ॥ तेव्हांहोतेतपोराशी ॥ अजितनामेंहृषीकेशी ॥ अवतारधरिताजाहला ॥ ६ ॥
क्षीरसागरमंथनकरून ॥ देवांसीकरवीअमृतपान ॥ मंदराचळपृष्ठीवरीधारण ॥ करिताजाहलाकमठपणें ॥ ७
यापरीऐकतांनृपवर ॥ ह्मणेसांगासमर्थासविस्तर ॥ कैसामथिलाक्षीरसागर ॥ अमृतदानकैसेंकेलें ॥ ८ ॥ मंद
राचळकेलाधारण ॥ श्रीहरीनेंकांसवहोऊन ॥ याचेंसमस्तकारण ॥ व्यासनंदनाकथावें ॥ ९ ॥ तेव्हांशुकाचार्य-
बोलती ॥ परिसेंरायापरीक्षिती ॥ गजेंद्रावरीबैसूनिशचीपती ॥ नंदनवनाचालिला ॥ १० ॥ तोंतिकडूनिअकस्मा
त ॥ दुर्वासआलेशिष्यांसहित ॥ पुष्पमालिकाप्रसादवत् ॥ देतेजाहलेअमरेंद्रा ॥ ११ ॥ तोवासवेंकरूनिग्रहण ॥ ग

जमस्तकींकेलीस्थापन॥ गजेंशुंडाग्रें घेऊन॥ तेंचि पदीं तुडविली॥ ११॥ ऐसा प्रमाद तेक्षणीं॥ पाहूनियां दुर्वास-
मुनी॥ अंतरीं क्रोधाविष्ट होउनी॥ शाप देती तात्काळ॥ १२॥ हे देवाधमा परिसें मात॥ तूं जाहलासी बहु उन्मत्त॥ तु-
झी संपत्ती समस्त॥ नष्ट होईल निश्चयें॥ १४॥ शाप देऊनि मुनी गेले॥ पुढें चरित्र काय जाहलें॥ दैत्य उन्मत्त होऊनि
तेवेळे॥ राज्य हरिती इंद्राचें॥ १५॥ तेव्हां ब्रह्मादि सुरगण॥ जाऊनि विष्णूसी शरण॥ सांगते जाहले वर्तमान॥ मूळ
कारण शापाचें॥ १६॥ मग अंजळी जोडूनि सुर॥ सद्भावें करिती नमस्कार॥ स्तवन करिती वारंवार॥ कृपासिंधु ता
रावें॥ १७॥ हे भगवन् शेषानंत॥ तूं अवितर्क्य त्रिगुणरहित॥ ब्रह्म सनातन पुनीत॥ भक्ततारका करुणार्णवा॥ १८
श्रीमद्भागवत सारामृत॥ अष्टमस्कंध परम पुनीत॥ प्राकृत सखाराम विरचित॥ पंचमाध्याय गोड हा॥ १९॥ ५॥
षष्ठाध्याय प्रारंभः॥ ॥श्रीशुक म्हणे परीक्षिती॥ ऐसी सुरगण करितां स्तुती॥ तात्काळ तेथें रमापती॥ प्रगट जा
हला तेजोमय॥ १॥ परिसूनियां सुरस्तवन॥ बोलता जाहला भगवान॥ हे देव हो माझें वचन॥ श्रवण करा सद्भावें
२॥ जों काल पर्यंत समग्र॥ कल्याण होईल तुमचें साचार॥ ताव काल पर्यंत सत्वर॥ संधि करा दैत्यांशीं॥ ३॥ स्व-
हें स्वकार्य गौरवीं॥ शत्रूशीं मैत्री करावी॥ कृतार्थ होतां धरावी॥ अहिमूषकता॥ ४॥ सर्व्यें पेटान्याशीं छिद्र पा-
डितां॥ सर्प निघूनि अवचिता॥ प्रवर्ततो मूषकघाता॥ तद्वत आतां करावें॥ ५॥ व्हावया अमृतोत्पादन॥ करावा स
कळांहीं प्रयत्न॥ मृत्युग्रस्ताचें जीवन॥ होय जेणें॥ ६॥ क्षीरसमुद्राचें मंथन॥ करितां अमृत निघेल पावन॥ तें करितां
तुह्मी प्राशन॥ अमर व्हाल निश्चयें॥ ७॥ मग दैत्य लक्षूनि जावें॥ तयांशीं स्नेहें बोलावें॥ परंतु आधीं सख्य करावें॥
तेणें होय कार्यसिद्धि॥ ८॥ सर्वौषधी मेळवून॥ सागरामाजी कालवून॥ नंतर करावें मंथन॥ पूर्णकामना होईल पैं॥

मंदराचळरवींकरा ॥ वासुकीसर्पहादोरा ॥ परस्परेंओढूनिसैरावैरा ॥ आरंभकरामंथनासी ॥ १० ॥ मीअनुकूळतु
ह्मांसी ॥ नकराचिंतामानसीं ॥ ऐसें बोलूनीदेवांसी ॥ प्रभुअंतर्हितजाहला ॥ ११ ॥ मगअशास्त्रहोऊनिशचीनाथ ॥
बळीसहसंधीकरीनिश्चित ॥ तेंदेवासुर मिळूनिसमस्त ॥ गिरिआणावयाचालिले ॥ १२ ॥ समस्तीं एकवटूनितेवेळां
मंदराचळउपटिला ॥ श्रमेंकरूनीतयाला ॥ नेऊंपाहतीवाहूनी ॥ १३ ॥ परंतुतयाचाभार ॥ सुरासुरांसीजाहलाफा
र ॥ संकटजाणूनिघोर ॥ विधीनेंस्तवनमांडिलें ॥ १४ ॥ पतितपावननारायणा ॥ कृष्णाविष्णुमधुसूदना ॥ सच्चि
दानंदाजनार्दना ॥ पावआतांसंकटीं ॥ १५ ॥ ऐसीपरिसूनिवाणी ॥ गरुडारूढचक्रपाणी ॥ प्रगटहोऊनितेक्षणीं ॥ अ
भयदानदेतसे ॥ १६ ॥ अमृतदृष्टीकरून ॥ सर्वांचेंकेलेंश्रमहरण ॥ मंदराचळगरुडस्कंधींवाहून ॥ पयोब्धितटीं आ
णिला ॥ १७ ॥ सकळसुरवरांसहित ॥ स्थापनकेलातेथेंपर्वत ॥ श्रीशुकदक्षणेचरित ॥ अग्रभागींपरिसावें ॥ १८ ॥
श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ षष्ठाध्यायगोडहा ॥ १९ ॥ ६ ॥
सप्तमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ देवासुरदेऊनिफलभाग ॥ मंदरासीवेष्टितीनाग ॥ घालूनिक्षीरसागरींतोनग ॥ मंथन
करूंलागले ॥ १ ॥ देवांसहितनारायण ॥ धरिताजाहलावासुकीचेंवदन ॥ ऐसेंदेखूनिदितिनंदन ॥ कोपायमान-
जाहले ॥ २ ॥ ह्मणतीहेंकायकेलें ॥ अपवित्रअहिपुच्छआह्मांदिलें ॥ तेंनघेऊंआह्मीयेवेळे ॥ म्हणूनिकलहमांडिला
३ ॥ ऐसेंऐकूनिवचन ॥ कायकरीजनार्दन ॥ सोडूनिवासुकीचेंवदन ॥ पुच्छधरीदेवांसह ॥ ४ ॥ मुखाकडूनिओ
ढितीअसुर ॥ पुच्छाकडूनिओढितीसुर ॥ ऐसा विभागकरूनीसागर ॥ मंथनकरूंलागले ॥ ५ ॥ अनाधारमं
दरपर्वत ॥ पाताळींचालिलात्वरित ॥ विघ्नदेखूनिरमानाथ ॥ कायकरिताजाहला ॥ ६ ॥ कूर्मविग्रहजगजेठी ॥ मं

दराचळघेईपाठीं॥ परीतोडोलेपाहूनिशेवटीं॥ गिरिपृष्ठीबैसला॥ ७॥ एकरूपजळांत॥ दुसरेंरूपदेवांत॥ तिसरें-
रूपघेऊनिश्रीकांत॥ गिरिमस्तकींबैसला॥ ८॥ ऐसाभक्तसंकटकाळीं॥ धांवघालीवनमाळी॥ क्षीरसागरस्वयेंघु
सळी॥ भक्तकामकल्पद्रुम॥ ९॥ वासुकीच्यासहस्रमुखांतून॥ सविषश्वासाग्निधूमदारुण॥ निघेतेणेंदानवम्लान
अत्यंतहोऊंलागले॥ १०॥ ऐसेंमंथनकरितां॥ कालकूटविषअवचितां॥ वेगेंनिघेअसह्यतत्वतां॥ ब्रह्मांडगोळजा
ळीतें॥ ११॥ तेंपाहूनिअकस्मात॥ सुरासुरजाहलेभयभीत॥ कैलासपर्वतींजाऊनित्वरित॥ महादेवाविनविती १२
सदाशिवाउमानाथा॥ भक्तसंकटींपडलेताता॥ रक्षणकरावेंआतां॥ ह्मणूनिशरणपातलों॥ १३॥ समुद्रजगरळें
करून॥ होतेंब्रह्मांडदहन॥ सदयत्वदयासंकटजाणून॥ कूर्मदृष्टीअवलोका॥ १४॥ विधाताह्मणेयोगिनाथा॥ आ
ह्मींअमृताकरितां॥ समुद्रमंथनकेलेंताता॥ विषतयांतनिघालें॥ १५॥ तेंचिसकळांजाहलेंमारक॥ याचापरिहार
चोख॥ करूनिआसुचाधाक॥ सर्वघालवाविश्वेश्वरा॥ १६॥ देवांचीपरिसूनिवाणी॥ दुर्गेसिबोलेशूलपाणी॥
भक्तरक्षणासाठींयेक्षणीं॥ विषभक्षणमीकरितों॥ १७॥ तयासीद्यावेंअनुमोदन॥ गिरिजाऐकूनिवचन॥ पति
वीर्यजाणतीह्मणून॥ विषभक्षणाअनुमोदी॥ १८॥ मगसागरींजाऊनितेवेळे॥ शंकरेंविषप्राशनकेलें॥ पंचवक्
ठनीळवर्णजाहलें॥ प्रभावतेणेंदाविला॥ १९॥ जेंविषतेंहातांतून॥ महीवरीपावलेंपतन॥ वृश्चिकदंदशूकतेंधा
रण॥ करितेझालेयेउनी॥ २०॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥
सप्तमाध्यायगोडहा॥ २१॥ ७॥ अष्टमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षितीनाथा॥ परिसेंश्रीकृष्णचरित्रकथा
शंकरेंविषभक्षणकरितां॥ दाहशांतजाहला॥ १॥ नंतरसुरासुरसत्वरी॥ प्रेमेंपातलेसागरतीरीं॥ मागुतीमं-

थ्रनझडकरी ॥ करूंलागलेउभयतां ॥ २ ॥ तेंकामधेनुहोयउत्पन्न ॥ तीऋषीनींघेतलीमागून ॥ मगचंद्रजाहलानि
र्माण ॥ गगनींस्थानतयातें ॥ ३ ॥ उच्चैःश्रवाहयपुनीत ॥ उत्पन्नहोतांघेदिननाथ ॥ ऐरावतनिघतांचतुर्दंत ॥ वास-
वेंशीघ्रआंवरिला ॥ ४ ॥ कौस्तुभरत्नग्रहण ॥ करिताजाहलाजनार्दन ॥ पारिजातकल्पवृक्षभूषण ॥ स्वर्गामाजी-
जाहला ॥ ५ ॥ मगनिघालेअप्सरागण ॥ तेस्वर्गस्थांरमवितीपूर्ण ॥ मगभगवत्परहोयउत्पन्न ॥ आदिमायाकम
लाती ॥ ६ ॥ निजकारणेंबहुत ॥ सुरासुरमानवमोहित ॥ होऊनिह्मणतीप्राप्त ॥ आह्मांकारणेंशीघ्रहोवो ॥ ७ ॥ इंद्रें
दिधलेंआसन ॥ मगदेवीसीघालावयामंगलस्नान ॥ सरितादेतीजलपूर्ण ॥ कनककुंभतेधवां ॥ ८ ॥ सर्वौषधीआणू
निमही ॥ अभिषेकासिदेलवलाही ॥ सुरभीपंचगव्येंपाही ॥ देतीजाहलीकौतुकें ॥ ९ ॥ वेदोक्तविधानेंभला ॥ ऋषी-
नींअभिषेककेला ॥ गंधर्वअप्सरागायनाला ॥ करितीतेंसंतोषें ॥ १० ॥ दिग्गजयेऊनिआपण ॥ पूर्णकुंभीघालि-
तीस्नान ॥ सद्भावेंरमेलागुन ॥ पीतपटदेसिंधू ॥ ११ ॥ तैसीचवैजयंतीमाळ ॥ अर्पिताजाहलातात्काळ ॥ विश्वक
र्मायेऊनसोज्वळ ॥ रत्नालंकारेंभूषवी ॥ १२ ॥ हारदिधलाशारदेनें ॥ पद्मपुष्पब्रह्मदेवानें ॥ रत्नकुंडलेंनागानें ॥
अर्पणकेलींसद्भावें ॥ १३ ॥ यापरीमहालक्ष्मीचें ॥ अभिषेकपूजनजाहलियासाचें ॥ तेजदिसेसहस्त्ररतीचें ॥ ए
कस्थळींतेधवां ॥ १४ ॥ मगघेऊनिनीलोत्पलमाला ॥ मृदुगल्लसुभूषितकुंडला ॥ सलज्जमंदहास्यचंचला ॥ सु
रासुरांअवलोकी ॥ १५ ॥ तेअत्यंतकृशोदरी ॥ वक्षस्थळींहेमकुंभापरी ॥ पुष्टोच्चस्तनसुंदरी ॥ कुंकुमचंदन-
लिप्सते ॥ १६ ॥ नूपुरेंमंजुळध्वनिकरिती ॥ सभेमाजीचालतांगजगती ॥ सुवर्णवल्लीसमानदीसी ॥ शोभेसुंद
रजगन्माता ॥ १७ ॥ परिभ्रमणाचेंकारण ॥ भारतापरिसेंपावन ॥ आपणासिनिर्दोषरमण ॥ प्राप्तव्हावाह्मणू

निया ॥ १८ ॥ रमादेवी भ्रमत भ्रमत ॥ सुरासुर मुनि पाहे निश्चित ॥ जयाचें तपोबळ बहुत ॥ शांति तया असेना १९
जे आहे तज्ञानी आपण ॥ तेन होती निःसंगपूर्ण ॥ जे आहेत विभवसंपन्न ॥ कामजय त्यांना हीं ॥ २० ॥ जे चिरायु अ
सती ॥ तयासी नाहीं मंगलरीती ॥ जयासी उभय गुणशोभती ॥ तो मसणीं वसतसे ॥ २१ ॥ सर्वगुणसंपन्न हरी ॥
तो मज विषयीं निस्पृह भारी ॥ ऐसा विचार करूनी अंतरीं ॥ विष्णूसि वरी सद्भावें ॥ २२ ॥ नीलोत्पलांची माळा ॥ घा
तली मुकुंदाच्या गळा ॥ पूर्णब्रह्म घनसांवळा ॥ पाहूनि डोळां निवाली ॥ २३ ॥ नंतर केशव झडकरी ॥ तीतें वसाव
या निर्धारीं ॥ स्थान देई हृदयावरी ॥ महानंद तैं प्रवर्तला ॥ २४ ॥ श्रीचे कृपाकटाक्षें करून ॥ त्रिजगत्संपत्ति वर्धमा-
न ॥ होती जाहली न लगतां क्षण ॥ काय माहात्म्य सांगावें ॥ २५ ॥ मातेनें उपेक्षिले असुर ॥ ते दरिद्री निर्बळ जा-
हले फार ॥ निर्लज्ज विषयलोभी अपार ॥ नामसत्कूर सर्वंता ॥ २६ ॥ नंतर सागर घुसळितां ॥ वारुणी नामक दु-
हिता ॥ निघाली तेधवां अवचिता ॥ असुरीं ग्रहण केली ती ॥ २७ ॥ अमृतकलश घेऊनि करीं ॥ साक्षाद्विष्णु धन्वं
तरि ॥ प्रगट जाहला ते अवसरीं ॥ आयुर्वेद वाढविता ॥ २८ ॥ कांसे कशिला पीतांबर ॥ द्विभुज वैद्य श्याम सुंदर
ज्याचे करीं अमृतकुंभ मनोहर ॥ गुणसंपन्न परमात्मा ॥ २९ ॥ तो अमृतकलश भला ॥ बलात्कारें दैत्यीं हरिला
दुःख जाहलें सुरगणाला ॥ तैं प्रवर्तला कलह त्यांचा ॥ ३० ॥ सर्व देवदेव एकत्र होऊन ॥ गेले श्रीहरिसी शरण ॥ कृ
पाघना भक्तरक्षण ॥ शीघ्र करीं गोविंदा ॥ ३१ ॥ तैं देवदैत्य कलहशमार्थ ॥ मोहिनीरूप धरी श्रीकांत ॥ लावण्य
वंत ब्रह्मांडांत ॥ ज्यासम कोणी असेना ॥ ३२ ॥ ते उत्पलदलश्यामला ॥ सुकंठ भूषणीं अतिकोमला ॥ केशपा-
शीं कुसुममाला ॥ मोहिनी बाला प्रगटली ॥ ३३ ॥ नवयौवनें होय स्तनभार ॥ तेणें जाहलें कृश उदर ॥ सलज्ज

स्मितेंमदनांकुर ॥ प्रवर्तवीसुरासुरीं ॥ ३४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारा
मविरचित ॥ अष्टमाध्यायसंगोडहा ॥ ३५ ॥ ८ ॥ नवमाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ परिसेंकथासौख्य
राशी ॥ सुरासुरपाहूनिअमृतासी ॥ कलहकरूंलागलेजों ॥ १ ॥ इतुक्यामाजीभगवान् ॥ मोहिनीरूपीअवलोकन
करितांचीसर्वांचेंमन ॥ मोहितजाहलेंतेधवां ॥ २ ॥ नंतरदेवदैत्यह्मणती ॥ हेशुभांगेहंसगती ॥ तुझ्यासमान
आकृति ॥ ब्रह्मांडमंडपींअसेना ॥ ३ ॥ तूंकवणाचीकवण ॥ हेंचिकथींआह्मांलागुन ॥ एकवारमंजुळभाषण ॥
चंद्राननेकरावें ॥ ४ ॥ तूंकवणाचीदुहिता ॥ तैसीहोसीकवणाचीकांता ॥ देवांगनांचेंरूपपाहतां ॥ उपमातूलेंसा
जेना ॥ ५ ॥ आतांआमुचेंकार्यकरी ॥ अमृतकलशघेऊनिकरीं ॥ देवदैत्यांसीझडकरी ॥ सुधाविभागुनीदेइजे
६ ॥ ऐसीपरिसूनिवाणी ॥ मोहिनीरूपचक्रपाणी ॥ बोललाजाहलातेक्षणीं ॥ वचनमंजुळमनोहर ॥ ७ ॥ मंदहा
स्यकरून ॥ हावभावदावून ॥ वक्रभृकुटीनेत्रमुरडून ॥ कायबोलेपरमात्मा ॥ ८ ॥ कश्यपसुतहोपरिसामात ॥ तु
ह्मीआहांतसुज्ञपंडित ॥ ऐसेंअसतांविपरीत ॥ कायबोलताहेंऐसें ॥ ९ ॥ मीस्वैरिणीअसतां ॥ स्त्रीचाविश्वा-
समानितां ॥ हेंकायह्मणावेंआतां ॥ शोधूनिपहामानसीं ॥ १० ॥ जैसेंलुब्धलांडग्याचें ॥ तैसेंचिकठिणका
मिनीचें ॥ शास्त्रोंउक्तअसेसाचें ॥ यांतअन्यथाअसेना ॥ ११ ॥ यापरीपरिसूनिमात ॥ दैत्यजाहलेकाममोहि-
त ॥ वरीविनोदवचनींचमत्कृत ॥ अमृतकलशतीसदेती ॥ १२ ॥ अमृतकलशघेऊनिमोहिनी ॥ बोलतीजा-
हलीतेक्षणीं ॥ मीविभागीनस्वेच्छेंकरूनी ॥ तयांततुह्मचेंनचाले ॥ १३ ॥ हेंमान्यअसेलजरी ॥ तरीविभागक
रित्येंसत्वरी ॥ सुरासुरपंक्तीपरोपरी ॥ भिन्नकरूनीबैसवा ॥ १४ ॥ वचनऐकतांभलें ॥ तेंसर्वांसीमानवलें ॥

स्नानार्चनकरूनीतेवेळे ॥ बैसलेदेवदानव ॥ १५ ॥ तेव्हांमोहिनीरूपीभगवंत ॥ विवेककरीनिजमनांत ॥ दैत्यां
सिदेणेंअमृत ॥ दुग्धसर्पांजयापरी ॥ १६ ॥ मगअमृतपात्रघेऊन ॥ सुरवरांसीसुधावाढीपूर्ण ॥ दानवांसी
स्मितनर्मवचन ॥ करूनिकटाक्षेंलक्षितसे ॥ १७ ॥ दैत्यस्मरूनिपूर्वसंकेत ॥ तिच्याबहुमानेंसंकोचित ॥ ॥
स्त्रीकलहमानूनिजकर्मस्मित ॥ मौनव्रतपाळिती ॥ १८ ॥ तेव्हांराहुदेवपंक्तीसी ॥ जाऊनिबैसलाकपटराशी
जेथेंअसतीरविशशी ॥ तयांमाजीनिश्चयें ॥ १९ ॥ तेंसोमसूर्यअवलोकिती ॥ थोरवींश्रीहरीसीखुणाविती
अमृतपानकरितांचिनिश्चिती ॥ चक्रेंमस्तकछेदीतो ॥ २० ॥ परीअमृतेंअमरजाहला ॥ ग्रहांमाजीराहूमि-
ळविला ॥ दैत्यमोहितहोऊनितेवेळां ॥ सुराप्राशनकरितीपैं ॥ २१ ॥ हेंश्रीहरीतेव्हांपाहुन ॥ मोहिनीस्वरू
पत्यागून ॥ मागुतीचतुर्भुजनारायण ॥ होताजाहलापरमात्मा ॥ २२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टम
स्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ नवमाध्यायगोडहा ॥ २३ ॥ ९ ॥ दशमाध्यायप्रारंभः
श्रीशुकह्मणेसावधान ॥ रायापरिसेंचरित्रपावन ॥ देवांसीसुधाअर्पण ॥ करूनिमोहिनीगुप्तहोय ॥ १ ॥
नंतरतेदैत्यमनीं ॥ सक्रोधभग्नसंधिहोउनी ॥ युद्धमांडितीतेक्षणीं ॥ जयापजयाकारणें ॥ २ ॥ शस्त्रास्त्रेंक
रूनीजाण ॥ करूलागलेघोरकंदन ॥ मृदंगगोमुखभेरीवादन ॥ उत्तेजनार्थकरितीबहू ॥ ३ ॥ रथरथाशी-
लागला ॥ अश्वअश्वांशींभिडला ॥ वारणवारणाशींतेवेळां ॥ स्पर्धाबहुतलागली ॥ ४ ॥ महावीरांवरीम-
हावीर ॥ वाहनींबैसूनिसत्वर ॥ बाणवर्षतीखरतर ॥ मांडिलानिकरयुद्धाचा ॥ ५ ॥ नमुचिशंबरबाण ॥ वि
प्रचित्तीकाळनाभजाण ॥ इत्यादिदैत्यांसवेंपूर्ण ॥ अष्टदिक्पाळभांडती ॥ ६ ॥ रक्तसरितावाहूलागली ॥ दै

त्यानीं मायायोजिली ॥ गिरितरुरुधिरवृष्टीजाहली ॥ राक्षसशस्त्रनाचती ॥ ७ ॥ प्रचंडसूटलासमीर ॥ क्षुभितहोतसे सागर ॥ प्रसंगपाहूनि भयंकर ॥ प्रगटजाहलारमाधव ॥ ८ ॥ अष्टभुजीं आयुधधर ॥ कांसेकशिलाजेणें पीतांबर ॥ श्यामसुंदरमनोहर ॥ गोपाळकृष्ण विश्वात्मा ॥ ९ ॥ संग्रामीं प्रगटतां श्रीहरी ॥ कालनेमि धांवलासत्वरी ॥ त्रिशूळमारी अंगावरी ॥ तो प्रभु करीं घेतसे ॥ १० ॥ तो त्रिशूलमागुती फेंकिला ॥ दैत्याचामस्तकछेदिला ॥ तथापित्यामस्तकें प्रहारकेला ॥ येऊनिशी प्रगरुडातें ॥ ११ ॥ नंतरमालीसुमालीदैत्यजाण ॥ जेकाहोतेबळसंपन्न ॥ तयांचींमस्तकें श्रीधरें आपण ॥ सुदर्शनें छेदिलीं ॥ १२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ दशमाध्यायगोडहा ॥ १३ ॥ १० ॥ एकादशाध्यायप्रारंभः

देवासुरसमरांत ॥ इंद्रबलीशीं विरोधबहुत ॥ वज्रमारूंपाहेशचीकांत ॥ तंवबळीह्मणे इंद्रातें ॥ १ वज्रासहतुझामस्तक ॥ आतांचिछेदितोंदेख ॥ युद्धप्रकारनोव्हेचोरव ॥ पाहेंकौतुकपैंमाझें ॥ २ ॥ जयपराजयकीर्ति ॥ अयशकीं लक्ष्मीनिश्चिती ॥ आहेतईश्वराचेहातीं ॥ उपायतेथेंनचाले ॥ ३ ॥ ऐसीऐकूनिमात ॥ इंद्रेंवज्रमारिलेंत्वरित ॥ विरोचनपुत्रगजासहित ॥ पृथ्वीवरीपडियेला ॥ ४ ॥ मूर्छितपडतांबळी ॥ जंभसिंहारूढतेवेळीं ॥ गदेनेंताडीऐरावतमौळी ॥ तंवतोभूमीबैसला ॥ ५ ॥ वासवें रथावरीबैसून ॥ जंभासुराचाघेतलाप्राण ॥ ऐसेंविपरीतपाहून ॥ बलपाकदैत्यधांवती ॥ ६ ॥ तयांनीं बहुयुद्धकेलें ॥ परीइंद्रेंवज्रें तयांवधिलें ॥ मगनमुचीसीलागलें ॥ इंद्राचेंयुद्धतेधवां ॥ ७ ॥ जाहलीतेव्हांनभोवाणी ॥ दैत्यहाशुष्कआर्द्रपदार्थांनीं ॥ मृत्युपावणारनाहींरणीं ॥ सत्यजाणअमरेंद्रा ॥ ८ ॥ मगइंद्रेंकायकेलें ॥ समुद्रफेंसेंमस्तकउडविलें ॥ देवऋषिगंधर्वहर्षले ॥ अप्स-

रानृत्यकरितीबहु ॥ ९ ॥ यक्षकिन्नरचारण ॥ सिद्धसाध्यदेवगण ॥ अवघेकरितीस्तवन ॥ वाद्येंअंबरकोंदलें ॥१०॥
तेव्हांब्रह्मदेवअकस्मात ॥ नारदाधाडितीयुद्धांत ॥ तोशीघ्रयेऊनिबोधीनिश्चित ॥ देवासुरांलागुनी ॥ ११ ॥ तु-
ह्मीसागरमंथनकरितां ॥ विषमद्यसुधाआलीहोता ॥ आतांकासियाभांडता ॥ प्राणदेताव्यर्थचि ॥ १२ ॥ हेंअ-
श्लाघ्यकर्मपाहीं ॥ तुह्मांउभयतांसीयोग्यनाहीं ॥ हेंऐकूनिलवलाहीं ॥ सर्वगेलेनिजाश्रमा ॥ १३ ॥ श्रीशुकह्मणेरा
यासी ॥ परिसेंश्रीहरिचरित्रासी ॥ अग्रभागींसौख्यराशी ॥ एकाग्रचित्तेंकरूनियां ॥ १४ ॥ श्रीमद्भागवतसारा-
मृत ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकादशाध्यायगोडहा ॥ १५ ॥ ११ ॥ द्वादशाध्या
यप्रारंभः ॥ ॥ महादेवेंश्रवणकेलें ॥ हरीनेंमोहिनीरूपधरिलें ॥ तेंनाहींअवलोकिलें ॥ ह्मणूनिइच्छामानसीं ॥ १ ॥
मगनंदिकेश्वरावरी ॥ बैसूनियांत्रिपुरारी ॥ पार्वतीसहितसागरतीरीं ॥ येताजाहलातेधवां ॥ २ ॥ महाविष्णूनें
रूपपाहून ॥ शंकरकरूंलागलेस्तवन ॥ आपणमोहिनीरूपेंकरून ॥ देवांसीअमृतदीधलें ॥ ३ ॥ सुरादिधलीदै-
त्यांसी ॥ यापरीऐकिलेंकैलासीं ॥ ह्मणूनितेंरूपपहावयासी ॥ आलोंधांवतगोविंदा ॥ ४ ॥ तीमाझीकामना ॥ पूर्णकरी-
मनमोहना ॥ पतितपावनाजनार्दना ॥ विनंतिमाझीपरिसावी ॥ ५ ॥ यापरीपरिसूनिस्तवन ॥ श्रीहरीहोऊनिप्रसन्न
सर्वांचिपावलाअंतर्धान ॥ कायकौतुकमांडिलें ॥ ६ ॥ पुष्पोद्यानप्रुढती ॥ देखताजाहलाउमापती ॥ साजीपशुपक्षीवि
चरती ॥ भ्रमरकरितीगुंजारव ॥ ७ ॥ त्यामनोहरवनांत ॥ एकसुंदरस्त्रीअसेभ्रमत ॥ तरुणीकंदुकक्रीडारत ॥ करी-
अद्भुतहावभाव ॥ ८ ॥ तियेसीपाहूनिभले ॥ शिवमानसमोहितजाहलें ॥ नंदीवरूनिउतरले ॥ गणअंबिकानेणती ॥
९ ॥ त्यातरुणस्त्रियेमागें ॥ सदाशिवतेधवांलागे ॥ ह्मणेमनवेधिलेंशुभांगे ॥ मुखचंद्रमामजदावीं ॥ १० ॥ इतुक्यां

नयेउनीसमीर॥ उडवूंलागलाअंबर॥ अस्ताव्यस्तउघडशरीर॥ पाहतांहरव्यथितहोय॥ ११॥ मगलुब्धहोऊनि पशुपति॥ अतिश्रमेंकरूनिपुढती॥ धांवतांधांवतांनिजप्रती॥ अकस्मातगांठिलें॥ १२॥ तीस्त्रीसलज्जहोऊन तरुआडउभीराहेआपण॥ तोंमहादेवयेऊन॥ बळेंविधरूंपाहती॥ १३॥ मगतिनेंकायकेलें॥ पुढेंगमनआरंभि- लें॥ मार्गीतगांठूनिपहिलें॥ शिवेंदिधलेंआलिंगन॥ १४॥ ऐसाप्रसंगपडतांनिश्चित॥ श्रीहरीजाहलाअंतर्हित ठायींठायींशंकररेत॥ स्खलनहोयमहीवरी॥ १५॥ वीर्यपडेत्यात्यास्थानीं॥ सुवर्णरौप्यपारदखाणी॥ होत्या जाहल्यातेक्षणीं॥ अद्भुतमायादेवाची॥ १६॥ मगहरसावधजाहला॥ पुढतीपाहेगरुडध्वजाला॥ मायाजा- णूनिपरतला॥ कैलासाचलाविस्मयें॥ १७॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखा रामविरचित॥ द्वादशाध्यायगोडहा॥ १८॥ १२॥ त्रयोदशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥ कथा परिसेंगापुढती॥ विवस्वत्पुत्रश्राद्धदेवनिश्चिती॥ सातवामनुजाणिजे॥ १॥ इक्ष्वाकुशर्यातिनाभाग॥ नरिष्यं तधृष्टनभग॥ दिष्टकरूषपृषध्रअव्यंग॥ वसुमानऐसेकुमरत्याचे॥ २॥ आदित्यवसुरुद्रगण॥ विश्वेदेवमरु द्गण॥ अश्विनीकुमारआणिऋभुगण॥ सकळदेवनिश्चयें॥ ३॥ पुरंदरनामाअमरनाथ॥ कश्यपादिऋषिपुनीत कश्यपाअदितीचेकुशीं॥ होयनिश्चित॥ वामनावतारश्रीहरीचा॥ ४॥ ऐसींमन्वंतरेंसात॥ रायाकथिलींसमस्त आतांभावीमन्वंतरें देऊनिचित्त॥ सावधानेंपरिसावीं॥ ५॥ विवस्वतासीदोनजाया॥ संज्ञादेवीआणिछाया॥ ति सरीवडवानामकभार्या॥ त्यालागींअसेकीं॥ ६॥ यमयमीश्राद्धदेव॥ हींसंज्ञेचींअपत्येंसर्व॥ सावर्णितपतीशनि देव॥ छायेपासूनीजाहले॥ ७॥ वडवेसीअश्विनीकुमार॥ जाहलेरायामनोहर॥ भावीमनुहोणार॥ सावर्णिना

मकनृपश्रेष्ठा ॥ ८ ॥ निर्मोकविरजस्कादिसुत ॥ सुतपसअमृतप्रभदेवपुनीत ॥ बळिजोविरोचनसुत ॥ इंद्रहोणार
अमरांचा ॥ ९ ॥ यासममन्वंतरीं ॥ वामनरूपेंश्रीहरी ॥ बळीचेंविभवहरी ॥ त्रिपादपृथ्वीमागूनियां ॥ १० ॥ तो
आठव्यामन्वंतरींजाण ॥ महाविष्णुप्रसादेंकरून ॥ इंद्रत्वाचेंपावलाअधिष्ठान ॥ पाताळींजोप्रस्तुतअसे ॥ ११ ॥
गालवपरशुरामदीप्तिमान ॥ अश्वत्थामाद्रोणनंदन ॥ कृपऋष्यशृंगपावन ॥ बादरायणहेसात ॥ १२ ॥ जेस्वयोग
सामर्थ्येंप्रस्तुत ॥ निजाश्रममंडलांत ॥ वासकरितीसदोदित ॥ होणारतेसप्तऋषि ॥ १३ ॥ गुप्तसरस्वतीचेउदरीं ॥
सार्वभौमनामेंअवतरेलश्रीहरी ॥ पुरंदराचेंइंद्रपदसत्वरी ॥ देईलबळीकारणें ॥ १४ ॥ दक्षसावर्णिमनुनवम ॥ तया
चेकुमरपरम ॥ भूतकेतुदीप्तिकेतुनरोत्तम ॥ इत्यादिकजाणावे ॥ १५ ॥ आणिपारामरीचीगर्भादिक ॥ हेअखिलदे-
वदेख ॥ इंद्रहोईलअद्भुतनामक ॥ द्युतिमत्प्रमुखऋषिवरहे ॥ १६ ॥ आयुष्मान्अंबुधारेचेकुशीं ॥ ऋषभअवतार
हृषीकेशी ॥ धारणकरूनीप्रजाजनासी ॥ सौख्यदेईलनिर्धारें ॥ १७ ॥ त्याच्याप्रसादेंकरून ॥ अद्भुतसंज्ञकइंद्रआ-
पण ॥ त्रैलोक्याचेंराज्यपावन ॥ पावेलसांगपुढती ॥ १८ ॥ ब्रह्मसावर्णिमनुदशम ॥ त्याचेभूरिषेणादिकुमरप
रम ॥ हविष्मान्सुकृतादिमुनिसत्तम ॥ सुवासनविरुद्धादिदेवते ॥ १९ ॥ शंभुनामकअमरेश्वर ॥ भावीतयांचाहो
णार ॥ विष्वक्सेनअवतार ॥ सख्यकरीलइंद्राचें ॥ २० ॥ एकादशमनुधर्मसावर्णि ॥ होईलपरमआत्मज्ञानी ॥ सत्या
दिकपुत्रतयालागुनी ॥ प्राप्तहोतीलराजेंद्रा ॥ २१ ॥ विहंगमकामगमनिर्वाणरुर ॥ हेऐसेहोतीलसाचार ॥ वैधृ-
तिनामकशचीवर ॥ अरुणादिऋषिहोतिलगा ॥ २२ ॥ धर्मसेतुअवतार ॥ महाविष्णूचाहोणार ॥ त्रैलोक्यधारण
करणार ॥ ऐसाहोईलभारता ॥ २३ ॥ रुद्रसावर्णिनामक ॥ बारावामनुजाणचोख ॥ देववानउपदेवश्रेष्ठादिक ॥

तयाचे कुमर होतील गा ॥ २४ ॥ तेंऋतधामसंज्ञक ॥ होईल अमरनायक ॥ देव हरितादि देख ॥ अग्नीध्रादि मुनि होती लगा ॥ २५ ॥ स्वधामाख्य अवतार ॥ होईल प्रभूचा मनोहर ॥ सिद्धीसी नेईल मन्वंतर ॥ बाहुबळें करूनियां ॥ २६ ॥ तेरा वा मनु देवसावर्णि ॥ चित्रसेन विचित्रादि तयालागुनी ॥ पुत्र होतील सद्गुणी ॥ सुकर्मसूत्रामादेवतें ॥ २७ ॥ इंद्र दिवस्पतिनामक ॥ निर्मोक तत्त्वदर्शादिक ॥ मुनी होतील चोख ॥ योगेश्वर अवतार तो ॥ २८ ॥ चवदावा मनु इंद्रसावर्णि ॥ उरुगंभीरादि पुत्र तयालागुनी ॥ होतील प्राप्त सद्गुणी ॥ परिसें मातनृपश्रेष्ठा ॥ २९ ॥ पवित्र चाक्षुषादि देव चोख ॥ इंद्र होईल शुचिनामक ॥ अग्निबाहु मागधादिक ॥ तपस्वी मुनिजन होतील कीं ॥ ३० ॥ बृहद्भानु अवतार ॥ अग्रभागी होणार ॥ करील कर्माचा विस्तार ॥ यथा सांग राजेंद्रा ॥ ३१ ॥ भूत भविष्य वर्तमानीं ॥ जाली होणार असती जनीं ॥ तीं मन्वंतरें तुज लागूनी ॥ कथन केलीं परीक्षिता ॥ ३२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ त्रयोदशाध्याय गोड हा ॥ ३३ ॥ १३ ॥ चतुर्दशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणे रायासी ॥ कथा परिसें सौख्यराशी ॥ मनु मनुपुत्र देव सप्तऋषि ॥ इंद्र अवतार विष्णूचा ॥ १ ॥ ऐसे प्रतिमन्वंतरांत ॥ हे साह्य स्वकार्यें करिती निश्चित ॥ तयांचा प्रकार इत्थंभूत ॥ श्रवण करी राजेंद्रा ॥ २ ॥ मनूनें करावें प्रजापालन ॥ विष्णूनें अवतार घेऊन ॥ करावें दुष्टांचें हनन ॥ भक्तरक्षणत्वापरी ॥ ३ ॥ सप्तऋषीनीं तप करावें ॥ वेदवाक्यानुसारें सन्मार्ग दावें ॥ सनातनधर्म चालवावे ॥ चतुष्पाद कौतुकें ॥ ४ ॥ इंद्रादि देवांनीं निश्चित ॥ पर्जन्यवृष्टि यथोचित ॥ करूनि अखिल जगत ॥ पोषावें हें कृत्य त्यांचें ॥ ५ ॥ यज्ञभाग भक्षूनि पाहीं ॥ हर्षें नंदनवनाचे ठायीं ॥ क्रीडा करितील वळाहीं ॥ अप्सरांसहित सुरगण ॥ ६ ॥ सनक सनंदन सनातन ॥ सनत्कुमार चवघे जण ॥ ऐसे महासिद्ध

येऊन ॥ प्रजांसी बोध करिती पैं ॥ ७ ॥ तेणें तयांसी त्वरित ॥ आत्मज्ञान होऊनि पुनीत ॥ मोक्षाधिकारी होतां निश्चित
वैकुंठभुवनीं जाती पैं ॥ ८ ॥ ऋषिरूपें करूनी निश्चिती ॥ हरी चकरी योगमार्गप्रवृत्ती ॥ काळरूपें कोपूनि चित्तीं ॥
संहार प्रजेचा करीतसे ॥ ९ ॥ आत्ममायेनें पुनीत ॥ करूनि जनमोहित ॥ प्रपंचादिकांचे ठायीं प्रवृत्त ॥ करीत यांतें
भारता ॥ १० ॥ हीं चवदा मन्वंतरें ॥ क्रमण करिती एकसरें ॥ विधीच्या दिवसांत बारे ॥ चवदा इंद्र होतात कीं ॥ ११ ॥
एका मन्वंतराचें ॥ परिमाण परिसा साचें ॥ एकाहत्तर चतुर्युगें तयाचें ॥ मान असे निश्चयें ॥ १२ ॥ आतां चार युगां-
चें मान ॥ राया सांगिजेल पावन ॥ अग्रभागीं करी श्रवण ॥ प्रेमभावें करूनियां ॥ १३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अ
ष्टमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ चतुर्दशाध्याय गोड हा ॥ १४ ॥ १४ ॥ पंचदशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ ॥
ऐशी ऐकूनि मन्वंतरकथा ॥ नृपती पुसे ब्रह्मसुता ॥ हरिपद त्रयमिषें त्रैलोक्य तत्त्वतां ॥ याच्या करूनि कां हरी ॥ १ ॥
अहो देतां हि याचिलें ॥ बळी संबंध करीतें वेळे ॥ याचें कारण काय वहिलें ॥ शीघ्र कथिलें पाहिजे ॥ २ ॥ श्रीशुक म्हणे
भारता ॥ श्रवण करी श्रीकृष्णगाथा ॥ बळीनें भृग्वादि मुनिनाथां ॥ बाहूनि सदनीं आणिलें ॥ ३ ॥ विश्वजित यज्ञ करवि-
ला ॥ तेणें अग्नि प्रसन्न जाहला ॥ सुवर्णरथ चापबाणाला ॥ देता जाहला कौतुकें ॥ ४ ॥ बळी बैसूनि रथावर ॥ इंद्रलो-
कीं गेला सत्वर ॥ पराभवी सकळ सुर ॥ घोर समर करूनियां ॥ ५ ॥ इंद्राचें राज्य समस्त ॥ करिता जाहला दैत्यनाथ ॥
देव होऊनि पराजित ॥ रानोमाळ हिंडती ॥ ६ ॥ नंदनवनाचे ठायीं ॥ यक्षगंधर्वगणांसहित पाहीं ॥ अप्सरा नाचती ठ
यीं ठायीं ॥ हावभाव करूनीयां ॥ ७ ॥ नानावाद्यें वाजती ॥ दैत्य माना डोलविती ॥ दिग्पाळ जिंकूनि शीघ्रगती ॥ अधिका
र असुरां बळी दे ॥ ८ ॥ ऐसें पाहूनि वर्तमान ॥ गुरूसी म्हणे शचीरमण ॥ मी शताश्वमेध करून ॥ इंद्रपद पावलों ॥ ९ ॥

तेंपदबळीनेंहरणकेलें॥ याचेंकारणसांगापहिलें॥ बृहस्पतिह्मणेतयेवेळे॥ बळीनेंमहायोगसाधिला॥ १०॥ भृ
ग्वादिकब्राह्मणांची॥ तेणेंसेवाकेलीसाची॥ ह्मणूनिईशतात्रैलोक्याची॥ विप्रप्रसादेंलाधला॥ ११॥ त्यांच्याआ
शीर्वादेंकरून॥ वैश्वानरहोऊनिप्रसन्न॥ देताजाहलारथचापबाण॥ ह्मणूनिहरिलेंइंद्रपद॥ १२॥ त्यायोगानें
बळी॥ जाहलात्रिजगांतबळी॥ त्यातेंपराभवीलयाकाळीं॥ ऐसावीरदिसेना॥ १३॥ आतांतुह्मीपर्वतदरीं॥ माजी
राहूनिसत्वरी॥ भारठेवूनिदेवावरी॥ स्वस्थचित्तेंअसावें॥ १४॥ जेधवांहोईलअनुकूळ॥ दैवतुमचेंबिमळ॥ तेधवांअधि-
कारसकळ॥ प्राप्तहोतीलनिश्चयें॥ १५॥ ऐसेंपरिसूनिवचन॥ कायकरितीसुरगण॥ इच्छितस्वरूपेंकरूनीधारण॥
भ्रमणकरितीचहूंकडे॥ १६॥ बलिविप्रवरेंकरून॥ आपणासीमानीधन्यधन्य॥ त्रैलोक्याचीलक्ष्मीपूर्ण॥ भोगिता
जाहलादनुजेंद्र॥ १७॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ पंचदशा-
ध्यायगोडहा॥ १८॥ १५॥ षोडशाध्यायप्रारंभः॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥ कथापरिसेंबापापुढती॥ इंद्रादिदे
वांपदच्युति॥ पाहूनिअदितीदुःखित॥ १॥ कोणेएकेसमयींजाण॥ अदितीविनवीकश्यपालागून॥ प्राणनाथा-
परिसावचन॥ कृपाकरूनीदासीचें॥ २॥ मुनिरायाइंद्रादिसुरवर॥ हेमाझेअवघेकुमर॥ दितिपुत्रेंकरूनिसमर
पदभ्रष्टपैंकेले॥ ३॥ तेणेंमजलादुःखजालें॥ तेंपाहिजेपरिहरिलें॥ त्यांचापराजयकरीलस्वबळें॥ ऐसापुत्रमज
द्यावा॥ ४॥ ऐसीपरिसूनिवाणी॥ बोलतेजाहलेकश्यपमुनी॥ कैसीहरिमायास्वेच्छेकरूनी॥ क्रीडाकरीब्रह्मां-
डीं॥ ५॥ अहोहाप्रपंचकवणाचा॥ मिथ्याभूतअसेसाचा॥ लोभधरूनिपतिपुत्रांचा॥ कायकरितीयत्नहो॥ ६
कोणाचेसत्तेंकरून॥ हाप्रपंचचालतोरात्रंदिन॥ याचाविचारशोधून॥ कोणीनपाहतीशाहणे॥ ७॥ तथापिकां

नेतुजला ॥ विचारसांगतों भला ॥ परपुरुषाजगदात्म्याला ॥ शरणजाईंसद्भावें ॥ ८ ॥ वासुदेवाचेंध्यानकरून ॥ प
योव्रतकरावेंपावन ॥ तेणेंतुझीकामनापूर्ण ॥ शीघ्रजाणहोईल ॥ ९ ॥ पतिवाक्यपरिसूनिनिश्चिती ॥ बोलतीजा
हलीअदिती ॥ कवणेविधानेंश्रीपती ॥ भावेंभक्तांपुजावा ॥ १० ॥ तोविधिमजलागून ॥ पतिरायाकराकथन ॥ कश्य
पऐकूनियांवचन ॥ बोलतेजाहलेतेधवां ॥ ११ ॥ फाल्गुनमासींनिश्चित ॥ शुक्लपक्षद्वादशीसनियत ॥ उषःका-
लींउठूनित्वरित ॥ गंगास्नानकरावें ॥ १२ ॥ व्रतसंकल्पकरावा ॥ यथाविधीहरिपूजावा ॥ सघृतसगुडकरावा ॥
पायसाचानैवेद्य ॥ १३ ॥ वासुदेवमंत्रेंकरून ॥ अष्टोत्तरशतसंख्यपावन ॥ अग्नीमाजीकरावेंहवन ॥ नारायणातु
ष्टावया ॥ १४ ॥ यापरीद्वादशदिनव्रत ॥ यथासांगकरावेंनेमस्त ॥ हुतशेषभागपुनीत ॥ भक्षणकीजेसद्भावें ॥ १५
त्यायोगेंकरूनिसुंदर ॥ पुत्रहोईलमनोहर ॥ इच्छितकामनारमावर ॥ पूर्णकरीलशुभांगे ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवतसा
रसुफल ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ षोडशाध्यायगोडहा ॥ १७ ॥ १६ ॥ सप्तदशाध्यायप्रा
रंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ कथापरिसेंसौख्यराशी ॥ अदितीनेंकश्यपोक्तव्रतासी ॥ आरंभकरीसद्भावें ॥ १ ॥
नित्यनियमजालियावर ॥ एकाग्रकरूनीनिजांतर ॥ तीमनेंध्यानमनोहर ॥ वासुदेवाचेंकरीतसे ॥ २ ॥ बारादिवस
चिंतनकरितां ॥ श्रीहरीप्रगटलेअवचितां ॥ स्वरूपशोभावर्णितां ॥ सहस्रवदनश्रमेल ॥ ३ ॥ श्यामसुंदरमनमोह
न ॥ किरीटकुंडलेंशोभायमान ॥ कंठींवनमाळाभूषण ॥ शंखचक्रविराजती ॥ ४ ॥ जेणेंकांसेकसिलापीतांबर ॥
ऐसादेखतांचिसमोर ॥ अदितीनेंनमस्कार ॥ भक्तिभावेंपैंकेला ॥ ५ ॥ जयजयाजीरमानाथा ॥ भक्तवत्सलासमर्था
पूर्णब्रह्माभगवंता ॥ कृपाकरावीश्रीहरी ॥ ६ ॥ अधर्महोतांमहीवर ॥ नानाकाळघेऊनिअवतार ॥ करिसीदुष्टांचासं-

हार॥साधुसज्जनरक्षिसी॥७॥यापरीपरिसूनिस्तवन॥प्रसन्नवदननारायण॥देवमातेसीसंभाषण॥करिता
जाहलातेधवां॥८॥श्रीहरिह्मणेअदितीसी॥कायइच्छाधरूनीमानसीं॥पयोव्रतकरूनिसुकृतराशी॥संतोष
विलेंमजलागीं॥९॥तेंचिकरावेंकथन॥तुझीवासनाकरीनपूर्ण॥ऐसेंऐकतांभाषण॥कायबोलेदेवमाता१०
इंद्रादिमाझेकुमर॥सकळजाणसुरवर॥स्वर्गराज्यमनोहर॥सुखेंकरीतअसतानां॥११॥विरोचनपुत्रब-
ळी॥सर्वदैत्यघेऊनिबळी॥स्वर्गायेऊनिछळी॥माझ्याकुमरांकारणें॥१२॥समरकरूनीबहुत॥अखिलांसि
केलेंपराजित॥आपणइंद्रहोऊनिभोगीउन्मत्त॥सर्वविभवस्वर्गींचें॥१३॥लोकपाळांचेअधिकार॥हरणकरी
तोसाचार॥हिंपाहूनिमाझेकुमर॥भ्रमणकरितीचहूंकडे॥१४॥हेंदुःखवासुदेवा॥मातेंनसाहवेयेधवां॥ह्म
णूनिपयोव्रतेंमाधवा॥तुजलागींआराधिलें॥१५॥आपणप्रसन्नहोऊन॥जरीद्यालवरदान॥तरीमागतेंपदर
पसरून॥एकपुत्रमजद्यावा॥१६॥दैत्यांकरीलपराभूत॥ऐसादेणेंमजलासुत॥ऐसीपरिसूनिमात॥कायबोले
परमात्मा॥१७॥मीपुत्ररूपेंसाचार॥तवउदरींघेईनअवतार॥पराभूतकरूनिदैत्येश्वर॥राज्यदेईनवासवा१८
तीतथास्तुह्मणतांभगवान्॥सवेंचिपावलेअंतर्धान॥पुढेंकायजाहलेंवर्तमान॥तेंचिपरिसेंभारता॥१९॥त्या-
दिशेसिकरूनिनमन॥पतिचरणींठेवूनिमन॥करूंलागलीसेवन॥अदितितेसुरमाता॥२०॥कांहींकाळलोट-
ल्यावरी॥कश्यपवीर्यापासूनिसत्वरी॥गर्भराहिलाअदितिजठरीं॥वृद्धिंगतहोतसे॥२१॥दशदिशाआनंद
भरित॥होत्याजाहल्यात्वरित॥राजाश्रीहरीचेंचरित॥अग्रभागींपरिसावें॥२२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥अ-
ष्टमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥सप्तदशाध्यायगोडहा॥२३॥ ॥१७॥अष्टादशाध्यायप्रारं०

श्रीशुकम्हणेनरपती ॥ कश्यपऋषिसंभागवती ॥ विधीनेंकेलीगर्भस्तुती ॥ प्रसूतिकाळप्राप्तहोतां ॥ १ ॥ अदितिसतीशो-
भायमान ॥ दिसूंलागलीपावन ॥ दशदिशाजाहल्याप्रसन्न ॥ आनंदमातलाचहूंकडे ॥ २ ॥ भाद्रपदमासशुक्लपक्षीं ॥
द्वादशीसीश्रवणऋक्षीं ॥ अभिजिन्मुहूर्तीसर्वसाक्षी ॥ पावलाजन्मश्रीहरी ॥ ३ ॥ उत्तमनक्षत्रयोगभला ॥ सुवेळीं
वामनप्रगटला ॥ कश्यपानेंउत्सवकेला ॥ पुत्रजाहलाम्हणउनी ॥ ४ ॥ देवकरितीजयजयकार ॥ पुष्पेंवर्षतीअपार
गंधर्वगायनकरितीसुस्वर ॥ अप्सरानृत्यकरिताती ॥ ५ ॥ बटुवामनरूपपाहून ॥ कश्यपासन्निधऋषिगण ॥ जात
ककर्मकरवितीसंपूर्ण ॥ प्रगटेभगवानयापरी ॥ ६ ॥ कांहींकाळजातांभला ॥ यथाविधिव्रतबंधकेला ॥ भास्करेंयेऊ-
निउपदेशिला ॥ महामंत्रगायत्रीचा ॥ ७ ॥ सुरगुरूनेंयज्ञोपवीत ॥ कश्यपानेंकौपीनपुनीत ॥ पृथ्वीनेंयेऊनिलरित-
कृष्णाजिनदिधलें ॥ ८ ॥ पलाशदंडसोहिणीपती ॥ देताजाहलावामनाप्रती ॥ सप्तऋषीदर्भहातीं ॥ रुद्राक्षमाळावा-
णीदे ॥ ९ ॥ भिक्षापात्रकुबेरेंदिधलें ॥ पार्वतीनेंभिक्षान्नओपिलें ॥ तैंबटुवामनरूपशोभलें ॥ स्तवनकरितीसुरव
र ॥ १० ॥ देवांचाघेऊनिकैवार ॥ कायकरीशार्ङ्गधर ॥ बळीचाछळकरावयासत्वर ॥ नर्मदातटाकींपातला ॥ ११ ॥ ते
थेंदैत्येंद्रबळिदीक्षित ॥ भावेंयज्ञकरीनियत ॥ शुक्राचार्यआहुतीदेनिश्चित ॥ वैश्वानराकारणें ॥ १२ ॥ वामनरूपी-
श्रीहरी ॥ शीघ्रगेलाबळीचेद्वारीं ॥ तेजःपुंजपाहूनितेंअवसरीं ॥ आतिथ्यकरीबळितयाचें ॥ १३ ॥ सर्वदेऊनिअभ्यु-
त्थान ॥ यजमानऋत्विजकरितीमान ॥ देदीप्यमानपाहूनिवामन ॥ पूजुनीआसनींबैसविती ॥ १४ ॥ मगम्हणे
दैत्यपती ॥ जयजयाजिकृपामूर्ती ॥ तुमचेचरणेंउद्धरेजगती ॥ आगमनेंआश्रमपवित्रहा ॥ १५ ॥ माझेंजन्म-
सफळजाहलें ॥ कींदेखिलींतुझींपाउलें ॥ कृतकर्मबीजांसिउन्दवलें ॥ अखंडअंकुरसुकृताचें ॥ १६ ॥ धेनुसु-

थ्वीकांचन॥ देशग्रामअश्ववारण॥ तैसीकन्यासुलक्षण॥ इच्छितमागेंवामना॥ १७॥ जेंपाहिजेतेंआतां॥ तुज
लादेतोंताता॥ मानसींनकरीबाचिंता॥ सर्वअनुकूळमजआहे॥ १८॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ अष्टमस्कंधपरम
पुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ अष्टादशाध्यायगोडहा॥ १९॥ १८ ॥ एकोनविंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥ श्री
शुकह्मणेरायासी॥ कश्यापरिसेंसौख्यराशी॥ पाहूनिबलीच्याऔदार्यासी॥ बोलताजाहलापरमात्मा॥ १॥ हे ब-
लिरायापरिसेंसार॥ तुझेपूर्वजजाहलेथोर॥ पराक्रमीदानशूर॥ सत्यप्रतिज्ञजाणते॥ २॥ महाधार्मिकप्रतापवंत॥
चिरायुसत्कीर्तिपुनीत॥ हेबळिरायाजगींसतत॥ यशनांदेजयाचें॥ ३॥ तुझीकीर्तीदिगंतरा॥ त्यावीह्मणूनिअसु
रेश्वरा॥ शीघ्रपातलोंतुझियाद्वारा॥ मजलाथारादेइजे॥ ४॥ त्रिपादपृथ्वीदान॥ करीरायामजलागून॥ ह्मणजे
स्नानसंध्याकरून॥ स्वस्थराहीनसर्वदा॥ ५॥ ऐसीपरिसूनिमात॥ वामनासीह्मणेदैत्यनाथ॥ कायमागणेंहें परि-
मित॥ कायस्वार्थसाधेयेणें॥ ६॥ हेबटोतुझेंस्वरूपपाहून॥ माझेंजाहलेंप्रसन्नमन॥ विनंतीकरितोंवंदूनिचरण॥
मजयोग्यऐसेंमागावें॥ ७॥ भूमिदेशग्रामवृत्ती॥ सुवर्णकन्यागुणवती॥ विपुलधनहयरथहस्ती॥ त्यागूनिकाय
हेंमागसी॥ ८॥ त्रिपादपृथ्वीचेंदानकरणें॥ हेंतोंआह्मांसिलाजिरवाणें॥ ऐसेंबळीचेंऐकूनिबोलणें॥ नंतरीह्मणे-
श्रीहरी॥ ९॥ रायानयशोधूनिपाहीं॥ जयालाधतांत्रिपादमही॥ संतोषमानसींनाहीं॥ तयाकांहींचपुरेना॥ १०
सप्तद्वीपावसुंधरा॥ जरीदिधलीत्याधरामरा॥ तरीअधिकतृष्णाअसुरेश्वरा॥ वर्धमानहोतेकीं॥ ११॥ यास्तवअ
ल्पदान॥ तुजसीमागतोंयाचनाकरून॥ सदयहृदयहोऊन॥ पूर्णकामकरीबा॥ १२॥ पूर्वींसप्तद्वीपपती॥ गयपृथु
सार्वभौमनरपती॥ होतेपरंतुतृष्णेप्रती॥ नाहींत्यागितेजाहले॥ १३॥ तस्मात्त्रिपादमहींत॥ रायाआहेंमीसं-

तोषयुक्त॥ ऐसेंपरिसूनितत्वरित॥ संकल्पकेलाबळीनें॥ १४॥ करींघेऊनिकनकझारी॥ बळिसिद्धजाहलाझडकरी॥ पुढें
हस्तकरीदानवारी॥ दानवारीशक्रतदा॥ १५॥ ह्मणेरायापरिसेंवचन॥ हामहाविष्णुनोहेब्राह्मण॥ तुझेंविभवकरावें-
याहरण॥ बटुवेषेंपातला॥ १६॥ सर्वसंपदागेलियावरी॥ तूंजाशीलकोणाचेद्वारीं॥ ह्मणूनिचिंतामदंतरीं॥ प्रगटजा
हलीराजेंद्रा॥ १७॥ दानकरणेंजरीजाहलें॥ तरीदशांशठेवूनिकीजेवहिलें॥ धर्मोक्तिमर्यादाशहाणेभले॥ संरक्षण
करितीबहु॥ १८॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसरवारामविरचित॥ एकोनविंशा-
ध्यायगोडहा॥ १९॥ १९॥ विंशाध्यायप्रारंभः॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥ दानसमयींशुक्रपुढती॥ येऊनिनिषे-
धकरीनिश्चिती॥ तरीमान्यनकरीतो॥ १॥ परिसूनिशुक्रवचन॥ बळिह्मणेंगुरूलागुन॥ दानसंकल्पकरितांपूर्ण॥
दात्यानेंमागुतीफिरूंनये॥ २॥ संकल्पितदानापासूनिनिश्चित॥ दाताहोतांपरावृत्त॥ तयासीरौरवनरकप्राप्त॥
शीघ्रहोतोगुरुवर्या॥ ३॥ याहूनिराज्यभ्रष्टता॥ मजभासेश्रेष्ठताता॥ दानसंकल्पकेलाआतां॥ तोमागुताफिरेचिना॥ ४
अहोपूर्वीशिबिनृपदधीचिमुनी॥ हरिश्चंद्रराजानळसद्गुणी॥ सत्वसोडिलेंनाहींययानीं॥ ह्मणूनिसत्कीर्तिजाहली॥
५॥ ऐसाबळीचानिश्चयपाहून॥ शुक्रहोयकोपायमान॥ राज्यभ्रष्टहोशीलह्मणून॥ शापदेताजाहला॥ ६॥ तथापिगुप्त
रूपेंभला॥ झारीमाजीजाऊनिबैसला॥ तेंदर्भघेऊनिफोडिलाडोळा॥ श्रीहरीनेंशुक्राचा॥ ७॥ ऐसेंअसतांदानवारी॥ करीं
पातलेंदानवारी॥ कविअसूनिदानवारी॥ ह्मणूनिकाणात्वपावत्या॥ ८॥ सुरगणस्तवितीअंबरीं॥ पुष्पवृष्टिकरि
तीतयावरी॥ ह्मणतीबळीनेंयेअवसरीं॥ कीर्तिसाजिरीकेलीपैं॥ ९॥ दानसंपूर्तिसमयींभलें॥ वामनरूपवृद्धिंगत
जाहलें॥ आकाशींमस्तकगेलें॥ दशदिशाहस्तींभरियेल्या॥ १०॥ उदराचेठायींसागर॥ देवतामयविराटशरीर-

र॥धारणकरितांमुनिवर॥आश्चर्यकरूंलागले॥ ११॥शंखचक्रवामनहस्तीं॥गदापद्मविराजती॥शार्ङ्गपाणीउग्रमूर्ती॥
झळकतीमुकुटकुंडलें॥ १२॥रत्नालंकारमंडित॥रूपशोभलेंअद्भुत॥हरीनेंएक्यापदेंमहीसमस्त॥अतिक्रांतपैंकेली॥
१३॥द्वितीयविक्रमेंगगन॥व्यापकेलेंपरिपूर्ण॥तृतीयपदासीठिकाण॥नसेकोठेंराजेंद्रा॥ १४॥विराटस्वरूपीभगवं-
त॥करिताजाहलाचराचरव्याप्त॥ब्रह्मादिदेवकौतुकपहात॥ह्मणतीकेवारीआमुचा॥ १५॥श्रीमद्भागवतसारामृत
अष्टमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥विंशाध्यायगोडहा॥ १६॥ २०॥ एकविंशाध्यायप्रारंभः॥ श्री
शुक ह्मणेसावधान॥रायापरिसेंचरित्रपावन॥एक्यापदेंपृथ्वीमोजून॥ दुसऱ्यापदेंगगनव्यापिलें॥ १॥ तेंपदब्रह्मां
डफोडूनिवरी॥जातेंजाहलेंनेअवसरीं॥ सप्तऋषिविधिप्रमुखसुरीं॥कमंडलूदकेंपूजिलें॥ २॥ देवदुंदुभीवाजवून
उत्सवकरितीपावन॥तैंश्रीहरिपदकमलापासून॥स्वर्धुनीजाणनिपजली॥ ३॥ येरीकडेदैत्यसेना॥ हस्तींघेऊनिशस्त्रनाना॥युद्धेंमारूंइच्छितीवामना॥ह्मणतीहाशत्रुआमुचा॥ ४॥ऐसेंपाहूनिबळी॥ बोलताजाहलानेकाळीं॥सांप्रतआप-
णनिर्बळी॥जाहलोंह्मणूनीअवधारा॥ ५॥माझीआज्ञाजरीतुह्मांसी॥मान्यअसेतरीयुद्धासी॥नकरितांपाताळवासी॥ हो
ऊनिसुखेंराहावें॥ ६॥जेव्हांआपुलेंप्राक्तन॥अनुकूळहोतेंआपणालागुन॥तैंदेवांचेंपराभवन॥करितहोतोंलवमात्रें ७
आतांदेवदेवानां॥अनुकूळजाहलेंजाणा॥ ह्मणूनिपराभवआपणां॥ होईलरणामाजीपैं॥ ८॥यास्तवयुद्धापासूनिपरा
वृत्त॥तुह्मीहोऊनिसांप्रत॥पाताळविवरींवासलरित॥करूनिसुखेंअसावें॥ ९॥समस्तदैत्यगेल्यावरीजाण॥श्रीहरीनें
जाणूनिमन॥वरुणपाशेंकरून॥गरुडेंबंधनकेलाबळी॥ १०॥ऋत्विजप्रजाजनहाहाकार॥करितेजाहलेवारंवार॥
वामनबळीसीह्मणेसाचार॥संकल्पपूर्णकरावा॥ ११॥दोनपदेंभूमिजाहली॥एकपदभूमिराहिली॥कायतयाची-

व्यवस्थाकेली॥सत्यसांगदानवेंद्रा॥ १२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥अष्टमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविर
चित॥एकविंशाध्यायगोडहा॥१३॥ २१ ॥द्वाविंशाध्यायप्रारंभः ॥श्रीशुकह्मणेमेदिनीनाथा॥परिसेंश्रीहरीची
गाथा॥वरुणपाशेंकरूनिबांधितां॥बळिसत्वसोडीना॥१॥बळिह्मणेजोडूनिकर॥वचनऐकामनोहर॥पृथ्वीअंशमा
झेंशरीर॥माथांचरणठेवाहो॥२॥ऐसेंपरिसूनिनारायण॥तत्काळजाहलेंप्रसन्न॥इतुक्यामाजीप्रल्हादयेऊन॥ ब-
लिबंधनअवलोकी॥३॥सद्भावेंवंदूनिवामनासी॥बोलताजाहलात्यासमयासी॥देवाधिदेवाहृषीकेशी॥विनंतिमा
झीपरिसावी॥४॥बळीचेंसर्वस्वहरिलें॥तेणेंमलासुखजाहलें॥तवअनुग्रहेंयावेळे॥साफल्यमानितोंवंशाचा ५॥
बलिपत्नीविंध्यावली॥हस्तजोडूनितयेकालीं॥ह्मणेश्यामसुंदरावनमाली॥विज्ञापनापरिसावी॥६॥क्रीडाकरावी
ह्मणून॥नानाअवतारकरितांधारण॥अद्भुतचरित्रेंपावन॥कौतुकदावितांभक्तांसी॥७॥सांप्रतवामनवेषघेऊनी
त्रिपादघेतलीदानअवनी॥ब्रह्मांडव्यापिलेंतेणेंकरूनी॥बळीचेंसर्वस्वहरिलें॥८॥हाअनुग्रहआह्मांवर॥आपण
केलासाचार॥प्रसादमानितोंवारंवार॥कृपानिधीगोविंदा॥९॥इतुक्यामाजीविधाता॥येऊनिबोलेलक्ष्मीकांता॥
भूतभावनाभूतेशाभगवंता॥देवाधिदेवाजगद्गुरु॥१०॥कूर्मावलोकनेंकरून॥करावेंबळीचेंबंधमोचन॥येणेंसं-
कल्पानुसारेंदान॥केलेंत्रिपादपृथ्वीचें॥११॥हाबलिअपराधरहित॥आहेश्रीशाजाणमनांत॥दंडनकरावाया-
सीनिश्चित॥मागणेंआमुचेंअसेहें॥ १२ ॥यापरीऐकूनिवाणी॥कायबोलेचक्रपाणी॥हेंधात्याबलीवरआजिचे-
दिनीं॥पूर्णानुग्रहम्यांकेला॥१३॥हाबलिआतांजाऊन॥सुतळींराहोआपण॥राज्यकरोपावन॥सन्निधानहो-
वोमाझेंया॥ १४ ॥मीगदाघेऊनिकरीं॥द्वारपाळहोतोंयाचेद्वारीं॥ऐसेंबोलूनिसत्वरी॥बलिमुक्तपैंकेला॥१५॥

श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्वाविंशाध्यायगोडहा ॥ १६ ॥ २२ ॥ त्रयोविंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेनृपासी ॥ कथापरिसेंसुखराशी ॥ सकुटुंबबलिवामनासी ॥ बद्धांजलिप्रार्थितसें ॥ १ ॥ भगवंतातुजत्रिलोकी ॥ मींअर्पिलीहेंअसोकीं ॥ त्वच्चरणप्रणामफलालोकीं ॥ तुलनाकोठेंनसेहो ॥ २ ॥ ऐसेंबोलूनियांबली ॥ श्रीहरीसनमस्कारघाली ॥ विचारूनिसुरगणासुतलीं ॥ दैत्यमंडळीसहजाय ॥ ३ ॥ ऐसेंप्रन्हादपाहून ॥ करिताजाहलाश्रीहरिस्तवन ॥ हेप्रभोकरुणाघन ॥ विनंतिमाझीपरिसावी ॥ ४ ॥ दुर्गपालतूंहोसीजगत्साला ॥ ह्माजोप्रसादबलीसजाहला ॥ तोदुर्लभब्रह्मादिकांला ॥ तेंप्रसन्नमुखेंवदेप्रभू ॥ ५ ॥ हेप्रन्हादापरिसेंवचन ॥ तुझेंअखंडअसोकल्याण ॥ तूंपौत्रांसहसुतलजाऊन ॥ सुखेंराज्यकरावें ॥ ६ ॥ तुझ्यावंशांतजेउपजती ॥ नमारीनमीतयांप्रती ॥ ऐसीपरिसूनिवामनोक्ती ॥ संतोषमनींमानीतो ॥ ७ ॥ मगवंदूनिवामनचरण ॥ पौत्रासहितप्रन्हादआपण ॥ सुतळींराज्यकरून ॥ सदानंदेंभागवत ॥ ८ ॥ बलिजउपेंद्रासीह्मणती ॥ मंत्रतंत्रक्रियेंतनिश्चिती ॥ जेंन्यूनपडलेंतेंश्रीपती ॥ नामसंकीर्तनेंपूर्णहोवो ॥ ९ ॥ श्रीशुकह्मणेभागवता ॥ त्रिपादक्षितिदानघेतां ॥ वामनरूपीअवचिता ॥ त्रिविक्रमझालाकापसीं ॥ १० ॥ दानाचेंनिमित्तकरून ॥ केलेंसर्वस्वहरण ॥ अदितिसंकल्पकरावयापूर्ण ॥ दिधलेंत्रैलोक्यइंद्रासी ॥ ११ ॥ तैसींदशदिक्पाळांची ॥ पदेंत्यांदिधलींजोंज्यांचीं ॥ कीर्तिऐकूनिवामनाची ॥ अदितिकश्यपसंतोषले ॥ १२ ॥ नंतरब्रह्मादिसुरगण ॥ सन्द्भावेंसन्निधयेऊन ॥ नामठेवितीउपेंद्रजाण ॥ अधिकारसर्वदेउनी ॥ १३ ॥ वेदांचाआणिदेवांचा ॥ शासनाधिकारलक्ष्मीचा ॥ देऊनिवामनासाचा ॥ हर्षनिर्भरसुरजाहले ॥ १४ ॥ पुष्पांचावर्षावकरिती ॥ नानावाद्येंवाजविती ॥ गंधर्वअप्सरागातीनाचती ॥ परमानंदचहूंकडे ॥ १५ ॥ याचरित्राचेंप

ठन ॥ भावेंकौंकरितीलजें श्रवण ॥ तयांचीवंशवृद्धिहोऊन ॥ अखंडलक्ष्मीप्राप्तहोय ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ त्रयोविंशाध्यायगोडहा ॥ १७ ॥ २३ ॥ चतुर्विंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीवामनावतारचरित ॥ परिसूनिनृपहर्षभरित ॥ ह्मणेमीनावतारवृत्त ॥ श्रवणाकरवामुनींद्रा ॥ १ ॥ तैंशुककह्मणेपरीक्षिती ॥ सृष्टीच्याप्रलयांतीं ॥ सप्तसमुद्रएकत्रहोती ॥ महाअनर्थतेधवां ॥ २ ॥ जलमयपृथ्वीजाहलियावरी ॥ निद्रितजाहलाविधातासत्वरी ॥ त्याच्यामुखापासूनितेअवसरीं ॥ चारवेदनिघाले ॥ ३ ॥ तेहयग्रीवदैत्येंहरणकेले ॥ यापरीश्रीहरीनेंजाणिलें ॥ मगमत्स्यरूपधरिलें ॥ अल्पाकृतिसगुणहो ॥ ४ ॥ सत्यव्रतराजर्षितपाचरण ॥ कृतमालातटींकरीपूर्ण ॥ तोसूर्यासीकरितांअर्घ्यदान ॥ अंजळींतमीनसांपडला ॥ ५ ॥ तयात्यागितांउदकांत ॥ तोमत्स्यह्मणेअहोतात ॥ मीतुमचेपदींशरणागत ॥ रक्षणमाझेंकरावें ॥ ६ ॥ आतांसन्निधठेवून ॥ हेभूपतेकरावेंरक्षण ॥ ऐसेंऐकूनियांवचन ॥ कमंडलूंततेणेंठेविला ॥ ७ ॥ तोआश्रमींआणितांभला ॥ कमंडलूंतमोठाजाहला ॥ रायासीबोलूंलागला ॥ ठावमातेंपुरेना ॥ ८ ॥ तेव्हांत्यासरांझणींठेविलें ॥ तेणेंतेंस्थानपूर्णकेलें ॥ वापीकूपसरोवरदिलें ॥ तरीठावपुरेना ॥ ९ ॥ मगसरितेंतटाकिला ॥ तेथेंमोठाहोऊनिबोलिला ॥ रायास्थळनपुरेचिमला ॥ कायआतांकरावें ॥ १० ॥ विचारकरूनिनरवरसागरींनिक्षेपीसत्वर ॥ तेथेंलक्षयोजनेंशरीर ॥ धारणकरीपरमात्मा ॥ ११ ॥ ऐसेंपाहूनिभूपती ॥ वंदूनिबोलेतयाप्रती ॥ तूंसाक्षातविष्णुमूर्ती ॥ कळूनिआलेंमजलागीं ॥ १२ ॥ यापरीपरिसूनिवचन ॥ मत्स्यबोलेआजपासून ॥ -सातवेदिवशींप्रलयदारुण ॥ सत्यहोईलसत्यव्रता ॥ १३ ॥ त्याप्रलयार्णवाचेउदकांत ॥ नौकायेईलअकस्मात ॥ सर्वौषधीघेऊनित्वरित ॥ ऋषींसहतींतत्वांबसावें ॥ १४ ॥ तीनावमाझ्याश्रृंगासी ॥ बंधनकरींगासौख्यराशी ॥ तुह्मांस

वंमींहृषीकेशी ॥ प्रलयोदकींतारीन ॥ १५ ॥ मगतुह्मीमजपासून ॥ श्रवणकरामत्स्यपुराण ॥ ऐसेंबोलूनिनारायण ॥
अंतर्धानपावला ॥ १६ ॥ सत्यव्रततैंपासूनिभला ॥ कालप्रतीक्षाकरिताजाहला ॥ समुद्रतीरींबैसला ॥ दर्भासनघालुनी ॥
१७ ॥ तोंअनिवृष्टिमेघकरिती ॥ समुद्रबुडवीअखिलक्षिती ॥ तैंभगवद्वाक्यानुसारेंयेती ॥ नौकानृपतीदेखतसे ॥
१८ ॥ मगघेऊनिऔषधीलताबीजा ॥ संगेंआणूनिसमद्विजां ॥ नावेंबैसूनिसत्यव्रतराजा ॥ चिंतनकरीश्रीमीना
चें ॥ १९ ॥ तंवमीनएकश्रृंगी ॥ लक्षयोजनस्रुवर्णांगी ॥ प्रगटलानृपतयाचेश्रृंगीं ॥ नौकाबांधीप्रयत्नें ॥ २० ॥ मग-
मीनाचेंस्तवनकरीभावें ॥ तूंजगद्गुरुआहेसीस्वभावें ॥ यास्तवहृदयग्रंथीआघवे ॥ छेदावेउपदेशें ॥ २१ ॥
ऐसेंबोलतांनृपती ॥ मत्स्यपुराणसांगेश्रीपती ॥ नृपासहमुनिऐकती ॥ तत्वज्ञानसद्भावें ॥ २२ ॥ प्रलयांतीमीन-
श्रीहरि ॥ हयग्रीवातेंसंहरी ॥ वेदआणूनिझडकरी ॥ विधीलागींदेतसे ॥ २३ ॥ तोसत्यव्रतराजेश्वर ॥ वैवस्वतमनु
याकल्पीं साचार ॥ कथिलातुजमत्स्यावतार ॥ श्रवणेंउद्धारजयाचे ॥ २४ ॥ मनुमीनसंवादयापरी ॥ जोप्रतिदिनींकीर्त-
नकरी ॥ त्याचेसंकल्पपावतीपुरी ॥ वैकुंठपुरींतोजाय ॥ २५ ॥ जेणेंधरूनिमीनतनु ॥ प्रलयींपाळिलामनु ॥ वि-
धीसदिधलाश्रुतिगणु ॥ नयानमनकेशवा ॥ २६ ॥ अष्टमस्कंधतुळसीचापाला ॥ श्रीकृष्णाचरणींसमर्पिला ॥ सखारा
मकृतार्थजाहला ॥ येणेंकरूनिभाविकहो ॥ २७ ॥ ज्याचेंकीर्तनत्यानेंकेलें ॥ त्यांतमाझेंकायवेंचलें ॥ भाविकांसीक
वतुकजाहलें ॥ नामसंकीर्तनकरावया ॥ २८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ अष्टमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखा
रामविरचित ॥ चतुर्विंशाध्यायगोडहा ॥ २९ ॥ २४ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीमद्यादवकुलतिलकायनमः ॥ ॥

इतिश्रीमद्भागवतसारामृतेअष्टमस्कंधःस०

विसमस्तसां-
हायतेथें॥१८॥
राहोतसे॥१९॥म
वें॥२०॥ऐसीऐकूनि
१॥त्याशिवशापेंसा

श्रीमद्भागवतसारामृत
॥ द्वितीयाध्यायप्रारंभः
हलें॥१॥पुत्राचीजाहली

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेनवमस्कंधःप्रारभ्यते:

॥स्वयंमनूनेंनतर॥तपकेलें
गशार्यातिदिष्ट॥करूषकनरि-
ती॥गोपाळकेलेंनिश्चयेंसी॥गो
शब्दऐकूनिअवचिता॥गायीचं
ह॥तेंधेनूसिलागूनिराहे॥तेणेंतिचा
धलाशापदारुण॥तूंशूद्रहोशीलक्षणून॥
वृत्ति॥दावाग्निदग्धजाहलाअंतीं॥मो

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥नृपक्षणेंहे
आतांतत्पुत्रादिवंशतत्त्वता॥साकल्यैंकथीमुनींद्रा॥१॥श्रीशुकक्षणेरा
कथितोंविस्तरेंशीं॥तोचिसाग्रअवधारीं॥२॥पूर्वीआदिनारायण॥प्र
न॥कमलनिपजलेंअवचिती॥३॥त्यापासूनिहोयविधाता॥उत्पादीमनन
श्यपजन्मताजाहला॥४॥कश्यपेंविवस्वानकुमार॥उत्पन्नकेलामनोहर॥त
हला॥५॥तयासीसंततिनसेकांहीं॥ह्मणूनिवसिष्ठेंलवलाहीं॥मित्रवरुणदेवत
ला॥६॥तेव्हांमनूचीकांता॥होत्यासिह्मणेतातां॥मजलाहोईलसुगुणसुता॥तु
ह्मणावेमंत्र॥कीजेणेंहोईलकन्यासत्पात्र॥अवश्यह्मणतीविप्रपवित्र॥इष्टिसं
हल्यावर॥मनुपत्नीजाहलीगरोदर॥दशमासहोतांसत्वर॥कन्यारत्नजाहलें॥९॥
बोलिलातेसमयासी॥पुत्रेष्टिकरितांकन्याकेसी॥प्रगटजाहलीतेंसांगा॥१०॥वसिष्ठ
मंत्रफिरविला॥मंत्रांतव्यभिचारजाहला॥ह्मणूनिऐसेंघडलेंबा॥११आतांचिंतानकरीकां
पाहीं॥तपश्चर्यालवलाहीं॥आचरूनिशिवतोषवितों॥१२॥ऐसेंकरूनिभाषण॥दीर्घ
तपांतींशिवप्रसन्न॥होऊनिबोलतीतयातें॥१३॥मनुकुमरीचाकुमर॥मदनुग्रहेंहोईलस
तांसत्वर॥कन्याचिकुमरजाहला॥१४॥तोएकदामृगयेला॥इलावृतखंडींगेला॥पार्वतीशाप
तेणेंजाहलादुःखितबहु॥१५॥अश्वाचीहीअश्विनी॥होतीजाहलीतयेक्षणीं॥खिन्नतोनृपआ

विस्मित तेधवां ॥ १६ ॥ परीक्षिती ह्मणे मुनिनाथा ॥ ऐसें व्हावयासी ताता ॥ काय कारण जाहलें आतां ॥ तें चि समस्त सांगावें ॥ १७ ॥ ऐसें परिसूनि वचन ॥ काय बोले व्यासनंदन ॥ एकदां पार्वतीसी घेऊन ॥ शिव रममाण होय तेथें ॥ १८ ॥ तैं मुनिगण आले दर्शनासी ॥ पाहूनि उमा निजमानसीं ॥ लज्जित होऊनि त्यासमयासी ॥ धृतांबरा होतसे ॥ १९ ॥ मतें गर्धा करातें भवानी ॥ विनंती करी कर जोडुनी ॥ स्वेच्छें क्रीडा करावी या वनीं ॥ अन्य कोणी न सावें ॥ २० ॥ ऐसी ऐकूनि यांमात ॥ शंकरें दिधला शाप त्वरित ॥ या वनीं पुरुष येतां अकस्मात ॥ स्त्री होईल निश्चयें ॥ २१ ॥ त्या शिवशापें सांचार ॥ कन्या झाला राजकुमर ॥ या पुढील कथाप्रकार ॥ उत्तराध्यायीं परिसावा ॥ २२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत नवमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सरवाराम विरचित ॥ प्रथमाध्याय गोड हा ॥ २३ ॥ १ ॥ द्वितीयाध्याय प्रारंभः श्रीशुक ह्मणे भारता ॥ परिसें श्रीहरिची गाथा ॥ वैवस्वत मनूचे चित्ता ॥ दुःख बहुत जाहलें ॥ १ ॥ पुत्राची जाहली नारी ॥ तेणें सौख्य न लाधे संसारीं ॥ वंश बुडाला निर्धारीं ॥ उपाय काय करूं ह्मणे ॥ २ ॥ स्वयें मनूनें नंतर ॥ तप केलें वर्षें शंभर ॥ तैं इक्ष्वाकु प्रमुख दहा पुत्र ॥ जाहले मनोहर तयासी ॥ ३ ॥ इक्ष्वाकु नृग शर्याति दिष्ट ॥ करूष कनरिष्यंत धृष्ट ॥ पृषध्र नभग कवि वरिष्ठ ॥ दहा जाण मनुपुत्र ॥ ४ ॥ त्यांत वसिष्ठें पृषध्रासी ॥ गोपाळ केलें निश्चयेंसी ॥ गोधनें देऊनि वनासी ॥ संरक्षणार्थ पाठविला ॥ ५ ॥ पर्जन्यकाळ प्राप्त होतां ॥ व्याघ्रशब्द ऐकूनि अवचिता ॥ गायींचं चळ जाहल्या भारता ॥ हुंकार करिती तेधवां ॥ ६ ॥ तो व्याघ्रासी शस्त्रें मारूं पाहे ॥ तें धेनूसि लागूनि राहे ॥ तेणें तिचा प्राणांत होय ॥ कृष्णपक्ष रजनींत ॥ ७ ॥ हें घोर कृत्य पाहून ॥ वसिष्ठें दिधला शाप दारुण ॥ तूं शूद्र होशील ह्मणून ॥ परिसूनि तपार्थ तो गेला ॥ ८ ॥ वनीं मनुपुत्र भगवंतीं ॥ ठेवूनि सकल चित्तवृत्ति ॥ दावाग्नि दग्ध जाहला अंतीं ॥ मो

क्षपदापावेतो ॥ ९ ॥ त्याचाबंधुकरूषनृपती ॥तयाचेकारूषसमती ॥धृष्टजोतयाचेनिश्चिती ॥ धार्ष्टक्षत्रियजाणि
जे॥१०॥नृगजोत्याचासमती ॥ तयाचासतभूतज्योती ॥ त्याचावसुनामानृपती ॥ प्रतीकपुत्रतयाचा ॥ ११ ॥आतां-
जोकानरिष्यंत ॥ त्याचाचित्रसेननृपनाथ ॥ दिष्टापासूननाभागनिश्चित ॥ तोदेवेंकरूनिवेश्यहोय ॥ १२॥ त्याचा-
भलंदननिर्धारीं ॥ वत्सप्रीतीतयाचेउदरीं ॥ त्याचानवमआवीक्षितसाचारी ॥ मरुत्तकुमरतयाचा ॥ १३ ॥ मरुत्तय
ज्ञाचेठायीं ॥ इंद्रादिदेवसकळपाहीं ॥ येऊनिसोमपानलवलाहीं ॥ करूनिउन्मत्तजाहले ॥ १४ ॥तैसेचद्विजब्राह्म
ण ॥ अभरकेलेदक्षिणादेऊन ॥ ऐशामरुत्ताचानंदन ॥ दमराज्यवर्धनजयाचा ॥ १५॥ तयाचासप्तमतृणबिंदुकु-
मर ॥ त्याचाविशाळसकुमार ॥ तयाचाहेमचंद्रसुंदर ॥ तयाचाधूम्राक्षजाणिजे ॥ १६॥ त्याचापौत्रकृशाश्वनिश्चि
त ॥ तयाचाजाणासोमदत्त ॥ सोमदत्तासमतिसुत ॥ जनमेजयतयाचा ॥ १७॥ हातृणबिंदूचावंशसमस्त ॥ तु
जकारणेंसांप्रत ॥ निवेदिलासेनिश्चित ॥ दत्तचित्तअवधारीं ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृतें ॥ नवमस्कंधपरम
पुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित ॥ द्वितीयाध्यायगोडहा ॥ १९ ॥ २ ॥ तृतीयाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेनृ-
पती ॥ कथापरिसेंसौख्यदाती ॥ मनुपुत्रजोशर्याति ॥ ब्रह्मनिष्ठतोजाहला ॥ १ ॥ तयाचीसुकन्याकन्याजाण ॥ उभ
यतांजातीमिळून ॥ वनशोभाअवलोकन ॥ करावयास्वानंदें ॥ २ ॥ तैंसुकन्यासरव्याघेऊन ॥ फुलेंघ्यावयापरिभ्र-
मण ॥ करितांपुढेंवारुळांतून ॥ दोनज्योतीदेखिल्या ॥ ३ ॥ उत्तमज्योतीपाहतां ॥ विस्मयवाटलातिच्याचित्ता ॥ वारु
ळींकंटकेंतीटोंचितां ॥ रुधिरस्रावजाहला ॥ ४ ॥ तेव्हांसुकन्यामनांत ॥ भयभीतहोऊनिअत्यंत ॥ गृहींपावलीअ-
कस्मात ॥ तंवहेंनवलदेखिलें ॥ ५ ॥ चतुरंगसैन्याचीदेखा ॥ रुद्धजाहलीलघुशंका ॥ तयापरीचदीर्घशंका ॥ कव-

णालागींनहोय ॥ ६ ॥ सर्वांचींफुगलींपोटें ॥ तेणेंजाहलेंदुःखमोठें ॥ तोंराजानेंशोधितांनेटें ॥ थोंगलागलासमूळतो
७ ॥ च्यवनाश्रमपाहून ॥ तेथेंभूपतीजाऊन ॥ त्याऋषीचेंकरूनिस्तवन ॥ ह्मणेअपराधक्षमाकरा ॥ ८ ॥ ज्याकन्येनें
अपराधकेला ॥ तीचमीदेतोंतुह्मांला ॥ ऐकतांचीनृपवाक्याला ॥ बाहेरनिघालाच्यवनतो ॥ ९ ॥ ऋषीसकन्यादि-
धली ॥ तेंनिरुपद्रवसेनाजाहली ॥ ऋषीचीआज्ञाघेऊनितेवेळीं ॥ राजानगरींपातला ॥ १० ॥ येरीकडेराजकुम
री ॥ मुनिसेवाभावेंकरी ॥ तोंअश्विनीकुमारतेअवसरीं ॥ प्रगटजाहलेतेस्थानीं ॥ ११ ॥ तेच्यवनासीबोलिले ॥
आमुचेंवचनपरिसेंभलें ॥ आह्मांसियज्ञभागदेतांचांगलें ॥ कल्याणतुझेंहोईल ॥ १२ ॥ तुझेंस्वरूपदेवांसमान
होईलमुनीशातरूण ॥ ऐसेंऐकूनिवचन ॥ मान्यकेलेंतयानें ॥ १३ ॥ नंतरतेथेंसरोवरीं ॥ स्नानकरितांतेअवसरीं ॥ च्यव
नऋषीकांचनापुरी ॥ दिव्यशरीरीजाहला ॥ १४ ॥ हविर्भागदेववेद्यांसी ॥ देताजाहलासौख्यराशी ॥ मगअहर्निश-
रूकन्येशीं ॥ च्यवनऋषीरमलापैं ॥ १५ ॥ असोशर्यातीसनंदन ॥ उत्तानबर्हिभूरिषेण ॥ तिसराआनर्तजाण ॥ रेव
तपुत्रतयाचा ॥ १६ ॥ रेवतासककुद्मिप्रभृति ॥ शतसंख्याकपुत्रहोती ॥ ककुद्मीस्वकन्यारेवती ॥ घेऊनिगेलासत्य
लोका ॥ १७ ॥ कींहेपरमलावण्यवती ॥ कवणावराद्यावीरेवती ॥ हेंपुसावयाजायनिश्चिती ॥ तोंतेथेंगातीगंधर्व ॥
१८ ॥ ह्मणूनिक्षणस्थिरावला ॥ अंतीब्रह्मयासीपुसोंलागला ॥ तंवचतुरास्यहांसूनिवदला ॥ ककुद्मीलातेंपरिसा ॥
१९ ॥ रायातुवांजेसमकाल ॥ योजिलेअसतीलभूपाल ॥ तेसांप्रतनसतीकींगेलाकाल ॥ सत्तावीसचतुर्युगें ॥ २० ॥
आतांपरिसेंएकवाणी ॥ भूवरीहर्यंशासीरपाणी ॥ असेतयालावण्यखाणी ॥ दुहितायेक्षणींसमर्पी ॥ २१ ॥ शुक
ह्मणेनृपातेंककुद्मी ॥ येऊनिद्वारकेसवसुदेवसद्मीं ॥ रूदिनींसंकर्षणकरपद्मीं ॥ कन्यापाणीदेतसे ॥ २२ ॥ श्री

मद्भागवतसारामृत ॥ नवमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ तृतीयाध्याय गोड हा ॥ २३ ॥ ३ ॥ च
तुर्थाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ नभगाचा नाभाग कुमर ॥ तो गुरुगृहीं राहे फार चिर ॥ तैं नैष्ठिक जाणूनि सहोदर ॥ धन
विभागिती त्याविण ॥ १ ॥ तो विद्वान होऊनि आला ॥ बंधूस भाग मागूं लागला ॥ तैं ते म्हणती पिता भाग तुजला
आम्हीं ठेविला असे पैं ॥ २ ॥ नाभाग पित्याकडे गेला ॥ तैं पिता तयाम्हणूं लागला ॥ अंगिरस ऋषींच्या सत्रीं स्
शीला ॥ जातां धनलाभ होईल ॥ ३ ॥ हे मंत्र देतों तुजसी ॥ ते तूं म्हण वेषध्वान्हिकासी ॥ ऐकूनि ऐशा वाक्यासी ॥ क
रिता जाहला तद्वत तो ॥ ४ ॥ ऋषींपासूनि चांगलें ॥ तयासी धन प्राप्त जाहलें ॥ नाभागासी पुत्ररत्न लाभलें ॥ अंब
रीष अभिधानें ॥ ५ ॥ तो असे परम विनीत ॥ सत्यधार्मिक विष्णुभक्त ॥ सप्तद्वीपांचें राज्य करी निश्चित ॥ आचरे
व्रत एकादशी ॥ ६ ॥ एके दिवसीं अकस्मात ॥ साधन द्वादशी समयांत ॥ दुर्वास जाहले प्राप्त ॥ रायें तयास म्हणितलें
लें ॥ ७ ॥ राव बोले मुनिनाथा ॥ दोन घटिका द्वादशी ताता ॥ अवशिष्ट आहे आतां ॥ स्नान करूनी तुम्हीं यावें ॥ ८ ॥ उ
त्तम म्हणूनि मुनि ॥ स्नानार्थ गेले तेक्षणीं ॥ विलंब लागतां राजामनीं ॥ चिंताक्रांत जाहला ॥ ९ ॥ व्रतभंग होईल म्ह
णून ॥ नृप करी तीर्थ पारण ॥ दुर्वास येऊनि अवलोकन ॥ करिते जाहले तयासी ॥ १० ॥ सक्रोध तयासी बोलिले ॥ रा
जा तां पारणें सोडिलें ॥ आमंत्रण देऊनि कपट केलें ॥ तयाचें फल अवलोकिजे ॥ ११ ॥ जटा उपटूनि ताडिली ॥ कृत्या नि
र्मिली अकस्मात ॥ ती शस्त्र घेऊनि ये धावत ॥ अंगावरी रायाच्या ॥ १२ ॥ अंबरीषाचें संरक्षण ॥ करावयास जनार्द
न ॥ चक्र जें ठेवी सुदर्शन ॥ तेणें कृत्या मारिली ॥ १३ ॥ तें सुदर्शन रागावलें ॥ दुर्वासमुनीचे पाठीं लागलें ॥ रक्षण
करावया ते वेळे ॥ समर्थ कोणी होईना ॥ १४ ॥ ब्राह्मण होऊनि कंपायमान ॥ पुढारां करीतसे गमन ॥ सभय प-

होऊनिअवलोकन ॥ करीतेंचक्रसन्निध ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ नवमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखाराम
विरचित ॥ चतुर्थाध्यायगोडहा ॥ १६ ॥ ४ ॥ पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ चक्रेंत्रासविलेंमुनीसी
सखेदहोऊनिमानसीं ॥ ब्रह्मलोकींतोगेला ॥ १ ॥ माझेंकरावेंरक्षण ॥ ऐसेंदुर्वासाबोलेवचन ॥ धाताह्मणेहर्यधीन ॥
सर्वकाळअसेंमी ॥ २ ॥ यास्तवतूंसदाशिवा ॥ शरणजावेंमुनिपुंगवा ॥ तात्काळरक्षणयेथवां ॥ होईलजाणनिश्च-
येंं ॥ ३ ॥ ऐसीपरिसूनिमात ॥ कैलासींआलाधांवत ॥ विष्णुचक्रेंजाहलोंत्रस्त ॥ कररक्षणपैंह्मणे ॥ ४ ॥ महादेव-
ह्मणेतयासी ॥ असमर्थमीतुझ्यारक्षणासी ॥ तूंजावेंवैकुंठासी ॥ शरणमहाविष्णूतें ॥ ५ ॥ ऐसेंऐकूनितेवेळां ॥
दुर्वासवैकुंठींपावला ॥ सन्मूखपाहूनिश्रीहरीला ॥ बोलताजाहलासद्भावें ॥ ६ ॥ मातेंरक्षावेंआतां ॥ कृपाकरूनी
लक्ष्मीकांता ॥ परिसूनिश्रीहरीबोलताता ॥ भक्तपराधीनमीआहें ॥ ७ ॥ यास्तवतुह्मीशरण ॥ जावेंअंबरीषालागु-
न ॥ तोचिकरीलसंरक्षण ॥ सदयहृदयेंधरामरा ॥ ८ ॥ वाक्यऐकूनिसत्वरी ॥ धांवतआलाभूवरी ॥ तोंराजाउ-
भाजोडिल्याकरीं ॥ द्वारींवाटपाहातसे ॥ ९ ॥ तयासीबोलेब्राह्मण ॥ विष्णुचक्रेंकरविलेंभ्रमण ॥ ब्रह्मांडमंडपीं-
मजलागून ॥ रक्षणकोणीकरीना ॥ १० ॥ दुःखितदुर्वासयापरी ॥ राजापाहूनितेअवसरीं ॥ सदयहोऊनिअंतरीं
प्रार्थनाकरीचक्राची ॥ ११ ॥ तूंअग्निरोहिणीपती ॥ सर्वदेवरूपआहेसनिश्चिती ॥ दुःखापासूनिविप्रांप्रती ॥ मुक्त
करीदयार्णवा ॥ १२ ॥ ऐकतांस्तवनचांगलें ॥ सुदर्शनशांतजाहलें ॥ राजाप्रार्थीतयेवेळें ॥ उठास्वामीभोजना १३
तुमचीवाटपाहतां ॥ वर्षजाहलेंसाचताता ॥ पारणेंकरावेंआतां ॥ कृपाकरूनिमुनिराया ॥ १४ ॥ नंतरऋषीकरून
भोजन ॥ रायासीआशीर्वाददेपूर्ण ॥ भोजनासीआज्ञादेऊन ॥ बोलताजाहलातेक्षणीं ॥ १५ ॥ राजातुजपासूनि

भला॥हाअनुग्रहमजजाहला॥ऐसेंबोलूनितयाला॥जाताजाहलामुनिनाथ॥१६॥श्रीशुकह्मणेपरिसेंमात॥
अंबरीषमहाभागवत॥ब्रह्मलोकभोगसमस्त॥निरयासमानमानीतो॥१७॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥नवम
स्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥पंचमाध्यायगोडहा॥१८॥ ५ ॥ षष्ठाध्यायप्रारंभः॥श्रीशुकह्म
णेसेंदिनीनाथा॥परिसेंश्रीहरीचीगाथा॥अंबरीषरायाचीवंशलता॥विरूपकेतुमानशंभुहे॥१॥तयांचापृषद
श्वकुमर॥त्याचाजाणारथीतर॥तयासीपुत्रवंशधर॥कांहींनसेराजेंद्रा॥२॥तयाचीस्त्रीजाऊन॥अंगिराऋषीस
प्रार्थुन॥घेतीजाहलीभोगदान॥तेणेंकुमरजाहले॥३॥वैवस्वताचेशिंकेपासूनित्वरित॥इक्ष्वाकुनामेंजन्मला-
स्फूर्त॥तेणेंपुत्रासिकथिलेंश्राद्धार्थ॥मृगमांसआणावें॥४॥मृगयाकरूंनीपरतला॥राजकुमरतयेवेळां॥मार्गीं
क्षुधातयाला॥पीडाबहुलकरीतसे॥५॥तियेचेंव्हावयानिवारण॥मृगमांसकेलेंभक्षण॥अवशिष्टकांहींघेऊन
करीनिवेदनपित्यासी॥६॥श्राद्धकाळींवसिष्ठबोलिले॥रायाउच्छिष्टमांसआणिलें॥पुत्राचेंदुष्टकर्मदेखिलें॥
मगदेशापारकेलेंनृपेंतया॥७॥नंतरइक्ष्वाकुयोगेंकरून॥करीदेहविसर्जन॥विकुक्षीनेंप्रजापालन॥येऊनिकेलें
तेधवां॥८॥तयाविकुक्षीसीपुत्रएक॥भारताजाहलाचोख॥तयाचेंनामत्रयऐक॥पुरंजनइंद्रवाहककुत्स्थ॥
९॥त्यासीसुरेश्वरेंस्वर्गांत॥नेलेंदैत्यपराजयार्थ॥राजाह्मणेइंद्रवहनत्वरित॥होतांकार्यसिद्धहोय॥१०॥ऐ
सेंऐकूनितेअवसरीं॥इंद्रवृषभरूपघेसत्वरीं॥पुढेंपाहूनितयावरी॥राजकुमरबेसला॥११॥युद्धकरूनिअद्भु
त॥दैत्यांकरीपराभूत॥स्वर्गसंपत्तिसमस्त॥इंद्राकारणेंदेतदा॥१२॥तत्सुतअनेनापृथुपुत्रत्याचा॥तत्
पौत्रचंद्रयुवनाश्वत्याचा॥शाबस्तनामेंकुमरसाचा॥शाबस्तिपुरकारकजो॥१३॥बृहदश्वतयाचाकुमार॥

कुवलयाश्वत्याचासुंदर॥एकविससहस्रकुमर॥तयालागींजाहले॥१४॥तेणेंधुंधुअसुरमारिला॥तेंधुंधुमा
रनामेंप्रसिद्धझाला॥धुंधुमुखाग्नीपासूनितेवेळां॥भस्मसकळसुतजाहले॥१५॥त्यांतअवशिष्टराहिलेतीं-
न॥दृढाश्वकपिलाश्वह्मणून॥तिसराभद्राश्वजाण॥दृढाश्वाचाहर्यश्व॥१६॥त्याचानिकुंभकुमर॥त्याचे
पुत्रदोनसुकुमार॥बर्हणाश्वकृशाश्वसाचार॥कृशाश्वाचासेनजित॥ १७॥तयाचायुवनाश्वनृपती॥अन
पत्यहोतातोजगतीं॥ह्मणूनिभार्येसहवनाप्रती॥जाताजाहलातात्काळ॥१८॥ऋषीनींरायाकरितां॥पुत्रेष्टि
केलीतत्वतां॥मंत्रोदककुंभशाळेंतठेवितां॥रात्रौराजापानकरी॥१९॥तेणेंतोजाहलागरोदर॥विचारकरिती-
ऋषिवर॥तेंकुक्षिभेदकरूनिसत्वर॥कुमरतयासीजाहला॥२०॥विप्रप्रसादेंनरपती॥मरणनपावेनिश्चिती॥
मांधातानामतयाप्रती॥ठेवितेजाहलेब्राह्मण॥२१॥तयाचीबिंदुमतीवनिता॥प्रसवेअंबरीषादितिघांसुतां॥
तैशाचीपंचाशद्दुहिता॥मांधात्यासीजाहल्या॥२२॥यमुनाजळांतसौभरि॥एकदांघोरतपकरी॥मत्स्यमैथुन
पाहूनिसत्वरी॥कामातुरजाहला॥२३॥मगमुनितेथूनिनिघाला॥मांधात्याजवळशीघ्रआला॥ह्मणेपन्नास-
कन्याआहेततुजला॥त्यांतूनिएकमजदेईं॥२४॥मगरायेंकायकेलें॥सौभरीसीअंतःपुरींपाठविलें॥तोतरुण
रूपसंपन्नयोगबलें॥पाहूनिवरिलासकळांनीं॥२५॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥नवमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृ
तसखारामविरचित॥षष्ठाध्यायगोडहा॥२६॥ ६ ॥ सप्तमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेरायास॥सौ-
ख्यराशीकथापरिस॥मांधात्याचापुत्रअंबरीष॥त्याचायौवनाश्वजाणिजे॥१॥तयाचाजाणहरीत॥तेणेंबां
धवांसीराज्यपुनीत॥यमुनातटाकींचेंसमस्त॥संतोषानेंदीधलें॥२॥पुरुकुत्समांधातीयाचा कुमर॥त्याचा

पौत्र अनरण्य साचार ॥ तयाचा हर्यश्व नृपवर ॥ होता जाहला राजेंद्र ॥ ३ ॥ त्याचा पुत्र अरुण ॥ तयाचा जाणा निबंधन ॥ सत्यव्रत नामें नंदन ॥ त्रिशंकुही नाम तयाचें ॥ ४ ॥ तो गुरुशापें करूनी पाहीं ॥ चांडालत्व पावे कांहीं ॥ विश्वामित्र प्रभावें लवलाहीं ॥ सशरीर गेला स्वर्गातें ॥ ५ ॥ तेथें सुरगणें लोटिला ॥ अधोमुख पडों लागला ॥ विश्वामित्रें तये वेळां ॥ रक्षण केलें मध्यांतरीं ॥ ६ ॥ अद्यापि तो सकळां ॥ प्रत्यक्ष दिसतो डोळां ॥ श्रीशुक ह्मणे भूपाळा ॥ अगाध महिमा तपाचा ॥ ७ ॥ हरिश्चंद्र त्रिशंकुकुमर ॥ तया करितां घोर समर ॥ विश्वामित्र वसिष्ठांचें फार ॥ आडीबक रूपें जाहलें ॥ ८ ॥ असो त्या रायासी कांहीं ॥ पुत्रसंतान नसे पाहीं ॥ ह्मणूनि वरुणा लवलाही ॥ शरण जाऊनि विज्ञापी ॥ ९ ॥ हे वरुणा दिक्पाळा ॥ पुत्रसंतान द्यावें मला ॥ त्याचे मांसानें आपणाला ॥ यज्ञभाग देईन मी ॥ १० ॥ वरुणानें प्रसन्न होऊन ॥ हरिश्चंद्रासी दिधला नंदन ॥ पांचवे दिवशीं येऊनि वरुण ॥ ह्मणे यजन करावें ॥ ११ ॥ तेव्हां ह्मणे नृपती ॥ बाळका उगवतां दंतपंक्ती ॥ शुद्ध होय यजनपद्धती ॥ करीन सत्य जाणावें ॥ १२ ॥ ऐसा चार वेळां फिरविला ॥ पाहूनि वरुणासी क्रोध आला ॥ जळोदर होईल राया तुला ॥ ऐसा शाप दिधला पैं ॥ १३ ॥ ऐसें सकळ वर्तमान ॥ रोहित पुत्र करूनि श्रवण ॥ अर्धरात्रीं उठून ॥ काननामाजी तो गेला ॥ १४ ॥ अजीगर्तापासून ॥ शुनःशेप मध्यम नंदन विकत घेऊनि यजन ॥ रायें केलें वरुणाचें ॥ १५ ॥ तें रायजलोदर मुक्त जाहला ॥ कौशिकवाचें वांचवी शुनःशेपाला ॥ रोहितही गृहास आला ॥ प्रवर्तला आनंद ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ नवमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ सप्तमाध्याय गोड हा ॥ १७ ॥ ७ ॥ अष्टमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे नृपनाथा ॥ परिसें मनुवंशगाथा ॥ रोहिताचा कुमर ताता ॥ हरित नामा जाणिजे ॥ १ ॥ तयाचा चंप निर्धारीं ॥ तेणें वसविली चंं

पापुरी ॥ तत्सुत सुदेव त्याचा सहीवरी ॥ विजय नामा सुत जाहला ॥ २ ॥ तयाचा भरुक त्याचा वृक ॥ पुढती तयाचा बाहु-
क ॥ शत्रूनें हरितां राज्य चोरव ॥ सकुटुंब काननीं तो गेला ॥ ३ ॥ तेथें काळें करून ॥ तो राजा पावला मरण ॥ तयाची भा-
र्या सहगमन ॥ करूं लागली तेधवां ॥ ४ ॥ सगर्भा जाणूनि राणी ॥ और्व मुनीनें तयेक्षणीं ॥ निवारण केलें निज ला-
गूनी ॥ पुढती काय जाहलें ॥ ५ ॥ सपत्नीमत्सर आणूनि मनांत ॥ तियेस विष घालिती भोजनांत ॥ तें सर्व झोंबलें-
गर्भांत ॥ गरासहित सुत निपजे ॥ ६ ॥ ह्मणूनि सगर नाम ठेविलें ॥ तो चक्रवर्ती जाहला बळें ॥ तेणें तालजंघादि-
यवन पराभविले ॥ पराजित चिन्हें दिधलीं तयांसी ॥ ७ ॥ कोणीं मस्तकीं वस्त्र बांधावें ॥ कोणी मुंडके मुंडावें ॥ अं-
तरीं नग्न असावें ॥ कोणी बाहेर नग्न हो ॥ ८ ॥ दाढी मिशा राखिजे कोणीं ॥ कोणीं वपन करावें जाऊनी ॥ यापरी यवनांची चि-
न्हें जनीं ॥ अद्यापवरी प्रसिद्ध ॥ ९ ॥ अश्वमेधासी आरंभ नंतर ॥ करिता जाहला नरेश्वर ॥ नव्याण्णव अश्वमेध जाहलि-
यावर ॥ इंद्रानें अश्व चोरिला ॥ १० ॥ तेव्हां सगराचे कुमर ॥ गणती करितां साठ हजार ॥ ते अश्व शोधीत महीवर ॥ भ्र-
मण करिती चहूंकडे ॥ ११ ॥ ते कपिलाश्रमीं पातले ॥ तों मुनी ध्यानस्थ बैसले ॥ राजपुत्र ह्मणूं लागले ॥ अश्व चोरिला ये-
णेंची ॥ १२ ॥ यालागीं मारा धरा त्वरित ॥ ऐसा कोलाहल ऐकुनी समस्त ॥ डोळे उघडूनि अकस्मात ॥ कपिल पाहते जाहले ॥
१३ ॥ तेव्हां त्यांचे शरीरापासून ॥ अग्नि होऊनि उत्पन्न ॥ साठ हजार सगरनंदन ॥ भस्मीभूत जाहले ॥ १४ ॥ मग अन्यस्त्री-
चा पुत्र असमंजस ॥ तयाचा अंशुमान सुरस ॥ तयासी सगरें कथिलें रहस्य ॥ अश्व शोधूनि आणावा ॥ १५ ॥ तो सक-
ळ मही शोधितां ॥ कपिलाश्रमीं आला अवचिता ॥ अश्व देखूनि स्तवन करिता ॥ जाहला भावें करूनियां ॥ १६ ॥ मग
प्रसन्न होऊनि मुनी ॥ बोलते जाहले तयेक्षणीं ॥ तुझे पितामह ह्याचा अश्व घेऊनी ॥ नगरामाजी त्वां जावें ॥ १७ ॥ मग तो

ह्मणेमहीदेवा॥पितरांचाउद्धारकरावा॥मुनिह्मणेहोययापार्थिवां॥स्वर्धुनीआणितांसद्गति॥ १८ ॥ ऐकूनिकपिला
चेंवचन॥वंदूनिसाश्वअंशुमान॥येतांचिसगरयज्ञपूर्ण॥करूनिराज्यींस्थापील्या॥ १९॥ श्रीमद्भागवतसारामृ
त॥नवमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवारामविरचित॥अष्टमाध्यायगोडहा॥२०॥ ८ ॥नवमाध्यायप्रारंभः॥ ॥
श्रीशुकह्मणेरायासी॥कथापरिसेंसौख्यराशी॥गंगाआणावीभूलोकासी॥ह्मणूनअंशुमानतपतसे॥ १॥घोरतप
करितांभला॥तोराजामरणपावला॥तत्सुतदिलीपतपेंभागला॥शेवटींजाहलागतासु॥ २॥तयाचासुतभगीरथ॥
काननींगेलातपार्थ॥तयाप्रसन्नहोऊनिअकस्मात॥गंगाह्मणेवरमागें॥ ३॥तेव्हांबोलेभगीरथ॥कपिलाश्रमींपित
रसमस्त॥मुनिकोपेंझालेभस्मीभूत॥त्यांचाउद्धारकरावा॥ ४॥ ऐसीऐकूनित्याभूपाचीवाणी॥गंगाबोलेनृपाला
गुनी॥माझावेगसाहीलयाजनीं॥कवणऐसासमर्थ॥ ५॥तरीआतांशिवप्रसन्न॥करूनिघेलरेंजाउन॥तोवेगमा-
झाधारण॥करितांयेईनभूमंडळीं॥ ६॥ मीपृथ्वीवरीआलियाजाण॥स्नानपानदर्शनेंकरून॥माझेठायींपापवि-
सर्जन॥करितीलजननिश्चयें॥ ७॥त्यामाझ्यापापांचाभार॥साधुसंतयतीश्वर॥यांच्याअंगसंगानेंजाणार॥ या
स्तवप्रसन्नत्यांकरीं॥ ८ ॥ऐसेंऐकूनिवचन॥तात्काळभगीरथेंआपण॥तपकरूनिपावन॥शिवप्रसन्नतेंकेला॥
९॥तेव्हांगंगेचाओघभला॥भगीरथेंकपिलाश्रमींनेला॥ पितरांचाउद्धारकेला॥प्रयत्नकरूनीयांपरी॥ १०॥गं
गादर्शनेंकरून॥पंचमहापातकीहोतीपावन॥ऐसाकरूनिउद्योगपूर्ण॥सद्गतिदिधलीपितरांसी॥ ११॥त्याभ-
गीरथाचासुत॥प्रसिद्धजाणानामेंश्रुत॥त्याचानाभतयाचानिश्चित॥अपरनामाजाणिजे॥ १२॥तयाचासिंधु
द्वीपनृपती॥तत्सुतअयुतायुनिश्चिती॥तयाचाऋतुपर्णह्मणती॥अक्षविद्याजाणता॥ १३॥तेणेंनळासि

अक्षविद्यादान ॥ करूनि घेतलें अश्वविज्ञान ॥ तयाचा सर्वकाम नंदन ॥ प्रसिद्ध जाण जगांत ॥ १४ ॥ त्याचा सुदास
नरवर ॥ तत्सुत मदयंतीवर ॥ सौदास मित्रसह साचार ॥ कल्माषपाद ही वदती त्या ॥ १५ ॥ वसिष्ठ शापें राक्ष-
स होऊन ॥ शेवटीं अनपत्य जाहला आपण ॥ परीक्षिति बोले काय कारण ॥ तें चि बोला मुनिराया ॥ १६ ॥ तेव्हां
श्रीशुक बोलले ॥ रायापरिसें चरित पहिलें ॥ सौदासाचें मन वेधलें ॥ मृगयार्थ काननीं ॥ १७ ॥ मृगया करितां
नरवरें ॥ राक्षस मारिला एक्या शरें ॥ तद्बांधव देखूनि परभारें ॥ कपट करिता जाहला ॥ १८ ॥ सूदरूप घेऊनि आ-
पण ॥ राजगृहीं करी वर्तन ॥ श्राद्धकाळीं नरमांस आणून ॥ वसिष्ठासी वोगरी ॥ १९ ॥ तेणें राया राक्षस होशील तूं
र्ण ॥ ह्मणूनि वसिष्ठें शाप दारुण ॥ देतां भूपति क्रोधायमान ॥ पाहूनि शांत वी मदयंती ॥ २० ॥ मग सौदास राक्ष
स होऊन ॥ वनामाजी करी परिभ्रमण ॥ द्विजदंपती करितां मैथुन ॥ विप्र वधिला तयानें ॥ २१ ॥ विप्रपत्नीचे श
पें निश्चिती ॥ अनपत्य जाहला भूपती ॥ वसिष्ठापासूनि मदयंती ॥ पुत्रवती जाहली ॥ २२ ॥ त्याचें अश्मक अभि
धान ॥ तया मूलक जाहला नंदन ॥ तयाचें किंचित आख्यान ॥ श्रवण करी राजेंद्रा ॥ २३ ॥ परशुराम निःक्षत्र म
ही ॥ करित असतां दिवस कांहीं ॥ स्त्रियांनीं स्त्रवेष देऊनि लवलाहीं ॥ रक्षण केलें तयाचें ॥ २४ ॥ ह्मणूनि नारीकवचना
मांतर ॥ क्षत्रियांचें मूळ ह्मणूनि साचार ॥ मूलक नामें नरेश्वर ॥ तया लागीं बाहती ॥ २५ ॥ त्याचा सुत दशरथ ॥ ऐड-
बिड नामा तत्सुत ॥ तयाचा विश्वसह नृपनाथ ॥ त्याचा खट्वांग जाणिजे ॥ २६ ॥ तो जाहला चक्रवर्ती ॥ त्या देवस्वर्गा-
सि घेऊनि जाती ॥ दैत्यवधाया युद्धांतीं ॥ शेवटीं जय पावला ॥ २७ ॥ मग प्रसन्न सुरगण ॥ होऊनि बोलती वचन
इच्छित मागें वरदान ॥ ऐकूनि राजा काय ह्मणे ॥ २८ ॥ अवशिष्ट आयुष्य किती ॥ तें सांगा वेगें मज प्रती ॥ एक मु-

हूर्तदेवह्मणती ॥ ऐकूनिमहीवरीपातला ॥ २९ ॥ आत्मानात्मविचारकरून ॥ नाकाळकरीदेहविसर्जन ॥ सुरेंबं
पावलावैकुंठभुवन ॥ कायमाहात्म्यवर्णावें ॥ ३० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ नवमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृत
सखारामविरचित ॥ नवमाध्यायगोडहा ॥ ३१ ॥ ९ ॥ दशमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ त्याखट्वांगाचासुत ॥ दीर्घबाहु-
नामेंविख्यात ॥ तयाचारघुत्याचापुनीत ॥ अजनामकभूपती ॥ १ ॥ दयाचादशरथकुमर ॥ त्यासीपुत्रजाहलेचार
विधिप्रार्थनेंकरूनीसाचार ॥ प्रत्यक्षश्रीहरीप्रगटला ॥ २ ॥ श्रीरामलक्ष्मणभरत ॥ रिपुघ्नतेसापरमपुनीत ॥ त-
याचेंचरित्रबहुत ॥ मुनिवरींतुजकथियेलें ॥ ३ ॥ जोगुरुवचनार्थजाण ॥ त्यागूनिराज्यकरीगमन ॥ वनामाजीर
घुनंदन ॥ सानुजकांताघेउनी ॥ ४ ॥ वनींशूर्पणखाविटंबितां ॥ रावणकपटेंहरीसीता ॥ तेंरामसक्रोधहोऊनि-
भारता ॥ सागरतीरींपावला ॥ ५ ॥ समुद्रावरीसेतुबांधिला ॥ रावणाचासंहारकेला ॥ जेणेंतोपरमेश्वरभला ॥
रक्षणकरोआमुचें ॥ ६ ॥ तोमुनियज्ञासिकरितांगमन ॥ मार्गींघेताटिकेचाप्राण ॥ मारीचउडवूनसगण ॥ सुबाहुस
सैन्यनिवटीपें ॥ ७ ॥ नंतरजनकपुरींजाऊन ॥ शंकरधनुष्यकरीचूर्ण ॥ जानकीकमलापर्णून ॥ अयोध्येसीपरतला ८
पथींभार्गवपराभविला ॥ साकेतींश्रीहरीपावला ॥ नंतरदशरथवचनेंकाननाला ॥ जाताजाहलारघुनाथ ॥ ९ ॥
शूर्पणखाविटंबून ॥ खरत्रिशिरादूषण ॥ चवदासहस्रराक्षसगण ॥ रघुनंदनेंवधियेले ॥ १० ॥ दंडकवनींअस
तांजाण ॥ मृगवेषमारीचदावून ॥ कपटेंजानकीहरण ॥ करितांजाहलादशमुख ॥ ११ ॥ तेणेंशोकाकुलबहु-
त ॥ होताजाहलाअयोध्यानाथ ॥ वनींभ्रमणलक्ष्मणासहित ॥ करीतसेतोतेधवां ॥ १२ ॥ जटायूचीक्रियाउत्त-
म ॥ पुत्रवत्करीमेघश्याम ॥ कबंधवधकरूनीक्षेम ॥ समस्तांसीदेतदा ॥ १३ ॥ सुग्रीवाशींसख्यकरून ॥ तेणें

वाळीचा घेतला प्राण ॥ सीताशुद्धी मारुतीकडून ॥ कपिनाथें करविली ॥ १४ ॥ सीतागती जाणून ॥ सागरतटाकीं येऊन ॥ त्रिरात्र केलें उपोषण ॥ दाशरथी रामानें ॥ १५ ॥ राघवरोषें भयभीत ॥ समुद्र होऊनि मनांत ॥ उपायनें घेऊनि त्वरित ॥ दर्शनासी पातला ॥ १६ ॥ सिंधु ह्मणे श्रीरामा ॥ सेतु बांधूनि पूर्णकामा ॥ ससैन्य जाऊनि लंकाधामा ॥ रावणासी वधावें ॥ १७ ॥ तोषें जानकी घेऊन ॥ सिंहासनीं बैसूनि आपण ॥ अयोध्येचें राज्य पावन ॥ स्वस्थ करी रघुनाथा ॥ १८ ॥ मग सागरीं सेतु बांधिला ॥ वानरसेनेचा भार चालिला ॥ लंकेमाजी अनर्थ जाहला ॥ देखूनि रावण क्रोधावे ॥ १९ ॥ कुंभनिकुंभधूम्राक्षवीर ॥ इंद्रजित कुंभकर्ण अनिवार ॥ समरीं भिडतां कपिगणें मार ॥ तयांसी बहुत दिधला ॥ २० ॥ नंतर रुष्ट होऊनि रावण ॥ पुष्पकविमानीं बैसून ॥ येतां करूनी युद्ध कंदन ॥ रघुनाथें प्राण घेतला ॥ २१ ॥ मंदोदरी राक्षसांसहित ॥ शोक करूं लागली बहुत ॥ लंकाराज्य बिभीषणा प्रतिज्ञात ॥ देता जाहला दाशरथि ॥ २२ ॥ नंतर बंदिशाळेंतून ॥ सकळ सोडवी सुरगण ॥ श्रीराम सीता लक्ष्मण ॥ पुष्पकविमानीं बैसले २३ तैं नंदिग्रामावरून ॥ अयोध्येसी आला रघुनंदन ॥ मार्गी भरतासी भेटून ॥ सिंहासनीं बैसला ॥ २४ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ नवमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ दशमाध्याय गोड हा ॥ २५ ॥ १० ॥ एकादशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे नृपनाथा ॥ परिसें श्रीहरीची गाथा ॥ श्रीरामें साकेतीं असतां ॥ यज्ञारंभ पैं केला ॥ १ ॥ त्या यज्ञें करूनि भले ॥ सकळ देव प्रसन्न जाहले ॥ यज्ञांतीं होत्यासि तये वेळे ॥ पूर्वदिशा दान दिधली ॥ २ ॥ दक्षिण दिशा ब्रह्मयासी ॥ पश्चिम दिशा अध्वर्यूसी ॥ उत्तर दिशा देसामगासी ॥ आचार्यासी अवशिष्ट ॥ ३ ॥ ऐसी दक्षिणा देऊन ॥ प्रसन्न केले ब्राह्मण ॥ मनीं निस्पृहता पाहून ॥ द्रव्य दिधलें विप्रांसी ॥ ४ ॥ ते ह्मणती ब्राह्मण ह्मण

णती ॥ देवाधिदेवाजगत्पती ॥ ब्रह्मण्यदेवासीतापती ॥ वंदनअसोतवचरणीं ॥ ५ ॥ स्तवनकरूनियांपरी ॥ यज्ञसमाप्तकेलासत्वरी ॥ रायाचरित्रपुढारी ॥ सावधानेंपरिसावें ॥ ६ ॥ लोकवृत्तजाणावयासर्व ॥ कायकरीरामराव ॥ दूतफिरवूनिप्रजाभाव ॥ सकळजाणेरजनींचा ॥ ७ ॥ तोएकरजकजाण ॥ कांतेसीकरूनीताडन ॥ करिताजाहलाभाषण ॥ दुष्टेव्यभिचारकरिसीतूं ॥ ८ ॥ आतांतुजलासत्वर ॥ शीघ्रघालितोंघराबाहेर ॥ रामचंद्रस्त्रीलोभीफार ॥ जेणेंस्त्रीसदनींघेतली ॥ ९ ॥ तैसामीनोव्हेभला ॥ ऐसादूतमुखेंसमाचारकळला ॥ श्रीरामानेंविचारकेला ॥ जनापवाददुर्धरबहु ॥ १० ॥ नंतररघुवीरकायकरी ॥ जानकीत्यागीकांतारीं ॥ तीवाल्मीकाश्रमींपुढारी ॥ जाऊनिराहिलीतेधवां ॥ ११ ॥ सीतागर्भिणीसुकुमार ॥ दिवसकंठीकष्टसागर ॥ लहुकुशनामेंकुमर ॥ सुगुणजाहलेतयेसी ॥ १२ ॥ श्रीरामासिसाचें ॥ दुःखजाहलेंस्त्रीविरहाचें ॥ तेंसाहवेनातथापित्याचें ॥ आक्रमणकेलेंसमर्थे ॥ १३ ॥ ब्रह्मचर्यव्रतेंपुनीत ॥ तेराहजारवरुषेंनिश्चित ॥ अग्निहोत्रकरूनिवर्त्तेनियत ॥ दाशरथीजगदात्मा ॥ १४ ॥ आत्मानात्मविचार ॥ करूनियांअंतीरघुवीर ॥ अयोध्यावासीजनांसिसत्वर ॥ विमानांतबैसवी ॥ १५ ॥ त्याप्रजाजनांसहित ॥ वैकुंठासिगेलारघुनाथ ॥ लवकुशराज्यकरितीनिश्चित ॥ नंतरसुखेंसाकेतीं ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ नवमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकादशाध्यायगोडहा ॥ १७ ॥ ११ ॥ द्वादशाध्याय० प्राश्रीशुकम्हणेराजियासी ॥ कथापरिसेंसौख्यराशी ॥ रामगेलियावैकुंठासी ॥ कुशसिंहासनींबैसला ॥ १ ॥ पुत्रवत्प्रजापालन ॥ करिताजाहलाजानकीनंदन ॥ तेव्हांनगरशोभाविलक्षण ॥ भासोलागलीरमणीय ॥ २ ॥ केशरकुंकुमाचेसडे ॥ सुशोभितचहूंकडे ॥ ध्वजपताकावाडेंकोडें ॥ राजधानींतशोभती ॥ ३ ॥ गजगंडस्थलीं

चादानकर्दम ॥ तेणेंमार्गजाहलेआर्द्रपरम ॥ महालमंदिरेंसखाराम ॥ सभास्थानहरतेसे ॥ ४ ॥ सुवर्णकुंभघरोघरीं
सजळभरिलेपरोपरी ॥ गंधाक्षतादूर्वांकुरीं ॥ मौक्तिकझालरीलाविल्या ॥ ५ ॥ पंचारत्याघेऊनिकरीं ॥ द्वारींउभ्यारा
हिल्यानारी ॥ ऐसाराज्योपभोगपरोपरी ॥ रघुनाथपुत्रघेतसे ॥ ६ ॥ तयासीजाहलाकुमर ॥ अतिथिनामेंसुकुमार ॥
त्याचानिषधसाचार ॥ पुंडरीकपौत्रतयाचा ॥ ७ ॥ क्षेमधन्वातयाचासुत ॥ देवानीकतयाचानिश्चित ॥ पारियात्रपौत्र
तयाचापुनीत ॥ नसुतबलस्थलत्याचा ॥ ८ ॥ त्याचाजाणाअर्कसंभूत ॥ वज्रनाभतयाचासुत ॥ खगणत्याचाविधृ
तिसुत ॥ हिरण्यनाभतयाचा ॥ ९ ॥ जैमिनीचातोशिष्यभला ॥ अध्यात्मज्ञानेंमनींधाला ॥ तयापुष्पनामातनय
जाहला ॥ ध्रुवसंधिसुतत्याचा ॥ १० ॥ त्याचासुदर्शननंदन ॥ तयासीजाहलाअग्निवर्ण ॥ त्याचाशीघ्रत्याचामरु
जाण ॥ जोयोगसिद्धिपावला ॥ ११ ॥ तोकलापग्रामांतू ॥ सुखेंबैसलातपकरीत ॥ कलीच्याअंतीसूर्यवंशपुनीत ॥
नष्टहोणारनिश्चयें ॥ १२ ॥ तोवंशत्याचेपासून ॥ होईलभारतानिर्माण ॥ तयाचाप्रश्रुतनंदन ॥ तयाचासंधिजा
णिजे ॥ १३ ॥ तयाचासुतअमर्षण ॥ त्याचाजाणामहस्वान ॥ तयाचाविश्वसाह्वपूर्ण ॥ प्रसेनजिततयाचा ॥ १४
तयातक्षकसुतत्याचाबृहद्बल ॥ इत्यादिराजेजाणासकळ ॥ सूर्यवंशामाजीविमळ ॥ तुजकारणेंनिवेदिले १५ ॥ श्री
मद्भागवतसारामृत ॥ नवमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्वादशाध्यायगोडहा ॥ १६ ॥ १२ ॥ त्र
योदशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ कथापरिसेंसौख्यराशी ॥ निमिराजाइक्ष्वाकूचेकुशीं ॥ उत्पन्नजा
हलाजाणिजे ॥ १ ॥ तेणेंयज्ञाचेंआचार्यलभलें ॥ गुरुवसिष्ठादिधलें ॥ वसिष्ठबोलतीतेवेळे ॥ मजलाजाणेंअवश्य
२ ॥ इंद्रानेंयज्ञाकरितां ॥ मातेंबाहिलेंनृपनाथा ॥ वसिष्ठगेलियावरीभारता ॥ राजाविचारीमानसीं ॥ ३ ॥ शरीरा

चाभरवसानाहीं ॥ ह्मणूनि धर्म करावा कांहीं ॥ अन्यत्र ऋत्विज बाहून लवलाहीं ॥ यज्ञारंभ तेणें पैं केला ॥ ४ ॥ इ-
तुक्यांत वसिष्ठ आले ॥ क्रोधें रायासी शापिते झाले ॥ तुझा देह याच वेळे ॥ पतन पावेल महीवरी ॥ ५ ॥ शिष्यें
गुरूसी शाप दारुण ॥ दिधला तेव्हां न लागतां क्षण ॥ तुझेंही होवो देहपतन ॥ कीं युक्तायुक्त न जाणसी ॥ ६ ॥ ऐसें
होतां उभयतां ॥ देहत्याग करिती तत्वतां ॥ गुरु मित्रावरुणाच्या रेता ॥ पासूनी कुंभीं निपजला ॥ ७ ॥ गंधिवस्तूंत
निमीचा देह ॥ ठेवूनि यज्ञ संपविती निःसंदेह ॥ यज्ञांती देवां सि निर्मोह ॥ विप्र नृपजीवित प्रार्थिती ॥ ८ ॥ तें जीवों-
नि राजा ह्मणे देख ॥ मज ला काया न को दुःखकारक ॥ जये समरणादि भयें अनेक ॥ ऐकूनि देव ह्मणती तया ॥ ९ ॥
प्राणिमात्रांच्या पापण्यांत ॥ त्वां राहावें दिवसरात ॥ पुढें राजा नाहीं राज्यांत ॥ जाहला उपद्रव चोरांचा ॥ १० ॥ नंतर
विप्रानीं त्येवेळे ॥ निमिदेहाचें मथन केलें ॥ पुत्र होतां नाम ठेविलें ॥ विदेह मिथिल जनक ही ॥ ११ ॥ विदेहात्मज उ-
दावसु जाण ॥ तयाचा नंदिवर्धन ॥ तयास सुकेतु नंदन ॥ देवरात तयाचा ॥ १२ ॥ पुढें बृहद्रथ महावीर्य सुधृति ॥
क्रमें धृष्टकेतु हर्यश्व मरु निश्चिती ॥ प्रदीपक कृतिरथ देवमीढ होती ॥ विश्रुत महाधृति कृतिरात ॥ १३ ॥ महारोमा स्व-
र्णरोमा न्हस्वरोमा ॥ यज्ञ श्रेष्ठ ज्याची नागरितां सीमा ॥ तयासी सीरध्वज नामा ॥ सीता जयासी सांपडली ॥ १४ ॥ धर्मध्वज-
कुशध्वज तत्कुमर ॥ ऐसे मिथिलवंशीं नृपवर ॥ बहुत जाहले साचार ॥ वैराग्यप्रखर जयांचें ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागव-
तसारामृत ॥ नवमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ त्रयोदशाध्याय गोड हा ॥ १६ ॥ १३ ॥ श्रीशुक
ह्मणे रायासी ॥ कथा परिसें सौख्यराशी ॥ आतां राजे सोमवंशी ॥ यथानुक्रम सांगतों ॥ १ ॥ सोमवंशामाजी भले
ऐलादिक राजे जाहले ॥ शांत पुण्यश्लोक वाखाणिले ॥ संत सज्जनीं संतोषें ॥ २ ॥ आदिनारायणापासून ॥ उत्पन्न

जाहलाचतुराननं ॥ तयाअत्रिप्रमुखमानसनंदन ॥ होतेजाहलेनृपश्रेष्ठा ॥ ३ ॥ त्यांतअत्रिमुनीचेनयना ॥ पासूनि
चंद्रनिपजेजाणा ॥ तोंविधानेंविप्रौषधिनक्षत्रगणा ॥ अधिपतीकेलाहो ॥ ४ ॥ मगजिंकूनित्रिभुवन ॥ तोकरीरा
जसूययज्ञ ॥ बाहूनिसकळब्राह्मण ॥ सदक्षिणयथासांगपैं ॥ ५ ॥ गृहींतोबृहस्पतीचीकांता ॥ तारानामेंजाहलाठेवि
ता ॥ तियेचापतीजायामागतां ॥ शशीतयाकायह्मणे ॥ ६ ॥ अहोहोस्त्रीगुणवती ॥ लावण्यलतारूपवती ॥ योग्यअ
सेआह्मांप्रती ॥ उचितनोव्हेतुह्मांसी ॥ ७ ॥ तुह्मीब्राह्मणभोळसर ॥ स्त्रीघेऊनिकायकरणार ॥ ऐसाकरूनिबलात्कार ॥
चंद्रभोगीसतीतें ॥ ८ ॥ नंतरवासवासहित ॥ सुरगणयेऊनित्वरित ॥ करितेजाहलेयुद्धसमस्त ॥ चंद्रासवेंसक्रोध
९ ॥ विधियेऊनितेंआपण ॥ तयाचेंकरीनिवारण ॥ ताराबृहस्पतीसीआणून ॥ देताजाहलातेधवां ॥ १० ॥ गुरुतीपा-
हूनिगरोदर ॥ बोलताजाहलासत्वर ॥ आतांवेगेंगर्भत्यागकर ॥ नातरीशापिनतुजलागीं ॥ ११ ॥ यापरीऐकूनियां
वाणी ॥ गर्भत्यागिलातिणेंतेक्षणीं ॥ सुवर्णकांतीतोपाहूनी ॥ चंद्रह्मणेहामाझा ॥ १२ ॥ गुरुह्मणेमाझाकुमर ॥ ऐ-
साकलहलागलाथोर ॥ कोपूनिपुत्रह्मणेअगोदर ॥ सांगेंदुष्टेमीकवणाचा ॥ १३ ॥ ऐसीपरिसूनिमात ॥ ताराजाह
लीलज्जित ॥ विधीनेंएकांतीनेऊनित्वरित ॥ गुजसमस्तविचारिलें ॥ १४ ॥ ताराह्मणेयाचातात ॥ सत्यअसेनक्षत्र
नाथ ॥ ऐसीऐकतांचिमात ॥ चंद्रेंकुमरघेतला ॥ १५ ॥ त्याचेंनामबुधठेविलें ॥ तयाइलाकांतेचेठायींलाभलें ॥ पु
रूरवा अपत्यपहिलें ॥ त्यातेंवरिलेंउर्वशीनें ॥ १६ ॥ उर्वशीअसतांइंद्रभुवनीं ॥ नारदमुनीच्यामुखापासूनी ॥ पुरू
रव्याचेरूपादिगुणकानीं ॥ ऐकूनिमनींमोहिली ॥ १७ ॥ यावरीमित्रावरुणशाप ॥ होतांउर्वशीआपेंआप ॥ भू-
लोकींपुरूरव्यासमीप ॥ उभीराहेप्रेमानें ॥ १८ ॥ तिजलापाहूनिपुरूरवा ॥ मोहितजाहलातेंस्वयमेव ॥ प्रकटकरू

नीकामभाव ॥ ह्मणे मजशीं रमावें ॥ १९ ॥ उर्वशी ह्मणे हे सुंदरा ॥ चंद्रवंशवल्लीनवांकुरा ॥ कवण स्त्री भुवनें कवीरा तुज सादरा न मोहे ॥ २० ॥ परी माझा असे नियम एक ॥ तो पाळितां राहीन सम्यक ॥ संरक्षीं हे माझे उरणक ॥ घृत भक्षणा मज देईं ॥ २१ ॥ मैथुनावांचूनि अन्यकाळीं ॥ नग्न न देखेन तुज नृपमौळी ॥ रायें अंगीकारितां राहिली ॥ रम माण झाली नृपासवें ॥ २२ ॥ नृपतिच्याशीं बहु काळ ॥ कामभोग करी प्रांजळ ॥ तें उर्वशी तें स्मरूनि स्वर्गपाळ ॥ गंधर्व प्रेषी आणावया ॥ २३ ॥ ते अपरात्रीं येऊन ॥ हरिती उर्वशीचे उरण ॥ तें परिसूनि त्यांचें क्रंदन ॥ सरसावून नग्न नृप निघे २४ ते गंधर्व विद्युल्लताप्रकट ॥ करूनि तें भूपा निकट ॥ मेषा सोडूनियां सकपट ॥ जाते झाले स्वर्गलोका ॥ २५ ॥ रायासी नग्न पाहतां ॥ भाषाभंग जाणूनि तत्वतां ॥ उर्वशी गेली अवचिता ॥ भूप उन्मत्त होय तें ॥ २६ ॥ उन्मादें मही सकळ ॥ परिभ्रमतां एकवेळ ॥ कुरुक्षेत्रीं उर्वशी तें नृपाळ ॥ पाहूनि उतावीळ बोलतसे ॥ २७ ॥ अहो जाये तिष्ठ तिष्ठ ॥ तुजविषयीं मी सोत्कंठ ॥ त्वां त्यजितां वृकका ळ विट ॥ मज भक्षितील सुंदरी ॥ २८ ॥ तें नृपासी ह्मणे उर्वशी ॥ राया तूं श्रेष्ठ पुरुष- ह्मण विशी ॥ स्वभावें क्रूर स्त्रिया निश्चयेंशीं ॥ मैत्री त्यांशीं न धरावी ॥ २९ ॥ वृकापरी ज्यांचें हृदय ॥ अत्यंत असे निर्दय ॥ त्यांशीं शुद्ध प्रीतीची सोय ॥ असंभव्य असे पैं ॥ ३० ॥ असो आतां संवत्सरांतीं ॥ मत्समागम एकराती ॥ होऊनि यां तुज भूपती ॥ लाधेल संतती निश्चयें ॥ ३१ ॥ शुक ह्मणे परीक्षिता ॥ तें उर्वशी पाहूनि गर्भयुता ॥ स्वनगरासी झा ला चालता ॥ येई मागुता वर्षांतीं ॥ ३२ ॥ येऊनियां कुरुक्षेत्रीं ॥ उर्वशीसह एकरात्रीं ॥ रमला तें ह्मणे सुगात्री ॥ नृपा सुक्ती परिसें ही ॥ ३३ ॥ गंधर्वांसी तूं आराधीं ॥ तेणें होय कार्यसिद्धी ॥ मज तूतें अर्पितां उपाधी ॥ सकळ नष्ट होतील ३४ ॥ पुरूरवा तें सें करितां ॥ स्थाली एक लाहे तत्वतां ॥ मंथनें अग्नि निर्मूनि यजिता ॥ झाला उर्वशीकामनें ॥ ३५ ॥ पू

वींकृतयगीं ओंकार ॥ हाचि वेद पैं साचार ॥ अग्निवर्ण हो एक समग्र ॥ होते जाण मनुजेंद्रा ॥ ३६ ॥ त्रेतासुरवी वेदत्रय ॥ तैसें विव
र्ण धनंजय ॥ झालें तें पुरूरवराय ॥ यजनें उर्वशी पावला ॥ ३७ ॥ निजसवें क्रीडा अनेक ॥ करूनि भोगी विषयसुख ॥ असा तो पावला गंध
र्वलोक ॥ निजध्यासें करूनियां ॥ ३८ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ नवमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचि
त ॥ चतुर्दशाध्याय गोड हा ॥ ३९ ॥ १४ ॥ पंचदशाध्याय प्रारंभः ॥ त्या ऐलरायासी जाण ॥ षट्पुत्र जाहले उर्वशी
पासून ॥ आयु विजय प्रमुख सद्गुण ॥ विजयनंदन भीम पैं ॥ १ ॥ तया कांचन तयाहो होत्रक ॥ होत्रका जन्हु नामें तोक ॥
जेणें तपःसामर्थ्यें गंगोदक ॥ केलें चुलकमात्र पैं ॥ २ ॥ पुढें पूरु बलाक अजक ॥ कुश आणि कुशांबु संज्ञक ॥ जाहले
पुरुष यथाक्रमें देख ॥ कुशांबूसी गाधि जाहला ॥ ३ ॥ सत्यवती तयाची सुता ॥ तीं ऋचीक मुनी जाहला मागता ॥ रा
जा म्हणे मुनिनाथा ॥ संकल्प पुरवितां मास हो य ॥ ४ ॥ सहस्र श्यामकर्ण दिधल्यावरी ॥ कन्या देईन सत्वरीं ॥ ऐकू
नि मुनि वरुणलोकांतरीं ॥ जाऊनि अश्व आणी पैं ॥ ५ ॥ कन्यादान ऋषीला ॥ तेव्हां राजा करिता जाहला ॥ पुत्रप्रा-
प्त्यर्थ यज्ञ केला ॥ हृचरु युक्त ऋचीकें ॥ ६ ॥ तेव्हां कन्येसी म्हणे जननी ॥ तुझा चरु दे मज लागूनी ॥ माझा चरु तूं घे-
ऊनी ॥ कार्य उत्तम साधीं हें ॥ ७ ॥ ऐसें भक्षितां विपरीत ॥ तियेसी बोले ऋषि कुपित ॥ क्षत्रियचरु भक्षिलासी नि
श्चित ॥ दारुण सुत होईल तुला ॥ ८ ॥ तेव्हां प्रार्थना करितां जाण ॥ मागुती बोलत ऋषिवचन ॥ तुझा पौत्र उत्कल
क्षण ॥ होईल पूर्ण निश्चयें ॥ ९ ॥ मग त्या जाहला जमदग्निकुमार ॥ तयारेणुकेचे ठायीं साचार ॥ जाहले पंच कुमर ॥
परशुराम सहावा ॥ १० ॥ काळें करून सहस्रार्जुन ॥ मृगयार्थ गेला आपण ॥ वनामाजी आश्रम देखून ॥ तेणें जमद
ग्नि नमियेला ॥ ११ ॥ मुनीनें आग्रह करून ॥ रायासी दिधलें पक्वान्न भोजन ॥ तें कामधेनूची इच्छा धरून ॥ राव माग

ताजाहला ॥ १२ ॥ ऋषीनें अनुमान करितां ॥ कोप आला नरनाथा ॥ बलात्कार करूनी अवचिता ॥ सुरभि हरण केली-
ती ॥ १३ ॥ वर्तमान करूनी श्रवण ॥ भार्गव कोपला दारुण ॥ स्वकरीं परशु घेऊन ॥ युद्ध कंदुनीं मिसळला ॥ १४ ॥ स
हस्रार्जुनाशीं युद्ध केलें ॥ सर्व सैन्य विलया नेलें ॥ शेवटीं त्याचे हस्त तोडिले ॥ मस्तक उडविलें ताल्काळ ॥ १५ ॥ जम
दग्नि ह्मणे रामा ॥ पुरुषोत्तमा मंगलधामा ॥ ब्रह्मवधाधिक पूर्णकामा ॥ भूपतिवध दुष्टगा ॥ १६ ॥ त्या दोषाचें निवा
रण ॥ व्हावया करावें तीर्थाटन ॥ ऐसें परिसूनि बोधवचन ॥ मान्य करी परमात्मा ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत
नवमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ पंचदशाध्याय गोड हा ॥ १८ ॥ १५ ॥ षोडशाध्याय प्रारंभः
पित्राज्ञा घेऊनि भार्गव ॥ करावया निघाले तीर्थें सर्व ॥ अंतरीं धरूनी सद्भाव ॥ चरणचाली करूनियां ॥ १ ॥ राज-
हत्या जावयासी ॥ परशुराम जाहले तीर्थवासी ॥ एक संवत्सर यात्रेसी ॥ जाऊनि गृहीं पातले ॥ २ ॥ एके दिवशीं
रेणुका सुंदरी ॥ उदकार्थ गेली गंगातीरीं ॥ गंधर्व अप्सरा जलांतरीं ॥ क्रीडा करितां देखिलें ॥ ३ ॥ ऐसें पाहूनि सा-
ध्वीसी ॥ भोगेच्छा जाहली मानसीं ॥ उदक घेऊनि आश्रमासी ॥ येतां मुनीनें जाणिलें ॥ ४ ॥ इजला घडला व्यभि-
चार ॥ ह्मणूनि करणें संहार ॥ पुत्र हो येऊनि सत्वर ॥ मान्य करा मदाज्ञा ॥ ५ ॥ परिसूनि पुत्र ह्मणती ताता ॥ रेणुका
आमुची माता ॥ कैसें वधावें तिजला आतां ॥ ह्मणूनि स्तब्ध बैसले ॥ ६ ॥ नंतर रामासी सांगीतलें ॥ मस्तक उडवी बा-
ळा पहिलें ॥ तातवचन मान्य केलें ॥ शिर छेदिलें लवलाहें ॥ ७ ॥ मग पित्यानें करितां वरदान ॥ रामें माता केली सं-
जीवन ॥ बंधूंसहित काननीं गमन ॥ परशुराम करी एकदां ॥ ८ ॥ ऐसी संधी पाहूनि त्वरित ॥ सहस्रार्जुनाचे पुत्र
धांवत ॥ येते जाहले अकस्मात ॥ घोर कृत्य आरंभिती ॥ ९ ॥ शस्त्रें करूनी वहिला ॥ जमदग्नीचा मस्तक छेदिला ॥

शोकदेऊनिरेणुकेला ॥ करितीपलायनदुष्टते ॥ १० ॥ मातेचाशोककरूनीश्रवण ॥ अकस्मातपुत्रआलेधांवून ॥ परशुरामह्मणेप्रतिज्ञावचन ॥ सांगपरिसाबांधवहो ॥ ११ ॥ मीयापरशुकरून ॥ तीनसप्तकेंपरिपूर्ण ॥ निःक्षत्रियपृथ्वीकरून ॥ करीनतर्पणरुधिरानें ॥ १२ ॥ ऐसेंबोलुनिपरशुधर ॥ सक्रोधनिघालासत्वर ॥ क्षत्रियपाहतांचत्याचेंशिर ॥ छेदूनियांटाकीतसे ॥ १३ ॥ जेथेंक्षत्रियपेहावा ॥ तेथेंचिकोपेंरगडावा ॥ नृपमस्तकांचापर्वतनवापृथ्वीवरीनिपजला ॥ १४ ॥ रक्ताचालोटचालिला ॥ अंतक्षत्रियांचाजाहला ॥ स्यमंतपंचकींतर्पणाला ॥ करीरामशांतलें ॥ १५ ॥ मगपरशुरामकरीयज्ञ ॥ ब्राह्मणपाचारूनीश्रुतिज्ञ ॥ करिताझालापृथ्वीदान ॥ दशादिशाविभागुनी १६ ॥ सप्तऋषिलाजमदग्नि ॥ प्राप्तजाहलामहामुनि ॥ रामअद्यापिआहेभुवनीं ॥ भारहरूनीमहीचा ॥ १७ ॥ गाधिराजासहोयपुत्र ॥ शामप्रियविश्वामित्र ॥ तपेंटाकूनियाक्षत्र ॥ ब्राह्मणत्वपावला ॥ १८ ॥ विश्वामित्रासिझालेशतनंदन ॥ जेंशुनःशेपकेलारक्षण ॥ तेंआज्ञापाकींज्येष्ठपण ॥ यालागींतुह्मींद्यावें ॥ १९ ॥ ज्येष्ठजेपन्नासपुत्र ॥ तेनमानितीजनकोक्तसाचार ॥ कनिष्ठींकेलाअंगीकार ॥ ह्मणूनिप्रियजाहलेते ॥ २० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ नवमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ षोडशाध्यायगोडहा ॥ २१ ॥ १६ ॥ सप्तदशाध्यायप्रारंभः ॥ शुकदेवबोलतीवचन ॥ राजापरिसेंसावधान ॥ पुरूरवियासनंदन ॥ जोआयुनामानिपजला ॥ १ ॥ तयासीपांचपुत्रपैंजाहले ॥ नहुषक्षत्रवृद्धादिभले ॥ क्षत्रवृद्धासिलाभलें ॥ सुहोत्रनामेंपुत्ररत्न ॥ २ ॥ तयासीजाहलेतीनकुमर ॥ काश्यकुशगृत्समदवीर ॥ गृत्समदाचाशुनककुमार ॥ शौनकतयाजाहला ॥ ३ ॥ काश्यापासूनिकाशीसाचा ॥ त्याचाराष्ट्रदीर्घतमात्याचा ॥ तयाधन्वंतरीअंशहरीचा ॥ आयुर्वेदप्रवर्तकजो ॥ ४ ॥ केतुमानजाणातत्सुत ॥ तयाचापुत्रभीमरथ ॥ त्याचादि-

वोदासपुनीत॥शत्रुजिततयाचा॥ ५॥ कृतध्वजकुवलयाश्वनिश्चिती॥त्याचेपासिचिनामेंशोभती॥अलर्कादित
कृतकृमती॥राज्यभोगितीमहीचें॥ ६॥ साहासहस्रवर्षें॥अलर्कादित्रपहर्षें॥ राज्यकरितीउत्कर्षें॥अलर्क
पुत्रसंततीपैं॥ ७॥तत्कृतकृनीथत्याचासुकेतन॥त्याचाधर्मकेतुनंदन॥त्याचासत्यकेतुपूर्ण॥धृष्टकेतुतयाचा ८॥
तयाचावीतिहोत्र॥त्याचाभार्गभूमिपवित्र॥हेकाशिराजेससात्र॥क्षत्रवृद्धवंशींनिपजले॥ ९॥आयुपुत्ररजित
या॥पंचशतपुत्रजाहलेराया॥इंद्रेंप्रार्थितांदैत्यांवधावया॥रजिगेलास्वर्गासी॥ १०॥दैत्यांचेंकरूनिकंदन॥राज्य
वासवादिधलेंपूर्ण॥परीअसुरशंकेंशचीरमण॥राज्यरजिसदेस्वर्गींचें॥ ११॥पुढेंतोरजिपावतांमरण॥ स्वर्ग
मागेशचीरमण॥तेंनदेतीरजिनंदन॥ह्मणूनिइंद्रेंवधिलेते॥ १२॥ हारजीचातुजवंश॥रायाकथिलासुरस ॥
अग्रभागींसावकाश॥परिसेंवंशनहुषाचा॥ १३॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥नवमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतस
रवारामविरचित॥सप्तदशाध्यायगोडहा॥ १४॥ १७॥ अष्टादशाध्यायप्रारंभः॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥
सहापुत्रजाहलेनहुषाप्रती॥यतियायातिसंयाति॥आयतिवियतिकृतिहे॥ १॥नहुषअसतांस्वर्गांत॥इंद्रा
चेंराज्यकरीनिश्चित॥इंद्राणीलोभेंविप्रशापित॥अजगरदेहीजाहला॥ २॥ज्येष्ठयतिअसेविरक्त॥यास्तवय
यातिजाहलानृपनाथ॥कनिष्ठबांधवांविभागनियत॥देऊनिसंतुष्टठेवीतसे॥ ३॥वृषपर्वादैत्यपति॥तयाची
कन्यासुदती॥वरिताजाहलानिश्चिती॥काव्यकन्यादुजीपैं॥ ४॥तेंराजाह्मणेशुकमुनीसी॥ विप्रकन्येचाक्षत्रियां
सी॥विवाहसंबंधव्हावयासी॥कायकारणजाहलें॥ ५॥ऐकूनियोगींद्रबोलेमात॥रायापरिसेंवृत्तांत॥वृषपर्वा
दैत्यनाथ॥त्याचीकन्याशर्मिष्ठा॥ ६॥शुक्रकन्यादेवयानी॥ऐशाउभयतांएकत्रहोऊनी॥त्याएकदांवनींजाऊनी

क्रीडाकरित्याजाहल्या ७ तैंकविवृषपर्वदुहिता ॥ सहस्रदासींसहिता ॥ सरोवरींनग्नक्रीडतां ॥ पार्वतीशिवपातले ८ त्यांघाबरूनि
झाल्यालज्जित ॥ सरोवरतटाकींयेऊनित्वरित ॥ वस्त्रपरिधानविपरीत ॥ करित्याजाहल्यातेधवां ॥ ९ ॥ शर्मिष्ठेनेंगुरुक-
न्येचें ॥ वस्त्रपरिधानकेलेंसाचें ॥ तैंदेवयानीसक्रोधवाचें ॥ कायबोलेदुर्भाषण ॥ १० ॥ यादासीनेंवस्त्रपरिधान ॥ कैसें
केलेंमाझेंपूर्ण ॥ जैसाश्वानयज्ञांतजाऊन ॥ भक्षितोपुरोडाशतैसेंहें ॥ ११ ॥ कोपाविष्टहोऊनिभारी ॥ शर्मिष्ठापुढेंका-
यकरी ॥ देवयानीसीकूपांतरीं ॥ लोटूनिनगरींपातली ॥ १२ ॥ येरीकडेवनांत ॥ ययातीआलामृगयार्थ ॥ होऊनिहिंड
तांतृषाक्रांत ॥ कूपासन्निधयेतसे ॥ १३ ॥ कूपींतरुणस्त्रीपाहून ॥ आपुलेंउत्तरीयवस्त्रदेऊन ॥ तीतेंहस्तकींधरून ॥
रायेंबाहेरकाढिलें ॥ १४ ॥ मगतीह्मणेरायासी ॥ मीशुक्रसुतावरित्येंतुजसी ॥ रायविचारकरूनिमानसीं ॥ बोलेव-
चनतेधवां ॥ १५ ॥ तूंह्मणशीशुक्रसुता ॥ क्षत्रियादोषतूंतेंवरितां ॥ तीह्मणेकचशापेंसुव्रता ॥ श्रोत्रियकांतामीनसें
१६ ॥ तैंययातिमान्यकरी ॥ देवयानीयेऊनिघरीं ॥ पित्यासिसांगेसरोवरीं ॥ कलहादिवृत्तघडलेंतें ॥ १७ ॥ परिसूनि
शुक्रागावे ॥ असुरक्षमापूनिसद्भावें ॥ ह्मणेगुरूजीइष्टसांगावें ॥ पोटींघालावेंअपराध ॥ १८ ॥ कविह्मणेदेवया-
नीतें ॥ समजावींदैत्यपते ॥ तथास्तुह्मणतांतयातें ॥ कवितनयाबोलतसे ॥ १९ ॥ तुझीकन्याशर्मिष्ठा ॥ माझीदासी-
व्हावीवरिष्ठा ॥ जेणेंमीअपमानकष्टा ॥ असुरश्रेष्ठाविसरेन ॥ २० ॥ तैंरायतेंमान्यकरी ॥ देवयानीसपितासत्वरी ॥ य
यातीसीअर्पीतेअवसरीं ॥ दासीपरिवारींशर्मिष्ठा ॥ २१ ॥ शुक्रययातीसीसांगे ॥ शर्मिष्ठानपहावीअनुरागें ॥ तीपरि
वारदासीसंगें ॥ मत्सुतेच्याअसेपैं ॥ २२ ॥ मान्यकरूनीययाति ॥ नगरींयेतांएकांतीं ॥ शर्मिष्ठाहोतांऋतुमती ॥ व
रितीजाहलीतयातें ॥ २३ ॥ यदुतुर्वसुजयांअभिधानु ॥ देवयानीतेंप्रसवेसूनु ॥ पूरुद्रुह्युआणिअनु ॥ शर्मिष्ठेसीहो

नीपें ॥ २४ ॥ तैं शुक्रें दिधला शाप ॥ हो आतां च जरठ आपें आप ॥ तैं शुक्रासि प्रार्थितो नृप ॥ अतृप्त संकल्प मी असें ॥ २५ ॥
तें ऋषी कवि उच्छापवदे ॥ घेईल तयातूं जरा दे ॥ घेऊनि यौवन अप्रमादें ॥ रत होईं सत्यधर्मीं ॥ २६ ॥ मग जरा दे पूरु लागीं
आपण विषयसुखभोगी ॥ सहस्र वर्षें अविरागी ॥ प्रजापालन करीतसे ॥ २७ ॥ शर्मिष्ठा देवयानी ॥ दोन स्त्रिया सवें
घेऊनी ॥ ययाति राजा सौख्यभवनीं ॥ भोगभोगिता जाहला ॥ २८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ नवमस्कंध परम पुनी
त ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ अष्टादशाध्याय गोड हा ॥ २९ ॥ १८ ॥ एकोनविंशाध्याय प्रारंभः ॥ एकांतीं देवयानी
प्रती ॥ बोलता जाहला ययाति ॥ दृष्टांतें करूनी ऐक सुदती ॥ चरित्र तुज सांगतों ॥ १ ॥ हे दयिते अरण्यांत ॥ एक बोकड-
होता चरत ॥ अकस्मात होऊनि तृषाक्रांत ॥ कूपासन्निध तो गेला ॥ २ ॥ तेथें शेळी आंत पडली ॥ तीत्यानें देखिली ॥ म
गती ह्मणे मज ये वेळीं ॥ प्राणदान त्वां द्यावें ॥ ३ ॥ मज ला काढावें बाहेर ॥ होईन कांता मनोहर ॥ ऐसें ऐकूनि उत्तर ॥
बस्तें मग काय केलें ॥ ४ ॥ आपुल्या शृंगें करून ॥ केलें कूपतट विदारण ॥ आगमनासी वाट दाऊन ॥ शेळी बाहेर कादि
ली ॥ ५ ॥ नंतर तरुण बोकड बरा ॥ संगमा विषयीं जाहला घाबरा ॥ शेळीस भोंवती गरगरा ॥ भ्रमण करूं लागला ॥ ६ ॥
बहुत काळ पर्यंत ॥ शेळीशीं रत ला दिवसरात ॥ तो दुजे अजेशीं अकस्मात ॥ रममाण जाहला ॥ ७ ॥ प्रथम शेळी सी
जाण ॥ तें दुःख होईना सहन ॥ ती सांगों गेली वर्तमान ॥ पितयापाशीं आपुल्या ॥ ८ ॥ तों त्या अजाचें अंड ॥ करूं पाहे खं
ड विखंड ॥ तेव्हां त्यानें इड बिड शब्द प्रचंड ॥ करूनि बहुत विनविलें ॥ ९ ॥ तथापि अजास्वामीनें वहिलें ॥ त्याचें शिश्न
कापूनि टाकिलें ॥ तेव्हां त्यानें प्रार्थितां जोडिलें ॥ कांहीं उपाय करूनी ॥ १० ॥ मग तो कूप लब्ध अजेशीं ॥ बहु काळ रम-
ला अहर्निशीं ॥ परि अद्यापि तृप्ति मानसीं ॥ नसे निम्म्ययेंशीं ययाचे ॥ ११ ॥ हे देवयानी बोकडापरी ॥ उभयतांची अ

वस्थारवरी॥जाहली दुर्दशापरोपरी॥आतांकांहींमजनको॥ १२॥शुक्र ह्मणेराजेश्वरा॥मगतारुण्यदेऊनिकुमारा
ययातिआपुलीघेजरा॥पूरूसीस्थापीनृपासनीं॥१३॥ सर्वसंगपरित्याग॥करूनीभूपतीसवेग॥आत्मानात्मविवे
केंनिरुद्वेग॥परमपदपावला॥१४॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥नवमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवारामविरचि-
त॥एकोनविंशाध्यायगोडहा॥१५॥ १९॥ विंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥आतांपरिसेंपूरुवंश॥अनुक्रमेंसर्वपुरुष॥
जन्मेजयप्रचिन्वान्‌नरेश॥प्रवीरनमस्युचारुपद॥१॥सुद्युबहुगवसंयाति॥अहंयातिरौद्राश्वनृपति॥तयाऋते
युकुक्षेयुप्रभृति॥दशपुत्रहोतीनिश्चयें॥२॥ऋतेयुपुत्ररंतिभार॥तयासुमतिध्रुवअप्रतिरथकुमर॥अप्रतिरथा
कण्वमुनिसाचार॥मेधातिथितयाचा॥३॥सुमतिपुत्ररेभ्यनिश्चित॥दुष्यंतनामेंतत्सुत॥परमप्रतापीधैर्यवं
त॥राज्यकरीपृथ्वीचें॥४॥तोएकदांकाननीं॥मृगयार्थगेलास्वेच्छेंकरूनी॥तेथेंकण्वाश्रमपाहूनी॥सहजगत्या-
प्रवेशला॥५॥त्याआश्रमींस्त्रीतरुण॥करितांजाहलाअवलोकन॥तियेसीविचारीतूंकवण॥कन्याहोशीकवणा-
ची॥६॥मगह्मणेशकुंतला॥विश्वामित्रापासूनिजाहला॥जन्ममाझाभूपाळा॥मेनकोदरींनिश्चयें॥७॥गर्भत्या
गूनिस्वर्गासी॥अप्सरागेलीत्यासमयासी॥शकुंतींमाझ्यापालनासी॥केलेंह्मणूनमीशकुंतला॥८॥ नंतरकण्वें-
आश्रमींआणिलें॥कन्येपरीपोषणकेलें॥ह्मणूनिस्वस्थराहिलें॥रूपेंतयाच्याकाननीं॥९॥ राजाह्मणेसुंदरी॥तूं
कौशिकान्वयकुमरी॥माझाअंगीकारकरी॥स्वयंवरींराजकन्ये॥ १०॥तीतैंह्मणेयाबसा॥उदकदेतेंजरीपिपासा॥आ
तिथ्ययोग्यहेंविपिनवासा॥ग्रहणकरामनुजेंद्रा॥११॥ मगगंधर्वविवाहकेला॥नृपेंतीससंभोगदिधला॥शकुंतलेसी
गर्भराहिला॥राजागेलानगरासी॥१२॥शकुंतलेसीजाहलाकुमर॥परमसुंदरगुणागार॥कण्वमुनीतेंसत्वर॥जा

तकल्याचेंवर्तवी॥ १३॥तयानामठेवीभरत॥तोकाळेंकरूनीक्रीडारत॥सिंहव्याघ्रधरीनिश्चित॥यास्तवसर्वदमनत्याह्मण
ती॥ १४॥ऐसाप्रतापीनंदन॥शकुंतलापाहून॥त्यातेंसवेंघेऊन॥हस्तनापुरींपातली॥ १५॥राजापाहूनिकुमर॥बोल
ताजाहलाकठिनोत्तर॥हामाझानोव्हेकुमर॥मीनकरींअंगीकारइयेचा॥१६॥मगआकाशवाणीपुनीत॥नृपावदलीअ
कस्मात॥हेदुष्यंताकांतासूत॥ग्रहणकरीयेधवां॥१७॥परिसूनिविमलोत्तर॥नृपेंभरतअंकावर॥घेऊनिकांतासुकु
मार॥मधुरवचनेंगौरविली॥१८॥तोभरतराजाभला॥पुढतीचक्रवर्तीजाहला॥पितृवतसौख्यप्रजेला॥देताजा
हलासद्धर्में॥१९॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥नवमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरस्वारामविरचित॥विंशाध्यायगो
डहा॥२०॥ २०॥एकविंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥कथापरिसेंसौख्यराशी॥त्याभरतरायानि
श्चयेशीं ॥तीन स्त्रियाअसतीपैं॥१॥तयांसीजाहलेजेकुमर॥तेभरताअनुरूपनसतीसाचार॥ह्मणूनिमारितीस्त्र
कठोर॥निजत्यागशंकेनें॥२॥तैंसहजअनपत्यता॥आलीशकुंतलासुता॥मगसंतानकामेंमरुतां॥यजिताझालाय
थाविधि॥३॥वंशावैयर्थ्यहोतांसहज॥मरुद्गणींभरद्वाज॥सुतदिधलाममतात्मज॥ह्मणूनिवितथह्मणतीत्या॥४
त्यावितथाचियेकुशी॥मन्युनामानिपजलानिश्चयेशीं॥बृहत्क्षत्रजयमहावीर्यत्यासी॥नरगर्गऐसेसुतपांच॥५
नराचासंकृतिसुंदर॥तयाचागुरुनामाकुमार॥रंतिदेवतयासीसाचार॥कीर्तिभांडारसुतहोय॥६॥जयाचेंयशजग
तांत॥राजेंद्राआहेविख्यात॥तोकुटुंबपोषूनितपेंनिश्चित॥महाभागवतजाणिजे॥७॥स्वयेंआपणअकिंचन॥परी
करीकुटुंबभरण॥अयाचितवृत्तिधरून॥नारायणींमनज्याचें॥८॥एकदांकोणींकांहींनदिलें॥अठ्ठेचाळिसदिवस
जाहले॥सर्वांसीउपोषणघडलें॥शेवटींमिळालेंघृतधान्य॥९॥त्याचास्वयंपाककेला॥इतुक्यांतक्षुधितविप्रआ

ला॥ सिद्धपात्रअर्पिलें त्याला॥ दुसरें वाढूनघेतलें॥ १०॥ तंवतोआलाफकीर॥ रायासीह्मणेअगोदर॥ अन्नद्यावेंमनोहर प्राणमाझाचालिला॥ ११॥ तैसंसर्वांभूतींसमता॥ ज्याचीअसेभारता॥ तोतेंहीपात्रत्याकरितां॥ देताजाहलानृपश्रेष्ठ॥ १२॥ जितुकेंअन्नहोतेंनिर्मिलें॥ तितुकेंत्यासीसमर्पिलें॥ उदकअवशिष्टराहिलें॥ तयाचाप्रकारपरिसावा॥ १३॥ इतु क्यांतएकमला॥ कुश्चलअंत्यजआला॥ तोह्मणेरंतिदेवाला॥ तृषाक्रांतमीअसें॥ १४॥ ऐसेंपरिसूनिवचन॥ तात्का- ळउठूनिआपण॥ तयासिकरवीउदकपान॥ रंतिदेवतेधवां॥ १५॥ तोहोऊनिसुप्रसन्न॥ स्वयेंचतुर्भुजनारायण॥- श्यामसुंदरमनमोहन॥ स्वरूपदर्शनदेतया॥ १६॥ रंतिदेवासिश्रीहरी॥ बोलताजाहलातेअवसरीं॥ तुझेंसत्वपहा- वयासत्वरी॥ प्राप्तजाहलोंराजर्षे॥ १७॥ अठ्ठेचाळिसउपोषणेंकरून॥ रायाकेलेंसर्वस्वदान॥ याउत्तवजाहलोंप्रस- न्न॥ सत्वशीलह्मणूनियां॥ १८॥ आतांइच्छितमागेंवर॥ ऐसेंऐकूनिअभयोत्तर॥ रंतिदेवह्मणेनिरंतर॥ कृपाअसा- वीमहाविष्णो॥ १९॥ असोऐसारंतिदेव॥ महात्माभजेवासुदेव॥ तदनुयायीयोगीसर्व॥ भगवत्परहोतीपैं॥ २०॥ मन्युसु तजोबृहत्क्षत्र॥ तयाहस्तिनामाहोयपुत्र॥ जेणेंवसविलेंहस्तिनापुर॥ अजमीढादिपुत्रतया॥ २१॥ श्रीमद्भागवतसा रामृत॥ नवमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ एकविंशाध्यायगोडहा॥ २२॥ २१॥ द्वाविंशाध्यायप्रारं भः॥ ॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥ कथापरिसेंसौख्यराशी॥ अजमीढाचावंशतुजसी॥ यथानुक्रमेंकथितोंबा॥ १॥ त्या अजमीढापासून॥ ऋक्षनामाजाहलानंदन॥ तयाचापुत्रसंवरण॥ तपतीभार्यातयाची॥ २॥ त्याचापुत्रकुरुनृपती॥ त्यासचारपुत्रअसती॥ परीक्षितसुधनुजन्हुसुमती॥ निषधचतुर्थजाणिजे॥ ३॥ आतांसुधन्वाचापवित्र॥ सुहोत्र- नामासुपुत्र॥ तयाचाच्यवननामासत्पात्र॥ कुसरजाहलाराजेंद्रा॥ ४॥ त्याचाकृतीनरेश्वर॥ त्याचावसुउपरिचर॥ त्या

चाबृहद्रथवीर॥ दुजाकुशांबमत्स्यतिजा॥५॥ प्रत्यग्रनामेंचतुर्थ॥ चेदिपतीपंचमसुत॥ चेदिदेशाचेंराज्यसमस्त॥
करितोह्मणूनीचेदिपहे॥६॥ बृहद्रथाचाकुशाग्र॥ त्याचाऋषभकुमर॥ त्याचापुष्पवान्नरेश्वर॥ त्याचासत्यहितजा-
णिजे॥७॥ तयाचाकुमरजन्तुनृपती॥ आतांबृहद्रथरायाप्रती॥ दुजीभार्याअसेसती॥ गर्भवतीजाह्लीती॥८॥ ती
स्त्रीहोतांप्रसूत॥ दोनशकलेंजाह्लींनिश्चित॥ तेंधात्रीह्मणतीविपरीत॥ बाहेरनेउनीटाकावें॥९॥ मगराजस्त्रीनेंमा-
न्यकेलें॥ दोन्हीघेऊनियांशकलें॥ बाहेरटाकितांअवचितदेखिलें॥ जराराक्षसीनेंतेकाळीं॥१०॥ तिणेंखेळतांखेळतां
जीवजीवऐसेंह्मणतां॥ दोन्हीशकलेंअवचितां॥ एकेठायींमिळालीं॥११॥ ऐसाजरेनेंसांधितांभला॥ तोनामेंजरासं-
धजाह्लला॥ सहदेवकुमरतयालाभला॥ त्याचासोमापीजाणिजे॥१२॥ श्रुतश्रवात्याचापुत्रनिश्चिती॥ कुरूचापुत्र-
जोपरीक्षिती॥ तोअनपत्यजाह्लाक्षितीं॥ पुढतीचरित्रपरिसावें॥१३॥ कुरुपुत्रजन्हुजोनिश्चित॥ सुरथनामेंत-
याचासुत॥ त्याचाकुमरविदूरथ॥ सार्वभौमतयाचा॥१४॥ तयाचाजयसेनपुनीत॥ त्याचाराधिकनृपनाथ॥ तया
चाजाणाअयुत॥ क्रोधनपुत्रतयाचा॥१५॥ त्याचाजाणदेवातिथि॥ तयाचाऋष्यनामेंभूपती॥ त्याचादिलीपनृपती
तयाचाप्रतीपराजेंद्रा॥१६॥ तयासीजाह्लेतीनकुमर॥ देवापिशंतनुबाल्हीकवीर॥ देवापिराज्यटाकूनिसत्वर॥ वन
वासातेंगेला॥१७॥ तयामागेंभला॥ शंतनुराजाजाह्लला॥ तोजीर्णासिहातलावितेवेळां॥ तरुणहोयक्षणमात्रें॥१८
एकदांत्याच्याराज्यांत॥ बारासंवत्सरपर्यंत॥ अवर्षणपडलेंबहुत॥ उपायकांहींचालेना॥१९॥ मगसत्कारूनिब्राह्मण
विचारीतयांलागून॥ अनावृष्टीचेंकायकारण॥ तेंचिआह्मांकथावें॥२०॥ मगबोलतीधरामर॥ परिसेंराजासमग्र॥
तूंपरिवेत्ताआहेससाचार॥ ह्मणूनिपर्जन्यवर्षेना॥२१॥ यास्तवतोदोषजावयासी॥ राज्यदेईअग्रजासी॥ ह्मणजे

इंद्र तोषूनि मानसीं ॥ वृष्टी करील पृथ्वीवरी ॥ २२ ॥ मग शंतनु अरण्यांत ॥ जाऊनि ज्येष्ठ बंधूसि विनवीत ॥ राज्य करावें यथास्थित ॥ पुरामाजी येउनियां ॥ २३ ॥ त्याचे पूर्वीं मंत्रिजन ॥ राज्याला अयोग्य ह्या वाह्मणून ॥ रायाचें करावया भ्रष्ट मन ॥ विप्र धाडी गुप्तरूपें ॥ २४ ॥ त्यानीं पाखंडोपदेशें निश्चित ॥ नृपासि केलें होतें बहिष्कृत ॥ तेणें वेदांची निंदा बहुत करूं लागला ते धवां ॥ २५ ॥ त्या योगें तो पतित जाहला ॥ अयोग्य जाण राज्याला ॥ इंद्र पाहूनि त्या समयाला ॥ दृष्टि-केली पृथ्वीवरी ॥ २६ ॥ आतां शंतनूसी पाहीं ॥ परिवेत्तेपणाचा दोष नाहीं ॥ ऐसें पाहूनि लवलाहीं ॥ केली शांतनता वासवें ॥ २७ ॥ मग देवापी योगाभ्यास करून ॥ कलापग्रामीं राहिला आपण ॥ कलीच्या अंतीं चंद्रवंश नाशन ॥ होणार सर्व ह्मणूनियां ॥ २८ ॥ तोचि मागुती कृतयुगांत ॥ चंद्रवंश करील स्थापित ॥ तिसरा बाल्हिक याचा सोमदत्त ॥ तयासी पुत्र तीन जाहले ॥ २९ ॥ भूरि भूरिश्रवा शल वीर ॥ ऐसे तीन जाहले कुमर ॥ शंतनूसी गंगेपासूनि सुंदर ॥ भीष्म हरिभक्त जाहला ॥ ३० ॥ जेणें संग्रामीं भला ॥ भार्गवासी संतोष केला ॥ शंतनूचा विवाह जाहला ॥ सत्यवतीसमागमें ॥ ३१ ॥ ति येपासूनि शंतनूसी ॥ चित्रांगद विचित्रवीर्य नामें ऐशीं ॥ नंदन जाहले सौख्यराशी ॥ पुढती चरित्र परिसावें ॥ ३२ ॥ त्यांत चित्रांगद गंधर्वें येऊन ॥ चित्रांगदाचा रणीं घेतला प्राण ॥ उपरी काय जाहलें वर्तमान ॥ तें चित्त श्रवण करावें ॥ ३३ ॥ सत्य वती कुमारी असतां ॥ पराशरऋषीपासूनि तत्वतां ॥ व्यासदेव नामें पुत्र तत्वतां ॥ उत्पन्न जाहला पूर्वींचि ॥ ३४ ॥ त्या हरि अंश व्यासापासून ॥ राजेंद्रा जाहलें माझें जनन ॥ तेणें पैला दि शिष्यांसी त्यागून ॥ मज ला भागवत पढविलें ॥ ३५ ॥ त्या विचित्रवीर्य राया ॥ काशिराजसुता केल्या जाया ॥ अंबिका अंबालिका ह्मया ॥ त्यांसवें रजा रतला बहु ॥ ३६ ॥ तेणें क्षयरोग लागून ॥ राजा पावला मरण ॥ मग मातृवर्का नें कृष्णद्वैपायन ॥ हें अकार्य करितां जाहला ॥ ३७ ॥ अप्र-

जबंधुस्त्रीचेठायीं ॥ पुत्रउत्पन्नकरीतोपाहीं ॥ धृतराष्ट्रपंडुलवलाहीं ॥ दासीपुत्रविदुरतिजा ॥ ३८ ॥ शतपुत्रदुर्योधनभ्रभु
ती ॥ धृतराष्ट्रासीजाहलीसंतती ॥ दुःशीलानामेंकन्यासुदती ॥ रूपेंगुणेंआगळी ॥ ३९ ॥ पांडुचीज्येष्ठकामिनी ॥ कुं
तीनामेंसद्गुणखाणी ॥ यमधर्मापासूनितिजलागुनी ॥ युधिष्ठिरजाहला ॥ ४० ॥ वायूपासूनभीमसेन ॥ वासवा
पासूनअर्जुन ॥ नकुलसहदेवमाद्रिनंदन ॥ अश्विनीकुमारापासूनी ॥ ४१ ॥ त्यापांचांसींद्रौपदीपासून ॥ पांचपुत्रजा-
हलेपूर्ण ॥ प्रतिविंध्यधर्माचानंदन ॥ श्रुतसेनभीमाचा ॥ ४२ ॥ श्रुतकीर्तिअर्जुनाचा ॥ शतानीकनकुलाचा ॥ सहदेवसु
तश्रुतकर्मासाचा ॥ यापरीपांचजाणपैं ॥ ४३ ॥ धर्मासीपौरवीपासून ॥ देवलनामाजाहलानंदन ॥ वृकोदरासीहिडिं-
बीपासून ॥ पुत्रघटोत्कचजाहला ॥ ४४ ॥ तिसरीकालीतीपासून ॥ सर्वगतजाहलानंदन ॥ सहदेवासीविजयेपासून
सुहोत्रपुत्रजाहला ॥ ४५ ॥ नकुलासकरेणुमतीपासून ॥ निरमित्रलाधलानंदन ॥ उलूपीचेठायींअर्जुनापासून ॥ पु
त्रइरावाननिपजला ॥ ४६ ॥ चित्रांगदेसीअर्जुनापासून ॥ पुत्रजाहलाबभ्रुवाहन ॥ तोमणिपूरपतीसीकेलादान ॥
राज्यकरीतेथीचें ॥ ४७ ॥ सुभद्राश्रीकृष्णाचीभगिनी ॥ चवथीपार्थाचीराणी ॥ तियेचेठायींवीरचूडामणी ॥ तवपि-
ताअभिमन्यूजन्मला ॥ ४८ ॥ तयाचातूंपरीक्षिती ॥ गर्भीअसतांनिश्चिती ॥ ब्रह्मास्त्रेंहोसीक्षीणअती ॥ तेंश्रीपतिं-
तुजसंरक्षी ॥ ४९ ॥ कृष्णेंयमाचेहस्तापासून ॥ रायासोडविलेंतुजलागून ॥ तुझेचारनंदन ॥ जन्मेजयज्येष्ठतो ॥ ५०
श्रुतसेनभीमसेन ॥ चतुर्थजाणाउग्रसेन ॥ तक्षकापासूनितुझेंमरण ॥ करूनिश्रवणजनमेजय ॥ ५१ ॥ सर्पसत्रक
रीलपुढती ॥ सर्वजिंकूनिवसुमती ॥ कावषेयतुरसंज्ञसुमती ॥ उपाध्यायकरूनियां ॥ ५२ ॥ अश्वमेधकरीलदेख ॥
तयाचापुत्रशतानीक ॥ तोयाज्ञवल्क्यऋषिशौनक ॥ गुरुकरीलसद्भावें ॥ ५३ ॥ तयांपासूनवेदाध्ययन ॥ अस्त्रविद्या

आत्मज्ञान ॥ हें क्रमानें पावेल ह्मणून ॥ भविष्य तुज कथितों हें ॥ ५४ ॥ त्याचा पुत्र सहस्रानीक ॥ त्याचा जाण अश्वमेध-
क ॥ तयासी असीमकृष्णाचा रव ॥ निमिचक्र तो तयाचा ॥ ५५ ॥ हे होणार नरपती ॥ निमिचक्राचे वेळेस निश्चिती ॥ हस्ति
नापूर अवचिती ॥ जाईल वाहून निश्चयें ॥ ५६ ॥ गजपुर होतां लुप्त ॥ मग नृप कौशांबींत ॥ आपण जाईल प्रजेसहित ॥
वास करायाते ठायीं ॥ ५७ ॥ तयाचा उक्तनामा कुमर ॥ त्याचा चित्ररथ प्रवीर ॥ त्याचा कविरथ सुंदर ॥ वृष्टिमान तया-
चा ॥ ५८ ॥ त्याचा पुढती सुषेण ॥ त्याचा सुनीथ नंदन ॥ त्याचा नृचक्षु पावन ॥ त्याचा सुखीनल जाणिजे ॥ ५९ ॥ प
रिप्लव तयाचा ॥ त्याचा सुनय साचा ॥ मेधावी नंदन तयाचा ॥ त्याचा पुढती नृपंजय ॥ ६० ॥ त्याचा दूर्व नृपनाथ ॥
तयाचा तिमी पुनीत ॥ त्याचा पुढती बृहद्रथ ॥ त्याचा सुदास जाणिजे ॥ ६१ ॥ त्याचा शतानीक जाण ॥ त्याचा पुत्र दु
र्दमन ॥ तयाचा बहीनर ह्मणून ॥ दण्डपानि होणार गा ॥ ६२ ॥ तयाचा दंडपाणी भला ॥ त्याचा निमि क्षेमक तया-
ला ॥ हा चंद्रवंश तेव्हा ॥ विलयासी जाणार पैं ॥ ६३ आतां होणार मागध नृपति ॥ तुज कथितों परीक्षिती ॥ बृहद्रथ-
पुत्र महीपती ॥ जरासंध कथियेला ॥ ६४ ॥ सहदेव पुत्र तयाचा ॥ तयासी मार्जारि पुत्र साचा ॥ श्रुतश्रवा कुमर त्याचा
त्याचा तो अयुतायु ॥ ६५ ॥ तयाचा निरमित्र जाण ॥ सुनक्षत्र जाहला तयापासून ॥ त्याचा पुढती बृहत्सेन ॥ कर्मजि-
त तयाचा ॥ ६६ ॥ सुंजय तयाचा नंदन ॥ विप्र तत्सुत शुचि पूर्ण ॥ तयाचा क्षेम सज्ञान ॥ त्याचा सुव्रत जाणिजे ॥ ६७
धर्मसूत्र तयाचा ॥ शम भूप जाण त्याचा ॥ द्युमत्सेन पुत्र साचा ॥ त्याचा सुमती अवधारीं ॥ ६८ ॥ त्याचा सुबल नि-
श्चित ॥ त्याचा पुढती सुनीथ ॥ तयाचा सत्यजित ॥ विश्वजित तयाचा ॥ ६९ ॥ त्याचा रिपुंजय नृवर ॥ हे मागधवं-
शांतील वंशधर ॥ ऐसे राजे सहस्र संवत्सर ॥ पर्यंत होणार भागवता ॥ ७० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ नवमस्कं

धपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्वाविंशाध्यायगोडहा ॥ ७१ ॥ २२ ॥ त्रयोविंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक
ह्मणेपरीक्षिती ॥ कथापरिसेंपुढती ॥ आतांययातीचीसंतती ॥ सावधानेंपरिसावी ॥ १ ॥ ययातीचाअनुनृपवर ॥
अनूसीजाहलासभानर ॥ चक्षूतेसापरोक्षकुमर ॥ ऐसेतीनतयासी ॥ २ ॥ त्यासभानराचाकालनर ॥ सृंजयतत्सु
तजनमेजयवीर ॥ तत्पुत्रमहामनासीतितिक्षुउशीनर ॥ नृपनाथजाहले ॥ ३ ॥ त्याउशीनरासीभले ॥ शिबिवन
शमिदक्षनिपजले ॥ त्याशिबीसीकुमरजाहले ॥ वृषादर्भवीरप्रभृती ॥ ४ ॥ रुषद्रथतितिक्षूचा ॥ हेमकुमरतयाचा ॥
तत्सुतसुतपातयाचा ॥ बलीसाचाजाणिजे ॥ ५ ॥ त्याच्यापत्नीचेठायींजाण ॥ दीर्घतमाऋषीपासून ॥ अंगवंगकलिं-
गादिनंदन ॥ सहाजाहलेबलीसी ॥ ६ ॥ त्यासहाकुमरींभले ॥ निजनामप्रसिद्धदेशकेले ॥ त्याअंगासीसंतानजाहलें ॥
खनपानत्याचादिविरथ ॥ ७ ॥ तयाचाजाणाधर्मरथ ॥ तैसात्याचाचित्ररथ ॥ तोअप्रजअसेनिश्चित ॥ रोमपादहीह्मण
तीतया ॥ ८ ॥ त्यासीदशरथेंकेलेंजाण ॥ शांतानामककन्येचेंदान ॥ तीतेणेंऋष्यशृंगालागून ॥ अर्पणकेलीसन्मानें
९ ॥ तोऋष्यशृंगअंगदेशांत ॥ पर्जन्यवृष्टिनसतांकिंचित ॥ स्त्रियांनीगीतनृत्येंकरूनीमोहित ॥ आणिलातोथेंमंदि
रीं ॥ १० ॥ त्याहरिणीपुत्रेंइष्टीकरून ॥ रोमपादासीप्रजादिधलीआपण ॥ दशरथाकरवींकरूनीहवन ॥ चारपुत्र-
दिधले ॥ ११ ॥ त्यारोमपादासीसाचार ॥ चतुरंगनामेंजाहलाकुमर ॥ त्याचापृथुलाक्षनृपवर ॥ तयातीनपुत्रजाह
ले ॥ १२ ॥ बृहद्रथबृहत्कर्मावीर ॥ बृहद्भानुजाणाप्रवीर ॥ त्याबृहद्रथासीकुमर ॥ बृहन्मनाजाहला ॥ १३ ॥ जय
द्रथपुत्रतयाचा ॥ विजयनंदनसाचा ॥ धृतिकुमरतयाचा ॥ धृतव्रतत्याचापुढें ॥ १४ ॥ त्याचासत्कर्मानृपनाथ ॥
तयाचाजाणाअधिरथ ॥ तोगंगातटाकींअसतांक्रीडत ॥ चमत्कारजाहला ॥ १५ ॥ कुंतीनेंपेटींतबालका ॥ घा-

लूनिअर्पिलें गंगोदका ॥ तो गंगेमाजी वाहतां देखा ॥ पाहूनि धरिला अधिरथें ॥ १६ ॥ ऐसा कानीन संपडला ॥ तेणें तो निज पुत्र केला ॥ कर्ण ही बोलती त्याला ॥ अखिलजन विख्यात जो ॥ १७ ॥ तयाकर्णापासून ॥ पुत्र जाहला वृषसेन-आतां द्रुह्यूचा वंश पावन ॥ श्रवण करी राजेंद्रा ॥ १८ ॥ त्या द्रुह्यूसी पुत्र जाहला ॥ बभ्रुनामक जाण पहिला ॥ सेतु नामें कुमर त्याला ॥ होऊनि सौख्य देबहु ॥ १९ ॥ आरब्ध तयाचा कुमर ॥ त्याचा पुत्र गांधार ॥ त्याचा धर्मनामें कंद-र ॥ त्याचा धृत जाणिजे ॥ २० ॥ त्याचा दुर्मना नवलतां ॥ त्यापासूनि जाहला प्रचेता ॥ शत पुत्र जाहले त्या नृपनाथा ॥ म्लेंछाधिपती ते होती ॥ २१ ॥ तुर्वसूचा वंश आतां ॥ सांग परिसें भागवता ॥ त्यातें वन्ही त्याचा भर्ग ताता ॥ उत्पन्न होता जाहला ॥ २२ ॥ तयाचा जाणा भानुमान ॥ त्याचा चित्रभानु नामें नंदन ॥ त्याचा करंधम पावन ॥ त्याचा मरुत भूपती ॥ २३ ॥ तो नृप अपुत्र जाहला ॥ तेणें पुरुवंशोत्पन्न भला ॥ दुष्यंत नामा पुत्र घेतला ॥ वंशरक्षणाकारणें ॥ २४ ॥ ययाती चा ज्येष्ठ पुत्र ॥ यदु नृप परमपवित्र ॥ महापुण्यकारक तयाचें गोत्र ॥ तुज कथितों राजेंद्रा ॥ २५ ॥ तो वंश करितां श्रवण ॥ होय पातकांचें दहन ॥ ज्या वंशीं नराकार भगवान ॥ जाहला अवतीर्ण श्रीहरी ॥ २६ ॥ त्या यदूसी सहस्रजित ॥ क्रोष्टा नल रिपु हे सुत ॥ सहस्रजिता सि शतजित ॥ त्यासी चार पुत्र जाहले ॥ २७ ॥ महाहय वेणुहय हैहय ॥ हैहयासी धर्म तनय ॥ नेत्र पुत्र तयासी होय ॥ त्यापासूनी कुंतिसाचा ॥ २८ ॥ सोहंजित पुत्र त्याचा महिष्मान ॥ तयाचा पुत्र भद्रसेन ॥ तयासी दुर्मद धनक हे दोन ॥ धनकाचे नंदन चार हे ॥ २९ ॥ कृतवीर्य कृताग्नि दुजा ॥ कृतवर्मा आणि कृतौजा ॥ कृतवीर्यासी सहस्रार्जुन राजा ॥ सप्तद्वीपींस्वामी जो ॥ ३० ॥ श्रीदत्तात्रेय प्रसादें करून ॥ योगसिद्धि पावला जो पूर्ण ॥ त्याची गती यज्ञादिकें अन्य ॥ पावणार नाहीं निश्चयें ॥ ३१ ॥ तेणें पंचायशीं हजार ॥ वर्षें पर्यंत राज्यभार ॥

धरिलातोषेंपृथ्वीवर॥ परमानंदेंकरूनियां॥ ३३॥ त्याचेपुत्रसहस्रांतीलपाहीं॥ पांचपुत्रराहिलेशेषमहीं॥ जयध्व
जशूरसेनवृषभमही॥ मधुऊर्जितजाणिजे॥ ३४॥ त्यांतीलजयध्वजासी॥ तालजंघजाहलानिश्चयेंसी॥ तयाचेंश
तपुत्रपरियसीं॥ और्वतेजेंनष्टजाहले॥ ३५॥ तयांतवीतिहोत्रज्येष्ठ॥ मधूसीवृष्णिज्येष्ठ॥ शतपुत्रजाहलेश्रेष्ठ॥
वीर्यवरिष्ठत्रिजगतीं॥ ३६॥ यदुमधुवृष्णिच्यानांवेंभलें॥ तेंकुलप्रसिद्धजाहलें॥ यदुपुत्रक्रोष्टात्यासपहिलें॥ वृ
जिनवान्अपत्य॥ ३७॥ त्याचाश्वाहिरुशेकुत्याचा॥ चित्ररथजाणातयाचा॥ शशबिंदुतत्कुमरसाचा॥ महायो
जतयापासूनी॥ ३८॥ त्यामहाभोजरायासी॥ दशसहस्रस्त्रियासौंदर्यराशी॥ मनोरमहोत्यापरियेसीं॥ शृं
गारसरोवरमराळिका॥ ३९॥ प्रत्येकीसीलक्षकुमर॥ होतेजाहलेमनोहर॥ संख्याकरितांदशसहस्र॥ लक्ष
होतीसकळते॥ ४०॥ पृथुश्रवापृथुयशाप्रभृती॥ सहात्यांतमुख्यअसती॥ ज्येष्ठासीधर्मसंतती॥ उशनातत्पुत्रजा
णपां॥ ४१॥ त्याचारुचकनृपनाथ॥ तयासीरुक्मपुरुजित॥ रुक्मेषुपृथुज्यामघपूत॥ ऐसेजाहलेराजेंद्रा॥ ४२॥
त्यांतज्यामघअप्रजअसला॥ शैब्याभयेंनवरीअन्यकांता॥ तोएकदांशत्रुगृहांतूनियेतां॥ चमत्कारजाहला॥ ४३
भोज्यानामकदुहिता॥ रथींबैसवूनियेअवचिता॥ तेंपाहूनिशैब्यास्त्रीनाथा॥ हेंकायबोलेतेधवां॥ ४४॥ हेंकपटि
यामाझ्यास्थानीं॥ हीकोणबैसविलीभामिनी॥ ऐसेंऐकूनिरावमनीं॥ भयभीतजाहला॥ ४५॥ तेंह्मणेतुझीहीस्नु
षा॥ तेव्हांशैब्याहोऊनगतरोषा॥ ह्मणेमीवंध्याअसूनिस्नुषा॥ कायबोलताहेंऐसें॥ ४६॥ मगह्मणेनरपाल॥ तूंज्या
पुत्रासीप्रसवशील॥ त्याचीहीस्त्रीहोईल॥ सत्यवचननिर्धारें॥ ४७॥ तेंविश्वेदेवपितरभले॥ त्याअनुमोदनदेते
जाहले॥ मगशैब्येसीगर्भराहूनितेवेळे॥ पुत्रविदर्भजाहला॥ ४८॥ तोतीस्नूनविवाहित॥ करूनियांजाहलातृप्त

असोस्त्रीजितांमाजीनृपनाथ॥ज्यामघहोताशिरोमणी॥४९॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥नवमस्कंधपरमपुनीत॥
प्राकृतसखारामविरचित॥त्रयोविंशाध्यायगोडहा॥५०॥ २३ ॥ ॥चतुर्विंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणे
भागवता॥ विदर्भवंशपरिसेंआतां॥ भोजकन्येपासूनितत्वतां॥ तीनपुत्रत्याजाहले॥ १॥ कुशक्रथरोमपादप
रियेसी॥बभ्रुजाहलारोमपादासी॥त्याचापुत्रकृतिनामेंशीं॥तयाचापुत्रकुशिकतो॥ २॥ तयाचाचेदिकुमर॥
त्यापासूनिचैद्यवंशविस्तार॥क्रथाचाकुंतिसाचार॥त्याचाधृष्टित्यापुढती॥ ३॥ त्याचाजाणनिर्वृति॥दाशार्हभू
पतयाचानिश्चिती॥तयासीव्योमतत्संतति॥जीमूतविकृतितयाचा॥ ४॥ तत्सुतभीमरथानवरथ॥त्याचापुत्र
तोदशरथ॥त्याचाशकुनीनामेंसुत॥त्याचाकरंभीजाणिजे॥ ५॥ तयाचापुत्रदेवरात॥त्याचादेवक्षेत्रपूत॥
तयाचामधुनृपनाथ॥त्याचाकुरुवंशजाणिजे॥ ६॥ त्याचाअनुपूरुहोत्रत्याचा॥आयुपुढतीअसेतयाचा॥
त्याससात्वतनांवाचा॥पुत्रजाहलाजाणिजे॥ ७॥ त्यासात्वतासीजाण॥ भजिदिव्यवृष्णिभजमान॥देवावृधअं
धकमहाभोजसगुण॥ सातपुत्रहेजाहले॥ ८॥ त्यांमाजीभजमानासी॥पुत्रजाहलेएकास्त्रीसी॥निम्लोचि
किंकणवृष्णिपरियेसी॥अभिधानेंहींजाणावीं९अन्यस्त्रियेसीतीनसुत॥शताजितसहस्राजित॥ तिसरा-
जाणाअयुताजित॥देवावृधाचाबभ्रुतो॥ १०॥तोमानवांमाजीप्रवीर॥त्याच्याउपदेशेंसाचार॥पांसष्टहजारआठ
नर॥मोक्षमार्गींपैंगेले॥ ११॥महाभोजवंशींभोजजाहले॥सात्वतपुत्रवृष्णीसभले॥युधाजितसुमित्रनिपजले॥
युधाजितासीशिनीअनमित्र॥ १२॥ अनमित्राचानिम्नजाण॥त्यासीसत्राजितप्रसेन॥ऐसेपुत्रजाहलेदोन॥अनमि
त्रसुतशिनिदुजा॥१३॥तयाचापुत्रसत्यक॥त्याचायुयुधानदेख॥त्याचाजयतयाचाचोख॥कुणिनामेंनरपति॥१४॥

तयाचा जाण युगंधर ॥ अनमित्रासी अन्य कुमर ॥ वृष्णिनामक नरेश्वर ॥ त्या श्वफल्क चित्ररथ जाहले ॥ १५ ॥ अक्रूर
प्रमुख निश्चिती ॥ तेरा प्रतिबाहू पर्यंत ॥ श्वफल्कासी जाहले सुत ॥ कन्या सुचीरा जाणिजे ॥ १६ ॥ अक्रूराचे देववान ॥
उपदेव ऐसे दोन ॥ चित्ररथाचा पृथु नंदन ॥ विदूरथादि अन्य बहु असती ॥ १७ ॥ अंधकाचा कुकुर पाहीं ॥ भजमा
न शुचि कंबल बही ॥ कुकुरासी वन्हि होय निश्चयीं ॥ त्याचा विलोम जाणिजे ॥ १८ ॥ तयाचा कपोतरोमा निश्चित
अनु तयाचा होय सुत ॥ अंधक त्याचा दुंदुभि नृपनाथ ॥ त्याचा अरिद्योत जाणिजे ॥ १९ ॥ तयाचा पुनर्वसु नि-
श्चित ॥ आहुक नाम तयाचा सुत ॥ आहुकी नामें दुहिता गुणवंत ॥ तयाची जाण भारता ॥ २० ॥ आहुकासी देवक उ
ग्रसेन ॥ ऐसे कुमर जाहले दोन ॥ देवकासी चार नंदन ॥ देववान् सुदेवादि ॥ २१ ॥ तेयांची सात कन्या मनोहर ॥ धृत
देवा देवक्यादि साचार ॥ त्या वसुदेव पाहूनि वर ॥ तया कारणें अर्पिल्या ॥ २२ ॥ उग्रसेनासी समग्र ॥ कंसादि नऊ
जाहले पुत्र ॥ पांच कन्या ही सत्पात्र ॥ त्या दिधल्या वसुदेवानुजा ॥ २३ ॥ अंधक पुत्र भजमान ॥ त्याचा विदूरथ नंदन
त्याचा शूर तत्सुत भजमान ॥ त्याचा नंदन शिनि नामें ॥ २४ ॥ स्वयंभोज जाहला त्यापासून ॥ त्याचा हृदीक नंदन ॥
तत्पुत्र देवमीढादि जाण ॥ देवमीढाचा शूर पैं ॥ २५ ॥ मारिषा पत्नी त्वे कुशीं ॥ दश पुत्र जाहले तयासी ॥ वसुदेव देव
भागादि निश्चयेंशीं ॥ पुढें तीं चरित्र परिसावें ॥ २६ ॥ वसुदेवाचे जन्मकाळीं ॥ सुरगणीं मिळूनी सकळीं ॥ दुंदुभी वा
जविल्या निराळीं ॥ आनकवाद्यें ही बहू ॥ २७ ॥ म्हणूनि आनकदुंदुभि नाम ॥ तयासी प्राप्त जोहले परम ॥ शूरासी-
पांच कन्या उत्तम ॥ होत्या जाहल्या राजेंद्रा ॥ २८ ॥ त्यांतील कुंती नामें बाला ॥ आदरें अर्पी कुंतिराजाला ॥ सौंदर्या-
बुधि रत्नमाला ॥ तो अग्रज ह्मणवूनी ॥ २९ ॥ तियेच्या गृहा एके दिनीं ॥ अकस्मात आले दुर्वासमुनी ॥ त्यांची सेवा

भावेंकरूनी ॥ प्रसादस्वयेंसंपादी ॥ ३० ॥ देवाव्हानविद्यास्फुरस ॥ प्राप्तजाहली कुंतीस ॥ त्याचीपरीक्षापहावयास ॥ भास्करासीबाहिलेंनियेनें ॥ ३१ ॥ सूर्यआलाहें पाहून ॥ प्रार्थनाकरीवंदूनिचरण ॥ तमारीबोलेमाझेंदर्शन व्यर्थहोणारनाहींगे ॥ ३२ ॥ तुझें कुमारी त्वनभंगितां ॥ पुत्रदेतांमहादाता ॥ ऐसेंवदूनिसंभोगदेतां ॥ जाहलाकर्णत्यापासूनी ॥ ३३ ॥ तेव्हांतोतिणेनद्धदकांत ॥ पेटींतघालुनीसोडिलात्वरित ॥ पांडुरायेंतिशींपुनीत ॥ केलाविवाहउत्सवें ॥ ३४ ॥ वृद्धशर्माकारूषनृपति ॥ त्याचीस्त्रीश्रुतदेवानिश्चिती ॥ दंतवक्राप्रसवलीसती ॥ त्यासीपांचपुत्रजाहले ॥ ३५ ॥ धृष्टकेतुकैकयदेख ॥ श्रुतकीर्तीचेगर्भींसंतर्दनादिक ॥ पांचपुत्रउत्पादिचोख ॥ अन्यवंशपरिसेंआतां ॥ ३६ ॥ राजाधिदेवीपासून ॥ विंदानुविंदहेदोन ॥ जयसेनासीनंदन ॥ सुलक्षणलाभले ॥ ३७ ॥ चेदिदेशींचानरपाल दमघोषजाणापुण्यशील ॥ त्यालाश्रुतश्रवेपासूनिरवळ ॥ शिशुपालजाहला ॥ ३८ ॥ वसुदेवबंधुदेवभागासी ॥ चित्ररथबृहद्बलसौख्यराशी ॥ पुत्रजाहलेनिश्चयेंशीं ॥ देवश्रव्याचासुवीरतो ॥ ३९ ॥ आनकासदानसून ॥ सत्यजितपुरुजिन ॥ सृंजयाहृषदुर्मर्षणादिनिश्चिन ॥ शामकाहरिकेशहिरण्याक्ष ॥ ४० ॥ वत्सकतोमिश्रकेशी ॥ अप्सरेपासूनिवृकादिपुत्रांसी ॥ लाधताजाहलापरियेसीं ॥ पुढतींचरित्ररसाळतें ॥ ४१ ॥ त्याहृकाभिधासिपाहीं ॥ दुर्वाक्षीअप्सरेचेगर्भीं ॥ तक्षकपुष्करशालादिकही ॥ पुत्रलधलाहींनिपजले ॥ ४२ ॥ शामीकापासूनिसुमित्र ॥ अर्जुनपालादिपुत्र ॥ कंकासीऋतधामाजयपवित्र ॥ उत्पन्नहोतेजाहले ॥ ४३ ॥ वसुदेवरोहिणीचेगर्भीं ॥ बलगदादिपुत्रपाहीं ॥ लाधलापौरवीपासुनाही ॥ सुभद्रभद्रादिपुत्रते ॥ ४४ ॥ नंदोपनंदमदिरेपासून ॥ करिताजाहलाउत्पन्न ॥ भद्रेसीजाहलानंदन ॥ केशिनामाराजेंद्रा ॥ ४५ ॥ रोचनेपासूनिभले ॥ हेमांगदादिपु

ग्रजन्मले॥ इलेपासूनि उरुवल्कलादि झाले॥ यादवांमाजी मुख्यपें॥४६॥ धृतदेवीपासूनि निम्लिनी॥ विदुष्ठुना मेंजाहली संतती॥ शांतदेवी अन्यभार्याप्रती॥ प्रतिश्रुतादि होती बहुविध॥४७॥ आठ पुत्र देवकीपासून॥ जाहले रायापावन॥ कीर्तिमान सुषेण भद्रसेन॥ उदारधी ऋजु जाण पां॥४८॥ संमर्दन भद्र संकर्षण॥ आठवा स्वयें नारायण॥ आपण होऊनि अवतीर्ण॥ भूभारहरण पैं करी॥४९॥ वेदधर्माचा र्‍हास होतां॥ भगवान् श्रीहरि स्वतां॥ अवतार घेऊनि भागवतां॥ संरक्षण करितो गा॥५०॥ नवमस्कंध तुळशीचा पाला॥ भावें हरिचरणीं वाहिला॥ भवाब्धी पैलतट पाहिला॥ हरिनामसंकीर्तनें॥५१॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ नवमस्कंध परम पुनीत॥ प्राकृत सखाराम विरचित॥ चतुर्विंशाध्याय गोड हा॥५२॥ ॥२४॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ इति नवमस्कंधः समाप्तः॥ ७॥

इतिश्रीमद्भागवतसारामृतेनवमस्कंधःसमा०

अथश्रीमद्भागवतसारामृते दशमस्कंध पूर्वार्धप्रारंभः

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥ ॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥जयश्रीहरिपतितपावना॥जगत्त्रयजीवननाराय
यणा॥सर्वांतर्यामीनंदनंदना॥सौख्यनिदानातुजनमूं॥१॥तूंचिजाहलासीगजवदन॥लंबोदरशूर्पश्रवण॥चतु-
र्दशविद्येचेंभवन॥निवारणकरीविघ्नें॥२॥प्रभोतूंचिनटसीसरस्वती॥ब्रह्मकन्यकाभगवती॥ग्रंथारंभींदेऊनि
मती॥चालवींपुढतींनिरूपण॥३॥बाळकृष्णासद्गुरुआपण॥तूंचिनटलासीनारायण॥व्यासवाल्मीकादिकविस
गुण॥स्मरूनिवंदनकेलेंतया॥४॥येग्रंथींचाश्रोतावक्ता॥तूंचिहोशीकृष्णनाथा॥आपुलीआपणावदवीकथा॥नि
मित्तमात्रमीअसें॥५॥परीक्षितीह्मणेशुकासी॥नवमस्कंधींसौख्यराशी॥सोमभास्करवंशांसी॥संक्षेपेंमजक
थियेलें॥६॥तयामाजीपावन॥यदूचावंशकथिलाआपण॥जेथेंसाक्षात्नारायण॥अंशरूपेंप्रगटला ७ त्यावि
ष्णूचेपराक्रम॥सांगास्वामीपरम॥यदुवंशींपुरुषोत्तम॥प्रगटूनिकेंकर्मकरीजीं॥८॥कारणमुक्तमुमुक्षुविषयी-
जनें॥सर्वहीगातीभगवद्गुण॥आत्मघातकीयाविणकोण॥गुणानुवादाकांटाळे॥९॥त्यांतआमुचेंकुलदैवत
गोपाळकृष्णावसुदेवसुत॥श्रवणकरावेंचरितामृत॥ह्मणूनिइच्छामानसीं॥१०॥भीष्मद्रोणादिमहावीर॥जेथेंअ
त्युग्रजलचर॥ऐसाकुरुसेनासागर॥अतिदुस्तरजो॥११॥तोश्रीहरिकृपाकटाक्षेंकरून॥मत्पूर्वजींलंघिलागोष्पद
समान॥तेणेंचिकेलेंमाझेंरक्षण॥जननीजठरींनिर्धारें॥१२॥द्रौणिब्रह्मास्त्रसोडीप्रखर॥कौरवपांडववंशांकुर॥
ऐसेंहेंमाझेंकलेवर॥भस्मकरावया॥१३॥मातेच्याउदरींमीअसतां॥तनूदग्धहोऊंलागेसमर्था॥ऐसीजाणूनि
संकटवार्ता॥सन्माताविनवीश्रीकृष्णा॥१४॥तेधवांसूक्ष्मरूपेंआपण॥उत्तराकुक्षींतप्रवेशून॥चक्रेंब्रह्मास्त्रातें-
शांतवून॥माझेंसंरक्षणपैंकरी॥१५॥मायामानुषअवतारी॥प्रगटजाहलाजगतीवरी॥त्याचेविक्रमपरोपरी॥

१

श्रवणकरवींदातारा॥१६॥नवमस्कंधींआपण॥केलेंसमर्थानिरूपण॥कींबलरामरोहिणीनंदन॥होयऐसेंमुनिवर्या
१७॥पुढेंतोचिसंकर्षण॥देवकीगर्भींपावेजनन॥ऐसेंकथिलेंपरीदेहांतरावांचून॥केंविंघडेहेंशुकराया॥१८॥मुकुं
दसोडूनतातसदन॥व्रजींकशास्तवकरीगमन॥तैसेंस्वज्ञातीसहितआपण॥कवणेस्थळींराहिला॥१९॥मथुरे
माजीमधुसूदन॥तैसेंचगोकुळींहीवासकरून॥जींकृत्येंकरिताजाहलापावन॥तींनिरूपणकरावीं॥२०॥आपु
ल्यामातुळाचाप्राण॥कैसाकेलारंगींग्रहण॥धर्मशास्त्रविरुद्धआचरण॥कवणकाजाकेलेंतें॥२१॥नृदेहाचा
आश्रयकरून॥यादवांसहितभगवान॥स्वयें निर्मूनिकुशस्थळीपावन॥कितीवत्सरराहिला॥२२॥त्याप्रभू
सीभामिनी॥कितीहोत्यात्याकामिनी॥हेंआणिकहीउदारपणीं॥कृष्णाचरितअसेतेंसांगा॥२३॥क्षुधातृषेचीबा
धापाहीं॥किमपिमातेहोतनाहीं॥हरिचरितामृतलवलाहीं॥पानकरितांयास्तव॥२४॥ह्मणूनकृष्णाकथामृ
त॥पानकरवींगापुनीत॥सूतबोलेशौनकानिश्चित॥प्रश्नऐसेनृपेंकेलें२५तें विष्णुरातालागुन॥बोलताजा-
हलाव्यासनंदन॥आधींकरूनसन्मान॥निरूपणकरीतसे॥२६॥श्रीशुकम्हणेपरीक्षिती॥निष्ठायुक्तआहे-
तुझीमती॥वासुदेवकथापावनकरिती॥श्रोत्यांवक्त्यांपृच्छकांही॥२७॥क्षत्रियकुलामाजीजाण॥राजयां
च्याभिषेंकरून॥कोटिशादैत्यजाहलेउत्पन्न॥सैन्यभारेंतयांच्या॥२८॥पीडितहोऊनिधरणी॥अश्रुमुखीगोरू
पेंजाउनी॥त्वरितधातियापाहुनी॥बुडालेंबुडालेंह्मणतसे॥२९॥शरणजाऊनिआपण॥वृत्तकेलेंनिवेदन॥
तेंविधिइंद्रादिसुरघेऊन॥भूमिशंकरासहितपैं॥३०॥क्षीराब्धितीरींजाऊन॥एकाग्रचित्तेंकरीस्तवन॥पुरु
षसूक्तेंकरूनिपावन॥नारायणाआळवी॥३१॥विधाताअसतांसमाधींत॥नभोवाणीजाहलीअकस्मात॥तीऐ

कूनिइंद्रादिदेवांप्रत॥निवेदनकरीतसे॥३२॥आपुल्याविनवणीचेआधीं॥वृत्तजाणतसेकृपानिधी॥दैत्यभारजें
आह्मांबाधी॥आणिककांहींजेंहोतें॥३३॥आतांदेवाधिदेवपरमेश्वर॥महींवरीघेऊनिअवतार॥दूरकरीलदुष्ट-
भार॥साधुरक्षणकरूनियां॥३४॥अंशरूपेंकरूनिजाण॥यादवव्हावेंतुह्मींजाऊन॥तुमच्यास्त्रियाहीएकवटून
राजकुळींनिपजोत॥३५॥वसुदेवगृहींनारायण॥होणारप्रत्यक्षअवतीर्ण॥तुह्मींतयाचेंसाह्यकरून॥कार्य
भागसाधिजे॥३६॥सहस्रवदनांचाफणी॥आदींप्रगटेलसद्रूपी॥विष्णुमायानंदसदनीं॥यशोदाजठरींनिप
जेल॥३७॥श्रीशुककह्मणेरायासी॥ऐसेंआज्ञापूनदेवांसी॥अभयदेऊनिप्रष्ठ्यासी॥निजस्थानाविधिगेला॥३८॥
पूर्वींयादवनृपशूरसेन॥राज्यकरीमथुरेंतपूर्ण॥माथुरआणिशूरसेन॥देशपाळीन्यायानें॥३९॥तयाचीराजधा
नीजाण॥मथुरानामकपट्टन॥यादवचक्रेंविराजमान॥स्वर्गसमाननिर्धारें॥४०॥ज्यामथुरेमाजीपूर्ण॥सन्निध
आहेभगवान॥तेथेंकोणेएकेसमयींपावन॥चरित्रजाहलेंतेंपरिसा॥४१॥शूरपुत्रवसुदेवनिश्चित॥स्त्रीघे-
ऊनिविवाहित॥निजगृहींजावयालरित॥रथारूढपैंजाहला॥४२॥तेव्हांउग्रसेनसुतजेठी॥भगिनीप्रियव्हा
वयासाठीं॥बैसूनिरथाचियेआगुठीं॥सारथ्यस्वांगेंकरीतसे॥४३॥हातींघेऊनिवाग्दोर॥रथचालवीस्थिर
स्थिर॥वाद्येंवाजतीअपार॥नादअंबरींकोंदाटला॥४४॥दयाळुदेवकेंआपण॥दिधलेंजामातासीआंदण॥चा
रशतेंउत्तमवारण॥पंचदशसहस्रतेवाजी॥४५॥अष्टादशशतेंस्यंदन॥सालंकारदासीसगुण॥दोनशतेंदे
ऊन॥बोळवणकेलीहो॥४६॥प्रयाणकाळींमंगलकारक॥वाद्येंवाजतीअनेक॥शंखतूर्यभेरीगोमुख॥वा-
जंतरेंसुस्वर॥४७॥वाग्दोरधारककंसाप्रती॥नभोवाणीहोयबोलती॥जीचेंरथींतूंमंदमती॥सारथ्यकरिशी

महामूर्खा ॥ ४८ ॥ त्या देवकीचा अष्टमगर्भ जाण ॥ घेईल तुझा निश्चयें प्राण ॥ ऐसें ऐकूनियां वचन ॥ कोपायमान जाहला ॥ ४९ ॥
खड्गपाणी होऊनि आपण ॥ भगिनीकेशां करी आकर्षण ॥ ऐसें पाहूनि तिचा रमण ॥ सांत्वन करीत याचें ॥ ५० ॥ वसुदेव ह्म
णे कंसराया ॥ कां गा छळिसी भगनी सवांयां ॥ कोठें गेली तुझी माया ॥ निंद्य कर्म करशी हें ॥ ५१ ॥ शूर वर्णिती तुज लागून
विवाहपर्वामाजी जाण ॥ कैसा घेशी भगिनीचा प्राण ॥ मरणभयें ह्मणसी जरी ॥ ५२ ॥ तरी देहधारी यांसी पूर्ण ॥ आज
अथवा शताब्दीं मरण ॥ येणार बापा निश्चयें ह्मणून ॥ पापाचरण योग्य नसे ॥ ५३ ॥ हा देह नष्ट झाल्यावर ॥ अन्य नाहीं
होणार ॥ असें असेल तरी प्रतीकार ॥ दुराचरणें ही करावा ॥ ५४ ॥ कर्मवशें करूनी प्राणी ॥ मृत्युसमयीं चिंतितो मनीं ॥
जो देह तो न याला गऊनी ॥ प्राप्त होतो निश्चयें ॥ ५५ ॥ जेसी तृणावरील जलूका ॥ अन्य आश्रय करूनि देखा ॥ मागील आ
श्रय सोडी निःशंका ॥ तैसा जीव ही जाणबा ॥ ५६ ॥ कर्मप्रचोदित अंतःकरण ॥ जिकडे जिकडे करितें भ्रमण ॥ देव मा
नव पशु कीटक जाण ॥ तीती योनी प्राप्त होय ॥ ५७ ॥ जन्ममरणें करूनी जाण ॥ जीव बद्धचा बद्ध होतो आपण ॥ आतां जन्म
मरणांचें लक्षण ॥ तुज कांहीं निवेदूं ॥ ५८ ॥ देहीं आत्मप्रतिबिंब जोंवरी ॥ स्थिर असे तोंवरी ॥ न यासी जन्म ऐशा असुर
रीं ॥ वर्णिती जन ॥ ५९ ॥ आत्मप्रतिबिंब देहींचें जातां ॥ मरण जाणसे दिनोनाथा ॥ अन्योन्य धर्माध्यासें तत्वतां ॥ जन्मादि
वार्ता आत्मयासी ॥ ६० ॥ देहधर्म आत्मधर्म ॥ यांचें परिसें बा वर्म ॥ राजत्व सूकरपण देहधर्म ॥ समत्व समान दोहीं वरी ॥
६१ ॥ याकरितां आपण ॥ करावया देहरक्षण ॥ न करावा द्रोह जाण ॥ भूतमात्रीं कवणाचा ॥ ६२ आणि हीतां तुझी भ
गिनी ॥ बाहुली समान जाण मनीं ॥ वधासी अयोग्य बाजनीं ॥ फार काय सांगावें ॥ ६३ ॥ श्रीशुक ह्मणे भारता ॥ या प
रिसा मोक्षिक करितां ॥ देवकी वधापासूनि तत्वतां ॥ दुष्ट मागुता फिरेना ॥ ६४ ॥ सगवसुदेव करी चिंतन ॥ कैसें चुकेल हि

चेंमरण॥ बुद्धिमंतें युक्तीकरून॥ आलाआघातचुकवावा॥ ६५॥ इतुक्यावरीसाचार॥ जरीनोव्हेपरिहार॥ तरीत्याकडेदो
षसाचार॥ कांहींएकनस्पर्शे॥ ६६॥ ईश्वरमायेचेंविंदान॥ नकळेकैसेंहोईलजाण॥ अगस्त्यब्रह्मादिकांलागुन॥ इच्छात्या
चीपृथक्असे॥ ६७॥ ऐसेंआयूनिमानसीं॥ बोलताजाहलाकंसासी॥ जेपुत्रहोतीलदेवकीसी॥ तेतुजअर्पीननिश्चयें॥ ६८
यापरीपरिसूनिवचन॥ कंसफिरलावधापासून॥ दिधलेंदेवकीसीसोडून॥ वसुदेवस्तवनसमगकरी॥ ६९॥ शौरीस्वगृहीं
पातला॥ पुढतीकांहींकाळजातांभला॥ प्रसूतिसमयपातला॥ देवकीचादेवयोगें॥ ७०॥ सर्वात्माभगवान॥ जिचो
देवतापावन॥ तीप्रतिवर्षीएकअपत्यजाण॥ प्रसवतीजाहली॥ ७१॥ येणेंपरीअष्टकुमर॥ एककन्यामनोहर॥ प्र
सवतीजाहलीसकुमार॥ प्रतिवत्सरक्रमानें॥ ७२॥ प्रथमपुत्रकीर्तिमंत॥ वसुदेवघेऊनित्वरित॥ जाऊनियांकंसस
भेंत॥ देताजाहलासद्भावें॥ ७३॥ बाळपाहतांकंसद्रवला॥ ह्मणेअष्टमदेइजेमला॥ ह्मासकुमारनिजसदनाला॥ घे
ऊनिजाईयादवा॥ ७४॥ परिसूनिऐसेंकंसवचन॥ चालिलाबालकासीघेऊन॥ परीनाहींहर्षितमन॥ कींहादुर्जनस्थि
रनसे॥ ७५॥ येरीकडेकंससभेंत॥ नारदमुनीपातलात्वरित॥ मनींआणूनिदेवकार्यार्थ॥ बोधकंसाकरीनसे॥ ७६॥
कंसाव्रजांतनंदादिगोपाळ॥ तयांच्यास्त्रियाहीसकळ॥ तैसामथुरेचायादवमेळ॥ स्त्रियात्याच्याजाणपां॥ ७७॥ तेदेव
आणिदेवीजाण॥ जाहलेमहीवरीनिर्माण॥ दैत्यवधेंभूभारहरण॥ करावयासकळही॥ ७८॥ वसुदेवदेवकीउदरीं
साक्षात्प्रगटेलश्रीहरी॥ ऐसेंसांगूनिझडकरी॥ नारदतेथूनीपैंगेला॥ ७९॥ कंसमानीमनांत॥ देवकीगर्भसंभूत॥
स्ववधकरणारनिश्चित॥ ह्मणूनिकोपेंदाटला॥ ८०॥ वसुदेवदेवकींलागून॥ शृंखळापायींघालून॥ करिताजाह
लासंरक्षण॥ बंदिशाळेमाझारी॥ ८१॥ जोजोपुत्रहोईलजाण॥ त्यातेंवधीकंसआपण॥ विष्णुअसेलह्मणून॥ हिं

साकर्मीं प्रवर्तला ॥ ८२ ॥ राज्या दुष्ट नृपती फार ॥ मायबापासिही देती मार ॥ तेथें बांधवादि परिवार ॥ कोण मानी बापुडा ॥ ८३ ॥ विष्णूनें जो रणांगणीं ॥ वधिला कालनेमि असुराग्रणी ॥ तोचि मी ऐसें कंस मानी ॥ वैर करी यादवांचें ॥ ८४ उग्रसेन पिता साचार ॥ भोज अंधक नरेश्वर ॥ तया प्रतिबंध करूनि सत्वर ॥ आपण राज्य करीतसे ॥ ८५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ प्रथमाध्याय गोड हा ॥ ८६ ॥ १ ॥ ॥ द्वितीयाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ शुक ह्मणे राया नंतर ॥ प्रलंबासुर बकासुर ॥ चाणूर तृणावर्त अघासुर ॥ मुष्टिक अरिष्ट द्विविद तो ॥ १ ॥ पूतना केशी धेनुक ॥ प्रमत्त जाहले खळ अनेक ॥ देती अखिलांसी महादुःख ॥ तें काय सुखें वाणावें ॥ २ ॥ अन्य बाण नरकासुर ॥ आदि करूनी नरेश्वर ॥ दैत्यरूपी अनिवार ॥ सहाय करिती कंसातें ॥ ३ ॥ जरासंधाच्या आश्रयें करून ॥ बलिष्ठ जाहला कंस पूर्ण ॥ यादवांसी करी उद्विग्न ॥ द्वेषबुद्धी करूनियां ॥ ४ ॥ तेव्हां यादव होऊनि पीडित ॥ कुरुपंचाल शाल्व निश्चित ॥ विदर्भ निषध देशांत ॥ कोसल गेले राहावया ॥ ५ ॥ मथुरे माजी यादवजन ॥ कोणी राहिले आश्रय धरून ॥ सहा गर्भ देवकीचे पूर्ण ॥ कंस वधिता जाहला ॥ ६ ॥ पुढती विष्णुतेज अनंत ॥ देवकीजठरीं राहिलें निश्चित ॥ तेव्हां हर्षशोकयुक्त ॥ सदा असे देवकी ॥ ७ ॥ यादवदुःख आणूनि अंतरीं ॥ योगमायेतें श्रीहरी ॥ पाचारूनी बोले झडकरी ॥ ऐसें करी जगदंबे ॥ ८ ॥ वसुदेवपत्नी रोहिणी ॥ कंसाचिया भयें करूनी ॥ गुप्त वसे नंदसदनीं ॥ तेथें सत्वर जावें त्वां ॥ ९ ॥ देवकीजठरीं अनंत ॥ शेषाख्य माझें धाम पुनीत ॥ तया गर्भाचें तुवां त्वरित ॥ आकर्षण कीजे ॥ १० ॥ तया रोहिणीचे उदरीं स्थापन ॥ वेगें करी जाऊन ॥ देवक्युदरीं पुत्र लेकरून ॥ प्राप्त होतो मी निर्धारें ॥ ११ ॥ नंदगृहीं यशोदाजठरीं ॥ प्रगट होशील तूं निर्धारीं ॥ अवतार होतां गोकुळांतरीं ॥ भक्त पूजन करतील ॥ १२ ॥ षोडशोपचारें करून

मानवकरितीलतुझेंपूजन॥ वंदनस्तवनआदरेंकरून॥ स्थानेंपावनकरितीलबहु॥ १३॥ दुर्गाभवानीभगवती॥ भद्रका
लीविजयासरस्वती॥ वैष्णवीआदिकरूनीनिश्चिती॥ नामेंप्रासहोतीलतुला॥ १४॥ त्यांगर्भकेलियाआकर्षण॥ तया-
सीह्मणतीलसंकर्षण॥ लोकरमणास्तवरामाभिधान॥ बलाधिक्येंजाण बळिभद्र॥ १५॥ भगवंताचेंवाक्यश्रवण॥
करितांमायाआपण॥ तथास्तुऐसेंह्मणून॥ व्रजामाजीतेंगेली॥ १६॥ श्रीहरिआज्ञामान्यकरून॥ तैसेंकरितीजाह
लीआपण॥ पुढेंकायजाहलेंचरित्रपावन॥ श्रवणतेंचीकरावें॥ १७॥ येरीकडेपौरजन॥ मथुरेमाजीकरितीभाष
ण॥ देवकीचागर्भपूर्ण॥ कंसभयेंगळाला॥ १८॥ यावरीश्रीनारायण॥ भक्ताभयदायकपावन॥ वसुदेवहृदयीं
आपण॥ आविर्भूतजाहला॥ १९॥ तेणेंशौरीप्रकाशवंत॥ भासूंलागेजगतांत॥ अशक्यजाहलानिश्चित॥ अन्य-
जनांनिरखावया॥ २०॥ तेंभगवत्तेजपूर्ण॥ वसुदेवसंतोषेंकरून॥ देवकीच्याठायींस्थापन॥ करिताजाहलासद्भावें॥
२१॥ तेधवांदेवकीआपण॥ त्याहरीसीमनेंधारण॥ करितीजाहलीपावन॥ प्राचीचंद्राधरीतैसें॥ २२॥ कारागारींदेव-
कबाळी॥ धारणकरीवनमाळी॥ परमतेजस्वीपरीतेकाळीं॥ शोभाविशेषनदिसे॥ २३॥ जैसामृन्मयघटींजाण॥
दीपलाविलाआपण॥ तयाचाप्रकाशसभाजन॥ बाहेरकांहींनदेखती॥ २४॥ तैसाचीजाणाहाप्रकार॥ प्रभापाहू-
निमनोहर॥ बोलताजाहलाउग्रसेनकुमर॥ कायवचनतेंपरिसा॥ २५॥ जोमाझाहरणारप्राण॥ तोइचेउदरींनारा
यण॥ आहेसाचपरिपूर्ण॥ कायकरावेंमीआतां॥ २६॥ तोपराक्रमकरीलनिश्चित॥ जरीकरूंदेवकीचाघात॥ स्त्री
भगिनीगर्भिणीनयांत॥ धर्मसंकटहेंकैसें॥ २७॥ स्त्रीवधेंकरूनीजाण॥ यशलक्ष्मीआयुष्यहरण॥ होतेंमानवाचें
पूर्ण॥ नलगतांक्षणसत्यलें॥ २८॥ क्रूरकर्मेंआचरलोंजरी॥ निंद्यहोईनजन्मभरी॥ अंधतमनिरयदेहांतरीं॥ प्रास

होईलनिर्धारें ॥ २९॥ कंसस्वयेंसमर्थअसून॥ याविवेकेंपरतलाआपण ॥ आसनींशयनींकरीस्मरण॥ नारायणा
चेंतेधवां ॥ ३०॥ सर्वविष्णुमयजगत॥ कंसपाहूंलागलानिश्चित॥ असताभयोपाधिरहित॥ तरीजीवन्मुक्तव्हा
णोंयेता ॥ ३१ ॥ तेंब्रह्मरुद्रादिसुरवर॥ देवकीसन्निधयेऊनिसत्वर॥ साष्टांगकरूनियांनमस्कार॥ गर्भस्तुतीक
रिताती॥ ३२ ॥ भूभारहरणार्थअवतार॥ घेईनऐसेंवदलासाचार॥ तेंहें प्रतिज्ञावचनपरमेश्वर॥ सत्यकरिता
जाहला॥ ३३॥ हासंतोषनमायमनीं॥ ह्मणूनीप्रकटकरितीस्तवनीं॥ सत्यसंकल्पामोक्षदानी॥ चक्रपाणीतुजन
मूं॥ ३४ ॥ हेप्रभोनारायणा॥ आह्मीशरणतुझेचरणा॥ नमोसर्वांत्म्यासर्वकारणा॥ अचळअभंगाअविटतूं॥ ३५
प्रभोज्यासंसारवृक्षालागुन॥ प्रकृतिआश्रयपरिपूर्ण॥ सुखदुःखफलेंमूलेंत्रिगुण॥ धर्मादिरसनिश्चयें ॥ ३६॥ स
प्तधातुत्वचाजयातें॥ मनबुद्धिअहंकारभूतें॥ विटपजोनवद्वारसहित॥ दशप्राणज्यापर्णें॥ ३७॥ जीवेश्वरहेपक्षी
जयासी॥ असतीतयाअनादिवृक्षासी॥ तूंचिसर्वात्मातेजोराशी॥ कारणतुजसीवंदनअसो॥ ३८॥ यावृक्षाचेउ-
द्भवलयजाण॥ तुझेठायींचआहेतपूर्ण॥ सात्विकरूपेंकरूनिधारण॥ भक्तजनसंरक्षिशी॥ ३९॥ कमलनेत्रातु
झेठायींचित्त॥ जोठेवितोसद्भक्त॥ भवसिंधुगोष्पदवत्॥ सहजलंघुनीजातसे॥ ४०॥ जेतवचरणपराङ्मुख॥ तें
यांनाहींमोक्षसुख॥ नरकालयादुःखअनेक॥ स्वयेंजाउनीभोगिती॥ ४१॥ तुझेसद्भक्तजाण॥ विघ्नमस्तकींपदठे-
वून॥ निर्भयविचरतीआपण॥ जेत्वच्चरणउपासिती॥ ४२॥ आणिकतुझेठायींएकाग्रमन॥ जेकांकरितीस्थापन
तेतुच्छमानितीइंद्रभुवन॥ भजनकरूनतुजपावती॥ ४३॥ मनमोहनाजगत्स्थिति॥ स्थितिलयआणिउत्पत्ति॥ तुज
नाहींनामरूपजाती॥ जन्मकर्मतेंहीनसे॥ ४४॥ तूंकवणाचापुत्रपिताही॥ नहोसीबांधवादिककांहीं॥ परंतुभूभा

रहरणार्थपाहीं॥मायाश्रयेंक्रीडसी॥४५॥मत्स्यहयग्रीवकमठ॥वाराहनरहरिरूपचोखट॥हंसक्षत्रियांतउत्कट॥
श्रीरामस्पष्टतूंहोशी॥४६॥विप्रांमाजीवामनादिक॥तैसेदेवांतयज्ञप्रमुख॥अवतारघेऊनिअनेक॥आमुचेंरक्षण
पैंकेलें॥४७॥तैसेंआतांभूभारहरण॥करूनिकरणेंसंरक्षण॥हेयदूत्तमाचरणींवंदन॥सदाअसोनिश्चयें॥४८॥
देवकीसीह्मणतीसुरसमस्त॥परमपुरुषजगन्नाथ॥प्रगटलाआमुचेंउदयार्थ॥तुझेकुशींनिर्धारें॥४९॥कंसभ
यपाहीं॥मातेआतांकांहींचनाहीं॥यादवरक्षकलवलाहीं॥पुत्रहोईलह्मातुझा॥५०॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥
ऐसीकरूनीगर्भस्तुती॥ब्रह्मादिदेवनिजलोकाप्रती॥जातेजाहलेतेधवां॥५१॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशम
स्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवारामविरचित॥द्वितीयाध्यायगोडहा॥५२॥ २॥तृतीयाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्री
शुकह्मणेभारता॥कृष्णजन्मपरिसेंआतां॥जेंश्रवणकींपठनकरितां॥धर्मार्थकामसिद्धहोती॥१॥सर्वगुणेंकरूं
नियुक्त॥कालअसेजेंसुशोभित॥शांतनक्षत्रेंग्रहपुनीत॥रोहिणीस्थितचंद्रमा॥२॥प्रसन्नदिसतीदिशादाही॥
तैसेंआकाशनिरभ्रपाहीं॥नक्षत्रोदयेंलवलाहीं॥अतिरम्यदिसतसे॥३॥पृथ्वीवरीलजाण॥पुरग्रामगोकुळें
पावन॥तेशारत्नखाणीदेदीप्यमान॥मंगलकारकशोभती॥४॥तेधवांवर्षाकाळअसून॥सर्वसरितांचेंस्वच्छ-
जीवन॥प्रफुल्लितह्रदहीजलपूर्ण॥कमलेंकरूनीविराजती॥५॥अरण्यवृक्षांचेकुसुमावर॥गुंजारवकरितीभ्र
मर॥मंदसुगंधवाहेसमीर॥कायउत्सववर्णावा॥६॥अग्निहोत्रांतीलअग्निशांत॥असूनिदिसतीप्रज्वलित॥
असुरजयांचाद्वेषकरित॥त्यासाधूंचेंचित्तसुखीजाहलें॥७॥श्रीकृष्णजन्मकाळीं॥दुंदुभीवाजतीअंतराळीं॥
गंधर्वकिन्नरमंडळी॥स्वरसेंळींगातसे॥८॥स्तवितीसिद्धतैसेचारण॥अप्सराकरितीनर्तन॥मुनिआणिक-

सुरगण ॥ पुष्पवृष्टि करिताती ॥ ९ ॥ मंदमंद मेघांची गर्जना ॥ सागरा अनुसरूनी होय जाणा ॥ निबिड अंधकार गहना ॥ जाहलें पैं मध्यरात्री ॥ १० ॥ तैं कारागारीं देवकीजवळी ॥ अकस्मात प्रगटे वनमाळी ॥ पूर्वदिशेसी चंद्र ते काळीं ॥ भासे उगवला प्रत्यक्ष ॥ ११ ॥ कमलनयन चतुर्भुजधारी ॥ शंखचक्रगदा शोभती करीं ॥ श्रीवत्सलांछन दीसे उरीं ॥ जयासाजिरी दिसतसे ॥ १२ ॥ कंठीं कौस्तुभाचा झळाळ ॥ पीतांबरधारी घननीळ ॥ अमूल्य मणिखचित सोज्वळ ॥ किरीट कुंडलें झळकती ॥ १३ ॥ कुरळ केशीं सुशोभित ॥ कटिसूत्र कटकादिकीं विराजित ॥ पाहिला अतुलप्रभाभरित ॥ ऐसा निजसुत वसुदेवें ॥ १४ ॥ देखूनि अद्भुत बालकासी ॥ वसुदेव तोषला मानसीं ॥ दहासहस्र गोधनें द्विजांसी ॥ देता जाहला संकल्पें ॥ १५ ॥ परमपुरुषाचे तेजें करून ॥ सूतिकागृह होय विराजमान ॥ तैं आनकदुंदुभि करी स्तवन ॥ गोविंदाचें सद्भावें ॥ १६ ॥ हे परमेश्वरा तुजलागून ॥ मी मानसीं जाणिलें पूर्ण ॥ कीं तूं प्रकृतीहून भिन्न ॥ पुरुषचिह्न हो शोभा ॥ १७ ॥ तो चि तूं पूर्वी जगन्नाथा ॥ मायें करूनी विश्व निर्मिता ॥ तयांत तूं न प्रवेशतां ॥ प्रविष्ट परी भाससी ॥ १८ ॥ जैसीं महदादि तत्त्वें निश्चिती ॥ षोडश विकारांसहित होती ॥ तैं विराट पुरुषा उत्पादिती ॥ त्यांत भासती प्रविष्ट ऐसें ॥ १९ ॥ परंतु विराटाचे पूर्वी जाणा ॥ जों आहे तत्त्व नारायणा ॥ तों तत्त्वें त्यामाजी पावना ॥ प्रविष्ट न होती तद्‌परी ॥ २० ॥ तूं गुणासह वर्तमान ॥ असूनियां विद्यमान ॥ इंद्रियांनीं तुझें ज्ञान ॥ होत नाहीं सर्वथा ॥ २१ ॥ तूं सर्वांला अपरिच्छिन्न ॥ अंतर्बाह्य हा जयालागुन ॥ भेद नाहीं ऐशिया तुज कोठून ॥ गर्भप्रवेश संभवे ॥ २२ ॥ केवल अनुभवानंदस्वरूप ॥ ऐसें मी जाणिलें तुझें रूप ॥ कैसें माझें भाग्य अपरूप ॥ महोलाभ लाभला ॥ २३ ॥ सृष्टीचें आदि अंत कर्तृत्व ॥ तें तुज अकर्त्या दिसे विरुद्धत्व ॥ परी सर्वगुणाश्रय तुझें तत्त्व ॥ तेथें विरुद्ध कांहीं नसे ॥ २४ ॥ जैसे-

भृत्यकृत्यांचासाचार ॥ आरोपहोतोभूपतीवर ॥ तैसागुणक्रियांचाविस्तार ॥ तुजअक्रियावरआरोपे ॥ २५ ॥ तूंचित्रैलो
क्याचेंरक्षण ॥ तैसेंचिसृष्टिकींसंहरण ॥ करिशीक्रमेंशुक्लअरुण ॥ कृष्णवर्णहोऊनियां ॥ २६ ॥ आतांमाझेगृहींअव
तीर्ण ॥ झालासिकरावयालोकरक्षण ॥ करिशीलअसुरसैन्याचेंकंदन ॥ तथापिसावधानतूंराहें ॥ २७ ॥ कारणहा
कंसदुर्मति ॥ तुझेंजन्महोणारक्षितीं ॥ ह्मणूनितुझियाअग्रजांप्रती ॥ वधिताजाहला निर्दय ॥ २८ ॥ दूतद्वारेंसमा-
चार ॥ तयांसीकळतांसाचार ॥ सायुधधांवूनियेईलसत्वर ॥ कायआतांकरावें ॥ २९ ॥ श्रीशुकबोलेकथामृत ॥ ना
रायणलक्षणींयुक्त ॥ पुत्रासिपाहूनिलरित ॥ देवकीकरीहास्यमुख ॥ ३० ॥ कंसभयआणूनिमनीं ॥ स्तवितीजा-
हलीचक्रपाणी ॥ हेप्रभोसौख्यखाणी ॥ दर्शनआह्मांदीधलें ॥ ३१ ॥ निर्गुणआणिनिर्विकार ॥ ज्यावस्तूसीबोलती
साचार ॥ आपणआह्मांमनोहर ॥ तेचमहाविष्णु ॥ ३२ ॥ निमिषातेंआरंभकरून ॥ संवत्सरापर्यंतजाण ॥ तोकाल
चेष्टातुझीप्रमाण ॥ ऐसेंकविजनबोलती ॥ ३३ ॥ मानवमृत्युसर्पाभेणें ॥ धांवतांकोठेंहीनिर्भयस्थाननेणें ॥ मगला
धलेनितुझेचरणें ॥ सुखनिद्राकरीतसे ॥ ३४ ॥ मृत्युरूपभुजंगाचा ॥ नाशहोतअसेसाचा ॥ ऐसामहिमाचरणाचा
देवाधिदेवातुझ्याकीं ॥ ३५ ॥ यास्तवकंसापासून ॥ भयभीतहोऊनिआपण ॥ अनन्यभावेंपातल्येंशरण ॥ तुझि
याचरणकमलासी ॥ ३६ ॥ हेंतुझेंरूपयोगियांसी ॥ योग्यचिंतावयाजेंमानसीं ॥ तेंपहावयाचर्मचक्षूंसी ॥ उचि
तनोहेदयार्णवा ॥ ३७ ॥ हेप्रभोतूंप्रलयांतीजाण ॥ यथावकाशेंकरून ॥ आपुलेस्वरूपींसांठवण ॥ करिशीविश्वा-
ची ॥ ३८ ॥ ऐसातूंपरमेश्वर ॥ होशीमाझासगुणकुमर ॥ लोकांमाजीविडंबनसाचार ॥ होऊंनयेह्मणूनियां ३९
व्हावेंप्राकृतबाळहृषीकेशी ॥ श्रीहरीह्मणेदेवकीसी ॥ पूर्वजन्मींचेंस्मरणव्हावयासी ॥ सगुणदर्शनदिधलेंहें ४०

पूर्वी स्वायंभुवमन्वंतरांत ॥ तुह्मी जन्मला ऋषिकुळांत ॥ पृश्निसुत पाअसे दंपत्य ॥ विधिआज्ञें करूनियां ॥ ४१ ॥ द्वादशसहस्त्रवरुषें तापं ॥ सहन करूनियां असुप ॥ सूक्ष्मअर्थ तीव्रतप ॥ तुह्मीं तपलां निश्चयें ॥ ४२ ॥ तेव्हां मी होऊनि प्रसन्न ॥ यासगुणरूपें दिधलें दर्शन ॥ तुह्मीं मायेनें मोहित होऊन ॥ मजसम पुत्र मागीतला ॥ ४३ ॥ तें पृश्निगर्भ अभिधान ॥ पुत्र जाहलों मी सगुण ॥ द्वितीय जन्मांत मी वामन ॥ अदिति कश्यप होतां तुह्मी ॥ ४४ ॥ तेव्हां ही याचि रूपें करून ॥ दिधलें प्रेमें दर्शन ॥ आतां तृतीय जन्मीं अभिधान ॥ वसुदेव देवकी तुह्मां असे ॥ ४५ ॥ पूर्वजन्माचे स्मरणार्थ दर्शन दिधलें यथार्थ ॥ प्राकृतरूपें तुह्मां निश्चित ॥ पूर्वज्ञान न होतें ॥ ४६ ॥ आतां तुमचे इच्छानुसार ॥ होतों प्राकृत बालमनोहर ॥ परी नंदगृहीं गोकुळीं सत्वर ॥ प्रविष्ट करणें येथवां ॥ ४७ ॥ तुह्मीं पुत्र ऐशी कल्पना ॥ अथवा ब्रह्मत्वाची भावना ॥ करूनी ध्यायिलें तरी जाणा ॥ वैकुंठभुवन तुह्मांसी ॥ ४८ ॥ ऐसें बोलूनि श्रीधर ॥ प्राकृत बाळ मनोहर ॥ होता जाहला सर्वेश्वर ॥ मायामानुष अवतारी ॥ ४९ ॥ भगवदाज्ञा करूनि ग्रहण ॥ सूतिकागृहांतूनि आपण ॥ सत्वर करिता जाहला प्रस्थान ॥ परी उद्विग्नमानसीं ॥ ५० ॥ यशोदाजठरीं भगवती ॥ योगमाया जन्मली शीघ्रगती ॥ मोहूनियां इंद्रियवृत्ती ॥ कायचरित्र करीतसे ॥ ५१ ॥ सेवक सर्वही भुलती ॥ द्वारपाळ तदा घोरती ॥ कठिण कपाटें श्रृंखला तुटती ॥ मुक्त होय वसुदेव तो ॥ ५२ ॥ कुमर घेऊनि होय चालता ॥ तैं मंद मंद मेघ वर्षतां ॥ उदक निवारावया करितां ॥ शेषछत्र जाहला ॥ ५३ ॥ पुढती कालिंदी भयंकर ॥ दिसे आवर्त्त करूनि थोर ॥ जलभरित वाहे अपार ॥ वसुदेव नेथें पातला ॥ ५४ ॥ पूर्वी दाशरथी रामासी ॥ सागरें मार्ग दिधला जावयासी ॥ तेणें परी जावया गोकुळासी ॥ यमभगिनी मार्ग देतसे ॥ ५५ ॥ गोकुळांत येऊनि आपण ॥ नंदादि निद्रित असतां पूर्ण ॥ यशोदाशय्येवरी नंदन ॥ आनंद

घनतोठेवी ॥ ५६ ॥ मायाकरूनीग्रहण ॥ मथुरेंतआलानलगतांक्षण ॥ देवकीशय्येवरीकन्याठेवून ॥ आपणबंधनक रूनिघे ॥ ५७ ॥ वसुदेवेंश्रीहरित्यागिला ॥ आणिमायेचाआश्रयकेला ॥ तयायोगेंलोहशृंखळा ॥ पायांमाजीपडल्या हो ॥ ५८ ॥ यासाठींसर्वसोडून ॥ भावेंभजावाकमलारमण ॥ तेणेंचुकेजन्ममरण ॥ व्यासवचनसाक्षीया ॥ ५९ ॥ नंद पत्नीयशोदाही ॥ मनींसमजेआपणासीकांहीं ॥ मूलजाहलेंपरीलवलाहीं ॥ कन्यापुत्रहेंनेणे ॥ ६० ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ तृतीयाध्यायगोडहा ॥ ६१ ॥ ३ ॥ चतुर्थाध्यायप्रा रंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ मथुरानगरींचीनिश्चिती ॥ अंतरबहिर्द्वारेंअवचितीं ॥ पूर्ववतलागलीं ॥ १ ॥ नं तरकारागृहाआंत ॥ बालकाचास्वरनिश्चित ॥ ऐकतांद्वारपालजागृत ॥ अकस्मातजाहले ॥ २ ॥ द्वारपाळानेंत्वरेंजा ऊन ॥ कंसासीसांगितलेंवर्तमान ॥ देवकीचाअष्टमगर्भपूर्ण ॥ जन्मपावलानिर्धारें ॥ ३ ॥ वचनऐकतांचीतात्काळ ॥ कंसजाहलाउतावेळ ॥ शय्यात्यागूनियांरवळ ॥ कारागारींचालिला ॥ ४ ॥ ह्मणेमाझामृत्युहाचिनिश्चिती ॥ मार्गीं जातांपडेक्षितीं ॥ मस्तकींचेकेशसूटती ॥ शीघ्रऐसाप्रासहोय ॥ ५ ॥ ऐसाकंसदेखूनि नयनीं ॥ देवकीदचकलीमनीं ह्मणेबांधवाकृपाकरूनी ॥ हीतवस्नुषानवधींबा ॥ ६ ॥ बहुतबालकांचाजाण ॥ ग्रहणकेलासीबापाप्राण ॥ एवढीक न्याकरीदान ॥ मजलागींयेधवां ॥ ७ ॥ मजअभाग्येसीजाण ॥ हीशेवटीलकन्यादेऊन ॥ करीमनाचेंसमाधान ॥ फार कायमीप्रार्थूं ॥ ८ ॥ श्रीशुकह्मणेराजियासी ॥ कन्याधरूनीपोटाशीं ॥ देवकीविनवीतयासी ॥ आक्रंदूनीतेकाळीं ९ परीतियेचानिषेधकरून ॥ करीकन्येचेंहरण ॥ आपटावयापाहेधरूनिचरण ॥ शिळापृष्ठींकंसतो ॥ १० ॥ तंवतीनि सटोनीगेली ॥ पाहतांपाहतांअंतराळीं ॥ तात्काळजाहलीमहाकाली ॥ विष्णुभगिनीयोगमाया ॥ ११ ॥ साद्यु-

५

७

धाष्टभुजाविराजित ॥ स्रक्चंदनमाल्ययुक्त ॥ रत्नखचितभूषणसुशोभित ॥ आयुधेंकरांनतींपरिसा ॥ १२ ॥ धनुष्यशूलबाण ॥ चर्मखड्गशंखजाण ॥ चक्रगदाविराजमान ॥ वरदाबिकायापरी ॥ १३ ॥ सिद्धचारणगंधर्ववर अप्सराशेषादिफणिवर ॥ जयेसपूजितीऐसीमनोहर ॥ कंसदेखताजाहला ॥ १४ ॥ तंवतीबोलेतयासगर्जून मूर्खातुझाशत्रुझालासेउत्पन्न ॥ व्यर्थमाझाघेऊनिप्राण ॥ कायहोईलकार्यतुझें ॥ १५ ॥ मगतीमायामहीवरी बहुनांमेंपरोपरी ॥ धरूनिरायाअनेकपुरीं ॥ वासकरितीजाहली ॥ १६ ॥ मायावाक्यपरिसूनिकानीं ॥ कंसविस्मितजाहलामनीं ॥ वसुदेवदेवकींलागुनी ॥ मुक्तकरूनीबोलतसे ॥ १७ ॥ हेभगिनीहेवसुदेवाजाण ॥ दुष्टराक्षसवत् अपायकरून ॥ भगिनीसुताचेघेतलेप्राण ॥ कायचांडाळपातकीमी ॥ १८ ॥ प्राणीदेवाधीनअसती ॥ ह्मणूनएकस्थळींनचराहती ॥ अल्पकालपर्यंतजगती ॥ माजीवर्ततीनिश्चयें ॥ १९ ॥ मींपुत्रमारिलेह्मणून ॥ शोकनकरावाहेंजाणून ॥ प्राणीअसतीदेवाधीन ॥ सदाएकत्रनसतीबा ॥ २० ॥ जन्ममरणदेहासपाहीं ॥ जीवालागींनसेकांहीं ॥ यासीदृष्टांतलवलाहीं ॥ परिसेंआतां ॥ २१ ॥ जैसेपृथ्वीवरीजाण ॥ घटादिकहोतातनिर्माण ॥ तयाचानाशहोतांपूर्ण ॥ विकारमहीसीअसेना ॥ २२ ॥ तैसादेहासीविकार ॥ आत्माअसेनिर्विकार ॥ तस्माद्देहयोगवियोगव्यापार ॥ सत्यनसेजाणिजे ॥ २३ ॥ ह्मणूनिहेदेवकीसकुमारी ॥ पुत्रशोकाचात्यागकरी ॥ माझेंदौरात्म्यजेअवसरीं ॥ क्षमाकरीभगिनीतूं ॥ २४ ॥ ऐसेंकरूनियांभाषण ॥ कंसकरिताजाहलारुदन ॥ शांतरोषवसुदेवआपण ॥ बोलताजाहलातेधवां ॥ २५ ॥ कंसावदसीतेंचिसत्य ॥ परीदेहात्मबुद्धिदृढिंगत ॥ अहंकारजाहलानिश्चित ॥ ह्मणूनआपपरमानिती ॥ २६ ॥ तयायोगेंहर्षशोकहोती ॥ तेणेंतयाईश्वरानदेखती ॥ जोएकावधिदुजाहातीं ॥ हनहं

नामानितोस्वयें ॥ २७ ॥ श्रीशुक झणे रायासी ॥ ऐकूनि ऐशा वाक्यासी ॥ आज्ञा घेऊनि सदनासी ॥ कंस जाता जाहला ॥ २८ ॥ त्या रजनीमाजी जाण ॥ कंस सभा भरवून ॥ प्रधानासी सांगे वर्तमान ॥ झणे आतां काय करूं ॥ २९ ॥ ऐसें भोजें द्रचें वचन ॥ श्रवण करितां प्रधान ॥ देवशत्रु दुष्टांतःकरण ॥ काय भाषण करिती ते ॥ ३० ॥ देवांवरी क्रोध धरून बोलती कंसासी लक्षून ॥ जरी ऐसें आहे तरी जाण ॥ युक्ति हीच करणें बा ॥ ३१ ॥ नगरें गांवें गौळवाडे ॥ महीवरील शोधुनि रोकडे ॥ तयामाजी लबालकें निवाडें ॥ अनिर्दशसारीं मारावीं ॥ ३२ ॥ रणीं तव धनुष्य घोषें करून ॥ देव करिती पलायन ॥ जे सर्वदा मानसें उद्विग्न ॥ काय उद्योग करिती ते ॥ ३३ ॥ कोपी कच्छविरहित ॥ कोणी मुक्तकेशयुक्त ॥ पलायन करिती अरण्यांत ॥ तव दर्पे करूनियां ॥ ३४ ॥ त्रिविष्टपा लागून ॥ असणार क्षेम कोठून ॥ देव तुझा शरण येऊन ॥ झणती आह्मी बद्ध झालों ॥ ३५ ॥ सर्वांतर्यामी नारायण ॥ तो योगिहृदयीं राहिला भिऊन ॥ पुरुष संचार रहित जाण ॥ सदाशिव जाणिजे ॥ ३६ ॥ स्मशानीं राहिला निश्चित ॥ अथवा आवडे इलावृत ॥ तो काय करील आत्महित ॥ तुझ्या सन्निध येऊनियां ॥ ३७ ॥ तेसा अल्पविक्रम करणार ॥ काय करील अमरेश्वर ॥ ब्रह्मदेव तपस्वी साचार ॥ काय करील बा पुढा ॥ ३८ ॥ तथापि सापलभाव धरूनी अंतरीं ॥ भूपते वागणें परोपरी ॥ उपेक्षा करितां झडकरी ॥ पुढती आघात होतसे ॥ ३९ ॥ शत्रु मूळ खाणावयासी ॥ आज्ञा देणें आह्मांसी ॥ कारण उपेक्षिल्या शत्रु रोगासी ॥ चिकित्सा शक्य असेना ॥ ४० ॥ अखिल देवांचें मूळ जाण ॥ महाविष्णु कमलारमण ॥ जेथें वेदोक्त धर्म पावन ॥ असती तेथें जाणपां ॥ ४१ ॥ वेदगायी ब्राह्मण ॥ तप यज्ञ दक्षिणा पूर्ण ॥ हें सर्व त्याचें मूळस्थान ॥ जगतीमाजी असे बा ॥ ४२ ॥ हे राजा तपस्वी ब्राह्मण ॥ वेदपाठी तेसे जाण ॥ तयासह यज्ञ धेनूं लागून ॥ आपण

मारूं निश्चयें ॥ ४३ ॥ विप्रधेनुआणि निगम ॥ तपसत्यइंद्रियोपरम ॥ शांतिआस्तिक्यदयाधर्म ॥ यज्ञशरीर विष्णूचें ॥ ४४ ॥ ब्रह्मादिक देवांनिश्चित ॥ विष्णूविप्रसेमूळदैवत ॥ यास्तवऋषिवधहाचिलरित ॥ उपायआतांयोजावा ॥ ४५ ॥ श्रीशुककह्मणेपरीक्षिती ॥ दुष्टप्रधानांसाहितकुमति ॥ ह्याविचारकरूनीशीघ्रगती ॥ आज्ञादेताजाहला ॥ ४६ ॥ तेव्हांपासूनिदैत्यआपण ॥ करितीसाधूंचाद्वेषपूर्ण ॥ समीपप्रासजाहलेंमरण ॥ ह्मणूनिऐसेंआठवलें ॥ ४७ ॥ आयुष्यसंपत्तीआणिधन ॥ करितीमानवांचेंहरण ॥ यास्तवसाधुद्वेषजाण ॥ कवणेंकधींनकीजे ॥ ४८ ॥ पुढिले अध्यायींनिरूपण ॥ वदवीलजेसेंरुक्मिणीरमण ॥ तहूतश्रोतेपरिसापावन ॥ सखारामप्रार्थीतसे ॥ ४९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ चतुर्थाध्यायगोडहा ॥ ५० ॥ ४ ॥

पंचमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुककह्मणेनरनाथा ॥ नंदासिपुत्रजाहलाअसतां ॥ आनंदयुक्तहोत्सातां ॥ दानधर्मकरीबहू ॥ १ ॥ उदारचित्तेंकरून ॥ ज्योतिःशास्त्रज्ञांपाचारून ॥ त्यांच्यासंमतेंकरूनजाण ॥ मंगलस्नानकरीमोदें ॥ २ ॥ वस्त्रालंकारकरूनीधारण ॥ सुशोभितजाहलानंदआपण ॥ विप्रांकरवींस्वस्तिवाचन ॥ यथासांगसंपादी ॥ ३ ॥ यथाविधिदेवपितर ॥ यांचेंपूजनकरवूनसाचार ॥ कृष्णासीजातकर्मसंस्कार ॥ तेणेंसर्वकरविला ॥ ४ ॥ बहुतकाळेंकरून ॥ भूमिशुद्धिहोतेजाण ॥ द्रव्यशुद्धिदानेंकरून ॥ संस्कारेंशुद्धिगर्भाची ॥ ५ ॥ जातकर्मामाजीजाण ॥ नंदरायेंविप्रांदिधलेंदान ॥ नियुतद्वयगोधन ॥ सालंकृतिसंतोषें ॥ ६ ॥ तैसेतिळांचेसमपर्वत ॥ दिधलेविप्रांदक्षिणायुक्त ॥ गायकवादकसंगीत ॥ दाउनीकरितीउत्सवा ॥ ७ ॥ मंगलोत्सवामाजीपावन ॥ सूतमागधबंदिजन ॥ ॥ आशीर्वाददेतीयेउन ॥ कृष्णनाथाकारणें ॥ ८ ॥ भेरीदुंदुभीवाजंतरें ॥ सुस्वरवाजतीअतिगजरें ॥ त्र

जामाजीमंगलतुरें ॥ ध्वजपताकाविराजती ॥ ९ ॥ तैलहरिद्राकरूनीलिप्त ॥ वस्त्रालंकारघालूनिसमस्त ॥ गिरिधातूनेंसुरंजित ॥ धेनुवत्सेंशृंगारिलीं ॥ १० ॥ सर्वगोपाळमिळूनीआपण ॥ धारणकरूनीवस्त्राभरण ॥ सवेंघेऊनिउपायन ॥ नंददर्शनापातले ॥ ११ ॥ परिसूनियशोदासुतोद्भव ॥ मानूनियांआनंदपर्व ॥ गोपिकापातल्यासर्व ॥ नंदालयींतेधवां ॥ १२ ॥ हर्षयुक्तहोऊनिआपण ॥ उत्तमलेऊनिवस्त्राभरण ॥ हस्तकींघेऊनिउपायन ॥ हंसगमनाजातीही ॥ १३ ॥ कज्जलहरिद्राकुंकुमयुक्त ॥ जयांचेदेहमंडित ॥ केशरीचंदनेंकरूनीनिश्चित ॥ वदनेंसुशोभितजयांचीं ॥ १४ ॥ ऐशागोपिकासुंदरी ॥ यशोदेकडेझडकरी ॥ जातीभेटीघेऊनिकरीं ॥ मार्गींकौतुकहोतसे ॥ १५ ॥ कंठींपदकेंशोभती ॥ नीलकुंतलसर्पाकृती ॥ वेणीमाजींकुसुमजाती ॥ सुगंधवेष्टितीमनोरम ॥ १६ ॥ तोंपुष्पेंगमनकाळीं जाण ॥ महीवरीपावतीपतन ॥ हस्तामाजीवलयेंकांचन ॥ रत्नखचितशोभती ॥ १७ ॥ राजमार्गीकरितांगमन ॥ त्यांचींकर्णकुंडलेंरत्न ॥ कंठांमाजीलपुष्पहारजाण ॥ चंचलहोतांशोभाबहू ॥ १८ ॥ ऐशागोपीगृहींयेऊन ॥ यशोदेसीकरितीभाषण ॥ चिरकालसंरक्षण ॥ करीसुंदरीबालकाचें ॥ १९ ॥ हरिद्रातैलउदकेंकरून ॥ करित्याजाहल्या कृष्णासीसिंचन ॥ तेसेंउंचस्वरेंकरितीगायन ॥ महाआनंदप्रवर्तला ॥ २० ॥ त्यानंदनोत्सवींजाण ॥ वाद्येंवाजतीसघन ॥ सर्वगोपाळहर्षयुक्तहोऊन ॥ चमत्कारकरितीबहू ॥ २१ ॥ दहींदूधतूपउदक ॥ नवनीतगोळेघेऊनिअनेक ॥ परस्परांसीताडनकरितीदेख ॥ मानूनिचोरवपर्वणी ॥ २२ ॥ नंदोत्सवार्थधरामर ॥ सूतमागधबंदिजनयेर ॥ गुणीआलेतयांसीउदार ॥ नंदसाचारतोषवी ॥ २३ ॥ स्वपुत्रोदयार्थजाण ॥ नंदेंकेलेमनोरथपूर्ण ॥ महाविष्णूकमलारमण ॥ संतुष्टहोवोह्मणूनी ॥ २४ ॥ वसुदेवपत्नीभाग्यशालिनी ॥ सन्मानेंरक्षिलीरोहिणी ॥ नंदालयींसुखव्यपणीं ॥

सालंकारें मिरवतसे ॥ २५ ॥ त्या दिवसापासून ॥ नंदाचें गोकुळ शोभायमान ॥ कीं हरिप्रियकरावया पूर्ण ॥ लक्ष्मी येऊन राहिली ॥ २६ ॥ नंदराय एकदां जाण ॥ गोपांसि सांगूनि गोकुळरक्षण ॥ द्यावया कंसा वार्षिक धन ॥ मथुरेमाजी तैं गेला ॥ २७ ॥ परिसूनि नंदाचें वर्तमान ॥ भेटीसी आला वसुदेव आपण ॥ गोकुळनाथें अवलोकून ॥ आदरातिथ्य बहु केलें ॥ २८ ॥ वसुदेव ह्मणे तयालागून ॥ मित्रा सुखी आहेस कीं आपण ॥ आजपर्यंत अनपत्य असून ॥ जाहला पुत्र उत्तम हो ॥ २९ ॥ नंदा या संसारचक्रांत ॥ पुत्रमित्रदर्शन दुर्लभ निश्चित ॥ पुनर्जन्म जाहलें प्राप्त ॥ ऐसें गमतें बांधवा ॥ ३० ॥ सरिताओघें करूनि कांहीं ॥ तृणकाष्ठादिक स्थिति पाहीं ॥ सर्वदा एकत्र जेशी नाहीं ॥ तैसीच गति मानवां ॥ ३१ ॥ असो नंदा तुह्मी सकळ ॥ गोपी गोपसहित गोकुळ ॥ मानसीं निश्चिंत निर्मळ ॥ कुशळरूप आहां तरी ॥ ३२ ॥ पशूंस जें हितकारक ॥ आहे कीं काननीं तृणचारा ॥ आहे तरी वेली अनेक ॥ वृद्धिंगत गोकुळीं ॥ ३३ ॥ जो ह्मणे तुज लाताना ॥ ऐसा बलिराम मत्सुत ॥ हे नंदा मातेसहित ॥ सुखी तेथें असे कीं ॥ ३४ ॥ धर्मार्थकाम जाण ॥ पुत्रमित्रसहवासें पूर्ण ॥ पुरुषांसी शास्त्रोक्त पावन ॥ कथिले आहेत जाणपां ॥ ३५ ॥ ते बंधुक्लेशपाशांत ॥ वास करीत असतां नित्य ॥ धर्मार्थकाम मानवा प्राप्त ॥ सुखदायक न होती ॥ ३६ ॥ नंद ह्मणे यादवराया ॥ खेद न करावा वांया ॥ भगवंताची अगम्य माया ॥ तदनुसार सर्व होतसे ॥ ३७ ॥ देवकीचे पुत्र बहुत ॥ कंसें वधिले निश्चित ॥ अवशिष्ट कन्या तीही लरित ॥ स्वर्गी गेली जाणपां ॥ ३८ ॥ पुत्रयोगवियोगासी ॥ कारण अदृष्ट निश्चयेसी ॥ सुखदुःख पुरुषासी भोगणें लागे तद्वशें ॥ ३९ ॥ दुःख न मानीं तयाचें ॥ भजन करीं परमेश्वराचें ॥ जो इच्छेनुसार जगाचें ॥ रक्षण करी निश्चयें ॥ ४० ॥ परिसूनि नंदाची वाणी ॥ शौरी उमजला अंतःकरणीं ॥ बोलता जाहला तत्क्षणीं ॥ काय तें ची परिसावें ॥

॥४१॥ नंदातुवांवार्षिककर॥ कंसासीदिधलासाचार॥ आतांगोकुळींजावेंसत्वर॥ व्रजींउत्पातहोतीलबहु॥ ४२॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥ वसुदेवगेलासांगूनियुक्ती॥ शकटारूढनंदपुढती॥ सगोपगोकुळाचालिला॥४३॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ पंचमाध्यायगोडहा॥४४॥ ५॥ षष्ठाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेभारता॥ श्रवणकरीश्रीहरिकथा॥ नंदह्मणेवसुदेववचनवृथा॥ कि मपिनहोयजाणिजे॥१॥ ऐसेंचिंतनकरीत॥ गोकुळाचामार्गक्रमित॥ उत्पातयेणारह्मणूनीत्वरित॥ शरणगेलाश्रीधरा॥ ॥२॥ येरीकडेवर्तमान॥ कायजाहलेंपावन॥ तेंचिपरिसाश्रोतेजन॥ अत्यादरेंकरूनियां॥ ३॥ कंसप्रेषितदुराचारी॥ बालघातिनीमहामारी॥ पूतनाभ्रमूनिपृथ्वीवरी॥ प्राणहरीबाळांचे॥४॥ तीएकदांभ्रमतभ्रमत॥ अकस्मातआलीगोकुळांत॥ कापट्यवेषधरीनिश्चित॥ रंभासमखेचरी॥५॥ केशपाशजातिकुसुमींवेष्टित॥ तेणेंपरिमळवाहेबहुत॥ कटिपृष्ठविस्तीर्णअत्यंत॥ कनककलशवतस्तनजीचे॥६॥ सुंदरवसनेंआच्छादित॥ कटिउदरजाणानिश्चित॥ अवयवकृशअसतीकिंचित॥ कर्णभूषणेंचंचळती॥७॥ देहकांतीनेंदेदीप्यमान॥ कुरळकुंतळेंकरून॥ मुखजीचेंशोभायमान॥ अतिरमणीयजाणपां॥८॥ सुखकरसदाहास्यमुख॥ नेत्रकटाक्षेंकरूनिदेख॥ गोकुलवासीजनाचीरव॥ मोहकारकतीजाहली॥९॥ ऐसीदेवतालावण्यसागर॥ महालक्ष्मीच मनोहर॥ पतिदर्शनाकारणेंसत्वर॥ कमलघेऊनिआलीगमे॥ १०॥ ऐसेंजाणूनिगोपजन॥ कोणीनकरितीनिवारण॥ पूतनानिःशंकपणेंआपण॥ नंदगृहींप्रवेशली॥ ११॥ यशोदारोहिणीजाण॥ गोपिकाकरितीअवलोकन॥ पडलेंसमस्तांसीमोहन॥ निवारणनचकरिती॥ १२॥ यशोदेच्याशयनावर॥ तिणेंदुष्टनाशकरणार॥ श्यामसुंदरमनोहर॥ कृष्ण

नाथदेखिला ॥ १३ ॥ भगवंतानें लीलें करून ॥ स्वतेज केलें आच्छादन ॥ भस्माच्छादित हुताशन ॥ तद्वत भासे विश्वात्मा ॥ १४ ॥ बालघातिनी पूतना जाणून ॥ झांकिले हरीनें आपुले लोचन ॥ नाशरहित स्वयें आपण ॥ दुष्टनाश जो करीतसे ॥ १५ ॥ बालक मानूनि प्राकृत ॥ अंकावरी घेऊनि त्वरित ॥ निजकरें स्तन दे विषयुक्त ॥ पान करावयाकारणें ॥ १६ ॥ जैसा निद्रित सर्प तें नर ॥ निर्भय धरी समजूनि दोर ॥ तैसाचि घडला प्रकार ॥ यासमयीं निश्चयें ॥ १७ ॥ मृदु चर्माचें आवरणवरी ॥ तिखट खड्ग जैसें अंतरीं ॥ तैशी माताकृती वरी परी ॥ दुष्ट अंतरीं खेचरी ती ॥ १८ ॥ ॥ श्लोक ॥ तस्मिंस्तनं दुर्जरवीर्यमुल्बणं घोरांकमादाय शिशोर्ददावथ ॥ गाढं कराभ्यां भगवान्प्रपीड्य तत्प्राणैः समं रोषसमन्वितोपिबत् ॥ १० ॥ टीका ॥ ते पूतना तये काळीं ॥ अंकीं घेऊनि वनमाळी ॥ सविषस्तन मुखीं पिळी ॥ अच्युत घात करावया ॥ १९ ॥ रोषें तेधवां श्रीहरी ॥ पूतनाकुच पिळूनि निजकरीं ॥ तिच्या पंचप्राणांसह सत्वरीं ॥ पान करी गरळाचें ॥ २० ॥ पीडा होतां मर्मस्थानीं ॥ सोडीं सोडीं ह्मणूनी ॥ बोलती जाहली पापिणी ॥ बालघातिनी पूतना २१ सर्वांगीं होऊनि व्यथाभूत ॥ अत्याक्रोशें रुदन करीत ॥ धर्मयुक्त नेत्र फिरवीत ॥ करचरण झाडी तेधवां ॥ २२ ॥ पूतनेच्या शब्दें करून ॥ पृथ्वी जाहली कंपायमान ॥ रविशशी सप्तपाताळेंही जाण ॥ नादायमान दशदिशा ॥ २३ ॥ जाहला कीं वज्रपात ॥ ह्मणूनि लोक पडिले मूर्च्छागत ॥ ऐसा वर्तला आकांत ॥ राक्षसीशब्दें करूनियां ॥ २४ ॥ श्रीशुक ह्मणे परीक्षिती ॥ व्यथा होऊनियां स्तनाप्रती ॥ गतप्राण जाहली निश्चितीं ॥ पसरूनि क्षितीं हस्तपाय ॥ २५ ॥ मरणसमयीं भयंकर ॥ पूतनादेह सविस्तर ॥ पतन पावला महीवर ॥ गोकुळामाजी तेधवां ॥ २६ ॥ जैसा इंद्रवज्रें करून ॥ वृत्रासुर पावतां मरण ॥ पूतनादेह पावला पतन ॥ व्रजामाजी तो तैसा ॥ २७ ॥ सहा कोश पर्यंत जा-

ण ॥ मध्यवर्तीव्हिक्षजाहलेंचूर्ण ॥ तियेचादेह लंबायमान ॥ पसरतांक्षितीवरी ॥ २८ ॥ नांगराचेजैसे फाळ ॥ तैसेति येचे दंत विशाळ ॥ गिरिकंदरनासिककेवळ ॥ अंधकूपवत्‌नेत्र हो ॥ २९ ॥ दीर्घ पर्वतकड्यासमान ॥ शोभती जियेचे स्तन ॥ हस्तपादसेतूसमपूर्ण ॥ शुष्कन्हदवत उदरतें ॥ ३० ॥ पूर्वीदारुणशब्दें करून ॥ जयांचेभेदलेशिरन्हदयकर्ण ॥ रूपपाहतांगोपगोपीजन ॥ अत्यंतभयपावले ॥ ३१ ॥ पूतनावक्षस्थलावर ॥ निर्भयचित्तें मनोहर ॥ खेळतअसतांश्यामसुंदर ॥ गोपिकायेऊनिघेतीत्या ॥ ३२ ॥ यशोदारोहिणीनंतर ॥ गोपुच्छभ्रमणसत्वर ॥ गोमूत्रेंस्नानसाचार ॥ रक्षणप्रकार बहु करिती ॥ ३३ ॥ गोरजःकणांचें रक्षाबंधन ॥ केलेंतैसेंभाळींचर्चन ॥ द्वादशअंगींपावन ॥ केशवादिनामेंन्यासिलीं ॥ ३४ ॥ गोपीकरूनियांस्नान ॥ यथाविधीआचमन ॥ बीजन्याससहितजाण ॥ करितीरक्षणकृष्णाचें ॥ ३५ ॥ अजकरोपादरक्षण ॥ जानूरक्षोमणिमान ॥ यज्ञपतीऊरूंचेंपालन ॥ अच्युत करोकटितटाचें ॥ ३६ ॥ हयग्रीवाउदरसंरक्ष ॥ केशवान्हृदयकमलरक्ष ॥ ईशारक्षींबालकाचेंवक्ष ॥ इनरक्षोकंठनाला ३७ त्रिविक्रमारक्षींवदन ॥ ईश्वरारक्षींमस्तकालागुन ॥ येणेंपरीअंगन्यासकरून ॥ करितीदिग्बंधनतेंपरिसा ॥ ३८ अग्रभागींचक्रधर ॥ पश्चाद्भागींगदाधर ॥ रक्षणकरोधनुर्धर ॥ खड्गपाणिपार्श्वांचें ॥ ३९ ॥ शंखधारीचतुष्कोण रक्षोऊर्ध्वभागींउपेंद्रभगवान ॥ गरुडतुझेंअधोगतीरक्षण ॥ करोहलधरसभोंवतीं ॥ ४० ॥ हृषीकेशइंद्रियांचें रक्षण ॥ करोप्राणांचेंनारायण ॥ योगेश्वरसंरक्षोमन ॥ श्वेतद्वीपपतीचित्तातें ॥ ४१ ॥ पृश्निगर्भरक्षोबुद्धीतें ॥ अहंकाररक्षिजेभगवंतें ॥ क्रीडास्थानींगोविंदयातें ॥ माधवशयनींसंरक्षो ॥ ४२ ॥ वैकुंठपतीगमनकरितां ॥ श्रीपतीरक्षोबैसतां ॥ भोजनकरितांयज्ञभोक्ता ॥ रक्षणकरोयेऊनी ॥ ४३ ॥ शकक्षणडाकिनीशाकिनी ॥ भूतप्रेतपि

शाचजनीं ॥ कोटरा रेवती ज्येष्ठा आदिकरूनी ॥ दुःस्वप्नादि महोत्पात नते ॥ ४४ ॥ वृद्ध बालग्रहजाण ॥ यांचें तात्काळ होय निवारण ॥ करितां महाविष्णुस्मरण ॥ ह्मणूनि तें संख्या करिती ॥ ४५ ॥ स्तन देऊनि सत्वरी ॥ बाळा निजवूनि पालखा अंतरीं ॥ जोजो ह्मणूनि मधुरस्वरीं ॥ गीत गोपिका गाती हो ॥ ४६ ॥ हडगाई बागुल आला ॥ आतां निजरे निज बाळा ॥ ऐशा ह्मणती वेळोवेळां ॥ पूर्णब्रह्मने णुनी ॥ ४७ ॥ इतुक्यामाजी तात्काळ ॥ मथुरेहूनी सकळ ॥ आले नंदादि गोपाळ ॥ पाहूनि विस्मय बहु करिती ॥ ४८ ॥ ह्मणती तपप्रभावें करूनी ॥ वसुदेव जाहला महाज्ञानी ॥ जें कां कथिलें आह्मांलागुनी ॥ तेंचि आलें अनुभवा ॥ ४९ ॥ नंतर गोपाळ येऊन ॥ हस्तकीं परशू घेऊन ॥ पूतनादेह करूनी खंडन ॥ करिती दहन त्या काष्ठीं ॥ ५० ॥ तेव्हां पूतनादेहापासून ॥ सुगंधि धूम जाहला निर्माण ॥ ग्रहण करावयां आली प्राण ॥ परी तीसद्गति पावली ॥ ५१ ॥ ऐसा धूम येतो कोठून ॥ ऐसें बोलती सर्वजन ॥ मग व्रजजनीं पूतनागमन ॥ बालकक्षेम कथियेलें ॥ ५२ ॥ श्रीशुक ह्मणे परीक्षिती ॥ मृतपुत्रजन्म लाभ गमती ॥ ऐसें मानूनि आपुले-चित्तीं ॥ नंद संतोषी जाहला ॥ ५३ ॥ कृष्णा करूनी अवलोकन ॥ केलें मस्तकीं अवघ्राण ॥ पूतनामोक्ष परमपावन ॥ कलिकल्मषनाशक हा ॥ ५४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ य एतत्पूतनामोक्षं कृष्णस्यार्भकमद्भुतम् ॥ शृणुयाच्छ्रद्धया मर्त्यो गोविंदे लभते रतिम् ॥ ४४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ बालक्रीडे माजी पावन ॥ पूतनामोक्ष अद्भुत जाण ॥ जे श्रवण करिती प्रेमें करून ॥ गोविंदभक्ती लाधे तयां ॥ ५५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ षष्ठाध्याय गोड हा ॥ ५६ ॥ ६ ॥ ॥ सप्तमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ शुक ह्मणे अभिमन्युनंदन ॥ ईश्वर षड्गुणैश्वर्यसंपन्न ॥ अवतारकृत्यें करी तीं पावन ॥ करितां श्रवणा सुख देती ॥ १ ॥ ऐकतां कृष्णाचरित ॥ मनोग्लानी पावे अस्त ॥ तृष्णा नाशें

शऋद्रविन्न॥ हरिदाससख्यप्राप्तहोय॥२॥ यास्तवकृष्णाकथामृत॥ निरूपींदयाळालरित॥ बालचरित्रश्रवणार्थ॥ मनमाझेंक्षुधितबा॥३॥ श्रीशुकह्मणेभारता॥ परिसेंभावेंआतां॥ गोकुळींबाळकृष्णाअवचिता॥ कुशीवरीवळलासे॥ त्यानिमित्तेंकरूनीजाण॥४॥ उत्सवकरितीमहान॥ जन्मनक्षत्रशऋद्दादन॥ पाहूनिअभिषेचितीबाळातें॥५॥ त्याउ-त्सवामाजीनिश्चिती॥ स्त्रियाज्यापतिस्फतवती॥ एकत्रजाहल्यासहर्षचित्तीं॥ नंदगृहींजाणपां॥६॥ त्यामार्जमंग-लकारक॥ वाद्येंवाजतीअनेक॥ गीतेंगातीसुस्वरेंदेख॥ पर्वणीचोखप्रगटली॥७॥ वेदमंत्रेंकरूनिजाण॥ अभि-षेककरितीब्राह्मण॥ यशोदानिजपुत्रालागून॥ मंगलस्नानकरवीतसे॥८॥ नंतरयशोदेनंजाण॥ विप्रांदीधलें पक्कान्नभोजन॥ दक्षिणेसहितकांचन॥ ऐसेंमंगलतेंकेलें॥९॥ निद्राचिन्हजाहलेंउत्पन्न॥ बालकालागींह्मणू-न॥ गाडियाचेतळीनेऊन॥ पाळण्यामाजीनिजविलें॥१०॥ औत्थानिकनामकउत्सवांत॥ नंदपत्नीनेंयथास्थि-त॥ गोकुलवासीपूजिलेसमस्त॥ तोंरुदनकरीतकृष्णाउठे॥११॥ बालकाचेंरुदन॥ यशोदानकरीतेधवांश्रवण जाणूनियांनारायण॥ कायकरिताजाहला॥१२॥ भजनाहींस्तनपान॥ ह्मणूनिकोपआलामहान॥ चरणझा-डिलातेणेंकरून॥ गाडाचूर्णजाहला॥१३॥ गोरसपात्रेंपडलींसमस्त॥ यशोदानंदअकस्मात॥ पाहतेजाहले तेंकृत्य॥ विपरीतघडलेंह्मणतीते॥१४॥ चूर्णकैसेंजाहलेंशकट॥ साहित्यंभरिलेंसेचोखट॥ कोणीनसतांही निकट॥ कायऐसेंजाहलें॥१५॥ तंवसानुलेंबाळबोलती॥ कृष्णेंपदझाडूनिनिश्चिती॥ गाडामोडिलाअवचितीं परीकोणीसत्यमानीना॥१६॥ तेधवांयशोदाकरूनिरुदन॥ जाऊनिकरीकृष्णग्रहण॥ ग्रहशंकामनींआणून स्वस्तिवाचनकरवीतसे॥१७॥ यशोदाग्रहभयेंकरून॥ करितीजाहलीरुदन॥ बाळकृष्णातेंकरुनिग्रहण॥

शांतीकरवीतयाची ॥ १८ ॥ विप्रांसिकरूनीपाचारण ॥ करवितीजाहलीस्वस्तिवाचन ॥ मायामोहें देऊनिस्तन ॥ बालका-
सीतोषविलें ॥ १९ ॥ अग्नीमाजीकरविलेंहवन ॥ यथाविधिभावेंकरून ॥ केलेंविप्रार्चनआशीर्वादग्रहण ॥ बालकउ-
दयाकारणें ॥ २० ॥ आणिकमंत्रोदकेंकरून ॥ बालकासीघातलेंस्नान ॥ पुण्यकारकपुण्याहवाचन ॥ अन्नदानकेलेंबहु
२१ ॥ कोणेएकेसमयींजाण ॥ यशोदासतीआपण ॥ अंकींघेऊनिपुत्रनिधान ॥ लालनकरीकौतुकें ॥ २२ ॥ तेंनसाहेवे
पुत्रभार ॥ ह्मणूनिठेविलाभूमीवर ॥ विस्मितहोऊनियांफार ॥ गृहकर्मींरतजाहली ॥ २३ ॥ इतुकियामाजीझड
करी ॥ कंसप्रेषितदुराचारी ॥ तृणावर्तयेगोकुळाभीतरी ॥ चक्रवातस्वरूपानें ॥ २४ ॥ धुळीनेंव्यापिल्यादिशादाही
परस्परांचेंदर्शननाहीं ॥ घोरशब्देंकरूनीपाहीं ॥ सकळव्रजदुमदुमिला ॥ २५ ॥ पवनचक्रींयशोदासती ॥ नदेख
तीजाहलीपुत्राप्रती ॥ कष्टमानूनिआपुलेचित्तीं ॥ रुदनकरीआक्रोशें ॥ २६ ॥ नंदराणीशोकाकुल ॥ पाहूनिगोपि
कासकळ ॥ शोककरित्याजाहल्यातात्काळ ॥ मृतवत्साधेनूपरी ॥ २७ ॥ तयाअवसरींजाण ॥ दैत्यकरीकृष्णाहर-
ण ॥ चुकवावयाआत्ममरण ॥ गगनमार्गेंनेतया ॥ २८ ॥ बालकेंकेलेंगलग्रहण ॥ जैसेंनागपाशाचेंबंधन ॥ शल्य
वतहोऊनिआपण ॥ असमर्थकेलेंदैत्यासी ॥ २९ ॥ कंठबंधनेंकरूनिजाण ॥ बाहेरआलेत्याचेनयन ॥ व्यथितहो
ऊनिगतप्राण ॥ गोकुळामाजीपडियेला ॥ ३० ॥ जैसाशंकरबाणेंकरून ॥ त्रिपुरपावलासागरींपतन ॥ तैसाभयंक
रदैत्यजाण ॥ व्रजींपडेशिळेवरी ॥ ३१ ॥ त्यादैत्याचेउरस्थळीं ॥ निर्भयरवेळेवनमाळी ॥ गोपिकायेऊनितयेवेळीं ॥
कृष्णनाथाघेतीत्या ॥ ३२ ॥ यशोदेसन्निधबाळ ॥ आणुनीदिधलातात्काळ ॥ ह्मणतीयासीआलाहोताकाळ ॥ परी
वेळनचआली ॥ ३३ ॥ आश्चर्यसकळकरिती ॥ नंदादिगोपाळआपुलेचित्तीं ॥ पुण्यअसेआमुचेंसंचितीं ॥ ह्मणूनि

ऐसेंजाहलें॥३४॥वसुदेवाचेंवचन॥नंदस्मरूनीमानसींजाण॥आश्चर्यकरीतसेपूर्ण॥ह्मणेधन्ययादवतो॥३५॥कोणे
एकेंसमयींजाण॥अंकींघेऊनिनारायण॥यशोदाकरीमुखाचेंलालन॥तोंनवलावदेखिला॥३६॥तृणावर्ताचेआगम
नीं॥भारभूतजाहलोंह्मणूनी॥शंकायेईलजननीसह्मणूनी॥बोधार्थतिच्याकरीऐसें॥३७॥जांभईचेंनिमित्तकरून॥
आपुल्यामुखींकमळारमण॥विश्वदाखविताजाहलापूर्ण॥जननीलागींतेकाळीं॥३८॥गगनस्वर्गधरणीसहित॥नक्ष-
त्रसमुदायमूर्तिमंत॥दशादिशासूर्यरोहिणीकांत॥अग्निवायुजाणिजे॥३९॥सप्तद्वीपेंसप्तसागर॥गंगादिसरितापर्व
तथोर॥नैमिषादिवनेंस्थावर॥जंगमप्राणीहरिवदनीं॥४०॥ ॥श्लोक॥ ॥सावीक्ष्यविश्वंसहसाराजन्संजातवेप
थुः॥संमील्यमृगशावाक्षीनेत्रेआसीत्सुविस्मिता॥३८ टीका ॥नरशार्दूलापरिसेंनिश्चित॥हरिणलोचनीयशोदाल
रित॥विश्वपाहेकृष्णावदनांत॥कायभाग्यसांगावें॥४१॥नेत्रझांकूनिअंतरीं॥विस्मयकरीनंदाचीअंतुरी॥ह्मणेकैशी
जाहलीपरी॥जागृतीकिंवास्वप्नहें॥४२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविर
चित॥सप्तमाध्यायगोडहा॥४३॥ ७॥ ॥अष्टमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकबोलतीवचन॥राजापरीक्षितीसाव-
धान॥हरिकथाकरीश्रवण॥कायपुढतीजाहलीती॥१॥यादवांचापुरोहित॥गर्गाचार्यपरमपुनीत॥वसुदेवसंम
तेंकरूनित्वरित॥नंदगोकुळापातला॥२॥गोकुळनाथअवलोकुन॥करिताजाहलाभावेंवंदन॥आदरातिथ्यकरू
निजाण॥आसनींत्याबैसविलें॥३॥मगह्मणेविप्रोत्तमाआपण॥सर्वगुणींआहांतपूर्ण॥तेव्हांपूर्णाचेंआह्मीपूर्ण
कायकरावेंनिश्चयें॥४॥तुह्मीअतींद्रियज्ञान॥ज्योतिःशास्त्रसाधन॥पुरुषाचेंभूतभावीवर्तमान॥त्रिकालहीं
जाणतसा॥५॥माझेकुमाराचेंजातक॥आपणकरावेंसविधीचोख॥वचनपरिसूनियांअशोख॥गर्गबोलताजाह

ला ॥ ६ ॥ नंदरायापरिसें वचन ॥ मी यादवांचा पुरोहित जाण ॥ तुझे पुत्राचें करितां जातकरण ॥ देवकीनंदन ह्मणती-
लया ॥ ७ ॥ कन्यावचन श्रवणें करून ॥ कंस निश्चय करील पूर्ण ॥ देवकीचा अष्टम गर्भ जाण ॥ कन्या ह्मावया योग्य-
नसे ॥ ८ ॥ आणि तूं वसुदेवाचा ॥ सखा प्रसिद्ध आहेसि साचा ॥ ह्मणूनि बापा जातकाचा ॥ अनुमान याकाळीं ॥ ९ ॥
यापरी परिसूनि भाषण ॥ बोलता जाहला नंद आपण ॥ एकांत एक असे स्थान ॥ अलक्षित गोपाळां ॥ १० ॥ त्यास्थ-
ळीं जाऊनि आपण ॥ संस्कारयुक्त पुण्याहवाचन ॥ बालकाचें करा पूर्ण ॥ न करा अनुमान गुरुराया ॥ ११ ॥ श्रीशुक-
ह्मणे मेदिनीनाथा ॥ ऐसें नंदें प्रार्थिलें असतां ॥ गर्गें जाऊनि एकांता ॥ सविधि कर्म संपादिलें ॥ १२ ॥ गर्ग बोले वचन सा-
र ॥ जाणा हा रोहिणीकुमर ॥ आप्तजनां रमवील फार ॥ राम नाम ह्मणूनियां ॥ १३ ॥ जयाचें बळ अधिक ॥ ह्मणूनि बल
देव ह्मणतील देख ॥ यादवांचें एकमत चोख ॥ करील संकर्षण हाचि बा ॥ १४ ॥ प्रतियुगीं अवतारधारण ॥ करणारा हा
तुझा नंदन ॥ शुक्ल रक्त पीत वर्ण ॥ आतां कृष्ण जाहला ॥ १५ ॥ हा नव पुत्र निश्चयेंसी ॥ क्वचित जाहला वसुदेवासी ॥
ह्मणूनी वासुदेव नामें यासी ॥ बाहतील जन सारे ॥ १६ ॥ तव पुत्राचें नाम कर्म ॥ न कळे ब्रह्मादिकां त्याचें वर्म ॥ ब-
हुत असती निःसीम ॥ योगी तेही न जाणती ॥ १७ ॥ पूर्वीं नरपतीविण ॥ पावला जे धवां मरण ॥ ते धवां साधूचें संरक्षण ॥
येणें केलें गोकुळेश्वरा ॥ १८ ॥ जे मानव भाग्यवंत ॥ मनीं ध्याऊनि भगवंत ॥ तुझ्या पुत्रावरी प्रीती बहुत ॥ करिती ते ची
धन्य बा ॥ १९ ॥ ते जन शत्रूंचा निःपात ॥ निश्चयें करिती क्षणांत ॥ विष्णुपक्षी सुरपराभूत ॥ करिती जैसे दानवां २०
परिसें जातक फल पावन ॥ हा पुत्र करील तुमचें कल्याण ॥ अनायासें करूनि तरण ॥ संसारसागरीं होईल ॥ २१ ॥
श्लोक ॥ ॥ तस्मान्नंदात्मजोयंतेनारायणसमोगुणैः ॥ श्रियाकीर्त्यानुभावेनगोपायस्वसमाहितः ॥ १९ ॥ टीका ॥ नंद-

रायातुझानंदन॥स्वरूपशोभाकीर्तिसद्गुण॥यांहींनारायणासमान॥यास्तवरक्षणकरीयाचें॥ २२॥ कृष्णमाहात्म्य यापरी॥नंदासिसांगूनिझडकरी॥गर्गमुनीतेअवसरीं॥ निजाश्रमींपावले॥२३॥ नंदहोऊनिहर्षयुक्त॥आपणाला गींधन्यकृतार्थ॥सर्वसौख्यपात्रजगांत॥मानिताजाहला॥२४॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥ कांहींकाळजातांपुढती बळरामासहश्रीपती॥ व्रजांतरांगतीकौतुकें॥ २५॥आपलेगुडघेआणिहस्त॥ भूमीटेकोनियांनेमस्त॥रामासहित रंगनाथ॥रांगताजाहलाअंगणीं २६॥त्याव्रजकर्दमींजाण॥रांगतां अच्युतसंकर्षण॥ जिहीं भूषितकटिचरण॥ भूष- णेंशब्दकरितीतीं॥२७॥तीनचारपाउलेंपुढेंजाऊन॥ मागुतीकरितीअवलोकन॥ दिसतांचिभयकारण॥जननींसंनि धतेंयेती॥२८॥मातायशोदारोहिणी॥उभयपुत्रांअवलोकुनी॥मायामोहेंस्रुतस्तनी॥असत्याजाहल्यातेकाळीं॥ २९॥सुगंधअंगरागेंजाण॥ तयांसीकेलेंअसेलेपन॥तयामाजीव्रजकर्दमपूर्ण॥ मिश्रितअंगींबाळांचे॥३०॥ बाळघेऊनिमांडीवरी॥स्तनपाजितीआपुलेकरीं॥तेधवांपाहतीवदनांतरीं॥ अल्पदशनउभयांचे॥३१॥ यशोदा रोहिणीआपण॥मनींपावतीसमाधान॥पुढेंकांहींकाळजातांपूर्ण॥व्रजींरामकृष्णखेळती॥३२॥गोवत्सांचेंपुच्छ धरून॥दोघेकरितीत्याचेंकर्षण॥तयायोगेंजेसंभ्रमण॥घडेतेंसेंसाहती॥३३॥हाचमत्कारपाहून॥गृहकृत्याचें विस्मरण॥गोपिकापावतीआपण॥हास्यसुखेंतोषपावती॥३४॥अतिचपलसुकुमार॥क्रीडेविषयींतत्पर॥न यांचाकरावयाप्रतिकार॥समर्थमातानचहोती॥३५॥ धेनुवृषभवैश्वानर॥उदकआणिखड्गघोर॥पक्षीकंट कयांपासूनअनिवार॥कुमाररोधूंनशकती॥३६॥तेव्हांप्रभूनेंतयांसीसाचें॥पूर्णत्वदाविलेंगृहसौख्याचें॥तेंका यबावर्णूवाचें॥श्रीशुकह्मणेभारता॥३७॥पुढतीकांहींकाळजातां॥महीसजानूकरनलावितां॥अनायासेंक

रूनीअवचितां ॥ रामकृष्णचालती ॥ ३८ ॥ समवयस्कबाळकें घेऊन ॥ रामासहितभगवान ॥ सर्वव्रजस्त्रियांसीहर्षदे-
ऊन ॥ बाळक्रीडाकरीतो ॥ ३९ ॥ कौमारचापल्यपाहून ॥ गोपिकानंदगृहीं येऊन ॥ गान्हाणींसांगतीआपण ॥ कवणे-
परीतींपरिसा ॥ ४० ॥ श्लोक ॥ वत्सान्मुंचन्क्वचिदसमयेक्रोशसंजातहासः स्तेयंस्वाद्वत्त्यथदधिपयः कल्पितैः
स्तेययोगैः ॥ मर्कान्भोक्ष्यन्विभजतिसचेन्नात्तिभांडंभिनत्तिद्रव्यालाभेसगृहकुपितोयात्युपक्रोश्यतोकान्
२९ ॥ टीका ॥ हेयशोदेसुंदरी ॥ कृष्णयेऊनिआमुचेघरीं ॥ दोहनाचेअनवसरीं ॥ वत्सेंसोडितोधेनूंकडे ॥ ४१ ॥ कुपित
होऊनिजाण ॥ कोणींकेलेंजरीभाषण ॥ तरीबळेंहास्यवदन ॥ करूनीमनमोहितो ॥ ४२ ॥ आह्मींतयागोरसकांहीं
भक्षणार्थजरीदिधलानाहीं ॥ तरीचोरीकरूनीलवलाहीं ॥ दहिंदूधभक्षितो ॥ ४३ ॥ बाळांसहितआपण ॥ गोरसकरू-
नीभक्षण ॥ शेखींदेतोवानरांलागुन ॥ काययासीह्मणावें ॥ ४४ ॥ शाखामृगहोतांतृप्त ॥ गोरसराहिलाजोकिंचित ॥
तोभूमीवरीसांडूनिदेत ॥ पात्रेंभग्नकरितोहा ॥ ४५ ॥ दहिंदूधनमिळेजेथें ॥ अग्निलावीनह्मणेतेथें ॥ आणखीजेंकरी
कृत्यतें ॥ परिसेंसर्वसाजणी ॥ ४६ ॥ बाळकेंजोंनिद्राभरीं ॥ असतीशेजेकींभूमीवरी ॥ तयांसीरडवूनिसत्वरी ॥ पळू-
निजातोयशोदे ॥ ४७ ॥ श्लोक ॥ हस्ताग्राह्येरचयतिविधिंपीठकोलूखलाद्यैश्छिद्रंह्यंतर्निहितवयुनः शिक्यभांडे-
षुतद्वित् ॥ ध्वांतागारेधृतमणिगणंस्वांगमर्थप्रदीपंकालेगोप्योयर्हिगृहकृत्येषुसुव्यग्रचित्ताः ३० ॥ टीका ॥ जेउंच
पदार्थशिंक्यावरी ॥ ठेविलेअसतीगृहांतरीं ॥ तेकरींयावयाझडकरी ॥ उपायकृष्णकरीतसे ॥ ४८ ॥ पाटठेवूनिउखळ-
ावरी ॥ गोरसपाहेशिंक्यावरी ॥ मणिप्रकाशेंअंधकारीं ॥ छिद्रकरीघटातें ॥ ४९ ॥ गोपीगृहकृत्यांव्यग्रांतरीं ॥ ऐसी
संधीपाहूनिझडकरी ॥ पुत्रतुझाचोरीकरी ॥ देवयोगेंजरीधरिला ॥ ५० ॥ तरीहाउलटआह्मांचोर ॥ ह्मणेकायतुमचे

बाचेंघर ॥ मीचअसेंगृहपतिथोर ॥ तुह्मीपामरकोणगे ॥ ५१ ॥ धीटपणाचेंकरूनिभाषण ॥ संमार्जितगृहींकृष्ण ॥
मलमूत्रादिकविसर्जन ॥ करितोबळें ॥ ५२ ॥ नानाउपायेंचोरीकरी ॥ उसंतनसेक्षणभरी ॥ याचेभेणेंगोकुळतरी ॥ सो
डुनीजावेंवाटतें ॥ ५३ ॥ हाकृष्णतुझ्याजवळ ॥ साधूसारिखाबैसलानिश्चळ ॥ परीबाईयशोदेअतिचपळ ॥ गुणकाय
याचेवानावे ॥ ५४ ॥ कैसाबैसलाभययुक्त ॥ नेत्रकमळेंसूशोभित ॥ ऐसेंगाऱ्हाण्याचेंकरूनिनिमित्त ॥ गोपीयेतीनंदा
लयीं ॥ ५५ ॥ यापरीऐकूनिवचन ॥ यशोदाआपुलेपुत्रांलागुन ॥ क्रोधयुक्तनकरीभाषण ॥ कायमाहात्म्यकृष्णाचें ॥
५६ ॥ एकेसमयींरामादिक ॥ खेळतअसतांगोपबाळक ॥ कृष्णेंमृत्तिकाभक्षिलीदेख ॥ ह्मणूनिकथितीयशोदेसी ५७
तेथवांयशोदासुंदरी ॥ कृष्णहस्ताधरूनिकरीं ॥ रागेंभरूनिबहुपरी ॥ कायबोलेतेंपरिसा ॥ ५८ ॥ हेचपल्लागाश्री-
पती ॥ मृत्तिकाभक्षिलीएकांतीं ॥ ऐसीपरिसूनिवचनोक्ति ॥ बाळकृष्णउत्तरदे ॥ ५९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नाहंभक्षि
तवानंबसर्वेमिथ्याभिशंसिनः ॥ यदिसत्यगिरस्तर्हिसमक्षंपश्यमेमुखम् ॥ ३५ ॥ टीका ॥ मातेमींमृत्तिकाजा
ण ॥ केलीनाहींभक्षण ॥ बलरामादिकयेऊन ॥ असत्यतुजसांगती ॥ ६० ॥ जरीत्यांचेंसत्यभाषण ॥ तरीसमक्ष
अवलोकींवदन ॥ यशोदाह्मणेकरीविस्तीर्ण ॥ विलंबनकरीयेथवां ॥ ६१ ॥ तेव्हांश्रीहरीआपण ॥ मुखविका-
सितकरीपूर्ण ॥ तयामाजीचराचरजाण ॥ दावितावाहल्लाजननीसी ॥ ६२ ॥ अद्रिद्वीपादिसहित ॥ ज्योतिश्चक्र
परमपुनीत ॥ गोकुळनंदआपणासहित ॥ विश्वऐसेंदाविलें ॥ ६३ ॥ तेंपाहूनियशोदेसी ॥ शंकाआलीमान-
सीं ॥ स्वप्नवादेवमायानिश्चयेंशीं ॥ अथवाऐश्वर्यबालकाचें ॥ ६४ ॥ मगह्मणेहानोहेबाळ ॥ परब्रह्मआहेहा
निष्कळ ॥ याचेचरणकमळींनिश्चळ ॥ वंदनअसोपैंमाझें ॥ ६५ ॥ ऐसेंजाणेजोंयशोदासुंदरी ॥ तोंकृष्णपुत्र-

स्नेहाचीमायावरी ॥ घालितांबुद्धिनष्टझडकरी ॥ होतीजाहलीतियेची ॥ ६६ ॥ मायामोहेंकरून ॥ बालकाकरवीत
सेस्तनपान ॥ राजाबोलेआश्चर्यमानून ॥ शुकयोगींद्राकारणें ॥ ६७ ॥ नंदेंपुण्यकेलेंकवण ॥ तेसेंयशोदेनेंपाव
न ॥ कींत्यांचेगृहींनारायण ॥ स्तनपानकरीतसे ॥ ६८ ॥ ऐकूनिश्रीशुकबोलती ॥ परिसेंराजापरीक्षिती ॥ द्रोणनाम-
कवसुनिश्चिती ॥ त्याचीभार्याधरानामें ॥ ६९ ॥ तयाआज्ञापीचतुरानन ॥ गोपकुळींव्हावेंनिर्माण ॥ तेंतेणेंब्रह्माप्रा-
र्थिलापूर्ण ॥ विष्णुभक्तिदेणेंआह्मां ॥ ७० ॥ तथास्तुह्मणतांचतुरानन ॥ गोकुळींहोयतोनंदाभिधान ॥ यशोदाना
मेंधराजाण ॥ उत्पन्नजाहलीराजेंद्रा ॥ ७१ ॥ श्रीहरिविधिवचनार्थ ॥ प्राप्तजाहलागोकुळांत ॥ नंदगृहींबलराम
सहित ॥ भक्तकामपूर्णकरी ॥ ७२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित
अष्टमाध्यायगोडहा ॥ ७३ ॥ ८ ॥ नवमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ श्लो० ॥ एकदागृहदासीषु यशोदा
नंदगेहिनी ॥ कर्मांतरनियुक्तासु निर्ममंथस्वयंदधि ॥ १ ॥ टी० ॥ श्रीशुकबोलतीवचन ॥ कोणेएकेसमयींजाण ॥
कृष्णाचरित्रजाहलेंपावन ॥ राजाश्रवणतेंकरी ॥ १ ॥ आपल्याघरांतीलदासी ॥ लागल्याअन्यकार्यासी ॥ जाणूनिय-
शोदानिश्चयेसी ॥ दधिमंथनस्वयेंकरी ॥ २ ॥ कृष्णाचींजींबालचरितें ॥ त्यांचेंस्मरणकरूनिगीतें ॥ गातमंथितांय-
शोदेचीतें ॥ शोभाभासेअत्यद्भुत ॥ ३ ॥ श्लोक ॥ ॥ क्षौमंवासः पृथुकटितटेबिभ्रतीसूत्रनद्धंपुत्रस्नेहस्नुतकु-
चयुगंजातकंपंचसुभ्रूः ॥ रज्ज्वाकर्षश्रमभुजचलत्कंकणौकुंडलेचस्विन्नंवक्त्रंकबरविगलन्मालतीनिर्ममंथ ॥
३ ॥ टीका ॥ पुष्टकटीवरीजाण ॥ रेशमीवस्त्रपरिधान ॥ वरीकंबरपट्ट्याचेंबंधन ॥ विराजमानदिसतसे ॥ ४ ॥
पुत्रस्नेहेंकरूनिपाझर ॥ सुटेजयांऐसेपयोधर ॥ मंथनकाळींवारंवार ॥ कंपितहोतीजयेचे ॥ ५ ॥ घुसळण्या-

चीदोरी ॥ ओढितांश्रमेनंदाचीअंतुरी ॥ हेमकंकणेंहालतीकरीं ॥ कुर्णींकुंडलेंकंपितहो ॥ ६ ॥ आणिजियेच्यासुखा
वर ॥ स्फुटलाघर्माचापाझर ॥ श्रमयोगेंमनोहर ॥ भासोंलागेतेधवां ॥ ७ ॥ वेणीमाजीलमालती ॥ कुसुमेंगळतीखा
लती ॥ ऐशीमंथनकरीनंदसती ॥ दिसेशोभाविलक्षण ॥ ८ ॥ स्तनपानार्थचक्रपाणी ॥ धांवतआलातेक्षणीं ॥ दधिमं-
थनाचीरवीधरूनी ॥ ह्मणेक्षुधितामातेंदेस्तन ९ उचंबळूनीप्रेमसागर ॥ कृष्णासिघेतलेंअंकावर ॥ स्तनपानकरवि
तांवारंवार ॥ सुखकमळविलोकी ॥ १० ॥ श्रीहरिह्मणेमनांत ॥ माझ्यावरीजननीचित्त ॥ आहेअथवासंसारींसक्त ॥
पाहूंप्रचीतपैंयाची ॥ ११ ॥ ऐसेंचिंतूनिमनीं ॥ अग्नीसीआज्ञातेक्षणीं ॥ देताजाहलामोक्षदानी ॥ दुग्धतेणेंकरपिलें ॥ १२
ऐसाप्रकारजाहला ॥ यशोदेसीवासआला ॥ पृथ्वीवरीठेवूनिभगवंताला ॥ गृहामाजीतीगेली ॥ १३ ॥ कृष्णासीराग-
आलापूर्ण ॥ स्फुरेअधरोष्ठरक्तवर्ण ॥ वेगेंहाणूनिपाषाण ॥ मंथनडेराफोडिला ॥ १४ ॥ मिथ्याआणूनिअश्रुपात ॥
एकांतींजाऊनिलरित ॥ भक्षीतसेनवनीत ॥ जगन्नाथस्वच्छंदें ॥ १५ ॥ येरीकडेझडकरी ॥ दुग्धठेवूनिशिंक्यावरी
यशोदापाहेतेअवसरीं ॥ मंथनपात्रभग्नतें ॥ १६ ॥ पुत्रकृत्यऐसेंजाणून ॥ करितीजाहलीहास्यवदन ॥ परीनदिसेते-
थेंकृष्ण ॥ ह्मणूनितयाशोधितसे ॥ १७ ॥ तोंउखळघालूनिपालथें ॥ लोणीसंगृहीतशिंक्यावरुतें ॥ आपणभक्षूनि
वानरांतें ॥ देतांमाताअवलोकी ॥ १८ ॥ ऐसापाहूनिश्रीपती ॥ सकळतस्करांचानरपती ॥ तयाच्यामागेंयशोदास-
ती ॥ धरावयाजातसे ॥ १९ ॥ हातींघेऊनिवेताटी ॥ मायलागलीअसेपाठीं ॥ ऐसेंजाणूनिजगजेठी ॥ दूरभयेंपळतसे
२० ॥ एकाग्रचित्तेंकरून ॥ योगीकरितीजेध्यान ॥ तयांसीनातुडेजोनारायण ॥ यशोदातयाधरूंपाहे ॥ २१ ॥ मातेसीश्र
मजाहलेफार ॥ ऐसेंजाणूनिनंदकुमार ॥ भक्तपराधीनताप्रकार ॥ दावीताजाहलागोपींतें ॥ २२ ॥ गमनकरितांलसि-

न ॥ हस्तकीं धरिला रमानाथ ॥ जो कांपे रथरथरां कांपत ॥ कृतापराध रडतसे ॥ २३ ॥ ऐसी या कृष्णा परमात्म्यासी ॥ पा-
शें बांधावया उखळाशीं ॥ यशोदा इच्छी निजमानसीं ॥ कीं ऐसें पुन्हां न करावें ॥ २४ ॥ जयासी नाहीं आदिअंत ॥ च-
राचरव्यापक भगवंत ॥ मनुष्याकृती भासे प्राकृत ॥ परमेश्वर ऐसा हा ॥ २५ ॥ तयासी पुत्र मानून ॥ करूं पाहे उख-
ळीं बंधन ॥ काय गोपीचें अज्ञान ॥ करावें वर्णन भाविक हो ॥ २६ ॥ दांवें आणूनि झडकरी ॥ उखळासी बांधी मुरा-
री ॥ दोन अंगुळें ते अवसरीं ॥ रज्जू अपुरी जाहली ॥ २७ ॥ आणिलें दांवें दुसरें ॥ तेंही श्रीकृष्णा न पुरे ॥ दोन अंगुळें
असे अपुरें ॥ गोपी विस्मित जाहल्या ॥ २८ ॥ जीं दांवीं गोपिका आणिती ॥ अपूर्णचि तीं सारीं होतीं ॥ मातास खेद
जाहली चित्तीं ॥ पाहूनि रमापती कळवळे ॥ २९ ॥ सदयहृदय भगवान् ॥ मातेकरीं घे बांधुन ॥ कीं मी भक्तपराधी-
न ॥ आहें ऐसें दाखवी ॥ ३० ॥ सुलभ श्रीहरी भक्तांसी ॥ सदा प्रेमळा भाविकांसी ॥ ब्रह्मादिक योगीजनांसी ॥ महा-
दुर्लभ जाणिजे ॥ ३१ ॥ उखळीं कृष्णासी बांधुनी ॥ गृहकृत्यासि गेली जननी ॥ तों यमलार्जुन चक्रपाणी ॥ द्वारामा-
जी अवलोकी ॥ ३२ ॥ पूर्वीं देवयोनीमाजील देख ॥ गुह्यकजाती कुबेर बाळक ॥ संपत्ति योगें प्रमत्त चोख ॥ न गणि-
ती कवणातें ॥ ३३ ॥ ते चि नारद शापें करून ॥ गोकुळीं पावले वृक्षजनन ॥ नलकूबर मणिग्रीव जाण ॥ प्रसिद्ध त्यांचीं ना-
में हीं ॥ ३४ ॥ तयांसी पाहता जाहला हरी ॥ उखळासहित झडकरी ॥ रांगत आला ते अवसरीं ॥ भक्तोद्धरण करावया
३५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ नवमाध्याय गोड हा ॥ ३६ ॥ ९
दशमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ भावें बोले उत्तरानंदन ॥ हे वैयासके करा कथन ॥ तयाचे शापा कारण ॥ अपराध काय य-
क्षांचा ॥ १ ॥ या परी परिसूनि वचन ॥ निरूपी श्रीशुक आपण ॥ श्रीकृष्णचरित्र पावन ॥ तें चि ऐका सज्जन हो ॥ २ ॥ जाण

कुबेरकुमर ॥ शंकराचे अनुचर ॥ कैलास उपवनीं गंगातीर ॥ पाहुनी क्रीडा करिती बहू ॥ ३ ॥ स्त्रीजनांसहित आपण ॥
करूनियां मदिरापान ॥ जलकेलीवारणां समान ॥ करिती सोदंते धवां ॥ ४ ॥ दैवयोगें करूनि जाण ॥ देवर्षि नारद पा
तला आपण ॥ तयासी करितां अवलोकन ॥ वस्त्रपरिधान करिती स्त्रिया ॥ ५ ॥ कुबेरपुत्र मदिरामत्त ॥ नग्न राहिले
जळांत ॥ शापभय मनांत ॥ किमपि नसे तयांच्या ॥ ६ ॥ मत्त पाहूनि वैश्रवणकुमार ॥ तयां अनुग्रहार्थ मुनीश्वर ॥
शाप देता जाहला सत्वर ॥ वृक्ष व्हा रे गोकुळीं ॥ ७ ॥ नारद बोलती वचन ॥ विषयसेवकाला गुन ॥ बुद्धिभ्रंश कारण
श्रीमद उत्पन्न होतसे ॥ ८ ॥ विभवमदा समान ॥ अन्य नाहीं अनर्थ कवण ॥ याच मदें स्त्रीव्यसन ॥ द्यूत वारुणी रत्न
बहु ॥ ९ ॥ जरी जाहला लोकेश्वर ॥ अंतीं कीटक कीं भस्म होणार ॥ तया देहा मानूनियां स्थिर ॥ करिती संहार पशूंचा ॥
१० ॥ भूतद्रोह करूनि आपण ॥ मिळवितो नरकाचें साधन ॥ त्यास त्या कर्मापासून ॥ सौख्य कांहीं न लाधेची ॥ ११ ॥ जो भू
तद्रोह करणार ॥ प्राणी तो काय समजे साचार ॥ तयासी स्वार्थ परमार्थ प्रकार ॥ कांहींच नाहीं जाणिजे ॥ १२ ॥ अभिमा
न वाहती ज्याचा ॥ तो देह काय अन्नदातियाचा ॥ कीं जननीचा अथवा पित्याचा ॥ बलिष्ठाचा कीं असे ॥ १३ ॥ अग्नीचा
अथवा श्वानाचा ॥ हा देह आहे कवणाचा ॥ अहो साधारण देह असे काचा ॥ व्यर्थ अभिमान वागविती ॥ १४ ॥ प्रकृ
तीपासूनि निर्माण ॥ देह होतो जाण ॥ शेवटीं प्रकृतीमाजी लीन ॥ होत असे जो ॥ १५ ॥ ऐशा नश्वर देहा लागून ॥ कव
ण मूर्ख वांचून ॥ आत्मा ह्मणूनि विद्वान ॥ भूतद्रोह करील पैं ॥ १६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ असतः श्रीमदांधस्य दारि
द्र्यं परमांजनम् ॥ आत्मौपम्येन भूतानि दरिद्रः परमीक्षते ॥ १३ ॥ टीका ॥ धनमदगर्वें करून ॥ अंध जाहले जया
चे नयन ॥ तयासी दैन्यरूपी अंजन ॥ घालितां सावध होतसे ॥ १७ ॥ जो दरिद्री असे जन ॥ तो कवणाचा द्रोह न करी आ

पण॥आपुलाअनुभवपाहून॥जगतीसाजीवर्ततसे॥१८॥ श्लोक॥ यथाकंटकविद्धांगोजंतोर्नेच्छ तितांव्यथाम्॥
जीवसाम्यंगतोलिंगैर्नतथाविद्धकंटकः॥१४॥ टीका ॥जैसाकंटकभेदेचरणासी॥तयाचीव्यथाआपणसोसी॥प
रीहीव्यथाहोवोदुसरीयासी॥ऐसेंनइच्छीसर्वथा॥१९॥जयासीकांटाटोंचलानाहीं॥तयासीदुःखानुभवकांहीं॥ नसे
यामुळेंपरदुःखपाहीं॥तेंअंगींहीस्पर्शेना॥२०॥दरिद्रीपुरुषआपण॥दुःखातेंकरितोसहन॥क्षुधातृषाकरि-
तांपीडन॥परहिंसानकरीतो॥२१॥यास्तवधनगर्विताचा॥दर्पहरीनमीसाचा॥ह्मणूनिलोकपालकुमरांचा॥
मदभंगकेलाशापयोगें॥२२॥ स्त्रियांसहितवस्त्ररहित॥जडकाष्ठापरीक्रीडतीजळांत॥ ह्मणूनिशापदिधलातरि
त॥वृक्षव्हालगोकुळीं॥२३॥माझ्याप्रसादेंकरून॥दर्शनदेईलनारायण॥पुनरपिपावालआपुलेंस्थान॥अनु-
ग्रहकेलायापरी॥२४॥शुकह्मणेऐसेंबोलूनी॥नारदगेलेबदरीवनीं॥नलकूबरमणिग्रीवदोनी॥वृक्षगोकुळीं
जाहले॥२५॥नारदाचेंवचन॥सत्यकरावयाभगवान॥उलूखलबद्धजाण॥दामोदरयेतेथें॥२६॥ दोंवृक्षांम
धूनिजातांहरी॥उखळआडलेंतयांभीतरी॥ बळेंओढितांतेअवसरीं॥वृक्षउन्मळोनीपडियेले॥२७॥वृक्षप-
तनेंकरूनिजाण॥गोकुळींशब्दजाहलादारुण॥तयांवृक्षांमधून॥कुबेरनंदनप्रगटले॥२८॥करूनिसाष्टांगन
मन॥भावेंकरितीतेव्हांस्तवन॥जयजयब्रह्मसनातन॥नारायणपाहिमां॥२९॥तुह्मीअसतांदेवआपण॥कृशा
सीकरितांभजवंदन॥मीतोनंदगोपाळनंदन॥ऐसेंमात्रह्मणूनये॥३०॥ ॥श्लोक॥ ॥कृष्णकृष्णमहायोगिंस्त्व
माद्यःपुरुषःपरः॥व्यक्ताव्यक्तमिदंविश्वंरूपंतेब्राह्मणाविदुः॥२९॥ टीका ॥ हेकृष्णाजगसती॥हेकृष्णायोगाधिप
ती॥तुमचेप्रभावासीनिश्चिती॥नाहींमितीपरमपुरुषा॥ ३१ ॥तस्मात्तुह्मीनव्हांबालक॥आहांविश्वाचेचालक॥

सर्वश्रेष्ठसुरपालक॥ योगिमननिवासीहो॥३२॥ जगदीशातुझेंध्यान॥ब्रह्मवेत्तेकरितीआपण॥तूंचिनारायणपति तपावन॥कृपाकरींगोविंदा॥३३॥ ॥श्लोक॥ नमःपरमकल्याणनमःपरममंगल॥वासुदेवायशांताययदूनां पतयेनमः॥३६॥ टीका ॥हेपरमकल्याणकारका॥नमस्कारतुह्मांसीसौख्यदायका॥आमुचेअसोतविश्वपाल का॥अनन्यभावेंकरूनी॥३४॥हेमंगलरूपाउत्तमा॥कृष्णानाथापुरुषोत्तमा॥सर्वभूतात्मकासुरसत्तमा॥यादव नाथातुजनमूं॥३५॥नारदआणियक्षनायक॥तुमचेहेचिसेवक॥त्याचेपदरजाधारक॥आह्मांआह्मीनिर्धारें॥३६ नारदअनुग्रहेंकरून॥जाहलेंचरणाचेंदर्शन॥स्वस्थानींजावयाआह्मांलागुन॥आज्ञादेईगोकुलेश्वरा॥३७॥ श्लो क॥ ॥वाणीगुणानुकथनेश्रवणौकथायांहस्तौचकर्मसुमनस्तवपादयोर्नः॥स्मृत्यांशिरस्तवनिवासजगत्प्रणा मेदृष्टिःसतांदर्शनेस्तुभवत्तनूनाम्॥३८॥ टीका ॥तवगुणानुवादकीर्तन॥करोआमुचीवाणीआपण॥तवकथा मृतकरावयाश्रवण॥श्रवणसावधअसोतहे॥३८॥आमुचेउभयहस्त॥तुझेपूजनींअसोतनेमस्त॥तुमचेचर णारविंदांसुचित्त॥राहोलीनसर्वदा॥३९॥तवनिवासस्थानभूत॥हेंअखिलविश्वह्मणूनिपुनीत॥तयासीस न्मानेंवंदनार्थ॥मस्तकसादरअसोहें॥४०॥केवळतुमचेंस्वरूपसंत॥त्यांच्यामूर्तींचेअवलोकनार्थ॥आमुचेने त्रपुनीत॥तत्परअसोतजगदीशा॥४१॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥ऐशापरिस्तुनिस्तवनासी॥तेधवांतयांयक्षांसी॥ दामोदरऐसावदे॥४२॥ श्लोक॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥ज्ञातंममपुरैवैतदृषिणाकरुणात्मना॥यच्छ्रीमदां धयोर्वाग्भिर्विभ्रंशोनुग्रहःकृतः॥४०॥ टीका ॥पूर्वींचमीजाणिलें॥कींनारदेंपरमदयाळें॥धनमदमत्तांतुह्मां- शापिलें॥अनुग्रहाकरितांची॥४३॥संतदर्शनेंकरून॥भवभयाचेंहोतेंनिरसन॥भक्तितुह्मांसीहोईलउत्पन्न॥

आतांस्वस्थानीं पैं जावें ॥ ४३ ॥ श्रीशुक ह्मणे विष्णुराता ॥ प्रदक्षिणा करूनी भगवंता ॥ भावें चरणीं ठेवूनि माथा ॥ स्वस्थानीं गे-
लेयक्षते ॥ ४४ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ दशमाध्याय गोड हा ४५ ॥
१० ॥ एकादशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक बोले वचन मधुर ॥ गोकुळामाजी तदनंतर ॥ काय जाहला प्रकार ॥ तो चि परि
सें राजेंद्रा ॥ १ ॥ वृक्ष पतनें भयंकर ॥ शब्द जाहला साचार ॥ नंदादि गोपाल सत्वर ॥ तया ठायीं पातले ॥ २ ॥ वृक्ष कैसे-
पावले पतन ॥ पडले भ्रांती माजी गोपजन ॥ सन्निध त्याचें असूनि कारण ॥ ह्मणती आश्चर्य काय हें ॥ ३ ॥ काय राक्ष-
सें येऊन ॥ येथें उपद्रव केला जाण ॥ किंवा उत्पात अति दारुण ॥ जाहला तें नाकळे ॥ ४ ॥ शंका आणूनि मनांत ॥ नंदादि
होती भयभीत ॥ कृष्ण सौंगडी बोलती तें त्वरित ॥ नंदराया कारणें ॥ ५ ॥ अले बाबा कुतन्यान ॥ उखल नेलें आपन ॥ दो
नी झालांचे मधून ॥ तेनें झाल मोलिलें ॥ ६ ॥ या झालांच्या मधून ॥ दोन मानसें निघून ॥ कुतन्यासी बलबल करून ॥ जा
तां आह्मी बघीतलें ॥ ७ ॥ चिमणे गोपाळ ऐसें वदती ॥ परी कोणी नच मानिती ॥ उलूखल युक्त स्वपुत्रा प्रती ॥ पाहूनि-
नंद हांसला ॥ ८ ॥ कृपाळू होऊनि आपण ॥ तात्काळ केला मुक्त बंधन ॥ हृदयीं धरूनी सुखें चुंबन ॥ करी लालन श्रीहरीचें ॥ ९
यावरी प्राकृत बाळका समान ॥ नाना क्रीडा करी जनार्दन ॥ कोणी ह्मणती तयालागुन ॥ उत्तम नाचसी गोविंदा ॥ १० ॥ गोपी ह-
स्त संकेतें जाण ॥ चिन्ह करितां न लगतां क्षण ॥ तांडव नृत्यीं स्वयें वामन ॥ हावभाव करी मोदें ॥ ११ ॥ काष्ठ पुतळी सम ॥ गोपीं-
चे अधीन पुरुषोत्तम ॥ जाहला तेव्हां क्रूर सत्तम ॥ काय आश्चर्य वाणावें ॥ १२ ॥ वेड्यासारिखें कधीं कधीं ॥ नृत्य करी दयानि-
धी ॥ गोपी पाहूनि अवधी ॥ पदार्थ सांगती आणावया ॥ १३ ॥ आपण पादुका पिढें त्वरित ॥ आणिं कृष्णा जाऊनि तेथ ॥ तेंनाहीं
उचलावयासामर्थ्य ॥ ऐसें दाखवी गोकुळीं तें ॥ १४ ॥ गोपी आणि गोपाळा ॥ सौख्य द्यावया त्या वेळां ॥ हस्त हालवी घ-

नसांवळा॥तोंड वांकडें करूनियां॥१५॥सर्वज्ञसर्वशक्तिमान॥भक्तवत्सलनारायण॥मायामनुष्यवेषघेऊन॥अवतारकृत्यसंपादी॥१६॥ ॥श्लोक॥ दर्शयंस्तद्विदां लोके आत्मनो भृत्यवश्यताम्॥ व्रजस्योवाह वै हर्षं भगवान्बालचेष्टितैः॥ ९॥ ॥टीका॥ याप्रमाणें लोकांत॥ ब्रह्मसनातनपुनीत॥ भक्तपराधीनतादाखवीत॥ ज्ञानियांसी संतोषें॥१७ बाललीला करूनि बहुत॥ गोकुलवासीजनाचें चित्त॥ हरण करिता जाहला त्वरित॥ कृष्णनाथ तेकाळीं॥१८॥ ऐसा जातां कांहीं काळ॥ अनर्थ पाहून बहुवेळ॥ उपनंदनामें वृद्ध गोपाळ॥ बोलता जाहला सकळांसी॥१९॥ आतां गोकुळ त्यागून॥ अन्यस्थळीं करावें गमन॥ वारंवार उत्पात दारुण॥ व्रजावरी येती बहु॥२०॥ आली बाळप्राणहरणार्थ॥ महामारी पूतना कुत्सित॥ तैसा अंतरिक्षीं तृणावर्त॥ नेता जाहला बालका॥२१॥ तयामाजी निश्चित॥ ह्या वांचला कृष्णनाथ॥ विष्णुप्रसादें चि हा सिद्धांत॥ सत्य जाणा गोपाल हो॥२२॥ आतां या वृक्षतळवटीं॥ सांपडला जगजेठी॥ आणखी उत्पात शेवटीं॥ काय होणार न कळे॥२३॥ श्लोक ॥ वनं वृंदावनं नाम पशव्यं नवकाननम्॥ गोपगोपीगवां सेव्यं पुण्याद्रितृणवीरुधम्॥ २७॥ टीका ॥ येथूनि समीप वृंदावन॥ जें आहे रम्यस्थान॥ तें गोवत्सां हितकारक जाण॥ पर्वत वेली तृणयुक्त॥२४॥ या गुणें मंडित स्थान॥ गो गोप गोपींलागून॥ वास करावया पावन॥ रुचेल तरी ऐसें करा॥२५॥ या परी परिसूनि वचन॥ सर्व म्हणती धन्यधन्य॥ तात्काळ केलें शकटारोहण॥ वृद्ध बाळ स्त्रियांसह॥२६॥ संगें घेऊनि गोधनें॥ शृंग तूर्यें वेणू मानें॥ वाद्यें वाजविती शोभा तेणें॥ बहु साळ जाहली॥२७॥ पुरोहितासहित जाण॥ शकटीं बैसले नंदादि आपण॥ गोपिका मार्गें करितां गमन॥ गाती कृष्णचरित्रातें॥२८॥ यशोदा आणि रोहिणी॥ शकटावरी बैसती जाउनी॥ सन्निध रामकृष्णांतें घेउनी॥ महा आनंदें ते धवां॥ २९॥ वृंदावनीं येऊनि

सकळ ॥ गोगोपिकागोपाळ ॥ बाळांसहितराहिले निश्चळ ॥ निवासस्थानकरूनियां ॥ ३० ॥ शकटव्यूहअर्धेंदुवत ॥
करूनिराहिलेसमस्त ॥ पुढेंकांहींकाळजातांपुनीत ॥ चरित्रजाहलेंतेंपरिसा ॥ ३१ ॥ श्लोक ॥ वृंदावनंगोवर्धनंयमु-
नापुलिनानिच ॥ वीक्ष्यासीदुत्तमाप्रीतीराममाधवयोर्नृप ॥ ३५ ॥ टीका ॥ कुरुकुलभूषणा करीश्रवण ॥ वृंदावन
गोवर्धन ॥ यमुनावाळुवंट पाहून ॥ बलमाधवसुखावले ॥ ३२ ॥ अतिक्रमणहोतांकांहींकाळ ॥ रामकृष्णजाहलेवत्स
पाळ ॥ सवेंघेऊनिगोपबाळ ॥ यमुनातीरींक्रीडती ॥ ३३ ॥ वत्सचारीनारायण ॥ वृंदावनामाजीआपण ॥ बाललीला
करीपावन ॥ त्याचिपरिसेंनृपश्रेष्ठा ॥ ३४ ॥ क्वचित्करितीवेणूवादन ॥ क्वचित् बिल्वफळेंघेऊन ॥ सभोंवतीदेतीझु
गारून ॥ शेखीकौतुकपाहती ॥ ३५ ॥ वांकीनूपुरांसहित ॥ पाउलेंपृथ्वीवरीताडित ॥ धरितीकृत्रिमगोवेषक्वचित ॥ वृ-
षभसिंहव्याघ्रांचा ॥ ३६ ॥ कृत्रिमवृषभहोउन ॥ रामकृष्णकरितीगर्जन ॥ परस्परयुद्धींमिसळून ॥ अनुकरणदाख
विती ॥ ३७ ॥ हंसमयूरासारिखे ॥ शब्दकरितीकौतुकें ॥ संगेंघेऊनिगोपबालकें ॥ यथासुखेंखेळती ॥ ३८ ॥ कवन-
णएकेसमयींजाण ॥ गोवत्सचारीजनार्दन ॥ तोंप्राणकरावयाहरण ॥ दैत्यआलातेधवां ॥ ३९ ॥ वत्सरूपेंकरूनीजा-
ण ॥ वत्सवृंदीमिसळेआपण ॥ दुष्टदैत्यतयाचेंलक्षण ॥ सर्वज्ञाणेश्रीहरी ॥ ४० ॥ तोरामासीदाखवून ॥ त्याचेपृ-
ष्ठभागींजाऊन ॥ चरणपुच्छहस्तकींधरून ॥ गरगरतयाभोंवंडी ॥ ४१ ॥ कोपेंझुगारीवत्सासुर ॥ कपित्थवृक्षाचे
अग्रावर ॥ जाहलादैत्याचासंहार ॥ पुष्पवृष्टिसुरकरिती ॥ ४२ ॥ कृत्यपाहूनिअघटित ॥ गोपाळजाहलेविस्मित
योग्यकेलादुष्टघात ॥ सकळगोपस्तविती ॥ ४३ ॥ श्लोक ॥ तौवत्सपालकौभूत्वासर्वलोकैकपालकौ ॥
सप्रातराशौगोवत्सांश्चारयंतौविचेरतुः ॥ ४४ ॥ टीका ॥ ऐसेरामकृष्णभगवान ॥ सर्वलोकांचेसुरव्यजा

ण॥पालनकरणारेअसून॥गोकुळींगोपाळजाहले॥४४॥याप्रमाणेंसाचार॥प्रातःकाळींमनोहर॥भोजनान्न-
घेऊनिबरोबर॥वासरेंचारितीवृंदावनीं॥४५॥वृंदावनाचेउपवनीं॥वत्सेंचारीमोक्षदानी॥एकेसमयींरामकृष्ण
सद्गुणी॥जलाशयींपैंगेले॥४६॥करविलेंवत्सांसउदकपान॥शेखींप्राशनकरितीआपण॥तोंयमुनातीरींपर्व
तासमान॥एकप्राणीदेखिला॥४७॥तयासीपाहूनिसकळ॥त्रासपावलेगोपाळ॥बगळ्याचेंरूपधरूनी
खळ॥दैत्यकपटीपातला॥४८॥तिखटचंचूनेंतयेवेळां॥बकेंगिळिलाघनसांवळा॥आक्रांतजाहलागो-
पाळां॥एकाबलरामावांचुनी॥४९॥तेव्हांतालुमूलाचेठायीं॥अग्निगोलकासमपाहीं॥नसहोतांचिकरील
वलाही॥वमनतेव्हांअसुरतो॥५०॥वमनासरिसाजाण॥बाहेरआलाभगवान॥करेंचंचूपुढद्दढधरून॥
विदारणपैंकेलें॥५१॥मृत्युपावलाबकासुर॥पुष्पेंवर्षतीसुरवर॥विजयीजाहलायशोदाकुमर॥गो-
पाळसर्वआनंदले॥५२॥कृष्णनाथासहित॥गोपाळआलेवृंदावनांत॥बकवधहेंकृष्णचरित॥गायनक-
रूंलागले॥५३॥गोपीगोपहेंपरिसूनी॥विस्मितजाहलेआपुल्यामनीं॥घनसांवळाअवलोकुनी॥बोलतेजा
हलेसकळिक॥५४॥कृष्णप्राणकरावयाहरण॥आजवरीआलेदैत्यदारुण॥शेखींतेचिनिजकर्मेंकरून॥
पावलेमरणआश्चर्यहें॥५५॥ब्रह्मनिष्ठमुनीचेंवचन॥कदापिनोव्हेअसत्यजाण॥बाळनारायणासमान॥
वदलेहोतेगर्गजे॥५६॥यापरीनंदादिगोपाळ॥परस्परबोलतीसकळ॥रामकृष्णवर्णितांनिश्चळ॥सं
सारींव्यथानचपावती॥५७॥बाळक्रीडाकरूनीफार॥नंदासितोषवितीसर्वेश्वर॥सवेंघेऊनिव्रजकुमर
अत्यानंददाखविती॥५८॥ श्लोक ॥ एवंविहारैःकौमारैःकौमारंजहतुर्व्रजे॥निलायनैःसेतुबंधैर्मर्कटो

त्लुवनादिभिः॥ ५८ ॥ टीका ॥यापरीखेळतीवृंदावनीं॥कुमारवयांतीलखेळणीं॥लपंडावचेंडूआदिकरू-
नी॥लगोऱ्याहुतूतूहमामा॥५९॥कपिसमउड्डाणेंनिश्चिती॥कुमारवयाचीपद्धती॥त्यागितेजाहलेश्रीपती॥
रोहिणीनंदनबळिभद्र॥६०॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित
एकादशाध्यायगोडहा॥६१॥ ११ ॥ द्वादशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेनरपती॥एकेसमयींश्रीप-
ती॥आणिताजाहलाआपुलेचित्तीं॥कींप्रथमभोजनवनींकरूं॥१॥प्रातःकाळींउठूनिआपण॥शृंगवाज-
वीजनार्दन॥मनोहरशब्दकरूनीश्रवण॥धांवूनिगोपाळतेआले॥२॥सहस्त्रावधिगोपकुमर॥येतेजाहलेब-
रवेवर॥शृंगेंकाठ्याबरोबर॥नैशींशिंकींघेऊनियां॥३॥ वत्सघेऊनिअसंख्यात॥कृष्णवत्सांमाजीत्वरित
एकत्रकरूनीतयांचारित॥वनींस्वच्छंदेंचालिले॥४॥बाळक्रीडाकरितीसुंदर॥स्वयेंघालूनिअलंकार॥फ-
लेंप्रवालपिच्छमनोहर॥काचगुंजाहारतेसे॥५॥एकमेकांचींशिंकींचोरिती॥कांहींकाळेंजातांआणूनि
देती॥एकपुढेंजाऊनिकृष्णास्पर्शिती॥शोभापाहतीवनाची॥६॥मीपूर्वींमीपूर्वींह्मणून॥कृष्णास्पर्शक-
रितीगोपाळनंदन॥कितीएककरितीवेणुवादन॥कोणीशृंगेंवाजविती॥७॥कोणीभ्रमरांसमगायन॥को-
णीकोकिलाशब्दानुकरण॥करितीपक्षिच्छायादेखून॥परिभ्रमणतेसेंची॥८॥कोणीहंसासमचालती॥
कोणीबकापरीबैसती॥कोणीमोरासमनाचती॥उड्यामारितीकोणीएक॥९॥वृक्षारूढअसतांवानर॥त-
याचेंपुच्छधरूनिमहीवर॥ओढितीबाळकेंसत्वर॥मगहांसतीगद्गदां॥१०॥प्रवेशकरूनिजळांत॥उड्डा-
णकरितीमंडूकवत॥आपुलीपडछायादेखूनित्वरित॥तयेसवेंधांवती॥११॥प्रतिध्वनीकरूनिश्रवण॥स-

वेंचिदेतीगाळिप्रदान॥ ऐसीवनींक्रीडाकरून॥ रममाणहोतीते॥ १०॥ ॥श्लोक॥ इत्थंसतांब्रह्मसुखानुभूत्या दास्यंगतानांपरदैवतेन॥मायाश्रितानांनरदारकेणसाकंविजन्हुः कृतपुण्यपुंजाः॥ ११॥ टीका॥शुकह्मणेराया जाण॥ज्ञानियांजोब्रह्मसुखपूर्ण॥भक्तांसिदैवतपावन॥ नंदसूनुजोप्राकृतां॥ १३॥ऐशाश्रीकृष्णासंगती॥ गोपबाळकक्रीडाकरिती॥कृतपुण्यपुंजेंनिश्चिती॥ योगऐसाघडेतयां॥१४॥धन्यतेगोपबालक॥सन्मुखपाहतीविश्वपालक॥सर्वेक्रीडाकरूनियांदेख॥परमआनंदपावती॥१५॥ श्लोक ॥यत्पादपांसुर्बहुजन्मकृच्छ्रतोधृतात्मभिर्योगिभिरप्यगम्यः॥ सएवयद्दृग्विषयःस्वयंस्थितः किंवर्ण्यतेदिष्टमतोव्रजौकसाम् १२ टीका॥ ॥एकाग्रमनेंकरून॥अनेकजन्मींश्रमीहोउन॥ योगीकरिती सर्वदाध्यान॥ज्याचेंपदरजमिळावया॥१६॥ परीतयांसीतेंदुर्लभ॥तोचिश्रीपतीपद्मनाभ॥उभाराहूनिदर्शनलाभ॥गोपबाळकांदेतसे॥ १७॥तस्माद्व्रजवासीजनांचें॥कायभाग्यवर्णूवाचें॥ जेंनिजधनयोगियांचें॥ तेंचिनाचेजयांपुढें॥१८॥तैंरामकृष्णादिकांचेंखेलन अघासुरनकरीसहन॥ सर्परूपेंघ्यावयातयांचेप्राण॥वृंदावनींपातला॥१९॥ बकीबकसहोदर॥देखूनिक्रीडासौख्यसागर॥संतप्त होऊनिअघासुर॥ बोलताजाहलातेकाळीं॥२०॥ अहोतोहाकृष्णनाथ॥ जेणेंमाझेबंधूचाघात॥ केलाआतांयाचात्वरित॥ नाशकरीनयेथवां॥२१॥ कृष्णादिबाळांचेहरूनिप्राण॥ करीनआसांचेंतर्पण॥ ऐसेंहोतांव्रजवासीमरण॥सहजपावतीलत्यायोगें॥२२॥ऐसानिश्चयकरूनीमनांत॥ दीर्घपर्वतासमवनांत॥ वदनपसरूनिगुहावत॥अजगररूपेंपडियेला॥२३॥ पृथ्वीवरीतयाचाअधरोष्ठ॥ मेघमंडळींउत्तरोष्ठ॥ मुखप्रांतगव्हास्पष्ट॥ गिरिशृंगवत्दंष्ट्राही॥२४॥ मुखांतरींअंध कार॥ जिव्हाविस्तीर्णमार्गाकार॥ तयाचेश्वासकठोर॥ नेत्रदा

वाग्निसारिखे॥ २५ ॥ ऐसाअजगरपाहून ॥ गोपाळबोलतीभ्रांतीकरून ॥ वृंदावनाचीशोभापूर्ण ॥ कायआहेमित्रहो ॥ २६
वनशोभाचिन्हेंनिश्चित ॥ परीभासेअजगरवत् ॥ कींहाआमुच्याभक्षणार्थ ॥ आकरूनीबैसला ॥ २७ ॥ सूर्यकिरणीं
आरक्त ॥ हामेघदिसेउत्तरोष्ठवत् ॥ मेघछायेंकरूनीतदप्रांत ॥ अधरोष्ठनिश्चितगमेहा ॥ २८ ॥ गिरिगुहादक्षि-
णोत्तर ॥ दिसतीसृक्किणीसमसाचार ॥ पर्वतशृंगेंदाढाभयंकर ॥ वायुप्रखरश्वासजैसा ॥ २९ ॥ विस्तीर्णमार्गजिव्हा
भासे ॥ शिखरांतरभागींतमजेंअसे ॥ सर्पवदनांतरासरिसे ॥ भासतसेअपूर्व ॥ ३० ॥ अग्निसंगेंप्राणीजळतां
दुर्गंधसुटेजोअवचिता ॥ तोआंतीलमांसगंधापरीनलगतां ॥ भासेपहागोपाळहो ॥ ३१ ॥ जरीअसेलअजगर ॥ आ
म्हांसीगिळीलसत्वर ॥ तरीबकशत्रुनंदकुमर ॥ क्षणामाजीवधीलत्या ॥ ३२ ॥ यापरीकरूनीभाषण ॥ परस्परहां
सूनिआपण ॥ करितेजाहलेकरताडण ॥ श्रीहरीमुखपाहूनियां ॥ ३३ ॥ अहिमुखींगेलेगोपाळ ॥ धेनुवत्सांसहित
तात्काळ ॥ कृष्णाचीवाटपाहेखळ ॥ म्हणूनीनभक्षीतयांतें ॥ ३४ ॥ ऐसेंपाहूनियांहरी ॥ विचारकरीनिजांतरीं ॥ गो
पाळवांचूनमुखाभीतरी ॥ पावेनाशअरीकैसा ॥ ३५ ॥ विचारकरूनियांपूर्ण ॥ मुखींप्रवेशलानारायण ॥ विमानींपा-
हूनिसुरगण ॥ हाहाकारकरितीबहू ॥ ३६ ॥ आनंदसर्वदानवांचा ॥ पाहूनियांतेधवांसाचा ॥ आत्माअखिलभूतांचा ॥
कायकरिताजाहला ॥ ३७ ॥ कंठामाजीजनार्दन ॥ तदाजाहलावर्धमान ॥ तयायोगेंकरूनिजाण ॥ दैत्यप्राणतेगेले ३८
अमृतदृष्टिकरून ॥ गोगोपांकरीअवलोकन ॥ तेणेंहोऊनिसचेतन ॥ सुखावलेतेसारे ॥ ३९ ॥ अजगरमुखाबाहेर ॥
गोवत्सांसहनंदकुमार ॥ गोपाळघेऊनिबरोबर ॥ येताजाहलातेधवां ॥ ४० ॥ अघमुखांतूनितेजयुक्त ॥ ज्योतीनिघा
लीपुनीत ॥ कृष्णामुखामाजीत्वरित ॥ प्रवेशकरितीजाहली ॥ ४१ ॥ तेव्हांपुष्पेंवर्षतीसुरगण ॥ गंधर्वकरितीगाय

न॥ क्रूरस्त्रियाहीतेसेंनर्तन॥ सहावभावकरितीहो॥ ४२॥ तोवाद्यघोषकरूनीश्रवण॥ सत्यलोकींचतुराननं॥
विस्मयपावताजाहलाआपण॥ ह्मणेकायहेंऐसें॥४३॥ कृष्णामाहात्म्यपूर्ण॥ करावयाअवलोकन॥ वृंदावनीं-
पातलाचतुरानन॥ पाहूनिविस्मयपावला॥ ४४॥ तेंअजगरचर्मवाळलें॥ गृहेंसमानतयेवेळे॥ क्रीडासाधन
गोपांजाहलें॥ चिरकालनृपश्रेष्ठा॥ ४५॥ हेंकृत्यजाहलेंकौमारपणीं॥ गोपसांगतीपौगंडपणीं॥ आजजाहलें
ऐसेंवचनीं॥ अद्भुतकरणीश्रीहरीची॥ ४६॥ रायाश्रीहरीलागून॥ कायआश्चर्यआहेजाण॥ अघासुराआप
णासमान॥ देवरायेंपैंकेलें॥४७॥ जेंकांब्रह्मदेवाचेंध्यान॥ प्रल्हादासीतारकपूर्ण॥ तोचिअघासुरानारायण
मोक्षदाताहोयतें॥४८॥ सूतबोलेशौनकासी॥ कृष्णाचरित्रसौख्यराशी॥ ऐकूनिराजाशुकमुनीसी॥ बोलताजा-
हलातेंपरिसा॥ ४९॥ नरपतिह्मणेमुनिनाथा॥ कुमारपणींकृत्यसमर्था॥जाहलेंअसतांगोपाळसुतां॥ पौंगंडींकैं
सेंसमजलें॥५०॥ याचेंअसावेंकायकारण॥ तेंचिसांगासमजलागून॥ कौतुकवाटतेंपूर्ण॥ कृष्णकथाश्रवणाचें॥
५१॥ तुमचेमुखापासून॥ श्रीकृष्णचरित्रकरितांश्रवण॥ ह्मणूनिधन्यआह्मीपूर्ण॥ क्षत्रियाधमअसूनी॥ ५२॥ या
प्रश्नेंकरूनीजाण॥ शुकासीजाहलेंश्रीहरिस्मरण॥ ब्रह्मानंदींनिमग्नहोऊन॥ स्वरूपींऐक्यजाहलें॥ ५३॥ मगयेऊ
निदेहावरी॥ बोलतेजाहलेतेअवसरीं॥ कुरुनायकाअवधारीं॥ पावनकृष्णचरित्रहें॥५४॥ श्रीमद्भागवतसारामृ
त॥ दशमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ द्वादशाध्यायगोडहा॥ ५५॥ १२ ॥ त्रयोदशाध्यायप्रा०
श्रीशुकह्मणेभागवता॥ भाग्यशालीविष्णुराता॥ उत्तमप्रश्नकरिसीताता॥ कृष्णकथेचासमजलागीं॥ १॥ प्रतिक्षणीं
नूतनासमान॥ श्रीहरिकथाकरितोसिश्रवण॥ साधूंचास्वभावहाचिपूर्ण॥ भगवत्कीर्तनींरतव्हावें॥ २॥ स्त्रैण

पुरुषजेसाकामिनी ॥ वार्ता हर्षें परिसतोकानीं ॥ आनंदतेसाहरिकीर्तनीं ॥ प्रतिक्षणींसानीहरिभक्त ॥ ३ ॥ हेंगु-
ह्यअसेआख्यान ॥ करितोंबापातुजलाकथन ॥ प्रेमळशिष्यांसीसद्गुरूआपण ॥ सांगतीपूर्णगुह्यजरी ॥ ४ ॥ अ
घमुखांतूनितात्काळ ॥ मुक्तकरूनीवत्सगोपाळ ॥ यमुनावाळवंटींतमाळनीळ ॥ आणुनीतयांबोलतसे ॥ ५ ॥
मित्रहोहेंयमुनातीर ॥ मृदुस्वच्छवालुकामनोहर ॥ जेथेंनानातरुवर ॥ नादायमानपक्षिशब्दें ॥ ६ ॥ येथेंकरावें-
भोजन ॥ ऐसेंइच्छीआमुचेंमन ॥ मध्यान्हकाळअतिक्रांतपूर्ण ॥ जाहलाअसेगोपाळहो ॥ ७ ॥ ऐशीऐकूनिकृष्णो
क्ती ॥ गोपसकळहीमानवती ॥ कींसमयातिक्रमेंक्षुधार्ती ॥ करीविकळबाळकां ॥ ८ ॥ करवूनवत्सांउदकपान ॥ को
मळतृणींतयांगुंतवून ॥ सिद्धान्नाचींशिंकींसोडून ॥ करितिभोजनतेसारे ॥ ९ ॥ तयांमाजीवत्सपाळ ॥ मुख्यअसेनं
दबाळ ॥ बलरामआणिगोपाळ ॥ सन्मुखयेऊनिबैसले ॥ १० ॥ कमलपत्रांसमान ॥ सभोंवतीबैसलेयेऊन ॥ मध्य-
कर्णिकाश्रीकृष्ण ॥ कायशोभावाखाणूं ॥ ११ ॥ कोणीघेऊनिपुष्पांकुर ॥ तैसींपल्लववल्कलेंथोर ॥ कोणीशिंकींठेवि
तीसमोर ॥ पाषाणपात्रकरितीकोणी ॥ १२ ॥ पात्रेंकरूनियांपरी ॥ भोजनकरितीतेअवसरीं ॥ आपणहास्यकरू
नीभारी ॥ बळेंहासवितीअन्यांतें ॥ १३ ॥ पदार्थरुचिमनोहर ॥ दावितेजाहलेपरस्पर ॥ जयाचेसन्मुखगोकुळेश्व-
र ॥ ध्यानसुंदरविराजे ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ बिभ्रद्वेणुंजठरपटयोःशृंगवेत्रेचकक्षेवामेपाणौमसृण-
कवलंतत्फलान्यंगुलीषु ॥ तिष्ठन्मध्येस्वपरिसुहृदोहासयन्नर्मभिःस्वैःस्वर्गेलोकेमिषतिबुभुजेयज्ञभुग्बा-
लकेलिः ॥ ११ ॥ टीका ॥ तेव्हांबालकांसमान ॥ क्रीडाकरणाराभगवान ॥ यज्ञभोक्तास्वयंआपण ॥ करी-
भोजनतयांसवें ॥ १५ ॥ उदरआणिपीतांबर ॥ यांचेमध्यभागींसाचार ॥ वेणुधारणकरीसुंदर ॥ शृंगवेत्रक-

क्षे माजी ॥१६॥ वामकरीं दध्योदन देख ॥ घेई तेव्हां रमानायक ॥ अंगुलीसंधी माजी चोख ॥ उत्तम लोणचीं शोभती ॥
१७॥ मध्यभागीं रमापती ॥ उभा आपणास शोभवती ॥ गोपाळ बैसले पंगती ॥ विमानीं पाहती सुरगण ॥ १८॥ हास्यवि
नोद करून ॥ तयाचें करी मनरंजन ॥ आपण असतां निरंजन ॥ अवतारकृत्य संपादी ॥१९॥ यापरी बाळांसहित ॥
भोजन करी रमाकांत ॥ तृणलोभ धरूनी मनांत ॥ वासरें वनांत दूर गेलीं ॥२०॥ तयायोगें निश्चयेंशीं ॥ भीती वाटे
बालकांसी ॥ ऐसें देखूनि हृषीकेशी ॥ वचन बोलता जाहला ॥ २१॥ भोजनीं न पावा विराम ॥ न धरा अंतःकरणीं भ्र
म ॥ वत्सें आणितों जाऊनि परम ॥ पुरुषोत्तम हें वदे ॥ २२॥ ऐसें सांगूनि साचार ॥ दहिंभात घांस हातावर ॥ घेऊ
नि शोधी घोर कांतार ॥ तयां वत्सांकारणें ॥ २३॥ त्या अवसरामाजी जाण ॥ ब्रह्मदेव येऊनि आपण ॥ गोपाळ व
त्स करूनि हरण ॥ अंतर्हित जाहला ॥ २४॥ कृष्णमहिमा पहावया सत्वरी ॥ कमळासन चोरी करी ॥ वासरें न दि
सती वनांतरीं ॥ ह्मणूनि हरी परतला ॥ २५ ॥ पुनः येऊनी यमुनातीरीं ॥ पाहता जाहला दानवारी ॥ तो गोपाळही
ते अवसरीं ॥ अदृष्ट जाहले जाणपां ॥ २६॥ सर्व जाणूनि विधीकरणी ॥ काय करी मोक्षदानी ॥ राजा परिसें चित्त
देउनी ॥ श्रीकृष्णचरित्र पावन हें ॥२७॥ ॥श्लोक॥ यावद्वत्सपवत्सकाल्पकवपुर्यावत्कराङ्घ्र्यादिकं यावद्यष्टि
विषाणवेणुदलशिग्यावद्विभूषांबरम् ॥ यावच्छीलगुणाभिधाकृतिवयो यावद्विहारादिकं सर्वं विष्णुमयं गिरों
गवदजः सर्वस्वरूपो बभौ ॥ १९॥ टीका ॥ जेवढे असती वत्सपाळ ॥ आणि वत्सेंही जी सकळ ॥ तीं वयें रूपें ए
कमेळ ॥ भुवनपाळ होयतें ॥ २८॥ जैसी जयाची असे प्रकृती ॥ जैसी कृती कीं नाम आकृती ॥ तैशीं तीं स्वरूपें श्रीपती ॥
स्वयें आपण नटलासे ॥ २९॥ वेत्रें शृंगें वेणू पानें ॥ शिंकीं वस्त्रें आणि भूषणें ॥ तो चि होय समान गुणें ॥ किंमपिउ-

येंअसेना ॥ ३० ॥ सर्वं विष्णुमयंजगत् ॥ हीवेदवाणीकरावयासत्य ॥ विधीहीव्हावयामदच्युत ॥ सत्यव्रतकरीअसें
३१ ॥ ऐसासर्वात्माश्रीहरी ॥ प्रविष्टजाहलाव्रजांतरीं ॥ वत्सेंबांधूनिगोष्ठ्याभीतरीं ॥ आपणघरोघरींजातसे ॥ ३२ ॥ प्रा-
तःकाळींवेणूस्वर ॥ मधुरवाजवीश्रीधर ॥ तोशब्दऐकूनिएकत्र ॥ होयआपणचीपरमात्मा ॥ ३३ ॥ आपणआप
णाचारी ॥ वनांमाजीदानवारी ॥ वत्सवत्सपरूपेंपानकरी ॥ धेनूजननीस्तनांतें ॥ ३४ ॥ यापरीनित्यव्रत ॥ आचरण-
करीरमानाथ ॥ गोपिकामानूनिनिजसुत ॥ वस्त्रभूषणेंलेववितो ॥ ३५ ॥ गोपिकाकरितीलालन ॥ आपुलाबालकजा-
णून ॥ पुत्रभावेंश्रीहरीचेंपूजन ॥ घडलेंतयांमनुजेंद्रा ॥ ३६ ॥ वत्सरूपीकृष्णासी ॥ बद्धहोऊनिमायापाशीं ॥ धेनुचाटि
तीसर्वांगासी ॥ कायभाग्यसांगावें ॥ ३७ ॥ वत्सवत्सपरूपेंहरी ॥ व्रजींवनींसंचारकरी ॥ एकवर्षपर्यंततेअवसरीं ॥ ली
लानाट्यकरीअसें ॥ ३८ ॥ पांचसहादिवसजाण ॥ वत्सरामाजीअसतांन्यून ॥ गोवर्धनशिखरींगोपाळआपण ॥ रक्षि
तीगायीएकदां ॥ ३९ ॥ व्रजासन्निधवृंदावनीं ॥ वासरेंचरतीतीपाहुनी ॥ त्याधांवतआल्यातेथूनी ॥ अतिदुर्गममार्गानें
४० ॥ धेनुरक्षकगोपाळ ॥ निवारणकरितांपर्वतमाळ ॥ उल्लंघनकरूनीउतावेळ ॥ वृंदावनींपातल्या ॥ ४१ ॥ ऊर्ध्वपुच्छें-
करून ॥ हुंकारशब्दींगर्जून ॥ वत्सासन्निधयेऊनिआपण ॥ अवघ्राणत्याकरिती ॥ ४२ ॥ मागुतीगोंवळदंडधारी ॥
धांवतआलेसत्वरी ॥ परीतयांचेक्रोधअंतरीं ॥ जिरतीबाळकपाहतां ॥ ४३ ॥ स्नेहपाशेंकरूनीनिश्चिती ॥ निजकुम-
रआलिंगिती ॥ हेंपाहूनिबळरामचित्तीं ॥ विचारकरिताजाहला ॥ ४४ ॥ अहोया व्रजाचेकृष्णावरी ॥ अखंडअसे-
प्रेमभारी ॥ तेंस्वपुत्रींचगमेयेअवसरीं ॥ कायकारणयाचें असे ॥ ४५ ॥ हाअद्भुतचमत्कार ॥ कींदैत्यमायाअनिवा-
र ॥ अथवादेवीचिसाचार ॥ हातोविचारनाकळे ॥ ४६ ॥ यामायेंकरूनिजाण ॥ मोहितकेलेंमाझेंहीमन ॥ तस्मात्

मत्प्रभूचेंविलक्षण॥कृत्यअसेनिर्धारें॥ ४७॥ विचारकरूनियापरी॥अंतरज्ञानेंअवलोकनकरी॥तोंवत्सासम
वेतअवघाहरी॥सर्वप्रकारींनटळासे॥ ४८॥ गोपाळचिमणीवासरें॥कृष्णमूर्तिएकसरे॥अवलोकनकरीपरमा-
रें॥जाणुनीवदेमाधवा॥ ४९॥ श्लोक ॥नैतेसुरेशाऋषयोनचैतेत्वमेवभासीशभिदाश्रयेऽपि॥सर्वंपृथक्त्वंनि
गमात्कथंवदेत्युक्तेनवृत्तंप्रभुणाबलोवैत्॥ ३९॥ टीका ॥हेवत्सगोपबालक॥देवांशाकींमुनीनव्हतीदेख॥भि-
न्नाकाररमानायक॥सर्वत्रतुह्मीचभासला॥ ५०॥ऐसेंपरिसूनियांवचन॥संक्षेपेंसांगेनारायण॥तेंपरिसूनिरोहि-
णीनंदन॥निजस्वरूपजाणताजाहला॥५१॥त्रुटिमात्रकाळजातांजाण॥वृंदावनींआलाकमलासन॥करितांजाहलाअ-
वलोकन॥तोंपूर्ववत्सर्वदिसे॥५२॥वत्सवत्सपाळांसहित॥क्रीडाकरीजगन्नाथ॥पाहूनिआश्चर्यकरीमनांत॥ह्मणे
हेंकायजाहलें॥५३॥मायापलंगावरीभले॥वत्सगोवळजेकांनिजले॥तेअद्यापिनाहींउठले॥येथेंहीसंचलेपूर्णत्वें ५४
यापरीविचारबहुत॥पितामहकरीत्वरित॥नचालेतयाचातर्ककिंचित्॥विष्णुमायेनेंमोहिला॥५५॥काजव्याचाप्रका-
शजोपाहीं॥ दिवसांतयाचेंतेजनाहीं॥महामायावीशेषशायी॥तेथेंविधीहोकुंठित॥५६॥ विधाताहोऊनिमोहित ॥
पाहताजाहलाअकस्मात्॥तोंवत्सेंगोपाळसमस्त॥कृष्णरूपदेखिले॥५७॥सजलमेघासमान॥श्यामसुंदरमन-
मोहन॥पीतांबरधारीपूर्ण॥कौस्तुभेंकंठींसाजिरे॥ ५८ ॥शंखचक्रेंशोभतीकरीं॥सकळहीगदापद्मधारी॥श्रवणीं
कुंडलेंमुकुटशिरीं॥रत्नखचितविलसती॥५९॥हारवनमालासालंकार॥श्रीवत्सलांछनमनोहर॥बाहुभूषणेंक-
रूनीफार॥सुशोभितदिसतीजे॥६०॥ब्रह्मादिस्तंबपर्यंत॥चराचरेंसमस्त॥गीतनृत्यादिप्रकारेंबहुत॥करिती
उपासनाजयांची॥६१॥अष्टसिद्धितत्वेंजाण॥कालस्वभावपरिपूर्ण॥करितीजयाचेंध्यान॥आदिनारायणयाप

री ॥ ६२ ॥ ऐसेंविष्णुमयजगत ॥ पाहूनिब्रह्माआश्चर्यकरित ॥ ह्मणेसच्चिदानंदमूर्तिमंत ॥ नंदकुमार हासाचा ॥ ६३ ॥
हंसारूढब्रह्माअसतां ॥ पतनपावलातत्वतां ॥ नेत्रउघडूनिहोयपाहता ॥ तोंपूर्ववतदेखिलें ॥ ६४ ॥ पुढेंआहेवृंदाव-
न ॥ जेथेंमृगमृगीपंचानन ॥ सख्यत्वेंकरितीवर्तन ॥ वैरभावतोनाहीं ॥ ६५ ॥ हातींघेऊनिदहिंभात ॥ परब्रह्ममूर्ति
कृष्णनाथ ॥ वनामाजीतेंधवांनिश्चित ॥ वत्सांस्तवभ्रमतसे ॥ ६६ ॥ ऐसापाहूनिहरी ॥ वहनावरूनिझडकरी ॥ उतरू
निविधातावंदनकरी ॥ दंडवततेधवां ॥ ६७ ॥ चतुर्मुकुटाग्रेंकरूनिपाहीं ॥ पादपद्मस्पर्शूनि लवलाहीं ॥ ह्मणेप्र-
भोत्राहि त्राहि ॥ अपराधीअसेकिंकरहा ॥ ६८ ॥ हरिचरणानेत्रोदकेंकरून ॥ करिताजाहलाअभिषेचन ॥ उठूनि
करीअवलोकन ॥ मुकुंदमूर्तिसंतोषें ॥ ६९ ॥ स्वापराधेंकंपायमान ॥ होऊनिविधाताआपण ॥ सद्गदितवचनींस्त-
वन ॥ करिताजाहलातेकाळीं ॥ ७० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामवि-
रचित ॥ त्रयोदशाध्यायगोडहा ॥ ७१ ॥ १३ ॥ ॥ चतुर्दशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्लोक ॥ ब्रम्होवाच ॥ ॥ नौमी-
ड्यते ऽभ्रवपुषेतडिदंबरायगुंजावतंसपरिपिच्छलसन्मुखाय ॥ वन्यस्रजेकवलवेत्रविषाणवेणुलक्ष्मश्रि-
येमृदुपदेपशुपांगजाय ॥ १ ॥ टीका ॥ हेस्तुतियोग्यानारायणा ॥ वंदनकरूनतुमच्याचरणा ॥ सजलमेघ-
श्यामवर्णा ॥ तवस्तवनाकरितोंमी ॥ १ ॥ तेजोमयविद्युल्लतेसमान ॥ वसनकेलेंपरिधान ॥ कर्णभूषणेंगुंजांचीं
पूर्ण ॥ श्रवणामाजीतळपती ॥ २ ॥ आणीकत्यामुकुटाचे ॥ सभोंवतींवेष्टनशिखिपिच्छांचें ॥ तेणेंमुखसुंदरदि
सेसाचें ॥ पद्मनाभागोविंदा ॥ ३ ॥ वनपुष्पांचेहारकंठीं ॥ दहींभाताचाकवळहस्तपुटीं ॥ कक्षेश्रृंगवेत्रवेणूपोटीं ॥
शोभागोमटीदिसतसे ॥ ४ ॥ तुमचेंचरणकमळ ॥ जनार्दनाअतिकोमळ ॥ पशुरक्षकनंदगोपाळ ॥ त्याचेंबाळ

ह्मणविता॥ ५॥हेदेवाअचिंत्यगुणधामा॥यासगुणरूपाचाहीमहिमा॥मीअथवाअन्यपुरुषोत्तमा॥कोणीनजा
णेत्रिजगतीं॥ ६॥यास्तवज्ञानाविषयींयत्न॥त्यागूनितवकथामृतींमग्न॥सद्भावेंराहतीआपण॥जिंकिलेंतयांनींतुज
लागीं॥७॥श्रेष्ठोतवभक्तीचात्याग॥करूनसंपादितीज्ञानयोग॥तयांअवशिष्टक्लेशभोग॥तुषकंडणेंपैंजेसा ८
हेभगवन्पूर्वींबहुत॥योगीयोगानींनिश्चित॥नहोतांतत्त्वज्ञानप्राप्त॥भक्तियोगेंतरलेबा॥ ९ ॥यादवेंद्रातु-
झागुणातीत॥महिमाजोअसेअगणित॥इंद्रियनिग्रहेंजाणावयासमर्थ॥होईलक्वचितत्याकोणी॥ १०॥प-
रीजोतूंविभोसगुण॥त्यातुझेअसतीअनंतगुण॥तयांचेंगणनकींवर्णन॥करायाशक्तनचकोणी॥ ११॥ या-
स्तवतुझीकृपाकधींतरी॥होईलऐसेंमानूनिअंतरीं॥संपादितकर्मफलसारी॥आसक्तकिमपिनहोतां॥ १२॥॥
तपादिकक्लेशनकरितां॥जोनिष्ठेनेंराहतोतत्त्वतां॥तोचिमुक्तीचाभोक्ता॥ब्रह्मांडमंडपींसुशोभित॥ १३॥ऐसी
स्तुतीकरूनीजाण॥आपलाअपराधपूर्ण॥करीतसेआतांनिवेदन॥तोचिसर्वपरिसावा॥ १४॥ माझेंदौर्जन्य
पहाहरी॥मायाटाकूनितुझ्यावरी॥ऐश्वर्याच्यामहासागरीं॥इच्छाकेलीपांहावया॥ १५॥ परंतुसर्वमोहका-
तुजसी॥मीकायसमर्थमोहावयासी॥हाविवेकनकरितांमानसीं॥ येऊनिछलहाकेला॥ १६॥जेंवीवैश्वानरा
पासून॥ज्वालाहोतीनिर्माण॥तयांचेंसामर्थ्यअग्निवरीजाण॥कायअसेगोपाळा॥ १७॥याकरितांपृथक् ॥
ईश्वरत्वाभिमानचोरव॥जयासीऐसामीअज्ञदेख॥ह्मणूनिअपराधक्षमाकरी॥ १८॥हेईश्वराप्रकृतीपासू-
न॥पृथ्वीपर्यंतसप्तजाण॥वेष्टनेंत्यांनींवेष्टितपूर्ण॥अंडकटाहजोअसे॥ १९॥माझ्यामानानेंसप्तवितीं॥तो
ज्याचादेहअसेनिश्चितीं॥ऐसामीकोणीकडेश्रीपती॥तुझीस्थितिपाहतां॥ २०॥ ऐसींअनेकब्रह्मांडें॥ परमा-

णूसमरोमरंध्रीरोकडे ॥ ज्याच्यातोमहिमाकोणीकडे ॥ कीटकपाडेंमीअसें ॥ २१ ॥ याकरितांमाझ्यावर ॥ कृपाकरा-
वीसत्वर ॥ मीतवचरणांचाकिंकर ॥ अभयदानदेइजे ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ उत्क्षेपणंगर्भगतस्यपादयोः किंकल्प
तेमातुरधोक्षजागसे ॥ किमस्तिनास्तिव्यपदेशभूषितंतवास्तिकुक्षेः कियदप्यनंतः ॥ १२ ॥ टीका ॥ हेअधोक्षजा
जगत्पती ॥ स्थूलसूक्ष्मशब्दपद्धती ॥ दर्शितवस्तुमात्रनिश्चिती ॥ तुझ्याकुक्षीमाजीअसे ॥ २३ ॥ तेव्हांमीहीतुझ्या
कुशींत ॥ आहेंह्मणूनियांनिश्चित ॥ मातेसमअपराधत्वरित ॥ क्षमाकरीदातारा ॥ २४ ॥ श्लोक ॥ जगत्त्रयांतो
दधिसंप्लुवोदेनारायणस्योदरनाभिनालात् ॥ विनिर्गतोजस्त्वितिवाङ्नवैमृषाकिंत्वीश्वरत्वन्नविनिर्गतोस्मि ॥ १३
टीका ॥ ॥ ऐसेंअसतांहीजाण ॥ माझेंजन्मआपणापासून ॥ लोकप्रसिद्धवर्तमान ॥ हेंकानेणाजगदीश्वरा ॥ २५
त्रिजगाचीहोतांसमाप्ती ॥ सप्तसमुद्रएकवटती ॥ तयाउदकींनारायणस्थिति ॥ ऐसीख्यातीसर्वत्र ॥ २६ ॥ तयाचेना
भिकमळापासून ॥ ब्रह्मदेवनिपजलापूर्ण ॥ असेऐशीवेदवाणीजाण ॥ नव्हेंपुत्रमीकैसा ॥ २७ ॥ तूंनारायणकुमर ॥
आहेह्मणसीवारंवार ॥ याचासंबंधमाझ्यावर ॥ कायऐसेंनम्हणावें ॥ २८ ॥ सकळजळासीआश्रयभूत ॥ सकळ
लोकसाक्षिभूत ॥ तूंचिनारायणजगन्नाथ ॥ जगद्गुरुराजाणिजे ॥ २९ ॥ अपरिच्छिन्नमूर्तीसरसी ॥ जळाश्रयन-
होयकैसी ॥ तेंजलाश्रयत्वहृषीकेशी ॥ मायाभासीभासतें ॥ ३० ॥ तुमचेंशरीरजळांत ॥ आहेजरीनिभ्रांत ॥ तें
मींनाहींपाहिलेंकिंचित् ॥ तपकेलियापूर्वींकां ॥ ३१ ॥ कमलनालमार्गेंजाण ॥ करिताजाहलोंमाजीगमन ॥ शोधक
रितांशनवत्सरपूर्ण ॥ तपांतीरूपपाहिलें ॥ ३२ ॥ ह्मणूनीजळानेंहीहरी ॥ परिच्छेदतुह्मांसीसाचारी ॥ सत्यत्वेंना
हींबकारी ॥ अवतारींकौतुकदाखविलें ॥ ३३ ॥ तुह्मींबाहेरप्रपंचांत ॥ स्पष्टमायादाखविलीपुनीत ॥ जननीसज

ठराचेअंत ॥ सर्वजगतदर्शविलें ॥ ३४ ॥ तेंसर्वतुमचेकुक्षींत ॥ मायामयभासेअसत्य ॥ मजलागींमायालरिल ॥
दाखविलीतीवदतों ॥ ३५ ॥ प्रथमएकमूर्तिहरी ॥ होतासीबापामनोहारी ॥ वत्सवत्सपन्नजांतरीं ॥ सर्वस्वरूपेंनटसी
तूं ॥ ३६ ॥ वृंदावनींवत्संगोंवळ ॥ पुढेंचतुर्भुजजाहलेसकळ ॥ तुझामहिमाअनंतअकळ ॥ नकळेकवणा विश्वेश्व
रा ॥ ३७ ॥ अंतींतुझीएकराहिला ॥ हीतुझीमायाचिगोपाळा ॥ अजाणत्यासीप्रकृतींतभला ॥ नानाकारेंभाससी
३८ ॥ जगदुत्पत्तिकरितांसम्यक ॥ प्रजसारिखाहोसीदेख ॥ पालनकरितांविष्णुचोख ॥ प्रलयींउमानायकभास
सी ॥ ३९ ॥ दुष्टनिग्रहकरावयासी ॥ जगतामाजीप्रगटहोसी ॥ अनुग्रहकरावयासज्जनांसी ॥ बळेंधांवसीगो-
विंदा ॥ ४० ॥ यापरीतूंरमापती ॥ कवणजाणेतुझीविभूती ॥ तवयोगमायाभगवती ॥ ऐश्वर्यअचिंत्यतियेचें ॥ ४१ ॥ या
स्तवहेंमिथ्याजगत ॥ सत्यएकतूंलक्ष्मीकांत ॥ तुझेनिसत्यत्वेंहेंनिश्चित ॥ सत्यभासेअखिलांसी ॥ ४२ ॥
सत्यवस्तुकोणतीआतां ॥ ह्मणालतरीसांगतोंताता ॥ एकतूंसत्यस्वप्रकाशआयता ॥ पुराणपुरुषअनंत ४३
ऐसीयातूंतेंतेजाणती ॥ सद्गुरूपासूनिज्यांज्ञानप्राप्ती ॥ उपनिषन्नेत्रेंतुजप्रती ॥ पाहूनितरतीभवसागरीं ॥
४४ ॥ मीकोणआहेंहेंजयासी ॥ कांहींनकळेचीमानसीं ॥ तयासअज्ञानेंनिश्चयेंशीं ॥ नित्यचिजाहलेंसकळजग
४५ ॥ तेंचिसत्यज्ञानेंकरून ॥ विलयापावतेंआपण ॥ दोरकावरीलजैसेंभुजंगपण ॥ भ्रांतिनाशेंनासतसे ॥ ४६ ॥ हें
चीबंधमोक्षकारण ॥ बोलतीसदाविचक्षण ॥ ऐसाविचारकरितांपूर्ण ॥ बंधमोक्षआंगींनस्पर्शे ॥ ४७ ॥ दिवसआणि
यामिनी ॥ नाहींजैसीसूर्यालागुनी ॥ तैसीजाणाआत्म्याचेठिकाणीं ॥ बंधमोक्षकल्पना ॥ ४८ ॥ अध्यासेंकरूनीजाण
देहाचेठायींआत्मानमानून ॥ बाहेरशोधकरितातिआपण ॥ आत्मवस्तुकोठेंअसे ॥ ४९ ॥ हेंचिआश्चर्यभासेमनांत

जैसीवस्तुनष्टहोतांगृहांत॥शोधकरितीजाऊनिवनांत॥कायऐसियांम्हणावें॥५०॥याकरितांविचारी॥पुरुषजा
णानिजांतरीं॥आत्माशोधितीदेहामाझारी॥अहंपणात्यागूनियां॥५१॥त्यायोगेंतोमुक्तिलाहे॥देवाहेंजरीस-
त्यआहे॥तरीतुझीअनुकंपाहे॥तेणेंचितत्वजाणतो॥५२॥तेंतत्वज्ञानभक्तांवांचून॥प्राप्तनोहेकिमपिजाण॥
यास्तवयास्दृष्टांतऐसेंजनन॥पशुपक्षियांमाजीमजहोवो॥५३॥कींभाग्ययोगेंकरून॥तवभक्तांमाजींनिपजू
न॥सेवाधारीहोईन॥चरणसेवाकरावया॥५४॥आणखीपहाशेषशायी॥याव्रजांतगोपाळगायी॥धन्यआ-
हेतसर्वदाही॥कायवर्णूंतयांसी॥५५॥ज्यांचियास्तनाकरितांआपण॥वत्सवत्सरूपेंजाण॥केलेंमाधवास्त
नपान॥आणिककारणपरिसावें॥५६॥ज्याचेतोषार्थपाहीं॥अद्यापियज्ञसमर्थनाहीं॥ऐसापरमात्मादेवतूं
ही॥भक्तिभावाभुललासी॥५७॥ श्लोक ॥अहोभाग्यमहोभाग्यंनंदगोपव्रजौकसां॥यन्मित्रंपरमानं
दपूर्णब्रह्मसनातनम्॥३२॥ टीका ॥परमानंदसर्वेश्वर॥सनातनमनोहर॥पूर्णब्रह्मयशोदाकुमर॥
जयांचामित्रशोभला॥५८॥ऐशानंदगोपजनांचा॥वर्णूंकायपर्वतभाग्याचा॥विधाताह्मणेकुंठितवाचा
जाहलीमाझीसर्वस्वें॥५९॥असोआह्मीइंद्रियांचे॥स्वामीधन्यआहोंसाचे॥सेवनकरितोंत्वद्रूपाचें॥गोप
देहींराहूनी॥६०॥अलौकिकहेंरूपजाण॥इंद्रियपात्रेंकरितोंपान॥यास्तवयालोकींव्रजीजनन॥सदाघ-
डोभगवंता॥६१॥व्रजवासीजनांचेयोगेंकरून॥चरणधूलीचेंघडेस्नान॥तेंचिमस्तकींदेवपावन॥जीवनश्रीकृ-
ष्णजयांचें॥६२॥अद्भुतव्रजजनांचीभक्ती॥तिणेंआकळिलासीश्रीपती॥नजाणोंकायदेऊनिलयांप्रती॥
ऋणमुक्तितुजहोय॥६३॥कदाचितह्मणालआपण॥स्वरूपदेऊनिऋणमुक्तहोईन॥तरीकुलासहपूतना-

पावलीजेंजाण ॥ तेणेंतेंऋणनफिटेची ॥ ६४ ॥ कींजयानींगृहधन ॥ प्रियमित्रशरीरनंदन ॥ प्राणहीअर्पिलेलदर्थपू-
र्ण ॥ ह्मणूनिऋणीतूंहोशी ॥ ६५ ॥ श्लोक ॥ तावद्रागादयस्तेनास्तावत्कारागृहंगृहम् ॥ तावन्मोहोंऽघ्रिनिगडो
यावत्कृष्णनतेजनाः ॥ ३६ ॥ टीका ॥ हेकृष्णाजोंवरीतवभक्त ॥ जाहलेनाहींतजननिश्चित ॥ तोंवरीरागादिक-
तस्करअप्रमत्त ॥ येऊनिगांजितीबळेंची ॥ ६६ ॥ राहतेंघरबंदिशाळा ॥ ऐसेंभासतेंडोळां ॥ मोहहाचीनिबि-
डश्रृंखळा ॥ पदामाजीखळखळे ॥ ६७ ॥ गोपाळकृष्णातुजप्रत ॥ जेजाणतअसतीलतेजाणोत ॥ फारबोलू-
नकायअर्थ ॥ माझेंवंदनतुजअसो ॥ ६८ ॥ तुझेंऐश्वर्यपूर्ण ॥ मजलानसमजेपावन ॥ हेकृष्णास्वस्थानींजों-
वयालागुन ॥ आज्ञादेणेंसमर्था ॥ ६९ ॥ तूंसर्वजाणसीप्रकार ॥ जगत्स्वामीश्यामसुंदर ॥ ह्मणूनिअर्पणके-
लेंशरीर ॥ तुजलागींसद्भावें ॥ ७० ॥ श्लोक ॥ श्रीकृष्णवृष्णिकुलपुष्करजोषदायिन्क्ष्मानिर्जरद्विजपश्वू-
दधिवृद्धिकारिन् ॥ उद्धर्मशार्वरहरक्षितिराक्षसध्रुगाकल्पमार्कमर्हन्भगवन्नमस्ते ॥ ४० ॥ टीका ॥ यादव-
कुलहेंचीकोणी ॥ कमलजेंत्याजलागुनी ॥ प्रीतिदायकतरणी ॥ आहांतआपणगोविंदा ॥ ७१ ॥ पृथ्वीदेवब्राम्ह-
ण ॥ क्षत्रियवैश्यगोपाळजन ॥ पशूहेचिकोणीसिंधुजाण ॥ वृद्धिदायकचंद्रतुह्मी ॥ ७२ ॥ पाखंडधर्मसाचार ॥ हा-
चिकोणीअंधकार ॥ त्याचाकरावयाप्रतीकार ॥ चंद्रसूर्यआपणहो ॥ ७३ ॥ ऐसानंदकुमार ॥ तुझेचरणींनम-
स्कार ॥ विधिह्मणेअसोवारंवार ॥ श्रीशुकसांगेनृपातें ॥ ७४ ॥ वंदनकरूनियांपरी ॥ प्रदक्षिणाकेल्यातीनउप-
री ॥ श्रीकृष्णमूर्तिठेवूनिअंतरीं ॥ ब्रह्मास्वस्थानींपैंगेला ॥ ७५ ॥ विधीसीआज्ञादेऊनिहरी ॥ बाळांसहवत्सेंझ-
डकरी ॥ आणिलाजाहलादानवारी ॥ यमुनातीरींतेधवां ॥ ७६ ॥ बाळकांसीश्रीकृष्णावांचून ॥ वर्षगेलेंक्षणासम

न ॥ हरिमाया अचिंत्य जाण ॥ सर्व विस्मरण तिचेनी ॥ ७७ ॥ तैं बोलती गोपाळबाळ ॥ कृष्णा तुझ्या वांचूनि कवळ ॥ भक्षण केला नाहीं जवळ ॥ येऊनि भोजन करावें ॥ ७८ ॥ ऐसी परिसूनि वाणी ॥ भोजन करी चक्रपाणी ॥ अजगर चर्म बाळकां-लागुनी ॥ दाखवी मग ते धवां ॥ ७९ ॥ मोरपिच्छें धातु लेउन ॥ करूनि विचित्र वेषधारण ॥ करीत वेणूचें वादन ॥ आला व्रजांत श्रीहरी ॥ ८० ॥ तेव्हां बाळकें बोलती वचन ॥ कृष्णें वधिला अजगर महान ॥ केलें आमुचें वनीं रक्षण ॥ महाविघ्न-वारुनी ॥ ८१ ॥ श्रीशुका सी ह्मणे नरपती ॥ परोद्भव असतां श्रीपती ॥ स्वपुत्राहूनि अधिक प्रीती ॥ गोप करिती कासया ८२ ॥ तें चि सांगा मज लागून ॥ ऐकूनि बोले व्यासनंदन ॥ सर्वभूतात्मा ह्मणऊन ॥ बहुत प्रिय अखिलांतें ॥ ८३ ॥ आत्यापरतें पाहीं ॥ प्रियकर वस्तु आणिक नाहीं ॥ स्त्रीपुत्र देहादि कांहीं ॥ अन्य पदार्थ ही सकळ ॥ ८४ ॥ जरी शरीर जाहलें जीर्ण ॥ तरी जीवित तृष्णा वाढे पूर्ण ॥ तस्मात् आत्मा नारायण ॥ सर्वत्रांसी प्रिय असे ॥ ८५ ॥ श्रीकृष्णा स्वरूपासमान ॥ आणिक नाहीं प्रिय पूर्ण ॥ ह्मणूनी हरिपदाश्रितां लागून ॥ भवसागर सूकर होय ॥ ८६ ॥ राज्या पूर्वीं जो प्रश्न केला ॥ तयाचा भाग सर्व कथिला ॥ भावें ऐकती जे कृष्णलीला ॥ सर्वार्थ ते पावती ॥ ८७ ॥ लपंडाव पूल बांधणें ॥ कपिसम उड्डाण करणें ॥ या क्रीडा करूनी बाळपणें ॥ त्यजिते जाहले कौमारा ॥ ८८ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ चतुर्दशाध्याय गोड हा ॥ ८९ ॥ १४ ॥ पंचदशाध्याय प्रारंभः पौगंड वयामाजी जाण ॥ येते जाहले रामकृष्ण ॥ पशुपाल होउनी आपण ॥ वृंदावनीं विचरती ॥ १ ॥ गोपाळ घेऊनि संगती ॥ धेनु रक्षिती जगत्पती ॥ पादचारी गमन करिती ॥ मंद मंद स्वच्छंदें ॥ २ ॥ बलिराम आदि करून ॥ एकत्र होऊनि गोप आपण ॥ करिती मोदें वेणुवादन ॥ वत्सरक्षण समयासी ॥ ३ ॥ वृंदावनीं शोभा सुंदर ॥ मंजु घोषें गुंजती भ्र

मर ॥ मृगादिपशुपक्षीमनोहर ॥ क्रीडाकरितीसंतोषें ४ कमळावरूनीसुगंधसमीर ॥ शीतलवाहेवारंवार ॥ कोमलपल्लवींमनोहर ॥ तरुवरनम्रफलभारें ॥ ५ ॥ म्हणूनिशिरवाग्रेंपायांवरी ॥ पडलीदेखूनिश्रीहरी ॥ कौतुकेंउत्प्रेक्षाकरी ॥ वाग्विहारीश्रीकृष्ण ॥ ६ ॥ रामासिम्हणेतेअवसरीं ॥ वनशोभापहासत्वरी ॥ वृक्षफळभारघेऊनिशिरीं ॥ वंदनार्थआलेतूमच्या ॥ ७ हेभ्रमरतवयशपावन ॥ मनींआणूनीकरितीगायन ॥ जेतुझेंआदरितीभजन ॥ तरुमुनिगणगमतीहे ८ तूतेंआत्मदेवतमानून ॥ त्यागनकरितीकदाआपण ॥ हेस्तुतियोग्याशिखिनर्तन ॥ आनंदेंविपिनींकरितीपहा ॥ ९ ॥ सतोषेंहरिणीआपण ॥ गोपीसमकरितीनिरीक्षण ॥ कोकिलपक्षीमुनिपरीजाण ॥ आदरभारीकरितात ॥ १० ॥ हीपृथ्वीधन्यअसेबहुत ॥ जेथीलवेलिवृक्षझुडपेंगवत ॥ तवकरांघ्रिस्पर्शेंपुनीत ॥ होतीसत्यदेवराया ॥ ११ ॥ सदयअवलोकनेंकरून ॥ नदीपर्वतपशुपक्षिगण ॥ भुजांतरेंगोपीआपण ॥ तेशांचिधन्यहोतीपें ॥ १२ ॥ श्रीशुकम्हणेकुरुश्रेष्ठा ॥ ऐसीवृंदावनशोभावरिष्ठा ॥ श्रीकृष्णामोदेंवारवाणूनिज्येष्ठा ॥ सकळप्रेष्ठांआनंदवी ॥ १३ ॥ नदीतटाकींपर्वतावर ॥ गोवत्सचारितसर्वेश्वर ॥ रमताजाहलासुखसार ॥ गोपबालकांसंगती ॥ १४ ॥ बलरामासहितआपण ॥ कंठींमाळाकरूनिधारण ॥ भ्रमरगुंजतांकरीगायन ॥ पृष्ठभागींतोतयांचे ॥ १५ ॥ कैंकलहंसासमशब्दकरी कैंनाचेनाचतांमयूरी ॥ हसवीमित्रांनानापरी ॥ मेघवत्तबाहेधेनूंसी ॥ १६ ॥ चकोरक्रौंचचक्रवाक ॥ भारद्वाजमयूरदेख ॥ यांचेंअनुकरणकरीचोख ॥ कैंव्याघ्रसिंहाभीतसे ॥ १७ ॥ क्रीडाकाळींश्रमबहुत ॥ जाहलेअसतांअग्रजाप्रत गोपाळअंकींउसेंठेववित ॥ चरणचोळीतयाचे ॥ १८ ॥ केव्हांनाचतीकेव्हांगाती ॥ कधींभ्रमतीयुद्धींमिसळती ॥ कैंपरस्परेंहस्तधरिती ॥ प्रशंसितीगोपाळां ॥ १९ ॥ कैंकोमळपत्रशय्येवर ॥ वृक्षछायेंतनंदकुमार ॥ गोपांचेमांडीव-

रीशिर॥ ठेवूनिश्रमातुरनिद्राकरी॥ २०॥ निजतांश्रीकृष्णजगसती॥ गोपाळत्याचेचरणसेविती॥ निःपापकोणी
वाराघालिती॥ कोणी तेंगातीमनोवेधक॥ २१॥ असे निगूढजयाचेंज्ञान॥ तोआपुलेमायेंकरून॥ गोपाळपुत्रांचें-
अनुकरण॥ करूनिरमताजाहला॥ २२॥ ज्याचीपदसेवारमाकरी॥ ऐसामहाविष्णुअवतारी॥ तोग्राम्यजनांच्या-
सहवासधरी॥ ईश्वरचेष्टितअतर्क्यहें॥ २३॥ एकदांश्रीदामासुबळ॥ रामकृष्णांचेमित्रगोपाळ॥ स्तोककृष्णा-
दिवचनमंजुळ॥ प्रेमेंबोलतीतेंपरिसा॥ २४॥ रामारामासौख्यदायका॥ कृष्णाकृष्णादुष्टनाशका॥ येथूनिसं-
निधवनदेखा॥ एकअसेतालांचें॥ २५॥ तेथेंफळेंबहुतअसती॥ पतनपावलींतेंशीचपडती॥ परीधेनुकदैत्य-
रोधीनिश्चिती॥ कायकरावेंत्यालागीं॥ २६॥ खररूपघेऊनिजाण॥ ज्ञातीसहितराहेआपण॥ नरपशुपक्षी-
ह्मणवून॥ नस्पर्शितीफळांसी॥ २७॥ त्याफळांचासुगंधपाहें॥ येथवरीआह्मांयेतआहे॥ तींचदेईआह्मांलवलाहें॥
रुचेलतरीचलातेथें॥ २८॥ मित्रवचनकरूनीश्रवण॥ वनींगेलेरामकृष्ण॥ बळरामेंमाजीजाऊन॥ वृक्षाहालविले
तालाच्या॥ २९॥ फळपातशब्दपरिसून॥ महीपर्वतकांपवीतआपण॥ खररूपेंधेनुकधांवून॥ रामावरीयेतधवां॥
३०॥ रामाच्याहृदयावरी॥ दुष्टलत्ताप्रहारकरी॥ काशब्दकरूनीसत्वरी॥ पैलगेलापळूनियां॥ ३१॥ मगसकोपरो-
हिणीनंदन॥ मागेंजाऊनिधरीचरण॥ गरगरभ्रमवूनितोगतप्राण॥ तृणराजावरीझुगारिला॥ ३२॥ तेंएकाव-
रीएकपडून॥ समस्ततालजाहलेचूर्ण॥ धेनुकानुचरतेंपाहून॥ युद्धकंदनापातले॥ ३३॥ रामकृष्णातयांदैत्यां-
सी॥ त्यांचिक्रमेंफेंकितीआकाशीं॥ तद्देहपडतांतयांसरशीं॥ फळेंफारशींपडतीपैं॥ ३४॥ अघटितकृत्यपाहून
पुष्पेंवर्षतीसुरगण॥ अनेकवाद्येंवाजवून॥ करितीस्तवनसद्भावें॥ ३५॥ मगतालफळेंभक्षण॥ करितीमान-

वतेंपासून॥पशूंलागींयथेष्टतृण॥श्रमजाहलेंतेधवां॥३६॥ज्याचीकीर्तीहीपावन॥गोपाळकरितीगायन॥
तोश्रीकृष्णकमलनयन॥सरामव्रजींपावला॥३७॥ श्लोक ॥तंगोरजश्छुरितकुंतलबद्धबर्हवन्यप्रसू-
नरुचिरेक्षणचारुहासम्॥वेणुंक्वणंतमनुगैरनुगीतकीर्तिंगोप्योदिदृक्षितदृशोऽभ्यगमन्समेताः॥४२॥ टी०
गोरजेंकरूनीव्यास॥मयूरपिच्छेंशोभतीकेसांत॥वनपुष्पींशोभाबहुत॥कृष्णनाथयेऐसा॥३८॥सुंदरनेत्रमं-
दहास्यहरी॥मुरलीवाजवीतसेअधरीं॥गोपस्तवनकरितीबरोबरी॥पहावयागोपीपातल्या॥३९॥मुकुंदमु-
खातीलमकरंद॥पिऊनीगोपीनेत्रमिलिंद॥दिवसाचाविरहदुःखबंध॥त्यागितेजाहलेतेकाळीं॥४०॥मंद-
हासादिकेंकरून॥त्यांचासत्कारकरून॥समित्रव्रजामाजीभगवान॥प्रवेशकरिताजाहला॥४१॥यशोदाआ-
णिरोहिणी॥पुत्रदयाआपूनिमनीं॥आशीर्वाददेतीतेक्षणीं॥रामकृष्णांविजयप्रद॥४२॥श्रमपरिहारार्थमं-
गलस्नान॥नूतनवस्त्राचेंधारण॥करवूनिदिव्यमाळाकंठींअर्पण॥सुगंधलेपनहीकरिती॥४३॥याहीगुणेंउ-
भयतां॥शोभतेजाहलेनृपनाथा॥उत्तमान्नवाढिलीमाता॥भोजनकरितीत्यावरी॥४४॥मगसुखशय्येवरी॥प-
हुडलेबळरामहरी॥दुसरेदिवशींगोपांसहमुरारी॥रामावांचुनीवनींगेला॥४५॥ग्रीष्मऋतूंतदोनप्रहरीं॥जल-
पानार्थयमुनातीरीं॥गेगोपगेलेझडकरी॥विषोदकप्राशितांतेमेले॥४६॥गतप्राणपाहूनिसकळ॥शोककरी-
नंदबाळ॥अमृतदृष्टीनेंतात्काळ॥उठवीकृपाळुत्यांसी॥४७॥गोपांसिजाहलेंस्मरण॥कींउदकपानेंपावलों
मरण॥गोविंददृष्टीच्यायोगेंजीवन॥जाहलेंआश्चर्यपूर्णलें॥४८॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरम
पुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥पंचदशाध्यायगोडहा॥४९॥ १५ ॥षोडशाध्यायप्रारंभः॥यमुनातीरीं

तमालनील ॥ विषयुक्त पाहूनि यमुनाजळ ॥ तीतें करावया विमळ ॥ अहि घालवूं इच्छितसे ॥ १ ॥ परीक्षिति ह्मणे शुक- काशी ॥ अगाधजळीं निश्चयेंशीं ॥ बहु युगपर्यंत रहिवासी ॥ सर्प कैसा जाहला ॥ २ ॥ तयाचें कथावें कारण ॥ करवाल कृ- ष्णाचरितामृतपान ॥ यापरी परिसूनियां वचन ॥ श्रीशुक बोलते ऐक ॥ ३ ॥ कालिंदीडोहामाजी जाण ॥ कालिया सर्प वसे महान ॥ तयाचे विषयोगें करून ॥ महाअनर्थ होतसे ॥ ४ ॥ नभींचे पक्षी गळूनि पडती ॥ नदीतीरस्थ वृक्ष जळती स्थिरजंगमां लागूनियेरिती ॥ बहु त्रास जाहला ॥ ५ ॥ यमुनानदींत दुष्ट अही ॥ देखूनि कोपला शेषशायी ॥ कदंबवृ- क्षावरील वलाही ॥ चढूनि थोपटी दंडातें ॥ ६ ॥ घालूनि पीतांबराची कास ॥ वनमाळा पृष्ठभागास ॥ टाकूनियां रमावि- लास ॥ घाली उडी त्या ह्रदीं ॥ ७ ॥ शतधनुष्यें उदक वर ॥ उसळलें तें अनिवार ॥ कृष्णभुजदंडांचा भयंकर ॥ शब्द जा- हला ते धवां ॥ ८ ॥ स्वगृहपराभव जाहला ॥ हें मानूनि काळिया कोपला ॥ पाहूनियां घनसांवळा ॥ त्वरें धांवला अंगा- वरी ॥ ९ ॥ निर्भयचित्तें करून ॥ जलविहार करी नारायण ॥ सर्प त्वरें येऊनि आपण ॥ मर्मस्थानीं दंश करी ॥ १० ॥ नं- तरीं कोपूनि अनिवार ॥ वेष्टन करी कृष्णशरीर ॥ तें पाहूनि गोपकुमार ॥ शोकें व्याकुळ तटाकीं ॥ ११ ॥ गोकुळीं त्रिवि- ध उत्पात ॥ होते जाहले अकस्मात ॥ तें पाहूनि भयें भीत ॥ गोपाळ चित्तीं तें होती ॥ १२ ॥ रामावांचूनि हरी ॥ वनांत- गेला झडकरी ॥ दुर्निमित्तें आणूनि अंतरीं ॥ ह्मणती पडला संकटीं तो ॥ १३ ॥ आबालवृद्धवनिता जाण ॥ करितें जा- हले ते धवां प्रयाण ॥ कृष्णपदसूचित मार्गें करून ॥ यमुनातटाकीं पातले ॥ १४ ॥ ऐसा प्रकार अवलोकून ॥ हांसता- जाहला संकर्षण ॥ कवणासवें न करी भाषण ॥ कृष्णमाहात्म्य ठावें तया ॥ १५ ॥ यमुनातीरीं येऊनि सकळ ॥ पाह- ते जाहले अगाधजळ ॥ तेंतें येथें श्यामसुंदर बाळ ॥ सर्पवेष्टित देखिला ॥ १६ ॥ शोक करिती गोवळ ॥ नंद यशोदा-

रोहिणीसकळ ॥ बाळावांचूनित्रैलोक्यनिष्फळ ॥ मानितेजाहलेतेधवां ॥ १७ ॥ याजगींकृष्णावांचून ॥ कायकरा-
वेंवांचून ॥ ह्मणूनिनंदयशोदाआपण ॥ जळप्रवेशकरूंपाहती ॥ १८ ॥ तेंरामेंकेलेंनिवारण ॥ पुढेंकायजाहलेंव-
र्तमान ॥ सर्पवेष्टितनारायण ॥ विचारकरीअंतरीं ॥ १९ ॥ सकळआपणाकरितां ॥ दुःखपावतीकींआतां ॥ म्हणू-
निनिजदेहाहोयफुगविता ॥ तेणेंकाळियाव्यथाहोय ॥ २० ॥ वेष्टनसोडूनिसत्वर ॥ वेगळाहोयफणिवर ॥ परी
क्रोधभरितअंतर ॥ पाहेश्रीहरीतेंतेकाळीं ॥ २१ ॥ मगतयासीभ्रमवूनिफार ॥ तेक्षणींकेलाजर्जर ॥ अकस्मात-
पाहूनिअवसर ॥ फणारूढहरीजाहला ॥ २२ ॥ काळियमस्तकींराहून ॥ नृत्यकरीजनार्दन ॥ ऐसासमारंभपाहू-
न ॥ गंधर्वजनआनंदती ॥ २३ ॥ सिद्धचारणादिसुरगण ॥ सुरसवाद्येंकरितीवादन ॥ त्यातालावरीमनमोहन
तांडवनृत्यकरीमुदें ॥ २४ ॥ जेंकरीकाळियावरमस्तक ॥ पदघातेंदंडपीविश्वचाळक ॥ रुधिरवमनकरूनिदे-
ख ॥ सर्पमूर्च्छितजाहला ॥ २५ ॥ सुगंधकुसुमवर ॥ वर्षतेजाहलेतेव्हांअमर ॥ काळियफणावरीनंदकुमार-
पाहूनित्रिजगआनंदले ॥ २६ ॥ हेंम्हूपतेजेंधवांफणी ॥ तांडवनृत्यभारेंकरूनी ॥ नम्रजाहलारुधिरवमुनी ॥ आठ-
वीमनींपुरुषाद्या ॥ २७ ॥ श्लोक ॥ तच्चित्रतांडवविरुग्णफणातपत्रोरक्तंमुखैरुरुवमन्नृपभग्नगात्रः ॥ स्मृत्वाचराचर
गुरुंपुरुषंपुराणंनारायणंतमरणंमनसाजगाम ॥ ३० ॥ टीका ॥ राजापरिसेंसमाचार ॥ फणाज्याच्याछत्राकार ॥
ऐसाकाळियासर्पतोथोर ॥ भग्नशरीरजाहला ॥ २८ ॥ विचित्रकृष्णनर्तनेंकरून ॥ करिताजाहलारुधिरवमन ॥
तेंपुराणपुरुषनारायण ॥ स्मरूनिशरणगेलामनें ॥ २९ ॥ पतीचीअवस्थायापरी ॥ पाहूनियातेंअवसरीं ॥ ना-
गपत्न्यादुःखितअंतरीं ॥ होत्याजाहल्यानृपराया ॥ ३० ॥ मगकरूनियांनमन ॥ बालकेंसन्निधठेवून ॥ ना-

गपत्न्यापतिव्रतास्तवन॥ करितीतेंचीपरिसावें॥ ३१ ॥ नागपत्न्याबोलतीवचन॥ कालियाचाअपराधपूर्ण॥ तयासीयोग्यदंडकेलापाहुन॥ योगाधीशाश्रीकृष्णा॥ ३२ ॥ खलनिग्रहार्थअवतार ॥ तुझादेवाअसेसाचार॥ दुष्टकालियाफणिवर॥ बरादंडिलापावना॥ ३३॥ दंडनोव्हेअनुग्रहबरा॥ आह्मांवरीकेलादातारा॥ चरणस्पर्शेंकरूनिकृतारा॥ पावनकेलेंआसुतें॥ ३४ ॥ पूर्वींतिपंतपलाफार॥ त्यागुणेंहाफणीश्वर ॥ तवअंघ्रिरेणुस्पर्शाधिकार ॥ आजिपावलानिर्धारें॥ ३५॥ याप्रभावाचेंकारण॥ आम्हीनजाणोंनिश्चयेंकरून॥ लक्ष्मीसजेदुर्लभचरण॥ तेचियातेंलाधले॥ ३६॥ ॥श्लोक॥ ॥ननाकपृष्ठंनचसार्वभौमंनपारमेष्ठ्यंनरसाधिपत्यं॥ नयोगसिद्धीरपुनर्भवंवावांछंतियत्पादरजःप्रपन्नाः॥ ३७॥ टीका ॥ हेप्रभोतवचरणकमलासी॥ जेकांशरणआलेनिश्चयेंसी॥ तेनइच्छितीसार्वभौमतासी ॥ सत्यलोकपातालतुच्छत्वां॥ ३७॥ तैसेंध्रुवपदादिजेंकांहीं॥ अणिमादिकयोगसिद्धीपाहीं॥ मोक्षहीनइच्छितीह्रदयीं॥ चरणींआसक्तअलिवत॥ ३८॥ ॥श्लोक॥ नमःप्रमाणमूलायकवयेशास्त्रयोनये॥ प्रवृत्तायनिवृत्तायनिगमायनमोनमः॥ ४४ ॥ टीका ॥ ज्ञानहोण्यासीकारणपुनीत॥ जींतत्त्वेंप्रमाणभूत॥ वेदादिशास्त्रेंजींसमस्त॥ तयांकारणतवरूप॥ ३९॥ आणितुझियाश्वासापासून॥ वेदपावलेजनन॥ ह्मणूनितुझेपायींनमन॥ अखिलेश्वराहेंअसो॥ ४०॥ ॥श्लोक ॥ नमःकृष्णायरामायवसुदेवसुतायच॥ प्रद्युम्नायानिरुद्धायसात्वतांपतयेनमः॥ ४५॥ टीका ॥ प्रभोआपणचतुर्मूर्तीकरून॥ सर्वांचेउपास्यआहांपावन॥ लावण्यागरबहुतह्मणऊन॥ संकर्षणतुजवदती॥ ४१ ॥ शुद्धसत्वप्रकाशकस्वयमेव॥ ह्मणूनिह्मणतीवासुदेव॥ प्रद्युम्नआणिअनिरुद्धदेव॥ हींस्वरूपेंतुझींचकीं॥ ४२ ॥ ऐशाकृष्णासवारंवार॥ आसु-

चाअसोनमस्कार॥ प्रागत्भ्यजूंपाहेभ्रतार॥ चुडेदानदेआतां॥ ४३॥ श्रीशुकह्मणेरायासी॥ ऐकूनिऐशास्तवनासी॥ सोडिताजाहलाकाळियासी॥ परमपुरुषतेधवां॥ ४४॥ स्वस्थचित्तहोउनिफणी॥ बोलताजाहलातेक्षणीं॥ चौऱ्यांशीलक्षयोनी॥ तूंचिनिर्मिशीपरमेश्वरा॥ ४५॥ तयांमाजीसर्पजाती॥ निर्माणकेलीसजगत्पती॥ फारक्रोधीछळकमती॥ स्वभावतोकेंसात्यजी॥ ४६॥ मायामोहनिवारण॥ ह्यावयासीतूंचिकारण॥ आलोंपदींशरण॥ करीरक्षणगोविंदा॥ ४७॥ ऐसेंपरिसूनिवचन॥ बोलताजाहलाभगवान॥ हेसर्पाकलत्रांसहितयेथून॥ समुद्रामाजीतांजावें॥ ४८॥ नृपशुपक्षियांसीशुद्धजीवन॥ करावयापाहिजेप्राशन॥ तुझेमस्तकींपदलांछन॥ पाहूनसुपर्णनभक्षीतुज॥ ४९॥ याचरित्राचेंश्रवणपठन॥ जोमानवकरीलआपण॥ तयासीभयतुझ्यापासून॥ नहोवोजाणकल्पांतीं॥ ५०॥ माझेक्रीडास्थानीस्नान॥ यान्हदींकरीलजोपावन॥ पितृतर्पणउपोषण॥ करूनिमातेंअर्चील॥ ५१॥ तोसर्वपापांपासून॥ मुक्तहोईलनलगताक्षण॥ तूंरमणकद्वीपींजाऊन॥ वासकरीमदाज्ञें॥ ५२॥ सूतबोलेशौनकासी॥ ऐशापरिसूनिवाक्यासी॥ काळियानेंतेसमयासी॥ श्रीकृष्णनाथपूजिला॥ ५३॥ दिव्यवस्त्रेंअलंकार॥ दिव्यगंधपीतांबर॥ कंठींपद्ममाळाअर्पूनिमनोहर॥ पद्मनाभनमियेला॥ ५४॥ प्रदक्षिणानयननमन॥ करूनिगेलाकाळियाआपण॥ शुद्धजाहलेंयमुनाजीवन॥ जगन्नाथअनुकंपें॥ ५५॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ षोडशाध्यायगोडहा॥ ५६॥ १६॥ छ

सप्तदशाध्यायप्रारंभः॥ ॥ विष्णुरातह्मणेयोगिनाथा॥ रमणकद्वीपसर्पांसमस्तां॥ निवासस्थानसुंदरअसतां॥ काळियात्यागीतेंकिमर्थ॥ १॥ गरुडभयेंह्मणावेंतरी॥ नसंभवेसाचोकारी॥ तोचिएकअप्रियकरी॥

कायऐसेंगरुडाचें ॥ २ ॥ याचेंसांगावेंकारण ॥ यापरीपरिसूनियांवचन ॥ बोलतेजाहलेश्रीशुकआपण ॥ तें-
चिआतांपरिसावें ॥ ३ ॥ रमणकद्वीपीं सर्पजन ॥ भयनव्हावेंगरुडापासून ॥ ह्मणूनिवृक्षमूळींकरितीबलि
दान ॥ अमापूर्णिमातिथींसी ॥ ४ ॥ गरुडासीतुच्छकरून ॥ कालियाकरीबलिभक्षण ॥ विष्णुवहनयापरीपा
हून ॥ क्रोधेंकरूनीधांवला ॥ ५ ॥ विषदर्पेंकरूनिजाण ॥ काळियाकरीयुद्धकंदन ॥ गरुडेंवामपक्षेंकरितांताडन
सर्पविव्हळजाहला ॥ ६ ॥ मरतोपरिवारासहित ॥ काळियानिघालात्वरित ॥ येऊनिराहिलायमुनाजळांत ॥
स्वस्थचित्तेंकरूनियां ॥ ७ ॥ तेस्थळीं एकदांजाण ॥ क्षुधातुरेंगरुडेंयेऊन ॥ सौभरिमुनिकरितांनिवारण ॥ मत्स्य
राज भक्षिला ॥ ८ ॥ मत्स्यराजपावतांमरण ॥ सकळमीनजाहलेदीन ॥ म्हणूनिसौभरीकृपानिधान ॥ अंतःकर
णींकळवळला ॥ ९ ॥ परोपकारार्थबोलेब्राह्मण ॥ येस्थळींमत्स्यार्थीगरुडआपण ॥ येतांचिपावेलमरण ॥ स-
त्यवाचाहीमाझी ॥ १० ॥ हेंश्रुतहोतेंकाळियासी ॥ अवगतनसेचीअन्यांसी ॥ ह्मणूनितोसहपरिवारेंशीं ॥ डो-
हामाजीतेंराहिला ॥ ११ ॥ नयानागासीसत्वर ॥ स्वस्थानींपाठवीनंदकिशोर ॥ नंतरत्याडोहाबाहेर ॥ श्रीकरधर
पातला ॥ १२ ॥ दिव्यवस्त्रसालंकार ॥ दिव्यपद्ममाळाधर ॥ भाळींगंधतिलकसुंदर ॥ घन श्यामऐसाप्रगटला
१३ ॥ श्रीकृष्णादेखूनिनयनीं ॥ गोपाळसंतोषलेमनीं ॥ नंदयशोदाआणिरोहिणी ॥ आनंदसागरींबुडालीं ॥ १४
बलिरामयेऊनिआपण ॥ करिताजाहलादृढालिंगन ॥ धेनुवत्सेंपुच्छेंउभारून ॥ उड्यामारितीकौतुकें ॥ १५ ॥
तेव्हांस्त्रियांसहितब्राह्मण ॥ येऊनिबोलतेजाहलेवचन ॥ हेनंदातवपुत्रसर्पापासुन ॥ मुक्तजाहलाहरिकृपें ॥
१६ ॥ दानधर्मकरावाआतां ॥ बाहूनिविप्रांसमस्तां ॥ गोपाळनाथेंपरिसूनिवार्ता ॥ पूर्णमनोरथतेकेले ॥ १७ ॥ ये

ऊनियशोदासुंदरी ॥ श्रीहरि घेऊनि अंकावरी ॥ प्रेमाश्रूनें अभिषेक करी ॥ मुखचुंबी पुत्रस्नेहें ॥ १८ ॥ तये रात्रीं तेथें नि समस्त ॥ राहती क्षुधातृषापीडित ॥ मध्यरात्रीं होतां अकस्मात ॥ दावानल प्रगटला ॥ १९ ॥ तेणें व्यापिलें सकळ ॥ बोलते जाहले गोपाळ ॥ नंदादि मुख्य होऊनि विकळ ॥ कृष्णनाथा कारणें ॥ २० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कृष्ण कृष्ण महाभाग हे रामामितविक्रम ॥ एष घोरतमो वन्हिस्तावकान्ग्रसते हि नः ॥ २३ ॥ टीका ॥ हे भाग्यशाली पुरुषोत्तमा ॥ हे विक्रमाढ्या बलरामा ॥ भयंकर अग्नि जाळितो आम्हां ॥ रक्षण करा आमुचें ॥ २१ ॥ ऐसें ऐकूनि वचन अनंतशक्ति नारायण ॥ दावानल करूनि पान ॥ सुहृज्जनसंरक्षी ॥ २२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सरवा राम विरचित ॥ सप्तदशाध्याय गोड हा ॥ २३ ॥ १७ ॥ अष्टादशाध्याय प्रारंभः ॥ श्रीशुक म्हणे नरनाथा ॥ श्रवण करीं श्रीहरिगाथा ॥ परम हर्षें गोपाळ कृष्णनाथा ॥ घेऊनि येती गोकुळीं ॥ १ ॥ यापरी अनंत वैकुंठपाळ ॥ मायेनें करी नाना खेळ ॥ यशा बाखाणिती जन विमळ ॥ तंव ग्रीष्मकाळ पातला ॥ २ ॥ ग्रीष्मऋतु असतां आपण ॥ वसंतापरी वृंदावन ॥ शोभते जाहलें कीं सन्निधान ॥ असे रामकृष्णांचें ॥ ३ ॥ निर्झरनादें झिल्लिकास्वर ॥ वृंदावनीं लोपती साचार ॥ त्या उदकयोगें स्निग्ध तरुवर ॥ लतावलयीं मंडित ॥ ४ ॥ मंद सुगंध मारुत ॥ स्वच्छंदें वाहतसे बहुत ॥ वनीं वन्हि सूर्यतापतसे किंचित ॥ छाया असे घनदाट हो ॥ ५ ॥ ग्रीष्मीं प्रखर सूर्यकिरण ॥ न करिती भूमिरसाचें शोषण ॥ कीं वृंदावनीं सघन द्रुमगण ॥ चंडकिरणा तेज्झांकिती ॥ ६ ॥ हरिततृण यमुनातीरीं ॥ अखंडित निपजे परोपरी ॥ नदी येती यमुनालहरी ॥ कर्दम भारी उन्दवे ॥ ७ ॥ यापरी सुपुष्पित वन ॥ मयूर नाचती आनंदें करून ॥ भ्रमर गुंगुंशब्दें गायन ॥ करिती कोकिला कूजती ॥ ८ ॥ हरिणादि पशुप-

ध्यांसहित ॥ ऐसें वनस्फशोभित ॥ तेथें गोपाळरामांसहित ॥ जाता जाहला परमात्मा ॥ ९ ॥ वेणु धरूनी अधरीं ॥ गायन करी मधुर स्वरीं ॥ मयूरपिच्छमुकुट शिरीं ॥ कोमल पल्लव कर्णयुगीं ॥ १० ॥ स्रग्धातुकृतभूषण ॥ रामकृष्णा करी तीन नर्तन ॥ कैंझों बियाकें गायन ॥ ऐशा क्रीडा करिती बहु ॥ ११ ॥ श्रीकृष्ण नाचत असतां ॥ गोपाळ गाती तत्वतां ॥ तळहात शिंगें वाजवूनि साह्यता ॥ करिती प्रशंसा तेकोणी ॥ १२ ॥ गोपाळवेष घेऊनि अमर ॥ येते जाहले जे महीवर ॥ रामकृष्णांचा स्तव करिती ते सुंदर ॥ नट जैसे नटाचा ॥ १३ ॥ बळिराम आणि वनमाळी ॥ धारण करिती जे अलकावली ॥ वनीं क्रीडा करिती ते काळीं ॥ कवण केशा त्या परिसें ॥ १४ ॥ काकवत्त उड्डाण करिती ॥ तैसे मंडलाकार धांवती ॥ गोफणीनीं दगड फेंकिती ॥ दंडघोप टिती परस्परें ॥ १५ ॥ एकमेकांसी ओढून ॥ बळेंचि करिती भांडण ॥ मल्लयुद्ध हि दारुण ॥ करिते जाहले गोपाळ ते ॥ १६ ॥ अन्य करितां नृत्य गायन ॥ रामकृष्ण करिती त्यांचें स्तवन ॥ कचिद्विल्व फळें घेऊन ॥ झगारिती भलती कडे ॥ १७ ॥ कुंभनामाचीं फळें ॥ तैसेचि करीं घेऊनि आंवळे ॥ फेंकिती स्वयें ते धवां बळें ॥ केंलपणडा वरवेळती ॥ १८ ॥ खगमृगमंडूकवत् ॥ चेष्टा करिती प्रभु गोपांसहित ॥ केंवृक्षावरी झोंके घेत ॥ करिती बहुत नृपचेष्टा ॥ १९ ॥ या परी सरित्तीरीं आणि वनीं ॥ पर्वतीं खेळे चक्रपाणी ॥ कोमल तृणीं पशू लावुनी ॥ आपण कौतुक पाहातसे ॥ २० ॥ त्या अवसरीं साचार ॥ गोपरूपी आला प्रलंबासुर ॥ तयाचा वधोपाय जाणुनी सत्वर ॥ खेळ आरंभी परमात्मा ॥ २१ ॥ गोपांसी ह्मणे जगत्पति ॥ वचन परिसावें निश्चितीं ॥ समवयस समानशक्ती ॥ पाहूनि खेळ खेळावा ॥ २२ ॥ ऐसी क्रीडा करूं आपण ॥ सर्वांसी मानवलें तें वचन ॥ पराभूत होईल त्यानें वहन ॥ करूनि विजयी आरूढेल ॥ २३ ॥ पशू पाळ सर्व मिळवून ॥ त्या खेळांत रामकृष्ण ॥ भेडती हो-

ऊनिआपण ॥ दोनविभागतैंकरिती ॥ २४ ॥ कांहींगोपाळकृष्णाकडे ॥ कांहींहोतीरामाकडे ॥ मगकौतुककरितीगाढें ॥ क्री
डोत्सवाचेंतेकाळीं ॥ २५ ॥ पराभूताचेपाठीवर ॥ विजयीआरोहणकरीसत्वर ॥ भांडीरकनामेंवटतरुवर ॥ पर्यंतसंके
ततोहोता ॥ २६ ॥ रामपक्षामाजीजाण ॥ विजयप्राप्तजाहलासहान ॥ श्रीदामावृषभादिगोपाळनंदन ॥ आरोहणी-
मिसळले ॥ २७ ॥ कृष्णापक्षपराभूत ॥ यास्तववाहकजालेत्वरित ॥ नेतीवटवृक्षापर्यंत ॥ संकेतस्थळींगोपांते ॥ २८ ॥
श्रीदामाबसेकृष्णावर ॥ भद्रसेनवृषभावर ॥ बळिरामासीप्रलंबासुर ॥ वाहकजाहलातेधवां ॥ २९ ॥ कृष्णाअश-
क्यमारावयासी ॥ ऐसेंजाणूनियांमानसीं ॥ प्रलंबासुरबलरामासी ॥ पाठीवरीघेतदा ॥ ३० ॥ वटवृक्षसोडूनपु-
ढती ॥ दैत्यघेऊनिचालेरामाप्रती ॥ मार्गामाजीदानवाकृती ॥ दाविताजाहलादुष्टतो ॥ ३१ ॥ तेंजाणूनिरोहिणी-
कुमर ॥ मस्तकींकरीमुष्टीप्रहार ॥ दैत्यपावलायमनगर ॥ कृष्णगोपाळआनंदले ॥ ३२ ॥ ॥ श्लोक ॥ पापेप्रलंबे
निहतेदेवाःपरमनिर्वृताः ॥ अभ्यवर्षन्बलंमाल्यैःशशंसुःसाधुसाध्विति ॥ ३२ ॥ टीका ॥ प्रलंबआपल्यापापें
करून ॥ अकस्मातपावलामरण ॥ देवआनंदयुक्तहोऊन ॥ पुष्पवृष्टितैंकरिती ॥ ३३ ॥ बलरामाचीकरूनिस्तुति ॥
इंद्रादिकदेवह्मणती ॥ उत्तमकेलीहीकृती ॥ आम्हांसौख्यजाहलें ॥ ३४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधप
रमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ अष्टादशाध्यायगोडहा ॥ ३५ ॥ १८ ॥ एकोनविंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥
श्रीशुकह्मणेनरपती ॥ क्रीडासक्तगोपाळसुमती ॥ असतांतृणलोभेंकरूनिनिश्चिती ॥ धेनुदूरगेल्यात्या ॥ १ ॥
स्वेच्छेंकरूनिजाण ॥ अजाधेनुमहिषीपूर्ण ॥ घोरकाननींकरितीगमन ॥ तृणास्तवनेकाळीं ॥ २ ॥ रामकृष्णगो
पाळकुमर ॥ गायीनदेखतांकरितीविचार ॥ धेनुपदचिन्हेंविच्छिन्नतृणांकुर ॥ पाहूनिजातीत्यामार्गें ॥ ३ ॥ याप

रीगोपाळवनांतरीं ॥ शोधकरिती परोपरी ॥ तेंमुंजाटवीमाझारीं ॥ धेनुभारीआक्रंदती ॥ ४ ॥ तृषित होऊनिआ पण ॥ शब्देंगोपाळबाहती पूर्ण ॥ परीनफिरे पशुगण ॥ येऊनिकृष्णाकथितीते ॥ ५ ॥ मगमेघगंभीरवाणीक रून ॥ धेनूंसपाचारीमनमोहन ॥ तोशब्दकरूनियांश्रवण ॥ सवत्सधेनुहंबरती ॥ ६ ॥ गायीगोपाळसमस्त ॥ कृ ष्णासभोंवतीमिळालेनिश्चित ॥ तेंकायजाहलेंराजाचरित ॥ तेंचिसाग्रपरिसेंतूं ॥ ७ ॥ चोहींकडूनिअकस्मात सात्यहोतांमहावात ॥ दावानलप्रगटेत्वरित ॥ संहारकारकतेसमयीं ॥ ८ ॥ भयंकरज्वाळेंकरून ॥ करूंपाहेगो पाळभक्षण ॥ ऐसाआकांतपाहून ॥ करितीस्तवनश्रीहरीचें ॥ ९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कृष्णकृष्णमहावीर्यहेरामा मितविक्रम ॥ दावाग्निनादह्यमानान्प्रपन्नांस्त्रातुमर्हथः ॥ १ ॥ टीका ॥ हेपराक्रमशालीमनमोहना ॥ गोपाळ कृष्णाजनार्दना ॥ हेरामापतितपावना ॥ अमितविक्रमासदयहो ॥ १० ॥ दावाग्नीपासून ॥ आम्हांसुचंकरावेंरक्ष ण ॥ यापरीबंधूचेंपरिसूनिवचन ॥ अभयदेअखिलांतें ॥ ११ ॥ गोपाळांसिह्मणेहरी ॥ आतांझांकानेत्रझडकरी पुढतीयोगाधीश तेअवसरीं ॥ पानकरीदावानलाचें ॥ १२ ॥ अग्नीपासूनिकरूनिमुक्त ॥ भांडीरवनींनेलेपूर्ववत्त ॥ डोळेउघडूनिअकस्मात ॥ पाहतीगोपाळपूर्वस्थळा ॥ १३ ॥ विस्मितहोऊनिआपण ॥ बोलतेजाहलेगोपवचन ॥ ह्मणतीदेवचियशोदानंदन ॥ पृथ्वीवरीअवतरला ॥ १४ ॥ सायंकाळींधेनूफिरवून ॥ गोपांसहितरामकृष्ण ॥ मोदें करितांवेणुवादन ॥ गोकुळाप्रतीपातले ॥ १५ ॥ गोपींसीजाहलापरमानंद ॥ नयनींपाहूनिगोविंद ॥ दिनविरहा चादुःखकंद ॥ विसरत्याजाहल्यातेधवां ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरस्व रामविरचित ॥ एकोनविंशाध्यायगोडहा ॥ १७ ॥ १९ ॥ विंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ प्रलंबासुरवधूनिजाण ॥ केलें

गोवत्ससंरक्षण ॥ तद्वत् दावाग्नीपासून ॥ केलें रक्षण आपुलें ॥ १ ॥ हें त्या रामकृष्णांचें चरित ॥ गोपाळ वर्णिती न-
पुनीत ॥ गोपवृद्ध गोपी समस्त ॥ होऊनि विस्मित राहती ॥ २ ॥ श्रेष्ठ देव मानूनि तयांसी ॥ सौख्य पावते जाहले मान
सीं ॥ पाहूनि रामकृष्ण वदनांसी ॥ ब्रह्मानंदीं मिसळले ॥ ३ ॥ नंतर सर्वांसी सुखकारक ॥ पर्जन्यकाळ पातला दे
ख ॥ तैं मेघाच्छादित आकाश चोख ॥ दिसे सगुण ब्रह्मा परी ॥ ४ ॥ अष्टमासपर्यंत ॥ महीवरील उदक समस्त ॥
किरणयोगें आकर्षी दिननाथ ॥ तेचि सांप्रत सोडितसे ॥ ५ ॥ प्रजेपासूनि करभार ॥ ग्रहण करूनी नरेश्वर ॥ यथा
काळीं करूनी विचार ॥ अर्पण करी जैसा तो ॥ ६ ॥ मेघवृष्टि करूनि जाण ॥ पृथ्वी पुष्ट जाहली आपण ॥ निशाकाळीं न
दिसे ग्रहगण ॥ खद्योत मिरवती चहूंकडे ॥ ७ ॥ जैसे कलियुगामाजी निश्चित ॥ पाखंडमतें करूनि बहुत ॥ पवित्र वे-
दमार्ग अदृश्यभूत ॥ तयापरी जाणा हें ॥ ८ ॥ पर्जन्यध्वनी करूनि श्रवण ॥ मंडूक शब्द करिती आपण ॥ जैसे शि-
ष्य गुरुवाक्य परिसून ॥ अभ्यास करिती उच्चस्वरें ॥ ९ ॥ क्षुद्र सरिता ज्या असती ॥ त्या उन्मार्गें वाहूं लागती ॥ इंद्रियलं
पटाच्या संपत्ति ॥ कुमार्गें जाती ज्यापरी ॥ १० ॥ अपूर्ण योग्याचें चित्त ॥ कामवासनें करूनि युक्त ॥ विषययोगें खवळे
तद्वत् ॥ प्रावृषींस समुद्र उचंबळे ॥ ११ ॥ मेघवृष्टि करूनि पर्वत ॥ जाहले असतां ताडित ॥ न च होती व्यथाभूत ॥ जैसे ह-
रिभक्त भवदुःखीं ॥ १२ ॥ चतुरंगसेनेपरी ॥ चमत्कार दिसतो महीवरी ॥ हरित तृणें हिरवीवरी ॥ इंद्रगोप कीटकीं आरक्त ॥
१३ ॥ क्षेत्रीं होतां धान्योत्पत्ति ॥ कृषीवळ तोष पावती ॥ दैवाधीन न जाणूनि होती ॥ सतापयुक्त धनवंत ॥ १४ ॥ पर्जन्यका
ळामाजी नूतन ॥ उदकप्राशन करून ॥ जलस्थलवासी जन ॥ रूपवंत जाहले ॥ १५ ॥ नूतन हरित तृणें करून ॥ पूर्वमा
र्गाचें होय अदर्शन ॥ जैसे वेदपाठ करिती ब्राह्मण ॥ आवृत्ति न सतां संदेह ॥ १६ ॥ मेघामाजी सौदामिनी ॥ स्थिर किमपि

नराहेगगनीं॥पुरुषाचेठायींजारिणी॥चित्तेंतैसीचंचळ॥ १७ ॥ इंद्रधनुष्यगगनांत॥गुणावांचूनिसशोभित॥ प्रकृ-
तित्रिगुणरहित॥पुरुषशोभेत्यापरी॥ १८ ॥वर्षाकाळींरोहिणीरमण॥ घनेंहोयआच्छन्न॥अहंकारेंकरूनीपूर्ण
जीवजगींतोजेसा॥१९॥मेघागमनेंकरून॥मयूरआनंदलेपूर्ण॥जेसेदुःखितगृहस्थजाण॥सज्जनगृहींआ-
लिया २०तरुवरसूलसुखेंनवनीर॥प्राशूनिपावतीशाखाविस्तार॥जेसेतपेंकृशतेनर॥ विषयभोगेंपुष्टहोती॥ २१
पर्जन्यवृष्टिहोतांअति॥सरितोदकेंपूलभंगती॥कलीमाजीकुतर्केंनिश्चिती॥वेदमार्गजेसेहो॥ २२॥वायुप्रे-
रणेंकरूनिजलधर॥ वर्षतीप्राणियांसीविपुलनीर॥पुरोहितप्रेरितनरेश्वर॥धनजेसेंयाचकां॥ २३॥कंटक
कर्दमादियुक्ततटीं॥चक्रवाकेंवसतीहिंपुटीं॥जेसींगृहादिदुर्विषयावटीं॥बहिर्मुखकरंटीसक्तहोती॥२४॥
श्लोक॥ ॥एवंवनंतद्वर्षिष्ठंपक्वखर्जूरजंबुमत्॥गोगोपालैर्वृतोरंतुंसबलःप्राविशद्धरिः॥२५॥ टीका ॥ऐशियें
वर्षाकाळींमनोहर॥वृंदावनदिसेरुचिर॥परिपक्वजेथेंखर्जूर॥जंबूद्रुमहीतेबहु॥ २५॥श्रीकृष्णाबलरामासहित
गोपाळधेनुवेष्टित॥तेथेंप्रवेशकरीक्रीडार्थ॥श्रीहृदयकांतकौतुकें॥ २६॥पूर्णस्तनभारेंकरून॥मंदमंदकरितीधेनु
गमन॥परिश्रीहरीकरितांपाचारण॥प्रेमेंसन्निधपातल्या॥२७ ॥तेसमयींवननिवासिनी॥श्रीकृष्णापाहेसानंद
भिल्लिणी॥मधुस्रवतीऐशावनश्रेणी॥पर्वतगुहाविलोकी॥२८॥श्रीकृष्णादर्शनेंकरूनिसाचार ॥वृक्षांसीसुट-
तीपाझर॥नादितगुहावारंवार॥होत्याजाहल्यातेकाळीं॥२९॥वनशोभायापरी॥देखताजाहलादानवारी॥जे
थवांतयेवनांतरीं॥घनवृष्टिहोतसे॥३०॥तैंवृक्षढोलींतअथवागुहेंत॥श्रीकृष्णजाऊनित्वरित॥फलमूलकंदें-
गोपांसहित॥भक्षणकरीसंतोषें॥ ३१ ॥पात्रनमिळतांदगडावरी॥स्थापनकरोनियांशिदोरी॥ बलरामासह

भोजनकरी॥ महानंदें परमात्मा ॥ ३२ ॥ हरिततृणें करूनि जाण॥ धेनुवत्सवृषभ पूर्ण॥ संतोषले क्षुधाहरण॥ सहज होय तयांचें॥ ३३॥ ऐशी वर्षाऋतूची शोभा॥ पाहूनियां स्वयंभा॥ संतोष होय पद्मनाभा॥ वर्णी उभा हें-दावनीं॥ ३४॥ त्याउपरी व्रजीं सहराम॥ वास करित असतां पुरुषोत्तम॥ शरदृतु लागला परम॥ निरभ्र आका-श जाहलें॥ ३५॥ उदक निर्मळ वायु शांत॥ जेवि होती विषयासक्त॥ योगाभ्यासें करूनि त्वरित॥ पवित्र होती-त्यापरी॥ ३६॥ कृष्णभक्ति होतां उत्पन्न॥ चारी आश्रमांचें दुःखहरण॥ करिते तैसें शरदागमन॥ होतां शुद्ध चहूंकडे ३७॥ सरिता होती पंकरहित॥ मार्ग चहूंकडे दिसती निश्चित॥ जैसे अपरिग्रह मुनि तैसे शांत॥ निर्जळ मेघ विराज-ती॥ ३८॥ शांत जाहला सागर॥ जैसा क्रियारहित मुनिवर॥ कृषक कालवा बांधून सत्वर॥ उदक देती क्षेत्रांतें॥ ३९॥ पर्वतीं किंचित् जल॥ वाहे न वाहे झुळझूळ॥ अल्पोदकीं मत्स्य सकळ॥ क्षीणजीवन नेणती॥ ४०॥ जैसे-मूर्खजन साचे॥ नेणती जें आयुष्य वेंचे॥ चपेट बसती रविकिरणांचे॥ तेणें ताप पावती॥ ४१॥ जैसे कुटुंबी दरिद्री नर॥ दुःख पावती वारंवार॥ तैसे अल्पोदकीं जलचर॥ शरदीं सौख्य न पावती॥ ४२॥ सद्गुरूपदेशें करून॥ बोधन होतां निर्माण॥ मानसिक दुःख अभिमान॥ दूर होतो तयापरी॥ ४३॥ मुक्तिदाता भगवान॥ वृंदावनवासी स्त्रियां चें जाण॥ दुःख करूनियां हरण॥ सौख्य देई सकळांतें॥ ४४॥ ॥श्लोक॥ अखंडमंडलो व्योम्नि रराजोडुगणैः शशी॥ यथा यदुपतिः कृष्णो वृष्णिचक्रावृतो भुवि॥ ४४ ॥ अखंडमंडळ रोहिणीवर॥ उडुगणीं शोभे मनोहर॥ जैसा वसुदेवकुमर॥ यादववृंदीं विराजित॥ ४५॥ त्याकालीं नव मारुत॥ सुगंध शीतळ वाहे अमित॥ हरण करी गोपिकाचित्त॥ मन मोहन आपणाकडे॥ ४६॥ सकाम होउनी गोपबाळा॥ मनें आलिंगिती घनसांवळा॥ समशी-

तोष्यावायुलागतांभला ॥ विरहत्यजिती पूर्वीचा ॥ ४७ ॥ धेनुहरिणीपक्षिणी ॥ मानवस्त्रियाहोतेक्षणीं ॥ आनंदयु-
क्तसर्वरमणी ॥ ऋतुमतीजाहल्या ॥ ४८ ॥ भोगेच्छानसतांमनांत ॥ पतिसंभोगेंकरूनित्वरित ॥ गर्भवतीजाह-
ल्यापुनीत ॥ कायमाहात्म्यशरदींचें ॥ ४९ ॥ हेराजातस्करांपासून ॥ मुक्तहोतीजेंसेजन ॥ तैसासूर्यनारायण ॥
मेघांपासूनसुटला ॥ ५० ॥ रामकृष्णांचेयोगेंकरून ॥ पृथ्वीशोभतेपूर्ण ॥ नगरग्रामींनवान्न ॥ उत्सवकरितीआनं-
दें ॥ ५१ ॥ आग्रयणइष्टिवैदिक ॥ महोत्सवेंकरूनिदेख ॥ तोषवितेजाहलेयज्ञपुरुष ॥ सद्भावेंपरमात्मा ॥ ५२ ॥
पूर्वींपर्जन्यकाळींअडून ॥ जेकाराहिलेतापसजन ॥ वैश्यनृपतीमुनिस्नातकआपण ॥ जातीसत्वरनिजकार्या ॥
५३ ॥ शरदृतुवर्णनयांपरी ॥ सुखकारकपरोपरी ॥ परीक्षितीराजाश्रवणकरी ॥ पुढतीकृष्णचरित्रबा ॥ ५४ ॥
श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ विंशतितमाध्यायगोडहा ॥ ५५
२० ॥ ॥ एकविंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुककह्मणेपरीक्षिती ॥ शरदृतूचीपूर्णस्थिती ॥ असतांसरःपंक्ती ॥ क-
मळयुक्तशोभे ॥ १ ॥ पद्मसुगंधेंभरित ॥ वृंदावनींवाहेमारुत ॥ मकरंदपानेंभ्रमरउन्मत्त ॥ करितीगुंजारवतेका-
ळीं ॥ २ ॥ ऐशावनामाजीजाण ॥ रामासहितमनमोहन ॥ गायींचेंकरीतरक्षण ॥ वेणुवादनकरीमोदें ॥ ३ ॥ स्मरोदयक-
रणारेंत्वरित ॥ गोपिकाऐकूनिवेणुगीत ॥ परोक्षवर्णावयाहोतीउद्युक्त ॥ नादामृततेकाळीं ॥ ४ ॥ परीकामबाणें-
करूनिसकळ ॥ गोपिकाजाहल्यातेव्हांविकळ ॥ मनींभरलातमाळनीळ ॥ वर्णावयानशकती ॥ ५ ॥ कृष्णस्मरणें
करूनीनिश्चित ॥ गोपाळदाराजाहल्यामोहित ॥ त्यास्वरूपाचेंवर्णनयथास्थित ॥ श्रीशुककरीकौतुकें ॥ ६ ॥ श्लो०
बर्हापीडंनटवरवपुःकर्णयोःकर्णिकारंबिभ्रद्वासःकनककपिशंवैजयंतींचमालाम् ॥ रंध्रान्वेणोरधरसुधया

पूरयन्गोपवृंदैर्वृंदारण्यंस्वपदरमणंप्राविशद्गीतकीर्तिः॥ ५ ॥ टीका ॥मयूरपिच्छांचामुगुट॥मस्तकींजया शोभेचोरवट॥नटवरवपुवैकुंठश्रेष्ठ॥श्रवणींकुसुमेंविराजती॥७॥पीतांबरसुवर्णापरी॥धारणकरीपूतनारी वैजयंतीमाळापायांवरी॥सकुमसररुळताहे॥८॥ अधरामृतेंजनार्दन ॥ वेणुछिद्रेंकरूनिपूर्ण॥मधुरस्वरेंकरीगा यन॥मनमोहनश्रीकृष्ण॥९॥ऐसावेणुजगत्पति॥वाजवीतअसतांमंदगती॥गोपाळसमुदायसभोंवती ॥ कीर्तिगातीपरमादरें॥१०॥वेणुगीनतयेअवसरीं॥भूतमात्रांसीमोहकरी॥तेपरस्परेंमिळूनिगोपसुंदरी॥वर्णन करितीसप्रेमें॥११॥ ॥श्लोक॥ गोप्यऊचुः ॥अक्षण्वतांफलमिदंनपरंविदामः सख्यःपशूननुविवेशयतो र्वयस्यैः॥ वक्त्रंव्रजेशसुतयोरनुवेणुजुष्टंयैर्वानिपीतमनुरक्तकटाक्षमोक्षम्॥ ७ ॥ टीका ॥ सचक्षुअसतीजेन र॥त्यांचेंजन्मसार्थक्यहेंचिथोर॥कींप्रत्यक्षपाहतीश्यामसुंदर॥सबळकृष्णपरमात्मा॥ १२ ॥अधरपुटींमुर लीधारण॥करूनिवाजवीमनमोहन॥ऐसेंजेविलोकितीध्यान॥तेचिधन्यत्रैलोक्यीं॥ १३॥ अन्यगोपीबोलेवच न॥पीरसेंसखेसुंदरध्यान॥आम्रपल्लवींविराजमान॥मयूरपिच्छमस्तकीं॥ १४॥गोपसभेमाजीजाण॥ नट वरविचित्रमनमोहन॥होयवनींविराजमान॥वेणुवादनकरितांपैं॥ १५॥कोणीह्मणतीकायपुण्य॥तोवेणुआचर लास्वयेंआपण॥करकमळींघेऊनिभगवान॥अधरामृतपाजीजया॥ १६॥कृष्णाचेंअधरामृत॥पानकरणाऱ्या आह्मीपुनीत॥असतांवेणुहरीतेंनिश्चित॥कायत्यासीह्मणावें॥१७॥ ज्यांचेउदकेंकरून॥वेणुजाहलावर्धमा न॥त्यानद्याहर्षतीमातेसमान॥प्रफुल्लितकमळमिषानें॥ १८॥आनंदाश्रुमिषेंमधुर॥मधुधारासोडितीतरु वर॥वेणुवादनोत्सवसुंदर॥वनींऐसाजाहला॥१९॥ ॥श्लोक॥वृंदावनंसखिभुवोवितनोतिकीर्तिंयद्देवकी

स्कृत पदांबुजलब्धलक्ष्मि ॥ गोविंदवेणुमनुमत्तमयूरनृत्यंप्रेक्ष्याद्रिसान्वपरतान्यसमस्तसत्वम् ॥ १० ॥ टीका ॥
अन्यगोपी बोलेवचन ॥ हे सखी प्रस्कृत वृंदावन ॥ कीर्तिमंत स्वर्गाहून ॥ महीवरी शोभतें ॥ २० ॥ सख्यानो हें वृंदा-
वन ॥ कृष्णाचे चरणकमलें करून ॥ पवित्र आणि शोभायमान ॥ जगीं उपमा यानसे ॥ २१ ॥ कृष्णानें वेणू वाजविला
तो ध्वनी ऐकूनि भला ॥ मत्तमयूरीं तयेवेळां ॥ मेघमानिला श्रीहरी ॥ २२ ॥ घनश्याम नंदकुमर ॥ पाहूनि नाचती मत्त
मयूर ॥ अन्य प्राणी वेणुस्कृस्वर ॥ सोडूनि व्यापार ऐकती ॥ २३ ॥ अज्ञान हरिणी आपण ॥ वेणुगीत करूनी श्रवण ॥
स्नेहें पतिसह अवलोकन ॥ करूनी पूजिती गोविंदा ॥ २४ ॥ मुरलिध्वनि परिसूनि कानीं ॥ तटस्थ देवांगना विमा-
नीं ॥ पत्संकावरी धैर्यभ्रष्ट होउनी ॥ कामबाणें पडियेल्या ॥ २५ ॥ हे सखि वेणुगीतामृत ॥ श्रवणाद्वारें प्राशूनि निनि-
श्चित ॥ महोत्सवें धेनू समस्त ॥ स्नुतपयोधर त्या होती ॥ २६ ॥ तैसे पक्षी वृक्षावर ॥ सुचित्तमनें करूनि साचार ॥
श्रवण करिती मनोहर ॥ सादर कृष्णागानातें ॥ २७ ॥ ते पक्षी नव्हेत मुनिगण ॥ मज लागी भासती पावन ॥ मानवांपरी करिती
श्रवण ॥ काय भाग्य त्यांचें वाखावें ॥ २८ ॥ धेनु चारिती रामहरी ॥ उष्णांत हें पाहूनि तयावरी ॥ मेघ जाहला नभोद-
रीं ॥ छत्राकार स्वतां हो ॥ २९ ॥ सरिता तोषूनि अंतरीं ॥ प्रकटवूनि भुजरूपा लहरी ॥ कृष्णापादग्रहणातें अवसरीं ॥
करिती भाग्य काय हें ॥ ३० ॥ ॥ श्लोक ॥ पूर्णाः पुलिंद्य उरुगायपदाब्जरागश्रीकुंकुमेन दयितास्तनमंडितेन ॥ त-
द्दर्शनस्मररुजस्तृणरूषितेन लिंपंत्य आननकुचेषु जहुस्तदाधिम् ॥ १७ ॥ टीका ॥ आणिक गोपिका बोलती-
वचन ॥ या वृंदावनसंबंधी जाण ॥ भिल्लिणी स्त्रिया कृतार्थ आपण ॥ जाहल्या केशात्या परिसा ॥ ३१ ॥ क्रीडासम-
यीं श्रीकृष्णाचरण ॥ दयितास्तनकुंकुमें आरक्तवर्ण ॥ तत्स्पर्शें लिप्त होय तृण ॥ वनांत जातां श्रीहरी ॥ ३२ ॥ भि-

ल्हिणीतेंकुंकुमसाचार॥कामोद्दीपनहोतांसत्वर॥त्यावयास्मरपीडापरिहार॥मुखींस्तनींलेपिती॥ ३३॥ तेणेंहो
तीदुःखरहित॥म्हणूनिसख्यानोत्याकृतार्थ॥ आम्हीकेंशाभाग्यहत॥कींकामतप्तसर्वदा॥३४॥ आणिकसाज-
णीपरिसावचन॥हाहरिदासगोवर्धन॥पर्वतरूपेंवासकरून॥सौख्यदेतोअखिलांतें॥३५॥पशुपक्षीमानवांआ
पण॥जलगुहाआणितृण॥उदारबुद्धीनेंकरूनीदान॥तोषवीतोंगोपीनो॥३६॥आणिकज्याचेशिखरांवर॥राम
कृष्णकरितीसंचार॥धन्यधन्यतोगिरिवर॥रमावररमेजेथें॥३७॥कोणीम्हणतीरामश्रीहरी॥धेनूंच्याभालियां-
चीदोरी॥वेष्टनकरूनिआपलेशिरीं॥स्कंधावरीपाशघेती॥ ३८ ॥ ऐशागोपाळवेषेंजाण॥सवेंगोपाळघेऊन॥क
रावयाधेनुरक्षण॥वनोपवनींभ्रमतीहो॥३९॥वेणुनादेंकरूनीजाण॥नादितकरितीवृंदावन॥तेंस्थावरजंगमत
टस्थहोऊन॥करितीश्रवणमुरलिध्वनि॥ ४० ॥श्रीशुकम्हणेपरीक्षिती॥वेणुगीतयापरीजेंवर्णिती॥तेंगोपिका
कृष्णमयचित्तीं॥होउनीपावल्याआनंद ॥ ४१ ॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतस-
खारामविरचित॥एकविंशतितमाध्यायगोडहा॥ ४१ ॥ २१ ॥ द्वाविंशतितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्लोक॥ हे-
मंतेप्रथमेमासेनंदव्रजकुमारिकाः॥चेरुर्हविष्यंभुंजानाःकात्यायन्यर्चनव्रतम्॥१॥ टीका ॥हेमंतऋतूचेप्रथम
मासीं॥कुमारीनंदव्रजवासी॥आचरतीभक्षूनिहविष्यासी॥कात्यायनीव्रततें॥१॥प्रातःकालींउठूनिआपण॥
सर्वकरितीयमुनास्नान॥सिकतेचीमूर्तिस्थापून॥करितीपूजनयथाविधि॥२॥गंधमाल्यैंनैवेद्यपूर्ण॥कुमारीकरि
तीअर्पण॥नेत्रझांकूनिकरितीध्यान॥महामंत्रजपतीहा॥३॥ ॥श्लोक॥ ॥कात्यायनिमहामायेमहायोगिन-
न्यधीश्वरि॥नंदगोपसुतंदेविपतिंमेकुरुतेनमः॥४॥ टीका ॥हेकात्यायनिस्वामिनी॥महायोगेप्रणवरूपि-

णी ॥ महायोगिनिसौख्यदायिनी ॥ सर्वेश्वरीतुजनमो ॥ ४ ॥ नंदगोपाळकुमर ॥ मन्मथमोहनश्यामसुंदर ॥ श्रीकृष्ण आमुचा पतिकर ॥ मागणें हेंचीमागतसों ॥ ५ ॥ ऐसीजपूनिजपमाळ ॥ अर्चनकरितीसकळ ॥ उठतिहोतांअरुणोदयकाळ ॥ गातीविमलहरिकथा ॥ ६ ॥ हविष्यान्नकरूनीभक्षण ॥ एकमासव्रतकेलें पावन ॥ व्रतसमासीचादिन जाणून ॥ श्रीहरिआलातेस्थळीं ॥ ७ ॥ यमुनातीरींगोपकुमरी ॥ वसनें ठेवूनिघांटावरी ॥ स्नानार्थउतरल्याजलांतरीं ॥ तंवतोश्रीहरीपातला ॥ ८ ॥ बलरामासहितआपण ॥ सवेंगोपाळघेऊन ॥ गोपींसद्यावयाअभयदान ॥ कौतुककरीतेंपरिसा ॥ ९ ॥ तोसंधिसाधूनजाण ॥ सवेंचिकरीवस्त्रहरण ॥ शेखींकदंबवृक्षींचढून ॥ पाहेकौतुकअखिलचें ॥ १० ॥ बाळांसीहांसवूनिआपण ॥ हास्यकरीमनमोहन ॥ करिताजाहलात्यांसभाषण ॥ तेंचिपरिसेंराजेंद्रा ॥ ११ हेअबलानोपरिसावचन ॥ जळाबाहेरसत्वरयेऊन ॥ आपआपलीवस्त्रेंओळखून ॥ घेऊनिजाणेंयेथवां ॥ १२ ॥ सत्यवदतोंवाणी ॥ अनुमाननकराकोणी ॥ रुचेलतरीएकेकजणी ॥ किंवामिळूनीयात्वरें ॥ १३ ॥ राजाकृष्णचेष्टितपाहून ॥ गोपिकाजाहल्यालज्जायमान ॥ प्रेमसागरींनिमग्नहोऊन ॥ आकंठयमुनेंतराहिल्या ॥ १४ ॥ कंपितांगें करितीविनवणी ॥ वचनपरिसेंशार्ङ्गपाणी ॥ आह्मीगोपसुतासमवयस्कह्मणुनी ॥ तुजलागुनीबोलतों ॥ १५ ॥ हेप्राणप्रियासुकुमारा ॥ श्रीकृष्णाचंद्रानंदकुमारा ॥ शीतोदकेंश्रीधरा ॥ आह्मीपीडितबहुजाहलों ॥ १६ ॥ एक ह्मणतीअन्यायकरिसी ॥ कारणनसतांयासमयासी ॥ तूंनंदकुमरहेंजाणलेंमानसीं ॥ कांगाछळिसीअबलांतें ॥ १७ ॥ श्लोक ॥ श्यामसुंदरतेदास्यःकरवामतवोदितम् ॥ देहिवासांसिधर्मज्ञनोचेद्राज्ञेब्रुवामहे ॥ १५ ॥ टीका-हेघनश्यामसुंदरा ॥ श्रीकृष्णाइंदिरावरा ॥ तुझ्यादासीप्रियकरा ॥ आहोंसमस्तआह्मीकीं ॥ १८ ॥ तूंजीआज्ञाक

रिशील पावन ॥ तीकरूं शिरसामान्य ॥ आमुचीं वस्त्रें आम्हांसी दान ॥ शीघ्र करी धर्मज्ञा ॥ १९ ॥ नकरिशी जरी यापरी
जाऊनि सांगूं राजमंदिरीं ॥ नंदासी अथवा मथुरापुरीं ॥ कळवूं सर्व कंसातें ॥ २० ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
भवत्यो यदि मे दास्यो मयोक्तं वा करिष्यथ ॥ अत्रागत्य स्ववासांसि प्रतीच्छंतु शुचिस्मिताः ॥ १६ ॥ टीका ॥ श्री-
कृष्ण बोले गोपींसी ॥ जरी आहांत माझ्या दासी ॥ येथें येऊनि घ्या वस्त्रांसी ॥ संतोषें करूनी येधवां ॥ २१ ॥ श्लो-
क ॥ ॥ नदाजलाशयात्सर्वा दारिकाः शीतवेपिताः ॥ पाणिभ्यां योनिमाच्छाद्य प्रोत्तेरुः शीतकर्शिताः ॥ १७ ॥ ॥
टीका ॥ ॥ ऐसें ऐकूनि श्रीहरिवचन ॥ यमुनाजळाचा त्याग करून ॥ गोपिका त्या कंपायमान ॥ कदंबतरुतळीं पा
तल्या ॥ २२ ॥ आपुल्या हस्तें करूनि जाण ॥ स्मरगृह करूनि आच्छादन ॥ वसनें करावया ग्रहण ॥ कृष्णसन्निध
पातल्या ॥ २३ ॥ श्रीहरि बोले वाणी ॥ तुह्मी व्रतस्थ आहां गोळणी ॥ यमुनाजळीं वस्त्रावांचुनी ॥ स्नान केलें अपरा
धहा ॥ २४ ॥ याचें व्हावया निवारण ॥ सूर्यासी करा साष्टांग वंदन ॥ नंतरी येऊनि घ्या वसन ॥ व्रत पूर्ण होय तेणें
२५ ॥ व्रतवेगुण्य मानूनि भारी ॥ करिती तैसें गोपकुमारी ॥ प्रसन्न होऊनी पूतनारी ॥ देता जाहला वस्त्रें त्यां ॥ २६ ॥
हरिभक्तीमाजी ज्या निपुण ॥ त्या गोपींचा संकल्प जाणून ॥ लज्जेचा त्याग करवून ॥ बोले भगवान का यत्यां ॥ २७
षण्मासांची करूनी रजनी ॥ हेतु पुरवीन जो कामनीं ॥ आतां तुह्मीं सदनीं ॥ जावें शीघ्र गोपीनो ॥ २८ ॥ यापरी परि
सूनि वचन ॥ वस्त्रें करूनी परिधान ॥ अंतरीं ठेवूनि श्रीहरिध्यान ॥ निजाश्रमीं त्या गेल्या ॥ २९ ॥ नंतर रामास-
हित भगवान् ॥ गोपवेष्टित धेनुरक्षण ॥ वनीं करिता जाहला आपण ॥ परम कौतुकें करूनियां ॥ ३० ॥ ग्रीष्म-
ऋतूमाजी जाण ॥ ताप सूर्याचा असे महान ॥ तें छत्राकार वृक्ष पाहून ॥ बोले श्रीकृष्ण गोपाळां ॥ ३१ शीतवा

तकरूनीसहन ॥ निवारिती आसुचें उष्ण ॥ परोपकारार्थ ज्यांचें जीवन ॥ धन्य तरुवर हे कैसे ॥ ३२ ॥ पहा यावृक्षां पासून ॥ प्राणिमात्रांचें होतें जीवन ॥ विन्मुख न करिती कवणालागुन ॥ उदार धर्मज्ञ दात्यापरी ॥ ३३ ॥ पत्र पुष्प- फल छायें करून ॥ तुष्ट करिती अतिथींलागुन ॥ स्वयें नाना कष्ट साहून ॥ जनरक्षण करिती हे ॥ ३४ ॥ घन दाट वृ- क्षांमधून ॥ ऐसी प्रशंसा करीत आपण ॥ गोपांसहित भगवान ॥ यमुनातीरीं पातला ॥ ३५ ॥ धेनूंसी करवूनि उद- कपान ॥ यमुनोदक पिती आपण ॥ उपवनामाजी बळजनार्दन ॥ धेनू रक्षण करिती तें ॥ ३६ ॥ क्षुधाक्रांत गोपा- ळ ॥ होऊनि बोलती सकळ ॥ शिदोरी नाहीं आह्मांजवळ ॥ काय करावें गोविंदा ॥ ३७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्वाविंशाध्याय गोड हा ॥ ३८ ॥ २२ ॥ त्रयोविंशाध्या यप्रारंभः ॥ ॥ श्लोक ॥ गोपा ऊचुः ॥ रामराम महावीर्य कृष्ण दुष्टनिबर्हण ॥ एषा वै बाधते क्षुन्नस्तच्छां- तिं कर्तुमर्हथः ॥ १ ॥ टीका ॥ गोपाळ बोलती वचन ॥ रामकृष्णा परिसा आपण ॥ आसुच्या क्षुधेचें शमन करणें आज पुरुषार्थ हो ॥ १ ॥ श्रीशुक म्हणे रायासी ॥ या परिपरिसूनि वाक्यासी ॥ मुक्ति द्यावया विप्रस्त्रियांसी ॥ भाषण करी श्रीकृष्ण ॥ २ ॥ गोपाळ हो सन्निध येथून ॥ ब्रह्मवेत्ते तपस्वी ब्राह्मण ॥ स्वर्गप्राप्तीकारणें यजन ॥ आं गिरस करिती अभिधानें ॥ ३ ॥ तेथें जाऊनि तुह्मी त्वरित ॥ माझें आणि रामाचें निश्चित ॥ नाम वदूनि याचना अ- न्नार्थ ॥ करितां ग्रास सहोय तुह्मां ते ॥ ४ ॥ ऐसें ऐकूनि श्रीहरिवचन ॥ तात्काळ निघाले गोपाळगण ॥ यज्ञशाळेमाजी जाउन ॥ दंडवत नमूनि बोलती ॥ ५ ॥ आह्मी कृष्णाचे दास जाणा ॥ रामकृष्णानीं करूनी प्रेरणा ॥ पाठविले आम्हां यास्थाना ॥ कराया याचना अन्नाची ॥ ६ ॥ मुनिश्रेष्ठ हो सन्निध वनीं ॥ रामासह चक्रपाणी ॥ धेनु चारावयालागु-

नी॥आह्मांसहितपातला॥७॥रामकृष्णाक्षुधातुर॥काननींजाहलेअसतीफार॥तुह्मांसीश्रद्धाअसेलतर॥अन्नदेणेंभक्षावया॥८॥आह्मीयज्ञदीक्षाग्रहण॥केलीआहेम्हणूनजाण॥कैसेंकरावेंअन्नदान॥ऐसेंनह्मणाभूसुरहो॥९॥याचेंपरिसाकारण॥सौत्रामणियज्ञदीक्षेवांचून॥इतरदीक्षितांचेंअन्नग्रहण॥करितांबाधकतेंनाहीं॥१०॥ऐशीगोपमुखेंकरूनजाण॥कृष्णयाचनासंपूर्ण॥द्विजवरकरूनिहीश्रवण॥निरुत्तरसर्वराहिले॥११॥ज्ञानवृद्धआपणालागुन॥मनींमानितीब्राह्मण॥कर्मठपणाचाअभिमान॥व्यर्थवाहतीभ्रमप्रयोगें॥१२॥देशकाळचरुघृत॥गायत्र्यादिमंत्रपुनीत॥अग्नियज्ञदेवत॥यत्स्वरूपसर्वअसे॥१३॥नयाचाकरूनीअनादर॥ह्मणतीआहेवैश्यकुमर॥प्राकृतमनुष्यऐसेंसाचार॥धरामरमानिती॥१४॥तेमूढबुद्धिमुनिजाण॥आम्हीमोठेआहोंतब्राह्मण॥ह्मधरूनियांअभिमान॥होनाकांहींचनम्हणती॥१५॥चारघटिकापर्यंत॥गोपाळतिष्ठतिद्वारांत॥निराशादेखूनिलरित॥कृष्णासन्निधपावले॥१६॥रामकृष्णांसीगोपनंदन॥सांगतेजाहलेवर्तमान॥श्रीकृष्णानेंपरिसून॥बोलताजाहलामागुती॥१७॥गोपाळहोऐकावचन॥रामासहितमीजनार्दन॥सगोपधेनुसंरक्षण॥करायावनींपातलों॥१८॥ऐसानिरोपतुह्मीजाऊन॥पत्नीशालेंतकराकथन॥तुह्मांलागींअन्नदान॥यज्ञपत्न्यादेतील॥१९॥संशयनधरितांमनांत॥सखयानोजारेत्वरित॥ऐसेंऐकूनिकृष्णभाषित॥गोपमागुतीनिघाले॥२०॥पत्नीशालेमाजीजाण॥गोपाळसकळयेऊन॥दंडवतकरूनियांवचन॥बोलतेजाहलेतेंपरिसा॥२१॥ ॥श्लोक॥ ॥नमोवोविप्रपत्नीभ्योनिबोधतवचांसिनः॥इतोविदूरेचरताकृष्णोनेहेषितावयम्॥१६॥ टीका ॥ब्राह्मणस्त्रियानोपरिसावचन॥तुह्मांसीकरितोंदंडवतनम

न॥येथूनिसन्निधजनार्दन॥गोरक्षणकरीवनीं॥ २२॥तेणेंआह्मांसीतुह्मांकडे॥धाडिलेंकींक्षुधापीडें॥ह्मणू-
नीप्रार्थितोंनिवाडें॥अन्नरोकडेंद्याआतां॥२३॥ऐशीकृष्णवार्ताकरितांश्रवण॥विप्रस्त्रियानलगतांक्षण॥ष
ड्रसअन्नेंकरूनीग्रहण॥श्रीहरिदर्शनानिघाल्या॥२४॥जैशासरितासागरासी॥मिळावयाजातीवेगेंशीं॥
तैशाविप्रपत्न्याघेऊनिअन्नासी॥कृष्णदर्शनापातल्या॥ २५॥पतिनिषेधबहुतकरिती॥परिसत्यात्यानाय-
कती॥अन्नघेऊनिशीघ्रगती॥यमुनोपवनींप्रवेशल्या॥२६॥तेथेंअग्रजासहित॥सन्मुखउभारमानाथ॥पाह
त्याजाहल्याअकस्मात॥सुंदरध्यानतेंपरिसा॥२७॥श्यामसुंदरकलेवर॥हेमपीतांबरधर॥गोपाळांचेस्कंध
वर॥हस्तअसेजयाचा॥२८॥एकहस्तेंकरूनिजाणा॥शतपत्रफिरवीकमळारमणा॥ऐसेंमनोहरकृष्णध्यान॥
करितीप्राशननेत्रद्वारें॥२९॥तेंरूपसांठवूनिमनीं॥आलिंगितांविप्रकामिनी॥सर्वतापविसरतीतेक्षणीं॥श्री-
कृष्णबोलेवचनातें॥ ३०॥विप्रस्त्रियानोतुमचेंआगमन॥जाहलेंघ्यावयामाझेंदर्शन॥हेंयोग्यचिकींनिष्कामज-
न॥करितीमद्भजनसर्वदा॥३१॥मीतंवसर्वांचाआत्मा॥ह्मणूनिसर्वकरितीप्रेमा॥कारणकींधनसुतरामा॥आत्म
संबंधेंप्रियहोती॥३२॥आतांतुह्मीपरिसावचन॥यज्ञशाळेंतकरावेंगमन॥यज्ञसमाप्तिकरावयालागून॥प-
तीवाटपाहती॥३३॥विप्रस्त्रियाबोलतीवाणी॥अगाविभोचक्रपाणी॥कठोरभाषयेंकरूनी॥ताडनआम्हांन
करावें॥३४॥पतिपुत्रांचात्यागकरून॥आम्हीघ्यावयाआलोंदर्शन॥तवदास्यचिकरावयापूर्ण॥प्राप्तजाहलों
येकाळीं॥ ३५॥तरीआसुचात्यागकरावया॥योग्यनहोसीगोपालराया॥करूनीकरुणेचीछाया॥आश्रयपायांसं
न्निधदे॥ ३६॥आणिकरुष्णापरिसेंवचन॥आम्हीआलोंपतिपुत्रत्यागून॥यास्तवमागुतीतेंग्रहण॥कदाआ-

मुचेंनकरिती ॥ ३७ ॥ तस्मात्तुझ्याभक्तीवांचून ॥ आणिकआम्हांनाहींप्रयोजन ॥ ऐसेंपरिसूनिभाषण ॥ श्रीभगवानवदेतया ॥ ३८ ॥ हेविप्रस्त्रियानोतुह्मांसी ॥ पतिदेखतांनिजमानसीं ॥ दोषबुद्धीनिश्चयेंशीं ॥ ठेवणारनाहींतजाणिजे ॥ ३९ ॥ यास्तवतुह्मीमाझेंगर्यीं ॥ मानसयोजूनअसागृहीं ॥ माझेंपरमपदपावालकांहीं ॥ अन्यसाधननकरितां ॥ ४० ॥ श्रीशकृष्णेपरीक्षिती ॥ ऐसीपरिसूनिवचनोक्ती ॥ द्विजसत्यापावल्याआश्रमाप्रती ॥ देखतांपतीआनंदले ॥ ४१ ॥ दोषदृष्टिनकरूनिकिंचित ॥ विप्रयज्ञकरितीसमाप्त ॥ आणिकएकजाहलेंचरिततेंचिपरिसेंभूभुजा ॥ ४२ ॥ त्यास्त्रियांमाजीएक ॥ स्वस्त्रीरोधीविप्रदेख ॥ तिणेंकृष्णकीर्तिऐकूनिचोख ॥ ध्यानेंदेहविसर्जिला ॥ ४३ ॥ तीपावलीकृष्णाचरणीं ॥ येरीकडेचक्रपाणी ॥ यमुनातीरींगोपाळघेउनी ॥ भोजनकरिताजाहला ॥ ४४ ॥ पश्चात्तापपावूनिब्राह्मण ॥ करितेजाहलेतेधवांभाषण ॥ आम्हीअपराधीआहोंमहान ॥ कर्मठपणेंनाडलों ॥ ४५ ॥ रामकृष्णामनुजाकृती ॥ धारणकरूनीनिश्चिती ॥ नानाविधअनुकरणेंकरिती ॥ परब्रह्मअसतांही ॥ ४६ ॥ अन्नमागावयागोपाळ ॥ आलेअसतांआम्हांजवळ ॥ धिक्कारकेलातात्काळ ॥ आम्हीचांडाळपतितहो ॥ ४७ ॥ आम्हीआहोंशद्धब्राह्मण ॥ संस्कारेंकरूनीपरिपूर्ण ॥ त्यांतकेलेंयज्ञदीक्षाग्रहण ॥ त्यासर्वांसीधिक्कारअसो ॥ ४८ ॥ संस्काररहितकामिनी ॥ परीत्यांच्यावसेभावमनीं ॥ ऐसेंजाणूनिचक्रपाणी ॥ कृपाकरिताजाहला ॥ ४९ ॥ आम्हींहोऊनिमायामोहित ॥ बुडविलास्वार्थपरमार्थ ॥ गोपवाक्यस्मरूनीमनांत ॥ दुःखबहुतपावती ॥ ५० ॥ भगवान्नारायण ॥ यदुकुळीं पावलाजनन ॥ ऐसेंआह्मीकेलेंश्रवण ॥ परीतेंकेसेंविसरलों ॥ ५१ ॥ तस्मात्कृष्णाचरणींनमन ॥ आमुचेंअसोपरिपूर्ण ॥ आमुच्यास्त्रियाजाहल्या

पावन ॥ तेणेंचि धन्य आम्ही आहों ॥ ५२ ॥ कृतहेलनें अनुतप्त ऋषिजन ॥ करावया कृष्णादर्शन ॥ उद्यक्तपरी न चळती जाण ॥ कंसभयें स्थानांतरा ॥ ५३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सरवाराम विरचित त्रयोविंशाध्याय गोड हा ॥ ५४ ॥ २३ ॥ चतुर्विंशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ राजा सिह्मणे व्यासनंदन ॥ रामासहित भगवान ॥ वृंदावनीं वास करून ॥ रमवी सकळजनांतें ॥ १ ॥ तेनंदादिक गोपाळ ॥ साहित्य करूनि सोज्वळ ॥ यज्ञोद्योग करिती सकळ ॥ वृष्टिफळ पावूनियां ॥ २ ॥ ऐसें जाणूनि हरी ॥ विनयें नंदासि प्रश्न करी ॥ ताता कृपा करूनी सांगा झडकरी ॥ काय हें आरंभिलें ॥ ३ ॥ हा समारंभ असे कवण ॥ काय फल प्राप्त यापासून ॥ याचा उद्देश गमे महान ॥ तो चि सांग्र कथावा ॥ ४ ॥ साधूंसि अपपर नाहीं ॥ तयां गोप्य नसे कांहीं ॥ पृच्छकास उघडें ब्रम्ह ही ॥ सहज सांगती विचारितां ॥ ५ ॥ तैसें चि हा यज्ञविचार ॥ शास्त्रोक्त आहे कीं साचार ॥ अथवा पूर्वापार प्रचार ॥ लौकिक मार्ग तें सांगा ॥ ६ ॥ यज्ञदेवता असे कवण ॥ कवणें यज्ञ करावा पूर्ण ॥ कवण्या साहित्यें करून ॥ यज्ञ समाप्त पैं होतो ॥ ७ ॥ या परि परिसूनि कृष्णावचन ॥ प्रेमें बोले नंद आपण ॥ बाळा याचें परिसें कारण ॥ तुजलागीं कथितों हें ॥ ८ ॥ पर्जन्यनायक शचीपती ॥ मेघ त्याच्या आत्ममूर्ति ॥ वृष्टि करिती पृथ्वीवरती ॥ सकळभूतां कारणें ॥ ९ ॥ त्या इंद्रातें करावया प्रसन्न ॥ संगृहीत द्रव्यें सिद्ध करून ॥ करितों वत्सा आम्ही यजन ॥ महोत्सव प्रतिवर्षी ॥ १० ॥ त्या यज्ञशेषें करून ॥ धर्मार्थकाम होती पूर्ण ॥ सर्व जनांचें उपजीवन ॥ तेणें चि सर्वदा बा होतें ॥ ११ ॥ या परी परंपरा ॥ धर्म आहे सुकुमारा ॥ आचरण करितां गुणागारा ॥ कल्याण होतें अखिलांचें ॥ १२ ॥ श्रीशुक ह्मणे नरपती ॥ ऐसी परिसूनि नंदोक्ति ॥ बोलता जाहला जगत्पति ॥ इंद्रास कोप आणावया ॥ १३ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ कर्मणा

जायतेजंतुःकर्मणैवविलीयते॥सुखंदुःखंभयंक्षेमंकर्मणैवाभिपद्यते॥१३॥ टीका ॥सकळप्राणीकर्मेंकरून॥ याभूमीवरीपावतीजनन॥कर्मयोगेंतयाचेंमरण॥अकस्मातपेंहोतें॥ १४॥सुखअथवादुःखजाण॥ त्यापरि भयआणिकल्याण॥प्राप्तहोतेंजीवांलागुन॥कर्मयोगेंकरूनियां॥ १५॥प्राक्तनसंस्कारेंकरून॥शुभा शुभफळलाधेजन॥तेथेंकायशचीरमण॥अंगेंरक्षणकरीतसे॥ १६॥सर्वांसीकर्मप्रधान॥ह्मणूनिकरा- वेंत्याचेंपूजन॥तयाचेउपासनेकरून॥होयकल्याणअखिलांतें॥ १७॥एकाच्याआश्रयेंजीवन॥ पावूनि करीअन्यसेवन॥तयाचेंनहोयचिकल्याण॥व्यभिचारिणीस्त्रियेपरी॥ १८॥तस्मात्कर्मचिप्रधान॥जेंजं- यासीनियमितपूर्ण॥विप्रेंकरावेंअध्ययन॥अध्यापनजीवनार्थ॥१९॥रायेंकरावेंअवनीरक्षण॥वैश्येंकृषि- कर्मादिजाण॥द्विजसेवाशूद्रालागुन॥केलीनियमितविधीनें॥२०॥कृषिवाणिज्यगोरक्षण॥वैश्यवृत्तितैसें वृद्धिजीवन॥ त्यामाजीगोवृत्तिआपुलीम्हणून॥गोवर्धनपूजावा॥२१॥बापुडाइंद्रकायकरी॥आपणअस- तोंवनांतरीं॥पशुचरतीपर्वतशिखरीं॥यथेष्टहरिततृणातें॥२२॥यास्तवइंद्रयागाकरितां॥जेंकांद्रव्यमिळ- विलेंताता॥तयाचाव्ययकरावाआतां॥नगोत्सवींआदरें॥२३॥सर्वीएकहोऊनिआपण॥समारंभकरावा- महान॥नानाविधपक्वान्न॥निर्माणकरूनिपेंजावें॥२४॥पायससूपओदनपुरी॥शिरासांजोऱ्यापात्रांतरीं भरोनिकरंज्यामांडेघीवरी॥पूर्णगर्भमनोरम॥२५॥शाखाव्यंजनेंघृतपाचित॥गोरसघेऊनिसंगृहीत॥वि- प्रांसीदेऊनिदक्षिणाबहुत॥तयालागींतोषवावें॥२६॥समंत्रककरावेंहवन॥ब्राम्हणांसीद्यावेंधेनुदान॥ चांडाळापर्यंतदेऊनिअन्न॥संतोषकरावाअत्यादरें॥२७॥गायींसघालावेंतृण॥सर्वपक्वान्नेंसिद्धकरून॥गोव

र्धनादेऊनिबलिदान॥ नंतरभोजनकरावें॥ २८ प्रदक्षिणाकरूनितयासी॥वंदनकरावेंसद्भावेंशीं॥ बाबामाझें मतहेंसर्वांसी॥रुचेलतरीमान्यकरा॥२९॥ऐसीपरिसूनिकृष्णवाणी॥नंदादिगोपाळआपुलेमनीं॥आनंदु लेतयेक्षणीं॥सिद्धजाह्लेतेंकरावया॥ ३०॥शाकटारूढहोऊनिआपण॥स्त्रीपुत्रादिकरूनियग्रहण॥करिते जाह्लेप्रयाण॥नगोत्सवाकारणें॥ ३१॥ नंदादिगोपवर॥सवेंघेऊनिपरिवार॥पंथक्रमितांमनोहर॥कृष्ण चरित्रगातीमुदें॥ ३२॥कृष्णोक्तसर्वकरूनिगोपाळ॥गिरीसप्रदक्षिणाघालितीसकळ॥सन्निधठेवूनिप- क्वान्नकवळ॥पूजनकरितीसद्भावें॥ ३३॥गोपविश्वासार्थजाण॥अन्यरूपधरूनिनारायण॥गिरिवरीबै- सूनिआपण॥ अभयदानदेतसे॥ ३४॥नंदासिह्मणेश्रीहरी॥तुमचाभावजाणूनिअंतरीं॥ प्रत्यक्षरूपेंगोवर्धन गिरी॥करितोभोजनतोपहा॥३५॥श्रीकृष्णआपणआपणासी॥ वंदनकरीसद्भावेंसी॥विस्मयजाह्लासर्वांसी ह्मणतीगोपदैवतहें॥३६॥कामरूपीगोवर्धन॥देताजाह्लाआशीर्वचन॥तुमचेपूजनेंकरूनीप्रसन्न॥जाहलोंये- थवांगोपाळहो॥३७॥ मानवांआणिगोधनांसी॥सदाहोईलभद्रराशी॥ अनुग्रहकरूनिगोपाळांसी॥ गिरिरूपहं- रीगुप्तहोय॥३८॥ ॥श्लोक॥ ॥ इत्यद्रिगोद्विजमखंवासुदेवप्रणोदिताः॥ यथाविधायतेगोपाःसहकृष्णाव्रजं ययुः॥ ३८॥ टीका ॥श्रीकृष्णमतेंकरून॥नगोत्सवयज्ञसंपादून॥नंदादिगोपाळआपण॥व्रजामाजीपातले॥ ३९॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥चतुर्विंशाध्यायगोडहा॥४०॥ २४॥ पंचविंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥मघवाविचारकरीमनांत॥गोकुळींगोपाळकृष्णाश्रित॥देवांचीहेलनाकरि- तीउन्मत्त॥शिक्षालावूंतयांसीं१ संवर्तकनामेंजोप्रलयघन॥तयातेंआज्ञापीशचीरमण॥गोपाळधनमदेंमत्तपू

र्ण॥जाहलेअसतीजगतीवरी॥२॥कर्मांगयज्ञाचात्यागकरून॥पर्वताचेंकरितीपूजन॥कृष्णावचनमानूनिप्रमाण
करितीसन्मानतयाचा॥३॥ ॥श्लोक ॥वाचालंबालिशंस्तब्धमज्ञंपंडितमानिनम्॥कृष्णंमर्त्यमुपाश्रित्यगोपामेच
क्रुरप्रियम्॥ ५॥टीका ॥ मूढगर्विष्ठवाचाळ॥पंडितमानीकृष्णकेवळ॥त्याच्याआश्रयेंहेगोपाळ॥अवज्ञाकरिती-
माझीही॥ ४ ॥तस्मात्मेघहोतुह्मीजाऊन॥गोकुळींवृष्टिकरादारुण॥जेणेंजातीगोपालांचेप्राण॥गोधनेंहीनाशपा-
वतील॥५॥मीहीयेतोंपृथ्वीवरी॥घेऊनिऐरावतकरी॥नंदगोष्ठनाशावयाझडकरी॥मरुद्गणांसहित॥६॥इंद्राज्ञा
ऐकूनितेअवसरीं॥बंधनमुक्तमेघझडकरी॥गर्जनाकरितीनभोदरीं॥भयंकरआवेशें॥७॥नंदगोकुळत्रासावया-
सी॥विद्युल्लताप्रकाशितीआकाशीं॥अतिवृष्टिहोयगारासरशी॥अकस्मातअकाळीं॥८॥तेथवांजलओघेंकरून॥
पृथ्वीजाहलीसर्वसमान॥कोठेंनीचउंचस्थान॥राहिलेंनाहींगोकुळीं॥९॥प्रलयमारुतेंकरून॥कंपितांगजाह-
लेगोपाळआपण॥गोगोपगोपीसंकटजाणून॥जातीशरणगोविंदा॥१०॥ ॥श्लोक॥कृष्णकृष्णमहाभागत्व-
न्नाथंगोकुलंप्रभो॥त्रातुमर्हसिदेवान्नःकुपिताद्भक्तवत्सल॥ १३॥ टीका ॥हेमहाभाग्यशाली॥हेश्रीकृष्णाव-
नमाली॥भक्तवत्सलायाकालीं॥तूंचिआम्हाचानाथहो॥ ११॥इंद्रहोऊनिकोपायमान॥पर्जन्यवृष्टिकरितोदारुण
तयाचेंकरूनीनिवारण॥आम्हुचेंरक्षणकरावें॥१२॥तेव्हांशिळावृष्टिकरून॥गोकुलक्षयपाहून॥इंद्रापराधमा-
नसींआणून॥विचारकरीपरमात्मा॥१३॥यज्ञभंगकेलाम्हणून॥सुरेंद्रजाहलाकोपायमान॥पर्जन्यवृष्टिकरू-
निदारुण॥घातकरूंपाहातसे॥१४॥सात्विकआणिभक्तियुक्त॥देवअसतीस्वर्गांत॥ईश्वरत्वाचाअभिमानकिं-
चित्॥होतनाहींतयांतें॥१५॥अकल्पितगर्वहोतांत्यासी॥मानभंगेंमुक्ततानिश्चयेंशीं॥ऐसानिश्चयआणूनिमा-

नसीं॥उपायकरीमुकुंदतो॥ १६ ॥गोकुळकरावयारक्षण॥चरित्रकरीजनार्दन॥गोवर्धनगिरिउत्पाटन॥करूनीकरा-
ग्रींधरीतसे॥१७॥श्वानमूत्रामाजीजाण॥जैसेंउगवतेंछत्रलहान॥ बालकसहजउपटून॥करींघेतेंतयापरी॥ १८॥
करींघेऊनिगोवर्धन ॥ बोलताजाहलाभगवान॥हेअंबहेताताअहोगोकुळजन॥गोधनासहितयाहोया॥१९॥मा
झ्याकरांतूनिगिरि॥पतनपावेलमहीवरी॥हीशंकानधराअंतरीं॥साचोकारीवचनहें॥ २०॥श्रीहरिवचनकरूनी
श्रवण॥नंदादिगोपाळगोकुळजन॥सर्वघेऊनिगोधन॥गिरितळवटींपैंआले॥२१॥क्षुधातृषाकरूनीसहन॥ करिते-
जाहलेकालक्रमण॥सन्मुखपाहतीमनमोहन॥श्यामसुंदरश्रीहरी॥ २२॥ एकस्थानीदिवससात॥उभाराहिलाजग
न्नाथ॥चंचळजाहलानाहींकिंचित्॥योगसामर्थ्यअघटितहें॥२३॥कृष्णाप्रभावपाहूनिहरी॥ विस्मितहोऊनिनि
जांतरीं॥पर्जन्यवृष्टिनिवारणकरी॥तैंसूर्योदयजाहला॥२४॥ऐसेंपाहूनिसत्वर॥सर्वांसिबोलेजगदीश्वर॥अ
तांनिघावेंबाहेर॥त्रासत्यजूनीयेधवां॥२५ ॥निवारणहोतांपर्जन्य॥सरितासागरींजातीआपण॥महावातपा-
वलाशमन॥आनंदअखिलासीजाहला॥२६॥गोधनेंशकटबाळ॥स्त्रियाघेऊनिगोपाळ॥बाहेरनिघालेतात्काळ
कृष्णावचनेंकरूनिया॥२७॥सर्वांसमक्षश्रीहरी॥गिरिस्थापीपृथ्वीवरी॥तेव्हांवृद्धनंदादिकसत्वरीं॥आशीर्वाद दे-
तीश्रीकृष्णा॥२८॥श्रीकृष्णाचेंपूजन॥भावेंकरितीव्रजजन॥नंदयशोदारोहिणीसंकर्षण॥आलिंगनदेतीकृष्णा
तें॥२९॥आशीर्वाददेऊनितयासी॥संतोषितजाहलेमानसीं॥देवगंधर्वसिद्धआकाशीं॥पुष्पवृष्टिकरितीबहु-
३०॥नानावाद्येंवाजविती॥कृष्णाचरितामृतसुखेंगाती॥आनंदजाहलासर्वांप्रती॥तोशेषमुखेंमावेना॥ ३१॥गो
पाळनंदयशोदारोहिणी ॥ बळिरामकृष्णसर्वघेउनी॥शकटारूढहोऊनितेक्षणीं॥गोगोपीसहव्रजींपातले॥३२

श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामवि॰ पंचविं॰ गो॰ ॥ ३३ ॥ २५ ॥ षड्विंशा॰ प्रारंभः ॥
श्लोक ॥ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ एवंविधानिकर्माणिगोपाःकृष्णस्यवीक्ष्यते ॥ अतद्वीर्यविदःप्रोचुः समभ्येत्यसुविस्मि
ताः ॥ १ ॥ टीका ॥ अमानुषकृत्येंविमळ ॥ पाहूनिविस्मितजाहलेगोवळ ॥ साशंकयेऊनिनंदाजवळ ॥ बोलतेजा
हलेराजेंद्रा ॥ १ ॥ हेनंदातुझाकुमार ॥ अद्भुतकृत्येंकरीसाचार ॥ यागोवळांतअवतार ॥ कैसायोग्यययासी ॥
२ ॥ कोठेंसप्तवार्षिककुमार ॥ कोणीकडेतोगिरिवर ॥ सप्तदिवसकराग्रावर ॥ धारणकरीहेंकैसें ॥ ३ ॥ नेत्रांचेंन
होयउन्मीलन ॥ तैंघेतलापूतनेचाप्राण ॥ तीनमासांचाअसतांआपण ॥ शकटपदेंभंगिला ॥ ४ ॥ एकवर्षाचाअसतांकु-
मर ॥ आलातृणावर्तदैत्यथोर ॥ तयासीमारूनपृथ्वीवर ॥ गगनींहूनीपाडिलें ॥ ५ ॥ कुपितहोऊनियशोदासती ॥ उ
खळासीबांधीतयाप्रती ॥ तैंअर्जुनवृक्षांतूनिशीघ्रगती ॥ जाउनितरुवरमोडिलेयेणें ॥ ६ ॥ तेसेंवनींरामासहित
धेनूचारितअसतांनिश्चित ॥ करीबकासुराचाअंत ॥ चंचूपुटउपटूनी ॥ ७ ॥ वत्सेंचारितअसतांहरी ॥ वत्सरूपें-
असुरझडकरी ॥ प्राप्तजाहलावनांतरीं ॥ पूतनारीतयावधि ॥ ८ ॥ तालवनींधेनुकासुर ॥ जोज्ञातीसहितवसेदु-
र्धर ॥ तयादाखवूनियमनगर ॥ सौख्यदिधलेंअखिलांतें ॥ ९ ॥ हेनंदापरिसेंसादर ॥ रामेंवधिलाप्रलंबासुर ॥ तैं-
अरण्यवन्हीमाजीसत्वर ॥ सकळगोपाळसंरक्षिले ॥ १० ॥ अतिक्रूरकाळियाफणी ॥ विषदर्पेंमातलायमुनाजीव-
नीं ॥ तयासीस्वयेंदंडकरूनी ॥ निर्विषउदकतेंकेलें ॥ ११ ॥ व्रजवासीपडतांसंकटांत ॥ वेळोवेळींअकस्मात ॥ नं-
दातवपुत्रनिश्चित ॥ प्रेमेंयेऊनितारीतसे ॥ १२ ॥ यास्तवआम्हांवाटतेंमनीं ॥ सर्वभूतात्माशार्ङ्गपाणी ॥ हरीअसा-
वाऐसीयेक्षणीं ॥ शंकाउद्भवलीनंदराया ॥ १३ ॥ यापरीपरिसूनिवचन ॥ बोलताजाहलानंदआपण ॥ मीगर्ग-

मुरेवंकेलेंश्रवण॥तेंचिकथनकरितोंतुम्हां॥१४॥श्रवणकरितांगर्गवचन॥होईलशंकानिवारण॥प्रतियुगींकरूनीतनूधारण॥अवतारकृत्यहासंपादी॥१५॥शुक्लरक्तपीत॥त्रिवर्णधारणकरीनिश्चित॥ययासीकृष्णतासांप्रत॥प्राप्तजाहलीगर्गह्मणे॥१६॥आणिकहातवसुत॥पूर्वींवसुदेवाजाहलाकचित्॥ह्मणूनीवासुदेवनामेंसमस्त॥बाहतीलयाकौतुकें॥१७॥याचींगुणकर्मेंबहुत॥आहेतनामेंहींअगणित॥तींमीनजाणेंसमस्त॥जाणावयाअशक्यअन्यांही॥१८॥आणिकजेसर्वगोपाळ॥गोपीआणिगायींचेंकुळ॥यांसीआनंददेणाराबाळ॥कल्याणकारकतुह्मांसी॥१९॥यापुत्राच्यायोगेंकरून॥तुह्मीतरालसंकटापासून॥हेगोकुलराजापूर्वींवीन॥दुष्टनृपतीअसेजो॥२०॥ऋषिशापेंकरून॥तोराजाजाहलादहन॥अराजकापृथ्वीपाहून॥तस्करसाधूंसीउपद्रविती॥२१॥तेव्हांयानेंसंरक्षिले॥प्रजाजनबळेंवाढविले॥तेंत्यांनींतस्कराजिंकिलें॥क्षणमात्रनलागतां॥२२॥जेमानवतवपुत्रावरी॥प्रीतीकरतीलनिर्जांतरीं॥तयातेंशत्रुसंसारीं॥कदाकाळींआतुडेना॥२३॥ ॥श्लोक॥ ॥तस्मान्नंदात्मजोऽयंते नारायणसमोगुणैः॥श्रियाकीर्त्याऽनुभावेन तत्कर्मसुनविस्मयः॥२२॥ टीका ॥तस्मात्हेनंदास्वरूपगुण॥शोभाकीर्तिपराक्रमपूर्ण॥इत्यादिऐश्वर्येंकरून॥नारायणासमानपुत्रहा॥२४॥यास्तवअलौकिककृत्याचें॥आश्चर्यमानूंनकोत्याचें॥हेंवाक्यमुनिगर्गाचें॥सत्यजाणागोपाळहो॥२५॥यापरीगर्गगीत॥नंदेंकथिलेंगोपांसमस्त॥तेंत्यांचेंसमाधानजाहलेंत्वरित॥म्हणतीवैकुंठनाथप्रगटला॥२६॥असोवासवगर्वविमोचन॥रायाकरीश्रीभगवान॥सद्भावेंमानसींत्याचेचरण॥आठवितांमोक्षलाधेपैं॥२७॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥षड्विंशाध्यायगोडहा॥२८॥ २६॥ सप्तविंशाध्यायप्रा०

श्लोक॥ ॥श्रीशुकउवाच॥ ॥गोवर्धनेधृतेशैलेआसाराद्रक्षितेव्रजे॥गोलोकादाव्रजत्कृष्णंसुरभिःशक्रएवच॥१॥
टीका॥ ॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥गोवर्धनधरूनिहातीं॥गोकुळरक्षीश्रीपती॥सप्तदिवसपर्यंत॥१॥अघटितपा
हूनिमहिमा॥सुरभीसहितसूत्रामा॥वृंदावनींमेघश्यामा॥शरणआलासद्भावें॥२॥लज्जितहोऊनिहरी॥श्री-
कृष्णाचेंस्तवनकरी॥हेंशुद्धसत्वरूपादानवारी॥दर्शनींतमनिमालें॥३॥सर्वज्ञातुजसंसार॥मुळींचनाहींमायावि-
कार॥मगकामक्रोधमदमत्सर॥कोठूनिअसतीस्वामियां॥४॥तथापिखलनिग्रहार्थजाण॥नारायणाहोशीअ-
वतीर्ण॥पितागुरुकालहीजाण॥तूंचिअससीसर्वेश्वरा॥५॥मानीजनाचामानभंग॥करिशीदेवापाहूनिप्रसंग॥प्रस-
न्नकरूनीअंतरंग॥हितकरिसीसर्वांचें॥६॥ऐश्वर्यमदेंमत्तजाहलों॥वासुदेवचरणाविस्मरलों॥स्वार्थेंपरमार्थाअंतर-
लों॥पश्चात्तापहामनीं॥७॥तूंसर्वशक्तिमान्‌सर्वेश्वर॥तुझीस्पर्धाकरीमीपामर॥मानसींनकरितांविचार॥अपराध-
हाकेला॥८॥क्षमाकरीदातारा॥गोपाळकृष्णामहोदारा॥हेअधोक्षजागुणागारा॥तुजकारणेंवंदनअसो॥९॥कृष्णा
ईश्वरत्वाचाअभिमान॥मानसींकरूनियांधारण॥केलेंकेशवातुझेंछलन॥सर्वअज्ञानहेंमाझें॥१०॥प्रतिवार्षिकय
ज्ञजाण॥माझाभंगकेलाह्मणून॥मानसींहोऊनिकोपायमान॥अतिवृष्टिमींकेली॥११॥हाकेलाअपराधथोर॥प-
रीतूंसर्वात्मापरमेश्वर॥गणनानकरितांउदारींसत्वर॥सर्वघालींपुरुषाद्या॥ १२॥ श्लोक ॥नमस्तुभ्यंभगवतेपुरु-
षायमहात्मने॥वासुदेवायकृष्णायसात्वतांपतयेनमः॥१०॥ टीका ॥ भगवंतापुरुषोत्तमा तेजोराशी॥वंदनअसो
तवचरणांसी॥कृष्णासर्वांतरवासि॥सात्वतपतीपुराणा॥ १३॥पर्जन्यवृष्टिकेलीह्मणून॥अपराधीजाहलोंमहान॥
तथापिस्वामितूंकरुणानिधान॥केलेंशासनकृपेनें॥१४॥ ॥श्लोक॥ ॥त्वयेशानुगृहीतोऽस्मिध्वस्तस्तंभोहतोद्य-

सः॥ईश्वरंगुरुमात्मानंत्वामहंशरणंगतः॥ १३॥ टीका ॥अपराधन्नाणितांसनंत॥मजवरीकृपाकेलीबहुत॥ पर्जन्यवृष्टीचाउद्योगव्यर्थ॥करूनीगर्वपरिहरिला॥ १५॥ आतांहाचरणकिंकर॥सर्वात्मागुरुतूंपरमेश्वर॥माझाप्रभुतूंनंदकुमार॥शरणआलोंपाहिमां॥ १६॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥ ऐसीपरिसूनिविनयोक्ति॥बोलताजालाजगत्पति॥ अमरेश्वराकारणें॥१७॥इंद्रैश्वर्याचामदजाण॥सर्वकरावयाहरण॥केलेंतवयज्ञभंजन॥आणिककारणतेंनाहीं॥१८॥मीदंडपाणीअसतां॥धनाढ्यमजनेणतीतत्वतां॥ ऐसाअनुग्रहयाकरितां॥तुझ्यावरीहाकेला॥१९॥आतांशक्राअसोकल्याण॥करीस्वस्थानींगमन॥चित्तींस्मरूनिमच्छासन॥सावधराहेंस्वाधिकारीं॥ २०॥ नंतरसुरभियेऊनिआपण॥करितीझाहलीनधवांस्तवन॥हेश्रीकृष्णामनमोहन॥श्यामसुंदराजगदाद्या॥ २१॥ ॥ श्लोक॥ ॥कृष्णाकृष्णामहायोगिन्विश्वात्मन्विश्वसंभव॥भवतालोकनाथेनसनाथावयमच्युत॥१९॥ टीका ॥कृष्णाकृष्णायोगपती॥विश्वात्माविश्वमूर्ती॥इंद्रकरितांवृष्टिअति॥आम्हांलागींसंरक्षिलें॥ २२॥तस्मात्तूंआमुचेंदैवत॥विश्वपालकाआहेसीनिश्चित॥गोब्राम्हणसुरसंरक्षणार्थ॥आपणइंद्रअजिह्वावें॥ २३॥कमलसंभवाचेआज्ञेकरून॥अभिषेककरितोंकराग्रहण॥इंद्रव्हावेंआमुचेंआपण॥गोकुलेश्वरायाकालीं॥ २४॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥यापरीकरूनिस्तवनासी॥आपुल्यादुग्धेंकरूनिहषीकेशी॥यथासांगअभिषेकिला॥ २५॥तेसेंचिआकाश गंगाजळ॥इंद्रऐरावतकरेंनिर्मळ॥आणवितझाहलातात्काळ॥कृष्णस्नानाकारणें॥ २६॥ असोयापरिअभिषेककरून॥ठेविलेंगोविंदहेंअभिधान॥त्रैलोक्यींउत्सवझाहलामहान॥तोकाययेथेंवर्णूशके॥ २७॥ नारदतुंबरुकरितीगायन॥गंधर्वविद्याधरसिद्धचारण॥देवांगनानृत्यकरितीआपण॥पुष्पेंवर्षतीसुरनमीं॥ २८॥त्रैलोक्य

तेव्हां सुखावलें ॥ धेनुस्तनदुग्धें दाटले ॥ धान्य पृथ्वीवरी उद्भवलें ॥ नद्या वाहती क्षीरादि रस ॥ २९ ॥ मधु स्रवती तरुवर ॥ प्रगटती औषधी मनोहर ॥ पर्वतशिखरीं रत्नें सुंदर ॥ प्रकाशित होतीं सदा ॥ ३० ॥ चहूंकडे उत्सव या परी ॥ होता जाहला ते अवसरीं ॥ आज्ञा घेऊनि अक्रूर भिंहरी ॥ निजाश्रमा ते गेले ॥ ३१ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ सप्तविंशाध्याय गोड हा ॥ ३२ ॥ २७ ॥ अष्टाविंशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीशुक उवाच ॥ ॥ एकादश्यां निराहारः समभ्यर्च्य जनार्दनम् ॥ स्नातुं नंदस्तु कालिंद्यां द्वादश्यां जलमाविशत् ॥ १ ॥ टीका ॥ श्रीशुक म्हणे राया सी ॥ नंद करी एकादशी ॥ तें पूजूनि जनार्दनासी ॥ रात्रौ जागरण करी पैं ॥ १ ॥ द्वादशी पारणा साधनार्थ ॥ समय न जाणूनि निश्चित ॥ प्रवेशे यमुनाजीवनांत ॥ स्नाना कारणें संतोषें ॥ २ ॥ असुर वेळे माजी जाण ॥ वरुण दूत येऊनि आपण ॥ करिता जाहला नंदाचें हरण ॥ अकस्मात ते धवां ॥ ३ ॥ येरीकडे गोपाळ ॥ नंदासि पाहती सकळ ॥ अदृष्ट होतां उतावेळ ॥ शोकाकुळ वदती पैं ॥ ४ ॥ हे कृष्णा हे रामा ॥ तव पिता न दिसे आम्हां ॥ शोधुनी आणा धामा ॥ म्हणुनी बाहती समस्त ॥ ५ ॥ ऐसी परिसूनि वाणी ॥ काय करी चक्रपाणी ॥ वरुणलोका माजी तेक्षणीं ॥ अकस्मात पातला ॥ ६ ॥ श्यामसुंदर मनोहर ॥ नयनीं पाहुनी सत्वर ॥ करी वरुण नमस्कार ॥ अत्यादरें करूनियां ॥ ७ ॥ यथाविधि करूनी पूजन ॥ करूं आरंभी भावें स्तवन ॥ हे कृष्णा आदिपुरुषा नारायण ॥ देह साफल्य आज झालें ॥ ८ ॥ तव पद महिमा अपार ॥ ब्रह्मादिक नेणती ज्याचा पार ॥ ब्रह्मस्वरूपा नमस्कार ॥ वारंवार हा असो ॥ ९ ॥ ॥ श्लोक ॥ अजानता मामकेन मूढेनाकार्यवेदिना ॥ आनीतोऽयं तव पिता तद्भवान्क्षंतुमर्हति ॥ ७ ॥ टीका ॥ नेणतां माझ्या किंकरें ॥ अज्ञानत्वें आणिला सत्वरें ॥ तव पिता या स्तव हे हरे ॥ क्षमा करी समर्था ॥ १० ॥ माता पितरां विषयीं बहुत ॥ आपण आ

हांतदयायुक्त॥यानिमित्तेंकरूनिपुनीत॥दर्शनेंकेलेंमजलागीं॥११॥आतांआपुलापितासाचार॥गोकुळींच्यावास
त्वर॥ऐसेंपरिसूनिरमावर॥प्रसन्नजाहलातेधवां॥१२॥नंदासिघेऊनिसंगती॥वृंदावनींआलाजगत्पती॥स्व
जनासीनंदेंतीख्याती॥कथनकेलीविस्मयें॥१३॥परस्परआपणांत॥गोपाळबोलतीनिश्चित॥आपणासीब्रम्ह-
कृष्णनाथ॥दावीलकायकौतुकें॥१४॥संकल्पजाणूनियांपरी॥कायकरीपूतनारी॥ब्रम्हनामकडोहाभीतरी॥वै-
कुंठदावीअखिलांसी॥१५॥वैकुंठपाहूनिमनोहर॥गोपाळजाहलेतदाकार॥येतांचिडोहाबाहेर॥तोश्रीहरि
अवलोकिती॥१६॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥अष्टाविंशा
ध्यायगोडहा॥१७॥ २८ ॥एकोनविंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥श्लोक॥श्रीशुकउवाच॥भगवानपितारात्रीः शरदो
त्फुल्लमल्लिकाः॥वीक्ष्यरंतुंमनश्चक्रेयोगमायामुपाश्रितः॥ १ ॥टीका॥श्रीशुक म्हणेभारता॥रासक्रीडापरिसें
आतां॥कलिमलनाशकश्रीहरिगाथा॥भवसागरींतारकहे॥ १ ॥शरदृतूच्यारजनी॥ज्यावाटतीमनोहरजनीं
प्रफुल्लमल्लिकाआदिकरूनी॥जेथेंवल्लीविराजती॥२॥ऐसेंपाहूनिनारायण॥योगमायेच्याआश्रयेंकरून॥
त्यारजनींमाजीजाण॥रासक्रीडाकरूंइच्छी॥३॥तोंउदयाआलारोहिणीवर॥पूर्वदिशासुखमनोहर॥ किरण
रागेंरंगवीसुंदर॥लावूनिकेशरपतिजैसा॥४॥पूर्णमंडळीनक्षत्रनाथ॥शोभताजाहलाअत्यंत॥चंद्रप्रभेंक-
रूनीवनसमस्त॥रंजितपाहेश्रीपती॥५॥स्त्रीमनोहरमधुर॥वेणुगायनकरीसुस्वर॥पूर्णब्रम्हश्रीकरधर ॥
लीलावतारश्रीकृष्ण॥६॥तोवेणुरवपरिसूनिकानीं॥कृष्णादर्शनकरावयालागुनी॥गोपिकानिघाल्यातेक्ष
णीं॥कामेंमनींपीडिल्या॥७॥कित्येककरितांगोदोहन॥कोणीकरितांसंमार्जन॥कोणीकरितांकांडण॥वेणु-

नादापरिसती ॥ ८ ॥ पाककरितअसतांकोणी ॥ कोणीरांजणींभरितांपाणी ॥ कोणी बाळकपाजितांस्तनीं ॥ त्यागूनि सर्वनिघाल्या ॥ ९ ॥ कोणीकरितांपतिसेवन ॥ निघाल्यात्यागूनकोणीभोजन ॥ कोणीनेत्रींघालितांअंजन ॥ कृष्ण दर्शनींआसक्त ॥ १० ॥ अस्ताव्यस्तभूषणें ॥ अंगावरीघालितीनेणें ॥ शोभादिसेविलक्षण ॥ आश्चर्यकारकगोपीं सी ॥ ११ ॥ पतिपुत्रकरितीनिवारण ॥ तयांचेंनायकूनिवचन ॥ होतांमुरलीध्वनीचेंश्रवण ॥ कृष्णदर्शनानिघाल्या १२ ॥ ज्याकाअसतीसदनांत ॥ जयांजावयाप्रतिबंधबहुत ॥ त्याकृष्णाध्यानीं होऊनिरत ॥ विदेहस्थितीपावल्या १३ विरहतापेंभोगूनिदुःख ॥ ध्यानानंदेंपावतीसुख ॥ तेणेंपापपुण्यसारूनिअशेख ॥ कृष्णरूपत्याजाहल्या ॥ १४ ॥ ऐसेंपरिसूनियांवचन ॥ बोलेअभिमन्यूचानंदन ॥ कृष्णपरमसुंदरपाहून ॥ जारबुद्धीत्याध्याती ॥ १५ ॥ कृष्णपर ब्रम्हजाणून ॥ केलेंनाहींतयाचेंध्यान ॥ केसेंजाहलेंसंसारनाशन ॥ सांगाकारणमुनिवर्या ॥ १६ ॥ श्रीशुकम्हणेराया सी ॥ हेंपूर्वीनिरूपिलेंतुजसी ॥ कींद्वेष्टेहिजातीमोक्षासी ॥ निदिध्यासींनिरतजे ॥ १७ ॥ हेषेंदमघोषनंदन ॥ संबंधें यादवतेंशजाण ॥ गोपिकाकामेंकरूनिध्यान ॥ श्रीकृष्णासीपावल्या ॥ १८ ॥ कामेंक्रोधेंभयेंकरून ॥ तन्निष्ठजाहलें ज्यांचेंमन ॥ तेस्वतःश्रीकृष्णहोऊन ॥ ब्रह्मानंदींमिसळती ॥ १९ ॥ याउपरिगोपींतेंपाहूनी ॥ वाग्विलासेंकरूनीवनीं बोलताजाहलाशार्ङ्गपाणी ॥ मधुरवाणीकरूनियां ॥ २० ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ स्वागतंवोमहाभागाः प्रियं किंकरवाणिवः ॥ व्रजस्यानामयंकच्चिद्ब्रूतागमनकारणम् ॥ १८ ॥ टीका ॥ अहोमहाभाग्यशालिनी ॥ गोपीनो- आलांवृंदावनीं ॥ उत्तमजाहलेंयेक्षण[illegible] ॥ तुमचेंप्रियमीकायकरूं ॥ २१ ॥ व्रजवासीसमस्तजन ॥ सुखीआहेत कींपूर्ण ॥ तुमच्याआगमनाचेंकारण ॥ कायआहेतेंवदा ॥ २२ ॥ याघोररजनींत ॥ त्यागूनिव्रजआलावनांत ॥ शं-

काभयाचीनसेमनांत ॥ कायत्यासीह्मणावें॥ २३॥ हेंसुंदरवनसुशोभित ॥ पूर्णचंद्रप्रभायुक्त ॥ जेथेंकुसुमेंसुगंध
भरित ॥ मंदशीतसमीरवाहे ॥ २४ ॥ ऐसेंपाहिलेंतुह्मींकानन ॥ आतांऐकामाझेंभाषण ॥ तुमचेमातापितरबंधुजन
शोधितीलज्यागृहीं ॥ २५ ॥ सदनींजाऊनिपतिसेवन ॥ कराआधींलरेंकरून ॥ त्यांचात्यागकरावयालागुन ॥ नयो
ग्यतुह्मीगोपीनो ॥ २६ ॥ श्लोक ॥ ॥ दुःशीलोदुर्भगोवृद्धोजडोरोग्यधनोऽपिवा ॥ पतिःस्त्रीभिर्नहातव्योलोकेप्सुभिर
पातकी ॥ २५ ॥ टीका ॥ जरीदुष्टस्वभावयुक्त ॥ भाग्यहीनमूर्खनिश्चित ॥ दरिद्री किंवारोगग्रस्त ॥ ऐसापतीअसेतरी
२७ ॥ इहपरयादोहीं ॥ लोकांचेंभयमनींकांहीं ॥ मानणाऱ्यास्त्रियांहीं ॥ पतित्यागकरणेंअनुचित ॥ २८ ॥ सदनींरड
तीनंदन ॥ त्यासिकराजास्तनपान ॥ माझ्यासुहेंकेलेंआगमन ॥ तेंहीउत्तमबहुजाहलें ॥ २९ ॥ मीप्रियकरसमस्तां ॥
परंतुऐकास्त्रीधर्मगाथा ॥ पतिआणितद्बांधवसेवितां ॥ स्वार्थपरमार्थसाधती ॥ ३० ॥ कुलस्त्रियांसीहेंभूषण ॥
व्यभिचारेंघडेमहादूषण ॥ निंद्यकर्मतेंत्यागून ॥ विहितमार्गेंवर्त्तावें ॥ ३१ ॥ माझेंकरितांदर्शनश्रवण ॥ भावेंहो
यमोक्षसाधन ॥ तेंसेंघडतांसन्निधान ॥ सौख्यकांहींलाधेना ॥ ३२ ॥ यासाठींतुम्हांसीसांगतोंहित ॥ येथूनिजावें
गृहात्वरित ॥ मातापितरबंधुसुत ॥ पतिसहसुखीअसावें ॥ ३३ ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ अप्रियभाषणऐसें
जगत्पती ॥ करितांदुःखहोयगोपींप्रती ॥ अधोवदनाहोतीत्या ॥ ३४ ॥ चरणेंकरितीपृथ्वीखनन ॥ नेत्राश्रूनींकुचकुं
कुमप्रक्षालन ॥ स्तब्धराहूनियांएकक्षण ॥ सद्गदकंठेंबोलती ॥ ३५ ॥ जगन्नाथाहृषीकेशी ॥ कांगाआम्हांतेंछळि
सी ॥ वाग्बाणेंकरूनीअबलांसी ॥ कांताडिसीगोविंदा ॥ ३६ ॥ आम्हींपतिपुत्रादिक ॥ विषयसोडूनियांदेख ॥
तवचरणकमलपाहूनिचोख ॥ सेवेस्तवपातलों ॥ ३७ ॥ तस्मात्हेस्वेच्छाविहारी ॥ गोपाळकृष्णापूतनारी ॥ त्या

गआमुचायेअवसरीं॥करूंनकोमाधवा॥ ३८॥पतिसेवाहाचिस्त्रियांचा॥जोकाकथिलाधर्मसाचा॥तूंआत्माअखिलभूतांचा॥तुझेठायींनोघडो॥ ३९॥कुशलपुरुषतुझेठायीं॥चित्तगेवितीशेषशायी॥पतिपुत्रादिकदुःखदायी॥प्रयोजनकायतयांचें॥ ४०॥आमुचेंचित्तआजवरी॥देवासंसारींहोतेंनत्सर॥मुरलीध्वनिपरिसतांसुस्वर॥तुझ्याकडेमुरडलें॥ ४१॥आतांआम्हावरीकृपाकरी॥देचरणाश्रयत्येअवसरीं॥निराशहोऊनिसंसारीं॥नवसन्निधपातलों॥ ४२॥तुझेंचरणकमलसोडून॥व्रजांतकरावयागमन॥कदानघेआमुचेंमन॥कायकरावेंमुकुंदा॥४३कृष्णातुलापाहूनिहृदयांत॥कामाग्निपेटलाबहुत॥सिंचनकरूनीअधरामृत॥शमनकरीलवलाहें॥ ४४॥ ॥श्लोक॥ ॥यर्ह्यंबुजाक्षतवपादतलंरमायादत्तक्षणंक्वचिदरण्यजनप्रियस्य॥अस्प्राक्ष्मतत्प्रभृतिनान्यसमक्षमंगस्थातुंत्वयाभिरमितावतपारयामः॥ ३६॥ टीका ॥हेकृष्णाकमलनयना॥रमानंदसदनचरणा॥प्रियसमानूनिवनवासिजना॥वनभ्रमणाकरिशीतूं॥ ४५॥तुझ्याचरणांतेंजेधवां॥आम्हींस्पर्शकेलामाधवा॥ तैंहूनीलदन्यसैंधवा॥परिक्षारमानीनसों॥ ४६॥लक्ष्मीवक्षःस्थळींपदलाहे॥परीपदरजाइच्छिताहे॥तैशाआम्हीहीत्यजूनिस्वगेहें॥चरणरेणुवांछितों॥ ४७॥तस्मात्प्राणप्रियमित्रा॥श्यामसुंदराकोमलगात्रा ॥दुःखहेंनिवारीशतपत्रनेत्रा॥दास्यदेईआम्हांसी॥ ४८॥ ॥श्लोक॥वीक्ष्यालकावृतमुखंतवकुंडलश्रीगंडस्थलाधरसुधंहसितावलोकम्॥दत्ताभयंचभुजदंडयुगंविलोक्यवक्षःश्रियैकरमणंचभवामदास्यः३९टीका॥ ॥नीलवर्णअलकावली॥कुंडलांसहपडूनिकपोलीं॥कांतिदिसेफांकली॥मुखकमलींनिरुपम॥४९अमृतयुक्तअसेअधर॥मंदहास्यसकटाक्षनेत्र॥सर्वांसिजेंअभयंकर॥तुझेसरळभुजदंड॥ ५०॥रमानिलय

तुझेंवक्षस्थळ॥श्रीकृष्णापाहूनिविमळ॥आह्मीजाहलोंउतावेळ॥दासीव्हावयाइच्छितसों॥ ५१ ॥वेणुगीतक
रितांश्रवण॥त्रिजगांतीलस्त्रियाआपण॥भ्रष्टहोतीस्वधर्मापासून॥आमुचापाडकायसा॥५२॥हेंतुझेंरूपम
नोहर॥श्यामसुंदरसकुमार॥पाहूनिद्विजमृगतरुवर॥रोमांचितबहुहोती॥ ५३॥ व्रजवासीजनांचेंजाण॥तूं
चिकरिशीदुःखहरण॥आदिपुरुषअससीअवतीर्ण॥ह्मणूनिदीनअंगिकारी॥५४॥कामाग्निकरूनिजाण
आम्हीदासीसंतप्तपूर्ण॥आमुच्यास्तनशिरांवरीतूर्ण॥संतापहरकरस्थापीं॥५५॥श्रीशुककह्मणेपरीक्षिती॥ऐ
सीपरिसूनिललनोक्ति॥सदयहृदयेंजगत्पति॥गोपीसीवश्यजाहला॥५६॥ज्ञातावधिगोपींसहित॥यमुनात
टींजगन्नाथ॥कंठींवनमालासुशोभित॥क्रीडाकरीआनंदें॥५७॥ ॥श्लोक॥ ॥बाहुप्रसारपरिरंभकराल
कोरुनीवीस्तनालभननर्मनखाग्रपातैः॥क्ष्वेल्या ऽवलोकहसितैर्व्रजसुंदरीणामुत्तंभयन्रतिपतिंरमयांचकार
४६॥ टीका ॥भगवत्क्रीडावर्णन॥शुकाचार्यकरितीआपण॥श्रीहरीबाहूपसरून॥गोपिकांतेंआलिंगी॥
५८॥हस्तकेशजंघावसन॥हस्तेंस्पर्शीतैसेचिस्तन॥करीविनोदेंसंभाषण॥सस्मितविलोकनकौतुकें॥५९
नानापरीचेष्टाकरून॥गोपींचेमनींकामवर्धन॥करितचीवनींभगवान॥रमविताजाहलातयांतें॥ ६०॥गोकुला
धिपनंदसुत॥गोपींमाजीहोयरत॥तैंव्रजस्त्रियाम्हणतीमनांत॥हरीस्वाधीनजाहला॥ ६१॥आम्हीसकळस्त्रि
यांतधन्य॥आह्मांसमनाहींअन्य॥ऐसागर्वकरितांधारण॥श्रीहरिगुप्तजाहला॥ ६२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥
दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥एकोनत्रिंशाध्यायगोडहा॥६३॥ २९ ॥त्रिंशाध्यायप्रारंभ॰
श्रीशुकह्मणेविष्णुराता॥भगवान् काननींगुप्तहोतां॥व्रजांगनादुःखितचित्ता॥करीस्तवकारणीजयापरी॥१॥

कृष्णाचें मंदगमन॥ प्रीतिपूर्वक हास्यवदन॥ विलासयुक्त अवलोकन॥ आनंदकारक भाषणें॥ २॥ तैसी चिन्तासिरम विणारी॥ क्रीडा मनोहर नाना परी॥ विलासादिक अंतरीं॥ आठवूनि लुब्ध त्या गोपी॥ ३॥ मोहित होऊनि आपण॥ करित्या जाहल्या कृष्णानुकरण॥ आह्मी स्वयेंचि कृष्ण ह्मणून॥ प्रमत्त वनगाती वनीं॥ ४॥ एकत्र होऊनि समस्त॥ वनोपवनीं शोधिती कांत॥ सबाह्यांतरीं गगनवत॥ स्थित असे जो श्रीहरी॥ ५॥ तयासी जाती शोधावया॥ वनीं भ्रमती गोपजाया॥ वृक्षांपाशीं जाऊनियां॥ कृष्णशुद्धी विचारिती॥ ६॥ श्लोक॥ दृष्टो वः कच्चिदश्वत्थ प्लक्ष न्यग्रोध नो मनः॥ नंदसूनुर्गतो हृत्वा प्रेमहासावलोकनैः॥ ५॥ टीका॥ हे अश्वत्था पिंपरी॥ हे वटवृक्षा वनांतरीं॥ नंदात्मजजो मंदहास्य करी॥ तो देखिला काय तुम्हीं॥ ७॥ आपुल्या सद्गुणें जाण॥ करूनी आमुचें मनहरण॥ तस्करापरी गेला आपण॥ पाहिला असेल तरि वदा॥ ८॥ श्लोक॥ कच्चित्कुरबकाशोकनागपुन्नागचंपकाः॥ रामानुजो मानिनीनां गतो दर्पहरस्मितः॥ ६॥ टीका॥ हे कोन्हांटे अशोका सत्वरी॥ हे लवंगी उंडिणी ये अवसरीं॥ सांगा को ठें गेला सुरहरी॥ नागपुन्नाग चंपक हो॥ ९॥ सौंदर्याभिमानयुक्त॥ स्त्रियांचा गर्व हरण करीत॥ रामानुज यशोदासुत॥ इकडुनि गेला काय हो॥ १०॥ ॥श्लोक॥ ॥कच्चित्तुलसि कल्याणि गोविंदचरणप्रिये॥ सह त्वाऽलिकुलैर्बिभ्रद्दृष्टस्तेऽतिप्रियोऽच्युतः॥ ७॥ टीका॥ हे तुलसी कल्याणकारिणी॥ वससी सदा गोविंदचरणीं॥ भ्रमरसमुदायें करूनी॥ धारण तूतें करी जो॥ ११॥ तो तुजला ही प्रियकर॥ श्यामसुंदर नंदकुमर देखिला असेल विपिनीं सत्वर॥ सांग आतां साजणी॥ १२॥ श्लोक॥ मालत्यदर्शि वः कच्चिन्मल्लिके जाति यूथिके॥ प्रीतिं वो जनयन्यातः करस्पर्शेन माधवः॥ ८॥ टीका॥ हे मधुमालती हे चमेली॥ हे मोगरी याकाळीं

हेजाईजुईनोवनमाळी ॥ देखिलाकायसांगाहो ॥ १३ ॥ आमुचाकृष्णालक्ष्मीकांत ॥ जोतुह्मांकंठींधरीनिश्चित ॥ तोपल्लवांकरस्पर्शकरित ॥ गेलाकायबायानो ॥ १४ ॥ श्लोक ॥ चूतप्रियालपनसासनकोविदारजंब्वर्कबिल्वबकुलाम्रकदंबनीपाः ॥ येऽन्येपरार्थभवकायमुनोपकूलाःशंसंतुकृष्णापदवींरहितात्मनांनः ॥ ९ ॥ टीका ॥ हेआम्रचारोळीफणसा ॥ हेअसाण्याहेकांचनजंबुवृक्षा ॥ अर्कबिल्वबकुलानोधरूनिपक्षा ॥ पंकजाक्षादाखवा ॥ १५ ॥ हेनीपाकदंबवृक्षा ॥ परोपकारार्थतुमचीदीक्षा ॥ यमुनातटींराहूनिशिक्षा ॥ सज्जनांसीलाविता ॥ १६ ॥ आमुचेंहेंसर्वचित्त ॥ कृष्णविरहेंजाहलेंसंतप्त ॥ यास्तवकृष्णाचामार्गत्वरित ॥ आह्मांकारणेंनिवेदा ॥ १७ ॥ हेपृथ्वीपरिसेंवचन ॥ पूर्वीकायकेलेंतपाचरण ॥ तयायोगेंश्रीहरिचरण ॥ स्पर्शहोतोतुजलागीं ॥ १८ ॥ एकदेशामाजीसांप्रत ॥ कृष्णपदस्पर्शेंनिश्चित ॥ तृणांकुरेंहोसीरोमांचित ॥ अथवापूर्वअवतारीं ॥ १९ ॥ त्रिविक्रमरूपेंकरूनकेलेंतुझेंआक्रमण ॥ किंवाआदिनारायण ॥ वराहावतारींआलिंगी ॥ २० ॥ यास्तवसर्वदेशांतहरी ॥ स्पर्शेंहारोमांचतनुवरी ॥ असोदेखिलाअसेलदानवारी ॥ तरीसांगयेधवां ॥ २१ ॥ हेहरिणीनोंपरिसावचन ॥ पतिसहभ्रमतांकाननं ॥ देखिलाअसेलजनार्दन ॥ तरीसांगासखयानो ॥ २२ ॥ एकक्षणेंगोपिकासवेंघेऊन ॥ यापथेंचिगेलामनमोहन ॥ कृष्णाकंठींजीमाळापावन ॥ सुगंधयेतोहानिचा ॥ २३ ॥ नंतरगोपीकरितीगमन ॥ अग्रभागींतेधवांजाण ॥ फळभारेंनम्रतरुपाहून ॥ बोलतीवचनकायत्या ॥ २४ ॥ हेवृक्षहोआमुचाचित्तहर ॥ हातठेवूनगोपीस्कंधावर ॥ जातांकेलाजोतुह्मींनमस्कार ॥ तोसादरघेतलाकीं ॥ २५ ॥ ऐसेंउन्मत्तापरीकरूनीभाषण ॥ करित्याजाहल्यावनींभ्रमण ॥ कृष्णमयहोऊनिअंतःकरण ॥ तदनुकरणकरितीत्या ॥ २६ ॥ एकपूतनाहोऊनिआपण

अन्यगोपीसीकृष्णजाणून॥प्राशनकरवितीजाहलीस्तन॥शेवटींपतनपावेते॥२७॥एकगोपीहोऊनिकृष्णा॥
करितीजाहलीरुदन॥दुसरीशकटहोऊन॥पदेंकरूनीताडूनिघे॥२८॥कोणीहोउनितृणावर्त॥कृष्णरूप
गोपीसीहरीत्वरित॥कोणीरांगेनंदांगणांत॥कृष्णनाथासमानहो॥२९॥कोणीरामकृष्णहोऊन॥वनीं
चारितीधेनूआपण॥कोणीगोपीमुरलीघेऊनितृण॥धेनूपरीहंबरती॥३०॥अघबकादिदैत्यमर्दन॥
कोणीगोपीकरितीजाण॥कोणीकरितीवेणुवादन॥कोणीखेळखेळती॥३१॥एकगोपीबोलेवचन॥मीकृष्णमन-
मोहन॥माझीगतीकराअवलोकन॥ह्मणूनीमंदचालतसे॥३२॥कोणीऊर्ध्ववस्त्रघेऊन॥ह्मणेम्यांधरिलागोवर्ध
न॥वर्षवाताचेंकरितोंत्राण॥यारेतळवटींगोपाळहो॥३३॥कोणीगोपीबोलेवचन॥गोपाळहोझांकानयन॥दा
वाग्निकरितोंपान॥तुमचेंरक्षणकरावया॥३४॥एकउखळहोयजाण॥दुसरीगोपीहोयकृष्ण॥दामेंबांधीति-
जीतीलागून॥नंदहोउनसोडीचवयी॥३५॥येणेंपरीउन्मत्ता॥गोपीभ्रमतीसमस्ता॥वृक्षांसिविचारितनत्वतां
लक्ष्मीकांताकारणें॥३६॥पुढतीकरितीगमन॥अकस्मातदेखिलेश्रीहरिचरण॥ध्वजवज्रांकुशचिन्हेंपूर्ण॥ पृ-
थ्वीवरीतेकाळीं॥३७॥कृष्णपदसूचितमार्गेंकरून॥जातीसमस्तगोपीआपण॥तोंहरिपदांमाजीमिश्रण॥स्त्री
पदांचेंअवलोकिती॥३८॥ह्मणतीकृष्णेंआपुलाकोंपर॥ठेवूनिजीच्याखांद्यावर॥आपुल्यासंगतीनेलीसाचार
ऐशीमनोहरकवणअसे॥३९॥कायतियेचेंतपाचरण॥श्रीहरीचेंअधरपान॥एकटीकरितसेआपण॥सखि
यानोमनक्षोभतें॥४०॥अग्रभागींकरितीगमन॥तोंपाहिलेअर्धचरण॥ह्मणतीयेथेंकेलेंवेणीबंधन॥सुमनेंसाक्षदे
तीही४१इकडेस्त्रैणपुरुषांचेंदैन्य॥आणिस्त्रियांचादुष्टस्वभावपूर्ण॥लोकींप्रसिद्धकरावयाजाण॥त्यागोपींसहह-

रीरमे ॥ ४२ ॥ येरीकडे गोपी समस्त ॥ वनीं भ्रमती अस्ताव्यस्त ॥ ज्या गोपी सवें श्रीकृष्ण रत ॥ तीतें गर्व जाहला ॥ ४३ ॥ सर्वत्यागूनि गोपनारी ॥ मातेंच भजे पूतनारी ॥ धन्य धन्य मी पृथ्वीवरी ॥ ह्मणूनि काय बोलतसे ॥ ४४ ॥ हे कृष्णा लक्ष्मीकांता ॥ मी श्रमलें विलास करितां ॥ यास्तव इच्छित स्थानीं आतां ॥ घेऊनि जाणें प्रियोत्तमा ॥ ४५ ॥ ऐसें ह्मणतां श्रीधर ॥ बोले वचन मधुर ॥ येऊनि बैसें स्कंधावर ॥ ह्मणूनि लवला परमात्मा ॥ ४६ ॥ उभी राहूनि गोपी आपण ॥ करूं जाय स्कंधा रोहण ॥ तों तेथेंन लागतां क्षण ॥ श्रीहरि गुप्त जाहला ॥ ४७ ॥ गोपिका पाहूनि या परी ॥ शोक पावली ते अवसरीं ॥ ह्मणे माधवा पूतनारी ॥ काय ऐसें हें केलें ॥ ४८ ॥ श्लोक ॥ हा नाथ रमण प्रेष्ठ क्कासि क्कासि महाभुज ॥ दास्यास्ते कृपणाया मे सखे दर्शय सन्निधिम् ॥ ३९ ॥ टीका ॥ गोपी बोले शोकातुर ॥ हे प्राणनाथ परमसुंदर ॥ हे अतिप्रिय मनोहर ॥ महाभुज कृष्णा कोठें तूं ॥ ४९ ॥ दीन दासीचा त्याग करून ॥ कोठें केलें सरवया गमन ॥ सन्निध ठेवीं आपुल्या नेऊन ॥ विनंति हीच प्राणाधिका ॥ ५० ॥ ऐसी विरहज्वरें संतप्त होऊन ॥ गोपी काननीं करी भ्रमण ॥ तों इतर गोपिका विरहदीन ॥ येती ऐशा देखिल्या ॥ ५१ ॥ त्वरें येऊनि समस्त नारी ॥ पुसत्या जाहल्या ते अवसरीं ॥ तिणें साकल्यें प्रत्युत्तरीं ॥ अन्य गोपीतें कथियेलें ॥ ५२ ॥ कृष्णापासूनि यां जाण ॥ प्राप्त जाहला मानापमान ॥ आपुल्या दुष्टस्वभावें करून ॥ कृष्ण अदृश्य जाहला हें ५३ ॥ या परी वृत्त करूनि श्रवण ॥ विस्मित जाहल्या गोपी आपण ॥ समस्त मिळून करिती गमन ॥ जेथवर असे चंद्रमा ॥ ५४ ॥ पुढें पडला अंधकार ॥ न करवे वनीं संचार ॥ ऐसें पाहूनि यां सत्वर ॥ समस्त गोपी परतल्या ॥ ५५ ॥ त्या निराश जरी पूर्ण ॥ तरी कृष्णावरी त यांचें मन ॥ पूर्वस्थानीं पुनरपि येऊन ॥ श्रीहरिगुण वर्णिती ॥ ५६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध-

परमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ त्रिंशाध्यायगोड हा ॥ ५७ ॥ ३० ॥ एकत्रिंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ हे कृष्णा गोकुळांत ॥ तूं जाहलासी आविर्भूत ॥ तेव्हां पासूनि कमळा येथ ॥ वास करूं लागली ॥ १ ॥ आह्मी व्रजवासीजन ॥ तुझ्यावरी ठेवूनि प्राण ॥ शोध करितों ह्मणउन ॥ दर्शन देई दयाळा ॥ २ ॥ अन्य गोपी बोलती वचन ॥ हे स्मरतनाथ मनमोहन ॥ अमूल्य दासींचे नेत्रें करून ॥ प्राणहरण करिसी कसा ॥ ३ ॥ त्वां हरिले जे का प्राण ॥ ते चि परत द्यावया लागून ॥ प्रगट होई न लगतां क्षण ॥ अभयदान द्यावया ॥ ४ ॥ तुवां विषजळा पासून ॥ केलें गोगोपरक्षण ॥ अघवर्षवात अरिष्टांतून ॥ पालन केलें समस्तां ॥ ५ ॥ आतां चि कां आम्हांसी ॥ उपेक्षिशी हृषीकेशी ॥ दर्शनें हरि संतापासी ॥ व्रजवासीजनप्रिया ॥ ६ ॥ श्लोक ॥ नखलु गोपिकानंदनो भवानखिलदेहिनामंतरात्मदृक् ॥ विखनसार्थितो विश्वगुप्तये सख उदेयिवान्सात्वतां कुले ॥ ४ ॥ टीका ॥ हे कृष्णा निश्चयेंशीं ॥ तूं यशोदापुत्र नससी ॥ सकल जीवांच्या बुद्धि जाणसी ॥ सर्वांतरीं राहूनियां ॥ ७ ॥ विधीनें विश्वरक्षणा ॥ प्रार्थिलें तुज नारायणा ॥ म्हणूनि तूं संतापहरणा ॥ यादवकुळीं प्रगटलासी ॥ ८ ॥ तव विरहें करून ॥ प्राप्त जाहलें होतें मरण ॥ परी तव कथामृतें संजीवन ॥ केलें ह्मणूनि राहिलों ॥ ९ ॥ हे व्रजजनदुःखनाशना ॥ आम्ही दासी तुझ्या मनमोहना ॥ ह्मणूनि दाखवी पद्मानना ॥ कृपा करूनी ये काळीं ॥ १० ॥ जे चरण धेनूमागें भ्रमले ॥ तैसे फणिशिरीं नाचले ॥ ते आमुच्या स्तनीं ठेवूनि भले ॥ मन्मथातें शांत करी ॥ ११ ॥ हे पुष्करेक्षणा मधुर ॥ वाणी करूनी साचार ॥ मोहित जाहलों अपार ॥ अधरामृतें तृप्त करी १२ हे हरे तुझें जें कथामृत ॥ तप्तां जीववी हरि दुरित ॥ श्रवणमंगल बहु पुनीत ॥ सेविती ते धन्य महिमंडळीं ॥ १३ ॥ आणि जे का तुज पाहती ॥ ह्मणूनि प्रार्थितों चरणाप्रती ॥ दर्शन देणें शीघ्रगती ॥ कृपानिधी गोविंदा ॥ १४ ॥ देवा तुझें

हास्यावलोकन ॥ एकांतीं मधुर संभाषण ॥ तैसेंच जें काननीं विहरण ॥ तेणें मन क्षुभित होय ॥ १५ ॥ हे कपटनाटका मनमोहना ॥ पशुचारावयासी जाशी कानना ॥ तेव्हां तुझे कमलमृदुचरण ॥ तृणांकुर व्यथा देती ॥ १६ ॥ ऐसें पाहूनि आह्मांसी ॥ दुःख होतें बहु मानसीं ॥ सायंकाळीं जेव्हां येसी ॥ व्रजवासी सुखार्थ ॥ १७ ॥ सुनील कुंतलीं मंडित ॥ सुखकमल गोरजीं सुशोभित ॥ दाखवूनि आह्मां त्वरित ॥ कामदुर्दय प्रेरिशी ॥ १८ ॥ तयाचे शांत्यर्थ जाण ॥ स्वयें न करिशि सुरतदान ॥ कपटी नटह्मणऊन ॥ तुज बोलतों सकळिक ॥ १९ ॥ आतां आधि हरका प्रणतकामदा ॥ पद्मार्चित पद्मपादा ॥ कामशमनार्थ गोविंदा ॥ स्तनीं अर्पण करीं तूं ॥ २० ॥ ॥ श्लोक ॥ सुरतवर्धनं शोकनाशनं स्वरितवेणुना सुष्ठु चुंबितम् ॥ इतररागविस्मारणं नृणां वितर वीर नस्ते ऽधरामृतम् ॥ १४ ॥ टीका ॥ कृष्णा तुझें अधरामृत ॥ सुस्वरवेणूनें चुंबित ॥ आह्मांसी प्राशन करीं त्वरित ॥ सुरतवृद्धि करी जें ॥ २१ ॥ विषयवासनाक्षयार्थ ॥ तें चि द्यावें अधरामृत ॥ तव मूर्ति न पाहतां किंचित ॥ क्षण युगापरी जातसे ॥ २२ ॥ सायंकाळीं पावन ॥ कुटिल कुंतलें करूनि पूर्ण ॥ श्रीसुख पाहतां क्षुधाहरण ॥ सहज होतें मुकुंदा ॥ २३ ॥ हे अच्युता तस्मात् ॥ पतिसुत त्यागूनि त्वरित ॥ श्रवण करूनी वेणुगीत ॥ सन्निधानीं पातलों ॥ २४ ॥ त्याचा परिणाम शेवटीं ॥ ऐसा करिसी जगजेठी ॥ निराश्रित अबला पाहूनि दिठी ॥ त्याग सर्वथा न करावा ॥ २५ ॥ हे कृष्णा जगत्पती ॥ मंजुळ भाषण तुझें एकांतीं ॥ प्रसन्न सुखप्रेमावलोकन निश्चितीं ॥ लक्ष्मीस्थान उर तें सें ॥ २६ ऐसें पाहूनियां जाण ॥ तृष्णा अतिशय होते उत्पन्न ॥ मोहित होऊनि अंतःकरण ॥ सदा ध्यान लागतें ॥ २७ ॥ हे सखया हे कृष्णनाथ ॥ व्रजवासि दुःखहरणार्थ ॥ विश्वमंगल आविर्भूत ॥ झालासी ह्मणूनि दया करीं ॥ २८ ॥ आमुचे हृद्रोगासी ॥ देवा औषध तूंचि जाणसी ॥ हा गूढाभिप्राय मानसीं ॥ जाणूनि कार्य करावें ॥ २९ ॥ कृष्णा तुझ्या यास-

कुमार ॥ चरणासीव्यथाहोईलफार ॥ कींधेनुमागेंभ्रमतांसाचार ॥ कंटकादिरुततीबहु ॥ ३० ॥ यास्तवतुझेचरण कमळ ॥ आमुच्याकठिणस्तनींकेवळ ॥ ठेवूनिहरूचितापसकळ ॥ कृपानिधीशामवींतूं ॥ ३१ ॥ कृष्णाहोईलजरी दर्शन ॥ तरीचराहतीलआमुचेप्राण ॥ ऐसेंबोलूनिगोपिकाआपण ॥ करितीरुदनसुस्वरें ॥ ३२ ॥ श्रीमद्भागव तसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकत्रिंशाध्यायगोडहा ॥ ३३ ॥ ३१ ॥ ॥ द्वात्रिं शाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ इतिगोप्यःप्रगायंत्यःप्रलपंत्यश्चचित्रधा ॥ रुरुदुःसुस्वरंराजन्कृ- ष्णदर्शनलालसाः ॥ १ ॥ टीका ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ कृष्णदर्शनाविषयींचित्तीं ॥ सोत्कंठहोऊनिभ्रमती ॥ काननींगोपीसकळिक ॥ १ ॥ विचित्रपणेंकरितीभाषण ॥ भगवद्गुणांचेंवर्णन ॥ उच्चस्वरेंकरूनीगायन ॥ करिती रुदनविरहानें ॥ २ ॥ तेथवांअकस्मात ॥ गोपिकासमाजांत ॥ प्रगटजाहलारमानाथ ॥ त्यांचीभक्तिदेखूनियां ३ तेंध्यानपरमसुंदर ॥ श्यामदेहपीतांबरधर ॥ किरीटकुंडलेंमनोहर ॥ वैजयंतीहारसुकंठीं ॥ ४ ॥ श्रीकृष्णापाहू- निजाण ॥ गोपींसिजाहलाआनंदपूर्ण ॥ जेसाकापरललाप्राण ॥ तेसावाटेअखिलांसी ॥ ५ ॥ कोणीयेऊनिगो पसुंदरी ॥ श्रीहरीचाहस्तधरी ॥ चंदनभूषितभुजकरीं ॥ ग्रहणकरितीकोणीहो ॥ ६ ॥ मुखमाजीलचर्वित ॥ तांबूलघेतीकोणीत्वरित ॥ तसस्तनावरीधरितीउत्कंठित ॥ हरिपदकोणीगोपिका ॥ ७ ॥ एकवांकडीदृष्टिकरू न ॥ हरीकडेकरितीअवलोकन ॥ अन्यसुखकमळींहोतीतल्लीन ॥ अन्तस्मनेंपाहती ॥ ८ ॥ नेत्रद्वारेंश्रीकृष्णासी ॥ नेऊनिस्थापितीमानसीं ॥ ब्रह्मानंदसौख्यराशी ॥ योगियांपरीपावती ॥ ९ ॥ असोऐशागोपकांता ॥ अकस्मातगोविं ददर्शनहोतां ॥ विरहसंतापांतूनिमुक्तता ॥ पावल्याजाहल्यात्याकाळीं ॥ १० ॥ जेसेमुमुक्षुईश्वर ॥ साधनांतींप्राप्त-

होतांसत्वर ॥ तद्वतगोपी पाहतांश्यामसुंदर ॥ गतशोकत्याहोती ॥ ११ ॥ गोपिकावेष्टितहरी ॥ असतांशोभेवनांत-
रीं ॥ जैसाआद्यपुरुषपरोपरी ॥ सत्वादिशक्तिसहितहो ॥ १२ ॥ सर्वगोपिकाकरूनिग्रहण ॥ कालिंदीतटींमनमोह-
न ॥ शरच्चांदण्यामाजीयेऊन ॥ वाळवंटींस्थिरावला ॥ १३ ॥ जेथेंयमुनातरंगींवाळूप्रसृत ॥ कुंदमंदारपुष्पेंप्रफुल्लि-
त ॥ सुगंधशीतळवाहेमारुत ॥ भ्रमरयुक्ततरुवरही ॥ १४ ॥ तेंपूर्णकामकृष्णाचाजाण ॥ गोपिकाकरितीसन्मान ॥
कुंकुमांकितउत्तरीयवसन ॥ आसनदेतीसद्भावें ॥ १५ ॥ नंतरगोपिकासमस्त ॥ सप्रेमहास्यासहित ॥ नानापरीलीला-
युक्त ॥ नेत्रकटाक्षेंअवलोकिती ॥ १६ ॥ वक्रदृष्टिपाहूनिसत्वर ॥ श्रीकृष्णपदमनोहर ॥ गोपिकाघेतीअंकावर ॥ सेवा-
करावयासद्भावें ॥ १७ ॥ कामपीडितअसतांआपण ॥ किंचित्कुपिताकरितीभाषण ॥ देवाधिदेवापरिसेंवचन ॥
दीनदासींचेंयेधवां ॥ १८ ॥ श्लोक ॥ गोप्यऊचुः ॥ भजतोऽनुभजंत्येकएकएतद्विपर्ययम् ॥ नोभयांश्चभजंत्येक
एतन्नोब्रूहिसाधुभोः ॥ १७ ॥ टीका ॥ आपणाभजतांदुजे ॥ आपणहीतयांभजे ॥ कोणीनभजतांहिरिझे ॥ आप-
णचीदुजावरी ॥ १९ ॥ भजकांआणिअभजकां ॥ नभजिजेचीकवणाएका ॥ मानीऐसेंत्यांचाअसका ॥ निर्णयक-
रीव्रजनाथा ॥ २० ॥ यापरीपरिसूनिवाणी ॥ कायबोलेशार्ङ्गपाणी ॥ परस्परेंकरितातकोणी ॥ उपकारादिकजे ॥ २१
तेस्वार्थपरतेथेंकांहीं ॥ शुद्धभावआणिधर्मनाहीं ॥ आतांप्रत्युपकाराचीवांछाहीं ॥ नधरितांउपकारकरितीजे ॥ २२
तेदयाशीलजाणासाचार ॥ संतमहाज्ञानसागर, पुत्रावरीमातापितर ॥ तैसेपुरुषवरयाजगीं ॥ २३ ॥ भजतांकीनभज-
तां ॥ सरिसेनभजतीचतत्वतां ॥ तयांचीअसेचतुर्विधता ॥ येणेंपरीसख्यानो ॥ २४ ॥ आत्मारामज्ञानसंपन्न ॥ कीं
पूर्णकामजेजन ॥ मूर्खआणिकृतघ्न ॥ उभयाहीनभजती ॥ २५ ॥ मीतंवययांचवघां ॥ माजीकोणीहिनसेउमगा

हामाझाउद्यमअवघा ॥ अदर्शनादिकजोकांहीं ॥ २६ ॥ तोतुमच्याप्रेमवर्धनानिमित्त ॥ कींदरिद्रीहारवतांवित्त ॥ निरंतरउद्विग्नचित्त ॥ चिंतीतेंचीसर्वदा ॥ २७ ॥ तैसेंतुमचेंप्रेममाझेठायीं ॥ वृद्धीसीपावलेंलवलाही ॥ ऐसेंबोलेशेषशायी ॥ गोपीलागींतेधवां ॥ २८ ॥ तुह्मीगृहरूपशृंखलाघोर ॥ तोडूनिभजतांसाचार ॥ मजवरीहाऋणभार ॥ तुमचाअसेंनिश्चयें ॥ २९ ॥ तोतुमचाउपकार ॥ तुमच्यासुशीलपणेंचिपरिहार ॥ पावोंकींमीप्रत्युपकार ॥ करूंनशकें ॥ ३० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्वात्रिंशाध्यायगोडहा ३१ ॥ ३२ ॥ त्रयस्त्रिंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ गोपीपरिसोनीकृष्णोक्ति ॥ विरहबाधात्यागूनिसोख्याप्रती ॥ पावत्याजाहल्यातेधवां ॥ १ ॥ प्रसन्नहोऊनिमधुसूदन ॥ गोपिकांसहितआपण ॥ करिताजाहलारासक्रीडन ॥ वृंदावनींस्वानंदें ॥ २ ॥ दोनगोपींमध्येंएकहरी ॥ ऐसींअनेकरूपेंनटलातेअवसरीं ॥ करतलदेऊनिहस्तावरी ॥ सुस्वरगायनकरितीते ॥ ३ ॥ सुवर्णमण्यांमाजीजाण ॥ पाचूचेमणीशोभायमान ॥ तैसागोपींमाजीश्रीकृष्ण ॥ विराजिततैंजाहला ॥ ४ ॥ विमानींबैसूनिमनोहर ॥ वाद्येंवाजवितीसुर ॥ अप्सरानृत्यवारंवार ॥ करित्याजाहल्यातेकाळीं ॥ ५ ॥ स्त्रियांसहितसुरवर ॥ पुष्पवृष्टिकरितीकृष्णावर ॥ रासोत्सवपाहूनिसुंदर ॥ गातीयशसद्भावें ॥ ६ ॥ ॥ श्लोक ॥ वलयानांनूपुराणांकिंकिणीनांचयोषिताम् ॥ सप्रियाणामभूच्छब्दस्तुमुलोरासमंडले ॥ ६ ॥ टीका ॥ तेधवांत्यारासक्रीडेंत ॥ खेळतांकृष्णासहित ॥ गोपिकाकरींचींकंकणेंसमस्त ॥ पैंजणेंघागरियावाजती ॥ ७ ॥ श्लोक ॥ पादन्यासैर्भुजविधुतिभिःसस्मितैर्भ्रूविलासैर्भज्यन्मध्यैश्चलकुचपटैः कुंडलैर्गंडलोलैः ॥ स्विद्यन्मुख्यःकबररशनाग्रंथयःकृष्णवध्वोगायंत्यस्तंतडितइवतामेघचक्रेविरेजुः ॥ ८ ॥

टीका॥ ॥त्यारासमंडळींजाण॥कृष्णायोगेंगोपिकाआपण॥शोभत्याजाहल्यापूर्ण॥गोपिकायोगेंश्रीहरी॥
८॥चरणउचलुनिठेविती॥आणिहस्तहालविती॥हास्ययुक्तकटाक्षेंपाहती॥हरिमध्यांव्रजांगना॥९॥नृत्यस्र
मयींजाण॥गोपींचेचंचळहोतीस्तन॥कंचुकीआदिकरून॥देहावरीलवसनेंही॥१०॥गालावरीचंचळें॥होतात
सुवर्णकुंडलें॥सुशोभितनृत्यवेळें॥मुखश्रीगोपिकांची॥११॥नृत्यश्रमेंकरूनीफार॥घर्मबिंदुआलेमुखा-
वर॥कंबरपट्टाआणिकंबर॥याच्याग्रंथीशिथिलहोती॥१२॥ऐशा त्याकृष्णासहित॥रासमंडळींगोपिका
पुनीत॥मंगलचरित्रेंवर्णूनगीत॥गातीसुचित्तराजेंद्रा॥१३॥त्यारासक्रीडेंतजाण॥अनेकमूर्तीनींश्रीकृष्ण॥श्यामसुं
दरभगवान॥नानाभावकरितसे॥१४॥कृष्णमूर्तीमेघाकार॥रासमंडळींमनोहर॥गोपीसौदामिनीवर॥शोभत्याजा-
हल्यातेकाळीं॥१५॥रतिप्रियागोपसुंदरी॥नृत्यकरितीतालावरी॥गीतेंगातीउच्चस्वरें॥रागरागिणीसंयुक्त॥
१६॥रासमंडळींश्रमतांहरी॥गोपिकेच्चेअंकावरी॥मस्तकठेवूनिक्षणभरी॥विरामघेपरमात्मा॥१७॥तैशाचि-
गोपीनिश्चित॥श्रमहोतांअत्यंत॥मिठीघालुनीकृष्णाकंठांत॥चुंबनदेतीकौतुकें॥१८॥कृष्णाएकीच्यागालाव
र॥गालठेवूनिमनोहर॥मुखींतांबूलसुंदर॥अत्यादरेंअर्पितसे॥१९॥ऐसासमारंभपाहून॥गगनींदेवस्त्रि
याआपण॥मोहितहोऊनिनलगतांक्षण॥कामातुरजाहल्या॥२०॥चंद्रमाजाहलानभींस्थिर॥नक्षत्रांस
हितसाचार॥गोपींसवेंशार्ङ्गधर॥रमताजाहलायथासुखें॥२१॥गोपींसीश्रमहोतांफार॥घर्मबिंदुयेतीमु-
खावर॥तेपीतांबरेंश्रीकरधर॥मार्जनकरीकौतुकें॥२२॥ ॥श्लोक॥ ॥गोप्यःस्फुरत्पुरटकुंडलकुंतलत्विड्
गण्डश्रियासुधितहासनिरीक्षणेन॥मानंदधत्यऋषभस्यजगुःकृतानिपुण्यानितत्कररुहस्पर्शप्रमोदाः॥२२

टीका॥ ॥कृष्णहस्तस्पर्शेंकरूनिजाण॥आनंदितजाहल्यागोपीआपण॥कर्णींकुंडलेंदेदीप्यमान॥ज्यांच्यापू-र्णविराजती॥ २३॥नीलवर्णाकुंतलेंकरून॥कपोलींशोभादिसेजाण॥ज्यांच्यामुखींअमृतासमान॥अतिसुं-दरमंदहास्य॥२४॥त्यानेत्रकटाक्षेंअवलोकन॥करूनीहरीचाकरितीमान॥श्रीकृष्णाचरित्रेंपावन॥गातीसर्व-प्रेमोत्सवें॥२५॥स्थळक्रीडाकरूनीहरी॥जलक्रीडार्थगोपसुंदरी॥सवेंघेऊनियमुनोदरीं॥प्रवेशकरितजाहा-ला॥ २६॥जैसाकरेणुसहितवारण॥उदकींक्रीडाकरितोआपण॥तैसागोपींसहजनार्दन॥रमताजाहलाते-काळीं॥२७॥शुकासिबोलेविष्णुरात॥भगवान्धर्मस्थापनार्थ॥पृथ्वीवरीआविर्भूत॥खलनिग्रहाकारणें॥२८॥तोपूर्णकामअसतांआपण॥कसेंकरीपरदारागमन॥हासंशयकरानाशन॥कृपाकरूनीमुनिराया॥२९॥श्रीशु-कह्मणेरायासी॥श्रेष्ठकदाचित्धर्मातिक्रमासी॥करितीपरीतेतेजोराशी॥तेणेंत्यासीनबाधेतो॥३०॥तया-माजीभगवान॥सर्वगुणसंपन्न॥पुण्यपापतयालागुन॥लिळमात्रझगटेना॥३१॥सर्वभूतात्माहरी॥स्थाव-रजंगमींवासकरी॥अवतीर्णजाहलापृथ्वीवरी॥भक्तजनसौख्यार्थ॥३२॥असोब्राह्ममुहूर्तहोतांजाण॥ गो-पिकाकृष्णाज्ञाघेऊन॥पावल्याजाहल्यासदन॥ब्रह्मानंदेंकरूनिया ॥३३॥रासक्रीडाकरितांश्रवण॥हरिभ-क्तिप्राप्तहोयआपण॥हृद्रोगकामहोऊनिशमन॥पुरुषार्थचारीलाधती॥३४॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दश-मस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥त्रयस्त्रिंशाध्यायगोडहा॥ ॥३५॥ ३३॥ चतुस्त्रिंशाध्यायप्रा-रंभः॥ ॥श्लोक॥श्रीशुकउवाच॥ ॥एकदादेवयात्रायांगोपालाजातकौतुकाः॥अनोभिरनडुद्युक्तैःप्रययुस्तेंबिकावनम्॥१॥टीका॥एकदांगोपाळदेवयात्रेसी॥जातेजाहलेअंबिकावनासी॥परिवारेंकरूनीसौख्यरा

श्री ॥ कौतुकें करूनी राजेंद्रा ॥ १ ॥ तेथें समस्त करूनी स्नान ॥ धेनु अन्न आणि वसन ॥ करिते जाहले विप्रां दान ॥ संतर्पण सद्भावें ॥ २ ॥ रजनीमाजी व्रतधारण ॥ करूनी सरस्वती तटीं जाण ॥ निद्रा करिते जाहले आपण ॥ नंदादि गोपाळ ते ठायीं ॥ ३ ॥ होतां मध्यरात्रीचा अवसर ॥ निद्रित असतां समग्र ॥ एक मोठा अजगर ॥ येऊनि नंदा गिळितसे ॥ ४ ॥ चरणा कडून जाण ॥ करिता जाहला भक्षण ॥ तेव्हां नंद आक्रोशें करून ॥ हांका मारी समस्तां ॥ ५ ॥ गोपाळ होऊनि जागृत ॥ हातीं घेऊनि काष्ठें ज्वलित ॥ सर्पासी ताडिती त्वरित ॥ तरी तो मागें सरेना ॥ ६ ॥ तेव्हां नंद बोले वाणी ॥ धांव पाव गा चक्रपाणी ॥ सर्प गिळितो मज लागुनी ॥ सोडवीं येऊनी दातारा ॥ ७ ॥ यापरी परिसूनि त्याचें वचन ॥ श्रीहरी तेंसत्वर येऊन ॥ अजगरासी लाविला चरण ॥ तों नवल वर्तलें जाहलें ॥ ८ ॥ त्या सर्पदेहापासून ॥ एक पुरुष निघाला आपण ॥ लावण्यागार देवासमान ॥ वंदन करी श्रीहरीसी ॥ ९ ॥ श्रीकृष्ण विचारी तूं कवण ॥ येरू ह्मणे मी सुदर्शन ॥ नाम विद्याधर आपण ॥ सौंदर्यमदें मातलों ॥ १० ॥ विमानीं बैसूनि करितां भ्रमण ॥ अंगिराऋषी कुरूप पाहून ॥ गर्वें मीं केलें हास्यवदन ॥ तेणें शाप दिधला तेंव्हां ॥ ११ ॥ उःशाप मागतां वदला ॥ द्वापारीं श्रीकृष्ण पद तुजला ॥ स्पर्शतां ची पूर्वस्थाना ला ॥ शापमुक्त तूं जाशील ॥ १२ ॥ असो तो वरचा नोहे शाप ॥ त्वद्दर्शनें झालों निष्पाप ॥ आतां तूंचि माझा मायबाप ॥ आज्ञा पैं मज जावया ॥ १३ ॥ ऐसें बोलूनि विद्याधर ॥ स्वर्गासि जाता जाहला सत्वर ॥ नंद मुक्त ला पावूनि सुखकर ॥ कृष्णवैभव अवलोकी ॥ १४ ॥ अंबिकावनाहूनि सकळ ॥ गोपींसहित गोपाळ ॥ गोकुळीं येते जाहले तात्काळ ॥ अत्यानंदें करूनियां ॥ १५ ॥ एके दिवसीं सायंकाळीं ॥ बळिराम आणि वनमाळी ॥ चंद्रप्रभा पाहूनि नेत्रकमळीं ॥ वनामाजी पातले ॥ १६ ॥ श्रीकृष्ण करूनी मुरलीवादन ॥ गोपिकांसी करिता जाहला खूण ॥ मंजु-

ळध्वनीकरूनीश्रवण ॥ वनींपातल्यात्यासर्व ॥ १७ ॥ गृहकृत्यसोडूनिआपण ॥ गोपिकावनींआल्यातलगतांक्षण ॥ वन
वृक्षवल्लिसहितपूर्ण ॥ अवलोकनकरितीत्या ॥ १८ ॥ निबिडअत्यंतशोभायमान ॥ पाहूनिक्रीडतिवृंदावन ॥ राम-
कृष्णांसहसुंदरगायन ॥ करितीगोपीस्वानंदें ॥ १९ ॥ कामोद्दीपनेंकरूनिजाण ॥ नानाविधविलासकरून ॥ रात्रींनिद्रा
कुलपूर्ण ॥ विश्रांतीघेतीसकळिक ॥ २० ॥ इतुक्यामाजीसत्वर ॥ शंखचूडनामेंधनदानुचर ॥ त्यामार्गेंयेऊनिसाचा
र ॥ गोपीसुंदरअवलोकी ॥ २१ ॥ तोह्मणेआपुल्यामनांत ॥ यास्त्रियानेऊनिस्वर्गांत ॥ उपभोगूनिसमस्त ॥ मनकाम
नापुरवीनमी ॥ २२ ॥ ऐसानिश्चयकरूनीसाचार ॥ तोव्याघ्रासमानभयंकर ॥ गोपीपाहूनिसुकुमार ॥ घालूनिपुढें
धांववी ॥ २३ ॥ यापरीपाहूनिआकांत ॥ धांवाकरितीगोपीसमस्त ॥ रामकृष्णाहोहादुष्टछळीनिश्चित ॥ आह्मांरक्षावें
काळीं । २४ गोपीदीर्घस्वरेंबाहती ॥ ऐसेंऐकूनिश्रीपती ॥ रामासहजाऊनिदुर्जनाप्रती ॥ अकस्मातआडवी ॥ २५ ॥ गो
पींचेंकरावयारक्षण ॥ रामासीठेवीमनमोहन ॥ आपणशंखचूडासिगांठून ॥ देहापासूनशिरसोडवी ॥ २६ ॥ तया-
चेंमुकुटासीमणी ॥ अमूल्यहोतातोदेखुनी ॥ घेऊनियांचक्रपाणी ॥ रामाकारणेंअर्पीतसे ॥ २७ ॥ समस्तांसीजाहला
आनंद ॥ शेषरात्रीपाहूनिगोविंद ॥ तोकाननींसंपवूनिस्वच्छंद ॥ व्रजामाजीपातला ॥ २८ ॥ नित्याप्रमाणेंप्रातःकाळीं ॥
गोपाळघेऊनिवनमाळी ॥ धेनूचारावयारानोमाळीं ॥ रामासहितपैंगेला ॥ २९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशम-
स्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ चतुस्त्रिंशाध्यायगोडहा ॥ ३० ॥ ३४ ॥ पंचत्रिंशाध्यायप्रारंभः
श्रीशुकह्मणेभारता ॥ श्रीकृष्णाविपिनींगेलाअसतां ॥ विरहक्रमणार्थवेणुगीता ॥ गोपीगातीमिळूनियां ॥ १ ॥ श्लो
क ॥ गोप्यऊचुः ॥ ॥ वामबाहुकृतवामकपोलोवल्गितभ्रुरधरार्पितवेणुम् ॥ कोमलांगुलिभिराश्रितमार्गंगोप्यईरय

तियन्नमुकुंदः॥२॥ टीका ॥सख्यानोकृष्णाआपुला॥वामस्कंधींडावियागाला॥ठेवूनिभोंवयानाचवीतभला॥वेणुधरीअधरोष्ठीं॥२॥त्यावेणूचेछिद्रावर॥कोमलकरांगुलीरुचिर॥ठेवूनिजेव्हांमनोहर॥वाजवीस्फस्वरवृंदावनीं॥३॥
तैंदेवस्त्रियापतीसहित॥विमानीबैसूनिगगनांत॥भ्रमणकरितांऐकतीगीत॥सुंदरवेणूचेंसद्भावें॥४॥त्याहीहोतीमोहितजाण॥ऐसाकृष्णाविरहगहन॥कैसाकरावासहन॥तेंचिसांगालवलाहें॥५॥हेस्त्रियानोपरिसासत्वरी॥वनींपावावाजवीहरी॥नंदनंदनतापसंहरी॥आर्तजनांचेजेधवां॥६॥वेणुगीतकरितांश्रवण॥व्रजवृषभधेनुहरिण॥करीतअसतांतृणचर्वण॥उभारूनिकर्णचित्रवत॥७॥हेसखिबळरामासहित॥कृष्णमयूरपिच्छेंविराजित॥कोमलपल्लवेंकरूनियुक्त॥मल्लवेषसाजिरा॥८॥मुरलीकरूनीवादन॥धेनूंसीपाचारीमनमोहन॥तेंगीतकरितांवनींश्रवण॥चमत्कारबहुहोती॥९॥यमुनेचीगतीकुंठित॥होऊनिस्थिरतनाराहेउदकांत॥प्रभंजनबैसलानिवांत॥निजव्यापारसोडूनियां॥१०॥वृक्षवल्लीप्रफुल्लितहोऊन॥मधुधारास्रवतीआपण॥श्रीकृष्णभ्रमरगीतऐकून॥तद्वतगायनकरीजेव्हां॥११॥तैंसारसहंसादिपक्षीसकळ॥मोहितहोऊनितात्काळ॥येतीश्रीहरीजवळ॥कायचमत्कारसख्यानो॥१२॥ऐसाविरहमहान॥बाईनकरवेकिमपिसहन॥आणिकएकसांगतेंखूण॥तेचिजीवींधरातुह्मी॥१३॥याव्रजाचेंदैवत॥गोपाळकृष्णनंदसुत॥रामासहितमालायुक्त॥विलसेजेंगिरितटीं॥१४॥
तेव्हांत्यावेणुनादेंकरून॥विस्मयहर्षितजाहलेंजाण॥तेव्हांमेघशंकितहोऊन॥मंदगर्जनकरीतसे॥१५॥पुष्पवृष्टीकरूनिपूर्ण॥श्रीहरीवरीछत्रआपण॥जाहलानलगतांक्षण॥तद्विरहसहनकरवेना॥१६॥ ॥श्लोक॥॥
विविधगोपचरणेषुविदग्धोवेणुवाद्यउरुधानिजशिक्षाः॥तवसुतःसतियदाधरबिंबेदत्तवेणुरनयत्स्वरजातीः॥

१४॥ टी०॥ हेसाध्वीयशोदेपरिसेंमात॥गोपांच्यानानाविधक्रीडांत॥अतिनिपुणतुझासुत॥शास्त्रसंगीतजाणत-
से॥१७॥जेव्हांअधरोष्ठांवर॥घेऊनिमुरलीमनोहर॥वादनकरीश्यामसुंदर॥तेव्हांचमत्कारहोयबहु॥१८॥ तें
वेणुगीतकरूनीश्रवण॥शिवब्रह्मामघवाआपण॥नम्रकरूनियांकंठमन॥ह्मणतीउत्तमयादवेंद्रा॥१९॥शेवटीं
होऊनिमोहित॥स्वस्थानींबैसतीनिश्चित॥यापरीकृष्णविरहदुरत्ययबहुत॥सहनकैसाकरणेंहा॥२०॥ हेसखी
कृष्णनाथ॥ध्वजवज्रादिचिन्हींमंडित॥व्रजमहीवरीयेतसेनिश्चित॥चरणकमळेंजेधन्नां॥२१॥तेव्हांवेणुक-
रितांवादन॥धांवूनिव्रजस्त्रियायेतीआपण॥कराव्याश्रीहरिदर्शन॥अंतरींमदनपीडिता॥ २२॥दर्शनहोतां
मार्गावरी॥तटस्थहोतीवृक्षापरी॥त्याचाविरहहाकैसातरी॥सहनकरावासखियानो॥२३॥ ॥श्लोक॥ मणिध-
रःक्वचिदागणयन्गामालयादयितगंधतुलस्याः॥ प्रणयिनो ऽनुचरस्यकदांसेप्रक्षिपन्भुजमगायतयत्र॥ १८॥
टीका॥ ॥कोणेदेशींजनार्दन॥मणियुक्तमालाकरूनिधारण॥करीतअसतांगोगणन॥सुगंधतुलसीसहशोभे
२४॥ एकहस्तगोपस्कंधावरी॥ठेवूनियांदानवारी॥मुरलीलावूनिअधरीं॥मधुरगायनकरीजेव्हां॥२५॥तेंवेणु
शब्दकरूनिश्रवण॥कृष्णसारकांताआल्याधांवून॥गोपीसमपतिगृहाशासोडून॥कृष्णाचरणींस्थिरावल्या॥२६
माधवविरहपरोपरी॥नसाहवेयासंसारीं॥गोपगोधनवेष्टितमुरारी॥यमुनाविहारकरीजें॥२७॥तेव्हांमल
यसंबंधीसमीर॥येऊनिसन्मानीजगदीश्वर॥पुष्पवृष्टिकरितीसुरवर॥वाद्यगीतेंउपासिती॥२८॥ऐसासु-
कुमारनारायण॥याचाविरहआम्हांलागुन॥होईलकैसातरीसहन॥सत्यसांगासाजणीहो॥२९॥याप्रकारें-
करून॥कृष्णलीलागानेंचिजाण॥दिनावसरअतिक्रमण॥करित्याजाहल्यागोपिका॥३०॥श्रीमद्भागवतसा-

रामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचत्रिंशाध्यायगोडहा ॥ ३१ ॥ ३५ ॥ षट्त्रिंशा-
ध्यायप्रारंभः ॥ ॥ रायासिबोलेयोगीश्वर ॥ वृषभरूपेंअरिष्टासुर ॥ वृंदावनींआलासत्वर ॥ चरणेंपृथ्वीविदा
रित ॥ १ ॥ महीहोयकंपायमान ॥ तीक्ष्णशृंगेंउभारूनिआपण ॥ शब्दकरिताजाहलामहान ॥ गर्भपतनहोयते-
णें ॥ २ ॥ असोतयापाहूनित्वरित ॥ गायीगोपाळभयाभीत ॥ होतेजाहलेसमस्त ॥ म्हणतीरक्षींगोविंदा ॥ ३ ॥
यापरीऐकूनिदीनवाणी ॥ दंडयोपटीचक्रपाणी ॥ वृषभासन्मुखउभाराहुनी ॥ युद्धकरीत्यासवें ॥ ४ ॥ बाहूठो-
कितांसर्वेश्वर ॥ शब्दजाहलाभयंकर ॥ तेणेंदैत्यकोपूनिघोर ॥ सन्मुखआलात्याकाळीं ॥ ५ ॥ देवेंत्याचींशृंगेंध
रून ॥ मागेंसारिलाकोपेंकरून ॥ तोगेलाअष्टादशचरण ॥ नंतरउलथूनिपडियेला ॥ ६ ॥ मगकृष्णेंपदेंरगडून-
वस्त्रापरीपिळिलातोजाण ॥ तेणेंदैत्यगतप्राण ॥ होऊनिमहीवरीपडियेला ॥ ७ ॥ पुष्पेंवर्षतीअमरगण ॥ गो
पाळकरितीश्रीहरिस्तवन ॥ गोकुळींप्रवेशेभगवान ॥ सरामगोगोपवेष्टित ॥ ८ ॥ यमपुरागेलियाअरिष्टासुर ॥
येरीकडेमथुरेंतसत्वर ॥ येताजाहलाविधिकुमर ॥ कंसभेटीकारणें ॥ ९ ॥ यथासांगकरूनीपूजन ॥ नारदाआस
नींबैसवून ॥ हस्तजोडुनिकंसआपण ॥ बोलेवर्तमानसांगावें ॥ १० ॥ ऐसीऐकूनियांवाणी ॥ नारदबोलेतयेक्षणीं ॥
नंदगोकुळींरामकृष्णदोनी ॥ वसुदेवपुत्रअसतीते ॥ ११ ॥ तयानींमारिलेतुझेअसुर ॥ कायपाहसीचमत्कार ॥ ऐं-
सेंऐकूनिवचनसार ॥ खळमानसींकोपला ॥ १२ ॥ खड्गघेऊनिपापराशी ॥ मारूंपाहेवसुदेवासी ॥ नारदनिवारू
नियांकंसासी ॥ हेंकायकरिसीभोजेंद्रा ॥ १३ ॥ नारदवाक्यासीदेऊनिमान ॥ वसुदेवदेवकींतेंआणून ॥ कारा
गारींशृंखळाघालून ॥ ठेविताजाहलाकंसतो ॥ १४ ॥ नारदपावलेअंतर्धान ॥ कंसकेशिदैत्यातेंबाहून ॥ म्हणेगो

कुळींत्यांजाऊन॥ रामकृष्णवधावे॥ १५ ॥ तदनंतर कंसासुर॥ सभा भरवूनि सत्वर॥ शलतोशलमुष्टिकचाणूर॥ पा चारूनि बोलेतयां॥ १६॥ ॥श्लोक॥ ॥नंदव्रजेकिलासातेसुतावानकदुंदुभेः॥ रामकृष्णौततोमह्यंमृत्युः किल निदर्शितः॥ २३॥ टीका ॥ वसुदेवपुत्र रामकृष्ण॥ नंदव्रजीं असती पूर्ण॥ आकाशवाणी करूनी मरण॥ माझें अ सेतयांकरीं॥ १७॥ तेयेथें आल्यावर॥ करावा तयांचा तुम्हीं संहार॥ मल्ललीलें करूनि सत्वर॥ पराजय करावा १८॥ मंचक करावे सुशोभित॥ सर्व पौरां बाहूनि त्वरित॥ तें कौतुक अवलोकनार्थ॥ सकळां होईल ऐसें करा॥ १९ गजकर्षका परिसें वचन॥ रंगद्वारीं प्रमत्त वारण॥ आणूनि कुवलयापीड जाण॥ संधि साधुनी अरि वधीं॥ २०॥ ध नुर्याग चतुर्दशीसी॥ आरंभावा उत्सवेंशीं॥ रामकृष्णा पशुप्रसूत राजासी॥ अर्पण करूं या मिषें॥ २१॥ या परी सचिवां सी निश्चित॥ आज्ञा करूनियां त्वरित॥ अक्रूरा पाचारी भोजनाथ॥ परम स्नेहें करूनियां॥ २२॥ करा माजी घालूनी कर॥ तया बोले उग्रसेनकुमर॥ तूं महाभाग्यशाली दानशूर॥ मित्रत्व माझें करीं बा॥ २३॥ अक्रूरा परिसें वाणी वृष्णिभोजकुळांत कोणी॥ कार्य करणारा अन्य प्राणी॥ तुजवांचुनी बा नसे॥ २४॥ स्वकार्या करितां जाण॥ करितों आश्रय तुझा महान॥ जैसा इंद्र स्वतः समर्थ असून॥ विष्णुआश्रयें कार्य करी॥ २५॥ आतां तूं व्रजांत जाऊन॥ मथुरे आणी रामजनार्दन॥ करवूनि रथारोहण॥ धनुर्याग पहावया॥ २६॥ त्याचे हस्तें माझें मरण॥ देवीं योजिलें असे पूर्ण॥ म्हणूनि तयां आणिं सोपायन॥ नंदादि गोपांसहित॥ २७॥ रामकृष्ण येथें आल्यावर॥ गजेंद्रहस्तें संहार॥ करवीन अथवा वांचले जर॥ मल्ललीलें त मारीन मी॥ २८॥ उभयांचा केलिया घात॥ वसु देवजी त्याचा तात॥ वृष्णिभोज वृद्ध समस्त॥ राज्यकामुक ममपिता॥ २९॥ यासकळांसी पाहीं॥ विलंब न ला

गतांकांहीं ॥ वधूनमीलवलाहीं ॥ निष्कंटकमहीभोगीन ॥ ३० ॥ जरासंधमाझागुरुवर ॥ महाबलाढ्यद्विविदवान-
र ॥ नरकशंबरबाणासुर ॥ हेत्रिमाझेप्रियसखे ॥ ३१ ॥ देवपक्षींचेराजेसमस्त ॥ वधूनिपृथ्वीयथास्थित ॥ भोगी-
नमीभोजनाथ ॥ अत्यानंदेंकरूनियां ॥ ३२ ॥ हेंजाणूनिअक्रूरासत्वर ॥ आणींरामकृष्णदोघेकुमार ॥ धनुर्मखअवलो
कनार्थसुंदर ॥ यदुपुरींशीघ्रघेऊनिये ॥ ३३ ॥ अक्रूरह्मणेकंसराया ॥ भावीसंकल्पकरिसीवांयां ॥ सूक्ष्मपरिहारका
रणसखया ॥ सुख्यएकदैवअसे ॥ ३४ ॥ साध्यासाध्यप्रकार ॥ दैवाधीनअसेसाचार ॥ व्यर्थमनोरथकरितीनर ॥ ह
र्षशोकांकारणें ॥ ३५ ॥ ऐसेंआहेकंसातरी ॥ तुझीआज्ञामान्यशिरीं ॥ ऐसेंबोलूनियांसत्वरी ॥ स्वगृहींगेलातेध-
वां ॥ ३६ ॥ स्वगृहींकंसहीपातला ॥ पुढेंकायवृत्तांतजाहला ॥ श्रीशुकह्मणेराजियाला ॥ सावधानेंपरिसावें ॥ ३७
श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ षट्त्रिंशाध्यायगोडहाः ॥ ३८ ॥
३६ ॥ ॥ सप्तत्रिंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ केशीदैत्यहयाकृती ॥ होऊनिवृंदावनाप्रती ॥
अकस्मातपातला ॥ १ ॥ तेथेंशब्दकरीदारुण ॥ भयभीतजाहलेलोकऐकून ॥ यापरीपाहूनिनारायण ॥ स-
न्मुखउभाराहिला ॥ २ ॥ सन्निधजाणूनियांहरी ॥ दैत्यतेधवांलाथामारी ॥ ऐसेंपाहूनितेअवसरीं ॥ कायकरीप-
रमात्मा ॥ ३ ॥ पृष्ठभागींचेउभयचरण ॥ धरूनीकरवीतयासीभ्रमण ॥ तोगेलाशतधनुष्येंआपण ॥ सावधहोउनी
धांवेपुन्हा ॥ ४ ॥ सरसावलाक्रोधेंकरून ॥ तेधवांपसरूनिआत्मवदन ॥ ऐसेंकरूनिअवलोकन ॥ मुखांतहस्तहरि
घाली ॥ ५ ॥ दैत्यमुखींकरघालितां ॥ अग्नीसमानजाहलातत्वतां ॥ तेणेंत्याचावायुरुद्धहोतां ॥ करचरणझाडीते
धवां ॥ ६ ॥ लीदकरूनियांजाण ॥ शेवटींसोडिलादैत्येंप्राण ॥ स्वर्गस्थदेवतोषमानून ॥ पुष्पवृष्टिबहुकरिती ॥ ७ ॥

नंतरयेऊनीनारदआपण ॥ करूनीश्रीहरीचेंस्तवन ॥ बोलतेजाहलेभविष्यपूर्ण ॥ तेंचिराजापरिसेंतूं ॥ ८ ॥ उद-
योकिंवापरवांआपण ॥ चरित्रकरालजेंपावन ॥ तेंआह्मीकरूंअवलोकन ॥ दृष्टीकरूनगोविंदा ॥ ९ ॥ कंसधनुष्य
भग्नकरून ॥ मारालकुवलयापीडवारण ॥ रंगींहरूनिमल्लप्राण ॥ कंसावधालशेवटीं ॥ १० ॥ नंतरसोळासहस्रए-
कशत ॥ अष्टराजकन्यापाहूनिपुनीत ॥ विवाहकरालनिश्चित ॥ कल्पवृक्षआणालस्वर्गींचा ॥ ११ ॥ स्यमंतकमणी-
जांबुवती ॥ सहितआणालगृहाप्रती ॥ नृगराजासीमोक्षगती ॥ सहजद्यालमुकुंदा ॥ १२ ॥ यमपुरींजाऊनिआपप-
ण ॥ मृतपुत्रविप्राकरालदान ॥ पौंड्रकवधकाशीपुरीदीपन ॥ दंतवक्त्रनिधनतयापरी ॥ १३ ॥ राजसूययज्ञामाजी
जाण ॥ करालशिशुपालशिरच्छेदन ॥ आणिकअनंतविक्रमपूर्ण ॥ द्वारकेंतकरालतुह्मी ॥ १४ ॥ हेकालस्वरूपाअ-
र्जुनसारथी ॥ होऊनिअक्षौहिणीवधनानायुक्ती ॥ करालतेंपाहूंपुढतीं ॥ आपुल्यादृष्टीकरूनियां ॥ १५ ॥ विज्ञा
पनाकरूनीत्वरित ॥ नमनकरूनीविधिसुत ॥ जाताझालाहरिगुणगात ॥ ब्रह्मानंदेंकरूनियां ॥ १६ येरीकडेरामचक्रपाणी ॥ गो
पांसहितवृंदावनीं ॥ गोधनेंचारीतकौतुकेंकरूनी ॥ क्रीडाकरितीगिरितटीं ॥ १७ ॥ तेंकृत्रिमगोपवेषेंव्योमासुर ॥ ये
ऊनिखेळेमनोहर ॥ कपटेंगायीगोपकुमर ॥ गुहेंतनेऊनिसांठवी ॥ १८ ॥ तेंकपटजाणूनिहरी ॥ दैत्यावधीतेअ-
वसरीं ॥ गायीगोपाळपर्वतोदरीं ॥ शोधूनिबाहेरीकाढीतसे ॥ १९ ॥ फोडूनियांद्वारपिधान ॥ गोपांकरूनीबंध-
मोचन ॥ पुण्यकीर्तिपद्मलोचन ॥ व्रजीप्रवेशेत्यांसवें ॥ २० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपु-
नीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित ॥ सप्तत्रिंशाध्यायगोडहा ॥ २१ ॥ ३७ ॥ अष्टत्रिंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ कं
साज्ञाघेऊनिसत्वर ॥ गोकुळासीजावयाअक्रूर ॥ निघालाबैसूनिरथावर ॥ लवलाहेंतेधवां ॥ १ ॥ मार्गांमा

ळीसाचार ॥ करिताजाहला विचार ॥ आजमाझें भाग्यथोर ॥ परमेश्वरपाहीनतो ॥ २ ॥ कायमाझें पूर्वपुण्य ॥ अथवाअसेतपसाधन ॥ किंवाकेलेंयोगधारण ॥ ह्मणूनिऐसेंघडतसे ॥ ३ ॥ आसक्तअसतांसंसारीं ॥ आतांपाहीनश्रीहरी ॥ संगृहीतपातकेंजन्मांतरीं ॥ सर्वनष्टहोतील ॥ ४ ॥ माझेंजन्मबहुतसफळ ॥ वंदीनकृष्णाचेंचरणकमळ ॥ कंसेंअनुग्रहकेलानिर्मळ ॥ ह्मणूनिऐसेंहोतसे ॥ ५ ॥ ब्रह्मादिकरितीज्याचेंचिंतन ॥ तोपाहीननारायण ॥ गोचारणार्थजोकानन ॥ गोपांसहपहातसे ॥ ६ ॥ सुकपोलनासिकसरळ ॥ मुकुंदमुखारविंदसोज्वळ ॥ पाहीनआतांनलगतांवेळ ॥ कींहेदक्षिणमृगजाती ॥ ७ ॥ स्वेच्छेंकरूनीमुरारी ॥ पृथ्वीवरीजोअवतारधरी ॥ मानवत्वस्वयेंअंगिकारी ॥ भारहरणास्तवराजेंद्रा ॥ ८ ॥ वासुदेवकमलनयन ॥ घेईनत्याचेंमीदर्शन ॥ जोपाहेकार्यआणिकारण ॥ आत्मासर्वभूतांचा ॥ ९ ॥ असूनिअहंकाररहित ॥ नानाकर्मेंगोपिकागृहांत ॥ करितोलीलार्थपुनीत ॥ आसक्तापरीसर्वदा ॥ १० ॥ याचेगुणकर्मजपतां ॥ भक्तियुक्तवाचितां ॥ वाणीसहोयसफलता ॥ अन्यतलतांशवतुल्य ॥ ११ ॥ ब्रह्मादिकांचेंदैवतजाण ॥ जेंसदाशिवाचेंध्यान ॥ तोचियादवकुळींअवतीर्ण ॥ प्रस्तुतअसेगोकुळीं ॥ १२ ॥ तोमीपाहीनमनमोहन ॥ प्रभातींजाहलेशुभशकुन ॥ रामकृष्णांचेचरणवंदीन ॥ तेंशिरीहस्तहरीठेवीलकीं ॥ १३ ॥ मीकंसदूतजाणूनिमनीं ॥ शत्रुबुद्धिनधरीलचक्रपाणी ॥ सर्वज्ञसर्वसत्तात्मक जनीं ॥ प्रगटमहाविष्णूतो ॥ १४ ॥ जेव्हांसीअंजळीपुटजोडून ॥ उभाराहीनसन्मुखहोऊन ॥ तेव्हांमजलापाहूनभगवान ॥ ह्मणेलताताअक्रूराया ॥ १५ ॥ तेव्हांचमीधन्यतर ॥ होईनह्मणेवारंवार ॥ समानअसूनिपरमेश्वर ॥ भक्तांसिहोयफलद्रूप ॥ १६ ॥ कल्पद्रुमाचेपरी ॥ भजकांसरूपहोऊनिहरी ॥ वांछितकामनापूर्णकरी ॥ भेदाभे

दनाहींजया॥ १७ रायासिह्मणेश्रीशुक आयण॥मार्गींयापरीकरूनिचिंतन॥गोकुळामाजीश्वफल्कनंदन॥अ
स्तमानींपातला॥ १८॥ तेंव्रजभूमींतीलधूळी॥पाहूनिचिन्हितहरिपदकमळीं॥लोळेअक्रूरप्रेममेळीं॥रथा-
खालींउतरूनी॥ १९॥ तयेसमयींजाण॥बळरामासहभगवान॥करूलागलागोदोहन॥ऐसेंअक्रूरेंअवलो
किलें॥२०॥मगकरितांसाष्टांगवंदन॥श्रीकृष्णेंदिधलेंआलिंगन॥परस्परप्रेमाश्रुजीवन॥येऊनिकंठगहिंवरले
२१॥मीअक्रूरऐसेंवचन॥गद्गदेंवदवेनातयालागुन॥तेव्हांचक्रांकितहस्तेंकरून॥अभयदानदेतया॥ २२॥ब
ळरामइतुक्यांतयेऊन॥देताजाहलाआलिंगन॥उभयतांहस्तकींधरून॥सदनींअक्रूरआणिती॥२३॥आद-
रातिथ्यकरून॥ दिधलेंबहुगुणभोजन॥तांबूलगंधमाल्यपावन॥परमादरेंदिधलें॥ २४॥नंदबोलेअक्रूरासी-
कंसाश्रयेंसुखवनसेतुह्मांसी॥हिंसकरक्षापशूंसी॥तोयदूंसीतयापरी॥ २५॥नंदकृतपाहूनिसत्कार॥अक्रूरश्रमा
चाहोयपरिहार॥अग्रभागींहोऊनिसादर॥चरित्रपरिसेंपरीक्षिती॥ २६॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशम
स्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥अष्टत्रिंशाध्यायगोडहा॥ २७॥ ८॥ एकोनचत्वारिंशाध्यायप्रा
रंभः॥ ॥राजापरिसेंसावधचित्त॥अक्रूरासिपुसतां कुशलवृत्त॥तोहरीसीसांगेकंसमत॥नारदोक्तसकळही॥
१॥वसुदेववधाचाउद्योग॥यादवांसीवैरप्रयोग॥सांगूनिह्मणेधनुर्याग॥मिषेंतुह्मांखवळबाहे॥२॥तैंनंदासि
ह्मणेश्रीपती॥कंसाज्ञाअसेयारीती॥शीघ्रचलावेंमथुरेप्रती॥गोरसउपायनेंघेउनी॥ ३॥व्रजनाथपरिसून-
निवचन॥बोलताजाहलागोपांबाहून॥गोरसघेऊनिउपायन॥शकटारूढसिद्धव्हा॥ ४॥राजाज्ञाअसेयाप-
री॥सत्वरयावेंमथुरापुरीं॥धनुर्यागपर्वपहावयाबरी॥संधिअसेगोपालहो॥ ५॥व्रजांतकराहेंघोषित॥

परिसूनिगोपाळकरितीतहूत॥रामकृष्णान्यावयामथुरेंत॥अक्रूरआलागोकुळीं॥६॥ऐसीवार्ताप्रसिद्धहोतां दुःखितहोतीगोपयोषिता॥ह्मणतीनिर्दयविधाता॥श्रीकृष्णावियोगकरवीहा॥७॥कोणीकृष्णाविरहेंकरून ॥ हृदयींतमसुरेंम्लान॥करूनिसोडितीश्वासउष्ण॥कोणांचींवसनेंगलितहोती॥८॥कोणीकृष्णाध्यानेंकरू न॥तन्मयजाहल्यायोग्यांसमान॥कोणीचित्रविचित्रहरिभाषण॥स्मरूनितन्मयजाहल्या॥९॥यापरीदुः खितहोऊन॥करित्याजाहल्यागोपीरुदन॥समस्तएकस्थळींयेऊन॥बोलतीत्याकरुणास्वरें॥१०॥हेवि- धेतुजलादयाकांहीं॥निजमानसींतिळतुल्यनाहीं॥मैत्रीकरूनिवियोगलवलाहीं॥बालवतह्याकरिसीतूं॥ ११॥विधात्याहेंकुंतलावृत्त॥मुकुंदवदनसुशोभित॥प्रदर्शनकरूनीअदर्शनत्वरित॥कैसाकरिसीनिष्ठुरा॥१२ अक्रूरनामेंअतिक्रूर॥तूंचिनेशीनंदकिशोर॥ज्याचेंलावण्यपाहूनिचतुर॥ह्मणतहोतोंतुजलागीं॥१३॥घे- ऊनिजातोसिआमुचाप्राण॥आमुच्यागोकुळींयेऊनिआपण॥आम्हांसीरामकृष्णावांचून॥एकक्षणयु- गसम॥१४॥कृष्णाचारावयागायी॥वनींजातांलवलाहीं॥त्याचेंमुखपाहूनिबाई॥आनंदहोयसमस्तां॥१५ गायीचारूनिअस्तमानीं॥व्रजांतयेतांमोक्षदानी॥मुखकेशगोरजानीं॥लिसबहुतविराजे॥१६॥श्यामसुंदर मनोहर।आमुचाप्राणनंदकिशोर॥वेणुनादकरितांमनोहर॥चित्तआसक्तहोयबहु॥१७॥मथुरेमाजीनारा- यण॥जातांपाहतीलपौरजन॥देवकीनंदनह्मणऊन॥आनंदहोईलसमस्तां॥१८॥आजिआमुचेंभाग्यहीन॥चांडाळराहुआलाआपण॥यासावयाकृष्णारोहिणीरमण॥ह्मणूनिअक्रूरानिंदिती॥१९॥निर्लज्जहो ऊनियांनारी॥रुदनकरितीतेअवसरीं॥ह्मणतीसदयहृदयापूतनारी॥कृपाकरीगुणागारा॥२०॥श्लो

क॥ ॥श्रीशुकउवाच ॥एवंब्रुवाणाविरहातुराभृशंव्रजस्त्रियःकृष्णाविषक्तमानसाः॥ विसृज्यलज्जांरुरुदुःस्मसुस्वरंगोविंददामोदरमाधवेति॥ २१ ॥ टीका ॥श्रीशुकम्हणेभारता॥त्याव्रजांतीलगोपकांता॥भावीकृष्णाविरहार्ता॥दुःखितभाषणेंकरितीबहू॥ २१॥निर्लज्जहोऊनिआपण॥करितीदीर्घस्वरेंरुदन॥ हे गोविंददामोदरमाधवायेऊन॥कृपाकरीसखयातूं॥ २२॥ प्रभातकाळींरथावरी॥बैसवूनिरामहरी॥नसांत्वूनगोपनारी॥अक्रूरमथुरेचालिला॥ २३॥नंदादिकगोवळ॥गोरसभरूनीतात्काळ॥ शकटारूढहोऊनिउतावेळ॥प्रयाणकरितेजाहले ॥२४ ॥रथचालिलात्वरेकरून॥गोपीबोलतीकरुणावचन॥कोणीपदरपसरून॥दानमागतीहरीचें ॥ २५॥कोणीयेऊनियुवती॥ कृष्णास्यंदनापुढेंपडती॥रथध्वजदिसेनानेत्रपातीं॥ म्हणूनिकित्येकपरतल्या॥ २६॥गोपीपातल्यागृहांतरीं॥ येरीकडेअक्रूरयमुनातीरीं॥वृक्षछायेमाजीसत्वरी ॥ विश्रामार्थरथस्थापी ॥ २७॥ वाजीसकरवूनिउदकपान॥रामकृष्णरथीबैसवून॥ यमुनोदकींकरावयास्नान जाताजाहलातेकाळीं॥२८॥तेथेंकरीअघमर्षण॥तोंपाहिलेरामजनार्दन॥उदकाबाहेरयेऊनिजाण॥ पाहेतोंरामकृष्णास्यंदनीं॥ २९॥रथावरीपाहूनिहरी ॥ विस्मितहोऊनिअंतरीं॥मागुतींअक्रूरजळांतरीं॥ अघमर्षणकरिताजाहला॥ ३०॥ बुडीमारितांजळांत॥चमत्कारदेखिलाअत्यद्भुत॥शेषशायीलक्ष्मीकांत॥पार्षदगणांसहविराजे॥ ३१॥ शिरींकिरीटकंठींवनमाळा॥पीतांबरधारीघनसांवळा॥कमळनेत्रचरणींकमळा॥सेवाकरीसद्भावें॥ ३२॥ शंखपद्मसुदर्शन॥गदाहस्तकींविराजमान॥नारदतुंबरुसनकसनंदन॥ब्रह्मादिस्तवितीजयातें॥ ३३॥ पाहूनअक्रूरयापरी॥ विस्मितहोऊनिनिजांतरीं॥करपुटजोडूनिस्तवनकरी॥तेंचिपरिसेंनृपराया॥ ३४ ॥श्रीमद्भागवत-

सारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ एकोनचत्वारिंशाध्याय गो० ॥ ३९ ॥ चत्वारिंशाध्याय प्रारंभः ॥

॥ हे श्रीकृष्णा मनमोहना ॥ साष्टांग वंदन करितों चरणा ॥ तव नाभिकमळीं पावना ॥ ब्रह्मदेव निपजला ॥ १ ॥ आणखी हरे हें जगत ॥ सर्व पंचमहाभूतें निश्चित ॥ तुझ्या अंगापासूनि होत ॥ जाणावया तुज असमर्थ ॥ २ ॥ तुझें ब्रह्मरूप जाणावयासी ॥ सामर्थ्य नसे वेदांसी ॥ तेथें यत्किंचित जीवांसी ॥ काय बा पुढ्या थागतो ॥ ३ ॥ याप्रकारें करूनी जाण ॥ तूं महापुरुष नारायण ॥ यास्तव योगी साधुजन ॥ करिती यजन तुझें बा ॥ ४ ॥ कर्मयोगी भावें करून ॥ नाना कर्मरूपें करिती यजन ॥ कोणी ज्ञानयोगी कर्मत्यागून ॥ ज्ञानें यजिती सर्वेश्वरा ॥ ५ ॥ शिवविष्णु दीक्षाधारी ॥ सद्भावें भजती नानापरी ॥ त्वदुक्त पंचरात्र विधानें सत्वरी ॥ यजन करिती पुरुषाद्या ॥ ६ ॥ हे रुद्र देवताउपासक ॥ तुझ्या मूर्ती मानूनि अनेक ॥ सर्वदेवता म्हणूनि चोख ॥ नारायणा तुज भजती ॥ ७ ॥ शिवोक्त मार्गें करून ॥ शिवरूपें करिती तुझें यजन ॥ नाना मार्गांचें पर्यवसान ॥ तुझे ठायीं श्रीहरी ॥ ८ ॥ जैशा पर्वतापासून ॥ सरिता होऊनि उत्पन्न ॥ पर्जन्ययोगें सागरीं आपण ॥ जाऊनि मिळती तद्वत ॥ ९ ॥ इंद्रादि देव तुजपासून ॥ उत्पन्न होऊनि आपण ॥ भक्तियोगें करूनी पूर्ण ॥ तुझे स्वरूपीं पावती ॥ १० ॥ मायागुणत्रय निश्चित ॥ आब्रह्मस्थावरपर्यंत ॥ तयामाजी ओतप्रोत ॥ भरूनि उरसी दशांगुळें ॥ ११ ॥ तूं भिन्नत्वें कोठें नाहीं ॥ सर्वदा परिपूर्ण पाहीं ॥ निर्गुणत्व सगुणत्व कांहीं ॥ भिन्न नसे गोविंदा ॥ १२ ॥ हे प्रभो अग्नि तुझें वदन ॥ पृथ्वी जाणा चरण ॥ साक्षात् सूर्यनारायण ॥ लोचन तुझे महाविष्णो ॥ १३ ॥ आकाश तुझें नाभिस्थान ॥ दशदिशा तुझे श्रवण ॥ स्वर्गलोक शिरस्थान भुजा देव परमेश्वरा ॥ १४ ॥ तुझी कुक्षी सम सागर ॥ प्राणबळ जाणा समीर ॥ रोम तुमचे साचार ॥ वृक्ष औषधी

सर्वही ॥ १५ ॥ तुझे केश मेघ जाण ॥ अस्थि नखें पर्वत पूर्ण ॥ दिवस रजनी पावन ॥ निमिषोन्मेष निश्चयें ॥ १६ ॥ लिंग तुझें प्रजापती ॥ पर्जन्य वृष्टि वीर्य निश्चिती ॥ चतुर्दश भुवनात्मक मूर्ती ॥ येणें परी श्रीधरा ॥ १७ ॥ तुवां सृष्टीची करूनी रचना ॥ तयामाजी नारायणा ॥ व्यापक होऊनि खेळ नाना ॥ करिसी सहज कौतुकें ॥ १८ ॥ औदुंबर फळामाजी जाण ॥ अनेक कीटक वसती आपण ॥ तद्वत लव तनू क्रीडास्थान ॥ अखिल ब्रह्मांडां ॥ १९ ॥ लोकशोक हरणार्थ ॥ अवतार धरिसी जगतांत ॥ तें यश गायन करितो समस्त ॥ जन आनंदें करूनियां ॥ २० ॥ नमो मत्स्यस्वरूपा मधुसूदना ॥ कैटभभंजना वाजिवदना ॥ नमो कमठा मंदरधारणा ॥ भूम्युद्धारा श्रीक्रोडा ॥ २१ ॥ अद्भुतविग्रहा नरहरी ॥ नमो वामना परशुधारी ॥ भार्गवरामा रावणारी ॥ श्रीरामचंद्रा तुज नमो ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नमस्ते वासुदेवाय नमः संकर्षणाय च ॥ प्रद्युम्नायानिरुद्धाय सात्वतांपतये नमः ॥ २१ ॥ टीका ॥ आतां सद्भावें अक्रूर ॥ चतुर्व्यूहरूपानें नमस्कार ॥ करितो तयाचा प्रकार ॥ सांग परिसें हे राजा ॥ २३ ॥ कृष्णा तूं वसुदेवनंदन ॥ म्हणूनि वासुदेव म्हणती जन ॥ तशीच बळराम संकर्षण ॥ प्रद्युम्न अनिरुद्धस्वरूपें ॥ २४ ॥ हीं चार रूपें घेऊन ॥ करिसी भक्तांचें परिपालन ॥ तुझे चरणीं माझें नमन ॥ सदा सर्वदा असो हें ॥ २५ ॥ नमो दैत्यनाशना बुद्धमूर्ती ॥ म्लेच्छमर्दना जगत्पती ॥ कल्कीस्वरूपा श्रीपती ॥ वंदन असो तव चरणा ॥ २६ ॥ हे जन तव मायामोहित ॥ कर्ममार्गें होती भ्रांत ॥ स्वप्नतुल्य देह असतां निश्चित ॥ सत्य त्यातें मानिती ॥ २७ ॥ तूं सर्वात्मा प्रियकर ॥ मज तुझा पडला विसर ॥ ममत्व जडलें असे फार दारा सुत गृहांवरी ॥ २८ ॥ अनाथ अपराधी ऐसा जन ॥ चरणा सन्निध पातला जाण ॥ कूर्मदृष्टीनें अवलोकन ॥ शीघ्र करी श्रीहरी ॥ २९ ॥ श्लोक ॥ नमस्ते वासुदेवाय सर्वभूतक्षयाय च ॥ हृषीकेश नमस्तुभ्यं प्रपन्नं पाहि मां प्र

णो॥ ३०॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥चत्वारिंशाध्यायगोडहा॥३०
४०॥ ॥एकचत्वारिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥योगींद्रह्मणेभारता॥अक्रूरऐशीस्तुतीकरितां॥श्रीहरिरूपतत्वतां॥गुप्तजाह-
लें॥ १॥अदृश्यपाहूनिश्रीधर॥अक्रूरआलाजळाबाहेर॥अवशिष्टकर्मकरूनिसत्वर॥रथनिकटपातला॥ २॥पा
हूनितयासिह्मणेहरी॥अद्भुतकायदेखिलेंजळांतरीं॥अक्रूरह्मणेअद्भुतसर्वोपरी॥तुझेंगाचीरमाधवा॥ ३॥मीं
कायसांगावेंअधिक॥सर्वज्ञतूंचिजगन्नायक॥ऐसेंबोलूनिरथावरीदेख॥बैसूनिपुढतीचालिले॥ ४॥पंथक्रमि-
तांक्रमण॥अस्तमानहोतांरामकृष्ण॥पावलेमथुरासन्निधान॥परमानंदेंकरूनी॥ ५॥रामकृष्णांसीमार्गस्थजन
पाहतीहर्षेंउभेराहून॥होतीतत्काळप्रसन्नमन॥प्रेमोत्सवेंकरूनियां॥ ६॥इतुक्यामाजीनंदादिगोवळ॥मागूनि
आलेनलगतांवेळ॥पुरोपवनाजवळ॥प्राप्तजाहलेतेधवां॥ ७॥अक्रूरासिह्मणेकृष्णनाथ॥स्वगृहाजावेंरथासहि-
त॥आम्हीविश्रांतिघेऊनिकिंचित॥नगरपाहूंकौतुकें॥ ८॥ अक्रूरबोलेजोडूनिपाणी॥पुरप्रवेशातुह्मांवांचु-
नी॥करणेंअयोग्यह्मणूनी॥माझात्यागनकरावा॥ ९॥ बळरामनंदादिगोपाळें॥आपणघेऊनिसकळ॥माझें
गृहींवैकुंठपाळ॥येऊनिपावनकरावें॥ १०॥नवपदरजेंकरूनीजाया॥माझेंहोईलउद्धरणा॥भावेंकरीनपदक्षा
लन॥पितृसद्गतीकारणें॥ ११॥पूर्वींपदकमलबळीप्रक्षालितां॥सद्गतीपावलातत्वतां॥त्रैलोक्यपावनाचीसत्ता
तयामाजीअसेकीं॥ १२॥देवातुझेंचरणोदकशिरीं॥जटाजूटींशंकरधरी॥सगरसुतगेलेमोक्षपुरीं॥ऐसेंमाहा
त्म्यतयाचें॥ १३॥ऐसातूंनारायण॥देवाधिदेवसनातन॥तुझेचरणींसाष्टांगवंदन॥गोपाळकृष्णाअसोहें॥ १४॥
श्रीहरिह्मणेअक्रूरासी॥आधींवधूनिकंसासी॥नंतरसाग्रजतवसदनासी॥येऊनिप्रियकरीनबा॥ १५॥अक्रू

रपरिस्रूनिवाणी॥पुरप्रवेशकरूनीतेक्षणीं॥कृतकर्मकंसानिवेदुनी॥स्वगृहातेंपातला॥ १६॥रामकृष्णगोपांसहित॥अपराण्हकाळींनिश्चित॥प्रवेशकरितीमथुरापुरींत॥कुतुकेंकरूनीकुरुश्रेष्ठा॥ १७॥ ॥श्लोक॥ ददर्श तांस्फाटिकतुंगगोपुरद्वारांबृहद्धेमकपाटतोरणाम्॥ ताम्रारकोष्ठांपरिखादुरासदासुद्यानरम्योपवनोपशोभितास्॥ २०॥ टीका ॥नगरद्वारेंगृहद्वारें॥उंचस्फटिकमयगोपुरें॥नेत्रींसबाह्यांतरपरभारें॥सुवर्णकपाटेंअवलोकिलीं॥ १८॥ताम्रपित्तलधातुकरून॥धान्यशाळाकेल्याबंधन॥सभोंवतीखंदकसज्जीवन॥निकटउद्यानेंविराजती॥ १९॥ श्लोक॥ ॥सौवर्णशृंगाटकहर्म्यनिष्कुटैःश्रेणीसभाभिर्भवनैरुपस्कृताम्॥वैडूर्यवज्रामलनीलविद्रुमैर्मुक्ताहरिद्भिर्वलभीषुवेदिषु॥ २१॥ टीका ॥उभयांगींहेमपत्रचवाटे॥वेष्टितशोभतीगोमटे॥धनाढ्यसदनेंचोखटें॥पुष्पवाटीमनोहर॥ २०॥वैडूर्यमणीहिरेजाण॥स्फटिकमणीनीलपूर्ण॥प्रवाळमौक्तिकेंपंचरत्न॥वळचणीमाजीशोभती॥ २१ सुवर्णकुंभजळेंकरून॥युक्तकेलेद्वारींपूर्ण॥राजमार्गींविराजमान॥मखरेंतोरणेंदीसती॥ २२॥ ऐशानगरीमाजीजाण॥रामकृष्णप्रवेशकरितीआपण॥पुरस्त्रियाकरावयादर्शन॥सप्रेमेंयेतीतेकाळीं॥ २३॥ कृष्णदर्शनेंकरून॥पुरस्त्रियांचेमनामोहन॥होऊनिगेलेंदेहभान॥तन्मयजाहल्यापाहुनी॥ २४॥पुष्पवृष्टिकृष्णावरी॥गोपुराहूनिकरितीनारी॥तोंरजकदेखिलासमोरी॥सवस्त्रकंसनृपतीचा॥ २५॥तयासीह्मणेश्रीहरी॥वस्त्रेंदेबाझडकरी॥ऐकूनितोउत्तरकरी॥कायबोलसीगोंवळा २६॥॥हेउद्धतागिरिवनांत॥संचारकरणारागोपसुत॥राजवस्त्रांचीआशामनांत॥करिशीलज्जानसेतुज॥ २७॥राजदंडहोईलतुह्मांसी॥ऐसेंऐकतांहृषीकेशी॥कोपेंनिवटूनिरजकासी॥वस्त्रेंगोंवळांदेतसे॥ २८॥ पुढती

गमनकरितां ॥ तंतुवायपूजीकृष्णनाथा ॥ तयाच्यापाहूनिभावार्था ॥ पूर्णकामकेलातो ॥ २९ ॥ अग्रभागींजातांश्री
धर ॥ सुदामानामेंमाल्यकार ॥ सुगंधपुष्पेंकरूनीसाचार ॥ रमावरपूजीसप्रेमें ॥ ३० ॥ तयासीदेऊनिआशीर्वचन
सगोपालरामकृष्ण ॥ उपवनामाजीयेऊन ॥ वासकरितेजाहले ॥ ३१ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपर
मपुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित ॥ एकचत्वारिंशाध्यायगोड हा ॥ ३२ ॥ ४१ ॥ द्विचत्वारिंशाध्यायप्रारंभः
श्लोक ॥ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ ॥ अथव्रजन्राजपथेनमाधवः स्त्रियंगृहीतांगविलेपभाजनाम् ॥ विलोक्यकुब्-
जांयुवतींवराननांपप्रच्छयांतींप्रहसन्रसप्रदः ॥ १ ॥ टीका ॥ रायासिबोलेयोगेश्वर ॥ कृष्णलीलामनोह
र ॥ श्रवणकरीबासत्वर ॥ प्रेमोद्गारमजयेती ॥ १ ॥ राजमार्गेंश्रीपती ॥ सरामगमनकरितांपुढती ॥ कोणीए-
कस्त्रीअवचिती ॥ अवलोकिलीत्रिवक्रा ॥ २ ॥ जीस्त्रीवयानेंतरुण ॥ रमणीयजयेचेंवदन ॥ तीकुब्जाघेऊनिचं
दन ॥ राजमंदिरींजातसे ॥ ३ ॥ ऐसेंपाहूनिनारायण ॥ मंदहास्यविनोदेंकरून ॥ करिताजाहलाभाषण ॥ काय-
तेंचीपरिसावें ॥ ४ ॥ हेस्त्रियेतूंकवणाचीकवण ॥ कोठेंजाशीघेऊनिचंदन ॥ हेंसुवासिकअनुलेपन ॥ आम्हांका
रणेंसमर्पी ॥ ५ ॥ ऐकूनिऐसेंबाक्यासी ॥ तोह्मणेमीकंसदासी ॥ त्रिवक्राचंदनरायासी ॥ विलेपनार्थहेंनेसें ॥ ६
यापरीकरूनीभाषण ॥ रामकृष्णांसीदिधलेंचंदन ॥ प्रसन्नहोऊनिभगवान ॥ अनुग्रहकरिताजाहला ॥ ७ ॥
श्लोक ॥ ॥ पद्भ्यामाक्रम्यप्रपदेद्व्यंगुल्युत्तानपाणिना ॥ प्रगृह्यचुबुकेऽध्यात्मसुदनीनमदच्युतः ॥ ७ ॥ टीका ॥
हरीनेंनिजपदांजाण ॥ कुब्जापदाग्रहृढधरून ॥ दोनअंगुलीउत्थकरून ॥ हनुवटीधरूनीउचलिली ॥ ८ ॥ ऐसें
करितांनमालनील ॥ जाहलीकुब्जासुंदरसरळ ॥ मदनमूर्तीपाहूनिव्याकुळ ॥ कामेंकरूनीजाहली ॥ ९ ॥ कुब्जा

बोलेजगन्नाथा ॥ त्यागूनिमजलाकेविंजातां ॥ माझ्यागृहाचलावेंआतां ॥ नवविरहार्तामीसत्य ॥ १० ॥ रामास-
मक्षवदेनारी ॥ गोपाळसुखपाहूनिसत्वरी ॥ मंदहास्येंमधुरोत्तरीं ॥ वदताजाहलातयेनें ॥ ११ ॥ मंजूभाषिणीपरि
सेंवचन ॥ कंसवधूनजेस्फलज्जन ॥ त्यांचेंकरूनिसमाधान ॥ तवमंदिरींयेईनसी ॥ १२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ एष्या
मितेगृहंसुभ्रूःपुंसामाधिविकर्शनम् ॥ साधितार्थोऽगृहाणांनःपांथानांत्वंपरायणम् ॥ १२ ॥ ॥ टीका ॥
हेसुभ्रूपरिसेंवचन ॥ कंसवधआमदर्शन ॥ होतांचिपुढतीतुझेंसदन ॥ पाहीनजाणनिश्चयें ॥ १३ ॥ कारणअ-
गृहींआणिप्रवासी ॥ आह्मीयास्तवसौख्यराशी ॥ येथेंआश्रयनिश्चयेंसी ॥ आह्मांलागींतूंचिएक ॥ १४ ॥ मधु
रवाणीकरूनिजाण ॥ कुब्जेसीनिरोपदेऊन ॥ पुढेंघेतचालिलेपूजन ॥ पौरजनांचेंकुतूहलें ॥ १५ ॥ स्त्रियापाहू
निश्यामसुंदर ॥ मानसींहोतीकामातुर ॥ धनुस्थानपौरांसीसत्वर ॥ विचारीश्रीधरउत्कंठें ॥ १६ ॥ बहुपुरुषधनुर-
क्षण ॥ करितीऐसेंअवलोकून ॥ निवारितांहीश्रीरमण ॥ चापाजवळीपातला ॥ १७ ॥ वामहस्तेंसज्जकरून ॥ म
ध्यप्रदेशींकेलेंखंडन ॥ जैसाइक्षुदंडमोडीवारण ॥ सहजतहूतजाणिजे ॥ १८ ॥ तोधनुःशब्दगगनांत ॥ व्यास-
जाहलादशदिशांत ॥ श्रवणकरितांकंसमनांत ॥ भयभीतजाहला ॥ १९ ॥ धनुरक्षकअसुरजाण ॥ धांवलेहो
ऊनिकोपायमान ॥ रामकृष्णांधनुःशकलेंकरून ॥ कृतांतनगरापाठविती ॥ २० ॥ अद्भुतपाहूनिचमत्कार ॥ नाग
रिकह्मणतीश्यामगौर ॥ दोघेसकुमारपरमेश्वर ॥ भूभारहरणार्थप्रगटले ॥ २१ ॥ तोंजाहलाअस्तमान ॥ रामा
सहितभगवान् ॥ पावलाजाहलाशकटस्थान ॥ उपवनामाजीनेथवां ॥ २२ ॥ हस्तपादप्रक्षालन ॥ करूनिकृष्णा-
संकर्षण ॥ दुग्धान्नकरूनिभक्षण ॥ शयनकरितीकौतुकें ॥ २३ ॥ धनुर्भंगकरूनीजाण ॥ रक्षकांचेघेतलेप्राण ॥

ऐसें ऐकूनि वर्तमान ॥ कंस भयभीत मानसीं ॥ २४ ॥ तैं होती अनेक दुःशकुन ॥ आरसा पाहतां कंस आपण ॥ शरीर पाहे मस्तकावांचून ॥ तैसे द्विरूप रविशशी ॥ २५ ॥ छायेंत छिद्रें दिसती दारुण ॥ स्वप्नीं प्रेतालिंगन खरवाहन ॥ विषभक्षण तैलस्नान नग्न ॥ करूनि जाय दक्षिणेकडे ॥ २६ ॥ या दुष्टचिन्हें करूनि निश्चिती ॥ निद्रा न लागे कंसाप्रती ॥ श्रीशुक म्हणे परीक्षिती ॥ उत्सव प्रभातीं करवीतो ॥ २७ ॥ कोणी कंसदूत येऊन ॥ मल्लक्रीडेचें स्थान शोभित स्थान ॥ करिती तैसे किती एक जन ॥ नाना वाद्यें वाजविती ॥ २८ ॥ सेवकीं माळा पताका युक्त ॥ मखरें तोरणें पुष्पमंडित ॥ स्थळोस्थळीं लाविलीं बहुत ॥ मंच अलंकृत ते केले ॥ २९ ॥ माथुरदेशांतील चारी वर्ण ॥ मंचावरी बैसले येऊन ॥ तैसा कंस दुःखित असून ॥ प्रधानां सहित बैसला ॥ ३० ॥ त्याकाळीं मल्लवीरांसी ॥ रंगणीं उत्तेजन यावयासी ॥ उंचताल वरी वाद्यें सरिसीं ॥ वाजविती नरकोणी ॥ ३१ ॥ मोठे मोठे मल्ल जाण ॥ अलंकार भूषणें करूनि धारण ॥ समागमें आचार्य घेऊन ॥ रंगामाजी पातले ॥ ३२ ॥ सर्वांमाजी बलिष्ठ फार ॥ मुष्टिक कूट चाणूर ॥ शाल तोशाल महावीर ॥ येऊनि बैसले भीतरी ॥ ३३ ॥ नंदादि गोपाळ येऊन ॥ उपायनें कंसा अर्पून ॥ मंचावरी बैसले जाऊन ॥ कौतुकार्थ ते काळीं ॥ ३४ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्विचत्वारिंशाध्याय गोड हा ॥ ३५ ॥ ४२ ॥ त्रिचत्वारिंशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ बळिराम आणि नारायण ॥ सारूनि स्नान भोजन ॥ मल्लवाद्यांचा शब्द श्रवण ॥ करूनि कौतुकार्थ निघाले ॥ १ ॥ समागमें घेऊनि गोपाळ ॥ रंगद्वारीं पातला वैकुंठपाळ ॥ तों कुवलयापीड अयुतनागबळ ॥ महावारण उभा पुढें ॥ २ ॥ गज कर्षकासी म्हणे हरी ॥ द्विरदवेगें मार्गें सारीं ॥ ऐसें न करितां ये अवसरीं ॥ कृतांतनगरी दाखवूं ॥ ३ ॥ या परी परिसूनि वा-

णी॥ महातकोपलानेक्षणीं॥ रामकृष्णांतेंलक्षूनी॥ गजअंगावरी लोटिला॥ ४ ॥ तोशुंडेनें धरीश्रीकृष्णा॥ तेंसुटू
निहरीत्याद्विरदना॥ करीहृदमुष्टिताडना॥ मगचरणातळींलपे॥ ५॥ हरीनदिसतांरागें॥ शुंडाफिरवूनिनागें॥
उदरीस्पर्शिलातोंमागें॥ निघूनिवेगेंपुच्छधरी॥ ६॥ ओढीमागेंशतहस्त॥ तेंफिरेतोउचलूनिहस्त॥ सर्वेंमुकुंदभ्र
मूनिव्यस्त॥ सन्मुखयेऊनिउभाराहे॥ ७॥ मगहाणोनियांपाणी॥ पळेसहसाचक्रपाणी॥ दाटूनिपडेधरणीं॥
सवेंउठूनिहोयपुढें॥ ८॥ गजावाटेपडलाहरी॥ ह्मणूनिभूमीसदंतमारी॥ नाहींऐसेंसमजोनकरी॥ कृष्णाव
रीपुन्हांधांवे॥ ९॥ श्रीकृष्णेंधरूनिरदन॥ सवेंचिपाडिलाउलथून॥ शुंडेवरीदेऊनिचरण॥ दंतउपटोनिघेतले
॥ १०॥ त्यादंतायुधेंकरूनिजाण॥ हत्तीमारिलानलागतांक्षण॥ दैत्याचेंकरूनिकंदन॥ सभेमाजीपातले॥ ११॥
हस्तकीघेऊनिगजदंत॥ येतीरामआणिभगवंत॥ तेंध्यानपरमसुशोभित॥ पाहतीजनसानंदें॥ १२॥ त्याकंसा
चेरंगणीं॥ शोभलाकैसाचक्रपाणी॥ जयाजैसाभावमनीं॥ तयातद्रूतगमलाहो॥ १३॥ श्लोक ॥ मल्लानाम
शनिर्नृणांनरवरःस्त्रीणांस्मरोमूर्तिमान्गोपानांस्वजनोसतांक्षितिभुजांशास्तास्वपित्रोःशिशुः॥ मृत्युर्भोजप
तेर्विराडविदुषांतत्त्वंपरंयोगिनांवृष्णीनांपरदेवतेतिविदितोरंगंगतःसाग्रजः॥ १७ ॥ टीका ॥ मल्लांसिवा
देवज्रापरी॥ सामान्यलोकांश्रेष्ठापरी॥ योषितांसीमन्मथापरी॥ भासताजाहलापरमात्मा॥ १४॥ नंदादि-
कांसीआप्तासमान॥ दुष्टराजांसीशास्तापूर्ण॥ वसुदेवदेवकीसीनंदन॥ कंसासिमृत्युगमेतो॥ १५॥ योगियां
सीपरमतत्त्वजाण॥ यादवांसीदेवतजनार्दन॥ अज्ञानीजनांसीगमेसान॥ परब्रह्मश्रीकृष्ण॥ १६ ॥ अग्रजा
सहितभगवान॥ रंगसमाजीपातलाआपण॥ ऐसेंपाहूनिसुंदरध्यान॥ सकळजनबोलती॥ १७ ॥ वसुदेव

गृहीं देवकीचे उदरीं ॥ महाविष्णु अवतार धरी ॥ नानाविध क्रीडा करी ॥ भूभारहरणार्थ निश्चयें ॥ १८ ॥ येणें पूतनाचक्रवात ॥ अर्जुनवृक्ष मोडिले त्वरित ॥ शंखचूड केशी खर कुश्चित ॥ आणिक बहुत वधियेले ॥ १९ ॥ दावानल करूनि पान ॥ वनीं केलें गोपाळरक्षण ॥ यमुनाजळांत कालियमर्दन ॥ गोवर्धन करीं धरियेला ॥ २० ॥ यापरी कृष्णाची लीलामृत ॥ त्रिजगामाजी असे विश्रुत ॥ श्रवणपठन करितां पुनीत ॥ प्राणिमात्र जाणिजे ॥ २१ ॥ याचें पाहूनि सुख सुंदर ॥ त्रिविधतापांचा होय परिहार ॥ याचा अग्रज राम गौर ॥ प्रलंब याणें वधियेला ॥ २२ ॥ वत्स बक केले गतप्राण ॥ ऐसें बोलती तेथ वांजन ॥ रामकृष्णांसी पाहून ॥ चाणूरमल्ल वदतसे ॥ २३ ॥ हे रामकृष्णा हो परिसा वचन ॥ वीरमान्य आहांत दोघेजण ॥ युद्धनिपुण कंसें जाणून ॥ तुह्मां कारणें पाचारिलें ॥ २४ ॥ राजांचें प्रिय करितां ॥ कल्याणप्राप्त होय तत्वतां ॥ तुह्मी नित्य अरण्यांत भिडतां ॥ मल्लयुद्धें गोपांशीं ॥ २५ ॥ आणि धेनु चारूनि आपण ॥ करितां भावें कालक्रमण ॥ तस्मात् आपण उभयतां जाण ॥ प्रिय करूं कंसाचें ॥ २६ ॥ भूतानुग्रह करणार ॥ सर्वभूतमय नृपवर ॥ ऐसें ऐकूनि वचन मधुर ॥ कृष्णनाथ वदे तदा ॥ २७ ॥ या राजियाच्या प्रजा आपण ॥ तुह्मी आह्मी दोघेजण ॥ काय करावें प्रियत्व पूर्ण ॥ तशांत आम्ही बाळकें ॥ २८ ॥ तुल्यबळिष्ठ वीर ॥ पाहूनि करणें संगर ॥ मल्लसभेमाजी साचार ॥ अधर्म ऐसा न करावा ॥ २९ ॥ यापरी ऐकूनि उत्तर ॥ काय बोले तो चाणूर ॥ रामकृष्णा हो तुह्मी बळसागर ॥ बालक नव्हा निर्धारें ॥ ३० ॥ कुवलयापीड वारण ॥ तुम्हीं मारिला न लागतां क्षण ॥ आणिक असुरांचे घेतले प्राण ॥ तें काय सुखें वर्णावें ॥ ३१ ॥ तस्मात् मजशीं बाहुयुद्धातें ॥ तूं योग्य आहेस निश्चित ॥ मुष्टिकासवें रोहिणीसुत ॥ युद्ध करील निर्धारें ॥ ३२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सरवाराम विं

रचित॥त्रिचत्वारिंशाध्यायगोडहा॥३३॥ ॥४३॥ ॥चतुश्चत्वारिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्लोक॥ ॥श्रीशुकउवाच॥ ॥एवंचर्चितसंकल्पोभगवान्मधुसूदनः॥आससादाथचाणूरंमुष्टिकंरोहिणीसुतः॥१॥ टीका ॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥संकल्पप्रेरयिताश्रीपती॥चाणूराकरवींवदवूनिपुढती॥संकेतेंयुद्धार्थऊठिला॥१॥तैसाचीरोहिणीसुत॥बळरामप्रतापवंत॥युद्धकरिताजाहलाअद्भुत॥मुष्टिकासवें॥२॥हस्तेंहस्तकरितीबंधन॥तैसेंचिचरणेंचरण॥जानूनेंजानुतूर्ण॥शिरींशिरउरउरीं॥३॥परस्परांचेंउत्थापन॥करितेजाहलेउन्नयन॥चालनकरूनिआकर्षण॥करितीपूर्णएकमेका॥४॥वज्रमुष्टीमस्तकधडका॥सक्रोधेंदेतीएकमेका॥करूपाहतोप्रणांतधोका॥येरयेरांरंगणीं॥५॥भ्रमणाकरितीचक्राकार॥करूनीबैठकावारंवार॥करमुद्गरतीक्ष्णप्रहार॥अपकारकारकबहुकरिती॥६॥रंगणीं तैं पाहूनिसमर॥नागरस्त्रियाबोलतीमधुर॥यासभेमाजीअधर्मफार॥होतोकायवदावें॥७॥अहोहामल्लचाणूर॥बलिष्ठजैसागिरिवर॥तयासवेंश्यामसुंदर॥सुकुमारहाकोणीकडे॥८॥बलाबलनेणूनिकांहीं॥केलीकैसीयोजनाही॥येथेंबैसणेंयोग्यनाहीं॥चलाबाईसदनाकडे॥९॥हेसखिशत्रुकृष्णावर॥धांवतोकोपेंकरूनिफार॥श्रमेंकरूनिघर्मसुखावर॥आलाकैसातोपहा॥१०॥कोणीबोलतीमधुर॥तोकायपहाचमत्कार॥युद्धकरितांरोहिणीकुमर॥आरक्तनेत्रजाहला॥११॥एकबोलतीवचनपरिसासाजणीवर्तमान॥याव्रजवासीजनांचेंपुण्य॥कितीह्मणूनिवर्णावें॥१२॥ ॥श्लोक॥ पुण्याबतव्रजभुवोयदयंनृलिंगगूढःपुराणपुरुषोवनचित्रमाल्यः॥गाःपालयन्सहबलःक्वणयंश्चवेणुंविक्रीडयांचतिगिरित्ररमार्चितांघ्रिः॥१३॥ टीका ॥त्याव्रजभूमीअत्यंत॥धन्यआहेतपुनीत॥कींजेथेंश्रीकृष्णावैकुंठनाथ॥पुरा

णपुरुषअसतांही ॥ १३ ॥ मनुजाकृतीनेंहोऊनिच्छन्न ॥ रामासहकरीगोरक्षण ॥ पादचारीज्याचेचरण ॥ शिवलक्ष्मीपूजिती ॥ १४ ॥ वनपुष्पेंविचित्रधारण ॥ करूनीश्रीहरीवेणुवादन ॥ करितांपाहतीजेजन ॥ अगाधपुण्यतयांचें १५ ॥ गोपिकामंथनाचेवेळीं ॥ गातीकृष्णकथाप्रातःकाळीं ॥ ज्यांचेध्यानींमनींवनमाळी ॥ म्हणूनिधन्यत्यासाऱ्या १६ स्त्रियांचीवाणीयापरी ॥ श्रवणकरूनीश्रीहरी ॥ रंगणींचाणूरासिमहीवरी ॥ आपटूनिमारीक्षणार्धें ॥ १७ ॥ बलभद्रेंमारिलामुष्टिक ॥ पाहूनिधांवलेकूटशलादिक ॥ तयांसीमारूनियांदेख ॥ रामकृष्णविजयीजाहले ॥ १८ ॥ तेंशेषमल्लकरितीपलायन ॥ मगगोपाळांसवेंक्रीडन ॥ करूनिदाखवीमनमोहन ॥ कंसालागींचमत्कार ॥ १९ ॥ तेव्हांसर्वआनंदती ॥ रामकृष्णप्रशंसिती ॥ कंसनिवारूनिवाद्यांप्रती ॥ स्वसेवकांसीआज्ञापी ॥ २० ॥ अरेयादुर्वृत्तवसुदेवकुमारां ॥ आतांपुराबाहेरसारा ॥ नंदाबांधूनिधनहरा ॥ वसुदेवमाराजिवेंशीं ॥ २१ ॥ ऐशींकंसोक्तिऐकतां ॥ कृष्णेंकेलीचपळता ॥ एकाएकींसिंहासनावरुता ॥ जाऊनिकंसझडपिला ॥ २२ ॥ मृत्युरूपकृष्णपाहूनिनयनीं ॥ कंसभयभीतमनीं ॥ खड्गचर्महस्तकीं घेऊनी ॥ मारावयात्यापाहे ॥ २३ ॥ तंवकोपूनिशार्ङ्गधर ॥ स्वहस्तेंशिखाआकर्षूनिसत्वर ॥ ओढीरंगणींतेंभयातुर ॥ कंसआपणचीनिमाला ॥ २४ ॥ सभेहाहाकारजाहला ॥ कंसतोहरिसारूप्यलाधला ॥ कींभयेंनिदिध्यासलागला ॥ सर्वदाचित्तींतयाचा २५ कंसबांधवयुद्धासिआले ॥ श्रीरामेंतेहीवधूनिटाकिले ॥ कंसस्त्रियाआक्रोशत्यावेळे ॥ करितीभर्ताकारणें ॥ २६ श्लो० हानाथप्रियधर्मज्ञकरुणानाथवत्सल ॥ त्वयाहतेननिहतावयंतेसगृहप्रजाः ॥ ४५ ॥ टीका ॥ ॥ हेनाथहेप्रियकरा ॥ हेधर्मज्ञाकरुणागारा ॥ तवमरणेंगृहप्रजादारा ॥ आह्मीमृतवतजाहलों ॥ २७ ॥ हेपुरुषश्रेष्ठाकंसराया ॥ तुजवांचूनिआम्हींवांया ॥ जाहलोंप्रजांसहनगराया ॥

शोभाकांहींदिसेना॥ २८ ॥श्रीशुकम्हणेरायासी॥ यापरीऐकूनिशोकासी॥श्रीकृष्णेंमातुळस्त्रियांसी॥अभयदानदीधलें॥२९॥ कंसाचेंपारलौकिककर्म॥करविताजाहलापुरुषोत्तम॥मातापितापूर्णकाम॥मुक्तकरीलवलाहें॥३०॥रामकृष्णजाऊनिआपण॥करितेजाहलेसाष्टांगवंदन॥वसुदेवदेवकीपाहून॥समाधानपावले॥३१॥वसुदेवदेवकीजाण॥रामकृष्णींपुत्रबुद्धित्यागून॥ साशंकहोऊनिआपण॥शेषनारायणत्यामानिती॥ ३२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवारामविरचित॥चतुश्चत्वारिंशाध्यायगोडहा॥ ३३॥ ४४ ॥ पंचचत्वारिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥यापरीनिजस्वरूपासी॥नातमाताजाणतीमानसी॥ऐसेंजाणूनमायापाशीं॥त्यात्घषीकेशीआच्छादी॥ १॥ मगमातापितरांसीवंदन॥करूनिबोलेश्रीकृष्ण॥तुमचेउदरींजन्मघेऊन॥नघडलीसेवाकांहींआम्हां॥ २॥ बाललीलावलोकनसुख॥आह्मांपासूनिक्षणएक॥लाधलेंनाहींहाशोक॥सर्वकाळपीडितो॥ ३॥ तुमच्यासन्निधवास॥घडलानाहींआह्मांस॥नकळेकेलेकायदोष॥पूर्वजन्मींपितरहो॥ ४ ॥ देहकरितीजेनिर्माण॥तयांमातापितरांचेंऋण॥शतवर्षेंफेडितांहीपूर्ण॥नव्हेअनृणकदापि॥ ५॥ कंसभयेंआजवरी॥तुमचीसेवाक्षणभरी॥नघडलीहासर्वपरी॥अपराधउदरींघालावा॥ ६॥ ऐशाश्रीहरिभाषितें॥मोहझालाउभयातें॥ अंकींआरोपूनिसुततातें॥वरीप्रेमाश्रुढाळिती॥७॥ यापरीसांत्वूनिपितरां॥हरीजायउग्रसेनमंदिरा॥म्हणेघेऊनिनृपाधिकारा॥प्रजाउदाराप्रतिपाळीं॥८॥ ययातीशापासुळेंसकळां॥यादवांनसेराज्यसोहळा॥माझ्याआज्ञेंअडथळा॥अणुमात्रतुह्मांनसे॥ ९ ॥मगउग्रसेनास्थापिलेंआसनीं॥ सर्वयादवआणिलेबाहूनी॥अखिलांआश्वासनदेऊनी॥मथुरेमाजीठेविले॥१०॥नंदासिम्हणेश्रीहरी॥कृपाअसोंद्यावीमजवरी॥सांभाळिलेंबाळकापरी॥

अनेककष्टसाहूनियां ॥ ११ ॥ आतांगोकुळासीजाऊन ॥ करावेंगोपींचेंसमाधान ॥ स्वस्थराहावेंऐसेंऐकून ॥ नंदादि-
गोकुळातेगेले ॥ १२ ॥ येरीकडेवसुदेवेंजाण ॥ केलेंगर्गाचार्यापाचारण ॥ प्राप्तहोतांमुहूर्तपाहून ॥ उपनयनेंके-
लीं ॥ १३ ॥ ब्राह्मणांसीदेऊनिवसन ॥ अलंकारदक्षिणासुवर्ण ॥ तैसेंकरूनितर्पण ॥ समस्तांससुखविलें ॥ १४
रामकृष्णासुदामाब्राह्मण ॥ ऐसेत्रिवर्गरथींबैसून ॥ अवंतिकापुरीमाजीजाऊन ॥ सांदीपिनीसनमितीते ॥ १५ ॥
शिष्यवृत्तीकरूनिधारण ॥ लोकसंग्रहास्तवआपण ॥ विद्याभ्याससंपूर्ण ॥ करितेजाहलेत्रिवर्गते ॥ १६ ॥ चवदा
विद्याचतुःषष्टिकला ॥ अवगतजाहल्यातेवेळां ॥ जैसाकरतळींचाआंवळा ॥ तद्वतअवगतव्याहोती ॥ १७ ॥ गुरू
सीह्मणेभगवान ॥ दक्षिणामागाआपण ॥ गुरुपत्नीबोलेवचन ॥ मृतपुत्रआणूनिपैंद्यावा ॥ १८ ॥ यापरीपं
रिसूनिवाणी ॥ यमलोकींगेलाचक्रपाणी ॥ कृतांतेंमस्तकठेवूनिचरणीं ॥ पूजनकेलेंसद्भावें ॥ १९ ॥ गुरुपुत्र-
दिधलाआणून ॥ तोघेऊनिनारायण ॥ अवंतिकापुरींयेऊन ॥ आचार्यासीअर्पीतसे ॥ २० ॥ सद्गुरुआज्ञाघेऊ
निश्रीपती ॥ रामासहितपुढती ॥ येताजाहलामथुरेप्रती ॥ आनंदसकळांजाहला ॥ २१ ॥ श्रीशुकह्मणेभारता
सावधपरिसेंश्रीहरिगाथा ॥ श्रवणपठणेंभवाचीचिंता ॥ जगतामाजीआतुडेना ॥ २२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृ
त ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचचत्वारिंशाध्यायगोडहा ॥ २३ ॥ ४५ ॥ ॥ षट्चत्व-
त्वारिंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ ॥ वृष्णीनांप्रवरोमंत्रीकृष्णस्यदयितःसखा ॥
शिष्योबृहस्पतेःसाक्षादुद्धवोबुद्धिसत्तमः ॥ १ ॥ टीका ॥ बृहस्पतीचाशिष्यसाक्षात ॥ उद्धवसुबुद्धिनिष्णात
कृष्णाचाप्रियमित्रपुनीत ॥ श्रेष्ठयादवसचिवजो ॥ १ ॥ ऐशाप्रियकरभक्तासी ॥ एकांतींबाहूनिहृषीकेशी ॥

बोलेजाऊनिगोकुळासी॥सुखवीसर्वांसीउपदेशीं॥२॥नंदयशोदागोपाळ॥गोपीविरहेंजाहल्याविव्हळ॥धेनुवत्सेंरानोमाळ॥भ्रमतीजळनेत्रांतरीं॥३॥मद्विरहेंगोपकांता॥दुःखितहोतीसमस्ता॥तयांचीव्हावयाशांतता
निरोपआतांकळवींबा॥४॥बापात्यागोपीमाझ्यास्तव॥तनूमाजीधरूनिजीव॥असतीत्यांसवासुदेव॥येईल
हाभावदर्शवीं॥५॥मीराहिलोंयेऊनिदूर॥म्हणूनिवाटेतयांहुरहुर॥मोहपावतीवारंवार॥साचप्रकारउद्धवा
६॥याकरितांजाऊनिआधीं॥गोपिकांचीनुरवीआधी॥ब्रह्मज्ञानकथूनिसाधी॥कार्यसमाधीलावींत्यां॥७॥श्री
शुकम्हणेनरपती॥यापरीपरिसूनिकृष्णोक्ती॥रथारूढहोउनिपुढती॥गोकुळाप्रतीनिघाला॥८॥अस्तमान-
होतांचिजाण॥गोकुळींप्रवेशलाउद्धवआपण॥गोरजेंव्रजसंपूर्ण॥गेलेंव्यापुनतेकाळीं॥९॥हृदयींआणूनि
कृष्णनाथ॥गोपगातीकृष्णलीलामृत॥वृषभांचींयुद्धेंबहुत॥आसमंतातंतेंहोतीं॥१०॥स्वेच्छेंकरूनिवासरें॥सैरावैरा
चक्राकारें॥भ्रमणकरितीनदुसरें॥कार्यबरेंतयांसी॥११॥कांहींवत्सेंइकडेतिकडे॥धांवतीवेडेंवांकुडें॥कोणीचाल
तानांपुढें॥कानवडेबहुहोती॥१२॥रामकृष्णांचेंचरित्र॥गोदोहनींगातीपवित्र॥गोपाळगोपीहीगृहींस्वतंत्र॥
असतांअन्यनेणती॥१३॥असोसूर्यधरामर॥हेपूजितीमनोहर॥गोपाळगृहींदैवतवर॥जेंसुखकरपूजकां॥१४
तैसींवनेंसुपुष्पित॥भ्रमरपक्षीयांहींयुक्त॥ऐसेंव्रजपाहूनिनिवांत॥उद्धवमनांतसुखावला॥१५॥उद्धवासी
पाहूनिनयनीं॥नंदआनंदलानिजमनीं॥आलिंगनसप्रेमेंदेउनी॥आणूनिआसनींबैसवी॥१६॥भोजनदेऊनि
रुचिर॥त्रयोदशगुणीतांबूलवर॥पादसंवाहनप्रकार॥करवीसत्वरपाहुण्या॥१७॥नंतरीनंदपुसेतयासी॥स
खावसुदेवस्वापत्यांशीं॥सुखीआहेकींमथुरेसी॥हेंचिआह्मांसीसांगावें॥१८॥कारणकंसेंबहुतछळिलें॥का

ळरूपें बाळां गिळिलें ॥ तेणें त्याचें चित्त पोळिलें ॥ नाहीं वळलें सौख्यार्थी ॥ १९ ॥ उद्धवा श्रीकृष्णासकुमार ॥ करितो काय वारंवार ॥ स्मरण आमुचें गोपकुमर ॥ धेनूवर लक्ष जयाचें ॥ २० ॥ वृंदावन गोवर्धनगिरी ॥ स्मरतो काय पूतनारी ॥ स्वजनास्तव येईल जरी ॥ पाहीन तरी मुखकमळा ॥ २१ ॥ दुरत्यय मृत्यूपासून ॥ कृष्णें केलें आमुचें रक्षण ॥ त्याचे पराक्रम हास्यवदन ॥ देती स्मरण उद्धवा ॥ २२ ॥ सर्व चरित्रें स्मरण होतां ॥ मनासी झगटे व्यग्रता ॥ हरिपदाध्वजवज्रांकुशयुता ॥ वनीं पाहतां तन्मय होय ॥ २३ ॥ कारण देवोत्तम विष्णु फणी ॥ प्रगटले दोघे या धरणी ॥ ऐसें मी मानिलें मनीं ज्यांची करणी अमानुष ॥ २४ ॥ नागायुतबळ कंस पाहीं ॥ असतां जैसा गरुडें अही ॥ धरावा तैसा लवलाही ॥ वधिला नाहीं विलंब ॥ २५ ॥ मारिला कुवलयापीडकरी ॥ चाणूरमुष्टिकमल्लअरी ॥ वधिले जो सप्तदिवस धरी ॥ गोवर्धनगिरी उद्धवा ॥ २६ ॥ तैसें ताल त्रय प्रमाणयुक्त ॥ कंसधनुष्य भंगिलें त्वरित ॥ प्रलंबादि दैत्यांचा निःपात ॥ केला क्षणांत जयानें ॥ २७ ॥ उद्धवा या कारणास्तव ॥ ब्रह्म सनातन वासुदेव ॥ जयाचे चरणीं ब्रह्मादि देव ॥ लागती सदैव अनुरागें ॥ २८ ॥ श्रीशुक म्हणे भारता ॥ या परी गोकुळनाथ बोलतां ॥ हृदयीं जाहली तन्मयता ॥ ती काय आतां वदावी ॥ २९ ॥ स्तब्ध बैसला गोपपती ॥ पुत्रसद्गुण यशोदा सती ॥ जाहली तेथ वांश्रवण करिती ॥ पान्हा स्तनीं दाटला ॥ ३० ॥ प्रीती पाहूनि यांपरी ॥ उद्धव बोले ते अवसरीं ॥ हे नंदा श्रवण करी ॥ धन्य म्हणूं वरी उभयतां ॥ ३१ ॥ तन मन आणि धन ॥ सर्वस्व केलें कृष्णार्पण ॥ काय आणिक तें साधन ॥ परमार्थी याहून वेगळें ॥ ३२ ॥ हे रामकृष्ण जगन्नाथ ॥ प्रगट जाहले भूभारहरणार्थ ॥ ज्यांचें स्मरण करितां त्वरित ॥ मोक्षप्राप्त प्राणियां ॥ ३३ ॥ तस्मात् त्या नारायणीं भाव ॥ ठेवूनि बैसला तंत स्वयमेव संसार कृत्यांत वासुदेव ॥ तुम्हांस देव दिसतो कीं ॥ ३४ ॥ नंदा कृष्ण व्रजांत सत्वर ॥ तोषवावया मातापितर ॥ शी-

घ्रमागुतीयेणार॥सत्यकरणारसंकल्प॥३५॥महाभागकृष्णनाथ॥नांदेसर्वभूतांच्याहृदयांत॥जैसाकांअग्निकाष्ठांत॥तेंवींव्यापकअसेसदा॥३६॥तोपरमात्मानिरहंकारी॥प्रियाप्रियपदार्थसंसारीं॥जयानसतीनिर्धारीं॥ऐसाश्रीहरीअद्वैत॥ ३७॥ ॥श्लोक॥ ॥नमातानपितातस्यनभार्यानिसुतादयः॥नात्मीयोनपरश्चापिनदेहोजन्मएवच॥३८॥ टीका ॥मातापिताभार्यासुत॥कृष्णासीनाहींतनिश्चित॥तथापिसद्रक्षणाकमळाकांत॥देवादियोनींतअवतरे॥३८॥स्वयेंनिर्गुणअसतांहरी॥भक्तांस्तवसगुणत्वधरी॥हेनंदाहेयशोदेसुंदरी॥खिन्नअंतरींहोऊंनका॥३९॥पुत्रबुद्धीचाकरूनित्याग॥अंतरींधरूनिविराग॥अवलोकनकरासर्वजग॥महाभागश्रीकृष्णाची॥४०॥ऐसेंकरितांमननिश्चळ॥कृष्णाराहेतुह्मांजवळ॥विरहसागरींचाकल्लोळ॥हाअळुमाळस्पर्शेना॥४१॥तुह्मीचहोऊनिकृष्णनाथ॥बसालब्रह्मानंदींसदोदित॥ऐसेंबोलतांजाहलेंप्रभात॥तोंजागृतहोतीगोपिका॥४२॥गोपिकाउठूनिआपण॥गृहींकरितीसडासंमार्जन॥स्नानकरूनीदधिमंथन॥करितांहरिगुणगातीसुखें॥४३॥कृष्णचरित्रगानपुनीत॥दधिमंथनशब्देंहोयमिश्रित॥इतुक्यांतसविताविभ्रांत॥आपुलेंतेजदावीपें॥४४॥नंदद्वारींपाहूनिरथ॥बोलत्याजाहल्यागोपीसमस्त॥हागोकुळावरीअनर्थ॥दुसराकरितआलागे॥४५॥इतुक्यामाजीजाण॥यमुनाजीवनींकरावयास्नान॥उद्धवनिघालाआपण॥लक्षिलादुरूनगोपींनीं॥४६॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥षट्चत्वारिंशाध्यायगोडहा॥४७॥४६॥

सप्तचत्वारिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेगुरुराया॥पाहत्याजाहल्यागोपजाया॥तोहरिदासदिसेजयासुंदरकायासुशोभित॥१॥रुचिरपीतांबरधर॥कमळमाळापरिकर॥प्रलंबबाहूमनोहर॥उद्धवभक्तवरदेखि-

ला ॥ २ ॥ उद्धव पाहूनि शक्र विस्मित ॥ सत्य अच्युत वेषें विराजित ॥ कवण हें पाहावया लवरित ॥ भोंवती पुनीत मिळाल्या ३ ॥ उत्तरीयवस्त्राचें आसन ॥ उद्धवा सिदेती गोपिका आपण ॥ सद्भावें करिती सन्मान ॥ बोलती वचन नंतरी ॥ ४ ॥ हे उद्धवा तूं सेवक कृष्णाचा ॥ आहेस बापा साचा ॥ बहुत प्रियकर विश्वासाचा ॥ नससी काचा जाणियलें ॥ ५ ॥ मातापितरांचें प्रियपूर्ण ॥ करावया तुज लागून ॥ धाडिलें कीं आणिक कारण ॥ नाहीं च जाण यादवा ॥ ६ ॥ कृष्णाचे तयां वांचुनी ॥ आसना हीं गोकुळीं कोणी ॥ निज बंधूचे स्मरणीं ॥ मन गुंते मुनीचें ही ॥ ७ ॥ अन्य स्नेह हतो कार्यनिमित्त ॥ यासि परिसें उद्धवा दृष्टांत ॥ गंध नसतां सुमनांत ॥ भ्रमर त्यजी तयांतें ॥ ८ ॥ पुरुष होतां निष्कांचन ॥ गणिका सोडीत याला गुन ॥ असमर्थ भूपती पाहून ॥ जाती त्यागून प्रजा त्या ॥ ९ ॥ प्राप्त होतां विद्या कांहीं ॥ विद्यार्थी त्यजिती गुरूसी पाहीं ॥ कीं अफल वृक्ष लवला हीं ॥ पाहूनि खग ही जाती स्वयें ॥ १० ॥ अश्ववा दग्धारण्य नयनीं ॥ देखूनि मृगजाती अन्य वनीं ॥ तेसी आह्मां विषयीं अंतःकरणीं ॥ प्रीती जाण श्रीहरीची ॥ ११ ॥ या परी काया वाचा चित्तें ॥ गोपिका करिती कृष्णार्पित ॥ हरिचरित्र स्मरूनि पुनीत ॥ शोकें अत्यंत व्याप्त होती ॥ १२ ॥ निर्लज्ज होऊनि प्रश्न करिती ॥ भ्रमरा पाहूनि गोपयुवती ॥ कृष्णदूत कल्पूनि त्याप्रती ॥ काय बोलती तें परिसा ॥ १३ ॥ ॥ श्लोक ॥ गोप्य ऊचुः ॥ ॥ मधुप कितवबंधो मा स्पृशांघ्रिं सपत्न्याः कुचविलुलितमालाकुंकुमश्मश्रुभिर्नः ॥ वहतु मधुपतिस्तन्मानिनीनां प्रसादं यदुसदसि विडंब्यं यस्य दूतस्त्वमीदृक् ॥ १२ ॥ टीका ॥ ॥ हे भ्रमरा कपटी श्रीधर ॥ त्याचा मित्र तूं साचार ॥ परस्त्रियांचे पयोधर ॥ जये सिथोर घासती ॥ १४ ॥ ऐसी हरीची वनमाळ ॥ तियेच्या केसरें आरक्तसोज्वळ ॥ जाहलें तुझें मुख कुंतळ ॥ यास्तव पदकमळ स्पर्शूं नको ॥ १५ ॥ श्रीकृष्ण मथुरावासिनी ॥ ज्या स्त्रिया म

हामानिनी॥ नयांचीप्रीतीसुखवेंकरूनी॥ दिवसयामिनीसंपादी॥१६॥ जेणेंआपुलीअधरसुधा॥ आम्हांपाजूनिए
कदां॥ दावूनियांस्नेहसुधा॥ गेलाअबुधाफसवूनी॥ १७॥ ऐशाप्रभूचेचरण॥ नित्यसेवीलक्ष्मीआपण॥ या
चाकपटपणानेणून॥ कायह्मणूनभुललीययां॥ १८॥ कांभ्रमराआह्मांपुढें॥ कृष्णकथागायनकरिसी-
गाढें॥ कृष्णप्रियकरकांतेकडे॥ जाऊनिवेडेचारकरी॥ १९॥ त्याचिकृष्णाकांतातुजसी॥ संतुष्टहोऊनिमानसीं
इच्छितपदार्थसौख्यराशी॥ निश्चयेंसीदेतीलबा॥२०॥ आह्मीकेवळभिकारी॥ राहतअसोंगोकुळाभीतरी॥
हेषट्पदाजाझडकरी॥ तुष्टअंतरींव्हावया॥ २१॥ त्रिजगांतीलसर्वकांता॥ बहुतसुलभकृष्णानाथा॥ महाल-
क्ष्मीपदसेवितां॥ कृष्टनत्वतापावली॥२२॥ तेथेंकायआम्हीपामरी॥ हेभ्रमरापरिसेंनिर्धारी॥ आमुचेंपदशिरा
वरी॥ नधेसत्वरीतूंजाईं॥२३॥ आह्मीजाणतोंतुझेंअंतर॥ कृष्णासमअविश्वासीफार॥ आहेसह्मणूनिवारंवार
करिसीप्रकारहेऐसे॥२४॥ पतिपुत्रांचाकरूनित्याग॥ वासुदेवींसाधिलालाग॥ तयानेंकंठनाळछेदूनिसवेग॥ जी
वाउद्वेगबहुकेला॥२५॥ जेणेंव्याधरूपेंआपण॥ घेतलावाळीचाप्राण॥ केलेंशूर्पनखाविडंबन॥ होऊनिवामनब-
ळिबांधिला॥२६॥ ऐसाअविश्वासीहरी॥ याशींसख्यनकरावेंसंसारीं॥ परीत्याचेंचरित्रामृतअंतरीं॥ नशकूंआ
ह्मीटाकावया॥२७॥ भवसागरींतरावया॥ गातीजेचरितायया॥ प्रपंचभोगनरुचेतयां॥ ऐसीमायाहरीची॥२८
त्याचेवचनींठेविलाविश्वास॥ ह्मणूनफशींपाडिलेंआह्मांस॥ त्याचात्यागूनिकथारस॥ चरित्रसुरसअन्यवदें॥२९
भ्रमरातुजलागुनी॥ कृष्णेंप्रेषिलेंत्वरेंकरूनी॥ आम्हांकडेबापायेक्षणीं॥ घेमागूनिइच्छितरे॥३०॥ जरीकामूळ
आलासिआह्मां॥ तरीबहुतस्त्रियापुरुषोत्तमा॥ तेथेंजावयाचारिकामा॥ घोळकामानयेची॥३१॥ हेह्रिरेफापरि

सेंवाणी ॥ गुरुगृहाहूनि चक्रपाणी ॥ आला काय मधुरा पट्टणीं ॥ आठवितो मनीं काय आह्मां ॥ ३२ ॥ ऐसी वार्ता सुखकर आतां मधुपा सांगें सत्वर ॥ आह्मां विरहतप्तांच्या मस्तकावर ॥ ठेवील कर केंव्हां हरी ॥ ३३ ॥ गोपिकांची वचनें या परी ॥ परिसूनि उद्धव निजांतरीं ॥ सद्गद होऊनि ते अवसरीं ॥ हरिसंदेश सत्वरी वदतसे ॥ ३४ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ भवतीनां वियोगो मे न हि सर्वात्मना क्वचित् ॥ यथा भूतानि भूतेषु खं वाय्वग्निर्जलं मही ॥ २९ ॥ तथाहं च मनःप्राणभूतेंद्रियगुणात्मना ॥ आत्मन्येवात्मनात्मानं सृजे हन्म्यनुपालये ॥ ३० ॥ टीका ॥ श्रीहरि सांगे तुह्मांलागुन ॥ तें आतां परिसा सावधान ॥ तुमचा माझ्याशीं वियोग जाण ॥ एक क्षण नाहीं कधीं ॥ ३५ ॥ कारण सर्व इंद्रियांत ॥ मी व्याप्त असें लक्ष्मीकांत ॥ या विषयीं परिसा दृष्टांत ॥ आतां यथार्थ बल्लवीहो ॥ ३६ ॥ स्थावरजंगम प्राणियांत ॥ पंचमहाभूतें राहती निश्चित ॥ तेसा मी विश्वव्यापक पुनीत ॥ आहें सत्य जाणिजे ॥ ३७ ॥ मीची मन प्राण ॥ भूतेंद्रिय आणि गुण ॥ रूपें सृष्टि संहरण ॥ पालनही करितसें ॥ ३८ ॥ हें मायागुणें घडतें सकळ ॥ आत्मा ज्ञानमय सोज्वळ ॥ गुणीं प्रवेशों उतावेळ ॥ नाहीं निश्चळ व्रजवासिनीहो ॥ ३९ ॥ मी उपादान सकळां ॥ आहें कार्यासी वेगळा ॥ अवस्थात्रयाचा चाळा ॥ मज गोपाळा ठाउका ॥ ४० ॥ विश्व तैजस प्राज्ञ संज्ञक ॥ मायायोगें मीचि एक ॥ अनुभवासी येतों चोख ॥ होतां विवेक ब्रह्माचा ॥ ४१ ॥ जागा होऊनियां प्राणी ॥ स्वप्नाचें चिंतन करितो मनीं ॥ तेसें इंद्रियें मिथ्या विषयध्यानीं ॥ सार्वकाळ मन प्रवर्तवी ॥ ४२ ॥ त्या मनाचा सोडूनि आळस ॥ निरोध करावा सावकाश ॥ तेणें चित्त कृतार्थ होऊनि स्फुरस ॥ वैकुंठवास पावेतो ॥ ४३ ॥ सर्व साधनांची समाप्ति ॥ मुख्य मनोजयींच होय निश्चिती ॥ नद्या नाना पंथें गमन करिती ॥ परंतु समाप्ती सागरीं ॥ ४४ ॥ तैं बोलती व्रजकामिनी ॥ ब्रह्मोपदेश आम्हां करूनी ॥ वंचितोसी काय ये क्षणीं ॥ अबला पाहूनि गोकुळींच्या ॥ ४५ ॥

सर्वगुणसंपन्नहरी ॥ याचाविरहसंसारीं ॥ सहननहोयपरोपरी ॥ जाणअंतरींयाद्वा ॥ ४६ ॥ उद्धवह्मणेगौळिणीसी ॥
ऐसेंह्मणालजरीमानसीं ॥ तरीश्रीकृष्णेंकथिलेंतुह्मांसी ॥ तेंनिश्चयेंसींपरिसावें ॥ ४७ ॥ आहेंमीदृष्टीसीप्रियकर ॥
परीध्यानयोगव्हावयाइदतर ॥ आणिकतुमचामनोजयसाचार ॥ व्हावयादूरराहतोंमी ॥ ४८ ॥ जेसापतिअसतां
प्रवासी ॥ कांताचिंती निजमानसीं ॥ सन्निधअसतांदिवसनिशीं ॥ नकरीसारसीप्रीतीतें ॥ ४९ ॥ सर्ववासनानिर्मु-
क्त ॥ ऐसेंकरूनियांनिजचित्त ॥ माझेठायींअर्पितांनिश्चित ॥ स्वार्थपरमार्थसिद्धहोय ॥ ५० ॥ कृष्णसंदेशयापरी ॥
श्रवणकरूनीगोपसुंदरी ॥ संतुष्टहोऊनिअंतरीं ॥ वदतीसत्वरीउद्धवा ॥ ५१ ॥ यादवशत्रुदुःखदायक ॥ मरणपा-
वलादुष्टकंटक ॥ बंधूसहितदेख ॥ जाहलेंचोखसकळिकां ॥ ५२ ॥ श्रीकृष्णेंआम्हांसिउपेक्षिलें ॥ आतांपुरस्त्रियां-
सीवरिलें ॥ त्यावरीप्रेमठेवितोंकींभलें ॥ सुहास्यवदनगोविंद ॥ ५३ ॥ अन्यगोपीबोलेवचन ॥ पुरस्त्रियांनींहरि-
तांमन ॥ त्यांचेमनोरथपूर्ण ॥ स्वयेंनारायणकांनकरी ॥ ५४ ॥ उद्धवापुरस्त्रियाशीवदतां ॥ श्रीहरिस्मरतोकाय
आतां ॥ रासमंडळींआम्हांसवेंरमतां ॥ क्रीडातत्वतांकेल्याज्या ॥ ५५ ॥ आह्मीसंतप्तजाहलोंफार ॥ येऊनिधरू-
निआसुधाकर ॥ आह्मांसीसौख्यसागर ॥ देईलकायमागुतां ॥ ५६ ॥ तेंअन्यबोलतीवचन ॥ तयालाधलेंराज्य-
सिंहासन ॥ राजकन्येशीं विवाहकरून ॥ गृहस्थपूर्णहरिजाहला ॥ ५७ ॥ आम्हीगोळिणीवनवासी ॥ कोणीकडे
हृषीकेशी ॥ आतांपिंगलावतउदासी ॥ होतांमनासीतुष्टता ॥ ५८ ॥ कृष्णाशाधरूनिकांहीं ॥ आतांउपयोगसर्वथा
नाहीं ॥ एकांतवार्तातयाच्याही ॥ असाध्यपाहींअखिलांतें ॥ ५९ ॥ तोइच्छारहितअसतांही ॥ लक्ष्मीजडलीजयाच्या
देहीं ॥ क्षणमात्रविरहतयाचापाहीं ॥ सहननाहींहोततो ॥ ६० ॥ सरिताकाननपर्वत ॥ रामकृष्णानींजेसेवित ॥ तेपाह

तांक्षभित ॥ स्मरे चित्त तयासी ॥ ६१ ॥ मधुरभाषण अवलोकन ॥ इत्यादि लीलें करून ॥ ज्यानें केलें चित्तहरण ॥ तो कृष्ण केंसा विसरावा ॥ ६२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ हे नाथ हे रमानाथ व्रजनाथार्तिनाशन ॥ मग्नमुद्धर गोविंद गोकुलं वृजिनार्णवे ॥ ५३ ॥ टीका ॥ ॥ हे नाथ हे रमापती ॥ हे गोकुलपालका श्रीपती ॥ हे दुःखनाशना व्रजाप्रती ॥ शीघ्र गती देई देवा ॥ ६३ ॥ श्रीकृष्णें रायालागुनी ॥ त्या समस्त गोपकामिनी ॥ ध्यानें श्रीकृष्णाचिये चरणीं ॥ स्थिर ते क्षणीं जाहल्या ॥ ६४ ॥ सत्कारयुक्त उद्धव भक्त ॥ कांहीं मास राहिला व्रजांत ॥ परी नंदादिकांचे मनांत ॥ वास क्षणवत जाहला ॥ ६५ ॥ स्वयें उद्धव करूनि कीर्तन ॥ करवी अखिलां तें श्रवण ॥ तेणें त यांचें चित्तहरण ॥ करूनि पूर्ण रमवीतो ॥ ६६ ॥ यापरि तो हरिभक्त ॥ सरिता वनादि समस्त ॥ पाहूनि गोकुळीं निश्चित ॥ स्मरण करवी श्रीहरीचें ॥ ६७ ॥ कृष्णाविषयीं प्रेमोद्गार ॥ पाहूनियां अनिवार ॥ उद्धव गोपिकांसी नमस्कार ॥ करूनि सादर बोलतसे ॥ ६८ ॥ धन्य गोपिका महीवरती ॥ आहेत जाणा महासती ॥ या व्यभिचारदुष्ट नसती ॥ कृष्णभक्ति महापुण्यें ॥ ६९ ॥ हरिप्रसाद दुर्लभ फार ॥ महालक्ष्मीसी हीसाचार ॥ तो रासमंडळीं मनोहर ॥ प्राप्त जाहला गोपींतें ॥ ७० ॥ म्हणूनि मी या वनांत ॥ गोपीपादांबुजरेणूनि मित्त ॥ लतागुल्म होईन निश्चित ॥ पूर्ण हेतू करी देवा ॥ ७१ ॥ जयाचें पदकमळ पावन ॥ ब्रह्मादि देव करिती पूजन ॥ तें पद गोपिका घेऊन ॥ स्तनीं ठेवून शांत होती ॥ ७२ ॥ म्हणूनि गोपींचें पदरज ॥ वंदन करितों मी सहज ॥ भूपतीसी म्हणे मुनिराज ॥ ऐकें चोज पावनगा ॥ ७३ ॥ नंदादिकां विचारूनि पुढती ॥ उद्धव बैसला रथावरती ॥ जाता जाहला मथुरेप्रती ॥ भेटीसंगती घेउनी ॥ ७४ ॥ सजळनेत्रें करून ॥ उद्धवासि बोले नंद आपण ॥ हृत्तिअसो हरिपदार्पण ॥ नामसंकीर्तन घडो सदा ॥ ७५ ॥ यापरि त्यांचा सत्कार ॥ करूनियां साचार ॥ उद्धव मथुरेसी सत्वर ॥ जाता जाहला तेधवां ॥ ७६ ॥ वंदन करू

निश्रीहरीसी॥वर्तमानकथीसौख्यराशी॥व्रजजनांचीभक्तिपाहूनिसरसी॥संतुष्टमानसींजाहलों॥ ७७॥गोरसउपा
यनतुह्मांसी॥तयांनींदिधलेंसौख्यराशी॥तेंग्रहणकरावेंयासमयासी॥श्रीहरीसीउद्धववदे॥७८॥श्रीमद्भागवत
सारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥सप्तचत्वारिंशाध्यायगोड्हा॥७९॥ ४७॥अष्टच
त्वारिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥ ॥श्लोक॥ ॥श्रीशुकउवाच॥ ॥अथविज्ञायभगवान्सर्वात्मासर्वदर्शनः॥सैरंध्र्याः
कामतप्तायाः प्रियमिच्छन्गृहंययौ॥ १॥ टीका ॥श्रीशुकह्मणेभारता॥श्रवणकरीश्रीहरिकथा॥षड्गुणैश्वर्यपरिपूर्ण
ता॥सर्वज्ञताजेथअसे॥१॥तोसर्वात्माश्रीहरी॥जाणूनिकामार्तकुब्जासुंदरी॥जायतियेचेरम्यमंदिरीं॥तिचेंप्रियक
रावया॥२॥अनर्घ्यउपकरणेंकरून॥स्फुरतबंधादिचित्रींविराजमान॥धूपदीपादियुक्तपूर्ण॥कुब्जासदनविभ्रपावे
॥३॥कृष्णासिदेखूनिझडकरी॥कुब्जाजाऊनिसामोरी॥दिव्यासनेंदेऊनिसत्वरी॥तयांवरीबैसवी॥४॥षोडशोप-
चारेंकरून॥केलेंभगवंताचेंपूजन॥उद्धवसोडूनिआसन॥पृथ्वीवरीबैसला॥५॥तोंशयनगृहींजाण॥जाऊनिबै-
सलानारायण॥कुब्जाअंतरगृहींजाऊन॥श्रृंगारकरूनपातली॥६॥गजगामिनीयेऊनिजवळी॥शंकितहोऊनि-
रूपन्याहाळी॥तोंकृष्णेंधरूनीहस्तकमळीं॥मंचकावरीबैसविली॥७॥कुब्जेसहितभगवान॥होताजाहलारममा-
ण॥हृदयींधरूनिआलिंगन॥करीकुब्जाकृष्णातें॥८॥तेणेंविरहसंतापहरला॥मगमंदभाग्यानेंअबला॥मोक्षदाय-
कश्रीकृष्णाला॥आराधूनहेंमागे॥९॥कृष्णासिह्मणेचंद्रवदनी॥कांहींदिवसराहावेंसदनीं॥माझात्यागसर्वथाकरू
नी॥जाऊंनयेदयार्णवा॥१०॥यापरीपरिसूनियांवाणी॥कामवरदानचक्रपाणी॥देताजाहलातियेलागुनी॥ सौ
ख्यअंतरींव्हावया॥११॥मोक्षदायककंसारी॥दुराराध्यअसेभारी॥तोप्रसन्नजाहलातरी॥मूर्खमागतीविषयांतें

१२॥एकदांरामउद्धवश्रीपती॥त्रिवर्गनिघालेशीघ्रगती॥येतेजाहलेअक्रूरगृहाप्रती॥पूर्णकामकरावया॥ १३॥अ
क्रूरेंपाहूनिसत्वर॥उत्थापनदेऊनिसाचार॥आलिंगुनीनमस्कार॥ रामकृष्णांकेलातें॥ १४ ॥पूजनतेसेंपादक्षालन
भावेंमस्तकींतीर्थधारण॥अक्रूरकरूनीआपण॥वस्त्रभूषणेंत्यांसत्कारी॥ १५ ॥रामकृष्णांचेचरणकमळ॥अक्रू
रअंकींघेऊनिसोज्वळ॥पादसंवाहनउतावेळ॥करिताजाहलाभक्तीनें॥ १६॥हेरामामनमोहना॥ह्यापरिवारांस
हितजाणा॥कंसदुष्टलाविलायमसदना॥आपणउत्तमकेलेंहें॥१७॥तेसेंयादवकुळहरी॥बुडालेंहोतेंदुःखसाग
रीं॥आपणहोऊनिसौख्यतरी॥मुक्तकेलेंदयार्णवा॥ १८ ॥सर्वकुळामाजीपुनीत॥यादवकुळजाणानिश्चित॥आ
पुल्यायोगेंजालेंजगांत॥प्रधानपुरुषतुह्मीदोघे॥ १९॥कार्याकारणप्रकार॥तुह्मांवांचुनिनाहींतिळभार॥सर्वांचेंअ-
धिष्ठानसाचार॥शेषशायीपरमात्मा॥ २० ॥हेंजगउत्पन्नकरूनीपाहीं॥माजीप्रवेशकरितालवलाहीं॥कारणत्यामुळें
प्रविष्टनसतांही॥ प्रविष्टऐसेंभासत॥ २१ ॥हेंजगनिर्मूनिजगत्पती॥करितांसंहारआणिकस्थिती॥गुणकर्मबंधनि-
श्चिती॥होतनाहींनिर्गुणा॥ २२ ॥यास्तवबद्धमुक्तता॥तुह्मांसीनाहींभगवंता॥हेकृष्णावसुदेवसुता॥ बळरामापरि-
सावें॥ २३ ॥जैंअनादिमार्गवेदाचा॥पाखंडपीडितहोतोसाचा॥त्याकाळींसत्वगुणांचा॥आश्रयकरिसीपुरुषाद्या॥
२४॥सांप्रतभूभारहरणार्थ॥जाहलासीवसुदेवसुत॥आमुचेंगृहेंपुनीत॥जगन्नाथजेथेंअवतरे॥ २५ ॥हेजनार्दना
वैकुंठनायका॥दर्शनासीदुर्लभदेवादिकां॥ऐसातूंआम्हांसन्मुखा॥दृष्टिगोचरजाहलासी॥ २६॥हेंआमुचेंभाग्यमह
त्॥यास्तवदेवापरिसेंमात॥आमुचादारासुतावरीलकुश्चित॥ममतापाशछेदनकरी॥२७॥यापरीअक्रूरभक्तिपूर्वक
स्तवनकरितांरमानायक॥बोलताजाहलावचनचोख॥श्वफल्कतनयाकारणें॥२८॥अक्रूरातूंआमुचागुरुनाथ॥पि

तृव्यआह्मीतुझेसुत॥यास्तवकृपाकरूनीसतत॥पालनकरावेंयेधवां।२९तुह्मांसारिखेसाधुजन॥दर्शनमात्रेंकरून॥क
रितीअखंडकल्याण॥उद्धारगतीप्राणियां॥३०॥ ॥श्लोक॥ ॥नह्यम्मयानितीर्थानिनदेवामृच्छिलामयाः॥तेपु-
नंत्युरुकालेनदर्शनादेवसाधवः॥३१॥ ॥टीका॥पवित्रकरितीतीर्थें॥तैशींमृत्पाषाणदेवतें॥परिबहुकाळेंजनांतें
दर्शनमात्रेंसज्जन॥३१॥तस्मात्हेअक्रूरानिश्चिती॥तूंआमुचासुहृत्सुमती॥ह्मणूनिहस्तनापुराप्रती॥गमनकरीये
धवां॥३२॥पंडुराजापावलामरण॥पांडवबाळकेंत्याचींजाण॥वनींहूनीपातलींअज्ञान॥कुंतीसहितऐकिलेंहें॥३३॥प्र
ज्ञाचक्षुनधरिसमता॥अवघीपुत्रांवरीममता॥दुष्टस्वभावेंपुत्रवर्तता॥कांहींनबोलेतोअंध॥३४॥यास्तवअक्रूराजा-
ऊनिसत्वर॥घेईंपांडवांचासमाचार॥बरावाईटपाहूनिप्रकार॥कथनकरीमजलागीं॥३५॥जेणेंहोईलपांडवहित
तेंचिकरूंबानिश्चित॥ऐसेंबोलूनिरमानाथ॥बलउद्धवांसहगृहींआला॥३६॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कं-
धपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥अष्टचत्वारिंशाध्यायगोडहा॥३७॥ ४८॥ एकोनपंचाशत्तमाध्याय-
प्रारंभः॥ ॥वारणपुरासीअक्रूर॥रथारूढहोऊनिसत्वर॥जाताजाहलासाचार॥समाचारघ्यावया॥१॥तेथेंदेखिला
गंगानंदन॥भीष्मवृद्धविराजमान॥सोमदत्तद्रोणकृपकर्ण॥द्रौणिसुयोधनपांडवतें॥२॥बाल्हीकादिकसोयरे॥पा-
हूनिभेटलेपरस्परें॥कुशलप्रश्नकरूनिसारे॥सुखमनींपावती॥३॥दुष्टपुत्रांचेअधीन॥धृतराष्ट्रजाहलाअसेजा-
ण॥त्याचेंपहावयावर्तन॥तोकांहींदिनराहिला॥४॥पांडवप्रतापपाहूनिनयनीं॥झुरतीदुर्योधनादिकमनीं॥विष
दानादिअपकारकरणी॥कुंतीविदुरकथितीहे॥५॥पांडवांचीजन्मकथा॥अक्रूरासीकथितीजाहलीपृथा॥ह्मणे
बंधुरायादुःखवार्ता॥कायह्मणूनबोलावी॥६॥अक्रूरामाझेमातापितर॥बंधुभगिनीभाचेसकुमार॥आप्तसंबं-

धीजनयेर ॥ स्मरतातकायआह्मांतें ॥ ७ ॥ माझेभाचेबळराम ॥ आणिकसुंदरपुरुषोत्तम ॥ तेठेवितीकींबहुप्रेम ॥ पांडवां वरीवदआतां ॥ ८ ॥ जैसीलांडग्यामाजीहरिणी ॥ शोकेंआक्रंदेदिवसयामिनी ॥ तेसीशत्रुसमाजींशोकाकुलमनीं ॥ हो तेंबहुतवदूंकाय ॥ ९ ॥ पितृहीनमाझींमुलें ॥ असतीधर्मादिसातुले ॥ तच्छोकसांत्वनभलें ॥ करीलकायश्रीपती १० श्लोक ॥ ॥ कृष्णकृष्णमहायोगिन्विश्वात्मन्विश्वभावन ॥ प्रपन्नांपाहिगोविंदशिशुंश्चाभिसीदतीम् ॥ ११ ॥ टीका ॥ ॥ हेकृष्णाहेकृष्णापावना ॥ हेविश्वात्मानारायणा ॥ हेजगदुत्पादकापावना ॥ गोविंदाकेशवामाधवा ॥ १२ ॥ मीआपल्याबाळांसहित ॥ याशत्रुसमाजींक्लेशयुक्त ॥ वासकरितेंदिवसरात ॥ चरणींशरणहोउनी ॥ १२ ॥ हेप्रभोमृत्युसंसारापासून ॥ भयपावणारेजेकाजन ॥ तयांसीशरणयावयायोग्यस्थान ॥ तुजविणअन्यअसेना ॥ १३ ॥ तस्मात्तनुमनतुजप्रती ॥ सदाअर्पणअसोश्रीपती ॥ तूंशुद्धब्रह्मपरमात्मायोगिपती ॥ शरणागतमीपदातें ॥ १४ ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ श्रीकृष्णस्मरणकरूनीचित्तीं ॥ शोककरितीजाहलीकुंती ॥ ऐकूनिदुःखितयादवहोय ॥ १५ मगबोलेअहोभगिनी ॥ तवपुत्रदेवांशजाणमनीं ॥ ऐसेंसमाधानकरूनी ॥ नंतरप्रयाणइच्छितो ॥ १६ ॥ जातेसमयीं स्वपुत्रांवर ॥ रात्रंदिवसप्रीतितत्पर ॥ जोप्रज्ञाचक्षुराजेश्वर ॥ तयासीपाहूनिबोलतसे ॥ १७ ॥ समीपजाऊनिआपण सर्वआप्तांमाजीजाण ॥ कृष्णादिकांचेंवचन ॥ कथिताजाहलाअक्रूरतो ॥ १८ ॥ हेविचित्रवीर्यकुमरा ॥ धृतराष्ट्राकुरुशेखरा ॥ तुझाबांधवपांडुसाजिरा ॥ मरणपावलास्वकर्में ॥ १९ ॥ सांप्रततयाचेअज्ञकुमर ॥ असतांतूंराज्यावर ॥ असशी तरीएकप्रकार ॥ सावधानेंपरिसावा ॥ २० ॥ धर्मेंप्रजांचेंपालन ॥ स्वकीयांविषयींसमबुद्धीठेवून ॥ करितांलाधेकी र्तिकल्याण ॥ अन्यथापतननिरयांतरीं २१ ह्मणसीलस्वपुत्रींममता ॥ भ्रातृसुतींनसमता ॥ होईलकेंसीतरीआतां ॥

बोधवार्तापरिसावी ॥ २२ ॥ आपुला देह आपुले संगती ॥ येणार नाहीं गा नरपती ॥ तेथें दारासुतांची कवण गती ॥ जा
णचित्तीं नृपश्रेष्ठा ॥ २३ ॥ जन्मासि येतो एक प्राणी ॥ लेसाचि जातो मृत्युवदनीं ॥ सुकृतदुष्कृत भोगस्थानीं ॥ असे आप
ण एकला ॥ २४ ॥ आपण अधर्मे द्रव्य संपादिलें ॥ पुत्रादिकीं सर्व हरिलें ॥ पुत्रमिषें शत्रू समजलें ॥ पाहिजे तया धृत-
राष्ट्रा ॥ २५ ॥ वडिलोपार्जित जीवनाचा ॥ मत्स्य ग्रास करिती साचा ॥ शेवटीं घात निजप्राणांचा ॥ करिती तद्वत पुत्रादि-
क ॥ २६ ॥ जेणें परमार्थ साधिला नाहीं ॥ अशा पुरुषाचा पाहीं ॥ पुत्रादिकानीं त्यागलवलाहीं ॥ करितां अनर्थ होय पें
२७ ॥ तो प्राणी आपुले संगतीं ॥ संगृहीत पातकें घेऊनि निश्चिती ॥ जातो अंधतम निरयाप्रती ॥ स्वधर्मभ्रष्ट हे राजा ॥ २८
तस्मात् विश्वस्वप्नवत् ॥ मिथ्या पाहूनि प्रसक्त ॥ आपुल्या मनाचें नियमन त्वरित ॥ करूनि शांत हो राया ॥ २९ ॥ अक्रूर
वचन ऐकूनि ते वेळा ॥ काय बोले राजा आंधळा ॥ जैसा अमृतलाधतां सोहळा ॥ पावे नर सर्वदा ॥ ३० ॥ जैसी तुझी मधुर
वाणी ॥ ऐकतां अतृप्त मी येक्षणीं ॥ परी क्षणएक सौदामिनी ॥ पर्वतीं स्थिर न च राहे ॥ ३१ ॥ तैसे स्वपुत्रप्रीतीनें निश्चि
त ॥ विषम आणि चंचळ बहुत ॥ जाहलेल्या माझ्या मनांत ॥ तव बोध पुनील शिरकेना ॥ ३२ ॥ जाणूनि कां न व्हे स्थिर ॥
ह्मणसी तरी विचार ॥ विपरीत संकल्प परमेश्वर ॥ करी तेणें होय असें ॥ ३३ ॥ तो परेश सांप्रतकाळीं ॥ अवतीर्ण जाह-
ला यादवकुळीं ॥ जो मायें करूनी वेळोवेळीं ॥ घडी मोडी सृष्टीतें ॥ ३४ ॥ विश्व करूनी निर्माण ॥ माजी प्रवेश करी आ-
पण ॥ कर्मानुरूप जाण ॥ फल देतो निर्धारें ॥ ३५ ॥ न जाणवती त्याचे पवाडे ॥ हें चि मुख्य कारण आहे गाढें ॥ संसारा-
पासूनि रोकडें ॥ मुक्त करी जो श्रीकृष्ण ॥ ३६ ॥ त्या श्रीहरीसी असो नमन ॥ ऐसें बोले अंबिकानंदन ॥ श्रीशुक ह्मणे नृपा
लागुन ॥ साग्र अक्रूर श्रवण करी ॥ ३७ ॥ मित्रजनाची आज्ञा सत्वर ॥ घेऊनि आला मथुरे अक्रूर ॥ धृतराष्ट्राचा सर्व

प्रकार ॥ रामकृष्णां निवेदिला ॥ ३८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधे परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥
एकोनपंचाशत्तमाध्याय गोड हा ॥ ३९ ॥ ४९ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ इतिदशमस्कंध पूर्वार्धः समाप्तः ॥ १० ॥ श्रीशं-

इतिश्रीमद्भागवतसारामृते दशमस्कंधे पूर्वार्धं समाप्तम्.

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेदशमस्कंधोत्तरार्धप्रारंभोयम्

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥ ॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥श्रीशुकह्मणेभारता॥अस्तिप्राप्तिकंसकांता॥
पतिमरणाचीवार्ता॥सदनींताताकळवीती॥१॥वैधव्यपणाचेंकारण॥मागधासिकेलेंनिवेदन॥अप्रियवाक्य-
करूनीश्रवण॥भूपमानसींकोपावला॥२॥शोकक्रोधपावूनिबहुत॥बोलिलातेंमागधनाथ॥अयादवीपृथ्वी
समस्त॥स्वपराक्रमेंकरीनमी॥३॥तेवीसअक्षौहिणीदळ॥घेऊननिघालाउतावेळ॥येऊनियांमथुरेजवळ॥
नगरसर्ववेढिलें॥४॥मागधबलअसेअमित॥तेणेंनगररोधिलेंसमस्त॥लोकभयेंजाहलेव्यास॥देखतांचिंत-
नहरीकरी॥५॥मीभूभारहरणार्थ॥प्रगटजाहलोंजगतांत॥ह्मणूनीसैन्याचाघात॥करीनआतांनिर्धारें॥६॥
मागधासीनवधावें॥कोंतोबलोद्यमकरीलस्वभावें॥ऐसेंध्यातांवासुदेवें॥चमत्कारजाहला॥७॥गगनापासू
निअकस्मात॥सूतकवचध्वजांसहित॥दोनरथसायुधप्राप्त॥महीवरीजाहले॥८॥तेपाहूनिश्रीहरी॥रामासि
बोलेतेअवसरीं॥हेआर्यव्यसनकेवढेंतरी॥यादवांवरीओढवलें॥९॥तैसेपहादोनरथ॥सायुधआलेबाळासि
त॥रथींबैसूनीकरावाघात॥विलंबआतांकरूंनये॥१०॥व्यसनापासूनिउद्धार॥करावास्वजनांचासाचार॥या
करितांआपुलाअवतार॥जगामाजीअसेहा॥११॥तेवीसअक्षौहिणी॥चतुरंगमहावाहिनी॥भूमिभारह्यायेक्ष-
णीं॥दूरकरीससमर्था॥१२॥विचारकरूनियापरी॥रामकृष्णबैसलेरथांवरी॥सायुधसेनेसहितबाहेरी॥येतेजाह
लेतेधवां॥१३॥वासुदेववाजवीपांचजन्य॥तेणेंशत्रुकंपायमान॥तोशब्दकरूनीश्रवण॥जरासंधबोलतसे॥१४॥हे
कृष्णातूंबालक॥आहेसगोरसाचाचालक॥ह्मणूनीयुद्धाचाविवेक॥तुझ्यासंगतीघडेना॥१५॥तूंआहेसबंधुहंताप
तित॥ह्मणूनिजावेंबापरत॥हेरामासंग्रामार्थ॥इच्छाअसेतरीयावें॥१६॥धैर्यधरूनीकरीसमर॥मच्छरेंकरूनीतुझें

शरीर॥ भग्न होईल हा निर्धार॥ स्वर्गीं प्रयाण तुज घडे॥ १७॥ अथवा मज लागा स्वबाणीं॥ शीघ्र सारंगा येरणीं॥ मागधें ऐसें बोलूनी॥ सैन्यें बलहरी वेष्टिले॥ १८॥ रथध्वज अश्व सारथी॥ यांहीं वेष्टित जाहलात यांप्रती॥ तंव गोपुरावरूनी पौर युवती॥ कौतुक पाहती युद्धाचें॥ १९॥ शत्रुसैन्यें करूनी भले॥ रामकृष्ण रथ आच्छादिले॥ पुरस्त्रिया तये वेळे॥ शोकयुक्त जाहल्या॥ २०॥ श्रीकृष्णें पाहूनिया परी॥ शार्ङ्गधनुष्य घेतलें करीं॥ तेणेंच तुरंगसैन्य समरीं॥ गतप्राण पैं केलें॥ २१॥ गजमस्तकें छिन्न केलीं॥ अश्ववदनें विदारिलीं॥ रथध्वज सूतनायकावली॥ याविण रथ केले बहु॥ २२॥ पदातींच्या भुजा ऊरू॥ छेदूनि टाकिले निर्धारू॥ देहांपासूनि निघाले थोरू॥ रुधिरसरिता होय तेणें॥ २३॥ भुजा वाहती सर्पपरी॥ वीरमस्तकें कासवें वरी॥ गजशरीरें बेटें निर्धारीं॥ घोडे सुसरी जाणिजे॥ २४॥ करमांडिया हेचि मासे॥ नरांचे केश शेवाळ सरसे॥ धनुष्यें तरंग आयुधें विलसे॥ गुल्मचर्में भोंवरा॥ २५॥ रत्नमणी हीच सिकता॥ जये माजी तळवता॥ रामकृष्ण युद्ध करितां॥ रक्तसरिता होय ऐसी॥ २६॥ हें वसुदेवपुत्रांचें खेळणें॥ सहज जाणा केलें क्षणें॥ पराक्रमाचें पूर्ण केणें॥ पृथक् आहे नृपश्रेष्ठा॥ २७॥ अहो जो त्रिभुवनाची॥ सृष्टि स्थिती करितो साची॥ तया या शत्रुसैन्याची॥ काय गणती जाणिजे॥ २८॥ तेव्हां बळिराम जाऊन॥ विरथ मागध केला बंधन॥ वरुणपाशीं तें पाहून श्रीकृष्ण॥ सोडूनि देत यातें॥ २९॥ जरासंध होऊनि लज्जित॥ तप संकल्प करीत मिळरित॥ मार्गीं जातां तयाचें चित्त॥ राजे फिरविती उपदेशें॥ ३०॥ मागध गेला आपुल्या घरीं॥ पुष्पवृष्टी कृष्णावरी॥ सुर करिती गगनोदरीं॥ महा आनंद प्रवर्तला॥ ३१॥ मथुरावासी जन सकळ॥ नगर शृंगारिती सोज्वळ॥ पुरामाजी यादवपाळ॥ रामकृष्ण प्रवेशले॥ ३२॥ मागध सत्रावेळा येऊन॥ ससैन्य पराभव पावे आपण॥ अठराव्या संग्रामीं कालयवन॥ नारदें प्रेषियला॥ ३३॥ तीन कोटी यवनां-

सहित ॥ मथुरेमाजी आला भोंवत ॥ क्रोध आणूनियां बहुत ॥ यादव घात करूं पाहे ॥ ३४ ॥ नगर वेष्टिलें साचार ॥ ऐसें पाहूं
नि श्रीधर ॥ बलरामासहित विचार ॥ करिता जाहला तेधवां ॥ ३५ ॥ उभय सुखदुःख निश्चितीं ॥ प्राप्त जाहलें यादवां प्रती ॥
सांप्रत यवन जरासंध पुढती ॥ येऊनि अनर्थ करील कीं ॥ ३६ ॥ स्वजनाचा करील घात ॥ अथवा नेईल स्वपुरांत ॥ यास्तव
त्यांचे रक्षणार्थ ॥ सागरीं दुर्ग निर्मावें ॥ ३७ ॥ तेथें ठेवूनि सकळ ज्ञाती ॥ मग वधावें यवनाप्रती ॥ ऐसें विचारूनी चित्तीं ॥ का
य करी परमात्मा ॥ ३८ ॥ द्वादश योजनें सागरांत ॥ दुर्ग निर्मिलें निश्चित ॥ सर्वाश्चर्यमय पुनीत ॥ योग्य वास करावया ॥
३९ ॥ चातुर्वर्ण्य प्रजेसी ॥ गृहें उत्तम राहावयासी ॥ राजगृहें पथ उद्यानासी ॥ करी उत्पन्न तो लक्ष्मी ॥ ४० ॥ विश्वक-
र्म्यानें कळाकुसरी ॥ संपूर्ण जाण द्वारकेभीतरीं ॥ लाविली तेधवां वासवें सत्वरी ॥ सुधर्मा सभा पाठविली ॥ ४१ ॥ तें-
सा दिधला पारिजात ॥ वरुण श्यामकर्ण अर्पि हर्षित ॥ कुबेर अष्टनिधी त्वरित ॥ देता जाहला कौतुकें ॥ ४२ ॥ अन्य लो
कपाळांनीं जाण ॥ निज विभूती केल्या अर्पण ॥ द्वारकेंत सिद्धि आदि करून ॥ सकळ प्राप्त जाहलें ॥ ४३ ॥ तेव्हां योग
प्रभावें निश्चिती ॥ सर्व जन नेले द्वारकेप्रती ॥ रामासवें विचार पद्धती ॥ पूर्णब्रह्म करीत असे ॥ ४४ ॥ प्रजारक्षण करा
वें आपण ॥ आह्मी करितों पलायन ॥ ऐसा संकेत करून ॥ चमत्कार हरी करी ॥ ४५ ॥ निरायुध होऊनि त्वरित ॥ उ-
भा राहिला भगवंत ॥ तेधवां नगर महाद्वारांत ॥ वाट पाहे यवनाची ॥ ४६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध प-
रम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ पंचाशत्तमाध्याय गोड हा ॥ ४७ ॥ ५० ॥ एकपंचाशत्तमाध्याय प्रारंभः ॥
पुरद्वारांतूनी श्रीहरी ॥ त्वरित निघाला बाहेरी ॥ श्रीवत्सवक्षा पीतांबरधारी ॥ चतुर्भुज श्यामकांती ॥ १ ॥ नारदोक्त लक्ष
णें करून ॥ हा वासुदेव परिपूर्ण ॥ जाणूनि निरायुध पाहून ॥ आपणा अशस्त्र जाहला ॥ २ ॥ आतां धरीन वेगेंशीं ॥

ऐसें चिंतूनि मानसीं ॥ कालयवन लागला पाठीशीं ॥ श्रीकृष्ण तयाना टोपे ॥ ३ ॥ जो दुष्प्राप योगीजना ॥ तो काय आतुडेल दुष्टयवना ॥ भ्रमण करितां वनें नाना ॥ काय बोले भगवंता ॥ ४ ॥ यदुकुळांत जन्म घेऊन ॥ मज पुढें करिशी पलायन ॥ हें उचित नोहे तुज लागून ॥ काय ह्मणावें यादवा ॥ ५ ॥ यापरी भाषण करून ॥ धरूं पाहे कालयवन ॥ तों गुहेंत गेला श्रीकृष्ण ॥ नर निद्रित तेथें असे ॥ ६ ॥ यवन जाऊनि सत्वर ॥ ह्मणे बरा सांपडला चोर ॥ क्रोधें करितां लत्ताप्रहार ॥ पुरुष जागृत जाहला ॥ ७ ॥ तयानें नेत्र उघडितां ॥ यवन जळाला अवचितां ॥ भूपति ह्मणे मुनिनाथा ॥ कवण पुरुष तो असे ॥ ८ ॥ कवण काज धरूनि मनीं ॥ निवांत गुहेंत रमला शयनीं ॥ साद्यंत वृत्त मज लागुनी ॥ श्रवण करवीं दातारा ॥ ९ ॥ श्रीशुक ह्मणे विष्णुराता ॥ इक्ष्वाकुकुळज मांधाता ॥ त्याचा पुत्र मुचुकुंद ताता ॥ महापराक्रमी तो असे ॥ १० ॥ अमरनाथें त्या महावीरासी ॥ प्रार्थूनि नेलें स्वर्गासी ॥ स्वरक्षणार्थ तेंं तयासी ॥ रक्षणीं बहु श्रम झाले ॥ ११ ॥ नंतर देवां सेनापती ॥ स्वामी कार्तिक मिळतां पुढती ॥ सकळ देव मुचुकुंदा ह्मणती ॥ बहुत श्रम तुज जाहले ॥ १२ ॥ आतां स्वस्थ रहा आपण ॥ तव कामना होवो पूर्ण ॥ दारा सुत बंधु स्वजन ॥ कोणी सांप्रत नसती बा ॥ १३ ॥ तुझें कल्याण असो राया ॥ वरदान सांगें या समया ॥ ऐसें ऐकूनि मुचुकुंदराया ॥ काय बोलता जाहला ॥ १४ ॥ वंदन करूनी नरनाथ ॥ ह्मणे मी जाहलों श्रमपीडित ॥ यास्तव निद्रा देणें बहुत ॥ विश्रामाकारणें ॥ १५ ॥ देव हो परिसा एक वाणी ॥ मध्यंतरीं जागृत करील कोणी ॥ तो भस्म व्हावा तत्क्षणीं ॥ ऐकूनि तथास्तु ते वदती ॥ १६ ॥ वंदन करूनी पुढती ॥ गुहेंत पावला भूपती ॥ देवदत्त निद्रेप्रती ॥ ग्रहण करिता जाहला ॥ १७ ॥ यवन भस्म जाहल्यावरी ॥ मुचुकुंदासी दर्शन श्रीहरी ॥ देता जाहला ते अवसरीं ॥ ध्वांतागारीं जाणिजे ॥ १८ ॥ चतुर्भुज श्यामसुंदर ॥ श्रीवत्सलांछन कौस्तुभधर ॥ देदीप्यमान वसुदेवकुमर ॥ आत्मतेजें प्रका

शित ॥ १९ ॥ राजा बोले हळुच उत्तर ॥ तूं काय होशी भास्कर ॥ किंवा असशी वैश्वानर ॥ इंद्र चंद्र लोकपती ॥ २० ॥ कीं ब्रह्मादि देवांमाजी लजाण ॥ तूं महाविष्णु नारायण ॥ आत्मतेजें प्रकाशमान ॥ सकळ गुहा हीं केली ॥ २१ ॥ कृपा करूनीं आम्हांसी जन्मकर्म अभिधानांसी ॥ सांगा आतां सौख्यराशी ॥ माझें वृत्त अवधारा ॥ २२ ॥ मी इक्ष्वाकुकुलोद्भव जाण ॥ मुचुकुंद मांधातृनंदन ॥ करीत असतां निद्राग्रहण ॥ कोणीं मज लाउठविलें ॥ २३ ॥ माझ्या दृष्टिपातें निश्चित ॥ पुरुष जाहला भस्मीभूत ॥ अनंतर प्रभो लक्ष्मीकांत ॥ पूर्वपुण्यें देखिलें तुम्हां ॥ २४ ॥ तुझें तेज सहन आतां ॥ न करवे बा भगवंता ॥ ऐसें वचन परिसतां ॥ बोले तेधवां श्रीहरी ॥ २५ ॥ माझीं जन्मकर्में असंख्यात ॥ तीं जाणावया कोणी नाहीं समर्थ ॥ तथापि हे राजा प्रस्तुत ॥ सांगतों तें ऐक बा ॥ २६ ॥ विधिप्रार्थनें करून ॥ भूभार करावया हरण ॥ वसुदेवगृहीं अवतीर्ण ॥ वासुदेव मी जाहलों ॥ २७ ॥ मी कालनेमि कंस मारिला ॥ साधुद्वेषी प्रलंब वधिला ॥ तव दृष्टिपातें यवनाला ॥ भस्मीभूत करवीलें ॥ २८ ॥ ऐसा मी जगजेठी ॥ तुझ्या अनुग्रहासाठीं ॥ गुहेंत प्राप्त जाहलों शेवटीं ॥ इच्छित वर माग आतां ॥ २९ जे भक्त मज पावले ॥ ते मागुती संसारीं नाहीं आले ॥ ऐसें श्रीकृष्णें बोलिलें ॥ मुचुकुंदा कारणें तेधवां ॥ ३० ॥ श्रीशुक म्हणे परीक्षिती ॥ नारायण याजाणूनि चित्तीं ॥ स्तवन करीत से भूपती ॥ भावभक्तीयुक्त हो ॥ ३१ ॥ हे देवा सकल जन ॥ तव मायामोहित जाण ॥ कदा न करिती तुझें भजन ॥ याचें कारण परिसावें ॥ ३२ ॥ नरजन्मांत आलिया प्राणी ॥ जे न भजती चक्रपाणी ॥ ते चि द्विपद पशु हे वाणी ॥ सत्य जाणा निर्धारें ॥ ३३ ॥ श्रीसदेहें होऊनि मत्त ॥ दारासुतगृहासक्त ॥ असतां दिवस गेले बहुत ॥ व्यर्थ माझे श्रीकृष्णा ॥ ३४ ॥ सत्संग आणी तुझी भक्ती ॥ येणें चि लाधे प्राणियां मुक्ती ॥ तव अनुग्रहें संसारीं विरक्ती ॥ मानिली देवा साचपैं ॥ ३५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ चिरमिह वृजिनार्तस्तप्यमानोनुतापैरवितृषषडमित्रोलब्ध

शांतिः कथंचित् ॥ शरणद समुपेतस्त्वत्पदाब्जं परात्मन्नभयमृतमशोकं पाहि मापन्नमीश ॥ ५९ ॥ टीका ॥ चिरकालया संसारांत ॥ कर्मपाशांनीं पीडित ॥ फलवासनानीं तापयुक्त ॥ सर्वदा चित्त जयाचें ॥ ३६ ॥ इंद्रियशत्रु अतृप्त ज्याचे ॥ सौख्य लाधलें नाहीं शांतीचें ॥ यास्तव निःसार हें जाणून साचें ॥ तव पदीं शरण आहें मी ॥ ३७ ॥ तें तुझें चरणकमळ ॥ शोक निवारूनी सकळ ॥ मोक्षसुख देतें विमळ ॥ यास्तव रक्षण करावें ॥ ३८ ॥ श्रीकृष्ण ह्मणे मुचुकुंदासी ॥ निर्मळ भक्ती तुझे मानसीं ॥ सदा सर्वदा वसो निश्चयेंशीं ॥ माझ्या वरें करूनियां ॥ ३९ ॥ हे राया माझे ठायीं मन ॥ अखंड करी गा स्थापन ॥ अव्यभिचारिणी भक्ति तुज लागून ॥ प्राप्त होवो मुचुकुंदा ॥ ४० ॥ क्षात्रधर्मामाजी बहुत ॥ जंतुवधाचें पाप अमित ॥ घडलें ह्मणूनि तप वनांत ॥ करावया जावें लां ॥ ४१ ॥ राजा जन्मांतरीं ब्राह्मण ॥ होऊनियां पावन ॥ मज पावसील खरें करून सत्य वचन जाणिजे ॥ ४२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ एकपंचाशत्तमाध्याय गोड हा ॥ ४३ ॥ ५१ ॥ द्विपंचाशत्तमाध्याय प्रारंभः ॥ श्रीशुक ह्मणे परीक्षिती ॥ कृष्णें अनुग्रह करितां निश्चितीं ॥ तप करावयाशी प्रगती ॥ जाता जाहला मुचुकुंद ॥ १ ॥ गुहेंतूनि बाहेर निघतां ॥ क्षुद्र नरनारी अवचितां ॥ पाहूनि ह्मणे कलियुगसत्ता ॥ प्राप्त जाहली प्रस्तुत ॥ २ ॥ नंतर उत्तरदिशेसी जाऊन ॥ श्रीकृष्णचरणीं मन स्थापून ॥ बदरिकाश्रमीं तपाचरण ॥ करिता जाहला तेधवां ॥ ३ ॥ गुहा त्यागूनी श्रीधर ॥ मागुती पावला मथुरानगर ॥ सर्व सैन्यांचा करूनी संहार ॥ वित्त नेववी कुशस्थळीं ॥ ४ ॥ इतुक्यामाजी मागधनृपती ॥ तेवीस अक्षौहिणी सैन्यसंगती ॥ घेऊनि आला मागुती ॥ युद्धकंदन करावया ॥ ५ ॥ जरासंधासी देखूनि हरी ॥ रामासहित पळे सत्वरी ॥ द्रव्य सांडूनि पृथ्वीवरी ॥ वनांतरीं शिरती ते ॥ ६ ॥ मागें जरासंध लागला ॥ सैन्यासहित रागें जळा ॥ तों दूर जाऊनि विचार के-

ला॥ वसुदेवपुत्रींतेकाळीं॥ ७ ॥ प्रवर्षणनामेंगिरीवरी॥ रामकृष्णचढलेसत्वरी॥ मागधेंदेखूनितेअवसरीं॥ अपायमनींयोजिला॥ ८॥ काष्ठेंघालूनिपर्वतासी॥ सभोंवतीलाविलेंअग्नीसी॥ ज्वाळाजातीआकाशीं॥ महाअनर्थमांडिला॥ ९॥ एकादशयोजनेंउंचपर्वत॥ तेथेंगुप्तस्थानींवसुदेवसुत॥ असतांज्वाळास्पर्शेनिश्चित॥ नंतरकायकरितीते॥ १०॥ शत्रुदृष्टीचुकवूनित्वरित॥ गिरिशिखराहूनिनिश्चित॥ भूतळवरीअकस्मात॥ उडीमारितीबलरामकृष्ण॥ ११॥ तेथूनिरामकृष्णनाथ॥ पलायनकरूनिनिश्चित॥ येतेजाहलेद्वारावतींत॥ सकळसुहृदांभेटले॥ १२॥ रामकृष्णपावलेदहन॥ पर्वताग्नीमाजीजाण॥ ऐसेंमानसींजाणून॥ ससैन्यमागधगृहींगेला॥ १३॥ विधिवचनेंरेवतनृपती॥ स्वसुताघेऊनिरेवती॥ देताजाहलाबलरामाप्रती॥ नवमस्कंधींकथिलेंहें॥ १४॥ हेभारताश्रीकृष्णायावरी॥ भीष्मकसुतायोग्यनोवरी॥ राक्षसविधीकरूनिवरी॥ चैद्यादिसमरींजिंकूनी॥ १५ नृपह्मणेभीष्मकनंदिनी॥ भाग्यशालिनीरुक्मिणी॥ ईतेंराक्षसविधीनेंचक्रपाणी॥ वरीऐसेंऐकिलेंम्यां॥ १६॥ जरासंधशाल्वादिप्रबळ॥ रणींजिंकूनिभूपाळ॥ कैसाहरणकरीश्रीगोपाळ॥ भीष्मकराजकन्येतें॥ १७॥ श्रीकृष्णतेजस्वीअमित॥ वासुदेवत्रैलोक्यनाथ॥ तयाचापराक्रमपुनीत॥ ऐकावयाइच्छीतसें॥ १८॥ कृष्णकथाकरितांश्रवण॥ तेसेंभावेंकरितांपठण॥ अनेकजन्मार्जितपातकेंदारुण॥ जातीविलयाकारणें॥ १९॥ शुकह्मणेराजाविदर्भाधिपती॥ भीष्मकनामामहीपती॥ तयापंचपुत्रकन्यासुदती॥ एकअसेसभाग्या॥ २०॥ ॥ रुक्मीआणिरुक्मरथ॥ रुक्मबाहूनिजाविख्यात॥ रुक्मकेशरुक्ममालीनिश्चित॥ कन्यासह्मावीरुक्मिणी॥ २१॥ श्रीकृष्णागुणश्रवणकरितां॥ भीमकीलुब्धलीतत्वतां॥ कांतह्मावयाकृष्णनाथा॥ चिंतनकरितीजाहली॥ २२॥ मायबापांचीसंमती॥ कृष्णाविषयींअसेचित्तीं ॥

कृष्णाद्वेषी रुक्मिया निश्चिती ॥ ह्मणे देईन चैद्यातें ॥ २३ ॥ ती वार्ता करूनी श्रवण ॥ सकुमारी जाहली खिन्न ॥ म्हणे-
आलें महाविघ्न ॥ काय आतां करावें ॥ २४ ॥ मग विचार करूनी कांहीं ॥ आपुला हितकर्त्ता विप्र पाहीं ॥ पाचारूनि द्वारके-
सी लवलाहीं ॥ देऊनि पत्रिका धाडीत्या ॥ २५ ॥ मनोवेगें करूनी सत्वरी ॥ विप्र पातला द्वारकापुरीं ॥ प्रवेश केला महाद्वा-
रीं ॥ महानंद करूनियां ॥ २६ ॥ श्रीकृष्णा पाहूनि नयनीं ॥ विप्रासी संतोष बला मनीं ॥ हेमसिंहासन त्यागूनी ॥ सन्मुख
धांवला आदरें ॥ २७ ॥ ब्राह्मणासी करून वंदन ॥ घातलें तया मंगलस्नान ॥ वसन चंदन सुमन ॥ उत्तम भोजन दिध-
लें ॥ २८ ॥ शय्या घालूनि एकांतीं ॥ चरण चुरितसे श्रीपती ॥ त्या परी पाहूनि सद्भक्ति ॥ विप्र बोले यादवेंद्रा ॥ २९ ॥ प
रिसें श्रीधरा माझें वचन ॥ मीं तों करावें तुझें पूजन ॥ तूं पूर्णब्रह्म सनातन ॥ कां गा करिसी हें ऐसें ॥ ३० ॥ कृष्ण ह्मणे इं-
द्रसंपत्ती ॥ असतां तृप्ती न से ज्याचे चित्तीं ॥ संसारांत याची फजिती ॥ सर्वदा निश्चित जाणिजे ॥ ३१ ॥ दारिद्र्य ही गृहीं
असतां ॥ प्रसन्नता ज्याचे चित्ता ॥ तो मज प्रिय अनंता ॥ दैवत पूर्ण ते माझें ॥ ३२ ॥ असो पाहतां श्रीकृष्णध्यान ॥ मौन
पडलें ब्राह्मणा लागून ॥ जाहलें कार्याचें विस्मरण ॥ प्रभु जाणूनी प्रश्न करी ॥ ३३ ॥ कवण स्थान कोठून येणें ॥ जाहलें
स्वामियां आह्मां बोलणें ॥ प्रजापालन धर्म जाणे ॥ ऐसा भूपती असे कीं ॥ ३४ ॥ आमुचे भेटी करितां ॥ दुरूनि आला
द्विजनाथा ॥ काय इच्छा असे चित्ता ॥ ती समर्था पुरवीन मी ॥ ३५ ॥ आपण आलां तज्या कार्यासी ॥ ते गुह्य न से-
तरी सांगावें आह्मांसी ॥ ऐशा परिसूनि वाक्यासी ॥ द्विज पत्रिका वाचीतसे ॥ ३६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ रुक्मिण्युवा
च ॥ ॥ श्रुत्वा गुणान् भुवनसुंदर शृण्वतां ते निर्विश्य कर्णविवरैर्हरतोंऽगतापम् ॥ रूपं दृशां दृशिमतामखिला-
र्थलाभं त्वय्यच्युताविशति चित्तमपत्रपं मे ॥ १ ॥ टीका ॥ हे भुवनसुंदरा अच्युता ॥ श्रोत्यांच्या श्रवणीं तव गुण

जातां॥ त्रितापहरनीकृष्णानाथा॥ सौख्य लाधे भक्तांचें॥ ३७॥ नेत्रवंतप्राणियांतुझेंदर्शन॥ सर्वार्थदायकअसेपूर्ण ऐसेंतुझेंरूपअवलोकून॥ निर्लज्जमनसक्तहोतें॥ ३८॥ ॥श्लोक॥ ॥कात्वामुकुंदमहतीकुलशीलरूपविद्या-वयोद्रविणधामभिरात्मतुल्यम्॥ धीरापतिंकुलवतीनवृणीतकन्याकालेनृसिंहनरलोकमनोभिरामम्॥ २॥ टीका आपणआणालकांहींमनांत॥ कुलीनकन्यांनीस्वातंत्र्येंनिश्चित॥ परपुरुषासीधाडणेंलिखित॥ हेंसाहसअद्भुतपैं॥ ३९॥ ऐसेंनाणावेंगाचित्तीं॥ हेनरश्रेष्ठामुकुंदश्रीपती॥ कवणकुलीनकन्यागुणवती॥ धीरवतीतुजवरीना॥ ४०॥ ऐसें-असतांमनमोहना॥ व्यर्थकांशंकाघ्यावीमना॥ रूपशीलादिकींपावना॥ आनंददायकतुह्मीआहां॥ ४१ ॥श्लोक तन्मेभवान्खलुवृतःपतिरंगजायामात्मार्पितश्चभवतोऽत्रविभोविधेहि॥ मावीरभागमभिमर्शतुचैद्यआराद्गोमा-युवन्मृगपतेर्बलिमंबुजाक्ष॥ ३॥ टीका ॥प्रभोमीमनेंआपणांसी॥ पतिलेंवरिलेंसौख्यराशी॥ देहअर्पिला-चरणासी॥ येऊनिग्रहणकरावा॥ ४२॥ हेकमलपत्राक्षाहरी॥ वीरमुगुटमणीतुह्मीतरी॥ त्यातुमच्याभागास्पर्श करी॥ चैद्यजंबुकयेधवां॥ ४३॥ सिंहाचाभागजंबुकेंघेणें॥ हेंतोंनघडोलाजीरवाणें॥ मीतुह्मांवरिलेंआपुलेमनें॥ अनुग्रहकरीसर्वेश्वरा॥ ४४॥ ॥श्लोक॥ ॥पूर्तेष्टदत्तनियमव्रतदेवविप्रगुर्वर्चनादिभिरलंभगवान्परेशः॥ आराधितोयदिगदाग्रजएत्यपाणिंगृण्हातुमेनदमघोषसुतादयोऽन्ये॥ ४॥ टीका ॥वापीकूपआरामज्ञाण व्रतनियमयज्ञदान॥ देवविप्रगुरुपूजन॥ जरीकेलेंअसतील॥ ४५॥ ऐसेंआराधनजन्मांतरीं॥ जरीघडलेंअसे लमाझ्याकरीं॥ तरीश्रीकृष्णयेऊनिझडकरी॥ पाणिग्रहणकरोमाझें॥ ४६॥ ॥श्लोक॥ ॥श्वोभाविनित्वमजि-तोद्वहनेविदर्भान्गुप्तःसमेत्यपृतनापतिभिःपरीतः॥ निर्मथ्यचैद्यमगधेंद्रबलंप्रसह्यमांराक्षसेनविधिनोद्वहवी

यशुल्कास्॥ ५॥ टीका ॥कदाचित्आपणह्मणालमनीं॥ शिशुपालासीदिधलेंबांधवांनीं॥कायकरावेंमीयेक्ष-
णीं॥तरीउपायसांगतें॥ ४७॥ विवाहाचेपूर्वदिवसीं॥श्रीहरियावेंविदर्भदेशीं॥गुप्तपणेंसहसेनेशीं॥ शीघ्रप्रग
टपैंह्वावें॥४८॥चैद्यमागधसेनेचा॥वधकरूनियांसाचा॥माझादेहपराक्रममोलाचा॥ घेऊनिवेगेंजावेंहो॥ ४९॥राक्ष
सविधीनेंआपण॥ देवाकरावेंपाणिग्रहण॥तेणेंमाझेहेतुपूर्ण॥सहजहोतीलगोविंदा॥५०॥ ॥श्लोक॥ ॥अंतःपु
रांतरश्चरीमनिहत्यबंधूंस्त्वामुद्वहेकथमितिप्रवदाम्युपायम्॥ पूर्वेद्युरस्तिमहतीकुलदेवियात्रायस्यांबहिर्नववधूर्गिरि
जामुपेयात्॥ ६॥ टीका ॥अंतःपुरींतुजराहणें॥तेथेंकैंचेंआमुचेंयेणें॥समयप्राप्तहोतांबांधववधणें॥प्राप्तहो-
ईलआह्मांसी॥ ५१ ॥ऐसेंनह्मणावेंयदुनायका॥याचाउपायसांगतेंऐका॥लग्नाचेपूर्वदिवशींदेखा॥देवीयात्राकु
लधर्म॥ ५२॥नववधूनेंतीदर्शनासी॥आपणयावेंतेसमयासी॥हरणकरूनीस्वस्थानासी॥घेऊनिजावेंदयार्णवा
५३॥ ॥श्लोक॥ ॥यस्यांघ्रिपंकजरजःस्नपनंमहांतोवाञ्छंत्युमापतिरिवात्मतमोपहत्यै॥ यर्ह्यंबुजाक्षनलभे-
यभवत्प्रसादंजह्यामसून्व्रतकृशान्शतजन्मभिःस्यात्॥७॥ टीका ॥हेंकरण्यासीसंकटबहुत॥ह्मणा-
लवरावादमघोषसुत॥तरीप्रतिज्ञावचनमाझेंनिश्चित॥श्रवणकरीयादवेंद्रा॥ ५४॥ज्याचेंचरणरजस्नान॥
इच्छितीशिवादिगुरुजन॥कींजाऊनिनिजाज्ञान॥मोक्षनिधानलाधतें॥५५॥तेतुह्मीयेथेंयेऊनिसत्वर॥जरी-
नकरालमाझास्वीकार॥तरीतुमच्याप्राप्तीस्तवसाचार॥उपायशतकरीनमी॥ ५६॥व्रतेंउपोषणेंकरूनीभारी॥दे
हशुष्ककरीननिर्धारीं॥नवप्राप्तीकरितांमुरारी॥शतजन्मांतरींकष्टेनमी॥ ५७॥विप्रह्मणेहृषीकेशी॥ भीमकी
चानिरोपआपणांसी॥कथनकेलासौख्यराशी॥उचितदिसेलतेंकरा॥५८॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशम

स्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्विपंचाशत्तमाध्यायगोड हा ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ त्रिपंचाशत्तमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकम्हणेकुरुनाथा ॥ श्रीहरिरुक्मिणीनिरोपऐकतां ॥ जाहलाविप्राबोलता ॥ कायतेंचीअवधारीं ॥ ॥ १ ॥ हेविप्रारुक्मिणीचेंमन ॥ माझेठायींआहेपूर्ण ॥ तद्वतमाझेंहीसुमन ॥ तिचेस्वरूपींगुंतलें ॥ २ ॥ निद्रानलागे रजनींत ॥ जाहलोंबहुचिंताक्रांत ॥ रुक्मीविवाहनिवारीनिश्चित ॥ हेंकृत्यसर्वमीजाणें ॥ ३ ॥ समस्तराजेजिंकूनिरणीं ॥ वेगेंआणीनरुक्मिणी ॥ विवाहअसेपरवांचेदिनीं ॥ जाणूनिसूतावाहिलें ॥ ४ ॥ दारुकासिम्हणेश्रीहरी ॥ माझारथसिद्धकरी ॥ अश्वजुंपूनियांझडकरी ॥ घेऊनियेयेंयेधवां ॥ ५ ॥ दारुकेंवंदूनिचरण ॥ रथआणिलाजोडून वरीआरूढलानारायण ॥ सवेंब्राह्मणबैसविला ॥ ६ ॥ एकरात्रीमाजीनिश्चिती ॥ विदर्भदेशागेलाश्रीपती ॥ पुत्रस्नेहबहुविदर्भनृपती ॥ चैद्यजामाताकरूंपाहे ॥ ७ ॥ स्वस्तिवाचनादिप्रकार ॥ करिताजाहलानृपवर ॥ पुत्रस्नेहेंज यांचेंअंतर ॥ बहूजाहलेंसर्वदा ॥ ८ ॥ नगरशृंगारिलेंचहूंकडे ॥ मंगळतुरेंजिकडेतिकडे ॥ मखरेंतोरणेंपताकापुढें लावूनिसाजिरेंकेलेंतें ॥ ९ ॥ चंदनपुष्पेंआभरणें ॥ नरनारीउत्तमप्रावरणें ॥ अलंकृतहोतीतैसन्मानें ॥ देवपितृ-पूजनकरीभूप ॥ १० ॥ भोजनदिधलेंब्राह्मणांसी ॥ दक्षिणातांबूलसन्मानेंशीं ॥ मंगळस्नानरुक्मिणीसी ॥ घालूनि भूषितकेलीअसे ॥ ११ ॥ ऋग्वेदादिमंत्रेंकरून ॥ तियेचेंकरितीरक्षाबंधन ॥ पुरोहितयेऊनिआपण ॥ ग्रहशांती-करीतसे ॥ १२ ॥ तेधवांभीमकनृपवर ॥ द्विजांसीअर्पीदक्षिणासादर ॥ रजतसुवर्णतिळमिश्र ॥ धेनूसवत्सद्विजांदे ॥ १३ ॥ तैसाचैद्यदमघोषनृपती ॥ पुत्रउदयाचाअर्थी ॥ सविधानदानेंविप्रांप्रती ॥ अर्पणकरिताजाहला ॥ १४ ॥ चतुरंगसेनेसहित ॥ चैद्यआलाकुंडिनपुरांत ॥ रायेंपूजूनियांत्वरित ॥ जानवसासीआणिलें ॥ १५ ॥ तेंजरासंधमा

गधेश्वर ॥ दंतवक्रादिराजे थोर ॥ चैद्यपक्षपाती अनिवार ॥ दळभारेंशीं पातले ॥ १६ ॥ जेणें करूनी नोवरी ॥ शिशुपालाचे येईल करीं ॥ ऐसीच करणी करूं तरी ॥ पक्षपाती साच हो ॥ १७ ॥ ऐसें बोलती नृपवर ॥ असो इकडे काय जाहला प्रकार ॥ रामासि कळला समाचार ॥ रुक्मिणीहरणार्थ हरि गेला ॥ १८ ॥ मग सिद्ध करूनी वाहिनी ॥ संगें घेऊनि यादवश्रेणी ॥ बळिभद्र निघाला तेक्षणीं ॥ कुंडिनपुरा जावया ॥ १९ ॥ तदा रुक्मिणी सदनांत ॥ मार्गप्रतीक्षा करी सचिंत ॥ द्विजपाठविला पत्रिकेसहित ॥ कां तो न ये अद्यापि ॥ २० ॥ न जाणें कारण त्याचें कांहीं ॥ आतां काय करावें बाई ॥ मीं साहस केलें ह्मणूनि पाहीं ॥ शेषशायी न च पावे ॥ २१ ॥ अथवा मी भाग्यहीन ॥ दैव प्रतिकूळ झालें पूर्ण ॥ किंवा गोरी मज लागून ॥ अनुकूल नाहीं ये धवां ॥ २२ ॥ चिंतन करितां या परी ॥ शुभशकुन जाहले ते अवसरीं ॥ वामोरु भुज नेत्र सलरी ॥ स्फुरण पावती ते धवां ॥ २३ ॥ इतुक्यामाजी ब्राह्मण ॥ धांवत आला न लागतां क्षण ॥ पाहूनि सुखश्री शोभायमान ॥ भीमकी वंदन करी तेव्हां ॥ २४ ॥ विप्रें कथिलें वर्तमान ॥ शुभांगी तुज वराया भगवान ॥ रामासह यादवसेना घेऊन ॥ पुरानिकट पातला ॥ २५ ॥ रामकृष्ण यादवपती ॥ आले ऐकूनि भीष्मकनृपती ॥ सामोरा जाऊनि तयां प्रती ॥ पुजूनि चित्तीं तोष विपें ॥ २६ ॥ सर्व राजांचें आतिथ्य थोर ॥ करिता जाहला भीमकनृपवर ॥ पौरजन पाहूनि श्यामसुंदर ॥ ह्मणती योग्य भीमकीसी ॥ २७ ॥ रुक्मिणीसी कृष्णनाथ ॥ विवाहकाळीं हो वो कांत ॥ ऐसें बोलती जन समस्त ॥ पुरामाजी ते धवां ॥ २८ ॥ भीमक ह्मणे रुक्मियासी ॥ आतां करणें कुळधर्मासी ॥ लग्नाचिये पहिले दिवसीं ॥ नोवरी न्यावी अंबिकालयीं ॥ २९ ॥ तें मान्य करूनियां वचन ॥ चतुरंग दळ सिद्ध करून ॥ मध्यभागीं रुक्मिणी ठेवून ॥ जाती घेऊन अंबालया ॥ ३० ॥ सखीजनासहित ॥ रुक्मिणी पंथ क्रमी त्वरित ॥ शस्त्रें झळकती लखलखि

त॥ सभोंवतीजयेच्या॥ ३१॥भवानीचरणींराजबाळा॥वंदनकरीतयेवेळा॥पूजनाचाकरूनीसोंहळा॥स्तवनक
रीसद्भावें॥३२॥ ॥श्लोक॥ ॥नमस्येत्वांबिके॰भीक्ष्यांस्वसंतानयुतांशिवाम्॥भूयात्सतिर्मेभगवान् कृष्यास्त
दनुमोदताम्॥४६॥ टीका ॥प्रार्थनाकरितेरुक्मिणी॥हेअंबिकेप्रणवरूपिणी॥गणेशासहितकुलस्वामिणी॥
विज्ञप्तिकरितेंअवधारीं॥ ३३॥माझाहोवोकृष्णपती॥तूंह्मणशीलआपुलेचित्तीं॥स्वस्वरूपींरममाणश्रीपती॥अ
सतांकेसेंहेंघडे॥३४॥तरीतूंचीतच्छक्तिप्रत्यक्ष॥जगदंबेसर्वसाक्ष॥माझाधरूनियांपक्ष॥अनुमोदनत्वांद्यावें
३५॥ऐसेंस्तवनकरितां॥पुष्पमालाआलीहाता॥ह्मणेहीचघालूनीश्रीयदुनाथा॥मनकामनापुरवीन॥३६॥वा-
यनेंदेऊनिसुवासिनींसी॥विडेतांबूलकंठसूत्रांसी॥अर्पूनियांसद्भावेंशीं॥तयांलागींतोषविते॥३७॥विप्रस्त्रि
यादेतीआशीर्वचन॥तयांसीनमूनिअंबिकाचरण॥वंदनकरूनीरुक्मिणीआपण॥सैन्यअवलोकनकरीतसे॥
३८॥वीरसोहिनीराजसुता॥चतुरंगसैन्यअवलोकितां॥गजाश्वांवरूनीवीरतळतां॥पृथ्वीवरीपडियेले॥३९॥इ-
तुक्यामाजीश्रीहरी॥रथारूढहोऊनिझडकरी॥हस्तदेऊनिभीमककुमरी॥हरणकरिताजाहला॥४०॥राज
चक्राचाकरूनीभेद॥अकस्मातयेऊनिगोविंद॥रुक्मिणीचापुरवीछंद॥भक्तकामकल्पद्रुम॥४१॥हिरमुष्टी-
होऊनिनृपवर॥बोलतेजाहलेपरस्पर॥गोवळेंयशनेलेंसमग्र॥आह्मांधिक्कारहाअसो॥४२॥श्रीमद्भागवत
सारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥त्रिपंचाशत्तमाध्यायगोडहा॥४३॥ ५३॥चतुःपं
चाशत्तमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती॥भीमकीहरणकरीश्रीपती॥ऐसेंपाहूनिअन्यनृपती॥सक्रोध
चित्तींजाहले॥१॥स्वसैन्यघेऊनिअमित॥संग्रामींभिडलेबहुत॥परस्परेंयुद्धकरित॥अतिवेगानेंतेधवां॥ २॥

जरासंधादिनृपवर ॥ यादवांवरी वर्षती शर ॥ पतिसैन्य व्याकुळ समग्र ॥ पाहूनि त्रस्त भीमकी ॥ ३ ॥ चित्तीं होऊनि भयाक्रांत श्रीकृष्णावदनन्याहाळी दुःखित ॥ तें जाणूनि मनांत ॥ अभय देनाथ तियेतें ॥ ४ ॥ हास्यवदन करूनी श्रीपती ॥ बोलता जाहला रुक्मिणीप्रती ॥ भय न मानूनीं निज चित्तीं ॥ स्वस्थ आतां असावें ॥ ५ ॥ यादव वीर अति गाढे ॥ परसैन्य काय त्यांपुढें ॥ मशकसमान बापुडें ॥ आतां च नाश करिती लगे ॥ ६ ॥ म गगद संकर्षणादि वीर ॥ परोत्कर्ष पाहूनि फार ॥ सोडूनि निर्वाणशर ॥ जर्जर तयां बहु करिती ॥ ७ ॥ रथ गज अश्वांवर ॥ आरोहण करणारे जे वीर ॥ त्यांचीं सकुंडल मस्तकें अपार ॥ छेदूनि यां टाकिलीं ॥ ८ ॥ करचरणरहित ॥ कित्येक रणांत ळमळित ॥ कोणी पाणी द्या म्हणत ॥ घायाळ ते थपडियेले ॥ ९ ॥ कोट्यावधी शत्रुशिरें ॥ यादव उडविती परभारें ॥ पराभव पावूनि सारे ॥ पलायन करिती ते ॥ १० ॥ शुष्कवदन दमघोषनंदन ॥ चिंताक्रांत बैसला आपण ॥ तें जरासंध देखून ॥ बोलता जाहला तयासी ॥ ११ ॥ हें चैद्या नको वेंदुश्चित ॥ सप्तदश वार पराभूत ॥ मी जाहलों समरांत ॥ एक वेळ जय आला ॥ १२ ॥ यश आलिया पूर्ण ॥ अथवा लाधलीया अपयश जाण ॥ उभयां मानूनि सम समान ॥ धीमंतें स्वस्थ असावें ॥ १३ ॥ काळ अनुकूळ यादवांसी ॥ प्रतिकूळ जाहला आपणांसी ॥ बळपराक्रम काय करिसी ॥ व्यर्थ शोक करूं नको ॥ १४ ॥ आपणांसी काळ साह्य होतां ॥ यादवांसी जिंकूं बालखतां ॥ हा बोध मानूनि होपरता ॥ फार आतां वदूं काय ॥ १५ ॥ ऐसें ऐकूनि शिशुपाळ ॥ निज नगरा निघाला तात्काळ ॥ आणिक मागधशाल्व नृपाळ ॥ स्वपुरीं पावले तेधवां ॥ १६ ॥ एक अक्षौहिणी दळ ॥ रुक्मियामेळवी तात्काळ ॥ सक्रोध चित्तें उतावेळ ॥ भीमकाजवळ पातला ॥ १७ ॥ रायासि म्हणे तेक्षणीं ॥ श्रीकृष्णा जिंकूनियां रणीं ॥ सदनीं न आणितां रुक्मिणी ॥ पुरीं प्रवेशन करीं मी ॥ १८ ॥ ऐसें बोलूनि तेअ

वसरीं॥ आपणबैसलारथावरी॥ सारथ्यासीह्मणेझडकरी॥ रथहांकीयेधवां॥ १९॥ सूताजेथेंवसुदेवसुत॥
असेतेथेंन्यावारथ॥ बाणेंहरूनिमदसमस्त॥ पराभवकरीनमी॥ २०॥ सन्मुखश्रीहरिपाहून॥ रुक्मियाबोले
वचन॥ उभाराहेतस्कराक्षणा॥ भगिनीहरणकरिसीकसा॥ २१॥ मतिमंदागोवळा॥ कोठेंनेसीभीमकबाळा॥
माझेशरींतुजयेवेळां॥ मरणारोकडेंपातलें॥ २२॥ जोंवरीसोडिलानाहींबाण॥ तोंवरीवांचवींआपुलाप्राण॥ रुक्मि
णीसोडूनिपलायन॥ शीघ्रकरीकपटिया॥ २३॥ श्रीकृष्णेंपरिसूनिवाणी॥ धनुष्यसंजोगिलेंबाणीं॥ रुक्मियाचें
चापतेक्षणीं॥ सहाबाणींछेदिलें॥ २४॥ आठबाणेंकरूनीनिश्चिती॥ चारीअश्वपाडिलेक्षिती॥ दोनबाणेंकरू-
नीसारथी॥ यमनगरापाठविला॥ २५॥ तीनबाणींध्वजछेदिला॥ पाहूनिरुक्मियाकोपला॥ अन्यधनुष्यघेऊ-
नितेवेळां॥ युद्धकरीनिकरानें॥ २६॥ पांचबाणतेणेंसोडिले॥ श्रीकृष्णासीआच्छादिलें॥ त्यांचेंनिवारणकरू-
निमलें॥ कोदंडछेदितोकरींचें॥ २७॥ अन्यधनुष्यघेतांकरीं॥ तेंहींतोडिलेंझडकरी॥ मगशूलपट्टिशतोमरधारी
होऊनिमारीयादवेंद्रा॥ २८॥ तेंहीतोडिलेसकळ॥ मगरुक्मियाघेऊनिपाशजाळ॥ रथावरूनीतात्काळ॥ मही-
माजीउतरला॥ २९॥ खड्ग घेऊनियांकरीं॥ धांवेकृष्णाचेअंगावरी॥ पतंगदीपन्यायापरी॥ प्रकारघडेतोराजा॥
३०॥ तेंखड्गछेदूनि नारायण॥ रुक्मियाचाघेऊंपाहेप्राण॥ तोंसभयचित्तेंरुक्मिणीयेऊन॥ निवारणकरीतसे॥
३१॥ ॥श्लोक॥ ॥योगेश्वराप्रमेयात्मन्देवदेवजगत्पते॥ हंतुंनार्हसिकल्याणभ्रातरंमेमहाभुज॥ ३३॥ टीका॥
मधुरोत्तरेंरुक्मिणी॥ प्रार्थितीजाहलीचक्रपाणी॥ हेयोगेश्वरापरिसावाणी॥ कृपाकरूनीदासीची॥ ३२॥ हेदेवा-
धिदेवा॥ हेजगत्पतेवासुदेवा॥ हेमहाभुजाकेशवा॥ दयार्णवाबंधुनमारी॥ ३३॥ तेंरुक्मिवधापासूनिनिवृत्त॥

स्वयें होउनि कृष्णानाथ ॥ वस्त्रेंदृढ बांधूनि त्वरित ॥ पांच पाट शिरीं काढिल्याचे ॥ ३४ ॥ विरूप करूनी तयासी ॥ मग हरि म्हणे रुक्मिणीसी ॥ दिपवाळी कल्पूनि मानसीं ॥ ओंवाळी शीघ्र बंधुराया ॥ ३५ ॥ ऐसी पाहूनि विरूपता ॥ संकर्षण बोले कृष्णानाथा ॥ सुहृदा विटंबन सर्वथा ॥ कधीं आपण करूं नये ॥ ३६ ॥ रुक्मिणीसी वदे बलराम ॥ क्षत्रियांचा कठिण नियम ॥ दारुण मांडिलिया संग्राम ॥ आप पर न म्हणावें ॥ ३७ ॥ नाना देहीं आत्मा एक ॥ सुख दुःखें होती अनेक ॥ तीं सर्व देहासी देख ॥ आत्मा चोख जाणिजे ॥ ३८ ॥ अविद्यायोगें प्राणी ॥ संसारचक्रांत भ्रमण करूनी ॥ मूळ वस्तू तेने णती कोणी ॥ म्हणूनि ऐसें होतसे ॥ ३९ ॥ अज्ञान करूनी दूर ॥ आत्मज्ञानें राहें स्थिर ॥ सर्वां घटीं योगेश्वर ॥ कृष्ण पाहें शुभांगे ॥ ४० ॥ श्रीशुक म्हणे परीक्षिती ॥ रामें बोधितां रुक्मिणी सती ॥ स्वस्थ जाहली आपुले चित्तीं ॥ पुढती काय-जाहलें ॥ ४१ ॥ रुक्मियाचें शेष दळ ॥ यादवीं वधिलें सकळ ॥ सरोवरीं जैसे करेणु पाळ ॥ कमळीं रंवदळ करिती ते ॥ ४२ ॥ विमूनें रुक्मियासी सोडिला ॥ उरल्या सेनेंसी पळ सुटला ॥ विजयलक्ष्मी यादवांला ॥ वरिती जाहली ते काळीं ॥ ४३ ॥ भोजकूट नामें नगरी ॥ प्रतिज्ञापालनार्थ रुक्मिया करी ॥ तेथें जाऊनि ते अवसरीं ॥ वास करिता जाहला ॥ ४४ ॥ रुक्मिणीसहित श्रीधर ॥ स यादव बळराम वीर ॥ संगें घेऊनि द्वारकापुर ॥ पावता जाहला कौतुकें ॥ ४५ ॥ श्रीकृष्णें रुक्मिणी पुरीं आणून यथाविधी केलें पाणिग्रहण ॥ समारंभ जाहला पूर्ण ॥ तो काय मुखीं वर्णवे ॥ ४६ ॥ आनंद वाटे सकळां मनीं ॥ कृष्णें परिणिली रुक्मिणी ॥ राजे राजकन्या श्रवणीं ॥ ऐकतां विस्मित बहु होती ॥ ४७ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ चतुःपंचाशत्तमाध्याय गोड हा ॥ ४८ ॥ ५४ ॥ पंचपंचाशत्तमाध्याय प्रारंभः ॥ पूर्वी रुद्र ललाट ज्वालें करून ॥ मन्मथ जाहला होतां दहन ॥ तो राहिला अनंग होऊन ॥ रुक्मिणी उद-

रीं जन्मला ॥ १ ॥ पूर्वशत्रु मानूनि कुमर ॥ तयाहरूनी शंबरासुर ॥ सागरीं टाकी सत्वर ॥ मत्स्यें तयासी गिळियेलें ॥ २ ॥ तो मीन धरिला धीवरीं ॥ नेऊनि दिधला राजागारीं ॥ शंबरें तयां धन देऊनि भारी ॥ महानसीं पाठविला ॥ ३ ॥ तो मत्स्य सूद घेऊन ॥ शस्त्रें करिती विदारण ॥ त्यामाजी सुकुमार नंदन ॥ निघता जाहला तेक्षणीं ॥ ४ ॥ तो दिधला मायावतीसी ॥ इतुक्यामाजी नारद ऋषि ॥ येऊनि वदती वाक्यासी ॥ रती तव पती हा पाहे ॥ ५ ॥ बालकाची उत्पत्ती मत्स्योदरीं प्रवेशा निश्चिती ॥ कैसा जाहला तयाची स्थिती ॥ सविस्तर तो सांगे ॥ ६ ॥ रति नामक कामकांता ॥ स्वपतिदेहोत्पत्ति ऐकतां ॥ समाधान पावून चित्ता ॥ स्नेहें पालन करीतसे ॥ ७ ॥ कुशल जाणूनि रती सी ॥ शंबरासुरें महानसीं ॥ ठेविलें बहु दिवसीं ॥ परमप्रीती करूनियां ॥ ८ ॥ कामबुद्धी करूनि सती ॥ स्नेहभरित होय बाळाप्रती ॥ अल्पकाळें करूनी निश्चिती ॥ कुमर प्रौढ जाहला ॥ ९ ॥ तो नारींसी मोहकारक ॥ साक्षात् मन्मथदेख ॥ भासूं लागला चोख ॥ सौंदर्य काय वाणावें ॥ १० ॥ ते धवां मायावती ॥ प्रार्थिती जाहली एकांतीं ॥ भोगदान देणें दासीप्रती ॥ कामदेवा ये समयीं ॥ ११ ॥ यापरी परिसूनि वाणी ॥ प्रद्युम्न बोले तयेक्षणीं ॥ मातृभाव त्यागूनि कामिनी ॥ भाव प्रगट कां करिसी ॥ १२ ॥ रति बोले मधुरोत्तर ॥ तूं कामश्रीकृष्णाकुमर ॥ शंबरें आणिला सीसाचार ॥ रतिनामें मी तव पत्नी ॥ १३ ॥ दहा दिवसांत सूतिकासदनीं ॥ प्रवेशूनी स्वकरें घेऊनी ॥ या शंबरें तुज लागूनी ॥ जलधीमाजी त्यागिलें ॥ १४ ॥ तें तुज मत्स्यें गिळिलें ॥ कैवर्तकें मीनासी धरिलें ॥ उपायन मिषें येथ आणिलें ॥ विदारितां जाहलें मज दर्शन ॥ १५ ॥ सगनारदें येऊन ॥ कथन केलें वर्तमान ॥ कीं रते पति हा मदन ॥ पालन करीं तूं याचें ॥ १६ ॥ यास्तव शत्रु तुझा शंबरासुर ॥ याचा करूनी संहार ॥ माता शोकें व्याप्त फार ॥ समाधान करी तिचें ॥ १७ ॥ श्रीशुक ह्मणे परी–

क्षिती ॥ ऐसें सांगूनियां रती ॥ सर्वमायाभंगविघाती ॥ कथितीजाहलीकामातें ॥ १८ ॥ मदनें शंबरासुरा जवळ ॥ जाऊनि सोडिलें वाग्जाळ ॥ कलह केला तात्काळ ॥ युद्धालागीं बाहिलें ॥ १९ ॥ गृहांतूनी गदापाणी ॥ असुर निघाला समरंगणीं ॥ अनंगें करींचीगदा तेक्षणीं ॥ छेदूनियां टाकिली ॥ २० ॥ नानाप्रकारें युद्ध करित ॥ मायानिर्मी दैत्य अद्भुत ॥ पराक्रमें करूनी रुक्मिणीसुत ॥ निवारण करीतसे ॥ २१ ॥ खड्गपाणी होऊनि मदन ॥ शंबरासुराचें शिरच्छेदन ॥ करिता जाहला न लागतां क्षण ॥ जयजयकार प्रवर्तला ॥ २२ ॥ पुष्पवृष्टि अमर करिती ॥ आकाशमार्गें मायावती ॥ प्रद्युम्नासहित द्वारावती ॥ माजी प्रविष्ट जाहली ॥ २३ ॥ मेघ सौदामिनी सहित ॥ जैसा प्रवेशे गगनांत ॥ तैसा कुशस्थळी माजी रतियुक्त ॥ कंदर्प प्रवेश करीतसे ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ तं दृष्ट्वा जलदश्यामं पीतकौशेयवाससम् ॥ प्रलंबबाहुं ताम्राक्षं सुस्मितं रुचिराननं ॥ २७ ॥ टीका ॥ मेघाप्रमाणें श्यामवर्ण पीतांबर परिधान ॥ दीर्घबाहु अरुणनयन ॥ ॥ सुप्रभ वदन मंदस्मित ॥ २५ ॥ नीलवक्रकुंतळीं युक्त ॥ कृष्णासम मदन प्राप्त ॥ होतां होती स्त्रिया लज्जित ॥ कृष्णनाथ म्हणूनियां ॥ २६ ॥ नष्टपुत्राची स्मृती ॥ करिती जाहली रुक्मिणी सती ॥ पान्हा दाटला स्तनांप्रती ॥ सद्गद चित्तीं वदतसे ॥ २७ ॥ नरश्रेष्ठ हा असे कवण ॥ कमळापरी ज्याचे नयन ॥ कवण स्त्री करी धारण ॥ उदरामाजी ययातें ॥ २८ ॥ आणि याची ही कांता ॥ कवण असे लावण्यलता ॥ मत्पुत्र आजवरी असता ॥ तरी दिसता यासमकीं ॥ २९ ॥ जरी कोठें असे तो जीवंत ॥ तरी वयें गुणें आकृतियुक्त ॥ यासम मनीं भासे निश्चित ॥ कृष्णासम हा कैसा ॥ ३० ॥ हा पाहतां मनोहर ॥ प्रीती उत्पन्न जाहली फार ॥ माझा वामबाहु वारंवार ॥ स्फुरण पावतो येथवां ॥ ३१ ॥ तस्मात् जो का उदरीं ॥ नवमास वाहिला बरोबरी ॥ तोचि हा असेल नि-

धरीं ॥ शंका न कांहीं मनांत ॥ ३२ ॥ वैदर्भी चिंतन ऐसें करी ॥ तों वसुदेव देवकी श्रीहरि ॥ अकस्मात आले ते अवसरीं ॥ चमत्कार पाहती तो ॥ ३३ ॥ सर्वज्ञ असतां कृष्णनाथ ॥ पाहूनि बैसला सुग्धवत् ॥ तों नारद पावला त्वरित ॥ तेणें इतिहास कथियेला ॥ ३४ ॥ नष्टपुत्र प्राप्त जाहला ॥ विस्मय भासे जनाला ॥ दंपत्य देखतां हर्षपयोनिधि ला ॥ पूर्ण भरतें पातलें ॥ ३५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ पंचपंचाशत्तमाध्याय गोड हा ॥ ३६ ॥ ५५ ॥ षट्पंचाशत्तमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक म्हणे नरनाथा ॥ भावें परिसें श्रीहरि गाथा ॥ सत्राजित अपराधक्षमे करितां ॥ समणी कन्यका कृष्णा दे ॥ १ ॥ ऐकूनि बोले परीक्षिती ॥ कवण अपराध केला निश्चिती ॥ स्यमंतकमणी तयाप्रती ॥ प्राप्त कैसा जाहला ॥ २ ॥ कन्या केली कृष्णार्पण ॥ याचें असे काय कारण ॥ हें चि सांगा कृपा करून ॥ परिसूनि मुनि म्हणे ऐक बा ॥ ३ ॥ सत्राजिताचा सखा तरणी ॥ तयानें दिधला स्यमंतकमणी ॥ तो एकदां कंठीं घालुनी ॥ द्वारकेमाजी पातला ॥ ४ ॥ तया देखतां साचार ॥ जना भासे प्रत्यक्ष भास्कर ॥ प्रकाशमान पृथ्वीवर ॥ आला ऐसें अखिलां गमे ॥ ५ ॥ सुधर्मसभेंत श्रीपती ॥ द्यूत खेळत असतां निश्चिती ॥ सत्राजित आला अवचितीं ॥ जन म्हणती सूर्य पातला ॥ ६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नारायण नमस्तेस्तु शंखचक्रगदाधर ॥ दामोदरारविंदाक्ष गोविंद यदुनंदन ॥ ६ ॥ टीका ॥ हे नारायणा सर्वेश्वरा ॥ हे शंखचक्रगदाधरा ॥ हे कमलपत्राक्षा दामोदरा ॥ यदुनंदना तुज नमो ॥ ७ ॥ आपुल्या दर्शनासी सविता ॥ भावें येत से पृथ्वीवरुता ॥ ऐसें परिसूनि यांची वार्ता ॥ हास्यवदनें हरि वदे ॥ ८ ॥ हा सूर्य नव्हे सत्राजित ॥ रविप्रसादें प्रकाशवंत ॥ ऐसा ऐकतां वृत्तांत ॥ जन समस्त स्थिरावले ॥ ९ ॥ तेव्हां सत्राजितें तो मणी ॥ स्थापन केला आपुले सदनीं ॥ तो नित्य प्रसवे सद्गुणी ॥ अष्टभार सुव-

णतिं ॥ १० ॥ भारसंख्याप्रमाण ॥ राजापरिसें सावधान ॥ एकभाराचे सहा मण ॥ शेर सदतीस जाणिजे ॥ ११ ॥ तैसे तोळे बारा निश्चिती ॥ अष्टभारांची करितां गणती ॥ शतार्ध पंचमण निगुती ॥ शेर विंशति निर्धारें ॥ १२ ॥ यापरी प्रसवे नित्य हेम ॥ जेथें राहील मणी उत्तम ॥ तेथें आधिव्याधि दुर्भिक्ष अधम ॥ मारी सर्पभय नसे ॥ १३ ॥ श्रीकृष्ण-ह्मणे सत्राजिता ॥ हा मणी दे यादवनाथा ॥ तिरस्कार करूनि मागुता ॥ सवेंच सदनीं पातला ॥ १४ ॥ एके दिवशीं साचा र ॥ प्रसेन त्याचा सहोदर ॥ कंठीं घालूनि मणिवर ॥ सावज गेला मृगयेतें ॥ १५ ॥ सिंहें मणि हरूनि लवरित ॥ वधिलें तया अश्वासहित ॥ सिंहा जांबुवंतें अवचित ॥ मारूनि मणी हरियेला ॥ १६ ॥ तेणें नेऊनि विवरीं ॥ बद्ध केला पालखावरी ॥ येरीकडे सत्राजित-अंतरीं ॥ बंधूवांचूनी व्याकुळ होय ॥ १७ ॥ ह्मणे त्या मण्याकरितां ॥ कृष्णें वधिला माझा भ्राता ॥ कर्णोपकर्णी ऐसी वार्ता ॥ यादवनाथा कळों ये ॥ १८ ॥ दुर्यश टाळावयासी ॥ सेनेसहित हृषीकेशी ॥ शोधार्थ निघाला काननासी ॥ तों नवलाव देखिला ॥ १९ ॥ अश्वासहित प्रसेन ॥ होऊनि पडिला गतप्राण ॥ पुढें देखिले सिंहाचे चरण ॥ तोही निधन पावला ॥ २० ॥ ऋक्षचरण पुढें असती ॥ विवरापर्यंत जाणा निश्चिती ॥ ऐसें पाहूनि यदुपती ॥ काय करिता जाहला ॥ २१ ॥ प्रजा ठेवूनि बाहेर ॥ बिळीं प्रवेशला श्रीकरधर ॥ पालखासन्निध येतां सत्वर ॥ स्यमंतकमणी देखिला ॥ २२ ॥ हरण करी स्यमंतक ॥ तों पालखीं असे बालक ॥ अद्भुत पाहूनि रसानायक ॥ धात्री आक्रोश करी तेव्हां ॥ २३ ॥ तो शब्द करितां चिश्रवण ॥ धांवूनि आला जांबवान ॥ प्राकृत पुरुष मानून ॥ युद्ध करिता जाहला ॥ २४ ॥ मल्लयुद्धाचे प्रकार ॥ दाविता जाहला वनचर ॥ तयांचा उपसंहार रुक्मिणीवर ॥ सहज करी कौतुकें ॥ २५ ॥ बाहुयुद्ध वृक्षयुद्ध ॥ आयुधयुद्ध पाषाणयुद्ध ॥ नानापरी मुष्टियुद्ध ॥ परस्पर करिती बहू ॥ २६ ॥ जैसे आमिषासक्त वश्येन ॥ परस्पर

भांडतीक्रोधेंकरून॥तैसेश्रीहरिजांबवान॥ अठ्ठाविसदिनश्रमतीहो॥२७॥हरीनेंमुष्टिप्रहारकरितां॥ व्यथाभूत ऋक्षजाहलातत्वतां॥विस्मितहोऊनिआपुलेचित्ता॥म्हणेमहापुरुषहा॥२८॥सद्भावेंकरूनिजाण॥बोलताजाहलाजांबवान॥हेप्रभोनारायण॥वंदनअसोतवचरणा॥२९॥ ॥श्लोक॥जानेत्वांसर्वभूतानांप्राणओजःसहोबलम्॥विष्णुंपुराणपुरुषंप्रभविष्णुमधीश्वरम्॥२६॥ टीका ॥प्रभोलोकांमाजीजाण॥जोकांअसेमुख्यप्राण॥त्याचेठायींतेजबलपूर्ण॥तेंआपणआह्मांनिश्चयें॥ ३०॥परमेश्वरासाक्षात्विष्णु॥पुराणपुरुषमहाविष्णु॥सर्वेश्वरप्रभविष्णु॥आह्मांऐसेंजाणिलें॥३१॥स्तवनपरिसूनियापरी॥जांबुवंतासिबोलेहरी॥मिथ्यापवादआलामाझ्यावरी॥ह्मणूनीविवरींपातलों॥३२॥ऐसेंऐकतांनिश्चिती॥स्यमंतकासहजांबुवती॥ अर्पणकरिताजाहलाप्रीती॥श्रीकृष्णासीसद्भावें॥३३॥बिलद्वारासन्निधजाण॥यादवठेविलेहोतेरक्षण॥तेद्वादशदिनवाटपाहून॥द्वारकेसीजाऊनिकथितीतें॥३४॥ऐकूनिरुक्मिणीदेवकीसती॥शोकाकुलझाल्याअती॥उग्रसेनवसुदेवसर्वज्ञाती॥रामासहितदुःखितहो॥३५॥कृष्णप्राप्तिव्हावया॥आराधितेजाहलेमहामाया॥दुर्गादेवीप्रसादेंराया॥सस्त्रीश्रीकृष्णपातला॥३६॥आनंदजाहलासकळांसी॥श्रीहरीनेंपाचारिलेंसभेसी॥सत्राजितामणिदानासी॥करूनिवृत्तांतकथियेला॥३७॥मणिहोतांहस्तगत॥सदनींयेऊनिसत्राजित॥मानसींजाहलालज्जित॥ह्मणेआतांकरूंकाय॥३८॥अच्युताचाप्रसादसुंदर॥होईलकैसामजवर॥कायकरावेंम्यांसत्वर हेंचिकांहींआकळेना॥ ३९॥कैसेंहोईलमाझेंसुभद्र॥मूढलुब्धककामीक्षुद्र॥जनह्मणतीमजलाअभद्र॥ आणिकशापदेतीबहू॥४०॥ऐसेंचिंतूनितेक्षणीं॥स्वकन्यालावण्यखाणी॥सत्यभामादेऊनिसन्मणी॥वरीआं-

दणदिधला ॥ ४१ ॥ नंतरविधानोक्तपाणिग्रहण ॥ करिताजाहलानारायण ॥ सत्राजितासीबोलेवचन ॥ नलगेमणी हा आम्हां ॥ ४२ ॥ देवभक्तायोग्यअसेहामणी ॥ तुम्हींजावें गृहींघेउनी ॥ मणिअसोतुमचेसदनीं ॥ फलभागीआम्हीचहे ताता ॥ ४३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसरवारामविरचित ॥ षट्पंचाशत्तमाध्याय गो डहा ॥ ४४ ॥ ५६ ॥ ॥ सप्तपंचाशत्तमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकम्हणेपरीक्षिती ॥ श्रवणाकरिताजाहलाश्रीप ती ॥ कींदुर्योधनेंसपांडवकुंती ॥ लाक्षागृहींहोमिली ॥ १ ॥ त्यांचाध्यावयासमाचार ॥ बळिरामआणिश्रीधर ॥ त्वरि तपावलेहस्तनापूर ॥ रथारूढहोऊनियां ॥ २ ॥ भीष्मादिकांचासंगमहोतां ॥ लोकरीतीकरितीशोकवार्ता ॥ सर्व ज्ञपुरुषअसतीनलता ॥ सर्ववृत्तगउकें ॥ ३ ॥ द्वारकापुरीमाजीजाण ॥ कायजाहलेंवर्तमान ॥ अक्रूरकृतवर्मामि- ळून ॥ शतधन्व्यासीबोलती ॥ ४ ॥ सत्राजितापासूनिमणी ॥ कांघेतनाहींसआझुनी ॥ आह्मांसीकन्यादेतोंम्हणूनी ॥ भा- माकृष्णादीधली ॥ ५ ॥ दुष्टसत्राजितनिर्धारीं ॥ निजबांधवप्रसेनापरी ॥ कांनजावोयमपुरीं ॥ पृथ्वीटाकूनीयादवा ॥ ६ ऐसाबुद्धिभेदकेला ॥ शतधन्वाजाऊनितयेवेळा ॥ हिंसकापरीप्रवेशला ॥ घातकरावयाजवगृहीं ॥ ७ ॥ निद्रितअसेतो सत्राजित ॥ कंठछेदूनिकरीघात ॥ सकळस्त्रियाहोतीशोकार्त ॥ घेऊनिमणीपळाला ॥ ८ ॥ पित्याचेंपाहूनिप्रेत ॥ सत्य भामाशोककरित ॥ तद्देहतेलद्रोणींत ॥ ठेवूनिगजपुरींपातली ॥ ९ ॥ पितृवधाचेंवर्तमान ॥ रामकृष्णांकेलेंकथन ॥ लौकिकमार्गास्तवरुदन ॥ करितेजाहलेउभयतां ॥ १० ॥ मगयेऊनिद्वारकापुरीं ॥ विचारकरिताजाहलाहरी ॥ स त्वानिमित्तकृतांतपुरीं ॥ शतधन्वाधाडावा ॥ ११ ॥ ऐसीऐकूनियांमात ॥ शतधन्वाजाहलाभयभीत ॥ कृतवर्म्यासी आश्रयमागेत्वरित ॥ तोह्मणेमीनअनुकूळयाकामीं ॥ १२ ॥ ईश्वराचाअपराधकरितां ॥ कवणावांचेलमहीवरता ॥ कं

सजरासंधांचीवार्ता॥कायजाहलीजाणिजे॥१३॥यापरीपरिसूनियांवाणी॥शतधन्वाखिन्नजाहलामनीं॥अक्रूरा
सन्निधजाउनी॥साह्यमागतांतोबोले॥१४॥ईश्वराचेंजाणूनिबळ॥कवणाद्वेषकरीलखळ॥जोपरमात्माविश्वपा
ळ॥अगम्यमहिमातयाची॥१५॥सप्तमवर्षांचाअसतांहरी॥पर्वतधरिलानखाग्रावरी॥अद्भुतकृत्यकर्तामहीव-
री॥वंदनतयाअसोहें॥१६॥अक्रूरेंतयाचात्यागकेला॥मगमणीदेऊनितोपळाला॥ह्मणेबळेंबाहिलेंकाळाला॥
आतांकायकरावें॥१७॥शतयोजनेंगमनकरणार॥ऐसाअश्वआणूनिसत्वर॥बैसूनियांतयावर॥पलायनक-
रीतसे॥१८॥गरुडचिन्हितरथांत॥रामकृष्णबैसलेत्वरित॥धांवतेजाहलेअकस्मात्॥शत्रुपृष्ठीतेधवां॥१९॥॥
मिथिलानगरीचेउपवनीं॥अश्वपातजाहलातेक्षणीं॥नंतरतयालागींत्यागुनी॥पादचारीपळतसे॥२०॥ऐसेंदे-
खूनिनारायण॥तयावरीसोडिलेंसुदर्शन॥तात्काळजाहलागतप्राण॥मस्तकखंडितजाहलें॥२१॥अप्राप्तम
णीदेखूनिपुढें॥श्रीकृष्णजाऊनिरामाकडे॥सांगताजाहलापवाडें॥व्यर्थशतधन्वामारिला॥२२॥ऐकूनिबोलेह
लधर॥अन्यपुरुषींअसेलमणिवर॥तरीतुह्मींपुरींजाऊनिसत्वर॥शोधतयाचाकरावा॥२३॥मींमिथिलापुरीं
जनार्दना॥जातोंजनकाच्यादर्शना॥ऐसेंबोलूनियांजाणा॥नगरप्रवेशपैंकेला॥२४॥दृष्टींपाहूनिवसुदेवकुमर॥
जनकेंसन्मानकेलाथोर॥वासकेलासंवत्सर॥अत्यानंदेंकरूनियां॥२५॥तेव्हांरामापासून॥गदायुद्धींदुर्योधन-
अभ्यासकरिताजाहलापूर्ण॥श्रीहरिस्वपुरींपावले॥२६॥शतधन्वनिधनेंमणी॥नलाधलाहेंसांगेमोक्षदानी॥स
र्वेंचिसत्यभामाभुवनीं॥येऊनिशांतवीतियेतें॥२७॥सत्राजिताचेंपारलौकिक॥कर्मकरवीजगन्नायक॥हेंवृत्त-
ऐकूनियांदेख॥कृतवर्माअक्रूरपळाले॥२८॥अक्रूरगेलियापासूनिजाण॥ आधिव्याधीउद्भवल्यानाना॥ताप-

जाहलाजनांच्यामना॥विफळकामनाहोतीसर्व॥२९॥काशीदेशांतअवर्षण॥पडतांकाशिराजनृपपूर्ण॥गांदिनीना मककन्यादान॥श्वफल्कासीकरीतदा॥३०॥तेव्हांइंद्रकृपादृष्टी॥करूनीकरीपर्जन्यवृष्टि॥सौख्यमयजाहलीसृष्टी कष्ट दृष्टींआतुडेना॥३१॥त्याश्वफल्काचाकुमर॥महाभागवतअक्रूर॥ नाहींह्मणूनि हाप्रकार॥होयवृद्ध- बोलती॥३२॥अक्रूरमाहात्म्यपरिसूनिकानीं॥विचारकरीशार्ङ्गपाणी॥अक्रूरगमनाकारणमणी॥जाणूनित्य यासीआणविलें॥ ३३॥पूजनकरूनिसादर॥प्रियकथासांगूनिफार॥संतुष्टकरूनियांअंतर॥नंतरश्रीधरपु सतसे॥३४॥हास्यवदनेंमधुरवाणी॥करूनिबोलेतयालागुनी॥तुह्मांजवळठेविलामणी॥आहेआम्हांठाउकें ३५॥ अक्रूराअपुत्रसत्राजित॥यास्तवअधिकारीनिश्चित॥दौहित्रअसतीपुनीत॥कर्मांतरकरावया॥ ३६॥ शेषधनराहीलकांहीं॥त्याचाअधिकारदौहित्रापाहीं॥यास्तवमणीआणूनिलवलाहीं॥प्रदर्शितकरावा॥३७॥ धर्मेंऐसेंआहेतरी॥मणीसंग्रहींआपुलेमंदिरीं॥परीआतांआणूनिझडकरी॥सभेमाजीदाखवी॥३८॥कोंम- ण्याविषयींअविश्वास॥रामाचाआहेबहुवस॥ऐसापरिसूनिवाक्यास॥मणी अक्रूरें दीधला॥३९॥तोमणी श्रीकृष्णेंआपण॥अक्रूरासिकेलाअर्पण॥हेंआख्यानश्रवणपठन॥होतांशांतीप्राप्तहोय॥ ४०॥श्रीमद्भाग- वतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥सप्तपंचाशत्तमाध्यायगोडहा॥ ४१॥ छ्‌ ५७॥ ॥अष्टपंचाशत्तमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकबोलेपरीक्षिती॥एकेसमयींरुक्मिणीपती॥सात्यकी- सहइंद्रप्रस्थाप्रती॥जाऊनिभेटलेपांडवांसी॥ १॥पार्थसन्मुखहोऊनिआपण॥दिधलेंदेवासीआलिंगन॥भी मधर्मासी भगवान॥वंदनकरिताजाहला॥२॥नकुलसहदेवनमिती॥आशीर्वाददेऊनितयांप्रती॥जाऊनिबैस

लेंआसनावरती ॥ तोंद्रौपदीवंदीश्रीकृष्णा ॥ ३ ॥ सात्यकीचेंकरूनिपूजन ॥ आसनीं बैसविलेंतयालागुन ॥ नंतर वासुदेवें
जाऊन ॥ पितृभगिनीवंदिली ॥ ४ ॥ कुंतीस्मरूनीक्लेशकांहीं ॥ बोलेदेवाशेषशायी ॥ पूर्वीअक्रूराधाडूनिलवलाही ॥ स-
माचारघेतला ॥ ५ ॥ ह्मणूनीदेवाचेभारी ॥ आह्मींजाहलोंसंसारीं ॥ कृपाकरूनीकंसारी ॥ चरण केमळीं ठावदे ॥ ६
युधिष्ठिरह्मणेजगज्जीवना ॥ नारायणामनमोहना ॥ विषयासक्तांसीदर्शना ॥ कृपाकरूनीतूंदेसी ॥ ७ ॥ ह्मणूनिआ-
ह्मीसुकृत ॥ कायकेलेंनकळेनिश्चित ॥ चातुर्मास्यराहावेंयेथ ॥ कृपाकरूनीगोविंदा ॥ ८ ॥ धर्मवचनामानदेउनी ॥ इंद्र-
प्रस्थींशार्ङ्गपाणी ॥ राहतेजाहलेदर्शनदेउनी ॥ प्रजाजनांतेंकौतुकें ॥ ९ ॥ एकेसमयींकृष्णार्जुन ॥ रथीबैसूनीआपण
मृगयाकरावयालागुन ॥ वनामाजीपातले ॥ १० ॥ तेठायींपशुमांसल ॥ सूकरमहिषमृगादिसकळ ॥ संहारकरूनी-
तात्काळ ॥ धर्माकडेपाठविले ॥ ११ ॥ अर्जुनहोऊनितृषाक्रांत ॥ यमुनाजीवनींआलात्वरित ॥ तोंसुंदरस्त्रीतपोव्रत ॥
करितेऐसेंदेखिलें ॥ १२ ॥ हस्तपादप्रक्षालन ॥ सारूनिकेलेंउदकपान ॥ कृष्णाकडेयेऊनआपण ॥ वर्तमानकथियेलें
१३ ॥ श्रीकृष्णाह्मणेअर्जुना ॥ सत्वरजाऊनितयास्थाना ॥ शोधकरीकवणअंगना ॥ कष्टभोगीनानापरी ॥ १४ ॥ जाऊ-
निअर्जुनेंसत्वर ॥ प्रश्नकेलामनोहर ॥ हेकन्येघोरकांतार ॥ सेवनकरिसीकासया ॥ १५ ॥ कायसंकल्पधरूनीमनीं
तपकरिसीतूंयावनीं ॥ यापरीवचनपरिसूनी ॥ सकुमारीबोलतसे ॥ १६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कालिंद्युवाच ॥ अहंदेवस्य
सवितुर्दुहितापतिमिच्छती ॥ विष्णुंवरेण्यंवरदंतपःपरमसास्थिता ॥ २० ॥ टीका ॥ तेजोनिधीभास्करपिता ॥
कालिंदीनामेंसीतयाचीदुहिता ॥ ब्रह्मादिकांसीवरदाता ॥ महाविष्णुजोअसे ॥ १७ ॥ तोश्रीहरीव्हावयापती ॥ इच्छि-
तेंअर्जुनायाक्षिती ॥ ह्मणूनितपअहोराती ॥ करितेंजाणनिश्चयें ॥ १८ ॥ श्लोक ॥ नान्यंपतिंवृणेवीरतमृतेश्रीनिके

ततनस्॥ तुष्यतांमेसभगवान्मुकुंदोऽनाथसंश्रयः॥ २१॥ टीका ॥ हेपार्थवीरापरिसेंवाणी॥ मींनिश्चयकेलामनीं॥
कींश्रीमहाविष्णुवांचूनी॥ अन्यपतीनवरीनबा॥ १९॥ भक्तकामकल्पद्रुम॥ आत्मारामपुरुषोत्तम॥ तोचीसंतुष्टहो
ऊनिपरम॥ अनुग्रहकरोमाझ्यावरी॥ २०॥ ऐकूनिकालिंदीचीवाणी॥ त्वरेंनिघालागांडीवपाणी॥ कृष्णातेंकळवू-
नितेथेंआणी॥ तोरमणीपहावया॥ २१॥ नंतरस्वरथींबैसवूनिहरी॥ इंद्रप्रस्थीनेसुकुमारी॥ विश्वकर्म्याहातींनग
री॥ निर्मूनिदेपांडवां॥ २२॥ मगखांडवदाहकाळीं॥ अर्जुनसारथीहोयवनमाळी॥ तेंविजयाश्वरथादिकज्वाला
माली॥ संतोषेंदेविजयातें॥ २३॥ मयाकरवींसभाकरी॥ मगधर्माज्ञेंयेद्वारकापुरीं॥ विधानोक्तपाणिग्रहणक
री॥ कालिंदीचेंतेधवां॥ २४॥ अवंतीमाजीराहणार॥ विंदानुविंदनरेश्वर॥ तयांचीभगिनीसकुमार॥ मित्रविंदा
नामकअसे॥ २५॥ तीतेंस्वयंवरींश्रीपती॥ हरिताजाहलाशीघ्रगती॥ पुढेंनग्नजित्कन्यानाग्नजिती॥ सुकुमारी
जीअसे॥ २६॥ तेथेंसातवृषभांटोंचूनिवेसण॥ जिंकूनितेथीलसर्वपण॥ केलेंनाग्नजितीचेंहरण॥ रायेंविवाह-
केलातें॥ २७॥ तेणेंआंदणदिधलेंबहुत॥ तेंघेऊनिद्वारकेश्रीकांत॥ आलापुढतींश्रुतकीर्तिसुता निश्चित॥ वरि-
लीभद्राप्रीतीनें॥ २८॥ मगमद्राधिपाचीदुहिता॥ लक्ष्मणाहरिलीनत्वतां॥ द्वारकेमाजीसुमुहूर्ता॥ पाहूनिविवाहके
लातो॥ २९॥ भौमासुराचाघेऊनिप्राण॥ सहस्रावधीस्त्रियानारायण॥ राजकन्यावरीनलगतांक्षण॥ श्रीशुक-
म्हणेविष्णुराता॥ ३०॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ अष्टपंचा
शत्तमाध्यायगोडहा॥ ३१॥ ५८॥ एकोनषष्टितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥ श्रीशुकासीबोलेपरीक्षिती॥ भौमासिव-
धिलेंकवण्याअर्थी॥ तेंचिसविस्तरमजप्रती॥ कृपाकरूनीसांगावें॥ १॥ वेंया सकीम्हणेरायासी॥ इंद्रेंप्रार्थिलेंश्री

कृष्णासी ॥ कीं भौमासुरें आह्मांसी ॥ फारत्रास दीधला ॥ २ ॥ कुंडल छत्र स्थान हरण ॥ केलें माधवा घेऊन ॥ तेणें माझा अपमान ॥ विश्वामाजी जाहला ॥ ३ ॥ यापरी परिसूनि वाणी ॥ सत्यभामा सवें घेउनी ॥ गरुडावरी आरुढोनी ॥ प्राक्ज्योतिषपुरीं पातला ॥ ४ ॥ पर्वत शस्त्रें यांचे कोट ॥ उदक अग्नी वायूचे सुघट ॥ मुरपाशें करूनियां तनगर ॥ नगर सर्व वेष्टित असे ॥ ५ ॥ कौमोदकी गदें करून ॥ प्राकार भेद केला पूर्ण ॥ शस्त्र दुर्ग बाणीं चूर्ण ॥ क्षणामाजी पैं केलें ॥ ६ ॥ सुदर्शन चक्रानें सारा ॥ उदक अग्नीचा प्रावार भूवरा ॥ नंदक खड्गें मुरपाश धारा ॥ विध्वंसूनी टाकिला ॥ ७ ॥ पांचजन्य शंखनाद ॥ करिता जाहला गोविंद ॥ नगर वेष्टित यंत्रें विविध ॥ होतीं तीं हीं भेदिलीं ॥ ८ ॥ शंखशब्द भयंकर ॥ श्रवण करूनी धांवला सत्वर ॥ दैत्य विक्रमी नामें मुर ॥ त्रिशूल घेउनी ते धवां ॥ ९ ॥ विहंगम राजावरी ॥ असुर धांवला सर्पापरी ॥ गरुडें धडक मारूनी सत्वरी ॥ नयामागें सारिलें १० पंचमुखीं सिंहनाद अद्भुत ॥ करी तेणें ब्रह्मांड होय व्याप्त ॥ येणान्या त्रिशूलाचा घात ॥ दोन बाणीं हरि करी ॥ ११ ॥ मग तेणें मारिली गदा ॥ व्हावया शत्रूचा चेंदा ॥ स्वगदें करूनि गदा भेदा ॥ गदाग्रज करी तेक्षणीं ॥ १२ ॥ श्रीकृष्णें चक्र प्रेरिलें ॥ तेणें मुर मस्तक उडविलें ॥ ऐसें पाहूनि धांवले ॥ सप्तपुत्र तयाचे ॥ १३ ॥ ताम्र अंतरिक्ष सुबळ ॥ विभावसु वसु प्रबल ॥ नभस्वान अरुण दैत्यपाळ ॥ कृष्णावरी धांवले ॥ १४ पीठनामा भौमसेनापती ॥ पुढें करूनी युद्ध करिती ॥ तच्छस्त्र संहार श्रीपती ॥ करूनि वधी तयांतें ॥ १५ ॥ ऐसें पाहूनि नरकासुर ॥ गजसैन्यासह निघे सत्वर ॥ भार्येसहित यदुवीर ॥ गरुड वहनीं अवलोकी ॥ १६ ॥ असुर कुपित होऊनि मनीं ॥ शतघ्नी प्रेरी तेक्षणीं ॥ स्वशरें करूनि मोक्षदानी ॥ तोडिता जाहला ते धवां ॥ १७ ॥ प्रभु बाणीं अपरिमितीं भौमसैन्य खिळिलें निश्चितीं ॥ शस्त्रां शरछेदन करिती ॥ गरुड गजांताडीतसे ॥ १८ ॥ तेणें गज पुरीं मुरडती ॥ नर-

कामनींपडेभीति ॥ कृष्णवधार्थयोजी त्रिशूळाप्रती ॥ तोंहरीतोडीक्षणमात्रें ॥ १९ ॥ चक्रेंकरूनित्याचेंशिर ॥ छेदनकरीशा-
र्ङ्गधर ॥ जाहलाएकचीहाहाकार ॥ साधुसाधुह्मणतीहो ॥ २० ॥ पुष्पवृष्टिअमरकरिती ॥ कृष्णदर्शनासीवसुमती ॥ छ-
त्रकुंडलेंवनमालानिश्चिती ॥ महामणीघेऊनिये ॥ २१ ॥ तेंसर्वकरूनिकृष्णार्पण ॥ भावेंआदरीस्तवन ॥ तूंपुराण
पुरुषनारायण ॥ कृपाकरीगोविंदा ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ भूमिरुवाच ॥ नमस्तेदेवदेवेशशंखचक्रगदाधर ॥
भक्तेच्छोपात्तरूपायपरमात्मन्नमोस्तुते ॥ २५ ॥ टीका ॥ नमोदेवदेवाश्रीहरी ॥ शंखचक्रगदाधारी ॥ भक्त-
कामकल्पद्रुमबरी ॥ पदवीतुजलाशोभते ॥ २३ ॥ श्लोक ॥ नमःपंकजनाभायनमःपंकजमालिने ॥ नमःपंक-
जनेत्रायनमस्ते पंकजांघ्रये ॥ २६ ॥ टीका ॥ पद्मनाभानमोकृष्णा ॥ कमलमालाधारणा ॥ सुकुमारासरोरुह
लोचना ॥ चरणारविंदाप्रतीनमो ॥ २४ ॥ अदितीचींकुंडलेंआणून ॥ देताजाहलीपृथ्वीआपण ॥ नंतरभामेस-
हितनारायण ॥ नगरप्रवेशकरीतसे ॥ २५ ॥ श्रीहरीजातांअंतःपुरांत ॥ देखिल्याषोडशसहस्रएकशत ॥ राजकन्या
भौमेंसंगृहीत ॥ पाहूनिभुलल्यात्याकृष्णा ॥ २६ ॥ तयांसिबसवूनिवाहनांवर ॥ द्वारकेसीपाठवीसत्वर ॥ आपण
इंद्रलोकींजाऊनिप्रकार ॥ कायकरीतोपरिसा ॥ २७ ॥ कुंडलेंदेवमातेसी ॥ देताजाहलाहृषीकेशी ॥ सर्वेंचियेऊनिनं-
दनवनासी ॥ पारिजातउपटीतेथींचा ॥ २८ ॥ तोघेऊनिगरुडावरी ॥ श्रीकृष्णचालिलाद्वारकापुरीं ॥ तोंइंद्रयेऊनि-
युद्धकरी ॥ शेवटींपराभवपावला ॥ २९ ॥ कल्पवृक्षआणूनिजाण ॥ सत्यभामेच्याउद्यानींरोपण ॥ करिताजाहला
श्रीरमण ॥ द्वारकापुरींउत्सववर्ते ॥ ३० ॥ एक्यामुहूर्तेंकरून ॥ सोळाहजारएकशतेंपाणिग्रहण ॥ करिताजाहलाज-
नार्दन ॥ पृथक्‌मंदिरांमाजीहो ॥ ३१ ॥ दासदासीधनसंपत्ति ॥ समसमानसर्वांप्रती ॥ प्रत्येकगृहींआपणश्रीप-

ती ॥ योगाधीशाराहें सदा ॥ ३२ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकोनषष्टितमाध्यायगोडहा ॥ ३३ ॥ ५९ ॥ षष्टितमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ कर्हिचित्सुखमासीनंस्वतल्पस्थंजगद्गुरुम् ॥ पतिंपर्यचरद्भैष्मीव्यजनेनसखीजनैः ॥ १ ॥ टीका ॥ श्रीशुकह्मणेसावधान ॥ राया परिसेंचरित्रपावन ॥ एकेदिवसींकृष्णभगवान ॥ सुखशय्येवरी बैसले ॥ १ ॥ तेसमयींभीमकनंदिनी ॥ सन्निधउभी रुक्मिणी ॥ आदिमाताप्रणवरूपिणी ॥ चित्कळासाक्षात ॥ २ ॥ अनेकसखीजनासहित ॥ विंझणाघेऊनिस्वकरांत ॥ जगद्गुरूसीवाराघालित ॥ हास्यमुखीउभीती ॥ ३ ॥ सन्मुखपाहूनिसुंदरी ॥ जगदात्माश्रीहरी ॥ हास्यवदनेंविनोदकरी ॥ नानापरीरुक्मिणीशीं ॥ ४ ॥ राजकन्येपरिसेंमात ॥ महापराक्रमीश्रीमंत ॥ रूपऔदार्यबलवंत इंद्रासमऐश्वर्यें ॥ ५ ॥ पूर्वीतुजलावरावया ॥ जेआलेस्वयंवरीतया ॥ त्वत्कामपीडितहृदयां ॥ कायम्हणूनिउपेक्षिलें ॥ ६ ॥ जनकेंबांधवेंतुजप्रती ॥ देऊंकेलेंइतरानिश्चिती ॥ तयाचीत्यागूनिसंपत्ती ॥ हेंचिकेसेंआवडलें ॥ ७ तुजलायोग्यशिशुपाळ ॥ होतासुंदरनरपाळ ॥ त्याचात्यागकरूनिउनावेळ ॥ कायसाहसहेंकेलें ॥ ८ ॥ त्यागूनिमनोहरभूपाळा ॥ कांमजवरिलेंगोपाळा ॥ येथेंतवविचारयेवेळा ॥ फोलजाहलासर्वस्वें ॥ ९ ॥ जरासंधाचेभयें करून ॥ समरींकेलेंआह्मीपलायन ॥ शेखींसागराजाऊनिशरण ॥ एकीकडेराहिलों ॥ १० ॥ नृपासनछत्रचामर आह्मांसिनाहींसाचार ॥ स्वयेंदरिद्रीआवडेभिकार ॥ प्राणाहुनीमजलागी ॥ ११ ॥ मानापमानकांहीं ॥ राजबाळे आह्मांनाहीं ॥ आतांविवेककरूनिलवलाहीं ॥ आत्महितसाधणें ॥ १२ ॥ वयवित्तआकृतीसमान ॥ पाहूनिवरीनृपनंदन ॥ विवाहअथवामैत्रीपूर्ण ॥ घडतेतुल्यजनाशीं ॥ १३ ॥ आह्मीगुणहीनअसतांभले ॥ नेणूनिकैसेंतुवांवरि-

लें॥ अविचाराचें फळ आपुलें॥ भोगिल्याविण सुटेना॥ १४॥ सुंदर क्षत्रिय पाहूनी॥ वरीं जारा हूनि सदनीं॥ मनोरथ पुरवीं रुक्मिणी॥ विलंबन करी शशांकानने॥ १५॥ चैद्य मागध मंदमती॥ भंगावया त्यांची गर्वसंपत्ती॥ हरण केलें तुज प्रती आणिक कारण असेना॥ १६॥ मी स्त्रीकामुक पाहीं॥ जगामाजी सर्वथा नाहीं॥ मनीं रुचेल तें लवलाहीं॥ करीं वैदर्भी यथोचित॥ १७॥ श्रीशुक ह्मणे यापरी॥ कृष्णावचन परिसूनि सुंदरी॥ भयभीत होऊनि अंतरीं॥ चिंताक्रांत जाहली॥ १८॥ आपुल्या चरणें वसुमती॥ खनन करी रुक्मिणी सती॥ अधोमुखी मौनवती॥ पंखा हाती चा तें निसटे॥ १९॥ धरणीवरी मूर्च्छागत॥ पतन पावली सती त्वरित॥ ऐसें पाहूनि कृष्णनाथ॥ प्रेमबंधनें गहिंवरला॥ २०॥ पलंगा खालीं उतरूनी हरी॥ सांवरूनी रुक्मिणीसी धरी॥ ह्मणे वल्लभे घाबरी॥ नको होऊं येधवां॥ २१॥ स्वकरें केशपाश॥ सांवरूनी जगन्निवास॥ मुख वावरूनी रमाविलास॥ हस्त फिरवी कौतुकें॥ २२॥ बाहू करूनि जाण॥ देऊनियां हृदालिंगन॥ मधुर भाषणें बोलून॥ समाधान पैं करी॥ २३॥ श्रीकृष्ण ह्मणे रुक्मिणी॥ मज वरी दोषारोप येक्षणीं॥ करूं नको राजनंदिनी॥ याचें कारण परिसावें॥ २४॥ तुझें मंजुळ भाषण॥ ऐकाया भ्रम केलें माझें मन॥ या स्तव विनोदें करून॥ सहज बोलिलों जाणतूं॥ २५॥ हे भीरु दंपत्यें परस्पर॥ भाषण करिती विनोदपर॥ गृहस्थाश्रमासी हा लाभ थोर॥ आहे ऐसें मानिती॥ २६॥ श्रीशुक ह्मणे भारता॥ ऐसें समाधान करितां॥ विनोदपर भीमकसुता॥ भाषण तें मानीतसे॥ २७॥ मग ह्मणे देवाधिदेवा॥ कृपासागरा वासुदेवा॥ कोणीकडे तुह्मी केशवा॥ त्रैलोक्यनाथ समर्थ॥ २८॥ आणि मी गुणत्रयरूप निश्चित॥ कोणीकडे पहाय किंचित॥ हे हरे शब्दादि विषयभीत॥ जाणें हृदयीं प्रकाशासी॥ २९॥ नरकतुल्य राज्यासन कुत्सित॥ तव सेवकीं ही परित्यक्त॥ तु वांतें सोडिलें यांत॥ आश्चर्य नसे कांहीं पैं॥ ३०॥ ब्रह्मादिक

रितीतुझें पूजन ॥ यास्तव तुह्मांसी दरिद्र कवण ॥ ह्मणे लक्ष्मीधरप्रियकर पूर्ण ॥ सर्वदा तयांस अससी तूं ॥ ३१ ॥ आद्य तामानूनि मनीं ॥ जे का अंधळे जाहले जनीं ॥ ते तूं काळस्वरूप असूनी ॥ न जाणती निर्धारें ॥ ३२ ॥ तूं सर्व जगाचा आत्माराम ॥ वासुदेव पूर्णकाम ॥ आत्मस्वरूपदायक परम ॥ पुरुषोत्तम तूं देवा ॥ ३३ ॥ ऐसें जाणूनियां हरी ॥ ब्रह्मादिक त्यागूनि सत्वरी ॥ मी तुज वरिलें कंसारी ॥ पूर्णब्रह्मस्वरूपा हो ॥ ३४ ॥ त्वां धनुष्यटणत्कारें करून ॥ जरासंधादि राजा पळवून ॥ विवाहसमयीं केलें हरण ॥ मज लागीं यादवेंद्रा ॥ ३५ ॥ राजियां भेणें सागरासी ॥ शरण गेलों ऐसें म्हणसी ॥ सयुक्तिक नाहीं हृषीकेशी ॥ कारण याचें परिसावें ॥ ३६ ॥ भजनेच्छा धरूनि मनीं ॥ गयादि नृपराज्य त्यागुनी ॥ जाते जाहले काननीं ॥ तव पदप्राप्तीकारणें ॥ ३७ ॥ तेथें ते तव पदाश्रित ॥ होऊनि राहिले दिवसरात ॥ न तयांसी दुःख यत्किंचित् ॥ प्राप्त नाहीं सर्वेश्वरा ॥ ३८ ॥ ते मीन जाहले सुखसागरीं ॥ आपण ह्मणता श्रीहरी ॥ माझे भक्तांसी दुःख भारी ॥ तरी व्यर्थ तें सारें ॥ ३९ ॥ तूं सर्वगुणांची खाणी ॥ पाहूनि मनमोहना तुज सोडूनी ॥ अन्य आश्रय कवण कामिनी ॥ करील जाण निर्धारें ॥ ४० ॥ तस्मात् सर्व जगाचें ईश्वर ॥ असा तुह्मी शार्ङ्गधर ॥ मन याच चरणीं करूनी स्थिर ॥ भजन करित्यें केशवा ॥ ४१ ॥ जे राजे सांगितले चोरव ॥ ते तव पदासी विमुख ॥ ज्या राजकन्या देख ॥ त्यांचे पती होवोत ॥ ४२ ॥ हे श्रीधरा तुमचें भाषण ॥ मिथ्या न सानीं किमपि जाण ॥ याचें परिसावें कारण ॥ लोकीं प्रीती व्यभिचार ॥ ४३ ॥ क्वचित स्थळीं ढळे प्रीती ॥ जैसी काशिराजकन्या सुदती ॥ अंबानामें शाल्वावरती ॥ धरि ते झाली रतीतें ॥ ४४ ॥ तो माझी मती निरंतर ॥ राहो श्रीधरापायीं स्थिर ॥ विवाह जाहल्या जीचें अंतर ॥ नूतनपुरुषीं पें जातें ॥ ४५ ॥ पोषण ऐसे स्त्रियेचें ॥ ज्ञानियानीं न करावें साचें ॥ भाषण ऐसें रुक्मिणीचें ॥ ऐकूनि बोले श्रीहरी ॥ ४६ ॥ परिसें साध्वी रुक्मि

णी ॥ तुझें हें चीवाक्य ऐकावया श्रवणीं ॥ इच्छा होती आमुच्या मनीं ॥ ह्मणूनि विनोद हा केला ॥ ४७ ॥ मीं जो विनोद केला ॥ त्याचा भावार्थ तूं अन्य दाविला ॥ तो सर्व यथार्थपणें लागला ॥ वेदांतमतें माझ्याकडे ॥ ४८ ॥ सर्व साध्वींमाजी सुगुणमणी ॥ हे विदर्भराजनंदिनी रुक्मिणी ॥ मी मोक्षदाता चक्रपाणी ॥ तुझिया वचनीं रत सदा ॥ ४९ ॥ ऐहिक सुखाकरितां ॥ जे का भजती मज अनंता ॥ ते मंदभाग्य जाणत ल्लता ॥ आत्मा हि ताने णती ५० हे स्त्रिये सकळ विषयीं ॥ निष्कामचित्तें करूनि पाहीं ॥ वृत्ती अर्पिली समाझे ठायीं ॥ तरी तूं धन्य शुभानने ॥ ५१ ॥ तसें तुझे स्वयंवरांत ॥ असंख्य आले नरनाथ ॥ त्यांसी न गणून मातें निश्चित ॥ विप्रसंदेश पाठविलासी ॥ ५२ ॥ बंधु वेरूप्य समरीं केलें ॥ अनिरुद्ध-विवाहीं त्या मारिलें ॥ परी आमुच्या वियोगभयें सोशिलें ॥ स्मरणही नुरविलें तूं त्याचें ॥ ५३ ॥ आह्मांकरितां रुक्मिणी ॥ तें दुःख साहिलें आपुले मनीं ॥ आहों अधीन ह्मणउनी ॥ संशय कांहीं ना णिजे ॥ ५४ श्रीशुक ह्मणे परीक्षिती ॥ रुक्मिणीचें समाधान श्रीपती ॥ यापरी करूनी निश्चिती ॥ रममाण होत से ॥ ५५ ॥ तेसेंच जागा घरोघरीं ॥ श्रीहरी रमला गृहस्थापरी ॥ जो सर्वात्मा स्थिर चरीं ॥ व्यासमान चहूंकडे ॥ ५६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ षष्टितमाध्याय गोड हा ॥ ५७ ॥ ६० ॥ एकषष्टितमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे रायासी ॥ प्रत्येक श्रीकृष्णस्त्रियेसी ॥ कृष्णासमान निश्चयेशीं ॥ दशदश पुत्र होती पैं ॥ १ ॥ पृथक्पृथक् सदनीं ॥ राहता जाहला चक्रपाणी ॥ हावभाव पाहूनि नयनीं ॥ सौख्यानंदें विराजे ॥ २ ॥ दासदासी घरोघरीं ॥ शतावधी ठेवी हरी ॥ दहा कुमर एक कुमारी ॥ सर्वांलागीं समान ॥ ३ ॥ सोळासहस्रांमाजी देखा ॥ मुख्य जाणा अष्टनायका ॥ तयांच्या पुत्रांचीं नामें ऐका ॥ एकचित्तें भाविक हो ॥ ४ ॥ प्रद्युम्न सुदेष्ण चारु

चारुदेष्णचारुदेहसूचारु॥ चारुचंद्रचारुगुप्तभद्रचारु॥ विचारुसूतहेरुक्मिणीचे॥ ५॥ भानुसूभानुस्वर्भानु॥ प्रभानु
भानुमानचंद्रभानु॥ बृहद्भानुअतिभानुश्रीभानु॥ प्रतिभानुहेसत्यभामेचे॥ ६॥ सांबसुमित्रपुरुजित्॥ शतजित्वि
जयसहस्रजित्॥ वसूमान्आणिचित्रकेत॥ द्रविडक्रतुहेजांबवतीचे॥ ७॥ वीरचंद्रअश्वसेन॥ चित्रगुवृषवेगवा
न॥ आमशंकुवसूश्रीमान॥ सत्यानंदनहेदहा॥ ८॥ श्रुतकविवृषवीर॥ सूबाहुशांतिभद्र॥ दर्शपूर्णमासहेकुमर॥
सोमकासहदहाकालिंदीचे॥ ९॥ प्रघोषगात्रवानसिंहबल॥ ऊर्ध्वगमहाशक्तिप्रबळ॥ सहओजअपराजितसोज्व
ळ॥ लक्ष्मणासतीचेपुत्रहे॥ १०॥ वृकहर्षअनिलवीर॥ गृध्रवर्धनअन्नादघोर॥ महायशपावनवन्हिसाचार॥ क्षु-
धिसहपुत्रमित्रविंदेचे॥ ११॥ बृहत्सेनसंग्रामजित॥ शूरप्रहरणअपराजित॥ जयसूभद्रवामआयुसत्य॥ भद्रा
नंदनहेदहा॥ १२॥ तैसेरोहिणीसरूप्यापासून॥ दीप्तिमान्ताम्रतप्तादिजाण॥ जाहलेदशपुत्रउत्पन्न॥ इतरस्त्रि-
यांसीतैसेची॥ १३॥ रुक्मवतीपासूनिनिश्चित॥ मदनाजाहलाअनिरुद्धसूत॥ त्यांचेपुत्रपौत्रनिश्चित॥ कोट्याव-
धीपुढेंहोती॥ १४॥ स्वयंवरींरुक्मवती॥ वरितीजाहलीमदनाप्रती॥ कृतवर्मात्मजासीचारुमती॥ रुक्मिणीकन्या
अर्पिली॥ १५॥ हरिद्वेष्टारुक्मिया॥ परीभगिनीप्रियत्वावया॥ भोजकूटनगरींबाहूनियां॥ रामकृष्णांआणवी॥
१६॥ निजपुत्राचीकन्यारोचना॥ अनिरुद्धासिअर्पूनिजाणा॥ विवाहकालींउत्सवनाना॥ करितीजाहलाआदरें
१७॥ चारदिवसजाहल्यावर॥ कलिंगादिनृपवर॥ रुक्मियासीबोलतीमधुर॥ द्यूतक्रीडाकरावी॥ १८॥ पणला
वूनियांबहुत॥ बळिरामासिजिंकूंलरित॥ तोयाविद्येंतअशिक्षित॥ परंतुव्यसनीबहुअसे॥ १९॥ रामासिकरू-
निपाचारण॥ नृपांसहरुक्मियाआपण॥ बैसूनिआरंभीलावीपण॥ तोतेणेंचिजिंकिला॥ २०॥ अर्बुदधनलाविल्या

वरी ॥ रामेंजिंकिलापणसत्वरी ॥ रुक्मियाह्मणेआपुलेकरीं ॥ डावम्यांचीजिंकिला ॥ २१ ॥ तेंऐकूनियांवचन ॥ सकळ नृपकरूनीहास्यवदन ॥ ह्मणतीरुक्मियानेंहापण ॥ निःसंशयजिंकिला ॥ २२ ॥ ऐसेंकपटपाहतांनिश्चिती ॥ नभोवाणीजाहलीअवचिती ॥ बळरामेंजिंकिलेंहेनृपती ॥ मिथ्याबोलतीजाणिजे ॥ २३ ॥ आकाशवाणीचाअनादर ॥ करूनियांरुक्मियावीर ॥ बोलताजाहलावचनकठोर ॥ कींयोग्यनृपवरद्यूतासी ॥ २४ ॥ तेथेंगोवळाचेंकामनाहीं ॥ ऐसाबोलिलाकपटेंपाहीं ॥ ऐकूनिरामासिलवलाही ॥ क्रोधप्राप्तजाहला ॥ २५ ॥ परिघघेऊनियांहातीं ॥ बळभद्रें वधिलेंरुक्मियाप्रती ॥ कलिंगादिकनृपजेहांसती ॥ दशनत्यांचेपाडिलें ॥ २६ ॥ राजेराहिलेजेदुसरे ॥ हेंकृत्यपाहूनियांसारे ॥ पळूनिगेलेपरभारें ॥ करपदतोडिलेकवणांचे ॥ २७ ॥ यापरीअनर्थपाहूनी ॥ स्तब्धबैसलीरुक्मिणी ॥ स्नेहभंगभयेंकरूनी ॥ व्यामह्मणूनीनचबोले ॥ २८ ॥ रथींबैसवूनिवधुवर ॥ बलरामयादवश्रीधर ॥ भोजकूटनगरांतूनिसत्वर ॥ द्वारकापुरींपावले ॥ २९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकषष्टितमो० गो० ॥ ३१ ॥ ६१ ॥ ॥ द्विषष्टितमाध्या० प्रा० ॥ श्रीशुकह्मणेभारता ॥ कुरुकुळभूषणासमर्था ॥ सावध्परिसें हरिकथा। भावबळेंकरूनियां ॥ १ ॥ बळीचाज्येष्ठकुमर ॥ नामेंजाणाबाणासुर ॥ तोशोणितपुरींराज्यसुंदर ॥ करिताजाहलाशिवकृपें ॥ २ ॥ नित्यकरीशिवार्चन ॥ तेणेंतोषलाउमारमण ॥ तयानेंदिधलेंवरदान ॥ तेणेंदेवजिंकिले ॥ ३ तोसहस्रबाहुधर ॥ पराक्रमीबाणासुर ॥ तांडवनृत्यमनोहर ॥ करूनितोषवीभवातें ॥ ४ ॥ प्रसन्नहोतांशिवभोळा ॥ असुरमागेतेवेळा ॥ माझ्येनगराच्याप्रतिपाळा ॥ सदाआपणअसावें ॥ ५ ॥ पुढेंकोणेएकेदिवसीं ॥ असुरजाऊनिकैलासीं ॥ स्तवनकरूनीशंकरासी ॥ इष्टवरमागताजाहला ॥ ६ ॥ वीर्यदुर्मदेंकरूनिबाण ॥ तेंवंदन करूनि बोले वचन ॥

सहस्रबाहु युद्धावीण ॥ भार भूल पशुपते ॥ ॥७॥ ॥ प्रतियोद्धा तुजहून इतर ॥ नदिसे मज शौंधुरंधर ॥ तें भाषण ऐकूनि शंकर ॥ सक्रोध बोलते जाहले ॥८॥ जेव्हां रथकेतु पावेल पतन ॥ तेव्हां तव गर्वहरण ॥ योद्धा मिळेल साच वचन ॥ मनामाजी जाणिजे ॥९॥ ऐसी परिसूनियां वाणी ॥ बाण संतुष्ट जाहला मनीं ॥ सद्भावें वंदूनि भवभवानी ॥ नगरामाजी पातला ॥१०॥ उषा नामें कन्या उपवर ॥ त्याची असे मनोहर ॥ स्वप्नामाजी श्यामसुंदर ॥ अनिरुद्ध तिचें हरमतसे ॥११॥ नदेखतां तयासी ॥ उषा बोले सौख्यराशी ॥ मीतव चरणाची दासी ॥ त्यागूनि जातां कां मातें ॥१२॥ उभा राहें प्राणेश्वरा ॥ भाषण करी गुणागारा ॥ तुझ्यावांचूनियां मंदिरा ॥ नसे शोभा तीकांहीं ॥१३॥ ऐसें भाषण करी उखा ॥ स्वप्नीं बरळे देखा ॥ तों सन्निध सचिव कन्यका ॥ चित्रलेखा ती होती ॥१४॥ तिणें वचन सर्व ऐकिलें ॥ ह्मणे सुंदरी हें काय जाहलें ॥ पति मुख न देखतां भलें ॥ काय भ्रम हा तुज लागीं ॥१५॥ ॥श्लोक॥ उषोवाच ॥ दृष्टः कश्चिन्नरः स्वप्ने श्यामः कमललोचनः ॥ पीतवासा बृहद्बाहुर्योषितां हृदयंगमः ॥ १६ ॥ तमहं मृगये कांतं पायचित्वाधरं मधु ॥ क्वापि यातः स्पृहयतीं क्षिप्त्वा मां वृजिनार्णवे ॥१७॥ टीका ॥ उषा बोले साजणी ॥ स्वप्नीं पुरुष देखिला नयनीं ॥ तयाचें रूप माझे मनीं ॥ येऊनियां राहिलें ॥१६॥ श्यामसुंदर कमललोचन ॥ पीतांबर नेसला आपण ॥ सरळ भुजी शोभायमान ॥ स्त्रीमनमोहन तो बाई ॥१७॥ त्यानें आपुलें अधरामृत ॥ प्राशन करविलें मजला पुनीत ॥ मी इच्छित असतां दुःखसमुद्रांत ॥ टाकूनि कोठें तो गेला ॥ १८ ॥ ऐसें परिसूनियां वचन ॥ चित्रलेखा बोले उषेलागुन ॥ जेणें केलें चित्तहरण ॥ तो कोण पुरुष सांगतूं ॥ १९ ॥ त्रैलोक्य शोधूनि निश्चिती ॥ आणूनि देईन तुजप्रती ॥ उखा म्हणे वय आकृती ॥ दृष्टीपुढें परी नवदवे ॥२०॥ तेव्हां त्रिजगभिंतीवरी ॥ चित्रलेखा लेखन करी ॥

तैं द्वारकापुरामाझारी ॥ अनिरुद्ध रेखिला ॥ २१ प्रद्युम्नासी पाहूनि देखा ॥ लज्जित जाहली ते ह्यां उखा ॥ ऐसें पाहूनि चित्ररे खा ॥ ह्मणे आणितें त्यासमी ॥ २२ ॥ नारदस्मरण करूनी मनीं ॥ कुंभांडकसुता ते क्षणीं ॥ जाऊनि द्वारकापट्टणीं ॥ अनिरुद्ध आणी मोहुनी ॥ २३ ॥ सत्वर आणूनि मंदिरीं ॥ उखेसि दावी ते अवसरीं ॥ एकांत पाहूनि निजांतरीं ॥ संतुष्ट जाहली नृपकन्या ॥ २४ ॥ कृष्णापौत्रासंगती ॥ उषा रमे दिवसराती ॥ नाना उपचार अर्पूनि त्याप्रती ॥ पुरवी आपुली वासना ॥ २५ ॥ बाणाचा रथध्वज उन्मळिला ॥ शिववराचा समय आला ॥ ह्मणे योद्धा युद्धा ला ॥ कवण येतो कळेना ॥ २६ कांहीं काळ जातां साचार ॥ उखा जाहली गरोदर ॥ द्वारपाळ जाऊनि सत्वर ॥ बाणासुरा कथिती तें ॥ २७ ॥ कुळदूषणास्पद वाणी ॥ ऐकूनि कोपला बाण मनीं ॥ ससैन्य उखेच्या भुवनीं ॥ येऊनि वेष्टन करीतसे ॥ २८ ॥ अंतःपुरीं बाणासुर ॥ पाहता जाहला चमत्कार ॥ उषा आणी प्रद्युम्नकुमर ॥ द्यूत खेळती एकांतीं ॥ २९ ॥ अनिरुद्ध तें परिघ घेऊन बाणसैन्या करी मथन ॥ शेवटीं नागपाशें बंधन ॥ दैत्यें केलें अनिरुद्धा ॥ ३० ॥ ऐसी पाहूनि यांची करणी ॥ उखा दुःखित जाहली मनीं ॥ शोकाकुल होऊनि ते क्षणीं ॥ रुदन करी आक्रोशें ॥ ३१ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ द्विषष्टितमाध्याय गोड हा ॥ ३२ ॥ ६३ ॥ त्रिषष्टितमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे सावधान ॥ राया परिसें कथा पावन ॥ अदृष्ट अनिरुद्ध ह्मणून ॥ यादव समस्त दुःखित ॥ १ ॥ चातुर्मास्य यापरी ॥ गेलें तयांचे विचारावरी ॥ तों ब्रह्मवीणा घेऊनि स्कंधावरी ॥ नारदमुनी पातला ॥ २ ॥ तेणें कथिला वृत्तांत ॥ ऐकूनि राम कृष्ण नाथ ॥ प्रद्युम्न सांब सात्यत ॥ ससैन्य यादव निघाले ॥ ३ ॥ द्वादश अक्षौहिणी दळ ॥ संगें घेऊनियां प्रबळ ॥ शोणितपुरीं तात्काळ ॥ अकस्मात पातले ॥ ४ ॥ बाणासुराचें नगर ॥ वेष्टन केलें समग्र ॥ पुरोद्यान द्वारें साचार

यादवांनीं भंगिलीं ॥ ५ ॥ वृषभारूढ पार्वतीपती ॥ प्रमथस्वामी गणपती ॥ भूतप्रेतपिशाचसंगती ॥ घेऊनि आला तेथवां ॥ ६ ॥ परस्परें समरांत ॥ भिडते जाहले समस्त ॥ युद्ध पहावया अद्भुत ॥ विमानीं सुरगण पातले ॥ ७ ॥ श्रीकृष्णासवें शंकर ॥ मदनासवें स्वामी वीर ॥ कुंभांड कूपकर्ण अनिवार ॥ रामासवें झगडती ॥ ८ ॥ बाणपुत्र भिडे सांबासी ॥ सात्यकी झगडे बाणासी ॥ युद्ध करिते जाहले परियेसीं ॥ तुंबळ क्रोधें करूनियां ॥ ९ ॥ बाण सोडूनियां हरी ॥ भूतप्रेतांसी त्रास करी ॥ गुह्यक डाकिनी कूष्मांड समरीं ॥ जर्जर बहुत झाले ते ॥ १० ॥ शंकरें सोडूनियां बाणें ॥ युद्ध केलें निर्वाण ॥ परस्परां वरी शरसंधान ॥ करिते जाहले हरिहर ॥ ११ ॥ ब्रह्मास्त्रासी ब्रह्मास्त्रें घातें ॥ वायव्यासी पार्वत ॥ आग्नेयावरी पार्जन्य निश्चित ॥ पाशुपतीं नारायण ॥ १२ ॥ ऐसा चाले युद्धप्रकार ॥ श्रीकृष्णें जृंभणास्त्र थोर ॥ योजिलें शिवावरी प्रखर ॥ तेणें जांभया देतो बहु ॥ १३ ॥ कंदर्पें स्कंद पीडिला ॥ युद्ध करितां भागला ॥ शेखीं रण त्यागूनि पळाला ॥ पराभूत होउनी ॥ १४ ॥ बाणासुराची वाहिनी ॥ मारिता जाहला चक्रपाणी ॥ स्वसैन्य व्याकुळ पाहूनी ॥ बाण मनीं चिंतावला ॥ १५ ॥ सात्यकीचा परित्याग ॥ बाण करूनी सवेग ॥ सन्मुख पाहूनि श्रीरंग ॥ अंगावरी धांवला ॥ १६ ॥ पांचशत धनुष्यें सत्वर ॥ करीं घेऊनि बाणासुर ॥ श्रीकृष्णासवें दुष्कर ॥ युद्ध करिता जाहला ॥ १७ ॥ ऐसें पाहूनियां जाणा ॥ काय करी यादवराणा ॥ चापीं जोडूनि उभय बाणा ॥ सारथी रथ छेदिले ॥ १८ ॥ अश्व पाडिले महीवरी ॥ नंतर शंख वाजवी हरी ॥ तो नाद भरिला गगनोदरीं ॥ दशदिशा व्यास होती ॥ १९ ॥ बाणप्राणरक्षणार्थ ॥ तन्माता कोटरा निश्चित ॥ कृष्णाकडे नग्न धांवत ॥ अकस्मात पावली ॥ २० ॥ नग्न ऐसी पाहूनि तेक्षणीं ॥ मुख मुरडी चक्रपाणी ॥ तो अवसर असुर पाहूनी ॥ पुरामाजी पातला ॥ २१ ॥ भूतगणांचा पराभव ॥ करिता जाहला वासुदेव ॥ माहेश्वरज्वर क्रोधभाव ॥

धरूनि वेगें धांवला ॥ २२ ॥ प्रभूनें वैष्णवज्वर सोडिला ॥ तेणें माहेश्वर गांजिला ॥ सभयचित्तें हरिचरणाला ॥ शरण येउनी स्तुति करी ॥ २३ ॥ त्रिशिरज्वर ह्मणे हरी ॥ कृतापराध मी निर्धारीं ॥ क्षमा करूनि ये अवसरीं ॥ रक्षण माझें करावें ॥ २४ ॥ ज्वरासि देऊनि अभयदान ॥ सर्वेंचि पाहे भगवान ॥ तंव रथारूढ आला बाण ॥ पुन्हा समर करावया ॥ २५ ॥ मग त्याशीं श्रीकृष्ण ॥ युद्ध करूनी दारुण ॥ छेदी भुज सहस्र जाण ॥ चार ठेवून अवशिष्ट ॥ २६ ॥ शेंदुरें माखिला गिरिवर ॥ तैसा दिसे बाणासुर ॥ रुधिरें डवरिलें शरीर ॥ पाहूनि शंकर कळवळला ॥ २७ ॥ मग येऊनि कृष्णाजवळी ॥ ह्मणे काय केलें हें वनमाळी ॥ मायामोहित हा दैत्यकुळीं ॥ जन्मूनि तुज न जाणे ॥ २८ ॥ हा बाण माझा प्रियकर ॥ याचा न करावा संहार ॥ सर्वेंचि ह्मणे शार्ङ्गधर ॥ वचन परिसें सदाशिवा ॥ २९ ॥ वधासि अयोग्य बाणासुर ॥ कारण प्रल्हादा दिधला वर ॥ गर्वनाशनार्थ छेदिले कर ॥ बल हें भूभार नाशिलें ॥ ३० ॥ याच्या अवशिष्ट भुजा चार ॥ त्या होतील अजरामर ॥ तव पार्षदगणांमाजी हा थोर ॥ होईल जाण सर्वेश्वरा ॥ ३१ ॥ अभय पावूनि यापरी ॥ बाणें वंदिला श्रीहरी ॥ उषेसहित अनिरुद्ध सत्वरी ॥ रथीं बैसवूनि आणिला ॥ ३२ ॥ यथाविधी पाणिग्रहण ॥ बाणें करविलें उत्सवें पूर्ण ॥ ससैन्य यादवां घेऊन ॥ द्वारकेमाजी हरि आला ॥ ३३ ॥ आनंद जाहला सकळांसी ॥ प्रभातकाळीं या हरिविजयासी ॥ स्मरण करील जो मानसीं ॥ पराजय नाहीं त्याचा ॥ ३४ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ त्रिषष्टितमाध्याय गोड हा ॥ ३५ ॥ चतुःषष्टितमाध्यायप्रारंभः ॥

श्रीशुक ह्मणे रायासी ॥ यदुकुमार एके दिवसीं ॥ उपवनीं क्रीडा करावयासी ॥ सहज गेले सांबादिक ॥ १ ॥ ते उदक पहावया कूपांत ॥ जातें जाहलें अकस्मात ॥ तों सरडा देखिला अद्भुत ॥ ॥ विस्तीर्ण शरीर ज्याचें ॥ २ ॥ पा

शयालूनिकूपांतरीं ॥ काढूं पाहती बाहेरी ॥ नंवतो ह्मालेना जाग्यावरी ॥ स्वस्थपणें बैसला ॥ ३ ॥ आश्चर्य करूनि मनीं ॥ गेले धांवत कुमारभवनीं ॥ वृत्त सांगूनि चक्रपाणी ॥ आले घेऊनि त्या ठाया ॥ ४ ॥ तेथें जाऊनियां हरी ॥ वामकरें काढी बाहेरी ॥ तात्काळ होऊनि दिव्यशरीरी ॥ श्रीकृष्णाचरणीं लागला ॥ ५ ॥ माधव ह्मणे तूं कवण ॥ येरू ह्मणे नृगराजा ण ॥ दानीजनामाजी निपुण ॥ श्रवणीं ऐकिला असेल ॥ ६ ॥ जितुक्या पर्जन्याच्या धारा ॥ तितुक्या धेनु धरामरां ॥ अर्पण करितां यादवेश्वरा ॥ संकट एक पातलें ॥ ७ ॥ सालंकृत धेनु द्विजा दिधली ॥ ती येऊनि माझ्या गोठणीं मिळाली ॥ दुसरे दिवसीं विप्रा अर्पिली ॥ पाहूनि भांडती उभयतां ॥ ८ ॥ सहस्र धेनू द्यावया ॥ सिद्ध जाहलों मी तयां ॥ परी मानसीं नाणूनि दया ॥ मातें शापिलें या परी ॥ ९ ॥ तूं सरडा होऊन ॥ कूपीं पावशील पतन ॥ मग मी वंदून चरण ॥ उच्छापतया मागीतला ॥ १० ॥ ब्राह्मण बोलती नंतरीं ॥ मुक्त होशील कृष्णावतारीं ॥ तें पडलों कूपांतरीं ॥ पावन केलें तुवां समर्था ॥ ११ ॥ या परी बोलूनि साचार ॥ श्रीकृष्णासि केला नमस्कार ॥ विमानीं बैसूनि सत्वर ॥ स्वर्गभुवना नृप गेला ॥ १२ ॥ तैं श्रीकृष्ण यादवांसी ॥ बोलते जाहले त्या समयासी ॥ विषकीं अग्निसरसीं ॥ ब्रह्मस्वे सीं न होती ॥ १३ ॥ विष जो करील भक्षण ॥ तोचि पावेल मरण ॥ कठिण ब्रह्मस्व हुताशन ॥ समूळ कुळ भस्म करी ॥ १४ ॥ अग्निस्पर्श गृहासी ॥ होतां उदकें शमन त्यासी ॥ होतें परि विप्रधनाग्नीसी ॥ उपाय न से शमवाया ॥ १५ या परी बोधूनि यदुकुमारां ॥ श्रीकृष्ण गेले निजमंदिरा ॥ श्रीशुक ह्मणे नरेश्वरा ॥ हरिकथा अवधारीं ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत स्वखाराम विरचित ॥ चतुःषष्टितमाध्याय गोड हा ॥ १७ ॥ ६४ ॥

॥ पंचषष्टितमाध्याय प्रारंभः ॥

॥ श्रीशुक ह्मणे रायासी ॥ आलें बळिरामाचे मानसीं ॥ गोकुळीं जाऊनि स-

वंसी ॥ भेटूनियावेंसत्वर ॥ १ ॥ यापरी करूनियांविचार ॥ संकर्षणबसूनिरथावर ॥ नंदव्रजांत बलवत्तर ॥ स्नेह-
पाशें पातला ॥ २ ॥ गोपगोपींसीपाहून ॥ रामेंनंदाकेलेंवंदन ॥ तेणेंअंकावरीघेऊन ॥ आशीर्वाददीधला ॥ ३ ॥
आलिंगनतयासीकेलें ॥ नेत्रोदकेंअभिषेकिलें ॥ प्रेमेंचित्तगहिवरलें ॥ मधुरवाक्येंकरूनी ॥ ४ ॥ वृद्धगोपांनमीरा
म ॥ कनिष्ठत्याकरितीप्रणाम ॥ सर्वविचारितीक्षेम ॥ कुशलसप्रेमतयासी ॥ ५ ॥ हेसंकर्षणाबांधवासहित ॥ सु-
रवीआहांतकींसमस्त ॥ आमुचेंस्मरणयत्किंचित ॥ साचआहेकींनाहीं ॥ ६ ॥ तुह्मीमारूनिकंसासी ॥ मुक्तकेलेंआ
प्तजनासी ॥ रचूनिअभेद्यदुर्गासी ॥ सागरामाजीराहिला ॥ ७ ॥ गोपिकाबोलतीनंतर ॥ सुरवीआहेकींश्रीधर ॥ स्मरू
नियांमातापितर ॥ येईलकायगोकुळा ॥ ८ ॥ आमुचीसेवामनींकांहीं ॥ स्मरतोकायकेशवपाहीं ॥ हेरामापति
पुत्रादिकांही ॥ त्यागूनिरतलोंज्यातयाशीं ॥ ९ ॥ तेणेंकेलाआमुचाघात ॥ ऐसाकृतघ्नकृष्णनाथ ॥ पुरस्त्रियांवरी
प्रीतीअत्यंत ॥ करूनीसुरवीआहेकीं ॥ ॥ १० ॥ आह्मांवांचूनित्याजला ॥ काळक्रमणहोतोभला ॥ तेसाचिकाळआ
मुचागेला ॥ जाईलपुढेंहीनिश्चयें ॥ ११ ॥ परंतुत्याचास्मरवेंकरून ॥ सहजकाळजातोपूर्ण ॥ दुःखहोतेंआह्मांगह
न ॥ ह्मणूनिरुदनकरितीबहु ॥ १२ ॥ तेधवांबळिरामेंकृष्णाचा ॥ निरोपसांगूनिसाचा ॥ शांतवनकरूनिसर्वांचा ॥
शोककेलानिवारण ॥ १३ ॥ वसंतऋतूमाजीनिश्चित ॥ बळिभद्रराहिलागोकुळांत ॥ संगेंघेऊनिगोपिकाबहुत ॥
यमुनातटींपैंगेला ॥ १४ ॥ पूर्णचंद्राचेंशीतळ ॥ चांदणेंपडलेंसोज्वळ ॥ तयामाजीयादवपाळ ॥ रमताजाहला-
स्वच्छंदें ॥ १५ ॥ वरुणेंमदिराधाडिली ॥ तीवृक्षापासावनिघूंलागली ॥ गोपींसहरामापुली ॥ प्राशनकरितांप्रामहो
य ॥ १६ ॥ तेणेंजाहलेआरक्तनयन ॥ स्वेच्छेंकरितीकाननींभ्रमण ॥ उन्मत्तपणेंतेंगोपीगायन ॥ करूनितद्यश

वाणिती ॥ १७ ॥ तोभगवानजलक्रीडार्थ ॥ यमुनेसीबाहेत्वरित ॥ स्वयेंअसतांउन्मत्त ॥ करूनिकल्पनाबोलेतो ॥
१८ ॥ मीबाहतअसतांसत्वर ॥ केलावाक्याचाअनादर ॥ मगक्रोधेंघालूनिनांगर ॥ ओढूनिआणीसन्निध ॥ १९ ॥
रामबोलेयमुनेसी ॥ हेदुष्टेपापराशी ॥ मीबोलाविलेंअसतांतुजसी ॥ विलंबकेलासीकिमर्थ ॥ २० ॥ तस्मात्तूंस्व
च्छंदेंजाण ॥ करणारीआहेसगमन ॥ तुझेहलाग्रेंकरून ॥ शतओघकरीनमी ॥ २१ ॥ ऐसाकरितांधिःकार ॥ मू-
र्तिमंतयमुनानमस्कार ॥ करितीजाहलीसत्वर ॥ ह्मणेअपराधसाहिजे ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ रामराममम
हाबाहोनजानेतवविक्रमम् ॥ यस्यैकांशेनविधृताजगतीजगतःपते ॥ २६ ॥ टीका ॥ हेमहाभुजाब-
लभद्रापाहीं ॥ तुझापराक्रममीजाणिलानाहीं ॥ एकांशेंप्रभोशिरींधराही ॥ सहजधारणकेलीतुवां ॥ २३ ॥ भक्त
वत्सला ॥ मनमोहना ॥ अभयदेउनिवांचविंप्राणा ॥ मुक्तताकरीयदुनंदना ॥ वंदनचरणाहेंअसो ॥ २४ ॥ विनं-
तिकरितांयापरी ॥ यमुनासोडिलीसत्वरी ॥ गोपींसहितप्रलंबारी ॥ जळक्रीडाकरीतसे ॥ २५ ॥ यथेच्छक्रीडाज
ळांत ॥ करूनिरामगोपींसहित ॥ बाहेरनिघालाअकस्मात ॥ जेवींसूर्यप्रगटला ॥ २६ ॥ महालक्ष्मीयेऊनिआप-
ण ॥ करीबळिरामाचेंपूजन ॥ कमळमाळानीलवसन ॥ सुगंधचंदनभूषणीं ॥ २७ ॥ ॥ श्लोक ॥ अद्यापिदृ-
श्यतेराजन्यमुनाकृष्टवर्त्मना ॥ बलस्यानंतवीर्यस्यवीर्यंसूचयतीवहि ॥ ३१ ॥ टीका ॥ हेराजापरीक्षिती ॥ ओ
घयमुनेचानिश्चिती ॥ आकर्षणकरीयदुपती ॥ कोपवशेंकरूनियां ॥ २८ ॥ तोरामपराक्रमथोर ॥ अद्यापिदृश्य
आहेधुरंधर ॥ जलप्रवाहवक्राकार ॥ चालिलादेखतीजनसर्व ॥ २९ ॥ दोनमासांच्यारजनी ॥ एकयामिनीवत रा-
मालागुनी ॥ जाहल्याऐसाआनंदतेक्षणीं ॥ उद्धवेनंदगोकुळीं ॥ ३० ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधप-

रमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचषष्टितमाध्यायगोड हा ॥ ३१ ॥ ६५ ॥ ॥ षट्षष्टितमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥
रामगोकुळींगेलियावरी ॥ करूषाधिपतीसत्वरी ॥ पौंड्रुकदुर्मतीद्वारकापुरीं ॥ दूतपाठवीकृष्णाकडे ॥ १ ॥ सुध-
र्मासभेंतजगन्नाथ ॥ बैसलाअसतांयादवांसहित ॥ तौंपौंड्रुकदूतअकस्मात ॥ येऊनिकथीसंदेशा ॥ २ ॥ मीए-
कवासुदेववीर ॥ मजवीणनाहींपर ॥ गरुडध्वजशंखचक्रसुंदर ॥ गदाचिन्हेंहींमाझीं ॥ ३ ॥ चतुर्भुजपीतांबरधा-
री ॥ मीचअवतरलोंपृथ्वीवरी ॥ निजभक्तांचासर्वपरी ॥ सांभाळकरितोंजाणिजे ॥ ४ ॥ तूंमिथ्याअभिधान ॥ वासुदे-
वहेंकरिसीधारण ॥ हेंकायतुझेंअज्ञान ॥ जगामाजीह्मणावें ॥ ५ ॥ वासुदेवनामसोडून ॥ शरणयेऊनिवांचवीप्रा-
ण ॥ तुजदेतोंअभयदान ॥ सत्यवचनहेंमाझें ॥ ६ ॥ हेंजरीतुजनघडे ॥ तरीसंग्रामकरीरोकडें ॥ यादवांसहीबापु-
डें ॥ आह्मांपुढेंबळकितो ॥ ७ ॥ आश्रयभूतभूतांसी ॥ मीचप्रगटलोंयादववंशीं ॥ आतांत्यागीअसत्यनामासी ॥ ना-
तरीप्राणांतनिश्चयें ॥ ८ ॥ श्रीशुककह्मणेभारता ॥ यापरीदूतेंकथितां ॥ उग्रसेनादियादवांसमस्तां ॥ विस्मयहोऊनि
हांसतीबहू ॥ ९ ॥ तेसमयींभगवान ॥ दूतवाक्यकरूनीश्रवण ॥ विनोदपरतयांसीभाषण ॥ बोलतेजाहलेहेरा-
जा ॥ १० ॥ दूताजाऊनिकथींराया ॥ कांअभिमानधरिसीवांयां ॥ मित्रांसहितमृत्युकगयां ॥ अकस्मातजाशीलतूं
११ ॥ मीसोडूनिसुदर्शन ॥ कृत्रिमआयुधेंकरीनछेदन ॥ शंखचक्रकाष्ठमयजाण ॥ बाहूतेंसेजाणपां ॥ १२ ॥ मूर्खा
तुझेंकाळेंतोंड ॥ बाणेंकरीनदुखंड ॥ आतांफुटोंपाहेभंड ॥ रणींकावळेटोंचतील ॥ १३ ॥ श्रीकृष्णआक्षेपयापरी ॥
दूतपौंड्रुकाकथनकरी ॥ काशिराजमित्रघरीं ॥ होतातेव्हांदुष्टतो ॥ १४ ॥ यास्तवश्रीकृष्णनाथ ॥ संगेंयादवघेऊ-
निअमित ॥ दोनअक्षौहिणीउद्धत ॥ सैन्यासहनिघाला ॥ १५ ॥ काशीपुरासन्निधजाऊन ॥ श्रीहरीकरीपांचजन्य

स्फुरण ॥ तेणें मनीं कंपायमान ॥ सकलशत्रु जाहले ॥ १६ ॥ तीन अक्षौहिणीं सहित ॥ काशिराजा निघाला युद्धार्थ ॥ सर्वे कृत्रिम वासुदेव ह्मणवीत ॥ पौंड्रक राजा देखिला ॥ १७ ॥ श्रीकृष्णें देखिला समोर ॥ आपणासमान श्याम सुंदर ॥ रंगलावूनि पीतांबर ॥ धारण केला सद्भावें ॥ १८ ॥ शंखचक्रगदायुक्त ॥ चापखड्ग आयुधें समस्त ॥ कौस्तुभ मणी कंठांत ॥ किरीट कुंडलें त्यापरी ॥ १९ ॥ काष्ठांचीं आयुधें करून ॥ आणि ताजा हलाशोभापूर्ण ॥ नटापरी सोंग घेऊन ॥ युद्धालागीं पातला ॥ २० ॥ गरुडध्वज रथावरी ॥ काष्ठमय करूनी उभारी ॥ कृतीचा वेष पाहूनि हरी ॥ हास्य करिते जाहले ॥ २१ ॥ पौंड्रकें केला भडिमार ॥ शूल गदा परिघ तोमर ॥ तीक्ष्ण बाण कृष्णावर ॥ अत्यद्भुत वर्षतसे ॥ २२ ॥ काशिराजसेनेसहित ॥ पौंड्रकसैन्य जर्जर बहुत ॥ सुदर्शनें करूनी भगवंत ॥ पौंड्रकासी बोलती ॥ २३ ॥ हे दुर्मदा दूतद्वारें ॥ काय बोललासी नीचारे ॥ तीं च अस्त्रें त्यजितों त्वरें ॥ सहन करी ये धवा ॥ २४ ॥ वासुदेव नाम त्यापरी ॥ मिथ्या तुझें नामधारी ॥ बळेंचि होसी पृथ्वीवरी ॥ तें न वकरी त्यजवीन ॥ २५ ॥ आणिक ऐकें एक वचन ॥ मी तव संगें न इच्छीं रण ॥ तरी आज च तुज ला शरण ॥ येईन साच पौंड्रका ॥ २६ ॥ श्रीकृष्णें निंदायुक्त ॥ भाषण करूनियां त्वरित ॥ तीक्ष्ण बाणीं केला विरथ ॥ पौंड्रक वासुदेव तो ॥ २७ ॥ सवेंचि सोडूनि सुदर्शन ॥ त्याचें केलें शिरच्छेदन ॥ काशिनृपाचे देहापासून ॥ मस्तक शीघ्र सोडविलें ॥ २८ ॥ तें शिर उडालें सत्वरी ॥ पडिलें जाऊनि नगरद्वारीं ॥ इकडे यादवांसहित श्रीहरी ॥ द्वारकापुरीं पातले ॥ २९ ॥ काशिरायाचें मस्तक ॥ नगरद्वारीं पाहूनि देख ॥ स्त्रीपुत्र बांधव करिती शोक ॥ सन्निध येऊनि आक्रोशें ॥ ३० ॥ तेव्हां त्याचा नंदन ॥ नामें जाणा सुदक्षिण ॥ उत्तरक्रिया पित्याची करून ॥ ह्मणे उगवीन सूड तो ॥ ३१ ॥ जेणें माझा पिता वधिला ॥ त्यासी शोधूनि ये वेळां ॥ त्याचा कापीन मी गळा-

ळा ॥ तरीच आगळा नृपंत ॥ ३२ ॥ मग उपाध्यायासहित ॥ उपाय करूनियां बहुत ॥ आराधीला रे उमाकांत ॥ भक्तिभावें क
रूनियां ॥ ३३ ॥ प्रसन्न होऊनि शूलपाणी ॥ तयासि बोले ते क्षणीं ॥ हे सुदक्षिणा विप्रां घेउनी ॥ दक्षिणाग्नियजन करावें
३४ ॥ मग तो होऊनि प्रसन्न ॥ जो ब्राह्मणांसी दयाविहीन ॥ ऐशा नराचें करील दहन ॥ कार्यसाध्य होय तेणें ॥ ३५ ॥ शं
करवचनें करूनि निश्चिती ॥ हवन करिता जाहला नृपती ॥ तों प्रमथगणांसहित उग्रमूर्ती ॥ दक्षिणाग्नि प्रगट होय ॥
३६ ॥ तो क्रोधें करूनी साचार ॥ द्वारकापुराकडे सत्वर ॥ धांवता जाहला समोर ॥ सर्व नगर जाळावया ॥ ३७ ॥ श्लोक
अक्षैः सभायां क्रीडंतं भगवंतं भयातुराः ॥ त्राहि त्राहि त्रिलोकेश वह्नेः प्रदहतः पुरम् ॥ ३८ ॥ टीका ॥ सुधर्मसभेंत
मन्मथतात ॥ यादवांसहित क्रीडासक्त ॥ असतां तेथें भयपीडित ॥ जन बहुत पातले ॥ ३८ ॥ आम्हांसि रक्षीं शार्ङ्ग
धरा ॥ जाळितो अग्नि द्वारकापुरा ॥ ऐसें ऐकूनि तया अवसरा ॥ अभय देउनी हरि बोले ॥ ३९ ॥ मी तुमचें करीन रक्षण
आतां करा स्वस्थ मन ॥ शैवी कृत्या ती जाणून ॥ काय करी हरी मग ॥ ४० ॥ तयाचा करावया नाश ॥ सुदर्शन योजी र
माविलास ॥ तें चक्र कोटिभास्करसदृश ॥ त्यावरी तेव्हां धांवलें ॥ ४१ ॥ चक्रें कृत्याग्नि गांजिला ॥ तो तेंसाचि मागें-
सुरडला ॥ काशीनगरीं जाऊनि भला ॥ कायकृत्य करितसे ॥ ४२ ॥ प्रयोगकर्त्या सुदक्षिण ॥ ऋत्विजांसहित केला दह
न ॥ त्याचे पृष्ठभागीं सुदर्शन ॥ काशीमाजी प्रवेशलें ॥ ४३ ॥ ॥ श्लोक ॥ दग्ध्वा वाराणसीं सर्वां विष्णोश्चक्रं सुदर्श-
नम् ॥ भूयः पार्श्वमुपातिष्ठत्कृष्णस्याक्लिष्टकर्मणः ॥ ४२ ॥ टीका ॥ विष्णुचक्र काशिकापुरी ॥ दहन करूनियां-
सारी ॥ तात्काळ येऊनि द्वारकापुरीं ॥ कृष्णाहस्तीं राहिलें ॥ ४४ ॥ श्लोक ॥ य एनं श्रावयेन्मर्त्य उत्तमश्लोकविक्रमम् ॥ स-
माहितो वा शृणुयात्सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ४३ ॥ टीका ॥ जो स्वस्थचित्तें करून ॥ पुण्यश्लोकाचे हे गुण ॥ स्वयें करूनियां पठ

ण॥ करवीश्रवणइतरांतें ॥४५॥ तो सर्वपापनिर्मुक्त॥ होतोजाणानिश्चित॥ साक्षिव्यासवचनपुनीत॥ शंकानधराभा-
विकहो॥४६॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥षट्‌षष्टितमाध्यायगो-
डहा॥ ४७॥ ६६ ॥सप्तषष्टितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥शुककासिबोलेअभिमन्युनंदन॥ बळिरामचरित्रपावन॥
कथनकराकृपाकरून॥सोख्यागरामुनिराया॥ १॥ श्रीशुकह्मणेसादर॥रायापरिसेंमनोहर॥नरकमित्रद्वि-
विदवानर॥नवनागसहस्रबळी॥२॥श्रीहरीनेंवधिलेंनरकासी॥ऐकूनिकोपलामानसीं॥तयाचासूडघ्यावया
सी॥अनर्थमहीवरीकरीतसे॥३॥पुरग्रामराजधानी॥खेटकव्रजगोष्ठपाहुनी॥बळेंचिलावीजाउनीअग्नि॥
नगणीकवणादुष्टतो॥४॥पर्वतकरींउपटावे॥अन्यदेशावरीटाकावे॥अनेकजंतूमारावे॥उपायकांहींतोनसे॥
॥५॥समुद्रमध्यभागींजाऊन॥जळांतउभाराहूनिआपण॥स्वहस्तेंजळबाहेरउडवून॥देशबुडवूंलागला॥६॥
तैसातोदुष्टवानर॥ऋषिआश्रमींजाऊनिसत्वर॥फलपुष्पदायकतरुवर॥भंगोनिटाकीकौतुकें॥७॥अग्निहोत्र
संबंधीकुंडांत॥मूत्रविसर्जनकपीकरित॥ब्राह्मणांचाकरीघात॥मुष्टिप्रहारेंकरूनियां॥८॥स्त्रीपुरुषघेऊनिस-
त्वरी॥नेऊनिठेवीपर्वतोदरीं॥पर्वतघालूनियांवरी॥आच्छादनकरितसे॥९॥जैसाभ्रमरकीटकांसी॥घेऊनिने
अन्यस्थळासी॥तैसाकपीदोषराशी॥अनर्थबहुतकरितसे॥१०॥कुलस्त्रियाभ्रष्टकरित॥वनचरचालिलापंथक्र
मित॥द्वेषआणूनिमनांत॥आनर्तदेशीपातला॥११॥सुंदरगायनकरूनीश्रवण॥रेवतकपर्वतींआलाधांवून॥तों
तेथेंबळिरामसमनमोहन॥स्त्रियांसहितक्रीडतसे॥१२॥ बळिरामसर्वांगींसुंदर॥कंठींकमळांचेहार॥देहासह
स्रमनोहर॥स्त्रियांसहितविराजे॥१३॥वारुणीमद्यप्राशून॥आरक्तजाहलेजयाचेनयन॥स्वकांतीनेंशोभाय

मान ॥ करीतगायनकौतुकें ॥ १४ ॥ मदोन्मत्तवारणापरी ॥ राममग्नसौख्यसागरीं ॥ होताजाहलातेअवसरीं ॥ पा
हूनिकपीक्षोभला ॥ १५ ॥ आपणबैसूनिवृक्षावरी ॥ वांकुल्यादावूनिनानापरी ॥ मर्कटचेष्टातेधवां करी ॥ रामासन्मु
खदुर्मती ॥ १६ ॥ वृक्षशाखाहालवीबहुत ॥ किलकिलशब्दकरीअमित ॥ हास्यप्रियतरुणीमनांत ॥ कौतुकमा-
नित्याजाहल्या ॥ १७ ॥ रामासमक्षवानर ॥ स्त्रियांसीगुददावीसत्वर ॥ भौंवयाकरूनिवक्राकार ॥ चमत्कारकरी
बहू ॥ १८ ॥ तेव्हांवीरशिरोमणी ॥ बलरामरुष्टजाहलामनीं ॥ पाषाणप्रहारकरीतेक्षणीं ॥ तोचुकविलामर्कटें
॥ १९ ॥ मद्यकलशरामाचा ॥ कपीनेंफोडिलासाचा ॥ ऐसेंपाहूनिकोपाचा ॥ तवकारामाबहुआला ॥ २० ॥ रागआ
णावयासीदाटुन ॥ वानरकृत्यकरीदारुण ॥ स्त्रियांचींवस्त्रेंआकर्षून ॥ फाडिताजाहलातेधवां ॥ २१ ॥ यापरीमदो
न्मत्तवानर ॥ तृणतुल्यमानूनिबलभद्र ॥ कृत्येंकरिताजाहलाफार ॥ अपकारकपेंजाणा ॥ २२ ॥ देशनाशआणिउ-
न्मत्तपण ॥ बळभद्रमानसींआणून ॥ क्रोधेंकरीअरुणनयन ॥ कपिवधकरूंपाहे ॥ २३ ॥ हातींघेमुसळनांगर ॥ तें
पाहूनिद्विविदवानर ॥ हस्तकींघेऊनिशालतरुवर ॥ राममस्तकींआपटी ॥ २४ ॥ तोवृक्षरामेंकरेंझेलिला ॥ मुसळें-
माकडाप्रहारकेला ॥ तेणेंमस्तकभेदझाला ॥ रुधिरवाहेभडभडां ॥ २५ ॥ शेंदुरेंमाखिलागिरिवर ॥ तैसेंदिसेतया
चेंशरीर ॥ रामासिवृक्षेंताडीथोर ॥ तेणेंचूर्णतोकेला ॥ २६ ॥ नंतरतोकपिपती ॥ शिलावृष्टिकरीअती ॥ हेंपाहूनिरे-
वतीपती ॥ मुसळेंतयानिवारी ॥ २७ ॥ महाबलाढ्यवानरभारी ॥ मुष्टीवळवूनिवज्राकारी ॥ कोपेंरामहृदयावक-
री ॥ मारिताजाहलातेधवां ॥ २८ ॥ तेव्हांरामहलत्यागून ॥ बाहूमाजीधरीपूर्ण ॥ संधिस्थानींपिळूनचूर्ण ॥ करिता
जाहलातयातें ॥ २९ ॥ तैंकरीतरुधिरवमन ॥ पावलामहीवरीपतन ॥ रामेंवधितांतयालागुन ॥ पुष्पवृष्टिसुर

करिती ॥ ३० ॥ स्त्रीजनांसहित ॥ द्वारकापुरामाजी त्वरित ॥ येता जाहला वसुदेवसुत ॥ महानंदें करूनियां ॥ ३१
श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ सप्तषष्टितमाध्याय गोड हा ॥ ३२
६७ ॥ ॥ अष्टषष्टितमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे परीक्षिती ॥ परिसें दुजा चरित्राप्रती ॥ कृष्णपुत्र सांब महा
रथी ॥ हस्तनापुरीं पातला ॥ १ ॥ तेथें स्वयंवरीं दुर्योधनसुता ॥ लक्ष्मणा नामें लावण्यलता ॥ तीतें हरण करूनी अव
चिता ॥ कुशस्थळीस मुरडे तो ॥ २ ॥ ते धवां कौरव रुष्ट होऊन ॥ बोलते जाहले काय आपण ॥ विनयरहित यादवनं-
दन ॥ अकृत्य केलें हें तेणें ॥ ३ ॥ तृणवत मानूनि आह्मांसी ॥ हरणा केलें कन्येसी ॥ धरूनियां दांडग्यासी ॥ शीघ्र बंध-
न करावें ॥ ४ ॥ काय भय त्या यादवांचें ॥ आह्मांलागीं असे साचें ॥ पूर्ण योद्धे पराक्रमाचे ॥ आहों बलाढ्य पृथ्वीवरी
५ ॥ जरी तव का धरूनी यादवजन ॥ संग्रामा पातले तरी जाण ॥ तयांचा गर्वहृक्ष छेदन ॥ क्षणमात्रें करूं कीं ॥ ६ ॥ ॥
आह्मीं दिधलेली मही ॥ यादव भोगिती सर्व ही ॥ समता नसे तयां कांहीं ॥ ह्मणूनि पुत्र धरावा ॥ ७ ॥ कुरुवृद्धांचे म-
तें सत्वरी ॥ कौरव निघाले बाहेरी ॥ दुर्योधन कर्ण दळभारी ॥ दुःशासनादि सर्व योद्धे ॥ ८ ॥ सांबबंधन विचार ॥
करिते जाहले अनिवार ॥ अखिल शस्त्रास्त्रें प्रखर ॥ घेऊनि धांवले सक्रोध ॥ ९ ॥ ऐसें करूनी अवलोकन ॥ कृष्णपु
त्र करी शरसंधान ॥ सोडी बाणापाठीं बाण ॥ जर्जर करी बहूत यां ॥ १० ॥ या परी पाहूनि साचार ॥ कौरव करिती
शस्त्रमार ॥ तेणें खिळिला कृष्णाकुमार ॥ सारथी रथाश्व छेदिले ॥ ११ ॥ विरथ करूनियां त्वरित ॥ सांबासि ध-
रिलें अकस्मात् ॥ कन्येसहित गजपुरांत ॥ घेऊनि गेले हे राजा ॥ १२ ॥ नारदमुखें करूनी जाण ॥ द्वारकेंत समज
लें वर्तमान ॥ स्वयंवरीं सांबासी बंधन ॥ दुर्योधनें पैं केलें ॥ १३ ॥ ऐसी परिसूनियां वाणी ॥ यादव कुपित जाह-

लेमनीं ॥ उग्रसेनआज्ञाग्रहणकरूनी ॥ कौरवनाशार्थप्रवर्त्तले ॥ १४ ॥ हेंपाहूनिरेवतीरमण ॥ बोलताजाहला-
कायवचन ॥ कौरवदृष्टोंमाजीजाण ॥ कलहसहसानसावा ॥ १५ ॥ समाधानकरूनीयापरी ॥ बळरामबेसूनिर
थावरी ॥ वृद्धयादवांसहितहस्तनापुरीं ॥ येताजाहलासवेगतो ॥ १६ ॥ उपवनींराहूनिनिश्चिती ॥ उद्धवासी-
धाडिलेंपुढतीं ॥ तेणेंजाऊनिकुरुश्रेष्ठाप्रती ॥ रामागमनकथियेलें ॥ १७ ॥ कौरवऐकूनिसत्वरी ॥ उपायनेंघेऊनि
करीं ॥ सन्मुखजाऊनिसामोपचारीं ॥ पूजनकरितीरामाचें ॥ १८ ॥ कुशलप्रश्नपरस्पर ॥ करितेजाहलेसुखकर ॥
बळरामबोलिलेनंतर ॥ परिसावचनकौरवहो ॥ १९ ॥ उग्रसेनरायेंतुह्मांसी ॥ आज्ञाकेलीनिश्चयेंसी ॥ तीसर्व-
आणूनिमानसीं ॥ आचरणकरातद्वतहो ॥ २० ॥ अधर्मेंकरूनीरणांत ॥ तुह्मींबहुतींएकलासुत ॥ बंधनकेलाहें
अयुक्त ॥ तुह्मांसौजन्यसंबंधें ॥ २१ ॥ कलहनसावाआपणांत ॥ ह्मणूनिआलोंधांवत ॥ आतांजाऊनिस्वपुरांत ॥
आमुचासुतआह्मांद्या ॥ २२ ॥ ऐसीपरिसूनिवाणी ॥ कुपितजाहलेकौरवमनीं ॥ बोलतेजाहलेतेक्षणीं ॥ कायतेंचीपरि
सावें ॥ २३ ॥ अहोचरणसंस्पृष्टशिरीं ॥ बैसोंपाहेयेअवसरीं ॥ कायचमत्कारभूवरी ॥ जाहलाकैसातोपहा ॥ २४ ॥ आमु-
च्याअनुग्रहेंकरून ॥ यादवपावूनिराज्यासन ॥ छत्रचामरराजचिन्ह ॥ सकळभोगभोगिती ॥ २५ ॥ तेआतांबहुतमा-
तले ॥ आह्मीसार्वभौमअसतांभले ॥ ह्मणतीयादवेंआज्ञापिलें ॥ कायआश्चर्यसांगावें ॥ २६ ॥ सर्पासि दिधलेंअमृ-
त ॥ दात्यासिजेसेविरुद्धनियत ॥ तेविंराजचिन्हेंयादवांपुरेत ॥ तींआजपासूनीनिधरिं ॥ २७ ॥ श्रीशुकह्मणे-
राया ॥ ऐसींदुर्भाषणेंकरितीवायां ॥ लक्षूनिरामत्यासमया ॥ दुष्टदुर्जनकौरव ॥ २८ ॥ अवाच्यभाषणेंबोलती
कोणकवणहेंनेणती ॥ हस्तनापुरींत्वरितगती ॥ जातेजाहलेतेसर्व ॥ २९ ॥ कौरवांचादुष्टस्वभाव ॥ अमर्याद

भाषणेंसर्व॥ ऐकतांचिबळदेव॥ सक्रोधचित्तींजाहला॥ ३०॥ उग्रमूर्तिकुपितफार॥ होऊनियांवारंवार॥ हास्यवदनेंभाषणसार॥ कायकरीतेंपरिसें॥ ३१॥ ॥श्लोक॥ नूनंनानामदोन्नद्धाः शांतिंनेच्छंत्यसाधवः॥ तेषांहिप्रशमोदंडः पशूनांलगुडोयथा॥ ३१॥ टीका ॥धनगर्वेंकरूनिमत्त॥ कलहाचीइच्छाकरितीलरित॥ हेकुरुकुलोद्भवकुश्चित॥ अमर्यादभाषणकरितीबहू॥ ३२॥ श्रीकृष्णादियादवजाण॥ कुपितजाहलेपूर्ण॥ तयांचेंकरूनिसमाधान॥ सामाकारणेंपातलों॥ ३३॥ ऐसेंअसतांमंदमती॥ गर्विष्ठहेकलहप्रीती॥ धरूनिबोलतीकुत्सितनिश्चिती॥ अनादरकरितीपैंमाझा॥ ३४॥ भोजवृष्णीअंधक॥ सात्वतयादवइत्यादिक॥ आज्ञाकरावयाप्रभुदेख॥ नाहींतम्हणतीहेंकेसें॥ ३५॥ इंद्रादिलोकपाल॥ ज्यांचीआज्ञापाळितीसकळ॥ श्रीकृष्णयोगेंयादवप्रबळ॥ पृथ्वीमाजीजाहले॥ ३६॥ देवसभासुधर्मानामक॥ तयांतबैसतीयादवसन्मुख॥ स्वर्गींचापारिजातकचोख॥ सत्यभामाउद्यानीं॥ ३७॥ तोप्रभुनृपासनासी॥ योग्यनसेकांबैसावयासी॥ महालक्ष्मीचरणदासी॥ सेवनकरीजासद्भावें॥ ३८॥ ॥श्लोक॥ यस्यांघ्रिपंकजरजोऽखिललोकपालैर्मौल्युत्तमैर्धृतमुपासिततीर्थतीर्थं॥ ब्रह्माभवोहमपियस्यकलाःकलायाःश्रीश्चोद्वहेमचिरमस्यनृपासनंक्व॥ ३७॥ टीका ॥हरिचरणाचेरजें भागीरथीपावनसहज॥ जेंसमस्ततीर्थेंतीर्थराज॥ पवित्रकरीकौतुकें॥ ३९॥ तेंपादोदकशिरावरी॥ धारणकरितीविधिपुरारी॥ सीप्रत्यक्षशेषावतारी॥ महालक्ष्मीतदूत॥ ४०॥ ज्याचेअंशेंअंशभूत॥ आम्हीआहोंतनिश्चित॥ त्याश्रीकृष्णासराज्यासनकुत्सित॥ कायपाडअसेतयाचा॥ ४१॥ कौरवींदिलेलीमही॥ भोगूनिराहतोंसर्वही॥ आम्हीपादरक्षेपरीपाहीं॥ मस्तकापरीश्रेष्ठहे॥ ४२॥ याचेंबोलणेंसहन॥ कोणकरीसामर्थ्यअसून॥ आतांनिष्कौरवीपृथ्वीपू

र्ण॥सहजकरितोंयेधवां॥४३॥ऐसेंबोलूनिअतिरुष्ट॥हलाग्रेंआकर्षीपुरबलिष्ठ॥तैंदक्षिणभागाकडूनिस्पष्ट॥गंगेंत
बुडवूंपाहतसे॥४४॥ऐसापाहूनिअनर्थ॥कौरवघाबरलेसमस्त॥लक्ष्मणासांबासहित॥आणूनिदेतीरामातें॥४५
दुर्योधनादिकरितीनमन॥ह्मणतीआलोंभावेंशरण॥आतांआमुचेंकरारक्षण॥कृपाकरूनीयादवेंद्रा॥४६॥मूढाप-
राधकराक्षमा॥जगद्वंद्यापुरुषोत्तमा॥जगज्जीवनाविश्वकर्मा॥नमोअनंताकरुणाब्धे॥४७॥ ॥श्लोक॥ ॥राम
रामाखिलाधारप्रभावंनविदामते॥मूढानांनःकुबुद्धीनांक्षंतुमर्हस्यतिक्रमम्॥४४॥ टीका॥कौरवह्मणतीरामा
सी॥सर्वाधारदक्षीकेशी॥आपुलाप्रभावजाणावयासी॥समर्थआहेकवणतो॥४९॥आह्मींअज्ञानेंतवप्रभाव॥
जाणिलानाहींसर्वथैव॥कुत्सितबुद्धिधरूनिवाव॥कायअनर्थहाकेला॥४९॥हेप्रभोतवकोपपाहें॥सर्वांच्याशि-
क्षणार्थआहे॥द्वेषबुद्धीवामत्सरनसाहे॥तिळमात्रसर्वेश्वरा॥५०॥सर्वअरिष्टांपासून॥आपणकरितांजगाचेंरक्ष
ण॥कल्पांतीशेषरूपहोऊन॥शय्याहोताविष्णूची५१आपणआत्मासर्वांसी॥आहांतरामासौख्यराशी॥प्राणादिक्रियाशक्तीसी॥-
मुख्यचालकपैंतुह्मी॥५२॥ श्लोक ॥नमस्तेसर्वभूतात्मन्सर्वशक्तिधराव्यय॥विश्वकर्मन्नमस्तेस्तुत्वांवयंशरणंगताः
४८॥ ॥टीका॥हेअनंताबलरामा॥सर्वात्मातूंपूर्णकामा॥यास्तववंदनपुरुषोत्तमा॥सदासर्वदाअसोहें॥५३॥ऐ
सेंकरितांस्तवन॥रामेंदिधलेंआश्वासन॥तयांचेंपरिसूनिवचन॥महाआनंदवाटला॥५४॥कुमरस्नुषांसहितरा
म॥नगरींआणिलाधरूनिप्रेम॥दुर्योधनअंदणसहेम॥देताजाहलाजामात्या॥५५॥द्वादशशतवारण॥दहास
हस्रतुरंगजाण॥तैसेसहासहस्रस्यंदन॥सहस्रदासीतयापरी॥५६॥सुतसांबस्नुषालक्ष्मणा॥संगेंघेऊनियाद
वराणा॥पारिबर्हप्रकारनाना॥ग्रहणकरूनीचालिला॥५७॥बलरामयेऊनिद्वारकापुरीं॥श्रीकृष्णातेंकथनकरी॥

तेव्हां सुधर्मसभेमाझारी ॥ यादवां आनंद जाहला ॥ ५८ ॥ तें गजपुर दक्षिणेस ॥ अद्यापि आहे उंच विशेष ॥ दाखवितें प
राक्रमास ॥ बलिरामाच्या निश्चयें ॥ ५९ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचि
त ॥ अष्टषष्टितमाध्याय गोड हा ॥ ६० ॥ ६८ ॥ एकोनसप्ततितमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक म्हणे परीक्षिती ॥ नरकासु
राचा वध श्रीपती ॥ करूनि हरी ज्या सुदती ॥ कन्या सोळा सहस्र ॥ १ ॥ त्यांशीं एके समयीं पाणिग्रहण ॥ पृथक् केलें मु
हूर्त पाहून ॥ पृथक् रूपें करूनि आपण ॥ हें चि आश्चर्य जगत्त्रयीं ॥ २ ॥ तें कौतुक पहावयासी ॥ नारद आले द्वारकेसी
रुक्मिणीसहित श्रीकृष्णासी ॥ मंदिरामाजी देखिलें ॥ ३ ॥ नारदा पाहतां नारायण ॥ पलंगाचा त्याग करून ॥ उत्थापना
सहित वंदन ॥ करूनि बोले स्वागत ॥ ४ ॥ बैसवूनि आसनावरी ॥ पूजन करूनी उपचारीं ॥ हस्त जोडूनि बोले हरी ॥ आ
ज्ञा काय करूं मी ॥ ५ ॥ या परी ऐकूनि वाणी ॥ काय बोले नारदमुनी ॥ तुझा अवतार या मेदिनी ॥ पुण्यकारक जाणिजे ॥
६ ॥ मर्दावया दुष्टांसी ॥ तैसें संरक्षाया संतांसी ॥ प्रगट होऊनि यादववंशीं ॥ लीला करिसी जगदीशा ॥ ७ ॥ तुझें देखतां चरणक
मल ॥ माझें जन्म जाहलें सफळ ॥ ऐसें बोलूनि उतावेळ ॥ नारद गेला अन्य गृहीं ॥ ८ ॥ तेथें उद्धवासहित ॥ अक्षक्रीडा करी कृष्ण
नाथ ॥ नारदा देखूनि सत्कार बहुत ॥ करूनि बोले काय त्या ॥ ९ ॥ बरें आलांत आपण ॥ गृह केलें पावन ॥ पूर्णाचें आम्हीं पू
र्ण ॥ काय करावें मुनीश्वरा ॥ १० ॥ तेथें न बोलतां कांहीं ॥ जाता जाहला अन्य गेहीं ॥ तों मुलें खेळवी शेषशायी ॥ दुसरे गृहीं
मग गेला ॥ ११ ॥ देखिला कोठें स्नान करितां ॥ कोठें अग्नीसी होम देतां ॥ कोठें पंचमहायज्ञ सारितां ॥ कोठें जेववितां ब्राह्म
णां ॥ १२ ॥ कोठें अवशिष्ट विप्रप्रसाद ॥ ग्रहण करितसे गोविंद ॥ कोठें संध्या परमानंद ॥ करी ऐसा पाहिला ॥ १३ ॥ कोठें
खड्गपाणी असतां ॥ कोठें घोडे भ्रमवितां ॥ कोठें शयन करितां ॥ पलंगावरी संतोषें ॥ १४ ॥ कोठें बंदिजन स्तविती ॥ को

ठेंउद्धवासहएकांतीं॥करीतबेसलागुह्योक्ति॥नारदेंऐसादेखिला॥१५॥कोठेंजलक्रीडारत॥कोठेंधेनुविप्रांदेत॥कोठेंइ
तिहासपुराणनिश्चिंत॥श्रवणकरीपरमात्मा॥१६॥कोठेंकरीधर्मसेवन॥कोठेंकरीअर्थसाधन॥कोठेंदिसेहास्यवदन
ब्रह्मध्यानींनिमग्नहो॥१७॥कोठेंगुरूचीकरीभक्ती॥कोठेंभांडणकरीश्रीपती॥कोठेंमित्रतापद्धती॥करीतअसेयादवेंद्र
॥१८॥कोठेंबळरामासहित॥विचारकरीमदनतात॥साधूंचेंकल्याणव्हावयानिश्चित॥काययुक्तीकरावी॥१९॥कोठेंक-
रीतोकन्यादान॥कोठेंयज्ञार्थपशुमारण॥कोठेंश्रीपतीसासऱ्यांहून॥आणवीतनयागृहातें॥२०॥कोठेंकरीदेवपूजा
कोठेंह्मणेमहाराजा॥सर्वात्माविसरूनियाकाजा॥संसारींफसलेंतारावें॥२१॥कोठेंकरूनिवेषांतर॥ज्ञातव्हावयासर्व
प्रकार॥गुप्तरूपेंकरीसंचार॥नारदेंदेखिलेंयापरी॥२२॥कोठेंकरितोमृगया॥ऐसेंपाहूनियादवराया॥नारदह्मणेयो
गमाया॥अगम्यतुझीयोगेश्वरा॥२३॥तीसर्वजाणावयासी॥शक्तीनसेब्रह्मादिकांसी॥तवगुणमहिमागातनिश्चयें-
शीं॥प्रसन्नकरीनगोविंदा॥२४॥ श्लोक॥ ॥भगवानुवाच॥ ॥ब्रह्मन्धर्मस्यवक्ताऽहंकर्त्तातदनुमोदिता॥तच्छि
क्षयंल्लोकमिममास्थितःपुत्रमाखिद॥४०॥ टीका ॥श्रीकृष्णह्मणेनारदासी॥मीनिर्मितोंधर्मासी॥प्रतिपादनकरू
नित्यासी॥अनुमोदनदेतोंबा॥२५॥धर्मप्रवृत्तीचेंशिक्षण॥लोकांसीकरायाजाण॥मीयाधर्माचेंआचरण॥स्वयेंकरूनि-
दाखवितों॥२६॥तस्मात्‌हेबालकामनीं॥खेदनकरीयेक्षणीं॥श्रीशुकह्मणेराजियालागुनी॥सावधानेंपरिसावें॥२७॥
अनुग्रहकरितांयापरी॥नारदेंजाणिलेंअंतरीं॥गृहस्थाश्रमाचीपरी॥दावीश्रीहरीजनांतें॥२८॥ ॥श्लोक॥ ॥एवंम
नुष्यपदवीमनुवर्तमानोनारायणोऽखिलभवायगृहीतशक्तिः॥रेमेऽगषोडशसहस्रवरांगनानांसव्रीडसौहृदनिरी-
क्षणहासजुष्टः॥४४॥ टीका ॥सर्वजगाचीउत्पत्तिस्थिति॥करावयाधरीअनेकमूर्ति॥ऐसानारायणमनुष्यरीती॥ध

रूनगृहस्थाश्रमसंपादी॥ २९॥ रुक्मिणीप्रमुखमंदिरीं॥ रममाणहोयश्रीहरी॥ निरोपघेऊनिसत्वरी॥ नारदमुनीतैंगेला॥ ३०॥ हरिचरित्रगायन॥ करीलजोभावेंकरून॥ कींसप्रेमेंकरीलश्रवण॥ तयासीभक्तीप्राप्तहोय॥ ३१॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ एकोनसप्ततितमाध्यायगोडहा॥ ३२॥ ६९॥ ॥ सप्ततितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥ श्रीशुकम्हणेभारता॥ पूर्वाध्यायीश्रीकृष्णगाथा॥ श्रवणकेलीधरूनिश्रद्धालुता॥ आतांपरिसेंनित्यक्रम॥ १ ॥ उषःकालसमीपयेतां॥ मंदिरामाजीकृष्णकांता॥ शापितीकुक्कुटांशब्दकरितां॥ हृद्यालिंगिताज्या श्रीकृष्णें॥ २ ॥ तेव्हांरुक्मिणीप्रभृती॥ सर्वस्त्रियामनींम्हणती॥ आतांविरहप्रभातीं॥ श्रीकृष्णाशींहोईल॥ ३॥ नंतरब्राह्ममुहूर्तकाळीं॥ उठूनिश्रीकृष्णवनमाळी॥ हस्तपादप्रक्षाळूनितेवेळीं॥ आचमनकरूनिबैसले॥ ४॥ स्वस्थचित्तेंकरूनिपुनीत॥ आपुलेंस्वरूपध्यानकरीत॥ जेंमायातीतसाक्षात॥ पूर्णब्रह्मनिश्चयें॥ ५॥ पश्चात्प्रेमतोजळींसत्वर॥ स्नानकरूनिनेसेपीतांबर॥ संध्यावंदनादिकर्मसमग्र॥ आरंभकरीरमापती॥ ६॥ सूर्योदयाचेपूर्वींहोम॥ जाहल्यावरीपुरुषोत्तम॥ धरूनियांमौननेम॥ गायत्रीजपकरूंलागे॥ ७॥ उदयासीआलियाभास्कर॥ उपस्थानकरूनिश्रीधर॥ निजांशभूतदेवमुनिपितर॥ तयांलागींतोषवी॥ ८॥ श्रीकृष्णेंपूजोनिब्राह्मणांसी॥ गायीदिधल्यासूपात्रांसी॥ तेरासहस्रचवऱ्यांशीं॥ सुवर्णशृंगीरौप्यखुरी॥ ९॥ प्रत्येकगृहींब्राह्मणांसी॥ पाचारूनिसन्मानेंशीं॥ तिळकृष्णाजिनसुवस्त्रांसी॥ सदक्षिणसमर्पी॥ १०॥ यावरीगायीदेवब्राह्मण॥ स्वकुलवृद्धगुरुमहान॥ सर्ववंद्यभूतेंजींतयांलागुनवंदनकरीसद्भावें॥ ११॥ शुभकारकपदार्थांसी॥ स्पर्शकरूनिहृषीकेशी॥ आपणअलंकारभूषणांसी॥ धारणकरिताजाहला॥ १२॥ घृतआदर्शामाजीजाण॥ आपुलेंस्वरूपअवलोकून॥ तांबूलादिउपचारविप्रांदेऊन॥ श्रीधरआ

पणउपभोगी॥१३॥सरथदारूकआलाजाण॥तेधवांश्रीरुक्मिणीरमण॥सात्यकीउद्धवसवेंघेऊन॥आरोहणरथीं-
करी॥ १४॥ सुधर्मसभेमाझारी॥प्रवेशकरूनिकंसारी॥आनंदेंपरमासनावरी॥जाऊनियांबैसला॥१५सभोंवती-
यादववृंदु॥माजीशोभेश्रीमुकुंदु॥जैसाआकाशीइंदु॥तारागणेंवेष्टित॥१६॥ तेथेंपरिहासकजन॥नानाहास्यरसां-
तप्रवीण॥नटाचार्यनर्तकयेऊन॥करितीरंजनश्रीहरीचें॥१७॥सूतमागधकरितीस्तवन॥राजकथाविप्रकरितीकथन
इतुक्यामाजीएकपुरुषजाण॥सभेमाजीपातला॥१८॥तोभावेंश्रीहरीसीवंदी॥मगसीदूतऐसेंनिवेदी॥ मागधें
जेनृपघातलेबंदीं॥तयांचेंदुःखकथूंआलों॥१९॥प्रभोजरासंधदिग्विजयांत॥जेनाहीझालेशरणागत॥ तेभूपाळरो
धेंसमस्त॥बंदीशाळेंतघालीतो॥२०॥ तेवीससहस्रअष्टशत॥ गिरिव्रजदुर्गींकोंडिलेसमस्त॥ हिताहितनयांचेंकिं-
चित॥नजाणेमाधवातोकांहीं॥२१॥तेसर्वनृपबोलतीवचन॥आह्मीपातलोंचरणींशरण॥येऊनिश्रीधराकरारक्ष-
ण॥ बिरुदावळीअवलोका॥२२॥मागधरूपकर्मपाशाचें॥छिन्नकराबंधनसाचें॥तुझ्याप्रजाप्रार्थितींवाचें॥उचित
दिसेतरीकरा॥२३॥दूतह्मणेयापरी॥राजेबोलिलेपरोपरी॥तेंचियेऊनिसभेमाझारी॥येऊनिकथिलेंगोविंदा॥
२४॥श्रीशुकह्मणेविष्णुराता॥यापरीदूतबोलतअसतां॥नारदमुनीअवचितां॥सुधर्मसभेपातला॥२५॥श्रीकृ
ष्णेंनारद देखिला॥वंदूनिआसनीबैसविला॥पूजोपचारतयेवेळां॥अर्पूनिप्रश्नहाकेला॥२६॥हेमुनेत्रैलोक्यसा-
रें॥सुखीअसेकींपरभारें॥अथवादुःखमयबारें॥तेंचिकथींमजलागीं॥२७॥योगबळेंसर्वजाणसी॥कायकर्त-
व्यपांडवांसी॥तेंहिबोलेंसौख्यराशी॥कमळासनकुमारा॥२८॥नारदह्मणेयादवराया॥विभोतवअघटितमा-
या॥नजाणतीयासमया॥ब्रह्मादिकसुरसारे॥२९॥तवसंकल्पअतर्कित॥कवणजाणेतयाचाअंत॥परिसूजि-

बोलेरुक्मिणीकांत ॥ पांडवकर्तव्यकथावें ॥ ३० ॥ नारदह्मणेचक्रपाणी ॥ आहेयुधिष्ठिराचेमनीं ॥ राजसूययज्ञेंकरूनी ॥
यजनतुझेंकरावें ॥ ३१ ॥ तयासीदेऊनिअनुमोदन ॥ करावयायज्ञावलोकन ॥ सहपरिवारयेथून ॥ करावेंगमनसर्वेश्व-
रा ॥ ३२ ॥ तुमचेदर्शनेंनिश्चिती ॥ क्रूराक्रूरपुनीतहोती ॥ महीवरचेअखिलभूपती ॥ होईलउद्धारतयांचा ॥ ३३ ॥ नार-
दाचेंऐकूनिवचन ॥ उद्धवासीबोलेभगवान ॥ पांडवतोषार्थकायसाधन ॥ करावेंमीतें बोलें ॥ ३४ ॥ मागधेंकेलानृपाबं-
ध ॥ तेप्रार्थितीतयाचावध ॥ धर्मयज्ञाचातयाप्रतिबंध ॥ हाविरोधनृपयागा ॥ ३५ ॥ त्वदुक्तापरीकरीनयेक्षणीं ॥ ऐसें
बोलेचक्रपाणी ॥ आज्ञामस्तकींवंदूनी ॥ उद्धवबोलताजाहला ॥ ३६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपु-
नीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ सप्ततितमाध्यायगोडहा ॥ ३७ ॥ ७० ॥ एकसप्ततितमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्री
शुकह्मणेनृपती ॥ यापरीपरिसूनिकृष्णोक्ती ॥ नारदवाक्यसभासदसंमती ॥ पाहूनिबोलेतेधवां ॥ १ ॥ उद्धवह्मणे-
कृष्णनाथा ॥ पांडवसाह्यकरावेंआतां ॥ तैसेंसंरक्षावेंसमस्तां ॥ शरणागताराया्सीं ॥ २ ॥ आधींयज्ञार्थगमन ॥
करितांसाधेकार्यपूर्ण ॥ राजांसीकरितांमुक्तआपण ॥ यशोवर्धनहोईलकीं ॥ ३ ॥ तोजरासंधबळसागर ॥ जोअसेसकळांअनि-
वार ॥ तयाचावधकरणार ॥ भीमसेनुचीएकपैं ॥ ४ ॥ तयावांचूनीअन्यासी ॥ दुःसहजाणानिश्चयेशीं ॥ यास्तवद्वंद्वयुद्धींमा-
गधासी ॥ रणांगणींजिंकावें ॥ ५ ॥ तोविप्रांविषयींबहुत ॥ आहेप्रमोदयावंत ॥ यास्तवविप्रवेषेंनिश्चित ॥ जाऊनिका-
र्यसाधावें ॥ ६ ॥ जरासंधाचेबंदींत ॥ जेकाअसतीनरनाथ ॥ तयांच्याकांतासदनांत ॥ तवयशगातीबहू ॥ ७ ॥ बाळा-
मागधासीश्रीपती ॥ वधूनिसोडवीलआमुचेपती ॥ ह्मणूनिनरडें बाळकानिश्चिती ॥ समजावितीयापरी ॥ ८ ॥ ऐसेंप-
रिसूनिउद्धववचन ॥ नारदयदुवृद्धकरितीपूजन ॥ हरिइंद्रप्रस्थप्रयाण ॥ सांगताजाहलादारुका ॥ ९ ॥ वंदूनिवसुदे-

वासी॥रथींबैसूनिहृषीकेशी॥रुक्मिणीप्रभृतिस्त्रियांशीं॥सत्कृतवेगेंशींनिघाला॥ १० ॥बहनेंदेऊनिअमित॥सत्कृ-
तकांतानिश्चित॥दासदासीसमवेत॥समारंभेंपाठवीपुढें॥११॥सर्वेंचातुरंगदळभार॥घेऊनिनिघालाशार्ङ्गधर॥
नारदाचाकरूनिसत्कार॥तयालागींबोळवी॥१२॥तेव्हांराजदूतांपाशींश्रीधर॥बोलेराजांसीअभयउत्तर॥तुमचेंक-
ल्याणउत्तरोत्तर॥माझ्यावचनेंपैंअसो॥१३॥निर्भयअसानिश्चित॥करीनजरासंधाचाघात॥तैंतोकरूनिप्रणिपा-
त॥स्वस्थानासीपैंगेला॥१४॥दूतेंराजांसीकथिलें॥अभयजेंश्रीकृष्णाबोलिले॥मार्गप्रतीक्षाकरितीभले॥सर्वनृपती
श्रीहरीची॥१५॥इकडेभक्तसुखकारी॥आनर्तसौवीरमध्यांतरीं॥मरुकुरुक्षेत्रनदीगिरी॥अतिक्रमणकरीवेगें॥१६॥न-
गरेंगांवेंगौळवाडे॥रत्नखाणीत्यागूनिपुढें॥सर्वेंसैन्यघेऊनिगाढें॥इंद्रप्रस्थींपातला॥१७॥कृष्णागमनऐकूनिकानीं॥ध-
र्मराजसंतोषेमनीं॥सानुजसुहृदसंगेंघेउनी॥सामोरेंसत्वरधांवला॥१८॥कृष्णेंभीष्मधर्मासी॥वंदनकेलेंसद्भावेंशीं॥अ-
र्जुनेंतेव्हांश्रीहरीसी॥आलिंगनदीधलें॥१९॥नकुळसहदेवयेऊन॥करितीभावेंदेवासीनमन॥विप्रवृद्धकौरवपाहून
मानकरितीयथाविधी॥२०॥सत्कृतहोऊनिश्रीधर॥पाहताजाहलाहस्तनापुर॥गृहकृत्यविसरूनिसत्वर॥पौरस्त्रि-
याअवलोकिती॥२१॥भार्यासहितनारायण॥पाहूनिसंतोषतीपूर्ण॥पुष्पवृष्टीकरूनिजाण॥श्रीहरिध्यानकरितीम-
नीं॥२२॥स्थळोस्थळींपाहूनिकृष्णा॥पौरजनकरितीपूजन॥तयांचेंअघटितपुण्य॥ह्मणूनिदर्शनप्रभूचें॥२३॥श्री-
कृष्णराजमंदिरीं॥प्रवेशकरिताजाहलासत्वरी॥तेथेंकुंतीबैसलीपलंगावरी॥पाहतांश्रीहरिसन्मुखहोय॥२४॥आ-
लिंगनदिधलेंसप्रेम॥धर्मेंपूजिलापुरुषोत्तम॥वृद्धस्त्रियांसीनतकल्पद्रुम॥वंदनकरिताजाहला॥२५॥द्रौपदीसुभ-
द्रायेऊन॥भावेंवंदितीश्रीहरिचरण॥कृष्णपत्न्यांसीवस्त्राभरण॥देऊनियांसुखविती॥२६॥तेधवांयुधिष्ठिरेंआप

पण॥ भार्यासहितससैन्य॥ सुंदरमंदिरींनारायण॥ सत्कारेंशौरीराहविला॥ २७॥ कृष्णार्जुनबैसूनिरथांत॥ वनींक्र-
मतीमृगयार्थ॥ तैंखांडववनदेऊनितृप्त॥ हुताशनकरितीते॥ २८॥ तेथेंवांचविलेंमया॥ तेणेंधर्मप्रियव्हावया॥ सभा
निर्मिलीअद्भुतराया॥ सकळपदार्थमंडित॥ २९॥ पांडवांचेआग्रहास्तव॥ कांहींदिवसवासुदेव॥ राहिलातंवतोअपू
र्व॥ चरित्रभागजाहला॥ ३०॥ अग्रभागींसादर॥ परिसेंराजामनोहर॥ श्रीकृष्णयशोमृतथोर॥ संजीवनसकळांसी
३१॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ एकसप्ततितमाध्यायगोडहा ३२
॥ ७१॥ ॥ द्विसप्ततितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥ एकेसमयींमुनीब्राह्मण॥ क्षत्रियवैश्यबांधवजन॥ आचार्यवृद्ध-
यांहींवेष्टितआपण॥ धर्मराजबैसला॥ १ ॥ सर्वसभाजनऐकतअसतां॥ युधिष्ठिरजाहलाबोलता॥ हेप्रभोश्री
कृष्णनाथा॥ विनंतीमाझीपरिसावी॥ २ ॥ देवाधिदेवावासुदेवा॥ राजसूययज्ञसेवा॥ माझ्याकरवींकेशवा॥ ग्रहण
करावीयेकाळीं॥ ३॥ तवपादकमलसेवेचा॥ अनुभवपाहोतहासाचा॥ सर्वलोकह्मणूनीमधुरवाचा॥ निजवासनाकळ
विली॥ ४॥ ऐसीपरिसूनियांवाणी॥ कायबोलेचक्रपाणी॥ धर्मावसेतुझ्यामनीं॥ संपादनतेंकरी॥ ५॥ यायज्ञेंकरूनी
निश्चिती॥ होईलदद्दिगंतकीर्ति॥ ऋषिपितरतृप्तहोती॥ सुहृदांसौख्यदायकहा॥ ६॥ पृथ्वीचेजिंकूनिनृपाळ॥
साहित्यकरावेंसकळ॥ ऐसालावूनिसर्वमेळ॥ यागारंभकरावा॥ ७॥ श्रीशकह्मणेरायासी॥ ऐशाऐकूनिकृ-
ष्णवाक्यासी॥ दिग्विजयार्थबांधवांसी॥ आज्ञाकरिताजाहला॥ ८॥ दक्षिणदिशेसीविजयार्थ॥ सहदेवधाडि-
लासृंजयांसहित॥ प्रतीच्यदिशेसीमत्स्यनृपनाथ॥ नकुळासवेंयोजिला॥ ९ ॥ उत्तरेसीप्रेषिलाअर्जुन॥ केकय
राजांसवेंदेऊन॥ मद्रभूपासहितभीमसेन॥ पूर्वेकडेपाठविला ॥ १०॥ चारदिशांहूनिभले॥ विजयकरूनीधन-

आणिलें॥ तें बांधवीं धर्मासि निवेदिलें ॥ असंख्यात ते वेळां॥ ११॥ एक जरासंधावांचून॥ राजे जिंकिले संपूर्ण॥ ऐसें ऐकूनि वर्तमान॥ उद्धवोपाय चिंती हरी॥ १२॥ भीमार्जुन वासुदेव॥ त्वरित होऊनि महीदेव॥ गिरिव्रज ठाव अपूर्व॥ पाहूं तेजा ह्लते धवां॥ १३॥ आतिथ्यकाळीं मागधगृहीं॥ त्रिवर्ग पातले जाणा गृहीं॥ याचना करिते संग्रहीं॥ असेल देणें तरि राया॥ १४॥ दूरदेश त्याग करूनी॥ हे भूपते आलों धांवुनी॥ कल्याण असो दिवस यामिनी॥ तुजलागीं नरपते॥ १५॥ इच्छित शीघ्र पावशी॥ त्रिवर्ग अतिथि जाण मानसीं॥ अदेय कांहीं दानियासी॥ कदाकाळीं असेना॥ १६॥ क्षमाशीलासी दुःसह कांहीं॥ आहे पदार्थ ऐसा नाहीं॥ तैसें दुष्कर साधुजना पाहीं॥ सृष्टिमाजी असेना॥ १७॥ समान आहे ज याचें चित्त॥ तयासी शत्रु त्रिजगांत॥ शोधितां न मिळे निश्चित॥ सत्य जाण मानसीं॥ १८॥ विशेष काय वदूं वाणी याना शिवंत शरीरें करूनी॥ अर्थ संपादिला कोणीं॥ नामें तयांचीं ऐक बा॥ १९॥ ॥श्लोक॥ ॥ हरिश्चंद्रो रंतिदेव उंछवृत्तिः शिबिर्बलिः॥ व्याधः कपोतो बहवोऽध्रुवेण ध्रुवं गताः॥ २१॥ ॥टीका॥ ऐशा महाधर्मे करून॥ हरिश्चंद्र भूपती महान॥ उंछवृत्तीनें करी जीवन॥ रंतिदेव जाणिजे॥ २०॥ शिबी बलि व्याध धर्म॥ तैसे जाणा भक्त परम॥ कपोता दिजाणूनि हें वर्म॥ दानयोगें गती पावले॥ २१॥ श्रीशकक्ष्मणे राया लागुनी॥ त्रिवर्गांची आकृती पाहुनी॥ जरासंध क्षत्रियमनीं॥ तया मानिता जाहला॥ २२॥ मागध करी विवेक साचा॥ क्षत्रिय हे वेष ब्राह्मणांचा॥ घेऊनि मज पुढें याञ्चा॥ करूं आले हे तिघे॥ २३॥ तस्मात तयांचे मनोरथ॥ पूर्ण करीन मी समर्थ॥ विप्रवेषें वैकुंठनाथ॥ याचना करी बलीपुढें॥ २४॥ ऐसी वार्त्ता श्रवणांत॥ प्राप्त जाहली अकस्मात॥ तथापि दान शूरें त्वरित॥ पृथ्वी श्रीहरीसी अर्पिली॥ २५॥ ब्राह्मणकार्याकरितां॥ देह हीं त्यागिती हे लोकवार्त्ता॥ बहुत जाणूनि मी आतां॥ कार्य

॥ २५ ॥ कृष्णार्जुन...

साधिन विप्रांचें ॥ २६ ॥ या क्षत्रियदेहें करून ॥ विप्रमनोरथ करीन पूर्ण ॥ नंतर त्रिवर्गा लागून ॥ भाषण करिता जाहला ॥ २७ ॥ हे विप्र हो परिसा वाणी ॥ तुमच्या कार्यास्तव ये क्षणीं ॥ मी आपुलें मस्तक ही तोडुनी ॥ वाहीन चरणीं निश्चयें ॥ २८ ॥ या परी परिसूनि वाणी ॥ काय बोले चक्रपाणी ॥ हे भूपाळ चूडामणी ॥ द्वंद्व युद्ध द्यावें एकाशीं ॥ २९ ॥ युद्धकांक्षा धरूनि मनांत ॥ तुझ्या पातलों नगरांत ॥ अन्न करितां प्रार्थना किंचित ॥ नसे आमुची राजेंद्रा ॥ ३० ॥ हा जाण असे वृकोदर ॥ हा अर्जुन त्याचा सहोदर ॥ मी कृष्ण वसुदेवकुमर ॥ तुझा शत्रु निर्धारें ॥ ३१ ॥ ऐसें ऐकूनियां वचन ॥ उंचस्वरें हास्यवदन ॥ करूनि मागध आपण ॥ काय बोलता जाहला ॥ ३२ ॥ हे मंदा नो तुझ्यांसी दिधली भिक्षा परियेसीं ॥ परंतु कृष्णा तूं पूर्वी भ्यालासी ॥ योग्य युद्धासी नाहींस पैं ॥ ३३ ॥ हा अर्जुन धनुर्धर ॥ माझ्या समान नाहीं वीर ॥ भीम कांहीं साकरील समर ॥ याशीं सत्वर भिडतों मी ॥ ३४ ॥ ऐसें बोलूनी भीमासी ॥ गदा देऊनि युद्धासी ॥ पुराचिया बाह्य प्रदेशीं ॥ गदापाणी पातला ॥ ३५ ॥ रणांगणीं परस्पर ॥ मल्लयुद्ध करिती थोर ॥ जेसे मेरु आणि मंदर तयांपरी विराजती ॥ ३६ ॥ गदे करूनी निश्चिती ॥ येरयेरां प्रहार करिती ॥ विचित्र मंडळें रणीं दाविती ॥ शब्द होय चटचटा ॥ ३७ ॥ दिवसां युद्ध करूनि भारी ॥ रात्रीं राहती मित्रापरी ॥ सत्ता विस दिन कष्टसागरीं ॥ क्रमिते जाहले तेयोद्धे ॥ ३८ ॥ भीम ह्मणे कृष्णनाथा ॥ मागधन वधवे आतां ॥ सत्ता विस दिन युद्ध करितां ॥ श्रम जाहले बहु साल ॥ ३९ ॥ जरासंध जन्मतां मरण ॥ पावला असतां जरा येऊन ॥ सांधा सांधूनि सप्राण ॥ तया लागीं पैं करी ॥ ४० ॥ तें सर्व जाणूनि हरी ॥ युद्धसमयीं संकेत करी ॥ वृक्षशाखा घेऊनि सत्वरी ॥ छेदूनि फेंकी दोहींकडे ॥ ४१ ॥ ऐसा संकेत पाहूनि त्वरित ॥ पदीं धरूनि कुंतीसुत ॥ मागधाचि रुनी अकस्मात ॥ सव्यापसव्य झुगारी ॥ ४२ ॥ एकपाद ऊरुस्थ

षण॥कटिस्तनबाहूगहन॥नेत्रभ्रूकर्णमिळून॥शकलेंऐसींजाणपां॥४३॥मागधाचासंहार॥यापरीहोतांहाहा
कार॥प्रजाजनकरितीफार॥कृष्णार्जुनभीमाआलिंगिती॥४४॥करूनितयाचासत्कार॥नंतरकायकरीश्रीधर
सहदेवजरासंधकुमर॥राज्यासनीं स्थापीतया॥४५॥कारागृहींनृपती॥मागधाच्याजेकांअसती॥श्रीकृष्णेंतयांप्र
ती॥मुक्तकेलेंतेधवां॥४६॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवारामविरचित॥ द्वि-
सप्ततितमाध्यायगोडहा॥ ४७॥ ७२॥ ॥त्रिसप्ततितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥विंशतिसहस्त्रअष्टशत॥जरासंधें
दिग्विजयांत॥ जिंकूनियांनरनाथ॥कारागारींठेविलेजे॥ १ ॥मागधमारूनिभीमकरीं॥श्रीकृष्णतयांमुक्तक-
री॥सेवकधाडूनिबाहेरी॥काढिलेकैसेतेपरिसा॥२॥बंदीतूनिमलिनांबर॥शुष्कवदनअशक्तशरीर॥समस्त
येऊनिनरेश्वरें॥श्रीकृष्णाध्यानअवलोकिती॥३॥ घनश्यामश्रीवत्सलांछन॥शंखचक्रायुधपावन॥गदापद्म
वनमालाभूषण॥कौस्तुभमणीसुकंठीं॥४॥ऐसापाहूनिरुक्मिणीकांत॥चरणवंदूनिराजेसमस्त॥स्तवनकरिती
भावयुक्त॥तेंचिपरिसिंहेराजा॥५॥गोपाळकृष्णाजगज्जीवना॥नारायणापतितपावना॥आह्मीशरणतुझेचरणा॥
विनंतिहेपरिसावी॥ ६॥याभवसागरापासून॥करावेंकृष्णाउद्धरण॥आह्मांसीकेलेंबंधन॥मागधादोषहानसे॥
॥७॥हेराजेराज्यभ्रष्ट॥झालेंतवानुग्रहेंश्रेष्ठ॥मदोन्मत्तपणेंस्पष्ट॥अन्यकष्टनजाणों॥ ८ ॥तवमायामोहें नि-
श्चिती॥संपत्तीअचलमानिती॥ऐशामदांधांचीभ्रांती॥फेडिलीउत्तमहेंदेवा ॥ ९॥ आतांतुझेभजनाचा॥लाहोउ-
द्भवलासाचा॥पाशनकोतोराज्याचा॥चरणकमळींविश्राम॥१०॥हेंचिदेवादानद्यावें॥तुझेंनामकंठींवसावें॥त-
वरूपाहूनिनदिसावें॥सृष्टीमाजीसर्वेश्वरा॥११॥ ॥श्लोक॥ ॥कृष्णायवासुदेवायहरयेपरमात्मने॥प्रणत

क्लेशनाशायगोविंदायनमोनमः॥१६॥ टीका ॥हेवासुदेवाश्रीकृष्णा॥परमात्म्यानारायणा॥हरेप्रणतक्लेशनाशना॥गोविंदातुजनमूं॥ १२॥शुकह्मणेरायासी॥ऐकूनिश्रीहरीवदेतयासी॥हेभूपहोतुह्मांसी॥सुदृढभक्तीप्राप्तहोवो॥ १३॥ तुह्मीकरायामाझेंभजन॥तत्परजाहलाआजपासून॥धनगर्वितजेकाजन॥तेनजाणतीमजलागी॥१४॥ श्लोक ॥ हैहयोनहुषोवेनोरावणोनरकोपरे॥श्रीमदाद्भ्रंशिताःस्थानाद्देवदैत्यनरेश्वराः॥२०॥ टीका ॥याचेंपरिसाउदाहरण॥कार्तवीर्यार्जुननहुषवेन॥नरकासुरआणिरावण॥देवदैत्यनरपती॥१५॥हेपहामहास्थानातें॥सोडूनिजाहलेबापरते॥तुह्मीझालांतजाणते॥मजलागींभजावया॥ १६॥यज्ञेंकरूनभजावेंमला॥सद्धर्मेंरक्षूनिप्रजेला॥औदासीन्येंमनाला॥मत्पदींस्थापितांसौख्यहोय॥१७॥ऐसाकरितांनियम॥अंतींमीपुरुषोत्तम॥तुह्मांसीपदपरम॥देईनजाणानिश्चयें॥१८॥ऐसेंबोलूनिश्रीहरी॥तयांचेंमज्जनादिपरोपरी॥सकळसेवासंभारीं॥सेवकद्वारेंकरवीपैं॥१९॥वस्त्रभूषणेंअलंकार॥देऊनिपूजोमनोहर॥सहदेवाकरवींसुंदर॥कृष्णनाथेंकरविली॥२०॥तेकृष्णध्यानकरित॥वंदूनियांलक्ष्मीकांत॥जातीआपापल्यानगरांत॥यशवर्णितश्रीहरीचें॥२१॥पार्थासहितभीमसेन॥देवाधिदेवनारायण॥सत्वावेंसहदेवेंपूजुन॥वस्त्रालंकारेंबोळविले॥२२॥भीमार्जुनांसहहरी॥इंद्रप्रस्थींगमनकरी॥पुरानिकटयेतांसत्वरीं॥शंखवादनतेकरिती॥२३॥ऐकूनिहर्षेयुधिष्ठिर॥मगश्रीकृष्णपार्थवृकोदर॥येऊनिकरितीनमस्कार॥सकळवृत्तनिवेदिती॥२४॥वर्षलेश्रीहरीकरुणामृत॥तेणेंयुधिष्ठिरहोयशांत॥शरीरजाहलेंरोमांचित॥शब्दकांहींफुटेना॥ २५॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥त्रिसप्ततितमाध्यायगोडहा॥२६॥ चतुस्सप्ततितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥ऐकूनिश्रीकृष्णवाक्यासी॥युधिष्ठिरसप्रेम मान सीं॥

वचनबोलताजाहला ॥ १ ॥ हेहरीसनकादिक ॥ आज्ञाशिरींमानितीचोख ॥ त्रैलोक्याचातूंचालक ॥ परमेश्वर ह्मणउ-
नी ॥ २ ॥ श्रीहरेतोतूंशार्ङ्गधर ॥ ह्मणविशी पांडवपरिचार ॥ अत्यंतविडंबनसाचार ॥ जगामाजीहेंआमुचें ॥ ३ ॥ भक्त
कामपुरवावया ॥ प्रगटहोसीयादवराया ॥ यागुणेंतवतेजवांयां ॥ किंवाअधिकपैंनोव्हे ॥ ४ ॥ आह्मीयःकश्चित्भूपती ॥ म
हीवरीऐसेकोटिशाहोती ॥ माझीआज्ञाश्रीपती ॥ मान्यकरितीनवलहें ॥ ५ ॥ परंतुलोकशिक्षणार्थ ॥ अनुकरणदाविसी
यथार्थ ॥ समानबुद्धीपुनीत ॥ धारणकरितापरब्रह्मा ॥ ६ ॥ ऐसेंबोलूनिधर्मनृपती ॥ वसंतकाळींजाणानिश्चिती ॥ कृ
ष्णानुमोदनेंशीघ्रगती ॥ याज्ञिकविप्रांबाहतसे ॥ ७ ॥ स्वयेंब्रह्मनिष्ठअसून ॥ यज्ञकर्मांतबहुनिपुण ॥ ऋत्विजांचेक
र्मींजाण ॥ ब्राह्मणश्रेष्ठतेवरियेले ॥ ८ ॥ वेदव्यासभरद्वाजसमर्थ ॥ सुमंतुगोतमअसित ॥ वसिष्ठकण्वच्यवनपुनीत
मैत्रेयकवषत्रितमुनी ॥ ९ ॥ विश्वामित्रवामदेवमुनी ॥ सुमतीक्रतुजैमिनी ॥ पैलपराशरमहाज्ञानी ॥ गर्गवैशंपा-
यन ॥ १० ॥ अथर्वाकश्यपधौम्य ॥ भृगुकुलोद्भवपरशुराम ॥ आसुरीवीतिहोत्रोपरम ॥ मधुच्छंदावीरसेन ॥ ११ ॥ तैसे
भीष्मआणिद्रोण ॥ कृपाचार्यपुनीतब्राह्मण ॥ कौरवांसहितदुर्योधन ॥ धृतराष्ट्रविदुरेंबाहिले ॥ १२ ॥ चारीवर्णसहपरि
वारी ॥ एकत्रझालेधर्मपुरीं ॥ तेथवांविप्रसुवर्णनांगरीं ॥ भूमिशोधूनिदीक्षविती ॥ १३ ॥ यज्ञदीक्षाधर्मनृपती ॥ धारणक
रीशुद्धमती ॥ यज्ञपात्रेंहेसमयतीं ॥ असतीजाहलींहेराजा ॥ १४ ॥ ब्रह्माशंकरअमरनाथ ॥ तेथेंपातलात्रिदशांसहि
त ॥ सिद्धगंधर्वविद्याधरसमस्त ॥ उरगमुनीयक्षते ॥ १५ ॥ राक्षसखग ॥ किन्नर ॥ चारण ॥ नरेश्वर ॥ राजपत्न्यामनो
हर ॥ कौतुकपाहूंपातल्या ॥ १६ ॥ तेव्हांऋत्विजयागासी ॥ आरंभकरितीसौख्यराशी ॥ अनेकद्रव्यींयज्ञपुरुषासी ॥
तोषवीधर्मसंतोषें ॥ १७ ॥ सोमवल्लीसीसंस्कार ॥ करावयाचेदिनीसाचार ॥ सार्वभौमधर्मसुंदर ॥ समग्रसामग्री-

आणिली॥ १८॥ऋत्विजसदस्ययांची॥पूजाकेलीतेधवांसाची॥दक्षिणादेऊनअयाचा॥तयांलगीपकेलें॥ १९॥॥प
श्चात्त्यासभासदांत॥अग्रपूजेसीकोणउचित॥याविषयींविचारबहुत॥करितेजाहलेतेसर्व॥२०॥संदेहपाहूनि-
सभास्थानीं॥सहदेवबोलिलातयेक्षणीं॥अग्रपूजेसीचक्रपाणी॥योग्यआहेसभ्यहो॥२१॥ह्याविश्वात्मावासुदेव॥
पूर्णब्रह्मस्वयमेव॥अव्ययअजअक्षरदेव॥सृष्टिस्थितिलयकारकजो॥ २२॥भावेंपूजितांतोश्रीहरी॥सर्वभूतपूजनसा-
चोकारी॥घडेप्रमाणशास्त्राधारीं॥विचक्षणेंपाहिजे॥२३॥सहदेवबोलुनीयापरी॥स्वस्थबेसलाआसनावरी॥ऐकू
निसभासदतेअवसरीं॥धन्यधन्यत्यावदती॥२४॥सभासदभूपतीब्राह्मण॥सहदेवाम्हणतीसकळधन्य॥सर्वाभि-
प्रायजाणून॥श्रीकृष्णाधर्मपूजितसे॥२५॥ भक्तिभावेंघालूनिपाणी॥श्रीहरिचरणप्रक्षाळिलेदोन्ही॥तेंतीर्थोदक
मस्तकींवंदुनी॥कलत्रासहितधन्यहोय॥२६॥देऊनिवस्त्रोलंकार॥यथासांगपूजीशार्ङ्गधर॥प्रेमाश्रुपूर्णयुधि-
ष्ठिर॥पहावयाअशक्तहोय॥२७॥श्रीहरीपूजनजाहल्यावर॥सभाजनकरितीनमस्कार॥सुगंधपुष्पेंमनोहर॥
अमरगणवर्षती॥२८॥ श्लोक ॥ इत्थंनिशम्यदमघोषसुतःस्वपीठादुत्थायकृष्णगुणवर्णनजातमन्युः॥उत्क्षि-
प्यबाहुमिदमाहसदस्यवर्षीसंश्रावयन्भगवतेपरुषाण्यभीतः॥ ३०॥ टीका ॥विप्रसभासदांचीऐकूनिवाणी
शिशुपाळकोपलातेधवांमनीं॥आपुलाहस्तऊर्ध्वकरूनी॥आसनावरूनीउठिलातो॥ २९॥अवाच्यभाषणेंकुत्सित
श्रीकृष्णासिऐकवीत॥बोलतसेनिर्भयचित्त॥सभेमाजीकायहो॥३०॥कालदुरत्ययबहुत॥ऐसीश्रुतीवर्णनकरीत॥
आहेतीचयथार्थ॥कायआश्चर्यसांगावें॥ ३१॥ वृद्धमानिती बालवचन॥सभासदहोतुह्मीसुजाण॥असतांपात्रापा
त्रविचारपूर्ण॥कांहींचतुह्मींनकेला॥३२॥सर्वापात्रशिरोमणी॥हाकृष्णकाढिलानिवडूनी॥सहदेववाक्येंकरूनी

केसीपूजासमर्पिली ॥ ३३ ॥ व्यासासारखेमुनीश्वर ॥ यांचाकरूनीअव्हेर ॥ श्रेष्ठस्थानींगोपकुमर ॥ कैसापूजिलाअ-
जाणता ॥ ३४ ॥ यज्ञपुरोडाशकावळ्यासी ॥ देणेंतैसीपूजागोंवळ्यासी ॥ योग्यतायाबावळ्यासी ॥ कायकेशीसांगावी ॥
३५ ॥ हाकृष्णसर्वधर्मबहिष्कृत ॥ स्वच्छंदेंसदाजोवर्त्तेनिश्चित ॥ यासमयींअग्रपूजोचित ॥ नाहींपतितसर्वथा ॥ ३६ ॥
याचेपूर्वजासीकोपून ॥ ययातीन्रृपेंशापदारुण ॥ दिधलाह्मणूनिरा[illegible]यासन ॥ छत्रचामरयानाहीं ॥ ३७ ॥ पवित्रत्यागू
निअवनी ॥ दुर्गउभविलेंसमुद्रस्थानीं ॥ मांमनेंभोगिलीरुक्मिणी ॥ कृष्णेंउच्छिष्टपर्णिली ॥ ३८ ॥ हाकृष्णचोरजार ॥
स्वयेंअकिंचनसाचार ॥ सागरींशयनसर्पावर ॥ रात्रंदिवसकरितसे ॥ [illegible] ॥ ऐसींअबद्धवचनेंनिश्चिती ॥ बोलताजा
हलाचेदिपती ॥ तथापिकांहींएकश्रीपती ॥ तयाप्रतीनबोले ॥ ४० ॥ सिंह[illegible]वरीजंबुक ॥ व्यर्थगर्जनाकरीअनेक ॥ तेंश
परीचेदिनायक ॥ वल्गनाकरीदुष्टतो ॥ ४१ ॥ कर्णीघालूनिबोटें ॥ सभ्यशापि[illegible]द्यानेटें ॥ साधूनऐकतांवोखटें ॥ बा
हेरगेलेउठोनियां ॥ ४२ ॥ भगवन्निंदाकरूनिश्रवण ॥ महाभागवतपांडवपूर्ण ॥ [illegible]त्स्यसृंजयकैकयदारुण ॥ क्रो
धभरितजाहले ॥ ४३ ॥ खड्गपाणीहोऊनिलवरित ॥ करूंपाहतीशिशुपालघात ॥ चै[illegible]पक्षीराजेसमस्त ॥ युद्धार्थप्र
वृत्तपैंहोती ॥ ४४ ॥ इतुक्याअवसरींजाण ॥ श्रीहरीनेंसोडूनिसुदर्शन ॥ केलेंशिशुपाल[illegible]शिरश्छेदन ॥ हाहाकारमा-
तलातें ४५ ॥ चैद्यपक्षपातीभले ॥ राजेहोतेतेपळाले ॥ शिशुपाळदेहांतूनिनिघालें ॥ [illegible]तअद्भुततेकाळीं ॥ ४६ ॥
तेजोमयज्योतीतेक्षणीं ॥ प्रवेशलीश्रीकृष्णावदनीं ॥ नंतरधर्मरायेंयेऊनी ॥ ऋत्विजसदस्य[illegible]जिले ॥ ४७ ॥ दक्षिणादे-
ऊनिबहुत ॥ तृप्तकेलेविप्रसमस्त ॥ सर्वांचासत्काररयथास्थित ॥ धर्म[illegible]येंपैंकेला ॥ ४८ ॥ यज्ञसंबंधींअवभृथ ॥ स्ना
नकरूनियांपुनीत ॥ पांडवांचानिरोपघेऊनिलवरित ॥ श्रीकृष्णद्वारकेंतपैंगेले ॥ ४९ ॥ मांडलि[illegible]रायांसी ॥ आज्ञागृहीं

गेऊनअयाचा॥ तैं[illegible]पनेले॥ १०

जावयासी॥ देताजाहलासौख्यराशी॥ सार्वभौमयुधिष्ठिर॥ ५०॥ हेपांडवकुळभूषण॥ वि[illegible]पकरूनजोंर्ण॥ तीनजन्मांतदोघांजणा॥ वैकुंठप्रासजाहलें॥ ५१॥ त्यांचीकथासमस्त॥ पूर्वीकथिलीपुनीत॥ इंद्रापरीधर्मनृपनाथ शोभताजाहलामहीवरी॥ ५२॥ धर्मसत्कृतस्फुर॥ प्रमथादिकशिवप[illegible]चार॥ यज्ञप्रशंस[illegible]करीतसत्वर॥ निजाश्रमातेंगेले॥ ५३॥ पांडवउत्कर्षपाहून॥ दुःखितमनींदुर्योधन॥ कलिस्वरू[illegible]कुटिलमहान॥ [illegible]द्रोगतयावादला॥ ५४॥ श्लोक॥ ॥यइदंकीर्तयेद्विष्णोःकर्मचैद्यवधादिकम्॥ राजमोक्षंवितानंच सर्वपापैः[illegible]मुच्यते॥ ५४॥ टीका ॥ हेंशिशुपालवधचरित्र॥ राजमोक्षराजसूयसत्र॥ श्रवणपठणकरीपवित्र॥ तोपापा[illegible]सूनिमुक्तहोय॥ ५५॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशमस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसरवारामविर[illegible]चेत॥ च[illegible]सप्ततितमाध्यायगोडहा॥ ५६ ७४॥ ॥पंचसप्ततितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥परीक्षितिह्मणेशुकासी॥ रा[illegible]सूययज्ञींसर्वांसी॥ सुखझालेंआणिदुर्योधनासी॥ दुःखकेसेंहेंवदा॥ १॥ ऋषिह्मणेभागवता॥ परिसेंश्री[illegible]रिगाथा॥ यज्ञामाजीकार्येंसमस्तां॥ विभागूनिदीधलीं॥ २॥ भीमसेनपाकावर॥ सुयोधनरक्षीभांडार॥ पूज[illegible]साहित्यप्रकार॥ सहदेवाकडेहे॥ ३॥ नानावस्तूंचेंसाधन॥ सहदेवकरीस्वयेंआपण॥ गुरुशुश्रूषणाअर्जुन[illegible]पादप्रक्षालनश्रीहरी॥ ४॥ वाढावयाब्राह्मणांसी॥ महाभागाद्रौपदीपरियेसीं॥ दानधर्मकरावयासी॥ कर्ण[illegible]रप्रसिद्धतो॥ ५॥ नानाकर्मेंकरावया॥ सात्यकीउभाअसेठायां॥ धर्मराजेंयज्ञतेसमया॥ समासकेलायथाविधि॥ ६॥ धर्मकरितांअवभृथस्नान॥ मृदंगभेरीवाद्येंसंपूर्ण॥ नटनर्तककरितीगायन॥ महाआनंदप्रवर्तला॥ ७॥ यदुसृंजयनरपती॥ यजमानावेष्टितीनिश्चिती चतुरंगदळसंगती॥ ऐसानिघालाधर्मात्मा॥ ८॥ ऋत्विजादिमुनिवर॥ ब्रह्मघोषकरितीसुंदर॥ देववर्षतीकुसुमसं

भार ॥ सकळजनसंतोषले ॥ ९ ॥ सालंकृतनरनारी ॥ स्नानकरितीसह परिवारी ॥ धर्मराजनूतनपट्टधारी ॥ होताजाहला-
तेधवां ॥ १० ॥ स्वलंकृतहोऊनिआपण ॥ ऋत्विजांसीदेवस्त्रेंभूषण ॥ बंधुज्ञातिस्वमित्रांलागुन ॥ अन्यालागींहीपूजितो
११ ॥ ऋत्विजसदस्यादिब्राह्मणां ॥ भावेंपूजोनिदेदक्षिणा ॥ अवभृथ[illegible]संबंधीपांडवराणा ॥ कर्मअवशिष्टसंपादी ॥ १२ ॥
ब्राह्मणदेवर्षिपितर ॥ यांचेंपूजनकरूनिसत्वर ॥ अनुज्ञादेऊनिनंतर ॥ [illegible]हींतयाबोळवी ॥ १३ ॥ तेव्हांयुधिष्ठिरेंप्रेमें करून ॥
इंद्रप्रस्थींराहविलानारायण ॥ श्रीकृष्णेंयादवांलागुन ॥ द्वारकेसीपाठविलें ॥ १४ ॥ युधिष्ठिराचें ऐश्वर्यबहुत ॥ पाहूनिदु-
र्योधनसंतप्त ॥ गृहींविभूतिनांदतीसमस्त ॥ न्यूनकिंचितनसेची ॥ १५ ॥ [illegible]यसभेंतधर्मराज ॥ कांचनसिंहासनीसहज
जाऊनिबैसलेमहाराज ॥ बांधवसेवाकरितीबहु ॥ १६ ॥ त्रैलोक्यांतजेंदु[illegible]ळ ॥ ऐसेपदार्थसकळ ॥ मयासुरेंआणू
नितात्काळ ॥ उपभोगार्थस्थापिले ॥ १७ ॥ धर्मयशगातीबंदिजन ॥ इतुक्यां[illegible]जा दुर्योधन ॥ हस्तकींखड्ग घेऊन ॥
कौरवेश्वरपातला ॥ १८ ॥ निषेधकरूनिद्वारपालांचा ॥ सभेंतप्रवेशलाकाचा ॥ [illegible]वर्यसिंधुधर्माचा ॥ पाहूनिचित्तीं
क्षोभला ॥ १९ ॥ मयासुराचीविपरीतकरणी ॥ पाहतांभ्रांतीपडेमनीं ॥ ज[illegible]ळस्थळविपर्यासलोचनीं ॥ तयाभासेप्रत्य
क्ष ॥ २० ॥ स्थळाचेठिकाणींदुर्योधन ॥ जळसमूहमनींआणून ॥ घेताजाहलावस्त्रसांवरून ॥ पुढतीजळस्थळभासे
२१ ॥ तेथेंचालेनीटत्वरित ॥ साक्षात्जाणाअंधसुत ॥ पतनपावलाअकस्मात ॥ तंवतोंअ[illegible]द्भुतजाहलें ॥ २२ ॥ पतनपाव
लादुर्योधन ॥ पाहूनिद्रौपदीभीमसेन ॥ अन्यराजेहीधर्मनिवारण ॥ नायकोनीहांसतीते ॥ २३ ॥ कृष्णानुमोदनेंनिश्चि-
ती ॥ सकळदुर्योधनाउपहासिती ॥ अंधपुत्राचीभलीफजिती ॥ जाहलीह्मणतीसकळिक ॥ २४ ॥ लज्जितदुर्योधन-
तेक्षणीं ॥ होऊनियांआपुलेमनीं ॥ वारणपुरागेलातेथुनी ॥ अतिवेगेंकरूनियां ॥ २५ ॥ म[illegible]मायेचेंकरूनिनिमित्त

क्षोभितकेलेंकौरवचित्त ॥ श्रीकृष्णाह्मणेभूभारहरणार्थ ॥ कलहवित्तसंपादिलें ॥ २६ ॥ राजसूययज्ञांत ॥ दुष्टबुद्धिजा-
हलीप्राप्त ॥ दुर्योधनानोवृत्तांत ॥ कथिलातुजला परीक्षिता ॥ २७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥
प्राकृतसरवारामविरचित ॥ पंचसप्ततितमाध्यायगोडहा ॥ २८ ॥ ७५ ॥ ॥ षट्सप्ततितमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्री
शुकह्मणेरायासी ॥ श्रीकृष्णकथासौख्यराशी ॥ श्रवण पठणेंपातकासी ॥ क्षयकरीनिर्धारें ॥ १ ॥ पूर्वीरुक्मिणीस्वयं
वरांत ॥ यादवेंकेलापराभूत ॥ शाल्वनामेंनरनाथ ॥ तेणेंप्रतिज्ञाहीकेली ॥ २ ॥ पृथ्वीवरीनयादवरहित ॥ ऐसेंबोल-
नियांत्वरित ॥ तीव्रतपकाननांत ॥ जाऊनिकरीदुष्टतो ॥ ३ ॥ एकमुष्टीधुळीचाआहार ॥ प्रतिदिनींकरीनरेश्वर ॥ यापै-
रीजाहलासंवत्सर ॥ तपांतींशंकरमागह्मणे ॥ ४ ॥ शाल्वह्मणेमहादेवा ॥ अभेद्यविमानसुरमानवां ॥ त्रैलोक्यगामीउ
माधवा ॥ द्यावेंशीघ्रयाकाळीं ॥ ५ ॥ इच्छितविमानशाल्वासी ॥ देताजाहलाव्योमकेशी ॥ तेंप्रतिज्ञासत्यकरावयासी ॥
तेणेंकृत्यआरंभिलें ॥ ६ ॥ मयकृतलोहनगर ॥ सौभह्मणतीतयासाचार ॥ ऐशाविमानींशाल्ववीर ॥ ससैन्यआरूढजाह-
ला ॥ ७ ॥ आकाशमार्गेंकिरून ॥ द्वारकेवरीयेऊनजाण ॥ बाणसोडुनीयुद्धकंदन ॥ घोरकरीशाल्वतो ॥ ८ ॥ द्वारकासंनिधउप
वनांत ॥ शिलासर्पवृष्टीकरीअमित ॥ पाषाणवृक्षयोगेंबहुत ॥ नगरभंगकरीतसे ॥ ९ ॥ पीडितपाहूनिपुरसकळ ॥ प्रद्युम्ना-
दिवीरप्रबळ ॥ धांवूनिवर्षतीबाणजाळ ॥ शाल्वावरीतेधवां ॥ १० ॥ प्रजेसीदेऊनिअभयदान ॥ युद्धकरितीआपण ॥
सात्यकीसांबचारुदेष्ण ॥ अक्रूरतेसाकृतवर्मा ॥ ११ ॥ भानुविंदगदशुक ॥ सारणादिकवीरदेख ॥ युद्धकरितीधरू-
नितवक ॥ विजयलक्ष्मीकारणें ॥ १२ ॥ अमितघेऊनिदळभार ॥ यादवकरितीसमर ॥ प्रद्युम्नसोडूनिशर ॥ नष्टकरी-
मायेतें ॥ १३ ॥ शाल्वमायाअनिवार ॥ पाहूनियांकृष्णकुमार ॥ पंचवीसबाणेंकरूनिसत्वर ॥ शाल्वासमरींताडीतसे

१४ ॥ शाल्वें सांडूनि शरशत ॥ सरथ सारथि वीरनाथ ॥ क्षणामाजी [illegible] कामकल्पद्रुमपूर्ण ॥ द्वारकेमाजी नांदतो ॥ १२ ॥ आप
नाचें अद्भुत कर्म ॥ देखूनि शाल्व तेव्हां परम ॥ संतोषें तत् पराक्रमी [illegible] अंतरीं ॥ दर्शनासी तुह्मीं जावें ॥ १३ ॥ ऐशा ऐकूनि
भनाथ ॥ क्षणांत प्रगट क्षणांत गुप्त ॥ अनेकरूपें क्षणांत ॥ धरिता [illegible] निदेई भेटी स्तव ॥ १४ ॥ साध्वी पाहे घरांत ॥ तों
गनीं ॥ क्वचित् जळीं पर्वतमूर्धनीं ॥ विमान भ्रमवूनि तेक्षणीं ॥ दारु [illegible] ॥ १५ ॥ वस्त्र खंडांत बद्ध करून ॥ दिधले पती-
दृष्टीं पडे यादवांप्रती ॥ बाणवृष्टी करूनि देती ॥ त्रासत यां निजवीर्यें [illegible] ॥ १६ ॥ मार्गीं शुभशकुन होतो ॥ विप्र ह्मणे
जे व्हां ताडित ॥ तेव्हां द्युमान नामें अमात्य ॥ धांवूनि आला सक्रोधें ॥ २[illegible] ॥ द्विज द्वारकेसी पावला ॥ विभव पाहूनि सं
अवसरीं ॥ कृष्णाकुमार क्षणभरी ॥ मूर्छागत जाहला ॥ २१ ॥ रथीं घालू[illegible]न देउड्या अतिक्रमण ॥ करूनि चालिले सु-
तें सावधपणा ॥ येऊनि बोले सूतातें ॥ २२ ॥ संग्राम सांडूनि येथें ॥ कां आणि[illegible] ॥ त्यांचे मध्य भागीं साचार ॥ पद्म मोह-
तें ॥ ऐसा नाहीं देखिला ॥ २३ ॥ इंद्रप्रस्थीं गेले तात ॥ मागें आह्मी रक्षणार्थ ॥ अ[illegible] श्रीकृष्णें द्विज देखिला ॥ कुळदैव
रणमहादूषणा ॥ २४ ॥ बंधुभार्या आह्मां हंसती ॥ षंढ लपावला ऐसें ह्मणती ॥ दो[illegible] जाऊनि भगवान ॥ आदरें देऊ
करूं तें सांग ॥ २५ ॥ ऐकूनि मन्मथवचन ॥ सारथि बोले करजोडून ॥ [illegible]रांसी विपत्ती [illegible] करितां ऐक्य जाहलें क्षणांत
वा ॥ २६ ॥ धर्म जाणूनियां परी ॥ रथ आणिला बाहेरी ॥ शत्रूनें गदा प्रहार शिरीं ॥ केल[illegible] पायनें सुंदर ॥ पाद प्रक्षा-
एक क्षणांत ॥ रथनेतों संग्रामांत ॥ श्रीशुक ह्मणे लीलामृत ॥ महा प[illegible]वित्र कृष्णाचें ॥ २८ [illegible] वविला ॥ तांबूल त्रयोद-
दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ षट्सप्तति [illegible]ध्याय गोड हा ॥ २९ [illegible] बहुत ॥ सुदामा ब्राह्म-
ध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे रायासी ॥ रुक्मिणीनंदन नेत्रांसी ॥ जलस्पर्श करूनि क[illegible] विस्मित ॥ परस्परें बोल

दंतवक्त्रहोऊनिकुपित ॥ सशस्त्रआलाधांवत ॥ राजापरिसेंवृत्तांत ॥ अग्रभागीकौतुकें ॥ भजन्मांतरीचेंतपगो-
रामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ सप्तसप्ततितमाध्यायगोड्गूनश्रीकृष्णसाचार ॥
सप्तसप्ततितमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेसावधान ॥ रायापरिसेंकथापावन ॥ तेंहोतांताता ॥ मजलागींनि
कायकरिताजाहला ॥ १ ॥ चैद्यपौंड्रकशाल्वमृत ॥ होतांपरलोकींत[illegible]षणार्थ ॥ ह[illegible]व्यवस्त्रेंनावडती ॥ ३१ ॥ तु
काकीआलासक्रोध ॥ २ ॥ पुढेंत्यापाहूनिवनमाली ॥ आपणउतरेरथाखालीं ॥ तोहीं[illegible]धवा ॥ ३२ ॥ गुरूंपासूनितत्व
रोषेंबोलेश्रीहरीतें ॥ ३ ॥ हेमुकुंदावासुदेवा ॥ बराआलासीयेधवां ॥ [illegible]गुरुसेवाकेलियावर ॥ गृह-
वी ॥ ४ ॥ तूंआमुचामातुलकुमर ॥ असूनिकरिसीस्वजनसंहार ॥ आतांकरितोंगुरु[illegible]गृहींअसतां ॥ एकेसमयींगुरुमा
तुझाप्राणकरूनिग्रहण ॥ फेडीनमित्रांचेंसर्वऋण ॥ ऐसेंबोलूनिरूक्ष[illegible]आपणपावलोंवरित ॥ अकाळींघन
निउड्डाण ॥ कृष्णामाथांगदाताडण ॥ करितांचीहरीनेंवक्षस्थळींपूर्ण ॥ [illegible]डस्थानकिंचित ॥ परस्परांचाधरूनिहस्त
र्छागत ॥ पतनपावलारुधिरवमत ॥ हस्तपादकरूनिविस्तृत ॥ प्राण[illegible]हिलें ॥ सूर्योदयानंतरभले ॥ सांदीपनीश्री
ज्योतीनिघालीप्रकाशमान ॥ श्रीकृष्णमुखामाजीपूर्ण ॥ प्रवेशकरितीगुरु[illegible]करूनिअवलोकन ॥ कायवचनबोलले ॥ ३९
धवविदूरथ ॥ धांवतआलाक्रोधभरित ॥ युद्धकराया कारणें ॥ १० ॥ [illegible]शरीर ॥ अर्पणकरितीगुरूसी ॥ ४० ॥ हेविप्रो-
वरी ॥ कृष्णेंचक्रसोडूनिसत्वरीं ॥ कंठनाळछेदिलें ॥ ११ ॥ ऐसाविदू[illegible]दीपिनी ॥ त्रिवर्गआपणांसी ॥ ४१ ॥ यापरी-
तेप्रशंसितीश्रीकृष्णाला ॥ ह्मणतीउत्तमहेंकेलें ॥ १२ ॥ विजयकमलवासनासिद्धहोय ॥ ४२ ॥ सुदामाह्मणेश्रीहरी ॥
माजीआपण ॥ प्रवेशकरीसानंद ॥ १३ ॥ श्लोक ॥ ॥ एवंयोगेश्वळा ॥ ४३ ॥ तुह्मांसिगुरुगृहींवासकरणें ॥ हेंतोंसर्व

निर्जितोजयतीतिसः॥ १६ ॥ टीका ॥ ऐसानोकृष्णजगन्नाथ॥ री॥ ४४॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशमस्कंध परम
सिजिंकीसहजपें॥ १४॥ श्रीकृष्णामागधेंजिंकिलें॥ पशफहष्टीभा॥ ४५॥ ८०॥ एकाशीतितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥
१५॥ नंतरकौरवपांडवांचा॥ युद्धारंभजाहलासाचा॥ ऐकूनिनाथ[illegible]लाहृषीकेशी॥ ऐकूनिविप्रविस्मित॥ १॥ श्रीकृ-
ष्णकरून॥ बाहेरनिघालेबलरामआपण॥ प्रभासक्षेत्रीं येऊन॥ स्नान[illegible]प्रेमा॥ तेंचिआतांओपिजे॥ २॥ जेंमजभक्तिभा-
संतुष्टकरूनीवेगेंसी॥ सरस्वतीसन्मुखेंसी॥ येताजाहलास्वानंदें॥ १[illegible]ाहें॥ ३॥ पत्रपुष्पफलोदक॥ मजअर्पितीं- ३
विशाळब्रह्मतीर्थसार॥ चक्रतीर्थजाणिजे॥ १९॥ तैसीप्राचीसरस्वती॥ [illegible]ोलतांशार्ङ्गधर॥ अधोसुखजाहलाद्विजव-
ती॥ जाऊनियांपाहिलीं॥ २०॥ तीर्थाटनकरीतयापरी॥ बलरामचालिले[illegible]देव॥ आगमनहेतुजाणूनिसर्व॥ ह्मणेनि
लेंकौतुकें॥ २१॥ तेथेंजातांशेषावतार॥ उत्थापनआदरउपचार॥ करितीभाव[illegible]नियांसाचा॥ लाहोघेतलादर्शना-
ऐसेंपाहूनियादवपती॥ कुपितहोऊनिआपुलेचित्तीं॥ ह्मणेहासूतद्विज[illegible]हूनि[illegible]याप्रती॥ ऐसाविचारकरूनिचि-
हीनजातीअसूनिभला॥ उच्चासनींस्थिरावला॥ व्यासशिष्यहोऊनिके[illegible]॥ अभ्यास[illegible]ह्मणूनितेअवसरा॥ पृथुकग्रं-
थार्थअवतार॥ आहेआसुचासाचार॥ याचाआतांकरावासंहार॥ हेंचियोग्यवाटतें॥ एकमुष्टीभरसुखेंघाली॥ १०
स्तवप्रायश्चित्तपाहिजेदीधलें॥ ह्मणूनिमंत्रितकुशाग्रेंताडिलें॥ तेणें[illegible]धजाहला॥ २६॥ श्रीहरीचा॥ ११॥ हेप्रभोच
करितीहाहाकार॥ कायरामाकृत्यघोर॥ आपणकेलेंयेधवां॥ २७॥ सत्रसमाप्तीपर्यंत नंतरश्रीकृष्णसदनीं॥ वि-
नीत॥ मध्यंतरींतुवांकेलाघात॥ विप्रहत्याघडलीहो॥ २८॥ तूंसाक्षात्परमेश्वर॥ दोषादोकृष्णानाथें॥ वंदनकरू
साचार॥ परंतुकारणपरिसावें॥ २९॥ ब्रह्मवधाचेंप्रायश्चित्त॥ करावेंलोकसंग्रहार्थ॥ ऐसांमनींविचार॥ श्रीकृ-

सकाही ॥ महालक्ष्मी
ग्रजबोलतसे ॥ ३० ॥ हेमुनिहोपरिसामात ॥ ब्रह्महत्येचेंप्रायश्चित्त ॥ ग्रहणकरितोंसत्य ॥ इच्छि णीकडे ॥ ज्याश्रीनिवा
ऋषिबोलतीतेव्हांवचन ॥ तुमचेंशस्त्रआमुचेंभाषण ॥ यासीनयेतांमिथ्यापण ॥ कार्यसाध ॥ स्वयेंबैसवीमंचकाव
णेमुनीलागुनी ॥ आत्मापुत्रह्मणवूनी ॥ वेदबोलेबोधवचनीं ॥ जाणूनिक थितोंहेंसारें ॥ ३३ भावेंयुक्तअंतरीं ॥ सेवक
सुष्यइंद्रियबलवान ॥ पुराणवक्ताहोईलआपण ॥ सत्यवाणीपैंमाझी ॥ ३४ ॥ आणिकम विस्मरण ॥ ह्मणूनिधनन-
तोऋषीश्वर ॥ बल्वलनामादैत्यभयंकर ॥ दुःखबहुसालदेतसे ॥ ३५ ॥ त चाकरावाघ त ॥ पूर्णविभवदेखिलें ॥ २१ ॥
पावलीरामानिश्चित ॥ संदेहकांहींअसेना ॥ ३६ ॥ भरतखंडभ्रमणकरितां ॥ एकसं चितसर्वतें ॥ २२ ॥ यापरीपाहूनि
नेंकृच्छ्रेंआचरितां ॥ पावनहोशीसर्वेश्वरा ॥ ३७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशम तर्ककरितोधरामर ॥ तोंपुढेंपानले
रामविरचित ॥ अष्टसप्ततितमाध्यायगोडहा ॥ ३८ ॥ ७८ ॥ श्रीकृष्ण जाण ॥ ऐसेंऐकूनिवर्तमान ॥ कांतासवें
पर्वणीप्राप्तहोतां ॥ चमत्कारजाहला ॥ १ ॥ तेव्हांयज्ञशालेवर ॥ पूयरक्त यासीदेखतां ॥ साश्रुलोचनेंनत्वतां ॥ वक्र
दृष्टीहोतसे ॥ २ ॥ शूळघेऊनिकरीं ॥ बल्वलपातलातेअवसरीं ॥ रामेंआ प्रवेशलानिजमंदिरांत ॥ महाआनंदप्रव
३ ॥ तेसर्वअस्त्रसंघात ॥ चूर्णकरीक्षणांत ॥ दैत्यजातांगगनांत ॥ नां म्याचाभिकारीपरी ॥ हरिदर्शनमाहात्म्यहें ॥
करितांजाहलासंहार ॥ मुनीकरितीजयजयकार ॥ महाआनंदप्र णूनिनिष्कामअनाथ्य ॥ कृपाकेलीयापरी ॥ २९
माळादिव्यदेख ॥ वस्त्राभरणेंदेऊनिचोख ॥ आज्ञादिधलीसर्वां ार ॥ सावकारश्रीपती ॥ ३० ॥ कांहींनसांगतास
त ॥ गंगासागरसंगमाप्रत ॥ गमनकेलेंयदुनाथें ॥ ७ ॥ पुलहाश्रम माहात्म्यवर्णवें ॥ ३१ ॥ कृष्णार्पणकरीजोपदार्थ
भद्रमहान ॥ तेथेंस्नानपैंकेलें ॥ ८ ॥ महेंद्रपर्वतींसोपरम ॥ अवल

गर्णी प्रवेशला ॥ ९ ॥ पवित्रसप्तगोदावरीतीरीं ॥ वेण्यापंपासरोवरी ...ध्यातसुखावला ॥ ३२ ॥ धनधान्यअचळकमळा

१० ॥ कुमारकरूनीअवलोकन ॥ पुढेंश्रीशैलमल्लिकार्जुन ॥ नंतरशो... ...ीवर्तती ॥ ३३ ॥ गृहस्थाश्रमींचेंपूर्णसुख ॥ सु

कोष्णीकांचीपुरी ॥ कावेरीश्रीरंगसत्वरी ॥ दक्षिणमथुरापाहूनिरा... ...सालाधला ॥ ३४ ॥ हेंपृथुकांचेंआख्यान ॥ जोन

ह्मणांसी ॥ दहाहजारसुवर्णेंशीं ॥ देताजाहलासौख्यराशी ॥ अ... ...५ ॥ विष्णुभक्तीतयासी ॥ प्राप्तहोईलनिश्चयें

लयकुलाचलींजाउनी ॥ कन्याकुमारिकापाहुनी ॥ वंदनकेलेंसद्भावें ॥ ...ीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपु-

सहस्त्र ॥ धेनूदेऊनिबलभद्र ॥ मगपुढेंचालिले ॥ १५ ॥ केरळदेशगोक... ...७ ॥ ८१ ॥ द्व्यशीतितमाध्यायप्रारंभः ॥

कर्षण ॥ अतिहर्षेंदेखतसे ॥ १६ ॥ वंदनकरूनिआर्यादेवीसी ॥ पुढेंआल... ...येशीं ॥ अकस्मातपातली ॥ १ ॥ तेंजा-

सी ॥ पाहूनिदंडकींप्रवेशला ॥ १७ ॥ रेवामुनितीर्थाहूनिप्रभासीं ॥ मागुतीआल... ...राष्ट्रींचेमिळाले ॥ २ ॥ कुरुक्षेत्रींप

श्रवणकेलेंराजेंद्रा ॥ १८ ॥ कौरवपांडवसमरांत ॥ सर्वत्रूपांचाजाहलाअं... ॥ भीम... ...नडोहतेंसांचे ॥ ३ ॥ नेंचिरामें

पैंकरिती ॥ १९ ॥ जाहलेंभूभारहरण ॥ ऐसेंजाणूनिरेवतीरमण ॥ युद्धवं...शवयानिवा... ...॥ वृष्णिवसुदेवअक्रूर ॥ उद्ध

नेंयुधिष्ठिरमाद्रीनंदन ॥ समवयस्कक्रुष्णार्जुन ॥ सर्वकरितीचरणींवंदन ॥ सद्भावयुक्त... ...कारक्षणार्थ ॥ ठेवूनिसैन्या

दापाणी ॥ समयोद्धेबलिष्ठदोन्ही ॥ बलरामऐशांतेंपाहुनी ॥ कायबोलत... जाहला ॥ २२ ॥ ...णीमाजीउपोषण ॥ सा

समानसमरा ॥ एकशिक्षेबळेंयेरा ॥ अधिकजाणतोंमानसीं ॥ २३ ॥ ज...यपराजयदोघांस... ...र्थितीनिश्चित ॥ श्रीकृ-

व्यर्थपरिश्रमतुह्मांसी ॥ नघडोसोडावीरहो ॥ २४ ॥ बळभद्राचीऐकतांवाणी ॥ तेनमानेतया... ...ज्ञाघेऊन ॥ यादवांस-

नी ॥ प्रयाणकेलेंसत्वर ॥ २५ ॥ द्वारवतींयेऊनिआपण ॥ उग्रसेनासीकरूनिवंदन ॥ सायंक... ...ू ॥ नो ...थीमन ... ...समर्यींनिजासमसोय

नंदसकळांसी॥२६॥मागुतीसरस्त्रीकयादवेश्वर॥नैमिषकाननीं आलासत्वर॥तेथऋषींसी [illegible] सकाहो॥ महालक्ष्मी
केला॥२७॥तेथेंमुनिमतेंकरून॥बळिरामेंकेलायागमहान॥विप्रांसीज्ञानदक्षिणादेऊन [illegible] णीकडे॥ज्याश्रीनिवा
२९॥ज्ञातिबांधवांसहित॥बळिराममहाराकेंतशोभत॥चंद्रापरीअखंडित॥कायमाहात्म्य [illegible]॥स्वयेंबैसवीमंचकाव
ळरामचरित॥आहेसाजाअसंख्यात॥प्रातःकाळींस्मरतांपुनीत॥विष्णुभक्तिप्रसहो [illegible] भावेंयुक्तअंतरीं॥सेवक
मृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥एकोनाशीतितमाध्यायगो [illegible] विस्मरण॥ह्मणूनिधनन-
तितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेविष्णुराता॥श्रवणकरीश्रीहरिगाथा॥श्र [illegible] त॥पूर्णविभवदेखिलें॥२१॥
अनुरेची॥१॥ऐसीपरिसूनियांवाणी॥भूपतीबोलेतेक्षणीं॥मुकुंदस्मराक्रमहे [illegible] चितसर्वतें॥२२॥यापरीपाहूनि
॥२॥हेसुनेउत्तमश्लोकचरित॥श्रवणकरूनीहीपुनीत॥विरामपावेसार [illegible] तर्ककरितोधरामर॥तोंपुढेंपानले
गुणांचेंवर्णन॥करीतेंचीयोग्यवदन॥तेसेंकरितेंदेवार्चन॥तेचिहस्तधन्य [illegible] जाण॥ऐसेंऐकूनिवर्तमान॥कांतासवें
तेंचीधन्यमन ॥प्रभूचेंसद्यशकरितीश्रवण॥तेचीश्रवणधन्यकर्ण॥५॥ [illegible] थासीदेखतां॥साश्रुलोचनेंतलतां॥वक्र
मन॥तयांचेंचीमस्तकधन्य॥बहुतकायबोलावें॥६॥वासुदेवमूर्ति [illegible] प्रवेशलानिजमंदिरांत॥महाआनंदप्रव
भक्तांचेंपादोदकसेवन॥करितोचोखसर्वांगें॥७॥सूतह्मणेशौनक [illegible] त्याचाभिकारीपरी॥हरिदर्शनमाहात्म्यहें॥
चेवाक्यासी॥कथितांजाहलायोगींद्र॥८॥यायापरिसंचरित्र [illegible] णूनिनिष्कामअनाथ॥कृपाकेलीयापरी॥२९
संपन्न॥श्रीकृष्णासखाजाणिजे॥९॥दैन्येंपीडिलेंतयासी॥ [illegible] र॥सावकारश्रीपती॥३०॥काहींनसांगतांस
हकरितीसर्वदा॥१०॥बुभुक्षिततयाचीकांता॥कुचेलपरिधमाहात्म्यवर्णवें॥३१॥कृष्णार्पणकरीजोपदार्थ

तें॥ ११॥ प्राणनाथापरिसावचन॥ तुमचासखानारायण॥ भक्त [illegible]ंध्यातसुखावला॥ ३२॥ धनधान्यअचळकमळा

णपडलोंदैन्यसागरीं॥ श्रीकृष्णानौकापारकरी॥ ह्याविचारकरूनि [illegible]सीवर्तती॥ ३३॥ गृहस्थाश्रमींचेंपूर्णसुख॥ सु

वाक्यासी॥ सुदामाबोलेकांतेसी॥ गृहींअसेलसंग्रहासी॥ तेंआ[illegible]सालाधला॥ ३४॥ हेंएशुकांचेंआख्यान॥ जोन

कांहींनसेपदार्थ॥ मगयाचनाकरूनित्वरित॥ सद्भावेंपोहेआणि [illegible]५॥ विष्णुभक्तीतयासी॥ प्राप्तहोईलनिश्चयें

लागीनेऊन॥ नंतरसुदामाकरूनीहरिस्मरण॥ प्रयाणकरिताजाहे[illegible]श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशमस्कंधपरमपु-

आपुलेचित्तीं॥ माझासखालक्ष्मीपती॥ इच्छितमाझेंपुरवीलकीं॥ [illegible]७॥ ८१॥ ऌयशीतितमाध्यायप्रारंभः॥

तोषला॥ तीनसैन्यस्थानेंओलांडूनिभला॥ विप्रपुढाराजानसे॥ १८॥ [illegible]यवेशीं॥ अकस्मातपातली॥ १॥ तेंजा-

दामाब्राह्मण॥ अंधकवृष्णीभोजांचीजाण॥ मंदिरेंतेणेंअवलोकिलीं॥ १[illegible]राष्ट्रींचेमिळाले॥ २॥ कुरुक्षेत्रींप

षीमंदिरेंसुंदर॥ अष्टनायिकागृहेंमनोहर॥ त्यांमाजीएकांतप्रवेशला॥ २[illegible]नडोहतेंसांचे॥ ३॥ तेंचिरामें

तापरीलेखिला॥ परब्रह्मठसामनींरेखिला॥ परमसौख्यजाहलें॥ २१॥ साम[illegible]॥ वृष्णिवसुदेवअक्रूर॥ उद्ध

निउत्थापन॥ षोडशोपचारेंपूजन॥ यथासांगपैंकरी॥ २२॥ परस्परें आलिंगनातें [illegible]रकाररक्षणार्थ॥ ठेवूनिसैन्या

साश्रुहोऊनिप्रेमभरित॥ आदरआतिथ्यकरीहरी॥ २३॥ बैसवूनिमंचकावर॥ देऊनि[illegible]र्वणीमाजीउपोषण॥ सा

लनोदकमस्तकावर॥ धारणकरीपरमात्मा॥ २४॥ चंदनेंमित्रअर्चिला॥ नानापक्वान्ने [illegible]र्थितीनिश्चित॥ श्रीकृ-

शगुणीभला॥ देऊनिमधुरबोलतसे॥ २५॥ तेव्हांत्याअंतःपुरांत॥ रुक्मिणीपाहेमलि[illegible]आज्ञाघेऊन॥ यादवांस-

णअनाथ॥ त्यावरीउडवीचंवरहरी॥ २६॥ ऐसाकृष्णासेवीअवधूत॥ पाहूनिस्त्रियामनीं [illegible]समयींनिजामसोय

सखर ॥ तेथऋषांसी

...से काहो ॥ महालक्ष्मी नोगूढार्थी ॥ कायपुण्ययाचेंहें ॥ २७ ॥ मंचकींसोडूनिकमळा ॥ विप्रासीआलिंगीसावळा ॥ ज...णीकडे ॥ ज्याश्रीनिवा ळा ॥ जाहलेंह्मणूनिघडेअसें ॥ २८ ॥ हस्तधरूनिपरस्पर ॥ गुरुगृहींच्यागोष्टीमनोहर ॥ सां... ॥ स्वयेंबैसवीमंचकाव कुशळपुसेभूदेवा ॥ २९ ॥ तूंगुरुगृहींहूनिजातां ॥ आपणासमानकां... ॥ मेळविलीकीं...भावेंयुक्तअंतरीं ॥ सेवक वेदीं ॥ ३० ॥ हेविप्रापूर्वीपासून ॥ तूंविरक्तअससीमहान ॥ मजआ...विदितपूर्ण ॥ ...विस्मरण ॥ ह्मणूनिधनन- ह्माआह्मीगुरुसदनीं ॥ असतांजींकृत्यंनेक्षणीं ॥ घडलींत्यांचेंस्मरणमनीं ॥ आहेकाय...त ॥ पूर्णविभवदेखिलें ॥ ३१ ॥ ज्ञान ॥ बापकेलेंसंपादन ॥ तेणेंभवसागरतरण ॥ सहजतुझें पैंझालें ॥ ३३ ॥ आ...चितसर्वतें ॥ ३२ ॥ यापरीपाहूनि स्थाश्रमअंगीकार ॥ करितांहास्वधर्माचार ॥ याचिमार्गेगुंतलों ॥ ३४ ॥ ...पणगु...तर्ककरितोधरामर ॥ तोंपुढेंपानले ता ॥ काष्ठेंआणावयाताना ॥ वनामाजीपाठवी ॥ ३५ ॥ तेव्हांमहाअरण्...त...जाण ॥ ऐसेंऐकूनिवर्तमान ॥ कांतासवें वर्षेअकस्मात् ॥ तंवअस्तमानजाहला ॥ ३६ ॥ तमयुक्तरजनींत ॥ नसां...यासीदेखतां ॥ साश्रुलोचनेंतळतां ॥ वक्र पंथक्रमणकेलाकीं ॥ ३७ ॥ पर्जन्यें बहुतत्रासिलें ॥ दिशांचें ज्ञाननाहीं... प्रवेशलानिजमंदिरांत ॥ महाआनंदप्रव गुरु ॥ ३८ ॥ शिष्यशोधार्थजाण ॥ काननींआलेआपण ॥ त्रिवर्गांसि...न्माचाभिकारीपरी ॥ हरिदर्शनमाहात्म्यहें ॥ मजकरितांदुःखफार ॥ शिष्यहोभोगिलेंअनिवार ॥ सच्छिष्यआप...णूनिनिष्कामअनाथ ॥ कृपाकेलीयापरी ॥ २९ तमापरिसेंवाणी ॥ मनोरथपूर्णहोईलह्मणूनी ॥ आशीर्वाददेतो...ार ॥ सावकारश्रीपती ॥ ३० ॥ कांहींनसांगतांस तेथींचेंस्मरण ॥ होतआहेकींपूर्ण ॥ गुरुकृपाकटाक्षेंकरून ॥ मन...माहात्म्यवर्णावें ॥ ३१ ॥ कृष्णार्पणकरींजोपदार्थ तुझीमूर्तीनानावतारी ॥ स्वयेंवेद मयशरीरी ॥ सत्यअससीगो...

ध्याखाजीरवाणें ॥ लोकशिक्षणार्थदाखविणें ॥ अवतारकृत्ययापा[illegible] ध्यातसुखावला ॥ ३२ ॥ धनधान्यअचळकमळा
पुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ अशीतितमाध्यायगोडहा[illegible] वर्तती ॥ ३३ ॥ गृहस्थाश्रमींचेंपूर्णसुख ॥ सु
श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ यापरीगोष्टीसुदामदेवासी ॥ सांगताजा[illegible] लाधला ॥ ३४ ॥ हे पृथुकांचेंआख्यान ॥ जोन
ब्राह्मणेविप्रोत्तमा ॥ नवकांतेनेंकायआह्मां ॥ उपायनदिधलेंधरू[illegible]५ ॥ विष्णुभक्तीतयासी ॥ प्राप्तहोईलनिश्चयें
वेंअर्पिती ॥ त्यातेंप्रसन्नमीश्रीपती ॥ भावरहितजेंदेती ॥ त्याकडेमी[illegible]मद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपु
करूनिविवेक ॥ तयांचेंतेंमीजगन्नायक ॥ अतिप्रियलेंसेवितों ॥ ४ ॥ ऐसे[illegible]७ ॥ ८१ ॥ द्व्यशीतितमाध्यायप्रारंभः ॥
र ॥ पृथुकग्रंथिनदेचिसत्वर ॥ लज्जावशेंश्रीहरीतें ॥ ५ ॥ सर्वभूतात्मावा[illegible]ययेंशीं ॥ अकस्मातपातली ॥ १ ॥ तेंजा
ष्कामत्वंमजभूदेव ॥ सर्वदाहाभजतोकीं ॥ ६ ॥ परंतुआग्रहपत्नीचा ॥ [illegible]राष्ट्रींचेमिळाले ॥ २ ॥ कुरुक्षेत्रींप
चा ॥ आणिककांहींअसेना ॥ ७ ॥ आनांदेवांसीदुर्लभसंपत्ती ॥ तीचअ[illegible]तोंसुदा[illegible]नडोहतेंसांचे ॥ ३ ॥ नेंचिरामें
त्रीं ॥ कायबोलेविप्रातें ॥ ८ ॥ हेसखयागुणागारा ॥ कारवेसिकायतेंपाहूंधीरा ॥ ऐसे[illegible] ॥ वृष्णिवसुदेवअक्रूर ॥ उद्ध
थिस्वयेंघे ॥ ९ ॥ हेतुझेपृथुकसंपूर्ण ॥ सुखेंहोवोतकृष्णार्पण ॥ ऐसेंबोलूनिनारायण[illegible]रकारक्षणार्थ ॥ ठेवूनिसैन्या
दुसरीमुष्टीघेऊनिकरीं ॥ घालूंपाहेवदनामाझारी ॥ तोयेऊनिभीमककुमारी ॥ हस्तधरित्पर्वणीसाजीउपोषण ॥ सा
कृपाणें ॥ सर्वसंपदाइतुकीयानें ॥ विप्रासिलभ्यदुजामुष्टीनें ॥ कायदेणेंतयाअसे ॥ १२ ॥ प्रार्थितीनिश्चित ॥ श्रीकृ
प्रविश्रामपावलारजनीं ॥ अशनपानभोगमनीं ॥ स्वर्गतुल्यमानिते ॥ १३ ॥ प्रातःकाळींश्रीह्माज्ञाघेऊन ॥ यादवांस
निविप्रातें ॥ बोळविलेंस्वगृहातें ॥ अत्यादरेंतेधवां ॥ १४ ॥ मार्गीमाजीद्विजवर ॥ चालतांकरी[illegible]समयींनिजासतोय

ष्याचीब्रह्मण्यताथोर ॥ कायह्मणूनीवर्णावी ॥ १५ ॥ मींधनमागितलेंनाहीं ॥ ह्मणूनीअर्पिलें [illegible]स काहीं ॥ महालक्ष्मी
जयाचेहृदयीं ॥ तेणेंमजआलिंगिलें ॥ १६ ॥ अहोमीपापीकोणीकडे ॥ आणितोश्रीकृष्णाको [illegible] णीकडे ॥ ज्याश्रीनिवा
साचेपवाडे ॥ आगमनिगमवारवाणिती ॥ १७ ॥ ऐसेंअसतांहरी ॥ भुजानींमजहृदयींध [illegible] ॥ स्वयेंबैसवीमंचकाव
री ॥ रुक्मिणीवारीव्यजनातें ॥ १८ ॥ माझेचरणधरूनिकरीं ॥ प्रक्षाल [illegible] स्वयेंकरी ॥ सप्रे [illegible] भावेंयुक्तअंतरीं ॥ सेवक
श्रीहरीजाहला ॥ १९ ॥ मीआहेंअकिंचन ॥ ह्मणूनिभजतोंनारायण ॥ धनसंपन्नाहो [illegible] विस्मरण ॥ ह्मणूनिधनन-
दिलेंमज ॥ २० ॥ यापरीचिंतनकरीत ॥ ब्राह्मणजाहलागृहींप्राप्त ॥ तंवतेंसोमयअकस्मा [illegible] त ॥ पूर्णविभवदेखिलें ॥ २१ ॥
विमानेंकरूनिवेष्टित ॥ विचित्रउपवनेंसुशोभित ॥ जेथेंस्त्रीपुरुषस्वलंकृत ॥ सुवर्ण [illegible] चितसर्वतें ॥ २२ ॥ यापरीपाहूनि
मंदिर ॥ कायबोलेद्विजवर ॥ अहोहेंकोणाचेंअगार ॥ चमत्कारहाकैसा ॥ २३ ॥ [illegible] तर्ककरितोधरामर ॥ तोंपुढेंपातले
नारीनर ॥ उपायनेंघेऊनिसत्वर ॥ दर्शनास्तवसद्भावें ॥ २४ ॥ सुदामदेव [illegible] जाण ॥ ऐसेंऐकूनिवर्तमान ॥ कांतासवें
दासीघेऊन ॥ भेटावयापातली ॥ २५ ॥ प्रेमेंसहृदपतिव्रता ॥ जाहली [illegible] यासीदेखतां ॥ साश्रुलोचनेंनतलतां ॥ वक्र
दृष्टीपाहेतदा ॥ २६ ॥ सर्वऐश्वर्यासीपहात ॥ सुदामदेवहर्षलाबहुत [illegible] प्रवेशलानिजमंदिरांत ॥ महाआनंदप्रव
र्तला ॥ २७ ॥ सर्वसंपदापाहूनिघरीं ॥ सुदामदेवविचारकरी ॥ मी [illegible] न्माचाभिकारीपरी ॥ हरिदर्शनमाहात्म्यहें ॥
२८ ॥ मींपाहिलाश्रीकृष्णनाथ ॥ जाऊनिद्वारकेंतसमर्थ ॥ तेणें [illegible] णूनिनिष्कामअनाथ ॥ कृपाकेलीयापरी ॥ २९ ॥
पोहेदिधलेमुष्टिभर ॥ तयाच्याउलटहेमनगर ॥ अहोकैसाव्या [illegible] र ॥ सावकारश्रीपती ॥ ३० ॥ कांहींनसांगतांस
मक्ष ॥ हीकृपाकेलीपरोक्ष ॥ भक्तकामपुरवीसर्वसाक्ष ॥ काय [illegible] माहात्म्यवर्णावें ॥ ३१ ॥ कृष्णार्पणाकरीजोपदार्थ

तयाकोटिशादेतोअनंत ॥ ऐसेंजाणूनिकांतेसहित ॥ श्रीहरी [illegible]यातसुखावला ॥ ३२ ॥ धनधान्यअचळकमळा ॥ भोगीतसेविप्रभोळा ॥ कन्याकुमरकांतातेवेळां ॥ आनंदामा[illegible] वर्तती ॥ ३३ ॥ गृहस्थाश्रमींचेंपूर्णसुख ॥ सुदामाभोगीसदनींचोख ॥ निष्कामतेंवैकुंठनायक ॥ चिंतूनिमं[illegible]लाधला ॥ ३४ ॥ हें पृथुकांचेंआख्यान ॥ जोनरकरीलश्रवणपठण ॥ तोसर्वबंधनापासून ॥ होयमुक्तलवलाहें ॥ [illegible]५ ॥ विष्णुभक्तीतयासी ॥ प्राप्तहोईलनिश्चयेंशीं ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षितीसी ॥ श्रीकृष्णकथापरिसावी ॥ ३६ ॥ [illegible]मद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकाशीतितमाध्यायगोडहा ॥ [illegible]७ ॥ ८१ ॥ द्व्यशीतितमाध्यायप्रारंभः ॥ श्रीशुकह्मणेरायासी ॥ द्वारकेंतअसतांहृषीकेशी ॥ सूर्यग्रहणपर्वणीं[illegible]वयेंशीं ॥ अकस्मातपातली ॥ १ ॥ तेंजाणूनिसर्वनर ॥ स्यमंतकपंचकक्षेत्रींसत्वर ॥ पर्वणीसाधावयामनोहर ॥ [illegible]राष्ट्रींचेमिळाले ॥ २ ॥ कुरुक्षेत्रींपरशुरामेंजाण ॥ निःक्षत्रियपृथ्वीकरितांआपण ॥ राजांचेरुधिरेंकेलेपूर्ण ॥ म[illegible]नडोहतेंसांचे ॥ ३ ॥ तेंचिरामेंतीर्थकेलें ॥ कुरुक्षेत्रामाजीभलें ॥ हेंमाहात्म्यजाणूनिआले ॥ पुण्यकर्मेंकरावया ॥ ४ ॥ वृष्णिवसुदेवअक्रूर ॥ उद्धवसात्यकीशार्ङ्गधर ॥ प्रद्युम्नसांबरेवतीवर ॥ आदिकरूनिसर्वते ॥ ५ ॥ अनिरुद्धद्वारकारक्षणार्थी ॥ ठेवूनिसैन्यासहित ॥ कुरुक्षेत्रींयेऊनिव्रत ॥ धारणकरितीसंतोषें ॥ ६ ॥ रामतीर्थीकरूनिस्नान ॥ पर्वणीसाजीउपोषण ॥ सालंकृतधेनुदान ॥ ब्राह्मणांसीकरिती ॥ ७ ॥ मुक्तिस्नानेंकरूनिसमस्त ॥ सद्भावेंदेवासीप्रार्थिती निश्चित ॥ श्रीकृष्णभक्तीसदाप्राप्त ॥ अखंडितनीहोवो ॥ ८ ॥ ब्राह्मणांसींदेऊनिभोजन ॥ नंतरतयांचीआज्ञाघेऊन ॥ यादवांसहितनारायण ॥ पक्कान्नसेवनकरीतसे ॥ ९ ॥ वृक्षमूळींयेऊन ॥ यादवबैसलेआपण ॥ तेसमयींनिजाससोय

रेजाण ॥ अवलोकन तेकेले ॥ १० ॥ तैसे स्कंदनरनाथ ॥ मत्स्य उशीनर कोसल निश्चित ॥ विदर्भ कुरु संजय पुनीत ॥ कांबोज केकय मद्र हो ॥ ११ ॥ आनर्त केरलादि नृपती ॥ अन्य पक्षाचे अनेक असती ॥ गोकुळवासी बल्लवपती ॥ सहपरिवारें भेटले ॥ १२ ॥ बालमित्र गोपी गोपाळ ॥ दर्शनाविषयीं उतावेळ ॥ इच्छा होती बहुत काळ ॥ तेही पूर्ण ज्ञाहली ॥ १३ ॥ परस्परांतें अवलोकन ॥ करूनि देती आलिंगन ॥ आदर आतिथ्य सन्मान ॥ करूनि तयां तोषविती ॥ १४ ॥ तेशाची स्त्रिया परस्पर ॥ आनंदें पाहती वारंवार ॥ यादववृद्ध मिळून साचार ॥ कुरुवृद्धांसी भेटती ॥ १५ ॥ कुशल प्रश्न करिती ॥ मुखीं कृष्णगाथा गाती ॥ वसुदेवासी भेटे कुंती ॥ प्रेमभावें करूनियां ॥ १६ ॥ वासुदेवासी पाहुनी ॥ पूर्वदुःखें स्मरूनी ॥ कुंती बोले व्याकुळ होउनी ॥ वसुदेवासी [illegible] हो ॥ १७ ॥ परिसें वचन बंधुराया ॥ माझे मनोरथ झाले वांयां ॥ आपत्काळीं न स्मरती सखया ॥ आ[illegible]सो[illegible]र सकळिक ॥ १८ ॥ प्रतिकूळ दैव ज्याचें ॥ तयासी न पुसती कोणी साचें ॥ आप्त सोयरे सुखाचे ॥ विपत्[illegible] कोणी नसे ॥ १९ ॥ वसुदेव ह्मणे परिसें ॥ आह्मांसी बंदिशाळे माजी कंसें ॥ घालूनि दिधलें दुःख कैसें ॥ काय ह्म[illegible]नी तें सांगावें ॥ २० ॥ कंसभयें करून ॥ दशदिशा केलें भ्रमण ॥ दैवयोगें पावलों स्थान ॥ सांप्रतकाळीं भगिनी[illegible] ॥ २१ ॥ श्रीशुक ह्मणे रायासी ॥ पूजोनियां यादवांसी ॥ पाहूनि श्रीकृष्णमुखासी ॥ अखिल राजे पैं गेले ॥ २२ ॥ श्रीहरीचें दिव्य शरीर ॥ श्रीनिकेतन सुंदर ॥ पाहूनि विस्मित कुंतीकुमर ॥ धार्तराष्ट्र त्यांपरी ॥ २३ ॥ नंतर रामकृ[illegible]पूजन ॥ करूनि वृष्णि प्रशंसन ॥ बोलते जाहले वचन ॥ धन्य धन्य तुह्मी हो ॥ २४ ॥ तुमचें जन्म सफळ बहुत ॥ नित्य पाहतां कृष्णनाथ ॥ सद्यश ज्याचें पुनीत ॥ पादोदक भागीरथी ॥ २५ ॥ श्रीकृष्णाचें वचन ॥ वेदमय जाण पूर्ण ॥ विश्वातें करी पावन ॥ ऐसें माहात्म्य विष्णूचें

२६॥ यादवांचे सदनीं॥ प्रत्यक्ष प्रगटे मोक्षदानी॥ सर्वसुखोत्कर्ष ह्मणूनी॥ प्राप्त जाहला ये धवां॥ २७॥ यादव आले संपूर्ण॥ नंद ऐकूनि हें वर्तमान॥ गोपवेष्टित होऊनि आपण॥ भेटावया पातला॥ २८॥ यादवांसी भेटला नंद॥ मनीं जाहला ब्रह्मानंद॥ सन्मुख पाहूनि गोविंद॥ आलिंगन दीधलें॥ २९॥ वसुदेव ह्मणे नंदासी॥ दैवें पाहिलें तुह्मांसी॥ पूर्व दुःख आठवतें मानसीं॥ तें काय बोलूं बंधुराया॥ ३०॥ कंसकृत क्लेश बहुत॥ गोकुळीं ठेविला कृष्णनाथ॥ इत्यादि दुःख मनांत॥ स्मरूनि तेव्हां गहिंवरला॥ ३१॥ रामकृष्ण पितरांसी॥ वंदन करिती सद्भावेंशीं॥ साश्रुलोचन सद्गद मानसीं॥ शब्द कांहीं फुटेना॥ ३२॥ रामकृष्ण जाऊन॥ यशोदेसी करिती वंदन॥ तिणें अंकावरी घेऊन॥ अवघ्राण पैं केलें॥ ३३॥ आलिंगितां पुत्रांसी॥ प्रेमें दाटली मानसीं॥ त्यागी विरहदुःखराशी॥ पाहतां संतोषीं बुडाली॥ ३४॥ देवकी यशोदा रोहिणी॥ तें जाहल्या एकस्थानीं॥ परस्पर मैत्री स्मरूनी॥ भाषण करिती सानंद॥ ३५॥ देवकी ह्मणे यशोदेसी॥ मैत्री स्मरतें कीं मानसीं॥ तुह्मी रामकृष्णांसी॥ स्तन पाजुनी वाढविलें॥ ३६॥ श्रीशुक ह्मणे रायासी॥ गोपी देखूनि कृष्णासी॥ दूषण देती ब्रह्मयासी॥ पापण्या कां निर्मिल्या केल्या॥ ३७॥ श्रीकृष्णाचें करावया दर्शन॥ पापिणी पापण्या करिती विघ्न॥ ह्मणूनि गोपी मनें आलिंगन॥ देऊनि तदात्मक पैं होती॥ ३८॥ कुशलप्रश्न गोपींसी॥ करूनियां हृषीकेशी॥ ब्रह्मज्ञान कथूनि त्यांसी॥ विरहदुःख घालवी॥ ३९॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ दशमस्कंध परमपुनीत॥ प्राकृत सखाराम विरचित॥ ॥ द्व्यशीतितमाध्याय गोड हा॥ ४०॥ ८२॥ ॥ त्र्यशीतितमाध्याय प्रारंभः॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे परीक्षिती॥ कुशलप्रश्न धर्माप्रती॥ करिता जाहला श्रीपती॥ अत्यादरें करूनियां॥ १॥ तेव्हां युधिष्ठिर बोले वाणी॥ तव लीलामृत जो श्रवणीं॥ श्रवण करील भक्ती करूनी॥ तया अकल्याण असेना॥ २॥ हे प्रभो यदुकुळावतंसा॥

योगिमानसराजहंसा॥कृपाकटाक्षेंपरमहंसा॥आपणसद्गतीदेताकीं॥३॥राजाश्रीकृष्णाच्यापरी॥जनवर्णितीम
धुरोत्तरीं॥पांडवयादवस्त्रियांमाझारीं॥बहुसंवादजाहला॥४॥द्रौपदीम्हणेरुक्मिणी॥भद्रेजांबवतीसाजणी॥
सत्येसत्यभामेरोहिणी॥यमुनेलक्ष्मणेमित्रविंदे॥५॥अहोसोळासहस्रकामिनी॥तुम्हांसिपुसतेंकहाणी॥
आपणआपल्यास्ववदनीं॥ ॥स्वयंवरचरित्रवर्णावें॥६॥रुक्मिणीबोलेवचन॥माझाबंधुरुक्मियांजाण॥कृ
ष्णद्वेषीचैद्यालागुन॥द्यावयानिश्चयकरीहो॥७॥परंतुयेऊनिश्रीहरी॥हरणकेलेंमजसत्वरी॥चैद्यमागध
राजेसमरीं॥क्षणमात्रेंजिंकिले॥८॥मगकेलेंपाणिग्रहण॥सर्वदातयाचेचरण॥अर्चनाअसोतमजपूर्ण॥
मनोरथहाअसे॥९॥उपरीभामाबोलेवचन॥स्यमंतमण्याचाआळपूर्ण॥घे[illegible]तातेंजाण॥नसमजूनहरिव-
री॥१०॥तयाचेंकरावयानिराकरण॥भ्रमणाकरीश्रीकृष्णाकानन॥[illegible]वूनिनलगतांक्षण॥जांबवानजिं
किला॥११॥ऐसाम्हणीश्रीधर॥आणूनिदेतसेसत्वर॥सत्राजितातेंक[illegible]साचार॥लज्जाप्राप्तजाहली॥१२॥स्वा-
पराधनिवारण॥करावयामजकेलेंकृष्णार्पण॥स्यमंतकमण्यासह[illegible]ण॥पाणिग्रहणहेंमाझें॥१३॥जांबवती
म्हणेबाई॥विवरोदरींशेषशायी॥सत्तावीसदिनयुद्धपाहीं॥दारु[illegible]करीपित्यासवें॥१४॥श्रीकृष्णचंद्रपुरुषोत्त-
म॥निजनाथजाणूनिश्रीराम॥वंदनकरूनिपादपद्म॥स्यमंतव[illegible]॥मजअर्पिलें॥१५॥मीश्रीकृष्णचरणाची॥
आहेदीनदासीसाची॥कालिंदीम्हणेआसुची॥कथापांचाळीऐ[illegible]णें॥१६॥यमुनातटाकींसुंदरी॥प्राप्तव्हावया
श्रीहरी॥तपकरीतहोतेंसुंदरी॥तंवकृष्णार्जुनपातले॥१७॥अर्जुनसुखेंकरून॥यादवेंद्रासीवर्तमान॥श्रवण-
करवितांनारायण॥प्रसन्नमजजाहला॥१८॥माझेंकरूनिहरण॥सर्वांचिकेलेंपाणिग्रहण॥मीकृष्णागृहीं-

संमार्जन ॥ कृत्यकरणारीदासीअसें ॥ १९ ॥ मित्रविंदाह्मणेस्वयंवरीं ॥ बांधवजिंकूनिससमरीं ॥ मातेंश्रीहरीहरण करी ॥ एकक्षणनलागतां ॥ ॥ ॥ २० ॥ ॥ त्या प्रभूचें पादप्रक्षालन ॥ करणारीमी दासीजाण ॥ जन्मजन्मांतरींहीहायोगपूर्ण ॥ घडोऐसेंइच्छितें ॥ २१ ॥ सत्याबोलेनंतर ॥ भूपपरीक्षार्थपणदुर्धर ॥ माझ्याबापेंकेलासाचार ॥ कायतोचीपरिसावा ॥ २२ ॥ सप्तवृषभांसीवेसण ॥ एकदांचीविंधिलभूपयेऊन ॥ तयासीसन्मानेंकन्यादान ॥ करीनऐसापणअसे ॥ २३ ॥ तोपणजिंकूनिसत्वर ॥ श्रीधरेंधरिलामाझाकर ॥ पराभवूनिनरेश्वर ॥ द्वारकेसीमजनेलें ॥ २४ ॥ लक्ष्मणाह्मणेयाज्ञसेनी ॥ परिसेंवचन येक्षणीं ॥ श्रीकृष्णाकीर्तीऐकूनिकानीं ॥ चित्तमाझेंवेधलें ॥ २५ ॥ राजेअसतांसभेंत ॥ मत्स्ययंत्राचा भेदकरित ॥ करिताजाहलाकृष्णनाथ ॥ सर्वांसमक्षतेधवां ॥ २६ ॥ यापरीपराक्रमकरून ॥ जाहलेंमाझेंपाणिग्रहण ॥ सोळासहस्रबोलतीवचन ॥ आमुचावृत्तांतअवधारा ॥ २७ ॥ आह्मीसर्वराजकुमारी ॥ बद्धहोतोंकारागारीं ॥ हेंपरिसूनिश्रीहरी ॥ सदयहृदयेंधांवला ॥ २८ ॥ भौमाचाकरूनिघात ॥ आह्मांसिआणूनिद्वारकेंत ॥ एक्यामुहूर्तेंश्रीकृष्णनाथ ॥ वरिताजाहला कौतुकें ॥ २९ ॥ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ त्र्यशीतितमाध्यायगोडहा ॥ ३० ॥ ८३ ॥ चतुरशीतितमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेभारता ॥ पृथागांधारी द्रुपदसुता ॥ तयापरीराजकांता ॥ गोपीसमस्ताप्रेमळ ॥ १ ॥ स्नेहानुबंधनपाहून ॥ विस्मितमनींहोतीआपण ॥ स्त्रियांसीस्त्रियाकरितीभाषण ॥ पुरुषपुरुषांप्रतीहो ॥ २ ॥ तोरामकृष्णांपहावयासी ॥ ऋषीपातलेकुरुक्षेत्रासी ॥ योगसंपन्नमहातापसी ॥ नामेंतयांचींपरिसोजे ॥ ३ ॥ वेदव्यासनारदच्यवन ॥ देवलअसित-

तपस्वीपूर्ण॥शतानंदभरद्वाजब्रह्मनंदन॥गौतमवसिष्ठजाणिजे॥ ४॥रामगालवभृगुनाथ॥कश्यपअत्रीपुलस्त्य मार्कंडेयबृहस्पतीपुनीत॥अंगिरायाज्ञवल्क्यइत्यादि॥ ५॥मुनिवरपाहूनियांपरी॥पांडवबळिरामश्रीहरी॥ उ-त्थापनदेऊनिसत्वरी॥वंदनकरितीसद्भावें॥ ६॥सर्वांचेंकरूनिपूजन॥कायबोलेयादवेंद्रवचन॥जाहलेंतुमचें-आगमन॥तेणेंसफलताजन्माची॥ ७॥श्रीकृष्णाह्मणेमुनिनाथा॥पावनजाहलोंदर्शनेंआतां॥कृपासागराभ-वाचीवार्ता॥तिळतुल्यनबाधीआह्मांतें॥ ८॥ श्लोक ॥ नह्यम्मयानितीर्थानिनदेवामृच्छिलामयाः॥तेपुनं-त्युरुकालेनदर्शनादेवसाधवः॥ ११॥ टी॰ ॥ उदकमयसकळतीर्थेंपाहीं॥मृत्तिकापाषाणाचेदेवजेकांहीं॥ तेबहुकालेंप्राणियांविषयीं॥दयाकरितीनिश्चयें॥ ९॥साधूंचेंहोतांचिदर्शन॥होयपापाचेंखंडन॥संगती-घडतांएकक्षण॥अज्ञानसर्वनष्टहोय॥ १०॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥यापरीश्रीहरिवाक्यासी॥परिसूनिमुनि-वरमानसीं॥अतिविस्मितजाहले॥ ११॥लोकसंग्रहार्थजाण॥यापरी बोलेनारायण॥ऐसेंजाणूनियांकारण मुनिवदतीश्रीकृष्णा॥ १२॥प्रभोमायामोहींबद्धहोऊन॥लपविसीआपुलेंईश्वरपण॥तुझामहिमाअतर्क्यपू-र्ण॥जाणावयाअशक्य॥ १३॥तथापिभक्तरक्षणार्थ॥आणिकरावयादुष्टाचाघात॥सत्वात्मकरूपपुनीत॥संप्र-दायधरिसीश्रीहरी॥ १४॥ह्मणूनिब्रह्मकुळाचामान॥स्वयेंठेविसीतूंजाण॥जन्मसाफल्यआमुचेंपूर्ण॥सांप्र-तजाहलेंतवदर्शनें॥ १५॥यास्तवतुजसीनमन॥सदाअसोआमुचेंपूर्ण॥तूंस्वयेंईश्वरअसून॥यादवतुज-नेणती॥ १६॥ऐसातूंपरात्पर॥देवाधिदेवपरमेश्वर॥तुझीकृपाआह्मांवर॥अखंडितअसूंदे॥ १७॥ आज्ञा घेऊनिमुनी॥जावयाइच्छितीस्वस्थानीं॥तैंवसुदेवमुनिवृंदावंदुनी॥कायवचनबोलतसे॥ १८॥ कर्मेंकरू-

निसाचार॥ होईलकर्मांचापरिहार॥ ऐसाकांहींप्रकार॥ आह्मांलागींसांगणें॥ १९॥ मुनिह्मणतीहाश्रीकृ-
ष्णतात॥ कृष्णप्रत्यक्षअसतांनिश्चित॥ विचारितोआह्मांआत्महित॥ कायआश्चर्यसांगावें॥ २०॥ पुत्रमानू
निवसुदेव॥ भ्रांतींतपडलावसुदेव॥ आत्महितविचारीआह्मांसर्व॥ कायचमत्कारहाअसे॥ २१॥ सन्नि-
धअसतांनर॥ सहजघडेअनादर॥ गंगातटाकींचेराहणार॥ अन्यउदकइच्छिती॥ २२॥ हेंजाणूनिनारदमु
नी॥ वसुदेवासीबोलेवाणी॥ कर्मपरिहारकर्मेंकरूनी॥ करणेंतरीहेंकरा॥ २३॥ भावेंयज्ञकरून॥ तोकरावा
कृष्णार्पण॥ त्यापुण्येंकरूनपूर्ण॥ कार्यसाधेमनींचें॥ २४॥ हामार्गकल्याणकारक॥ देवऋषिपितृनायक॥
यांचातोषकरूनिचोख॥ यज्ञभागसाधावा॥ २५॥ श्रीशुकह्मणेरायासी॥ ऐकूनिऋषिवाक्यासी॥ वंदूनि-
वसुदेवमुनींसी॥ यज्ञारंभपैंकरी॥ २६॥ ऋत्विजयज्ञार्थवरिले॥ सपत्नीकब्राह्मणभले॥ यज्ञदीक्षाव्रत-
धारणकेलें॥ वृष्णीरायेंवसुदेवें॥ २७॥ सर्वसामग्रीसिद्धकरून॥ यादवेंपूजिलायज्ञनारायण॥ वेदघोषक-
रितीब्राह्मण॥ ब्रह्मानंदप्रगटला॥ २८॥ यज्ञसमाप्तजाहल्यावरी॥ कांतेसहितवसुदेवकरी॥ अवभृथस्नान-
तीरीं॥ भार्गवनिर्मितन्हदांचे॥ २९॥ वीणावेणूमृदंगध्वनी॥ होतेजाहलेतेचक्षणीं॥ सूतमागधयेउनी॥ स्तव-
नकरितीसद्भावें॥ ३०॥ त्याउत्सवांतसकळांसी॥ वस्त्रभूषणेंसन्मानेंशीं॥ देताजाहलापक्वान्नराशी॥ आ-
नकदुंदुभीतेकाळीं॥ ३१॥ ऋत्विजांसीदेऊनिदक्षिणा॥ नयांसीधाडीस्वस्थाना॥ तेव्हांप्रज्ञाचक्षविदुरजाणा॥
धर्मभीमार्जुनमाद्रिसुत॥ ३२॥ भीष्मद्रोणनारदव्यास॥ आप्तसोयरेश्रीकृष्णास॥ विचारूनिनिजाश्रमास॥
जातेजाहलेसकळिक॥ ३३॥ रामकृष्णाउग्रसेन॥ यांहींअर्चिलानंदबाहून॥ वसुदेवयेऊनिआपण॥ सन्मान

करीमित्राचा ॥ ३४ ॥ हेनंदा बंधुराया ॥ स्नेहपाशहादुर्घटसखया ॥ पूर्वीसामर्थ्यहीनअसतांवांयां ॥ जाहलोंकांहीं
नकेलें ॥ ३५ ॥ आतांश्रीमदेंभुललों ॥ मित्रातुजलाविस्मरलों ॥ श्रेयःकामी प्राणियांनमिळो ॥ राज्यश्रीहीसर्वथा ॥ ३६
नंदाचेउपकारस्मरून ॥ वसुदेवकरितसेरुदन ॥ नंदसर्वांचीआज्ञाघेऊन ॥ गोकुळामाजीपातला ॥ ३७ ॥ नंतरश्रीकृ
ष्णनाथ ॥ सर्वयादवांसमवेत ॥ प्रविष्टजाहलेद्वारकेंत ॥ महानंदेंकरूनियां ॥ ३८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दश-
मस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ चतुरशीतितमाध्यायगोडहा ॥ ३९ ॥ ८४ ॥ पंचाशीतितमा-
ध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ द्वारकेंतअसतांबलश्रीपती ॥ ऋषिवचनेंवसुदेवतयांप्रती ॥ परब्र-
ह्ममानीतसे ॥ १ ॥ एकेसमयींरामकृष्णनाथ ॥ सुप्रभातींवंदनार्थ ॥ वसुदेवापाशींआलेत्वरित ॥ पाहूनिबोलेसप्रे-
मेंतो २ ॥ हेरामकृष्णहोपरिसावचन ॥ तुह्मीपुरुषेश्वरप्रधान ॥ मींजाणिलेंमनेंकरून ॥ मुनिसंमतेंनिश्चयें ॥ ३ ॥
तुह्मीप्रगटगुप्तविश्वांत ॥ सदानांदताजगतांत ॥ प्राणशक्तीगगनांत ॥ चंद्रकांतीतुह्मीचहो ॥ ४ ॥ अग्नितेजसूर्य-
प्रभा ॥ त्रैलोक्याचीअखिलशोभा ॥ भूमिगंधपद्मनाभा ॥ फणिपाळासर्वतुह्मी ॥ ५ ॥ उदकामाजीलरस ॥ मा-
रुताचीगतीविशेष ॥ सर्वदिशांचाअवकाश ॥ जगन्निवासजाणिजे ॥ ६ ॥ तुह्मीचइंद्रियांचेदेखणे ॥ प्रकाशमा
नशक्तीचेंकेणें ॥ बुद्धीमाजीव्यवसायपणें ॥ शक्तिरूपनिश्चयें ॥ ७ ॥ भूतेंद्रियदेवता ॥ आहांतकारणयासमस्तां
मुख्यत्रिविधअहंकारताता ॥ तयाअधिष्ठानतेतुह्मी ॥ ८ ॥ तैसेहेत्रिविधगुण ॥ वृत्तीतयांचीसगुण ॥ परब्रह्मरू
पातुह्मीजाण ॥ महामायाकल्पितही ॥ ९ ॥ प्रभोतुह्मीसूक्ष्माहूनीसान ॥ उंचआहांतआकाशाहून ॥ तुमचामा
हिमावाणावयापूर्ण ॥ सहस्रवदनश्रमलाअसे ॥ १० ॥ याजनासीजाण ॥ यदृच्छालाभेंकरून ॥ प्रमत्तजाहलें

मनुष्यजनन ॥ परीस्वार्थींतत्सरहे ॥ ११ ॥ प्रमत्तहोऊनिबहुत ॥ देवाघालविलेंवयसमस्त ॥ अहंकारेंपीडित ॥ जगा-
माजीजाहलों ॥ १२ ॥ स्नेहपाशाचेंबंधन ॥ दृढतरकरिशीनलागतांक्षण ॥ तुह्मीनोव्हेतमाझेनंदन ॥ पूर्णब्रह्मसा-
क्षात ॥ १३ ॥ तुह्मीप्रत्यक्षजगदीश्वर ॥ दूरकरावयाभूभार ॥ माझेउदरींअवतार ॥ ग्रहणकेलासहजकीं ॥ १४ ॥
आतांशरणतुमचेपायीं ॥ शीघ्रआलोंशेषशायी ॥ पुत्रबुद्धितुमचेठायीं ॥ नधरींसहसाजगदीश्वरा ॥ १५ ॥ शुक
कह्मणेबानृपती ॥ यापरीवसुदेवस्तुती ॥ करितांफणिपाळलक्ष्मीपती ॥ बोलतेजाहलेयादवा ॥ १६ ॥ हेताता
परिसावचन ॥ पुत्रबुद्धिनष्टकरून ॥ तत्वग्रामनिरूपण ॥ केलेंसत्यतेंचिपैं ॥ १७ ॥ यादवरायापुरुषोत्तम ॥ मी
स्वयेंज्येष्ठबलराम ॥ द्वारकापुरीमाजीलपरम ॥ जनसमस्तविश्वहेंकीं ॥ १८ ॥ सर्वहेंचराचर ॥ जाणामनींब्र-
ह्माकार ॥ माजीहोतसेविकार ॥ तोचिप्रकारपृथक्असे ॥ १९ ॥ श्रीशुककह्मणेभारता ॥ यापरीश्रीहरीबोलतां ॥
ऐकूनिवसुदेवतत्त्वतां ॥ स्तब्धबैसलातेकाळीं ॥ २० ॥ देवकीचिंतीमनांत ॥ गुरुगृहींरामकृष्णनाथ ॥ असतां-
गुरुपुत्रमृत ॥ सजीवकरूनीआणिला ॥ २१ ॥ ऐसेंपरिसूनिकानीं ॥ षट्पुत्रांचेंस्मरणमनीं ॥ जाहलेंकंसेंधरू-
नीचरणीं ॥ वधियेलेपूर्वीजे ॥ २२ ॥ तेएकदांपाहूनिआपण ॥ तयांसीकरवावेंस्तनपान ॥ हाहेतुमनींआणून ॥ दे-
वकीबोलेरामकृष्णां ॥ २३ ॥ हेरामाहेकृष्णराया ॥ अनिर्वाच्यतुझीमाया ॥ तुह्मीप्रधानपुरुषयासमया ॥ आहांतऐ-
सेंजाणिलें ॥ २४ ॥ आणीकहरायाभूमीभार ॥ यादववंशींअवतार ॥ धारणकरणारेपरमेश्वर ॥ प्रत्यक्षतुह्मीउ-
भयतां ॥ २५ ॥ वधावयादुष्टराजियांसी ॥ गौरश्यामरूपेंदाविसी ॥ मीअनन्यभावेंचरणासी ॥ शरणआहेंश्रेष्ठ
हो ॥ २६ ॥ गुरुदक्षिणामागाह्मणतां ॥ तुह्मांसिबोलेसांदीपिनीकांता ॥ मृतपुत्रआप णआतां ॥ आणूनिदेणेंस

मर्था ॥ २७ ॥ तयांचा तोषकरावया ॥ पुत्र आणिला यादवराया ॥ मज वरी करूनि कृपाछाया ॥ षट्‍पुत्र मज भेटवा ॥ २८ ॥ कंसें धरूनि चरणीं ॥ शिळेवरी मारिले कोपें करूनी ॥ तेचि आणा लवूनी स्तनीं ॥ सौख्य भोगिन सर्वेश्वरा ॥ २९ ॥ हा हेतु करा पूर्ण ॥ प्रत्यक्ष शेषनारायण ॥ तुह्मी ब्रह्म सनातन ॥ आगमनिगमगातीसदां ॥ ३० ॥ श्रीशुक ह्मणे रायासी ॥ ऐशा ऐकूनि वाक्यासी ॥ वंदन करूनि मातेसी ॥ सुतळीं रामकृष्ण पैं गेले ॥ ३१ ॥ बळीचे घरीं यदुवीर ॥ प्रवेशते जाहले सत्वर ॥ तेणें करूनि अत्यादर ॥ श्रेष्ठासनीं बैसविले ॥ ३२ ॥ वंदन करूनियां चरण ॥ सर्वेंचि करी प्रक्षालन ॥ तें तीर्थोदक पावन ॥ मस्तकीं धारयाबळी करी ॥ ३३ ॥ देऊनि वस्त्रालंकार ॥ बळीनें पूजिले सर्वेश्वर ॥ हस्त जोडूनि गद्गदाक्षर ॥ बोलता जाहला भक्त तो ॥ ३४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नमोनंताय बृहते नमः कृष्णाय वेधसे ॥ सांख्ययोगवितानाय ब्रह्मणे परमात्मने ॥ २९ ॥ टीका ॥ नमूं रामा बळसागरा ॥ हे गोपाळकृष्णा सर्वेश्वरा ॥ हे सांख्ययोगविस्तारा ॥ परमात्म्या तुज नमूं ॥ ३५ ॥ राजसतामसस्वभावांसी ॥ नव दर्शन दुर्लभ निश्चयेंशीं ॥ दैत्यदानवादिकांसी ॥ विरोधीगमसी स्वामियां ॥ ३६ ॥ परी नवल वाटे साचार ॥ नित्य करणार जे वैर ॥ ते तदात्मे जाहले ते विस्फुर ॥ नसती असोनी सात्विक ॥ ३७ ॥ हे योगेशा जगत्पती ॥ तव माया कोणी नेणती ॥ ती आह्मी जाणावया मती ॥ असमर्थ गोविंदा ॥ ३८ ॥ शिक्षा देऊनि आह्मां ॥ निष्पाप करी पुरुषोत्तमा ॥ भक्तकामकल्पद्रुमा ॥ हेचि प्रार्थना पैं माझी ॥ ३९ ॥ बळीसी ह्मणे श्रीहरी ॥ पूर्वी स्वायंभुव मन्वंतरीं ॥ मरीचीपासूनि ऊर्णोदरीं ॥ सहा पुत्र जन्मले ॥ ४० ॥ स्वसुतेशीं रमतां विधाता ॥ पाहूनि हांसले तत्वतां ॥ देव असतां दानवता ॥ प्राप्त जाहली शापयोगें ॥ ४१ ॥ पुढें हिरण्यकशिपूचे कुशीं ॥ जन्मला धले-

दैत्यवंशीं ॥ मग योगमायेनें त्यांसी ॥ देवकीजठरीं स्थापिलें ॥ ४२ ॥ ते सहा गर्भ कंसें वधिले ॥ हे तुज सन्निध असतां वहिले ॥ मातृशोकनिवारणार्थ भले ॥ द्वारकेसी नेतों भागवता ॥ ४३ ॥ तयांचीं परिसें अभिधानें ॥ स्मर उद्गीथ परिष्वंग जाण ॥ पतंग क्षुद्रभृत् घृणी पावन ॥ उद्धरतील मत्प्रसादें ॥ ४४ ॥ मग तयां घेऊनि त्वरित ॥ रामकृष्ण आले द्वारकेंत ॥ देवकी पुत्र अकस्मात ॥ पाहतां जाहली तेधवां ॥ ४५ ॥ सुत घेऊनि अंकावरी ॥ स्तनपान मोहें देई झडकरी ॥ ते अमृतमय प्राशिती सत्वरी ॥ जें पान करी नारायण ॥ ४६ ॥ तयां प्राप्त जाहलें देवज्ञान ॥ मग वसुदेव देवकीतें जाण ॥ करूनियां अभिवंदन ॥ रामकृष्णाचरण वंदिती ॥ ४७ ॥ विमानीं बैसूनि सत्वर ॥ पावते जाहले वैकुंठपुर ॥ भगवन्माया अनिवार ॥ पाहूनि देवकी विस्मित ॥ ४८ ॥ हे भरतकुलोत्पन्न राया ॥ अनंत श्रीकृष्णाची माया ॥ अद्भुत चरित्रें पावन गाया ॥ ब्रह्मादिकां जाणिजे ॥ ४९ ॥ श्लोक ॥ सूत उवाच ॥ य इदमनु शृणोति श्रावयेद्वा मुरारेश्चरितममृतकीर्तेर्वर्णितं व्यासपुत्रैः ॥ जगदघभिदलं तद्भक्तसत्कर्णपूरं भगवति कृतचित्तो याति तत्क्षेमधाम ॥ ५९ ॥ टीका ॥ सूत ह्मणे शौनक मुनी ॥ कृष्णचरित्र जो स्वयें प्राणी ॥ श्रवण करील आपुले श्रवणीं ॥ अथवा कीर्तन करील जो ॥ ५० ॥ तरी तो आपुलें चित्त ॥ गोपालकृष्णाविषयीं पुनीत ॥ सप्रेम भावें करूनी आसक्त ॥ निर्भय वैकुंठीं जाय कीं ॥ ५१ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सरवाराम विरचित ॥ पंचाशीतितमाध्याय गोड हा ॥ ५२ ॥ ८५ ॥ षडशीतितमाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ परीक्षिति ह्मणे योगींद्रा ॥ रामकृष्णभगिनी सुभद्रा ॥ तिचें पाणिग्रहण गुणसमुद्रा ॥ श्रवण करवीं मज लागीं ॥ १ ॥ ऐसें ऐकूनियां वचन ॥ काय बोले व्यासनंदन ॥ तीर्थभ्रमण करितां अर्जुन ॥ प्रभासक्षेत्रीं पातला ॥ २ ॥ सुभद्रेसी दुर्योध-

नवर॥ योजिताजाहलाशेषावतार॥ वसुदेवदेवकींसी विचार॥ मान्यकांहींअसेना॥ ३॥ आप्तमुखेंकरूनिनिश्चित
श्रवणकेलाहावृत्तांत॥ अर्जुनह्मणेसुभद्राप्राप्त॥ कैंशीहोईलयेधवां॥ ४॥ होऊनित्रिदंडिसंन्यासी॥ पार्थपात-
लाद्वारकेसी॥ चातुर्मास्यत्यास्थानासी॥ कृष्णानुमतेंराहिला॥ ५॥ तेव्हांभक्तिपुरःसर॥ बळिरामेंभोजनायति
वर॥ सदनींआणिलाकरूनिआदर॥ भक्तिभावेंनिश्चयें॥ ६॥ तेथेंपाहतांनोवरी॥ सुभद्रासुंदरीतेअवसरीं॥ दे-
हभानविसरूनिअंतरीं॥ कामातुरजाहला॥ ७॥ सुभद्रापाहूनिपार्था॥ होतीजाहलीमोहित॥ अवधिकन्याह-
रणार्थ॥ हरिसरवअवलोकी॥ ८॥ कामेंजाहलाभ्रांत॥ कांहींनसुचेतयानिश्चित॥ एकदांदेवयात्रेसीयादवस
मस्त॥ समारंभेंनिघाले॥ ९॥ रथींबैसूनिअर्जुन॥ श्रीकृष्णाचेअनुमतेंकरून॥ करिताजाहलासुभद्राहरण॥
एकक्षणनलागतां॥ १०॥ गांडीवलावूनिबाण॥ यादवसैन्यखिळिलेंजाण॥ यापरीऐकूनिवर्तमान॥ बळिराम
मानसींक्रोधावला॥ ११॥ तेव्हांयेऊनिश्रीहरी॥ रामाचेचरणधरी॥ हिताहितसांगूनिसत्वरी॥ समाधानपैंक-
रीत्याचें॥ १२॥ मोदेंबळरामेंगजरीं॥ वधुवरआणिलेद्वारकापुरीं॥ समारंभकरूनिदिनचारी॥ इंद्रप्रस्थाबोळ-
विले॥ १३॥ श्रीशुकह्मणेभारता॥ श्रुतदेवविप्रजाणता॥ श्रीकृष्णाचासखाहोता॥ बहुलाश्वभूपत्यापरी १४
तयांसीभेटावयाश्रीहरी॥ जावयानिघालेमिथिलापुरीं॥ समागमेंविप्रतेअवसरीं॥ बहुतहोतेतेपरिसें॥ १५
नारदवामदेवमुनी॥ अत्रिव्याससद्गुणी॥ भार्गवसीशुकआरुणी॥ असितबृहस्पतिकण्वते॥ १६॥ मैत्रेय
च्यवनादिसकळ॥ यांसहितयादवपाळ॥ आलेऐकूनितात्काळ॥ पौरजनसंतोषती॥ १७॥ तेव्हांमार्गींना-
गरिकजन॥ करींघेऊनिउपायन॥ घ्यावयाश्रीकृष्णदर्शन॥ उतावेळधांवले॥ १८॥ ॥श्लोक॥ ॥आनर्त

धन्वकुरुजांगलकंकमत्स्यपांचालकुंतिमधुकेकयकोसलार्णाः॥ अन्येचतन्मुखसरोजमुदारहासस्निग्धेक्षणं
नृपपपुर्दृशिभिर्नृनार्यः॥ २०॥ टीका ॥हेराजातेंआनर्त॥धन्वकुरुजांगलपुनीत॥कंकमत्स्यकुंतीनिश्चि
त॥ मधुकेकयकोसल॥ १९॥ इत्यादिदेशांतिलनरनारी॥आल्यापहावयाश्रीहरी॥ज्याच्यामुखकमळींशो
भासाजिरी॥शेषाअशक्यवर्णावया॥ २०॥श्रुतदेवबहुलाश्वनृवर॥ऐकूनिआलाजगदीश्वर॥श्रीहरी-
चेचरणावर॥येऊनिपडतीसप्रेमें२१तेंस्वगृहींयावया॥श्रुतदेवभूपतीयादवराया॥आमंत्रणकरूनितें
ठाया॥ह्मणतीचलावेंशीघ्रपें॥ २२॥ एकेसमयींदोघेजण॥श्रीहरीसीकरितीपाचारण॥सद्भावमानसीं
जाणून॥येतोंह्मणूनिविभुबोले॥ २३॥ दोनस्वरूपेंधरूनिहरी॥ऋषींसहितउभयमंदिरीं॥प्रवेशकरिते-
जाहलेसत्वरी॥भक्तकामकल्पद्रुम॥ २४ ॥ तेव्हांजनकेंयेऊनिआपण॥ऋषींसहपूजिलानारायण॥ षो-
डशोपचारअर्पून॥नमस्कारपेंकेला॥२५॥बहुलाश्वह्मणेकृष्णनाथा॥तूंसर्वभूतात्मासमर्था॥तवचर
णांभोजासितातो॥कवण ज्ञातासोडीलपें ॥ २६ ॥यदुवंशामाजीसांप्रत॥होसीप्रभोआविर्भूत॥धर्मसं-
स्थापनार्थ॥दुष्टनिग्रहकरावया॥ २७॥ यास्तवहेदेवाधिदेवा॥सर्वसाक्षीवासुदेवा॥ग्रहणकरावीमाझी-
सेवा॥विनंतिमाझीहीअसे॥ २८॥जनकह्मणेश्रीधरा॥कांहींदिवसवासकरा॥माझ्यागृहींसौख्यागारा॥
प्रजाभद्रव्हावया॥ २९ ॥ऐसीऐकूनियांवाणी॥कायबोलेचक्रपाणी॥जेकांवसेतुझेमनीं॥तद्वत्करितोंरा
जेंद्रा॥ ३०॥ मैथिलागारींकृष्णनाथ॥राहिलेजनकल्याणकरित॥इकडेकायजालावृत्तांत॥तोचिपरिसें
परीक्षिती॥ ३१ ॥ऋषीसहितपूतनारी॥आलेश्रुतदेवाचेघरीं॥तोसद्भावेंनृत्यकरी॥अत्यानंदेंकरूनियां

॥ ३२ ॥ तेणें घालूनि तृणासन ॥ मुनींसहित नारायण ॥ बैसविला आदरें करून ॥ यथासांग पूजिला ॥ ३३ ॥ श्रुतदेव म्हणे चक्रपाणी ॥ जन्म सफळ दर्शनें करूनी ॥ जाहलें माझें ये क्षणीं ॥ निःसंदेह गोविंदा ॥ ३४ ॥ प्रभो विश्व करूनी निर्माण ॥ माजी प्रविष्ट होशी आपण ॥ सर्वभूतात्मा नारायण ॥ सर्वशक्तीधारक ॥ ३५ ॥ आत्मारामा पूर्णकामा ॥ गोपाळकृष्णा घनश्यामा ॥ तुझ्या नामस्मरणीं प्रेमा ॥ अखंडित मज देणें ॥ ३६ ॥ श्रीशुक म्हणे तेक्षणीं ॥ ऐसें वचन ऐकूनि कानीं ॥ आपुल्या हस्तें विप्रपाणी ॥ धरूनि बोले श्रीधर ॥ ३७ ॥ तवानुग्रहाकरितां ॥ हे मुनी पातले ताता ॥ काळें फळती देवता ॥ हे संत तत्वता दर्शनेंची ॥ ३८ ॥ अन्य पूजनें करून ॥ न घडे माझें समाधान ॥ ब्रह्मर्षीचें करितां अर्चन ॥ संतुष्ट जाण मी सदा ॥ ३९ ॥ श्रीशुक म्हणे रायासी ॥ ऐसा ऐकोनि कृष्णवाक्यासी ॥ श्रुतदेवें श्रीकृष्णासह मुनींसी ॥ प्रेमभावें पूजिलें ॥ ४० ॥ श्रीकृष्णपूजनें करून ॥ जनक श्रुतदेव ब्राह्मण ॥ मोक्षपद लाधले पूर्ण ॥ काय महिमान वदावें ॥ ४१ ॥ ब्रह्मज्ञान श्रुतदेवासी ॥ सांगूनियां हृषीकेशी ॥ सत्वर आले द्वारकेसी ॥ अत्यानंदें करोनियां ॥ ४२ ॥ राजा परिसें कथा पुढती ॥ होईल वेदांची स्तुती ॥ तो भावार्थ गूढ अती ॥ वर्णावया अशक्य ॥ ४३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ षडशीतितमाध्याय गोड हा ॥ ४४ ॥ ८६ ॥ सप्ताशीतितमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीसद्गुरु नयन कटाक्षा ॥ मागू निरूपादान भिक्षा ॥ स्वरूप निश्चळ सिद्धांतपक्षा ॥ निगमकल्पवृक्षा सेवितों ॥ १ ॥ मी हा अत्यंत अल्पमति ॥ बिकट स्वरूप हे वेदस्तुति ॥ पंगु धजावे मेरुपर्वतीं ॥ तैसी गति हे माझी ॥ २ ॥ परी जयाच्या कृपें मुका ॥ वेदगुह्यार्थ सांगे निका ॥ नमूनि तया बुद्धिप्रेरका ॥ हा नवका धरिला मीं ॥ ३ ॥ पूर्वाध्यायांतीं हे कथा ॥ श्रुतदेवा आणि मिथिलानाथा ॥

था ॥ उपदेशूनियांसत्पथा ॥ द्वारकेगेलाश्रीकृष्ण ॥ ४ ॥ सत्यह्मणजेस्वतःप्रमाण ॥ जेथेंनसेअप्रमाणत्वाकारण ॥ तया
वेदांचेंब्रह्मपरत्वपूर्ण ॥ हाचिपथउपदेशिला ॥ ५ ॥ ऐसेंऐकतांशुकवचन ॥ संदेहींपडेउत्तरानंदन ॥ मगकरूनि
यांवंदन ॥ प्रश्नकरीकौतुकें ॥ ६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ब्रह्मन्ब्रह्मण्यनिर्देश्येनिर्गुणेगुणवृत्तयः ॥ कथंचरंतिश्रुतयःसाक्षा
त्सदसतःपरे ॥ १ ॥ टीका ॥ नृपह्मणेहेमुनीश्वरा ॥ जेथेंगुणत्रयानसेथारा ॥ जयाकार्यकारणाहूनिपरा ॥ अं
गुलिनिर्देशनकरवे ॥ ७ ॥ अगुणीआणिअरूपीं ॥ ऐशियाब्रह्मस्वरूपीं ॥ श्रुतींचाप्रवेशकेसानिरूपीं ॥ गुणाश्रयें
वर्ततीज्या ॥ ८ ॥ मुख्यलाक्षणिकआणिगौण ॥ त्रिविधशब्दप्रवृत्तीजाण ॥ रूढियोगभेदेंकरून ॥ मुख्यवृत्ति
द्विधाअसे ॥ ९ ॥ रूपजातिकिंवागुण ॥ यांहींनिर्देशाईजेंवस्तुपूर्ण ॥ तेथेंअनादिसंकेतेंकरून ॥ रूढीवृत्तिप्रवर्ते
॥ १० ॥ जेंबाधपावेमुख्यार्थ ॥ तेंउक्तार्थसंबंधिजोपदार्थ ॥ तेथेंलक्षणाहोयप्रवृत्त ॥ प्रयोजनवशें ॥ ११ ॥ गंगे
वरी गोपवाट ॥ ह्मणतांबाधदिसेस्पष्ट ॥ ह्मणूनितत्संबंधीतट ॥ लक्षणेनेंजाणती ॥ १२ ॥ गुणावरूनिजेप्रवृत्ति
तेजाणावीगौणवृत्ति ॥ जैसेंहानरसिंहह्मणती ॥ शौर्यादिगुणसंयोगें ॥ १३ ॥ प्रकृतिप्रत्ययसंयोगीं ॥ कींपदार्थ
द्वयाच्यायोगीं ॥ वृत्तिप्रवर्त्तेतीयोगी ॥ जैसेंपंकजपाचक ॥ १४ ॥ ब्रह्मअजातिअरूपअनिर्देश ॥ तेथेंरूढिवृत्तीचा
नव्हेप्रवेश ॥ तैसेंचिनिर्गुणनिराभास ॥ ह्मणोनिगौणीनसंभवे ॥ १५ ॥ जेंकार्यकारणाहूनिपर ॥ कवणाशींन
स्पर्शेसिचार ॥ तेथेंलक्षणायोगप्रचार ॥ होयकेसागुरुवर्या ॥ १६ ॥ यास्तववाटेमनींसंशय ॥ कींब्रह्मनिःशब्द
निरामय ॥ तेंहोयकेंविंश्रुतिविषय ॥ हेंसविस्तरनिरूपीं ॥ १७ ॥ परिसूनिपरीक्षितीचीवाणी ॥ बोलतेबादराय
णि ॥ तेंउत्तरश्लोकींसज्जनीं ॥ सावधानींपरिसीजे ॥ १८ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ बुद्धींद्रियमनःप्राणा

ञ्जनानामसृजत्प्रभुः॥ मात्राऽर्थंचभवार्थंचआत्मनेऽकल्पनायच॥२॥ ॥टीका॥ ॥शुकह्मणेहेभारता॥
जीवांपुरुषार्थसिद्धिकरितां॥बुद्धींद्रियप्राणचित्ता ॥सृजीतत्त्वताईश्वर॥ १९॥तेंचियासकळश्रुति॥जोसर्व
ज्ञसर्वशक्ति॥सर्वेश्वरतयाप्रति॥प्रतिपादितीनरेशा॥२०॥तत्त्वमस्यादिजीवचनें॥तीजहदजहल्लक्षणें ॥
जीवेश्वरैक्यवर्णितीजाणें॥भवनिवृत्तिव्हावया॥२१॥अस्थूलादिवाक्येंजींअसती॥तींउपाधितेंनिषेधिती-
तत्सदार्थशोधावयानिश्चिती॥ब्रह्मींहोतीपर्यवसित॥२२॥तैसींचउपासनाविधायक॥वाक्येंजींअसतीदेख
तींज्ञानसाधनविधानेंचोख॥ब्रह्मपरचीहोतपैं॥ २३॥एवंसाक्षात्जेंनिर्गुण॥तेंवर्णावयाअशक्यजाण॥ फ
रीसगुणवर्णनेंपर्यवसान॥निर्गुणींजाणश्रुतींचें॥२४॥ ॥श्लोक॥ ॥सैषाह्युपनिषद्ब्राह्मीपूर्वेषांपूर्व-
जैर्धृता॥ श्रद्धयाधारयेद्यस्तांक्षेमंगच्छेदकिंचनः॥३॥ टीका ॥ हीब्रह्मोपनिषद॥पूर्वजमुनिप्रसिद्ध॥ जो
चिंतीचित्तकरूनिशुद्ध॥परमपदपावेतो॥२५॥ ॥श्लोक॥ ॥अत्रतेवर्णयिष्यामिगाथांनारायणान्विताम्
नारदस्यचसंवादमृषेर्नारायणस्यच॥४॥ टीका ॥येविषयींपूर्वगाथा॥नारायणनारदसंवादजनिता॥
सांगतोंहीपरिसेंआतां॥परीक्षितिअवधानें॥२६॥ श्लोक ॥एकदानारदोलोकान्पर्यटन्भगवत्प्रियः॥स
नातनमृषिंद्रष्टुंययौनारायणाश्रमम्॥५॥ टीका ॥एकदांनारदमुनी ॥सकललोकपर्यटनीं॥नारायणद-
र्शनालागुनी॥बदरिकाश्रमाजायपैं॥२७॥ श्लोक॥ योवैभारतवर्षेऽस्मिन्क्षेमायस्वस्तयेनृणाम्॥धर्मज्ञान
शमोपेतमाकल्पादास्थितस्तपः॥६॥ टीका ॥जोयाभरतखंडींजाण॥व्हावयाजगाचेंकल्याण॥आकल्प-
करीतपाचरण॥धर्मज्ञानशमयुक्त॥२८॥ श्लोक ॥तत्रोपविष्टमृषिभिःकलापग्रामवासिभिः॥परीतंप्र-

णतोऽपृच्छदिदमेव कुरूद्वह ॥७॥ टीका ॥ जेथें कलापग्रामवासी ॥ सभोंवती बैसले ऋषी ॥ तेथें जाऊनि देवर्षी हें चि पुसे नमुनी त्यां ॥ २९॥ श्लोक ॥ तस्मै ह्यवोचद्भगवानृषीणां शृण्वतामिदम् ॥ यो ब्रह्मवादः पूर्वेषां जनलोक निवासिनाम् ॥८॥ ॥श्रीभगवानुवाच ॥ स्वायंभुव ब्रह्मसत्रं जनलोकेऽभवत्पुरा ॥ तत्रस्थानां मानसानां मुनी नामूर्ध्वरेतसाम् ॥९॥ टीका ॥ तें सकल मुनि ऐकतां ॥ नारायण होय बोलता ॥ पूर्वी जनलोकीं तात ॥ ब्रह्मस त्र जाहलें ॥ ३०॥ ॥श्लोक॥ श्वेतद्वीपं गतवति त्वयि द्रष्टुं तदीश्वरम् ॥ ब्रह्मवादः सुसंवृत्तः श्रुतयो यत्र शेरते ॥ तत्र हायमभूत्प्रश्नस्त्वं मां यमनुपृच्छसि ॥१०॥ टीका ॥ श्वेतद्वीपीं अनिरुद्धासी ॥ पहावया जैं तूं गेलासी ॥ तैं सत्रीं ब्रह्मवाद ऋषी ॥ करिते जाहले सकळही ॥ ३१॥ त्या वादांत नाना श्रुति ॥ परस्परें वाखाणिती ॥ तैं हा प्रश्न निघाला नि श्चितीं ॥ जो तूं मज प्रती विचारिशी ॥ ३२॥ ॥श्लोक ॥ तुल्यश्रुततपःशीलास्तुल्यस्वीयारिमध्यमाः ॥ अपि चक्रुः प्र वचनमेकं शुश्रूषवोऽपरे ॥ ११ ॥ टी० ॥ सर्वांचें ही तुल्य अध्ययन ॥ तपें स्वभावें ही सर्व समान ॥ परी वक्ता करूनि स नंदन ॥ इतर श्रवण करिती पैं ॥ ३३॥ श्लोक ॥ सनंदन उवाच ॥ स्वसृष्टमिदमापीय शयानं सह शक्तिभिः ॥ तदन्ते बोधयांचक्रुस्तल्लिङ्गैः श्रुतयः परम् ॥ १२ ॥ टीका ॥ ॥तैं सनंदन ह्मणे ऋषींप्रती ॥ प्रलयकाळीं सर्व शक्ति ॥ सहज गिळूनि कुक्षिप्रांतीं ॥ शयन करी भगवंत ॥ ३४॥ श्लोक ॥ यथा शयानं सम्राजं बन्दिनस्तत्पराक्रमैः ॥ प्रत्यूषेऽ भ्येत्य सुश्लोकैर्बोधयन्त्यनुजीविनः ॥१३॥ ॥ टीका ॥ ॥प्रलय संपलिया अंतीं ॥ ईशा बोधित करिती श्रुती ॥ ना ना लक्षणीं वाखाणिती ॥ बंदीजन जैसे भूपासी ॥ ३५॥ श्लोक ॥ जय जय जह्यजामजित दोषगृभीतगुणां त्व मसि यदात्मना समवरुद्धसमस्तभगः अगजगदोकसामखिलशक्त्यवबोधक ते क्वचिदजयात्मना च चरतोऽ

नुचरेन्निगमः॥ १४॥ टीका ॥ श्रुतिप्रार्थिताहेअजिता॥ उत्कर्षप्रकटकरीअच्युता॥ निवारींजीवांचीअविद्याआ तां॥ जीआनंदाआच्छादी॥ ३६॥ तूंसमस्तऐश्वर्यसंपन्न॥ असससिसकलशक्तिपूर्ण॥ चराचराप्रेरकजाण॥ तूं नारायणपैंहोसी॥ ३७॥ याविषयींकायप्रमाण॥ ह्मणसीतरीआह्मीचजाण॥ सृष्टिकाळींतूंअसतांसगुण करितोंप्रतिपादनतुझेंकीं॥ ३८॥ ॥श्लोक॥ बृहदुपलब्धमेतदवयंत्यवशेषतयायतउदयास्तमयौविकृ- तेर्मृदिवाविकृतात्॥ अतऋषयोदधुस्त्वयिमनोवचनाचरितंकथमयथाभवंतिभुविदत्तपदानिनृणाम्॥ १५ टीका॥ ॥जरीह्मणालअम्यादिकां॥ वेदेंस्तविलेंअसेअशेखा॥ तरीतेंहीसर्वात्मका॥ स्तवनतुझेंचीजाणूंपैं॥ ३९॥ कांहेअग्नींद्रादिसकल॥ एकब्रह्मचिजेंनिष्कळ॥ जगदुदयप्रलयांचेंस्थल॥ तेंअचलअविकार॥ ४०॥ घट- जैसेमृत्तिकेवरी॥ होतजातकोटिवरी॥ परीआद्यंतींमृत्तिकाचिखरी॥ जगदाकारींतेसातूं॥ ४१॥ ह्मणूनिस मस्तमुनि॥ तुझेठायींचमनवाणी॥ ठेवितीतेसेचनिगमजनीं॥ जरीवाखाणीअम्यादिकां॥ ४२॥ तरीतूंतेंचप र्यवसानीं॥ वर्णितोजाणमोक्षदानी॥ कींपदठेवितांइष्टकापाषाणीं॥ आश्रयधरणीचतयासी॥ ४३॥ श्लोक इतितवसूरयस्त्र्यधिपतेऽखिललोकमलक्षपणकथाऽमृताब्धिमवगाह्यतपांसिजहुः॥ किमुतपुनःस्वधाम- विधुताशयकालगुणाःपरमभजंतियेपदमजस्रसुखानुभवम्॥ १६॥ टीका ॥हेत्रिगुणमायामृगीनर्तका तवकथाकल्मषहारका॥ ऐकतांनाशहोयसर्वदुःखा॥ हासविवेकाअनुभव॥ ४४॥ मगजेआत्मज्ञानसंपन्न त्यजूनकामादिदोषगण॥ तुझेस्वरूपींहोतीरममाण॥ तयांदुःखकायसें॥ ४५॥ श्लोक ॥दृतयइवश्वसंत्यसु- भृतोयदितेऽनुविधामहदहमादयोऽडमसृजन्यदनुग्रहतः॥ पुरुषविधोऽन्वयोऽत्रचरमोऽन्नमयादिषुयःसद-

सतःपरंत्वमथयदेष्ववशेषमृतम् ॥ १७॥ टीका ॥ यास्तवजेतुझेभक्तनर ॥ तेचिसफलजीवितसाचार ॥ अभक्ततें-
भस्त्राकार ॥ वृथाश्वाससोडिती ॥ ४६॥ महदादिसकलतत्वसमूह ॥ पावूनिजयाचाअनुग्रह ॥ निर्मितातिब्रह्मां
डकटाह ॥ त्यातुजनभजतीतेकृतघ्न ॥ ४७॥ तूंचअन्नमयादिकोशीं ॥ तत्तदाकारभाससी ॥ परीस्थूलसूक्ष्मांहू
निअसशी ॥ हृषीकेशीविलक्षण ॥ ४८॥ श्लोक ॥ उदरमुपासतेयऋषिवर्त्मसुकूर्पदृशःपरिसरप-
द्धतिंहृदयमारुणयोदहरम् ॥ ततउदगानंततवधामशिरःपरमंपुनरिहयत्समेत्यनपतंतिकृतांतमुखे ॥ १८॥
टीका ॥ ॥ ऐशातुजसर्वात्मकाचें ॥ भजनअशक्यजाणूनिसाचें ॥ शार्कराक्षकरितीउदराचें ॥ उपासनस्थूल
दृष्टी ॥ ४९॥ हृदयींउपासितीआरुणी ॥ नाडीप्रसरपावतीजेथुनी ॥ ब्रह्मरंध्रोपासनाकोणी ॥ योगिजनीकरिती
पैं ॥ ५०॥ अंतींजयास्थानींपावतां ॥ पुन्हावशनोहेकृतांता ॥ तदुपासकतत्वतां ॥ संसारव्यथानपावती ॥ ५१
श्लो० ॥ ॥ स्वकृतविचित्रयोनिषुविशन्निवहेतुतयातरतमतश्चकास्स्यनलवत्स्वकृतानुकृतिः ॥ अथवितथा
स्वमूष्ववितथंतवधामसमंविरजधियोऽन्वयंत्यभिविपण्यवएकरसम् ॥ १९॥ टीका ॥ स्वनिर्मितनानायो
नींमाझारी ॥ कारणत्वेंप्रविष्टतूंसाचारी ॥ तदनुरूपभाससीबहुपरी ॥ काष्ठाकारींवन्हिजेसा ॥ ५२॥ त्यासक-
लयोनीमिथ्याभूत ॥ त्यामाजीत्वद्रूपसत्यनिश्चित ॥ ऐसेंजाणतीबुद्धिमंत ॥ व्यवहारमुक्तसज्जन ॥ ५३॥ श्लो
क ॥ ॥ स्वकृतपुरेष्वमीष्वबहिरंतरसंवरणंतवपुरुषंवदंत्यखिलशक्तिधृतोंशकृतम् ॥ इतिनृगतिंविविच्यक-
वयोनिगमावपनंभवतउपासतेंऽघ्रिमभवंभुविविश्वसिताः ॥ २०॥ टीका ॥ सर्वत्रतूंजरीअससी ॥ तरीउपा-
धिदोषनसेतुजशीं ॥ किंबहुनाजीवींहीत्वदंशीं ॥ उपाधिसंपर्कनसेपैं ॥ ५४॥ कर्मोपार्जितदेहांत ॥ जीवअसेत्व-

दंशभूत॥ वस्तुतांपाहतांअनावृत॥ अंतर्बाह्यतोअसे॥ ५५॥ ऐसेंजीवतत्वविचारूनी॥ सुज्ञनम्रहोनीतुझेचरणीं॥
कींवेदोक्तकर्मफलदानीं॥ तूंचिस्वतंत्रअससीपैं॥ ५६॥ ऐशियाश्रद्धेनेंयुक्त॥ प्राज्ञहोतीत्वदुपासनारत॥ त्वद्रूपें
भवबंधनिवृत्त॥ अनायासेंहोतसे॥ ५७॥ ॥श्लोक॥ दुरवगमात्मतत्त्वनिगमायतवात्ततनोश्चरितमहामृताब्धि
परिवर्त्तपरिश्रमणाः॥ नपरिलषंतिकेचिदपवर्गमपीश्वरतेचरणसरोजहंसकुलसंगविसृष्टगृहाः॥ २१॥ टीका॥
दुर्ज्ञेयजेंआत्मस्वरूप॥ तयाचेंज्ञानव्हावयाअमूप॥ अवतारधारिशीअरूप॥ स्वयेंअसूनिजगदीशा॥ ५८॥ त्यातुझ्या
चरितामृतसागरीं॥ जेनिमग्नहोतीसाचारी॥ सज्जनसंगेंविरक्तसंसारीं॥ तेमोक्षाचीथोरीनमानिती॥ ५९॥ श्लोक
त्वदनुपथंकुलायमिदमात्मसुहृत्प्रियवच्चरतितथोन्मुखेत्वयिहितेप्रियआत्मनिच॥ नबतरमंत्यहोअसदुपासन
यात्महनोयदनुशयाभ्रमंत्युरुभयेकुशरीरभृतः॥ २२॥ टीका ॥तुझ्यासेवेसउपयोगी॥ हेंशरीरअतिदुर्ल-
भजगीं॥ प्राप्तअसतांविषयप्रसंगीं॥ सक्तहोतीअधमजे॥ ६०॥ तूंसर्वात्मासर्वप्रिय॥ असूनित्वतेंनभजतीनिः
संशय॥ तयाआत्मघ्नांचेंभवभय॥ नचुकेनिश्चयहाअसे॥ ६१॥ श्लोक ॥निभृतमरुन्मनोऽक्षदृढयोगयु
जोहृदियन्मुनयउपासतेतदरयोऽपिययुःस्मरणात्॥ स्त्रियउरगेंद्रभोगभुजदंडविषक्तधियोवयमपितेस-
माःसमदृशोऽंघ्रिसरोजसुधाः॥ २३॥ टीका ॥प्राणायामादियोगाभ्यासें॥ जेतुजउपासितीस्वरसें॥ कीं
जेतुझाद्वेषकरितीआवेशें॥ तयादेशीएकगती॥ ६२॥ तुझेमांसलभुजदंड॥ पाहूनिरमतीज्याउदंड॥ त्यागो
पीआणिआम्हीअखंड॥ तुजशींसमानपैंअसों॥ ६३॥ श्लोक ॥कइहनुवेदबतावरजन्मलयोऽग्रसरंयतउ-
दगादृषिर्यमनुदेवगणाउभये॥ तर्हिनसन्नचासदुभयंनचकालजवः किमपिनतत्रशास्त्रमवकृष्यशयीतयदा

॥२४॥ ऐशा तूतें जाणावया॥ कवण शक्त असे अव्यया॥ अर्वाचीन काळीं जन्मूनि लया॥ पावे जो या जगामाजी॥ ६४॥ तूं तो सकळ जगाचा आदि॥ तुजपासूनि झाले ब्रह्मादि॥ ते तुज नेणती पितृविवाहविधि॥ कैसा जाणिजे आत्मजें॥ ६५ जै तूं सर्व कुक्षिगत॥ करूनि होशी निद्रित॥ तैं नसे स्थूल सूक्ष्म किंचित्॥ काल शास्त्र तुज जाणाया॥ ६६॥ श्लोक जनिमसतः सतो मृतिमुतात्मनि ये च भिदां विपणमृतं स्मरन्त्युपदिशन्ति त आरुपितैः॥ त्रिगुणमयः पुमानिति भिदा यदबोधकृता त्वयि न ततः परत्र स भवेदवबोधरसे॥ २५॥ टीका ॥ यास्तव तुझें ज्ञान अशक्य गमे॥ उपदेशाकरी व्यापिले भ्रमें॥ कोणी बोधिती संभ्रमें॥ असतापासूनि जग होय॥ ६७॥ कोणी ह्मणती नसतें॥ ब्रह्मत्व अभ्यासें उत्पन्न होतें॥ एकवीस दुःखांच्या नाशातें॥ मोक्ष ह्मणती कित्येक॥ ६८॥ कोणी ह्मणती भेद सत्य॥ कोणी कर्मफलमानिती नित्य॥ ऐसे भ्रांतिवशें असत्य॥ प्रतिपादिती स्वमतीनें॥ ६९॥ ह्या मतभेदा जगीं केवळ॥ वस्तुस्वरूपाज्ञान चि मूळ॥ सत्यज्ञानानंदरूप निर्मळ॥ सर्वातीत तूं अससी॥ ७०॥ ॥श्लोक॥ सदिव मनस्त्रिवृत्त्वयि विभात्यसदामनुजात्सदभिमृशन्त्यशेषमिदमात्मतयात्मविदः॥ नहि विकृतिं त्यजन्ति कनकस्य तदात्मतया स्वकृतमनुप्रविष्टमिदमात्मतयाऽवसितम्॥ २६॥ टीका ॥ त्रिगुणात्मक हें प्रपंचजात॥ चित्तकल्पनामात्रें विलसित॥ असतची पुरुषासहित॥ त्वत्सत्तें सत भासतसे॥ ७१॥ आत्मवेत्ते हें सकळ॥ आत्मत्वेंची पाहती केवळ॥ कनकार्थी नित्य जो भूषणजाळ॥ कीं तें निखळ सुवर्णची॥ ७२॥ श्लोक॥ ॥तव परि ये चरन्त्यखिलसत्त्वनिकेततया त उत पदाक्रमन्त्यविगणय्य शिरो निर्ऋतेः॥ परिवयसे पशूनिव गिरा विबुधानपि तांस्त्वयि कृतसौहृदाः खलु पुनन्ति न ये विमुखाः॥ २७॥ टीका ॥ ऐसे जे सर्वात्मकपणें॥ तुज उपासिती शहाणे॥ ते मृत्युमस्तकीं चरणें॥ आक्रमूनि पैं जा

ती॥७३॥ जेअभक्ततुझेठायीं ॥ तयांसकलशास्त्रविचक्षणांही ॥ श्रुतिदावणीमाजीपाही ॥ बांधिशीपायीं वेदजन
का॥ ७४ ॥ जेतुझेठायींअनन्य ॥ तेजगत्पावनधन्य ॥ लहिसुखतेंजघन्य ॥ अपवित्रसर्वदा ॥ ७५॥ श्लोक
त्वमकरणः स्वराडखिलकारकशक्तिधरस्तवबलिमुद्वहंतिसमदंत्यजयाऽनिमिषाः॥ वर्षभुजोऽखिलक्षितिपते
रिवविश्वसृजोविदधतियत्रयेत्वधिकृताभवतश्चकिताः ॥ २८॥ टीका ॥ तूंअनिंद्रियस्वप्रकाश॥ सर्वेंद्रिय-
शक्तींचाईश॥ तुझेंशासनब्रह्मादिसुरेश ॥ निजमस्तकेंवंदिती ॥ ७६॥ मनुष्यजेंहव्यादिदेती ॥ तेंस्वयेंत्वदाज्ञेंसे-
विती ॥ जैसेमांडलिकप्रजाधनघेती ॥ करदेतीसार्वभौमा ॥ ७७ ॥ तैसेतुवांदिधलेअधिकार ॥ तेसंरक्षूनसुरवर
तुजभजतीसभयांतर ॥ सर्वकिंकरसर्वेशा ॥ ७८ ॥ ॥ श्लोक ॥ स्थिरचरजातयःस्युरजयोत्थनिमित्तयुजोवि
हरउदीक्षयायदिपरस्यविमुक्ततत ः॥ नहिपरमस्यकश्चिदपरोनपरश्चभवेद्वियतइवापदस्यतवशून्यतुलांद-
धतः॥ २९॥ टीका ॥जैंमायेशींकरिशीविहार॥ तैंतुझ्याईक्षणेंसाचार ॥ उत्पन्नहोतीचराचर ॥ कर्मानुसार
सकळहे॥ ७९ ॥ तूंपरमकृपानिधान ॥ नभापरीसर्वत्रसमान ॥ तुजलाप्रियकींअप्रियजाण ॥ नसेकवणहीज
गीं॥ ८०॥ ॥श्लोक ॥ अपरिमिताध्रुवास्तनुभृतोयदिसर्वगतास्तर्हिनशास्यतेतिनियमोध्रुवनेतरथा॥ अ-
जनिचयन्मयंतदविमुच्यनियंतृभवेत्सममनुजानतांयदमतंमतदुष्टतया॥ ३० ॥ टीका ॥कोणीह्मणतीजी
वअनंत॥ असतीनित्यसर्वगत॥ परीहेंनसेआह्मांसंमत ॥ कींशास्यतानघडेमग ॥ ८१ ॥ तस्मात्उपाधियोगें
जीवजातां॥ जन्मह्मणतांसंभवेनियम्यता॥ जेंअनुपाधिलयासर्वगता॥ नियामकताकारणत्वें॥ ८२॥ तेंस्वरूप
जाणावयाकारणें॥ अशक्यअसेज्ञेयपणें॥ तेंमीजाणतोंजोह्मणे ॥ कांहींनेणेंतोसत्य॥ ८३॥ श्लोक॥ ॥नघ

दत उद्भवः प्रकृतिपूरुषयोरजयोरुभययुजा भवंत्यसुभृतो जलबुद्बुदवत् ॥ त्वयि त इमे ततो विविधनामगुणैः परमे सरित इवार्णवे मधुनि लिल्युरशेषरसाः ॥ ३१ ॥ टीका ॥ यावरी कोणी ह्मणती ॥ जीवांस अनित्य तेची प्राप्ती ॥ होतां कृतनाश अकृताप्ति ॥ येऊं पाहती दोष हे ॥ ८४ ॥ आणि जीवांचा स्वरूपक्षय ॥ तोची मग मोक्ष होय ॥ ऐसा येतां संशय ॥ परिहार वदती श्रुती ॥ ८५ ॥ उपाधिजन्मे जीवा जनन ॥ तैसें चि जाणिजे मरण ॥ नसे स्वतां याचें कारण ॥ कीं जे श्रवणयाम्लोकीं ॥ ८६ ॥ प्रकृती जीवरूपें उद्भवे ॥ ऐसें आतां जरी ह्मणावें ॥ तरी जीवा जडत्व न संभवे ॥ जें अनुभवें विरुद्ध ॥ ८७ ॥ पुरुषाचा उद्भव ह्मणतां ॥ तयासी होय विकारिता ॥ न संभवे चो उभयतां ॥ जन्म ती हा तृतीय पक्ष ॥ ८८ ॥ तस्मात् उभययोगवशें ॥ जीव जन्मती परस्पराध्यासें ॥ जलानिलसंयोगें जैसे ॥ बुद्बुद जन्म पावती ॥ ॥ ८९ ॥ तया उपाधीचा लय होतां ॥ जीव पावती लब्धरूपता ॥ नामरूपां सहजें विसरितां ॥ सिंधुमाजी हारवती ॥ ९० ॥ कीं अशेषवृक्षांचे रस ॥ मधामाजी होतां समरस ॥ हा अमुक ऐसें प्रत्ययास ॥ करितां सायास हीन ये ॥ ९१ ॥ श्लोक नृषु तव मायया भ्रममभीष्ववगत्य भृशं त्वयि सुधियोऽभवे दधति भावमनुप्रभवम् ॥ कथमनुवर्ततां भवभयं तव यद्भ्रुकुटिः सृजति मुहुस्त्रिणेमिरभवच्छरणेषु भयम् ॥ ३२ टी० असो ऐसे हे सर्व जीव ॥ परमात्म्यापासूनि निजयां उद्भव ॥ नाना कर्में करूनि स्वयमेव ॥ लय पावती तुझे ठायीं ॥ ९२ ॥ लयकाळीं ज्या वासना ॥ तद्योगें पुन्हा पावती जनना ॥ तव मायेनें परिभ्रमणा ॥ अविश्रांत ऐसें पावती ॥ ९३ ॥ हें जाणूनि बुद्धिमंत ॥ तुझे गयीं ठेविती चित्त तेणें होय भवाचा अंत ॥ हा कृतांत तयां सभी ॥ ९४ ॥ जे न होती तुज शरण ॥ तयां कृतांत भय दारुण ॥ न चुकत्यांचें जन्ममरण ॥ विविध यत्न करितां ही ॥ ९५ ॥ ॥ श्लोक ॥ विजितहृषीकवायुभिरदांतमनस्तुरगं य इह यतंति यं-

तुमतिलोलमुपायखिदः॥ व्यसनशतान्विताःसमवहायगुरोश्चरणंवणिजइवाजसंत्यकृतकर्णधराजलधौ॥३३॥ टीका॥ ॥भगवद्भक्तिनोकेविण॥नघडेभवसिंधुतरण॥नहोतांमनोनिग्रहण॥हरिभजननघडेपैं॥९६॥गुरूपसत्तीकरितां॥मनोनिग्रहहोयतत्त्वतां॥येरवींउपायशतां॥ चित्तचपलतानावरे॥९७॥हूंनेणूनजीकांमूढें॥ रचितीउपायशतांचेहुडे॥नयानाटोपेहेंगाढें॥मनघोडेंअनिवार॥ ९८॥जेसेसमुद्रींसार्थलोक॥बुडतीनसतांनाविक॥तैसेगुरुचरणींअभाविक॥ दुःखसमुद्रींमज्जती॥९९॥ श्लोक ॥स्वजनसुतात्मदारधनधामधरासुरथैस्त्वयिसतिकिंनृणांश्रयतआत्मनिसर्वरसे॥ इतिसदजानतांमिथुनतोरतयेचरतांसुखयतिकोन्विहस्वविहतेस्वनिरस्तभगे॥३४॥ टीका ॥तुजअनन्यभक्तेंजेणें॥हृदयींगवसिलेंदृढपणें॥तयालाधेवैराग्यकेणें॥जगतेणेंतुच्छभासे॥ १००॥स्वजनसुतदेहदारा॥प्राणधनसदनकींधरा॥नसुखवीतयाउदारा॥ जयायारालचरणीं॥१०१॥हेंनेणतांगृहमेधी॥जेमिथुनसुखींरमतीकुबुद्धि॥तयांतुच्छविषयसंबंधीं॥कायसुखहेंनजाणों॥ १०२॥ ॥श्लोक॥ भुविपुरुपुण्यतीर्थसदनान्यृषयोविमदास्तउतभवत्पदांबुजहृदोऽघभिदंघ्रिजलाः॥ दधतिसकृन्मनस्त्वयियआत्मनिनित्यसुखेनपुनरुपासतेपुरुषसारहरावसथान्॥ ३५॥ टीका जेसंसारींनिःसारता॥जाणतीविचारेंतत्त्वतां॥तेभूलोकींतीर्थेंसरिता॥मुन्याश्रमाउपासिती॥ १०३॥तुझ्याचरणींठेवूनिचित्त॥स्वसुखेंपूर्णअसतीसंत॥विचारनाशकगृहांप्रत॥नभजतीतेपुन्हा॥१०४ ॥ श्लोक॥ सतइदमुत्थितंसदितिचेन्ननुतर्कहतंव्यभिचरतिक्वचक्वचमृषानतथोभययुक्॥ व्यवहृतयेविकल्पइषितोऽधपरंपरयाभ्रमयतिभारतीतउरुवृत्तिभिरुक्थजडान्॥३६॥ टीका ॥जयाहूंतीसत्यत्वबुद्धि॥तेसेवित्तगृहादि

उपाधि ॥ ज्ञातियांसी विषयसंबंधिं ॥ वासना चि नसे मिथ्यालें ॥ १०५ ॥ यावरी कोणी ऐसें ह्मणती ॥ कीं सतापासू-
नि विश्वोत्पत्ति ॥ यास्तव तयास सत्त्वोपपत्ति ॥ शास्त्रसंमति दिसतसे ॥ १०६ ॥ जैसे कनकापासूनि कुंडल ॥ झा
लें तें कनकची केवळ ॥ यावरी सिद्धांती वदे प्रांजल ॥ तें निश्चल परिसावें ॥ १०७ ॥ सतापासूनि विश्व ह्मणतां ॥ स
हिश्वांचा भेद आयता ॥ पित्यापासूनि जन्मसुता ॥ परी भिन्नता अनुभवीं ॥ १०८ ॥ रज्जूपासूनि सर्प होय ॥ त
री तो रज्जुरूप चि काय ॥ तेसा न व्हे कीं भ्रांतिमय ॥ भासे अव्यय अज्ञाना ॥ १०९ ॥ आतां ह्मणशी अर्थक्रिया ॥
मिथ्यापणीं कैशा घडतिया ॥ तरी कूटद्रव्यें होती सखया ॥ अंधपरंपरें व्यवहार ॥ ११० ॥ चातुर्मास्यें यजी त्या अक्ष-
य्य ॥ सुकृत ऐसें वदे आम्नाय ॥ पूर्वोत्तरा विवेकें तें होय ॥ भ्रमहेतु कर्मजडा ॥ १११ ॥ ॥ श्लोक ॥ न यदिदमग्र आस
न भविष्यदतो निधनादनुमितमंतरा त्वयि विभाति मृषैकरसे ॥ अत उपमीयते द्रविणजातिविकल्पपथैर्वितथ
मनोविलासमृतमित्यवयंत्यबुधाः ॥ ३७ ॥ टीका ॥ वस्तु विचारें पाहतां ॥ जया सृष्टिपूर्वीं नसे सत्ता ॥ नउरे निध
न पावतां ॥ भासमान मध्येंची ॥ ११२ ॥ तुज अधिष्ठानाचे निसत्तें ॥ मिथ्या चि सत्य ऐसें भासतें ॥ द्रव्यजातिविकल्प प-
थें ॥ उपमिजे तें श्रुतीनीं ॥ ११३ ॥ जैसे घटशरावप्रमुख ॥ विकार मिथ्या चि अशेख ॥ कारणभूत मृत्तिका चोख ॥
तीच देखे खरी असें ॥ ११४ ॥ परि हा मनोविलास ॥ सत्यत्वें भासे अज्ञानास ॥ ये न्हवीं सुज्ञजनस बागुलास ॥ पा
हती पूर्ण मृषात्वें ११५ श्लो० स यदजया त्वजामनुशयीत गुणांश्च जुषन्भजति सरूपतां तदनु मृत्युमपेतभगः ॥ त्व-
मुत जहासि तामहिरिव त्वचमात्तभगो महसि महीयसेऽष्टगुणितेऽपरिमेयभगः ॥ ३८ ॥ टीका ॥ यावरी ऐ-
सी आशंका ॥ प्रपंच जरी मिथ्या चि असका ॥ तरी तेथें जीवासि धोका ॥ काय ह्मणोनी बंधाचा ॥ ११६ ॥ ईश्वरें का

यपुण्यकेलें॥कीं तयानित्यमुक्तलगाजलें॥तरीजीवेश्वरांचेंभलें॥आयकिजेतारतम्य॥ ११७॥जीवअविद्येतेंआलिं
गी॥गुंतोनिदेहेंद्रियप्रसंगीं॥स्वसुखविसरूनिभोगी॥संसारसुखअनित्य॥ ११८॥आणितूं ऐश्वर्येपरिपूर्ण॥अप्र
मेयनिजानंदसंपन्न॥मायेतेंउपेक्षिसीजाण॥पन्नगजैसाकंचुका॥ ११९॥ ॥श्लोक ॥यदिनसमुद्धरंतियत
योत्हृदिकामजटादुरधिगमोऽसतांत्हृदिगतोऽस्मृतकंठमणिः॥असुतृपयोगिनामुभयतोऽप्यसुखंभगवन्नन
पगतांतकादनधिरूढपदाद्भवतः॥ ३९॥ टीका ॥ म्हणूनिईश्वराजेभजती॥तेजीवभवार्णवातरती॥आतां
जेबाह्यसंगत्यागिती॥मनेंभोगितीविषयसुखा॥ १२०॥बाह्यजटामुंडोनीसंन्यासी॥होतीपरिकामजटानुपटेज्यांसी
तेजाणावेसत्यवांताशी॥दुर्लभहोसीतयांतूं॥ १२१॥ त्हृदयींअसूनिनसेभेटी॥जैसानासामणिघालिजेकंठीं॥ वि
स्मरणेंहोतांहिंपुटी॥नपडेदृष्टीभ्रांतिवशें॥ १२२॥ तैसेंप्राणपोषकयोगी॥उभयच्युतहोतीजगीं॥प्राकृत्यभयवि
षयप्रसंगीं॥येथेंतेथेंनरकभय॥ १२३॥ श्लोक ॥त्वदवगमीनवेत्तिभवदुत्थशुभाशुभयोर्गुणविगुणान्वयां
स्तर्हिदेहभृतांचगिरः॥ अनुयुगमन्वहंसगुणगीतपरंपरयाश्रवणभृतोयतस्त्वमपवर्गगतिर्मनुजैः॥ ४०॥ टी॰
असोआतांनारायणा॥सकलसद्गुण रत्नपूर्णा॥जोतुजजाणेयोगिराणा॥निजत्हृदयींयथार्थले॥ १२४॥ तोस
दसत्कर्मफला॥नगणीचसुखदुःखाला॥विधिनिषेधातीतझाला॥कींनिवालानिजरूपीं॥ १२५॥हेंअसोमुमुक्षुजे
कोणी॥त्वत्कथापरिसितीप्रतिदिनीं॥तयादेशीमोक्षदानी॥मुक्तिखाणीसहजतूं॥ १२६॥ ॥श्लोक ॥ द्युपतयएव
तेनययुरंतमनंततयात्वमपियदंतरांडनिचयानतुसावरणाः॥ खइवरजांसिवांतिवयसासहयच्छ्रुतयस्त्व
यिहिफलंत्यतन्निरसनेनभवन्निधनाः॥ ४१॥ टीका ॥ब्रह्मादिकांतुझाअंत॥नलागेचिकींतूंअनंत॥ ब्रह्मांडें

राहतीसमस्त ॥ रोमरंध्रीं तुझ्याही ॥ २७ ॥ ह्मणूनि श्रुति अतन्निरसन ॥ करूनि तात्पर्य वृत्तीनें जाण ॥ तुझे ठायीं पर्यवसा-
न ॥ पावती पूर्णवेदगम्या ॥ १२८ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ इत्येतद्ब्रह्मणः पुत्रा आश्रुत्यात्मानुशासनम् सनंद-
नमथानर्चुः सिद्धा ज्ञात्वाऽऽत्मनो गतिम् ॥ ४२ ॥ इत्यशेषसमाम्नायपुराणोपनिषद्रसः ॥ समुद्धृतः पूर्वजातैर्व्योम
यानैर्महात्मभिः ॥ ४३ ॥ त्वं चैतद्ब्रह्मदायाद श्रद्धयात्मानुशासनम् ॥ धारयंश्चर गां कामं कामानां भर्जनं नृणां-
॥ ४४ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ एवं स ऋषिणादिष्टं गृहीत्वा श्रद्धयात्मवान् ॥ पूर्णः श्रुतधरो राजन्नाह वीरव्रतो-
मुनिः ॥ ४५ ॥ नारदउवाच ॥ नमस्तस्मै भगवते कृष्णायामलकीर्तये ॥ यो धत्ते सर्वभूतानामभवायो-
शतीः कलाः ॥ ४६ ॥ इत्याद्यमृषिमानम्य तच्छिष्यांश्च महात्मनः ॥ ततोगादाश्रमं साक्षात्पितुर्द्वैपायनस्य मे ॥ ॥
॥ ४७ ॥ सभाजितो भगवता कृतासनपरिग्रहः ॥ तस्मै तद्वर्णयामास नारायणमुखाच्छ्रुतम् ॥ ४८ ॥ इत्येतद्वर्णि
तं राजन्यन्नः प्रश्नः कृतस्त्वया ॥ तथा ब्रह्मण्यनिर्देश्ये निर्गुणेऽपि श्रुतिश्चरेत् ॥ ४९ ॥ योऽस्योत्प्रेक्षक आदिमध्य
निधने यो ऽव्यक्तजीवेश्वरो यः सृष्ट्वेदमनुप्रविश्य ऋषिणा चक्रे पुरः शास्ति ताः ॥ यं संपद्य जहात्यजामनुशयी सुप्तः
कुलायं यथा तं कैवल्यनिरस्तयोनिमभयं ध्यायेदजस्रं हरिम् ॥ ५० ॥ टीका ॥ श्रीनारायण ह्मणे नारदा ॥ या प
रब्रह्मसंवादा ॥ परिसूनि त्या मुनिवृंदा ॥ नसे आनंदासी मातें ॥ १२९ ॥ मग जाणूनि आत्मस्थिति ॥ सनंदनातें मुनि-
अर्चिती ॥ ब्रह्मानंद नमाय चित्तीं ॥ अत्यंत शांति वरी तया ॥ १३० ॥ ऐसा सकल निगमांचा ॥ उपनिषदा पुराणांचा
तात्पर्य मथित रससांचा ॥ देवमुनीनीं काढिला ॥ १३१ ॥ तो मी तुज नारदा ॥ कथिला से ब्रह्मदायादा ॥ चित्तीं धारण
करूनि सदा ॥ फिरे निष्काम भूवरी ॥ १३२ ॥ श्रीशुक ह्मणे परीक्षिता ॥ परिसूनि नारायणोक्ता ॥ दृढ धरूनि श्रुतिम

थिता ॥ बोलता झाला नारद ॥ १३३ ॥ जो श्रीकृष्ण अमलकीर्ति ॥ हरावया जगताची आर्ति ॥ धरी नानाविध मूर्ति
म्हणति तया असो ॥ १३४ ॥ या परी आद्यमुनीतें ॥ शिष्यांसह मानसें विनीतें ॥ वंदूनि देवर्षि आश्रमातें ॥ गेला
मगमसिल्याच्या ॥ १३५ ॥ व्यासें केलिया सत्कार ॥ करूनि आसनस्वीकार ॥ श्रीनारायणोक्त समग्र ॥ कथी सविस्त
रते थवां ॥ १३६ ॥ असो तुवां जें विचारिलें ॥ तें आह्मीं तुज वर्णिलें ॥ कीं श्रुतींचीं पाउलें ॥ रिघालीं कैसीं निर्गुणीं ॥ १३७
या परी नृपप्रश्नसंगति ॥ वर्णूनियां निगमस्तुति ॥ मंगल करित सेतदंतीं ॥ शास्त्रसंमति शुकदेव ॥ १३८ ॥ जो या जगा
चे आदि अंतीं ॥ मध्येंही वर्तमान निश्चितीं ॥ अव्यक्त जीवेश्वर जया ह्मणती ॥ ज्याची ख्याती वेदशास्त्रीं ॥ १३९ ॥ जो
हें जग निर्मूनि ईक्षणें ॥ अंतरीं प्रवेशे जीवपणें ॥ शासन करी ऐश्वर्यगुणें ॥ स्वसत्तेनें चराचरा ॥ १४० ॥ जीव जया
चो प्राप्त होतां ॥ टाकी अविद्याकार्यजाता ॥ सुमजें सा देहवार्ता ॥ त्यजी नलवतां निश्चयें ॥ १४१ ॥ कैवल्यें माया निषे
धी ॥ जेथें भयलेश न से कधीं ॥ तो श्रीहरी नित्य निरुपाधि ॥ ध्यायिजे संधी साधूनियां ॥ १४२ ॥ ऐसी हे वेदस्तुति ॥
जे मान्य अद्वैतसिद्धांतीं ॥ अवलोकुनीयां संतीं ॥ मत्स्वलितीं क्षमा कीजे ॥ १४३ ॥ श्रीत्रिविक्रमाची स्तुति ॥ तेथें कि
तीहे वामनमति ॥ परी सत्वा सातो श्रीपती ॥ न्यूनपूर्ति करीतसे ॥ १४४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंध परम
पुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ सप्ताशीतितमाध्याय गोड हा ॥ १४५ ॥ ८७ ॥ अष्टाशीतितमाध्याय प्रारंभ
परीक्षिति ह्मणे योगिनाथा ॥ एक संशय असे चित्ता ॥ कृपा करूनि मज आतां ॥ सर्व उकलूनि सांगिजे ॥ १ ॥ शिव
भक्त द्रव्यसंपन्न ॥ विष्णुभक्त अकिंचन ॥ या उभयाचें काय कारण ॥ तें चि वदा ब्रह्मर्षे ॥ २ ॥ श्रीशुक ह्मणे रायासी ॥
तव पितामह पुण्यराशी ॥ युधिष्ठिर अश्वमेधांत निश्चयेंशीं ॥ प्रश्न करी श्रीहरीतें ॥ ३ ॥ याचि प्रश्नाचें उत्तर ॥ दे-

ताजाहलाशार्ङ्गधर ॥ महाभागापरिसेंसादर ॥ एकाग्रचित्तेंकरूनियां ॥ ४ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ य
स्याहमनुगृण्हामिहरिष्येतद्धनंशनैः ॥ ततोऽधनंत्यजंत्यस्यस्वजनादुःखदुःखितम् ॥ ८ ॥ सयदावितथोद्यो
गोनिर्विण्णःस्याद्धनेहया ॥ मत्परैःकृतमैत्रस्यकरिष्येमदनुग्रहम् ॥ ९ ॥ टीका ॥ श्रीकृष्णाह्मणेकौंते-
या ॥ मीअनुग्रहकरितोंस्वयेंजया ॥ प्रथमारंभींविरक्ततया ॥ करितोंदुःखदेउनी ॥ ५ ॥ अनुग्रहजयावरी ॥
करणारमीश्रीहरी ॥ हळुहळूकरितोंभिकारी ॥ द्रव्यहरूनित्याभक्ता ॥ ६ ॥ तेव्हांत्याचेस्वजन ॥ सततदुःखि-
तनिर्धन ॥ ऐसेंपाहतांचीजाण ॥ सोडूनिदेतीतयासी ७ पश्चात्तोमन्दकराव ॥ स्वजनाचेआग्रहास्तव ॥ द्रव्य-
साधनार्थउपाव ॥ करितांनिष्फळमीकरितों ॥ ८ ॥ यायोगेंतोभडकतो ॥ वैराग्यभाग्याधडकतो ॥ एकांतीभज
नींअडकतो ॥ सदासर्वदापैंमाझे ॥ ९ ॥ माझेभक्तांसीमित्रता ॥ तोनिश्चळकरितोताता ॥ मदनुग्रहतयावरता
असेपूर्णजाणिजे ॥ १० ॥ श्रीशुकह्मणेरायास ॥ शीघ्रतोषेकोपेंहीमहेश ॥ याविषयींइतिहास ॥ श्रवणकरीं
भारता ॥ ११ ॥ कैलासींअसतांशंकर ॥ वृकासुरासीदेऊनिवर ॥ शेवटींआपणसंकटसागर ॥ पावतेजाहले ॥ १२
तोऐसाझालाप्रकार ॥ पूर्वींवृकनामाअसुर ॥ शकुनीदैत्याचाकुमर ॥ दुष्टबुद्धिपापात्मा ॥ १३ ॥ एकेसमयींमार्गांत
असुरनारदाप्रश्नकरीनिश्चित ॥ हरिहरविधिदैवत ॥ यांतमुख्यकवणतो ॥ १४ ॥ तपकरितांशीघ्रप्रसन्न ॥ त्रिव-
र्गमाजीहोईलकोण ॥ ऐसेंऐकूनियांवचन ॥ नारदह्मणेसदाशिव ॥ १५ ॥ रावणबाणासीसंपत्ती ॥ संतोषो-
निदेउमापती ॥ ऐसीपरिसूनियांकीर्ती ॥ तपार्थगेलादैत्यतो ॥ १६ ॥ बद्रीकेदारींअसुर ॥ जाऊनिकरीतपदु-
र्धर ॥ स्वकरेंछेदूनिशरीर ॥ आहुतीदेवैश्वानरा ॥ १७ ॥ सातवेदिवसीमस्तक ॥ छेदनार्थसिद्धशकुनिबालक

शी ॥ सद्भाव

झालातोंकैलासनायक॥प्रगटजाहलातेधवां॥ १८॥निवारणकरूनितयासी॥संतोषेंबोलेव्योमकेशी॥ अपेक्षि-
तवरमजसी॥मागदेतोंअसुरेंद्रा॥ १९॥जयाचेमस्तकींकर॥ठेवीनतेणेंयमनगर॥अवलोकावेंजाऊनिसत्वर॥
हाचिवरमजदेणें॥२०॥वचनऐकूनितेवेळां॥कायबोलेसांबभोळा॥इच्छितवरशंकुनिबाळा॥तुजलागींप्राप्त
होवो॥ २१॥तैंगौरीहरणलालसा॥मानसींधरूनियांपिसा॥वरपरीक्षार्थशिवशीर्षा॥हस्तठेवूंपाहतसे॥ २२
भयपावुनियांमनीं॥पलायनकरीशूलपाणी॥आलावैकुंठभुवनीं॥हांकामारीनारायणा॥२३॥ व्यसनींपाहू-
निउमाकांत॥मेखलाजिनदंडयुक्त॥ब्रह्मचारीवेषधरूनित्वरित॥श्रीहरीदैत्यासन्मुखये॥ २४॥वृकासीह्मणे-
चक्रपाणी॥दूरआलासीश्रमूनी॥विसावाघेईंयेस्थानीं॥क्षणमात्रदैत्येंद्रा॥ २५॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥ प्र
भुवचनेंअसुरासी॥विश्वासवाटलामानसीं॥सावधानऐकतसे॥२६॥बटुह्मणेदक्षशापेंनिश्चित॥पिशाच
त्वजाहलेंप्राप्त॥निश्चयनाहींभाषणांत॥स्मशानींलोळेस्वच्छंदें॥२७॥यापरीत्रिपुरमिष्ठहर॥कायविश्वासत-
ह्याच्यावर॥अन्यथाह्मणशीनरीहकाकर॥निजमस्तकींठेवींतूं॥ २८ ॥आहेपाहूंकेंसावर॥सत्यमिथ्याप्रका
र॥वृकमस्तकींठेवितांकर॥गतप्राणजाहला॥२९॥जयजयकारसर्वकरिती॥सुरगणपुष्पेंवर्षती॥संकटां
तूनिउमापती॥सुटकायापरीजाहला॥३०॥हेंरुद्रमोक्षचरित॥श्रवणपठणजोकरीपुनीत॥जन्ममरणांतूनिनिश्चि
त॥सुटकाहोतोहरिकृपें॥३१॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥दशमस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित ॥
अष्टाशीतितमाध्यायगोडहा॥ ३२ ॥ ८८ ॥ एकोननवतितमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेशुद्धचित्त॥ रा
यापरिसेंकृष्णाचरित॥सरस्वतीतटींमुनीसमस्त॥सत्रकरितीसंतोषें॥ १ ॥तेथेंसर्वमिळूनिब्राह्मण॥परस्पर

विचारकरितीपूर्ण॥तीनजगदीश्वरांतकवण॥श्रेष्ठतोचीपहावा॥ २ ॥मगपरीक्षार्थभृगूसी॥पाठवितेजाहले-
ऋषी॥तोजाऊनिसत्यलोकासी॥चमत्कारकरीतसे॥ ३॥ विधिसन्मुखजाऊन॥तोतथेंनकरीस्तवन॥तेंकुध्दजा-
हलाचतुराननन॥कुमरह्मणुनीक्षमाकरी॥ ४॥मगतेथूनिभृगुनिघाला॥कैलासशिखरींपातला॥तेथेंउमेस-
हितशिवभोळा॥पाहूनिछद्मतोकरी॥ ५॥ भृगुआलाह्मणून॥शंकरद्यावयाआलिंगन॥पुढेंआलाधांवून॥
तेणेंतयाधिक्कारिलें॥ ६॥ तूंउन्मादवर्तीबहुतअससी॥ह्मणूनियांव्योमकेशी॥आलिंगनकरावयासी॥इच्छा
मातेंअसेना॥ ७॥ऐसेंऐकूनियांभाषण॥सदाशिवधांवेत्रिशूलघेऊन॥पार्वतीयेऊनिधरीचरण॥तेणेंशांत-
जाहला॥ ८ ॥तेथूनियांभृगुऋषी॥सत्वरपातलावैकुंठासी॥तेथेंलक्ष्मीसहितहृषीकेशी॥मंचकींअसतीसंतो-
षें॥ ९॥महाविष्णुनिद्रित॥क्षीराब्धिकन्यकाचरणसेवीनिवांत॥भृगुयेऊनिअवलोकीनिश्चित॥अंतःपुरांतेंध-
वां॥ १०॥कुपितहोऊनिसाचार॥वक्षस्थलींकेलालत्ताप्रहार॥जागृतहोऊनिश्रीधर॥चरणधरीविप्राचे॥ ११

श्लोक॥ ॥स्वतल्पाद्वरुह्याथननामशिरसामुनिम्॥आहतेस्वागतंब्रह्मन्निषीदात्रासनेक्षणम्॥अजान-
तामागतान्वःक्षंतुमर्हथनःप्रभो॥ ९॥ टीका ॥भगवान्लक्ष्मीसहित॥शय्येवरुनीउठूनित्वरित॥सद्भावेंभृगू-
सीमात॥बोलेवंदनकरूनियां॥ १२॥ब्राह्मणश्रेष्ठाआपण॥उत्तमकेलेंआगमन॥क्षणमात्रविश्रांतिग्रहण
करूनियेथेंबैसावें॥ १३॥तुह्मीवैकुंठींजाहलांप्राप्त॥जाणिलेंनाहींआह्मींकिंचित॥हाअपराधउदरांत॥कृपा
करूनीघालावा॥ १४॥हेमुनिवरातुमचेचरण॥अत्यंतकोमलमृदुतरपावन॥माझेंहृदयअतिकठिण॥ते
[illegible]ःखितजाहलेकीं॥ १५॥ऐसेंह्मणूनीश्रीहरी॥ब्राह्मणाचेचरणचुरी॥सद्भावधरूनीअंतरीं॥पुन्हा बोले

झाल्यात्मा ॥ १६ ॥ मुनेनवंपादोदककरून ॥ लोकांसहितमीपावन ॥ प्रभोमीएकांतभाजन ॥ जाहलोंआजकेमेलें ॥ १७ ॥ प्रभोपरिसासत्वरी ॥ त्वत्पादप्रहारउरावरी ॥ लांछनमिरवीनमीहरी ॥ त्रिजगामाजीजाणपां ॥ १८ ॥ श्रीधराचीपरिसूनिवाणी ॥ विप्रबैसलास्तब्धमनीं ॥ नंतरनिघालातेथूनी ॥ सत्रामाजीपातला ॥ १९ ॥ तेंमहाविष्णूचेंमहिमान ॥ सकलमुनीकरितीगायन ॥ देवश्रेष्ठनारायण ॥ शांतिसमुद्रनिश्चयें ॥ २० ॥ श्रीशुकह्मणे रायासी ॥ सत्रस्थविप्रकेशवासी ॥ भजतांपावलेसद्गतीसी ॥ आणिकचरित्रबापरिसें ॥ २१ ॥ द्वारावतीमाजीजाण ॥ कुटुंबवत्सलएकब्राह्मण ॥ तयापुत्रहोतांनिर्माण ॥ कृतांतसदनींजातसे ॥ २२ ॥ दुःखितहोउनि धरामर ॥ घेऊनिपुत्राचेंकलेवर ॥ राजद्वारींठेवूनिसत्वर ॥ कायबोलेतेधवां ॥ २३ ॥ आक्रोशेंकरूनिरुदन ॥ विप्रगाथाकरीकथन ॥ ऐकाहोसमस्तजन ॥ अघटितकरणीदैवाची ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ब्रह्मद्विषः शठधियोलुब्धस्यविषयात्मनः ॥ क्षत्रबंधोःकर्मदोषात्पंचत्वंमेगतोर्भकः ॥ २३ ॥ टीका ॥ ब्रह्मद्वेषीकपटबुद्धि ॥ लोभग्रस्तमग्नविषयांबुधीं ॥ क्षत्रियाधमनृपदोषनिधी ॥ तद्दोषेंसुतनिमाला ॥ २५ ॥ ऐशानृपतीचेनगरांत ॥ वासकरणाऱ्याप्रजासमस्त ॥ दुःखितहोतीबहुत ॥ समागमदोषेंकरूनियां ॥ २६ ॥ एकदोनतीनकुमर ॥ मृतहोतांनेऊनिसत्वर ॥ राजद्वारींपुत्रकलेवर ॥ ठेवूनिगाथाहीवदे ॥ २७ ॥ एकेसमयींद्वारकेंत श्रीकृष्णासन्निधसुभद्रानाथ ॥ असतांगाथाअकस्मात ॥ श्रवणकेलीविप्राची ॥ २८ ॥ तयासीबोलेपार्थवीर ॥ यानिवासस्थळींधनुर्धर ॥ क्षत्रियजातीमहाशूर ॥ आहेकिंवातोनाहीं ॥ २९ ॥ हेयादवकुटुंबासक्त ॥ धनलोभीराज्यरत ॥ जयांचेस्थळींविप्रदुःखित ॥ शोककरितीजेकांहीं ॥ ३० ॥ तेथीलराजेनटापरी ॥ उपजी-

वनकरितीमहीवरी ॥ तस्मात्हे विप्रोत्तमायेअवसरीं ॥ पुत्ररक्षितोंमीतुझे ॥ ३१ ॥ करीनप्रजेच्चेंसंरक्षण ॥ हीच प्रतिज्ञामाझीजाण ॥ ऐसेंनघडेतरीभक्षण ॥ अग्निकाष्ठंकरीनमी ॥ ३२ ॥ यापरीपरिसूनिवचन ॥ अर्जुनासी बोलेतोब्राह्मण ॥ हेफाल्गुनाअभिमान ॥ कायकरिसी वृथा तूं ॥ ३३ ॥ बळरामश्रीकृष्णनाथ ॥ धनुर्धरश्रेष्ठमन्मथ ॥ अनिरुद्धादिअसमर्थ ॥ कृतरक्षणाजाहले ॥ ३४ ॥ तेथेंतुझीकायकथा ॥ कांव्यर्थबोलसीआतां ॥ पराक्रमनेणूनिसुभद्राकांता ॥ बडबडकांहींकरूनये ॥ ३५ ॥ विश्वासतुझे बोलण्याचा ॥ मजनवाटेगासाचा ॥ वाक्यार्थऐकूनिविप्राचा ॥ कायबोलेधनंजय ॥ ३६ ॥ मीनव्हेसंकर्षणनचहरी ॥ वीरप्रख्यातगांडीवधारी ॥ पराक्रमेंतोषविलात्रिपुरारी ॥ समरांगणींजाणपां ॥ ३७ ॥ तोचिबासीअर्जुन ॥ मृत्यूचापराभवकरून ॥ तुझेआणीननंदन ॥ सत्यसत्यत्रिवाचा ॥ ३८ ॥ पार्थाचीपरिसूनिवाणी ॥ ब्राह्मणविश्वासलासमनीं ॥ जाताजाहलाआपुलेसदनीं ॥ पुढतीकायवर्तलें ॥ ३९ ॥ कांहींदिवसपुढेंजातां ॥ प्रसूतिसमयआलाअसतां ॥ विप्रेंयेऊनियांपार्था ॥ सकळवृत्तनिवेदिलें ॥ ४० ॥ तेव्हांपांडवआचमनकरून ॥ हृदयींस्मरूनिगौरीरमण ॥ अस्त्रांचीकरूनीआठवण ॥ कायकरिताजाहला ॥ ४१ ॥ बाणजाळेंसूतिकासदन ॥ सकळकेलेंआच्छादन ॥ विप्रपत्नीप्रसूतहोऊन ॥ पुत्रनिधनपावला ॥ ४२ ॥ तेव्हांविप्रआलाधांवत ॥ सन्निधअसतांकृष्णनाथ ॥ सन्मुखपाहूनियांपार्थ ॥ निंदाकरिताजाहला ॥ ४३ ॥ अहोकायहें मूर्खत्व ॥ तेंपहाकैसेंनिश्चित ॥ ॥ मींयानपुंसकाचेंभाषणांत ॥ विश्वासकायमानिला ॥ ४४ ॥ बहुभाषीआत्मस्तुती ॥ करणारापार्थकुमती ॥ कारणरक्षणार्थनहोती ॥ समर्थरामकृष्णादी ॥ ४५ ॥ तेथेंकायहाधुंगरद ॥ प्रसिद्धम्हणवितोभट ॥ करितोबोल-

झालात्मा॥१६॥मुनतवपादोदककरून॥लोकासहितमापावन॥ग्रमोमीएकांतभ नन॥ज्ञाह्लोआजकेमेले
य॥

श्रीचीलगद॥कायत्यासीह्मणावें॥४६॥यामिथ्यावादीअर्जुनास॥यागांडीवसायकांस॥याआत्मश्लाघीप
णास॥अखंडधिक्कारपैंअसो॥४७॥यापरीनिंदाकरूनिश्रवण॥तात्काळनिघालाअर्जुन॥विद्येच्याआश्र
येंकरून॥कृतांतनगरीपावला॥४८॥विप्रपुत्रपाहतांतेथें॥दृष्टीसपडिलेनाहींनसत्य॥नंतरशचीरमण
पुरीतें॥वानरध्वजप्रविष्टहोय॥४९॥तेथूनअग्निसोमनिर्ऋति॥वायुवरुणपुरीनिश्चिती॥रसातलस्व
र्गस्थानेंकिती॥शोधूनिपाहेकिरीटीतो॥५०॥परीविप्रबाळकाचा॥थांगनलागेसाचा॥पुनरपिद्वारके
तयेऊनिकाचा॥प्रतिज्ञापूर्णकरूंपाहे॥५१॥प्रदीप्तकरूनिवैश्वानर॥उभाठाकलापार्थवीर॥आहुतीदे
णारनिजशरीर॥तोंश्रीकृष्णेंहस्तधरियेला॥५२॥कांव्यर्थदेशीप्राणा॥अग्नीमाजीअर्जुना॥हेंकायआ
णिलेंबामना॥विवेककरीमानसीं॥५३॥वासुदेवह्मणेपार्था॥विप्रसुतदावितोंआतां॥इतुकेंबोलूनित
त्वतां॥रथींउभयतांबैसले॥५४॥पश्चिमदिशेकडेगमन॥करितेजाहलेकृष्णार्जुन॥सप्तद्वीपसप्तसिंधुम
हान॥उल्लंघुनीपैलहो॥५५॥मगगिरिलोकालोकादिक॥महाभयानकक्रमिलेअनेक॥अश्वांचीगतीकुंठि
तदेख॥मार्गकांहींआतुडेना॥५६॥पुढतीदेखूनिअंधकार॥सुदर्शनकेलेंसमोर॥घोरतमछेदूनिसत्वर॥
उदकामाजीप्रवेशले॥५७॥त्याउदकांतकाळपुर॥अवलोकिलेंभयंकर॥तेथेंशेषशायीलक्ष्मीवर॥अष्ट
भुजश्रीहरीसाजिरा॥५८॥प्रसन्नवदनगणसेवित॥ऐसापरमेश्वरअनाथनाथ॥कृष्णार्जुनपाहूनिलवरि
त॥साष्टांगवंदनपैंकरिती॥५९॥नतदेखूनिकृष्णार्जुन॥तयांबोलेनारायण॥मेघगंभीरवाणीकरून
तेंचिपरिसेंहेराजा॥६०॥तुह्मांसीपहावेंह्मणून॥मींआणिलेविप्रनंदन॥सांप्रतमाझेअंशेंकरून॥पृथ्वी

वरीतुह्मीआह्मा ॥ ६१ ॥ धर्मरक्षणार्थअवतार ॥ आहेतुमचासाचार ॥ दुष्टमारूनिभूभार ॥ हरणशीघ्रकरा-
वा ॥ ६२ ॥ संतांचेंकरूनिरक्षण ॥ पुनरपिहोऊनिआगमन ॥ मत्स्वरूपींसंमीलन ॥ यथापूर्वपैंह्मावें ॥ ६३ ॥ तु
ह्मीनरनारायणमुनी ॥ पूर्णकामआपुलेमनीं ॥ निरपेक्षपरोपकारार्थअमूनी ॥ कार्यकरिताजगाचें ॥ ६४ ॥
ऐसेंऐकूनिवचन ॥ चरणवंदूनिकृष्णार्जुन ॥ सवेंघेऊनिविप्रनंदन ॥ द्वारकेमाजीपावले ॥ ६५ ॥ पुत्रदेऊनि
ब्राह्मणासी ॥ संतुष्टकेलेंतयासी ॥ अर्जुनसमजलामानसीं ॥ हरिकृपेचेंहेफळ ॥ ६६ ॥ अधर्मीनृपांचासंहार
करूनिहरिलाभूभार ॥ अवशिष्टराहिलेनरेश्वर ॥ अर्जुनहस्तेंमारविले ॥ ६७ ॥ धार्मिकयुधिष्ठिरादिरायां-
सी ॥ राज्यींबैसवूनिसन्मानेंशीं ॥ धर्मसंस्थापनाहृषीकेशी ॥ करिताजाहलामहीवरी ॥ ६८ ॥ श्रीमद्भागव-
तसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ एकोननवतितमाध्यायगोडहा ॥ ६९ ॥
८९ ॥ ॥ नवतितमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ द्वारकेंतअसतांश्रीपती ॥ सोळासहस्र
नायिकासती ॥ त्यांचेमंदिरींरमतसे ॥ १ ॥ तैंएकदांजलक्रीडन ॥ स्त्रियांसहकरीश्रीरमण ॥ स्थलींयेतांश्वापदां
लक्षून ॥ कृष्णांगनाबोलतीमदें ॥ ॥ २ ॥ हेपशुपक्ष्यानोंयेअवसरीं ॥ तुह्मीशब्दकरितांश्रीहरी ॥ जागृतहोऊ-
नियांसत्वरीं ॥ बाहेरजातीनिघूनियां ॥ ३ ॥ हावियोगआह्मांसी ॥ सोसवेनामानसीं ॥ हेंटिटवेपतिविघड
तुजसी ॥ जाहलाह्मणूनिरडसीतूं ॥ ४ ॥ हेचक्रवाकीबाई ॥ तुझ्यापात्यासिपातेंकांहीं ॥ सदासर्वदालाग
तनाहीं ॥ ह्मणूनिकायगर्जसी ॥ ५ ॥ हेमलयानिलायेवेळे ॥ कायआह्मींवाईटकेलें ॥ थंडवायूसीसो-
[illegible]दिलें ॥ तेणेंदुःखसर्वदा ॥ ६ ॥ यावायुयोगेंकरून ॥ अंगींउद्भवेमीनकेतन ॥ आह्मांसीभोगदिल्या-

झालत्या ॥ ०६ ॥ मुनतवपादादककरून ॥ [illegible]
॥ ...न ॥ नजावोकालगमतेंहें ॥ ७ ॥ यापरीवाटतेंजीवा ॥ सोइंनयेमाधवा ॥ महत्संकटयेधवां ॥ प्राप्तजाहलें साजणी ॥ ८ ॥ ऐसेंबोलतीवचनसुरस ॥ मुकुंदमानूनिपरेशी ॥ स्वयेंसेवाकरितीसावकाश ॥ दासीदास असतांही ॥ ९ ॥ वेदोक्तधर्मआचरण ॥ करुनीयांनारायण ॥ गृहस्थाश्रमधर्मपावन ॥ दाविताजाहलाज गातें ॥ १० ॥ सोळासहस्त्रअष्टोत्तरशत ॥ अष्टनायकात्याविख्यात ॥ तयांप्रत्येकीसीदहासुत ॥ एकेककन्या प्राप्तहोय ॥ ११ ॥ षोडशसहस्त्रस्त्रियांचेकुमर ॥ संख्याकरितांलक्षावर ॥ एकसष्टहजारऐशींसाचार ॥ समग्रमिळोनीराजेंद्रा ॥ १२ ॥ तेस्कतविक्रमीमहान ॥ शस्त्रास्त्रांमाजीनिपुण ॥ तयामाजीअष्टादशनंद- न ॥ महारथीजाणिजे ॥ १३ ॥ प्रद्युम्नअनिरुद्धदीसिमानु ॥ भानुसांबमधुबृहद्भानु ॥ वृकअरुणचित्रभानु पुष्करदेवबाहूश्रुतदेव ॥ १४ ॥ सुनंदनचित्रबाहुजाण ॥ विरूपकविअभिधान ॥ अठरावान्यग्रोधपूर्ण ॥ महाबळहेसारे ॥ १५ ॥ रुक्मिणीचाप्रथमकुमर ॥ मदननामेंमहावीर ॥ कृष्णासमानश्यामशरीर ॥ रूपें गुणेंसमअसे ॥ १६ ॥ तेणेंरुक्मियाचीसुता ॥ विधीनेंकेलीनिजकांता ॥ त्याचाअनिरुद्धनामेंताता ॥ पुत्र- जन्मलाविख्यात ॥ १७ ॥ तोनवनागसहस्त्रबळी ॥ असताजाहलामहीतळीं ॥ रुक्मियाचेनातीसीतेवेळीं वरीतसेकौतुकें ॥ १८ ॥ निजपासूनिपुढती ॥ निपजलावज्रनाभनृपती ॥ विप्रशापांतनिश्चिती ॥ अवशि- ष्टजोराहिला ॥ १९ ॥ तयाचापुत्रप्रतिबाहू ॥ तत्पुत्रनामेंसुबाहू ॥ तयाचाशांत सेनमहाबाहू ॥ तया शतसेनजाहला ॥ २० ॥ ऐसेयादवकुळांत ॥ परंपरेनेंबहुत ॥ पुत्रपौत्रादिकजाहलेपुनीत ॥ दुर्बळत्यांत आतुडेना ॥ २१ ॥ तैसेचकोणीसंततीरहित ॥ अल्पायुअल्पवीर्यवंत ॥ ब्राह्मणांविषयींनिर्दयचित्त ॥

ऐसेनाहींजाहले ॥ २२ ॥ यदुवंशामाजीजाण ॥ विख्यातकर्मीपुरुषमहान ॥ जेकाजाहलेउत्पन्न ॥ करितांगण
नाशेषथके ॥ २३ ॥ त्याद्वारकेंतअपरिमित ॥ यादवपुत्रांचेशिक्षणार्थ ॥ शिक्षकठेविलेअसतीनिश्चित ॥ सं-
संख्यातयांचीपरिसावी ॥ २४ ॥ तीनकोटीआठहजार ॥ अष्टशतेंअधिकवर ॥ होतेरायाशिक्षकवर ॥ सं-
ख्याकुमारांकेविकरूं ॥ २५ ॥ पूर्वीदेवदैत्यसंगरांत ॥ मरणपावलेलेदैत्यसमस्त ॥ द्वापारयुगींमानवांत
जन्मघेऊनिपातले ॥ २६ ॥ तेचिउन्मत्तहोऊनिआपण ॥ करितीप्रजेचेंछळन ॥ त्यांच्यानिग्रहार्थनारायण
आज्ञाकरीसुरांतें ॥ २७ ॥ तेसर्वयादवांत ॥ देवप्रगटलेसमस्त ॥ एकशेंएककुळेंपुनीत ॥ द्वारकेंततयांची
॥ २८ ॥ त्यासर्वयादवकुळीं ॥ प्रमुखेंश्रेष्ठवनमाळी ॥ असताजाहलाभूतळीं ॥ देवाधिदेवश्रीकृष्ण ॥ २९ ॥
त्यायादवींकृष्णानाथ ॥ जाणिलानाहींमनांत ॥ यादवांतकृष्णकीर्तिरूपतीर्थ ॥ सुखकारकप्रगटलें ॥ ३० ॥
भागीरथीजगत्पावनी ॥ प्रगटहेंतीर्थअधिकत्याहुनी ॥ भूभारादिकृत्यचक्रपाणी ॥ करीविचित्रजेंकींहें ३१
हेराजाश्रीकृष्णस्थिरचर ॥ व्यापकजाणापरमेश्वर ॥ तयाचासदाजयजयकार ॥ सुखेंकरूनीवर्णावा ॥
॥ ३२ ॥ यापरीश्रीहरी ॥ भक्तीपाहिजेजयाअंतरीं ॥ तेणेंकथामृतश्रवणद्वारीं ॥ पानकरावेंसद्भावें ॥ ३३ ॥
श्रीकृष्णकथाश्रवण ॥ जोप्राणीकरीलआपण ॥ अथवाप्रेमेंसंकीर्तन ॥ तयामोक्षरोकडा ॥ ३४ ॥ हादं
शमस्कंपूर्णजाहला ॥ श्रीहरिचरणींतुळसीचापाला ॥ अज्ञेंसखारामेंवाहिला ॥ भक्तिभावेंकरूनियां ॥
॥ ३५ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ दशमस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ नवतितमाध्याय
हा ॥ ३६ ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ इतिश्रीमद्भागवतसारामृतेदशमस्कंधोत्तरार्धःसमाप्तः

झा[illegible]त्मा॥७६॥ मुनेनवपादोदककल्प॥ [illegible]

इतिश्रीमद्भागवतसारामृतेदशमस्कंधोत्तरार्धंसमाप्तम्

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेएकादशस्कंधप्रारंभः

॥श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥ ॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥श्रीशुक ह्मणेरायासी॥परिसेंकथासौख्यरा-
शी॥बलरामआणिरमाविलासी॥गोपालकृष्णपरमात्मा॥१॥यांनींघेऊनिअवतार॥केलादुष्टांचासंहार॥त
थापिह्मणेशार्ङ्गधर॥भारावशेषामहीअसे॥२॥यादवक्षयजाहल्यावांचुन॥नोहेपृथ्वीभारशमन॥मग-
विचारकरूनीआपण॥मायाजालपसरिती॥३॥एकदांयादवनंदन॥करितीकाननींगमन॥सिद्धाश्रमींमु-
निगण॥असतांतेथेंपातले॥४॥विश्वामित्रअसित॥कण्वदुर्वाससमर्थ॥भृगुअंगिराकश्यपनाथ॥ब्रह्म
नंदनजेथेंअसती॥५॥तेस्थळींयादवनंदन॥करितेजाहलेचरित्रगहन॥॥सांबासीवेषदेतीपूर्ण॥गरोदस्त्रियेचा॥६॥मुनींसीबोलतीसमस्त॥कन्याहोईलकींवासुत॥हेंचिसांगाभविष्यनेमस्त॥कृपाकरूनीमु-
नींद्रहो॥७॥तेव्हांमुनींसीकोपयेऊन॥बोलतेजाहलेतेवचन॥आम्हुचाविनोदकरावाह्मणून॥केलेंआगम-
नयेस्थळीं॥८॥यास्त्रियेसीहोईलमुसळ॥तेणेंहोईलवंशनिर्मूळ॥मृत्युपावालतात्काळ॥कींकरितांछ-
ळद्विजांचा॥९॥ऐसीपरिसूनिवाणी॥खेदयुक्तजाहलेयादवमनीं॥द्वारकेमाजीयेऊनी॥यादवेंद्राकथितीं-
हें॥१०॥तेंविचारूनिमानसीं॥उग्रसेनकुरीउत्तरासी॥हेंमुसळचूर्णकरूनीनिश्चयेंशीं॥सागरामाजीबुड
वावें॥११॥ऐसेंकरितांनेमस्त॥होणारनाहींअपघात॥ऐकूनियादवकरितीतद्वत॥शुककथीकुरुराया॥
१२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥एकादशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥प्रथमाध्यायगोड-
हा॥१२॥ १ ॥ ॥द्वितीयाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेसावधान॥रायापरिसेंचरित्रपावन॥द्वारके-
माजीभगवान॥विराजमानअसतांना॥१॥वसुदेवगृहींनारदमुनी॥अकस्मातपातलेएकेदिनीं॥तेणेंआद

रआतिथ्यकरूनी ॥ हेमासनीं बैसविले ॥ २ ॥ बद्धांजलीकरूनीजाण ॥ प्रश्नकरीशौरिआपण ॥ भागवतधर्ममजलागून ॥ कृपाकरूनीसांगावे ॥ ३ ॥ तेव्हांनारदहोऊनिप्रसन्न ॥ करितेजाहलेनिरूपण ॥ पूर्वीजनकरायाचेगृहींजाण ॥ सिद्धनऊपातले ॥ ४ ॥ तयांजनकेंप्रश्नकेला ॥ महद्भाग्येंआपणपातलां ॥ त्रैलोक्यगामीस्वामीमजला ॥ अत्यंतक्षेमनिरूपिजे ॥ ५ ॥ कविहरिअंतरिक्षनाथ ॥ प्रबुद्धपिप्पलायननिश्चित ॥ आविर्होत्रद्रुमिलचमसपुनीत ॥ करभाजनसिद्धनऊ ॥ ६ ॥ हेजनकाशींभले ॥ प्रश्नोत्तरकरितेजाहले ॥ तोइतिहाससयावेळे ॥ परिसिंकथितोंमुनिम्हणे ॥ ७ ॥ प्रथमकविबोलेवचन ॥ कायावाचाआणिमन ॥ इंद्रियेंबुद्धिसांहींकरून ॥ कृतकर्मेंअसतीजीं ॥ ८ ॥ तींकरावींकृष्णार्पण ॥ भगवंताचींजन्मेंपावन ॥ अवतारचरित्रेंगायनकरून ॥ भावेंश्रवणकरावीं ॥ ९ ॥ ऐसेंभक्तिलक्षणपाहीं ॥ जेथेंमनव्यग्रहोतनाहीं ॥ अत्यंतक्षेमतुजलवलाहीं ॥ कथनकेलेंहेंसर्व ॥ १० ॥ जनकविचारीभागवतलक्षण ॥ ऐकूनिबोलेहरीआपण ॥ जोभूतमात्रींभगवान ॥ पाहेसदाउत्तमतो ॥ ११ ॥ जोईश्वरआणिभक्तपाहीं ॥ मूर्खशत्रूयांचेठायीं ॥ क्रमेंप्रेममैत्रीकृपाउपेक्षाही ॥ करितोतोचीमध्यम ॥ १२ ॥ जोकरीमूर्तिपूजन ॥ वैष्णवांनधरीभावपूर्ण ॥ तोचीप्राकृतभक्तजाण ॥ नारदम्हणेवसुदेवा ॥ १३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ एकादशस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्वितीयाध्यायगोडहा ॥ १४ ॥ २ ॥ ॥ तृतीयाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ जनकम्हणेमुनिराया ॥ मजवदाभगवन्माया ॥ जैसेंमरणजन्माया ॥ चुकवीनमीनिर्धारें ॥ १ ॥ अंतरिक्षम्हणेजनकासी ॥ विष्णुमायापरियेसीं ॥ जींपंचभूतेंजन्मासी ॥ आणूनिसृष्टिसृजितसे ॥ २ ॥ कालरूपेंसंहारकरी ॥ तेंअनादिसृष्टि

...ला॥ ०६ ॥ सुनतव पादादकवक... ॥ ...

...त सांवत्सरी॥ सूर्यबाराकळींप्रखर भारी॥ तपोंलागेनेसमयीं॥ ३॥ संकर्षणाचेहजार॥ मुखापासूनिअनि वार॥ अग्निज्वाळानिघतीभयंकर॥ तेणेंत्रैलोक्यदग्धहोय॥ ४॥ नंतरीगजशुंडेसमान॥ पर्जन्यवर्षेयामिनी दिन॥ विश्वाचाक्षयहोऊनिजाण॥ ऐक्यहोयभगवंतीं॥ ५॥ प्रलयोदकींभगवान॥ निद्राकरितोअनुदिन॥ पुनरपिहोतांजागृतपण॥ चमत्कारहोतसे॥ ६॥ जयेपासूनिब्रह्मांड॥ निर्माणहोतसेप्रचंड॥ राजसतामस सात्विकउदंड॥ जेथेंजन्मपावती॥ ७॥ ऐसेंचिप्रलयआणिस्थिति॥ जीकरीगाअवनीपति॥ तीतेंमायाऐसेंम्ह णती॥ सावधानेंपरिसावें॥ ८॥ तेंऐकूनिजनकराय॥ पुसेमायातरणोपाय॥ तैंप्रबुद्धम्हणेनिर्माय॥ ईश्वर रासीभजावें॥ ९॥ संसारींहोऊनिविरक्त॥ सद्गुरूसिव्हावेंशरणागत॥ तेथेंआचरावेधर्मभागवत॥ हरिमा यातरावी॥ १०॥ तैंजनकम्हणेनारायणाचें॥ स्वरूपमजसांगासाचें॥ पिप्पलायनमुनिवाचें॥ हरितत्त्वनिवे दी॥ ११॥ जोस्थित्यादिकांआश्रय॥ जोचेतवीमनप्राणइंद्रिय॥ निर्गुणअसूनिगुणमय॥ तोअव्ययपरमा त्मा॥ १२ ॥ मगनृपपुसेकर्मयोग॥ आविर्होत्रसांगेसांग॥ कर्माकर्मविकर्मविभाग॥ यथायुक्तकरूनी ॥ १३ ॥ वेदविहिततेंकर्म॥ निषिद्धजाणाअकर्म॥ विहितनकरणेंतेंविकर्म॥ हेंचिवर्मजाणावें॥ १४॥ अज्ञजना चेंरोचनार्थ॥ फलश्रुतिआहेनिश्चित॥ नहोऊनितेथेंसक्त॥ वेदोक्तविधिआचरावा॥ १५॥ शुचिर्भूतहोऊ निउत्तम॥ आसनींबैसूनिप्राणायाम॥ करूनिमानसींकीजेपूजन॥ गोपाळकृष्णायादवाचें॥ १६॥ श्रीम द्भागवतसारामृत॥ एकादशस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ तृतीयाध्यायगोडहा॥ १७॥ ॥३॥ ॥चतुर्थाध्यायप्रारंभः॥ ॥भूपम्हणेश्रीहरी॥ स्वच्छंदेंनानावतारीं॥ जींजींचरितेंकरी॥ तींविस्तारीं-

२

परिसवा॥ १ ॥ द्रुमिलह्मणेरायासी॥ भगवद्गुणसौख्यराशी॥ अनंत रूपें असतीत्यांसी॥ कवणाहीनगणवे॥ २॥ प-
रीसंक्षेपेंवदतोंसाचार॥ प्रथमहरीचा पुरुषावतार॥ निर्मूनिभौतिकविराजपुर॥ अंशेसंचारकरीजो॥ ३॥ तदा
श्रयेंभुवनत्रया॥ सकलशक्तिस्फुरतीराया॥ तोचिआदिकर्ताविश्वसृजावया॥ विरंचिजाहला॥ ४॥ स्थित्य-
र्थतोचिवैकुंठ॥ संहारावयानीलकंठ॥ होऊनिसृष्टिरचनाअकुंठ॥ मायायोगेंचालवी॥ ५॥ पुढेंधर्माचीस्त्री मू-
र्ती॥ दक्षकन्यकानिश्चिती॥ तियेचेठायींभगवन्मूर्ती॥ नरनारायणजन्मले॥ ६॥ हेउभयअवतार॥ तपकरिती
अनिवार॥ ऐसापाहूनिचमत्कार॥ इंद्रसभयजाहला॥ ७॥ माझेंइंद्रपद घेतीलआतां॥ ह्मणूनिमनींकरूनि-
चिंता॥ मदनपवनवसंतां॥ अप्सरागंधर्वांआज्ञापी॥ ८॥ तुह्मीजाऊनितपोवनासी॥ दावूनिशृंगाररसोरसी॥
मोहितकरावेंनारायणासी॥ तपोभंगकरूनियां॥ ९॥ यापरीऐकूनिवचन॥ बदरिकाश्रमींकरूनिगमन॥ करूं
लागलेमधुरगायन॥ पाहूनिनारायणचिंतिती॥ १०॥ हेंइंद्राचेंकृत्यआहे॥ ऐसेंजाणूनिलवलाहें॥ नूतनअ-
प्सरोगणपाहें॥ उत्पन्नकेलासमर्थें॥ ११॥ तयासीपाहूनिइंद्रगण॥ लज्जितजाहलेनलगतांक्षण॥ सगत्या-
गूनिनिजाभिमान॥ नारायणासीवंदिती॥ १२॥ प्रार्थनाकरितीचरणा॥ कृपाघनाजनार्दना॥ आह्मीअप-
राधीपावना॥ कृपाकराआह्मांवरी॥ १३॥ नंतरीउर्वशीअप्सरा॥ संगतीदेऊनिमनोहरा॥ तयांधाडिलेंअमर
पुरा॥ कौतुकबहुतजाहलें॥ १४॥ नारायणाचेंतपःसामर्थ्य॥ श्रवणकरूनीशचीनाथ॥ विस्मयमानसींकरी
हृष्चित॥ श्रीशुककथीनृपातें॥ १५॥ पुढेंहंसदत्तकुमार॥ मसिताऋषभसाचार॥ हयग्रीवहेअवतार॥ नि
[illegible]ह्मारकरावया॥ १६॥ मीनवाराहकूर्महोय॥ हरिगजेंद्रासीदेअभय॥ नृसिंहहोऊनिअव्यय॥ हिरण्य

...१६॥ मनन वपा... भार्गव॥ सीतापति झाला राघव॥ पुढें होऊनि श्रीकृष्ण यादव॥ करील अपूर्व-
रूपापूस विदारी॥ १७॥ भग वामन भार्गव॥ सीतापति झाला राघव॥ पुढें होऊनि श्रीकृष्ण यादव॥ करील अपूर्व-
ऊलितें॥ १८॥ नंतर होऊनियां बुद्ध॥ आसुरजना करील मोहबद्ध॥ कल्क्यवतारीं शूद्रनृपवध॥ करील जाणद्रुमिल
ह्मणे॥॥ १९॥ हें अवतारचरित॥ श्रीहरीलीलाभरित॥ कथिलें तुज श्रवणें दुरित॥ हरेल रितजयाच्या॥ २०॥ श्री
मद्भागवतसारामृत॥ एकादशस्कंध परम पुनीत॥ प्राकृत सखाराम विरचित॥ चतुर्थाध्याय गोड हा॥ २१॥ ४॥

पंचमाध्याय प्रारंभः॥ ॥ जनक ह्मणे जे अशांत काम॥ न भजती प्रेमें आत्माराम॥ तयां प्राप्य कवण धाम॥ तें मज-
सी सांगावें॥ १॥ तैं चमस ह्मणे रायासी॥ श्रीहरिचरित्र सौख्यराशी॥ श्रवण करितां पातकांसी॥ ठावन मिळे त्रैलो
क्यीं॥ २॥ भगवंताचे मुखापासून॥ निर्माण जाहले ब्राह्मण॥ बाहूपासूनि क्षत्रिय जाण॥ मांड्यापासूनि वैश्य
ते॥ ३॥ चरणापासूनि शूद्र जाहले॥ ऐसे चार वर्ण वाणिले॥ तैसेचि आश्रमही जाहले॥ श्रीहरिपासाव नरपते ४
ऐसा वर्णाश्रमजनक॥ ईश जो जगल्लयजनक॥ तया न भजूनि कांताकनक॥ आदरें जे सेविती॥ ५॥ तयां कृत-
घ्नां निरयगती॥ वेदशास्त्रज्ञ सांगती॥ ऐकूनि राय मागुती॥ प्रश्न करी सिद्धांसी॥ ६॥ चहूं युगांचे ठायीं॥ उपा-
स्य किं रूप कपाहीं॥ कवणें विधिनामें पूजिजेल वूलाहीं॥ कृपा करूनी तें वदा॥ ७॥ नंतर करभाजन बोलती॥
सावध परिसें गा नृपती॥ कृतयुगीं श्रीहरिमूर्ति॥ शुक्लावतार वदती ज्या॥ ८॥ चतुर्भुज वल्कलांबर॥ कृष्णा
जिन मनोहर॥ उपवीती दंड कमंडलु धर॥ मानवतें शांतवृत्ति॥ ९॥ निर्वैर भावें आचरण॥ करूनि पूजिती-
नारायण॥ हंस वैकुंठ सुपर्ण॥ नामें जाणतें काळीं॥ १०॥ त्रेतायुगीं यज्ञमूर्ति निश्चित॥ विष्णु चतुर्भुज वर्णें
रक्त॥ वेदत्रयी करूनी पुनीत॥ यजन करीत होते तें॥ ११॥ द्वापारयुगाचे ठायीं॥ भगवन्मूर्ति श्याम देही॥ पीत

॥

पटश्रीवत्सलांछनपाहीं ॥ कौस्तुभकंठींविराजे ॥ १२ ॥ ऐशाप्रभूचेंपूजन ॥ वेदेंतंत्रेंकरितीजन ॥ वासुदेवसंकर्षण ॥
प्रद्युम्नअनिरुद्धयानामीं ॥ १३ ॥ आतांयाकलियुगींजाण ॥ कृष्णावतारकृष्णवर्ण ॥ परब्रह्मनिश्चयेंपरिपूर्ण ॥ कौ
स्तुभमंडितगोपाळ ॥ १४ ॥ नामसंकीर्तनेंकरून ॥ यायुगींआराधितीजन ॥ ऐसेंनवयोगेश्वरींजाण ॥ केलेंभाष-
णजनकासी ॥ १५ ॥ मगजनकेंकरितांपूजन ॥ मुनीपावलेअंतर्धान ॥ तेचिभागवतधर्मतुजलागून ॥ केलेनिवेदन
राजेंद्रा ॥ १६ ॥ वसुदेवातोश्रीहरी ॥ तुझीसुतस्वीकारी ॥ परीअपत्यबुद्धिनधरीं ॥ सर्वांतरींहाअसे ॥ १७ ॥ श्री
मद्भागवतसारामृत ॥ एकादशस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ पंचमाध्यायगोडहा ॥ १८ ॥ ५ ॥
षष्ठाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती ॥ निजधामासीयावेंसत्वरगती ॥ भगवंतेंसजूनिजगती ॥ ह्मणू
निसुरवरपातले ॥ १ ॥ ब्रह्माशंकरअमरनाथ ॥ गंधर्वअप्सरासमस्त ॥ नागसिद्धचारणगुह्यकनिश्चित ॥ ऋषि
पितरजाणपां ॥ २ ॥ विद्याधरकिन्नरादिक ॥ ऐसेमिळूनिगणअनेक ॥ पहावेंभगवंताचेंमुख ॥ ह्मणूनिआलेद्वार
के ॥ ३ ॥ पुरशोभापाहूनिजाण ॥ श्रीहरीवरीमाल्यवर्षण ॥ करूनीसाष्टांगवंदन ॥ प्रार्थनाकरितीतेपरिसा ॥ ४
अगाकृष्णाशेषशायी ॥ आपणकौतुकेंकरूनिपाहीं ॥ जगदुत्पत्तिस्थितिप्रलयीं ॥ रममाणहोतांस्वभावें ॥ ५ ॥ सांप्रतकृष्णारूपधारण ॥ करूनिगोकुळायेऊन ॥ दानवांचाघेतलाप्राण ॥ भक्तजनासुखविलें ॥ ६ ॥ आतांअवशि
ष्टकृत्य ॥ कांहींनसेदेवासत्य ॥ यदुवंशामाजीस्तुत्य ॥ आपणजन्मघेतलें ॥ ७ ॥ सव्वाशेंसंवत्सर ॥ आपणराहिला
पृथ्वीवर ॥ केलादुष्टांचासंहार ॥ संतसज्जनरक्षिले ॥ ८ ॥ निजधामासीचलावेंआपण ॥ ऐसेंऐकूनिश्रीकृष्ण ॥
तेजाहलेभाषण ॥ तेंचिपरिसेंराजेंद्रा ॥ ९ ॥ जंवपर्यंतद्वारावती ॥ आहेसजीवयादवती ॥ तोंमहीभारनि

[illegible] प्रमुनि[illegible]री ॥ १७ ॥ मग वामन भार्गव ॥ सीतापति झाला राघव ॥ [illegible] [illegible] ॥ करील अपूर्व [illegible] देतो ॥ दूर नाहीं जाहला ॥ १० ॥ आतां यादवकुळांत ॥ कलह उसन्न करूनी त्वरित ॥ जाहल्या तयांचा निःपात ॥ आह्मी वैकुंठा पैं येतों ॥ ११ ॥ ऐसें परिसूनि कमलासन ॥ देवांसहित आपण ॥ स्वलोकीं करिते जाहले गमन ॥ पुढती चरित्र अवधारा ॥ १२ ॥ तदनंतर द्वारकेंत भले ॥ उत्पात होऊं लागले ॥ तें श्रीहरी यादवांसी बोले ॥ विप्रशाप आपणां असे ॥ १३ ॥ पुण्यक्षेत्रीं यात्रा करितां ॥ जावें प्रभासीं आतां ॥ यादव ऐकूनि सिद्धता ॥ करिती सत्वर गमनाची ॥ १४ ॥ यादव बैसूनि रथावरी ॥ प्रभासक्षेत्रीं पावले सत्वरी ॥ इतुक्यामाजी उद्धव धरी ॥ चरण वासुदेवाचे ॥ १५ ॥ मग जोडूनियां पाणी ॥ उद्धव बोले दीन वाणी ॥ मज समजलें चक्रपाणी ॥ वैकुंठभुवनीं जातसा ॥ १६ ॥ संगतीं नेणें मज लागून ॥ दुःसह तुझा विरहक्षण ॥ तुझे संगतीं असतां पूर्ण ॥ माया तरण सहजेंची ॥ १७ ॥ ऐसी परिसूनि उद्धवोक्ति ॥ बोलता जाहला श्रीपती ॥ तें सावधानचित्तें श्रोतीं ॥ अग्रभागीं परिसावें ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ एकादशस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ षष्ठाध्याय गोड हा ॥ १९ ॥ ६ ॥ छ ॥

सप्तमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीहरि ह्मणे उद्धवासी ॥ सत्य चिंतूं जें बोलसी ॥ ब्रह्मादिसकळ स्वर्गवासी ॥ मदागमनासी इच्छिती ॥ १ ॥ सुरकार्य संपादिलें ॥ यादव शापें गतवीर्य झाले ॥ सप्तमदिनीं समुद्र जलें ॥ द्वारका बुडेल निश्चयें ॥ २ ॥ मी जातां चिया लोका ॥ कलि व्यापील विलोका ॥ यास्तव तूं सोडूनि स्नेह शोका ॥ समदृष्टी विचरें महीवरी ॥ ३ ॥ मनें वाचें जें घेइजेतें ॥ अखिल मायामय सांडी तें ॥ विश्वीं आपण विश्वातें ॥ आपणामाजी विलोकीं ॥ ४ ॥ गुणदोषबुद्धिरहित ॥ वर्त्ते योगी बालोन्मत्त ॥ तयास पुनः संसारगर्त ॥ क्लेशभरित हें नसे ॥ ५ ॥ ऐसें ऐकूनि उद्धव ॥ ह्मणे अहो श्रीवासुदेव ॥ हा त्याग विषयिजनां सर्वथैव ॥ अशक्य गमे स्वानुभवें ॥ ६ ॥ यास्तव मज मतिमूढा

ठसेलबोधरोकडा ॥ ऐसाउपदेशउघडा ॥ करुणानिधेकरावा ॥ ७ ॥ हेनिजजनकल्पतरु ॥ श्रीकृष्णजगद्गुरु ॥ तु-
जवीणमीअनन्याधारु ॥ शरणअसेंचरणातें ॥ ८ ॥ तेंश्रीकृष्णाह्मणेउद्धवा ॥ बोलसीबहुबरवा ॥ तरीआत्मया
चीगुरुदेवा ॥ अनन्यहोईसद्भावें ॥ ९ ॥ बुधआत्मींचआत्मपणा ॥ जाणतीगुरुत्वलक्षणा ॥ सद्गुरुआत्माचीआ
पणा ॥ स्वकल्याणाप्रवर्तवी ॥ १० ॥ येविषयींकथापुरातन ॥ परिसेंआतांसावधान ॥ एकेदिवसींमृगयेलागु
न ॥ यदुनृपगेलाकाननीं ॥ ११ ॥ तेथेंअवधूतासिपाहे ॥ तोसंतुष्टपुष्टांगआहे ॥ सुज्ञपरिनिरुद्यमलवलाहे ॥
मगलयाविचारी ॥ १२ ॥ यदुह्मणेमुनिवर्या ॥ अजगरवततुझीचर्या ॥ असतांआनंदकारणआर्या ॥ कायतेंमज
निरूपावें ॥ १३ ॥ तेव्हांह्मणेअवधूत ॥ रायापरिसेंनिश्चित ॥ मींआपुलेबुद्धीनेंपुनीत ॥ विचारकेलामानसीं १४
ज्याठायींदिसेसद्गुण ॥ पाहूनिकेलातोचिग्रहण ॥ तोचिआपुलागुरूमानून ॥ आत्महितसाधिलें ॥ १५ ॥ कुंभि-
नीचापरिसेंगुण ॥ कोणीकरितीयज्ञहवन ॥ कोणीविष्ठामूत्रविसर्जन ॥ परीसहनशक्तितयेसी ॥ १६ ॥ तोमीं
गुणग्रहणकेला ॥ प्रभंजनाचागुणभला ॥ सुगंधदुर्गंधवाईटचांगला ॥ नपाहूनिभ्रमतसे ॥ १७ ॥ परीत्यामा-
जीनसेलिप्त ॥ हाचिगुणघेतलात्वरित ॥ तैसानभाचागुणनिश्चित ॥ ग्रहणकेलातोऐकें ॥ १८ ॥ अखिलघर
मठांचेठायीं ॥ तैसेंसर्वत्रजीवाठायीं ॥ व्यापकअसूनिअलिप्तपाहीं ॥ तोगुणग्रहणकेलामीं ॥ १९ ॥ स्वच्छगुण
उदकाचा ॥ गोडपणातैसासाचा ॥ ज्यापदार्थींघालावेंतैसातयाचा ॥ रंगहोतोतात्काळ ॥ २० ॥ जलापासूनि-
ज्ञाण ॥ हाचीगुणकेलाग्रहण ॥ सर्वभक्षकवैश्वानरपूर्ण ॥ परीनिर्मलपणनसोडी ॥ २१ ॥ आत्माअविकारीजा
मे ॥ देहवशेंभासेविकारपूर्ण ॥ चंद्रभासेवृद्धक्षीण ॥ वृद्धिक्षयेंकलांच्या ॥ २२ ॥ जैसासूर्यकिरणींघेऊनिउदक ॥

[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]

दृष्टीसोडी निःशंक ॥ तसा योगी हिंसस्यक ॥ विषयकामुकनसावा ॥ २३ ॥ कुटुंबसक्तीचागुण ॥ कपोतापासाव उमजलोंदारुण ॥ कींस्त्रीनिधनेंआपण ॥ समजूनिनिधनपावला ॥ २४ तैसानरकुटुंबासक्त ॥ नजाणेजोआत्महिताहित ॥ तयाह्मणतीआरूढच्युत ॥ अकृतार्थहोयतो ॥ २५ ॥ ऐसाप्रत्येकापासूनिजाण ॥ एकेकगुणकेलाग्रहण ॥ रायासिह्मणेव्यासनंदन ॥ सावधानेंपरिसावें ॥ २६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ एकादशस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ सप्तमाध्यायगोडहा ॥ २७ ॥ ७ ॥ अष्टमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ यदुनृपासीह्मणेअवधूत ॥ जोप्राणीजन्मघेनिश्चित ॥ तोकर्मानुसारभोगीनियत ॥ सुखदुःखेंमहीवरी ॥ १ ॥ ह्मणूनिगुरुअजगर ॥ गुणपाहूनिकेलासत्वर ॥ जोअनायासेंकरूनिआहार ॥ वर्ततोसाचारसंतोषें ॥ २ ॥ कीटपतंगपशुपक्षी ॥ जेंपडतीमुखींतेचिभक्षी ॥ निरुद्योगीकालप्रतीक्षी ॥ तद्वतआचरणमाझेंअसे ॥ ३ ॥ शुष्कओलसरपक्कान्न ॥ अथवातैसेंरूक्षान्न ॥ जेंपडेलमुखांतयेऊन ॥ तेणेंसंतुष्टमीसदा ॥ ४ ॥ सागरापासूनिजाण ॥ शिक्षाकेलीग्रहण - अनेकसरितांचेंमिळतांजीवन ॥ न्यूनाधिकहोईना ॥ ५ ॥ तैसेंऐश्वर्यंकरून ॥ कदानयेईउन्मत्तपण ॥ कींअनैश्वर्येंदीनपण ॥ आत्मरूपींनसेची ॥ ६ ॥ पाहूनिदीपकाचेंतेज ॥ पतंगउडीघालीसहज ॥ तेणेंप्राणाचेंकाज ॥ अकस्मातखुंटलें ॥ ७ ॥ तैसाअजितेंद्रियजन ॥ स्त्रीलोभेंअधःपतन ॥ पावेहातयाचागुण ॥ केलाग्रहणमींनृपा ॥ ॥ ८ ॥ मधुमक्षिकारससकळ ॥ एकत्रकरूनिकरितीमोहळ ॥ किरातनेतीसमूळ ॥ हळहळमात्रमक्षिकांसी ॥ ९ ॥ तैसेंधनसंरक्षितीकृपण ॥ अकस्मातहरितीतस्करगण ॥ यास्तवयतिनकरीसंग्रहण ॥ हामक्षिकागुणघेतला ॥ १० ॥ जैसागजउन्मत्तहोऊन ॥ हस्तिनीसस्पर्शावेंह्मणून ॥ जायतोअकस्मातपतन ॥ गर्तेमाजीपावतसे ॥ ११

हरिणीपरिसेगायन ॥ मोहितहोऊनिआपण ॥ परीपरिणामींमरण ॥ पावेलुब्धकापासूनी ॥ १२ ॥ आमि-
षमिषेंकरून ॥ भक्षणार्थधांवतांमीन ॥ तालुस्थानींकंटकभेदून ॥ गतप्राणहोतसे ॥ १३ ॥ यास्तवशब्दस्पर्शर
स ॥ हेयतिमानूनिस्फुरस ॥ भजतांपावेविनाश ॥ हागुणघेतलायांचा ॥ १४ ॥ विदेहराजाच्यानगरीं ॥ पिंग-
लानामेंगणिकासुंदरी ॥ परपुरुषयावासदनांतरीं ॥ ह्मणूनिद्वारींबैसली ॥ १५ ॥ सकळशृंगारकरूनी ॥ मार्ग-
प्रतीक्षाकरीविनिद्रनयनीं ॥ रजनीमाजीनयवेकोणी ॥ मगतीविरक्तझालीपें ॥ १६ ॥ तीह्मणेआशाहेंपरमदुःख
नैराश्यहेंचिमहत्सुख ॥ ऐशीहोऊनिअंतर्मुख ॥ पिंगलानिद्रितजाहली ॥ १७ ॥ हानैराश्याचागुण ॥ ग्रहणकेलाति-
जपासून ॥ ऐसेंयदुराजासीअवधूतपूर्ण ॥ स्वयेंआपणबोलती ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ एकादशस्कंधपरम-
पुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ अष्टमाध्यायगोडहा ॥ १९ ॥ ८ ॥ नवमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ अवधूतह्मणेरायासी ॥ कु
ररपक्षीसौख्यराशी ॥ निजमुखींघेऊनिमांसासी ॥ भक्षणकरूंइच्छितसे ॥ १ ॥ तेंकरूनिअवलोकन ॥ अन्यपक्षीसन्नि
धयेऊन ॥ करूंलागलेभांडण ॥ अनर्थघोरत्यागमे ॥ २ ॥ त्याणेंतेंमांसत्यागिलें ॥ नंतरसौख्यावरिलें ॥ त्याचातोगुणघे-
तांभलें ॥ समाधानजाहलेंमज ॥ ३ ॥ कन्येसीआलेवधूपहावया ॥ तेंगृहींनसतीतातमाया ॥ तीबैसलीतांदुळकांडाव-
या ॥ कंकणशब्दहोतसे ४ बाहेरपाहुणेकरितीलश्रवण ॥ यास्तवएकैकचूडाकाढूनिआपण ॥ ठेवीहस्तकींएककंकण ॥
तेणेंशब्दहोईना ॥ ५ ॥ तैसागुरूनेंशिष्यकेला ॥ ह्मणजेउपाधिहोतेत्याला ॥ ह्मणूनियांसीएकला ॥ राहिलोंयेथेंनि-
श्चयें ॥ ६ ॥ हस्तकींघेऊनिबाण ॥ एकाग्रचित्तेंइषुकारजाण ॥ लक्षलावूनिअवलोकन ॥ अन्यदेशींकरिना ॥ ७ ॥ श्री-
मंतांचीस्वारी ॥ द्वारावरूनिजातांगजरीं ॥ नौबदवाजेगजावरी ॥ नपाहेकदातोतिकडे ॥ ८ ॥ शब्दनकरीश्रवण ॥ मीतो

गुणकेलाग्रहण॥ एकाग्रतेचास्वलक्षण॥ तेणेंसुखीजाहलों॥ ९॥ गृहबांधणेंदुःखदायक॥ याचापरिसाहदृष्टांत चोख॥ मुंगियाएकत्र होऊनि देख॥ वल्मीकशीघ्रउभारिती॥ १०॥ तयामाजीसर्पआपण॥ राहेआयताजाऊन॥ सर्पापासावतोगुण॥ ग्रहणकेलानिश्चयें॥ ११॥ ऊर्णनाभिमुखांतुन॥ स्वलीलेंतंतुकाढून॥ सर्वदिवसक्रीडाकरून शेखींआपणभक्षितो॥ १२॥ तैसाजगासीनारायण॥ उत्पन्नकरूनियांजाण॥ क्रीडेअंतींसंहरण॥ स्वयेंकरीविश्वाचें॥ १३॥ त्याचाहागुणघेतला॥ कुंभारिणकरीगृहाला॥ त्यांतएकेअळिकेला॥ नेऊनिठेवीकौतुकें॥ १४॥ त्याअळिकेसीकुंभारिण॥ कांटामारीअनुक्षण॥ तियेच्याध्यासेंपक्षफुटून॥ उडूनिजातेतात्काळ॥ १५॥ तैसेंकरितांईश्वरध्यान॥ जीवपावेईश्वरपण॥ हाग्रहणकेलागुण॥ तयेअळीपासूनी॥ १६॥ तैसाचिहानरदेह॥ विरागविवेकांचेंगेह॥ गुरूचिजाणनिःसंदेह॥ मानीतसेंमीराजेंद्रा॥ १७॥ ऐसेंबोलूनिअवधूत॥ यदुरायाविचारूनिनिश्चित॥ जायतेंझांयथेप्सित॥ यदुतेंविरक्तजाहला॥ १८॥ श्रीमद्भागवतसारामृत, एकादशस्कंधपरमपुनीत॥ मालूनसखारामविरचित॥ नवमाध्यायगोडहा॥ १९॥ ९॥ दशमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीकृष्णह्मणेउद्धवा॥ सुज्ञेंयमनियमकरावा॥ शांतवृत्तिनेंअवलोकावा॥ गुरुमत्स्वरूपजाणुनी॥ १॥ गुरूचेंकरावेंसेवन॥ स्त्रीसदनक्षेत्रादिस्वजन॥ यांचेठायींउदासीन॥ सर्वदांअसावेंउद्धवा॥ २॥ आत्मानात्मविचारकरावा॥ सर्वांभूतींएकात्मापहावा॥ विज्ञानपुरुषातेंनठवा॥ देहसंसर्गहोनसे॥ ३॥ इहामुत्रफलभोग॥ येथेंधरावाविराग॥ हालोकजेवींक्षणभंग॥ परलोकतैसाचिजाणिजे॥ ४॥ यालोकींपशूंचेप्राण॥ घेऊनियज्ञकरितीब्राह्मण॥ त्यापुण्यें स्वर्गींजाऊन॥ वसतीपूर्णसौख्यानें॥ ५॥ देवांगनासहित॥ नानाविधक्रीडारत॥ पुण्यक्षयहोतांअकस्मात्॥ पतनपा-

वतीमहीतळीं ॥ ७ ॥ कर्मभूमिसी येऊन ॥ मागुती पावती जनन ॥ पुन्हा करितां रुद्रार्चन ॥ पापें नरक पावती ॥ ८ ॥ भोगि
ती नाना यातना ॥ पुनः पुन्हा पावती जन्म मरणा ॥ ब्रह्मादिकां ही सुजाणा ॥ चुकेना घाला मृत्यूचा ॥ ९ ॥ त्रिगुणापासूनियां
जाण ॥ होतें सृष्टीचें जनन ॥ ते जीव त्रिगुणात्मक पूर्ण ॥ कर्मभोग भोगिती ॥ १० ॥ यावत्काल पर्यंत ॥ वैषम्य धरी चित्त ॥
नानाविध भय निश्चित ॥ होतें तंव त्या कारणें ॥ ११ ॥ प्राणी मोहित होऊन ॥ न जाणती जंव हें कारण ॥ तंव शोक करिती
दारुण ॥ भिन्नभावें जाणपें ॥ १२ ॥ कोणी मजला काळ ह्मणती ॥ स्वभावादि नाना रूपें पाहती ॥ परी न जाय निजभ्रांती
मन्माया जगतीं अनिवार ॥ १३ ॥ उद्धव ह्मणे एकचि जीव ॥ बद्ध आणि मुक्त स्वयमेव ॥ कैसा होय हें सर्व ॥ स्वामी निवेदा मज-
लागीं ॥ १४ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ एकादशस्कंध परम पुनीत ॥ भाऊलसखाराम विरचित ॥ दशमाध्याय गोड हा ॥
१५ ॥ १० ॥ एकादशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ उद्धवासि ह्मणे श्रीधर ॥ बद्ध मुक्त हा व्यवहार ॥ गुणोपाधीस्तव साचार ॥ माया
मूल जाणपें ॥ १ ॥ आतां परिसें तयाचा प्रकार ॥ विद्या अविद्या माझें शरीर ॥ युग्म पक्षी मनोहर ॥ प्रीति समान परस्परें
॥ २ ॥ ते एक वृक्षावरी जाण ॥ वास्तव्य करिती कोठे करून ॥ त्यांमाजी एक करितो भक्षण ॥ कर्मफल निश्चयें ॥ ३ ॥ दुस
रा पक्षी साक्षिलें करून ॥ दुरूनि करितो अवलोकन ॥ उद्धवा बद्ध मुक्त पण ॥ या उभयां औपाधिक ॥ ४ ॥ यास्तव जन-
या मुमुक्षुता ॥ तेणें आचरावें या व्रता ॥ आत्मज्ञानीं तीव्रता ॥ जेणें तत्वता संपादे ॥ ५ ॥ कवणाचें मर्मभाषण ॥ कदा न
करावें आपण ॥ करूं नये विषयध्यान ॥ सदा विरक्त असावें ॥ ६ ॥ आत्माराम होऊन ॥ परब्रह्मीं व्हावें लीन ॥ ज्ञानें-
अनुभव संपादून ॥ असावें पूर्ण निजस्वरूपें ॥ ७ ॥ शब्दार्थीं असे निपुण ॥ परी नसे आत्मज्ञान ॥ तरी जें विंधेनु दुग्ध
विहीन ॥ कीं दुष्टाचरणी स्त्री असे ॥ ८ ॥ देह असूनि पराधीन ॥ प्रजा दुष्ट आणि कृपण ॥ संग्रहीं असूनि कांचन ॥ तीर्थीं

दाननघडेहो॥ ९॥तैसेंअनुभवेंवीण॥ज्ञानतेंकेवळअज्ञान॥यास्तवआत्मविचारेंपूर्ण॥अनुभवावेंनिजसुख॥ १०
यापरीब्रह्मानुभूती॥जयाअशक्यगमेनिश्चिती॥तयासांगूंभजनपद्धति॥स्वस्थचित्तींपरिसावी॥ ११ ॥ बाउद्धवा
आपण॥कृपाळूपणेंजाण॥कवणाचाद्वेषपूर्ण॥करूंनयेसर्वथा॥ १२॥सर्वांभूतींअसावीदया॥करावीलोकांव-
शीमाया॥माझ्यामूर्तीच्यापायां॥सद्भावेंवंदनकरावें॥१३॥ तैसेंकरावेंअर्चन॥ निर्लज्जनृत्यगायन॥माझ्याभक्तां
चेंदर्शन॥घेऊनिसेवाकरावी॥१४॥माझ्यागुणांचेंकीर्तन॥माझ्याकथेचेंश्रवण॥ निश्चळकरूनिसुमन॥श्रद्धा-
युक्तअसावें॥ १५॥माझेजन्माचेदिवसीं॥गीतवादित्रतांडवासी॥करूनिब्राह्मणभोजनासी॥यथाशक्तिकरावें॥
१६॥वैदिकतांत्रिकमंत्रेंकरून॥करावेंव्रताचेंधारण॥रम्यदेवालयबांधून॥मूर्तिमाझीस्थापिजे॥ १७॥मूर्तिमंदिरीं-
स्थापिल्यावर॥पूजानैवेद्यमनोहर॥करूनिउत्सवसाचार॥परमानंदेंकरावा॥१८॥याहूनिअन्यसाचार॥पूजास्था
नेंसांगतोंसविस्तर॥सूर्यअग्निधरामर॥गायीवैष्णवगगनही॥१९॥उदकवायुमही॥आणिसर्वभूतेंपाहीं॥म-
त्पूजास्थानेंलवलाहीं॥आहेतसत्यउद्धवा॥२०॥येथेंमजपूजितां॥भक्तियोगलाधेलता॥तेणेंसंसारव्यथा॥दू
रहोयभक्तांची॥२१॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥एकादशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥एकादशा-
ध्यायगोडहा॥ २२॥ ११ ॥ द्वादशाध्यायप्रारंभः॥ ॥उद्धवासिह्मणेभगवान॥योगयागधर्मपावन॥तैसेंतपवे-
दाध्ययन॥दक्षिणाव्रतनियमतें॥ १॥यासाधनेंकरून॥कदानोहेंमीप्रसन्न॥सत्संगाचेयोगेंजाण॥प्रसन्नहोतों
लवलाहीं॥२॥पूर्वींदेवदानवपती॥यातुधानमृगपक्षीनिश्चिती॥गंधर्वअप्सराफणिपती॥सिद्धचारणगुह्यक
॥३॥वैश्यशूद्रस्त्रियाजाण॥अतिशूद्रतेंसेपूर्ण॥युगायुगींसत्संगेंकरून॥सहजतरलेभवार्णवा॥४॥वृषपर्वाब

ळिजाण ॥ मयासुरतैसा बिभीषण ॥ सुग्रीव आणि हनुमान ॥ भक्तराज जाणपां ॥ ५ ॥ जटायु तैसा जांबुवंत ॥ व-
णिक् व्याध कुब्जा निश्चित ॥ गोपी ऋषिपत्न्या पुनीत ॥ गुरुशास्त्रानेंनेणती ॥ ६ ॥ केवळ सत्संग करून ॥ त्यांसी जा
हलें माझें ज्ञान ॥ शेवटीं मत्प्राप्ति होऊन ॥ कृतार्थ झाले तेसारे ॥ ७ ॥ तस्मात् उद्धवा जाण ॥ प्रवृत्तकर्माचरण ॥
त्यागून येईं शरण ॥ अनन्यपणें मजलागीं ॥ ८ ॥ हे जीव त्रिगुणात्मक ॥ असूनि व्यवसायात्मक ॥ बुद्धियोगें तयां
चें देख ॥ चित्त होय उद्विग्न ॥ ९ ॥ जैसा तंतू पटीं जाण ॥ तैसा मी विश्वाचे ठायीं पूर्ण ॥ व्यापक शेषशायी निर्गुण ॥
आगमनिगमनिर्धारें ॥ १० ॥ हा संसारवृक्ष जाण ॥ आहे उद्धवा पुरातन ॥ पुष्पफळीं विराजमान ॥ प्रवृत्तिस्वभाव
जाणपें ॥ ११ ॥ या वृक्षावरी दोन ॥ पक्षी राहिले घरटीं करून ॥ या वृक्षाचें दुःखफळभक्षण ॥ गृहस्थ करिती सा[क्षे]-
पें ॥ १२ ॥ दुसरें सौख्यफळ संन्यासी ॥ भक्षण करिती योगविलासी ॥ गुरूपासक निश्चयेंशीं ॥ उद्धवासि ह्मणे श्री-
कृष्ण ॥ १३ ॥ यास्तव सत्समागमें करून ॥ नित्य करावें माझें भजन ॥ आत्मानात्मविचारें करून ॥ विश्वीं मज पहावें ॥
॥ १४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ एकादशस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ द्वादशाध्याय गोड हा १५
१२ ॥ ॥ त्रयोदशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ उद्धवासि ह्मणे रमारमण ॥ प्रकृतीचेची सत्वादि गुण ॥ नसती आत्मयासंपू-
र्ण ॥ सत्य जाण उद्धवा ॥ १ ॥ सत्वगुणांपासूनि जाण ॥ धर्माची वृद्ध होतो महान ॥ तेणें करूनि रजस्तमोगुण ॥ क्षीण
ता पूर्ण पावतीपें ॥ २ ॥ रजस्तमोगुणांची होतां निवृत्ति ॥ होतसे मी ज्ञानी ऐसी वृत्ति ॥ रजोगुणयुक्त मनाची प्रवृत्ति
होतां उठती संकल्प ॥ ३ ॥ तयांपासूनि काम जाण ॥ कामापासूनि क्रोध दारुण ॥ क्रोधापासूनि लोभ पूर्ण ॥ लोभा-
पासाव मोह तो ॥ ४ ॥ मोहें करूनि युक्त होतां ॥ दुःख पावे तत्वतां ॥ मनाचा निरोध या करितां ॥ बुद्धिमंतें करावा ॥ ५ ॥

हेंचिसकलयोगसार॥सनकादिमच्छिष्यमुनिवर॥बोलतीकींकरूनप्रत्याहार॥मनठेविजेमच्चरणीं॥६॥ऐसी
ऐकूनियांवाणी॥उद्धवलागलाचरणीं॥आपणकवणेंरूपेंसनकादिकांलागुनी॥कथिलेंज्ञानतेंवदा॥७॥तेव्हां
बोलेकृष्णनाथ॥एकदांसनकादिकसुत॥विचारितीब्रह्मयानिश्चित॥सूक्ष्मगतियोगाची॥८॥कींहेंचित्तसक्त
विषयीं॥विषयहीवसतीचित्ताचेठायीं॥मगएकमेकांवियोगनिश्चयीं॥होयकैसातेंवदा॥९॥तेंविधिकरी-
चिंतन॥परीनजाणेप्रश्नबीजपूर्ण॥मगमाझेंकरितांस्मरण॥हंसरूपेंमीप्रगटलों॥१०॥तेंमजविलोकितां॥
पुढेंकरूनिनिजताता॥विचारितीमजतत्वतां॥तूंकोणऐसेंसम्दावें॥११॥तेंमीतयांविचारिलेंसविवेक॥हाप्रश्नअसे-
आत्मविषयक॥कींदेहाविषयींहेंनिःशंक॥सांगासम्यकविचारुनी॥१२॥जरीअसेलआत्म्याविषयीं॥तरीआत्मा-
एकजगत्त्रयीं॥कवणविशेषतयाठायीं॥जोयेसमयींवदावा॥१३॥अथवादेहासविचारिता॥तरीसर्वत्रत्याचीतु
ल्यता॥वाचारंभणचीउभयथा॥प्रश्नतत्वतांभासतो॥१४॥पंचभूतात्मकचोरव॥विश्वउत्पन्नहोयदेख॥माजी-
निरंतरनिर्विकल्प॥वसतोंमीनिश्चयें॥१५॥मा न वें इंद्रियें जिंकून॥माझेंस्वरूपावलोकन॥नित्यकरावेंभक्तीक
रून॥तेणेंसौख्यलाधेल्या॥१६॥त्रिगुणांच्याठायींचित्त॥आसक्तहोऊनिनिश्चित॥त्रिगुणात्मकपदार्थींआसक्त॥
होतेंजाणानिश्चयें॥१७॥तेंगुणचित्तापासून॥उत्पन्नहोतीकींपावन॥जागृतीसुषुप्तिस्वप्न॥गुणयोगेंकरूनियां
१८॥वृत्तिहोयतदनुसार॥त्यावेगळाजीवसाचार॥साक्षिरूपेंकरूनिमनोहर॥आहेसर्वदामुनीहो॥१९॥स्वप्नींहर्ष
पावून॥महाभयेंकरीरोदन॥तैसासंसारदुःखरूपजाण॥स्वप्नासमानभासतसे॥२०॥म्हणूनिअहंकृतिकरून॥
जरीकर्मकेलेंआपण॥तरीपावतोशेवटींबंधन॥सत्यजाणनिश्चयें॥२१॥यास्तवसत्ववृत्तीकरून॥माझेंकरावें

चिंतन ॥ हें आत्मज्ञानाचें [illegible] मथिलें तुझांलागुनी ॥ २२ ॥ एकगुणें अन्यांचा जय ॥ होतो जाण निःसंशय ॥ ऐसें सांगूनि मी जाय ॥ नि[illegible] ॥ दे[illegible] हवा ॥ २३ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ एकादश दशस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ अर्थ[illegible] काळीं [illegible] गोडहा ॥ २४ ॥ १३ ॥ चतुर्दशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक म्हणे रायासी ॥ मग उद्धव विचारी श्रीकृष्णासी ॥ [illegible] अकारें श्रेयःसाधनांसी ॥ वदती ऋषि निजमतें ॥ १ ॥ त्यांमाजी तुज कोणतें ॥ मान्य तें सांगावें मातें ॥ तें श्रीहरी कथी उद्धवातें ॥ प्रळयांत ज्ञा हल्या वरी ॥ २ ॥ मीं विधासी नष्ट वेद कथिला ॥ तेणें सनकादिकां बोधिला ॥ तयांनीं सप्तऋषींप्रती भला ॥ निरूपण केला असे ॥ ३ ॥ त्यांनीं कथिला पितरांसी ॥ पुढें देव दानव गुह्यकांसी ॥ मानव गंधर्व सिद्ध चारणांसी ॥ अखिलज्ञान प्राप्त होय ॥ ४ ॥ शिष्यपरंपरेनें त्यांनीं ॥ वृद्धिंगत केलें तयेक्षणीं ॥ जे लोक अज्ञान दुःखखाणी ॥ तमोगुणी ज्ञाहले ॥ ५ ॥ ते पाखंडी होऊन ॥ करिती श्रौतधर्माचें खंडन ॥ कोणी काव्य यश तप दान ॥ श्रेयःसाधन मानिती ॥ ६ ॥ थोडक्यांत आनंद पावून ॥ करिती मनाचें समाधान ॥ परी मुख्य भक्तियोग जाण ॥ तल्लक्षण परिसावें ॥ ७ ॥ कृतकर्में करी जो मदर्पण ॥ निरपेक्ष आणि अकिंचन ॥ शांत दांत सर्वत्र समान ॥ संतुष्ट जो सर्वदा ॥ ८ ॥ ऐशा मद्भक्तांलागुन ॥ सर्व दिशा सुखें पूर्ण ॥ सर्वदा होतील तयाचें मन ॥ भुक्ति मुक्ती वांछीना ॥ ९ ॥ उद्धवा मज ब्रह्मा कमलासन ॥ बलराम आणि लक्ष्मी जाण ॥ निजात्मा ही प्रिय न से पूर्ण ॥ भक्ता वांचूनि त्रैलोक्यीं ॥ १० ॥ जैसे मज ला भक्त थोर ॥ तैसे इष्ट नसती पदार्थ इतर ॥ भक्तियोगें मी श्रीधर ॥ प्रसन्न होतों तात्काळ ॥ ११ ॥ तैसा योगें यागें पाहीं ॥ करा प्रसन्न होणार नाहीं ॥ प्रभु म्हणे उद्धवा लवलाहीं ॥ गोप्य तुज ला कथितों हें १२ बैसूनि स्पष्ट आसनावरी ॥ उभय हस्त मांड्यांवरी ॥ ठेवावे तैसी दृष्टी साजिरी ॥ नासिकाग्रीं स्थापिजे ॥ १३ ॥ प्राणाया

मेंकरून ॥ करावें प्राणाचें शोधन ॥ हृदयकमलीं माझें ध्यान ॥ यथासांग करावें ॥ १४ ॥ प्रसन्नमूर्ति सालंकार ॥ चतुर्भुज श्यामसुंदर ॥ किरीट कुंडल पीतांबर ॥ धारी ऐसा अवलोकिजे ॥ १५ ॥ ऐसा तीव्र होतां ध्यानयोग ॥ द्रव्यज्ञान-क्रियाभ्रम हा सांग ॥ नष्ट होऊनि अभंग ॥ निर्वाणपद लाधलें ॥ १६ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ एकादशस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ चतुर्दशाध्याय गोड हा ॥ १७ ॥ १४ ॥ उद्धवासि म्हणे जनार्दन ॥ जितेंद्रिय यज्ञितश्वास पूर्ण ॥ योगें माझें करी ध्यान ॥ यथासांग जो कोणी ॥ १ ॥ अष्टसिद्धि तया लागुन ॥ उपद्रव देती दारुण ॥ त्यांचें परिसें अभिधान ॥ क्रमें करूनी येधवां ॥ २ ॥ अणिमा महिमा जाण ॥ लघिमा प्राप्ति प्रकाश पावन ॥ ईशिता वशिता गरिमा पूर्ण ॥ अष्टसिद्धि मुख्य या परी ॥ ३ ॥ क्षुद्र दश सिद्धींची लक्षणें सारीं ॥ बापा उद्धवा अवधारीं ॥ योगध्यानें न जातां देशांतरीं ॥ वर्तमान सांगावें ॥ ४ ॥ देशांतरीं जें जन बोलती ॥ तें सांगावें सकळां प्रती ॥ परकायाप्रवेश शीघ्रगती ॥ मनामानें तरी करावा ॥ ५ ॥ स्वेच्छें करूनि जाण ॥ करावें देवलोकीं गमन ॥ देवांगनेशीं क्रीडा करून ॥ मागुती यावें निजदेहीं ॥ ६ ॥ भविष्य कथावें जनांसी ॥ तें सत्य व्हावें निश्चयेंशीं ॥ दुसरियाच्या जें मानसीं ॥ ते गोष्ट आपण बोलणें ॥ ७ ॥ अग्नींत प्रवेश करून ॥ शेखीं सजीव निघावें आपण ॥ उदकांत बुडी मारून ॥ बहु दिवस बैसावें ॥ ८ ॥ करावें वि[illegible]तें सुष्ण ॥ पांवून येऊ आपण मरण ॥ अकुंठित आज्ञा कामरूप जाण ॥ क्षुधादि जय ही तैसा ॥ ९ ॥ ऐसें अन्य रि ॥ त्या वेग[illegible]ण ॥ कथिलें उद्धवा तुज लागून ॥ ज्यां योगियां सिद्धि पूर्ण ॥ प्राप्त होती दैवानें ॥ १० ॥ तयां माझी प्राप्ति[illegible]न ॥ ते[illegible]योगी आकाशवत् पाहीं ॥ स्थिति मत्स्वरूपीं लवलाहीं ॥ सदा सर्वदा अवलोकिती ॥ ११ ॥ ते माझ[illegible] [illegible]रीमाव[illegible]णी ॥ श्रवण करिती सौख्यखाणी ॥ मनाचे ठायीं दिवस यामिनी ॥ माझें

र्गा॥ये
रूपअवलोकिती॥१२[illegible]ती॥[illegible]मन॥जोयोगजेसासंकल्पकरून॥बैसेतदनुसारतयालागुन॥फलहोतें
निश्चयें॥१३॥एवंयोगी[illegible]प्रद्यु[illegible]३॥दे॥होतांसाधितांयथाविधि॥परीयोगगतिहेसू[illegible]बुद्धि॥अन्यसाधनेंनातुडे
॥१४॥श्रीमद्भागवतसारा[illegible]सल[illegible]काळीं दशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥पंचदशाध्यायगोड्हा
१५॥ १५॥षोडशाध्याय[illegible]करून उद्धवह्मणेवासुदेवा॥विभूतियोगमजवदावा॥जेणेंसर्वात्मयातुजकेशा-
वा॥एकास्थानींचिंतिजे॥१॥उद्धवासिह्मणेश्रीहरी॥माझ्याविभूतींचेंलक्षणेंसारीं॥कथनकरितोंअवधारीं
एकचित्तेंकरूनियां॥२॥हिरण्यगर्भवेदांत॥प्रणवतेंसामंत्रांत॥देवांमाजीशचीनाथ॥वसूंतअग्निजाणपां
॥३॥विष्णुजाण आदित्यांत॥रुद्रांमाजीनीललोहित॥ब्रह्मर्षीतभृगुनाथ॥स्वायंभुवमनुनृपांमाजी॥४॥वा-
सुकीनामासर्पांत॥नागेंद्रांमाजीअनंत॥मृगीदंष्ट्रीनखीवनचरांत॥पंचाननजाणपां॥५॥आश्रमांमाजीय-
तीं॥वर्णांतविप्रनिगुती॥तीर्थनद्यांतभागीरथी॥सरोवरांतसागरतो॥६॥धनुष्यजाणआयुधांत॥धनुर्धरां
माजीउमानाथ॥शैलांमाजीमेरुपर्वत॥वनस्पतींतअश्वत्थबा॥७॥यवजाण ओषधींत॥पुरोहितांमाजीव-
सिष्ठनेमस्त॥वाग्ब्रह्मनिष्ठांमाजीपुनीत॥बृहस्पतिजाणपां॥८॥सेनापतींमाजीजाण॥मुख्यअसेंषडानन
यज्ञांतब्रह्मयज्ञपूर्ण॥व्रतांतअविहिंसननिर्धारें॥९॥शतरूपानामेंस्त्रियांत॥ब्रह्मचार्‍यांतकुमारपुनीत॥स-
कळऋतूंमाजीमाधववसंत॥मासांतमार्गशीर्षहो॥१०॥नक्षत्रांतअभिजित्॥युगांमाजीजाणकृत॥धीरांमा-
जीदेवलअसित॥व्यासांतमीद्वैपायन॥११॥किंबहुनाजगींबहुमत॥त्याह्यामाझ्याविभूतिनिश्चित॥उद्ध-
वासिह्मणेभगवंत॥माझेंरूपअवलोकीं॥१२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥एकादशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृत-

सुखारामविरचित ॥ षोडशाध्यायगोडहा ॥ १३ ॥ १६ ॥ समदशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणे परीक्षिता ॥ विभूति
योगपरिसतां ॥ उद्धवह्मणे यदुनाथा ॥ वर्णाश्रमधर्म निरूपीं ॥ १ ॥ उद्धवासीह्मणे भगवान ॥ कृत युगीं प्रणवरूप वे
दज्ञाण ॥ धर्मवृषरूपी चतुश्चरण ॥ हंसवर्ण एकपें ॥ २ ॥ तपोनिष्ठ मुनिवर ॥ हंसरूपी मनोहर ॥ माझें चिंतन वारंवा
र ॥ करीत होते निश्चळलें ॥ ३ ॥ परिसें त्रेतायुगीं पावन ॥ उद्धवा माझ्या हृदयापासून ॥ वेद जाहले त्रिगुण ॥ त्यांपा
सूनि यज्ञ प्रवर्तले ॥ ४ ॥ ब्राह्मणादि वर्णचार ॥ तैसेच आश्रम साचार ॥ त्रेतायुगीं झाला विस्तार ॥ हा सर्व मज
पासुनी ॥ ५ ॥ द्वापारामाजी जाण ॥ मांत्रिक तांत्रिक कर्माचरण ॥ उपासनेसह पावन ॥ हें चि असे अखिलांसी
॥ ६ ॥ कलियुगामाजी सगुण ॥ सदा करावें नामस्मरण ॥ तेणेंच पावे मोक्षभवन ॥ व्यासवचन साक्षी या ॥ ७ ॥
माझ्या अवयवांपासून ॥ चार वर्ण आश्रम उत्पन्न ॥ जाहले तयांचें लक्षण ॥ साग्र परिसें येकाळीं ॥ ८ ॥ ब्राह्म-
णाचे धर्म पावन ॥ शम तप दम शौच रक्षूण ॥ संतोष शांति आर्जव जाण ॥ सद्भक्ति दया सत्यपें ॥ ९ ॥ क्षत्रियांचीं ल-
क्षणें पाहीं ॥ तेज बल धैर्य देहीं ॥ शौर्य तितिक्षा औदार्य ही ॥ उद्योग स्थैर्य विप्रसेवा ॥ १० ॥ वैश्यांचीं लक्षणें म-
नोहर ॥ आस्तिक्य बुद्धि साचार ॥ दान निष्ठा अगर्वता थोर ॥ विप्रसेवन सद्भावें ॥ ११ ॥ असंतोष द्रव्याविषयीं ॥
आतां शूद्र लक्षण पाहीं ॥ [illegible]र ॥ त्यावें[illegible] पाहूनि लववाहीं ॥ सेवन करणें प्रेमानें ॥ १२ ॥ अनायासें करून ॥ ग्राम
होईल जें कांधन ॥ नितुक्य[illegible]रोदन ॥ तें[illegible]षमानून ॥ सदा स्वस्थ असावें ॥ १३ ॥ आतां ब्रह्मचारीयांचा धर्म ॥ सलक्ष
ण परिसा परम ॥ मौंजी[illegible]ण ॥ [illegible]रीपा[illegible] सप्रेम ॥ गुरुगृहीं वास करावा ॥ १४ ॥ वेदाध्ययन करून ॥ ब्रह्मचर्य करा
वें धारण ॥ ग्रामांतस्व[illegible] गृहीं भिक्षा मागावी ॥ १५ ॥ आतां गृहस्थाचें लक्षण ॥ परिसें उद्धवा पावन

स्कं. अ.
११..१७

१०

र्ण॥ये [illegible] नीकरावी॥१६॥तियेशींसहवर्तमान॥अग्निहोत्रादिपावन॥कर्मेंकरावीं-
सवर्णआणिसुरूपपूर्ण [illegible]॥ [illegible]३॥दे [illegible] वे॥१७॥पुत्रोत्पादनकरावें॥ऐसेधर्मआचरावे॥चित्तासवैराग्यहोतांबर
भक्तीकरून॥अतिथिअ [illegible] प्रद्युम्न कालीं [illegible] असतीभेददोन॥पत्नीपुत्राजवळठेवून॥आपणकाननींजाऊन॥का
वें॥वनस्थआश्रमकरावा [illegible] सल [illegible] करून [illegible] हेत॥वासकरणेंअरण्यांत॥ऐसागृहस्थधर्मपुनीत॥तुजउद्धवाकथिलासे
ळक्षेपकरावा॥१९॥अथ [illegible] सो [illegible]
३०॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥एकादशस्कंधपरमपुनीत॥ मधुकरसखारामविरचित॥सप्तदशाध्यायगोडहा॥३१॥
१७॥ अष्टादशाध्यायप्रारंभः॥परीक्षितीसीसांगेव्यासनंदन॥उद्धवासिसांगेभगवान॥आतांवनस्थाचाध
र्मपूर्ण॥साग्रकथनकरितोंगा॥१॥कंदमूलफलभक्षण॥वनधान्येंकरूनिजीवन॥वल्कलेंकरावींपरिधान॥कृ
ष्णाजिनआसनतें॥२॥तैसेदर्भासनींसाचार॥बैसावेंनित्यस्थिर॥नखेंवकेशशरीरावर॥धृढिंगतकरावे ३
करावेंत्रिकाळस्नान॥ग्रीष्मऋतूमाजीजाण॥करूनिपंचाग्निसाधन॥कालक्रमणकरावा॥४॥वर्षाकाळींप
र्जन्यांत॥आपणबैसावेंनिभ्रांत॥शीतकाळींकंठपर्यंत॥उदकामाजीअसावें॥५॥वनधान्यें मेळवून॥करूनी
तयांचाचरुपूर्ण॥पुरोडाशकरावापावन॥पशुहिंसानकरावी॥६॥वानप्रस्थांचेधर्मऐसे॥कथिलेउद्धवातुजला
सरिसे॥आतांयतिधर्मआहेतकैसे॥सावधानेंऐकबा॥७॥सर्वसंगपरित्यागकरून॥करावेंचतुर्थाश्रमग्रह-
ण॥कौपीनछाटीदंडकमंडलुपूर्ण॥कृष्णाजिनतेंसंबा॥८॥इतुकेपदार्थकरूनिधारण॥मानसींसदाविरक्तहोऊन॥
काश्यादिक्षेत्रींवासकरून॥विवादसोडावा॥९॥पाखंडधर्मनाचरावे॥जनापासूनिदूरजावें॥रुष्टनहोतांवसावें॥
नकरावेंकटुभाषण॥१०॥करूनयेकवणाशींवैर॥एकाकीराहूनिसाचार॥करूनिआत्मानात्मविचार॥भूतमा

त्रीं हरि पहावा ॥ ११ ॥ भगवद्भाव सर्वत्र पहावी ऐसी ॥ जैसा एक चंद्र आकाशीं ॥ असतां अनेक प्रतिबिंबाशीं ॥ द्वैत्यभाव नहोतो पैं ॥ १२ ॥ तैसा जाणावा श्रीधर ॥ व्यापूनि असे स्थिर चर ॥ त्याविण सकळ मिथ्या असार ॥ ऐसा निर्धार धरावा ॥ १३ ॥ यतीचा मुख्य धर्म परियेसा ॥ शांति आणि अहिंसा ॥ तप यज्ञ वनौकसा ॥ भूतरक्षण गृहस्थासी ॥ १४ ॥ गुरुशुश्रूषा हा बटूचा ॥ मुख्य धर्म जाणा साचा ॥ स्वधर्माचरणें पुरुषार्थाचा ॥ लाभ होय सकळांसी ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ ऐकादशस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ अष्टादशाध्याय गोड हा ॥ १६ ॥ १८ ॥ ॥ एकोनविंशाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ रायासि सांगे व्यासनंदन ॥ उद्धवासि ह्मणे भगवान ॥ वेदशास्त्र पढूनि ब्राह्मण ॥ सदसद्विचार करीजो ॥ १ ॥ मायेपासूनि जग जाहलें ॥ ऐसें अनुभवा जया आलें ॥ ज्ञानवान तयासि भले ॥ सद्ब्राह्मण वें उद्धवा ॥ २ ॥ या स्तव आत्मया तें जाण ॥ तेणें होशी मुक्त बंधन ॥ विश्व हें असे क्षणिक पूर्ण ॥ या आद्यंतीं तूं चि की ॥ ३ ॥ ऐसी ऐकूनि कृष्णा वाणी ॥ उद्धव पुसे जोडूनि पाणी ॥ भक्ति विरक्ति सह चक्रपाणी ॥ ज्ञानमातें निरूपा ॥ ४ ॥ तें बोले रुक्मिणीवर ॥ संपलिया भारत समर ॥ भीष्मासि ह्मणे युधिष्ठिर ॥ महापातकी मी असें ॥ ५ ॥ राज्यलोभें करून आप्त बांधव वधिले संपूर्ण ॥ आतां स्थिर होईल माझें मन ॥ ऐसा उपाय सांगावा ॥ ६ ॥ या परि परिसूनि वचन ॥ सांगता जाहला गंगानंदन ॥ [illegible] ज्ञान धर्म जाण ॥ मोक्षधर्म ही तैसे ॥ ७ ॥ तें ज्ञान कथिलें त्यासी ॥ तें कथितों उद्धवा तुज सी ॥ श्रवण करणार ॥ त्या [illegible] ॥ विचार करी येधवां ॥ ८ ॥ नऊ पांच अकरा तीन ॥ ह्मणजे अठ्ठावीस तत्वें पूर्ण ॥ सर्वभूतांचे गर्यो आरोहन ॥ तें [illegible] तीं ब्रह्म एक पहावें ॥ ९ ॥ नंतरी संसार भ्रम दूर ॥ होतो न याचा अनिवार ॥ ब्रह्मापासूनि त्रिगुणा [illegible] ण ॥ तरी मा [illegible] जाहलें निश्चयें ॥ १० ॥ तयांपासूनि भूतोत्पत्ति ॥ स्थिति लय हि होती निर्गु-

दूर्ग॥ ये [illegible]

ती॥ब्रह्मसुस्थिरआवि [illegible]ती॥ [illegible]॥ [illegible]णेंतेंज्ञानगा॥११॥मुंगीपासूनिविधीपर्यंत॥सकळऐश्वर्यनाशिवंत॥पाहूनि

तेथेंनसावेंसक्त॥हेंवैरा[illegible]प्रद्यु[illegible]॥आतांभक्तियोगपाहीं॥माझ्याकथेचेठायीं॥श्रद्धाधरूनिलवलाहीं॥पूज

नस्तवनकरावें॥१३॥माझ्[illegible]सळ[illegible]करू[illegible]भक्त॥श्रेष्ठमानूनिहृदयांत॥स्वसाम्येंपहावेंसमस्त॥कर्ममदर्थकरावीं

१४॥इष्टदत्तआणिहुत॥स[illegible]पैंत॥तेणेंकरूनिमद्भक्तिपुनीत॥प्रेमलक्षणाउपजेपैं॥१५॥भक्तिकारणातो

चिधर्म॥ऐक्यदेखणेंतेंज्ञानपरम॥विषयींमनाचाउपरम॥तेंवैराग्यनिश्चयें॥१६॥उद्धवह्मणेहृषीकेशी॥यमनिय

मलक्षणेंकेशीं॥शमदमतितिक्षानिश्चयेंशीं॥धृतिदानेंतेंशीनिरोपा१७तपशौर्यसत्यत्याग॥धनयज्ञदक्षिणाबलला

भभग॥विद्यासुखदुःखनरकस्वर्ग॥बुधमूढकैसेतेंवदा॥१८सदसन्मार्गकोणते॥बंधुह्मणावेंकवणातें॥गृहकृपणआ

णिधनिकातें॥श्रीहरिमातेंपरिसवा॥१९॥तैंश्रीकृष्णह्मणेअहिंसादिक॥द्वादशयमअसतीदेख॥तितुकेचीशौ

चजपतपःप्रमुख॥नियमअसतीजाणपैं॥२०॥शमतोजाणमन्निष्ठता॥इंद्रियनिग्रहदमतत्त्वता॥तितिक्षातेंदुः

खसहनता॥धृतिजिह्वोपस्थाजिंकणें॥२१॥भूतद्रोहविसर्जनदान॥कामत्यागतेंतपपूर्ण॥वासनाजयशूरपण॥

ब्रह्मदर्शनतेंसत्य॥२२॥संन्यासतोत्यागपूर्ण॥धर्मचीजाणइष्टधन॥उपदेशदक्षिणामीचयज्ञ॥प्राणदमनब

लतेंची॥२३॥भगतेंमाझेंऐश्वर्य॥मद्भक्तिहालाभअव्यय॥विद्यातेजोअद्वैतनिश्चय॥सुखदुःखत्यागतेंसुख॥

२४॥विषयेच्छातेंचिदुःख॥तमोगुणतोचिनरक॥सत्वगुणतोस्वर्गदेख॥बंधमोक्षज्ञपंडितपैं॥२५॥देहाभिमा

नीतोमूढप्रवृत्ति॥कुमार्गसन्मार्गजाणनिवृत्ति॥गुरूचिबंधुदेहगृहनिश्चिती॥जाणसंप्रतिउद्धवा॥२६॥विषयीं

लंपटअजितेंद्रिय॥तोकृपणजाणनिःसंशय॥सक्तनसेतोईश्वरहोय॥ऐसेप्रश्नऐसेकथियले॥२७॥श्रीमद्भाग

वतसारामृत॥एकादशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥एकोनविंशाध्यायगोडहा॥२९ ॥१९॥ विंशा ध्यायप्रारंभः॥ ॥परीक्षितीसीसांगेव्यासनंदन॥उद्धवासिह्मणेभगवान॥भक्तिज्ञानक्रियांचेंलक्षण॥तुजलागींक थिलेंस्यां॥१॥नरदेहअखिलयोनींत॥अतिश्रेष्ठअतिदुर्लभनिश्चित॥सहजलाधेजगतांत॥दैवेंकरूनिजाणपां ॥२॥भवसमुद्रतरणासी॥नृदेहतरीनिश्चयेंशीं॥कर्णधारश्रीगुरुपरियसीं॥वातरूपेंअनुकूळमी॥३॥ऐसेंअसतांजो पुरुष॥भवाब्धितरलानाहींदेख॥तोस्वजायामहामूर्ख॥आत्महत्यारीजाणिजे॥४॥यास्तवअभ्यासेंकरून॥म नाचेंकरावेंनियमन॥मनचंचळमत्तवारण॥वशकरावेंनानापरी॥५॥अनेकउपायेंकरून॥स्थिरकरावेंआपुलें मन॥मनोजयहोतांजेंसाधन॥करावेंतेंहोयफलद्रूप६हायोगसर्वांतश्रेष्ठजाण॥जोविरक्तपुरुषअसेलपावन॥ करावयाइंद्रियदमन॥तेणेंसाधनकरणेंहें॥७॥आसनप्राणायामकरून॥सद्भावेंकरावेंमाझेंध्यान॥योग्यानेंज रीदुराचरण॥दैवेंकरूनिकेलेंहो॥८॥तेणेंमागुतीयोगाभ्यास॥करूनिजाळावेंपातकास॥स्वाधिकारस्थितीच परीस॥प्रायश्चित्तयोगियां॥९॥भक्तांसीभक्तियोगश्रेयस्कर॥माझेंकीर्तनवारंवार॥श्रद्धायुक्तकरितांमनो हर॥सर्वकामशांतहोती॥१०॥माझ्याभक्तीकरूनिजाण॥सर्वसुलभहोयजाण॥परीस्वर्गकींमोक्षभुवन॥म द्भक्तजाणवांछीना॥११॥[illegible]गुणात्मकदोषपाहीं॥पीडाकरावयालवलाहीं॥समर्थकदान चहोती॥१२॥श्रीमद्भागव[illegible]र॥त्यावें[illegible]एकादशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥विंशाध्यायगो डहा॥१३॥ २०॥ ॥एक[illegible]रोदन॥ते[illegible]ारंभः॥ ॥उद्धवासिह्मणेरमारंग॥जेनसेवितीभक्तिज्ञानविराग॥नया विषयलंपटाकर्मयोग॥[illegible]ण॥तोमा[illegible]गमेंपैं॥१॥अधिकारभेदेंगुणदोष॥कल्पिलेसर्वांठायींविशेष॥मन्वा-

दिकांचेंकरूनिमिष॥ ... ॥ ... ॥ ये ... ॥ २ ॥ ब्र ... ॥ ग्रास ...
 ... ती॥ ... ३॥ देशकालादि ... ॥ ... हलदिस्थावरांत॥ वस्तुतुल्यअसतांसमस्त॥ त्याचेंगर्यागुणदो
षनिश्चित॥ केलेंसंकोचीं ... प्रद्यु ... द्रव्यसंपत्ति ... णगांबा ... कांचीशुद्धि॥ तुजसांगतोंसुबुद्धि॥ कृष्णहरिणयुक्तविशु
द्धी॥ शुद्धप्रदेशसमजावा॥ ... ३ ... करून॥ स्वयेंकों ... अहल्य ... तोकालकर्मयोग्यनिश्चितो॥ सूतकादिअशुद्धसमति॥
द्रव्यशुद्धीनानाविध॥ ५॥ ... ला॥ ... यात्रापावन॥ तेणेंशरीरशुद्धिहोऊन॥ सौख्यहोतें
मानसीं॥ ६॥ तैसीस्त्रीरजस्वलाहोऊन॥ लोटूनिगेलिच ... ॥ ... दिन॥ स्त्रीशुद्धिहोयऐसेंसज्जन॥ स्मृतिशास्त्रेंस
र्वबोलती॥ ७॥ कित्येकपदार्थदेशेंकरून॥ शुद्धहोतातजे ... ॥ ... भलेणा॥ ज्यादेशांतकाळविटहरिण॥ असेतोचीप
वित्रगा॥ ८॥ ज्याग्रामींवसतीब्राह्मण॥ धेनूशिवालयेंपावन॥ ... लतो ... नारायण॥ असेतोचीपवित्रगा॥ ९
धान्यराशीपृथ्वीवर॥ एकत्रकेलियासाचार॥ तोपवित्रवृद्धाचार ... णीकरवें ... यापरी॥ १०॥ अंत्यजेंआणि
लाकाष्ठभार॥ त्यावरूनिगेलियासमीर॥ पवित्रहोतोजाणानिर्धार ऐसें ... ॥ ... टाकितां पवित्रहो ... रपरियेसा॥ ११॥ वायुयोगें
गजदंत॥ तात्काळहोतोगापुनीत॥ स्नानवरीमृत्तिकाकिंचित॥ टाकितां पवित्रहो ... ॥ १२॥ वायुयोगें
काकप्रवेशहोयज्यागृहातें॥ ओसटाकितांतयातें॥ पवित्रताहोतेउद्धवा॥ १३॥ ... ॥ ... ॥ चर्मनेंलेंपवित्रहोतें
लनेंशुद्धतोंबोलिलीं॥ रजकवसनेंयेतांभलीं॥ उदकस्पर्शेंपवित्रतीं॥ १४॥ अग्नियोगें ... लेपिलीं॥ उदकक्षा
स्कारेंकरून॥ तैसेंकरितांपुरश्चरण॥ शुद्धिहोयमंत्राची॥ १५॥ कोठेंगुणतोदोषहोय॥ ... ॥ ... चन॥ बाळकशुद्धसं
प्रवृत्तिसंकोचीतात्पर्य॥ उद्धवानिखिलविधींचें॥ १६॥ गुणबुद्धी ... विषयसंग॥ घडतांउध्दवें ... दोषगुणलाजाय॥
मोहप्रसंग॥ तेणेंभ्रंगस्वस्मृतीचा॥ १७॥ स्मृतिभ्रंगेंबुद्धिनासे॥ तेंपुरुषार्थहानिहोतसे॥ प्रवृत्ति ... तन॥ ... ग॥ सगक्रोध
 ... ऐसे॥

॥१८॥ ... प्रवर्तवीओ ... सांगतसे॥ २०॥

अनर्थअपैसेघडतीबा॥ १८॥ यासाठींजाणेंसुमति॥ सांगेरोचनार्थफलश्रुति॥ जैसीमायबाळा ... ध्यायगोडहा॥ २१

षधीं॥ १९॥ विवेकेंतत्वपाहतां॥ भेदासिअसेमायामात्रता॥ नेहनानास्तियासिद्धांता॥ श्रुतिमा ... उद्धवसंतोषुनिपूर्ण

श्रीमद्भागवतसारामृत॥ एकादशस्कंधपरमपुनीत॥ प्राकृतसखारामविरचित॥ एकविं ... याभेदअसेश्रुते॥ बहु

२१॥ ॥ द्वाविंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥ रायासिह्मणेव्यासनंदन॥ ऐसेंऐकताभगवन् ... वीसप्रवेशतांपूर्ण॥ तीं

प्रश्नकरीश्रीहरीतें॥ १॥ देवाजगासीमूळभूत॥ तत्वेंकितीअसतीनियत॥ कायायेंकरून ... तीससदश॥ कितीएकादश

प्रकारेंमुनिजनीं॥ २॥ तेंउद्धवासीह्मणेभगवान॥ विराटस्वरूपाचेठायींजाण॥ तत्वो ... अंतर्भावशब्द॥ करितांअविरु

चकारणसर्वजगा॥ ३॥ कोणीह्मणतीसव्वीस॥ ईशाभेदेंकितीपं ... कोणी ... विषयत्रिगुणथोर॥ मनासहअष्टावि

प्रतिपादिती॥ ४॥ ऐसेअसतीअनेकभेद॥ स्वमतेंकरितीव्यर्थविवा ... निजप्रमा ... जीवेश्वरभूतेंगणिती॥ तत्वेंह्मणतीसातपैं

दूसरेंही॥ ५॥ प्रकृतिपुरुषमहदहंकार॥ दशेंद्रियेंभूतपंचकसार॥ ... सर्वहरूनिसप्तदशात्मका॥ तत्वसंख्याप्रतिपादिती॥ ८॥

सहीं॥ ६॥ कोणीगुणावगळिती॥ तत्वेंह्मणतीतेपंचविंशती॥ ... विवक्षाभेदेंऐसीनाना॥ मतेंजाणप्रवर्तलीं॥ ९॥ तरी

॥ ७॥ भूतेंद्रियविषयपंचकां॥ सहआत्माआणिमनदेखपकदों ... परमपुरुषवदतांप्रतिबंध॥ कवणाहीअसेना॥ १०॥ ऐकूनिश्रीह

कोणीभूतेंद्रियांसना॥ ग ... त्यावरीह्मणतीकृजाण ... लक्षणीं॥ प्रश्नकरीअत्यादरें॥ ११॥ अहोजीवासुदेवा॥

घेतांयुक्तिसंबंध॥ असतीदन ... मायाश्रयेंवासि ... धिकतनपणें॥ १२॥ परीपुरुषाविणप्रकृती॥ कींपुरुषसोडू

रीचीवाणी॥ उद्धवतोषत ... तेंप्रकृतिपुरु ...

प्रकृतिपुरुषस्वभावा ... दिवा॥ जड

नितयेप्रति॥नदिसेथ॥र्ग॥ये … ॥असताश्र …
घवा॥सांगनोतोपरिस … ॥ … वाधरूनी॥१४॥ … नीहरावा॥१३॥श्रीकृष्णह्मणेयादवा॥प्रकृतिपुरुषभेदअ
विकारसाचारी॥निराका … ॥१५॥देहादि … ॥प्रकृतिजडआणिविकारी॥देहाद्याकारजेधरी॥आत्माअ
विकार॥परमात्मात्याधत … ह्मणेअविकार॥ … हंकार॥पर्यंतजडप्रकृतिसाचार॥निवर्ततांविचारेंअ-
सीसंहारतोकैसा॥१७॥ह … क्षणमनःसंयोग॥होऊनि … आत्मानरींकैसेदेहांतर॥अकर्त्यासीकर्मविस्तार॥नित्य
स्वयें॥१८॥अहंकारापासाव॥होतोपंचभूतांचाउद्भव॥ … राचायोग॥घडतांहोयदेहांतरसंग॥परीअसंगतो-
शब्दस्पर्शरसगंधनंतर॥रूपयापंचतन्मात्रासुंदर॥सप्तधातु … मल … निदशेंद्रियभाव॥प्रगटहोतीसाक्षेपें॥१९॥श्र
सीस्पर्शाचीरचना॥तुजकथिलीबासुजाणा॥पुरुषाचेंमनक्षण … लोटांप्रह्मण … आचार॥प्रकृतीसवेंबळावती॥२०॥ऐ-
यें अनुकूळतया॥होतीपरलोकासीजावया॥मुख्यकारणमनराय … णतेंचीहो … होतेंतेंगायीं॥२१॥तेथेंइंद्रि-
मन॥आसक्तजाहलेंह्मणजेजाण॥रहातनाहींपूर्वदेहभान॥जाणें … नाहीं॥२३॥विषयाचेंठायीं
स्वप्नवत्करूनीअवलोकन॥सदाकरावेंमाझेंध्यान॥कृष्णह्मणेउद्धवा॥२४॥जे … तीचा … तस्मात्हासंसारगहन
होतीउत्पन्न॥सर्वेंचिमहीवरीपावतीपतन॥अकस्मात्ज्यापरी॥२५॥जेसावर्षाऋतूंत … करून॥वृक्षासिफळें
येतीदारुण॥सर्वेंचिजायनलगतांक्षण॥तैसेंआयुष्यबाजातें॥२६॥हेंसमजूनियां … जाण॥सरितेसीपूर
शविरक्ति॥दुर्जननानापरीछळिती॥तरीआत्मस्थितीनसोडावी॥२७॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥ … जाह … ति॥धरीविषयावें
पुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥द्वाविंशाध्यायगोडहा॥२८॥ २२॥ त्रयोविंशाध्यायप्रारंभः॥ … तीं अथैकादशस्कंधपरम
… कारण॥क्मरीक्षितीसी
… ॥१०॥अ

॥१८॥ ... प्रवर्तवीओं॥

सांगतो विषयींइति

ध्यापरंतुतोकपणबहु

ह्मणेव्यासनंदन॥उद्धवासीसांगेभगवान॥उद्धवादुर्लभऐसासज्जन॥जोदुर्जनवाक्येंक्षोभेना॥ ... उपज्ञानाहीं॥स्वज्ञानिस्त्री

हासपावन॥श्रवणकरीबापुरातन॥अवंतीनगरींएकब्राह्मण॥कदर्युधनाढ्यवासकरी॥२॥ ... यानकरितीआज्ञापिलें-

त॥लोभसागरींबुडीदेत॥द्रव्यसंग्रहकरूनिगृहांत॥ठेवीअदत्तस्वभावें॥३॥दानधर्मतेत्वव ... निःशेष॥पुत्रज्ञातिआ

पुरुषांही॥नतोषवीकिंबहुनादेहीं॥व्ययकांहींनकरीतो॥४॥यास्तवतयाचेपुत्र ... करून ... गतीसत्याचेंकरितीहरण॥निर्ध

सर्व॥धर्मादिहीनजाणूनदेव॥क्षोभलेपैंतयावरी॥५॥तैंत्याचाअर्थनाश॥झा ... जो ... ग्रामवासीघोरसान॥समस्त

णिनरेश॥यथावकाशहरितीपैं॥६॥कालेंकरूनीजाण॥सर्वतेसं ... वलोकुन ... विषधरबांधासत्वर॥ऐसेंह्मणूनिवि-

नब्राह्मणजाहला॥७॥तेव्हांअनुतप्तहोऊन॥सर्वेचिकरीसंन्या ... ॥तद ... वेडनकरिती॥कोणी गांजितीअपशब्दें॥

जनवदतीत्या॥८॥अरेहाआहेसाचाचोर॥मिथ्यावादीकुतक ... ॥ ... सर्वचिस्वामीपाहून॥पलायनकरितीहो॥११॥

टंबिती॥९॥एकघेऊनिशेणमाती॥अंगावरीवेगेंटाकिती॥ ... मूत्रविसर्जन॥अंगावरीकरिताती॥१२॥भिक्षान्न

॥१०॥धाकुटींमुलेंयेऊनिजाण॥करितीदंडकमंडलुहरण ... जीझडकरी॥मृत्तिकाकंकरमेळविती॥१३॥ह्माचोरऐ-

यापरीविडंबनाकरून॥बांधूत्यादाविती येऊन॥कोण ... परमधुर ... ॥देवताआणिआत्माही॥ ॥१४॥ग्रहकर्मकालहेही॥म

घेऊनिनदीतीरीं॥जाऊ ... सतरी॥अन्न ... वासि ... हीं॥भ्रमणकरीमन्मन॥१५॥तेंचीसुखदुःखेंभोगावया

सेंह्मणून॥पुढेंयेऊनिबोल ... दन॥ते ... तेव्हांह्मणेतोहा ... धिक ... सांप्रतकाळींभोगितों॥१६॥लोकांकडेदोषनाहीं॥जैसेआ

दुःखकारणनाहींत निश्च ... रीपा ... रचक्रांतलव ... दुः

सी॥कारणहोयनिश्च ... र्माचेफलासी

पुल्यादंतेंपाहीं ॥ आपु… ॥ … ॥ रागकव…
हीं ॥ तैसेंसंचितक्रियमा… गल्यावांचुनी… मरावें ॥ १७ ॥ चंद्रासीग्रहणसमयीं ॥ राहुपीडाचुकेलना
स्वदुःखदातासुनिश्चय ॥ … विणें ॥ १९ ॥ मि… ना ॥ १८ ॥ ऐसेंबोलूनिकदर्य ॥ हीगाथासुखेंगाय ॥ सु
ग्रहतत्त्वता ॥ माझेंसर्वथाव… हाचिसकळयोग… दासीनशत्रुता ॥ मनोविभ्रममात्रहेता ॥ यास्तवमनोनि
पावेभागवता ॥ २१ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ एकादश… ग्रह ॥ भिक्षुगीतनिःसंदेह ॥ याचेधारणेंद्वंद्वमोह ॥ भंग
तमाध्यायगोडहा ॥ २२ ॥ २३ ॥ ॥ चतुर्विंशतितमाध्यायप्री… परमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ त्रिंशति-
सांगेभगवान ॥ सांख्ययोगाचेंलक्षण ॥ सारतयाचेंअवधारी… ॥ परीक्षितीसीह्मणेव्यासनंदन ॥ उद्धवासि
प्रलयाचेठायींसाचार ॥ जगतब्रह्मींलीनहोय ॥ २ ॥ तयापासूनि… कथितोंविचार ॥ येणेंहोतसेद्वैतदूर
तीपासूनितीन ॥ गुणजन्मपावती ॥ ३ ॥ त्यांपासूनिसूत्रात्माजाण… पासूनि… पुरुषहोतोनिर्माण ॥ तयाप्रकृ
लक्षण ॥ त्रिविधअहंकृतिनिपजेपैं ॥ ४ ॥ भूतेंद्रियदेवताजाण ॥ उते… होतीतये… तत्त्वपूर्ण ॥ त्यापासूनिसन्-
ण ॥ तयांचाप्रेरकमीहोतों ॥ ५ ॥ माझेइच्छेंकरूनिजाण ॥ अंडउत्पन्नहोतेंपूर्ण ॥ … देवतात ॥ ऐसेंक्रमेंहोतांनिर्मा
प्रलयांतींमीस्थितहोय ॥ ६ ॥ माझेनाभीपासून ॥ कमलउत्पन्नजाहलेंजाण ॥ त्यापासू… जीवराजरूपेंसगुण ॥
तेणेंत्रिजगनिपजविलें ॥ ७ ॥ एवंप्रकृतिपुरुषमय ॥ हंसकवळजाणसनिश्चय ॥ याआदि… जाहलाचतुरानन ॥
चीअसे ॥ ८ ॥ आतांऐकेंप्रलयप्रकार ॥ परार्धद्वयसंपतांसाचार ॥ होऊंलागेजगींसंहार ॥ नि… सींअव्यय ॥ परब्रह्म
चा ॥ ९ ॥ तैंत्रैलोक्यासहित ॥ ब्रह्मदेवाचाहोयअंत ॥ अन्नाचेठायींजाणनिश्चित ॥ लयहोतोशरी… कारणींकार्या-
… ॥ १० ॥ अ…

॥२९॥ [illegible] प्रवर्तवी [illegible] पवना

[illegible] सांगूनहोती ॥ देव-

न्नबीजींबीजपृथ्वींत ॥ पृथ्वीलयपावेगंधांत ॥ गंधाचालयउदकांत ॥ उदकतेजींसामावलें ॥ ११ ॥ [illegible] तत्त्वींजाण ॥ मह

शीं ॥ तोस्पर्शासहआकाशीं ॥ तेंशब्दामाजीनिश्चयेंशीं ॥ लीनहोयजाणपां ॥ १२ ॥ इंद्रियेंराजसीं [illegible] जोविचारी ॥ तयाक्र

तालयसात्विकींनिश्चितीं ॥ शब्दालयस्थानअहंकृति ॥ तामसजाणउद्धवा ॥ १३ ॥ अहंकृतिमहत्तत्त्व [illegible] यनसारामृत ॥ एकादशस्कं

तत्त्वलयस्थानगुण ॥ गुणप्रकृतिस्थितपूर्ण ॥ प्रकृतीलीनमद्रूपीं ॥ १४ ॥ हेसृष्टिस्थितिलयकरून [illegible] शाध्यायप्रारंभः ॥ ॥

मनहोयसंसारीं ॥ हासांख्ययोगअवधारीं ॥ तुजनिर्धारींकथियेला ॥ १५ ॥ श्रीमद्भाग [illegible] बज्यागुणेंजेसाहोय ॥ १ ॥

धपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ चतुर्विंशाध्यायगोडहा ॥ १६ ॥ २४ ॥ ॥ [illegible] प्रश्नंकरीसद्भावें ॥ २ ॥ राजसपुरु

[illegible] मिद्यपान ॥ ३ ॥ जेगुणांचात्यागकरू

रायासिह्मणेव्यासनंदन ॥ उद्धवासिसांगेभगवान ॥ आतांऐकेंगुणांचे लक्षण [illegible] ह्मणावें ॥ ४ ॥ जें कर्मफळाचीवासना ॥ ठेवूनि

सात्विकपुरुषतोजाण ॥ करीशमदमसंपादन ॥ विवेकसत्यदयामन [illegible] णयादवा ॥ ५ ॥ हिंसादिकेंउद्देशें ॥ जोमजसीभ

षस्त्रीसंयुत ॥ लोभीगर्विष्ठनिश्चित ॥ तामसपुरुषदुष्कर्मरत ॥ [illegible] गुणेंजागरण ॥ रजोगुणापासूनस्वप्न ॥ तमोगुणापा

न ॥ निरपेक्षतालेऊन ॥ करितातकेवळमाझेंभजन ॥ सत्वगुणात्मकदे [illegible] गुणीवासकाननांत ॥ राजसवासनगरांत ॥ तामसगृहीं-

करितीमाझीउपासना ॥ तयांचीरजोगुणांतगणना ॥ स्फा [illegible] परमपुरुषक ॥ राजसजाणरागात्मक ॥ अनुसंधानहीनतामसदे-

जनतसे ॥ तयाजाणतामसेंकू [illegible] स्वभावें ॥ ६ ॥ सत्व [illegible] वासिबकी ॥ कर्मींश्रद्धाराजसीलोकीं ॥ तामसतेअधर्मीनिकीं ॥

स्तूनिनिद्राजाण ॥ तुरीयब्बोल [illegible] त्रयीं ॥ ७ ॥ सत्वहा [illegible]

निश्चित ॥ वासनिर्गुणम [illegible] असंगकर्त्तासा [illegible]

रव ॥ मदेकनिष्ठतोनिर्गुण [illegible] श्रद्धातेसात्वि [illegible]

मत्सेवाश्रद्धानिर्गुण॥ ये … त॥ …
स्त॥ राजसान्नेंजाणपा … अबदउष्णता॥ … विकअन्नाचींलक्षणेंसमस्त॥इंद्रियांसीपुष्टीकरणारींनेम-
ताता॥आदिकरूनिव्यव … ॥इतुकेहेत्रिगु … तामसअन्नाचींलक्षणेंतत्वतां॥मांसभक्षणमद्यप्राशन-
ध्यात्मविद्यामनोरम॥१३ … तसारामृत॥ … त्मक॥आहेतउद्धवादेख॥परीक्षितीसीसांगेशुक॥अ
चविंशाध्यायगोडहा॥१४॥ २५॥षड्विंशाध्यायप्रारंभ … दशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥पं
कामिपुरुषाच्यासंगतीकरून॥महानरकप्राप्तहोय॥१॥ … रायासिसांगेव्यासनंदन॥उद्धवासिह्मणेभगवान॥
ऐलयानामेंकरून॥अवनीपतिअसेगा॥२॥तोउर्वशीअप्सरा … यींतुजपुरातन॥इतिहासकरितोंकथन॥पूर्वी-
घडेमात॥पश्चात्तमनृपजाहला॥३॥ह्मणेकायहोमाझामोह … तजाहलादिवसरात॥कवणेदिवसीं-
संदेह॥गेलींमजनकळतां॥४॥तीस्वर्गासिचालिलीआपण॥ऐ … लोकू … लामींनिजदेह॥सहस्रवर्षेनिः
विनविलेंसद्भावें॥५॥विषयतृप्तिनसेजाहली॥मनींहोयकामका … ॥यापरी … ॥तियेच्यामागेंनग्न॥धांवूनि-
कामार्तहोऊनी॥६॥हेइंद्रप्रियेअप्सरेजाण॥कंठींमिठीघालींप्रेमेंकरून॥तुझे … शेंतयेकाळीं॥बोलिलों
सिकाशुकवत्॥७॥आकर्णपर्यंतनेत्र॥गौरवर्णमृदुगात्र॥ऐसीप्रार्थनाकरितों … कदुनंदन॥सरळना-
ते॥८॥मगविषयांधहोऊन॥सूर्यास्तोदयनेणेंआपण॥मीचक्रवर्तीअसून॥तिजलागे … ॥प्रसन्नजाहलीमला
मांसरुधिर॥मेदमज्जासाचार॥समधातुपिंडशरीर॥परीमोहितमीजाहलों॥१०॥ऐसें … जाहलों॥९॥त्वचा
त्यामलाअसोधिक्कार॥ऐसेंबोलूनिनृपवर॥सोडीलोकउर्वशीचा॥११॥श्रीकृष्णह्मणेउद्ध … जोपातकीसाचार
… यासाठींस्त्री
… पातनापा

[...]प्रवर्तवीओ
[...]सागरोंदेशास्कंधप

संगत्यजावा॥ सत्समागमप्रेमेंधरावा॥ आदरावापरमार्थ॥१२॥ श्रीमद्भागवतसारामृत॥ [...]ध्यायप्रारंभः॥ ॥
रम्यपुनीत॥ प्राकृतसरवारामविरचित॥ षड्विंशाध्यायगोडहा॥१३॥ २६॥ सप्तविंशा[...] उ[...]यणबोलती॥१॥
उद्धवबोलेकरूनिनमन॥ कर्मकांडआणितुझेंपूजन॥ साग्रकरावेंमातेंकथन॥ ऐकूनिनव[...]तुके॥२॥ वैदिकतां-
कर्मकांडाचाविस्तार॥ आहेबापाअनिवार॥ तथापियादवानयांचेंसार॥ श्रवण[...]र्थ॥३॥ ब्राह्मणेंवेदोक्त
त्रिकमिश्रित॥ तीनप्रकारजाणनिश्चित॥ विधिविधानेंयथोचित॥ लक्षणयुक्तजो[...]गतें॥ अग्निउदकाचेठायीं॥
कर्मेंकरून॥ माझीभक्तीकरावीपूर्ण॥ प्रतिमेचेठायींपूजन॥ कींस्थंडिलींकरावें[...]॥५॥ पाषाणधातुकाष्ठ कु
कींभक्तिभावेंआपुलेहृदयीं॥ विप्रींआणिसूर्य मंडलींपाहीं॥ [...]क्षण[...]प्रकारप्रतिमेचे॥६॥ यापरीमा
न॥ मृत्तिकामयअथवाचित्रलिखित॥ वालुकामयमणिमयी॥ [...]झेंकरतष्ठाकरूनीअर्चिजे॥७॥ शुचिर्भूतहो
झ्यामूर्तीकरून॥ सद्भावेंकरावेंपूजन॥ मंदिरींअचलमूर्तिस्थापर्व[...]॥ [...]पूर्वसबसावेंकुशासनीं॥८॥ पूर्वमुखदर्भाग्रक
ऊनिआपण॥ शुद्धांतःकरणेंजाण॥ पूजासाहित्यसिद्धमकदे[...]सणसर्वकरावें॥ पदार्थप्रोक्षणकरावें॥९॥ अर्घ्याचमनीयपाद्य
रून॥ आसनींस्थितव्हावेंआपण॥ षडंगन्यासकलशप[...]परमपुरा॥११॥ अष्टदळाचेंकमळकरून॥ माझ्यामूर्तीचेंकरावें॥१०॥ सुगंधीद्रव्यपुष्पाक्षत॥ गंधपरिम
पात्र॥ ऐसींतीनपात्रेंपवित्र[...]स्वभा[...]नियांसाचार॥ [...]वासिमसी॥१२॥ चापनांगरमुसळ॥ कौस्तुभमाळासोज्वळ॥ श्री
लकेशरयुक्त॥ यांहींपूजन[...]दन॥ [...]यीं॥ भक्तिभावेंसद[...]धिव१३॥ नंतरकरूनीप्रार्थनावंदन॥ करावें पूजाविसर्जन॥ उ
स्थापन॥ अष्टदिशांचे[...]॥ [...]असं[...]शंखगदाबाण[...]
वत्सगरुडस्वस्थानीं[...] [...]श्रद्धांतस[...]करावें[...]

द्धवासिह्मणेमधुसूदन [illegible] परा॥१४॥ [illegible]
कलसखारामविरचित [illegible] ध्यायगोडहा॥ [illegible] मद्भागवतसारामृत॥एकादशस्कंधपरमपुनीत॥प्रा
उद्धवासी॥जोंकालपर्यंतु [illegible] ॥देहेंद्रियप्राण [illegible] ५॥ २७ ॥अष्टाविंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीहरिह्मणे-
पंचजाणानिश्चित॥डोळे [illegible] स्वप्नवत्॥मिथ्याअ [illegible] वांशीं॥आत्मादेहांतरींवसे॥१॥तावत्कालपर्यंत॥प्र-
अहंकारापासूनिशब्द॥उत्पन्नहोतोउद्धवा॥३॥तयाज्ञा [illegible] दृश्यसर्वथा॥२॥शोकहर्षभयक्रोध॥लोभमोहप्रसिद्ध॥हे
विश्वमीचिदेखावें॥४॥जेसेंहेमींअलंकार॥स्थापितांमो [illegible] करून॥आधींकीजेखंडन॥मगहोऊनियांवितृष्ण
अवशिष्टराहतो॥५॥स्त्रीपुत्रआणिधन॥यांचापरित्यागकरून [illegible] नसार॥तेसासृष्टीचेआदिअंतींसाचार॥मीच
६आपुलेस्वाधीनकरूनिमन॥सदाकरावेंमाझेंचिंतन॥चालतांबोलतां [illegible] मकरावापूर्ण॥दशेंद्रियेंआकळावीं
वेंमाझेंस्मरण॥कितीएकयोगीपावन॥आत्माब्रह्मांडीनेऊन॥प्राण [illegible] ॥साधितां [illegible] ॥भोजनकाळींत्यापरी७सदाकरा-
कअखंडब्रह्मचारी॥कितीअधोमुखदिवाशर्वरी॥तपकरितीनिश्चयें॥८॥कितीधा [illegible] ॥एकपंचाग्निसाधनकरी॥ए
र्तनेंकरून॥करितीमाझेंस्मरण॥सत्यजाणयादवा॥१०॥कितीएकयोगीजन॥ [illegible] डतांउद [illegible] विकजन॥९॥नामसंकी
मीव्हावीह्मणून॥श्रमभोगितीबहुसाल॥११॥यापरीयोगाचेंलक्षण॥कथनकेलेंतुज [illegible] हेउपायेंकरून॥सिद्धिप्रा
नितीमाझेचरण॥निर्विघ्नतेचीत्रैलोक्यीं॥१२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥एकादशस्कंधप [illegible] ह्मगून॥जेकेवळचिं-
सखारामविरचित॥अष्टाविंशाध्यायगोडहा॥१३॥ २८ ॥उद्धवासिह्मणेभगवान॥माझेंग [illegible] पुनीत॥प्राकृत-
प्रदसांगतोंजाण॥भक्तीनेंश्रवणकरावें॥१॥ऐसेंव्रतजेकरिती॥तेदुर्जयमृत्यूसीजिंकिती॥ [illegible] पावन॥मंगल

थामती॥सर्वकरावेंमदर्पण॥२॥पुण्यदेशाचेठायीं॥जाऊनिवासकरावापाहीं॥ज्यादेशींसं ... ...जनन॥उत्सवपू
सतीतेथेंवसावें॥३॥माझेंसदाकरावेंकीर्तन॥तैसेंमाझ्याकथांचेंश्रवण॥माझेंज्यादिनींहोमृत ... अवलोकनकरावें॥५
र्णकरावातें॥४॥कीजेवाद्यनृत्यगायन॥तैसेंनामसंकीर्तन॥सर्वांभूतींमीजनार्दन॥ऐसेंविंशु ... रावा॥६॥बुद्धिमान
संतासिकरावेंनमन॥ऐसाहाज्ञानयोगपूर्ण॥पाद्मकल्पींकेलाकथन॥तोचिअखिलअ... ॥७॥हाभक्तियोगसांगि
पुरुषेंसाचें॥लक्षणमाझ्यास्वरूपाचें॥सदासर्वदामनींभक्तीचें॥आश्रयेंपहावेंअवयक... ब्राह्मणभक्तअसती॥
तला॥तोनकथींअभक्ताला॥नास्तिकदांभिकपुरुषाला॥दुर्विनीताल्हसांगोंनये ... णउद्धवासी॥तुवांजावेंब-
जेसंतयोग्यमती॥स्त्रीशूद्रादिकअन्यजाती॥भावेंऐकतीत्याकथेसी॥श्रीहरिकरा ... गंगापान॥वल्कलेंकरूनिपारि
दरीवनासी॥तेथेंअलकनंदास्वधुनीसी॥जाऊनिवंदींसद्भावें॥ ... सूनिमुक्त॥होशीलउद्धवाल्हरित॥
धान॥भावेंकरितांसगुणध्यान॥मोक्षभवनपावसी॥११॥ ... करूनीश्रवण॥उद्धवकरीसाष्टांगवंदन॥
मत्स्वरूपाचीप्राप्तीपुनीत॥सांगलाधसीयादवा॥१२॥ ... श्रीमद्भागवतसारामृत॥एकादशस्कंधपरमपुनीत
बदरिकाश्रमींजाऊनिआपण॥तपूनिमुक्तजाहला॥१३॥सद्धक्त ... ॥ २९॥ त्रिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेराया
प्राकृतसरवारामविरचित ... त्रिंशाध्यायगोड ... सातहोतीदारुण॥ १ ॥तैंयादवांसिह्मणेश्रीधर॥द्वार
सी॥द्वारकेसाजीपरियेसी ... स्वप्नकअहर्निशीं॥२॥ ... मस्तेपैंयावें॥२॥बालवृद्धांसहित॥आह्मीप्रभासींजा
केंतनवसाघटिकाभर॥ ... रवोद्धार॥तेथेंमंसवध ... ॥३॥उपोषणादिकरून॥करावेंभावेंविप्रपूजन॥धेनुग्र
तेंनिश्चित॥तेथेंहोऊ ... असंगनार्चनकराबाण
... श्रद्धातेंसांसि...

च्छीवस्त्रान्नसुवर्ण ॥ ये [illegible] ॥ ४ ॥ ऐसे [illegible] नियांमले ॥ सर्वयादवप्रभासींगेले ॥ दानधर्मकरूनिचांग ले ॥ मधुपानतेकरिती ॥ ५ ॥ [illegible] अखिलांजाहल्यास [illegible] ॥ परस्परींकलहमाजला ॥ धारणकरूनीशस्त्रांला ॥ मांडि लायुद्धप्रसंगनें ॥ ६ ॥ प्रद्यु [illegible] अक्रूर ॥ सांबा [illegible] जतीकृष्णकुमर ॥ सात्यकीगदयादववीर ॥ युद्धीं- शस्त्रसंपली ॥ ७ ॥ मुसळ [illegible] सून ॥ एरकाजाहल्य [illegible] र्माण ॥ तींचिशस्त्रेंसमजून ॥ युद्धमार्गीमिसळले ॥ ॥ ८ ॥ तेणेंजाहलाप्राणांत ॥ ऐसेंदेखुनीरेवतीकांत ॥ ये [illegible] रणाकरूनित्वरित ॥ शेषत्वासीपावले ॥ ९ ॥ ब्रह्म- शापेंकरूनिजाण ॥ तैसेंकृष्णमायेचेंआवरण ॥ पडतांय [illegible] प्राण ॥ प्रभासक्षेत्रींजाहले ॥ १० ॥ नंतरश्री धवेंकायकेलें ॥ चतुर्भुजरूपधरिलें ॥ वामपदावरीदक्षिणम [illegible] सलेतटस्थ ॥ ११ ॥ तेंमृगबुद्धीकरून व्याधेंमारिलाअंगुष्ठींबाण ॥ नंतरीजाणूनियांश्रीकृष्ण ॥ लोटां [illegible] ॥ १२ ॥ तेंश्रीहरिह्मणेतयातें ॥ होणारचीहेंपूर्वसंकेतें ॥ येथेंभ्रमनधरीचित्तें ॥ जाईस्वर्गातेमत्कृप [illegible] मगश्री [illegible] कडे [illegible] वंदून ॥ स्वर्गासीव्याधगे लाजाण ॥ येरीकडेदारुकपरिभ्रमण ॥ करितांतेथेंपातला ॥ १४ ॥ येतांतुलसीचा [illegible] तांउद ॥ दारुकाजाहलाप्र- मोद ॥ येऊनिश्रीहरिचरणारविंद ॥ वंदीसप्रेमसाष्टांग ॥ १५ ॥ ह्मणेश्रीपतेतुझें [illegible] होतांजाहलेंमनउद्वि ग्न ॥ शांतिनसेतयालागून ॥ दिशाज्ञाननुरेसज ॥ १६ ॥ ऐसेंबोलेजवसूत ॥ तवअदृश [illegible] हलारथ ॥ अश्व- ध्वजशस्त्रसहित ॥ अत्यद्भुतवर्तलें ॥ १७ ॥ तेंहरिह्मणेदारुका ॥ हेंवृत्तसांगेसकळिकां ॥ स [illegible] दिवसांतद्वारका समुद्रोदकींबुडेल ॥ १८ ॥ यास्तवपित्रादितुह्मांसकळ ॥ सोडूनिआसुचीहळहळ ॥ अर्जुना [illegible] पांजळ ॥ इंद्र- प्रस्थासीजावेंपें ॥ १९ ॥ ऐसेंऐकूनिवचन ॥ दारुकअत्यंतहोयदीन ॥ श्रीधरासिकरूनिनमन ॥ [illegible] पी

॥ प्रवर्तवा ॥

…गाहा ॥ अ-
थामती ॥ सर्वकरावेंमदर्पण ॥ २ ॥ पुण्यदेशाचेठायीं ॥ जाऊनिवासकरावापाहीं ॥ ज्यादेशींसं… …जनन ॥ उत्सवपू-
सतीतेथेंवसावें ॥ ३ ॥ माझेंसदाकरावेंकीर्तन ॥ तैसेंमाझ्याकथांचेंश्रवण ॥ माझेंज्यादिनींहोमृत … अवलोकनकरावें ॥ ५
र्णकरावातें ॥ ४ ॥ कींजेंवाद्यनृत्यगायन ॥ तैसेंनामसंकीर्तन ॥ सर्वांभूतींमीजनार्दन ॥ ऐसेंविश…रावा ॥ ६ ॥ बुद्धिमान
संतासिकरावेंनमन ॥ ऐसाहाज्ञानयोगपूर्ण ॥ पाद्मकल्पींकेलाकथन ॥ तोचिअखिलअ… ॥ ७ ॥ हाभक्तियोगसांगि
पुरुषेंसाचें ॥ लक्षणमाझ्यास्वरूपाचें ॥ सदासर्वदामनींभक्तीचें ॥ आश्रयेंपहावेंअवयक… ॥ ब्राह्मणभक्तअसती ॥
तला ॥ तोनकथींअभक्ताला ॥ नास्तिकदांभिकपुरुषाला ॥ दुर्विनीतालासांगोंनये… …णउद्धवासी ॥ तुवांजावेंब-
जेसंतयोग्यमती ॥ स्त्रीशूद्रादिकअन्यजाती ॥ भावेंऐकतीत्याक…कांसे ॥ श्रीहरिकिरा…गंगापान ॥ वल्कलेंकरूनिपरि
दरीवनासी ॥ तेथेंअलकनंदास्वधुनीसी ॥ जाऊनिवंदीसद्भावें ॥ … ॥ …सूनिमुक्त ॥ होशीलउद्धवाव्हरित ॥
धान ॥ भावेंकरितांसगुणध्यान ॥ मोक्षभवनपावसी ॥ ११ ॥ … …करूनीश्रवण ॥ उद्धवकरीसाष्टांगवंदन ॥
मत्स्वरूपाचीप्राप्तीपुनीत ॥ सांगलाधसीयादवा ॥ १२ ॥ …श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ एकादशस्कंधपरमपुनीत
बदरिकाश्रमींजाऊनिआपण ॥ तपूनिमुक्तजाहला ॥ १३ ॥ …४ ॥ २९ ॥ त्रिंशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुककल्याणेराया
प्राकृतसरवारामविरचित… …त्रिंशाध्यायगोडहा…शाप… …सातहोतीदारुण ॥ १ ॥ तेंयादवांसिह्मणेश्रीधर ॥ द्वारा-
सी ॥ द्वारकेमाजीपरियेसीं … …कअहर्निशीं ॥ २ ॥ … …पैधावें ॥ २ ॥ बालवृद्धांसहित ॥ आह्मीप्रभासींजा
केंतनवसाघटिकाभर ॥ … …द्वार ॥ तेथेंसव… ॥ ३ ॥ उपोषणादिकरून ॥ करावेंभावेंविप्रपूजन ॥ धेनुप्र
तोंनिश्चित ॥ तेथेंहोऊ… …असंगतार्चनकराणे…
तोंनि… …श्रद्धातैसीसि…

स्त्रीवस्त्रान्नसुवर्ण ॥ ये [illegible] ॥ ४ ॥ ऐस [illegible] नियां भले ॥ सर्वयादव प्रभासीं गेले ॥ दानधर्म करूनि चांग
ले ॥ मधुपान तें करिती ॥ ५ ॥ [illegible] अखिलां जाहल [illegible] ॥ परस्परीं कलह माजला ॥ धारण करूनी शस्त्रांला ॥ मांडि
ला युद्ध प्रसंगतें ॥ ६ ॥ प्रद्यु [illegible] अक्रूर ॥ सांबा [illegible] जती कृष्णाकुमर ॥ सात्यकी गद यादववीर ॥ युद्धीं-
शस्त्र संपलीं ॥ ७ ॥ मुसळ [illegible] सून ॥ एरका जाहल [illegible] र्माण ॥ तीं चि शस्त्रें समजून ॥ युद्धमार्गीं मिसळले ॥
॥ ८ ॥ तेणें जाहला प्राणांत ॥ ऐसें देखुनी रेवतीकांत ॥ ये [illegible] रणा करूनि त्वरित ॥ शेषत्वासी पावले ॥ ९ ॥ ब्रह्म-
शापें करूनि जाण ॥ तैसें कृष्णमायेचें आवरण ॥ पडतां य [illegible] प्राण ॥ प्रभासक्षेत्रीं जाहले ॥ १० ॥ नंतर श्री
धवें काय केलें ॥ चतुर्भुज रूप धरिलें ॥ वामपदावरी दक्षिण भ [illegible] सलेतटस्थ ॥ ११ ॥ तें मृगबुद्धी करून
व्याधें मारिला अंगुष्ठीं बाण ॥ नंतरी जाणूनियां श्रीकृष्ण ॥ लोटां [illegible] ॥ १२ ॥ तें श्रीहरि ह्मणे त याते ॥
होणार ची हें पूर्वसंकेतें ॥ येथें भय न धरी चित्तें ॥ जाई स्वर्गा तें मल्कृपे [illegible] मगश्री सां [illegible] सवंदून ॥ स्वर्गासी व्याध गे
ला जाण ॥ येरीकडे दारुक परिभ्रमण ॥ करितां तेथें पातला ॥ १४ ॥ येतां तुलसीचा [illegible] कड [illegible] ॥ दारुका जाहला प्र-
मोद ॥ येऊनि श्रीहरिचरणारविंद ॥ वंदी सप्रेम साष्टांग ॥ १५ ॥ ह्मणे श्रीपते तुझें अ [illegible] डतां ज [illegible] होतां जाहलें मन उद्वि
ग्न ॥ शांति न से त याला गून ॥ दिशाज्ञान नुरे मज ॥ १६ ॥ ऐसें बोलें जंव सूत ॥ तंव अ [illegible] हला रथ ॥ अश्व-
ध्वज शस्त्र सहित ॥ अत्यद्भुत वर्तलें ॥ १७ ॥ तें हरि ह्मणे दारुका ॥ हें वृत्त सांगे सकळिकां ॥ स [illegible] दिवसांत द्वारका
समुद्रोदकीं बुडेल ॥ १८ ॥ यास्तव पित्रादि तुह्मी सकळ ॥ सोडूनि आसुची हळहळ ॥ अर्जुना [illegible] जळ ॥ इंद्र-
प्रस्थासी जावें पैं ॥ १९ ॥ ऐसें ऐकूनि वचन ॥ दारुक अत्यंत होय दीन ॥ श्रीधरासि करूनि नमन ॥ [illegible]
[illegible] नीपा

॥ प्रवर्त[illegible]ध्यायगा-
[illegible]गम्यसीं॥ सवेंघेऊ-
तला॥ २०॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥ एकादशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसरवारामविरचित॥ त्रिं[illegible]चरित्रपूर्ण॥समस्त
डहा॥२१॥ ३०॥ एकत्रिंशाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेरायासी॥ तेंकौतुकजाहलेंप[illegible]वाक्यसीमा॥श्रीकृ-
निअमरांसी॥चतुर्मुखपातला॥ १॥सम्दावेंकरूनिवंदन॥ विज्ञप्तिकरीआपण॥ अवतार[illegible]न॥ पुष्पवृष्टिहोतसे
जाहलेंश्रीहरी॥ २॥ आतांआपणनिजधामा॥शीघ्रचलावेंपुरुषोत्तमा॥ऐसीपरि[illegible]करितीतेबहु॥ ५॥स
ष्णेंकायकेलें॥ ३॥आच्छादनकरूनिलोचन॥केलें देहविसर्जन॥देवकरितीदुं[illegible]सर्वेंतींगेलीं॥ ६॥ विद्युल्लते
॥ ४॥अप्सराकरितीनर्तन॥गंधर्वकरितीगायन॥ किन्नरवाद्येंवाज[illegible]चारण[illegible] ७॥प्रभातकाळींउठूनिजाण॥
त्यधर्म आणिसत्य कीर्ति॥अखंडलक्ष्मीआणिधृति॥महीवरूनिय[illegible]ती॥ग[illegible]॥ ८॥दारुकद्वारकेंतयेऊन॥वंदू-
समान॥क्षणेंश्रीकृष्णाचें निर्याण॥ होतांविस्मितस्फुरगण॥गेले[illegible]कूनित्यांदुःखजाहलेंदारुण॥ देवकीरोहिणी
श्रवणकरितीकृष्णनिर्याण॥तयांसीलाधेमोक्षसदन॥सत्य[illegible]॥ १०॥ रुक्मिण्यादिकृष्णकामिनी॥ निजपतीचेंच
निवसूदेवउग्रसेन॥यादवांचेंवर्तमान॥सर्वत्यांतेंनिवेदी[illegible]राहिल्या॥ ११॥ त्यास्त्रियांसहबालवृद्धांसी॥घेऊ
करितीरुदन॥राहिलेंनाहींदेहभान॥तयांकारणेंस[illegible]करूनीबंधूंची॥ १२॥वज्रासस्थापिलेंसिंहासनीं॥ या
रणस्मरूनी॥सतीगेल्या[illegible]करूनी॥अवशिष्टज्या[illegible]नेनकाळ॥ १३॥शुकह्मणेगानृपती॥तेंतुझेपितामह
निअर्जुनइंद्रप्रस्थासी॥ ज[illegible]कष्टराशी॥के[illegible]जाहले॥ १४॥रायावंशपालकजाणून॥राज्यींकरूनि-
उपरीसातवेदिनीं॥द्वार[illegible]खें[illegible]जीवनीं॥हरिव[illegible]
धर्ममूर्ति॥कृष्णनिर्या[illegible]असंगत[illegible]उदासी[illegible]
[illegible]श्रद्धातेसा[illegible]

तुझें स्थापन ॥ करितेज [illegible] ॥ द्रुपदां [illegible] मभरित ॥ नष्ट होऊनि [illegible] ॥ हरिपदीं [illegible] ॥ हितजाणतें ॥ १५ ॥ यापरी श्रीहरीचरित ॥ जो ऐके पढे प्रे-
वें हरिचरणीं वाहिला ॥ स [illegible] छंद लागला ॥ ध्य[illegible] परिनरत होय ॥ १६ ॥ एकादशस्कंध तुळसीचा पाला ॥ भा
एकादशस्कंध परम पुनीत ॥ [illegible] कृत सरवाराम विरचित [illegible] मनीं श्रीकृष्णाचा ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत
[illegible] एकत्रिंशाध्याय गोड हा ॥ १८ ॥ ३१ ॥ इति एकादशः

इतिश्रीमद्भागवतसारामृते ए

अथश्रीमद्भागवतसारामृतेद्वाद
व्यास
तक्षक

श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥ ॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ ॥नृपतिह्मणेमुनिसत्त[illegible]ध्यायुगांत॥[illegible]सी[illegible]श्रीकृष्ण गेलियास्वधामा॥ कवणेवंशींगेलीक्षमा॥ मजसर्वज्ञानिवेदीं॥ १ ॥श्रीशुकह्मणेराया[illegible]॥ रिपुंजयजो बृहद्रथवंशीं॥शुनकप्रधानेंतयासी॥ कपटेंकरूनिमारिलें॥२॥ नंतरनिजपुत्रप्रद्यो[illegible]संज्ञ॥ राज्यासनीं बैसवून॥राज्यकरूंलागलाआपण॥तयाचासुतपालकतो॥ ३॥तयाचाविशा[illegible]प[illegible]दन॥ त्यापासूननंदिवर्धन॥हेराजेप्रद्योतसंज्ञकजाण॥ होतीलभावीराजेंद्रा॥ ॥४॥॥ एकशेंअड[illegible]नि[illegible]त्सर॥राज्यकरतील मनोहर॥पुढेंशिशुनागत्याचाकुमर॥त्याचाकाकवर्णजाणिजे॥[illegible]तयाचा[illegible]सुत॥तयाचाक्षेत्रज्ञनिश्चित॥त्याचाविधिसारपुनीत॥ततोअदर्भकनिर्धारें॥ ६॥[illegible]॥श्री[illegible]चानंदिवर्धन॥त्याचामहानंदीपूर्ण॥हेतीनशेंसाठवत्सरजाण॥पुढेंराज्यकरतील॥ ७॥[illegible]सुत॥शूद्रीगर्भोद्भवनिश्चित॥ राज्यकरतीलमहीत॥नंदनामातोभावी॥८॥पुढेंशूद्रप्रायन[illegible]धर्ममार्गीसदावर्तती॥सुमाल्यप्रमुखनंदपुत्रपुढती॥शतवर्षेंजगतीभोगितील॥९॥पुढें[illegible]दासिसाचार॥चाणक्यनामेंद्विजवर॥ पराभूतकरूनीसमग्र॥राज्यमौर्यासीदेईल॥१०॥चंद्रगु[illegible]मौर्यदशक॥शतावरीसदतीसअधिक॥वर्षेराज्य करीलसम्यक॥परंपरेनेंनृपराया॥११॥त्याउपरिदशशुं[illegible]॥द्वादशोत्तरशतवर्षेअव्यंग॥ पृथ्वीसभोगितीलचांग॥काण्वायनतयांपुढें॥१२॥तीनशतपंचचाळीस[illegible]र्षेंशासितीलमहीस॥नंतरकाण्वावधूनिसावकाश॥ शूद्रभोगितीलभूमीतें॥१३॥पुढेंनिजस्वामीचाघात[illegible]रून॥किरातराज्यकरितीलआपण॥कलीमाजीजोबलवान॥तेणेंनिर्बळावधावें॥१४॥अर्ध[illegible]आपणबैसावेंराज्यावर॥कलीमाजीऐसाप्रकार॥सत्य

चर्न[illegible]॥उदा[illegible]

[illegible]नकुरा[illegible]

होईलनृपराया ॥ १५ ॥ सिंधूच्यातटीं [illegible]ाका ॥ तैसे [illegible]गा [illegible]भागातटाकीं ॥ काश्मीरदेशीं होतसेकीं ॥ म्लेच्छप्रायभू
पते ॥ १६ ॥ अल्पवीर्यअल्पायुअति ॥ भूप होतील ऐसे कु[illegible]ीराशी ॥ ऐसासारांशतुजप्रती ॥ कथनकेलापरीक्षिते ॥ १७ ॥
श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वादशस्कंधपरमपुनीत ॥ [illegible]ोंचसकृतसखारामविरचित ॥ प्रथमाध्यायगोड हा ॥ १८ ॥
१ ॥ द्वितीयाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ह्मणेरायासी ॥ [illegible]र्दयनीपरिसावेंकलिमाहात्म्यासी ॥ दिवसानुदिवससद्
र्मासी ॥ क्षयबहुतहोईलबा ॥ १ ॥ सत्यशौचक्षमाजा[illegible]ागकदयाआयुष्यहींक्षीण ॥ होतीलबापानलगतांक्ष-
ण ॥ उपायकांहींन चाले ॥ २ ॥ द्रव्यसंकोचपाहूनफार ॥ [illegible]ार[illegible]माता पितर ॥ आप्तवर्गसहोदर ॥ करती-
लकलहनिश्चयें ॥ ३ ॥ यज्ञोपवीतावरून ॥ हाआहे ह्मणतील ब्र[illegible]सुद[illegible]ंनसेकोठेंचिवेदाध्ययन ॥ काषाय
वस्त्रेंयतिहोती ॥ ४ ॥ सर्वव्यवहारीकपटपूर्ण ॥ पांडित्यह्मणजे [illegible]न ॥ [illegible]ाराजांही लावण्यार्थकेशधारण ॥ उद-
रभरणपुरुषार्थ ॥ ५ ॥ सर्वदांभिकधर्मीनर ॥ होतीलरायाअपा[illegible]पपु[illegible]
करतील ॥ ६ ॥ अनावृष्टीनेंपाहीं ॥ धान्यउत्पन्न होणारनाहीं ॥ अन्नावांचूनिलवकरी कडे जो गिरिकंदर ॥ पाहूनिवास
॥ ७ ॥ वीसतीससंवत्सर ॥ मानवायुहोईलसाचार ॥ पाखंडमयधर्मसमग्र ॥ राज्[illegible]डतांजा[illegible]प्रजानाशहोणारतो ॥
वर्णशूद्रांपरी ॥ आचरणकरतीलनिर्धारीं ॥ धेनुअजामेषाकारी ॥ होतीलजाणराजेंद्रा[illegible]नि[illegible] होतीलते ॥ ८ ॥ चारी
वर ॥ पर्जन्ययेणारजाणार ॥ सौदामिनीपरिचमक निर्धार ॥ सत्यवचनजाणिजे ॥ १० ॥ ऐसा[illegible]द[illegible] ॥ सानहोतीलतरू
कलियुगाचेअंतींपाहीं ॥ शंभलग्रामाचेठायीं ॥ विष्णुयशाचेमंदिरीं ॥ ११ ॥ कल्कीनामेंअवतार ॥ [illegible]नर्थहोतांकांहीं ॥
रावर ॥ करीलयवननृपांचासंहार ॥ अश्वारूढहोऊनी ॥ १२ ॥ श्रीहरीच्छेंकरूनीनिश्चित ॥ मागुती धर्मयेंघेऊनिइंद
[illegible]कराजेप्र

म ॥ होतांप्रवर्त्तेलजाणकृत ॥ तेणेंधर्मस्थितिचालेलगा ॥ १३ ॥ रायातुझ्याजन्मापासून ॥ नंदाभिषे[illegible]पर्यंतजा-
णा ॥ चौदाशेंअठ्ठ्याण्णववर्षेंपूर्ण ॥ होतीलबापानिश्चयें ॥ १४ ॥ सप्तर्षिएकनक्षत्रीं ॥ शतव[illegible] ॥ राहतीसाचारी
तेसांप्रतअसतीमघांवरी ॥ कल्पारंभींनिश्चयें ॥ १५ ॥ तेजातीलपूर्वाषाढांसी ॥ तेंकलिवृ[illegible]द्धूनिश्चयेंशी ॥ पुढें-
उत्तरोत्तरकलिविनाशीं ॥ कृतयुगासीप्रवृत्तीपैं ॥ १६ ॥ कृतत्रेताद्वापरकली ॥ यांची[illegible]दरायाभली ॥ यथा-
नुक्रमेंचांगली ॥ पूर्वीपरीहोईल ॥ १७ ॥ ऐसावंशानुक्रमभला ॥ राजेंद्राकथिल[illegible]ला ॥ अग्रभागींचरिता-
ला ॥ सावधानेंपरिसावें ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वादशस्कंध[illegible]रमपुनीत[illegible]कृतसखारामविरचित
द्वितीयाध्यायगोडहा ॥ १९ ॥ २ ॥ तृतीयाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक[illegible] ॥ श्रीयासी[illegible]कथापरिसेंसौख्यराशी ॥
राजकलहपाहूनिमानसीं ॥ सस्मितपृथ्वीमनींबोले ॥ १ ॥ अहो[illegible]म्हणून ॥ राजेकरितीभांडण ॥
शेवटींपावतीमरण ॥ करूनिरणएकमेकीं ॥ २ ॥ पृथुपुरूरवा[illegible]भति ॥ नहुषभरतसहस्रार्जुननिश्चि-
ती ॥ खट्वांगश्रीरामदाशरथि ॥ तृणबिंदुययातीमांधाता ॥ [illegible]नवृषपर्वाबाण ॥ कौरवपांडवकरितांभां-
डण ॥ शेवटींपावलेमरण ॥ निजकर्मेंकरूनियां ॥ ४ ॥ इ[illegible]भजकरितांमेले ॥ मीएकावेसंगतीनाहींगेलें ॥ सती-
परीनाहींजळालें ॥ अग्नीमाजीकवणासवें ॥ ५ ॥ सकलज्ञ[illegible]कथाविशेष ॥ शुकम्हणेत्यांच्याकथाविशेष ॥ ज्ञान
वैराग्यसंबंधेंसावकाश ॥ वाग्विलासेंमीवदलों ॥ ६ ॥ [illegible]परीक्षितिम्हणेयोगियासी ॥ चहूंयुगांचेधर्ममजसी
कलितरणोपायहीसांगानिश्चयेंशीं ॥ ऐकूनिबोले[illegible]शुक ॥ ७ ॥ कृतयुगींपादचार ॥ धर्मासिहोतेसाचार ॥
सत्यदमतपदानसुंदर ॥ धर्माचरण[illegible]पैं ॥ ८ ॥ [illegible]हांसकळब्राह्मण ॥ शांतदांतसंतुष्टमन ॥ सदाहोतेतप
[illegible]कुरा[illegible]

करून ॥ कपटमनींस्फुरेना ॥ ९ ॥ त्रेतायुगींतीनचरण ॥ वचनबोंन ॥ सेनामहीवरीपाडिली ॥ १५ ॥ प्रद्युम्
होतेजनतदा ॥ १० ॥ द्वापरयुगींभले ॥ द्विपादधर्मासीरा देश धरूनिपूजनकरीपें ॥ १६ ॥ मायादारवीसौ
हो ॥ ११ ॥ कलियुगींधर्मएकपादनिश्चित ॥ तैंनसेशौचस हलाकपटीतो ॥ १७ ॥ क्वचितूपृथ्वीवरीक्वचितग
शापावतीसहजचीं ॥ १२ ॥ तेव्हांप्रजादुराचरणी ॥ निर्दयनी युद्धकरीतसे ॥ १८ ॥ जेथेंजेथेंशाल्वनृपती ॥
णीअसेना ॥ १३ ॥ नीचहोतीलप्रधान ॥ स्त्रियापतींचात्यागक १९ ॥ वृष्णिबाणयेतांअमित ॥ शाल्वजाहला
लचोरांचा ॥ १४ ॥ प्रजाभक्षकनृपवर ॥ नित्यकरितीलपरद्वार ॥ गदाप्रहारमदनावरी ॥ करिताजाहलाते
करतीलगा ॥ १५ ॥ ऐसाकलिदोषनिधि ॥ परीतयांतएकगुण मदना ॥ सूतेंनेलेंअन्यस्थाना ॥ एकमुहू
तोनिश्चयें ॥ १६ ॥ कृतयुगींहरिध्यान ॥ त्रेतायुगींकरितांयजन ॥ ांगमातें ॥ यदुकुळींपाठदावीरणा
माजीसंकीर्तनें ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वादशस्कंधपरमपुनीत ांहीरणविमुखताकुत्सित ॥ का
याध्यायगोडहा ॥ १८ ॥ ३ ॥ चतुर्थाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुकम्हणेपरीक्षि ीकडेजाहलीफजीती ॥ काय-
कनिश्चिती ॥ काळसांगितलातुजप्रती ॥ युगमानहीवर्णिलें ॥ १ ॥ आतांपरिसें डतांजाण ॥ सूतेंप्राणरक्षा
स्त्रवेळांजाती ॥ तेव्हांविधीचादिवसनिश्चिती ॥ एकहोतोजाणिजे ॥ २ ॥ तितुके म्हणूनिहेंकेलें ॥ २७ ॥ आतां
लयपावेनिर्धारीं ॥ तोनैमित्तिकप्रलयअवधारीं ॥ बोलतीविचारीसज्जन ॥ ३ ॥ वि श्रीमद्भागवतसारामृत
मनुहोतीसमाप्त ॥ ऐसींशतवर्षेंभरतांलरित ॥ सप्तप्रकृतिलयहोतो ॥ ४ ॥ प्राद ॥ ७६ ॥ सप्तसप्ततितमा
शतवर्षेंहोयअनावृष्टिपरियेसीं ॥ तेणेंअन्नोदकप्राणियांसी ॥ यत्नकरितांहीदुर्मि चासी ॥ धारणकरिता

भा.सा. २

म॥होतांप्रवर्त्तेलजाणकृत॥तेणेंधर्मस्थितिचालेलगा॥१३॥रायातुझ्याजन्मापासून॥[illegible]णमात्याचा॥२॥जाऊ
ण॥चौदाशेंअठ्याण्णववर्षेंपूर्ण॥होतीलबापानिश्चयें॥१४॥सप्तर्षिएकनक्षत्रीं[illegible]सचिवाचें॥३॥गदसार
तेसांप्रतअसतीमघांवरी॥कल्यारंभींनिश्चयें॥१५॥तेजातीलपूर्वाषाढांसी॥तैं[illegible]यांचें॥४॥इंद्रप्रस्थींदुष्ट
उत्तरोत्तरकलिविनाशीं॥कृतयुगासीप्रवृत्तीपैं॥१६॥कृतत्रेताद्वापरकली॥यांच्या[illegible]शाल्वांचासमर॥देखू
नुक्रमेंचांगली॥पूर्वींपरीहोईल॥१७॥ऐसावंशानुक्रमभला॥राजेंद्राकथिला[illegible]धर॥कोठेंशाल्वदा-
ला॥सावधानेंपरिसावें॥१८॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥द्वादशस्कंधा[illegible]रमपुनीत[illegible]॥तीक्ष्णशक्तिसोडूनिलव-
द्वितीयाध्यायगोडहा॥१९॥ २ ॥तृतीयाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुक[illegible]॥श्री[illegible]यासी[illegible]सव्यबाहूंसीत्याणेंवेधिलें
राजकलहपाहूनिमानसीं॥सस्मितपृथ्वीमनींबोले॥१॥अहो[illegible]कुरु[illegible]रसंवहिलें॥मन्मित्रेंचेंध्वजींसव
शेवटींपावतीमरण॥करूनिरणएकमेकीं॥२॥पृथुपुरूरवा[illegible]त्याचाप्राण॥आतांसोडूनितिरवटबाण
ती॥खट्वांगश्रीरामदाशरथि॥नृगबिंदुययातीमांधाता॥[illegible]प्रहार॥ऐसेंऐकूनिकठिणोत्तर॥यदुवी
डण॥शेवटींपावलेमरण॥निजकर्मेंकरूनियां॥४॥इ[illegible]मजों॥मृत्यूलेंनपाहसीनयनीं॥कायबोलसी
परीनाहींजळालें॥अग्नीमाजीकवणासवें॥५॥सकलज्ञ[illegible]कथ[illegible]ती॥परीअर्थरहितवचनोक्ती॥नवदतीक-
वैराग्यसंबंधेंसावकाश॥वाग्विलासेंमीवदलों॥६॥[illegible]वरीं[illegible]॥तेणेंरुधिरवमनतेअवसरीं॥करिताजाहला
कलितरणोपायहीसांगानिश्चयेंशीं॥ऐकूनिबोलेश्रीशुक॥मुहूर्तानंतरचमत्कारपूर्ण॥कायजाहलातो
सत्यदमतपदानसुंदर॥धर्माचरणहे[illegible]पैं॥८॥[illegible]हांसकळ[illegible]रोचनबोलताजाहला॥वसुदेवनेला-
[illegible]कुरा[illegible]

स्कं.उ.१२ १०..७.१

३५

करू॥कपटमनींस्फुरेना॥९॥त्रेतायुगींतीनचरण॥रा
होतेजनतदा॥१०॥द्वापरयुगींभले॥द्विपाद्धर्मासीराहि
हो॥११॥कलियुगींधर्मएकपादनिश्चित॥तैंनसेशौचसत्य
शापावतीसहजचीं॥१२॥तेव्हांप्रजादुराचरणी॥निर्दयनीच
णीअसेना॥१३॥नीचहोतीलप्रधान॥स्त्रियापतींचात्यागकरू
लचोरांचा॥१४॥प्रजाभक्षकनृपवर॥नित्यकरितीलपरद्वार॥
करतीलगा॥१५॥ऐसाकलिदोषनिधि॥परीतयांतएकगुण [illegible]
तोनिश्चयें॥१६॥कृतयुगींहरिध्यान॥त्रेतायुगींकरितांयजन॥द्वापारीं
माजीसंकीर्तनें॥१७॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥द्वादशस्कंधपरमपुनीत॥
याध्यायगोडहा॥१८॥३॥चतुर्थोध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणेपरीक्षिती
कनिश्चिती॥काळसांगेतलातुजप्रती॥युगमानहीवर्णिलें॥१॥आतांपरिसेंप्र
स्त्रवेळांजाती॥तेव्हांविधीचादिवसनिश्चिती॥एकहोतोजाणिजे॥२॥नितुकी
लयपावेनिर्धारीं॥तोनैमित्तिकप्रलयअवधारीं॥बोलतीविचारीसज्जन॥३॥विधी
मनुहोतीसमाप्त॥ऐसीशतवर्षेंभरतांलवरित॥सप्तप्रकृतिलयहोतो॥४॥प्राकृ
शतवर्षेंहोयअनावृष्टिपरियेसीं॥तेणेंअन्नोदकप्राणियांसी॥यत्नकरितांहीदुर्भिक्ष॥५॥तहीतांप्र

॥वचनबोलेकायप्राकृत॥विपरीतकैसेंजाहलें॥
दुंदेवतातासीपरम॥संकटकैसेंओढवलें॥१९॥त
र॥वसुदेवाघेउनीपातला॥२०॥कृष्णासिम्हणे
धर्माकरितों॥२१॥शक्तिअसेतरीरक्षींसाचार॥ऐ
कर्मकरूनियांपरी॥बैसलासोभांतसत्व
वआणूनिमनीं॥व्याकुळजाहलामोक्षदा
सुदेवकाया॥पाहतांनदिसेत्यागया॥
॥ऐसेंकोणीएकह्मणती॥ परीकृ
त्वपावेप्राणीआपण॥तथासी
करी॥साक्षातपूर्णब्रह्मश्रीह
ळ॥कुपितहोऊनिसोभपा
करूनिहरी॥गदाछेदो
दन॥करिताजाहलाते
जयशब्देंसुरगर्जती॥
णोनीतझाला॥२३॥

म ॥ होतांप्रवर्तेलजाणकृत ॥ तेणेंधर्मस्थितिचालेलगा ॥ १३ ॥ रायातुझ्याजन्मापासू नमस्कार ॥ भावबळेंपैं
ण ॥ चौदाशेंअठ्ठ्याण्णववर्षेंपूर्ण ॥ होतीलबापानिश्चयें ॥ १४ ॥ सप्तर्षिएकनक्ष अवभृथस्नानतेंकेलें
तेसांप्रतअसतीमघांवरी ॥ कल्पारंभींनिश्चयें ॥ १५ ॥ तेजातीलपूर्वाषाढांसी ॥ वर्णावें ॥ २९ ॥ यापरीब
उत्तरोत्तरकलिविनाशीं ॥ कृतयुगासीप्रवृत्तीपैं ॥ १६ ॥ कृतत्रेताद्वापरकली ॥ ॥ ३० ॥ श्रीमद्भागवतसारा
नुक्रमेंचांगली ॥ पूर्वींपरीहोईल ॥ १७ ॥ ऐसावंशानुक्रमभला ॥ राजेंद्राक डहा ॥ ३१ ॥ ७९ ॥ ॥ अशीं
ला ॥ सावधानेंपरिसावें ॥ १८ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वादशस्कंधप्र पठणेंभवाचीवार्त्ता ॥ तिळमा
द्वितीयाध्यायगोडहा ॥ १९ ॥ २ ॥ तृतीयाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक ॥ रव्यरवाणी ॥ कथनकरायेधवां
राजकुळहृपाहूनिमानसीं ॥ सस्मितपृथ्वीमनींबोले ॥ १ ॥ अहो ॥ कवणऐसासांगाहो ॥ ३ ॥ श्रीहरि-
शेवटींपावतीमरण ॥ करूनिरणएकमेकीं ॥ २ ॥ पृथुपुरूरवा हो ॥ ४ ॥ सर्वदाश्रीकृष्णस्मरण ॥ करील
ती ॥ खट्वांगश्रीरामदाशरथि ॥ तृणबिंदुययातीमांधाता ॥ भगवन्मूर्तीसीपाहून ॥ जोकांकरीसदान-
डण ॥ शेवटींपावलेमरण ॥ निजकर्मेंकरूनियां ॥ ४ ॥ इ वलोकन ॥ करितीधन्यतेचिलोचन ॥ विष्णु
परीनाहींजळालें ॥ अग्नीमाजीकवणासवें ॥ ५ ॥ सकलज्ञ सी ॥ भूपतीऐसाबोलेशुकासी ॥ ऐकूनितया
वैराग्यसंबंधेंसावकाश ॥ वाग्विलासेंमीवदलों ॥ ६ ॥ न ॥ सुदामानामेंब्राह्मण ॥ विषयविरक्तज्ञान
कलितरणोपायहीसांगानिश्चयेंशीं ॥ ऐकूनिबोले नाहींसंग्रहासी ॥ मुलेंलेंकुरेंदिवानिशीं ॥ कल-
सत्यदमतपदानसुंदर ॥ धर्माचरणहें पापपैं ॥ ८ ॥ पतिव्रता ॥ अंगींनाणुनीतीव्रता ॥ कायबोलेपती
नकुरा

३८

करून ॥ कपटस्नेहीं स्फुरेना ॥ ९ ॥ त्रेतायुगीं तीन चरण । राया होते धर्मा लागुन ॥ तपादि क्रिया आचरण ॥ करीत होते जन तदा ॥ १० ॥ द्वापरयुगीं भले ॥ द्विपाद धर्मासी राहिले ॥ स्वाध्याय निरत होते जाहले ॥ हृष्टपुष्ट सकळही ॥ ११ ॥ कलियुगीं धर्म एकपाद निश्चित ॥ तैं न सेशौच सत्यदयाकिंचित् ॥ तेणें धर्माचे त्रिपाद विख्यात ॥ नाश पावती सहजची ॥ १२ ॥ तेव्हां प्रजा दुराचरणी ॥ निर्दय नीच होऊनी ॥ अधर्म करिती क्षणोक्षणीं ॥ शास्ता कोणी असेना ॥ १३ ॥ नीच होतील प्रधान ॥ स्त्रिया पतीचा त्याग करून ॥ स्वैर करितील स्वेच्छाचरण ॥ उपद्रव होईल चोरांचा ॥ १४ ॥ प्रजाभक्षक नृपवर ॥ नित्य करितील परद्वार ॥ संन्यासी होतील लोभपर ॥ तपस्वी प्रतिग्रह करतील गा ॥ १५ ॥ ऐसा कलि दोषनिधि ॥ परी तयांत एक गुण [illegible] बुद्धि ॥ हरिकीर्तनें सर्व दोषाब्धि ॥ शुष्क होतो निश्चयें ॥ १६ ॥ कृतयुगीं हरिध्यान ॥ त्रेतायुगीं करितां यजन ॥ [illegible]री जें केलिया परिचरण ॥ तें फल कलीमाजी संकीर्तनें ॥ १७ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वादशस्कंध परमपुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ तृतीयाध्याय गोड हा ॥ १८ ॥ ३ ॥ चतुर्थाध्याय प्रारंभः ॥ ॥ श्रीशुक म्हणे परीक्षिती ॥ परमाणुपासूनि द्विपरार्धांतिक निश्चिती ॥ काळ सांगीतला तुजप्रती ॥ युगमान ही वर्णिलें ॥ १ ॥ आतां परिसें प्रलय परिमिति ॥ चार युगें सहस्र वेळां जाती ॥ तेव्हां विधीचा दिवस निश्चिती ॥ एक होतो जाणिजे ॥ २ ॥ तितुकी चि तयाची रात्री ॥ तैं त्रैलोक्य लय पावे निर्धारीं ॥ तो नैमित्तिक प्रलय अवधारीं ॥ बोलती विचारी सज्जन ॥ ३ ॥ विधीच्या एका दिवसांत ॥ चवदा मनु होती समाप्त ॥ ऐसीं शत वर्षें भरतां खरित ॥ सप्तप्रकृति लय होतो ॥ ४ ॥ प्राकृतीक लय म्हणती त्यासी ॥ शत वर्षें होय अनावृष्टि परियेसीं ॥ तेणें अन्नोदक प्राणियांसी ॥ यत्न करितां ही दुर्मिळ ॥ ५ ॥ तैं होतो प्रजेचा अं

त॥सूर्यद्वादशकळांनीं होयतप्त॥नंतरशेषमस्तकापासूनिअद्भुत॥दावानलप्रगटतो॥६॥तेणेंकरूनिसत्वर
होतोविश्वाचासंहार॥प्रलयवायुशतवत्सर॥स्फूर्तनिअनर्थहोतसे॥७॥पुढेंगजशुंडेसमान॥जलधारामे-
घवर्षतीआपण॥शतसंवत्सरपूर्ण॥जलमयपृथ्वीहोयतेणें॥८॥तैंपृथ्वीगंधगुणासवें॥उदकामाजीसा
मावे॥जलतेजींतेंवायूंतस्वभावें॥वायुआकाशींलीनहोय॥९॥आकाशशब्दासहअहंकारीं॥तोकार्यास
हसाचोकारीं॥महत्तत्त्वींमिळेनिर्धारीं॥तेंलीनहोयगुणत्रयीं॥१०॥गुणत्रयलयस्थान॥उद्धवाजाणनि-
त्यप्रधान॥प्राकृतिकहेंअभिधान॥याप्रलयासीअसेपैं॥११॥आत्यंतिकलयह्मणजेमोक्ष॥दैनंदिनप्रलय
हाप्रत्यक्ष॥भूतेंहोतींआपणांसमक्ष॥प्रतिदिवसींजेंस्फुरपैं॥१२॥चतुर्विधप्रलयतुजप्रती॥सांगितलामे
दिनीपती॥नित्यनैमित्तिकप्राकृतिकनिश्चिती॥आत्यंतिकऐसाहा॥१३॥यापरीअसतांकचाट॥नकरीस-
दाचरणाचापाठ॥प्राणीहोऊनिउद्धट॥दुष्कर्मींरतबहु॥१४॥संसारसागरतरावया॥श्रीहरिचेचरणरा-
या॥नौकेपरीपरीनेणुनीयां॥व्यर्थभ्रमतोचहूंकडे॥१५॥हीसंहिताभागवती॥आदिनारायणविधिसीक-
थिती॥तेणेंबोधिलीनारदाप्रती॥नारदेंव्यासासीकथियेली॥१६॥तयांनींमजलापढविली॥मीरायातुज-
निरूपिली॥हीआतांसूतेंपरिसिली॥तोसांगेलशौनकादिकां॥१७॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥द्वादशस्कंधपर
मपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥चतुर्थाध्यायगोडहा॥१८॥ ४॥ पंचमाध्यायप्रारंभः॥ ॥श्रीशुकह्मणे
रायासी॥विश्वात्माहृषीकेशी॥वारंवारनिश्चयेशीं॥इत्थंग्रंथींवर्णिलाअसे॥१॥ब्रह्माज्याच्याप्रसादापासूनी॥
शेषापासूनिपिनाकपाणि॥तयाहरीसभजतांजनीं॥भयशंकाअसेना॥२॥यास्तवयथामतिचिंतन॥वासुदे-

तुकाराम

वाचेंकरावेंपूर्ण॥आतांमीमरेनहीजाण॥पशुबुद्धित्यागंतूं॥३॥आतांसारिखातूंपूर्वींकोणी॥राजाजाहला-
नाहींसज्जनीं॥होणारनाहींसभाविजननीं॥जन्मलानसशीआतांही॥४॥जैसाआपलाशिरश्छेदआपण॥
स्वप्नींकरितोअवलोकन॥तैसाचिजागृतीमाजीपूर्ण॥देहमरणपाहातसे॥५॥देहनष्टजाहलिया॥जीवशिव
ऐक्यपावतीराया॥हेंतत्वज्ञानेंजाणूनियां॥मोहमायानिवारीं॥६॥अहंब्रह्मास्मिह्मणून॥अखंडकरीनाम
स्मरण॥मुखींश्रीकृष्णजनार्दन॥रामरामउच्चारीं॥७॥ऐसेंआचरणकरितांचोख॥विप्रप्रेषिततक्षक॥दंश
करितांहीतुजदेख॥भेदबुद्धिनुपजेलपैं॥८॥तेणेंअभिमन्युनंदना॥नाहींहोणारतुजयातना॥मृत्युकशरणातुझ्या
चरणा॥नचालेबळतयाचें॥९॥मीस्वयेंचिब्रह्मआहें॥परमपदासीजाईनपाहें॥ऐसेंजाणूनिलवलाहें॥देहा-
भिमानसोडींतूं॥१०॥वासुदेवाचेंचिंतनकरितां॥पदींतक्षककडसेलअवचिता॥तुजलागींतीसर्वव्यथा॥राया
नकळेलहरिरूपें॥११॥आत्म्याहूनिविश्वसकळ॥भिन्ननाहींचकेवळ॥ऐसेंपाहसीलसोज्ज्वळ॥तादात्म्यस्या
शीहोतांची॥१२॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥द्वादशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥पंचमाध्याय
गोडहा॥१३॥ ५ ॥ ॥षष्ठाध्यायप्रारंभः॥ ॥परीक्षितिह्मणेव्यासनंदना॥आपुल्याअनुग्रहेंकरूनिजाणा॥
सिद्धजाहलोंपावना॥छिन्नसंशयमीआहें॥१॥आपुल्यामुखापासूनिपुनीत॥श्रवणकेलेंश्रीमद्भागवत॥
आतांमृत्यूपासूनिकिंचित॥भयमातेंअसेना॥२॥परमपदासीजावया॥आज्ञादेईयोगिराया॥ऐसेंवचन
ऐकूनियां॥श्रीशुकह्मणेतथास्तु॥३॥भिक्षूंसहितषोडशोपचार॥श्रीशुकाचीपूजानरेश्वर॥करिताजाहला
नमस्कार॥वारंवारमस्तकें॥४॥स्तवनकरूनियांभलें॥शिष्यांसहितबोळविलें॥शुकयोगींद्रागोरविलें॥पुढ

तींचरित्रअवधारा ॥ ५ ॥ ब्रह्मीभूतहोऊनिभूपती ॥ अचलबैसलाआसनावरती ॥ इतुक्यांततक्षकयेतांशीघ्रगती ॥
मार्गींकश्यपभेटला ॥ ६ ॥ मुनिह्मणेतक्षकालागुन ॥ कोठेंत्वरेंकरिसीगमन ॥ येरूह्मणेसावधान ॥ श्रवणकरींये
धवां ॥ ७ ॥ परीक्षितीरायासिदेख ॥ दंशकरावयाजातोंमीतक्षक ॥ कश्यपह्मणेमीउतरावयाविख ॥ जातोंसाच
निश्चयें ॥ ८ ॥ संजीवनीचामंत्र ॥ मजविदितआहेस्वतंत्र ॥ यास्तवजाऊनिराजगात्र ॥ पवित्ररक्षणकरीनमी ॥ ९ ॥
ऐसीपरिसूनिवाणी ॥ तक्षकबोलेतयेक्षणीं ॥ मीयावटवृक्षालागुनी ॥ दंशकरितोंउगवींतूं ॥ १० ॥ तेंतक्षकेंवृक्षा
सिदंशकरितां ॥ भस्मीभूतजाहलातत्वता ॥ कश्यपमुनीनेंमंत्रसंहिता ॥ जपूनिवृक्षउभारिला ॥ ११ ॥ ऐसापा
हूनिचमत्कार ॥ तक्षकेंकेलानमस्कार ॥ ह्मणेब्रह्मशापअनिवार ॥ मीतोनिमित्तयाअसे ॥ १२ ॥ हेंद्रव्यदेतोंतु-
ह्मांसी ॥ तेंघेऊनिजावेंगृहासी ॥ मान्यकराविप्रवचनासी ॥ ऐकूनिउत्तमद्विजह्मणे ॥ १३ ॥ कश्यपमागेंपरत-
विला ॥ तक्षकपुढारंचालिला ॥ वेगेंगंगातटाकींपातला ॥ रायासन्निधद्विजरूपें ॥ १४ ॥ तक्षकेंदंशकरितांभला
राजदेहभस्मजाहला ॥ हाहाकारप्रवर्तला ॥ कायअनर्थसांगावा ॥ १५ ॥ सुरवरनृपाचेअंतकाळीं ॥ पुष्पेंवर्ष-
तीवेळोवेळीं ॥ दुंदुभीवाजतीनिराळीं ॥ अप्सरागातीस्वच्छंदें ॥ १६ ॥ तैंसर्पयोगेंहोयपितृनिधन ॥ हेंजनमेजय
करूनिश्रवण ॥ द्विजांसहअभिचारमंत्रेंकरून ॥ सर्पसत्रकरीपें ॥ १७ ॥ त्यायज्ञांतथोरथोर ॥ येऊनिपडती
विखार ॥ तक्षकनाहींह्मणूनिवारंवार ॥ ऋत्विजांभूपबोलतसे ॥ १८ ॥ ऐसीपरिसूनिमात ॥ विप्रबोलतीसमस्त ॥ त
क्षकजाहलाइंद्रांकित ॥ तेणेंपाठीशींघातला ॥ १९ ॥ रायेंऋत्विजांसीकथिलें ॥ इंद्रासहिततक्षकाभलें ॥ होमकुं-
डींपाहिजेपाडिलें ॥ ऐकूनिद्विजह्मणतीबरें ॥ २० ॥ इंद्रायतक्षकायस्वाहाह्मणतां ॥ ससर्पइंद्रअवचिता ॥ आ-

सनासहितखालता ॥ पडोंपाहेअग्नींत ॥ २१ ॥ मगबृहस्पतियेऊन ॥ जनमेजयासीकथूनिज्ञान ॥ करीइंद्रा-
चेंरक्षण ॥ स्वनीतिवचनेंबोधुनी ॥ २२ ॥ सूतह्मणेहीभगवन्माया ॥ सुज्ञाकडूनिकरवीअकार्या ॥ द्विजकृतें
नृपवधावया ॥ अन्यकारणअसेना ॥ २३ ॥ तैसेंचिजनमेजय ॥ करीसर्पसत्रींसर्पक्षय ॥ हेंसर्वजाणाअसं-
शय ॥ मायाकार्यनिश्चयें ॥ २४ ॥ तीमायाहरिपदभजनें ॥ नष्टहोयनिरभिमानें ॥ मीमाझेंहेंकुत्सितकेणें
त्यजितांपावणेंपरमपदा ॥ २५ ॥ यास्तवअतिवादसहावे ॥ दोषदृष्टीनेंकोणानपहावें ॥ देहाभिमानेंनबांधा-
वें ॥ मुनीहोवैरकवणाशीं ॥ २६ ॥ ऐसेंबोलूनिशास्त्रांतीं ॥ सूतवंदीसद्गुरुप्रती ॥ ह्मणेज्याचेचरणकृपेंनिश्चि-
तीं ॥ संहिताप्राप्तीमजझाली ॥ २७ ॥ नमूंतयाबादरायणा ॥ सर्वज्ञाव्यासनारायणा ॥ जेणेंचतुर्वेदपाराय-
णा ॥ पैलादिमुनिगणाअध्यापिलें ॥ २८ ॥ तेंशौनकपुसेपुढती ॥ व्यासशिष्यपैलादिसन्मति ॥ वेदशाखावि-
स्तारकरिती ॥ कैसाकितीतेंसांगणें ॥ २९ ॥ सूतह्मणेविधिहृदयाकाशीं ॥ प्रथमनादजाहलानिश्चयेशीं ॥ त्या-
पासूनिप्रणवमात्रात्रयेशीं ॥ अक्षरराशीत्यापासुनी ॥ ३० ॥ त्याअक्षरगणापासून ॥ ब्रह्मदेववेदकरीउत्पन्न ॥
तेमरीच्यादिऋषींसीप्राप्तहोऊन ॥ शिष्यशाखेनेंवाढले ॥ ३१ ॥ द्वापारींव्यासनारायण ॥ प्रजाअल्पायुपाहून ॥
वेदांचींचारखंडेंकरून ॥ शिष्यांलागींदेतसे ॥ ३२ ॥ ऋग्वेददिधलापैलासी ॥ यजुर्वेदवैशंपायनासी ॥ सामवे
दजैमिनीसी ॥ अंगिराऋषीसीअथर्वण ॥ ३३ ॥ पुढेंशिष्यपरंपरेंसाचार ॥ तयांचाजाहलाविस्तार ॥ सूतबो
लेमनोहर ॥ चरित्रश्रवणकरावें ॥ ३४ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वादशस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखा-
रामविरचित ॥ षष्ठाध्यायगोडहा ॥ ३५ ॥ ६ ॥ सप्तमाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ सूतबोलेशौनकादिकांसी ॥ कथाप

रिसासौख्यराशी ॥ पुराणाचार्यनामांसी ॥ कथनकरितोंसाक्षेपें ॥ १ ॥ प्रथमव्यासनारायण ॥ सहापुराणसं-
हिताकरून ॥ देताजाहलाम्सिष्यालागून ॥ रोमहर्षणनामजया ॥ २ ॥ त्रय्यारुणिकश्यपजाण ॥ सावर्णिअ-
कृतव्रण ॥ हारीतआणिवैशंपायन ॥ रोमहर्षणशिष्यहेसहा ॥ ३ ॥ मीयासर्वांचाहीछात्र ॥ होऊनिसंहिता
षट्कपवित्र ॥ शिकताझालोंचरित्र ॥ ज्यांतवर्णिलेंईश्वराचें ॥ ४ ॥ आतांत्यामहापुराणांची ॥ दशलक्षणेंसांग
तोंसाचीं ॥ सर्गविसर्गस्थानेंजनांचीं ॥ पोषणऊतिमन्वंतरें ॥ ५ ॥ ईशानुकथामुक्ति ॥ निरोधआश्रयनिश्चिती ॥ ही
दशलक्षणेंयथामति ॥ निवेदनकेलींम्यां ॥ ६ ॥ अल्पपुराणेंपंचलक्षण ॥ आहेतशौनकाजाण ॥ महत्तत्त्वादि
कांचेउत्पत्तिलागून ॥ सर्गऐसेंह्मणावें ॥ ७ ॥ बीजापासूनिबीजोत्पत्ति ॥ त्यासविसर्गह्मणावेंसुमती ॥ जीवां-
चीह्मावयावसती ॥ भूरादिलोकस्थितिस्थानपैं ॥ ८ ॥ सकळविश्वाचेंरक्षण ॥ ह्मावयाईशअवतरोनिपूर्ण ॥ वृत्ति-
दानेंकरीपालन ॥ यानांवपोषणशौनका ॥ ९ ॥ सदसद्वासनाज्याअसती ॥ तयांनांवजाणिजेऊति ॥ मनुवंशा-
दिवर्णननिश्चिती ॥ मन्वंतरजाणतें ॥ १० ॥ तत्तद्वंशींजेझाले ॥ महापुरुषभले ॥ तयांचेंचरितकथिलें ॥ तेजा
णावीईशकथा ॥ ११ ॥ प्रलयजोकाचतुर्विध ॥ तयाह्मणतीनिरोध ॥ अज्ञाननाशेंतुटेभवबंध ॥ ह्मणतीबु-
धमोक्षतो ॥ १२ ॥ यासकलनवलक्षणा ॥ आधारजोमहापुराणा ॥ श्रीहरितोचीआश्रयजाणा ॥ सकलभुवनां
विम्रहो ॥ १३ ॥ पुराणलक्षणेंपावनें ॥ शौनकाकथिलींजाणें ॥ आतांपरिसाअष्टादशपुराणें ॥ मुनिशयेंजोंक
थियेलीं ॥ १४ ॥ ब्रह्मपद्मपुराण ॥ विष्णुशिवपुराण ॥ लिंगगरुडपुराण ॥ नारदभागवतजाणिजे ॥ १५ ॥ अ
ग्निस्कंदपुराण ॥ तैसेंभविष्यपुराण ॥ ब्रह्मवैवर्तपुराण ॥ मार्कंडेयतयापरी ॥ १६ ॥ वामनवाराहपुराण ॥

मत्स्यकूर्मपुराण॥तैसेंब्रह्मांडपुराण॥अष्टादशही संख्या॥ १७॥ ॥श्लोक॥ब्रह्मन्निदं समाख्यातं शाखाप्रणयनं मुनेः॥ शिष्यशिष्यप्रशिष्याणां ब्रह्मतेजोविवर्धनम्॥ १॥ टीका ॥यापरी वेदशाखाविस्तार॥तैसाचि पुराणलक्षणविचार॥ब्रह्मतेजोवर्धनसाचार॥तुह्मांलागीं कथियेला॥ १८॥श्रीमद्भागवतसारासूत॥द्वादशस्कंधपरमपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥सप्तमाध्याय गोड हा॥ १९॥ ७॥अष्टमाध्यायप्रारंभः॥ ॥शौनक ह्मणे सूता॥पुराणलक्षणें परिसिलीं ताता॥आतां मार्कंडेयचरिता॥परिसावें सें वाटतें॥ १॥कीं तो असे पुराणाचार्य आणि भगवद्भक्तां माजी वर्य॥प्रलयीं ही जो निर्भय॥तच्चरित सर्व सांगतें॥ २॥शौनकासि बोले सूत॥मार्कंडेयमुनीनें पुनीत॥सहा मन्वंतरें पर्यंत॥तप केलें निर्धारें॥ ३॥तें इंद्रासि गमे दुष्कर॥तैं तपोभंग करावया सत्वर॥वसंत मदन समीर॥अप्सरांसह पाठविले॥ ४॥अप्सरा तपोवनीं येऊन॥आरंभिती सुस्वर गायन॥मनोहर नृत्य अवलोकन॥कटाक्षयुक्त वक्रतें॥ ५॥प्रभंजनें येऊनि भलें॥अप्सरेचें वस्त्र उडविलें॥सर्वांग स्पष्ट दिसूं लागलें॥एकांतस्थानीं तेधवां॥ ६॥परी मार्कंडेयमुनीचें मन॥मन्मथें न होय कंपायमान॥देवांगना खिन्न होऊन॥अमरपुरीं पातल्या॥ ७॥मग अनुग्रह करावया सत्वर॥नरनारायण जगदीश्वर॥प्रगट जाहले मनोहर॥पाहूनि मुनीनें वंदिले॥ ८॥मार्कंडेय ह्मणे श्रीहरी॥हे आत्मबंधोदानवारी॥सत्वरजतम निर्धारीं॥तीन गुण मायेचे ९ यांचिया योगें करून॥जगाचे उत्पत्तिपालन॥संहार ही अनायासें होऊन॥कार्यभाग साधतो॥ १०॥तथापि तुझे भक्तांसी॥शुद्ध तनु पाहूनि मानसीं॥संतोष होतो दिवसनिशीं॥सत्त्वगुण महाविष्णो॥ ११॥एकांत भक्त तुझें भजन॥महानंदें करिती आपण॥त्या योगें जन्ममरण॥निवारण होतसे॥ १२॥ऐसा तूं भगवान् पुरुषा

कृति॥नरोत्तमविष्णुश्रीपती॥हंसरूपीवेदमयमूर्ति॥ अपरिमितातुजनमूं॥ १३॥देवातुझेंहें दर्शन॥आत्मरह
स्यप्रकाशन॥साक्षात्होतांमोहअज्ञान॥भयनाशपावती॥१४॥श्रीमद्भागवतसारामृत॥द्वादशस्कंधपर
मपुनीत॥प्राकृतसखारामविरचित॥ अष्टमाध्यायगोडहा॥१५॥ ८॥ नवमाध्यायप्रारभः॥ ॥मार्कंडे-
यासीश्रीहरी॥बोलतेजाहलेतेअवसरीं॥इष्टवरमागेंझडकरी॥पूर्णकरितोंमुनिराया॥ १॥ मगमुनिम्ह
णेनारायणा॥पतितपावनाकरुणाघना॥ज्यामायेनेंसकलजना॥मोहिलेंतीमजदाखवा॥ २॥ऐसेंऐकू-
निवचन॥तथास्तुमुनीसीम्हणून॥सर्वेचिपावलेअंतर्धान॥नारायणतेधवां॥३॥तेंपुष्पभद्रानदीतीरीं॥मा
र्कंडेयमुनिसंध्याकरी॥तोंप्रचंडवायुसुटूनिसत्वरी॥पर्जन्यपडूंलागला॥४॥गारापडतीचहूंकडे॥तीक्ष्ण
सौदामिनीकडकडे॥जलपसरिलेंजिकडेंतिकडे॥तमदाटलेंबहुसाल॥५॥ जळमयजाहलेंजगत॥मार्कं
डेयबुडेउदकांत॥भोंवऱ्यामाजीसांपडत॥अधऊर्ध्वभ्रमतसे॥६॥उदकावरीयेतांमुनिवर॥आक्रोशक
रीअपार॥काष्ठधरितांतेंहीसत्वर॥गेलेंनिघूनकरींचें॥७॥मागुतीपाण्यांतबुडून॥वरतीयेतांअवलोकन
जंवकरीतंवतोसान॥न्यग्रोधवृक्षदेखिला॥८॥त्याचेपर्णपुटींभलें॥श्यामसुंदरबाळपाहिलें॥मकरकुंडलें
शोभलें॥माथारत्नमुकुटज्याच्या॥९॥बाहुभूषणेंकटिसूत्र॥कटकांगदविचित्र॥चरणींनूपुरपवित्र॥क्षुद्र
घंटिकासाजिऱ्या॥१०॥कंठींजयाशोभेवनमाळ॥तोनिजांगुष्ठसोज्वळ॥करेंधरूनिउलावेळ॥वदनसंपुटींचो
खितसे॥११॥ऐसेंरूपमुनीनेंपाहिलें॥नवबालकेंश्वासाओढिलें॥श्वासासरिसेंमुनिगेले॥बालकाचेउदरांत॥१२
तेथेंप्रलयसमुद्रपाहिला॥निजाश्रमासहितभला॥मानसींसविस्मयजाहला॥तांश्वासेंपातलाबाहेर॥१३॥

तें प्रलयोदकीं पूर्ववत ॥ पाहे मुकुंद वटपत्रस्थ ॥ अंतरीं स्मरूनि जगन्नाथ ॥ आलिंगावया धांवला ॥ १४ ॥ तव वासु
देव तिरोहित ॥ झाला वटवृक्षासहित ॥ प्रलयोदक आटलें समस्त ॥ आश्रमीं पूर्ववत मुनि असे ॥ १५ ॥ श्रीमद्भाग-
वतसारामृत ॥ द्वादशस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ नवमाध्याय गोड हा ॥ १६ ॥ ९ ॥ दशमा
ध्यायप्रारंभः ॥ ॥ मार्कंडेयासी माया सकळ ॥ दाखविता जाहला वैकुंठपाळ ॥ तें शरयां जाऊनि स्तवन विम-
ळ ॥ करी मुनींद्र सद्भावें ॥ १ ॥ यावरी मार्कंडेयाश्रमांत ॥ शंकर आले पार्वतीसहित ॥ दुर्गा ह्मणे मुनि तपोरत ॥
पाहूनि आश्चर्य मज वाटे ॥ २ ॥ या मुनीसी तपाचें फळ ॥ आपण द्यावें निर्मळ ॥ ऐसी घेतां चि आळ ॥ जगत्पाळ
अंगीकारी ॥ ३ ॥ उत्तम म्हणूनि शंकर ॥ उभे राहिले समोर ॥ तो ध्यानयोगांत तत्पर ॥ मुनिनाथ अखंड ॥ ४ ॥ भ-
गत याचे हृदयमंदिरीं ॥ प्रवेश करी त्रिपुरारी ॥ तें रूप पाहूनि झडकरी ॥ नेत्र उघडी लवलाहें ॥ ५ ॥ तों देखिले न-
यनीं ॥ सन्मुख शिवभवानी ॥ साष्टांग वंदूनि चरणीं ॥ स्तवन आरंभीत याचें ॥ ६ ॥ हे मदनांतका सर्वेश्वरा ॥ पशु
पति गंगाधरा ॥ वृषवाहन चंद्रशेखरा ॥ भक्तकल्पद्रुमा तुज नमूं ॥ ७ ॥ स्तवन परिसूनि श्रवणीं ॥ प्रसन्न होऊ-
नि शूलपाणि ॥ बोले बा मार्कंडेया मनीं ॥ इच्छित तें मागें तूं ॥ ८ ॥ जो ब्राह्मण शांत दांत ॥ साधु निःसंग भक्तियुक्त ॥
निर्वैर समदृष्टि पुनीत ॥ तो वंद्य निश्चित सकळांसी ॥ ९ ॥ लोकपाळांसहित जाण ॥ मी तयासी करितों वंदन ॥ ती
र्थापेक्षां संतजन ॥ अधिक श्रेष्ठ असती गा ॥ १० ॥ ब्राह्मणांचें माहात्म्य सुरस ॥ ते पूत करिती जगत्त्रयास ॥ तयां
च्या वंदन चरणांस ॥ असो माझें निश्चयें ॥ ११ ॥ विप्रांचें करितां स्मरण ॥ तैसें चि नामसंकीर्तन ॥ त्यांचे अंगसंगें क
रून ॥ महापातकी मुक्त होय ॥ १२ ॥ शिववचन ऐकूनि मुनी ॥ ह्मणे वरदा शूलपाणी ॥ तुझें ठायीं आणि साधुजनीं

भक्तिअसोमजअखंड ॥ १३ ॥ तैं मार्कंडेयासि ह्मणे शंकर ॥ आयुष्य दिधलें कल्पभर ॥ त्रिकालज्ञान भक्ति मनोहर ॥ तुजकारणें समर्पिली ॥ १४ ॥ ऐसे वर देऊनि उमावर ॥ उमेसह गेला सत्वर ॥ जे ऐकती हें चरितसार ॥ तयां संसारनये पुढें ॥ १५ ॥ श्रीमद्भागवत सारामृत ॥ द्वादशस्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखाराम विरचित ॥ दशमाध्याय गोड हा ॥ १६ ॥ १० ॥ एकादशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ शौनक ह्मणे हे सूता ॥ श्रीहरीची उपासना करितां ॥ अंगोपांग कल्पना तत्वता ॥ आह्मांलागीं निवेदीं ॥ १ ॥ तैं सूत ह्मणे शौनकासी ॥ वंदन करूनि गुरुचरणासी ॥ सांगतों उपासावया ह्रषीकेशी ॥ नहि मूर्तींसी तें परिसा ॥ २ ॥ चतुर्दशभुवनीं व्यापक ॥ मायादि नवतत्वात्मक ॥ विराट देह तो चिदेख ॥ पोरुषरूप हरीचें ॥ ३ ॥ भूमि तयाचे चरण ॥ स्वर्गलोक मस्तक जाण ॥ नभ नाभी सूर्य नयन ॥ वायु घ्राण कर्ण दिशा ॥ ४ ॥ प्रजापती तो उपस्थ ॥ मृत्यु गुद लोकपाल बाहुस्थ ॥ यम भिवया चंद्र चित्त ॥ ज्योत्स्ना दंत तयाचे ॥ ॥ ५ ॥ कांसे छंदोमय पीतांबर ॥ कंठीं चिन्मय कौस्तुभ सुंदर ॥ वनमाला माया मनोहर ॥ सांख्ययोग हीं कुंडलें ॥ ६ ऐसा श्रीहरि श्रीमंत ॥ भक्त ध्याती ह्रदयांत ॥ वासुदेवादि चतुर्मूर्तियुक्त ॥ जो जगन्मय चालवी ॥ ७ ॥ तया असो नमस्कार ॥ ऐसें ऐकतां द्विजवर ॥ पुसे कीं प्रतिमासींचे साचार ॥ सांगे सौरगण आह्मांसी ॥ ८ ॥ तैं शौनकास ह्मणे सूत ॥ तरणि सप्तगणांसहित ॥ भ्रमण करितो गगनांत ॥ प्रतिमासाचे ठायीं पैं ॥ ९ ॥ भिन्नभिन्न गण ते असती ॥ रवि अप्सरा राक्षस निश्चिती ॥ नाग यक्ष आणि द्विजाति ॥ गंधर्व ऐसे क्रमानें ॥ १० ॥ धाता सूर्य कृतस्थली अप्सरा ॥ हेति राक्षस वासुकी नागवरा ॥ रथकृद्यक्ष पुलस्त्य द्विजवरा ॥ तुंबरु गंधर्व चैत्रमासीं ॥ ११ ॥ अर्यमा सूर्य पुंजिकस्थली ॥ प्रहेति राक्षस तये कालीं ॥ कच्छनीर नाग बली ॥ अथौजा यक्ष ऋषि पुलह ॥ १२ ॥ नारद गंधर्व वैशाखमा

सीं ॥ मित्रसूर्यमेनकासरसी ॥ पौरुषेयराक्षसत्यास्थळासी ॥ तक्षकनागनिर्धारें ॥ १३ ॥ रथसेनयक्षअत्रिमुनी ॥
हाहागंधर्वसद्गुणी ॥ ज्येष्ठमासींवर्ततीगगनीं ॥ सत्यजाणविप्रेंद्रा ॥ १४ ॥ वरुणसूर्यरंभाजाण ॥ चित्रस्वनरा-
क्षसदारुण ॥ शुक्रनागयक्षसहजन्य ॥ हूहूगंधर्ववसिष्ठमुनी ॥ १५ ॥ हेसर्वआषाढमासांत ॥ इंद्रसूर्यप्रम्लोचा
पुनीत ॥ वर्यएलापत्रश्रोतानिश्चित ॥ अंगिराश्रावणमासींपैं ॥ १६ ॥ विवस्वानुअनुम्लोचासरसी ॥ व्याघ्रशंख-
पालभृगुऋषि ॥ यक्षआसारणउग्रसेननिश्चयेशीं ॥ भाद्रपदमासींहेसात ॥ १७ ॥ पूषासूर्यघृताचीपावन ॥ वातधनं
जयसुरुचिपूर्ण ॥ गौतममुनिगंधर्वसुषेण ॥ माघींसंचारकरितीहे ॥ १८ ॥ पर्जन्यसूर्यसेनजित ॥ वर्चाराक्षसऐरा
वत ॥ ऋतुयक्षभरद्वाजपुनीत ॥ विश्वगंधर्वफाल्गुनीं १९ अंशुसूर्यउर्वशीसती ॥ विद्युच्छत्रुमहाशंखसुमती ॥ ता-
र्क्ष्यकश्यपऋतसेननिश्चिती ॥ मार्गशीर्षीहेसात ॥ २० ॥ भगआणिपूर्वचित्ति ॥ स्फूर्जकर्कोटकऊर्णनिश्चिती ॥
आयुअरिष्टनेमीपोषाप्रती ॥ हेप्रवर्ततीक्रमानें ॥ २१ ॥ त्वष्टातिलोत्तमाब्रह्मापेत ॥ कंबलतेसाशतजित ॥ जमद
ग्निधृतराष्ट्रहेसात ॥ जाणानिश्चितआश्विनीं ॥ २२ ॥ विष्णुरंभामखापेत ॥ अश्वतरआणिसत्यजित ॥ विश्वामि
त्रसूर्यवर्चानिश्चित ॥ कार्तिकांतहेक्रमानें ॥ २३ ॥ ऐसीबारामासांचीपद्धति ॥ त्यासर्वआदित्यविभूती ॥ ऋषिस्त
वितीगंधर्वगाती ॥ राक्षसलोटितीरथातें ॥ २४ ॥ अप्सरापुढेंनृत्यकरिती ॥ नागांचेंबंधनरथाप्रती ॥ साठसह-
स्रवालखिल्यसुमती ॥ स्तवनकरितीसन्मुख ॥ २५ ॥ ऐसाअनादिनिधन ॥ श्रीहरीचजगज्जीवन ॥ प्रतिक-
ल्पींलोकरक्षण ॥ मूर्तिभेदेंकरीतसे ॥ २६ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वादशस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखा-
रामविरचित ॥ एकादशाध्यायगोडहा ॥ २७ ॥ ११ ॥ द्वादशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ सूतह्मणेशौनकमुनी ॥ श्रीकृ-

ष्णातें चिंतुनी मनीं ॥ ब्राह्मणां तें नमस्कारुनी ॥ सनातन धर्म सांगतों ॥ १ ॥ तुह्मीं श्रीविष्णूचें चरित्र ॥ विचारिलें मातें पवित्र ॥ तें मां सांगितलें स्फचित्र ॥ परमपावन तुह्मांतें ॥ २ ॥ या पुराणीं श्रीहरिवर्णन ॥ तैसेंच ज्ञान विज्ञान ॥ भक्तिवैराग्य पावन ॥ कथिलें असें सविस्तर ॥ ३ ॥ प्रथमस्कंधीं निरूपण ॥ परीक्षिती नारदांचें आख्यान ॥ तैसेंच भीष्मनिर्याण ॥ प्रायोपवेशन नृपाचें ॥ ४ ॥ श्रीशुकमुनीचें आगमन ॥ परीक्षिताचा त्या प्रश्न ॥ इतुकें करूनी कथन ॥ प्रथमस्कंध संपविला ॥ ५ ॥ द्वितीयांत योगधारणाविधि ॥ नारद ब्रह्मदेव संवादीं ॥ सांगून चरित्रें अवतारसंबंधि ॥ प्राधानिक सर्ग निरूपिला ॥ ६ ॥ तृतीयस्कंधीं उद्धवविदुर ॥ यांचा संवाद सविस्तर ॥ सांगूनि वर्णिला भाषणप्रकार ॥ मैत्रेयासह विदुराचा ॥ ७ ॥ पुराणप्रश्न सर्ग प्राकृतिक ॥ काळगतीचा राहटी देख ॥ वाराहावतारें क्षित्युद्धारचोख ॥ कपिलावतार वर्णिला ॥ ८ ॥ चतुर्थीं मरीच्यादिकांची उत्पत्ति ॥ धर्मपत्नी वंशस्थिति ॥ दक्षयज्ञभंग तयेरीतीं ॥ ध्रुव पृथुचरितें वर्णिलीं ॥ ९ ॥ पंचमीं वर्णिलें प्रियव्रतचरित ॥ नाभि ऋषभ भरतवृत्त ॥ भूगोल खगोल वर्णन निश्चित ॥ नरकस्थिति शेवटीं ॥ १० ॥ षष्ठीं अजामिलाचें आख्यान ॥ प्रचेत्यांपासूनि दक्षजनन ॥ दक्षकन्यांचा वंश पावन ॥ वृत्रजन्म निधन सांगितलें ॥ ११ ॥ सप्तमस्कंधीं जाणा निश्चितीं ॥ हिरण्यकशिपूची दुर्मति ॥ प्रल्हादछलना नानारीति ॥ नृसिंहोत्पत्ति वर्णिली ॥ १२ ॥ मन्वंतरकथा गजेंद्रमोक्षण ॥ क्षीरसागराचें मंथन ॥ मत्स्य कूर्म आणि वामन ॥ हे अवतार अष्टमीं ॥ १३ ॥ सोमसूर्यवंशकथन ॥ इलातारांचें उपाख्यान ॥ श्रीरामचरित संपूर्ण ॥ नवमस्कंधीं वर्णिलें ॥ १४ ॥ वाखाणिला यदुवंश समस्त ॥ कंसाच्या बंदिशाळेंत ॥ वसुदेव देवकीपासुनी पुनीत ॥ कृष्णावतार वर्णिला ॥ १५ ॥ रामकृष्ण गोकुळीं वाढले ॥ बाळपणीं दैत्य मारिले ॥ अ-

अद्भुतकृत्यदाखविलें ॥ भक्तरक्षिलेनिजांगें ॥ १६ ॥ कालयवनभस्मकरून ॥ निर्माणकेलेंद्वारकास्थान ॥ पुत्रपौ-
त्रांसहितआपण ॥ परमानंदेंराहिले ॥ १७ ॥ पांडवांसीसाह्यहोऊन ॥ कौरवांशींकरविलेंभांडण ॥ संग्रामींत्यां
चे घेतले प्राण ॥ पृथ्वीभारउतरिला ॥ १८ ॥ ऐसेंश्रीकृष्णलीलामृत ॥ सविस्तरवर्णूनिसमस्त ॥ दशमस्कंधके-
लासमास ॥ सूतसांगेमुनींतें ॥ १९ ॥ विप्रशापाचेंकरूनिनिमित्त ॥ प्रभासक्षेत्रींअकस्मात ॥ यादवांचाकलहप
रस्परांत ॥ करवूनिकौतुकपाहेहरी ॥ २० ॥ उद्धवासीज्ञानकथून ॥ मनुजस्वरूपातेंत्यागून ॥ स्वयेंपावलेवैकुंठ
भुवन ॥ हेंवर्णनएकादशीं ॥ २१ ॥ पुढेंसर्पदंशेंकरून ॥ परीक्षितीरायाचेंनिधन ॥ मगश्रीशुकाचेंगमन ॥ यथा
सांगवर्णिलें ॥ २२ ॥ मगवेदशाखाविभाग ॥ मार्कंडेयकथासांग ॥ सूर्यविन्यासतेंसाचांग ॥ द्वादशस्कंधींवर्णि
ला ॥ २३ ॥ एवंआदिमध्यांतीं ॥ येथेंवर्णिलीश्रीकृष्णकीर्ति ॥ श्रवणपठणेंकामपूर्ति ॥ करीनिश्चितभक्तांची ॥
॥ २४ ॥ भगवच्चरणांचीस्मृति ॥ निवारीसकलअभद्राप्रति ॥ चित्तशुद्धिकरूनिभक्ति ॥ ज्ञानविरक्तिउपज-
वी ॥ २५ ॥ जोश्रद्धेनेंहीसंहिता ॥ पढेकींपरिसेंतत्वतां ॥ तयाचीहरेभवभयचिंता ॥ लक्ष्मीकांतसंतोषें ॥ २६ ॥ वि
प्रांसीलाधेशुद्धप्रज्ञा ॥ क्षत्रियाअकुंठितआज्ञा ॥ वैश्यासिनिधिपतिलयेप्राज्ञा ॥ शूद्राशुद्धिप्राप्तहोय ॥ २७
श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वादशस्कंधपरमपुनीत ॥ प्राकृतसखारामविरचित ॥ द्वादशाध्यायगोडहा ॥ २८
॥ १२ ॥ त्रयोदशाध्यायप्रारंभः ॥ ॥ सूतह्मणेशौनका ॥ जोस्तुत्यब्रह्मेंद्रादिकां ॥ सामवेदअसका ॥ गानकरी
जयाचें ॥ १ ॥ योगीनित्यजयाध्याती ॥ अंतनलागेकवणाप्रती ॥ ज्याचातयाविश्वमूर्ति ॥ देवाप्रणतीअसोमा
झी ॥ २ ॥ नमूंतयाकपटकच्छा ॥ मंदरधराअतिस्वच्छा ॥ शैलघर्षणेंकंडूयनेच्छा ॥ जेणेंशमविलीस्वच्छंदें ॥ ३

आतांअष्टादशपुराणांची ॥ परिसासंख्यासाची ॥ प्रथमब्रह्मपुराणाची ॥ संख्यादशसहस्र ॥ ४ ॥ पंचावन्न
सहस्रपद्मपुराण ॥ तेवीससहस्रविष्णुपुराण ॥ चोवीससहस्रपावन ॥ शिवपुराणजाणिजे ॥ ५ ॥ अष्टाद
शसहस्रनिश्चित ॥ पूर्णअसेश्रीमद्भागवत ॥ नारदपुराणरसभरित ॥ पंचवीससहस्रनिर्धारें ॥ ६ ॥ मा-
र्कंडेयपुराण ॥ नऊसहस्रजाण ॥ पंचदशसहस्रचारशतेंपूर्ण ॥ अग्निपुराणविप्रेंद्रा ॥ ७ ॥ चौदासहस्र-
पांचशत ॥ भविष्यपुराणपुनीत ॥ अष्टादशसहस्रब्रह्मवैवर्त ॥ अकरासहस्रलिंगतें ॥ ८ ॥ तैसेंचोवीसहजा
र ॥ वाराहपुराणमनोहर ॥ स्कंदपुराणसाचार ॥ एक्यायशींसहस्रएकशत ॥ ९ ॥ दशसहस्रवामन ॥ तैसें
जाण ॥ कूर्मपुराण ॥ सप्तदशसहस्रप्रमाण ॥ चवदासहस्रमत्स्यतें ॥ १० ॥ एकोणीससहस्र गारुड ॥ द्वादश
सहस्रब्रह्मांड ॥ एवंचारलक्षपुराणअखंड ॥ व्यासमुखेंनिपजलें ॥ ११ ॥ त्यासर्वांमाजीपुनीत ॥ श्रेष्ठजाणभा
गवत ॥ हेंपद्मोद्भवासीभगवंत ॥ नाभिपद्मींउपदेशी ॥ १२ ॥ याभागवताचाआदिअंत ॥ मध्यशोधूनिपाहतां
समस्त ॥ पूर्णवैराग्याख्यानयुत ॥ वेदांतसारपूर्णलें ॥ १३ ॥ ब्रह्मात्मैकत्वलक्षण ॥ कैवल्यैकप्रयोजन ॥ ऐसें-
भागवतपुराण ॥ परमश्रेष्ठजाणिजे ॥ १४ ॥ प्रौष्ठपदीपौर्णिमाखासी ॥ जोकायेत्सेभाद्रपदमासीं ॥ सुवर्णसिं
हासनींभागवतासी ॥ स्थापूनिविप्रांदेईलंजो ॥ १५ ॥ तोप्राणीवैकुंठभुवन ॥ श्रीहरिप्रसादेंकरून ॥ पावेलनि
श्चयेंजाण ॥ व्यासवचनसाक्षीया ॥ १६ ॥ जोंवरीभागवतपुराण ॥ श्रवणाकेलेंनाहींपूर्ण ॥ तोंवरीअन्यपुरा-
ण ॥ मिष्टलागेमानवा ॥ १७ ॥ हेंभागवतवेदांतसार ॥ मोक्षदायकमनोहर ॥ त्रिविधतापजातोसाचार ॥ जया
यांगेंदेश्याधडी ॥ १८ ॥ नद्यांमाजीभागीरथी ॥ देवांमाजीश्रीपती ॥ वैष्णवांमाजीपशुपती ॥ कैलासनाथश्रेष्ठ

होय ॥ १९ ॥ क्षेत्रांमाजी वाराणसी ॥ जाणा व्रतांत एकादशी ॥ तैसें भागवत सौख्यराशी ॥ पुराणांमाजी वरिष्ठ ॥
॥ २० ॥ श्रीमद्भागवत पुराण ॥ वैष्णवांसी प्रियकर पूर्ण ॥ जें परमहंसें गायिलें पावन ॥ काय माहात्म्य वर्णावें
॥ २१ ॥ सद्भावें श्रीमद्भागवत ॥ श्रवण पठन करितां पुनीत ॥ सर्व पातकांपासूनि मुक्त ॥ होऊनि सद्गति पावती ॥
॥ २२ ॥ हा ज्ञानदीप भागवत ॥ कल्पारंभीं ब्रह्म प्रकाशित ॥ नारदें केला दृढ इंगित ॥ सत्यवतीसुता बोधूनियां ॥
॥ २३ ॥ तेणें श्रीशुकादा विला ॥ त्यापासूनि परीक्षिती धाला ॥ असो त्या त्या गुरुकृपें लाधला ॥ साधकां लोजो स्वयें ॥
॥ २४ ॥ तथा शुद्ध चिन्मया ॥ सत्य विशोक अद्वया ॥ ध्यानसों श्री परमात्मया ॥ अज अव्यया अखंडित ॥ २५ ॥ सूत
तद्वयें शौनकाला ॥ हें रहस्य कथिलें तुम्हांला ॥ वंदूनि वासुदेव चरणाला ॥ यथामति सद्भावें ॥ २६ ॥ द्वादशस्कं
ध तुलसीपाला ॥ श्रीहरिचरणीं वाहिला ॥ सखाराम मानसीं धाला ॥ भागवत गाथा वर्णितां ॥ २७ ॥ दक्षिण म
हाराष्ट्र देशांत ॥ पुरंदर दुर्ग विख्यात ॥ तन्निकटीं ब्रह्मकमंडलु तीर्थ ॥ चतुर्मुख पर्वतीं उद्भवल्या ॥ २८ ॥ त्या कमं
डलु तीर्थाचें भलें ॥ तीन ओघ पैं जाहले ॥ कन्हा चरणावती नामा थिले ॥ आणि खर्परा जाणिजे ॥ २९ ॥ त्या चर-
ण्वतीतटस्थळीं ॥ एक ग्राम नामें चांबळी ॥ तेथें माझें जन्म विप्रकुळीं ॥ दैवयोगें जाहलें ॥ ३० ॥ ऋग्वेद आश्व-
लायन ॥ गौतम गोत्र परम पावन ॥ शाकल शाखा परिपूर्ण ॥ खुण ऐसी जाणिजे ॥ ३१ ॥ जया सरनाइक उपना
म ॥ अखंड शोभे परम ॥ बाळकृष्ण सुत सखाराम ॥ या देहासी जन वदती ॥ ३२ ॥ वडिलोपार्जित कुलदैवत ॥ श्री
गोपालकृष्ण रुक्मिणीकांत ॥ तेणें प्रगटूनि हृदयांत ॥ श्रीमद्भागवत वदविलें ॥ ३३ ॥ श्रोता वक्ता स्वयमेव ॥
ग्रंथ लिहिता वासुदेव ॥ सखाराम निमित्त वाव ॥ जगामाजी हें केलें ॥ ३४ ॥ माझें जन्मांतरींचें सुकृत ॥ प्रगट

जाहलें अकस्मात ॥ ह्मणूनि भागवतसारामृत ॥ ग्रंथ प्रख्यात जाहला ॥ ३५ ॥ बाळकृष्ण नामें माझा पिता ॥ सत्यभामा नामें माता ॥ सद्भावें वंदूनि उभयतां ॥ ग्रंथ समाप्ति पैं केली ॥ ३६ ॥ शके अष्टादश युग्म वरी ॥ विक्रम नाम संवत्सरीं ॥ श्रावण कृष्ण अष्टमी साजिरी ॥ श्रीकृष्ण जयंती पावन ॥ ३७ ॥ रोहिणी नक्षत्र भृगुवासर ॥ प्रस्तुत वास्तव्य पुण्यनगर ॥ ग्रंथ रचना मनोहर ॥ तये ठायीं जाहली ॥ ३८ ॥ हें भागवतसारामृत ॥ तुलसीवनें शोभित ॥ द्वादश स्कंध यथास्थित ॥ स्वरूप निश्चित श्रीहरीचें ॥ ३९ ॥ या ग्रंथाचा पाठ करितां ॥ जन्ममरणाची हरे वार्ता ॥ मानसीं अभीष्ट चिंतितां ॥ गोपाळकृष्ण पुरवील हो ॥ ४० ॥ जीवनापासूनि काष्ठ वाढलें ॥ शेवटीं तेंची अभिमानीं पडलें ॥ जीवनीं काष्ठ बुडालें ॥ ऐसें न ऐकिलें कल्पांतीं ॥ ४१ ॥ तैसे श्रीहरीचे शरणागत ॥ भवसागर तरूनि जाती निश्चित ॥ जन्ममरणाची मात ॥ नये मागुती सर्वथा ॥ ४२ ॥ यास्तव मनीं धरूनि प्रेम ॥ भागवत पठणीं धरावा नेम ॥ तेणें श्रोतियां पुरुषोत्तम ॥ इच्छित देई संतोषें ॥ ४३ ॥ श्रीमद्भागवतसारामृत ॥ द्वादश स्कंध परम पुनीत ॥ प्राकृत सखारामविरचित ॥ त्रयोदशाध्याय गोड हा ॥ ४४ ॥ १३ ॥ इति द्वादशस्कंधः

इतिश्रीमद्भागवतसारामृते द्वादशस्कंधः समाप्तः